2024

شوێنەوارنامە – وەشانی 3

لیستی ئەو شوێنەوار و کەرەستە کۆنینانەیە کە ڕێکخراوی کوردیپێدیا بەدەستی هێناوە

ئەم بایندەرە 1.272 تۆمار بەم زمانانە لەخۆدەگرێت:
کوردیی ناوەڕاست | فارسی | Kurmancî | عربي | English | کرمانجی |
| Русский | Deutsch | 中国的 |

ئامادەکردنی: ڕێکخراوی کوردیپێدیا

ئەرشیڤوانانی بەشداربوو لەم بەرهەمەدا	ژمارەی بابەت
سارا سەردار	479
هاوڕێ باخەوان	284
شادی ئاکۆیی	112
ئاراس حسۆ	77
ئاراس ئیلنجاغی	71
سەریاس ئەحمەد	59
ڤەژەن کشتۆ	48
ڕاپەر عوسمان عوزێری	47
ڕۆژگار کەرکووکی	23
کاروان م. ئاکرەیی	18
زریان عەلی	16
هەژار کامەلا	8
هەڤاڵ نەژاد	7
بەناز جۆلا	3
زریان سەرچناری	3
شەنە بەکر	2
ڕێبوار جەمال سەگرمە	1

ڕێکخراوی کوردیپێدیا بۆ کۆکردنەوەی زانیاری دەربارەی کوردستان و کورد
https://www.kurdipedia.org
29-08-2024

ناوەڕۆک

ناوەڕۆک 1
چەند وتەیەک 29
بڵاوکراوەکانی کوردیپیدیا 30
دەربارە 33
کوردیی ناوەڕاست - CENTRAL KURDISH 35
پۆل: شوێنەوار و کۆنینە 38
300 شوێنەواری ئامێدی مەترسیی لەنێوچوونیان لەسەرە 38
ئاتەشگەی چوارقاپی، باشوور و ڕۆژهەڵاتی کوردستان پێکەوە گرێ دەدات 40
ئارامگای دیاکۆ 42
ئارامگەی (وهسوودان) و (مەمەلان) ، پاشایانی کوردی ڕەوادی لە شاری تەورێز 44
ئارامگەی سوڵتان حسێن وەلی حەسەن 45
ئاسیاوی قولەداری کفری (ئاشی ئاو) 46
ئاشی بای 47
ئاشی شێخ چۆلی 48
ئاشی گوندی سیارێ 49
ئاشی میری سۆران 50
ئاشێکی کۆن لە گەرمیان 51
ئاگردانە شکێندراوەکەی بێتواتە 52
ئامۆکان گۆڕستانێکی تایبەت لە کوردستاندا 54
ئانوبانینی (هەڵکەندراوەکەی کوردستان، 4200 ساڵ تەمەنیەتی و یەکێکە لە کۆنترین داتاشراوەکانی دونیا) ... 56
ئیچ قەڵا لە ڕواندز 58
ئەشکەوتی ئاکۆیان 59
ئەشکەوتی بێتکار شوێنەوارێکی گرنگ و پەراوێزخراو 61
ئەشکەوتی بەستوون 63
ئەشکەوتی پاڵە گەورە 65
ئەشکەوتی جاسەنە 66
ئەشکەوتی دوو دەری، قووڵترین و گەورەترین ئەشکەوتی چاخی بەردینی 67
ئەشکەوتی دووکون 69
ئەشکەوتی زەرزی 71
ئەشکەوتی سێدەر 72
ئەشکەوتی شانەدەر 73
ئەشکەوتی گوندک 74
ئەشکەوتی هەزار مێرد خاوەنی هەزار چیرۆکی مێژووبی 76
ئەشکەوتی هەڵامەتا 78
ئەشکەوتی ڕۆمی 80
ئەشکەوتی کافران 81
ئەشکەوتی کاڵدار 83
ئەشکەوتی کونە ئاو 86
ئەشکەوتی کونەشەمشەم 88
ئەشکەوتی یەک موغارە 90
ئەشکەوتێکی دەگمەن لە هەرێمی کوردستان دەدۆزرێتەوە 91

ئەشکەوتە شوێنەوارییەکانی ناوسک لە دهۆک 93
ئەشکەوتەکانی حەسەن(حەسونی) 95
ئەگەری پێکەوە ژیانی هاوکاتی مرۆڤی نیاندەرتاڵ و هۆشمەند لە کرماشان هەیە 96
ئەمریکا هاوکاری مۆزەخانەی سلێمانی دەکات 98
باب وکورِ 99
بابیتان 100
بازاڕە کۆنەکەی شنگال 101
باوە مەحمود 102
باوە مەحمی 103
برجا بەلەک 104
بورجا بەلەک 106
بێستانە سوور گوندێکی کوردستان مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ 9 هەزار ساڵی بەر لە زایین 107
بەرداشەکەی گوندی قندۆڵ 109
بەردنووسراوێک لە مۆزەخانەی دهۆک 111
بەردێکی مێژووپی لە بەردەڕەش دەدۆزرێتەوە کە نووسینی بزماری لەسەرە 112
بەردە بەڵەک 114
بەردە شوێنەوارییەکە گوێزرایەوە 115
بەردەبەلکە - بەردەبەڵەک 116
بەردەنووسی شێخ عەلی خانی زەنگەنە 117
بەرە زەر 119
بەنداوی زەڵان 120
بەنداوی کەلان 121
بەندەرێکی سەردمی ئورارتییەکان لە باکووری کوردستان دەدۆزرێتەوە 122
پاراستنی مۆرێکی 100 ساڵە 124
پارچە زەقورەیەک لە مۆزەخانەی دهۆک 126
پارچە شوێنەوارێکی زێڕینی سەردەمی ماددەکان 128
پاشماوەی پردێکی بابانەکان لە قەڵاچوالان 129
پاشماوەی پەرستگایەکی زەردەشتی لە کرماشان 130
پاشماوەی شوێنەواری حەسیری چنراوە 131
پاشماوەی قەڵایەک لە سەردەشت 133
پاشماوەی ماڵی بابیری سمکۆی شکاک لە تەورێز 134
پاشماوەی کۆنینەی ساتوقەڵا 135
پردی ئاڵتوون کۆپری 2 136
پردی بن پەیزا.. درێژترین پردی مێژووپی سەردەمی میرنشینی سۆران 137
پردی بەرسیرین 139
پردی خرەبەردان 140
پردی دیجلە 141
پردی دەشتێ 142
پردی سووری مەهاباد لە شەستەکاندا 143
پردی قەشان 144
پردی قەڵاتاسیان - سەردەشت 1929 146
پردی گامێشان لە ئیلام 147
پردی مێژووی پارێزگای هەکاری 148
پردی مێژووپی گاومێشان لە شاری دەرەشار نۆژەن دەکرێتەوە 149
پردی ڕوخانە 150
پردی کۆنی کاولۆکان 151

پردەکەی قلیاسان 152
پرۆژەی ئاوی سەنحاریب 154
پرۆژەی ئاوی بەستۆرە 156
پیاوێکی کورد لە نزیک شەوێنەوارێکی کوردستانەوە 157
پیرۆزی ئاژەڵی (گا) لە بیروباوەری سومەریەکان لە مۆزەخانەی دهۆک 158
پەرستگای ئاگری بەردەکونتەی مەهاباد 160
پەرستگای عەین دارا 164
پەرستگای گرێ ناڤوکی 165
پەرستگایەکی زەردەشتیی نۆژەنکراوە لە دەربەندیخان 167
پەرستگە و ناوچەی شوێنەواریی عەین دارە لە عەفرین 168
پەرستگەی ئاناهیتا 170
پەرستگەی مێژوویی حاجی لەناو چووە 172
پەرستگەیەکی نهێنی جووەکان، لە شاری کفری دەدۆزرێتەوە 174
پەیکوڵی 176
پەیکەری تەشی رێسەکەی ئیلام 178
پەیکەری خواوەند ئانۆ لە مۆزەی دهۆک 180
پەیکەری خواوەندی دایک لە مۆزەخانەی دهۆک 182
پەیکەری شێرێکی بەردینی لە مۆزەخانەی دهۆک 184
پەیکەری گودیا لە مۆزەخانەی دهۆک 186
پەیکەرێک بە قەبارەی سرووشتی لە مۆزەخانەی دهۆک 188
پەیکەرێک لە مۆزەخانەی دهۆک 190
پەیکەرێکی برۆنزی سەردەمی میتانی لە مۆزەخانەی دهۆک 192
پەیکەرێکی خواوەند ئانۆ لە مۆزەخانەی دهۆک 01 194
پەیکەرێکی درووست کراو لە عاج لە مۆزەخانەی دهۆک 196
پەیکەرێکی سەردەمی سومەری لە مۆزەخانەی دهۆک 02 198
پەیکەرێکی سەردەمی سومەریەکان لە مۆزەخانەی دهۆک 200
پەیکەرە شوێنەوارەکانی چیای نەمروود لە باکووری کوردستان 202
تابلۆیەکی بەردینی کۆن لە مۆزەخانەی دهۆک 204
تاقی بوستان - تاقۆسان 206
تاقی شیرین و فەرهاد 208
تاقی گەرا (پاتاق) 209
تورکان، مەزاری مار مارون و شوێنەوارەکانی گوندی (براد)یان وێران کرد 210
تۆپەکەی وەستا رەجەب 212
تەپەکورە 213
تەپەی ئیمام محەمەد 214
تەپەی حەسەنلو 216
تەپەی زیویەی سەقز 218
تەپەی قاڵایچی 219
تەپەی نەخچەوان 221
تەقولباب 223
تەکێی تاڵەبانی 224
تەیارە خانە 225
جادەی بەردی 226
جامی زێڕینی حەسەنلوو 227
جروانە لە شێخان کۆنترین بەنداوی شوێنەواری جیهان 228
جوتیارێک لە کێڵگەکەیدا گۆزەیەکی دۆزییەوە 231

جوهنی و دەستە جوهنی 233
جۆگەی گاوری 234
جۆگەی کۆنی ئاودێری بابانەکان لە قەڵاچوالان 236
جەقەلتو 237
چاکی ئەسحابە گێوژی 238
چاکی ئەسحابەی دەڵاڵان 239
چاکی بیست خوشەی 240
چاکی پیرمامەندی دەڵاڵان 241
چاکی سارتکەی خوارێ 242
چاکی سارتکەی سەرێ 243
چاکی سۆفی سەیدی 245
چاکی سەیدان 246
چاکی شێخ سڵێمانی 247
چاکی قورەشەروێنی 248
چاکی قەڵای مستەفایی 249
چاکی مامە حەمی 250
چاکی ملەبای 251
چاکی مەلا محەمەدی کانی بناوی 252
چاکی مەلاژنە مەیاسێ 253
چاکی کێکەڵی 254
چاکە چکۆلەی رێزێنە 255
چاکەی سۆنەی رەزگەلی 256
چایخانەی حەمە رەق 257
چغا ئاهوان 258
چوارتاقان 259
چوخمەکەی سەرشەقام 260
چیای نەمرود و شوێنەواری نەمرود 261
چەرمۆ 262
چەند پارچەیەکی درووست کراو لە برۆنز لە مۆزەخانەی دهۆک 264
چەند پسپۆرێک زانیاریی زیاتر لەبارەی شوێنەواری خانا ئێزی دەدەن 266
چەند پەرتووکێکی مێژوویی لە مۆزەخانەی دهۆک 268
چەند جۆر گۆزەی دۆزراوە لە گرد لەشکر لە ساڵی 2023 269
چەند جۆرە هاوەنێکی کۆن لە مۆزەخانەی دهۆک 270
چەند دەستنووسێکی کۆن لە مۆزەخانەی دهۆک 271
چەند نموونە لە قاپ و قاچاقی گلینە لە مۆزەخانەی دهۆک 272
چەند نموونەیەکی مۆری سەردەمە جیاوازەکان لە مۆزەخانەی دهۆک 273
چەند کەلوپەلێکی کۆن لە مۆزەخانەی دهۆک 275
چەندین پارچە ئاسەواری ناوازە لە گەرمیان دۆزرانەوە 276
حمام خان (پیر ظهیری) سنە 278
حکومەتی تورکیا بەردەوامە لە تاڵانکردنی حەسکیف 279
حەدبا 280
حەزە 282
حەفت موغارە 283
حەمامی پیسکان 284
حەمامی قەلەندەر لە سەقز نۆژەن دەکرێتەوە 285
حەمامی لەج 287

حەوزە وشکەکە 288
خاتوو سێوە 290
خانوو و چوخمێکی کۆن لە کفری 291
خانووی دارای چەلەبی 292
خانووی عومەر دەبابە 293
خانووی مەلا حەوێزی 295
خانووی کەلەپووریی شێخ عەلی لە سلێمانی 297
خانوویەکی کۆنی گەڕەکی سابوونکەرانی سلێمانی 298
خانووەکانی حەسەنلو 299
خانووەکەی مەلای گەورەی کۆیە 301
خانی حەسەن پاشا لە ئامەد 303
خانی گەورە یان خانی مەحمودئاغای غەفوری 304
خانەقین: شوێنەوارە دێرینەکان دەگوازرێنەوە و تێکدەدرێن 306
خراب شەمس، شوێنەوارێکی ئایینی ئێزدی لە عەفرین 308
خشتە نەخشدارەکانی گردی قاڵایچی 310
خوێندنگای مەلا یەحیا مزوری 312
خەنەس 313
داتاشراوی چیای هەریر 315
دارەمەیێکی گڵینە لە مۆزەخانەی دهۆک 316
دارمانی باڵەخانەیەکی شوێنەواری لە گەرمیان پاش نوژەنکردنەوەی 317
دراوی کوردی سەردەمی مەروانییەکان 900 ساڵ پێش زایین 318
دراوێکی سەردەمی پاشا کیسرا دۆزرایەوە 320
دراوێکی سەردەمی ساسانی لە قەڵای بەکراوا 322
درێژترین دەقی نووسینی شاهانە لە کوردستاندایە 323
دوزگوین باڤا 325
دۆزینەوەی ئێسک و پرووسک لە گۆڕستانێکی مێژووییی مەریوان 326
دۆزینەوەی پەرستگەیەکی ئورارتییەکان لە نزیک قەڵای وان 327
دۆزینەوەی چەندین پارچە ئاسەواری سەردەمی ساسانییەکان لە خانەقین 329
دۆزینەوەی شوێنەوارێک لەراپەرین مێژووەکەی 6 هەزار ساڵە 331
دۆزینەوەی نووسینێکی بزماریی لەقەڵاتی دینکەی پشدەر 332
دۆزینەوەی کۆنترین کارگەی شەراب لە شاری دهۆک 333
دۆزینەوەیەکی دەگمەن لە کوردستان بۆ سەردەمی عومەری کوری خەتاب دەگەڕێتەوە 334
دۆڵی بارام 335
دیمەنی نەوازەی ئەشکەوتی سێدەری 336
دیواری کورد لە بەیتولمەقدیس 338
دیوارێکی 2700 ساڵە بەدرێژایی 115 کیلۆمەتر لە کرماشان دۆزرایەوە 339
دیوانخانە - کۆشکی فەرمانڕەوای کرماشان 341
دیوەخان و کۆشکی سەمەد ئاغای حەوێزی 342
دێر ئەرادان 343
دێری ئاختامار 345
دێری ڕەبان هورمزد 347
دێری عاسی لە شنگال 349
دێری مار مەتی 350
دەربەندی بازیان 352
دەربەندی بێلوله 354
دەربەندی گاور 356

دەربەندیخان و شەمێران لە سێ هەزار و هەشت سەد ساڵ پێش ئێستا 357
دەرگای قەڵا لە ئامێدی 359
دەرگای ماڵی سۆفی کەریم 360
دەرماناوە 1 361
دەروازەی سلێمانی لە کفری 362
دەشتی شاروێران و ئەشکەوتی فەخرەقا 363
دەقە مێخییە کەی پشدەر 365
دەمانچەیەکی سەردەمی کارخانەکەی میری سۆران 367
دەوڵەتی تورکیا شوێنەوارەکانی حەسکێف تالان دەکات 368
زاخیکۆ 369
زانکۆی سۆربۆن لێکۆڵنەوە لە شوێنەوارە مێژوویییەکانی چەمچەماڵ دەکات 370
زانکۆی قوببەهان لە ئامێدی 372
زیندان سلێمان... شوێنی تەقوای زەردەشتییەکان 373
زەرزی 375
ژنێکی کورد لە نزیک شەوێنەوارێکی کوردستانەوە 376
ساتوقەڵا 377
ساتوقەڵا 1 378
ساتوقەڵا 10 379
ساتوقەڵا 11 380
ساتوقەڵا 12 381
ساتوقەڵا 13 382
ساتوقەڵا 14 383
ساتوقەڵا 15 384
ساتوقەڵا 16 385
ساتوقەڵا 17 386
ساتوقەڵا 18 387
ساتوقەڵا 19 388
ساتوقەڵا 2 389
ساتوقەڵا 20 390
ساتوقەڵا 21 391
ساتوقەڵا 22 392
ساتوقەڵا 23 393
ساتوقەڵا 24 394
ساتوقەڵا 25 395
ساتوقەڵا 26 396
ساتوقەڵا 27 397
ساتوقەڵا 28 398
ساتوقەڵا 29 399
ساتوقەڵا 3 400
ساتوقەڵا 30 401
ساتوقەڵا 4 402
ساتوقەڵا 5 403
ساتوقەڵا 6 404
ساتوقەڵا 7 405
ساتوقەڵا 8 406
ساتوقەڵا 9 407

ستۆدیۆ ڕەفیق 408
سردێ بارەموسێ 409
سلێمانی شوێنەواری کەلتوریی خۆی لەدەستدەدات 410
سلێمانی؛ ئاسەوارێک دۆزرایەوە کە مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ 5000 ساڵ پێش زاین 412
سوارەیەکی کوردی سەردەمی مادەکان 414
سۆفی مەحمودی گۆڕەبۆتی 415
سۆمەریەکان یەکەم گەل بوون لەجیهاندا نەخشەی شارەکانیان کێشاوە 416
سیاهگل.. پەرستگەی سەردەمی ساسانییەکان 418
سیاکەڵ 420
سەدەف و مت و موورووی دۆزراوە لە گرد لەشکر 421
سەرای هێمن 422
سەری ڕەمی کۆن لە مۆزەی دهۆک 423
سەیدی سەراوێ 425
شاخ 426
شارستانیەتێکی 7 هەزار ساڵە لە کرماشان 427
شاری حەسەنکێف بەکۆنترین شاری جیهان لەلایەن شوێنەوارناسەکانی جیهانیەوە دەناسێندرێت 428
شاری دارا (کوردس) 429
شاری قەڵاکان لە باکووری کوردستان 432
شاری مێژووی زاخیکۆ 434
شاری مێژووی بغستانە لە داوێنی چیای بێستوون هەڵکەوتووە 435
شاری مێژووی حەسەن کێف لە کوێیە؟ 436
شارێکی کۆنی ئاشووری لە هەولێر دۆزرایەوە 438
شوێنەواری (زریمۆک) پەرستگای ئایینی و تایبەت بە شووشتنی تەرمی مردووەکان 440
شوێنەواری تەرمی ژنێک کە 1800 ساڵ لەمەوبەر مردووە لە مۆزەخانەی دهۆک 442
شوێنەواری حەوشکوڕوو 444
شوێنەواری خانا ئێزی 445
شوێنەواری خنس 447
شوێنەواری دەربەندی ڕانیە لە ژێر مەترسی لەناوچوونداید 449
شوێنەواری شوێنی مۆم یان ئاگر لە مۆزەخانەی دهۆک 451
شوێنەواری مێژووی سەردەمی پارتێکان یان ئەشکانێکان 453
شوێنەواری مێژووی نیکرۆپۆلس لە گوندی دارا، کە دەکەوێتە نێوان شاری نسیبین و جزیرە لە باکووری کوردستان 454
شوێنەواری کۆنترین چێشتخانە لە باکووری کوردستان دۆزرایەوە 455
شوێنەوارە دێرینەکانی گوندی باشتەپە 456
شوێنەوارە مێژوویەکانی قەڵادزێ پشتگوێ خراون 458
شوێنەوارەکانی هەرێمی کوردستان لە فەرەنسا و جیهان نیشان دەدرێن 460
شوێنەوارەکانی کفری مەترسی لەنێوچوونیان لەسەرە 462
فەقرەقا 463
فەلەکولئەفلاک 464
فەنار 465
قزقاپان 466
قسروگنیچ 467
قشلەی سواری 468
قشڵەی سواریە لە گەڕەکی عارەبانی شاری هەولێر 469
قشڵەی قوشتەپە 470
قشڵەی گوێر 471

قشڵەی مەخموور 473
قشڵەی کۆیە 474
قشڵەی کەرکووک 476
قوتابخانەی مێژووپی قوبەهان 477
قوچەکی موهەندیسی 478
قولەی بەرلوت 479
قولەی قاپ شکێن 480
قونگرەی ئاکۆیان 481
قەپاخی گۆزەیەکی کۆن 482
قەراتی دوینێ (قەڵای دوین) 484
قەسری شەمامک 485
قەسری شەمامکێ 486
قەلای زوحاک؛ یەکێک لە کۆنترین شوێنەوارەکانی سنوری هەڵەبجە تێکدەدرێت 487
قەڵا مێژوویەکەی خورماڵ مەترسی لەناوچوونی لەسەرە 489
قەڵا یان کڵێسەی بازیان 491
قەڵاتی عەوێنە 492
قەڵاکۆن 494
قەڵای ئامەد 495
قەڵای بانەمان 496
قەڵای بۆگد 497
قەڵای پاشا (کۆشکی مەحمود پاشای جاف) 498
قەڵای پاشاکۆرە - سارتکە 499
قەڵای پەرتەک 500
قەڵای چاری 501
قەڵای حەسەن ئاباد 502
قەڵای حەسەناوا 504
قەڵای خارپێت 508
قەڵای خانزاد 510
قەڵای خۆشەب 511
قەڵای داشتادم 512
قەڵای دمدم 513
قەڵای دووین 514
قەڵای دێری 515
قەڵای زێرزەوان 516
قەڵای زێوێ 518
قەڵای زەرزوان 520
قەڵای ساروقوغان 522
قەڵای سرۆچک 523
قەڵای سفی 525
قەڵای سنە 527
قەڵای سێگردکان یان بان قەڵات 529
قەڵای سەردار 531
قەڵای سەڵاحەدینی ئەیووبی 533
قەڵای شاپوورخاست (فەلەک ئەلئەفلاک) لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان 535
قەڵای شاخ 537
قەڵای شۆش لە ئاکرێ چەندین قۆناغی مێژووپی گرنگی دەربازکردووە 538

قەڵای شیروانە 540
قەڵای شیلە 541
قەڵای قەڵادزێ 543
قەڵای گلاب-گل 545
قەڵای ماردین 546
قەڵای نارین 547
قەڵای نەجم 549
قەڵای نەوتی 551
قەڵای هارپوت 552
قەڵای هەولێر 553
قەڵای والی 555
قەڵای وان 556
قەڵای ڕەبەت 558
قەڵای کوردان 559
قەڵای کونجانچەم 560
قەڵای کەرکووک 561
قەڵای کەریم خانی زەند 562
قەیسەری نەقیب 563
قەیسەری کفری بە یەکجاریی چۆڵ دەکرێت 565
قەیسەریان 567
قەیسەریی کفری 568
قەیسەریی کەرکووک 569
قەیسەرییەکی مێژوویی لە کفری مەترسی ڕوخانی لەسەرە 570
گالیسکەیەک بۆ گواستنەوەی بەرد 572
گرد دۆدغان 573
گرد لەشکر 574
گردی ئاسنگەران 575
گردی باستکێ (باستک) 576
گردی بەکراوە 577
گردی پیسە (یانیک تەپە) 579
گردی تابان.. کۆکەرەوەیەک لە شارستانییەتە گرنگەکان 581
گردی تلێ 583
گردی جوبانی 585
گردی چەڵتوک 586
گردی حەلەف شوێنی لەدایکبوونی مۆنالیزای شوێنەواریی 587
گردی خەتارا 589
گردی خەزنە 590
گردی دۆدغان 591
گردی زێد (زەید) 592
گردی سمێل 593
گردی شاخی کووڕە 594
گردی شمشارە 596
گردی شوێنەواریی ئال شیوخ لە کۆبانێ 597
گردی شوێنەواریی گرکەدەشت 599
گردی عەوێنە 601
گردی فرنی سولین (فرنا سولینا) 602

گردی قالینج ئاغا 603
گردی قەسروک 605
گردی قەسرە 606
گردی قەسرە (تل قصرا) 607
گردی گومل 609
گردی گوندی بەکراوا لە هەڵەبجە وەک کۆنترین شاری میزۆپۆتامیا دەستنیشان کرا 610
گردی گۆدین، گۆدین تەپە 611
گردی لەیلان 613
گردی مامۆستایان 615
گردی مۆزان 616
گردی نادر 618
گردی هەتارە 619
گردی کورش 620
گردی کێڤلا 621
گردەدەشت 622
گرنگی زیاتر بە شوێنەوارە مێژووییە کلتوورییەکانی کۆیە دەدرێت 623
گری مرازکۆنترین پەرەستگای جیهان 625
گومبەتی برایمی بایزی 628
گومێل - گۆڕستانە مێژووییەکەی ناوچەی داوودە 629
گۆڕێکی سەردەمی ئەشکانیەکان لەگەرمیان دەدۆزرێتەوە 632
گۆزەیەک بە نەخشی خاچ لە مۆزەخانەی دهۆک 633
گۆزەیەک کە وەک دەخیلە بەکارهاتووە لە مۆزەخانەی دهوک 635
گۆزەیەکی بچووکی سەردەمی سومەرییەکان لە مۆزەخانەی دهۆک 636
گۆزەیەکی کۆن لە مۆزەخانەی دهوک 02 638
گۆمی نەفتی 639
گۆڕ وگردۆڵکەی سەرقەڵا 640
گۆڕ وگڵێنەکانی بەرلووت 641
گۆڕدەخمەی ڕوانسەر 642
گۆڕستانی داودە ڕەش 644
گۆڕستانی سەیید عوبێد 645
گۆڕستانی قەبر ڕەشکان 646
گۆڕستانی گوندی ئامۆکان 647
گۆڕستانی گوندی عەسکەر 648
گۆڕستانی مێژووی سەید خەلیل لە کەلار 649
گۆڕستانێک دۆزرایەوە مێژووەکەی بۆ 400 ساڵ بەر لە ئێستا دەگەڕێتەوە 650
گۆڕستانێکی مێژووی لە سنوری هەریر 652
گۆڕی ئەحمەدی خانی 654
گۆڕی ئەوینداران 655
گۆڕی پێغەمبەر حزقیال 657
گۆڕی زەینولعابدین 658
گۆڕی سوڵتان ئیسحاق 659
گۆڕێک بە شیوازی گۆزە لە مۆزەخانەی دهوک 660
گۆڕێک کە مێژووەکەی بۆ زیاتر لە 2000 ساڵ پێش ئێستا دەگەڕێتەوە، لەسەر قەڵای شێروانە دۆزرایەوە .. 662
گۆڕێکی شێوە هێلکەیی لە مۆزەخانەی دهۆک 664
گۆڕەکانی گۆڕستانە کۆنەکانی دەشتی هەریر هەڵدەدرێنەوە 665
گەرماوی حاجی ساڵح 666

گەرماوی حاجی ساڵحی سەقزی 667
گەرماوی سورەت، کۆنترین گەرماوی سلێمانی 669
گەرماوی موفتی 670
گەرماوی میرزا ڕەسوڵ 671
گەلی ئازیکەندی بندیانان 672
لالش 673
لوولە کێشی ئاوی سەردەمی مادەکان چەند هەزار ساڵێک پێش زاین 674
لە باکووری کوردستان شوێنەوارێکی هەزار و 500 ساڵی دۆزرایەوە 675
لە بنگرد کەسانی نەناسراو گۆڕێکی مێژووی کۆن هەڵدەدەنەوە 676
لە چیای پیرەمەگرون شوێنەوارێکی مێژوویی دەدۆزرێتەوە 678
لە حەسکێف سەدان ئەشکەوتی مێژوویی 5 نهۆمی دۆزرانەوە 680
لە خانەقای بیارە سەدان کتێبی دەستنووسی 200 ساڵ پێش ئێستا هەیە 681
لە دهۆک 100 تابلۆی شوێنەواری دۆزراونەتەوە 683
لە دوو گۆڕەستاندا مردووناشتن قەدەغە دەکرێت 684
لە دەشتی بتوێن ئاسەواری بینایەک و چەند کەلوپەلێکی مێژوویی دۆزرانەوە 686
لە ناوچەی هەورامان گۆڕێکی سێ هەزار ساڵە دۆزرایەوە 688
لە هەرێمی کوردستان زێدەڕۆیی کراوەتە سەر 67 شوێنەوار 689
لە کوردستانی کەونارا، نیشتمان وەکوو دایک ڕێزی لێگیراوە 690
لەشارێکی ڕۆژهەڵات کۆنترین ئاسەواری مێژوویی دۆزرایەوە 692
مافوورێکی بەدەست چنراوی دێرین 694
ماڵی ئەحمەد بەگی میرزا محەمەد ئەمین بەگ 695
ماڵی پاشا 697
ماڵی جەمیل پاشا 698
ماڵی حاجی ئەحمەدی پیرۆز - قوتابخانەی زەهرای کچان 700
ماڵی حاجی عوسمان ڕەشید چاوڕەش 701
ماڵی ساڵحی کەلەپور 702
ماڵی سمایل ئاغای غەغوری لە کۆیە 704
ماڵی سۆفی کەریم سەراج 706
ماڵی شێخ مەحمودی حەفید 707
ماڵی عەلی مام شێخە 708
ماڵی میرێکی بابان لە گەرمیان 709
ماڵی مەلا عەبدولکەریمی مودەڕیس لەگەڕەکی حاجی حان لە سلێمانی، پێش ئەوەی بچێتە بەغدا، مەلا عەبدولکەریم و خێزانەکەی،لەم خانوەدا ژیاوە 710
ماڵی مەلای گەورەی کۆیە 711
ماڵی ڕەسوڵ ئاغای حەوێزی 712
ماڵی ڕەشید عوسمان چاوەیش 713
ماڵی کەریمی ئەلەکە لە سلێمانی 714
ماڵی ڕەوف سەراف 715
مزگەوتی جامع لە شاری وەرمێ 716
مزگەوتی حاجی حان 717
مزگەوتی حەمامیان لە شاری بۆکان 718
مزگەوتی خادم سوجادە 719
مزگەوتی خانەقای مەحوی 720
مزگەوتی دانیاڵ پێغەمبەر 721
مزگەوتی دوومنارە 722
مزگەوتی سوور 723

مزگەوتی گەورە لە ئامەد 724
مزگەوتی گەورەی ئامەد 725
مزگەوتی گەورەی سلێمانی 727
مزگەوتی مانوشهر 729
مزگەوتی مێژووی مانوشهر 731
مزگەوتێک لە بەردەڕەش تەمەنی 1000 ساڵە 732
ملوانکەیەکی بەردین لە مۆزەخانەی دهوک 734
منارەی چۆلی 735
منارەی مزگەوتی گەورەی خورماڵ 737
مۆری فەرمی شێخ مەحمودی حەفید 738
مۆزخانەی کەلەپووری کورد لە سلێمانی مەترسیی لەناوچوونی لەسەرە 740
مۆزەخانە تایبەتەکانی کوردستان 742
مۆزەخانەی کۆچەر زاخۆ 745
مۆرێکی لوولەیی دۆزراوە لە گرد لەشکر 747
میرمەڵاس 748
مێژووی کۆشکێکی شاری کۆیە لەو بەردەدا نوسراوە 749
مەدرەسا سوور 751
مەدرەسەی قوبەهانە لە قەزای ئامێدی 753
مەرقەدی باباگورگور 754
مەرقەدی ستی ئیمام 755
مەرقەدی عوزێر پێغەمبەر 756
مەرقەدی کەنەدەکۆخ 757
مەزارگەی پیر قەرەچێوار 758
مەزارگەی دانیاڵ پێغەمبەر لە کەرکووک 760
مەزاری پیرزەن 761
مەزاری حاجی بەختیار 762
مەزاری حەیقوق نەبی، کە پێغەمبەری یەهوودییەکان بووە و لەشاری تویسەرکانی پارێزگای هەمەدان 763
مەزاری شێخ جورەیل 764
مەزاری شێخ وسو ڕەحمان - ڕەبان بۆیا 765
مەزاری نیک هۆمەر لە گوندی باوزێ 766
مەزاری کێلەسپی 767
مەسینەیەک لە مەخموور مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ سەدەی پازدەی زایینی 768
مەلاماچە 769
مەرێین قەدیشە 771
نامەی پادشای میتانی "توشتراتا" بۆ فیرعەونی میسر 772
نامەی پاشای ئاشووری (شامشی ئاداد 1813-1781 پ.ز) 774
ناوچەی شوێنەواریی خشام لە ڕۆژئاوای کوردستان 776
نوشتەیەکی سەردەمی میتانییەکان لە مۆزەخانەی دهۆک 778
نوێژەنکردنەوەی پردی دەلال لە زاخۆ بەشێوەیەکی ناپڕۆفێشناڵ 780
نیگارە شاخەکەی چیای جودی 781
نەخش و هەڵکۆڵراوەکانی خنس 782
نەخشی پادشای سیموروم simurrum 783
نەخشی دەربەند بێلوولە 785
نەخشە بەردینەکانی گەڤەرۆک لە باکووری کوردستان 787
هاوڵاتییەک بەمەرج شوێنەوارێکی مێژووییی ڕادەستی حکومەت دەکات 789
هاوەنێکی قەبارە گەورە لە مۆزەخانەی دهۆک 791

هۆتێل فەرەح 793
هێڵکارییەک لەسەر پیرۆزی ئاژەڵی (گا) لە بیروباوەری میتانییەکاندا 794
هەزار دەرگا 795
هەزارمێرد 796
هەگمەتانە، یەکەم پایتەختی ئیمپراتۆرییەتێکی کوردی 798
هەورامان.. دەستنووسی قورئانێکی کۆن نمایشکرا 800
هەولێر.. چەند پارچە شوێنەوارێکی سەردەمی ئاشووریەکان دەدۆزرێتەوە 801
هەولێر: باڵەخانەیەک و کۆمەڵێک شوێنەواری دەگمەن دۆزرانەوە 803
هەوێزە خرە 805
هەران- ڕوحا 806
هەڵکۆڵدراوەکانی ئەشکەوتی هەڵامتا 807
هەڵکۆڵینی نایاسایی یەکێک لە شوێنەوارە کۆنەکانی شاری شنۆ 808
هەڵکەندراوی نرام سین 810
هەیبەت سوڵتان 811
ویستگەی شەمەندەفەری کەرکووک 813
ڕاپەڕین.. شوێنەواری دەربەندی ڕەمکان مەترسی لەناوچوونی لەسەرە 814
کاپادوسیا 816
کاروانسەرای قەسری شیرین 817
کاولە کەندار 819
کتێبێکی دەگمەنی (2000) ساڵە، بەزمانی کوردی نوسراوە لەکوردستان دۆزرایەوە 820
کفری: بینایەکی کۆنی ئاسەوار دەڕوخێنرێت 822
کلک مشک 824
کورد خاوەنی یەکەم نەخشەی جوگرافیە لە سەرتاسەری جیهان 826
کوردستان لانکەی شوێنەوارەکان (پەیکەری شێری بەردین) 828
کوناره 829
کووپەیەکی کۆن لە شارباژێڕ 831
کۆلاوە فەرهەنگی قەڵای شێروانە چاکدەکرێتەوە 832
کۆتێ بەرچەم 834
کۆچکا زەراتێ 836
کۆشکی حەوش کورۆ 837
کۆشکی دارا بەگ 838
کۆشکی سەمەد ئاغای حەوێزی 839
کۆشکی موشیر دیوان، 841
کۆشکی مەجید پاشای بابان 842
کۆشکی مەحمود پاشای جاف 844
کۆشکی کەلات 845
کۆمەڵێک ئامرازی دروستکردنی خشڵ و زەرنگەری 846
کۆمەڵێک کەلوپەلی کۆن 847
کۆنترین پەرستگای جیهان لە کوردستان دۆزراوەتەوە 848
کۆنترین تابلۆی شوێنەواری کوردستان 849
کۆنترین دراوی کوردی لە سەردەمی مادەکان، 800 ساڵ پ. ز. 850
کۆنترین نان لە ئەشکەوتی شانەدەر لە هەرێمی کوردستان دۆزرایەوە 27-11-2022 851
کۆنترین نەخشەی جیهان لە کوردستان دۆزراییەوە 853
کیلیا شەدا 855
کێلی گۆڕی بوداغ سوڵتان 856
کێلەشین 857

کەرکی حوسێنی غازی 859
کەریم شار 860
کەلا جزیرێ 861
کەلوپەلی کۆنینەی دۆزراوە 862
کەنیسەی مەریەم عەزرا 863
کەڵماکەرە؛ یەکێکە لە شەش خەزێنە مەزنەکانی جیهان لە کوردستان 864
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 01 866
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 02 868
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 03 869
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 04 871
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 05 873
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 06 875
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 07 876
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 08 877
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 09 878
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 10 880
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 11 881
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 12 882
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 13 883
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 14 885
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 15 886
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 16 888
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 17 890
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 18 891
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 19 892
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 20 893
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 21 894
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 22 895
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 23 897
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 24 898
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 25 899
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 26 900
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 27 901
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 28 903
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 29 905
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 30 906
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 31 907
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 32 908
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 33 909
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 34 910
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 35 911
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 36 912
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 37 913
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 38 914
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 39 915
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 40 916

یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویەکانی قەڵای دێرینی زێویە 41 917
یەکێک لە پەیکەرەکانی ناو مۆزەخانەی دهۆک 918
یەکێک لە نەخشەکانی سەر دیواری ئەشکەوتی قزقاپان 920

کرمانجی - UPPER KURDISH (ARAMI) 921

ئاسیاوێ قازی ل باژێرۆکێ کفری 924
ئێک ژ پەیکەرێن گرنگە د ناڤا موزەخانا دهۆکێ 925
پارچە زەقورەیەک ل موزەخانەیا دهۆکێ 926
پرا دەلال 927
پەیکەرێ خواوەند ئانۆ ل مۆزەخانا دهۆکێ 929
پەیکەرێ خوداوەندا دایک لە مۆزەخانا دهۆکێ 930
پەیکەرێ خودێ یا دایک ل موزەخانەیا دهۆکێ 931
پەیکەرێ گودیا ل موزەخانەیا دهۆکێ 932
پەیکەرێ گودیا ل موزەخانەیا نشتیمانی یا دهۆکێ 933
پەیکەرەک ل موزەخانەیا نشتیمانی یا دهۆکێ 934
پەیکەرەک لسەر مەزنایی یا سروشتی د موزەخانەیا دهۆکێ 935
پەیکەرەکێ برۆنز یێ سەردەمێ میتانیان ل موزەخانا دهۆکێ 936
پەیکەرەکێ دروست کری ل عاجا فیل ل موزەخانەیا دهۆکێ 937
پەیکەرەکە سەردەمێ سومەریان ل موزەخانەیا دهۆکێ 938
دەرێ جەرکی 939
شکەفتا گوندێ گوندکی ل ئاکرێ 940
شینوارێ تەرمێ ژنەکێ یێ 1800 ساڵان بەریا نها 942
شینوارێ جهێ هەلگرتنا شەمالک یان ئاگر ل مۆزەخانەیا دهۆکێ 943
شینوارێ مەیتێ ژنەک ل موزەخانەیا دهۆکێ کوو 1800 ساڵ بەری نها مریە 944
گرێ چیایێ کوورە 945
گوهسکەک کو ب خاچ هاتیە نەخشاندن ل موزەخانەیا دهۆکێ 946
گەرماڤا موفتی 947
مزگەفتا مەزنا ئامەدێ 948
نڤشتییەک یا سەردەمێ میتانیان ل موزەخانا دهۆکێ 949
هاونەکێ قەبارە مەزن ل موزەخانەیا دهۆکێ 950
هێلکارییەک لسەر پیروزیا ئاژەڵی (گا) د بیروباوەرێن میتانیانده 951
کۆشکا دارا بەگ 952
کەلها زەرزوان 953
کەلها سارتکە 954
کەلها سەردار 956
کەلها نارین 957
کەلها کوردا 958

KURMANCÎ - UPPER KURDISH (LATIN) 960

Anahîta 963
Bêrdûk 966
Birad 968
Dalamper 970
Ên Darê 972
Ferhad Taş 974
Girê Diyab 976
Girê Ehmedî 978

980 ..... Girê Êlecaxê
982 ..... Girê Erbîd
984 ..... Girê Hemoker
986 ..... Girê Leylan
988 ..... Girê Mozan
992 ..... Girê Tinênîr
994 ..... Girê Xizna
996 ..... Heloxan
999 ..... Hilkefta şikefta Qizqapanê
1002 ..... Kaniya Eyne Rom û dîrokeke windabûyî
1004 ..... Karwanseraya Şa Ebbasê Bêstûn
1006 ..... Kel Daw
1008 ..... Kela Nebî Horî
1010 ..... Keleha Ceberê
1012 ..... Keleha Kerkûkê xwediyê dîrokek kevnar e
1014 ..... Keleha Mad
1016 ..... Kelha Bestam
1019 ..... Kereftû
1022 ..... Kerwansera Îlxanî
1024 ..... Keskesor
1026 ..... Kevirnivîsa Şêx Elî Xan
1028 ..... Kirmaşan...Taq Wesan
1030 ..... Koşka Bêstûn
1032 ..... Kotê Ber Çem
1035 ..... Mêrdîn, Medreseya Zincîrîyê
1036 ..... Mezarê Padîşehê Kurd ê Mîdî (Kî Xosraw- Kawa) 632-585 BZ
1038 ..... Minareya Çolî
1040 ..... Nexşe kevirê Gûderiz
1042 ..... Nexşekevirê Mehrdad
1044 ..... Nexşeya kevirê Bêstûnê
1046 ..... Perestgeha Mad
1048 ..... Peykerê Herkûl
1050 ..... Pira Bêstûn
1052 ..... Pira Malabadê
1054 ..... Pira Sasaniyan
1056 ..... Pirraw
1059 ..... Qelayçî
1061 ..... Qesra Merwaniyan di nava Keleha Diyarbekirê de hat vedîtin
1063 ..... Qoşilî
1065 ..... Qoşliyê
1067 ..... Rawandan
1069 ..... Sam
1071 ..... Şanedar
1074 ..... Seholan
1077 ..... Serava Bêstûnê
1079 ..... Şêrwane
1081 ..... Şkefta Qîzikan

1083 ..... Sûrên Amedê
1085 ..... Temteman
1087 ..... Til Helef
1089 ..... Walî
1091 ..... Xoşabê
1093 ..... Zêwiye

1096 ..... ENGLISH

1099 ..... 4,000-year-old ancient city found near Sulaimani
1101 ..... Al-Muzaffariya Minaret
1104 ..... Asif Waziri
1106 ..... Bazian strait
1108 ..... Bukan Grand Mosque
1110 ..... Cendera Bridge
1112 ..... Choli Minaret
1113 ..... Citadel and city of Nabi Hori
1115 ..... Dalal Bridge
1117 ..... Gaziantep Citadel, 1600 BC - 1178 BC
1119 ..... Hassoun Caves
1121 ..... Izzedine Sher Mosque and school
1123 ..... Jumblatt Palace in Aleepo, 1605 AD
1125 ..... Junqan Castle
1128 ..... Karim Khan Zand Castle in the city of Shiraz, 1766 AD
1130 ..... Kharbut Castle
1132 ..... Manouchehr Mosque
1134 ..... Mosque (Imad al-Dawla) in the city of Kermanshah, 1868 AD
1136 ..... Mosque (Salah al-Din al-Ayyubi) in the city of Faraqin
1138 ..... Mosque (Salah al-Din al-Ayyubi) in the city of Urfa, 1185 AD
1140 ..... Mount Nemrut
1142 ..... Mulla Badi Bridge
1144 ..... Qshla; Koya
1145 ..... Ruined Castle at Sardasht
1146 ..... Sardar Castle
1148 ..... Sardar Dome
1150 ..... Sculptures of Khans
1152 ..... Shapur-khwast castle
1154 ..... Shemzinan Bridge
1155 ..... Taq Wasan
1157 ..... The Citadel Bath (Hammam)
1158 ..... The Citadel Mosque
1160 ..... The City of Hekmatan, 750 BC
1162 ..... The Graves of Barlut
1163 ..... The Great Mosque of Aqrah (Akre)
1165 ..... The mausoleum and tomb of the Sultan (Salah al-Din al-Ayyubi)
1167 ..... The mount tomb of Sarqala
1168 ..... The Rock Relief Darband Belule
1170 ..... The tomb of the historian Marduk Kurdistani

Tomb and shrine of Prince Khurshid 1172
Tomb Fakhrikah 1174
Toshba Castle 1176
Two Minaret Mosque 1178
Zarzawan Castle 1180

DEUTSCH - GERMAN 1182

Stadtmauer von Diyarbakır 1185

ARABIC - عربي 1187

آثار زاكروس في كوردستان 1190
أسماء عدد من المواقع في عفرين كم جاء في مصادر التاريخ 1193
أول امرأة تصلي في متحف اللوفر من بلاد عيلام 1195
اثار كوردية من منطقة لورستان تعود تاريخها الى 3800 سنة 1197
اثاركهوف دويري في شنكال 1198
اقدم عملة كوردية من العهد الميدي 800 عام ق. م. 1200
الابنية القديمة في مدينة شنگال 1201
الراوندان 1202
المدافن الترابية في برلوت 1204
باسوطة 1205
براد 1207
بقايا السور الروماني في سنجار 1209
تل أبو هريرة، أقدم مستوطنة بشرية في التاريخ 1210
تل تنينير 1212
تل جنديرس 1215
تل خزنا 1217
تل شاغر بازار 1219
تل عبريد 1221
تل ليلان 1223
تل موزان 1225
جامع (مسجد) حماميان 1227
جسر بلك في مدينة بازيد 1229
جسر سلطان 1230
جسر عين ديوار 1232
خراب رشك 1233
دير عاصي من سنجار 1235
زاقورة تعود للألف الرابع قبل الميلاد في روجافا شمال شرق سوريا 1236
سام 1238
سد كلان 1240
سد لخزن المياه غرب قلعة بولاذ في جبل سنجار ولم يبقى له اثرا الا القليل 1241
طينة آدم 1242
عملة الاوركيشيين الكورد الذين كانو يعيشون في عامودا الحالية قبل حوالي 4 الف عام 1243
عملة دولة الايوبية الكوردية ا من عام 1180 حتى عام 1238 1244
عملة مملكة الكورد الياهود المانيون اول من اعتنقو الدين الياهودي والذين حكمو القدس قبل حوالي 1900 عام 1245
عين دارا 1246
فخار تل حلف 1247

قبر لاحد شخصيات اهل صلاح الدين الايوبي 1249
قبر كوجك زرو 1250
قصر حسين قنجو في محافظة ماردين، 1705م 1251
قصر مجيد باشا بابان في مدينة كفري 1253
قلعة "سمعان العمودي"... إحدى أقدم الآثار المسيحية في سوريا 1254
قلعة توشبا 1256
قلعة جوامير آغا في مدينة قصر شرين 1257
قلعة جولندي في مدينة دوكان 1258
قلعة خانزاد في أقليم سوران 1825م 1259
قلعة خوشآب التاريخية على الطريق السريع بين وان و جولميرگ على ضفة نهر الزاب الكبير 1260
قلعة دو-سر 1262
قلعة سروجك 1264
قلعة كركوك 1266
قلعة نبي هوري 1268
قلعة نجم 1270
كهف البنات (شكفتا قيزكان) 1272
كيلة شين 1273
متحف الموصل 1275
مدرسة قوبهان 1277
مدفن گردولكة في سرقلا 1279
مرقد السيدة زينب في شنكال 1280
مسجد و مدرسة ترجان في مدينة سقز 1281
منحوتة دربند بيلولة 1282
ناعورة الرشيدية في الشدادي حضارة عريقة وتاريخ يشهد 1284
نقود العهد الأتابكى فى شنكال 1286

فارسی - FARSI 1287

300 اثر تاریخی در آمدی در خطر نابودی است 1290
آتشکده سیاهگل 1291
آرامگاه آل یعقوب 1292
آرامگاه سرداران مکری 1293
آسیاب های آبی قدیمی ایلام 1294
آسیاب گبری 1295
اتشکده چهار قاپی 1296
اتشکده‌ی چهار ستون (چارئه‌ستین) 1298
اتشکده‌ی چهارقاپی جنوب و شرق کردستان را به هم متصل می کند 1300
اثار باستانی جسد زنی که 1800 سال قبل مرده در موزه‌ی دهوک 1301
اثار باستانی حصیر بافته شده 1302
ارامگاه سلطان حسین ولی حسن 1303
ارامگاه وهسودا و مملان، دو پادشاه کرد در تبریز 1304
ارامگاه سلطان حسین ولی حسن 1305
ارسلان تپه، صاحب اولین کاخ و قدیمی ترین شمشیر های جهان در کوردستان 1306
ارگ کریم خان زند 1308
اسیاب روستای سیاره 1310
اسیاب شیخ چولی 1311
اسیاب قازی در شهر کفری 1312

اسیاب قدیمی گرمیان 1313
اسیاب قوله‌داری در کفری 1314
اسیاب میر سوران 1315
اسیابی سنگی در موزه‌ی دهوک 1316
اشی بای 1317
امامزاده زید بن علی 1318
امامزاده علی صالح 1319
امامزاده محمد و ابراهیم 1320
امامزاده کهنه شهر 1321
ایالات متحده از موزه سلیمانیه حمایت می کند 1322
باب وکور 1323
بابیتان 1324
بازار بزرگ سقز 1325
بازار بزرگ سنندج 1326
بازار خرم آباد 1327
بازار دوشابچی خانا 1328
بازار قدیمی شنگال 1329
بازار وکیل شیراز 1330
بازمانده‌های باستانی ساتوقه‌لا 1332
بازمانده‌ی پل دوره بابان ها در قلاچوالان 1333
بانوی کورد در حال نخ‌ریسی 800 سال قبل میلاد 1334
باوا محمی 1335
باوه محمود 1336
برجا بلک 1337
برده بلکه 1339
بزرگترین پارک باستانی_تفریحی در دهوک ساخته میشود 1340
بستان سور، روستای به قدمت 12 هرازساله 1342
بنای باستانی خانا ایزدی 1344
بندر قدیمی اورارتی ها در شمال کوردستان کشف شد 1345
بکر اوا قدیمیترین شهر باستانی کوردستان 1347
بیستان سور، روستایی در کردستان که تاریخش به 9 هزار سال قبل از میلاد برمیگردد 1349
پرستگاه مرمت شده‌ی زردشتیان در دربندیخان 1350
پروژه اب بستوره 1351
پروژه اب سنحاریب 1352
پل التون کوپری 1353
پل برسیرین 1354
پل پنج چشمه 1355
پل تاریخی استان هکاری در شمال کردستان 1356
پل چالان چولان 1357
پل خاتون 1358
پل خربردان 1359
پل خسرو 1360
پل روخانه 1361
پل سی پله 1362
پل قدیمی کاولکان 1363
پل قره کوریو 1364

پل قشان 1365
پل قلعه جوق 1366
پل قلعه جوق باراندوز 1367
پل قلعه حاتم 1368
پل قلیاسان 1369
پل گاومیشان 1370
پل ممیند 1371
پل میرزا رسول 1372
پل کشکان 1373
پل کوسه لر 1374
پیکولی 1375
تابلویی درست شده از سنگ در موزه‌ی دهوک 1377
تابوتی سفالین در موزه‌ی دهوک 1378
تپه باباجان 1379
تپه باستانی تابان 1380
تپه باستانی ربط سردشت 1381
تپه تابان.. مجتمعی از تمدن های مهم 1382
تپه ترخان آباد 1384
تپه جلبر 1385
تپه چغاخزان 1386
تپه حاجی فیروز 1387
تپه قلعه ننه 1388
تپه لیلان 1389
تپه باستانی قلایچی 1390
تپه کوره 1391
تپه‌ی آسنگران 1392
تپه‌ی امام محمد 1393
تپه‌ی باستانی تابان 1394
تپه‌ی باستکه (باستک) 1396
تپه‌ی تله 1397
تپه‌ی جوپانی 1398
تپه‌ی حسنلو و جام طلای حسنلو 1399
تپه‌ی ختارا 1401
تپه‌ی دودغان 1402
تپه‌ی زد 1403
تپه‌ی سمل 1404
تپه‌ی شاخ کوره 1405
تپه‌ی فرن سولین 1406
تپه‌ی قالینج اغا 1407
تپه‌ی قصروک 1408
تپه‌ی قصره 1409
تپه‌ی گومل 1410
تپه‌ی لشکر 1411
تپه‌ی ماموستایان 1412
تپه‌ی موزان 1413
تپه‌ی نخجوان 1415

تپەی هتارە 1417
تپەی کورش 1418
تپەی کولا 1419
تخریب تحریف مکان باستانی هلامتا در دهوک 1420
تق الباب 1421
تقدس گاو در اعتقادات سومریها در موزەی دهوک 1422
تنگەی بازیان 1423
توپ اوستا رجب 1424
تکیەی طالبانی 1425
تیر و سر نیزەهای قدیمی در موزەی دهوک 1426
جادەی سنگی 1427
جروانه در شیخان قدیمی ترین سد باستان شناسی جهان است 1428
جعدت المغارە قدیمی ترین بوم نقاشی باستانی جهان در کوردستان 1430
چایخانەی حمه رق 1432
چرمو 1433
چند دست نوشتەی قدیمی در موزەی دهوک 1434
چند شی قدیمی در موزەی دهوک 1435
چند قطعەی باستانی درست شده از الیاژ برنز در موزەی دهوک 1436
چند قطعەی مسی و برنزی در موزەی دهوک 1437
چند نمونه از ظروف سفال در موزەی دهوک 1438
چند نمونەای از مهر دورەهای مختلف تاریخی در موزەی دهوک 1439
چند نوع اسیاب دستی قدیمی در موزەی دهوک 1440
چند نوع کوزەی کشف شده در تپەی لشکر در سال 2023 1441
چند کتاب قدیمی در موزەی دهوک 1442
چندین کارشناس اطلاعات بیشتری در مورد بنای تاریخی خانا ایزی ارائه می دهند 1443
چوار طاقان-کویه 1445
حدبا 1446
حفاظت از مهری 100 ساله 1447
حمام آخوند 1448
حمام پورناک 1449
حمام پیسکان 1450
حمام تجلی 1451
حمام حاج صالح 1452
حمام سورت، قدیمیترین حمام سلیمانیه 1453
حمام شیخ سلماس 1454
حمام قپان 1456
حمام مفتی 1457
حوضه وشکەکه (حوض خشک شده) 1458
حکاکی باستانی در کوه جودی 1460
خاتو سیوه 1461
خانا ایزدی 1462
خانه ای قدیمی در کفری 1464
خانه دارا چلبی 1465
خانه ملا حویزی 1466
خانه های فرهنگی شیخ علی در سلیمانیه 1467
خانه مصری 1468

خانه کبیری 1469
خانه‌ای قدیمی در محله‌ی سابونکران در سلیمانیه 1470
خانه‌ی عمر دبابه 1471
خانه‌ی ملای بزرگ کویه 1472
خراب شمس (خرابه‌ی خورشید)، سایت باستانی ایین ایزدی در عفرین 1473
داش تپه 1475
دخمه سنگی فرهاد 1476
در منطقه‌ی گورگوم در شمال کوردستان مهری 7600 ساله کشف شد 1477
دژ قلاتگاه 1479
دشت شارویران و غار فخریقا 1480
دعای دوره‌ی میتانی ها در موزه‌ی دهوک 1481
ریزش ساختمان باستان شناسی در گرمیان پس از بازسازی 1482
زندان سلیمان... محل تقوای زرتشتی ها 1483
ساتو قلعه 01 1484
ساتو قلعه 02 1485
ساتو قلعه 03 1486
ساتو قلعه 04 1487
ساتو قلعه 06 1488
ساتو قلعه 07 1489
ساتو قلعه 08 1490
ساتو قلعه 09 1491
ساتو قلعه 10 1492
ساتو قلعه 11 1493
ساتو قلعه 12 1494
ساتو قلعه 13 1495
ساتو قلعه 14 1496
ساتو قلعه 15 1497
ساتو قلعه 16 1498
ساتو قلعه 17 1499
ساتو قلعه 18 1500
ساتو قلعه 19 1501
ساتو قلعه 20 1502
ساتو قلعه 21 1503
ساتو قلعه 22 1504
ساتو قلعه 23 1505
ساتو قلعه 24 1506
ساتو قلعه 25 1507
ساتو قلعه 26 1508
ساتو قلعه 27 1509
ساتو قلعه 28 1510
ساتو قلعه 29 1511
ساتو قلعه 30 1512
سر در کوچه سرشقام 1513
سربازخانه‌ی سواری 1514
سرپوش قدیمی یک کوزه 1515
سنگ تاریخی روستای قندول 1516

سنگ تاریخی کویه منتقل شد 1517
سنگ حکاکی شده در کوه هریر 1518
سنگ نوشته قوچعلی 1519
سنگ نوشته‌ای در موزه‌ی دهوک 1520
سنگ نگاره آنوبانی‌نی 1521
سنگ نوشته خرم آباد 1523
سنگی تاریخی با کتیبه های میخی در بردرش پیدا شده است 1524
سکه‌ی دوره‌ی ساسانی در قلعه بکراوا 1525
شاه تپه 1526
شمعدان یا اتشدانی قدیمی در موزه‌ی دهوک 1527
شهر تاریخی حسن کف کجاست؟ 1528
شهر قلعه ها در شمال کردستان 1529
صومعه ارادان 1530
صومعه ربان هرمزد در القوش 1531
صومعه سنت متی 1532
طاق بستان 1533
طاق شیرین و فرهاد 1535
طولانی ترین متن شاهانه‌ی کهن در کردستان است 1536
طیاره خانه 1537
عمارت صمد اغای حه‌وزی 1538
عمارت کلاه فرنگی ماکو 1540
غار آکویان 1541
غار باستانی هلامتا 1542
غار بتکار 1543
غار بستون 1545
غار پاله بزرگ 1546
غار تاریخی کونه‌شمشم 1547
غار جاسنه 1548
غار دو دری، عمیق ترین و بزرگ ترین غار عصر حجر 1549
غار دوکون یا غار چم رزان 1551
غار رومی 1552
غار زرزی 1553
غار سه‌در 1554
غار شانه‌در 1555
غار هزارمرد 1557
غار کافران 1559
غار کونه آو 1561
غار کونه شمشم 1563
غار یک مغاره 1564
غارهای باستانی ناوسک در دهوک 1565
غارهای بستون 1566
غارهای حسن (حسونی)، در شهر فارقین 1567
غاری کمیاب در اقلیم کردستان پیدا شده است 1569
قبرستان تاریخی سید خه‌لیل در کلار 1571
قبرستان روستای اموکان 1572
قبرستان متفاوت اموکان در کردستان 1573

قبری به شکل هندسی تخم مرغ در موزه‌ی دهوک 1574
قبری که به شکل کوزه‌ی قدیمی در موزه‌ی دهوک نگهداری میشود 1575
قطعه زقوره‌ای در موزه‌ی دهوک 1576
قلاکون 1577
قلعه آمد و باغ های هوسال 1578
قلعه اسماعیل خان 1580
قلعه امام مریوان 1581
قلعه ایچ در رواندز 1582
قلعه بخدک 1583
قلعه جان آقا 1584
قلعه چهریق سلماس 1585
قلعه حسن آباد 1586
قلعه خاریت 1587
قلعه دری 1588
قلعه زاغه 1589
قلعه سردار 1590
قلعه سردار افشار 1591
قلعه سفی 1592
قلعه سیاه 1593
قلعه شروانه، کاخی که از سال 1866 پابرجاست 1594
قلعه شوش در آکره چندین مرحله مهم تاریخی را پشت سر گذاشته است 1596
قلعه فلک الافلاک 1598
قلعه قبان ماکو 1600
قلعه قیران 1602
قلعه منیژه 1603
قلعه وان 1604
قلعه کاظم داشی 1606
قلعه کوهزاد 1607
قلعه یزدگرد 1608
قلعه بردوک 1609
قلعه‌ی زرزوان 1610
قلعه‌ی زیویه 1611
قنات قدیمی ابیاری بابان ها در قلاچولان 1613
قنات گاوری 1614
گرداب سنگی 1615
گرددشت 1616
گردنبندی سنگی در موزه‌ی دهوک 1617
گل نیلوفر در ایین مهرپرستی و زردشتی 1618
گودین تپه 1619
گوردخمه سان رستم 1621
گوردخمه صحنه 1622
گوردخمه قزقاپان، نمونه ای پرشکوه از اثار به‌جا مانده از دین زردشتی 1623
گوردخمه هدر 1625
گورستان باستانی گردولکه 1626
گورستان چنار 1628
گورستان کان گنبد 1629

گوش ماهی و مهره‌های کشف شده در تپه‌ی لشکر 1630
متن میخی پشدر 1631
مجسمه‌ای از جنس عاج در موزه‌ی ملی دهوک 1632
مجسمه‌ای از دوره‌ی سومری ها در موزه‌ی دهوک 02 1633
مجسمه‌ای برنز از دوره‌ی میتانی در موزه‌ی دهوک 1634
مجسمه‌ای در سایز طبیعی در موزه‌ی دهوک 1635
مجسمه‌ای کهن در موزه‌ی دهوک 1636
مجسمه‌ی الهه‌ی مادر در موزه‌ی دهوک 1637
مجسمه‌ی خدای انو در موزه‌ی دهوک 1638
مجسمه‌ی خدای باستان، انو در موزه‌ی دهوک 01 1639
مجسمه‌ی دوره‌ی سومری ها در موزه‌ی دهوک 1640
مجسمه‌ی شیر سنگی در موزه‌ی دهوک 1641
مجسمه‌ی گودیا در موزه‌ی دهوک 1642
مجموعه صخره‌ای بی بی کند 1643
محوطه باستانی سرخ دم لری 1644
محوطه باستانی شیران در غرب کوردستان 1646
محوطه باستانی خنس 1648
مدرسه‌ی قبهان 1650
مدرسه‌ی ملا یحیی مزوری 1652
مسجد جامع تورجان 1653
مسجد جامع تکاب 1654
مسجد جامع خرم آباد 1655
مسجد جامع سرخ 1657
مسجد چورس 1658
مسجد حاجی بابا 1659
مسجد حمامیان 1660
مسجد داش آغلیان 1661
مسجد دولتشاه 1662
مسجد سلطانی 1663
مسجد سیدالشهدا 1664
مسجد شیخ حسن مولانا 1665
مسجد شیخ مظهر 1666
مسجد طاق 1667
مسجد مناره 1668
مسجد والی 1670
معبد آناهیتا 1671
معبد و محوطه باستانی عین دارا در عفرین 1672
مقبره داود رشید 1674
مقبره شهنشاه (شجاع الدین خورشید) 1675
مقبره پیرزن 1676
مقبره‌ی دانیال پیامبر در کرکوک 1677
مناره آجری خرم آباد 1678
منطقه‌ی باستانی خشام در غرب کوردستان 1679
مهر استوانه‌ای کشف شده در تپه‌ی لشکر 1681
مونومنت پیکولی 1682
میل خسرو آباد 1683

مکان باستانی حوشکورو 1685
نامه توشتراتا پادشاه میتانی به فرعون مصر 1686
نقاشی های صخره‌ای گوروک در منطقه‌ی هکاری 1687
نقوش صخره ای هومیان و میر ملاس 1689
نگاره‌ای درباره تقدس (گاو) در اعتقادات میتانیها 1690
نمایی بی نظیر از غار سه در 1691
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 03 1692
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 04 1693
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 05 1694
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 06 1695
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 07 1696
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 08 1697
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 09 1698
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 10 1699
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 11 1700
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 12 1701
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 13 1702
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 14 1703
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 15 1704
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 16 1705
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 17 1706
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 18 1707
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 19 1708
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 20 1709
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 21 1710
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 22 1711
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 23 1712
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 24 1713
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 25 1714
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 26 1715
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 27 1716
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 28 1717
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 29 1718
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 30 1719
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 31 1720
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 32 1721
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 33 1722
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 34 1723
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 36 1724
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 37 1725
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 38 1726
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 39 1727
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 40 1728
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 41 1729
نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه35 1730
نمونه‌ای از اثار باستانیهای به جا مانده قلعه‌ی کهن زیویه 01 1731

نمونەای از اثار باستانیهای به جا مانده قلعەی کهن زیویه 02 1732
نمونەای از مجسمەهای موزەی ملی دهوک 1733
هاونگ و دستەی هاونگ سنگی 1734
هفت موغاره 1735
هگمتانه 1736
کاپادوسیا 1738
کاخ دارا بیگ 1739
کاخ کلات 1740
کاروانسرای تاجوانچی 1741
کاروانسرای خان 1743
کتیبه تخت خان 1744
کشف سکه ای از زمان کسرا شاه ساسانی 1745
کشف یک مقبرەی سه اتاقه در شهر وان 1746
کشف یک کوزەی قدیمی در یک زمین زراعی 1748
کفری؛ حکومت اقلیم کوردستان پروژەی حفظ اثار باستانی را اعلان کرد 1749
کلیسای آخ تمار در بزرگترین جزیره دریاچه وان 1750
کلیسای آخته خانه 1752
کلیسای سرکیس مقدس 1754
کلیسای سنندج 1755
کلیسای سورپ سرکیس 1756
کلیسای فنایی 1757
کلیسای قریس 1758
کلیسای قزلجه 1759
کلیسای گئورک مقدس 1760
کلیسای گئورک مقدس هفتوان 1761
کلیسای مارسرگیز 1762
کلیسای مارسرکیس 1763
کلیسای ماریوخنه 1764
کلیسای محلم 1765
کوزەای قدیمی با نقش صلیب در موزەی دهوک 1766
کوزەای قدیمی در موزەی دهوک 02 1767
کوزەای کوچک از دورەی سومریها در موزەی دهوک 1768
کوزەای که به عنوان قلک استفاده شده در موزەی دهوک 1769
کول تپه اهرنجان 1770
کوناره 1771
کیلیا شدا 1773
یار اصحابه پایینی 1774
یار اصحابه خوشەی 1775
یار اصحابه دلالان 1776
یار اصحابه سیدان 1777
یار اصحابه شیخ سلیمانی 1778
یار اصحابه صوفی سیدی 1779
یار اصحابه قوراشرویني 1780
یار اصحابه گیوژی 1781
یار اصحابەی سارتکەی بالا 1782
یار اصحابەی قلعه مصطفی 1783

یانیک تپه 1784
یک سیستم آبرسانی ۵ هزار ساله، پشت سد سیمره کشف شد 1786
یک معبد مخفی یهودی در شهر کفری کشف شد 1788

РУССКИЙ - RUSSIAN 1789

Замок Зерзеван 1792
Замок Срочик 1794

中国的 - CHINESE 1796

埃尔比勒城堡 1799

چەند وتەیەک

ئەمەی بەردەستتان، بایندەرێکی ڕێکخراوی لیستی ئەو شوێنەوار و کەرەستە کۆنینانەیە کە ڕێکخراوی کوردیپێدیا بەدەستی هێناوە.
لەم بایندەرەدا ڕەچاوی ڕیزبەندیی ئەلفوبێی پۆل و سەرباسەکان کراوە، پاشان زمان و شێوەزمانەکان.
تۆمارەکان بەپێی توانا و دەستکەوتنی زانیاری، پێناسیان نووسراوە، وێنە و فایلی پی. دی. ئێف ئەگەر دەستمان کەوتبێت خراوەتە پاڵ تۆمارەکەیەوە. هەروەها هەر مێتاداتایەکی تری پێویستیش وەک پاشکۆ لەگەڵ تۆمارەکاندا دانراون.
لەگەڵ هەر تۆمارێک لینکێک هەیە، ئەو لینکە گرێدراوە بە تۆمارەکەوە لەسەر ماڵپەڕی کوردیپێدیا، بابەتەکان هەندێکجار گۆڕانکارییان بەسەردادێت و باشتر دەکرێن، مێتاداتا، وێنە و فایلی پەیوەندیداریان دەخرێتەسەر، بۆ ئەوەی لە دوا ڤێرشنی ئەو تۆمارە ئاگاداربیت، کلیک لە بابەتەکە بکە و لە ماڵپەڕی کوردیپێدیادا بیکەرەوە.
لە کۆتایی هەر بابەتێکدا، وێنەی کویک ڕیسپۆنس هەیە، ئەم وێنەیە کە سکێن دەکرێت، یەکسەر دەتباتە سەر بابەتەکە لەسەر ماڵپەڕی کوردیپێدیا.
هەندێک بابەت پەیوەستکراوە بە بابەتی ترەوە، بۆ نموونە نووسەر بە پەڕتووکەکانییەوە، یان هەندێک بابەت فایلی پەیوەندیداری لەگەڵە، ئەوانە لێرەدا پیشان نەدراون و بۆ بینینیان دەبێت لە ماڵپەڕی کوردیپێدیادا سەیریان بکەیت.

تێبینی: وەشانی یەکەمی ئەم کوردیپێدیانامانە، تاقیکردنەوەن!
ئەم پەڕتووکە بەشێوەیەکی ئۆتۆماتیکی لە بەرنامەیەکی کۆمپیوتەرپی تایبەت بە ڕێکخراوی کوردیپێدیاوە ئافرێندراوە.
بەهیوای ئەوەی ئەم بایندەرە زۆرتر و پاکژتری بکەین و بەزووترین کات وەشانێکی تر بخەینە بەردەستی ئێوەی بەڕێز..

ئەم بایندەرە، سەرئەنجامی کاری بەردەوامی چەند ساڵەی ئەرشیڤوانانی کوردیپێدیایە. بەبڵاوکردنەوەی ئەم بەرهەمە کوردیپێدیا هیچ دەستکەوتێکی ماددی پەیداناکات. تکایە لە کاتی سوودوەرگرتن لەم بایندەرە لە تۆژینەوە و نووسینەکانتاندا، ئاماژە بە ناوی ئەم بایندەرە، ژمارەی وەشان، ساڵی دەرچوون و کوردیپێدیا بکەن.

گرنگە ئەوە بگووترێت کە ئەم بایندەرە لێکۆڵینەوە نییە! تەنها کۆکردنەوەی زانیارییە وەک سەرچاوەیەک بۆ لێکۆڵینەوە پەیوەندیدارەکان بەم بابەتەوە.
سوپاس.

ڕێکخراوی کوردیپێدیا
https://www.kurdipedia.org
contact@kurdipedia.org
29-08-2024

بڵاوکراوەکانی کوردیپێدیا

#	ناوی پەرتووک	زمان	ژمارەی وەشان	لاپەڕەکان - A4	بابەت	ڕۆژی دەرچوون
50	کۆڵبەرنامە - وەشانی 1	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	1	170	105	2023-11-12
49	سیاسەت و یلانی زمان بۆ هەرێمی کوردستان	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	1	54	1	2023-08-19
48	ژینانامە - وەشانی 1	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	1	435	253	2023-07-22
47	لۆزاننامە - وەشانی 2	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	2	1425	339	2023-07-17
46	سایکس-پیکۆنامە - وەشانی 1	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	1	1100	235	2023-04-07
45	سیڤەرنامە - وەشانی 1	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	1	1416	274	2023-03-25
44	وەرزشنامە - وەشانی 3	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	3	1106	1351	2023-02-09
43	ئەنفالنامە - وەشانی 3	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	3	3821	4613	2023-01-26
42	مەتەڵنامە - وەشانی 1	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	1	1357	2477	2023-01-25
41	ژنکوژینامە - وەشانی 4	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	4	105	122	2022-08-18
40	شهدائنا في حرب ضد الدولة الاسلامية - داعش، الطبعة 2	عربي - Arabic	2	501	698	2022-08-18
39	ئاراسنامە – وەشانی 3	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	2	957	1526	2022-02-08
38	2020نامە - وەشانی 1	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	1	687	366	2021-02-25
37	2019نامە - وەشانی 1	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	1	459	363	2020-01-01
36	ژینگەنامە - وەشانی 1	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	1	173	158	2019-01-10
35	2018نامە - وەشانی 1	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	1	624	365	2019-01-03
34	2017نامە - وەشانی 1	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	1	472	363	2018-01-03
33	چۆنێتی بەکارهێنانی کوردیپێدیا	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	1	30	0	2017-04-02
32	2016نامە - وەشانی 1	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	1	208	348	2017-01-22
31	دور احداث شنكال في تطوير القضية الكردية	عربي - Arabic	1	20	0	2016-09-26
30	ڕۆڵی ڕووداوەکانی شنگال لە پێشخستنی دۆزی کورد	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	1	21	0	2016-08-08

29	شەهیدانی شەڕی داعش - وەشانی 1ەم	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	1	1734	3287	2016-05-12
28	2015نامە - وەشانی 1	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	1	153	339	2016-01-01
27	یارینامە - وەشانی 1	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	1	11	9	2015-09-17
26	ناندینامە - وەشانی 1	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	1	29	45	2015-09-17
25	یاسۆکنامە - وەشانی 2ەم	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	2	189	141	2015-09-11
24	هونەرنامە - وەشانی 2ەم	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	2	1219	2075	2015-09-10
23	چالاکوانانامە - وەشانی 2ەم	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	2	1249	2075	2015-09-10
22	وێنەنامە - وەشانی 2ەم	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	2	882	2333	2015-09-10
21	بەڵگەنامە - وەشانی 1ەم	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	1	847	771	2015-09-10
20	ئەتڵەسنامە - وەشانی 1ەم	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	1	42	93	2015-09-10
19	ئامارنامە - وەشانی 1	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	1	901	1191	2015-09-09
18	نووسەرنامە - وەشانی 2ەم	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	2	2703	4563	2015-09-09
17	بڵاوکراوەنامە - وەشانی 2ەم	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	2	325	719	2015-09-08
16	پەرتووکنامە - وەشانی 2ەم	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	2	5207	11223	2015-09-08
15	گەینامە - وەشانی 2ەم	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	2	190	476	2015-09-07
14	ناونامە - وەشانی 2ەم	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	2	1347	4294	2015-09-07
13	پەندنامە - وەشانی 2ەم	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	2	1579	5613	2015-09-07
12	زیندانینامە - وەشانی 2ەم	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	2	2849	7015	2015-09-07
11	داعشنامە - وەشانی 2ەم	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	2	58	92	2015-03-14
10	کۆیانێنامە - وەشانی 2ەم	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	2	136	191	2015-02-01
9	شوێنەوارنامە - وەشانی 2ەم	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	2	135	226	2015-01-24
8	شوێننامە - وەشانی 2ەم	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	2	1347	2957	2015-01-22
7	پێشمەرگەنامە - وەشانی 2ەم	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	2	353	536	2015-01-21

6	جاشنامە - وەشانی 2ەم	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	2	140	287	2015-01-18
5	ڕێکخراونامە - وەشانی 2ەم	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	2	510	960	2015-01-16
4	هاوڕێنامە - وەشانی 4ەم	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	4	1859	5035	2015-01-15
3	براکوژینامە - وەشانی 2ەم	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	2	172	285	2015-01-11
2	شەهیدنامە - وەشانی 2ەم	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	2	3935	7345	2015-01-04
1	2014نامە - وەشانی 1	کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish	1	166	344	2015-01-01

دەربارە

دەربارەی کوردیپێدیا

Derbarê Kurdîpêdiya

دەربارێ کوردیپێدیایێ

جە بارەو کوردیپێدیای

About Kurdipedia

Über Kurdipedia

حول کوردیپیدیا

درباره کوردیپیدیا

О Курдипедии

Kurdipedia Hakkında

پێناسە
کوردیپێدیا، پرۆژەیەکە بۆ کۆکردنەوەی هەر زانیارییەکی پەیوەست بە کوردستان و کورد و بەهیوایە لە پاشەڕۆژدا ببێتە پرزانیاریترین سەرچاوەی کوردی و بەهۆیەوە بەئاسانی بزانرێت: کێ، کێیە؟! و کوێ، کوێیە؟! و چی، چییە؟...!
ڕێکخراوی کودیپێدیا ساڵی 2008 لەلایەن هاوڕێ باخەوانەوە دامەزراوە.
کوردیپێدیا وشەیەکی لێکدراوە و لە کوردی و پێدیا پێکهاتووە. وشەی پێدیا، وشەی دووەمی وشەی لێکدراوی گریکیی ئەنسیکلۆپێدیایە (encyclopedia) کە بەواتای ناسین یان زانینی یاخود زانیاریی گشتی دێت. وشەی کوردیپێدیاش لەوەوە داتاشراوە و دەکرێت واتای کوردناسی، کوردیناسی یان کوردزانین یاخود زانیاریی کوردی بدات. بۆ یەکەمجار وشەی کوردیپێدیا لەلایەن دامەزرێنەری کوردیپێدیاوە ئافرێندراوە.
سەرچاوەکانی کوردیپێدیا
-ئەو تۆمارانەی کە هاوکارانی کوردیپێدیا لەنێو ماڵپەڕەکانی ئنتەرنێت دەیدۆزێتەوە و لە یەکێک لە پۆلەکانی کوردیپێدیادا چڕوپڕیدەکاتەوە و هەندێکجاریش هەوڵی گۆڕینی ڕێنووسە هەڵەکانی دەدرێت و بەشێوەیەکی درووست تۆماریدەکاتەوە، بەبێ ئەوەی دەستکاریی ناوەڕۆکی بابەتەکان بکرێت. هەر بابەتێک لە هەر ماڵپەڕێکەوە وەربگیرێت، وەک ئەمانەتێکی زانستی ناوی ماڵپەڕەکە لە لیستی سەرچاوەکەدا تۆماردەکرێت.
-ئەو بابەتانەی کە میوانانی کوردیپێدیا بۆماندەنێرن و لەڕێی فۆرمی تۆمارکردنی بابەتێکەوە ئامادەیدەکەن. هەر بابەتێک لەلایەن هەر میوانێکەوە بەدەستمان بگات، ناوی ئەو میوانە دەبێتە سەرچاوەی ئەو بابەتە. تکایە هەر کەسێک نایەوێت ناوی لە لیستی سەرچاوەکانی کوردیپێدیادا ببێت با ئاگادارمانبکاتەوە.
-ئەو نامە تایبەتییانەی کە بەدەست کوردیپێدیا دەگەن و پەیوەستن بە ژیان و کارنامەی ئەو کەسانەی کە دەخوازن وەک بابەتێک بێنە نێو ئەم کوردیپێدیایەوە.
-ئەو بابەتانەی کە هاوکارانی کوردیپێدیا لە دوو توێی بڵاوکراوەکاندا ئامادەیدەکات و چڕوپڕیدەکاتەوە و پۆلێنی دەکات.
-ئەو دیمانانەی کە هاوکارانی کوردیپێدیا لەگەڵ کەسانێکدا ئەنجامی دەدات، بە مەبەستی نووسینەوەی بیۆگرافیی کەسێک، شوێنێک، ڕێکخراوێک، بڵاوکراوەیەک یان هەر شتێکی تری پەیوەست بە کوردستان و کورد.
-تەواوی بابەتەکانی پۆلی ڕێکەوت و ڕووداو (کرۆنۆلۆژیا) تا ساڵی 2010 لە داتابەیسی هاوڕێنامەوە وەرگیراوە، بڕوانە:
هاوڕێنامە بۆ مێژووی کوردستان و کورد – دانانی: هاوڕێ باخەوان - چاپی یەکەم – بنکەی چاپ و پەخشی سەردەم - زنجیرە

(16) - چاپخانەی ڕوون – سلێمانی – 1999 .
هەر تۆمارێک بێتە نێو کوریدپێدیاوە، بە شێوەیەک لە شێوەکان پەیوەندیی بە کوردستان و کوردستانییانەوە هەیە، هیچ بابەتێک لەدەرەوەی ئەو تەوەرانە تۆمار ناکرێت. لەو تێڕوانینەوە هەندێکجار ژیان و کارنامەی کەسێکی ناکورد دەبینیت، ئەو کەسە یان کوردناسە و خاوەنی باسێکە لەسەر کورد یان کوردستانییە، یاخود پەیوەندیی بەڕووداوێکی کوردستانییەوە هەیە.
کوردیپێدیا، هیچ پەیوەندییەکی بە ویکیپێدیا و هەر ڕێکخراوێکی ترەوە نییە، پڕۆژەیەکی سەربەخۆیە و ئەرکێکی تایبەتیی ڕێکخراوی کوردیپێدیایە.
تکایە ئەگەر هەر زانیارییەک لەم داتابەیسەدا بۆ بەڕێزتان گونجاو نییە و ناخوازن لێرەدا ببێت، ئەوا کوردیپێدیای لێ ئاگاداربکەنەوە.
کوردیپێدیا هەر زانیاری و وێنەیەک لە هەر سەرچاوەیەکەوە وەربگرێت، بۆ مەبەستێکی بازرگانی بەکارناهێنێت.
کوردیپێدیا بەردەوامە لەسەر پاکژکردنی بابەتەکان و وەرگێڕانی ساڵە کۆچی و هەتاوییەکان بۆ ساڵی زایینی بەشێوەیەکی درووست، تکایە لە هەڵە و کەموکوورتییەکانمان ببوورن.
هەر زانیارییەک لە کوردیپێدیاوە وەربگیرێت، پێویستە ناوی سەرچاوەکەی و ناوی کوردپێدیای لەسەر بنووسرێت.
ماڵپەڕ و داتابەیسی کوردیپێدیا بە دۆت نێت C - شارپ و SQL بەتایبەت بۆ ڕێکخراوی کوردیپێدیا ئامادە و بەرنامەکراوە، بەردەوامیش لە باشکردن و گەشەکردندایە. ڕۆژانە لەسەر دوو سێرڤەری جوودا بەکئەپی داتا و وێنەکان دەکرێت، تاوەکو پارێزراوبن لەهەر هێرشێکی هاکەرەکان.!
ماڵپەڕی کوردیپێدیا لەسەر براوسەرەکانی ئنتەرنێت ئێکسپلۆرەر، فایەر فۆکس، سەفاری، ئۆپێرا و گووگل کرۆم بەتەواوەتی تێست کراوە و بەبێ کێشە کاردەکات، تکایە ئەگەر هەر کێشەیەکتان بوو ئەوا ئاگادارمان بکەنەوە..
بەهۆی هەوڵەکانی هاوکارمان کاک (هەڤاڵ نەژاد) ەوە، کوردیپێدیا لە ڕۆژی 11-11-2013 بووە ڕێکخراوێکی فەرمی و لە هەولێر لە فەرمانگەی ڕێکخراوە ناحکومییەکان تۆمارکرا.
لۆگۆی کوردیپێدیا بەتایبەتی بۆ کوردیپێدیا لەلایەن کۆمپانیای لۆگۆ-لەف-ەوە درووستکراوە. کۆپی ڕایتی فەرمیی هەیە و جگە لە کوردیپێدیا یان ئاماژە بۆ کوردیپێدیا، هیچ کەس و لایەنێک بۆی نییە بەکاریبهێنێت.
بەهیوای ئەوەی کوردیپێدیا بکەینە پڕزانیاریترین سەرچاوەی کوردی و بانکی زانیاریی نەتەوەیی کورد!

ئەرشیڤوانانی کوردیپێدیا :ئاراس ئیلنجاغی | ئاراس حسۆ | ئەسعەد ڕەشید | ئەمیر سیراجەدین | ئەڤین تەیفوور | بەناز جۆڵا | زریان سەرچناری | زریان عەلی | سارا سەردار | ساراک | سروشت بەکر | سەریاس ئەحمەد | شادی ئاکۆیی | شەنە بەکر | لانۆ ڕێبوار جەمال سەگرمە | میلانۆ محەمەد ساڵح | هاوڕێ باخەوان | هومام تاهیر | هەژار کامەلا | ڕایەر عوسمان عوزێری | ڕۆژ هەژار | ڕۆژگار کەرکووکی | ڕێبوار جەمال سەگرمە | ڤەژەن کشتۆ | کاروان م. ئاکرەیی | کاکۆ پیران | کشمیر کەریم...
هاوکارانی کوردیپێدیا

دامەزرێنەری کوردیپێدیا: هاوڕێ باخەوان
2008 - 2024
https://www.kurdipedia.org
contact@kurdipedia.org

کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 1

300 شوێنەواری ئامێدی مەترسیی لەنێوچوونیان لەسەرە

2020022219014869081=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

...لە سنووری شارۆچکەی ئامێدی زیاتر لە 300 شوێنەوار هەن و زۆربەیان مەترسیی لەنێوچوونیان لەسەرە، تاوەکوو ئێستاش هیچ ڕێکارێکی پێویست بۆ پاراستنیان لەلایەن لایەنی پەیوەندیدارەوە نەگیراوەتە بەر.
یەکێک لە دێرینترین خوێندنگەکانی هەرێمی کوردستان خوێندنگەی قوبەهانە کە لە ساڵی 1534زدا لەلایەن میر حسێن وەلی، میری میرنشینی بادینانەوە لە شارۆچکەی ئامێدی درووستکراوە. لە ماوەی 400 ساڵدا دەیان زانای ئایینی پێگەیاندووە، بەڵام ئێستا نزیکەی 70٪ی وێران بووە و مەترسیی لەنێوچوونی یەکجارەکیی لەسەرە.
هەیوار ئامێدی، شوێنەوارناسە و بە تۆڕی میدیایی ڕووداوی ڕاگەیاند، کەشوهەوا کاریگەرییەکی زۆری لەسەر ئەم شوێنەوارە هەیە، چونکە لە سەردەمێکی دێرینداا درووستکراوە و کەرسەتەکانی درووستکردنی بەرد، قسڵ، خشت و خۆڵن. لەبەر ئەوەی ساڵانە لە دەڤەری ئامێدی بەفر و بارانێکی زۆر دەبارێت، کاریگەریی لەسەر ئەو شوێنانە هەبووە.
بۆ پاراستنی جێگە شوێنەوارییەکانی ئامێدی و گەڕاندنەوەی سیمای ڕابردوو، لە ساڵی 2011دا تیمێکی خۆبەخش لە ئەندازیار، شوێنەوارناس و مامۆستای زانکۆ کە لە زیاتر لە 20 کەس پێکدەهات و کاری بەبەڵگەکردنیان بۆ ناوەندی شارۆچکەکە کردووە تاوەکوو نۆژەن بکرێنەوە و ڕادەستی حکومەتی هەرێمی کوردستانیان کردووە، بەڵام تاوەکوو ئێستا هیچ پارەیەکی بۆ تەرخان نەکراوە.
د. شیرین یونس، ئەندامی لیژنەی بووژاندنەوەی ئامێدی ئاماژەی بەوە کرد، ڕێکخستنی ناوچەکانی ئامێدی لەسەر بنەمای ئەوە بووە کە چەندە ناوچەی دێری تێدایە. پێوەری دووەم دیمەنی دڵڕفێنی ئامێدی بووە چ لەنێوەوەی ئامێدی بۆ دەرەوەی چ لەدەرەوەی بۆ نێوەوەی.
لە سنووری ئامێدی زیاتر لە 300 جێگەی شوێنەواری هەن و زۆربەیان مەترسیی لەنێوچوونیان لەسەرە. تاوەکوو ئێستا هیچ ڕێکارێک بۆ پاراستنیان لەلایەن لایەنی پەیوەندیدارەوە نەگیراوەتە بەر.
کۆڤان ئیحسان، بەرپرس لە بەڕێوەبەرایەتیی شوێنەوارەکانی دهۆک بە ڕووداوی ڕاگەیاند، لە دوای ساڵی 2014وە چەند شوێنەوارێک هەن کە ڕووخاون و بەردەوام مەترسیی لەنێوچوونیان لەسەرە. ئەگەر نۆژەن نەکرێنەوە، بە یەکجاری لەنێودەچن.
بەپێی ئەو نەخش و هێمایانەی لەسەر جێگە شوێنەوارییەکانی ناوچەکە هەن، مێژوویان بۆ 700 - 1000 ساڵی پێش زاین دەگەڕێتەوە و بە نۆژەنکردنەوەیان ناوی ئامێدی لە لیستی کەلەپووریی جیهانیی یونسکۆدا تۆماردەکرێت.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

شار و شارۆچکەکان: ئامێدی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری رووداو - 2020-02-22

کاتی تۆمارکردن: 2020-02-22

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 2
ئاتەشگەی چوارقاپی، باشوور و ڕۆژهەڵاتی کوردستان پێکەوە گرێ دەدات

2022092909494643657 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

قەسری شیرین نزیکترین شاری ڕۆژهەڵاتی کوردستانە لە شاری کەلار لە باشووری کوردستان و بە دەستەخوشکی کەلار و خانەقین ناسراوە. جوگرافیاکەی هاوشێوەی شاری خانەقین بە دارخورما دەورەدراوە و خاوەن باشترین و بەتامترین خورمای ڕۆژهەڵاتە. ئەم شارە لە دێرزەمانەوە شوێنێک بووە بۆ پێکەوەژیانی کورد، کە تێیدا شیعە و سوننە لەگەڵ یارسان و کریستیان و جووەکان بە ئاشتەوایی پێکەوە دەژین.
ناوی ئەم شارە بۆ درووستکردنی کۆشک، یان قەسری شیرین دەگەڕێتەوە، کە خەسرەوپەرویز لەم ناوچەیە درووستی کردووە و شارێکی لە دەوری کۆشکێک بنیات ناوە. ڕووباری ئەڵوەن لەناوەڕاستی ئەم شارە دەگوزەرێ و دەڕژێتە باشووری کوردستان.
ئەڵوەن دوو شاری قەسری شیرین لە ڕۆژهەڵات و خانەقین لە باشوور پێکەوە گرێ دەدا و جوانییەکی بێوێنەی بەو دوو شارە بەخشیوە.
قەسری شیرین ناوچەیەکی مێژووییی پڕ لە شوێنەواری دێرینە، وەکوو کۆشکی خەسرەوپەرویز، کاروانسەرای شاعەباسی و ئاتەشگەی چوارقاپی. یەکێک لە شوێنەوارە ناسراوەکانی قەسری شیرین، ئاتەشگە، یان ئارگەی چوارقاپییە.
ئاتەشگە (ئارگە) ی چوارقاپی یەکێکە لە گەورەترین ئاتەشگەکانی سەرسنووری نێوان باشوور و ڕۆژهەڵاتی کوردستان. ئەم ئارگەیە کەوتووەتە ناو شاری قەسری شیرینی سەر بە پارێزگای کرماشان و مێژووی بۆ سەردەمی ساسانییەکان دەگەڕێتەوە.
ئەم ئاتەشگەیە دالانێکی بۆ تەوافکردن هەبووە، بەڵام بەدرێژایی ڕۆژگار ڕووخاوە و بەشێک لە شوێنەوارەکەی ماوە.
ئاتەشگەکە چەندین ژووری 25 مەتر بە 25 مەتری لەخۆ گرتووە، کە بنمیچێکی 16مەتری بەشێوەی گومەز داپۆشیوە.
هەرکام لە ژوورەکان چوار دەروازەی ڕۆیشتنەناویان هەبووە. لە دەوروبەری ئەم ئاتەشگەیە چەندین شوێنەواری دیکە هەن، کە پێویستیان بە هەڵکۆڵین و توێژینەوەی زانستییانەی زیاتر هەیە. ئەو کەرەستانەی لە درووستکردنی ئەم بینایە بەکار براون بریتین لە؛ بەرد، گەچ و خشت.
ئامادەکردنی: سارا سەردار
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا
جۆری شوێن / شوێنەوار: چوار تاق
جۆری شوێن / شوێنەوار: فێرگەی ئایینی
سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان: قەسری شیرین

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | baskurd.basnews.com

کاتی تۆمارکردن: 2022-09-29

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 3

ئارامگای دیاکۆ

2011051916535758061=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

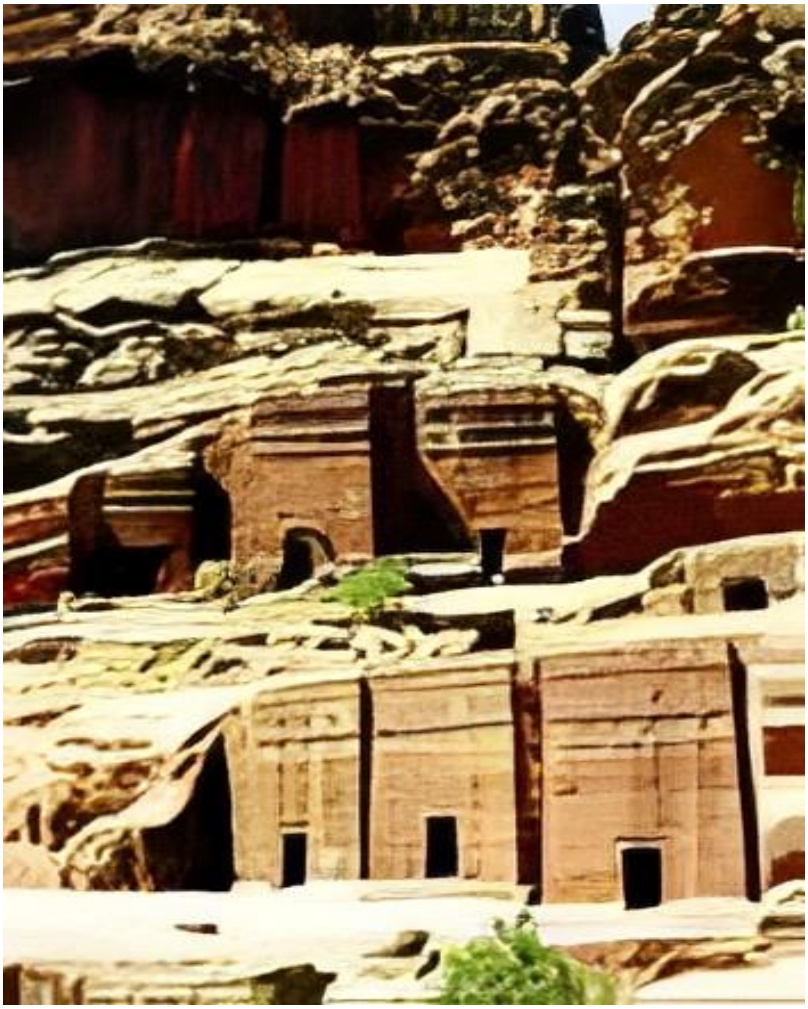

مادەکان یەکەم دەسڵاتداری کورد بوون کە لە ئێران دا حکوومەتیان پێک هێناوە. پایتەختی مادەکان شاری هەگماتان یان هەمەدانی ئەمڕۆ بووە. قەومی ئاریایی بە دوو دەستەی مەزن دابەشکران، مادەکان و پارسەکان. مادەکان کوردەکانن و پارسەکانیش فارسەکان. ئەم حکوومەتی مادە کە حکوومەتێکی ڕەسمی ئێران بووە نزیکەی 3000 ساڵ پێش پێک هاتووە. بە پێی مێژوو ساڵنامەی کوردی دامەزرانی حکوومەتی ماد دەگەڕێتەوە بۆ 2711 ساڵ پێش کە یەکەم پاشای کورد واتە دیاکۆ ئەم حکوومەتەی دامەزراندووە لە شاری هەمەدان.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

شار و شارۆچکەکان: هەمەدان

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆمارێکی تایبەت بۆ کوردیپێدیا لەلایەن (حامید درودی) سەبارەت بە (ئارامگای دیاکۆ) لە: 19-5-2011 15:49:14

کاتی تۆمارکردن: 19-05-2011

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 4

ئارامگەی (وهسوودان) و (مەمەلان) ، پاشایانی کوردی ڕەوادی لە شاری تەورێز

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20230907113031519524

ئارامگەی دوو لە پاشایانی کوردی ڕەوادی لە شاری تەورێز لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان.
ئەم دوو پاشایە بە ناوەکانی وهسوودان و مەمەلان (کە مەمەلان دەکاتە کوڕی پاشا وەهسوودان) لە ئارامگەیە نێژراون. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان؛ فەیسبووک؛ یەیجی (ڕزگار جەباری) ڕۆژی 2023-09-07

کاتی تۆمارکردن: 2023-09-07

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 5

ئارامگەی سوڵتان حسێن وەلی حەسەن

20230712191925506183=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئارامگەی سوڵتانی پایەبەرز حسێن وەلی حەسەن میری میرنشینی بەهدینان ، کە دەکەوێتە باشووری ڕۆژهەڵاتی شاری ئامێدی لە باشووری کوردستان.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان

شار و شارۆچکەکان: ئامێدی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان؛ فەیسبووک؛ یەیجی (مێژووی کورد) ڕۆژی 2023-07-12

کاتی تۆمارکردن: 2023-07-12

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 6

ئاسیاوی قولەداری کفری (ئاشی ئاو)

20150923113111127101=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

دەکەوێتە باکووری شاری کفری سەرووی گۆڕستانی باوەشاسوار، ئاسیاوەکە پێکهاتووە لە تاوەرێکی لوولەیی لەگەڵ دوو ژوور یەکێکیان بۆ هارینی گەنم بەکارهاتووە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

شار و شارۆچکەکان: کفری

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2015-09-23

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 7

ئاشی بای

20220903125456431793=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئاشی بای شوێنەواری ئاشێکە کاتی خۆی بە با (هەوا) کاریکردووە، لەسەر چیای قەرەچوغە لەئاقاری نێوان (خدرجیجە) و (گاوەرە) یە، دەڕوانێتە (قەراج) و لەلایەکی تر (کەندێناوە) ، ئێستا لە شوێنەکەی قوڵاییەک ماوە و کۆمەڵێ بەردی گەورەی چیایی، کە پێشتر دیارە هەمووی لە شێوە و قەبارە لێک نزیکن بەکارهاتووە بۆ دیواربەندی، بەڵام بەداخەوە ڕووخاوە و زۆریشی لێ بردراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئاش

شار و شارۆچکەکان: مەخموور

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] پەرتووک | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | کەندووێك لە زانیاری دەربارەی دەشتەکییەکانی هەولێر، کۆکردنەوە و ئامادەکردنی، عەباس نادر قادر، چاپی یەکەم، ساڵی2022، لاپەڕە (119) .

کاتی تۆمارکردن: 2022-09-03

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 8

ئاشی شێخ چۆلی

2012042322023364607=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئاشی شێخ چۆلی، دەکەوێتە شارۆچکەی مەخموور لە پارێزگای هەولێر.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: مەخموور

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2012-04-23

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 9

ئاشی گوندی سیارێ

2023122922264754052 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئاشێکی کۆنە، کە مێژووەکەی بۆ نزیکەی 100 ساڵ پێش ئێستا دەگەڕێتەوە لە گوندی سیارێیە لە سنووری شارەدێی چەمانکێ لە پارێزگای دهۆک.
وێنە: نەشوان سۆفی
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئاش

سەدە: سەدەی 20 (1900-1999)

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان؛ فەیسبووک؛ یەیجی (ئێن ئار تی) ڕۆژی 2023-12-29

کاتی تۆمارکردن: 2023-12-29

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 10
ئاشی میری سۆران

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20240106090158541867

ئاشی میری سۆران یەکێک لە ئاشە کۆنەکانی شاری ڕواندزە کە مێژووەکەی بۆ نزیکەی 200 ساڵ دەگەڕێتەوە. ئەم ئاشە لە گەڕەکی پاشای گەورەی ڕواندز، بە فەرمانی میری سۆران لەلایەن وەستا برایمی مایلی درووستکراوە، تا ئێستا بناغەی ئاشەکە وەک شوێنەوارێکی مێژووییی ماوەتەوە. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئاش

سەدە: سەدەی 19 (1800-1899)

شار و شارۆچکەکان: سۆران

شار و شارۆچکەکان: ڕواندز

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2024-01-06
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 11
ئاشێکی کۆن لە گەرمیان

2015011213074584590=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئەم ئاشە لە سنووری ناوچەی گەرمیانە و پێکهاتووە لە دوو ژووری بچووک و قولەیەک.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: کەلار (گەرمیان)
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
کاتی تۆمارکردن: 2015-01-12
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 12

ئاگردانە شکێندراوەکەی بێتواتە

20220619185122419129=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

پەیکەر یان ئاگردانە شکێندراوەکەی بێتواتە

دەمێکە ئەو لوتکە شاخە داتاشراوە شێوە کولاویەم، لە دەروازەی قەڵای خورشیدی خاوەر لە بێتواتە بینیوە، بیرو و زەینم بەلای ئەوەدا دەچێت، پەیکەری پاشایەکی قەڵاکە لەو لوتکە شاخە بەرزە داتاشرابێت، بیرو زەینم بەلای ئەوەشدا دەچێت، ئاگردانێکی گەورەی لەسەر هەڵکەنرابێت، گەر وای دابنێین پەیکەری یەکێک لە پاشاکان بووبێت، لە ئێستادا تەنیا بەشی خوارەوەی ماوەتەوە، پەیکەرەکە لەلایەن خەڵکانێکی هەستنەکردوو بە بەرپرسیاریەتی مێژووپی، خراپ و وێرانکراوە. لە ساڵانی 1960 تاشە بەردێک لەو قەڵایە دۆزرایەوە، وێنەی پادشایەکی قەڵاکەی بە ناوی (ئیدی سین) ی لەسەر هەڵکەنرابوو، تاشەبەردەکە ئێستا لە مۆزەخانەیەکی ئیسرائیلە. تکام وایە، باچیتر دەستکاری شوێنەوارەکان نەکەین، چەند گرنگ و بایەخدار دەبوو، لە ئێستادا پەیکەری پاشایەک یان ئاگردانێکی لە مێژینەمان لەسەر ئەو لوتکە شاخەو دەروازەی ئەو قەڵایە بینیبایەو توێژینەوەکان لەسەر کردبایە.

بەختیار حەمەد ئەمین[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو

جۆری شوێن / شوێنەوار: تێکدانی شوێنەوار

شار و شارۆچکەکان: ڕانیە (ڕاپەڕین)

وڵات: باشووری کوردستان

:QR Code

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | Farhad.archaeologist

کاتی تۆمارکردن: 2022-06-19

ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 13

ئامۆکان گۆڕستانێکی تایبەت لە کوردستاندا

2017051222411013960 0=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

گۆڕستانی کۆنی گوندی ئامۆکانی سەربە شارەدێی هەریر، بەهۆی هێما و نیشانەی جۆراوجۆری سەر کێلەکانی، تایبەتمەندییەکی وەرگرتووە.
گۆڕستانەکە کۆمەڵێک گۆڕی تێدایە و دەکەوێتە سەنتەری گوندی ئامۆکان لە سنووری شارۆکەی شەقڵاوە سەر بە پارێزگای هەولێر، سەتان کێلی گۆڕستانەکە بە هێمای شمشێر، تفەنگ، خۆر، سینگی ئافرەت نەخشێنراون و بووەتە جێگەی سەرنجی هاووڵاتیان و گەشتیاران.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

شار و شارۆچکەکان: شەقڵاوا (خۆشناوەتی)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی وشە نێت
کاتی تۆمارکردن: 2017-05-12
ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 14

ئانوبانینی (هەڵکەندراوەکەی کوردستان، 4200 ساڵ تەمەنیەتی و یەکێکە لە کۆنترین داتاشراوەکانی دونیا)

2010122115032315057=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

داتاشراوەی پاشای کوردی لولوبی (ئانوبانینی) دەوروبەری 2200 ساڵ پ.ز واتا 4200 ساڵ بەر لەئێستا، لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان، سەرپێڵی زەهاوە.
ئەوەی لە نەخشەکەدا دەبینرێت پادشا ئانوبانینیە بەکەلوپەلی سەربازیەوە کە لە بەرانبەریدا خواوەند عەشتار دەبینرێت دوو دیلی بە دەستەوەیە،
لەژێرپێی پادشاشدا 7 دیل دەبینرێت بەڕوتی کە یەکیان لەژێرپێی پادشادایە و یەکەم کەسیش تاجی پادشایەتی لەسەرەو بە تاجی پادشایەتییەکەیدا وادیارە سەر بەنەتەوەی (پارس_فارس) بێت.
(ئانوبانینی پادشای بەتوانا، پادشای لولوبی نەخشی خۆی و نەخشی خواوەندی عەشتاری لەسەر کێوی باتیر نەخشاند.ئەوکەسەی ئەم داتاشراوەو ئەم نەخشە لەناو بەرێت، بەر نەفرەتی خواوەند ئانو، ئانوتروم، بل، بلیت، ڕامان، عەشتار، سین، شمش، بکەوێت و دووپشتی ئەو بەبابڕوات.)
لولوبیەکان بەشێکن لەدانیشتووانی کۆنی کوردستان کە لە هەزارەی سێ یەمی پێش زاین لە ناوچەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان و ناوچەی دەوروبەری سلێمانی و شارەزور و دەوروبەری دەریاچەی سیروان ژیاون.
لە نووسینی سۆمەری و ئەکەدیەکاندا بە (لولو، لولومی، لولوبی) ناویان هاتووە و بەخەڵکانێکی جەنگاوەر ناسراون، بەتایبەت لە سەردەمی نەرامسین پاشای ئەکەدیەکاندا کە لە 2273 بۆ 2219 پ.ز حوکمی کردووە کە هێرشی کردووەتەسەر لۆلۆبیەکان لەسەر بەردێک سەرکەوتنەکەی تۆمار کردووە کە ئێستا لە مۆزەخانەی لۆفرە لە پاریس، هەروەها لە دەربەندی گاوریش لە قەرەداغ لە سلێمانی داتاشراوەیەکی تری بەجێ هێشتوە کەتێی دا سەرکەوتووە بەسەر لۆلۆبیەکاندا.
لۆلۆبیەکان یەکێک بوون لە دەوڵەتە گەورەکانی هەزارەی سێیەم کە چەندین پادشا حوکمی کردووە بەڵام تا ئێستا نازانرێت پایتەختەکەیان دەکەوێتە کوێوە، بۆیە بەدۆزینەوەی پایتەختەکەیان نهێنی گەورە لەسەر ئەم بەشەی مێژووی نەتەوەکەمان ڕونتر دەبێتەوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: چیا
شار و شارۆچکەکان: زەهاو
وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان
ڕەگەزی کەس: نێر

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] دیارینەکراو | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | کوردیپیدیا دڵنیا نییە کە دروست سەرچاوەی ئەم بابەتە لە کوێوەیە! یارمەتیمان بدە بۆ دۆزینەوەی سەرچاوەکەی

کاتی تۆمارکردن: 2010-12-21

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 15
ئیچ قەڵا لە ڕواندز

20220619214158419140=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئیچ قەڵا لە ڕواندز: ئەم شوێنەوارە پاشماوەی قەڵایەکی دێرینی سەردەمی میرنشینی سۆرانە، قەڵاکە لە دوو نهۆم پێک دێت لەسەر گردێکی بەرز درووستکراوە.
(ئیچ قەڵا) قەلایەکی گرنگی شوێنەوارییە و لەسەر گردێک درووست کراوە لە باکووری ڕواندز بە دووری (1500) م ڕوبەری بینایەی 19م پانە و 22م درێژە کە دەکاتە 418 م2 لە سەردەمی میرنشینی سۆران لەسەر دەستی میر محەمەد ناسراو بە (پاشای کۆرە) درووست کراوە بۆ مەبەستی سەربازی و بەرگری کردن لە ڕواندز و کۆنترۆڵ کردنی ڕێگا سەرەکییەکان هەندێ پاشماوەکانی ماوە وەک بناغە و بەشێک لە دیواری لای باکووری قەلاکە ماوە.
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

دەیە:	10یەکان (10-19)
سەدە:	سەدەی 19 (1800-1899)
شار و شارۆچکەکان:	ڕواندز
میرنشین:	سۆران
وڵات:	باشووری کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | Farhad.archaeologist

کاتی تۆمارکردن: 2022-06-19

ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 16

ئەشکەوتی ئاکۆیان

20230104115159456349=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ناوی شوێنەوار: ئەشکەوتی ئاکۆیان
ئامادەکردنی: محەمەد هەسنانی

ئەشکەوتی ئاکۆیان، یان ئەشکەوتی پاشای گەورەی ڕواندز، دەکەوێتە دامێنی شاخێکی دۆڵی ئاکۆیان لە سنووری شارۆچکەی ڕواندز. دەروازەیەکی سەرنجڕاکێشی هەیە و ڕووبەری ئەم ئەشکەوتە دەستکردە نزیکەی 15 مەتر دەبێت و مێژووەکەی بۆ سەردەمی میرنشینی سۆران دەگەڕێتەوە.

م. ئومێد قادر، لێکۆڵەر و مامۆستای مێژوو، لە سنووری ئیدارەی سۆران، بە (باسکورد) ی ڕاگەیاند: پێش زیاتر لە 200 ساڵ لەمەوبەر، بەتایبەتیش لەسەردەمی فەرمانڕەوایی میر محەمەد پاشای گەورەی ڕواندز، بایەخی زۆری بە درووستکردنی قەڵا و قوڵە و پرد و تۆپ و چەک و تەقەمەنی داوە، لەپێناو زیاتر پارێزگاریکردن لە میرنشینەکەی، بەمەش دوای تێپەڕبوونی ئەو هەموو ساڵە تا ئێستا، شوێنەوارەکانیان ماوە و ئەرکە بۆ داهاتووش زیاتر پارێزگارییان لێ بکرێت، بۆ ئەوەی بە یەکجاری دووچاری لەناوچوون نەبنەوە، چونکە شوێنەوار بە مێژووی گەلان دادەنرێت. ئاماژەی بەوەش کرد: یەکێک لەو شوێنەوارە مێژوویانەش بریتییە لە ئەشکەوتی ئاکۆیان، کە یەکێک بووە لە بارەگاکانی پاشای گەورە، کە دەکەوێتە دامێنی شاخی زێرینە لە دۆڵی ئاکۆیان لە سنووری شارۆچکەی ڕواندز، دەروازەیەکی سەرنجڕاکێشی هەیە و ڕووبەری ئەم ئەشکەوتە دەستکردە نزیکەی 15 مەتر دەبێت، مێژووی درووستکردنی دەگەڕێتەوە بۆ 200 ساڵ لەمەوبەر، بەپێی سەرچاوە مێژوویەکان، لەسەر دەستی وەستا برایمی ماویلی درووست کراوە، کە شارەزاییەکی زۆری هەبووە لە درووستکردن و سەرپەرشتیکردنی قەڵاو پرد و کۆشک و تەلارەکان، بەمەش لەلای میر محەمەد، پاشای گەورەی ڕواندز، زۆر بایەخی پێ دراوە. ئەو لێکۆڵەرە دەشڵێت: بەهۆی سەرنجڕاکێشی و هەڵکەوتەی شوێنی ئەشکەوتی پاشای گەورە، زۆربەی جاران میر محەمەد، بۆ پشوو و بەسەربردنی کاتێکی خۆش، ڕووی لەم ئەشکەوتە دەستکردە کردووە، هەروەها دەستەڵاتدارانی دیکەی میرنشینەکەش بەهەمانشێوە، چوونەتە شوێنەکە، ئێستاش هەندێ لە دیوارەکانی ڕووخاون، بەڵام وەک شوێنەوارێکی گرنگ لە ناوچەکە ماوەتەوە، زۆربەی جاران شوێنەوارناسان و شارەزایانی مێژوو بۆ ئاشنابوون بە شوێنەکە ڕووی تێدەکەن، گرنگە ئەم جۆرە شوێنەوارانە بخرێنە پلانی گەشتوگوزاری، بۆ ڕاکێشانی سەرنجی گەشتیاران بۆ ناوچەکە. هەر لەبارەی ئەم ئەشکەوتەوە، ڕێکان وەلید، چالاکوان و خەڵکی گوندی ئاکۆیان سەربە شارۆچکەی ڕواندز، بۆ (باسکورد) دەڵێت: "لەسەردەمی پاشای گەورەی ڕواندز، میر محەمەد، میرنشینی سۆران، ئەشکەوتی گەلیی ئاکۆیان درووست کراوە، مێژووەکەی بۆ زیاتر لە دوو سەدە لەمەوبەر دەگەڕێتەوە، لەنزیکەوە چەند جارێک سەردانمان کردووە، ئەم ئەشکەوتە ڕێڕەوی جۆگەی ئاوی بەسەردا دەڕوا، کە میرنشینی سۆران بۆ دابینکردنی ئاو، لە گەلیی ئاکۆیان بۆ گۆڕێ باغی چووە، کە دەکەوێتە دامێنی قەڵاتێ ئاکۆیان، ئەم ڕێڕەوە لە زۆر شوێن ئەکەوێتە ناوەڕاستی بەرزایی چیا، بە دانانی بەردێکی زۆر جۆگەلەکە درووست کراوە، کە جێگەی سەرنج و

سەرسوڕمانە، توانایەکی بەم شێوەیە لەو کاتەتدا هەبووبێت، لە پەنای چیادا ڕێڕەوی ئاوی پاک درووست بکرێ، ئەمەش یەکێکە لە دەسکەوتەکانی میرنشینەکە.“ چیایی محەمەد، بەڕێوەبەری گەشتوگوزاری سۆران، بە (باسکورد) ی گوت: دەڤەری سۆران، بەتایبەتیش سنووری شارۆچکەی ڕواندز، بە چەندین شوێنی گەشتیاری و شوێنەواری بەناوبانگە، بەمەش ساڵانە ژمارەیەکی زۆر گەشتیاری ناوخۆیی و بیانی ڕووی تێدەکەن، لەگەڵ ئەوەشدا، دەکرێت بایەخ بە بواری ئەوە بدرێت، کە بتوانین سەرنجی گەشتیاران لە ڕێگەی ناوچە شوێنەوارییەکان زیاتر ڕابکێشین بۆ ناوچەکە، بۆ نموونە، تۆپەکەی وەستا ڕەجەب و پەیکەری پاشای گەورە لە سەکۆیەکی سەنتەری شارۆچکەی ڕواندز داندراون، زۆربەی ئەو گەشتیار و کەسانەی ڕوو لە سنووری شارۆچکەی ڕواندز دەکەن، سەردانیان دەکەن بۆ ئاشنابوونی زیاتریان بە مێژوو و کولتووری دەڤەرەکە و گرتنی وێنە و بەسەربردنی کاتێکی خۆش لە شوێنەکە. ئەوەشی خستە ڕوو: لە دۆڵی ئاکۆیان شوێنەواری چەند قەڵا و ئەشکەوت و نۆینی گواستنەوەی ئاوی سەردەمی میرنشینی سۆران هەن، جێگەی بایەخی ئێمەن، بۆ ئەوەی بخرێنە پلانی گەشتیاری، تا ئەو کەسانەی سەردانی ئەم ناوچانە دەکەن، بە شوێن و مێژووەکەی زیاتر ئاشنا بن.“[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت

سەدە: سەدەی 20 (1900-1999)

شار و شارۆچکەکان: ڕواندز

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی 2023-01-04 - baskurd.basnews.com

کاتی تۆمارکردن: 2023-01-04

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 17
ئەشکەوتی بێتکار شوێنەوارێکی گرنگ و پەراوێزخراو

2019020309582524841 7=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئەشکەوتی بێتکار، مێژوویەکی 10 هەزار ساڵەی هەیە و وەک خەڵکی سنوورەکە ئاماژەی بۆ دەکەن گرنگی ئایینیشی هەیە، بەوپێیەی یەکێک لە پێغەمبەران تێیدا ژیاوە، بەڵام وەک شوێنێکی گەشتیاریی گرنگیی پێنادرێت و لەلایەن حکومەتەوە فەرامۆشکراوە.

لەم ڕاپۆرتەدا زانیاریی ورد لەبارەی ئەشکەوتی بێتکار دەخەینەڕوو و هۆکاری نەگەیاندنی پرۆژە خزمەتگوزارییەکان لە زاری بەرپرسانەوە وەڵام دەدرێنەوە.

ئەشکەوتی بێتکار، دەکەوێتە سنووری گوندی نۆرێی شارەدێی سەرکەپکانی سەر بە ئیدارەی ڕاپەڕین، بەدووریی 12 کیلۆمەتر، دەکەوێتە باکووری ڕۆژاوای ڕانییە، مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ 10 هەزار ساڵ پێش ئێستا.

خەڵکی گوندەکە و کەسایەتییە ئایینییەکان باوەڕییان وایە، کە گوایە پێغەمبەر ئیبراهیم لەو ئەشکەوتەدا ژیاوە و بتەکانی شکاندووە، ناوەکەشی هەر لە شکاندنی ئەو بتانەوە هاتووە.

لە ڕابردوودا ئەشکەوتەکە وەک پەناگەی بەشێک لە سەرۆک خێڵ و سەرۆکی حزبەکان بەکار هاتووە، بەڵام ئێستا حکومەتی هەرێم نە وەکوو شوێنەوار و نە وەکوو شوێنێکی گەشتوگوزار گرنگیی پێ نادات و چەند جارێکیش دیمەنە جوانەکانی ناو ئەشکەوتەکە لەلایەن خەڵکانێکەوە شێوندراوە، ئەمە وتەی محەمەد قادر، یەکێک لە دانیشتووانی گوندی نۆرێیە لە بارەی ئەشکەوتی بێتکار لە سنوورەکەیان.

ئەشکەوتەکە لە وەرزی زستاندا کەشوهەوایەکی گەرمی هەیە و لە وەرزی هاوینیشدا کەشوهەوایەکی فێنک و ساردی هەیە، بەڵام وەک خەڵکی سنوورەکە ئاماژەی بۆ دەکەن بەهۆی بێ پلانی حکومەتی هەرێمەوە نەتوانراوە کەڵک لە ژینگە و سرووشتی جوانی ئەشکەوتەکە وەربگیرێت و بکرێتە سەرچاوەی داهات بۆ حکومەت و خەڵکی ناوچەکە.

لە ئەشکەوتی بێتکاردا چەند پارچەیەکی مێژوویی وەکوو ڕمی بەرد دۆزراونەتەوە کە مێژووەکەی بۆ چاخی بەردین دەگەڕێتەوە. هاوشێوەی شوێنەوارەکانی تری هەرێمی کوردستان ئەشکەوتی بێتکاریش بێبەش نەبووە لە دەستی بەتاڵانبردن لەلایەن شوێنەوار دزەکانەوە، لەو بارەیەوە بارزان بایز، بەڕێوەبەری شوێنەواری ڕاپەڕین، دەڵێت: تا ئێستا چەند کەسێک بەتۆمەتی تێکدان و بەتاڵانبردنی شوێنەواری ئەشکەوتەکە لەلایەن هێزە ئەمنییەکانەوە دەستگیر کراون، چەند کەسێکیشمان داوەتە دادگا لەسەر دەستدرێژییکردنە سەر شوێنەوارە مێژوویەکانی ئەشکەوتەکە.

سرووشتی جوانی ئەشکەوتەکە و بوونی ئەو ستونە کلسانەی بەهۆی دڵۆپە ئاوی هەزاران ساڵەوە درووستبوون، دیمەنی ئەشکەوتەکەی ناوازە و سحراوی تر کردووە، بەڵام بەهۆی خراپی ڕێگاو بانەکانی گەیشتن بەو ئەشکەوتە، هەموو کەس بەخت یاوەری نییە کەڵک لە بینی ئەو سرووشتە دڵرفێنە وەربگرێت.

ئارام پیرۆت، بەڕێوەبەری گەشتوگوزاری ڕاپەڕین، دەڵێت هەوڵمانداوە ڕێگا بۆ ئەشکەوتەکە ببەین و بە نووسراوی فەرمی داوامان کردووە چەند خزمەتگوزاییەکی گەشتیاری بۆ ئەشکەوتەکە ببرێن، بەڵام بەهۆی قەیرانی دارایییەوە پرۆژەکە جێبەجێ نەکراوە، هەوڵی تەواویش دەدەین بۆ ئەوەی ئەشکەوتی بێتکار بکەینە شوێنێکی گەشتوگوزاریی بۆ ئەوەی زۆرترین گەشتیار

ڕوو لە سنوورەکە بکات.
بەڕێوەبەری گەشتوگوزاری ڕاپەڕین، دەشڵێت: گەشتیاریی کەرتێکی گرنگە لە ڕووی داهاتەوە، بەڵام یەکێکی تر لە گرفتەکانی گەشتیاران نەبوونی شوێنی مانەوەیە، هەروەها نەبوونی پرۆژەی گەشتیاری دیار و سەرنج ڕاکێش لە ناوچەکە یەکێکی ترە لە گرفتەکان. وتیشی: ئەگەر ئاوڕێکی جدیی لەو سنوورە بدرێتەوە زۆربەی سێکتەرەکان دەبووژێنەوە.[1]
2019-02-03

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت
شار و شارۆچکەکان: ڕانیە (ڕاپەڕین)
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری ڕۆژنیوز - 2019-02-03
کاتی تۆمارکردن: 2019-02-03
ناوی تۆمارکار: نالیا ئیبراهیم

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 18
ئەشکەوتی بەستوون

20150911200207126564=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

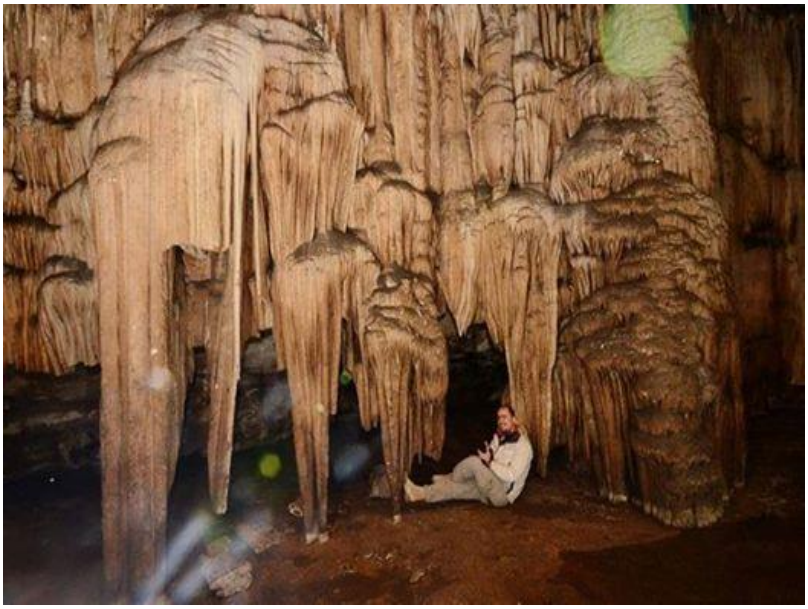

کاتێک بەسەر چیای برادۆستی دەڤەری سۆران دەکەوی دیمەنی سەرنج ڕاکێشی ئەشکەوتی بەستوون دەبینی، ئەوەی جێی باسکردنە تاکوو ئێستا نەتواندراوە ئەو ئەشکەوتە سەرەنج ڕاکێشە کە مرۆڤ دەباتە خەیاڵی قوڵەوە بەخەڵکی بناسرێندرێ.
لەو بارەیەوە نادر ڕۆستایی ڕۆژنامەنووس و وتەبێژی دەستەی گەشتوگوزاری هەرێم بەخەندانی ڕاگەیاند: ئەشکەوتی بەستوون بە ڕێگای سۆران- هاودیان بە دووری 129کم دەکەوێتە باکووری شاری هەولێر، بەڵام بە ڕێگای سپیلک-خەڵان تەنیا 109کم دەکەوێتە باکووری هەولێر، هەروەها 38کم لە ڕۆژهەڵاتی ئەشکەوتی شانەدەر دوورە، بە دووری 31 کم دەکەوێتە ڕۆژاوای شارۆچکەی سۆران.
دەشڵێت: دەمی ئەشکەوتەکە نزم و لاکێشەیە، بەرزیەکەی لەنێوان 100سم تاکوو 160سم دەبێت و بەرینی ڕووی دەرەوەشی 6م دەبێت.
ڕاشیگەیاند: ئەشکەوتەکە لە ناوەوەدا زۆر فراوانەو هەندێک شوێنی 7م بەرز دەبێت، مەزندە دەکرێ کە 40 بۆ 70م پان و 100بۆ400م قوڵ بێت، لە ناو ئەشکەوتەکەشدا چەندان ئەستوون و کریستالی بلورینی جۆراوجۆر دەبینرێ کە بەهۆی کلسی کەڵەکەبووی هەڵواسراو نیشتو (ستەلکتایت و ستەلکمایت) درووست بووە کە لە ئاوی سەروەی ئەشکەوتەکەوە هاتۆتە خوارەوە
وتەبێژی دەستەی گەشتووگوزار وتیشی: لەلایەنی مێژوویشەوە لە ساڵی 1934 ز دا، زانا (د.هنری فلید) لەسەر ڕاسپاردەی زانکۆی هارڤەردو زانکۆی پیەبۆدی سەردانی ئەم ئەشکەوتەی کردووە و بەدوای شوێنەواردا گەڕاوە. بۆ ماوەی 10 ڕۆژ کنەو پشکنینی بۆ کردووە، لە ئەنجام ژمارەیەک بەردەستێ و پارچە گڵینەو ئێسک دۆزرانەوە. کە بۆ چاخی بەردینی نوێ (6000 پ.ز) و چاخی بەردینی کانزایی (4900-3500 پ.ز) و سەرەتای چاخی برۆنزی (3500-2900پ-ز) دەگەڕێنەوە، پشکنیەنەکان دەریان خستووە کە مرۆڤ لە چاخی بەردینی کۆن و ناوەڕاست لە هەردوو (ئەشکەوتی دیان ئەشکەوتی بەستوون) نەژیاوە. چونکە لە ناوچەکە پەناگەی باشتر هەبووە، وەک ئەشکەوتی (شانەدەر) .
ئەو ڕۆژنامەنووسە دەشڵێت: دکتۆر هنری پێیوایە کە ئەو پارچە گۆزەو بەردە ئەستێانەی کە لەم شوێنە دۆزراونەتەوە بۆ ئەو ڕاوچیانە دەگەڕێنەوە کە بۆ ڕاوکردن لە چاخی بەردینی نوێ و چاخی کانزای و سەرەتای چاخی برۆنزی ڕوویان کردۆتە ناوچەکە و خواردنیان لە گۆزەکان لەگەڵ خۆیان بردووەو چەند ڕۆژێک ماونەتەوە پارچە گۆزەکان ئەوە نیشان دەدەن کە بەنارێکی درووستکراون و بۆ سەردەمی حەسونەی کۆن (6000پ.ز) دەگەڕێنەوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت

شار و شارۆچکەکان: هەولێر

ولات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2015-09-11

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 19

ئەشکەوتی پاڵە گەورە

2012112917093174038=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

یەکێکە لە ئەشکەوتە ناسراوەکانی کوردستان، بە پێی هەندێک سەرچاوەی شوێنەوارپی بیانی و ناوخۆیی مێژووەکەی بۆ (9-12) هەزار ساڵ بەر لە زاین دەگەڕێتەوە، بە پێی سەرچاوەی شوێنەوارناسان ئەو شوێنەوار و پاشماوە کۆنانەی تیایدا دۆزاوەتەوە لە قۆناغە جیاوازەکاندا ئاماژە بۆ ئەوە دەکەن کە لە سەردەمانێکی زۆر کۆنەوە خەڵکی لەم ئەشکەوتەدا ژیاون، ڕێگای گەیشتن پێی لە بارە و دەکەوێتە دوڵی بازیانەوە، هاوکات (25) کم لە شاری سلێمانیەوە دوورە ئەم هۆکارانەش وایکردووە ڕێژەیەکی بەرچاو لە گەشتیاران سەردانی بکەن[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵیەڕی پارێزگای سلێمانی

کاتی تۆمارکردن: 2012-11-29

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 20

ئەشکەوتی جاسەنە

2012070917062971944=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

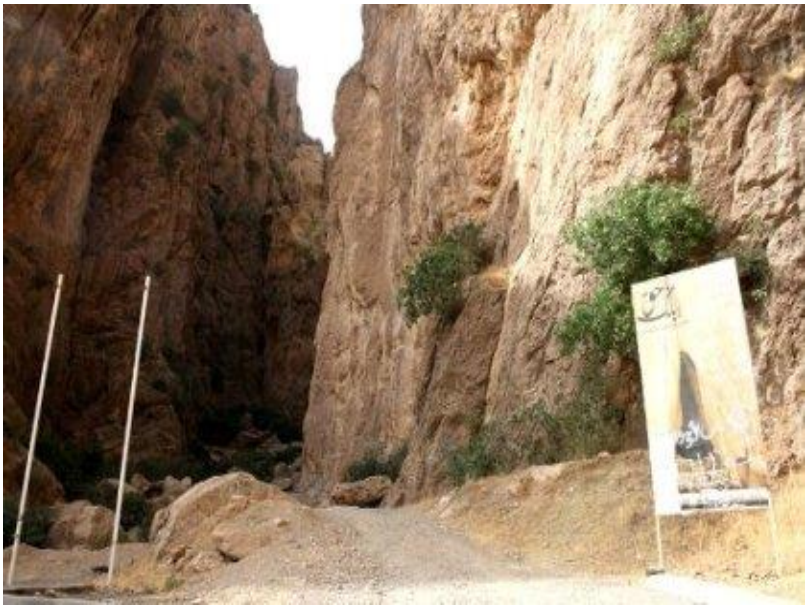

ئەشکەوتی جاسەنە، دەکەوێتە نزیک شارۆچکەی دوکان، لە پارێزگای سلێمانی لە باشووری کوردستان. ڕۆژنامەی بانگی حەق، لەم ئەشکەوەتەوە بڵاودەکرایەوە و ئەمەش وایکردووە ببێتە شوێنەوارێکی ناسراو.
ڕۆژنامەی بانگی حەق، یەکەم ژمارەی لە 8ی مارتی 1923 لەئەشکەوتی جاسەنە لەلایەن شێخ مەحمودەوە دەرچووە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] دیارینەکراو | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | وێنە: هانا ڕەزا

کاتی تۆمارکردن: 2012-07-09

ناوی تۆمارکار: هەڤاڵ نەژاد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 21
ئەشکەوتی دوو دەری، قووڵترین و گەورەترین ئەشکەوتی چاخی بەردینی
2022090409344643199 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئەشکەوتی دوو دەری، دەکەوێتە دامێنی چیای لیلۆن (سمعان) و لە 45 کیلۆمەتری باشووری شاری عەفرین و 5 کیلۆمەتر لە گوندی بورج ئەبدالو دوورە.
ئەم ئەشکەوتە قووڵییەکەی 60 مەتر و پانییەکەی نزیکەی 40 مەتر دەبێت، دوو دەرگای هەیە کە یەکیان بە پانیی هەشت مەتر و بەرزی پێنج مەتر بەرەو باکوور و ڕووی لە دۆڵێک دەکرێتەوە، دەرگاکەی تر بەرەو ئاسمان دەکرێتەوە و زیاتر وەک دووکەڵکێشێکی سرووشتی وایە.
ئەم ئەشکەوتە لە ساڵی 1978 دۆزراوەتەوە و بۆ یەکەم جار لە ساڵانی 1989-1990 بە شێوازی سەرەتایی کاری کنە و پشکنینی بۆ کراوە، بەڵام لە ساڵی 1993 بە شێوازی پسپۆریانە و جددی درێژە بە کارەکە درا و لە ئەنجامدا پاش 16 ساڵ کنە و پشکنین لە لایەن تیمێکی هاوبەشی سووری و یابانی، ئێسکەپەیکەری منداڵێکی دوو ساڵانەی نیاندەرتاڵ تێیدا دۆزرایەوە.
دووەم دۆزینەوەی گرنگی ئەم شوێنەوارە بۆ ساڵانی 1997-1998 دەگەڕێتەوە، لە چاڵێکی 70 بۆ 50 سانتیمەتریدا دووەم ئێسکەپەیکەری منداڵێکی نیاندەرتاڵ دۆزرایەوە، بەڵگەکان ئاماژە بەوە دەکەن ئەم چاڵە وەک گۆڕێکە و بۆ ناشتنی منداڵەکە بەکارهاتووە، واتا مرۆڤی ئەو سەردەمە مرۆڤی هۆشیار بوونە و مردووەکانیان لە ژێر خاکدا ناشتووە.
مێژووی ئەم دوو ئێسکەپەیکەرە بۆ سەردەمی چاخی بەردینی واتا بۆ 100 هەزار ساڵ پێش ئێستا دەگەڕێتەوە و لە ئێستادا لە مۆزەخانەی حەلەب پارێزراون.
بە گوتەی شوێنەوارناسە بەشداربووەکانی ئەم هەڵکۆڵینە، بە هۆی بەرزی ئەشکەوتەکە لە ئاستی زەوی کە هۆکارێک بووە بۆ پاراستنی گیانی مرۆڤە سەرەتاییەکان لە ئاژەڵی درندە و ڕووداوە سرووشتییەکان، هەروەها هەبوونی سەرچاوەی سرووشتی ئاو و خۆراک، ئەشکەوتی دوو دەری شوێنێکی گونجاو و لەبار بووە بۆ ژیانی مرۆڤە نیاندەرتاڵەکان کە لەو سەردەمە لە نێوان کیشوەرەکانی ئەوروپا و ئەفریقا و ئاسیا لە هاتوچۆدا بوونە.
ئەشکەوتی دوو دەری 450 مەتر لە ئاستی ئاوی دەریا بەرزە، شوێنی جوگرافی ئەم ئەشکەوتە لە شوێنە هەرە جوانەکانی عەفرینە و دەکەوێتە نێوان دۆڵی دوو دەری لە ڕۆژئاوای کوردستان.
ئاامدەکردنی: سارا سەردار
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت
سەدە: چاخی بەردینی ناوین
شار و شارۆچکەکان: عەفرین

ولات: ڕۆژاوای کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری پاسکورد - 2022-09-04

کاتی تۆمارکردن: 2022-09-04

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 22

ئەشکەوتی دووکون

20230309172004473055=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

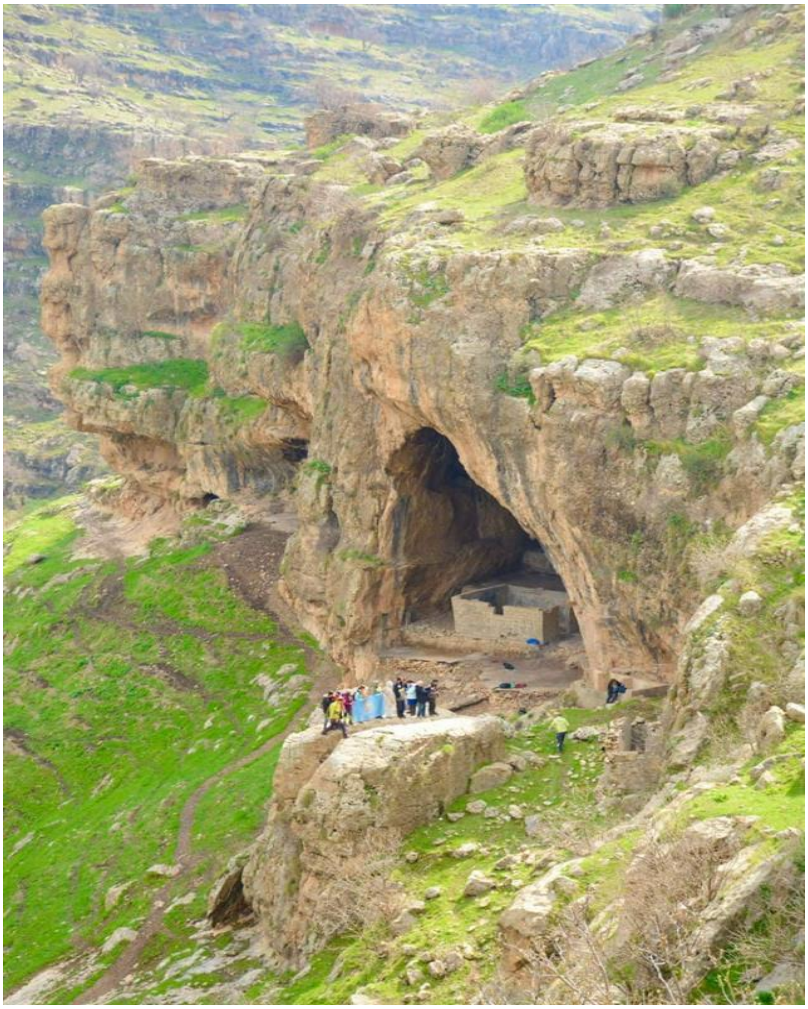

ناوی شوێنەوار: ئەشکەوتی دووکون یان ئەشکەوتی چەمی ڕەزان

ئەشکەوتی دووکون لە شاخی چەمی ڕەزان
ئەشکەتی دووکون یان ئەشکەوتی چەمی ڕەزان، یەکێک لە ئەشکەوتە سرووشتی و مێژوویەکانی باشووری کوردستانە و دەکەوێتە نزیک ئەشکەوتی شوێنەواریی قزقاپان.
مێژووی ئەم ئەشکەوتە بە تەواوەتی دیار نییە کە ئەوەش هۆکاری جیاوازی هەیە وەک ئەوەی کە تا ئێستا لە ڕووی زانستییەوە کاری لەسەر نەکراوە. سەبارەت بە ناوی ئەشکەوتەکەوە ئاماژە بەوە دەکرێت کە لەبەر ئەوەی دوو دەروازەی چوونە ژورەوەی هەیە، بۆیە پێی دەگوترێت ئەشکەوتی دووکون، بەڵام ڕەنگە ناوە مێژووییی و زانستییەکەی شتێکی تر بێت.
ئەشکەوتی دوو کون ساڵانێکی زۆر بارەگای پێشمەرگە بووە و وەک سەنگەرێک بە کارهاتووە.
هەڵکەوتەی جۆگرافیایی ئەم ئەشکەوتە لە سنووری پارێزگای سلێمانی و سەربە شارەدێی سووڕداشە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت
شار و شارۆچکەکان: سلێمانی
وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2023-03-09
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 23

ئەشکەوتی زەرزی

2011041708503156709=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئەم ئەشکەوتە بە یەکێک لە شوێنەوارە بەناوبانگەکانی کوردستان دادەنرێت، دەکەوێتە زنجیرە چیاکانی سووڕداش هەروەها نزیکە لە هەردوو ئەشکەوتی قزقەپان و کوڕوکچ، ئەم ئەشکەوتە دەکەوێتە پارێزگای سلێمانی لە لای باکووری ڕۆژاوای لە دووری نزیکەی 50 کم لە شارەکەوە،

بۆ یەکەمجار هەڵکۆڵینی شوێنەواری لەم ئەشکەوتەدا کرا لەلایەن لیژنەیەکی ئەمریکی بەسەرۆکایەتی (گاروود) و (هاو) لە ساڵی 1927 ز،

لە ئەنجامی پشکنینە شوێنەواریەکاندا سێ چینی نیشتە جێبوونی تێدا دۆزرایەوە، کە پێکدێت لە چینەکانی (A- B- C) .بە پێی ئەو توێژینەوە شوێنەوارییانەی کە لەسەر پاشماوە شوێنەوارەکانی ئەشکەوتی زەرزی کراوە مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ نزیکەی 12000 ساڵ پ.ز.

لە چینی A: کە چینی سەرەوەی شوێنەوارەکەیە هەندێ پاشماوە گلێنەو پارچە بەردی سوان دۆزرانەوە، مێژووی ئەم چینە دەگەڕێتەوە بۆ چاخە مێژووییەکان واتە دوایی زایین

چینی B: ئەم چینە مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ چاخی بەردینی ناوەڕاست، لە هەموو چینەکانی تر گرنگترە لە ڕووی شوێنەوارییەوە کۆمەڵێک ئامێر و کەلوپەلی بەردینی تێدا دۆزراوەتەوە، وەکوو ئامێری (میکرولیسی) کە لە بەردی بچوک دروستکراون و هەندێکیان شێوەی سێگوشەییە و هەندێکیان لێواریان تیژە، هەروەها ئامێری لە ئیسک دروستکراوی تێدا دۆزراوەتەوە کە هیی ئەو ئاژەڵانەن ڕاویان کردون

چینی C: ئەم چینە چینی کۆتایی شوێنەوارەکەیە و دەکەوێتە بەشی خوارەوەی شوێنەوارەکە پاشماوەی گرنگی وای لێ نەدۆزراوەتەوە کە شایەنی باسکردن بێت.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] دیارینەکراو | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | جمال رشید ئەحمەد، رشید فوزی، تاریخ الکرد القدیم، (اربیل 1990-) نعمان جمعة ئیبراهیم، حضارة العصر الحجری الحدیث فی الکردستان العراق ' رسالة ماجستیر غیر منشورة، اربیل 2003 -

[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆمارێکی تایبەت بۆ کوردیپیدیا لەلایەن (نەوزاد کەلاری) سەبارەت بە (شوێنەواری ئەشکەوتی زەرزی) لە: 2011-4-17 0:30:04

کاتی تۆمارکردن: 2011-04-17

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 24

ئەشکەوتی سێدەر

20231225135500539822=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئەشکەوتی سێدەر یەکێکە لە ئەشکەوتە شوێنەوارییەکانی دەڤەری بارزان و سنووری شارۆچکەی مێرگەسوور کە مێژوویەکی زۆر کۆنی هەیە و بە گوتەی شوێنەوارناسان دەکرێت هاوسەردەم بێت لەگەڵ ئەشکەوتی شانەدەر.
ئەم ئەشکەوتە سێ دەرگای هەیە، کە یەکێکیان لە باکوورە و ڕووی لە ئەشکەوتی شانەدەرە، ئەوەی دیکەیان لە باشوورە و دەرگاکەی دیکەیشی ڕووی لە ڕۆژهەڵاتە، لەلای دەرگای باشوور ئەشکەوتێکی سەرانجڕاکیش هەیە، نزیکەی یەک کیلۆمەتر لە زێی گەورەوە دوورە، دیمەنەکانی سێدەر سەرنجڕاکێش و گرنگن، کە بەدرێژایی ژیانی مرۆڤایەتی وەک پەناگەیەک بۆ ژیان و بەخێوکردنی مەڕ و ماڵات و ئاژەڵداری بەکار هێنراون. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت

سەدە: سەدەکانی پێش مێژوو (پێش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: مێرگەسوور

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2023-12-25
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 25

ئەشکەوتی شانەدەر

20081216223603795=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

دەکەوێتە شارۆچکەی مێرگەسوور و سەربە شارەدێی بارزان، لە شاری هەولێر و (2200) پی بەرزە لەئاستی ڕووی دەریاوە، دەکەوێتە سەربەرزایی لوتکە چیای برادۆست و مێژووی ئەم ئەشکەوتە دەگەڕێتەوە بۆ چاخی بەردینی کۆن بۆ (7000) ساڵ پێش زایینی و بەکۆنترین و گەورەترین ئەشکەوت دادەنرێت لە باشووری کوردستاندا لەبەرزی (18م) و درێژی (40م) و پانی (27م) کە فراوان دەبێت بۆ ناوەوە تا دەگاتە (60م) بەنزیکەیی.
لە ساڵی (1951 تا 1961) هەڵکۆلینی سەرەتایی تێدا ئەنجام دراوە لەلایەن زانا (ڕالف سولیکی) بەپالپشتی بەڕێوەبەرایەتی گشتی شوێنەوار لەوکاتەدا، ئەم هەلکۆلینەش تەواو نەکراوە و لەئەنجامی ئەم هەڵکۆلینەش چوار چین دۆزراوەتەوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت

شار و شارۆچکەکان: هەولێر

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 16-12-2008

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 26

ئەشکەوتی گوندک

2022080722050242713 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئەشکەوتی گوندک دەکەوێتە باکووری ڕۆژاوای گوندی گوندک بە دووری 20 کیلۆمەتر لە ڕۆژاوای شارۆچکەی ئاکرێ دوورە، لەم ئەشکەوتەدا سێ داتاشراو هەیە، لە هەڵکەنراوی یەکەم پیاوێک بەپێوە وەستاوە، تەنوورەیەکی درێژی تا سەر ئەژنۆی لەبەردایە، بەڵام بەشی سەرەوەی ڕووتە، پیاوەکە لە دۆخی جووڵەدایە، ڕمێکی لە پشتی بزنەکێوییەک داوە، خەریکە لەسەر دەم دەکەوێت.

لە هەڵکەنراوی دووەمدا کە ڕاستەوخۆ دەکەوێتە ژێر هەڵکەنراوی یەکەم، لەلای ڕاستەوە دوو پیاو سەری ئاژەڵێکیان گرتووە، پێدەچێت بیانەوێت بیکوژن، لە پشتیانەوە کەسێکی تر وەستاوە و ڕووی لە پێشەوەیە هەردوو دەستیشی بەرز کردووەتەوە.

لە دوای ئەویشەوە ژنێک و پیاوێک لەسەر کورسی بەرانبەر یەکتر دانیشتوون و هەریەکەیان پشتی منداڵێکی بچووکی گرتووە، کە لەسەر مێزێکن و دەستیان لە ملی یەکتر کردووە. لە دوای ئەوانیشەوە ژن و پیاوێک خەریکن دێنە لای ئەوان و پیاوەکە منداڵێکی بچووکی لە باوەشدایە. کۆی ئەم دوو هەڵکەنراوە باسی ڕاوکردنی ئاژەڵ و کەژاوەی دەربڕینی خۆشی و شادی دەکات بەو بۆنەیەوە.

لە هەڵکەنراوی سێیەمدا کەسێک لەسەر کورسی دانیشتووە کڵاوێکی شاخداری لەسەرە، بە دەستی چەپی خواردن دەداتە بزنێک کە هەردوو دەستی خستووەتە سەر ئەژنۆی ئەو پیاوە، لە پشتیان ئاژەڵێکی درندە دەردەکەوێت، لە پێشیشیان ئاژەڵێکی تر خەریکی شیردانە بە بەچکەکەی و ئافرەتێک چاودێریان دەکات، بەشێوەیەکی گشتی ئەم بەشە باسی ئەوە دەکات، چۆن ئاژەڵە کێوییەکان لە درندە بپارێزین. بەگوێرەی بابەتی هەڵکەنراوەکە مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی سۆمەرییەکان 2900 -2371 پێش زایین. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت

شار و شارۆچکەکان: ئاکرێ

وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | لێکۆڵەرانی مێژووی کورد

کاتی تۆمارکردن: 2022-08-07
ناوی تۆمارکار: شەنە بەکر

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 27
ئەشکەوتی هەزار مێرد خاوەنی هەزار چیرۆکی مێژوویی

20240226065657554930=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

وەیسی تالی-ڕێباز حەسەن. سلێمانی
ئەشکەوتی هەزارمێرد یەکێک لە کۆنترین لانکەی شارستانییەتە، کە دەکەوێتە باشووری ڕۆژاوای شاری سلێمانی بە دووریی 13 کیلۆمەتر و خاوەنی هەزار چیرۆکی مێژوویە.
جوگرافیای کوردستان بە سرووشت و جوانیی خۆی لە جیهان دا بەناوبانگە، ئەشکەوت پەناگەکانی لە مێژوودا بوونەتە پەناگەیەکی باش بۆ مرۆڤەکان، بەتایبەتیش باشووری کورستان دەوڵەمەندە بە شوێنەواریی مێژووی، یەکێک لەو شوێنەوارە مێژوویە گرنگانە ئەشکەوتی هەزار مێردە.
ئەشکەوتی هەزارمێرد هەڵکەوتەکەی دەکەوێتە دامێنی چیای بەرانان بە دووریی 13 کیلۆمەتر لە باشووری ڕۆژاوای شاری سلێمانی، لەگەڵ ئەوەی ئەشکەوتی هەزار مێرد قەبارەیکی گەورەی هەیە، بەڵام لە ڕیزە ئەشکەوتێک هەیە، کە بەلای ڕاست و چەپی ئەشکەوتە گەورەکەدا دابەشبوون، بەشێوازێک هەموو ئەشکەوتەکان دەرگەکانیان دەڕوانێتە ڕۆژهەڵات، لەژێر دامێنی چیای بەرانان و ئەشکەوتی هەزار مێرد گوندێکی بچووک هەیە و ناوی هەزارمێردە ژیانی خەڵکی ئەو گوندە لەسەر کشتوکاڵ و ئاژەڵداریە.
دەڵێن هەزار مرۆڤ لەو ئەشکەوتە جێ دەبێتەوە.

لەسەر ناوی ئەشکەوتەکە بۆچوونی جیاواز هەیە، یەکێک لە بۆچوونە هەرە باوەکان ئەوەیە، کە مێژوونووسان و شوێنەوارناسەکان ئاماژەی پێدەکەن ناوی ئەو ئەشکەوتەکە لەوەوە هاتووە، کە ئەو ئەشکەوتە شوێنی هەزار مێری تیادا دەبێتەوە. واتا ئەوەندە فراوانە جێی هەزاری پیاوی تیادا بووەتەوە و ناوەکەشی هەر لەوەوە هاتووە.
تیمێکی شوێنەوارناسی ئەمریکی کنە و پشکنینیان بۆ کردووە.
ژنێکی لێکۆڵەر بە ناوی گاردو لێکۆڵینی لەسەر چاخی پێش زایین لە ساڵی 1928دا کردووە. هەروەها بەڕێوەبەرایەتیی شوێنەواری سلێمانیش لە ساڵی 1998دا لێکۆڵینەوەیان لەسەر کردووە.

لە هەموو پشکنینەکانیدا سێ چین شوێنەوار دۆزراونەتەوە کە ئەمانەن:
-چینی سەرەوە یاخود چینی یەکەم: لەم چینەدا کۆمەڵێک گۆزە، دیزە و ئیشی گڵی جۆراوجۆر دۆزراونەتەوە، کە زۆر کۆنن و مێژووەکەیان دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمانێکی زوو، هەروەها سێ گۆڕیش دۆزراونەتەوە، کە یەکێکیان گۆڕی منداڵێکە و سێ گۆزەشی لەگەڵ نێژراوە، سێ پارچە ئاسنیش دۆزراونەتەوە، یەکێک لە پارچە ئاسنەکان سەری تیرە و دووانەکەی تر دوو پارچە دراون کە هیی دوو سەردەمی جیاوازن، یەکێکیان هیی سەردەمی بێژەنتییەکانە و ئەوی تریان هیی سەردەمی ساسانییەکانە.
-چینی دووەم: ئەم چینە، بە چینێکی تەنک دادەنرێت و بریتییە لە هەندێک بەردی سرووشتیی ئەستێ.
-چینی سێیەم: لەم چینەدا ئێسکوپروسکی ئاژەڵ و باڵندە دۆزراونەتەوە لەگەڵ زۆرێک لە بەردی ئەستێ، بەڵام بەشێوەی جیاواز و مێژووەکەیان دەگەڕێتەوە بۆ چاخەکانی ناوەڕاست. هەروەها دوو تەور دۆزراونەتەوە، کە مێژووەکەیان دەگەڕێتەوە بۆ زیاتر لە 30 هەزار ساڵ بەر لە ئێستا.

خاوەن مێژووێکی 30-50 هەزار ساڵەیە.
ئەو بەردانە لەو ئەشکەوتانەدا دۆزراونەتەوە و لێکۆڵینیان لەسەر کراوە و ئەوە دەر دەخەن، کە مێژووی ئەو ئەشکەوتە دەگەڕێتەوە بۆ نزیکەی 30 بۆ 50 هەزار ساڵ پێش زایین. ئەو شوێنەوارانەی لەم ئەشکەوتە دۆزراونەتەوە لە ئەنجامی ئەو کنە و پشکنینەی شوێنەوارناس ساپیزەر کردویەتی لە ساڵی 1926 بەشێکیان هاوشێوەی ئەو شوێنەوارانەن، کە پێشتر لە ئەشکەوتی شاندەر دۆزراونەتەوە، جیاواز لەوەش بەشێک لە بەردەکانی ئەو ئەشکەوتە هاوشێوەی بەردەکانی ئەشکەوتی زاوێتە و شەکەبەی فەڵەستینین.
لە گوندی هەزار مێرد بەدواوە 15 خولەک بە ئۆتۆمبیل بە ڕێگای خۆڵ چووین تا گەیشتنە نزیکەی ئەشکەوتەکە لەوێش ڕێگای ئۆتۆمبیل تەواو دەبێت، وا پێویست دەکات بە چەند ڕێگای باریک بە پێ بڕۆیت تا دەگەیتە ناو ئەشکەوتەکە، هاتا زیاتر بەرەو دەرگای ئەشکەوتەکە دەڕۆشتن زیاتر ماندوو دەبوین نەفەسمان تەنگ دەبوو، تا گەیشتینە دەرگای ئەشکەوتەکە، هەتا زیاتر لە ئەشکەوتەکە نزیک دەبووینە زیاتر گەورەیی و هەیبەتی ئەشکەوتەکەمان بۆ ئاشکرا دەبوو، گەورەیی ئەشکەوتەکە هەر لە دوورەوە دیارە، بەڵام کاتێک لێ نزیک دەبیتەوە گەورەترە وەک لەوەی پێش بینی دەکەیت، دەرگای ئەشکەوتەکە بە قەبارەی نزیکەی 15-20 مەتر فراونە لە لای ڕاست و چەپی ئەشکەوتەکە ئەشکەوتی بچووک هەن

هەریەکەیان بە قەبارەی نزیکی 5-6 ماتر یاخود 3-4 مەتر درێژیان هەیە.

ئەشکەوتی هەزارمێرد، ئەشکەوتێکی گەورەی دەم فراوانە، قووڵییەکی کەمی هەیە. لە لای ڕاستییەوە پێنج ئەشکەوتی تر هەیە، بەڵام ئەمانە زۆر قووڵن و دەمەکانیان فراوان نییە، هەر بۆیە مرۆڤ ناتوانێت بە ئاسانی بچێتە ناویان و بگاتە کۆتاییەکەیان، هەروەها ئەگەری ئەوە هەیە ئۆکسجین کەم بێتەوە و مەترسی درووست بێت بۆ سەر ژیان، مەگەر ئامێری ئۆکسجین بەکاربهێنرێت، ئەمە جگە لەوەی کە پاش ماوەیەک ڕۆیشتن لە ناویاندا زۆرێک لە باڵندە، بەتایبەتی شەمشەمەکوێرە هێرش دەهێنن و بەرەنگاری درووست دەکەن، سەرەڕای ئەمانە، ڕێگەی گەیشتن بە ئەشکەوتەکە ڕێگەیەکی خراپە و هەتا بە ئۆتۆمبیلیش نزیکبوونەوە لێی ئەستەمە.
هەڵکەوتەی ئەشکەوتی هەزارمێرد بە جۆرێکە، کە بەیانیان ڕۆژ هەڵ دێت ڕاستەوخۆ یەکەم گزنگی خۆرهەڵهاتن دەیدات لە دەمی ئەشکەوتەکە و دەچێتە ناوەوە و هەتا چێشتەنگاو دەمێنێتەوە.
ئەشکەوتی هەزارمێرد، دووەم گەورەترین ئەشکەوتە لە باشووری کوردستان لە دوای ئەشکەوتی شانەدەر. ئەم ئەشکەوتە نزیک دێی هەزارمێردە، کە دێیەکی زۆر کۆنە و لە زووەوە بەهۆی پەتای تاعون لە شوێنی خۆیان گواستویانەتەوە و هاتوونەتە جێگەیەکی خوارتر لە ئەشکەوتەکە.
پاشماوە دۆزراوەکانی ناو ئەشکەوتی هەزارمێرد، هێمایەکن بۆ بوونی کۆنترین ژیانی مرۆڤ لە کوردستان. ئەم ئەشکەوتی هەزارمێردە ناوی خۆی بە خۆیەوەیەتی، کە دەڵێن شوێنی هەزار مێری تیادا دەبێتەوە، بۆیە پێی دەڵێن، ئەشکەوتی هەزار مێرد، بەڵام بۆچوونێکی تریش هەیە دەڵێن، ناوەکەی لەوەوە هاتووە کە ئەم ئەشکەوتە هەزار چیرۆکی مێژووپی هەڵگرتووە، کە مێژووەکەیان دەگەڕێتەوە بۆ بەر لە 50 هەزار ساڵ، بەڵام لەبەر نەبوونی لێکۆڵینەوەی پێویست و پشتگوێخستنی، زۆرێک لەو چیرۆک و ڕووداوانە هێشتا نەزانراون.

هەرچەندە بەڕێوەبەرایەتیی شوێنەوار لە سلێمانی پەیوەندییان کردووە بە دوو زانکۆی جیهانیی کە پشکنین دەکەن لەسەر شوێنەوارە مێژووییەکان، ئەوانیش زانکۆی شیکاگۆی ئەمریکی و زانکۆی لیڤەرپولی بەریتانییە کە بێن و لێکۆڵینەوە بکەن لەسەر ئەشکەوتەکە، بەڵام تا ئێستا هیچ ئەنجامێکی نەبووە.
بەپێی ئەو پشکنینانەی لە ساڵەکانی نێوان هەردوو جەنگی جیهانیی لەسەر ئەم ئەشکەوتە کراون، ئەوە دەرکەوتووە کە ئەشکەوتەکە شوێنی مرۆڤە سەرەتاییەکان بووە، شوێنێک بووە بۆ خۆپاراستن لە دوژمن لە سەردەمە جیاوازەکاندا و دەریان خستووە کە ناوەکانی ئەشکەوتەکە بە مانای گەورەیی یاخود پلەی سەربازیی یاخود تەڕی و فراوانی (مێرگ)، بەشی ناوەوەی ئەشکەوتەکە زۆر تەڕ و شێدارە و بە دیوار و بنمیچەکەیەوە شوێنی هەڵگرتن و پاراستنی خواردن درووستکراوە. [1]

ژ.ت.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت
سەدە: چاخی بەردینی کۆن
شار و شارۆچکەکان: سلێمانی
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | anfsorani.com 05-06-2022
کاتی تۆمارکردن: 2024-02-26
ناوی تۆمارکار: هەژار کامەلا

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 28
ئەشکەوتی هەڵامەتا

20230304180524471842=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

نەخشە هەڵکۆراوەکانی سەر چیای زاوا یەکێک لە جوانترین و دەگمەنترین شوێنەوارەکانی کوردستانە کە بە مێژوویەکی زیاتر 3 هەزار ساڵە، لە ناو دڵی چیایەک دەدرەوشێتەوە.
ئەم شوێنەوارە کە ئەشکەوتی هەڵامەتیشی پێدەگوترێ، دەکەوێتە چیای زاوا لە 7 کیلۆمەتری باشووری ڕۆژاوای شاری دهۆک، بەرانبەر گوندی کەڤەرکێ.
شوێنەواری ئەشکەوتی هەڵامەت، هەرچەندە بە ڕێگایەکی سەختدا پێی دەگەی، بەڵام خەیاڵی بینینی شوێنەوارێکی دەگمەن و ناوازە هێزی بەردەوامبوونت پێ دەبەخشێت و وات لێ دەکات بەرەو خوارەوەی چیاکە و بەرەو شوێنی مەبەست بڕۆیت.
چوار تابلۆی بەردینی قەبارە گەورە کە بە دەست و ئامێری کونکردنی ئەو سەردەمە لە ناو قەدی چیاکە درووستکراوە، ئەمە سەرەتای نەخشێکی مێژوویە.
یەکەم تابلۆی بەردی کە کەوتە کە دەکەوێتە بەر دیدەی گەشتیار، نەخشێکە بە پانی پێنج مەتر و 75 سانتیمەتر، کە گەورەترین و گرینگترین نەخشی شوێنەواری ئەم کۆمەڵە نەخشەیە، ئەو تابلۆ شوێنەواریە شوێنی هەڵکۆڵینی وێنەی کۆمەڵێ خواوەند و پیاوی ئاشوریە کە هەر یەکەوە لەسەر ئاژەڵێکی ئەفسانەیی لەبەرانبەر پاشای ئاشوری سەنحاریب (705 - 681) کە نزیکەی 24 ساڵ دەسەڵاتداری ئەم دەڤەرەی کردووە ڕاوەستاون. لە ناو بەڵگە مێژوویەکان ناوی خواوەندەکانی ناو نەخشەکە بریتییە لە خواوەند ئاشور، ننلیل، سین، نابو، شمش، ئەدەد، عەشتار.
زانایان پێیان وایە ئەم نەخشە بەردینە باس لە ڕێورەسمێکی ئایینی و سەربازی دەکات، چونکە هەر یەکێک لە خواوەندەکانی ناو تابلۆ مێژوویەکان بە جلوبەرگی تایبەت و بە هەڵگرتنی کۆمەڵێ پێداویستیی تایبەت لەبەرانبەر پاشای ئاشوری ڕاوەستاون و پاشای ئاشوری بە درووستکردنی ئەم نەخشەیە، ویستوویەتی شکۆ و سەرکەوتنی خۆی تۆمار بکات.ئەم نەخشانە لەسەر بەردی کلس درووست کراوەن و دەکەوێنە بەرانبەر گرێ مالتا، کە ئەویش یەکێک لە شوێنەوارە گرنگەکانی ئاشوریەکان و پاشا سەنحاریبە.
هەرچەند ئەم شوێنەوارە یەکێکە لە گەورەترین نەخشە بەردەکانی هەرێمی کوردستانە و کەوتوویتە شوێنێکی سەخت و پڕ مەترسی، بەڵام لەگەڵ ئەمانەش دوور نەبووە لە دەستدرێژیی تێکدان و تەقاندنەوە، لە تەواوی شوێنەوارەکە ئاساری فیشەک و سووتاندن و لێدان و لێکردنەوە بە ئامێرە تیژەکانەوە دیارە و لە هەندێ لە پەیکەرەکان بەشی سەر و سینگیان لێکراوەتەوە، کە بە مەبەستی بازرگانیی شوێنەواری ئەو کارە ئەمجام دراوە، بە تایبەت لە یەکێک لە نەخشەکان کە تایبەتە بەخێزانی پاشا سەنحاریب، بەشی سینگ و سەری لێ کراوەتەوە و شێوێنراوە، کە دوور نییە ئەم جۆرە کارانە بە مەبەستی دزین و فرۆشتنی شوێنەوارەکان بۆ بازاڕەکانی ڕەشی دەرەوەی وڵات، کە تایبەتن بە بازرگانیی شوێنەوار و فرۆشتنیان، ئەنجام درابێت.
شوێنەواری هەڵامەتا لە ساڵی 1935 وەک ناوچەیەکی شوێنەواری ناسێنراوە[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت

جۆری شوێن / شوێنەوار: هەڵکۆڵراو

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی baskurd.basnews.com

کاتی تۆمارکردن: 2023-03-04

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 29

ئەشکەوتی ڕۆمی

2022020723542940424 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

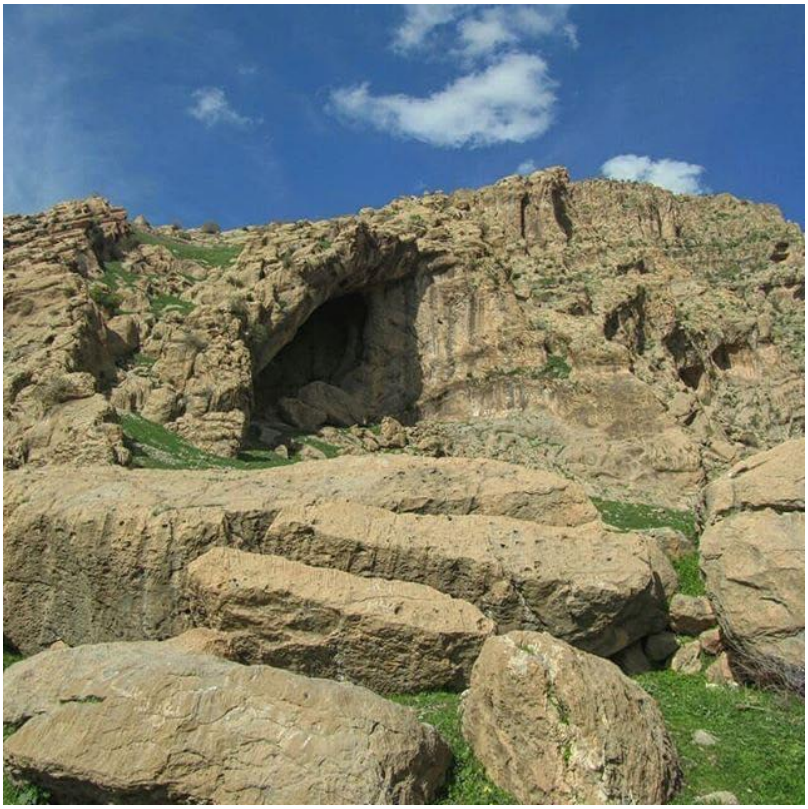

ئەشکەوتی ڕۆمی لەلایەن خەڵکی هەریر بە ئەشکەوتی فوئاد ناسراوە
ئەم ئەشکەوتە بە دوری 3کم دەکەوێتە باشووری ڕۆژهەڵاتی هەریر- خرواتان، 1434مەتر لە ئاستی ڕوی دەریاوە بەرزە، مرۆڤی چاخی بەردینی ناوەڕاست (15000-10000پ ز) لەم ئەشکەوتە ژیاوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت

شار و شارۆچکەکان: هەریر

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] پەرتووک | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئینسکلۆپیدیای هەولێر

کاتی تۆمارکردن: 2022-02-07

ناوی تۆمارکار: ڕۆژگار کەرکووکی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 30

ئەشکەوتی کافران

20220619193444419131=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئەشکەوتی کافران، کە دەکەوێتە چیای زۆزک بە دووریی 3,5 کم لە باکووری گوندی بەرزێوە، 9 کم لە باکووری ڕۆژهەڵاتی شارۆچکەی ڕواندز، لەناو ئەو ئەشکەوتە چەند وێنە و نووسینێکی سەرەنجڕاکێش دەبینرێت و بووەتە جێگەی سەرسامی هاووڵاتییان و شوێنەوارناسان.

عەبدولڕەزاق مەمەندی، لێکۆڵەری شوێنەواری لە بەڕێوەبەرایەتی شوێنەواری سۆران، بە (باسکۆرد) ی ڕاگەیاند: لەپێناو کۆکردنەوە و زانیاری و توێژینەوە لە شوێنەواربوونی ئەشکەوتی کافران، ، وەک تیمێکی شوێنەوارناسان لە بەڕێوەبەرایەتیی شوێنەواری سۆران، سەردانی ئەشکەوتەکەمان کرد و لە نزیکەوە بە دیمەنەکانی ئاشنابووین، ئەشکەوتەکە دەروازەیەکی تا ڕادەیەک گەورە و بەرزی هەیە کە بە درێژایی ڕۆژ تیشکی خۆری پیادا دێتە ژوورەوە، ئەمەش وای کردووە سەردەمانێک ئەم ئەشکەوتەوە پەناگەیەک بەکار بهێنرێت لەلایەن مرۆڤەوە. هەروەها ئەم ئەشکەوتە لە دوو قات پێکهاتووە، قاتی خوارەوە فراوانییەکەی نزیکەی (3 _ 5) م دەبێت، لە بەشی دواوەی کونێک هەیە کە تیرەکەی (1 _ 1,5) م دەبێت و بەرزییەکەی نزیکەی (5) م دەبێت و هەردوو قاتەکە بەیەکتری دەبەستێتەوە شێوەیەکی سەرەنج ڕاکێشی هەیە.

ئاماژەی بەوەشکرد: هەرچەندە بەهۆی بەرزییەکەیەوە نەمانتوانی سەربکەوین بۆ قاتی سەرەوەی ئەشکەوتەکە، بەڵام بە وتەی دانیشتووانی گوندەکە و ئەوانەی سەرکەوتوون و بینیویانە، دەڵێن فراوانییەکەی (3_4) م دەبێت، ئەویش بە هەمان شێوە دەروازەیەکی هەیە و ڕووی لە خۆرە و دیوارێکی بۆ کراوە بە بەرزیی (1,5) م. لە لای چەپی دەروازەی ئەشکەوتەکە، لەسەر تاقێک بە ڕووبەری (120 ×120) سم دیمەنێک هەیە، لەگەڵ چەند دێڕێکی نووسین کە وێنەی کێشراوە. لە بەشی خوارەوەی وێنەی زۆرانبازیی ئەسپسوارێک لەگەڵ شێرێکی مێینە هەیە، لە بەشی سەرەوەشی وێنەی ئافرەتێک هەیە و لە تەنیشت وێنەی ئەسپسوارەکەش چەند دێڕێکی نووسین هەیە. لە وێنەی زۆرانبازیی ئەسپسوارێک لەگەڵ شێرێکی مێینەدا، ئەسپ سوارەکە بە بەرزیی 45 سم و بەپانیی 38 سم وێنە کێشراوە.

ئەو کەسەی لەسەر ئەسپەکە وێنەی کێشراوە، کڵاوێکی شێوە قۆقزیی لە سەردایە، وەک شێوەی لوولپێچی، یان چەند چینێکی لەسەر یەک دەردەکەوێت و لەسەری کڵاوەکە بازنەیەک هەیە. دەموچاوی سوارەکە تا ڕادەیەک بەشێوەیەکی بازنەیی وێنەی کێشراوە کە دوو برۆی گەورە و دوو چاوی بچووکی هەیە، بە دەستی چەپی ئەو گوریسەی گرتووە کە بەدەمی ئەسپەکە بەستراوەتەوە و بە دەستی ڕاستی ڕمێکی درێژی هەڵگرتووە کە درێژییەکەی نزیکەی 50 سم دەبێت و لە ملی شێرەکەی بەرانبەری چەقاندووە، ڕمەکە لە ملی شێرەکە دەرچووە. ئەسپەکە لە حاڵەتی بەرەنگاربوونەوە دایە لەگەڵ شێرەکە و دەمی کردووەتەوە، شێرە مێینەکە لە بەرانبەر ئەسپسوارەکە وێنە کێشراوە، کە دووریی نێوانیان لەلای دەمیانەوە 1,5سم دەبێت، لەلای پێیەکانیشیان پێنج سم دەبێت. شێرەکە بە بەرزیی 30سم و پانیی 30 سم وێنە کێشراوە، کلکی بەرز کردووەتەوە و چنگەکانی بە شێوەیەکی باریک و درێژ وێنە کراون.

لە بەشی سەرەوەی ئەم وێنەیە، بە دووریی 15سم وێنەی ئافرەتێک بە بەرزیی 43سم کێشراوە، قژەکەی پەرش و بڵاو بووەتەوە بە هەردوو لاوە کە درێژییەکەی نزیکەی 10سم دەبێت. هەردوو دەستی کردووەتەوە و پەنجەکانیشی کراونەتەوە،

ئافرەتەکە بە شێوەیەکی قەڵەو و بە ڕەنگێکی کاڵ دەردەکەوێت و پانایی سنگی 7سم دەبێت و ئەستوورپی ڕانی 3 سم دەبێت. سەرەڕای ئەم زانیارییانەی سەرەوە، لەلای چەپی ئەم دوو وێنەیە چەند دێڕێکی نووسین هەیە کە بە شێوەیەکی لار لەسەرەوە بۆ خوارەوە نووسراوە، بە هەمان شێوە ئەم نووسینە بە مەرەکەب نووسراوە و ناتوانرێت بەباشی بخوێندرێتەوە.
ڕوونیشی کردەوە: لە خوارەوەی ئەشکەوتەکە لەناو پاشماوەکەدا، چەند پارچە گڵێنەیەکمان دۆزیەوە. لەبەرئەوەی وێنەکان لەگەڵ نووسینەکە هەمووی بە مەرەکەب وێنە کێشراوە و نووسراوە، لە نووسینەکەدا چەند وشەیەکی (عەرەبی) هەیە، پێمان وایە تێکڕای دیمەنەکە لەگەڵ نووسینەکە دەگەڕێنەوە، بۆ یەک سەردەم، ئەویش سەردەمی ئیسلامییە. شێوازی وێنەکردنی ئەسپەکە و دەموچاو و کڵاو و ڕمە درێژەکەی ئەسپسوارەکە و زۆرانبازی لەگەڵ شێر، هاوشێوەی ئەو وێنانەیە کە دەگەڕێنەوە بۆ سەردەمی مەغۆل، بۆیە ئێمە پێمان وایە ئەو وێنانە لەگەڵ نووسینەکە دەگەڕێنەوە بۆ سەردەمی مەغۆل.
ئەم لێکۆڵەرە شوێنەوارناسە نیگەرانیی خۆیشی دەربڕی لەوەی کە ئەشکەوتەکە، لەلایەن دانیشتووانی ناوچەکە دەستدرێژیی کراوەتە سەر و لە چەند شوێنێک هەڵکۆڵدراوە و لە بەشی سەرەوەی وێنەی ئافرەتەکە چەند لێدانێک هەیە کە تا ڕادەیەک وێنەکەیان شێواندووە، هەروەها بەشی خوارەوەی نووسینەکە شکێندراوە. هەروەک دەوترێت کاتی خۆی نامەیەک لەناو ئەشەکەوتەکەدا لەلایەن خەڵکی گوندی بەرزێوەی سەربە شارۆچکەی ڕواندز دۆزراوەتەوە و دراوەتە دەست مامۆستای گوندەکە، بەڵام هیچ کەس زانیاریی لەسەر خوێندنەوەی نەبووە و نامەکە بردراوە بۆ شاری بەغدا، لەوێ زانایەک بۆی خوێندوونەتەوە، لە نامەکەدا ئاماژە بەوە کراوە، خەڵکانێک لە ترسی ئیسلامبوون ڕوویان لەو ئەشکەوتە کردووە و بەمەش ناو نراوە ئەشکەوتی کافران.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت

شار و شارۆچکەکان: ڕواندز

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | Farhad.archaeologist

کاتی تۆمارکردن: 2022-06-19

ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 31

ئەشکەوتی کاڵدار

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&https://www.google.com/search?q=2024041308194556515

ئەشکەوتێکە لە ناوەڕاستی ناوچەی لورستاندایە لە دیوی ڕۆژهەلاتی کوردستانە. ڕێڕەوێکی کۆنی پەڕینەوەی مرۆڤی نوێی لە ئافریقا هاتوو بۆ ئاسیای ناوەڕاست و لەوێوە بۆ ئەورووپا، بووە. بۆ هەردوو مرۆڤ و ئاژەڵیش ئەو ناوچەیە شوێنی پەڕینەوەیان بووە بە زاگرۆسدا. لەبەرهەبوونی سەرچاوەی زۆری ئاو و دار و دارستان و ئەوشکەوتی زۆر، ناوچەیەکی لەباری ژیانی مرۆڤی دێرین بووە. لە ساڵانی 30 سەدەی ڕابردووەوە بایەخی ئەو ناوچەیە بۆ شوێنەوار و پاشماوەی مرۆڤی کۆن، ناسراوە.
ئەشکەوتی کاڵدار دەکەویتە دۆڵی خورەمئاوا سەرەتا لە ڕووماڵێکی ساڵی 2010 دۆزراووەتەوە. 1290 مەتر لە ئاستی ڕووی دەریا بەرزە. لە ناوێدا 16 مەتر قووڵە و 17 مەتریش پانە، تا 7 مەتریش بەرزە. لە نیوان چاخی بەردینی ناوەڕاست و نویدا، ژیانی تێدا بووە. واتا 38650 تا 54400 ساڵ لەمەوبەر. ئەو ئامرازە بەردانەی لە چینەکانی بنەوەی بەشی چاخی بەردینی نوێدا دۆزرانەوە، لە کۆنترین ئامرازی بەردینی لەو جۆرەن مرۆڤ لە ڕۆژئاوای ئاسیا دروستی کردبێت. مرۆڤی ئەوکاتە نەک هەر لە وێوە هەنگاوی بەرەو ئەورووپا هەڵێناوە، بەڵکو لەگەڵ ژینگەی شوێنی ژیانیشیدا تەواو خۆی گونجاندووە.
هەڵکۆڵینەکانی ساڵانی 214 و 2015 بەڵگەی ژیانی مرۆڤی نوێی تێدا دۆزییەوە. ئەگەریش هەیە نیاندرتاڵ لەوێ ژیابێت.
پاشماوەکانی زەوی کالدار بۆ چوار چین دابەشکراون. چینی یەکەم لە نێوان 23100 تا 29400 ساڵ پیش ئێستایە، ئینجا چینی دووەم 38650 تا 36750 ساڵ لەمەوبەر، دواتر چینی سێیەم لە نێوان 44200 تا 42350 ساڵ لەمەوبەرە، پاشان چینی چوارەم لە نێوان 54400 تا 46050 ساڵ بەر لە زایینە. بەو جۆرە کالدار دەبێتە کۆنترین ئەشکەوتی ڕۆژهەڵاتی کوردستان، مرۆڤ تێیداژیابێت.
کەشوهەوای ئەو شوێنە وەکو سەردەمانی هاوچەرخ بووە، زۆرتر وشک بووە. پاشماوەی ئێسقانی قرتێنەر و خشۆکەکان ئەو ڕاستییەمان بۆ دەردەخەن. دارستانی چڕوپڕ نەبووە. دەکرێ کەمێک لە نزمایی تر شێداربووبێ بەهۆی ئەوەی لە چۆمەکەوە نزیک بووە. بەو هۆیەوە لەوانەیە هەندێ جۆری دیکەی ئاژەڵ وەکو ئاسک و مەڕ و بزنی کێوی لەو ناوچانە هەبووبن.
لەبەرئەوەی جگە لە پاشماوەکانی شوینەوار، هیچ بەڵگەیەکی دیکە نییە ئەو کۆچانەی مرۆڤی نوێ نیشان بدات و شوێن پێیان هەڵگرێتەوە. دەرکەوتنی کەلتووری دروستکردنی ئامرازە بەردەکان کلیلی ئەو بڵاوبوونەوانەن. لە ناوچەی زاگرۆسدا، کەلتووری ماوستریان جێگرەوەی بۆ پەیدا دەبیت و بەرەو نەمان دەڕوات. ئەو نەمانەی کەلتووری ماوستریان و دەرکەوتنی کەلتووری برادۆستیان نیشانەی گەشیتنی مرۆڤی نوێیە و دیارنەمان یان کۆچی نیاندرتاڵە. جێگرتنەوەی نیاندرتاڵ لە نێوان 40 بۆ 50 هەزار ساڵ لەمەوبەر لە هەردوو دیوی زاگرۆس لە باشوور و ڕۆژهەلاتی کوردستان ڕوویداوە. شوێنەوارناس کۆنارد و تیمەکەی پێیان وایە کەلتووری ناوچەی کرماشان لە چاخی بەردیینی نوێدا لە جۆری ڕۆستەمییە، چونکە هەندێ ئاکاری لەوانەی ناوچەی لێڤانت و ئەورووپا دەچێت. بۆیە پێشنیازی ئەوە دەکرێ ناوی برادۆستیان بۆ ئورۆگناشیانی زاگرۆس بگۆڕدرێت. بەڵام زۆر توێژەر هەر بە برادۆستیی، ناوی دەبەن.
هەموو بۆچوونەکان ناگەنە یەک و ناکۆکن کاتێک دەگووترێت کەلتووری دروستکردنی ئامرازە بەردەکانی چاخی بەردینی نوێ لەم ناوچەیەدا لە کەلتووری ماوستریانەوە داکەوتووە. چونکە هەندێک پێیان وایە برادۆستیی لە کەلتووری ماوستریانەوە

داکەوتووە، دۆزینەوەکانی هەردوو شوێنەواری بەناوبانگی وارواسی و یافتە پاڵپشتی بۆچوونەکەی دووەم دەکەن. بەڵام لەبەرئەوەی بەراوردەکە تەنیا لەگەڵ دوو شوێنەواربووە، بۆیە ئەگەر هەیە لە هەموو زاگرۆس بە درێژایی 2000 کیۆمەتر، وانەبێت. بۆ پشت ڕاستکردنەوەی هەر بۆچوونێک دەگەینە بنبەست چونکە زاگرۆس ناوچەیەکی والایە و لەو بارەیەوە ئەوەندە زانیاریی بەردەست نییە بمانگەیەنێتە ئەنجامی کۆتایی.

کۆمەڵێکی باش لە ئێسقانی گیانداران و ئاژەڵان لەوێ دۆزرانەوە. ئەوانەی خشۆک و گیانداری بچووک بوون بۆ ڕاوی باڵداری گەورەی وەکو باز و داڵاش دەگەڕێنەوە. بەڵام پەیکەرێکی تەواوی ئێسقانی ئاسک دۆزرایەوە، زۆربەی ئێسقانەکان شکاوبوون، بەشی هەرەزۆری بەباشی مابوو. ئەو پەیکەرە ئێسقانە پاشماوەی داماڵینی گۆشتی لەسەربوو. زۆربەشی لە ئاگردا سووتابوون، واتا بە گۆشتەکەیەوە لەناو ئاگر بووە. هەیانبوو ڕەش هەڵگەڕابوون و هەیانبوو سوور بووبوونەوە، ئەویش بۆ ئەوەبووە دوای شکاندنی ئێسقانەکان مۆخەکەی ناویان ببرژێنن. جگە لەوانیش کەمێک ئێسقانی دیکە هەبوون جێ ددانی ئاژەڵی درندەیان لەسەربوو، واتا ڕاوی ئەوان بوون و بۆ ناو ئەشکەوتەکە هێندراون.

ئامرازە بەردەکانی لە چینی پێنجەمی ئەشکەوتی کاڵدار دۆزرانەوە لە جۆری ماوستریان بوون. بەشێکی باشیان لەوانەبوون بە لافۆلۆ ناسراون. ئەو جۆرە ئامرازانە لە چاخی بەردینی ناوەڕاست هەبوون. مرۆڤ بە لێدانی بەرد بە شیوەیەکی تایبەت ئامرازی بەردی دروست کردووە، شیوەیان بە لای سێگۆشەدایە. بۆ بڕین و داماڵینی گۆشت لە ئێسقان بەکارهاتوون. هەیانبووە بۆ جاری دووەم پارچەیەکی دیکەیان لێکراوەتەوە و دووبارە ئامرازێکی تازەی لێوە دروستکراوە. ئەو پارچەوپووچە بچووکانەی لە دروستکردنی ئامرازەکانیان پەیدابوون لە شوێنێکی دیکەدا دۆزرانەوە. لە بەراوردی نێوان دۆزراوەکانی چینی پێنج و چوار گۆڕان بە دیدەکرێت. لە چینی چوارەمدا، جگە لە جیاوازی دیکەی چۆنییەتی دروسکردنیان، ئامرازەکان درێژکۆلە بوون و لە کێش و قەبارەدا لەوانەی پێش خۆیان بچووکترن. ئەو گۆڕانە بە گۆڕانی تەکنۆلۆجی دەناسرێ.

لە بەراوردی نێوان ئامرازەبەردەکانی لە ناوچەی زاگرۆس دۆزراونەتەوە لەگەڵ ئەوانەی لە شوێنەوارەکانی ئەورووپا، دۆزراونەتەوە زۆر ئاکاری ئەو ئامرازانەی هەردوو ناوچە، لەیەک دەچن. بۆیە بۆچوونێک هەیە پێی وایە سەرەتای دەرکەوتنی ئەو جۆرە ئامرازە بەردانەی مرۆڤی دێرین لە زاگرۆس بووە و لەوێوە بەرەو ڕۆژئاوا و ڕۆژهەڵات بە ئەورووپادا، بڵاوبووەتەوە. ئەو ئامرازانە بە زاگرۆس ئاوریگناشیان ناونراون. هەرچی ئامرازەکانی جۆری ماوستریانن، ئەوا نیاندرتاڵ دروستی کردوون و بە دەرکەوتنی زاگرۆس برادۆستیان و ئاوریگناشیان لە نێوان 49200 تا 51، 000 ساڵ لەمەوبەر، ماوستریان لە کاڵدار نامێنێ. ماوستریان لە هەموو شوێنێک پاشماوەی نیاندرتاڵن. هەر لەو سەردەمەدا بووە کەش و هەوا بەرەو گەرمبوون چووە، چاخی بەستەڵەک لە کشانەوە بووە.

مرۆڤی نوێ لە ئافریقاوە هاتوو لەگەڵ جۆری دیکەی ئاژەڵان مامەڵەی کردووە. ئەو جۆرە ئاژەڵانەی لە زاگرۆس و باکووری زاگرۆس هەبوون وەکو ئەوانەی دوورگەی عەرەبی و ئافریقا نەبوون. ئەوان لەییەکەمین کەسەکان بوون ئەو جۆرە ئاژەڵە نوێیانەیان دیوە و لەگەڵیاندا ژیاون. شیردەرەکان لەو ناوچە نوێیانە جیاواز بوون، بەڵام خشۆک و قرتێنەرەکان هەر وەکو ئەوانەی دوورگەی عەرەبی بوون. ئێسقانی ئاژەڵانی لەوێ دۆزرانەوە لە کۆنترین پاشماوەکانی ئەو جۆرە ئاژەلانەن.

ئەم بابەتە لەلایەن هالی پشدەری نووسراوە.[1]

تێبینی: ئەم بابەتە بە ڕێنووسی سەرچاوەی ئاماژە پێکراو نووسراوە، کوردیپیدیا هیچ دەستکارییەکی نەکردووە!

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت

سەدە: چاخی بەردینی ناوین

سەدە: چاخی بەردینی نوێ

شار و شارۆچکەکان: لورستان

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان؛ فەیسبووک؛ یەیجی (مێژوو بۆ کورد History for kurds) ڕۆژی 2024-04-09

کاتی تۆمارکردن: 2024-04-13

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 32

ئەشکەوتی کونە ئاو

20211111150846396000=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئەشکەوتی کونە ئاو

ڕاپۆرت-محەمەد هەسنانی

بوونی ئەشکەوتێکی دەگمەن و سەرەنج ڕاکێش لە گوندی مەلەکان لە دەڤەری سۆران، بووەتە جێگەی سەرەنجی هاووڵاتیان و گەشتیاران، وەک باسیشی لێوەدەکرێت بەرزی پلەی ساردی ئەم ئەشکەوتە، وایکردووە هیچ کەس ناتوانێت کاتژمێرێک لەناویدا بمێنێتەوە.
ئەشکەوتی (کونە ئاو) هەڵکەوتەکەی وایە دەروازەیەکی بچووکی هەیە و کاتێک دەچیتە ناو ئەم ئەشکەوتە شوێنێکی بەرفراوانەو کانیاوی سازگاری لێ هەڵدەقوڵێت و بەهۆی بەرزی پلەی ساردیەکەی مانەوە لەو ئاشکەوتەدا ئاستەمە، بەڕێوەبەری گەشتوگوزاری سۆرانیش دەڵێت: بەهۆی بوونی ناوچەی شاخاوی و هەڵکەوتەی دەڤەرەکەمان، چەندین شوێنی دەگمەن و سەرەنج ڕاکێش بوونیان هەیە و دەکرێت بایەخی زیاتریان پێبدرێت و ببنە جێگەی ڕاکێشانی سەرەنجی زیاتری گەشتیاران بۆ دەڤەرەکە.
هەڵمەت حاجی نەسرەدین، گەنجێکی چالاکوانی گوندی مەلەکان سەربە شارەدێی خەلیفان، بە زاری کرمانجی گووت لەسنوورەکەمان چەندین ئەشکەوت و شوێنەواری دەگمەن و گرینگ بوونیان هەیە و ڕۆژانە بە مەبەستی بینین و بەسەربردەنی کاتێکی خۆش هاووڵاتیان و گەشتیاران سەردانیان دەکەن، یەکێک لەوانەش ئەشکەوتی (کونە ئاو) ە کە دەکەوێتە سنووری گوندی مەلەکان سەربە شارەدێی خەلیفان لەدەڤەری سۆران، تایبەتمەندی ئەو ئەشکەوتە ئەوەیە کاتێک دەچیتە ژوورەوەی، چەندین دیمەنی سەرەنج ڕاکێش بەرچاو دەکەوێت، وەک ئەوەی لەناو بەفرو سەهۆڵی زستاندا بیت، مرۆڤ هەست بەساردییەکی یەکجار زۆر دەکات و ئەستەمە بتوانیت تەنیا بۆ یەک کاتژمێر لە ناو ئەم ئەشکەوتەدا بمێنیتەوە.
مەلەکی ئەوەشی خستەڕوو کاتێک دەچیتە ناوەوەی ئەشکەوتەکە، بەهۆی بینینی چەندین دیمەنی سەرەنج ڕاکێش مرۆڤ بەرەو خەیاڵ دەبات و لەگەڵ ئەوەشدا کانیاوێکی سارد و سازگار لەناو ئەشکەوتەکەدا هەیە، ئەوەش وایکردووە کە شوێنەکە ببێتە جێگەی سەرەنجی زۆری ئەو هاووڵاتیانەی کە سەردانی ناوچەکە دەکەن، ئەم ئەشکەوتەش بەسەربکەنەوە بەمەش گرنگە ئەم جۆرە شوێنانە بایەخیان پێبدرێت بەتایبەت لە ڕووی ئەنجامدانی پرۆژەی گەشتیاری تا ببێتە هۆکارێک گەشتیاران خواستی شوێنەکەیان هەبێت و زیاتر ڕووی تێبکەن.
لەلای خۆیەوە بارزارن محەمەد، بەڕێوەبەری گەشتوگوزاری سۆران، بەزاری کرمانجی ڕاگەیاند: هەڵکەوتەی سنووری ئیدارەی سەربەخۆی سۆران واتە سنووری هەرچوار شارۆچکەکانی (سۆران، ڕواندز، مێرگەسۆر، چۆمان) لەخۆدەگرێت، ناوچەکەش سەر سنوورە، لەگەڵ باکووری کوردستانو ڕۆژهەڵاتی ڕۆژهەڵاتی کوردستان، بەهۆی بوونی ناوچەیەکی شاخاوی و

ئاو کانیاوی سازگارو چەندین شوێنەوار و سەیرانگە، بووتە جێگەی سەرەنجی گەشتیاران و هاووڵاتییان بەگشتی، بەمەش لە دێرزەمانەوە سالانە گەشتیارێکی زۆر ڕوو لەو دەڤەرانە دەکەن و کاتێکی خۆش بەسەر دەبەن.
وتیشی ڕاستە چەند سەیرانگەیەکی دیاری کراو هەیە لەدەڤەری سۆران، کە ڕۆژانە هەزاران گەشتیار ڕووی تێدەکەن، بەڵام دەیان شوێنی دیکەش هەن، وەک ئەشکەوت و تاڤگەو سەرچاوەی ئاوی سازگار و شوێنەواری گرینگ..هتد، دەکرێت بایەخی زیاتریان پێبدرێت، لە ڕووی نۆژەنکردنەوە و چاککردنی ڕێگاو بان و پێشکەشکردنی سەرجەم ئەو خزمەتگوزاریانەی کە پێویستن و بە گەشتیاران ئاشنا بکرێن، دیارە بەپێی ئەو ئیمکانیاتەش کە لە بەردەستی لایەنی پەیوەندیدارەوە بووە، هەوڵی چارەسەرکردنی کێشە و گرفتە خزمەتگوزاریەکان دراوەو هەوڵەکانیش بەردەوامە بۆ پێشکەش کردنی خزمەتگوزاری زیاتر، پلان و بەرنامەشمان هەیە بۆ ئەوەی بایەخی زیاتر بە بواری گەشتوگوزاری بدەین لە دەڤەرەکەمان.
لە دوا قسەکانیدا بارزان محەمەد ڕایگەیاند: پلانەکانمان سەرکەوتوو بوونە بۆ خزمەتکردن بە بواری گەشتیاری و ڕاکێشانی گەشتیاران بۆ دەڤەرەکە، هەروەها توانیوومانە لە ڕێگەی کەرتی تایبەتەوە هەوڵی ئەنجامدانی پرۆژەی گەشتیاری بدەین بە شێوەیەکی سەردەمیانە، بەردەوامیش دەبین، بۆ ئەوەی سیمایەکی جوانتر بە دەڤەرەکە ببەخشن و زیاتر ببێتە جێگەی سەرەنجی گەشتیاران.
ئومێد قادر، چالاکوان و درچووی بەشی مێژوو، بەزاری کرمانجی ڕاگەیاند: دەڤەری سۆران بە سەدان شوێن و ناوچەی مێژووی و شوێنەواری بەناوبانگەو ئەرکە زیاتر بایەخی پێبدرێت، دیارە زۆربەی ئەشکەوتەکانی ناوچەکەش بە شوێنەواری تۆمار دەکرێن، چونکە لە دێرزەمانەوە شوێنی حەوانەوەو لانکەی ژیانی مرۆڤایەتی بوونە، هەروەک لە چەند ئەشکەوتێکی دەڤەرەکەش لەلایەن شوێنەوارە ناوخۆیی و جیهانییەکانیان کاری هەڵکۆڵینیان تێدا ئەنجامدراوەو پارچە شوێنەوار و ئیسک و پروسکی مرۆڤایەتیان تێدا دۆزراوەتەوە، بەتایبەتیش ئەشکەوتی شانەدەرو بێستوون و ئەشکەوتە دەیان و هتد..
دەشڵێت: دەکرێت ئەم ئەشکەوت و شوێنانەی کە خواستی گەیشتنی هاووڵاتیان و گەشتیارانییان لەسەرە بایەخی زیاتریان پێبدرێت و هەوڵی نۆژەنکردنەوەی بەردەمیان بدرێت، بەبێ ئەوەی دەستکاری ناوەوەی سرووشتی ئەم ئەشکەوتانە بکرێت، بۆ ئەوەی سیمای خۆیان لەدەست نەدەن، بەمەش دەبێتە هۆکارێک بۆ ئەوەی ڕۆژانە گەشتیاران و هاووڵاتیان ڕووی تێبکەن. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

پۆلێنی ناوەڕۆک: ڕاپۆرت
جۆری دۆکومێنت: زمانی یەکەم
زمان - شێوەزار: کرمانجیی ناوەڕاست
شار و شارۆچکەکان: سۆران
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | زاری کرمانجی
کاتی تۆمارکردن: 2021-11-11
ناوی تۆمارکار: زریان عەلی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 33
ئەشکەوتی کونەشەمشەم

2021112709130139701 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئەشکەوتی مێژوویی کونەشەمشەم

.

ئەشکەوتێکی دێرینە و هاوتای چاخی ئەشکەوتی هەزار مێردە، پاشماوەی هەڵکۆڵین و کەرەستەی بەردین و دەفرو سواڵەت و هونەر بەڵگەی درووستن، هونەرسازی سەر پارچە گڵینەکان و ئامادەسازی توخمەکان سەردەمی لۆلۆی و کاشی و ساسانی و ئیسلام تۆمارێکی ڕوونن و واتا لە هەموو سەردەمەکاندا مرۆڤی تیاژیاوە.

ئەم ئەشکەوتە لە قەدپاڵی چیای بەرانانە لە لاپاڵی سەلیمپیرکی دەربەندیخان و بەبەرزی دوو سەد مەترێک لە بەرزی شاخەکە.

دەمی ڕووی ئەشکەوتەکە بە ئاراستەی ڕۆژاوا کەمێک مەیلەو باشوورەو پانتای ناو ئەشکەوتەکە فراوانە و لە زۆر جێگەیدا نزیکەی دە بۆ دووانزە مەترە و بە قوڵی بیست و حەوت مەترێک و بەرزی جیاوازی نۆ بۆ سیازدە مەتر و بنەوەی

ئەشکەوتەکە ڕێگایەکی بچوک و تەسکی نادیار درێژی کردۆتەوە کە زیاتر ڕادەی ئاو شێ لەوێدا زیاترەو پێکهاتەی کاڵسایت - کاربۆناتی کالیسیۆم ڕووکاری زیاتری ناوەوەی داپۆشیوە بە درەوشاوەیەکی میتالیکی بەهەمان شێوەی ئەشکەوتی کونەبای شاخی گوڵان و لێرەدا جێگاکە سەخت و مەترسیدار وهەڵدێرەو بە ئاراستەی خوارەوە درێژ بووەتەوە کە چینەکانی سەرەوەی ئەسەلەکتایت و ئەستەلەکمایتە کەلەڕووی جیولۆجیەوە دیاردەیەکی کارست توبۆگرافییە.

ئەشکەوتەکە لە هەڵکەوتەیەکی سرووشتییەوە پێی ناوەتە قۆناغی شوێنەواری مێژووی دێرین و لە هەموو سەردەمە جیاوازەکاندا ڕووی ناوەوەی فراوان و لەبارتر کراوە بۆ ژیاری و مانەوە تیایدا و بە ڕوونی تۆنی سەر چینەکان جێ پاچ و داتاشین نیشان دەدات.

ئەم ئەشکەوتە بۆ ژیانکردن تیایدا گونجاو لەبار بووە، لە هاویندا فێنک و شێدارە و لە زستاندا گەرمە تا ئاستی ئەوەی کە ئاگر نابێتە پێویستییەک بۆ خۆ گەرمکردنەوە.

لە بەردەم ئەشکەوتەکەو لەسەر بەردێک چاڵێکی ئاوێر داتاشراوە بۆ دانەوێڵەو خۆراک کوتین و کە هەمان ئاوێری تەنگەبەری سەرتەک و پشت قەڵا و قسڵان شێوازێکن.

لە ئێستایا ئەم شوێنەوارە مێژووییە پێویستی بە تیمێکی لێهاتووی بیانیە تا دەرخستەی ڕوونتر لەسەر تۆن و چینە کاربۆنیەکان بکات بۆ دەرئەنجامی زیاتر.

ناوی ئەشکەوتەکەش لەوەوە ناونراوە کە ڕێژەیەکی زۆر باڵندەی شەمشەمەکوێرە بە ڕووی چینی سەرەوەی تیای دەژین و دیسانەوە لە خوارووی ئەم ئەشکەوتەش بە چەند مەترێک ئەشکەوتی کونەکۆترە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

تۆپۆگرافی: شاخاوی

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت
زمان - شێوەزار: کرمانجیی ناوەڕاست
شار و شارۆچکەکان: دەربەندیخان
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | لێکۆڵینەوەو ئامادەکردن: کۆچەر کەریم حەمە
کاتی تۆمارکردن: 2021-11-27
ناوی تۆمارکار: ڕۆژگار کەرکووکی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 34

ئەشکەوتی یەک موغارە

20150923115208127102=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

دەکەوێتە خۆرهەڵاتی شاری کفری بە دووری (1 کم) ئەشکەوتێکی درێژ و بنکراوەیە و یەکێکە لە گردە بەردینەکانی باوەشاسوارە، ئەم ئەشکەوتە جۆگەیەکی بەردینە کە دیمەنی تونێلێک پیشان دەدات.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت

شار و شارۆچکەکان: کفری

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2015-09-23

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 35
ئەشکەوتێکی دەگمەن لە هەرێمی کوردستان دەدۆزرێتەوە

2016040408511094615=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئەشکەوتێکی دەگمەن لە هەرێمی کوردستان دەدۆزرێتەوە کە تا ئێستا هیچ کەسێک پەی پێنەبردووە، لایەنی پەیوەندیداریش داوا لە حکومەتی هەرێم دەکات لە ڕێگەی دابینکردنی خزمەتگوزارییەوە ئەشکەوتەکە بکاتە شوێنێکی گەشتیاریی.
ئیسماعیل نورەدینی شوێنەوارناس و سەرنووسەری گۆڤاری بەڵگەنامەیی (شمشارە) کە لە ڕانییە.دەردەچێت، بە خەندانی ڕاگەیاند: ئەو ئەشکەوتەی تازە دۆزراوەتەوە، دەکەوێتە دۆڵێک کە ناسراوە بە دۆڵی (گەلی قۆر) لەنێوان کۆمەڵگەی (شکارتە) و گوندی (نواوا) ی خۆشناوەتی، سەربە شارەدێی (بێتواتە) لە شارۆچکەی ڕانییە.
وتیشی: ئەو ئەشکەوتە هەردوو ڕەگەزی (ئیستاماتاکایت و ئیستاماکاینت) ی هەیە، واتا کلسی لەخوارەوە بۆ سەرەوە و لە سەرەوە بۆ خوارەوەیە، (7.5) حەوت مەترو نیویش لەژێر زەویدایە.
نورەدینی ئاماژەی بەوەشدا، ئەشکەوتەکە یەکەمجار لەلایەن هەریەک لە پێشڕە و ئەحمەد حسێن مێرگەسەری دەرچووی بەشی جوگرافیاو خاوەنی بڕوانامەی ماستەر و شێروان مستەفا ڕەشید خدرانی دەرچووی بەشی جوگرافیا خاوەنی بڕوانامەی ماستەر لە هایدرۆلۆجی دۆزراوەتەوە، هەر ئەوانیش بۆ یەکەمجار چوونەتە نێو ئەشکەوتەکە و کۆمەڵێک وێنەیان لێ گرتووە و توێژینەوەیان لەبارەوە ئەنجامداوە.
ئیسماعیل نورەدینی، ڕوونکردنەوەی زیاتری لەبارەی ئەشکەوتە تازە دۆزراوەکە دا و وتی: ئەشکەوتەکە لە باسکێکی بەرد بەرداوی دایە لە زنجیرە چیای (شیشار) و تاوەکوو بەسەریدا نەکەوی نازانیت کە لەژێرەوە ئەشکەوتێکی لەوجۆرەی لێیە، بۆچوونە خوارەوەی ئەشکەوتەکەش دەبێت بە گوریس خۆتی بۆ شۆڕ بکەیتەوە.
ئەو شوێنەوارناسە، داوای لە (بەڕێوەبەرایەتی گەشتوگوزاری ڕاپەڕین) کرد کە هەنگاو بنێ بۆ ئەوەی ئەو ئەشکەوتە ببێتە شوێنێکی گەشتیاریی، ئەویش بە خۆشکردنی ڕێگەی ئۆتۆمبێل بۆی و فراوانکردنی زارکی ئەشکەوتەکە و درووستکردنی قەفەسێک لەسەر زارکەکەی و دابینکردنی پێلێژە بۆچوونە خوارەوە و سەرکەوتنەوە لەگەڵ کارەبا.
هاوکات، پێشڕە و ئەحمەد حسێن مێرگەسەری دەرچووی بەشی جوگرافیاو خاوەنی بڕوانامەی ماستەر، لە لێدوانێکدا بۆ خەندان، هۆکاری درەنگ دۆزینەوەی ئەشکەوتەکەی بۆ ئەوە گەڕاندەوە، کە (کەوتۆتە ناوچەیەکی سەخت و ئاڵۆز کە هاتوچۆی مرۆڤی بەسەرەوە نییە. .
پێشڕەو، ڕوونیکردەوە، کە هەرچەندە دەرگای ئەشکەوتەکە زۆر بچوکە و تەنیا تاکەکەسێکی پیادا دەربازدەبێت، بەڵام ناوەوەی ئەشکەوتەکە گەورەیە و نزیکەی 200 مەتری دووجا دەبێت لە شێوەی هۆڵێکدا.
بە قسەی پێشڕە و ئەحمەد، نموونەی ئەو جۆرە ئەشکەوتانە زیاتر لە وڵاتی لوبناندا بوونیان هەیە لەوانەش ئەشکەوتی جعێتا لە بەیرووتی پایتەخت کە ساڵانە هەزاران گەشتیار ڕوویان تێدەکەن.
پێشبینیشیکرد، ئەگەر بکرێتە ناوچەیەکی گەشتیاری، سودێکی زۆری دەبێت بۆ کەرتی گەشتیاریی و خەڵکێکی زۆر ڕووی تێدەکەن، ئەویش بەهۆی نزیکی لە جاددەوە.
هاوکات، شێروان مستەفا ڕەشید خدرانی دەرچووی بەشی جوگرافیا خاوەنی بڕوانامەی ماستەر لە هایدرۆلۆجی، وەک

هاوکارێکی پێشڕۆ و ئەحمەد پێی ڕاگەیاندین، کە تا ئێستاش توێژینەوەکانیان لەسەر ئەشکەوتەکە بەردەوامە، ئامادەیی خۆیشی نیشاندا بۆ هاوکاریکردنی هەر کەس و لایەنێک کە بیەوێت بەدواداچوون لەسەر ئەو ئەشکەوتە بکات.
شێروان مستەفا وتی: شوێنە مێژوویییەکانی ڕاپەڕین، وەک سەرجەم شوێنەوارەکانی کوردستان، لەسەر ئاستی کوردستان مێژووی نەتەوەیەکە، لەسەر ئاستی جیهانیش بەشێکن لە مێژووی هەموو مرۆڤایەتی، بۆیە پێویستە وەک بەشێک لە مێژووی خۆمان سەرلەنوێ بدۆزرێنەوە و لەسەر ئاستی زانکۆکانی جیهانیش لێکۆڵینەوەی زانستی لەبارەیانەوە بکرێت، هەروەک لەسەر ئاستی جیهانیش گرنگن، لەبەرئەوەی وڵاتی ئێمە بەشێک لە مێژووی شارستانێتی مرۆڤایەتی پێکدەهێنێت.
سنووری ئیدارەی ڕاپەڕین، گەلێک سەنگەرو قوڵە و دەروازەی دێرینی بەرچاوی تێدایە، لە هەموویان گرنگتر گردی شمشارە - یە کە بە کۆنترین شوێنەواری مێژووی و شارستانیی ناوچەکە دادەنرێت و دەکەوێتە دەشتی بیتوێن بە دووری هەشت کیلۆمەتر لە باشووری خۆرهەڵاتی شارۆچکەی ڕانییە. بەپێی سەرچاوە مێژوویییەکان، مرۆڤ لەچەرخی بەردینی ناوەڕاستدا، تیایدا نیشەجێ بووە، تا چەرخە مێژوویییەکانی وەک چەرخی ئاشوری کۆن و چەرخی ئیسلامی بە ئاوەدانی ماوەتەوە.
- 2016-04-04

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت
شار و شارۆچکەکان: ڕانیە (ڕاپەڕین)
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی خەندان
کاتی تۆمارکردن: 2016-04-04
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 36
ئەشکەوتە شوێنەوارییەکانی ناوسک لە دهۆک

2021021213255739125 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

لە نزیک گوندی باعەدرێ کۆمەڵێ ئەشکەوتی مێژووی هەن کە بە زاراوەی دهۆکی ناوسک یان پێدەگوترێ.
ئەم کۆمەڵە ئەشکەوتە بە دەست و ئامێرە کۆنەکانی ئەو سەردەمە دروست کراون و پێکهاتووە لە پێنج ئەشکەوتی قەبارە بچووک کە دووانیان تەنیا ئەشکەوتێکی سادەیە لە ناو دڵی کەندەکەیە و شوێنەواری داگیرساندنی ئاگریان پێوە دیارە کە ڕەنگە بۆ کاروباری ئایینی بەکار هاتبن، بەڵام سێ دانەکەی دیکە، لە زەوی ئەشکەوتەکە شوێنێک هەڵکەندراوە کە لە ڕووی ڕووبەرەوە لەوانەیە بگاتە مەترێک بە نیو مەتر و لە سەرووتری ئەم چاڵە شوێنێکی بچوک بە شێوازی بازنەیی و چوارگۆشە درووستکراوە کە شوێنەواری ئاگر و ڕەشی پێوە دیارە، هەروەها لە بەشی ڕاستی چاڵەکان شوێنێک وەک سەکۆیەک درووستکراوە.
شوێنەوارناسان لەبارەی بە کارهێنان و هۆکاری دروستکردنی ئەم جۆرە ئەشکەوتانە دوو بۆچوون دەخەنە بەر باس:-
بۆچونی یەکەم پێمان دەڵێت: بە هۆکاری لێکچوونی ئەندازەیی و شێوازی دروستکردنی ئەم ئەشکەوتانە کە زۆر بە گۆڕ دەخمەی سەردەمی زەردەشتییەکان دەچێت، دەتوانیین بڵێن کە ئەم کۆمەڵە گۆڕە بۆ ناشتنی مردوو بەکارهاتووە و ئەمە ڕێوەڕەسمێکی تایبەت بە ئایینی زەردەشتییە کە بە پەرەسەندنی ئایینی زەردەشتی لە ناوچە جیاوازەکانی کوردستان، نموونەی زۆر و بە قەبارەی جیاواز، لێ دروست کراوە.
بۆچوونی دووەم ئەوەیە کە دەڵێت: ناوسک وشەیەکی کوردی کە لە لای کریستیانەکان قلیسە یان قەلایەی پێدەڵێن کە بە واتای ژوورێکی بچووک دێت تایبەت بە کاروباری ئایینی و پەرەستش بە کار هاتووە کە لە سەردەمە کۆنەکان ڕاهێب و کەسانی ئایینی مەسیحی ئەم شوێنانەیان بە کار دەهێنا بۆ کاروباری ئایینی و هۆکاری هەڵبژاردنی شوێنی وا بۆ ئەوە دەگەڕێتەوە کە دوور بن لە قەرەباڵغی خەڵک.
زۆرینەی نموونەکانی ئەم جۆرە ناوسکانە بۆ نزیکەی سەدەکانی دووەم و سێیەم و چوارەمی زایین دەگەڕێتەوە، واتا ئەو کاتەی کە بڕوادارانی مەسیحی لە ژێر ستەم و زۆرداری ساسانییەکان بوون.هەر لە درێژەی دژایەتی و ڕووبەڕووبوونەوەی ساسانییەکان لەگەڵ ئایینی مەسیحی، کە لە سەرچاوەکان دا هاتووە کە ئەوان بۆ زیاتر بێرێزی کردن و شکاندنی شکۆی ئایینی مەسیحی ئەم جۆرە ئەشکەوتەکانیان بۆ ڕاگرتنی مەرومالات بە کار دەهێنا.
کۆمەڵێک لە شوێنەوارناسان لەو بڕوایەدان کە وشەی ناوسک وشەیەکی سۆمەرییە بەڵام مەرج نییە ئەم بۆچوونە ڕاست بێت، ناوسک لە زمانی ڕۆمانی و کەنعانی و میسری بە واتای گۆڕ یان قەبر دێت.
شوێنی جوگرافی ئەم کۆمەڵە شوێنەوارە دەکەوێتە نزیکی گوندی باعەدرێ کە گوندێکی ئێزدینشینە لە نزیک شارەدێی شێخان، سەر بە پارێزگای دهۆک.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری باسنیوز - 2021-02-08

کاتی تۆمارکردن: 2021-02-12

ناوی تۆمارکار: راوێژ فەرهاد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 37
ئەشکەوتەکانی حەسەن(حەسونی)

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20230614183516498733

ئەشکەوتەکانی حەسەن، لە شاری فەرەقین.
ئەشکەوتەکانی حەسەن دەکەوێتە گوندی (بەهجیکۆی) سەربە شاری (فارقین) سەر بە پارێزگای ئامەد (دیاربەکر) پایتەختی کوردستان. زنجیرەیەک ئەشکەوتی دێرینە کە دەکەوێتە بناری جەبەل البات کە بە یەکێک لە گردە باڵادەستەکانی ناوچەکە دادەنرێت. وە لە سەردەمی پێش مێژووەوە (سەردەمی مێزۆلیتیک) تا سەدەکانی ناوەڕاست (ساڵانی یەکەمی ئایینی کریستیان) نیشتەجێ بووە،
ئەشکەوتەکانی حەسەن پاشماوەی سەدەی سێزدەهەمی زایینی لەخۆدەگرێت، هەروەها کڵێسایەکی بەرد لەخۆدەگرێت کە پێدەچێت لە سەرەتای ئایینی کریستیانییەوە تا سەدەی سێزدەهەمی زایینی بەکارهێنرابێت. وە شانۆیەکی بچووکی بەردین و تانکی ئاو لە تەنیشت کڵێساکە و 300 ژووری بەرد و ڕێڕەوی شەقامی بەرد، هەروەها حەمامێکیش هەیە کە بە بەردی براو دروستکراوە، بەڵام تا ئێستا وادەی دروستکردنی دیاری نەکراوە و بەشی سەرەوەی ئەم حەمامە ڕووخێنراوە.
ئەشکەوتەکانی حەسەن کە 6 کیلۆمەتر لە شاری (فارقین) ەوە دوورە، دەکەوێتە سەر ڕێگای ئاوریشمی نێودەوڵەتی، بە یەکێک لە یەکەمین نیشتەجێبوونەکانی کوردستان دادەنرێت. شوێنێکی زۆر گشتگیرە لەڕووی مێژووەوە، کە مرۆڤ لە یەکەم سەردەمی بەردینی کۆندا تێیدا نیشتەجێ بووە، لەوێدا دەبینین بە نەخشاندنی ئەشکەوت فەزای ژیانیان دروستکردووە، ژمارەیان نزیکەی 300 ئەشکەوت بووە وەک ژووری بەرد، وە لەناو ئەم ئەشکەوتانەدا کڵێسایەکی بەرد هەیە کە بە بەردی براو دروستکراوە، کە تایبەتە بە شاری فەرەقین. وە تانکی ئاو، و حەمامێک، و یەکەم دوو ڕێڕەوی جیهان، دەتوانیت لە ئەشکەوتێکەوە بۆ ئەشکەوتێکی تر تێپەڕیت، دەنگۆی ئەوە هەیە کە سوڕی هەوا لە ئەشکەوتەکانی حەسەن سوودی هەبێت بۆ هەوکردنی بۆرییەکانی هەناسە و نەخۆشییەکانی تەنگەنەفەسی. وە کاتێک سەیری یەکپارچەیی خاکەکەی دەکەین (ئەو خاکەیە کە دار هەنجیری شیرین و زەنجەفی شاخ تێیدا گەشە دەکەن) ، دەتوانین لەوە تێبگەین کە بۆچی مرۆڤی کۆن ئەم شوێنەی لە ڕووی بەپیتی خاکەوە هەڵبژاردووە. لە ساڵی 2013ی زایینییەوە ئەشکەوتەکانی حەسون وەک پرۆژەیەکی گەشتیاری پۆتانسێل بۆ گەشەپێدان لە پارێزگای ئامەد (دیاربەکر) ڕیزبەندی کراوە. لە ساڵانی ڕابردوودا بەشێک لە تیپەکان ژمارەیەک گۆرانی کوردییان لە نزیک ئەم شوێنەوارە تۆمار کردووە وەک بەشێک لە پەرەپێدانی گەشتیاریی ئەو شوێنە.
دەسەڵاتی گەشتیاری ئامەد (دیاربەکر) لە ئێستادا سەرقاڵی پەرەپێدانی ناوچەکەیە وەک شوێنێکی گونجاو بۆ ڕۆیشتن بە پێ و سەیران.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	ئەشکەوت
سەدە:	سەدەی 12 (1100- 1199)
شار و شارۆچکەکان:	ئامەد
شار و شارۆچکەکان:	فارقین - سلیڤان
وڵات:	باکووری کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | Translated from Arabic to Kurdish by Kurdipedia - Vejen Kişto
[2] تۆڕی کۆمەڵایەتی | عربي - Arabic | Social Media; Facebook; Page (تأريخ كورد و حضارة كوردستان)
کاتی تۆمارکردن: 2023-06-14
ناوی تۆمارکار: ڤەژەن کشتۆ

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 38

ئەگەری پێکەوە ژیانی هاوکاتی مرۆڤی نیاندەرتاڵ و هۆشمەند لە کرماشان هەیە

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20181029100013104699

دۆزینەوەی ددانی منداڵێکی نیاندەرتاڵ لە باوەیوانی کرماشان، کە لە هەمانکاتدا شوێنەواری مرۆڤی هۆشمەندیشی تێدایە، ئەمەش ئەگەرەکانی پێکەوەژیانی ئەو دوو جۆرە مرۆڤەی بۆ یەکەمجار و لە یەککاتدا دەخاتە ڕوو.

دوێنی لە مەراسیمی پەردەلادان لە سەر ددانی منداڵێکی نیاندەرتاڵ بەڕێوەچوو، کە ساڵی پار دۆزرایەوە لە ئەشکەوتی باوی یوان لە گوندێک بە ناوی یوان کە40 کم لە کرماشان دوورە و دەکەوێتە ناوچەی ناودەروەن، شوێنەوارناس سامان حەیدەری گۆران، ئاشکرایکرد، هەر لەو شوێنەدا شوێنەواری ژیانی مرۆڤی هۆشمەندێش دۆزراوەتەوە.

سامان حەیدەری، لە مەراسیمەکەدا ڕایگەیاند، کە ئەوە بۆ یەکەمجارە لە ئێران شوێنەواری ئێسک و پروسکی مرۆڤێکی نیاندەرتاڵ دەدۆزرێتەوە و یەکەمجارە لە مێژوی مرۆڤایەتی و سەرجەم لێکۆڵینەوەکاندا شوێنەواری دوو جۆری مرۆڤ کە لە یەک شوێندا و لە یەک کاتدا پێکەوەژیاون، دۆزراوەتەوە.

هەروەها، وتی: پێش کرماشان شوێنەواری مرۆڤی نیاندەرتال لە پێنج شوێنی دیکە دۆزراوەتەوە، کە ئەو شوێنانە لە ڕۆژئاوای ئاسیا، ناوەند و ڕۆژئاوای ئەورووپایە، لێکۆڵینەوە شوێنەوارناسییەکان پێشینەی مرۆڤی نیاندەرتاڵ دەگەڕێننەوە بۆ 430 هەزار ساڵ لەمەوبەر کە لە ڕۆژئاوا بۆ ڕۆژهەڵات بڵاوبوونەتەوە.

سامان حەیدەر، سەرپەرشتیاری تیمی شوێنەوارناسی مەیدانی باوەیوان دەڵێت: زانستی بۆماوەیی پێمان دەڵێت ڕووداوی پێکەوەژیانی مرۆڤی نیاندەرتاڵ و مرۆڤی هۆشمەند لە 60 هەزار ساڵ پێش تا لەناوچوونی نیاندەرتاڵەکان ڕوویداوە و ئەگەری ئەوە هەیە ئەم دوو جۆرە مرۆڤە 39 هەزار ساڵ لەمەوبەر یەکتریان دیبێت و تێکەڵاویان ساز کردبێت.

گۆران تیشک دخاتە سەر ئەوەیکە سەڵمانی ئەو تیئۆریە دەبێتە هۆکاری دووەمین شۆڕشی شوێنەوارناسی جیهان و کرماشان وەک یەکەم ناوەند لە جیهاندا دەناسرێت کە مرۆڤی نیاندرتاڵ و مرۆڤی هۆشمەند تێدا پێکەوە ژیاون.

هەروەها لە کۆتایی قسەکانی هۆشداری دەدات لە سەر ڕاکشانی جادەی کرماشان سنە بە ناو ئەو مەیدانە شوێنەوار ناسییە و

ئەگەری لە ناو چوونی شوێنەوارەکە وەک مەترسی لە سەر مێژوی مرۆڤایەتی دەستنیشان دەکات.[1]
2018-10-29

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

شار و شارۆچکەکان: کرماشان

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری ڕۆژنیوز - 2018-10-29

کاتی تۆمارکردن: 2018-10-29

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 39

ئەمریکا هاوکاری مۆزەخانەی سلێمانی دەکات

2018101709285399132=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

بە مەبەستی نوێکردنەوەی بەشی گەلەری مۆزەخانە، ستیف فەیگن کونسوڵی گشتی ئەمریکا لە هەرێم مۆزەخانەی سلێمانی بەسەرکردەوە.

ستیف فەیگن کونسوڵی گشتی ئەمریکا لە هەرێم مۆزەخانەی سلێمانی بەسەرکردەوە و بۆ نوێکردنەوەی بەشی گەلەری مۆزەخانەی سلێمانیش حکومەتی ئەمریکا بڕی 50.000 دۆلاری ئەمریکی بۆ مۆزەخانەکە تەرخانکردووە بۆ نوێکردنەوەی بەشی پیشاندانی گەلەری پێش مێژوو بە بەکارهێنانی دیزاینی هونەری بۆ پاراستنی پارچە شوێنەوارییەکان.

نۆژەنکردنەوەکە هاوکاردەبێت لە ڕاکێشانی گەشتیاری زیاتر بۆ مۆزەخانەکە. لەمیانی سەردانەکەیدا، کونسوڵی گشتی سەیری ئەو لەوحە بەهادارەی (5) ی کرد لە مەلحەمەی گلگامێش و سەرسوڕمانی خۆی بۆ کولتووری دەوڵەمەند و هەمەچەشنەی شوێنەواری هەرێمەکە دەربڕی.[1]

2018-10-17

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: مۆزەخانە

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری یوک میدیا - 2018-10-17

کاتی تۆمارکردن: 2018-10-17

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 40

باب و کوڕ

20231015172933526292=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

باب و کوڕ یەکێکە لە گردە شوێنەوارییەکانی دەڤەری ڕاپەڕین لە پارێزگای سلێمانی و تا ئێستا (2023) چەندین قۆناغ کاری کنە و پشکنینی شوێنەواریی بۆ ئەم گردە شوێنەوارییە ئەنجامدراوە و کەلوپەلی شوێنەواری زۆر جیاواز لەوێ دۆزراوەتەوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: ڕانیە (ڕاپەڕین)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-10-15

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 41

بابیتان

2013100912190088365=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

بابیتان یەکێکە لە پردە شوێنەوارییەکانی باشووری کوردستان.
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پرد

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - هاوڕێ باخەوان
کاتی تۆمارکردن: 2013-10-09
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 42

بازاڕە کۆنەکەی شنگال

2014042123130375918=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

بازاڕی کۆنی شنگال لە باکووری کوردستان.
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: شنگال

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2014-04-21

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 43
باوە مەحمود

2018112013054394569=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

باوە مەحمود یەکێکە لە مەزارگە کۆن و ئایینییەکانی باشووری کوردستان.
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان
شار و شارۆچکەکان: خانەقین
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان
کاتی تۆمارکردن: 2018-11-20
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 44

باوە مەحمی

2018103119165116107 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

مەزارگەی باوە مەحمی کەگۆڕی پیاوەچاکەی ئایینی یارستانی خانەقینەو تەواوی ناوچەکە بەسونە و شیعە و خودی کاکەییەکانی سنوورەکە بۆ تەواف و نەزرکردن سەردانی دەکەن، لەلایەن تیرۆریستان بەبومب خاکپورکرا..
باوە مەحمی یان باوە مەحمود لەزنجیرەی باوەکانی ئایینی یارستانیە و لەسنوورەکەمان چەندین گۆری لەو شێوەیە لەوانە باوەیادگار و باوەگورزەین بوونی هەیە و سیمبولی ئاشتەوایی ئایینی بووە. ئەم مەزارە لەنێوان خانەقین و کەلارەو لە گوندی باوەپلاوی یە..

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا

شار و شارۆچکەکان: خانەقین

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | فەیسبووکی بەرێز (عەباس مەحمود

کاتی تۆمارکردن: 2018-10-31

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 45

برجا بەلەک

20180821203521104649=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

برجا بەلەک (بورج و قەڵای بەلەک) دوای شەڕی 1847 لە نێوان ئیمپراتۆریای عوسمانی و میرایەتیی بۆتان، لەلایەن عوسمانییەکانەوە دەستی بەسەردا گیرا. لەو کاتەوە تاوەکو ئێستا، کە دەکاتە 171 ساڵ، ئەو قەڵایە لە کورد قەدەغە کراوە. قەڵای دێرینی بەلەک تەمەنی بۆ 4 هەزار ساڵ دەگەڕێتەوە. ئەو قەڵایە ماوەی 160 ساڵ کرا بە ناوچەی سەربازی. لە ساڵی 1995 تاوەکو 2010 کرا بە عەمباری چەک و تەقەمەنیی سوپای تورکیا. برجا بەلەک، کە ناوەندی میرایەتیی بۆتان-ە لە ئێستادا بەرەو داڕوخان دەڕوات.

برجا بەلەک بۆ گەلی کورد وەک بەهایەکی سیاسی، مێژوویی و ڕۆشنبیرییە. ناوەندی بەڕێوەبەریی میرایەتیی کورد بوو لە بۆتان بە پێشەنگایەتیی میر بەدرخان.

مێژووەکەی بۆ 4 هەزار ساڵ لەوە پێش دەگەڕێتەوە. مەزەندە دەکرێت لەلایەن ئیمپراتۆریی گوتی-یەوە لەگەڵ قەڵا و سوورەکانی تری ناوچەی جزیردا دروستکرابێت. ئەو قەڵا دێرینە 365 ژوور لە خۆ دەگرێت و بەهۆی بیناسازییە تایبەتەکەیەوە زۆر سەرنجڕاکێشە. شوێنی بەڕێوەبەرانی حکومەت و دەسەڵاتداران، بڕیارگە و ناوەندی دەسەڵات، مزگەوت، زیندان و دەرسخانە (خوێندنگە)شی تیایدایە.

تاڵانکردنی میرایەتیی بۆتان

دوای شەڕی ساڵی 1847 لە نێوان ئیمپراتۆریای عوسمانی و میرایەتیی بۆتان دا، برجا بەلەک بۆ ماوەی 163 ساڵ کرا بە بارەگای سەربازی. ئەو شوێنە بە بەردەوامی لە ژێر کۆنترۆڵی سەربازەکاندا بووە و لە گەل قەدەغە کرابوو. برجا بەلەک ناوەندی کار و بەڕێوەبەریی میرایەتیی بۆتان بوو. بەشێکی برجا بەلەک شوێنی مانەوەی مەم قارەمانی چیرۆکی ناوداری کورد، مەم و زین، بوو. لەبەر ئەوەش ئەو بەشەی برجا بەلەک پێی دەوترێت 'زیندانی مەم و زین'. ئەو زیندانە وەک جبخانە و عەمبار و دیوارە مێژووییەکانیشی بۆ شوێنی مانەوەی سەربازانی سوپای تورک بەکاردەهێنرا. ئەوەش لە ناو گەلی جزیر و ڕێکخراوەکانی کۆمەڵی شارستانیدا نارەزایەتیی گەورەی لێکەوتەوە.

بەرخۆدانی خۆبەڕێوەبەری و قەیوم

لە جزیر و لە کاتی ڕاگەیاندنی قەدەغەی هاتووچۆ بۆ ماوەی 79 ڕۆژ، کە بەرخۆدانی خۆبەڕێوەبەری ڕاگەیاندرا، هێزەکانی دەوڵەت بە چڕی برجا بەلەک-یان بۆردومانکرد. بۆردومانەکە زیانێکی زۆر گەورەی بە برجا بەلەک گەیاند. دوای ئەوەی قەدەغەکارییەکە کۆتایی پێهات، قەیوم لە شوێنی هاوسەرۆک شارەوانیی جزیر دانرا. بەڵام تاوەکو ئێستا بەهۆی گوێنەدانی قەیومەوە ئەو شوێنانەی برجا بەلەک کە زیانیان پێگەیشتبوو چاک نەکراونەتەوە و بەو هۆیەشەوە برجا بەلەک مەترسیی ڕووخانی لەسەرە.

برجا بەلەک بورجی کوردستانە

برجا بەلەک دوایین جار وەک دیاریی جەلادەت بەدرخان تۆمارکرا. دوای ئەوەش بووە دیاری و وەک میرات بۆ سینەم خانی کچی مایەوە. سینەم خان لەبارەی برجا بەلەکەوە وتبووی برجا بەلەک هی من نییە. ئەوە شوێنێکی مێژووییە. هی گەلی کورد

و کوردستانە. دەمەوێت ئەو میراتەم ببێتە مۆزەخانەیەک. بەڵام تاوەکو ئەمدواییانە و 15 ساڵی ڕابردوو، وەک عەمبار و جبخانەی سەربازی بەکاردەهێنرا. برجا بەلەک لە جزیری شرنەخ دەکەوێتە سەر لێواری ڕووباری دیجلە. سەرباری ئەوەی لەلایەن وەزارتی ڕۆشنبیری و گەشتیارییەوە وەک یەکەمین شوێنەواری مێژووپی و شوێنێکی پارێزراو تۆمار کراوە، بەڵام لە ئێستادا مەترسیی ڕووخان و لە ناوچوونی لەسەرە.

نیشانەی شەڕی چەپەڵی سەپێنراو بەسەر کوردستاندا

برجا بەلەک مەترسیی دارمانی لەسەرە، ئەو مەترسییەش نیشانەیەکی ئەو شەڕە چەپەڵەی دەوڵەتی تورکیایە کە بەسەر کوردستاندا سەپاندوێتی. هاووڵاتیانی جزیر کە برجا بەلەک بەو شێوەیە دەبینین دەڵێن چەندین ساڵ وەک بنکە و بارەگای سەربازی بەکاریان هێنا. مەرەمەڕ و بیهارتۆنیان بەسەر شوێنە مێژوویییەکاندا هەڵچنی. باشە سەرباز کاری بەسەر شوێنی مێژوویییەوە چییە؟ دەوڵەت دەزانێت برجا بەلەک بۆ کورد و کوردستان زۆر گرنگ و هێژایە، بۆیە هەوڵ دەدات لەناوی ببات. ئەگەر ئەو کارەیان دوژمنایەتی نییە ئەی چییە؟.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

شار و شارۆچکەکان: جزیرا بۆتان

وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری ئەی ئێن ئێف نیوز - 2018-08-21

کاتی تۆمارکردن: 2018-08-21

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 46

بورجا بەلەک

2010123110550119306=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2010-12-31

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 47

بێستانە سوور گوندێکی کوردستان مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ 9 هەزار ساڵی بەر لە زایین

2022100316110243741 0=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

گوندی (بێستانە سوور) ، دەکەوێتە شارۆچکەی (عەربەت) لە ناوچەی شارەزوور، بەدووریی 25کم لە باشووری ڕۆژهەڵاتی شاری سلێمانی.

تیمێکی شوێنەواری زانکۆی (ریدینک) ی بەریتانی، بە سەرۆکایەتیی پرۆفیسۆر (ڕۆجەر ماتیۆس) ، لە ئەنجامی هەڵکۆڵینی شوێنەواری لە گوندی (بێستانە سوور) ، پاشماوەی شارستانییەتی کشتوکاڵییان دۆزییەوە، کە مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ 9 هەزار ساڵ پێش زایین. ئەمە ئاماژەیە بۆ ئەوەی، شارستانییەتی ناوچەی (بێستانە سوور) بە دوو هەزار ساڵ کۆنترە لە شارستانییەتی چەرمۆ. ئەمەش مانای ئەوە دەگەیەنێت، کە گوندی (بێستانە سۆر) کۆنترین گوندە لە کوردستان و جیهان، کە شارستانییەتی مرۆڤایەتی تێیدا سەری هەڵداوە.

مێژووی (بێستانە سۆر) دەگەڕێتەوە بۆ یەکەم گواستنەوەی ژیانی مرۆڤەکان، کە لە ئەشکەوتەکان نیشتەجێ ببوون و بۆ دەستکەوتنی خواردن پشتیان بە ڕاوکردن دەبەست، بە هاتنەخوارەوە لە ئەشکەوتەکان بەرەو نزماییەکان و نیشتەجێبوون و درووستکردنی خانوو و دەستپێکردنی کشتوکاڵ.

دانیشتووانە سەرەتاییەکانی ئەو گوندە بەشێک بوون لە نیشتەجێبووانی چیای زاگرۆس، 9 ساڵ پێش زایین لە ئەشکەوتەکانی چیاکانی زاگرۆسەوە هاتوونەتە ناوچەی شارەزوور و خانوویان لە بەرد و قوڕ درووست کردووە، کشتوکاڵیان کردووە و لە ئەنجامی ئەم کردارەدا گوندی (بێستانە سوور) بووە بە کۆنترین گوند لە کوردستان و هەموو جیهان. ئەمەش خۆی لەخۆیدا گرنگییەکی مێژووییی و شوێنەوارییی هەیە، نەک تەنیا بۆ کوردستان، بەڵکوو بۆ ناوچەکە و هەموو جیهان.

لە ئەنجامی هەڵکۆڵینە شوێنەوارییەکان لەو ناوچەیە، هەندێ پارچەی شوێنەواریی لە بەرد درووستکراوی گرنگ دۆزراونەتەوە، کە لە ژیانی ڕۆژانەدا بەکار هێنراون، وەک ئامرازی پارچەپارچەکردن، هەروەها پاشماوەی بیناسازی دۆزراونەتەوە، کە مێژووەکەیان دەگەڕێتەوە بۆ 7 هەزار و 700 ساڵ پێش زایین.

ئەو هەڵکۆڵینانەی لەو ناوچەیەدا کراون، لەژێر سەرپەرشتیی بەڕێوەبەرایەتیی شوێنەواری پارێزگای سلێمانی بوونە، هەڵکۆڵینەکان بەردەوام دەبن و سەرجەم کەلوپەلە دۆزراوەکانیش لە مۆزەخانەی سلێمانی دەپارێزرێن.

ئامادەکردنی: سارا سەردار

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو

جۆری شوێن / شوێنەوار: خانوو

جۆری شوێن / شوێنەوار: گوند
جۆری شوێن / شوێنەوار: کۆمەڵگا
جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان: سلێمانی
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | baskurd.basnews.com
کاتی تۆمارکردن: 2022-10-03
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 48
بەرداشەکەی گوندی قندۆڵ

2012121620405774366=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

بەرداشەکەی گوندی قندۆڵ لە باکووری ڕۆژهەڵاتی شاری قەڵادزی بەپێی قسەی یەکێک لەپیرەکانی ئەوێ تەمەنی نزیکەی دوو سەدساڵ دەبێت . زیاتر لەپەنجا ساڵیشە لەو هەڵدێرە بەجێهێڵراوە ، لەوانەیە ڕۆژێک لەگەڵ لافاوێکی بەخورپدا بەدۆڵەکەدا خلۆرێتەوەو و ون ببێت.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: ڕانیە (ڕاپەڕین)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | خالید ئیبراهیم - ماڵیەڕی رووبەر

کاتی تۆمارکردن: 2012-12-16

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 49

بەردنووسراوێک لە مۆزەخانەی دهۆک

[2023041917164448372 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1](https://www.kurdipedia.org/?lng=1)

پارچە بەردنووسراوێکی کۆن کە بە خەتی بزماری نووسراوە و لە ئێستادا لە مۆزەخانەی نیشتمانیی دهۆکدایە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-04-19

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 50

بەردێکی مێژووپی لە بەردەڕەش دەدۆزرێتەوە کە نووسینی بزماری لەسەرە

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20220806080009426768

لە کاتی کارکردنی کرێکاران لە کێڵگەیەکی پەتاتە لە گوندی گربدەو لە سنووری شارۆچکەی بەردەڕەش، بەردێکی مێژووپی دۆزرایەوە کە بە نووسینی بزماری نەخشێندراوە. پانیی بەردەکە 40 سانتیمەتر و درێژییەکەشی 50 سانتیمەترە، بەگوێرەی شوێنەواری ئاکرێ، مێژووەکەی بۆ سێ هەزار ساڵ پێش زایین دەگەڕێتەوە.

هیوا شەمال، بەڕێوەبەری بەڕێوەبەرایەتیی شوێنەواری ئاکرێ بە تۆڕی میدیایی ڕووداوی گوت: لەلایەن لیژنەیەکی پسپۆڕ و هونەرییەوە لێکۆڵینەوە لەسەر بەردەکە دەکرێت بۆ ئەوەی بەشێوەیەکی زانستی دیاریبکرێت کە مێژووەکەی بۆ کەی دەگەڕێتەوە.

بەردەکە ڕۆژی 29-07-2022 لە کاتی کارکردنی کرێکارەکان لە کێڵگەیەکی پەتاتە دۆزراوەتەوە، عومەر حسێن، شوێنەوارناس لەبارەی قەبارە و شێوازی نووسینی سەر بەردەکە بە تۆڕی میدیایی ڕووداوی گوت، چوارگۆشەیە و مێژووەکەی بۆ سەردەمی ئاشووریەکان دەگەڕێتەوە.

بەشیر ئەحمەد، پاسەوان لە بەڕێوەبەرایەتیی شوێنەواری ئاکرێ دەڵێت: گردی ئاوا [شوێنەواری] لە سنووری بەردەڕەش زۆرە و دەشڵێت، چەندین جار لەلایەن قایمقامەوە ئاگادارکراونەتەوە کە کار لەو زەویانە نەکەن، بەڵام بەگوتەی ئەو، ئەو زەویانە کشتوکاڵین و خەڵک بۆ مەبەستی کشتوکاڵ بەکاریان دەهێنن.

لە سنووری هەردوو قەزاکانی ئاکرێ و بەردەڕەش، زیاتر لە 500 ناوچەی مێژووپی و شوێنەواری تۆمارکراون، ئەوە جگە لە چەندین ناوچەی دیکەی شوێنەواری کە تاوەکوو ئێستا تۆمار نەکراون.

عومەر حسێن، شوێنەوارناس باس لەوەش دەکات کە لە ئێستادا دوو تیمی شوێنەواری ئیتاڵی و فەرەنسی لێکۆڵینەوە لە ناوچە شوێنەوارییەکانی سنوورەکە بەتایبەت گوندی ئامیان، گردی شوێنەواریی ئاسنگران لە گوندی پیرچاوش و چەند شوێنێکی دیکەی شوێنەواری لە سنوورەکە دەکەن، دەشڵێت، لە مانگی داهاتوودا لێکۆڵینەوەکانیان فراوانتر دەکەن.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: هەڵکۆڵراو

شار و شارۆچکەکان: ئاکرێ

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | www.rudaw.net
کاتی تۆمارکردن: 06-08-2022
ناوی تۆمارکار: هەژار کامەلا

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 51

بەردە بەڵەک

2012112917093174037=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گوند

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2012-11-29

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 52

بەردە شوێنەوارییەکە گوێزرایەوە

2014071509303477010=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

دێدەوانی یەعقوب

دوای ئەوەی لە ڕۆژنامەی کوردستانی نوێ لەڕاپۆرتێکدا سەبارەت بەشوێنەوارەکانی کۆیەو ئاماژە بەبوونی بەردە کۆڵێکی دەستکرد کرا کە لەژێر دار زەیتوونێکی گۆڕستانی (کەکۆن) ی کۆیە کەوتۆتە ژێر زەوی و داوا لەلایەنە پەیوەندارەکان کرا کە بەردەکە دەربهێنرێتەوەو وەک شوێنەوارێکی هونەری بگوازرێتەوە بۆ بەردەم فەرمانگەی شوێنەواری کۆیە، ڕۆژی 13-07-2014 بەردەکە دەرهێنرایەوەو بۆ نمایشی هەمیشەیی گوازرایەوە بۆ فەرمانگەی شوێنەواری کۆیە.

لێپرسراوی فەرمانگەی شوێنەواری کۆیە ڕایگەیاند: قەبارەی بەردەکە گەورەیە و تیرەکەی 4 مەتر دەبێ و چوار ڕووی بەردەکە داتاشراوەو ڕووی سەرەوەشی هەڵکۆڵدراوە، کونێکی ئاو دادەری بۆکراوە و لەڕووی هونەرییەوە بەکارێکی جوانی هونەری دادەنرێ، بەڵام تا ئێستا مێژووی ئەوکارەمان بۆ ساخ نەبووەتەوە.

- 2014-07-15

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی کوردستانی نوێ

کاتی تۆمارکردن: 2014-07-15

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 53
بەردەبەلکە - بەردەبەڵەک

2011041610021656643=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئەم شوێنەوارە ڕاستەوخۆ لە باشووری ڕێگەی چەمچەماڵ- سلێمانی دایە، لە شوێنێکی گردەڵانیدا.
بەردەبەلکە بریتییە لە بەردێکی تاڕادەیەک شێوە لولەکی کە درێژییەکەی چوار مەترەو وە ئەستووریەکەی لە پانترین شوێندا هەر چوار مەترە، بەرزیشی لە ئاستی ڕووی دەریاوە نزیکەی 2.250 پێیە،
هەردوو شوێنەوارناس لە زانکۆی شیکاگۆی ئەمریکا (هەربەرت هاو و ڕایت) لە ساڵی 1951 ئەم شوێنەیان هەڵکۆڵی.
گرنگترین ئەو پاشماوە شوێنەواریانەی کە لە شوێنەواری بەردەبەلکە دۆزرانەوە دەکرێن بە سێ بەشەوە
1-پاچە کۆڵە دەستییەکان: هەندێکیان لە تەڵەزمی گەورەی درووست کراون، بەڵام بەشی هەرە زۆریان بە شێوەیەکی ساناو سادە درووست کراون.
2-ئامێرە چەوینەکان:ئەم ئامێرانەش لە جۆری بەردی گەچن کە شێوەیان خڕ یان هێلکەییە.
3- ئامێرە ئەستێیەکان/ بەردە ئەستێیەکان: بەردە ئەستێییەکان زۆربەی پیشەسازی بەردەبەلکە پێکدەهێنن
هەروەها چەندین پاشماوەی ئێسک و پروسکی گیاندارانی لێ دۆزرایەوە وەکوو:
فیلی هیندی، مەڕوبزن، کەرکەدەن، کەری کێوی لە جۆری ئۆناگەری، گاجووت، ئەسپ.
بەهۆی نەبوونی پاشماوەی بیناسازی لە شوێنەواری بەردەبەلکە دەگەینە ئەو ڕاستییەی کەوا ئەم شوێنە تەنیا بە شێوەیەکی کاتی لەلایەن مرۆڤی ئەشکەوتەکانەوە بەکارهێنرابێت بۆ ماوەیەکی کەم، هەندێ شوێنەوارناس پێیان وایە کە ژیان لە شوێنەواری بەردەبەلکە لە دوو وەرز تێپەڕی نەکردووە
مێژووی شوێنەواری بەردەبەلکە بە پێی ئەو توێژینەوانەی لەسەری کراوە دەگەڕێتەوە بۆ نزیکەی 100000-80000ساڵ پێش ئێستا، کە بە کۆنترین شوێنەوار دادەنرێت لە هەموو کوردستاندا.

سەرچاوە

1-بریدوود. بروس هاو: لێکۆڵینەوەکانی پێش مێژوو لە کوردستانی عێراقدا: و: بۆکوردی: ئاسۆس محەمەد مەلا قادر، (هەولێر-2005) ، لا 68
2-کەمال نوری مەعروف: هەندێک شوێنەواری پێش مێژوو مێژووی کوردستان، (سلێمانی-2010) لا
3-تقی الدباغ: الالات الحجرية، حضارة العراق، ج 1، بەغداد-1985

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆمارێکی تایبەت بۆ کوردیپێدیا لەلایەن (نەوزاد کەلاری) سەبارەت بە (شوێنەواری بەردەبەلکە (بەردەبەڵەک) لە: 2011-4-16 9:46:08

کاتی تۆمارکردن: 2011-04-16

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 54

بەردەنووسی شێخ عەلی خانی زەنگەنە

2022120723302544977 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

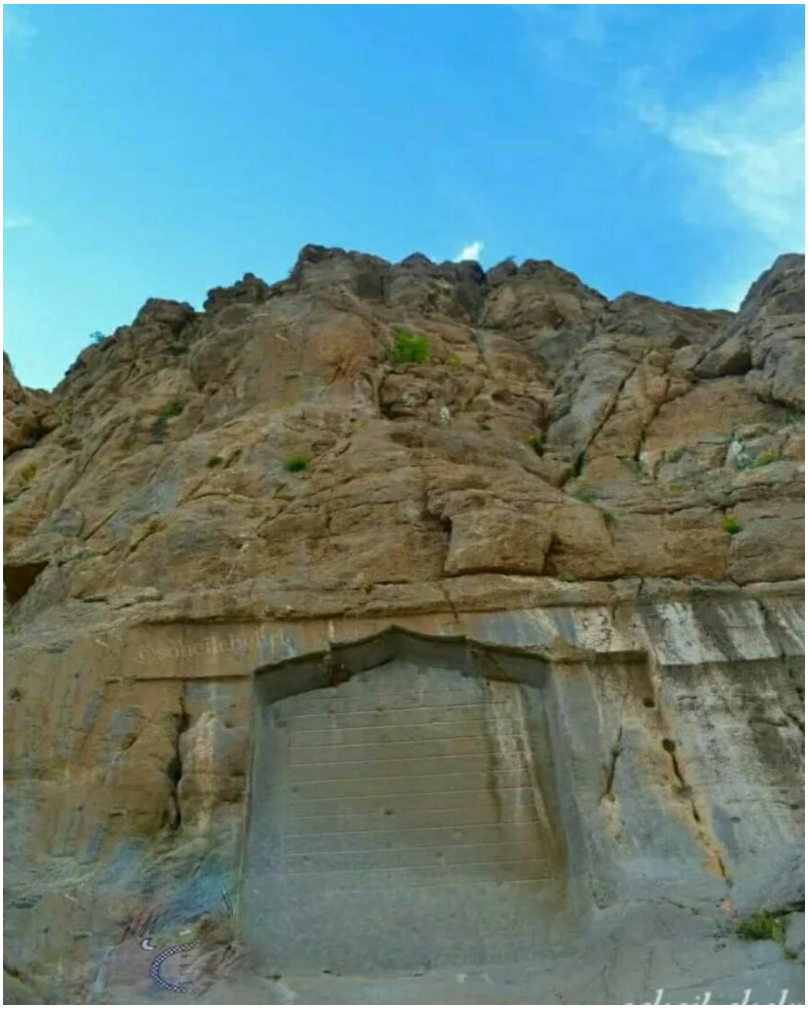

ئەم بەردە نووسە لەساڵەکانی (1772-1602) لە سەردەمی شێخ عەلی خانی زەنگەنە وەزیری شا سولەیمانی سەفەوی لە داوێنی کێوی بێستونی شاری کرماشان هەڵکەنراوە و نووسراوە. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو

جۆری شوێن / شوێنەوار: هەڵکۆڵراو

دەیە: 10یەکان (10-19)

سەدە: سەدەی 17 (1600- 1699)

شار و شارۆچکەکان: کرماشان

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | یەیجی میرنشینی زەنگەنە
کاتی تۆمارکردن: 2022-12-07
ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 55
بەرە زەر
2014120616360278149=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

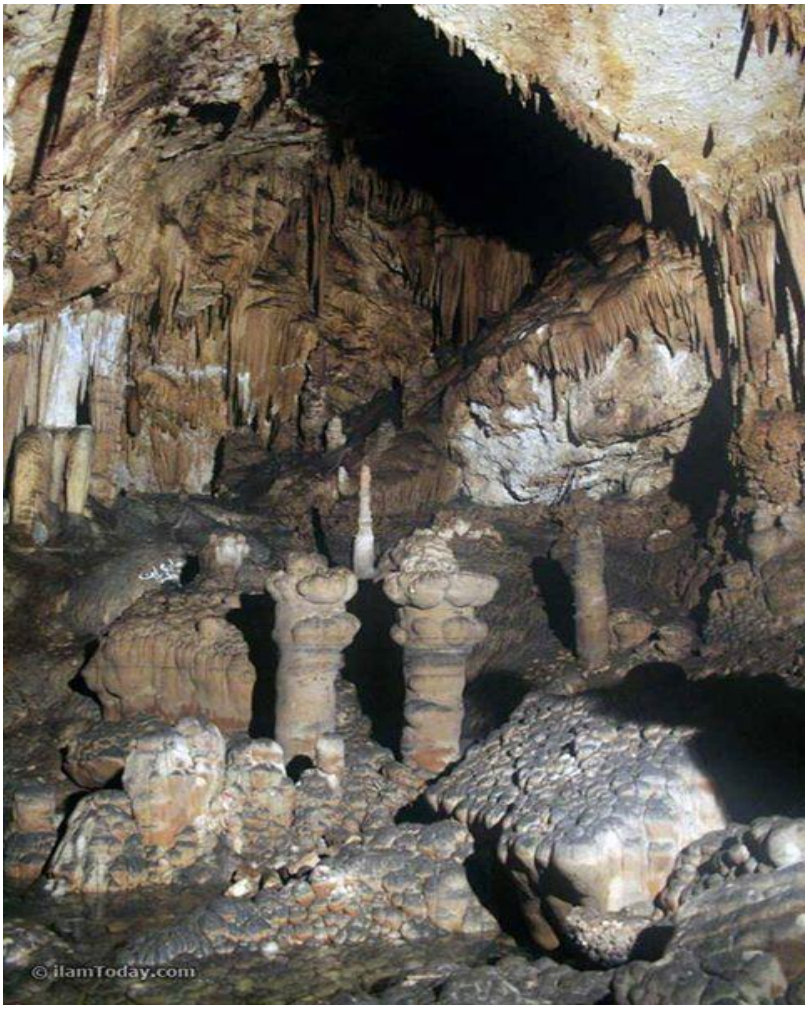

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت
شار و شارۆچکەکان: ئیلام
وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان
کاتی تۆمارکردن: 2014-12-06
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 56

بەنداوی زەڵان

[1] https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=201401191255189279 7

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ڕووبار، تاڤگە و بەنداو

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

شار و شارۆچکەکان: شارباژێڕ (چوارتا و ماوەت)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2014-01-19

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 57

بەنداوی کەلان

2012060111453264976=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

گونسپان

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ناوچە

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2012-06-01

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 58

بەندەڕێکی سەردمی ئورارتییەکان لە باکووری کوردستان دەدۆزرێتەوە

20220925103519436109=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

بەهۆی کەمبوونەوەی ئاستی ئاوی دەریاچەی وان لە باکووری کوردستان (بە هۆکاری سرووشتی و ژینگەیی) ، بەندەڕێکی کۆن کە مێژووەکەی بۆ سەردەمی ئورارتییەکان دەگەڕێتەوە دەردەکەوێت.
ئەم بەندەرە لەسەر تاشەبەردێک بنیاد نراوە لە گۆڕەپانێکی 20 مەتری، 11 پلیکانەی هەیە بە پاناپی 3 مەتر بەرەو ناو دەریا شۆڕبووەتەوە، بە مەبەستی بازرگانی و ئالۆگۆڕکردنی کەلوپەل لە سەردەمی ئورارتییەکان درووستکراوە.
بە گوتەی دوکتۆر ڕافەت چاووش ئۆغلو، بەڕێوەبەری مۆزەخانەی وان، ئەمە یەکەم جارە شوێنەواری بەندەرێک لەم ناوچەیە بدۆزرێتەوە، ئەوەش سەلمێنەری بەردەوامبوونی کاری بازرگانییە لە وەرزەکانی زستان و هاوین لەنێوان ئورارتییەکان و گەلانی دیکەدا.
ئەم بەندەرە دەکەوێتە خوار قەڵای ئایانیس لە نزیک دەریاچەی وان لە باکووری کوردستان و گەورەترین بەندەری مێژوویە کە تا ئێستا لەم ناوچەیەدا دۆزرابێتەوە.
ئامادەکردنی: سارا سەردار
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا
جۆری شوێن / شوێنەوار: ڕووبار، تاڤگە و بەنداو
سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان: وان
وڵات: باکووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | baskurd.basnews.com
کاتی تۆمارکردن: 2022-09-25

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 59

پاراستنی مۆرێکی 100 ساڵە

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=2014072919443751914

وشە/ تەقتەق. ئاراس ئیلنجاغی-
هاووڵاتییەکی گوندی ئیلنجاغی گەورەی سنووری کێڵگەی نەوتی تەقتەق، مۆرێکی کانزایی هەڵگرتووە کە مێژووەکەی بۆ ساڵانی بەر لە کۆتایهاتنی دەسەڵاتی عوسمانییەکان دەگەڕێتەوە 1910-1914، ئەو هاووڵاتییە دەڵێت: لە باپیرمەوە ئەو مۆرە بە میرات بۆ بنەماڵەکەمان ماوەتەوە و تا ئەمڕۆ پاراستوومە.

محەمەد نەجم قادر نەجم لەدایکبووی 1951ی ئیلنجاغی گەورە، خاوەنی ئەو مۆرەیە و بۆ وشە وتی: کاتی خۆی کە شارەدێی تەقتەق گوندێکی کارگێڕیی عوسمانییەکان بووە، فەرمانگەی ڕێژەی کۆکردنەوەی باج و خەراجی لێ بووە، ئەوکات گوندەکەمان ناوی (بیان) بووە، نزیک بووە لە ئاوایی کاولەخانیانی گوندی تاڵەبانی گەورە لە نزیک سولاوک، ئەم دوو ئاوەدانییە چەند سەد مەترێک لەیەکەوە دوور بوون و هەردوولا لە تیرەی پاڵانییەکان بوون، یەکێک لە باپیرەکانم کێخوایەتی هەردوو ئاوەدانی کردووە. ئەو مۆرە پشتاوپشت هەڵمان گرتووە لەباپیرمەوە بۆ باوکم و لەویشەوە بۆ من بەجێ ماوە.
لە مۆرەکەدا بە خەتی فارسی هەڵکەنراوە و نووسراوە (مختار، اول قریه، تالبان کبیر، 1330) ، بەحوکمی ئەوەی عوسمانییەکان بەناوی جێنشینی (خەلافەت) حوکمدارییان کردووە بەوە دەچێت ساڵەکە کۆچی بێت، بۆیە دەتوانین بڵێین 102 ساڵە ئەو مۆرە هەیە.
نەجم وتی: ئەو مۆرە بەمندالی کەوتە دەستم، بەڵام ئەوکات بەو شێوەیەی ئێستە نرخەکەیم نەدەزانی، جگە لەو مۆرە خڕە مۆرێکی تری بچووکیشی لەگەڵدا بوو بە قەبارەی (قۆپچە) کە ناوی کێخواکەی لەسەر هەڵکەنرابوو، بەڵام بە ملوانکە و خەناوەکەمان دەزانی و دەمانکردە ملمان، بۆیە فەوتاو.
ئاشکرای کرد کە لە کۆیە بە زێڕینگەرێکی نیشان داوە و ئەو پێی گوتووە ئەوە بەکەلوپەلی شوێنەواری ئەژمار دەکرێت.
محەمەد کوڕی نەجم کوڕی قادر کوڕی نەجم کوڕی عەبدولقادری کوڕی ئۆمەرعاسی پاڵانییە، گوندەکەیان لە نیوەی یەکەمی سەدەی هەژدەیەم بەناوی (بیان) ئاوەدان بووە کە هاوسنوور بووە لەگەڵ کاولە گۆڕقەرەجی وێرانەی زێدی گەورە شاعیری کورد حاجی.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2014-07-29

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 60

پارچە زەقورەیەک لە مۆزەخانەی دهۆک

[2023041212234548160 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1](https://www.kurdipedia.org/?lng=1)

پارچە زەقورەیەکی سەردەمی میتانییەکان لە مۆزەخانەی نیشتمانیی دهۆک.
مێژووی ئەم پارچە زەقورەیە بۆ 1600-135 ساڵ پیش زایین دەگەڕێتەوە و لە شارۆچکەی سێمێل دۆزراوەتەوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-04-12

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 61

پارچە شوێنەوارێکی زێڕینی سەردەمی ماددەکان

2015092417115112712 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

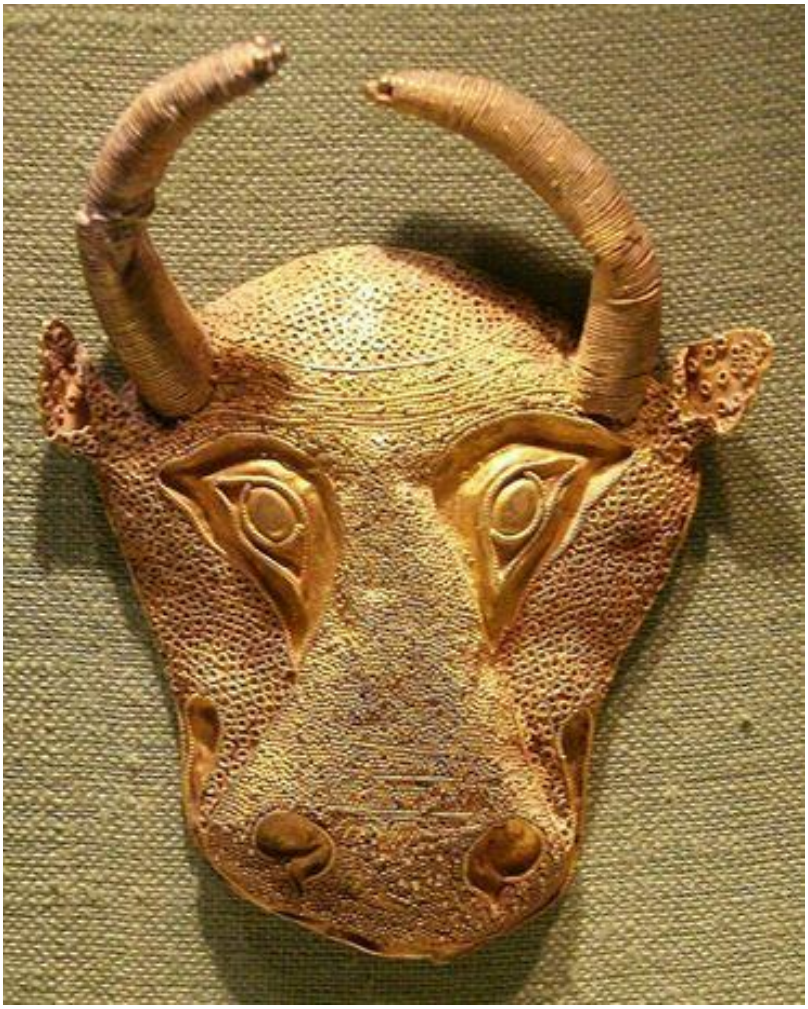

ئەم پارچە شوێنەوارە،مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ سەدەی 6 پ.ز. لە یەکێک لە مۆزەخانەکانی ڕووسیادا پارێزراوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2015-09-24

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 62

پاشماوەی پردێکی بابانەکان لە قەڵاچوالان

2013011311330074809=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

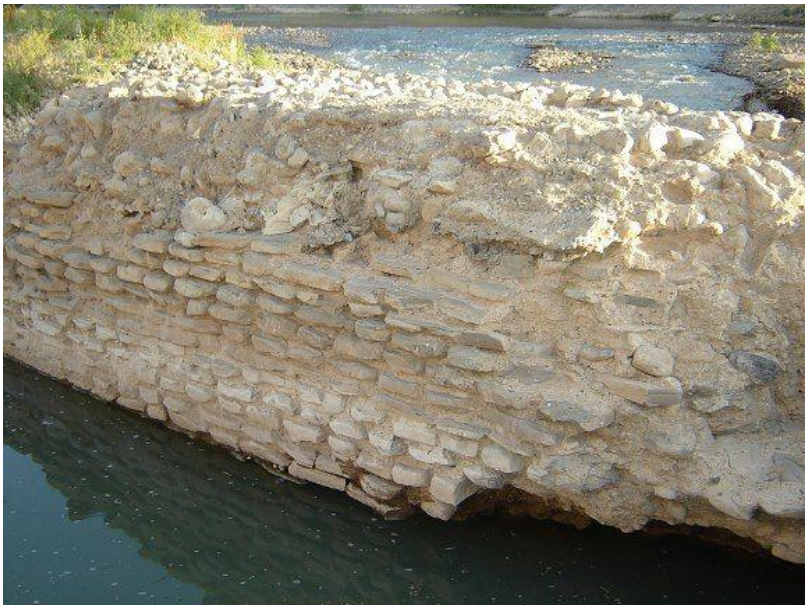

ئەم پاشماوە مێژووییە بریتییە لە بەشێک لە پردێکی مێژووی کە لە سەردەمی بابانەکان لە نزیکی سلێمانی درووست کراوە. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2013-01-13

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 63

پاشماوەی پەرستگایەکی زەردەشتی لە کرماشان

2010101615553010115=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

سەرچاوەی وێنە: فەیسبووکی قەیس قەرەداخی

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2010-10-16

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 64

پاشماوەی شوێنەواری حەسیری چنراوە

2023052809591249424 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

پاشماوەی شوێنەواری حەسیری چنراوە لە هەمان جۆری حەسیری سرووشتی، کە دەگەڕێتەوە بۆ زیاد لە حەوت هەزار ساڵ پێش زایین، واتا نۆ هەزار ساڵ پێش ئێستا، لە یەکێک لە شوێنەوارە نیۆلیسیکیەکانی ناوچەی سلێمانی دۆزراوەتەوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان؛ فەیسبووک؛ پەیجی (jwtyare ahmed) ڕۆژی 2023-05-28

کاتی تۆمارکردن: 2023-05-28
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 65

پاشماوەی قەڵایەک لە سەردەشت

2015031820340411978 7=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

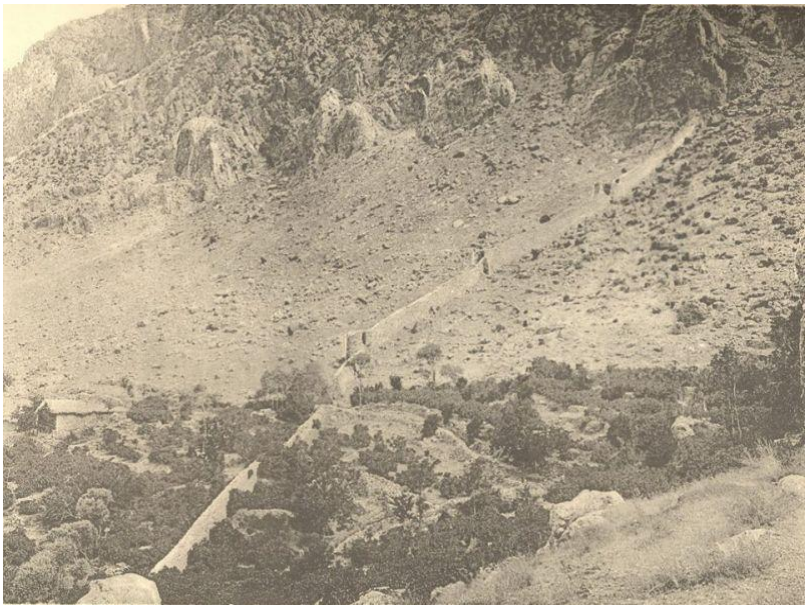

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

شار و شارۆچکەکان: سەردەشت

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2015-03-18

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 66

پاشماوەی ماڵی باپیری سمکۆی شکاک لە تەورێز

2010101615532610114=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

سەرچاوەی وێنە: فەیسبووکی قەیس قەرەداخی

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 16-10-2010

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 67

پاشماوەی کۆنینەی ساتوقەڵا

2017070108421014073 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

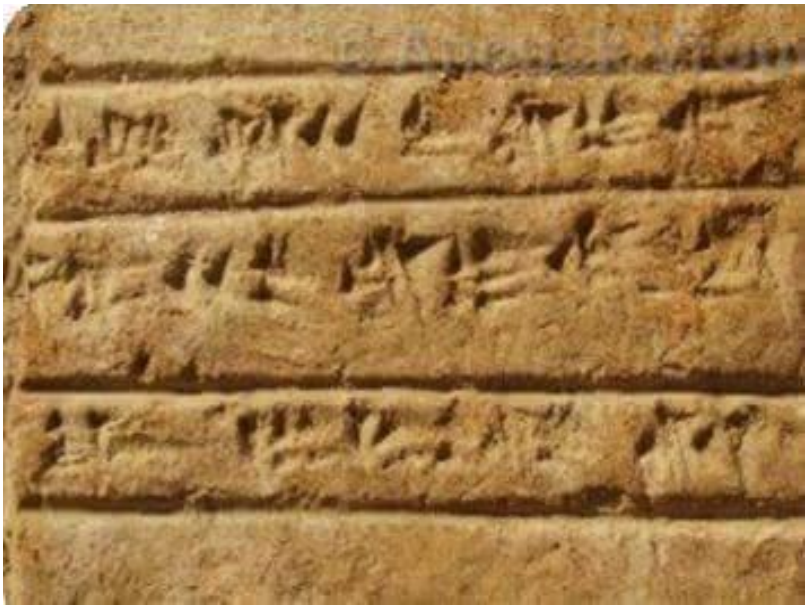

پاشماوەی کۆنینەی ساتوقەڵا
ئەم کەل و پەل و کۆنینانە پاشماوەی هەرێمی(ئیدۆ)ی ڕۆژهەڵاتی ئیمپراتۆریەتی ئاشورین، واتە گوندی ساتوقەڵای ناحیەی تەقتەق قەزای کۆیە، لەلایەن هاولاتیان و تیمەکانی کنە وپشکنینی زانکۆکانی لایبزگی ئەلمانی و لایدنی هۆلەندی و سەلاحەدینی کوردستان لەماوەی(2009-2010) دۆزراونەتەوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] دیارینەکراو | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - ئاراس ئیلنجاغی

کاتی تۆمارکردن: 2017-07-01

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 68

پردی ئاڵتوون کۆپری 2

201009171958049535=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

پردێ

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: کەرکووک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2010-09-17

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 69

پردی بن پەیزا.. درێژترین پردی مێژووی سەردەمی میرنشینی سۆران

2023040810065348054 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ناوی شوێنەوار: پردی بن پەیزا

پردی (بن پەیزا) بە پردی پاشای گەورەی ڕواندز ناسراوە، چەندین سەدە لەمەوبەر لەسەر ڕووباری گوندی باڵەکیان درووست کراوە و تا ئێستا شوێنەواری پردەکە ماوە. بەپێی سەرچاوە مێژووییەکان، ئەم پردە درێژییەکەی نزیکەی 100 مەتر بووە و پانییەکەشی 2 مەتر و زیاتر لە 10 ستوونی هەبووە.
لەمبارەوە، حەسەن هاشم، لێکۆڵەر و دانیشتووی سنووری گوندی باڵەکیان لە ئیدارەی سۆران، بە (باسکورد) ی ڕاگەیاند، بەهۆی کۆنی و هەڵکەوتەی ناوچەکەمان، چەندین شوێنی شوێنەوارپی هەن، کە مێژووەکەیان بۆ چەند سەدەیەک لەمەوبەر دەگەڕێتەوە، یەکێک لەوانەش بریتییە لە شوێنەواری (بن پەیزا) ، کە بە پردی پاشای گەورەی ڕواندز، یا پردی کۆنی باڵەکیان ناودەبرێت، ئەم پردە چەند سەدەیەک لەمەوبەر لەسەر ڕووباری گوندی باڵەکیان درووست کراوە، بەپێی لێکۆڵینەوە مێژووییەکان لە ساڵی 1815ز، میر محەمەد پاشای میرنشینی سۆران، بڕیاری داوە بە درووستکردنی 9 پرد لە سنووری دەستەڵاتەکەی، یەکێک لەو پردانەش لەسەر ڕووباری گوندی باڵەکیان درووست کراوە، بە مەبەستی ئاسانکاریی پەڕینەوە و هاتوچۆ لە گردەدەشتەوە بۆ گەلی عەلی بەگ و دەوروبەری، دوای چەند سەدەیەک بەسەر ڕووخانی میرنشینەکە، تا ئێستا شوێنەواری ئەو پردەیە لەناو ڕووبارەکەدا ماوە، پێدەچێت ستوونەکانی پردەکە لە بەرد و قسڵ و گەچی پتەو درووست کرابن.
ئاماژەی بەوەش دا: ئەم پردە مێژووییەی باڵەکیان بەهۆی لافاو و جەنگەکان ڕووخاوە، هەرچەندە پێشتر چەند جارێک نۆژەن کراوەتەوە، بەڵام دواتر وازی لێهێنراوە، ئێستا تەنیا ستوونەکانی دیواری پردەکە لەناو ڕووبارەکەدا ماون، لەلایەن خەڵکی ناوچەکەوە بە پردی بن پەیزا ناودەبرێت و ناسراوە. بەپێی سەرچاوە مێژووییەکان ئەم پردە درێژییەکەی نزیکەی 100

مەتر بووە و پانییەکەشی 2 مەتر و زیاتر لە 10 ستوونی هەبووە.
ئومێد قادر، مامۆستای مێژوو، بە (باسکورد) ی گوت: "میر (محەمەد کوڕی مستەفا بەگ) بووە، بە میری گەورەی ڕواندز، یاخود بە پاشای گەورە ناسراوە، لە ساڵی (1826ز) بووە بە میری میرنشینی سۆران و پایتەختەکەی ڕواندز بووە، کە تا سەردەمی ئەو میرە، پاشای وا بەهێزی بەخۆیەوە نەدیوە، کە ڕۆڵێکی گرنگ و کاریگەریی هەبووە لە بنیاتنانی قەڵا و قوڵڵە و پرد و شوورا و... هتد، کە دوای چەند سەدەیەک بەسەر نەمان و ڕووخانی میرنشینەکە، تا ئێستا لە زۆربەی ناوچە و شار و شارۆچکەکانی باشووری کوردستان، شوێنەواری قەڵا و قوڵڵە و پرد و شووراکان وەک ناسنامەیەکی ئەو میرنشینە ماونەتەوە. ئامازەی بەوەش کرد، ئەرکە پارێزگاری لەو جۆرە شوێنەوارانە بکرێت و سەرجەمیان تۆمار بکرێن و بخرێنە لیستی شوێنەوارەکان، بۆ ئەوەی لەداهاتوودا بخرێنە پلان و بەرنامە و بە جۆرێک لە جۆرەکان سوودیان لێوەربگیرێت، لە ڕووی ڕاکێشانی گەشتیاری و شوێنەوارناسانی جیهانی و ناوخۆیی بۆ ناوچەکە، هەروەها بە نەوەی داهاتوو ئاشنا بکرێن، بۆ ئەوەی مێژووی ناوچەکەیان بناسن.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پرد

دەیە: 20ەکان (20-29)

سەدە: سەدەی 19 (1800-1899)

شار و شارۆچکەکان: ڕواندز

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی باسکورد - 2023-04-08

کاتی تۆمارکردن: 2023-04-08

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 70

پردی بەرسیرین

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20211230211829399891

پردی بەرسیرین

پردی بەرسیرین لە سنووری شارۆچکەی ڕواندز بە دووریی 18 کیلۆمەتر دەکەوێتە باکووری خۆرهەڵاتی شارۆچکەی سۆران و لە بەردەم گوندی بەرسیرین بنیات نراوە. دوای زیاتر لە یەک سەدە ئێستاش خەڵک بۆ پەڕینەوە سوودی لێ دەبینن، ئەو پردە لە سەردەمی میر محەمەدی میری سۆران، دوای ساڵی (1816 ز) لەسەر دەستی وەستا برایمی ماوەیلی درووست کراوە. پردەکە شەش ستوونی هەیە، چوار ستوونیان شێوەی لوولەییە و لە بەرد و گەچ درووست کراوە تا ئێستاش بەرگەی ئاو و ڕووباری گرتووە و دیمەنێکی جوان و ناوازەی بە ناوچەکە بەخشیوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پرد

دەیە: 10یەکان (10-19)

سەدە: سەدەی 19 (1800-1899)

شار و شارۆچکەکان: ڕواندز

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | پاس نیوز

کاتی تۆمارکردن: 2021-12-30

ناوی تۆمارکار: زریان عەلی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 71

پردی خرەبەردان

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20220907225522432777

پردی خرەبەردان
پردێکە بە دووری (1) کم، لە باکووری دیبەگەی دەکەوێتە سەر ڕێگای کۆنی هەولێر-دیبەگە، لە سەرەتای ساڵی چلەکانی سەدەی بیستەمدا درووستکراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پرد
سەدە: سەدەی 20 (1900-1999)
شار و شارۆچکەکان: مەخموور
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] پەرتووک | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | کەندوێك لە زانیاری دەربارەی دەشتەکییەکانی هەولێر، کۆکردنەوە و ئامادەکردنی، عەباس نادر قادر، چاپی یەکەم، ساڵی2022، لاپەڕە (116) .

کاتی تۆمارکردن: 2022-09-07
ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 72

پردی دیجلە

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20240803015930585875

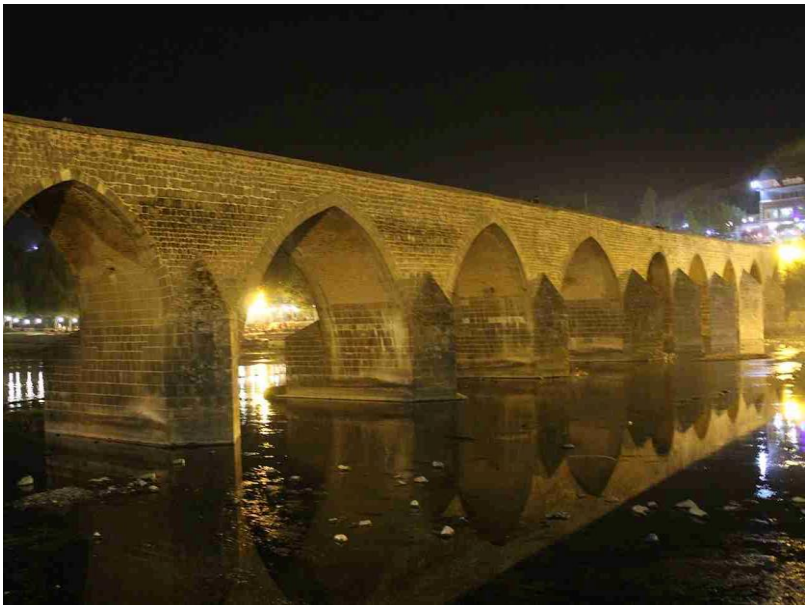

پردی دیجلە (بە تورکی: Dicle Köprüsü ; بە کوردی: Pira Dehderî) پردێکی مێژوویە لە ئامەد بەسەر ڕووباری دیجلە دەڕوانێت. درووستکردنی پردەکە لە ساڵی 1065 تەواو بووە، ژمارەی دە کەوانەیە و درێژی کۆی گشتی 178 مەتر (584 پێ)، هەندێکجار پێی دەگوترێت پردی سیلڤانە بەهۆی ئەوەی شوێنەکەی لەسەر ڕێگای سیلڤانە.
پردەکە لەلایەن نیزامەدین و موئەیەد ئەلدەولە لە سەردەمی شانشینی کورد، سەردەمی میرنشینی مەروانییەکان (990-1085) لەلایەن تەلارساز یوسف کوڕی عوبێد کوڕی سەندجار لە ساڵی 1065 درووستکراوە.
بەهۆی تایبەتمەندییە مێژوویەکەیەوە، دوای درووستکردنی پردی مەروانیدز، هاتوچۆی ئۆتۆمبێل بەسەر پردەکەدا ڕاگیراوە. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پرد

دەیە: 60ەکان (60-69)

سەدە: سەدەی 11 (1000- 1099)

شار و شارۆچکەکان: ئامەد

وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی ویکیپیدیا - 2024-08-03

کاتی تۆمارکردن: 2024-08-03

ناوی تۆمارکار: ڕۆژگار کەرکووکی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 73

پردی دەشتێ

2012030620445664371=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

شرناخ

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پرد

شار و شارۆچکەکان: شرناخ

وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2012-03-06

ناوی تۆمارکار: هاورێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 74

پردی سووری مەهاباد لە شەستەکاندا

2014121212054878194=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

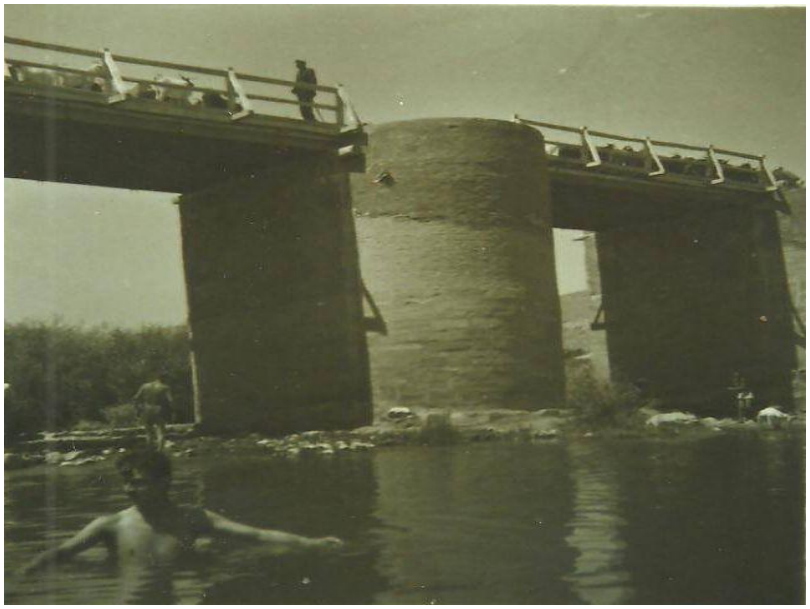

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پرد

شار و شارۆچکەکان: مەهاباد

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2014-12-12

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 75
پردی قەشان

20220619181700419127=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

پردی قەشان
پردی قەشان دەکەوێتە سەر زێی بچووک لەنێوان گوندی قەشان و دری، یاخود باشترە بڵێین لەسەرچەمی قەشان، نزیک گوندی قەشان ی سەربە شارۆچکەی ماوەتی شارباژێرە، 60 کیلۆمەتر لە شاری سلێمانییەوە دوورە. لەئێستادا پردە کۆنەکە تەنیا شوێنەوارەکەی ماوەو لەنزیکیەوە پردێکی دیکەی لە ئاسن درووستکراوە. ئەم پردە ئێستا و لەکاتی خۆیشیدا دوو ناوچەی گرنگی شارباژێر و کوردستانی پێکەوە بەستۆتەوە و بایەخێکی گەورە و گرنگی هەبووە، لەدرووستکردنیشیدا شێوازێکی تازەی بیناسازی تێدا پەیرەوکراوە و تەنانەت سەرنجی گەریدە ئەورووپییەکانیشی بۆخۆی ڕاکێشاوە. ئەم پردە چەندین ڕووداوی مێژووپی تێدا ڕوویداوە، لەوانە تێپەڕینی لەشکری ئیسلام و لەشکری نادر شای ئەفشار و سوپای عوسمانی و شەری ئێران-ئێراق و هتد..
هەروەها پیرەمێردی شاعیر ئەسپسواری بەسەر ئەم پردەدا کردووە. ئەم پردە لە ساڵانی حەفتاکانی سەدەی ڕابردووەوە ڕووخاوە و لە ئێستادا بووەتە شوێنەوارێکی مێژووپی و بەدرێژایی سەدان ساڵ ڕێگەیەکی سەرەکی بووە لەنێوان ڕۆژهەڵات و باشووری کوردستان. قەشان گوندێکی زۆر کۆنە، هەر بۆیە عەبدولڕەحمان بەگی ساحێبقران ناسراو بە (سالم) ی شاعیر کە لە 1800 بۆ 1866 دا ژیاوە لە هۆنراوەیکدا باسی قەشان دەکات و دەڵێت :
باڵەتی و ئەوڵا سوتە ڵ هەردوو شەریکی قیسمەتن
سەبتی (طوغرا) بوون بە حوکمی ماوەت و سەمتی قەشان.[1]
زانیاری تەواو لەسەر ئەم پردە لە ژمارە حەوتی گۆڤاری شارباژێردا بڵاوکاوەتەوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پرد

شار و شارۆچکەکان: شارباژێڕ (چوارتا و ماوەت)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | Farhad.archaeologist

کاتی تۆمارکردن: 2022-06-19

ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 76

پردی قەڵاتاسیان - سەردەشت 1929

2014120813223311822 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

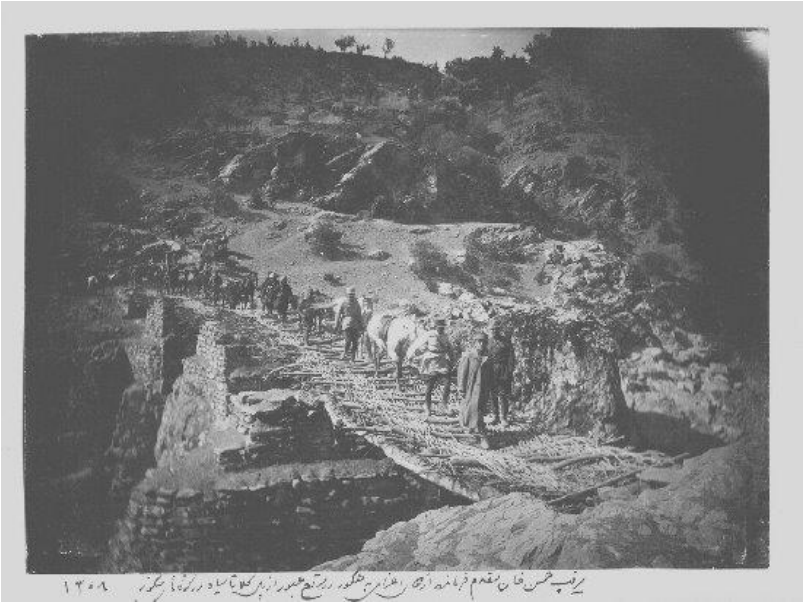

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: سەردەشت

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2014-12-08

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 77

پردی گامێشان لە ئیلام

[2020041316070838281 4=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1](https://www.kurdipedia.org/?lng=1)

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پرد

شار و شارۆچکەکان: ئیلام

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2020-04-13

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 78

پردی مێژووی پارێزگای هەکاری

20230219194804468657=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

پردی مێژووی پارێزگای هەکاری لە باکووری کوردستان
ئەم پردە لە بەرد درووستکراوە، درێژییەکەی 10، 80سم مەترە پانییەکەی 2، 90سم مەترە و بەرزییەکەی 20، 20سم مەترە، پردەکە لەسەر ڕووباری شیمدینلی درووستکراوە لە 13کم لە شارۆچکەکەوە دوورە.
ئەم پردە لەلایەن شێخ سەید محەمەد سدیقەوە درووستکراوە، مێژووی درووست کردنەکەشی دەگەڕێتەوە بۆ سەدەی بیستەم، لە دۆڵێکی قوڵی نێوان دوو شاخدا لە ناو سرووشتێکی جوان و دڵگیردا هەڵکەوتووە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پرد

سەدە: سەدەی 13 (1200- 1299)

شار و شارۆچکەکان: هەکاری

وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان؛ فەیسبووک؛ یەیجی (فەرهاد ناسر) ڕۆژی 2023-02-18

کاتی تۆمارکردن: 2023-02-19

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 79

پردی مێژووویی گاومێشان لە شاری دەرەشار نۆژەن دەکرێتەوە

2017082722140110196 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

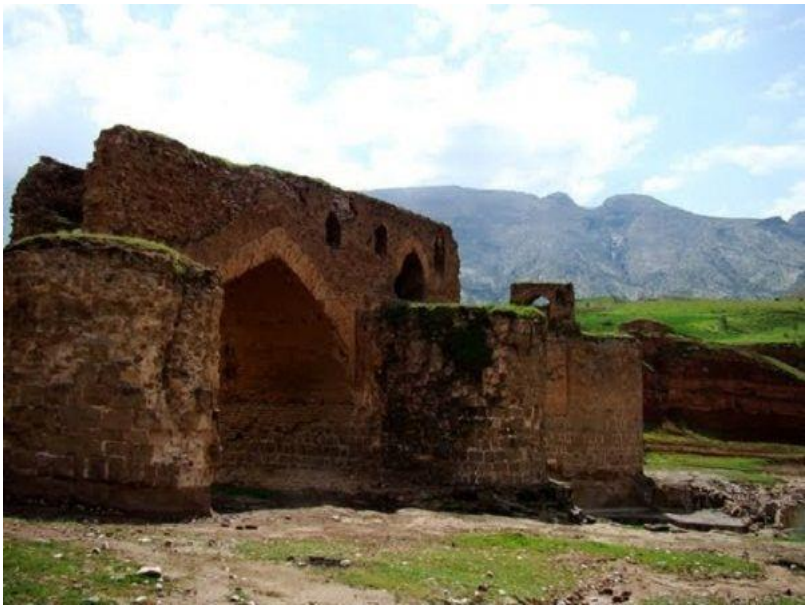

بەشی فەرهنگ و هونەر- بەڕێوەبەری گشتی میراتی فەرهەنگی ئیلام لە نۆژەن کردنەوەی پردی مێژووویی گاومێشان لە شاری دەرەشار هەواڵی دا.

بە پێی هەواڵی کوردپرێس، عەبدولمالک شەنبەزادە وێڕای ئاماژە بەم بابەتە ڕایگەیاند: نۆژەن کردنەوە و پتەو کردنی ئەم پردە مێژووییە یەکێک لە بەرنامەکانی جێگرایەتی میراتی فەرهەنگی ئیدارەی گشتی میراتی فەرهەنگی، پیشەی دەستی و گەشتیاری پارێزگایە. هەر لەبەر ئەمەش هەندێک لە بڕگەکانی نۆژەن کردنەوەی ئەم ئاسەوارە هەم لە ڕووی ئاوار هەڵگرتنەوەی سەر دیوارەکان، بەشە جیاجیاکانی پێکهاتە و ژێرخانەکانی پرد، ئامادە کردن و دانان و کۆ کردنەوەی دارەبەستی ئاسنی، نۆژەن کردنەوە و چێ کردنی تاق خشتی و ژێرخانەکان و لە دیکەی بەشەکانی پرد، جێبەجێ کردنی سواخ دان بە گەچ لە نومای دیواری بەردین، تۆکمە کردن و نۆژەن کردنەوەی ڕووکەشی پێکهاتە بەردی تاقەکان بە بەردی داتاشراو، جێبەجێ کردنی دیوار بە تاشە بەرد ئەنجام دراوە.

پردی مێژووویی و جوانی گاومێشان کە هی سەردەمی ساسانییەکانە کە لە سەر ڕووباری سەمیرە پاش پێکدادان لەگەڵ ڕووباری کەشکان چێ کراوە. ئەم پردە لە ساڵی 1377ی هەتاوی بە ژوماره 2222 چووە نێو ڕیزی ئاسەواری نیشتمانی وڵاتەوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پرد

شار و شارۆچکەکان: ئیلام

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی کورد پرێس - 2017-08-27

کاتی تۆمارکردن: 2017-08-27

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 80

پردی ڕوخانە

201009272255589707=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

پردی ڕوخانە دەکەوێتە شارۆچکەی داقوق لە باشووری ڕۆژهەڵاتی پارێزگای کەرکووک . ئەم پردە لە کۆتایی دەستەڵاتی عوسمانییەکان درووستکراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پرد

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2010-09-27

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 81
پردی کۆنی کاولۆکان
2013051821594478532=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

لە پردە کۆن و مێژوویەکانی هەرێمی کوردستانە.
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت
شار و شارۆچکەکان: ڕواندز
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان
کاتی تۆمارکردن: 2013-05-18
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 82

پردەکەی قلیاسان

2012081422055669788=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

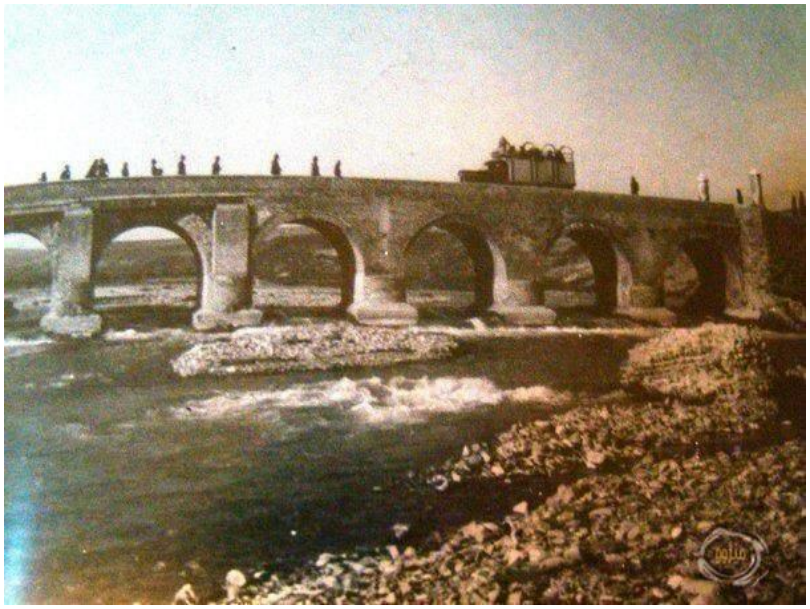

ئەم پردە لە ساڵی 1920 لەلایەن کەسێکی دڵسۆزی یەکێک لە بنەماڵە دێرینەکانی شاری سلێمانی بەناوی (حاجی مەلاعەزیزی قەرەنی) ، کەکەسێکی ساماندار بوو بنیات نرا لەسەر ئەو ڕووبارەبچوکەی کە لە ناوچەی (دۆڵەرووت) ی باکووری سلێمانییەوە، بەچەمی قلیاساندا، تێپەردەبێت و دوای بڕینی نزیکەی (27 کم) دەرژێتە ئاوی تانجەرۆ کە ئەم ڕووبارە، بەشێکی زۆری ڕووباری
تانجەرۆی پێکدەهێنا، ناوبراو بۆ ئەنجامدانی کارەکەی لەسەربەندی جەنگی یەکەمی جیهانی دا، کە ئەودەم شاری سلێمانی وەک شارەکانی تری ئێراق، لەژێر دەسەڵاتی دەوڵەتی عوسمانی دابوو، ئەوەبوو دەسەڵاتدارانی عوسمانی ئەندازیارێکیان لە ئەستەمبوڵ (ئەستەنبوڵ) وە بۆ ڕەوانەکرد، بەڵام بەهۆی ئەوجەنگەوە نەتوانرا، کارەکەئەنجام بدرێت و کەوتە دوایی جەنگەکەوە ئەندازیارەکە شێوەی دارشتنی پردەکەی ڕادەستی (حاجی عەزیز) کرد.
دوای ئەوەی لە ساڵی 1920 دا دەستی کرد بەدرووستکردنی ڕۆژانە خودی خۆی دەچووە سەرشوێنی پڕۆژەکە و سەرۆکاری کرێکارەکانی دەکرد، لە وەرزی بەهاری ئەوساڵەدا کاری تێدا کراو لە دوای ساڵێک تەواو بوو، پردەکە بریتی بوو لە هەشت گل، درێژیەکەی (100) مەترو پانییەکەشی (4) مەتر دەبوو، بەرزیەکەشی (12) مەتربوو. بناغەکەی بەبەردو قور و گل درێژرابوو، لە دوای بناغەکەیەوە بەخشتی سوور و گڵ درووستکرا، خاوەنەکەی لە گوندی قلیاسان، کورە خشتێکی درووستکرد بەوەی گڵی ئەم گوندە بەکەڵکی خشت درووستکردن دەهات، ئەم لاو ئەولایی پردەکەش (چەپەر) ی بۆ درووستکرد بوو.
ئەم پردە لەناوەڕاستی شەستەکاندا ڕووخاو چەند شوێنەوارێکی ئەو مایەوە، بەهۆی ئەوەی ساڵانە بەهۆی باران و بەفر و ئەو ئەرکە زۆرەی لە ڕێی ئۆتۆمبێلەوە کەوتبوە سەری هەر جارەی شوێنێکی زیانی پێ دەگەیشت، ئەو شوێنەشی چاک نەدەکرایەوە یاخود بەباشی چاکیان نەدەکردووە.
بەسوپاسەوە لەپەیجی (ئاشقانی شاری سلێمانی) وەرگیراوە

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

وڵات: تورکیا

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2012-08-14

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 83

پرۆژەی ئاوی سەنحاریب

20220102211720400147=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

پرۆژەی ئاوی سەنحاریب

ئەم پرۆژەیە بەیەکەمین پرۆژەی گەیاندنی ئاو دادەنرێت لە ئێراق لە دووری 55 کم ئاو هێنراوە بۆ قەڵای هەولێر، لە سەدەی حەوتەمی پێش زاین لە سەردەمی پاشا (سەنحاریب) سەردەمی ئاشوریەکان (2500-612 پ.ز) .
کەی ئەم شوێنەوارە دۆزرایەوە ؟
لە ساڵی 1933 بۆ یەکەم جار بەڕێوەبەرایەتی شوێنەواری موسڵ لەلایەن شوێنەوارناس (د.یۆردان) ڕاوێژکاری ئەو بەڕێوەبەرایەتییە دۆزرایەوە، توانی ئەو بەردە بدۆزێتەوە کە ناوی (سەنحاریب) ی لەسەر نەخشێنداربوو، لە بەهاری ساڵی 1946 لەلایەن دەستەیەکی شوێنەواری توانرا تەواوی نووسینەکە بخوێندرێتەوە کە باس لە چۆنییەتی ئەنجامدانی ئەو پرۆژەیە ئەکات، لە 14-5-1946 لەلایەن شوێنەوار ناس (فواد سەفەر) لە گۆڤاری (سۆمەر) تەواوی ئەم لێکۆڵینەوەیەی بڵاو کردەوە بە هەردووزمانی عەرەبی و ئینگلیزی.
چۆنییەتی درووست کردنی پرۆژەکە.
سەرەتای سەنحاریب لە چیاکانی (خانی) لە دووری 33 کم کە بریتین لە (سەفین و پیرمام و بنەباوی) ئاوی هێناوە پاشان لەوێ لە لەگەڵ لقی ڕووبارەکانی (سوسێ و زیارەت و قیرژە) ئاوی گەیاندۆتە بەستۆرە.
سەرەتا (سەنحاریب) دیوارێکی بەردینی داتاشراوی درووست کردووە کە قەبارەی هەربەردێک (426080) سم دەبێت، کە بەڕووی ئاوی پرۆژەکە درووست کراوە کە بووەتە هۆی پاراستن و ڕاگرتنی نۆکەندەکە بە شێوەیەک لە داروخان و داماڵین پارستوویەتی بەرزی دەرگای نۆکەندەکە 120سم بووە پانتایشی 110 سم کە شێوەی چوارگۆشە خۆی دەبینێنت، لە بەر دەمی دەرگای نۆکەندەکە بەدرێژاری 300 م پانای 150 م بەردی گەورە و تەخت چە و ڕێژکراوە بۆ ئەوەی ئاوەکەی دێت لە قوڕ پاک بکرێتەوە ئاوی پاک بچێتە ناو نۆکەندەکە، لە نزیک دەرگای نۆکەندەکە نزمی هەبووە هۆکاری ئەوەش بۆ ئەوە بووە ئاو بە خێرایەکی زۆر برژێتە ناویەوە، پاشان بە درێژای 22 کم لە سەرەتای نۆکەندەکە تا قەڵای هەولێر بە شێوەی کارێز ئاوەکەی ڕاکێشاوە، لەنێوان 43 بۆ 50 م بیری هەڵکەندوە ئەویش لە بەرئەوەی لە کاتی پیس بوونی نۆکەندە بە ئاسانی پاک بکرێتەوە و بۆ هەوا هەلمژین تا خێرای ئەوەکە زیاد بکات ئەوەی پرۆژەکەی سەنحاریب جیا دەکاتەوە لە پرۆژەکانی تری گەیاندنی ئاو ئەوەیە پرۆژەکانی ئاوی ژێر زەوی بەکاردەهێنن بەڵام سەنحاریب ئاوی سەرزەوی گواستۆتەوە پێی.

دەقە نووسراوەکەی سەنحاریب لەسەر بەردی پرۆژەکە
من سەنحاریبم شای جیهان و وڵاتی ئاشور، سێ ڕووبارم لە چیکانی خانی هەڵکەندوون، ئەو چیایانەی کەوتوونەتە هەوارزی

شاری هەولێرەوە ئاوی کانیاوەکانی لادەستە چەپ و ڕاستی ڕووبارەکانیشیم کردۆتە ناویانەوە، ئینجا نۆکەندێکم هەڵکەندووە تا ناوەڕاستی شاری هەولێر نیشتمانی خواوەندی مەزنی (عەشتار) ئاوەکەیشم ڕاست هێناوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: هەولێر

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | پارێزگای هەولێر

کاتی تۆمارکردن: 2022-01-02

ناوی تۆمارکار: زریان عەلی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 84

پرۆژەی ئاوی بەستۆرە

2022090622120543253 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

پرۆژەی ئاوی بەستۆرە
یان جۆگەی سەنحاریب، پرۆژەیەکی کۆنە، کە کاتی خۆی سەنحاریبی ئاشوور ئاوی لەسەر ڕووباری بەستۆرەوە لە گوندی قەڵا مورتکەوە بەشێوەی کارێز ڕاکێشاوە بۆ ناو قەڵاتی هەولێر بە درێژی 37 کیلۆمەتر، ئێستاش شوێنەواری دەرکی کارێزەکە و تاشە بەردەکان لە گوندی قەڵا مورتکان ماوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کانی

سەدە: هەزارەی 01ی پێش زایین

شار و شارۆچکەکان: هەولێر

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] پەرتووک | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | کەندووێك لە زانیاری دەربارەی دەشتەکییەکانی هەولێر، کۆکردنەوە و ئامادەکردنی، عەباس نادر قادر، چاپی یەکەم، ساڵی2022، لاپەڕە (111) .

کاتی تۆمارکردن: 2022-09-06

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 85

پیاوێکی کورد لە نزیک شەوێنەوارێکی کوردستانەوە

2015011211543484589=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2015-01-12

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 86
پیرۆزی ئاژەڵی (گا) لە بیروباوەری سومەرییەکان لە مۆزەخانەی دهۆک
2023042223253048439O=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

پارچە شوێنەوارییەکی دۆزراوە لەسەر پیرۆزی ئاژەڵی (گا) لە بیروباوەری سومەرییەکان لە مۆزەخانەی نیشتمانیی دهۆک.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان: دهۆک
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2023-04-22
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 87

پەرستگای ئاگری بەردەکونتەی مەهاباد

2015092217474712709 4=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

کەمال نوری مەعروف لەفارسیەوە گۆڕیوویەتی و لەسەری نووسیووە

یەکێک لەپاشماوە دێرینەکانی شوێنەوار، کە بەهادارو ناوازەیەو شوێنەواری حکومەتی (مانایيە) لەمەهاباد بە (بەردەکونتە) ناسراوە، کە مانای بەردی کونکراو دەگرێتەوە، کە هەزاران ساڵ بەسەر تەمەنیدا ڕۆشیتووە، لەوەوبەر وانا‌سراوە کە شوێنی گوشینی ترێ بووبێت، بەڵام دەرکەوت پەرستگایەکی ئاگری کۆنی خامۆشە بەناوی (بەردە کونتە) .
شوورە دراوی کۆنی (بەردە کونتە) دەکەوێتە نێوان سنووری6 کیلۆمەتری باکووری شاری مەهاباد لەسەر ڕێگای مەهاباد ورمێیەو لەنزیکەوە گوندی (وسوکەند) (یوسفکەند) دێت. بینای (بەردە کونتە) لەدەشتدایەو وێرانەی شاروێرانی لەخۆگرتووە، کە دەکەوێتە5 کیلۆمەتری لای ڕاستی گوندی (دەریاز) یان (دەریاس) کە (بەتلێمۆس) ی یۆنانی (داریۆسا) ناوی بردووە بە ناونیشانی یەکێک لەشارەکانی (ماد) باسیکردوو، ە کە شوێنی مانەوەی (مانایی-ماد) (807-505پ.ز) بووە و لەنزیکییەوە (فەقرەقا) یان (فەخریکا) دەڕوانێت بەسەریا. پەرستگای ئاگری (بەردە کونتە) لەزەوییەکی بەردینی پلەداری هەڵکۆڵراودایە، ئەم زەوییە سنووردارە کۆنە پەیوەستە بەهەزارەی یەکەمی پ.ز بەمانای ڕۆژگاری پڕشکۆو بەتوانای (مانایی) لەو ناوچەیەدا.
لە ڕۆژگاری ئەمڕۆماندا نووسینێک نەدۆزراوەتەوە یان دەرنەکەوتووە تاوەکوو بزانین ناوی ئەو بینایە یان پاشماوەیە چ بووە، دانیشتووانی (شاروێران) یش ئەو بینایە بە (بەردەکونتە) ناو دەبەن کەئەمەش ئاماژەیە بۆ پیرۆزیی لەباوەڕی مرۆڤی ئەم سەر زەمینەدا.
بەردەکونتە زمانێکی لێکدراوی کوردییە لەدووشە پێکهاتووە، یەکەمیان بەردو دووەمیان (کون) کەبەگشتی بەردی کونکراو یان ئەو بەردەی کراوەتە چاڵێکی قووڵ و کونکراوە، ئەمەش ناولێنانێکی ئاساییە هەڵبەتە (کون) لەزمانی کوردی دەتوانین بڵێین مانای تری نییە، بەڵام لەوانەیە بەمانای دێرینیش بێت ئەم بینایە پێدەچێت لەناو بەشێک لەشوێنێکی پیرۆزی گەورەی شاری (داریوسا) یان شاروێران بووبێت، لای مرۆڤ و دانیشتووانی شارەکەش شوێنێک بووبێت سەرچاوەی ڕێزو پیرۆزی بووە، کە بەردەوام لەڕێوە ڕەسمە تایبەتییەکانی خۆیاندا شوێنی ئەو بۆنانە بووە، شێوەی گشتی ئەم پاشماوەیەو ئەوانی لەناویدا بەرچاو دەکەون ئەوە دەردەخەن، کە پێدەچێت پاشماوەکە شوێنی هێمای قوربانی بێت واتە پەرستگایەک بوبێت هاوشێوەی زەقورەی سۆمەری پلیکانە زیرەکانیشی یادگاری بیناسازی دێرین بن، بەگشتی وێنە جۆراوجۆرەکانی پەیوەستن بەهەزارەی یەکەمی پ.ز. ئەم پەرستگای ئاگرە دێرینە چەند گۆڕێکی بەردین و گۆڕێکی شێوە ستوونی و یەکێکی تر بەشێوەی ئاسۆیی لەگەڵ بوونی چەند ڕێزێکی پلیکانەکە، کەمێک لەیەکتری دوورن و ڕاکێشراون. لەناو ئەو بینایەدا چاڵی لاکێشی دەبینرێت لەبەرد هەڵکۆڵراوە، کەپێدەچێت بۆکاتی ڕێوڕەسمی ئایینی بەکارهێنرابێت، لەکاتیکردنەوەی ئاگری پیرۆز، لە بەشی سەرەوەی ئەو چاڵانەدا کە کەمێک لەیەکتر دوورن پلیکانە هەڵکۆڵراوەکان لەبەرچاو دەکەن کەشێوەی ڕیزیان وەرگرتووە، وا دیارن بۆ دانیشتن و تەواوکردنی تەواو پەیوەست بەڕێوڕەسمی تایبەت بەئایینەکەیان سوودیان لێ دیوون. لەوانەیە ئەم پەرستگای ئاگرە

خامۆشکراوە بۆ ڕێورەسم و نزای تایبەت بەئایینەکەو قوربانی کرابێت، کە پێشکەش بەخواکان یان خواوەندەکانی شار کرابێت، بەڵام ئەوە ڕوون نییە کە دانیشتووانی کۆنەشار چ ئایینێک یان مەزەب و باوەڕێکیان بووبێت. لێرەدا پرسیارێک درووست دەبێت ئایا ئەم دوعاو نزایە بۆ خواوەندی پاک (ئاهۆرا فردا) بووەیان بۆ خواوەندەکانی تری ناسراوی شارە دێرینە فەرامۆش کراوەکە کراوە.

لەناو چوارچێوەی دێرینناسی مێژووە فەرهەنگ و هونەر و ئایینی ماناییدا کە سەرچاوەکەی دادوەری ئایینییانە، ناوەرۆکیان لەنووسینەکانی ئاشووریدا لەو ناوانەن کە بەشێکیان ئاشکرابوون.

وشەی (ئیلانی) بەمانای خواوەندەکان دێت، کە لەنووسینەکانی ئاشووریدا بەرچاو دەکەون دەبارەی شێوەی پەیکەری خواوەندەکانشیان، تاوەکوو سنوورێکی دوور لەحەو جۆشەکانی لورستان و دیمەنە نەخشکراوەکاندا لەسەر ئەوانەی شاری کۆنی زێویە هەن، دەتوانین ڕای لەسەر بدەین کە لەبەر ڕۆشنایی و زانیارییاندا ئەوە نیشاندەدەن، کە ئایینی سەر زەمینی خۆراوای مادی کۆن بەزۆری لەسەر ئایینی (خوری) (هۆری) بوون و ئاشوورییەکانیش تاوەکوو ئەندازەیەک لەسەر شێوەیەک بوون. ئەوەی سەرنجراکێشە دانیشتووانی شاری (داریوسا) کە ئاماژەمان پێدا لەکاتی بەڕێوەبردنی ڕێورەسمی ئایینیاندا ئاگری پیرۆزیان لەپەرستگاکەدا داگیرساندووە، لە بەردەم خواکانیاندا لەم کارەیاندا ئامانجیان بۆنزاو نیاز قبووڵکردن و ئیتاعەتی ڕووناکی ئاگر و ئاوو باو خاک بووە، نزیک لەئاگری پەرستگاش چرا زۆر پیرۆز بووە و بەڕۆشتنی هەزار و ئەوەندە ساڵ لەهاتنی ئیسلام هەتاکوو ڕۆژگاری ئەمڕۆش لەباوەڕو پیرۆزییەکانی کۆنی مرۆڤی کورداماوە، ئێستاش لە کوردستاندا کەسانێک هەن کەسوێند بەرووناکی یان ڕۆشنایی دەخۆن کە بەلایانەوە سەرچاوەیەکی پیرۆزە لە ناوچەی مەنگۆڕایەتی لەدەوروبەری مەهاباد کەسانێک کەسوێند بەڕووباری پڕ هاژەو خرۆش دەخۆن لە ناوچەکەدا، دیارە ئەوانە ڕەگوریشەیان لەباوەڕو ئایینە کۆنەکان و ئەفسانەکانی ناوچەکەوە هێناوەو دەریدەخەن ڕێزو پیرۆزێتی ئاوو توخمەکانی تری لێوەیان نزیکن.

ئەگەر بەوردی سەرنج لەهەڵکۆڵینی شاخەکە بدەین، دەتوانین بڵێین ئەم پاشماوەیە پسپۆڕێتیەکەی بەشێوەیەکی گشتی پەیوەستە بەڕێورەسمی مەزەبی و گابەردەکەی بەرانبەرەیشی ئێستا جادەی مەهاباد بەنێوانیاندا دەڕووات پەیوەستە بەشوێنی شاردنەوەی لێپرسراوانی پەرستگاکە، لێرەدا دوو جۆر ڕێورەسمی مەزەبی ئەنجادراون، یەکەمیان لەفەزای ئازددا ئەنجامدراوە، ئەوی دیکە بەگۆرە هەڵکۆڵراوەکە دیارە کە لەدڵی بەردەکەدا دەرهێنراوە، بەڵام بەڵگەکان دەری دەخەن سنووردارێتی ئەم شوێنەوارە بەزۆری و بەکردە لەئەنجامی ڕاکێشانی جادەی قیرتاو بووە، کە بەشێک لەپاشماوەی شوێنەوارەکە لەناوچووە، بەڵام ڕنینی دیواری خۆراوای دەستی چەپ هەتاکوو ئێستاش پاشماوەکەی بەرچاو دەکەوێت.

پێدەچێت شوێنی شاردنەوەی مردوو بووبێت

ئەو چەند پلیکانە شێوە بازنەییانەش کە بەچەندین ڕیز دەوری بیناکەیان داوە لەشوێنی سووتاندنی ئاگرەکەدان، واتە سەنتەری بیناکە پلیکانە زەبرەکانیش هاوشێوەنین کە ژمارەیان بەمەزندە85 پلیکانەن و لە3 لاوە دەوری تەپەی ناوبراویا داوە، کە پێدەچێت تەپەکە شوێنی شاردنەوەی مردو بوو بێت، لە بەشی باشووری تەپەکەدا دەڕوانێت بەسەر گوندی (وسوکەند) کونێک هەیە، بەقووڵی75سم هەڵکۆڵراوەو کۆتاییەکەی دەگاتەوە بەژوورێک لەناو تەپەکەدا، لەوانەیە ئەو کونە شوێنی تایبەت بەدەروازەی ئەسڵی ئەو بینایە بووبێت کە ئێستا بەگڵ داپۆشراوەو پڕ بووەتەوە، لەوێشەوە بەڕێرەوێک دەگەیتەوە بەکونێک کەپاشماوەی ئاگر و ڕەشی بەدیوارو بنمیچەکەیەوە دیارە، وادیارە لەو ڕێرەوەدا ژوورێک هەبوو بێت کە بەڕێژەیەک گەورە بووە و بەکارهێنراوە بۆ ئامادەکردنی خۆراک، لێرەش بەدواوە دەگەیتەوە بەڕێرەوێکی تری دەرکەوتووی نوێ کە دەتگەیەنێت بەژمارەیەک ژووری ترو شوێنی نادیاری پەرستگای ئاگرەکە، لەوێشەوە ڕێرەوەکە بەردەوامی هەیە و دەڕوات لەدیواری باشووری تەپەکەشدا دیمەنی کەناڵێکی ئاو دیارەو چووەتە ناو تەپەکەوە، وادیارە ئەم تەپەیە ئاوی بۆ ڕاکێشراوە ئەوەش بەهۆی ئاوی گوندی کارێزە بووە، کە بەشی باشووری خۆراوای پاشماوەکەی گرتووە وە گەیشتووە بەتەپەکە، لە بەشی خۆرهەڵاتی کەناڵی ئاوەکەدا ڕێزێک بەردی تر بەرچاو دەکەون، کە بووەتە بەشێک لەبەردە کونتەو درێژ بووتەوەو دەگاتەوە بەناو ڕووبارەکە بەگۆشەیەکی45نمرە، هەروەها بەلای هاوتەریب دەبێتەوە، لەگەڵ جادە بەردینەکەدا کەبەشێکی تێکچووە پێدەچێت ئەو ڕیزە بەردە پاشماوەی دیوارەکانی قەڵاکە بێت یان بۆ پاراستنی شارەکە شوورەیەک بێت دانرابێت دووریش نییە پاشماوەی بەنداوێکی کۆن بێت، کە لە ڕۆژگاری دەسەڵاتی ماناییدا درووستکرابێت، بەمانای بیناکە پاشماوەیەکی پیرۆزو گرنگی بیناسازی مانایی بێت، لە شاری وێرانبووی درایوسادا بووە و ڕۆژگارەکەی گەورەترو شکۆدارتر کردووە، بەپێچەوانەی ئەمڕۆکە دەبینین وێرانەیەکە بیناکەش لەباشترین شوێنی شارەکەدایە کەبووەتە بەشێک لەبنەمای ڕەسەنی شوێنەکەو بەشەکانی تری دیارە لەژێر خاکەدا شاردراوەتەوە کە یەکتری تەواو دەکەن.

پیاوانی ئایینی لێپرسراوانی ئەم پەرستگایە، واتە پەرستگای ئاگر دانیشتووانی بەردەوامی ئەم شوێنە پیرۆزە ببوون، بەڵگەش بۆ ئەمە لەنزیکی ئەم بینایەدا بینای تر درووستکراون بۆ مانەوەی هەتاهەتاییان، هەموو ئەم بەڵگانە گومان دەرۆنین بۆ گەیشتن بەپایەو پلە کە لەناویانا بەمیرات بۆیان ماوەتەوە، پلەوپایەو وەرگرتنیش هەموو چینەکانی کۆمەڵگەی ڕۆژگاری مانایی گرتۆتەوە.

بەردەوام شوێنێکی پیرۆز بووە

لەوانەیە پادشاکانی مانایی و دەرباریان و دانیشتووانی شارەکە و هیی شارەکانی تری مانناا ساڵانە هاتبن بۆ شوێنە دیاریکراوەکان یان مانگانە بۆ بەجێگەیاندنی ڕێورەسمی ئایینی و تەشەریفاتە تایبەتییەکان و پێشکەشکردنی دیاریەکان بەشوێنە پیرۆزەکە، کە بۆیان هێناون ئەم پەرستگایە لە ڕۆژگاری مادو هاخامەنشی تاوەکوو کۆتایی حکومەتی ساسانی پڕ شکۆداری پارێزراوەو بەردەوامیش شوێنێکی پیرۆز بووە و ماوەتەوە، پەرستگای بەردە کونتە لەبەهاری ساڵی1364 (1985) دوای کاری لێکۆڵینەوەو

کنەو پشکنین تێیدا لەلایەن (بەهەمەنی کارگەر) بەپێی پێشنیازی ئیدارەی فەرهەنگی گشتی ئازەربایجانی خۆراوا، شوێنەوارەکە وەکوو پاشماوەیەکی شوێنەواری میللی ئێران تۆماکراوە.
ئەم پەرستگا کۆنە، بینازسایەکەی گرنگە و سنووردارە بەکەسی ئێرانییەوە، لەهەزارەی یەکەمی پ.ز ئومێدەوارین کنەوپشکین و لێکۆڵینەوەی زانستی شوێنەوارناسی لەئایندەی نزیکدا تێیدا ئەنجامبدرێت و گۆشە تاریکەکانی و شوێنە نەناسراوەکانی ئەو پەرستگایەو کۆمەڵە بەردە گەورەکانی دەربکەون بۆ خزمەتی مێژووی کۆنی ناوچەکەو چمکە شاراوەکانی کە لە ڕۆژگاری ئەمڕۆماندا مەزندە بۆی دەچین.
هەندێک ڕاو بۆچوون لەسەر پەرستگاکە
کەدێنیە سەرباسی پەرستگای بەردە کونتەی ناو شاروێران، لە باکووری شاری مەهاباد دەبێت ئەو بخەینە بەرچاومان کە پەرستگای ناوبراو بەشێکە لە مێژووی پاشماوەی شوێنەوارەکە (فەقرەقا) یان (فەخریکا) ش گوڕێکی هەڵکۆڵراوی بەردینە، لەهاوشێوەی قزقەبان و ئەو گۆڕانەی تری ناوچەی کرماشان، لەوانە دوکان دادو یان زین دانی زوحاکی ناوچەی هەورامانی خۆرماڵ ئەو گۆڕەو پەرستگایەش کە دەکەونە ناو شار وێران دەبنە چەند ئەڵقەیەک لەو زنجیرە گەورەیەی کە ناوی شاروێرانی لێنراوەو بەهەموویان بەڵگەن بۆ شارستانییەتێکی دێرین، ئێمە لەم ڕاو بۆچوونەماندا دەبێت ئاماژە بەوەبدەین کەشاروێران لە ڕۆژگاری خۆیدا ڕووەو خۆر پاشماوەکانی لەخانووبەرە درووستکراون، بەڵگەش بۆ ئەمە بەکەلاوە وێرانەکانییەوە دیارن لەوانە پەرستگاکەی دێت، لەم دیاردەیەدا ناوبراو هاوشێوەی شاری (حەزەر) یان (حەترا) ی شاری ڕۆژدێت، ئەمەش پەیوەستە بەداب‌ونەریتی ئایینەکەو نموونەی ئەوەش پەرستگای ئاگری بەردە کونتەیەو پاشماوەکەی ساڵی 1985کاری و کنەوپشکنینی تێداکراوە لەئێستادا شارەکە لەبەر ئەوەی کاری کنەوپشکنینی بەرێگای زانستی تێدا نەکراوە، ناتوانی ڕاو بۆچوونی تەواو لەسەر پاشماوەکە بەگشتی بدەین، بەڵام بەپێی لەتەگۆزەو گڵێنەکانی کە بەڵگەن بۆ ئەو سەردەمانەی بەسەر شوێنەوارەکەدا تێپەڕیون بۆیە دەتوانین بڵێین:
1 هەموو ئەو لەتەگۆزەو گڵێنانەی لەسەر پاشماوەی شاروێران پەرستگای ئاگری بەرچاو دەکەون، ئەوە دەگەیەنن کە دانیشتووانی شوێنەوارەکە بەردەوام شارەکەیان لەدوا دوای چاخی هەشتەمی پ.ز ئاوەدان بوون، واتە لە سەردەمی مادەوە هەتاکوو دەگاتەوە بەسەردەمەکانی هاخامەنشنی و سلوکی و ئاشکانی و ساسانی کە دوا سەردەمەو لە ساڵی651 کۆتایی هاتووە کەبەدوریناز‌انم لەلایەن ئەعرابەکانەوە کرابێتە شارێکی وێرانە.
2 شوێنی شارەکە کە ڕووی لەخۆرە پێوەی دیارە کە دانیشتووانەکەی خۆر پەرست بوون، بۆیە دەڵێن ئایینی خۆرپەرستی بەر لەئایینی زەردەشتی لەناو ماناییەکاندا بڵاوبووەتەوە، ئەمانە عەشرەتێک و حەوت عەشیرەتی دەوڵەتی مادیان پێکهێناوە، بەسەرۆکایەتی دیاکۆ مانایی بەڵگەی بەرچاویش بۆ ئەو بۆچوونە ئەو نەخشەو نیگارانەیە کە بەسەر لەتەگۆزەو گڵێنەکانەوە بەرچاو دەکەون، کە شێوەی چەپکە تیشکیان وەرگرتووە و بەنینۆک نەخشێراون و ئەمەش ڕاستی ئایینکەو سەردەمەکە بەرجەستە دەکات.
3 پێدەچێت بەپێی پاشماوە شوێنەوارەیەکەی شاروێران و قەڵاتی زێویەی ناوچەی سەقزو قەڵایچەی بۆکان سەرەتای شارستانییەتی شارنشینی مادەکان لە ناوچە گوندنشینەکانەوە دەستپێکردبێت و دواتر بەرەو شار درووستکردن هەنگاویان نابێت، سەرچاوەکانیش باس لەوەدەکەن کە دیاکۆ یان دێوسپی هەروەکوو لەوەو بەر ئاماژەماندا، بەردی بناغەی بۆ دەوڵەتی ماد دانابێت، واتە دەسەڵاتیان لە ناوچەی گوندشنیی کوردستانی ڕۆژهەڵاتی لەوێوە بەرەو درووستکردنی شار گەیشت و بەپایتەخت هەروەکوو لەئەکبەتانە یان هەگمەتاندا بەرچاو دەکەوێت شار وێرانیش دەچێتە ناوچوارچێوەی سنووری دەسەڵاتیانەوە، کە پێدەچێت ڕۆڵی کاریگەریی گێڕابێت لە ماوەی دەسەڵاتیاندا.
4 لەڕووی ئایینییەوە پەرستگای ئاگری بەردەکونتە پێدەچێت، بۆهەمان دەسەڵاتی پادشای ناوبراو بگەڕێتەوە، کە بەڵگەی ئەوەمان پێدەدات خۆر پەرست بوون، دیارە ئایینی زەردەشتیش دواتر لەناو هاخامەنشییەکاندا بڵاوبووەتەوە، بۆیە دەتوانین بڵێین پەرستگای ناوبراو مێژووەکەی لەپاشماوەکەی شار وێران و فەقرەقا جیانابێتەوە، کە بەڵگەن بۆ دەسەڵاتی مانایی لە سەردەمی دیاکۆدا کە سەرجۆنی ئاشووری (722-705) گروتوویەتی و بەدیلیەتی بردوویەتی بۆ حەما لەسووریا، بەڵام دواتر گێڕاویەتەوە بۆ دەسەڵات.
5 ماناییەکان ئاگریان نەپەرستووە، بەڵکوو یەزدانی بوون کە خۆرپەرست بوون، بەڵام ئاگر لایان بەچاوی خۆرچوێنراوە، بۆیە پیرۆزی ئاگرەکە لەخۆرەکەدا بەرجەستە بووە، ئەعرابەکانیش هەموو ئەوانەیان بەئاگر پەرست ناوبردووەو ناوی زەندیق یان لێناون، ئەمە ناولێنانێکی هەڵەیەو دوورە لەڕاستیەوە کە پێویستی بەڕاستکردنەوە هەیە.
سەرچاوە
گۆڤاری مەهاباد بەشی فارسی،
ژمارە 151 ساڵی1392 (2013) ل58-59

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا
شار و شارۆچکەکان: مەهاباد

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
کاتی تۆمارکردن: 2015-09-22
ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 88

پەرستگای عەین دارا

[20220408013004410699=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1](https://www.kurdipedia.org/?lng=1)

ئەم شوێنەوارە گرنگە دەکەوێتە گوندی (عەین دارا) نزیک عەفرین لە ڕۆژ ئاوای کوردستان مێژووی بۆ سەردەمی حیسییەکان دەگەڕێتەوە بۆ هەزارەی دووەمی پ، ز بە دیاری کراوی بۆ 1300 پ، ز، ئەم شوێنەوارە بۆ یەکەمجار لە ساڵی 1955 دۆزرایەوە، حیسی یان هیتییەکان باپیران کوردن، لە باکووری کوردستان و ڕۆژ ئاوای کوردستان دەسەڵاتیان هەبووە و چەندین شوێنەواریان لە دوای خۆیان جێهێشتووە.
بەداخەوە ئەم شوێنەوارە گرنگە لە ساڵی 2018دا لەلایەن تورکی داگیرکاری فاشیەوە لە ڕێگای فرۆکەوە هێرشی کرایە سەر و وێران کرا، بەشێکیشیان تاڵان کرد و بردیان لەگەڵ خۆیان
تورکی داگیرکەر هەر خەریکی سڕینەوەی ناسنامەی کوردە دەست ناپارێزێ لە داگیرکردنی خاکی کوردان و سڕینەوەی فەرهەنگ و کلتوریان[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا
شار و شارۆچکەکان: عەفرین
وڵات: ڕۆژاوای کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | فرهاد ناسر
کاتی تۆمارکردن: 2022-04-08
ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 89
پەرستگای گرێ ناڤۆکی

20220619171319419123=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

کۆنترین پەرستگای جیهان دەکەوێتە کوردستانەوە.
پەرستگای گرێ ناڤۆکی (گۆبێکلی تەپە) ، ئەو پەرستگایەیە کە بە کۆنترین پەرستگای جیهان دادەنرێت، مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ 12 هەزار ساڵ پێش ئێستا.
ئەم شوێنەوارە گرنگە دەکەوێتە دووری 15کم لە شاری ئورفەی باکووری کوردستان، پەرستگاکە پێک دێت لە سێ بەشی شێوە بازنەی و ستوونەکانی گەورە و سەرسامکەرن بەجۆرێ کێشیان لەنێوان 5 بۆ 10 تەن دەبێت.
بۆ یەکەمین جار ئەم پەرستگایە لەلایەن جوتیارێکەوە دۆزرایەوە دواتر لەلایەن تیمێکی شوێنەواری ئەڵمانییەوە کاری هەڵکۆڵینی تێدا کراوە، پاشان دەرکەوت کە خاکی کوردان لە دێرزەمانەوە لانکەی شارستانییەت و مرۆڤایەتی بووە و کۆنترین پەرستگای لێ بووە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا
شار و شارۆچکەکان: ئورفە
وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | Farhad.archaeologist

کاتی تۆمارکردن: 2022-06-19

ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 90

پەرستگایەکی زەردەشتیی نۆژەنکراوە لە دەربەندیخان

2015011222014884601=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئەم شوێنەوارە یەکێکە لە شوێنەوارە ئایینییەکانی هەرێمی کوردستان کە وەک شوێنێکی پیرۆزی ئایینیی بۆ بڕوادارانی ئایینی زەردەشتی بەکارهاتووە.
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - هاوڕێ باخەوان
کاتی تۆمارکردن: 2015-01-12
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 91

پەرستگە و ناوچەی شوێنەوارپی عەین دارە لە عەفرین

2022082808425943082 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

عەین دارە، شارێکی مێژوویە لە ڕۆژئاوای گوندی عەین دارە، پێنج کیلۆمەتر لە باشووری شاری عەفرین دوورە. ئەم شارە شوێنەوارییە سێ لای دەشتاییە و زەوییەکەی زۆر لەبارە بۆ بەروبوومی کشتوکاڵی و لە لای ڕۆژئاواوەش دەکەوێتە سەر ڕووباری عەفرین.

ئەم شارە شاکارێکی مێژوویی سەرنجڕاکێش و تایبەتە، لە چەندین باڵەخانە و پارچەی شوێنەوارپی گەورەی وەک پەرستگەیەک، پەیکەری ئاژەڵی باڵدار، پەیکەری ئەبولهۆل، بەردەنووس، باڵەخانەی مێژوویی و پەیکەری بەردینی خواوەند عەشتار پێکهاتووە.

ئەم شارە شوێنەوارییە لە دوو بەشی باکوور و باشوور پێکهاتووە:

بەشی باشوور: بریتییە لە پارچە زەوییەکی 2500 مەتری کە کەمێک لە ئاستی ڕووی زەوی بەرزترە. بە گوتەی شوێنەوارناسان مێژووی دروستبوونی ئەم گوندە بۆ چاخی بەردینی نوێ دەگەڕێتەوە و نزیکەی 10 هەزار ساڵ پێش ئێستا خەڵک لەوێ ژیاون. (ئەم بەشەی گوندە شوێنەوارییەکە تەنها یەک جار هەڵکۆڵینی زانستی بۆ کراوە و لە ئەنجامدا کۆمەڵێک کەلوپەلی بەردینی و پێکهاتەی باڵەخانە دۆزراونەتەوە، کە مێژووەکەیان بۆ چاخی بەردینی نوێ دەگەڕێتەوە).

بشی باکوور: بەشی باکووری گوندی شوێنەواری عەین دارە دابەش دەبێتە سەر دوو لق.

لقی یەکەم: لە پارچە زەوییەکی تەخت بە ڕووبەری 4600 مەتری چوارگۆشە پێکهاتووە و شاری ژێر زەوپی پێی دەڵێن. بە گوتەی شوێنەوارناسان ئەم بەشە لە شارە شوێنەوارییەکە، لە کۆتاییەکانی دوو هەزار ساڵ پێش زایین بە کۆمەڵێک دیوار و بنکەی چاودێری و چوار دەروازە پارێزراو بووە، تا ئێستاش بەشێک لەم شوێنانە ماونەتەوە. (ئەم بەشەی گوندی شوێنەواری عەین دارە تا ئێستا هیچ کارێکی شوینەوارپی و کنە و پشکنینی بۆ نەکراوە).

لقی دووەم: لێرە گردی بەناوبانگ و مێژوویی عەین دارەی لێیە، ڕووبەرەکەی 7500 مەتری چوارگۆشەیە، شوێنەوارناسان شاری سەرەوە (فەوقانیە)ی پێ دەڵێن. گرنگترین شوێنەوارەکانی ئەم بەشە پەرستگایەکی گەورە و مێژوویە، کە هێشتا مێژووی دروستکردنی بە تەواوی دیار نییە، بە دڵنیاییەوە هۆکارەکەی بۆ ئەنجامنەدانی کاری هەڵکۆڵین و کنە و پشکنینی شوێنەوارپی دەگەڕێتەوە، بەڵام مێژووی نیشتەجێبوون لەم شارە شوێنەوارییە تا سەردەمی عوسمانییەکان بێ دابڕان بەردەوام بووە.

سەرچاوە شوێنەوارییەکان ڕایان وایە مێژووی دروستکردنی ئەم پەرستگەیە بۆ سەردەمی هیتی و هوریەکان دەگەڕێتەوە.

بیناسازییەکەی نزیکە لە شێوازی بیناسازیی هلێنستی کە تێکەڵەیەکە لە شێوازی بیناسازی هوری و میتانی، ئەم شێوازەش لە ناوچەکانی باکووری سووریا (ڕۆژئاوای کوردستان) باو بووە.

ئەم ناوچە شوێنەوارییەش هەر وەک ناوچە شوێنەوارییەکانی تری ڕۆژئاوای کوردستان بە هۆی بەردەوامی شەڕ و نالەبارپی ژینگەکەی، دوچاری تێکچوون و ڕووخان بووەتەوە، تەنانەت لە ساڵی 2018 بە هۆی بۆردومانی هێزە ئاسمانییەکانی تورکیا نزیکەی 60%ی ئەم پەرستگەیە ڕووخاوە و وێران بووە.

ئامادەکردنی: سارا سەردار
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا
جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو
جۆری شوێن / شوێنەوار: تێکدانی شوێنەوار
جۆری شوێن / شوێنەوار: کۆشک
شار و شارۆچکەکان: عەفرین
وڵات: ڕۆژاوای کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری باسکورد - 2022-08-28
کاتی تۆمارکردن: 2022-08-28
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 92

پەرستگەی ئاناهیتا

2014120615573178146=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

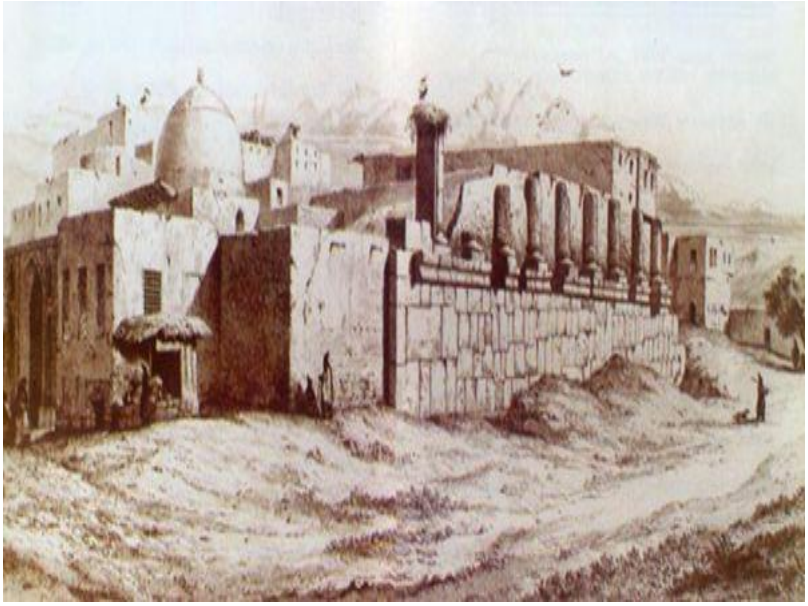

پەرستگەی ئاناهیتا، یەکێکە لە پەرستگە بەردینەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان کە دەکەوێتە بەرزاییەکانی دەشتێک نزیک لە شاری کەنگاوەر بە دووری 94 کیلۆمەتر لە شاری کرماشان. بەپێی نووسین و بەڵگەنامە مێژوویەکان ئەم پەرستگە بەردینە پەیوەندی بە مێژووی سەردەمی ئەخمینی و ئەشکانی و ساسانییەکانەوە هەیە، بەڵام هەندێک لە پسپۆڕان ئەم کۆشکە بۆ سەردەمی ساسانییەکان دەدەگەڕێننەوە.

تەلارسازیی پەرستگەی ئاناهیتا

ئەم پەرستگەیە وەک شوێنێک بۆ ئاهەنگگێڕان و بۆ پاکی و پەرستنی ئاناهیتا، ئەو فریشتەیەی کە بە پاسەوانی کانیاو و باران ناسراوە بەکارهاتووە. پەرستگەی ئاناهیتا بە بەرزی 32 مەتر درووستکراوە. قەبارەی ئەم بینا مێژوویە لە خوارەوە بۆ سەرەوە کەم دەبێتەوە، هەروەها شێوەی زیگوراتی هەیە، کە بە هاوتەریب لەگەڵ شێوازی زیگوراتی ئێران دادەنرێت. پەرستگەکە بە دیواری بەردین دەورە دراوە و سەکۆی درووستکراوە بۆ ئەوەی هاوتا بێت لەگەڵ گردەکە.

ڕووبەری سەرەکی پەرستگەکە

پەرستگەکە لە بەشی باشوورە، دەرگای چوونە ژوورەوەی بیناکە لە هەردوو لایەوە پلیکانەی هەیە و هاوتەریبە لەگەڵ لای باشوور، لەوێوە خەڵکیان بردووەتە ناو پەرستگەکە. لە سەرووی پەرستگەکە پێکهاتەیەکی چوار کەوانەیی هەبوو کە هاوشێوەی پەرستگە ئاگرینەکانی دیکەی ئەو سەردەمە بووە. لەم بەشەی سەرەوە سەری چوار مانگا ڕووبەڕووی یەکترن و لە کاتی کێشانی ئاودا وێنەی سەری مانگاکان لەسەر ئاوەکە دەچەسپێنرێت. لە ناوەڕاستی باڵەخانەکە بۆشاییەک هەیە کە ئاوی چەمەکانی تێیدا کۆدەبێتەوە و حەوزێکی بچووکی چوارگۆشە پڕدەکاتەوە، قووڵییەکەی 20 سم دەبێت.

کەلوپەلە دۆزراوەکان

یەکێک لەو شوێنەوارە گرنگانەی لە پەرستگەکەدا دۆزراونەتەوە، تابووت لەگەڵ کەلوپەل و تەرمەکانی ناویانە، کە زانیاری زۆر باشمان دەست دەخەن، هەروەها سکە، کەلوپەلی برۆنزی، ملوانکە، گوارەی زێڕین بە وێنەی پیاوێکی باڵدار و هەندێک کەلوپەلی دیکە لەم گۆڕانەدا دۆزراونەتەوە. شوێنەوارە مێژوویەکانی دیکە کە لە پەرستگەی ئاناهیتا دۆزراونەتەوە بریتین لە دراو و سکەی سەردەمی ئیسلامی و خەلیفە ئیسلامییەکان.

ئەم گەنجینە بەنرخە پڕە لە چەندین جۆر سیرامیکی نەخشێنراو و چەسپاو بە ڕەنگی سەوز و زەرد.

بەردە نووسراوەکان

لەسەر هەندێک لە بەردە نەخشێنراوەکانی دیواری ڕۆژهەڵاتی پەرستگەکە، شکڵ و شێوەی وەک خاچی شکاو، ئەستێرە، خۆر، بزنی کێوی، چەرخ، شێوەی ئەندازەیی، ڕووەک، ماسی، ماسی و ئاو، لەنگەری کەشتی و.... هتد دەبینرێت.

ئامادەکردنی بابەت: ڕۆیا سەردار

[2][1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا

شار و شارۆچکەکان: کرماشان

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان

[2] ماڵپەڕ | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی 2024-03-03 -baskurd.basnews.com

کاتی تۆمارکردن: 2014-12-06

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 93

پەرستگەی مێژووێی حاجی لەناو چووە

2018070811151096714=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

پەرستگەی حاجی لەلایەن دەوڵەتی تورکیاوە ڕووخێنرا و چەندین ساڵ وەک کەلاوەیەک مایەوە و ئێستا تەنیا چەند بەردێک و بناغەکەی ماوەتەوە.

گوندی حاجیکاش شوێنی ژیانی هاوبەشی کورد و ئەرمەن بوو. ئەو گوندە 3 جار لەلایەن دەوڵەتی تورکیاوە سوتێنرا. دەوڵەتی تورکیا ساڵی 1930 و لەکاتی کۆمەڵکوژیی زیلاندا بەشێکی زۆر لە دانیشتووانی گوندی حاجیکاش کوشت و ئەوەشی مایەوە ڕایگواستن. گوندەکە لە دوای ئەو کۆمەڵکوژییە بەتەواوی چۆڵکرا. لەو کۆمەڵکوژییەدا شوێنەوارە مێژوییەکانی گەلی کورد و ئەرمەن لەو گوندەدا ڕووخێنران. یەکێک لەو شوێنەوارانە پەرستگەی مێژووێی حاجی بوو.

پەرستگەی حاجی لەلایەن دەوڵەتی تورکیاوە ڕووخێنرا. ئێستا جگە لە چەند بەردێک و بناغەکەی هیچی لێنەماوەتەوە. ئەو پەرستگەیە وەک ناوەندێکی حەج بوو بۆ ئەرمەنییەکانی ئەو ناوچەیە، بەڵام تا ئێستا ئەوە بە ڕوونی دیار نییە پەرستگەکە لەلایەن کێ و کەی درووستکراوە.

هاووڵاتییانی گوندی حاجیکاش دەڵێن پێشتر ئەرمەنییەکان بۆ حەج دەهاتنە حاجیکاش. ئەو ئەرمەنییە بهاتایەتە ئێرە دەبووە حاجی. ئەوکاتە گوندەکە ناوی کاش بوو، دوای ئەوەی ئەو هاووڵاتییانە سەردانی گوندەکەیان دەکرد و دەبوونە حاجی، ئیتر وردەوردە بە گوندەکەیان دەوت حاجیکاش، بەڵام ئەو شوێنەوارە مێژوییە لەگەڵ تێپەڕبوونی کاتدا لەناوچوو.

بەپێی زانیارییە هەندێک لە هاووڵاتییانی ئەو گوندە، مێژووی ئەو گوندە و پەرستگەکە دەگەڕێتەوە بۆ 3 هەزار ساڵ لەوە پێش و بۆ سەردەمی ئورارتوییەکان.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا

شار و شارۆچکەکان: وان

وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری ئەی ئێن ئێف نیوز - 2018-07-08

کاتی تۆمارکردن: 2018-07-08

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 94
پەرستگەیەکی نهێنی جووەکان، لە شاری کفری دەدۆزرێتەوە

2022024162210411338=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

پەرستگەیەکی نهێنی جووەکان، لە شاری کفری دەدۆزرێتەوە

عوبێد محەمەد، بەڕێوەبەری شوێنەواری کفری بە تۆڕی میدیایی ڕووداوی ڕاگەیاند، ئەم خانووە یەکێکە لە خانووە کەلەپوورییە گرنگەکانی شارۆچکەی کفری کە مەترسیی ڕووخانی لەسەرە و ماڵی کەسایەتییەکی دیاری جووەکان بووە بە ناوی داود زەریفە.
بەهۆی ئەو مەترسییانەی ئەوکات لەسەریان بوو، جووەکان خۆیان لەم ماڵەدا حەشار دەدا.
خانووەکە 361 مەتر دووجایە، چوار هۆڵ و حەوشەیەکی هەیە. دوو لە ژوورەکان ڕووخاون، لەگەڵ ژێرزەمینێکی گەورە کە بە شێوازێکی ئەندازەیی سەرنجڕاکێش درووستکراوە هەشت شوێنی هەواگۆڕکێی تێدایە و جیاوازیی پلەی گەرمی زیاتر لە 10 پلەیە لەگەڵ کەشوهەوای دەرەوە.

باوەڕوایە زۆربەی جووەکانی شاری کفری ئەو شارەیان بەجێ نەهێشتبێت، بەڵکوو لە ڕێگەی گۆڕینی ناسنامەوە خۆیان بە تورکمان ناساندبێ و ناسنامەی ڕاستەقینەی خۆیان شاردبێتەوە.
ئەمە بۆ بەشێکی زۆر لەتورکمانەکانی هەولێر و کەرکووکیش ڕاستە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا

دەیە:	20ەکان (20-29)
سەدە:	سەدەی 21 (2000-2099)
شار و شارۆچکەکان:	کفری
وڵات:	باشووری کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] تی ڤی & ڕادیۆ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | کەناڵی ڕوداو

کاتی تۆمارکردن: 2022-04-24
ناوی تۆمارکار: ڕۆژگار کەرکووکی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 95
پەیکوڵی
20230122211649460562=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

مۆنۆمێنتی پەیکوڵی
ئەم شوێنە مێژوویە، یەکێکە لە شوێنەوارە گرنگەکانی کوردستان کە خەڵکی کۆنی ناوچەکە (بتخانە) یان پێ وتووە. پەیکوڵی شوێنەوارێکی سەردەمی ساسانییەکانە کە دەکەوێتە نزیک گوندی بەرکەل لە دەڤەری دەربەندیخان لە پارێزگای سلێمانی.
ئەم شوێنەوارە لە سەردەمی حەوتەمین پاشای ساسانییەکان بەناوی (نرسێ 293_302زایینی) درووستکراوە و لە تایبەتمەندی و گرنگییەکانی ئەم شوێنەوارە دەتوانین ئاماژە بەوە بکەین کە لەسەر بەردە بەکارهاتووەکانی بۆ بەشی دیوارەکانی ئەم بینایە، کۆمەڵێ نووسراو هەیە کە بە هەر دوو زمانی پەهلەوی ئەشکانی و فارسی ناوەڕاست نووسراوە ، یەکێکە لە درێژترین دەقەکانی ئەو زمانانەیە تا ئێستا دۆزرابێتەوە. پادشای ساسانی ئەم مۆنۆمێنتەی لەسەر ڕێگەی پایتەختی ساسانیەکان (تەیسەفون مەدائین) و شاری ئایینی (شیز) لە هەرێمی ئازەربایجان بوونیاد نا بۆ ئەوەی هەموو ڕێبواران بتوانن ببین.
شێوازی بینای شوێنەوارەکە
مۆنۆمێنتەکە بینایەکی چوارگۆشەی 10 بە10 مەتر چوارگۆشە بووە کە لەسەر هەر ڕوویەکی پەیکەرێکی پادشا دانرا بووە، دیوارە نووسراوەکانی چەند بلۆکی بەردین بوون کە هەندێکیان ون بوون و ئەو بەردانەی کە نووسراویان لەسەربوە ئێستا لە مۆزەخانەی سلێمانی پارێزراون. لە ساڵی 2006ەوە تیمێکی شوێنەوارناسی ئیتالی کاری لەسەر دەکەن ، ماوەیەک پێش ئێستا چەند بەردێکی نوێیان تێدا دۆزیەوە.
دەقە نووسراوەکانی سەر بەردەکان
نووسینەکانی سەر بەردەکان لەم شوێنەوارەدا لەلایەن ئەرنێست هرتزفیلد کاری وەرگێڕانی بۆ کراوە و بە پێی ئەم وەرگێڕانە دەبێ بڵێین نووسینی سەر ئەم بەردانە باس لەو ڕوداوە دەکەن کە ساڵی 293 زایینی کە پاشا (نەرسێ) توانی شۆڕش بەسەر (بەهرامی سێیەم) دا بکات (کە ماوەیەکی کەم بوو دەسەڵاتی پادشایی گرتبوە دەست) ، و لەکۆتاییدا خۆی دەسەڵاتی بەدەست دەگرێت و دەبێتە پادشای ساسانی. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا
جۆری شوێن / شوێنەوار: دیوار
جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن
جۆری شوێن / شوێنەوار: فێرگەی ئایینی
جۆری شوێن / شوێنەوار: هەڵکۆڵراو
سەدە: سەدەی 03 (0200- 0299)

شار و شارۆچکەکان: دەربەندیخان

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان؛ فەیسبووک؛ پەیجی (Kurdish Visual Art) ڕۆژی 2023-01-21

کاتی تۆمارکردن: 2023-01-22

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 96

پەیکەری تەشی ڕێسەکەی ئیلام

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20220619191523419130

کۆنترین تەشی ڕێسی هەر کوردە
تەشی ڕێسەکەی ئیلام لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان:
ئەم پەیکەر نیگارە بەردینە کە ئێستا لە مۆزەخانەی لوفەری فرەنسا دانراوە، کاتی خۆی لە شاری باستانیی شووشی ئیران دۆزراوەتەوە، ساڵژمارەکەی ئەگەڕێتەوە بۆ سەدەی حەوتەم و هەشتەمی پێش ساڵژمێری عیسایی، قەوارەکەی 9 بە 13 سانتیمەترە. لەم نیگارە لە سەر بەرد بەرجەستەکراوەدا، بانوویەکی ئیلامی لە سەر کورسییەکی چوارپێچکەیی دانیشتووە، لاقی چەپی هێناوەتەوە ژێر ڕانی ڕاستی، تەشییەکی بە دەستەوەیە و ئەوەندە سەرقاڵی ڕستنە، هێشتا نەیپەرژاوەتە سەر ئەوەی ئەو ماسییە سوورەوەکراوە بخوات، کە لە سەر مێزێک لە بەردەمیدا بۆیان داناوە، بەوەدا کە کارەکەرێک لە دواوە باوەشێنی ئەکا، دیارە ئەم ژنە بانووی بانووان بووە، دەسەڵاتدار یا شاژن بووە.
تا ئەمڕۆش ژنانی دێهاتەکانی کوردستان، کە لە هەموو کاروبارێکی سەرەکیی ڕۆژانەیان ئەبنەوە، دەست ئەدەنە تەشییەکانیان و خوری ئەڕێسن بۆ ئەوەی گۆرەوی و پووزەوانە، بەڕە و کلیم و شتی تری پێویستی ناو ماڵی لێ بچنن.
ئیلامییەکان (3500- 645ی پێش ساڵژمێری عیسایی) گەلێکی پێشکەوتوو بوون لە ناوچەیەکی فراوانی باشووری ڕۆژهەڵاتی ئێرانی ئەمڕۆ ژیاون، مێژووەکەیان بە سەر چەند سەردەمێکدا دابەش ئەکرێ. شاری (شووش یا سوزیانا) پێتەختی دەوڵەتەکەیان بووە، کە بە عیبری (شووشان) و بە لاتینی (سوسا)ی پێ وتراوە. ئەم شارە یەکێکە لەو کۆنترین شارانەی جیهان کە هەموو دەم ئاوەدان بووە. هەندێک مێژوونووس ئەڵێن ئیلامییەکان کڵێس بوون (لەناو جوون)، بەڵام لوڕەکان ئەو بۆچوونە بە درۆ ئەخەنەوە و ئیلامییەکان بە پێشینان و بە باووباپیرانی دێرینەی خۆیان ئەزانن.
ژاک دێ مۆرگان (1857- 1924)ی فرەنسایی ئەندازیار، زەویناس، میسرناس، شوێنەوارناسی ئاسیای نزیک و سکەناس، لە ساڵی 1897ەوە تا ساڵی 1908 لە شووش خەریکی گەڕان و هەڵکۆڵین بووە بە دوای شوێنەوارەکانی دەوڵەتی باستانیی ئیلامدا. ئەم شوێنەوارناسە بێجگە لەم نیگارە جوانە بەرجەستەکراوەی سەر بەرد، زۆر شت و کەرەستەی مێژووییی لەو ناوچەیەدا ئەدۆزێتەوە، کە بەشێکیان لە مۆزەخانەی لوڤر لە فرەنسا دانراون.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو
شار و شارۆچکەکان: ئیلام
وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | Farhad.archaeologist

کاتی تۆمارکردن: 2022-06-19

ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 97

پەیکەری خواوەند ئانۆ لە مۆزەی دهۆک

2023041122494148151 7=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

پەیکەری خواوەند ئانۆ لە مۆزەی نیشتمانیی دهۆک کە مێژووەکەی بۆ 3600 ساڵ پیش زایین دەگەڕێتەوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو

دەیە: 01ەکان (00-09)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-04-11

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 98

پەیکەری خواوەندی دایک لە مۆزەخانەی دهۆک

20230410125059481085=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

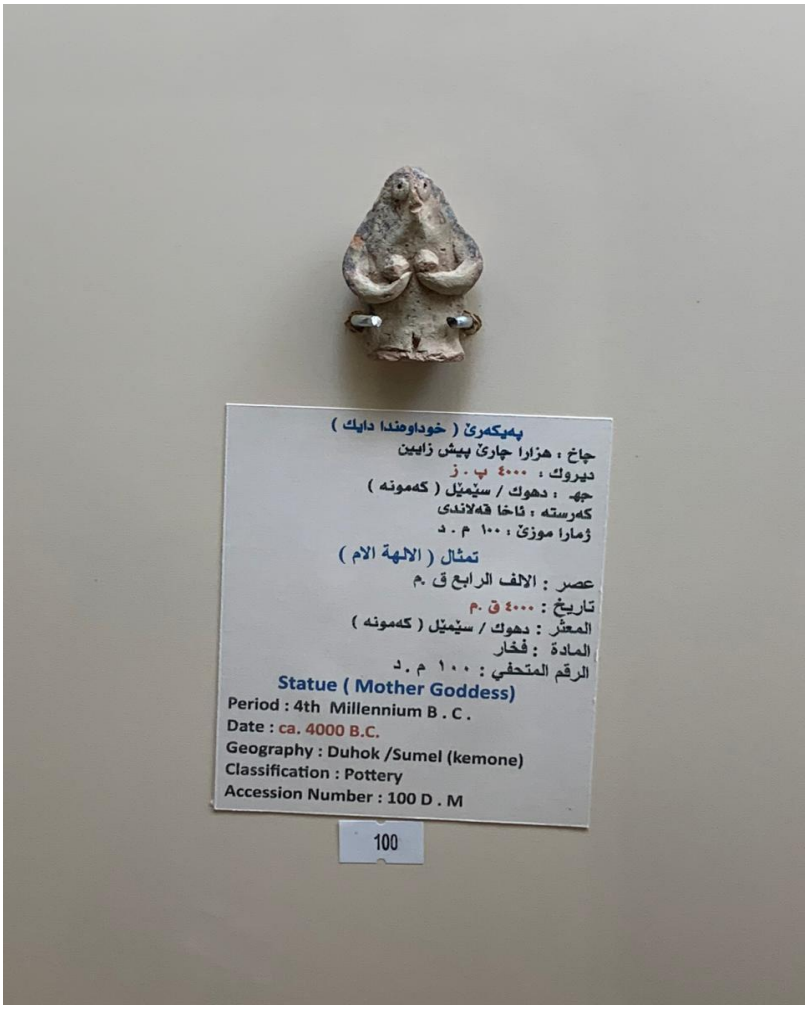

یەکێک لە پەیکەرەکانی ناو مۆزەخانەی دهۆک پەیکەری (خواوەندی دایک) ە. پێکهاتەی ئەم پەیکەرە قوڕی سوورکراوە و لە شارۆچکەی سێمێل دۆزراوەتەوە و مێژووەکەی بۆ 4000 ساڵ پێش زایین دەگەڕێتەوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-04-10

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 99

پەیکەری شێرێکی بەردینی لە مۆزەخانەی دهۆک

2023042013562448394 7=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

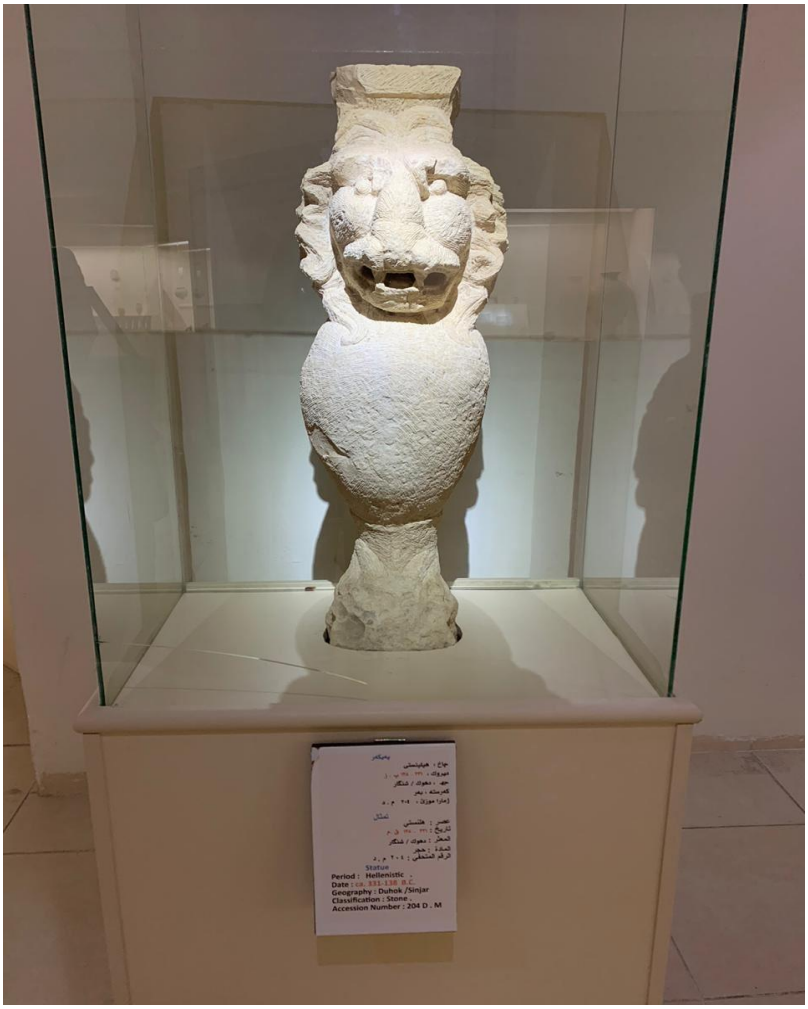

پەیکەری شێرێکی بەردینی لە قەبارەی گەورە کە لە شەنگال دۆزراوەتەوە و لە مۆزەخانەی نیشتمانیی دهۆک پارێزگاری لێ دەکرێت. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو

شار و شارۆچکەکان: شنگال

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-04-20

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 100
پەیکەری گودیا لە مۆزەخانەی دهۆک
2023041121431348149 7=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

پەیکەری گودیا لە مۆزەخانەی نیشتمانیی دهۆک کە مێژووەکەی بۆ 2090 پێش زایین دەگەڕێتەوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو
جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
دەیە: 90دەکان (90-99)
سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2023-04-11

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 101

پەیکەرێک بە قەبارەی سرووشتی لە مۆزەخانەی دهۆک

2023041021224748123 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

یەکێک لە پەیکەرە سەرنجڕاکێشەکانی ناو مۆزەخانەی نیشتمانیی دهۆک کە بە قەبارەی سروشتی دروست کراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-04-10

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 102
پەیکەرێک لە مۆزەخانەی دهۆک
https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20230411221003481505

پەیکەرێکی کۆن لە مۆزەخانەی نیشتمانیی دهۆک کە مێژووەکەی بۆ 3500-3600 ساڵ پێش زایین دەگەڕێتەوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو
دەیە: 01ەکان (00-09)
سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان: دهۆک
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2023-04-11

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 103

پەیکەرێکی برۆنزی سەردەمی میتانی لە مۆزەخانەی دهۆک

2023041022405648127 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

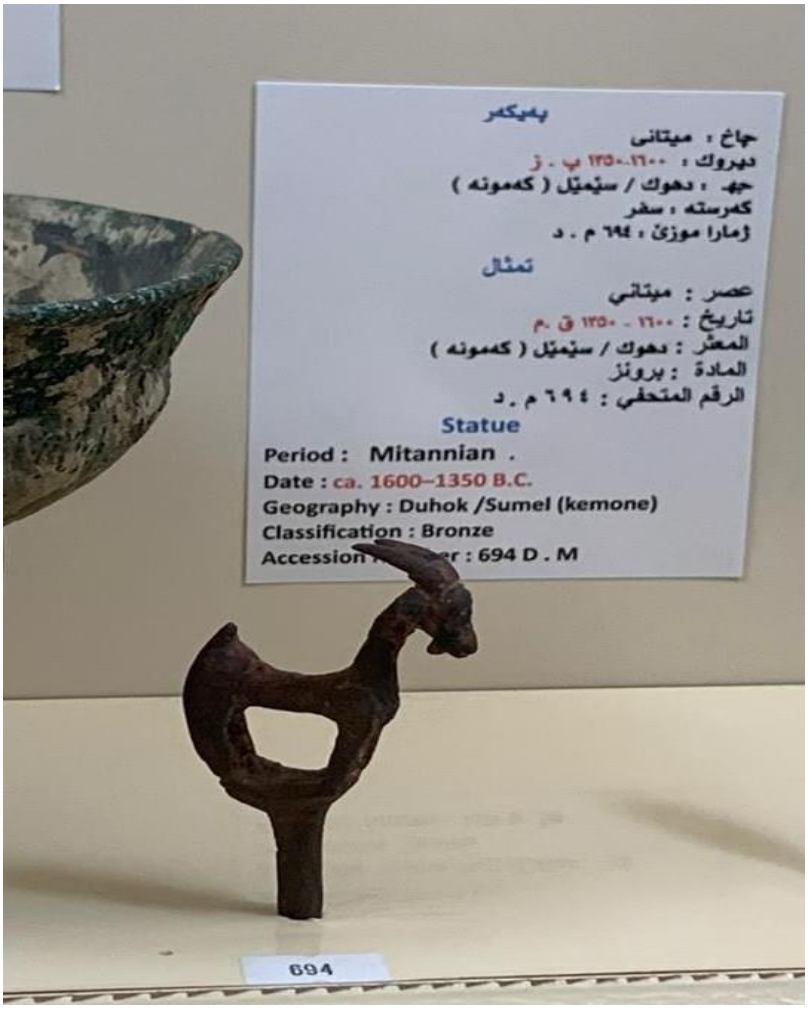

پەیکەرێکی برۆنز کە مێژووەکەی بۆ سەردەمی میتانییەکان دەگەڕێتەوە و لە ئێستادا لە مۆزەخانەی نیشتمانیی دهۆک پارێزراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-04-10

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 104

پەیکەرێکی خواوەند ئانۆ لە مۆزەخانەی دهۆک 01

2023041516035748271 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

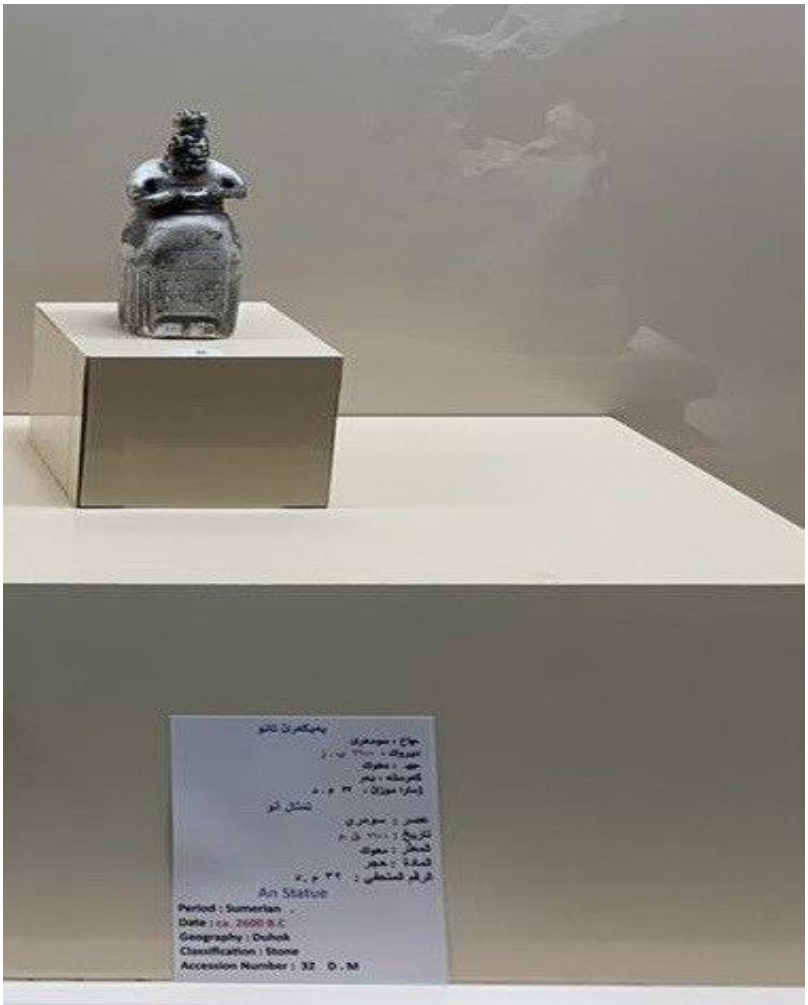

پەیکەرێکی خواوەند ئانۆ لە مۆزەخانەی نیشتمانیی دهۆک.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-04-15

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 105
پەیکەرێکی درووست کراو لە عاج لە مۆزەخانەی دهۆک

2023041515312848269 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

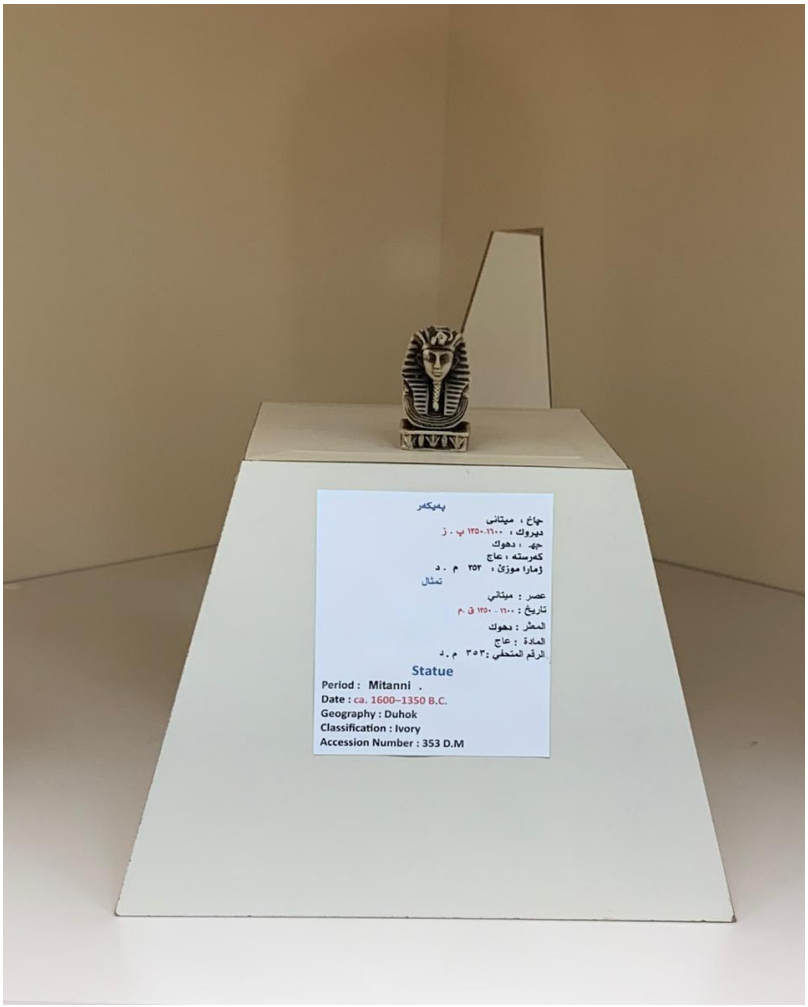

پەیکەرێکی درووست کراو لە عاجی فیل کە مێژووەکەی بۆ سەردەمی میتانییەکان دەگەڕێتەوە و لە ئێستادا لە مۆزەخانەی نیشتمانیی دهۆکدا پارێزراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2023-04-15

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 106

پەیکەرێکی سەردەمی سومەری لە مۆزەخانەی دهۆک 02

2023041515491148270 7=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

پەیکەرێکی سەردەمی سومەرییەکان لە مۆزەخانەی نیشتمانیی دهۆک.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-04-15

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 107

پەیکەرێکی سەردەمی سومەرییەکان لە مۆزەخانەی دهۆک

2023041121180848148 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

پەیکەرێکی سەردەمی سومەرییەکان لە مۆزەخانەی نیشتمانیی دهۆک کە مێژووەکەی بۆ 2400 ساڵ پیش زایین دەگەڕێتەوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی باسکورد - 2023-04-11

کاتی تۆمارکردن: 2023-04-11

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 108
پەیکەرە شوێنەوارەکانی چیای نەمروود لە باکووری کوردستان

2022082410484143002 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

چیای نەمروود، یان نەمروود داغ، لە شوێنەوارە گرنگ و سەرنجڕاکێشەکانی کوردە لە باکووری کوردستان. ئەم شوێنەوارە لەبەر چەند گرنگییەکی تایبەت، لە ساڵی 1987 لە ناو لیستی کەلەپووری جیهانی (یونسکۆ) تۆمارکراوە.
شوێنەواری چیای نەمروود، دەکەوێتە دووری 40 کیلۆمەتر لە شارۆچکەی کۆلیک لە پارێزگای سەمسووری باکووری کوردستان.. پەیکەرە شوێنەوارییەکانی چیای نەمروود، لە گەورەترین شوێنەوارەکانی سەردەمی (هیلنیستی) ن، کێشی هەندێ لەو پەیکەرانە دەگاتە نزیکەی نۆ تەن.
ئەم ناوچە شوێنەوارییە لە سەردەمی پاشا ئەنتیۆخوسی یەکەم (Antiochus) (دووەمین پاشای دەسەڵاتداری کۆماژەن/ کۆماگەل/ commagene) بنیادنراوە و وەک ئارامگای ئەم پادشایە دەناسرێت، هەرچەندە دوای چەند ساڵ لە کنەوپشکنینی شوێنەواریی لەم ناوچەیە، هێشتا گۆڕی ئەنتیۆخوسی یەکەم نەدۆزراوەتەوە، بەڵام بە گوتەی بەرپرسە شوێنەوارییەکان، بۆ دەستکەوتی زیاتری زانستی و شوێنەواریی، کنەوپشکنین لەم ناوچە مێژووییە بەردەوامە.
سەرچاوەکان ئاماژە بەوە دەکەن هۆکاری درووستکردنی ئەم پەیکەرانە لەلایەن پاشای کۆماژەن، وەک سوپاسگوزاری و نیشاندانی ڕێژەی ڕێز و خۆشەویستییەکەی بۆ خواوەندەکانی ئەو سەردەمە، هەروەها وەک ڕێزێکی تایبەتی بەرانبەر بە ئەسپەکانی بووە.
شوێنی هەڵکەوتەی جوگرافیی ئەم پەیکەرە شوێنەوارییانە دەکەوێتە بەشی ڕۆژهەڵاتی چیاکە، لەوێ بەرزاییەک هەیە کە پڕە لە پەیکەری بەردین و گەورە، بەڵام هیچ کام لەم پەیکەرانە سەریان پێوە نییە و کامڵ نین.. بە گوتەی سەرچاوەکان هەر لە سەرەتای درووستکردنی ئەم پەیکەرانە، سەریان لێکراوەتەوە و بە جودا دانراون. لە دوای دۆزینەوە و ئەنجامدانی کاری هەڵکۆڵین بۆ ئەم ناوچە شوێنەوارییە، شوێنەوارناسان بە پێی قەبارەی پەیکەرەکان و جۆری بەردەکان توانیان سەری تایبەت بە هەر یەک لەو پەیکەرانە دیاری بکەن و لە تەنیشتیان دابنێن.
بە گوتەی شوێنەوارناسان، پەیکەرە شوێنەوارییەکانی چیای نەمروود دابەش دەبنە سەر سێ گرووپ، گرووپی یەکەم لە پەیکەری خواوەندەکانی ئەو سەردەمە پێکهاتووە، کە هەندێکیان لە شێوەی مرۆڤن و هەندێکیان سەری ئاژەڵیان بۆ درووستکراوە، وەک سەری شێر و باز. لە پەیکەری خواوەندە بەناوبانگەکانی ئەم ناوچەیە، دەتوانین ئاماژە بە پەیکەری خواوەندەکانی هرکول، ئاپۆلۆ، میترا، هیلیۆس و پەیکەری خواوەند زیۆس (خودای خودایان) بکەین، کە لە خواوەندە گرنگ و بەناوبانگەکانی ئەو سەردەمە بوون.
دوو بەشی تری ئەم پەیکەرانە بریتین، لە پەیکەری بنەماڵە و کەسوکاری پاشا ئەنتیۆخوس:
بەشی باشووری ئەم کۆمەڵە پەیکەرە، لە پەیکەری باپیرەکانی (خزمەکانی باوکی) پاشا ئەنتیۆخوس پێکهاتووە.
لە بەشی باکووری ئەم چیایە، پەیکەری بنەماڵە و خزمەکانی دایکی پاشا ئەنتیۆخوس دانراوە.
پاشایەتی کۆماژەن (109 پێش زایین) لە باشووری ڕۆژهەڵاتی ئانادۆل، وەک دەسەڵاتدارییەکی سەربەخۆ دامەزرا و لە کۆمەڵگە و ئایین و کولتووری جیاواز پێکهاتبوو. پاشاکانی ئەم دەسەڵاتدارییە، بۆ نزیکبوونەوەی زیاتر لەگەڵ خواوەندە

جیاوازەکان و ڕێکخستنی ژیانێکی ئارام و خۆش بۆ خەڵکەکەیان، لە شوێنە جیاوازەکانی ناوچە دەسەڵاتداریيەکەیان پەرستگا و زیارەتگای زۆر و جیاوازیان درووستکردووە، پەرستگای چیای نەمروودیش یەکێکە بووە لەو پەرستگا گەورانەی کە پاشاکانی کۆماژەن درووستیان کردووە.

ناوی ئەم دەسەڵاتداریيە کوردییە لەلایەن سەرچاوەکانەوە بەم شێوەیە شیکراوەتەوە:
کۆما بە واتای کۆمبوون، یان خڕبوونەوە دێت، گەل/ دۆڵ، شوێنێکی جوگرافیی کە دەکەوێتە نێوان دوو بەرزایی، بە شێوەیەکی گشتی ناوی کۆماگەل بە واتای: خەڵکی کۆبووەوە لە دۆڵ دێت.
مێژووی دەسەڵاتداریی ئەم ناوچەیە، بۆ سەردەمی ڕۆمییەکان دەگەڕێتەوە. لە کاتی شەڕی ئیمپراتۆرییەتی ڕۆم و پارس، ناوچەی نەمروود، خاڵی سنووری ئەم دوو هێزە بووە، هەرچەندە ئەم ناوچەیە بە فەرمی سەر بە ئیمپراتۆریای ڕۆما بووە، بەڵام پاش ئەم شەڕە، دەسەڵاتدارەکانی ناوچەکە، بە ناوی میترادااتسی یەکەم سەربەخۆییان ڕاگەیاند.
پاش کۆچی دوایی میترادااتسی یەکەم، کوڕەکەی بە ناوی ئەنتیۆخوسی یەکەم دەسەڵاتی گرتە دەست، ئەنتیۆخوسی یەکەم هەر لە سەرەتای دەسەڵاتداریيەکەی هەوڵی دا لەژێر دەسەڵاتی ڕۆمییەکان و ئێرانییەکان نەمێنێت و زیاتر سەربەخۆ بێت، بەڵام لە ساڵی 38ی پێش زایین لەلایەن ڕۆمییەکانەوە لەناوبرا.
سەبارەت بە سەردەم و ماوەی دەسەڵاتداریی ئەم پاشایەتییە، بیروبۆچوونی زۆر و جیاواز هەن، بەڵام بابەتی گرنگ ئەوەیە، دەسەڵاتداری کۆماژەن، دەسەڵاتداریيەکی کوردی بووە لە ناوچەکانی باکووری کوردستان، کە لە ئێستادا شوێنەواری گرنگ و گەورەیان لێ بەجێماوە.. بە گوتەی چەند سەرچاوەیەک، ڕەگوڕیشەی دەسەڵاتداریی کۆماژەن بۆ هوریيەکان و لولوبییەکان (کە دوو لە هۆزە دەسەڵاتدارەکانی کورد و باپیرەگەورەی کورد بوون) دەگەڕێتەوە.
چیرۆکی دۆزینەوەی شوێنەوارەکانی چیای نەمروود، بۆ ساڵی 1935 دەگەڕێتەوە، کاتێک شوانێکی کورد مەڕ و ماڵاتەکەی بۆ سەر چیای نەمروود دەبات و ئەم پەیکەرانە دەبینێت. ئیتر لەو کاتەوە ئەم شوێنەوارە دەبێتە جێی بایەخ و سەرنجی شوێنەوارناسان، تا ئەو ڕادەیەی لە لیستی کەلەپووری جیهانیی تۆمار دەکرێت.
ئامادەکردنی: سارا سەردار
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا
جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو
جۆری شوێن / شوێنەوار: چیا
شار و شارۆچکەکان: سەمسوور
وڵات: باکووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری پاسکورد - 2022-08-24
کاتی تۆمارکردن: 2022-08-24
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 109

تابلۆیەکی بەردینی کۆن لە مۆزەخانەی دهۆک

2023041710452648308 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

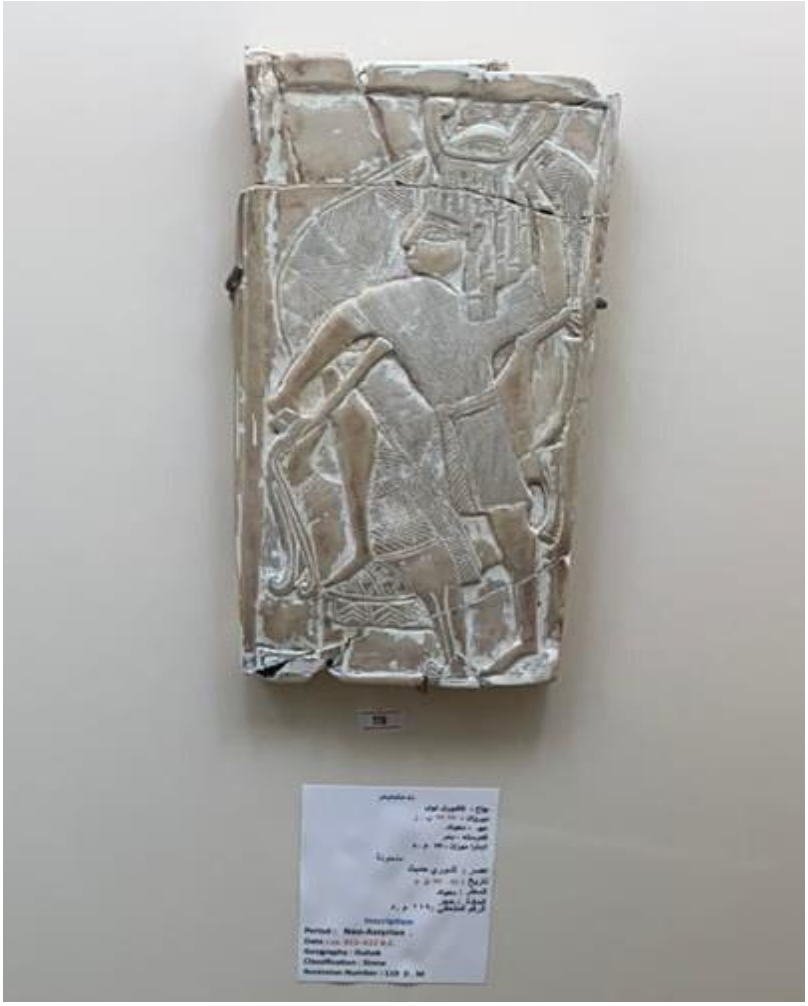

ئەم تابلۆ شوێنەوارییە یەکێکە لە پارچە سەرنجڕاکێشەکانی مۆزەخانەی نیشتمانی دهۆک کە پێکهاتووە لە تابلۆیەکی بەردینی بە نەخشی پیاوێک کە کەلوپەلی سەربازی پێیە و بۆ سەردەمی ئاشووری نوێ دەگەڕێتەوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-04-17

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 110

تاق بوستان - تاقۆسان

200909081144511993=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

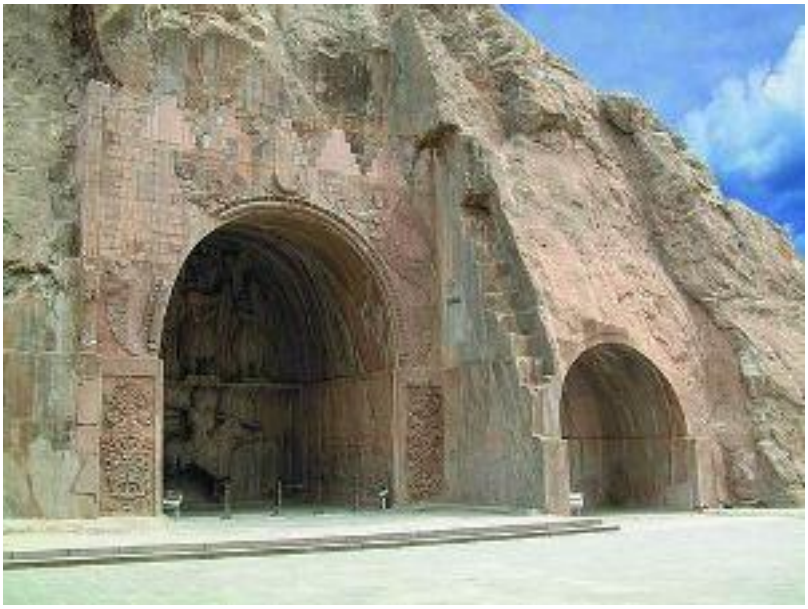

تاق بوستان دەکەوێتە لای ڕاستی دەروازەی شاری کرماشان و، ڕۆژهەڵاتی شار هەڵکەوتووە کە بریتییە لە ژمارەیەک پەیکەری بەردینی و چەندین نوسینی هەڵکەنراوی سەر بەردی سەردەمانی ساسانیەکان.
سرووشتی دەوروبەری تاق بوستان لە سەردەمانی ساسانییەکان، شوێن و بێشەی ڕاوشکاری دەسەڵاتداران بووە، ئەوەی ماوەتە دیوارەکانی کۆتایی بێشەکە، بریتییە لەو ڕێگای ئەو ئاژەڵانەی کە لە شاخەکەوە ڕاودەنرێن دەگرێت، کە هێشتاوە ماوەتەوە.
دوای چوونە ناوەوە بۆ تاق بوستان، یەکەم بەردی نەخشێنراو پەیوەندی بە ئەردەشیری دووەمەوە هەیە، ئەردەشیر لەنێوان ئاهورا مەزداو میترا دا دانراوە، ڕووی خۆی بۆ لای ئاهورای مەزدا کردووە و بەدەستی چەپ حەلقەی (مودت) ی لێ وەردەگرێ. لەژێر پێی ئەردەشیر و ئاهورا مەزدا، دوژمن یان (ئەهریمەن) لەسەر زەوی فڕی دراوە.
دوای ئەم نەخشە، تاقێکی بچووک هەیە کە پەیکەری شاپوری دووەم و کورەکەی شاپوری سێ یەم نیشان دەدات و، لەسەرووی هەرکامێکیانەوە بە خەتی ساسانی خاوەن پەیکەرەکان دەناسێنێ.
لە سێ هەمین بەشی ئەم گرووپە، دەروازەی تاقە کە سەرتاپا بەردی نەخشینراوە بە وێنەی فریشتەی باڵدار و داری ژیان و مەجلیسی ڕاوشکاری لە بێشە زار و نەخشی فیل و ئەسپ و بەلەم و چەندین شتی دیکەی تێدایە، لەگەڵ بوونی کۆڕی هونەرمەندان (نوازندگان) و حەکایەت خوان بۆ شادمانی مەجلیس.
لە کۆتایی نەخشێنراوەکە ئەسپ سوار و زرێ پۆش چەکدار دەبینرێ کە هەندێکیان نەخشی پیرۆزی ساسانی دەنوێنن و هەندێکیشیان خەسرەو و پەرویز.
جێی باسە تاق بوستان یان تاقۆسان شوێنێکی گەشتیاری مێژووییی کوردستانە و وێنەی دەسەڵاتی ساسانیەکان دەنوێنێ و وێنەیەکی قەشەنگتری بەخشیوەتە شاری کرماشان.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

شار و شارۆچکەکان: کرماشان

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] نامە | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | نامەیەکی بەڕێز هەڤاڵ نەژاد سەبارەت بە چەند شوێنێکی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە 2009-0709

کاتی تۆمارکردن: 2009-09-08

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 111
تاقی شیرین و فەرهاد

20170531091218101320=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

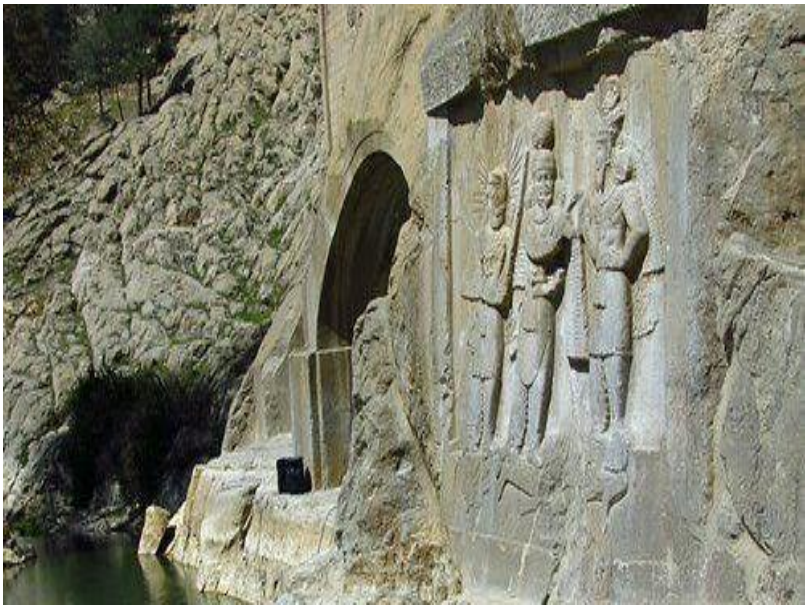

تاقی شیرین و فەرهاد-ی لە شاری ئەیوان-ی سەر بە پارێزگای ئیلامە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا
شار و شارۆچکەکان: ئیلام
وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
کاتی تۆمارکردن: 2017-05-31
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 112

تاق گەرا (پاتاق)

2015091114122412655 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

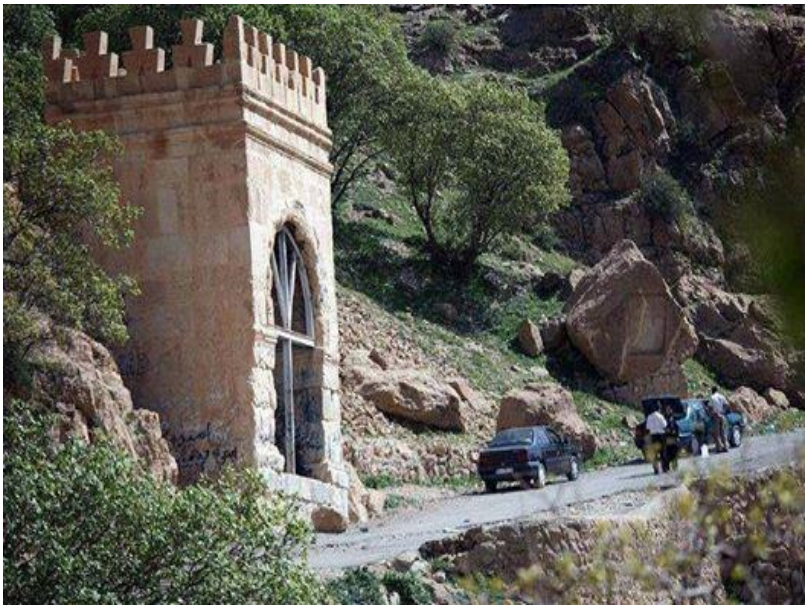

تاق گەرا (پاتاق):
لە شاری سەرپێڵی زەهاوی سەر بە پارێزگای کرماشان بینایەکی مێژووییە هەیە و شوێنەوارناسان لەبارەی درووستکردنی ئەو بینایە دەڵێن ئەو بینایە نیشانەی کۆتایی هاتنی سنووری مادەکان بووە لەگەڵ سنووری ئەشکانییەکان. ژمارەیەکیتر پێیان وایە شوێنی حەسانەوەی خەسرەو پەروێز بووە لە کاتی ڕاوکردندا. کەسانێکیش دەڵێن ئەو بینایە وەک ئاتەشگا و شوێنی مانەوەی گەشتیاران لە شەواندا کەڵکی لێوەرگیراوە.
ئەم بینایە 5/58 مەتر بەرزە و درێژیی دەروازەکەی 4/28 مەترە و 3/17 مەتریش قووڵە. پێدەچێت ئەو بینایە لە سەدەی 2 بۆ 5ی زایینی درووستکرابێ، بەڵام زۆرینەی ئەو شوێنەوارناسانەی لەبارەیەوە نووسیویانە دەڵێن شێوەی بیناسازییەکەی ئەگەرچی لە بیناسازی ساسانیەکان نزیکە بەڵام دوور نییە مێژووی بیناکە بۆ قۆناخی ئەشکانییەکان بگەڕێتەوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: خانوو
شار و شارۆچکەکان: زەهاو
وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
کاتی تۆمارکردن: 2015-09-11
ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 113
تورکان، مەزاری مار مارون و شوێنەوارەکانی گوندی (براد)یان وێران کرد

2018032423144214762 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

براد، یەکێکە لە گوندە ئاوەدانەکانی باشووری عفرین، کە مێژوویەکی چەند هەزار ساڵەی تێپەڕاندووە. تا پێش شەڕ، ژمارەی دانیشتووانی 500 کەس بوون، کە هەموویان کورد بوون. نزیکەی 40 کیلۆمەتر لە ناوەندی حەلەب دوورە.
براد، لە سەردەمی بێزەنتیەکان، شارۆچکەیەکی ئاوەدان بووە. بە یۆنانی پێیگوتراوە (کفرۆ برادا) . ناوەکە لە ئارامییەوە هاتووە و واتا سارد. بەگوێرەی گوتەی مێژوونوسی ڕووس، گیۆرگی چالنکۆ، شارەکە، پتر لە 3500 ساڵ پێش ئەمڕۆ، لە چواردەور پەرستگایەکی کۆن درووستکراوە. براد، لە سەدەی سێی زایین، زۆر ئاوەدان بووە. شوێنەواری خانی بازرگانان، خانوی ماڵە دەوڵەمەندان تا ئێستا ماون. هەروەک شوێنەواری گۆڕی پیاوچاکێکی تێدا هەیە، کە شێوەکەی چوارگۆشەییە، لەگەڵ شوێنەواری گەرماوی ڕۆمانیی، کە کۆنترین گەرماوی ناوچەکەیە. براد، درەنگتر بووەتە ناوەندێکی دەستەڵاتڕانی ڕۆمانیی، کە شوێنەواری فەرمانڕەوای ڕۆمانی، ساڵی 496ز هێشتا ماوە. هاوکات گەڕەکێکی بازرگانیی، لە باشووری شارەکە هەبووە، بۆ ئاڵوگۆڕی بازرگانی، لەنێوان بازرگانانی ڕێگای ئاوریشم. لە سەدەی هەفتی زایینی، بەهۆی شەڕی نەپساوەی ساسانیان و بێزەنتیان، شارۆچکەکە چۆڵ بووە. دوای ئەوەش بووەتە سنووری نێوان ئەمەویان و بێزەنتیان، دواتر بەرەی شەڕی خاچپەرستان.
لە ساڵی 2002ز، دەستەیەکی شوێنەوارناسی ئەمریکی، دەستیان بە کنە و پشکنین کرد لە براد. لەو پشکنینەدا، شوێن و پاشماوەی کلێسای جۆلیانۆس دیاریکرا و نوسینە گرێکیەکانی سەری خوێنرایەوە. ئەو کلێسایە، بە یەکێک لە کۆنترین کلێساکانی دنیا دادەندرێت، کە تا ئێستا مابێتەوە.
هەروەک ساڵی 2004ز، ئاشکرا بوو، کە مەزار و گۆڕەکە، کە خانویەکی بەردینی چوارگۆشەی لەسەر کراوەتە قسن، بریتییە لە گۆڕی (مارِ مارِوونی یەکەم) ی دامەزرێنەری کلێسا و دەستەی ئایینی مارِوونییەکان، کە ئێستا بە گشتی لە لوبنان دەژین. ئەمە لەپڕ وای کرد، کە براد ببێتە بنکەیەکی گەشتی ئایینی و هەزاران کەس ڕووی تێبکەن. چەندان چێشتخانە و بنکەی حەوانەوە، لە گوندەکە درووستکران، هەروەک لەسەر زەویەکی 5000 مەتری، کار لەسەر درووستکردنی کلێسایەکی مارونی دەکرا، کە بە تەواونەکراوی وازی لێهێندرا. زیارەتکەرەکان، لەناو چواردیواری کلێسا کۆنەکە، نوێژیان دەکرد.
شوێنەواری سێ کلێسای گەورەش لە گوندەکە دۆزراونەتەوە، لەگەڵ دوو دێری گەورە. کلێسای جۆلیانوس، کە بەناوی وەستاکەی ناونراوە، بە دەیان ستونی مەرمەڕی تێدایە، لەگەڵ دیواری لە بەردی گرانبەها داتاشراو. پاشماوەکەی 42 مەتر درێژە و 22 مەتریش پانە. شوێنەکانی ناوەوەی کلێساکە، بە باشی خۆیان ڕاگرتبوو. هەندێک خەڵکی گوندەکە، لە ناو هەندێک لە خانوە شوێنەواریە کۆنەکانی دێیەکە دەژیان، کە دواتر حکومەتی سوری، لێی سەندن و خانوی تازەی بۆ درووست کردن.
کلێساکە، لە ساڵی 2011ز وەک بەشێک لە شوێنەواری مرۆڤایەتیی تۆمار کراوە.
بەداخەوە، ئەمڕۆ تورکان بە تۆپخانە، بەشێکی گومەزی مار مارون و کلێسای جۆلیانۆسیان ڕووخاندووە. هەروەک خەڵکەکەشی ئاوارە بوون.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا

شار و شارۆچکەکان: عەفرین

وڵات: ڕۆژاوای کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | پەیجی شاسوار هەرشەمی

کاتی تۆمارکردن: 2018-03-24

ناوی تۆمارکار: نالیا ئیبراهیم

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 114

تۆپەکەی وەستا ڕەجەب

201003141600073899=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

تۆپی وەستا ڕەجەب ئەم تۆپە لەلایەن وەستا ڕەجەب درووستکراوە لە سەردەمی (میر محمەد) (1813 - 1837 ز) لە ڕواندز. لەسەرەتای سەدەی (18) ی زایینیدا میر محەمەد پاشای ڕەواندزی توانی سنووری میرنشینی سۆران فراوان بکات و بۆ پاراستنی ئەو سنوورەش بیری لە درووستکردنی کارگەی چەک و تەقەمەنی کردەوە. وەستا ڕەجەب وەک داهێنەرێکی ناوچەکە دەستی بە درووستکردن و بنیادنانی ئەم کارگەیەی کرد و یەکەم تۆپی عیار (2) لە ساڵی 1814ز درووست کرد. لە دوای ماوەیەکدا توانی چەندان تۆپی دیکە بە عەیاری جیاواز درووست بکات، کە ئێستا یەکێکیان لە شارۆچکەی ڕەواندز پارێزراوە و یەکێکی دیکەش لە مۆزەخانەی سەربازی ئێراق پارێزراوە. هەر لەم کارگەیەدا (دراو) و شمشێر و خەنجەر و کەلوپەلی ناوماڵ و ڕاکێشانی سکەی دراوی لێ درووست دەکرد. هەندێ بۆچوونی مێژووی دامەزراندنی شارۆچکەکە بۆ ساڵانی627 و 904 ی کۆچی دەگەڕێننەوە.

سەرچاوەی وێنەکە: بارزان ڕەمەزان گراوی

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: ڕواندز

میرنشین: سۆران

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2010-03-14

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 115
تەپەکورە

201009262218549662=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

یەکێکە لە گردە شوێنەوارییەکانی سنووری پارێزگای سلێمانی.
سەرچاوەی وێنە: فەیسبووکی قەیس قەرەداخی

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گوند
شار و شارۆچکەکان: سلێمانی
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
کاتی تۆمارکردن: 2010-09-26
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 116

تەپەی ئیمام محەمەد

2015121213185992689=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

تەپەی ئیمام محەمەد یەکێکە لە گردە شوێنەوارییەکانی سنووری دەڤەری گەرمیان لە پارێزگای سلێمانی لە هەرێمی کوردستان.
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

شار و شارۆچکەکان: کەلار (گەرمیان)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان
کاتی تۆمارکردن: 2015-12-12

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 117

تەپەی حەسەنلو

2022092613385543627 0=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

تەپەی حەسەنلو گردێکی مێژووی_شوێنەواریيە بە گەورەیی 250-280 مەتر و بەزری 20 مەتر، دەکەوێتە نێوان هەر دوو گوندی حەسەنلو و ئەمینلو لە پارێزگای ئەزەربایجانی ڕۆژهەلاتی کوردستان.
ئەم گردە شوێنەواریيە بە دوورپی نۆ کیلۆمەتر لە باکووری ڕۆژئاوای شاری نەغەدە لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان هەڵکەوتووە، شوێنەوارە دۆزراوەکانی ئەم گردە سەردەمی مێژووی بەردینی نوێ تا سەردەمی ئاسنی لەخۆ دەگرێ.
مێژووی ئەم گردە بۆ نزیکەی 1450-1600 ساڵ پێش زاین دەگەڕێتەوە و یەکەم کاری کنە و پشکنینی ئەم گردە لە ساڵی 1939 لە لایەن تیمێکی ناوخۆیی ئێرانی ئەنجامدرا، بەڵام دوو ساڵ دواتر واتا لە ساڵی 1941 زانایەکی بریتانیایی کاری کنە و پشکنین بۆ ئەم گردەی ئەنجامدا و چەند پارچە کەلوپەلی شوێنەواریيان دەست کەوت، بەڵام دۆزینەوە گرنگ و مێژووییەکای گردنی حەسەنلو بۆ ساڵی 1958 دەگەڕێتەوە کە لە لایەن تیمێکی هاوبەشی ئەمەریکی - ئێرانی بە سەرپەرشتی (ڕۆبەرت هنری دایسن) بەڕێوەچووە، کە بووەتە هۆی دۆزینەوەی بینا و پاشماوەکانی بینای سووتاو، هۆی سووتانی دیواری بیناکانی ئەم شوێنەوارەش بۆ ڕووداوێکی گەورەی ئاگرکەوتنەوە و وێرانبوون دەگەڕێتەوە کە لە ساڵی 800ی پێش زایین ڕووی داوە. لە گرنگترین شوێنەوارە دۆزراوەکانی تەپەی حەسەنلو دەتوانین ئاماژە بە)جامی زێڕینی حەسەنلو(بکەین. ڕەبەت 17 کم لە شاری سەردەشت دوورە، ئەم شارە بە خاڵی پێوەندی ماننا و ئورارتو و ئاشوور دادەنرێت. لە شوێنەوارە دۆزراوەکانی ئەم شارە شوێنەواریيە دەتوانین ئاماژە بە خشتی بۆیەکراوی نەخشێنراو بە وێنەی ئاژەڵ و خواوەندەکان و دۆزینەوەی گڵینەی تایبەت بەو سەردەمە لەڕووی نەخش و دیزاین بکەین.
بە گوتەی سەرچاوە فارسییەکان کاری کنە وپشکنینی شوێنەواری بۆ ئەم گردە تا ئێستا بە شێوازێکی زانستی و سەردەمیانە بەردەوامە، بەڵام ڕاپۆرت و بابەتە زانستییەکانی تۆمارکراو لە لایەن تی می ئەمریکی تا ئێستا بە شێوازێکی کراوە و ڕەسمی وەک کتێب یان پێرس کۆنفرانس بڵاونەبووەتەوە.
ئامادەکردنی: سارا سەردار
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو

جۆری شوێن / شوێنەوار: دیوار

جۆری شوێن / شوێنەوار: دەروازە

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد

جۆری شوێن / شوێنەوار: کۆشک
جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە: چاخی بەردینی نوێ
شار و شارۆچکەکان: نەغەدە
وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2022-09-26
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 118

تەپەی زیویەی سەقز

200909031236381977=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

تەپە زیویە لە بنەڕەتدا قەڵایەک بووە، لە دووری 42 کیلۆمەتری باکووری شاری سەقز ی ڕۆژهەڵاتی کوردستان هەڵکەوتووە، لە ساڵی 1325 کەسێک بەناوی ئەیوب ڕنبو بە شێوەیەکی فەرمی هەڵکەندی زیویەی دەست پێکرد، لە دوانزە ساڵ هەڵکەندن و گەران شەش گۆڕی پاشا و گەورەکانی دەوڵەتی ماد و کۆشکێکی سێ نهۆمی قەشەنگی مێژووی زیویە دۆزرانەوە کە شاکاری معماری سەردەمی ماد بووە (لە تۆمارە ئێرانیەکان نووسراوە سەردەمی باستانی) .
بێگومان ساختمانی پڕ شکۆی سێ نهۆمی زیویە یەکێکە لە عەجایبەکانی سەردەمی دەوڵەتی مادە، کە بە خۆڕاگریەکی بێ وێنە و باڵاو شێوازیکی سەرنجراکێش درووست کراوە و بەرزایی لە ئاستی ڕووی دەریا دەگاتە 1835 مەتر، هیچ بینەرێک بەپێوەری عەقڵی خۆی ناتوانێت باوەڕ بکات لە سێ هەزار ساڵی پێشوودا کۆشکێکی ئاوا بەم شکۆ و گەورەییەوە درووست کرابێ.
کۆشکی سێ نهۆمی زیویە بەگوێرەی مێژووناسەکان، هەمان کۆشکە کە (هیرۆدیت) لە نووسینەکانیدا لەسەر دەوڵەتی ماد باسی کردووە و، بۆ ڕازی بوونی دیاکۆ درووستکراوە و لە ڕاستیدا ئەم کۆشکە ناوەندی یەکەمین دادخانە (دادگا) بووە لە دەوڵەتی ماد کە سەرچاوە ئێرانیەکان دەڵێن (ایران باستان) .

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: سەقز

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] دیارینەکراو | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | نامەیەکی کاک هەڤاڵ نەژاد سەبارەت بە هەندێک شوێنی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە 2009-09-02

کاتی تۆمارکردن: 2009-09-03

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 119
تەپەی قاڵایچی

2022092521562743620 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

تەپەی قاڵایچی، ئەم تەپەیە دەکەوێتە 15 کم ی باکووری ڕۆژاوای شاری بۆکان لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان، لە ساڵی 1984 کاری کنە و پشکنین بۆ ئەم شوێنەوارە دەستی پێ کردووە و تا ئێستاش بەردەوامە، لە ئەنجامدا تابلێتێکی نووسراو بە هێڵی ئارامی دۆزراوەتەوە، کە هێشتا نەخوێنراوەتەوە، هەروەها دۆزینەوەی گڵینەی ڕازاوە بە نەخش و بۆیەی تایبەت لە دەستکەوتەکانی پشکنینی ئەم شوێنەوارەن. بەپێی توێژینەوە شوێنەوارییەکان، مێژوو و کۆنینەیی ئەم گردە بۆ نزیکەی هەزارەی یەکەمی پێش زاین داگەڕێتەوە. کۆمەڵێ خشت بە شێوازی خاچ و نەخشێنراو لە یەکەم دەستکەوتە شوێنەوارییەکانی ئەم گردەیە. لەگەڵ دوو بارە بەردەوامبوونی کاری کنە وپشکنین لەم گردە، پاشماوەی پەرەستگەیەکی ناوەندی و بنکەی چاودێری، دیواری باڵەخانە، حەوشەی بەردرێژکراو، پلیکان، چەند ژوورێکی درووستکراو لە خشت و داپۆشراو لە گڵ و خۆڵی تایبەت و نزیکەی 400 دانە خشتی ڕازێنراو بە نەخشی تایبەت و ڕەنگکراو کە ئەمانە لە یەکەم خشتی وێنە کراو وبۆیەکراوەکانی ئەو سەردەمەن کە بە نیمچە ساخی ماونەتەوە و نەخش و بۆیەی سەریان بەجوانی دیارە. وێنەی سەر ئەم خشتانە پێکهاتووە لە وێنەی ڕوەکی گیا و سرووشت، هەروەها وێنەی ئەفسانەیی وەک گای باڵدار (لاماسو) ، وێنەی خواوەندە گەورەکانی ئەو سەردەمە، ..تاد.

لە سەرچاوە مێژووییەکان ناوی زێوێ بە زیرتو / ئیزیرتو وەک پایتەختی دەسەڵاتداری ماننایییەکان هاتووە وەک ناوەندێکی سیاسی و هونەری و ئابووری گرنگ.
بۆ یەکەم جار لە ساڵی 1939 لەلایەن تیمێکی شوێنەوارناسی ناوخۆیی ئێرانی کاری کنە و پشکنینی شوێنەواری بۆ ئەم گردە ئەنجامدراوە و لە ئەنجامدا کۆمەڵێ پارچە و کەلوپەلی شوێنەواری تگایبەت بە هەزارەی یەکەمی پێش زاین لەوێ دۆزراوەتەوە، بەڵام ئەوەی جێی سەرنج و داخە تا ئێستا کاری هەڵکۆلینی زانستیی شوێنەواری بۆ ئەم گردە ڕاوەستاوە و درێژەی پێنەدراوە.
ئامادەکردنی: سارا سەردار
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: خانوو
جۆری شوێن / شوێنەوار: دیوار
جۆری شوێن / شوێنەوار: شار
جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد

جۆری شوێن / شوێنەوار: کۆشک
جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان: بۆکان
وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2022-09-25
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 120

تەپەی نەخچەوان

20230518091216491391=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

تەپەی نەخچەوان، یان پشتی کوهـ لە ئازەربایجان

تەپەی نەخچەوان لەسەر کەناری ڕاستی ڕووباری نەخچەوانە و 853 مەتر لە ڕووی دەریاوە بەرزە. ڕێڕەوی ئێستەی ئەو ڕووبارە 200 مەتر لە شوێنەوارەکەوە دوورە. بەشێکی شوێنەوارەکە لەگەڵ درووستکردنی پردێکی سەر ڕووبارەکە، تێکچووە. ئەوەی ماوەتەوە نزیکەی 8000 مەتر دووجایە. کنە و پشکنین لە ساڵی 2017 دەستی پێ کردووە و 4 هەفتە کاری تێدا کراوە. چاڵێکی 2 بە 3 مەتر و دووی دیکەی 10 بە 10 مەتر لێدران.

شوێنەوارێکی دێرینی ناوچەی نەخچەوانی ناو ئازەربایجانی ئێستەیە و لە ناو مادی بچووکی سەردەمانی دەسەڵاتی مادەکان بووە. تەختاییەکی نزیک ڕووباری نەخچەوانە، بۆ 5000 ساڵ بەر لە زایین دەگەڕێتەوە. شێوازی درووستکردن و نەخشاندنی کەلتووری دەڵما بەسەر گڵسازییەکانیاندا زاڵە. لە ئێران بەو کەلتوورە دەڵێن کەلتووری حەوزی ئورمیە (ورمێ) یان کەلتووری زاگرۆس. دۆزینەوەکانی ماددەی خاوی مس لە چینەکانییدا، نیشانی دەدات دانیشتووانی نەخچەوان بەشێکی بەردە شووشەیان (14 پارچە) لە ناوچەی سیونیکی ئەرمەنستانی ئێستەوە هێناوە و بۆ پێویستیی دەیکەی ڕۆژانەیان لە زنجیرە چیاکانی زەنگەزور (لە ڕۆژهەڵاتی نەخچەوانە لە سنووری نێوان ئازەربایجان و ئەرمەنستانە) ، ماددەی خاویان هێناوە. دۆزینەوەی گڵسازیی کەلتووری دەڵما هاوشێوەی ئەوانەی لە نەخچەوان دۆزرانەوە لە بەشێکی زۆری شوێنەوارەکانی دۆڵی ورمێ هەبوون. ڕەنگە لەبەرئەوە بووبێ هەموو ئەو نیشتەجێیانە بەردەشووشەیان لە ناوچەی سینیکەوە هێنابێ. ئەو هاتووچوونەی دەستکەوتنی بەردەشووشە وایکردووە کەلتووری گڵسازیی دەڵما بەو ناوچەیەدا بڵاوببێتەوە. هەرچەندە ناوچەی سیونیک بۆیان لە سیڤان نزیکترە، کەچی بەشێکی زۆری بەردەشووشەی نەخچەوان (16 پارچە) لە ناوچەی دەریاچەی سیڤان (لە ناو ئەرمەنستانە) بۆیان هاتووە. ئەو کاتە کەلتووری دەڵما بە شوێنەوارەکانی ئێران و ئێراق ئێستەدا بڵاوبووەتەوە. هەر لە تەپکی حاجی فەیروز تا دەرگاتە شوێنەوارەکانی دەشتەکانی کرماشان و ئەوانەی لە کەرکووک لە ساڵی

1983 دۆزرانەوە.
ساڵانێکی درێژە پەیوەندی کەلتووریی نێوان دەشتاییەکانی قەوقاز و باشوور بە میسۆپۆتامیاوە، سەرنجی توێژەران و زانایانی ڕاکێشاوە. زۆربەی جار بە دۆزینەوەی چەند نموونەیەکی کەم ئەو پەیوەندییە دەبیندرا، تا دۆزینەوەی شوێنەواری لەیلاتەپە لە ئازەربایجان، لەوێ توندی ئەو پەیوەندییە کەلتوورییە دەرکەوت. دوایی هەمان پەیوەندی توند و بەهێز لە نەخچەوانیش دەرکەوت. بە شێوەیەکی گشتی، کەلتووری دەڵما لە 100 شوێنەواری میسۆپۆتامیادا دۆزراوەتەوە.
دۆزراوەکانی گڵسازیی لەو دوو چوارگۆشەیەی هەڵکەنران، بڕێکی زۆری پارچە و پاشماوەی گڵسازییەکانیان دۆزرایەوە. لە ڕووی پێکهاتە و شیوازی درووستکردنییان، بە کەمێک جیاوازییەوە، لەیەک دەچوون. هەیانبوو چین چین کرابوو و لوولدرابوو. بەشێکیان بە پەنجە نەخشی بۆ کرابوو، واتا شوێنی پەنجەی مرۆڤی لەسەر قووڵکراوە. ئەوە نیشانەیەکی دیاریی کەلتووری دەڵمایە. بە پێی سووركردنەوەیان لەناو ئاگردا، ڕەنگیان جیاوازە. لە بۆر تا پرتەقاڵییان تێدایە. تەنیا یەک پارچەی ڕەساسیش دۆزرایەوە. هەموو پارچەکان کەمێک وشکە گیایان تێدایە. شێوازی گڵسازی کەلتووری دەڵما لە شوێنەوارەکانی دیکەی وەکوو ئوچان ئاغڵ و ئوزون ئۆبا دۆزراونەتەوە، بەڵام لە هیچ شوێنەوارێکی دیکەدا نا.
کۆنترین پارچەی دۆزراوە بۆ نیوەی یەکەمی هەزارەی پێنجەمی بەر لە زایین دەگەڕێتەوە. پشکنینی تەمەنی پارچە خەڵووزێک بە تەکنیکی کاربۆن 14 تەمەنی نێوان 4945 تا 4722 ساڵ بەر لەزایینی دیاریکرد. شوێنەوارەکە دەستەخوشکی چەند شوێنەوارێکی دیکەی ئەو دۆڵە و کەنارەکانی ڕووباری سیرابچایە بۆ سەردەمانی چاخی مس دەگەڕێنەوە. هەموویان پێکەوە نەخشەی باشووری قەوقاز دەڕازێننەوە. لە کاراباخیش، هەندێ پارچەی هاوشێوەی ئەوانەی نەخچەوان، دۆزرانەوە.
هەر لە دۆڵەکەی نەخچەوان، چەکوشێکی بەرد دۆزرایەوە پاشماوەی مس لەسەر ڕووی دەرەوەی هەبوو. چونکە هەندێ پاشماوەی ماددەی خاوی مس لە شوێنەواری نەخچەوانیش دۆزرایەوە، بۆیە ئەو چەکوشە وەکوو ئەو دۆزراوانە، بەڵگەی ئەوەن پەیوەندی نێوان باشوور و شاخەکانی زەنگەزور تەنیا بۆ دەستکەوتنی بەردەشووشە نەبووە، بەڵکوو ماددەی خاوی مسیشیان لەوێوە هێناوە. نەخچەوان چەقی کارەکانی مزگەرپی هەموو ناوچەی قەوقاز بووە. پشکنینەکانی ماددە تیشکدەرکان و ئایزۆتۆپی توخمەکان لە نەخچەوان نیشانی دا ئەو پارچە گڵسازییانەی لەوێ دۆزراونەتەوە هەر لە گڵی ئەوێ درووستکراون. کەواتە هەموویان لە نەخچەوان درووستکراون.
لە دۆزراوی ئێسقانەکانی نەخچەوان دەردەکەوێ نیشتەجێیانی ئەوێ ئاژەڵداربوون. بەشێکی کەمی ئابووریان پشتی بە ڕاوکردن بەستووە. هەندێ ئێسقانی کەر و سەگیش دۆزرانەوە. خەڵووز لە زۆربەی شوێنەوارەکە دۆزرایەوە، بەڵام هیچ بەڵگەیەکی دانەوێڵە و ڕووەک بەدەست نەهات. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد
جۆری شوێن / شوێنەوار: گوند
سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان: ورمێ
وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان؛ فەیسبووک؛ یەیجی (مێژوو بۆ کورد) ڕۆژی 2023-05-16
کاتی تۆمارکردن: 2023-05-18
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 121
تەقولباب

2013111617454787811=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ساڵی 1933 لە سلێمانی لەلایەن ئەحمەد مەحمود ئاغاوە درووستکراوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
کاتی تۆمارکردن: 2013-11-16
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 122

تەکێی تاڵەبانی

2022020811530340427 4=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

تەکێی تاڵەبانی.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: مزگەوت

شار و شارۆچکەکان: کەرکووک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - بەناز جۆڵا

کاتی تۆمارکردن: 2022-02-08

ناوی تۆمارکار: بەناز جۆڵا

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 123

تەیارە خانە

2022090312311043178 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

تەیارە خانە

لەسەر ڕێگای نێوان دیبەگە و گوندی گۆزەپانکەی بوو، لەناو ئاقاری دیبەگە بوو، کاتی خۆی حکومەتی ئینگلیز فڕۆکەی لێ دەنیشاندەوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

شار و شارۆچکەکان: مەخموور

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | کەندووێك لە زانیاری دەربارەی دەشتەکییەکانی هەولێر، کۆکردنەوە و ئامادەکردنی، عەباس نادر قادر، چاپی یەکەم، ساڵی2022، لاپەڕە (118) .

کاتی تۆمارکردن: 2022-09-03

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 124

جادەی بەردی

[2022090814235343287 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1](https://www.kurdipedia.org/?lng=1)

جادەی بەردی

جادەیەکە دەکەوێتە خوارووی شارەدێی دیبەگەی شارۆچکەی مەخموور، پێشتر عوسمانییەکان بە هاوکاری ئەڵمانییەکان لە سەرەتای شەڕی یەکەمی جیهانی (1914-1918) دا درووستییان کرد، بۆ ئەوەی ببێتە مایەی پێکەوە بەستنی هێڵی شەمەندەفەری نێوان هەردوو شاری بەغدا و ئەستەمبۆل. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

سەدە: سەدەی 20 (1900-1999)

شار و شارۆچکەکان: مەخموور

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] پەرتووک | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | کەندووێك لە زانیاری دەربارەی دەشتەکییەکانی هەولێر، کۆکردنەوە و ئامادەکردنی، عەباس نادر قادر، چاپی یەکەم، ساڵی2022، لاپەڕە (117) .

کاتی تۆمارکردن: 2022-09-08

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 125

جامی زێڕینی حەسەنلوو

2016041412204613135 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

کە 58 ساڵ پێش ئێستا لە دەشتی سندووسی نەغەدە دۆزراەتەوە. ساڵی 1958 لە ئەنەجامی هەڵدانەوەی تەپۆلکەی حەسەنلوو لەلایەن تیمێکی هاوبەشی ئێرانی و ئەمریکایی و لە 7 کم شاری نەغەدە دۆزراوەتەوە. ئەو جامە 21 سم درێژی، گێپەڕ(قطر)ەکەشی 25 سم و 950 گرەمیش کێشی هەیە، کە لە ناو بیتنایەکی سووتاودا و لە تەنیشت ئێسکی دەستی کەسێکەوە دۆراوەتەوە. ئەو جامە مێژووەکەی بۆ 3200 ساڵ پیش ئیستا و بۆ سەردەمی (ماننا)کان دەگەڕێتەوە، کە ڕۆڵێکی بەرچاویان لە پەرەگرتنی هونەر لە سەردەمی دواتری خۆیان واتە (ماد)ەکاندا هەبووە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

شار و شارۆچکەکان: نەغەدە

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2016-04-14

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 126
جروانە لە شێخان کۆنترین بەنداوی شوێنەواری جیهان

20230516121209490425=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

بەنداوی جروانە، کە بە کۆنترین بەنداوی شوێنەواری لە هەموو جیهان دادەنرێت، بە دووری پێنج کیلۆمەتر دەکەوێتە ڕۆژهەڵاتی شارۆچکەی شێخانەوە.

ئەم بەنداوە کە مێژووەکەی سێ هەزار ساڵە، لە سەردەمی پاشا سەنحاریبی ئاشووری (705_681ی پیش زایین) درووست کراوە. ئاسەواری ئەم بەنداوە بە درێژیی 280 مەتر و و پانیی 22 مەتر و بەرزیی نۆ مەتر لەسەر زەوی لێی بە جێ ماوەتەوە کە ئەمە تەنیا ئەو بەشەیە کە بە چاو دەبینرێت، بەڵام دەکرێ بەنداوەکە زۆر لەوەی کە باسی دەکرێت، گەورەتر و پانتر بێت، ئەگەر بێت ۆ کاری پشکنینی شوێنەواریی بۆ بکرێت.
جروانە، کە تەنیا 10 کیلۆمەتر لە شوێنەواری خنسەوە دوورە، بە شێوازێکی ئەندازەیی جوان و ڕێکوپێک درووست کراوە و نزیکەی دوو ملیۆن پارچە بەرد تێیدا بەکار هاتووە و هەموو بەردەکان لە چیاکانی دەوروبەری ناوچەکەوە دەرهێنراون و بە شێوازێکی ئەندازیاری و ڕێکخراو تاشراون و لەسەر و تەنیشت یەک دانراون.
بەنداوی جروانە، بە دوو شێواز بۆ کۆکردنەوەی ئاو بەکار هاتووە، یەکەم کۆکردنەوەی ئاو لە پشت بەنداوەکە و سەرڕێژبوونی لەسەر بەنداوەکان و ئەوی تریش کۆکردن و گدانەوەی لەناو سێزدە دەریچە، یان مەخزەنی تایبەت بەم کارە بووە.
پرۆژەی درووستکردنی ئەم بەنداوە دەکرێ بە گرنگترین پرۆژەکانی سەردەمی سەنحاریبی ئاشووری دابنرێت کە بە ماوەی ساڵێک و سێ مانگ بە بەردەوامی کاری تێدا کراوە تا تەواو بووە .
بە گوتەی شوێنەوارناس کۆڤان ئیحسان ئەم شوێنەوارە بۆ یەکەم جار لە ساڵی1845 لەلایەن شوێنەوارناسی بیانی (لەیارد) ەوە دۆزراوەتەوە و لەبارەیەوە نووسیویە، بەڵام ئەو شوێنەوارناسە نەیزانیوە کە ئەم شوێنەوارە بە چ مەبەستێک درووست کراوە، لە پاش لەیارد چەند شوێنەوارناسی تری وەک (ترو دان جان) و (لێهمان هاپت) سەردانی شوێنەکەیان کردووە، بەڵام ئەوانیش نەیانزانیوە کە مەبەست لە درووستکردنی ئەم شوێنە چی بووە، دواتر لە ساڵی 1904 شوێنەواناسی بەناوباگی ئینگلیزی (دابلیۆ کینگ) سەردانی شوێنەوارەکەی کردووە و پاشان سپایزەر ئەم شوێنەی بەسەر کردووە، بەڵام ئەوانیش ئەیانزانیوە ئەم شوێنە مێژوویە چییە و بۆ چی درووست کراوە، هۆکارەکەشی بۆ هەبوونی سەوزایی و دار و دارستانی چڕ لەو شوێنە دەگەڕێتەوە کە ڕێگر بووە بۆ بینینی هەموو بەشەکانی شوێنەوارەکە و توێژینەوەی زیاتر لەسەری.
بەڵام لە ساڵی 1913 یەکێک لە ئەندامانی تیمێکی شوێنەوارناسی ئەلمانی بەناوی پرۆفیسۆر (والتر باخمان) کە لە سەرقاڵی کارکردن لە سایتی شوێنەواری ئاشوور بووە، سەردانی ئەم شوێنەوارەی کردووە و کۆمەڵێک فۆتۆی گرتووە و ئەم بۆچوونەی لا درووست بووە کە ئەم شوێنەوارە (قەنتەرەیەکە) کە ئاو بەسەریدا ڕۆ چووە و و دواتر بە ڕێکخستنی زانیارییەکانی خۆی و ئەو شوێنەوارناسە بیانییانەی کە پێشتر سەردانی شوێنەکەیان کردووە و بە هاندانی شوێنەوارناسانی دیکە وەک (یاکۆبسۆن) و (ستۆن لۆید) دەستی کردووە بە توێژینەوە و لێکۆڵینەوە لە سەری.

دواین دۆزینەوەی جروانە بۆ ساڵی 1934 دەگەڕێتەوە کە لەلایەن پەیمانگەی شێکاگۆی ئەمریکی کە لە سایتی شوینەواری خورسوبات سەرقاڵی کاری کنە و پشکنینی شوێنەواری بوون، هەر دوو زانای شوێنەواری ستۆن لۆی و یاک بیسۆن سەردانی شوێنەوارەکە دەکەن و توانیان کەشفی بکەن و ڕووبەر و ئەندازە و شێوازی درووستکردنی بەنداوەکە بدۆزنەوە و لەوێ دەرکەوت کە ئەم بەنداوە تەواوکەری پڕۆژەی ڕاکێشانی ئاوی خنسە.
زانیارییەکان لەسەر ئەم بەنداوە لەو پارچە بەردانەوە وەرگیراون کە بۆ درووستکردنی بەکار هاتووەن.
شوینەوارناسان تێکستە نووسراوەکانی ئەم بەنداوە بە چوار بەش دابەش دەکەن: تێکستی A: کە زۆربەزەحمەت دەبینرێت، باس لە کۆشکی پاشا سەنحاریب وەک پاشای ئاشوور و مەلیکی دونیا و دەسەڵاتدارییەکای دەکات.
تێکستیB: لە چۆنییەتیی درووستکردنی پڕۆژەکە دەکات.
تێکستی D و C: بریتییە لە مەدحی سەنحاریبی ئاشووری بۆ درووستکردنی ئەم بەنداوە و ستایەشی خواوەندە ئاشووریەکان کە یارمەتیی سەنحاریبیان داوە بۆ درووستکردنی ئەم پڕۆژەیە.
هەروەک گوتمان بەشیک لە بەردەکانی بەکارهاتوو لەم بەنداوە بە نووسینی بزماری نەخشێنراون و لە تێکستە نووسراوەکاندا باس لە گرنگی و هۆکاری درووستکردنی ئەم بەنداوە دەکرێت کە بە مەبەستی ڕاکێشانی ئاو بۆ پایتەختی ئیمپراتۆری ئاشووری، واتە نەینەوا ئەم پڕۆژەیە جێبەجێ بووە. هەروەها لە بەشێک لە نووسینەکان باس لە چەندین گوند و ناوچە دەکرێت کە لەوێ ئاویان ڕاکێشاوە بۆ ئەم بەنداوە. محەمەد عارف تەتەر، ماستر لە شوێنەوار و پسپۆڕ لە خوێندنەوەی زمانە کۆنەکان، بەشێک لە نووسینە بزماریەکانی ئەم پارچە بەردانەمان بۆ وەردەگێڕێتە سەر زمانی کوردی و دەڵێت: لەم تێکستانە بەپێی ئەو وەرگێڕانەی کە بۆ ئەم نووسینانە کراوە، پاشا سەنحاریب دەڵێت: من سەنحاریب پاشای جیهانم، پاشای ئاشوورم، پاشای هەموو وڵاتانم. من لە خنس ئاوم ڕاکێشاوە بۆ ئێرە و ئەم پڕۆژەیەم درووست کردووە تا خواوەندی من ئاشوور لێم ڕازی بێت. من ئاوم گەیاندووە نەینەوا بۆ خزمەتی خواوەند ئاشوور و وڵاتی خۆم و خەڵکی ئاشوور لێم ڕازی بن، هەروەها نەفرەت لە پاشاکانی پێش خۆی دەکات کە چۆن ئەم پڕۆژەیان جێبەجێ نەکردووە.
لەبارەی ناوی جروان، یان جروانە شوێنەوارناسان دوو بۆچوونیان هەیە یەکەمینیان کە لە چەندین سەرچاوەی عەرەبییەوە هاتووە، دەڵێ جروانە بەناوی مەجرایەکی ئاو هاتووە، واتا مەجرایەک هەبووە بەناوی جروانە کە پڕ ئاو بووە و بووتە هۆی بە پیت و بەرەکەتبوونی ناوچەکە. بۆچونی دووەم دەڵێ لە زمانی کوردیدا وشەی چروان هەیە کە بە واتای جراندن یان چراندن هاتووە و بەو شوێنەی کە بەنداوەکە لێی درووست کراوە گوتراوە کە شوێنێکی پڕئاو و سەوزایی بووە بۆ لەوەڕی ئاژەڵ.
شوێنەوارناس محەمەد تەتەر دەڵێت: هەر لە خودی تێکستە بزماریەکان و نووسینەکانی سەردەمی ئاشووریەکاندا وا هاتووە کە مانای ناوی جروانە واتە شوێنێک کە ئاوی لێیە، یان بە واتای هەبوونی ئاو هاتووە.
هەر بۆیە درووستکردن و ناونانی ئەم بەنداوە سەلمێنەری ئەوەیە کە لەو سەردەمەدا کوردستان وەک سەرچاوەیەکی گرنگ و بەتایبەت وەک سەرچاوەیەکی دابینکردنی ئاو بۆ ناوچەکانی دەسەڵاتداری ئیمپراتۆریەتی ئاشووری و پایتەختەکەیان (نەینەوا) بووە و ڕۆڵێکی گرنگی هەبووە، ئەمە نەک تەنیا لە درووستکرنی ئەم بەنداوەدا، بەڵکوو بە هەبوونی چەندین نموونەی تری هەمان سەردەم و هەمان پاشا وەک شوێنەواری خنس و بەنداوەکەی بەستووە بەدەر دەکەوێت.
شوێنەواری بەنداوی جروانە وەک پڕۆژەیەکی گەورەی مێژووبی و لەڕووی کاری ئەندازیاری و ڕێکخستن و چۆنییەتیی دانانی بەردەکان و درووستکردنی شێوازی قەوس یان کەوانەیی لە ئەندازیاری کۆندا گرنگییەکی تایبەتی هەیە و وەک وانەی تایبەت لە بەشی شوێنەواری زانکۆکانی دەرەوە دەخوێنرێتەوە و دەتوانین بڵێین ئەو پسپۆڕانەی کە تا ئێستا کاریان لەسەری کردووە زۆربەیان پسپۆڕ و شوێنەوارناسی بیانی بوون، بەڵام ئەم سایتە شوێنەوارییەش وەک شوێنەوارەکانی تری کوردستان دوور نەبووە لە دەستدرێژی و زیادەڕۆیی و ئەم بابەتە لە کۆمەڵێک وێنەی مێژووبی و کۆن کە لە گوندەکانی نزیک لە شوێنەوارەکەوە گیراوە و دیارە کە بەشێک لە بەردەکانی ئەم ناوچە شوێنەوارییە لەلایەن خەڵکی ناوچەکە بۆ درووستکردنی خانوو و بەکار هاتووە و بۆ کاری ناوماڵ بردراوە و ئێستا جروانە بووەتە جێی لەوەڕی مەڕوماڵات. بێجگە لە دەستکارییە مرۆییەکان، کەمتەرخەمیی حکومەت و بەرپرسە شوێنەواری و گەشتوگوزارییەکان وای کردووە ئەم ناوچەیە کە سەردەمانێک ناوچەیەکی پڕ پیت و بەرەکەت و سەوزایی بووە، ببێتە دەشتێکی وشک کە هێچ جۆرە خزمەتگوزارییەکی نییە و پشتگوێ خراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پرد

جۆری شوێن / شوێنەوار: دیوار

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

:QR Code

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی 2023-05-16 - baskurd.basnews.com
کاتی تۆمارکردن: 2023-05-16
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 127

جوتیارێک لە کێڵگەکەیدا گۆزەیەکی دۆزییەوە

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=201412041516537812 2

هێمن محەمەد

دوای ئەوەی هەفتەی ڕابردوو جووتیارێکی دانیشتووی شارەدێی قۆرەتوو سەرقاڵی لابردنی گردێک دەبێت لەناو زەویە کشتوکاڵییەکەیدا، گۆزەیەکی گەورە و دێرین دەدۆزێتەوە کە مێژووەکەی بۆ سەردەمی ساسانییەکان دەگەڕێتەوە.

محەمەد عەلی، لێپرسراوی مۆزەخانەی شارستانی گەرمیان، بە خەندانی وت: هەفتەی ڕابردوو دانیشتوویەکی گوندی قەڵاتەپان، سەربە شارەدێی قۆرەتوو، بە مەبەستی ڕێککردنەوەی زەویە کشتوکاڵییەکەی ویستوویەتی گردێکی بچوک لەناو زەویەکەدا لا ببات، دواتر گۆزەیەکی قەبارە گەورەی دۆزیوەتەوە.

وتیشی: بەپێی زانیارییە سەرەتاییەکان مێژووی گۆزەکە بۆ سەردەمی ساسانییەکان لەنێوان ساڵانی (1500-1800ز) دەگەڕێتەوە.

ئەوەشی خستەڕوو، لەو کاتەدا کە شە و بووە، ئەو جووتیارە پۆلیس و ئاساییشی شارەدێی قۆرەتوو لە گۆزەکە ئاگادار کردووەتەوە، دواتریش هەمان شە و تیمێکی بەشی پشکنینی بەڕێوەبەرایەتییەکەمان گەشتوونەتە ئەو شوێنە و گۆزەکەیان دەرهێناوە، بەڵام هێشتا لێکۆڵینەوە لەسەر مێژووی تەواوی ئەو گۆزەیە تەواو نەبووە.

شارەدێی قۆرەتوو سەر بە ئیدارەی گەرمیانە و دەکەوێتە دووری 30 کم لە خۆرهەڵاتی شاری کەلار

2014-12-04-

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: کەلار (گەرمیان)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی خەندان

کاتی تۆمارکردن: 2014-12-04

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 128

جوهنی و دەستە جوهنی

2011050608293157314=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

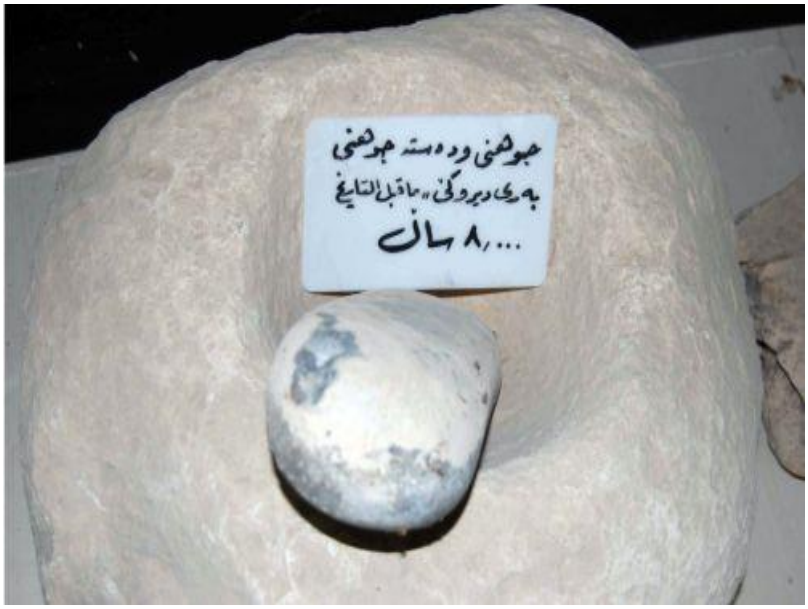

دهۆک، 8000 ساڵ پ.ز.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2011-05-06

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 129
جۆگەی گاوری

2015121213282612858 4=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ناوی شوێن: جۆگەی گاوری
جۆگەی گاوری یەکێک لە شوێنەوارەکانی دەڤەری گەرمیانە و دەکەوێتە کەناری ڕووباری سیروان لە شاری کەلار، مێژووی دروستکردنی بۆ ماوەی دەسەڵاتی ساسانیەکان دەگەڕێتەوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن
سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان: کەلار (گەرمیان)
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان؛ فەیسبووک؛ یەیجی (Farhad Nasir فرهاد ناصر) ڕۆژی 2023-03-20

کاتی تۆمارکردن: 2015-12-12

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 130

جۆگەی کۆنی ئاودێری بابانەکان لە قەڵاچوالان

2014120420211711819 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

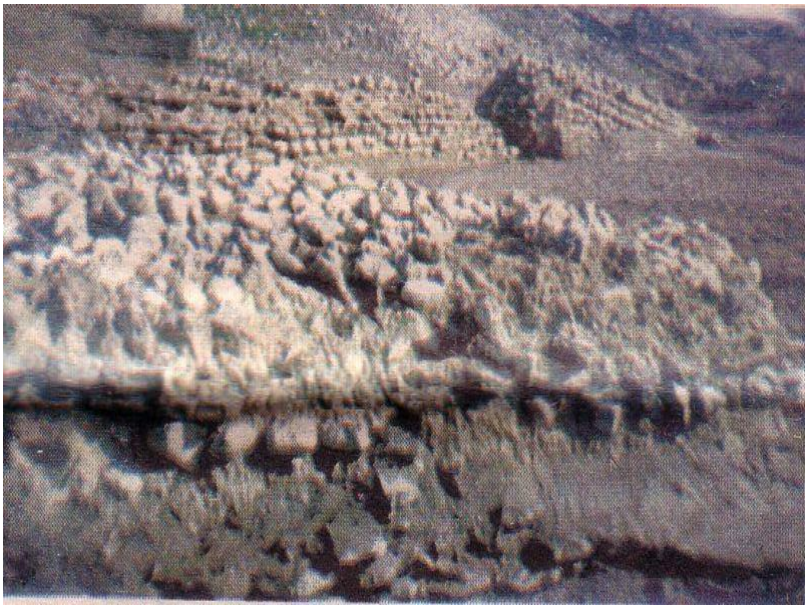

جۆگەی کۆنی ئاودێری بابانەکان لە قەڵاچوالان. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2014-12-04

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 131

جەقەلتو

2012093019440573373=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2012-09-30

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 132
چاکی ئەسحابە گێوژی

2021122821130539977 7=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

چاکی ئەسحابە گێوژی
شوێن: گوندی گێوژی، دامێن جادەی گشتی سەرکەپکان پلینگان، لەنێو زەوی باخەکانی گوند بە دووری 150 مەتر.
مێژوو: بەو پێیەی شورەتی ئەسحابەی هەڵگرتووە، دەبێت عەرەب بێت و یەکێک بووبێت لە جەنگاوەرەکانی لەشکری ئیسلام و بۆ سەرەتای هاتنی ئایینی ئیسلام بۆ سنوورەکە بگەڕێتەوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	گۆڕستان
دەیە:	01ەکان (00-09)
سەدە:	سەدەی 13 (1200- 1299)
شار و شارۆچکەکان:	ڕانیە (ڕاپەڕین)
وڵات:	باشووری کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - ڕایەڕ عوسمان عوزێری
کاتی تۆمارکردن: 2021-12-28
ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 133

چاکی ئەسحابەی دەڵاڵان

2021123021445739989 4=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

شوێن: گوندی دەڵاڵان.
بە پێی کە نازناوی ئەسحابەی هەڵگرتووە، پێی دەچێت کە جەنگاوەرێکی سوپای ئیسلام بووبێت، و لە شەڕدا لەو شوێنە کوژرا بێت.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	گۆڕستان
دەیە:	60ەکان (60-69)
سەدە:	سەدەی 15 (1400- 1499)
شار و شارۆچکەکان:	ڕانیە (ڕاپەڕین)
وڵات:	باشووری کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - ڕاپەڕ عوسمان عوزێری

کاتی تۆمارکردن: 2021-12-30

ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 134

چاکی بیست خوشەی

2021122614242639962 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

شوێن: خۆرهەڵاتی گوندی دێرئ، لە دامێن گردێکەوەیە کە بە گردەزاڵناسراوە.
هەندێک دەڵێن کە ناوی (زوبەیر) بووە، بە بیست خوشەی شۆڕەتی کردووە.
مەزارەکە لە گۆڕاپی سەر گردێکە و لە گۆڕستانێکی کۆن و گەورەدایە.
ئەو گردەش یان ئەو زنجیرە شاخەیش کە دەکەوێتە خۆرهەڵاتییەوە، پێی دەڵێن: (گردەزاڵ) .[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان

شار و شارۆچکەکان: ڕانیە (ڕاپەڕین)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - ڕاپەڕ عوسمان عوزێری

کاتی تۆمارکردن: 2021-12-26

ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 135

چاکی پیرمامەندی دەڵاڵان

20211230214608399895=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

شوێن: گوندی دەڵاڵان، لەسەرجادەی گشتیی سەرکەپکان پڵینگان.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان

دەیە: 50کان (50-59)

سەدە: سەدەی 19 (1800-1899)

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - ڕاپەڕ عوسمان عوزێری

کاتی تۆمارکردن: 2021-12-30

ناوی تۆمارکار: ڕاپەڕ عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 136

چاکی سارتکەی خوارێ

20211226151331399628=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

شوێن: گوندی سارتکەی خوارێ و بە دووری حەوت تا هەشت کیلۆمەتر لە جادەی گشتی سەرکەپکان و پلینگان.
مەزارەکە لە گۆڕستانێکی پچووک و زۆر کۆن دایە، کە بەهۆی درووستکردنی ڕێگا و بانەوە تێکچووە و بەشێکی گۆستانەکە و خودی مەزرەکەش لە دامێنەوە ڕێک کەوتۆتە جادەکەوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گوند

دەیە: 90دەکان (90-99)

سەدە: سەدەی 20 (1900-1999)

شار و شارۆچکەکان: ڕانیە (ڕاپەڕین)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - ڕایەڕ عوسمان عوزێری

کاتی تۆمارکردن: 2021-12-26

ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 137
چاکی سارتکەی سەرێ

2021122723263839974 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

چاکی سارتکەی سەرێ
شوێن: خۆرهەڵاتی گوندی سارتکەی سەرێ بە دووری شەش تا حەوت کیلۆمەتر لە جادەی گشتیی شارەدێی سەرکەپکان، پڵینگانەوە دوورە.
ناو و شۆرەت: هیچ ناوێکی نییە و هەر بە ناوی گوندەکەوە بە چاکی سارتکەی سەرێ، شورەتی ڕۆیشتووە.
مێژوو: هێندە کۆنە کە هیچ گومانێک ناهێڵێتەوە کە بۆ پێش ئیسلام دەگەڕێتەوە.
ڕەچەڵەک: بە پێی کونییەکەی دەبێ کورد بووبێ و خەڵکی سنوورەکە بوو بێ.
مزار: بۆ هەر جۆرە نەخۆشییەک و مەبەستی دیکە.
تێبینی: مەزارەکە کەوتۆتە نێو گۆڕستانێکی زۆر گەورە و کۆنەوە، جا لەبەر ئەوەی کە تێبینی دەکرێ، ئەو دەوروبەرە لە مێژووی خۆیدا ئەوەندە خەڵک و ئاوەدانیی تێدا نەبووە، تا گۆڕستانێکی وای لێ درووست بێ، بۆیە پێیدەچێ گۆڕستانەکە هیی ئەو شەڕکەر و کوژراوانە بێ کە لە ئەنجامی هێرش و پەلامار و شەڕدا کە لەو شوێنە ڕووی داوە، لە هەردوو تەرەف کوژراون و هەر لەوێش نێژراون.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	گۆڕستان
دەیە:	01ەکان (00-09)
سەدە:	سەدەی 13 (1200- 1299)
شار و شارۆچکەکان:	ڕانیە (ڕاپەڕین)
وڵات:	باشووری کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - ڕایەڕ عوسمان عوزێری
کاتی تۆمارکردن: 2021-12-27

ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 138

چاکی سۆفی سەیدی

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20211230214706399896

شوێن: باکووری خۆرهەڵاتی سەرکەپکان، بە دووری نزیکەی سێ کیلۆمەترێک لە باکووری مەزاری چاکی قەڵا مستەفای.
ئەو شوێنە کە مەزارەکەی لێیە، گۆڕاییەکە بە باسکس سۆفی سەیدی ناسراوە.
مەزارەکە تاقە گۆڕە و دوو درەختی دارەبەنی لەسەرە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان

دەیە: 40ەکان (40-49)

سەدە: سەدەی 13 (1200- 1299)

شار و شارۆچکەکان: ڕانیە (ڕاپەڕین)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - ڕایەڕ عوسمان عوزێری

کاتی تۆمارکردن: 2021-12-30

ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 139

چاکی سەیدان

20211226100845399591=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

شوێن: گوندی کەوبێن، لەوبەری ڕووبار و لە باووری خۆرئاوای جادەی گشتیی سەرکەپکان و وەرتێ.
بۆ زۆر نەخۆشی و کێشە خەڵک سەردانی کردوون.
ئەو مەرقەدە هی دوو سەید بوو، دەگوترێ کە برا بوون.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

تۆپۆگرافی:	گردۆڵگەیی
جۆری شوێن / شوێنەوار:	گۆڕستان
زمان - شێوەزار:	کرمانجیی ناوەڕاست
شار و شارۆچکەکان:	ڕانیە (ڕاپەڕین)
وڵات:	باشووری کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - ڕایەڕ عوسمان عوزێری

کاتی تۆمارکردن: 2021-12-26

ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 140

چاکی شێخ سڵێمانی

2021122918074439982 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

شوێن: گوندی (پاشقۆتەڵی کۆن) ، کە ئێستا ئاوەدان نییە، نزیکەی چوار تا پێنج کلم. لە باکووری خۆرهەڵاتی (پاشقۆتەڵی تازە) وە دوورە، نزیک شەقامی گشتی سەرکەپکان -پڵنگیان.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	گۆڕستان
دەیە:	80کان (80-89)
دەیە:	90دەکان (90-99)
سەدە:	سەدەی 19 (1800-1899)
شار و شارۆچکەکان:	ڕانیە (ڕاپەڕین)
وڵات:	باشووری کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - ڕاپەڕ عوسمان عوزێری

کاتی تۆمارکردن: 2021-12-29

ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 141

چاکی قورەشەروێنی

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20211226080111399584

شوێن: خۆراوای گۆندی پلێنگانێ، بە نزیکەی کیلۆمەترێک و هەر بە تەنیشت جادەی گشتیی سەرکەپکان-زینۆی ئەستێرۆکان.
ناو و شۆرەت: ناوی نەزانراوە و بە (چاکی قورەشەروێنی) شۆرەتی کردووە.[1]
شوێنەواری گۆڕەکە لە گۆڕستانێکی چکۆلەدایە و هەممەڕقەد و هەم گۆڕستانە.
تا ساڵی دوای ڕاپەڕینیش 1991 چەند دارێکی گەورە و بەتەمەن لەسەر وارشی مەرقەدەکە هەبوون. لەبەر ئەوەی کە شوێنەکە شوێنێکی زۆر دڵگیر و خۆشە بۆ سەیران و کات لێبەسەربردن، خەڵک زۆر ڕوویان تێکردووە و سەیرانیان لێ کردووە، جارێک لەو جارانە بەهۆی ئاگری سەیرانەکەوە ئەو درەختانە ئاگریان تێبەربوو و سووتاون و شوێنەواریان نەماوە و ئێستا لە گۆڕاییەکی ڕووتەن زیاتر نییە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

تۆپۆگرافی:	گردۆڵگەیی
جۆری شوێن / شوێنەوار:	گۆڕستان
زمان - شێوەزار:	کرمانجیی ناوەڕاست
شار و شارۆچکەکان:	ڕانیە (ڕاپەڕین)
وڵات:	باشووری کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - ڕاپەڕ عوسمان عوزێری

کاتی تۆمارکردن: 2021-12-26

ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 142

چاکی قەڵای مستەفایی

2021123021475539989 7=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

شوێن: باکووری خۆرهەڵاتی شارەدێی سەرکەپکان بە نزیکەی سێ کیلۆمەتر.
مێژوو: زۆر کۆنە، هیی سەرەتای هاتنی ئاسنی ئیسلام بۆ ناوچەکە.
مراز؛ بۆ گشت نەخۆشییەکان.
نەزر: هەر خێر و سەدەقە و خواردنێک.
مەزارەکە لە گۆڕستانێکی گەورەدایە و بەداری بەڕووداپۆشراوە.
لە نزیک گۆڕستانەکە، شوێنەواری کۆنی، کاولەخانوو بەدی دەکرێن، دەردەکەوێت کە لە سەردەمێکی زوودا، ئەم شوێنە ئاوەدان بوو.
سەرچاوە: مام محەمەدی سلێمانی.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان
دەیە: 50کان (50-59)
سەدە: سەدەی 13 (1200- 1299)
شار و شارۆچکەکان: ڕانیە (ڕاپەڕین)
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - ڕاپەڕ عوسمان عوزێری

کاتی تۆمارکردن: 2021-12-30
ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 143

چاکی مامە حەمی

20211226113915399610=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

شوێن: گۆڕستانی گوندی نۆرێ
تەنیشت شەقامی گشتیی سەرکەپکان و وەرتێ.
مامە حەم ناوی حەم بووە و هەر بە مامە حەمی شۆرەتی ناسراو بوو.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

تۆپۆگرافی:	گردۆڵگەیی
جۆری شوێن / شوێنەوار:	گۆڕستان
زمان - شێوەزار:	کرمانجیی ناوەڕاست
شار و شارۆچکەکان:	ڕانیە (ڕاپەڕین)
وڵات:	باشووری کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - ڕایەڕ عوسمان عوزێری

کاتی تۆمارکردن: 2021-12-26

ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 144

چاکی ملەبای

20211226120450399611=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

شوێن: باکووری خۆرهەڵاتی گوندی دێرێ یە، بە بەرزی 4_3 کیلۆمەتر.
شوێنەکە نێو چیایە و بە (کوێستانی ملەبای) ناسراوە.
مەزارەکە تاقە گۆڕە و داری بەتەمەنی لەسەرە.
و شوێنەکە ملەیەکە و لەبەر ئەوەی بەردەوام بای لێ دێت، بۆیە بە ملەبا ناسراوە.
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

تۆپۆگرافی:	شاخاوی
جۆری شوێن / شوێنەوار:	گۆڕستان
زمان - شێوەزار:	کرمانجیی ناوەڕاست
شار و شارۆچکەکان:	ڕانیە (ڕاپەڕین)
وڵات:	باشووری کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - ڕایەڕ عوسمان عوزێری

کاتی تۆمارکردن: 2021-12-26

ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 145

چاکی مەلا محەمەدی کانی بناوی

2021122821110239977 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

چاکی مەلا محەمەدی کانی بناوی
شوێن: خۆراوای گوندی کانی بناو، و نزیک دوو سەد مەترێک لە دامێن جادەی گشتی سەرکەپکان پڵینگان مێژووەکەی بۆ نزیکەی دوو سەد ساڵ دەگەڕێتەوە.
کورد بووە و خەڵکی سنوورەکە بووە، لە دێی کانی بناو و دەوروبەری بەناوبانگی دەرکردووە
مزار: بۆ نەخۆشی و باداری و پشتئێشە و نیازی گشتی.
نەزر: هەر شتێک لە دەست کەسەکە بێت.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	گۆڕستان
دەیە:	10یەکان (10-19)
سەدە:	سەدەی 19 (1800-1899)
شار و شارۆچکەکان:	ڕانیە (ڕاپەڕین)
وڵات:	باشووری کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - ڕایەڕ عوسمان عوزێری
کاتی تۆمارکردن: 2021-12-28
ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 146
چاکی مەلاژنە مەیاسێ
2021122821120739977 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

چاکی مەلا ژنە مەیاسێ
شوێن: گوندی گێوژێ، لەسەر ڕێگای گشتی سەرکەپکان پلینگان، لە دامێنی جادەی گشتی.
مێژوو: بۆ سەرەتای هەزار و نۆسەدەکان دەگەڕێتەوە.
بە ڕەچەڵەک کورد بووە و خەڵک و دانیشتووی سنوورەکە بووە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان
دەیە: 01ەکان (00-09)
سەدە: سەدەی 20 (1900-1999)
شار و شارۆچکەکان: ڕانیە (ڕاپەڕین)
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - ڕایەڕ عوسمان عوزێری
کاتی تۆمارکردن: 2021-12-28
ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 147
چاکی کێکەڵی

2021122607090639957 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

شوێن: کوێستانەکانی کێکەڵ، کۆتایی دۆڵی (شێوت) و خۆرئاوای گوندی پڵنگیان، بە نزیکەی 10 کیلۆمەتر.
مێژوو: بە ڕادەیەک کۆنە کە ئەگەر هی پێش ئیسلام نەبێ، ئەوە بۆ سەراتاکانی دەرکەوتنی ئایینی ئیسلام لە نێوچەکە، دەرکەوتووە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

تۆپۆگرافی: گردۆڵگەیی
زمان - شێوەزار: کرمانجیی ناوەڕاست
شار و شارۆچکەکان: ڕانیە (ڕاپەڕین)
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - ڕایەڕ عوسمان عوزێری
کاتی تۆمارکردن: 2021-12-26
ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 148

چاکە چکۆلەی ڕێزێنە

2021122918084539982 7=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

شوێن: (گوندی ڕێزینە) کەلە خوار گوندی ڕێزێنەوەیە و لە ڕۆخی خۆرهەڵاتی ئەو ڕووبارەیە کە لە سەرەوەی دۆڵی شاوریٚ وە دێت و بە دامێن دێی ڕێزینەدا ڕەت دەبێت.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان

دەیە: 80کان (80-89)

سەدە: سەدەی 18 (1700-1799)

شار و شارۆچکەکان: ڕانیە (ڕاپەڕین)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - ڕایەڕ عوسمان عوزێری

کاتی تۆمارکردن: 2021-12-29

ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 149

چاکەی سۆنەی ڕەزگەلی

2021123021435839989 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

شوێن: باشووری خۆرئاوای جادەی گشتی سەرکەپکان پلینکان، و نێوان گوندی ئاسنگەران لە دەستی چەپ و گوندی کەوبین لە دەستی ڕاست.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان

دەیە: 20ەکان (20-29)

سەدە: سەدەی 13 (1200- 1299)

شار و شارۆچکەکان: ڕانیە (ڕاپەڕین)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - ڕایەڕ عوسمان عوزێری

کاتی تۆمارکردن: 2021-12-30

ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 150

چایخانەی حەمە ڕەق

201003110908113884=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

یەکێکە لە کۆنترین و بەناوبانگترین چایخانەکانی شاری سلێمانی.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2010-03-11

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 151

چغا ئاهوان

20160401113756131038=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

هەڵکەوتوو لە داوێنی چیایی زاگرۆسە. مێژووکەی دەگەڕێتەوە بۆ 5500 ساڵ پیش زایین و بۆ ماوەی 2500 ساڵ شوێنی نیشتەجێ بوون مرۆڤ بووە و بە یەکێک لە کۆنترین شارەکانی پارێزگای ئیلام دەژمێردرێت.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شار

شار و شارۆچکەکان: ئیلام

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2016-04-01

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 152

چوارتاقان

2012052009114764801=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

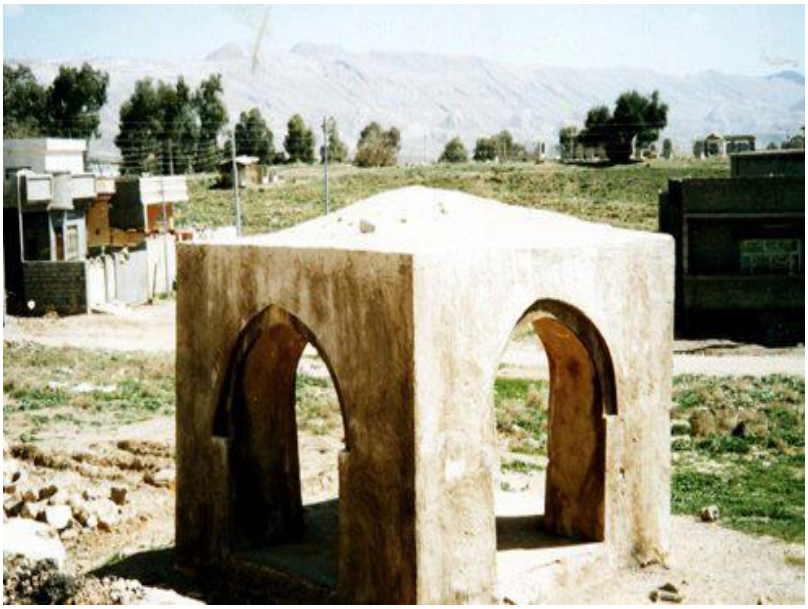

کەوتووەتە باشووری شاری کۆیە و لە ساڵەکانی سەرەتایی سەدەی بیستەم کاروان سەرای نێوان کۆیە-هەولێر و کۆیە-کەرکووک... بووە. ئەم شوێنەوارە چوارکوڕی گەورەی لێ داندراو ڕۆژانە پڕکراوە لەئاو بۆ ڕێبواران و کاروان چیەکانی دەوورو بەری شاری کۆیە کە دوای پشوو دانێک بەخۆیان و وڵاغەکانیان کەلو پەلەکانیان دەگەیاندە بازاری شاری کۆیە.
دوای فرۆشتنی کەلوپەلەکانیان و ئامادەکردنی کاروانەکەیان بەهەمان ڕێگادا دەگەڕانەوە ئەم شوێنەوارە لە ساڵی (2002) لە لایەن قائیمقامیەتی کۆیە نۆژەن کراوەتەوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: چوار تاق

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

دەیە: 60ەکان (60-69)

سەدە: سەدەی 18 (1700-1799)

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | فەیسبووکی وێنە و مێژوو

کاتی تۆمارکردن: 2012-05-20

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 153
چوخمەکەی سەرشەقام
2015071309212685743=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

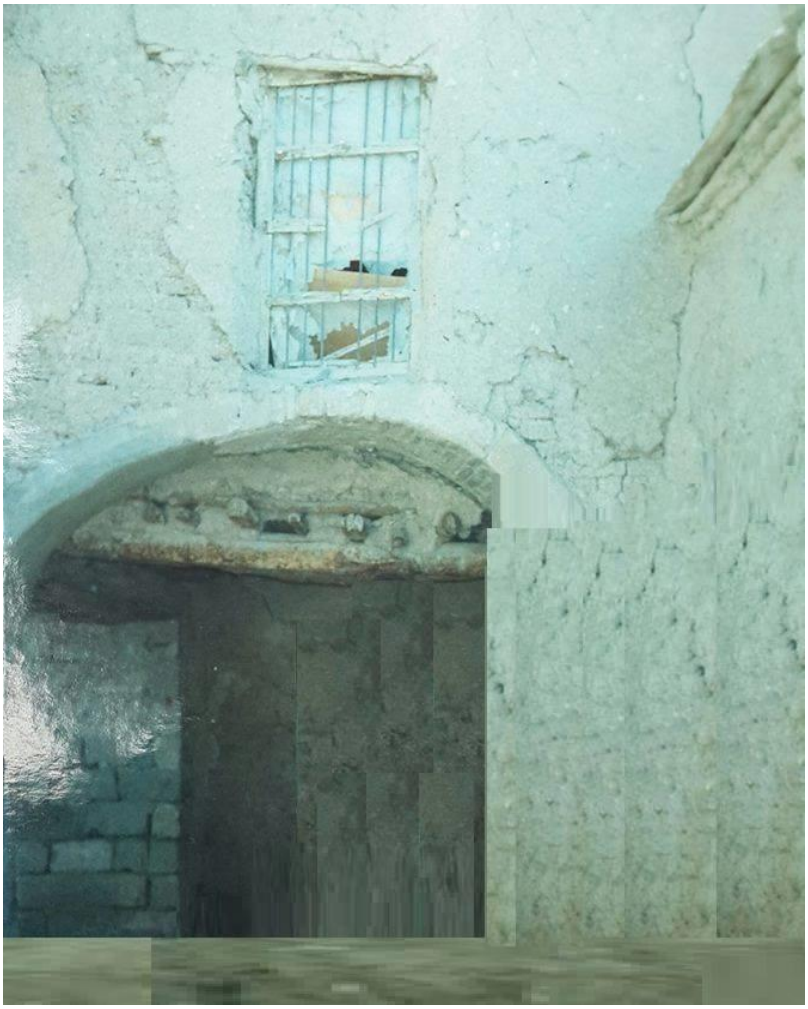

چوخمەکەی سەرشەقام[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: خانوو
شار و شارۆچکەکان: سلێمانی
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان
کاتی تۆمارکردن: 2015-07-13
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 154

چیای نەمرود و شوێنەواری نەمرود

2013022118382680632=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

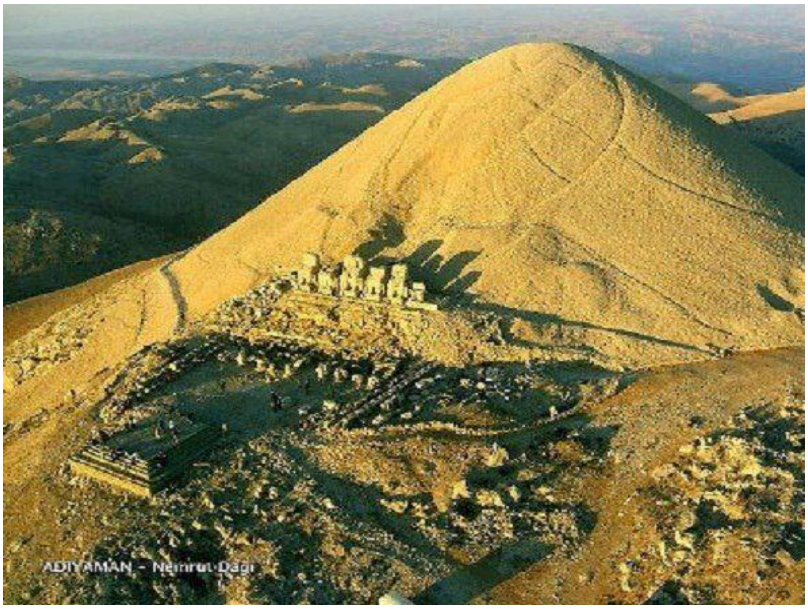

چیای نەمروود لە سەمسووری باکووری کوردستان جێی سەرنجی گەشتیارانە، ئەو شوێنە تایبەتمەندییەکی هەیە کە خاوەن جوانترین دیمەنی خۆرهەڵاتن و خۆراوابوونە.
چیای نەمروود لە ساڵی 1987خراوەتە لیستی جیهانیی شوێنەوارە جیهانییەکانی یونسکۆوە.
چیای نەمروود کە دەکەوێتە سنووری شارۆچکەی کاهتای سەربە پارێزگای سەمسوور، مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی پاشایەتیی کۆماجین، ناوچەیەکی دڵگیرە و ساڵانە هەزاران کەس سەردانی دەکەن.
بەرزی چیاکە لە دەوری 2100 مەترەو دەکەوێتە سەر ڕۆخی ڕوباری فورات.
لەسەر لوتکەی چیاکە پەرستگایەک هەیە لە ساڵی 62 پ ز درووست کراوە. لەهەردو لایەوە دو پەیکەری شێرو دو پەیکەری باز و چەندین پەیکەری دیکەی سەردەمی یۆنانی و ئەرمەنیەکان هەیە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: چیا

وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2013-02-21

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 155

چەرمۆ

2011041121155656431=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

بە یەکێک لە گرنگترین و بەناوبانگترین شوێنەوارەکانی کوردستان و هەموو ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست دادەنرێت بە شێوەیەک کە توانیویەتی ببێتە زنجیرەی یەکەم لە ڕیزبەندی شارستانییەتی چاخی بەردینی نوێ و ناونراوە بە (شارستانی چەرمۆ) وە بە یەکەم گوندی نموونەیی کشتوکاڵی دادەنرێت لە مێژوودا. هەروەها مرۆڤ لە گوندی چەرمۆ دا توانیویەتی بەیەکجاری لە ژیانی ناو ئەشکەوتەکان دوور کەوێتەوە و بۆ خۆی خانوو درووستبکات و بۆ ماوەی هەرچوار وەرزەکە تێیدا بمێنێتەوە.
ئەمەش بە بەڵگەی دۆزینەوەی ژمارەیەک لە پاشماوەی خانووەکانی لە ئەنجامی هەڵکۆڵینەکەدا. هەروەها شارستانی چەرمۆ وەرچەرخانێکی گرنگە لە مێژووی مرۆڤایەتی دا ئەویش بەلاوەنانی کەرەستە بەردینەکان و بەکارهێنانی گڵە بۆ درووستکردنی کەرەستە و پێداویستییەکانی ناوماڵ، بە تایبەتیی قاپ و قاچاخ و گۆزەکاری.
هاوشێوەی گوندی چەرمۆ لە ناوچەی (ئەریحا) لە فەلە ستین و (چەتەڵ هیوک) لە ئاسیایی بچوک، (بەردحوشتر) لە هەولێر (تەپە گوران) لە کرماشان و چەند ناوچەیەکی تری ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا بدۆزراوەتەوە.
شوێنەکەی:
شوێنەواری چەرمۆ دەکەوێتە ناوچەی چەمچەماڵ لە بەشی ڕۆژهەڵاتییەوە بە دووری (15) کم، وە دووری (35) کم لە ڕۆژهەڵاتی شاری کەرکووک لە شوێنێکی گردەڵانیدا.ڕووبەرەکەی نزیکەی 1400مەتری چوارگۆشەیە، بەرزیی لە ئاستی ڕووی دەشتەکەیدا نزیکەی (23) پێی بەرزە، ڕووبەری ئەم شوێنە (90×140) مەتر دەبێت وە قوڵی پاشماوە شوێنەوارییەکەی نزیکەی (7) دەبێت لە لووتکەی گردەکە بەرەوە خوارەوە (10) .
جێی باسە لە ئێستادا (2023) تیمێکی شوێنەوارناسی زانکۆیەکی یابانی بە هاوکاری و هاوئاهەنگی لەگەڵ تیمی شوێنەوارناسی بەڕێوەبەرایەتی شوێنەوار و کەلەپووری سلێمانی سەرقاڵی کنە و پشکنینی شوێنەوارین لەسەر ئەم سایتە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گوند

شار و شارۆچکەکان: چەمچەماڵ

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆمارێکی تایبەت بۆ کوردیپیدیا لەلایەن (نەوزاد کەلاری) سەبارەت بە (شوێنەواری چەرمۆ) لە: 2011-4-11 19:36:33

کاتی تۆمارکردن: 2011-04-11

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 156
چەند پارچەیەکی درووست کراو لە برۆنز لە مۆزەخانەی دهۆک

2023041221062148171 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

چەند پارچەیەکی درووست کراو لە ماتریالی برۆنز لە مۆزەخانەی نیشتمانیی دهۆک کە بۆ سەردەمە جیاوازەکان دەگەڕێتەوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-04-12
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 157

چەند پسپۆڕێک زانیاریی زیاتر لەبارەی شوێنەواری خانا ئێزی دەدەن

2021021213420539125 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

مامۆستای شوێنەوارناس محەمەد عارف تاتار، پسپۆر لە زمانە کۆنەکان، لە بەشی شوێنەواری زانکۆی مووسڵ، کە هاوکات ئەندامیشە لە تیمی شوێنەوارناسی زانکۆی ئۆدۆنی ئیتالی، کە کاری هەڵکۆڵینی شوێنەواریی لە دەڤەری بادینان دەکات، لەبارەی تەمەنی ئەم شوێنەوارەوە وتی: "پێش هەموو شتێک دەبێ ئەوە بڵێن، کە ئەم شوێنە شوێنەواریە، واتا خانا ئێزی، بۆ دیاریکردنی مێژوو و تەمەنەکەی ناکۆکیی زۆری لەسەرە و تا ئێستا هیچ بەڵگەیەکی زانستیمان بۆ سەلماندن و دیارکردنی ڕاستییەکان دەست نەکەوتووە، بۆیە دەبێ ئەوە بڵێین، کە بەپێی تێپەڕینی کات و سەردەمە مێژووییەکان، زۆر شارستانییەت و دەسەڵاتدار لەم ناوچەیە حوکمیان کردووە، عوسمانییش یەکێک بووە لەو دەسەڵاتانە، بەڵام ئەوە هۆکار نابێت بۆ ئەوەی بڵێین، کە ئەم شوێنەوارە بۆ سەردەمی عوسمانییەکان دەگەڕێتەوە، چونکە لە خودی پەرەستگەی لالش، چەندین بەڵگە و نیشانە هەیە، کە تێپەڕینی سەردەمە مێژووییەکان پیشان دەدات".

بە گوتەی محەمەد عارف: "پسپۆڕانی شارەزا لە بەشی زانکۆی مووسڵ، بەتایبەت دکتۆر عەبدولناسر ئەلدەباغ، هاوڕان لەسەر ئەوەی، کە سۆمەرییەکان لەو ناوچەیە نیشتەجێ بوونە و پاشماوە و شوێنەواری زۆریان بەجێ هێشتووە و ئەگەری هەیە مێژووی شوێنەواری خانا ئێزی بۆ سەردەمی سۆمەرییەکان بگەڕێتەوە".

هەروەها تیمێکی چیکی، کە ئێستا سەرقاڵی کارکردنن لەسەر شوێنەواری نەبی ناحووم، سەردانی شوێنەواری خانا ئێزییان کرد و بەپێی چەند کارێکی توێژینەوەیی، پێیان وابوو، کە ئەم شوێنەوارە بۆ سەردەمی سۆمەرییەکان دەگەڕێتەوە، کە بە تێپەڕینی کات و ئەو شەڕ و ئاژاوانەی لەو دەڤەرە ڕوویان داوە، ئەم شوێنەوارە چەندین جار ڕووخاوە و دووبارە و سەرلەنوێ نۆژەن کراوەتەوە، بۆیە شێوازەکەی ئێستای وا نوێ و تازەیە.

ئەو زیاتر زانیاریمان لەسەر ناوی ئێزی و سەرچاوە مێژووییەکانی سەردەمی سۆمەری دەداتێ و دەڵێ: "ناوی ئێزی لە سەردەمی سۆمەرییەکان بە (E-ze) یان (E-EZ-ZO-U) هاتووە، کە بە زمانی سۆمەری، واتای شوێنی پشوو و حەوانەوە دێت، کەواتە شوێنێک بووە بۆ مانەوە و حەوانەوەی ئەو ڕێبوارانەی سەردانی دەڤەری بادینان، بەتایبەت لالشیان بۆ بۆنە ئایینییەکان کردووە".

شوێنەوارناس محەمەد عارف دەڵێ: "بۆ زیاتر زانین لەسەر مێژووی ئەم شوێنەوارە و دەرخستنی ڕاستییەکان لەسەر تەمەنی، پێویستمان بە لێکۆڵینەوەی مێژووی و شوێنەواری زیاتر هەیە، کە پسپۆڕانە کاری لەسەر بکرێت".

بەڵام د. زێدان برادۆستی، کە پلەی زانستی پرۆفیسۆری هەیە لە بواری شوێنەوار و چەندین ساڵ بە تیۆری و پراکتیکی لە بواری شوێنەوار کاری کردووە و پسپۆڕە لە شوێنەواری ئیسلامی، لەسەر ئەو بۆچوونەیە، کە تەمەنی ئەم شوێنەوارە بۆ سەردەمی عوسمانییەکان دەگەڕێتەوە.

ئەو کە توێژینەوەیەکی زانستی-مەیدانی لەسەر ئەم شوێنەوارەی ئەنجام داوە، لەناو توێژینەوەکەی وا باس لە خانا ئێزی و مێژووەکەی دەکات و دەڵێ: "ئێمە هیچ دەقێک یان نووسینێکمان لەسەر مێژووی درووستبوون و ئاوەدانکردنی ئەم خانە نییە، یان بەڵگەکان بەقەدەر ئەوە نین، کە بتوانین مێژووی درووستکردنی دیار بکەین، بەڵام لەگەڵ بەراوردکردنی ئەم بینایە

لەگەڵ بیناسازیی عوسمانییەکان، دەتوانین بڵێین، مێژووەکەی بۆ سەدەی شازدە یان حەڤدەی زایینی دەگەڕێتەوە و ئەم خانە لەناو ئێراق لە زۆربەی خانەکان کۆنترە، هەروەها هاوشێوەی ئەم خانە لە حەلەب دەبینرێت، بە ناوی (خان الشونە) ، کە ئەویش بۆ سەردەمی عوسمانییەکان دەگەڕێتەوە".
بێجگە لەم دوو بۆچوونە، ئێمە هەوڵمان دا بۆچوونی خاتوو (بیرگول ئەچک یلدز) ، کە تێزی دکتۆرای لەسەر شوێنەواری خانا ئێزی نووسیووە، وەربگرین. ئەو کە خەڵکی باکووری کوردستانن و خوێندنی دکتۆرای لە بەشی شوێنەواری زانکۆی سۆربوونی فەرەنسی تەواوکردووە، هاوڕایە لەسەر ئەوەی، کە بۆ دیاریکردنی تەمەنی ئەم شوێنەوارە، بەڵگە و سەرچاوەی نووسراو و باوەڕپێکراومان زۆر کەمە و ئەم شوێنەوارە پێویستی بە کاری هەڵکۆڵین و توێژینەوەی زانستییە.
لە نامەی دکتۆراکەی، بیرگول تەمەنی ئەم شوێنەوارە بۆ نزیکەی کۆتاییەکانی سەدەی سێزدەی زایینی مەزەندە دەکات.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: خانوو

سەدە: سەدەی 13 (1200- 1299)

شار و شارۆچکەکان: شنگال

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری باسنیوز - 2021-05-12

کاتی تۆمارکردن: 2021-02-12

ناوی تۆمارکار: راوێژ فەرهاد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 158

چەند پەرتووکێکی مێژووپی لە مۆزەخانەی دهۆک

2023042014332648395 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

چەند پەرتووکێکی کۆن و مێژووپی لە مۆزەخانەی نیشتمانیی دهۆک.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-04-20

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 159

چەند جۆر گۆزەی دۆزراوە لە گرد لەشکر لە ساڵی 2023

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=2023052123265449252

چەند نموونەیەک لە گۆزە دۆزراوەکانی گرد لەشکر لە ساڵی 2023 کە لەلایەن تیمی شوێنەوارناسی زانکۆی ئۆتۆنۆمی ئیسپانی و بەڕێوەبەرایەتی شوێنەوار و کەلەپووری هەولێر و بەشی شوێنەوارناسی لە زانکۆی سەڵاحەدین دۆزراوەتەوە. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: هەولێر

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2023-05-21
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 160

چەند جۆرە هاوەنێکی کۆن لە مۆزەخانەی دهۆک

2023041221185148172 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

چەند جۆرە هاوەنێکی کۆن تایبەت بە سەردەمە جیاوازەکان لە مۆزەخانەی نیشتمانیی دهۆک.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-04-12

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 161

چەند دەستنووسێکی کۆن لە مۆزەخانەی دهۆک

2023041710535248309 4=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

چەند دەستنووسێکی کۆن لە مۆزەخانەی نیشتمانیی دهۆک.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

جۆری مۆزەخانە: ئەتنۆگرافی - کلتووری

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-04-17

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 162

چەند نموونە لە قاپ و قاچاق گڵینە لە مۆزەخانەی دهۆک

2023041917575648373 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

چەند نموونەیەک لە قاپ و قاچاق و کەرەستەی ناندین کە هەر یەکەوە بۆ سەرەمێکی مێژووپی جیاواز دەگەڕێتەوە و لە ئێستادا لە مۆزەخانەی نیشتمانیی دهۆک پارێزراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-04-19

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 163

چەند نموونەیەکی مۆری سەردەمە جیاوازەکان لە مۆزەخانەی دهۆک

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20230415153919482700

چەند نموونەیەک لە مۆر (خەتم) ی سەردەمە جیاوازەکان کە لە ئێستادا لە مۆزەخانەی نیشتمانیی دهۆک پارێزراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-04-15

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 164

چەند کەلوپەلێکی کۆن لە مۆزەخانەی دهۆک

20230420142044483955=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

چەند کەلوپەلێکی کۆن تایبەت بە سەردەمە مێژوویيە جیاوازەکان لە مۆزەخانەی نیشتمانیی دهۆک.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-04-20

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 165

چەندین پارچە ئاسەواری ناوازە لە گەرمیان دۆزرانەوە

2014031923541156185=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

خەندان- سۆران کەریم

لە ئەنجامی کارکردن لە پرۆژەی جووتسایدی کەلار_ سلێمانی، چەندین پارچە شوێنەواری مێژووی دەرکەوتن، بۆ ئەو مەبەستەش بەڕێوەبەرایەتی شوێنەواری گەرمیان تیمیکی ڕەوانەی شوێنەکە کرد و چەندین پارچە شوێنەواریان دەرکرد.

ساڵح محەمەد سەمین، جێگری بەڕێوەبەری شوێنەواری گەرمیان، لە لێدوانێکیدا بۆ خەندان، ڕایگەیاند:لە ناوچەی گەرمیان چەندین پارچە شوێنەوارمان دۆزییەوە.

ئاماژەی بەوەشدا، کە دوای ئەوەی لەلایەن هاوولاتییەکەوە بەڕێوەبەرایەتییەکەمان ئاگادار دەکرێتەوە لە دەرکەوتی کۆمەڵێک پارچە گۆزە، کە لە ئەنجامی کارکردن لە پرۆژەی جووت سایدی کەلار- سلێمانی لە نزیک گوندی (بەردەسووری سەروو دەرکەوتن، تیمێکمان ڕەوانەی شوێنەکە کرد.

جێگری بەڕێوەبەری شوێنەواری گەرمیان، وتیشی: تیمەکەمان دەستی بە کارکردن کرد، لە ئەنجامدا کۆمەڵێک پاشماوەی شوێنەواری کۆن دەرکەوتن، لەوانە چەند گۆزەیەک کە گۆزەیەکیان نەخشی هێڵداری لەسەرە هەروەها سەرە تیرێک، لەگەڵ چەند موورووییەکی جوانکاری.

ئەوەشی خستەڕوو، کە بە شێوەیەکی گشتی پاشماوەکان لەژێر تاوێرەبەردا دانرابوون و هەروەها هەندێ ئێسک و پروسک لەکاتی کارکردندا دەرکەوتن کە پێدەچێت پاشماوەی گۆڕستانێک پیشان بدات لەو شوێنە.

ساڵح محەمەد سەمین، وتیشی: بەڵام بەهۆی پشووی چەژنی نەورۆزەوە کارکردنمان لە شوێنەکەدا وەستاند.

سەبارەت بە مێژووی شوێنەوارەکان، ئەو بەرپرسەی شوێنەواری گەرمیان، وتی: هێشتا بۆمان دەرنەکەوتووە مێژووەکەیان بۆ کەی دەگەڕێتەوە، بەڵام بەهۆی شێوازی گۆزەکان و جۆری ناشتنی مردووەکان و پاشماوەکانی تر دەتوانین سەردەمە

مێژوویەکەی لە داهاتوودا دیاری بکەین.
2014-03-19-

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: کەلار (گەرمیان)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵیەڕی خەندان

کاتی تۆمارکردن: 2014-03-19

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 166

حمام خان (پیر ظهیری) سنە

200909031235301976=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

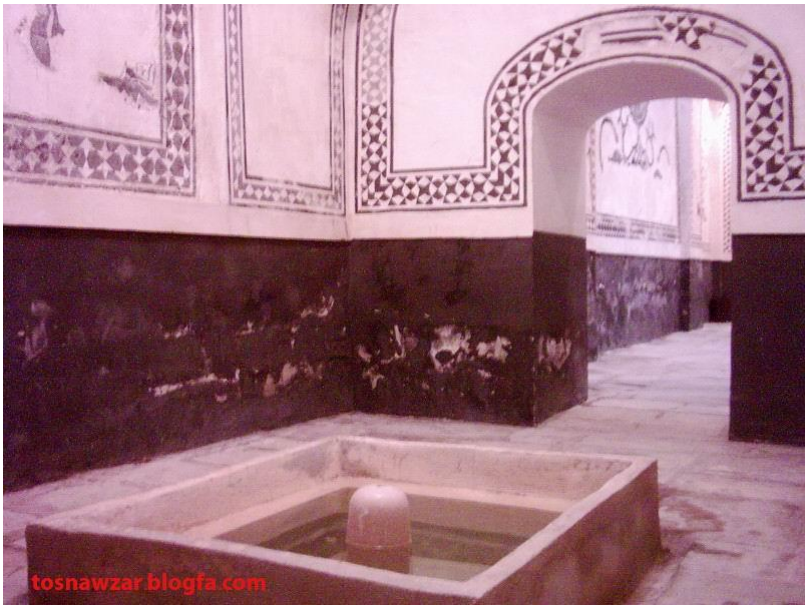

ئەم بینایە دەکەوێتە باکووری بازاری سەرداپۆشراوی سنە، بەگوێرەی بەڵگە مێژوویەکان لە ساڵی 1220 (هـ، ق) هیجری، قەمەری، دروست کراوە بە دەستووری امان الله خانی ئەردەڵان، کە ئەودەم حاکمی شاری سنە بووە، ساڵی 1296 (هـ، ق) لەلایەن ئەمین التجار نۆژەن کراوەتەوە.
ئەم حەمامە پێکهاتووە لە کڵاوڕۆژنە و سربینە و گەرم خانە و خەزینە، کە بە کەرەستەی اهک (گەچ) کاشی کاری و سنگ فەرشکردنی مەرمەر داپۆشراوە. هەروەها بە ژمارەی (2603)تۆمار کراوە بە شوێنێکی مێژووی.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گەرماو

شار و شارۆچکەکان: سنە

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] دیارینەکراو | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | نامەیەکی کاک هەڤاڵ نەژاد سەبارەت بە هەندێک شوێنی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە 2009-09-02

کاتی تۆمارکردن: 2009-09-03

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 167

حکومەتی تورکیا بەردەوامە لە تاڵانکردنی حەسکیف

2018112621240066256=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

هەرچەندە دادگای ڕاوێژکاری گواستنەوەی بەرهەمە شوێنەوارییەکانی حەسکیفی ڕەتکردەوە، بەڵام حکومەتی تورکیا پێشێلی بڕیارەکە دەکات و بەردەوامە لە تاڵانکردنی شوێنەوارەکان

سێزدەمین فەرمانگەی دادگای ڕاوێژکاری، گواستنەوەی شوێنەوارە دێرینەکانی ناوچەی حەسکیف-ی باکووری کوردستانی ڕەتکردەوە کە خاوەنی مێژوویەکی 12 هەزار ساڵەیە، بەڵام وەزارەتی کولتوور و گەشتوگوزار-ی ڕژێمی ئاکەپە ڕەچاوی بڕیارەکە ناکات و بەردەوامە لە تاڵانکردنی حەسکیف.

لە دوای بڕیارەکەی ئە و دادگەیە کە پرۆسەی گواستنەوەی بەرهەمە شوێنەوارییەکان بەتاڵ دەکاتەوە، وەزارەتەکە درێژەی بە کارەکانی دا و چەندین شوێنەوار و بەرهەمی شوێنەوارِی حەسکیفی لە شوێنی خۆیان لابرد و گواستنیەوە بۆ شوێنی دیکە، ئەم هەنگاوەش پاش ئەوە دەستی پێکرد، کە حکومەتی تورکیا دەستی بە دروستکردنی بەنداو کرد لە ناوچەی حەسکیف، بە و هۆیەشەوە شوێنەواری 12 هەزار ساڵەی حەسکیف ژێرئاو دەکەوێت.[1]

2018-11-26

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: تێکدانی شوێنەوار

وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری ڕۆژنیوز - 2018-11-26

کاتی تۆمارکردن: 2018-11-26

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 168

حەدبا

2017062209090114036 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

منارەی حەدبا بەشێکە لە مزگەوتی نوور و ساڵی 1170 درووستکراوە
دەکەوێتە لای ڕاستی موسڵ
شوێنەوارێکی گرنگە
منارەکە 7 بازنەیە
بەرزایی 53 مەترە
منارەکە بەتەنیا 37 مەتر بەرزە
بنکەکەی 16 مەتر بەرزە
تیرەکەی 5 مەترە
دوو پەیژەی جیای تێدایە بۆ سەرەوە
بەهۆکاری سرووشتی لاریووە
یەکەموێنەی مزگەوتی نووری و منارەی حەدبا دوای تەقاندنەوەیان
مزگەوتی نووری
دەکەوێتە لای ڕاستی موسڵ
ناوچەکە پێیدەگوترێت گەڕەکی مزگەوتی گەورە
لەلایەن نووردەین زەنگی درووستکراوە
5 منارەی هەیە
بەرزی منارەکان 55 مەترە
ساڵی 1172دەست بەدرووستکردنی کراوە
لەسەر شێوازی تەلارسازی زەنگییە
لەسەر ڕووبەری 5850 مەتر چوارگۆشە درووستکراوە
4ی تەمووزی 2014 بەغدای خەلافەتی تێدا ڕاگەیاند
ڕۆژی 21-06-2017 منارەی حەدبا و مزگەوتی نوور لەلایەن داعشەوە تەقێنرایەوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا
شار و شارۆچکەکان: موسڵ و دەشتی نەینەوا

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی رووداو - 2017-06-21

کاتی تۆمارکردن: 2017-06-22

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 169

حەزە

2022090623010443255 0=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

حەزە

گوندێکە لە خواروو ی ڕۆژئاوای شاری هەولێرە، 10 کم لە قەڵاتی هەولێر دوورە، دوو بەرزایی لێیە نێوانیان تەختاییە، بەرزایی ڕۆژهەڵاتی شوورەی هەبووە، بە بەرد و گێچ دروستکراوە بەرزایی ڕۆژئاوا کورەی ئاسن و ئاشی لێ بووە، حەزە گوندێکی زۆر کۆنە لە سەدەی یەکەمی زایینی پایتەختی دەوڵەتی (ئەدیابین) بووە، ئەو دەوڵەتەی سنووری تا فوڕات ڕۆیشتووە، تا سەدەی یەکەمی زایینی شارێکی ئاوەدان بووە، ئیبن حوقەل لە پەرتوکی (صورة الارض) دا لە نەخشەدا ناوی (حەزە) ی نوسیووە، بەڵام ناوی هەولێری نەنوسیووە، مانای وایە ئەو کات حەزە لە هەولێر گەورەتر بووە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد

جۆری شوێن / شوێنەوار: گوند

شار و شارۆچکەکان: هەولێر

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] پەرتووک | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | کەندووێك لە زانیاری دەربارەی دەشتەکییەکانی هەولێر، کۆکردنەوە و ئامادەکردنی، عەباس نادر قادر، چاپی یەکەم، ساڵی2022، لاپەڕە (111-112) .

کاتی تۆمارکردن: 2022-09-06

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 170

حەفت موغارە

20211211011725398291=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

حەفت موغارە ڕەنگە نیشتەجێی یەکەم کۆمەڵگەی مرۆڤ بووە لە کفری. زۆر بەداخەوە بایەخی پێ نەدراوە..[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

شار و شارۆچکەکان: کفری

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | پەیجی کفری ڕەسەن

کاتی تۆمارکردن: 2021-12-11

ناوی تۆمارکار: ڕۆژگار کەرکووکی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 171

حەمامی پیسکان

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20220118213228401937

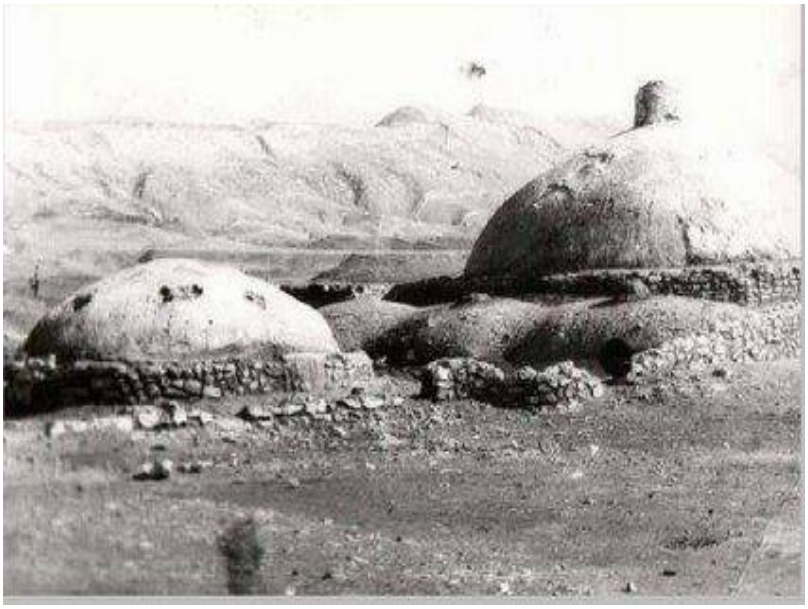

گەرماوی پیسکان
لە گەڕەکی بایزئاغای کۆیە بوو، ساڵی (1699) ی زایینی درووستکراوە، شوێنەوارەکەی نەماوە، ئەم وێنەیە لە پەڕەی بنەماڵەی حەوێزییەکانی کۆیە وەرگیراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گەرماو
دەیە: 60ەکان (60-69)
سەدە: سەدەی 17 (1600- 1699)
شار و شارۆچکەکان: کۆیە
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | لاپەڕەی بنەماڵەی حەوێزی
کاتی تۆمارکردن: 2022-01-18
ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 172

حەمامی قەلەندەر لە سەقز نۆژەن دەکرێتەوە

20170905093936102081=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

بەشی کوردستان- هەڵمەتی نۆژەن کردنەوەی حەمامی مێژوویی قەلەندەری شاری سەقز بە مەبەستی بووژاندنەوە ئە و ئاسەوارە مێژووییە لە حاڵی ئەنجام دایە.
بەپێی هەواڵی کوردپرێس، حەمید گەلالیپوور سەرۆکی میرات فەرهەنگیی شاری سەقز سەرەڕای دەربڕینی ئە و هەواڵە وتی: حەمامی قەلەندەری سەقز بینایێکی کۆنی ئە و شارەیە کە لە گوندی قەلەندەردا ماوەی چەند ساڵی ڕابردوو بەشێکی ڕووخاوە و خەساری بەرکەوتووە.
ناوبراو درێژەی پێدا: ئێستا گوزمەیێکی 115 ملیۆن تمەنی لەلایەن ئیدارەی میرات فەرهەنگییەوە بۆ چێ کردنەوە و نۆژەن کردنەوەی ئە و ئاسەوارە مێژووییە تەرخان کراوە و مامۆستا یەدوڵلا بێنیاز سەرقاڵی نۆژەن کردنەوەی حەمامەکەیە.
مێژووی حەمامی قەلەندەر دەگەڕێتەوە بۆ دواین ساڵەکانی حکوومەتی قاجارەکان لە ئێران و لەلایەن بنەماڵەی فەیزوڵلابەیگییەوە چێ کراوە. بەشە سەرەکییەکانی ئە و حەمامە بریتین لە؛ سەرسەرای چوونە ژوورەوە، بێنە، سەربێنە، گەرمخانە، توالێت، خەلوەتی و خەزێنە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گەرماو

شار و شارۆچکەکان: سەقز

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی کوردپرێس - 2017-09-05

کاتی تۆمارکردن: 2017-09-05
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 173

حەمامی لەج

2015121120210712857 1=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

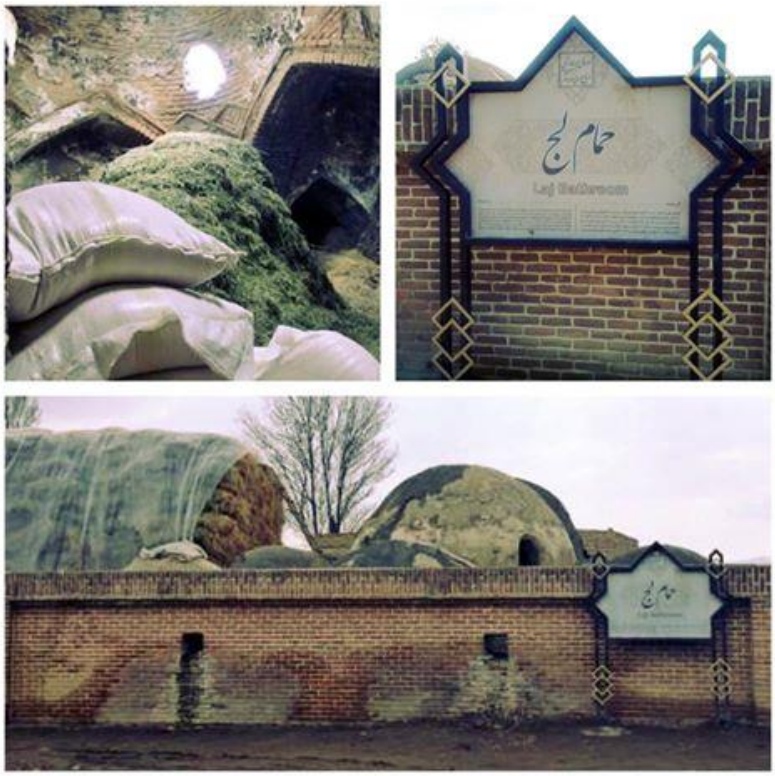

شوێنەواری مێژووی حەمامی لەج -دەشتی شاروێران.یەکێکە لە حەمامە کۆنەکانی ناوچەی موکریان و دەشتی شاروێرانی مەهاباده.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گەرماو

شار و شارۆچکەکان: مەهاباد

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2015-12-11

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 174
حەوزە وشکەکە

2022091621404343440 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

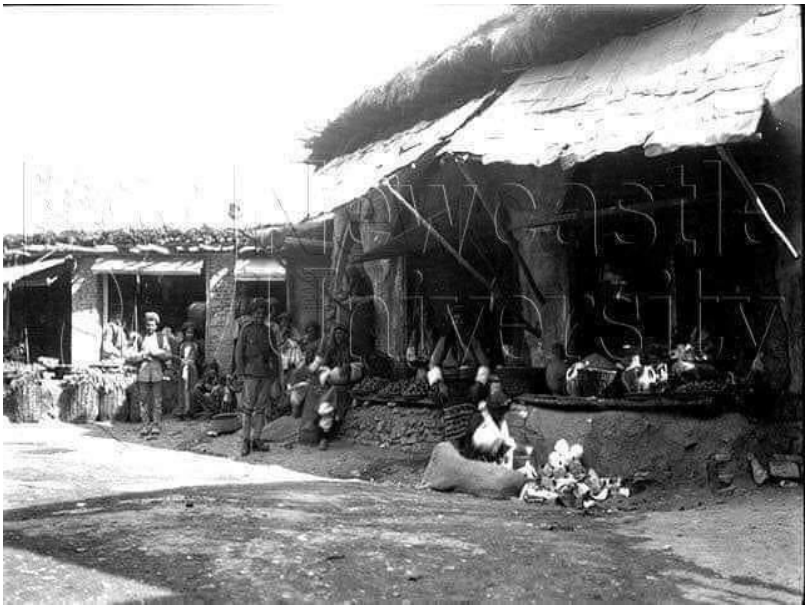

بۆچی پێی ئەوترێت حەوزە وشکەکە
ئامادەکردن: داناز عەبدولڕەحمان بابان
حەوزە وشکەکەی شاری سلێمانی یەکێکە لە بازاڕە بچکۆلانە و سەرەنجڕاکێشە کۆنەکانی شار، دەکەوێتە چەق شارەوە لە خوارووی بەلەدێیەکە شارەوەیە لەنێوان قەیسەری نەقیب و سەروو بازاڕی نەورۆزەوەیە، واتا لای قەیسەری عوسمان پاشاوە، بازاڕێکی قەرەباڵخە هەمیشە پڕ خەڵکە و جمەی دێت.
ئەم حەوزە لەکۆندا یەکێک بوو لە حەوزە جوانەکانی شارەوانی. ئاوێکی سازگار و دڵڕفێنی زۆر سارد هەبوو، لەسەرەتای ساڵانی (1919-1920) بە فەرمانی مێجەر سۆن درووستکرا.
کێ حەوزە وشکەکەی درووستکرد؟
کە ئەو کات مێجەر سۆن ئەفسەری سیاسیی سوپای بەریتانیا بوو، دواتر بوو بە حاکمی گشتی شاری سلێمانی.
دەسەڵات و فەرمانڕەوایی زۆر لە سلێمانی و دەروبەری دەبێت و کار وپڕۆژەی و باش و گەورە بۆ سلێمانی دەکات، بەتایبەتی لە بوارەکانی کارگێڕی و ئەدەبی و ڕۆشنبیری و ڕۆژنامەگەریدا.
یەکێک لە کارە هەرە باش و مێژوویەکانی مێجەرسۆن، ئەوەبوو یەکەم ڕۆژنامەی کوردی لە کوردستاندا بە چاپ گەیاندوو و یەکەم چاپخانەی هێنایە سلێمانی.
کە ئەمە بوو بە وەرچەرخانێکی گرنگی مێژووی و ئەدەبی وڕۆشنبیری بۆ سلێمانی و سەرجەم کوردستانی گەورە.
شانبەشانی ئەوەش گرنگییەکی باشی بە خزمەتکردنی ئەو شارە و شارەوانی داوە.
کێ هاوکار بوو بۆ درووستکردنی ئەم حەوزە.
ئەو کات سەرۆکی شارەوانی سلێمانی (عەبدوڵڵا بەگی حاجی حسێن ئەفەنی محەمەد ئاغا) دەبێت.
خەڵکی شار و دووکاندارەکانی ئەو گوزەرە و دەوروبەری داوای لێدەکەن کە حەوزێکیان بۆ درووست بکات. ئەویش ئەبینێت کە خەڵکانێکی زۆر لە دەوروبەری شار و لە لادێیە دوورە دەستەکانەوە دێنە شار، بۆ ساغکردنەوەی شتومەک و کاڵاکانیان و ئاوپێدانی وەڵاغ و مەڕ و ماڵاتەکانیان. شوێنێکی لەبار و گونجاو دڵبەرانە بوو بۆ پشوودانی ڕێبواران، کە چواردەوری حەوزەکە ئەوکات پڕ دار و سەوزایی بوو
بۆیە ڕێبواران دێنە ئەو شوێنەی کە حەوزە وشکەکەی ئێستا، لە نزیک دارە گەورەکان و دوکانەکاندا و لە چایخانەکەی وەستا نوعمان دادەنیشن و پشوو دەدەن.
ئیتر فەرمان دەگەیەنێت بە مێجەرسۆن بۆ ڕاپەڕاندنی کار وپڕۆژەکەیەک لەو جۆرە.
ئیتر مێجەر سۆن بڕیار دەدات حەوزێکی جوان درووست بکات بۆ پشودانی کاسبکاران و ڕێبواران. هەتا لەدەوری پشوو بدەن و شتومەک و کاڵاکانیان لەوێ ساغ بکەنەوە.
ئیتر وردەوردە خەڵکی موڵک لەو شوێنە دەکڕن و دوکان درووست دەکەن و زیاتر ئاوەدانی دەکەنەوە و لەوێ کۆدەبنەوە و

دەمێنەوە و نیشتەجێ دەبن لە دەوروبەری حەوزەکە.
بۆیە مێجەر سۆن یەکسەر پەیوەندی بە سەرۆکی شارەوانی دەکات، ئەویش بە دوو ڕووناکبیر و کەسایەتی ناوبانگی شار ڕادەسپێرێت و فەرمانیان پێدەکات کە بە زووترین کات حەوزێکی جوان و سەرەنجڕاکێش لە ناوەڕاستی شار درووستبکەن.
ئەوانیش ئەندازیار (مستەفا سائیب و مەحمود جەودەت) .
لە دوای وتووێژێکی زۆر ئەم دوو ڕۆشنبیرە بڕیار دەدەن، لە حەوزێکی زۆر جوان لە شێوە و شێوازی حەوزێکی عوسمانی لە ناوەڕاستی شار درووستبکەن.
ئەندازیار مستەفا سائیب نەخشەیەکی جوان بۆ درووستکردنی حەوزەکە دەکێشێت و مەحمود جەودەتیش دەبێتە خاڵی ڕایەڵی وتووێژ لەنێوان سەرۆکی شارەوانی و مێجەر سۆن و سەرپەرشتی پڕۆژەکە دەکات، بۆیە مێجەر سۆن نەخشەکە دەبینێت زۆر سەرسام دەبێت و دەستبەجێ بڕی تێچووی پارەکە دەخاتە ئەستۆی خۆی و شارەوانی.
ئەوانیش بەشێوەیەکی ئەندازەی ڕێک وپێک حەوزەکە درووست دەکەن، بەبۆڕی ئاو لە گەڕەکی شێخانەوە لە کارێزەکەی ئەحمەد زەنگەنەوە دەهێنن بۆ حەوزەکە. ئیتر ئەو حەوزە ئاوێکی زۆرزۆری دەبێت و دەبێتە سمبوڵێکی جوان و ناونیشانێکی شار، کە تا ماوەیەکی زۆر بە حەوزەکەی مێجەر سۆن و شارەوانی بانگ دەکرا.
ئەم حەوزە بوو بە خزمەتێکی زۆر بۆ ڕێبواران و دانیشتووان و کاسبکارانی گوزەرەکە دەکات.
بۆچی پێی دەڵێن حەوزە وشکەکە.
نزیکەی چل بۆ پەنجا ساڵ ئەم حەوزە ئاوی لێدێت و خەڵکی بەکاری دەهێنا و دواتر وردەوردە وشکی کرد و دواتر لە شوێنی حەوزەکە هەندێ دووکان درووستکرا و ئیتر حەوزەکە بە تەنیا ناوی مایەوە و بوو بە حەوزە وشکەکە.
تێبینی: وێنەکە ساڵی 1921ی زایینییە. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: بازاڕ

دەیە: 20ەکان (20-29)

سەدە: سەدەی 20 (1900-1999)

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان؛ فەیسبووک؛ یەیجی (وێنە کۆنەکانی سلێمانی) ڕۆژی 16-09-2022

کاتی تۆمارکردن: 16-09-2022

ناوی تۆمارکار: ڕۆژگار کەرکووکی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 175

خاتوو سێوە

2022072014055242403 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

شوێنەواری خاتوو سێوە

لە ڕووی جوگرافییەوە ئەم شوێنەوارە دەکەوێتە ناو زنجیرە چیای گوڵێ، لە شارەدێی ئیسێوە، لە ناوچەی پشدەر، لە هەرێمی کوردستان، لەسەر یەکێک لە لوتکە پان و ڕوو تەختەکانی شاخەکەدا کۆڵراوە، شوێنەوارەکە ڕووی گەشی ئافرەتێکی کورد پیشاندەدا کە تاجێکی شاهانەی لەسەردایە، ئاڕاستەی ڕووی لە خۆرهەڵاتە، هەروەها ناوی گوندی ئیسێوە، بۆ ئەو شوێنەوارە دەگەڕێتەوە. وەکوو خەڵکی گوندەکە ئاماژەی بۆ دەکەن، تا ئێستا هیچ کنە و پشکنینێک لەسەر ئەم شوێنەوارە ئەنجامنەدراوە. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - ڕێبوار جەمال سەگرمە

کاتی تۆمارکردن: 2022-07-20

ناوی تۆمارکار: ڕێبوار جەمال سەگرمە

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 176
خانوو و چوخمێکی کۆن لە کفری
2013011321460174824=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت
شار و شارۆچکەکان: کفری
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان
کاتی تۆمارکردن: 2013-01-13
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 177

خانووی دارای چەلەبی

2022010422285140042 7=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

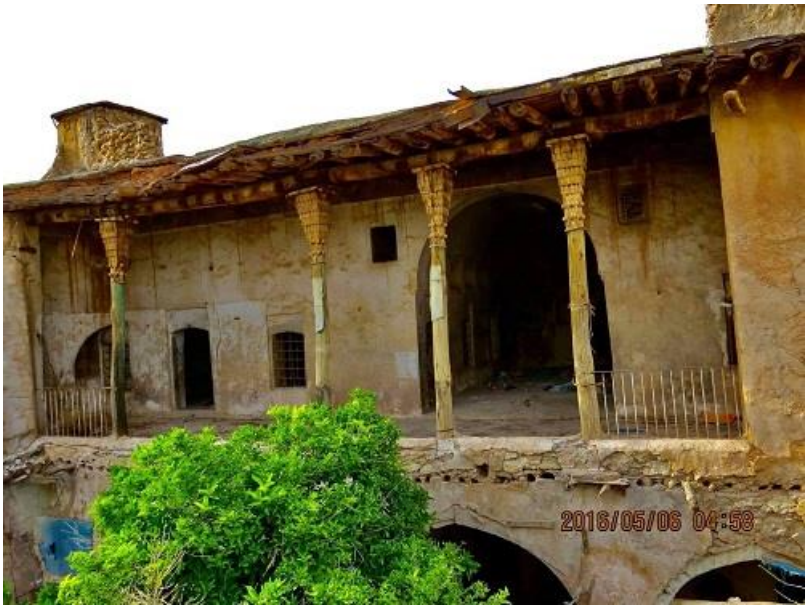

خانووی دارای چەلەبی
ئەم خانووە لە ساڵی (1324) ، درووستکراوە، لە لیستی شوێنەوارەکانی فەرمانگەی شوێنەواری کۆیە، بەناوی خانووی (دارای چەلەبی) ، تۆمارکراوە، دەکەوێتە گەڕەکی (قەڵات) ی کۆیە، وێنەکە فۆتۆگرافەری شوێنەوارناسی (شەماڵ ئەحمەد) گرتویەتی و لەسەر ئەرکی خۆشی لەبەر گرنگی شوێنەوارەکە نۆژەنی کردۆتەوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	خانوو
دەیە:	80کان (80-89)
سەدە:	سەدەی 19 (1800-1899)
شار و شارۆچکەکان:	کۆیە
وڵات:	باشووری کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - ئاراس ئیلنجاغی
کاتی تۆمارکردن: 2022-01-04
ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 178
خانووی عومەر دەبابە
2022010421592740042 0=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

خانووی عومەر دەبابە
ئەم خانووە تەمەنی(150)، ساڵە، لە لیستی شوێنەوارەکانی فەرمانگەی شوێنەواری کۆیە، بەناوی خانووی(عومەر دەبابە)، تۆمارکراوە، دەکەوێتە گەڕەکی(بەفری قەندیل) ی کۆیە، وێنەکە فۆتۆگرافەری شوێنەوارناسی(شەماڵ ئەحمەد)، گرتویەتی.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	خانوو
دەیە:	70کان (70-79)
سەدە:	سەدەی 19 (1800-1899)
شار و شارۆچکەکان:	کۆیە
وڵات:	باشووری کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - ئاراس ئیلنجاغی
کاتی تۆمارکردن: 2022-01-04
ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 179

خانووی مەلا حەوێزی

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20220104215040400418

خانووی مەلا حەوێزی

ئەم خانووە تەمەنی(200) ساڵە، لە لیستی شوێنەوارەکانی فەرمانگەی شوێنەواری کۆیە، بەناوی خانووی(مەلا حەوێز) تۆمارکراوە، دەکەوێتە گەڕەکی(بایزاغا)ی کۆیە، خاوەنەکەی ناوی تەواوی(حەوێز بایز سەلام)ە، وێنەکە فۆتۆگرافەری شوێنەوارناسی(شەماڵ ئەحمەد) گرتویەتی.

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: خانوو

دەیە: 20ەکان (20-29)

سەدە: سەدەی 19 (1800-1899)

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

:QR Code

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - ئاراس ئیلنجاغی
کاتی تۆمارکردن: 2022-01-04
ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 180

خانووی کەلەپووریی شێخ عەلی لە سلێمانی

2024021809460555322 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

خانووی کەلەپووریی شێخ عەلی، یان ماڵی مەستوورە، یەکێکە لە خانووە کەلەپوورییەکانی سلێمانی، کە سەر بە فەرمانگەی شوێنەواری ئەو شارەیە و مێژووی درووستکردنی دەگەڕێتەوە بۆ ساڵەکانی 1915-1920.
ئەم خانووە، کە پێشتر (ماڵی شێخ عەلی)یان پێ گوتووە، ئێستا لەلایەن کۆمەڵێک گەنجی ئەو شارە و لەژێر چاودێریی بەڕێوەبەرایەتیی شوێنەوار و کەلەپووری سلێمانی نۆژەن کراوەتەوە و وەک قاوەخانەیەکی کولتووری بە ناوی (ماڵی مەستوورە) کراوەتەوە، کە ئەو چەند گەنجەیە بەڕێوەی دەبەن.
ئەم خانووە کەلەپوورییە هەر لەسەر دیزاینی کۆن و ڕەسەنەکەی خۆی نۆژەن کراوەتەوە.
ئامادەکردنی بابەت و وێنە: ڕۆیا سەردار[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: خانوو

دەیە: 10یەکان (10-19)

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵیەری 2024-02-17 -baskurd.basnews.com

کاتی تۆمارکردن: 2024-02-18

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 181
خانوویەکی کۆنی گەڕەکی سابوونکەرانی سلێمانی
2013011320291174821=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

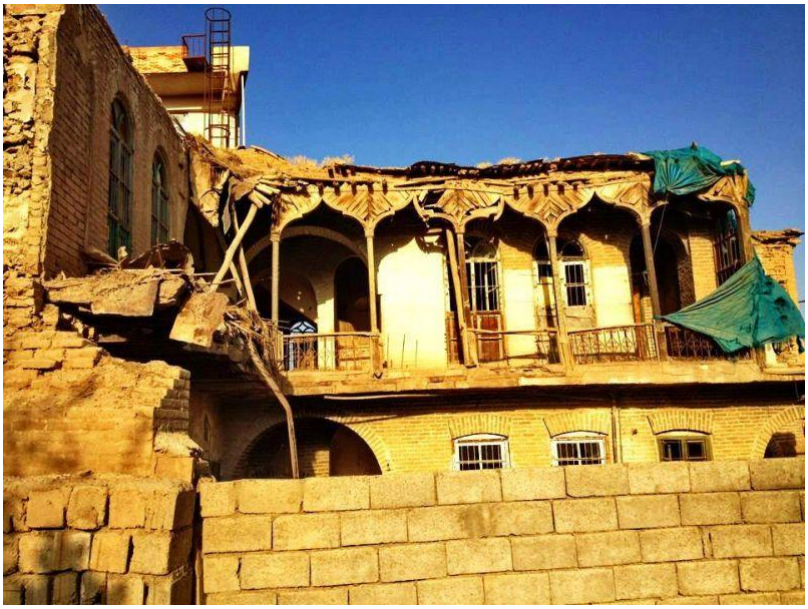

خانوویەکی کۆنی گەڕەکی سابوونکەرانی سلێمانی[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گەڕەک
شار و شارۆچکەکان: سلێمانی
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان
کاتی تۆمارکردن: 2013-01-13
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 182
خانووەکانی حەسەنلو

20230111132628457787=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ناونیشانی بابەت:خانووەکانی حەسەنلو

کورتە باسێک لەسەر شوێنەواری گردی حەسەنلو و خانووە کۆنەکانی

ناوە کۆنەکەی گردی حەسەنلو نەزانراوە. گەورەترین شوێنەواری ناوچەی چەمی قەدەرە. لە باشووری دەریاچەی حەسەنلوە لە نزیک نەغەدە و لە شوێنەواری گردی حاجی فەیروز نزیکە. هەرچەندە لەسەردەمی چاخی بەردینی نوێوە نیشتەجێ بووە، بەڵام شوێنەوارەکە زۆرتر بە پاشماوەکانی چاخی برۆنز و سەرەتای چاخی ئاسن، ناسراوە. لە ساڵانی نێوان 1956 تا 1977 لە میانەی پرۆژەی حەسەنلو بەسەرپەرشتی ڕۆبەرت دایسۆن، هەڵکۆڵینی بۆ کراوە. پێشتر لەنێوان 1934 تا 1935 ڕووماڵ و کورت گەڕانی بۆ کراوە. شوێنەوارەکە لە گردێکی 25 مەتر بەرز (قەڵا بووە) و بە گردێکی نزمتر (لادێیەکەی دەوری ئەو قەڵایە بوە) چواردەوری دراوە، پێکدێت. بەشەکەی خوارەوەی زۆربەی گۆڕی مردووە و ڕووبەرەکەی دیار نییە چەند بووە.
پرۆژەی حەسەنلو بە هەڵکۆڵینەکان لە گردی حاجی فەیروز، گردی دەڵما، گردی پیسدەلی، سێ گردان، گردی دینکا وگردی ئاگرەب، تەواوکاریی بۆ کرا. بۆ 10 وەرز هەر جارەی 3 مانگ هەڵکۆڵینی لێ کراوە. تەواوی شوێنەوارەکە بۆ 10 چین لەسەرەوە بۆ خوارەوە دابەشکراوە. چینەکانی 3، 4 و 7 بۆ چینی وردتر دابەشکران. کۆنترین چینی لە بنی بنەوەیە و لادێیەکی مرۆڤی چاخی بەردین بووە و تەمەنی بۆ 4000 ساڵ بەر لە زایین دەگەڕێتەوە.
تەپەی حەسەنلو لە دەشتایی ناسراو بە دەشتایی سوڵدوز شان بە شانی شوێنەوارەکانی دیکە، کەلتووری گڵسازیی خۆیان هەبووە. ئەوەی لە تەپکی حاجی فەیروز، پێسدەلی و گردی دەڵما دۆزرانەوە تەواوکەری هەمان کەلتوورن (کەلتووری دەڵما) . گڵسازییەکان هێلی ڕاست و چەپیان لەسەرە، بازنەی بچووک لەنێوان هێڵەکاندا کراوە و هەر یەکەیان خاڵێکی لە ناوەڕاست هەیە. ئەوانە لە چینی 7 بەشی سێیەم بە زۆری دەرکەوتن. لە نیوەی هەزارەی سێیەمی بەر لە زایین، لادێیەکە گەورە بووە و بەرەو خوارەوە چووە. هەر لەو کاتەدا، شێوازێکی نوێی گڵسازیی ڕەنگ پرتەقاڵی، دەرکەوتووە. لە چارەگی دووەمی هەزارەی دووەم بەر لە زایین، گڵسازییەکانی میزۆپۆتامیای باکوور دەردەکەون، بەڵام هەر لە حەسەنلو درووستکراون.
نزیکەی 1500 ساڵ بەر لە زایین گۆڕانێکی گەورە لە گڵسازیی، ناشتنی مردوو و درووستکردنی خانووەکانیان ڕوویداوە. گڵسازیی ڕەنگی سووتاوی ڕەساسی، ڕەش، سوور و قاوەیی بە چەندان شێوە و جۆر دەردەکەون. لە ناویاندا پەرداخی بە بن، دۆلکە و دەفری قووڵی جیاجیا. لە کۆتایی هەزارەی دووەم، کۆشک و تەلار لەسەر ئەو قەڵایە درووستکراوە. هەرنەبێ یەکیان پەرستگەیەکی 18 بە 24 مەتری 24 کۆڵەکە، بووە.
بەو هەڵکۆڵینانە توانرا وێنەیەکی باش لە ژیانی مرۆڤی کۆن لە چاخی بەردین برۆنز و ئاسن، درووست بکەینەوە. لە هەڵکۆڵینەکانی گردی سەرەکی حەسەنلو لە پەنجاکانی سەدەی ڕابردوودا، دیوار و پێکهاتەکانی سەر گردەکە، کە دەکاتە ناو قەڵایەکی گەورە دەرکەوتن. هەر نەبێ 14 ژووری هەبووە، شوێنی نیشتەجێی دەستەبژێرێک بووە.

لە چینی 2ی چاخی ئاسن، شوێنەواری سووتان و ڕووخان لە نزیکەی ساڵی 850 پێش زایین، بە ئاشکرا دیاربوو. بڕێکی دانەوێڵەی سووتاو لە ناو کوپەڵەدا لە شوێنی ئامادەکردنی خواردن مابوون، هەر لەوێدا ئاگردان و شوێنی هەڵگرتنی خۆراک هەبوون. وادیارە ئەوانەی لەوێدا بوون بە ئاگرەکە گیانیان لەدەست داوە. پارچەی شوێنەواری زۆر وەکوو خۆیان لەو چینەدا مابوون. لەو ڕووداوەدا تەرمی 285 کەس، زۆربەیان ژن و منداڵ بوون، دۆزرانەوە. ئەوەی سووتاوە دەنا دواتر کوژراوە. دوای سووتانی ساڵی 850 پ.ز ماوەیەک چۆڵ کراوە. دواتر پێش هاتنی سەردەمی ئورارتییەکان نیشتەجێ بووە. ئورارتییەکان دیوارێکی نوێیان بە دەوری شوێنەکەدا درووست کردووە. لەوانەیە هەر ئورارتییەکان ئەو قەڵایەیان سووتاندبێ و داگیریان کردبێ.

دوای ئەو ئاگرە شوێنەکە وەکوو خۆی، دیوار لەسەر دیوار درووست کراوەتەوە. لە چینەکانی ژێرەوەدا و لە ساڵانی نێوان 1240 تا 1050 پێش زایین، ئەو شوێنە سووتاوە. بڕێکی زۆر پارچەی گڵسازیی و ئێسقانی مرۆڤ، لەسەر زەوی ئەو چینەدا، پەرش و بڵاو بووبوو. لە ساڵی 1958 بە دواوە، کارەکان زۆرتر لە قەڵای سەر گردەکە چڕ بووەوە. پاشماوەکانی چاخی ئاسن بە باشی دیاربوون. تەنانەت لە بەشەکەی خوارەوە زۆر بابەتی چاخی برۆنز و ئاسن هەبوون، بەڵام دایسۆن هیچ ڕاپۆرتێکی سەبارەت بە ئەنجامەکانی گەڕان لە خوارەوە بڵاو نەکردووەتەوە. ئەوەی سەرنجڕاکێشە ئاوەڕۆیەکە لە یەکێک لەو پێکهاتانەی سەر گردەکە دۆزرانەوە، ئەو ئاوەڕۆیە 20 سانتیمەتر بەرزە و 29یش پانە.

کۆی دۆزراوەکانی حەسەنلو سەروو 7000 پارچە بوون، لەوانە بەشێکی زۆر لە کەرەستەی نانخواردن، چەک، خشڵی جوانکاریی، پارچە خشتی قوڕی ڕەنگکراو و نەخشێنراو، دەفر و بابەتی هەڵگرتنی شلەمەنی لە قوڕ و ئاسن درووستکراو، پارچە و بابەتی بەستن و بەستنەوەی وڵاخ، قفل و داخەری دەرگە و پەنجەرە و زۆری دیکە. ئەو بابەتانە لە ئاسن، زیو، مس، زێڕ، دار، ئێسقان، شاخی ئاژەڵ، بەرد، شووشە و قاوغی ئاژەڵە بچووکەکان، درووستکرابوون.

دوو بابەت زۆر سەرجڕاکێش بوون. یەکەمیان دۆلکەیەکی زیو بوو، وێنەی سەرکەوتنی جانگێکیلەسەر درووستکراوە تێیدا ئەسپ وعەرەبانەیەکە سەربازێک و جڵەو بەدەستێکی لەسەرە، کۆمەڵێک جەنگاوەر و دیل لە پشتیەوەن. ئەوی دیکەیان دەفرێکی دوو کیلۆی زێڕە وێنەی هەمەجۆرەی ئاژەڵ و ئەسپ و عەرەبانەی لەسەرە. ئەو دوو بابەتە بەشێکی گرنگی مێژووی هونەری مرۆڤایەتیی دەگێڕنەوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: خانوو

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: چاخی بەردینی نوێ

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان؛ فەیسبووک؛ پەیجی (مێژوو بۆ کورد History for kurds) ڕۆژی 2023-01-08

کاتی تۆمارکردن: 2023-01-11

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 183

خانووەکەی مەلای گەورەی کۆیە

20171013162842142891=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

خانووی مەلای گەورە دەکەوێتە ناو گەڕەکی بایز ئاغای شارۆچکەی کۆیە و بە یەکێک لە شوێنە مێژووییەکانی ناوچەکە دادەنرێت، ساڵی 1860 درووستکراوە. لەئێستاشدا ئەم خانووە بەهۆی کۆنبوون و پشتگوێخستنی مەترسی زۆری تێکچوون و ڕووخانی لەسەرە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: خانوو

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی 2017-10-13 - pukmedia.com

کاتی تۆمارکردن: 2017-10-13

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 184

خانی حەسەن پاشا لە ئامەد

2013082923320789014=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

شار و شارۆچکەکان: ئامەد

وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2013-08-29

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 185
خانی گەورە یان خانی مەحمودئاغای غەفوری

2022011821385740193 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

خانی گەورە یان خانی مەحمودئاغای غەفوری لە کۆیە، لەسەر دەرگای خان لەسەر بەردێک بە فارسی نووسراوە ساڵی (1227) کۆچی واتە بەرانبەر لە ساڵی (1806) زایینیدا لەسەر ئەرکی (مەحمود ئاغای غەفوری) درووستکراوە، نەخشەی خانەکەی لە شاری (ئامەد) ەوە وەرگرتووە و وەستاکانیشی لە شاری (موسڵ) هێناوە، ماوەی بوونیاتنانی خانەکە (3) سێ ساڵی خایاندووە، و (61) ژووری تێدابووە، سەرەوە (28) ژوور و خوارەوە (33) ژوور بووە، سەرەوە بۆ میوانەکان و (4) ژووری خوارەوەش بۆ کارگێڕی وپاسەوان و فەرمانبەری گومرگی حکومەت و خمخانەچی ڕەنگکردنی جلوبەرگ.
کەرەستەکانی بیناکە (بەرد و قسر و گەچ و بەردی مەرمەر) بووە، سەرچاوەی ئاوی لەسەروچاوی گەرماوۆک بەجۆگا بۆ ڕاکێشراوە، ئەوانەی کارگێڕ و کاروباری خانەکەیان هەڵسوڕاندووە (مام بەکر، حاجی حسێن، حاجی خدر سابیر، سوارەی کاکەی ئاغا نەوەی مەحمود ئاغا) بوون.
خان وەک میوانخانەیەک بەکارهاتووە بۆ بازرگانەکان ژوورەکانی سەرەوە بۆ میوان و ژوورەکانی خوارەوەش بۆ وڵاغ کە بەر لە درووست بوونی ڕێگا و بان هاتوچۆ و بازرگانی هەر بە سواری وڵاغ بووە (خان) تاکوو شەستەکانی سەدەی بیستەم وەک ناوەندێکی بازرگانی گرنگ بووە لە کۆیە و ناوچەکە، زۆربەی دوکاندار و پیشەوەرەکان وەک کۆگا (عەمبار) بەکاریانهێناوە لەبەرئەوە پێی گوتراوە (کاروان سەرا) چونکە جموجووڵ و هاتوچۆی زۆر لەسەر بووە، بەداخەوە ئەمڕۆ ئەو شوێنەوارە ڕووخاوە. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	خان
دەیە:	01ەکان (00-09)
سەدە:	سەدەی 19 (1800-1899)
شار و شارۆچکەکان:	کۆیە
وڵات:	باشووری کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | لە شەماڵ ئەحمەد وەرگیراوە

کاتی تۆمارکردن: 2022-01-18
ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 186

خانەقین: شوێنەوارە دێرینەکان دەگوازرێنەوە و تێکدەدرێن

2015060111214385444=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

لابردنی شوێنەوارێکی مێژووی کە لە سەردەمی جەنگی دووەمی جیهانیی دروستکراوە، نیگەرانی لای دانیشتووانی قەزای خانەقین و چالاکوان و ڕێکخراوەکانی کۆمەڵی مەدەنی دروستکردووە، ئیدارەی قەزاکەش ئاماژە بەوە دەدات کە یەکێک لە سەنگەرەکان لە لایەن جووتیارێکەوە لابراوە بۆ ئەوەی کاری کشتوکاڵی لە زەویەکەیدا بکات، چالاکوانێکیش ئاشکرای دەکات، دانەیەکی تر لەلایەن کۆمپانیایەکەوە تێکدراوە و خانوو لە شوێنەکەی دروستدەکات.

ئەمیر خانەقینی، چالاکوانی مەدەنی لە قەزای خانەقین، بە خەندانی ڕاگەیاند: ئە و ئاسەوارانە لە سەردەمی جەنگی دووەمی جیهانی لە لایان سوپای بریتانیاوە دروستکراون، لە خانەقین پێی دەڵێن سپێر وەکو ڕەبایە لەکاتی شەڕ بەکار هێنراوە.

ئە و چالاکوانە، ئاماژەی بەوەشدا کە لە ناوچەکەیان زیاتر 10 دانە لە و ڕەبایە سەربازییانە هەیە کە وەکو شوێنەوارێک ماونەتەوە، وتیشی: پێش ماوەیەک بە بیانووی بەکارهێنانی زەویەکەی بۆ کاری کشتوکاڵی یەکێکیان لە شوینەکەی لابرا و خرایە شوێنێکی تر، یەکیکی تریش لە نزیک کەڵات لەلایان کۆمپانیابەکی خانووبەرە کە لە ئێستادا خانوو و یەکەی نیشتەجێبوون دروستدەکات لە نزیک کەڵات، تێکدرا.

ئەمیر خانەقینی، کە هاوکات یەکێکە لە سەرپەرشتیارانی هەڵمەتی ئیتر بەسە، وتیشی: یەکێک لە داواکارییەکانی هەڵمەتەکەمان گرنگیدانە بە شوێنەوارە دێرینەکانی خانەقین، کە ناوچەکەمان لە و ڕووەشەوە زۆر دەوڵەمەندە، بەڵام تائێستا فەرمانگەیەکی تایبەتمان نییە بە و بوارە.

داواشیکرد، شوێنەوارە دێرینەکانیان لە لەناوچوون و تێکدان بپارێزرێت، وتیشی: گرنگترین شوێنەواری ئێمە پردی ئەڵوەنە کە لە ساڵی 1863 دروستکراوە و لەئێستادا پێویستی بە نۆژەنکردنەوە هەیە.

لەبەرانبەردا، عەدنان مەنسوور، جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی قەزای خانەقین، بە خەندانی ڕاگەیاند: ئە و شوێنەوارانە وەکو سەنگەرێک لەلایەن ئینگلیزەکانەوە دروستکراون لەکاتی جەنگی دووەمی جیهانی کە بە مادەیەک دروستکراون پێی دەوترێن نویرە نە چیمەنتۆیە و نە گەچ، کە ئەوکات ئە و مادەیە بۆ بیناکردن بەکاردەهێنرا .

ئاماژەی بەوەشدا کە پێش ماوەیەک جووتیارێک یەکێک لە و سەنگەرانەی لە ناو زەویەکەی لابردووە، بۆیە ئێمەش نووسراومان کرد بۆ فەرمانگەی بەرگری شارستانی، چونکە هەموو ژێرخان و سەنگەرێک بکەوێتە سنووری شارەوانییەوە بەپێی یاسا ئە و فەرمانگەیە لێی بەرپرسە، وتیشی: ئەوان لە وەڵامدا وتیان ئێمە بەرپرس نین لە و سەنگەرانە، چونکە دەڵێن ئێمە بەرپرسین لە هەر ژێرخان و سەنگەرێک کە لە جەنگی عیراق _ ئێران دروستکرابێت.

پاشان نووسراویان بۆ قایمقامییەتی قەزای خانەقین کردووە، ئەوانیش نووسراویان کردووە بۆ ئاسەواری دیالە بۆ ئەوەی بزانرێت ئە و سەنگەرانە لە ئەستۆی کێیە و کێ بەرپرسیارە لە پاراستنیان، وتیشی: بەداخەوە هێشتا وەڵام نەدراوینەتەوە.

- 2015-06-01

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: خانەقین

وڵات: باشووری کوردستان

وڵات: شانشینی یەکگرتوو (بەریتانیا)

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵیەڕی خەندان

کاتی تۆمارکردن: 2015-06-01

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 187

خراب شەمس، شوێنەوارێکی ئایینی ئێزدی لە عەفرین

2022101020563643904 0=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

لە ناوچەی عەفرین، بە تایبەتی لە دەوروبەری چیای لیلۆن (لەلۆن)، گوند یان ناوچەی شوێنەواری و مێژووپی زۆری هەیە، مێژووەکەیان بۆ سەردەمە جیاوازەکان دەگەڕێتەوە.. یەکێک لەم شوێنەوارانە، پەرەستگای خراب شەمس-ە.
پەرەستگای خراب شەمس، 25 کیلۆمەتر لە شاری حەلەب دوورە، دەکەوێتە ڕۆژهەڵاتی قەڵای (سەمعان ئەلعەموودی).
ئەم گوندە مێژووییە بۆ ماوەیەکی زۆر شوێنی نیشتەجێ بوونی خەڵک بووە، بەڵام لە ئێستادا بە هۆی کۆچی خەڵکەوە بۆ شارەکان، چۆڵ بووە.
ناوی ئەم شوێنەوارە مێژووییە، لە بوونی چەندین وێنە و نەخشی تایبەتی خۆرەوە هاتووە، کە لە سەر دیوار و سەقفی باڵاخانەکە نەخشێنراون. بە گوتەی سەرچاوە مێژووییەکان لە بەر زۆری وێنەی خۆر لە سەر دیوار و سەقفەکانی ئەم شوێنەوارە لە کۆندا دەشتی خۆر، یان ڕۆژئاوابوونی خۆر یشیان پێ گوتووە.
مێژوونووسان لە سەر ئەم بڕوایەن، مێژووی ئەم شوێنەوارە بۆ سەردەمانی فرە خواوەندی و ئایینە سروشتییەکان دەگەڕێتەوە، چونکە بێجگە لە وێنەی خۆر، وێنەی ئاژەڵیش، وەک سەری گا، تاووس، هەروا وێنەی لق و پۆپی دارە خورما، نەخشێنراوە.
خراب شەمس لە ئێستادا وەک شوێنەوارێکی ئایینی، واتا پەرەستگا تۆمار کراوە.. توێژینەوەکان باس لە سەردەمی ئایینی مەسیحییەت دەکەن و مێژووەکەی بۆ سەردەمی بیزەنتی دەگەڕێننەوە، کە وەک کڵێسایەک بە کار هاتووە زۆر هاموشۆی لەسەر بووە، بەڵام لە ڕاستیدا بە هۆی نەخشە تایبەتەکانی سەر دیوار و سەقفی ئەم پەرەستگایە دەکرێ مێژووی زۆر کۆنتری هەبێت.
بە گوتەی عەبدوڵلا ئەلحەجار (ئەندازیاری بواری شوێنەوار): ئەم کڵێسایە تاکە کڵێسای ئەم دەڤەرەیە کە هێشتا نەردە (محەجەرە)ەکانی بە بەردی تایبەت نەخشێنراون و بە ساغی ماوەتەوە، هەروەها چلچرا یەکی گەورە کە لە سەر دوو بنکەی بەردین بنیات نراوە، ماوەتەوە و نەخشی خۆر و سەری گا و تانجێکی گوڵ و تاووسێکی لەسەر نەخشێنراوە.
بۆیە دەتوانین بڵێین ئەم پەرەستگایە پێش سەرهەڵدانی ئایینە ئاسمانییەکانی وەک جوو و مەسیحی، پەرەستگەی ئایینە سروشتییە کوردییەکانی وەک ئێزدی بووە، بۆ ئەمەش نەخش و وێنە هەڵکۆڵدراوەکانی ناوەوە و دەرەوی باڵاخانەکە بەڵگەیەکی دانسقە و گرنگن. لە بارەی شێوەی باڵاخانەکەش، دەکرێت لە سەرەتاوە بینایەکی سادەتر و بچووکتر بووبێت، کە دواتر بە پێی تێپەڕینی کات، گۆڕانکاری بیناسازی و نۆژەنکردنەوەی بۆ کرابێت و شێوازی ئێستای وەرگرتبێت.
بەڵگەی زیاتریش بۆ ئەم بابەتە ئەوەیە، لە نزیکی ئەم شوێنەوارە نزیکەی 85 گوندی کوردیی ئێزدی نیشتەجێن. بە پێی سەرچاوەکانیش ناوی چیای لیلۆن لە زاراوەی ئێزدی هاتووە، لیل بە واتا گوێچکە ماسی دێت، کە لای بڕوادارانی ئایینی ئێزدی پیرۆزە، هەروەها سەرچاوەکان دەڵێن ناوی لیلۆن لە ناوی لۆلۆبییەکان هاتووە، کە دەسەڵاتدارییەتێکی کورد بوون.

ئامادەکردنی: سارا سەردار
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا
جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو
جۆری شوێن / شوێنەوار: چوار تاق
جۆری شوێن / شوێنەوار: دەروازە
جۆری شوێن / شوێنەوار: هەڵکۆڵراو
جۆری شوێن / شوێنەوار: کۆشک
جۆری شوێن / شوێنەوار: کۆمەڵگا
سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان: عەفرین
وڵات: ڕۆژاوای کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | baskurd.basnews.com
کاتی تۆمارکردن: 2022-10-10
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 188

خشتە نەخشدارەکانی گردی قاڵایچی

2022091009485843324 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

یەکێک لە دۆزراوە و دەستکەوتە گرنگەکانی مێژووی کورد، دۆزینەوەی 51 پارچە خشتی نەخشێنراوی سوورکراوەی گردی قاڵایچییە کە مێژوویان بۆ سەردەمی مانایییەکان دەگەڕێتەوە.

چیرۆکی دۆزینەوە و گەڕاندنەوەی ئەم خشتانە بۆ ئێران بۆ ساڵانی زوو دەگەڕێتەوە کە بەپێی زانیارییەک کە ڕۆژنامەی هونەر بڵاوی کردووەتەوە و باس لەوە دەکرێت زیاتر لە 40 ساڵ لەمەوبەر دزراوە و بە قاچاخ براوەتە دەرەوەی وڵات و سەرەنجام لەناو کۆگایەک لە سویسرا دۆزراونەتەوە و پێش ئەوەی کەسێکی ئێرانی کە خۆی بە خاوەنیان زانیوە بیفرۆشێت، دۆزراونەتەوە و گەڕێندرانەوە.

لە ئێستادا ئەم خشتانە لە ئێرانن و بەپێی ڕاپۆرتی ماڵپەڕی هەمشەهری ئانلاین_ی ئێران، 51 خشتی نەخشێندراوی ئاسەواری تەپەی قەڵایچی بۆکان کە هی سەردەمی مانایییەکانە و پێشینەکەی بۆ دوو هەزار و 700 ساڵی پێش زایین دەگەڕێتەوە، پاش ساڵانێک دۆزرایەوە و لە شاری تاران و بۆکان نمایش دەکرێن.

جان کرتیس، بەڕێوەبەری بەشی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستی مۆزەخانەی بەریتانیا کە هاوکات شوێنەوارەکانی ئێرانیشی لەبەردەستە، دەڵێت، دۆزرانەوە ئەو 51 خشتە نەخشێندراوە، ڕۆڵێکی سەرەکی لە ناساندن و بایەخی شارستانیەتی سەردەمی مانایییەکان لە ناوچەی بۆکان هەیە.

تەپەی قەڵایچی بۆکان، شوێنەوارێکی کۆن و دێرینە و هی سەردەمی مانایییەکانە کە وەک پایتەختی ئەم دەسەڵاتدارییە دەناسرێت.

ئەم گردە شوێنەوارییە گرنگە کە دەکەوێتە شاری بۆکان لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان، لە ناوەڕاستی دەیەی 1970 لە کاتی کێڵانی زەویوزار لەلایەن جووتیارێکەوە پارچە شوێنەوارییەکانی دۆزرانەوە، کە لەسەر خشتەکان نەخش و نیگاری وەک شێر، گای باڵدار بە شێوەی سەری مرۆڤ، باڵندەی ڕاو و نەخشی ئەفسانەیی و کەڵ و ئاژەڵانی دیکەیان لەسەر هەڵکۆڵراوە وکە زۆر جێگەی سەرنجن و ئەمەش دەری دەخات کە دانیشتوانی تەپەی قەڵایچی بۆکان لە دوو هەزار و 700 ساڵ لەمەوبەرەوە کەسانێکی شارەزا و هونەرمەندی دەستڕەنگین بوون.

پێشانگە و پیشاندانی ئەو کۆمەڵە خشتە نەخشێندراوە سەرەتا لە مۆزەی حەقیقی لە بۆکان (ماڵی مامۆستا عەباس حەقیقی شاعیر لە بۆکان ئێستا کراوەتە مۆزەخانە) و پاشان لە مۆزەخانەی نیشتمانیی ئیران لە تاران پێشان دەدرێن.

ئامادەکردنی: سارا سەردار

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو

جۆری شوێن / شوێنەوار: شار

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد
جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان
شار و شارۆچکەکان: بۆکان
وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2022-09-10
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 189

خوێندنگای مەلا یەحیا مزوری

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=2023061022493649759 7

خوێندنگای مەلا یەحیای مزوری، مێژووەکەی بۆ نزیکەی 400 ساڵ پیش ئێستا دەگەڕێتەوە و لەو کاتەدا وەک قوتابخانەیەکی ئایینی بەکارهاتووە کە مامۆستا مەلا یەحیا مزوری وانەی تێیدا وتووە. ئەم خانووە کۆن و مێژوویە لە شاری ئامێدی لە پارێزگای دهۆک. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: خانوو

سەدە: سەدەی 18 (1700-1799)

شار و شارۆچکەکان: ئامێدی

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-06-10

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 190

خەنەس

20220619153414419118=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

شوێنەواری خەنەس بە دووری 13کم دەکەوێتە پارێزگای دهۆک لە ناو نیمچە دۆڵێکدا زنجیرە شاخێک دەڕوانێتە سەر ئاوێکی سازگار، لە شاخەکەدا چەندان پەیکەر و ئەشکەوتی وەک پەرستگا و نەخشەسازی تر هەڵکۆڵدراوە. هەڵکۆڵدراوەکان لە شوێنی بەرزن و زۆر بە شێوازی هونەری و لێهاتوویی کاریان تێدا کراوە،
بەپێی سەرچاوە مێژوویەکان، لە ساڵی 705 تا 680 ی پێش زایینداٮ، سەنحاریب پاشای ئاشوریەکان لە ناوچەکدا حوکمی کردووە و بەنداوێکی دروستکردووە و بە جۆگە ئاوی بردووە بەرەو ناوچەکانی نزیک نەینەوا.
لە شوێنەواری مێژوویی خەنسدا چەندین نوسراوی بزماری و کەلوپەل و پەیکەر و تاق جیاواز لەسەر بەرد هەڵکولدراون. ئەم شوێنە 15 ژوور لەخۆی دەگرێ و چەندین هەڵکۆڵدراوی لەسەرە لە شێوەی دەرگا کە هەر دەرگایەک وێنەیەکی لەسەر هەڵکۆڵدراوە.
. ئەم شوێنە بە درێژایی 80 کم بە نزیکەی 21 مانگ توانراوە تونێلی ژێر زەوی لێبدرێ بۆ گواستنەوەی ئاو بۆ شاری نەینەوا و لە لایەن نزیکەی 20هەزار دیلەوە دروستکراوە.
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو

جۆری شوێن / شوێنەوار: هەڵکۆڵراو

جۆری شوێن / شوێنەوار: ڕووبار، تاڤگە و بەنداو

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | Farhad.archaeologist

کاتی تۆمارکردن: 2022-06-19

ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 191

داتاشراوی چیای هەریر

2015100613461412744 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

داتاشراوی چیای هەریر، دەکەوێتە چیایی باتاس کە یەک کیلۆمەتر لە سەنتەری شارەدێی هەریرەوە دوورە. ئەم داتاشراوەیە دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی فروسییەکان، شایەنی باسە ئەم نووسراوە لەسەر بەردێکی بەرزی 50 مەتری نووسراوە. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: چیا

شار و شارۆچکەکان: شەقڵاوا (خۆشناوەتی)

شار و شارۆچکەکان: هەریر

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] دیارینەکراو | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | کوردیپیدیا دڵنیا نییە کە دروست سەرچاوەی ئەم بابەتە لە کوێوەیە! یارمەتیمان بدە بۆ دۆزینەوەی سەرچاوەکەی

کاتی تۆمارکردن: 2015-10-06

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 192

دارەمەیتێکی گڵینە لە مۆزەخانەی دهۆک

2023042013024548394O=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

دارەمەیتێکی کۆن کە لە قوڕی سوور کراو درووست کراوە و بە مەبەستی ناشتنی تەرمی ئافرەتێک بەکار هاتووە. ئەم دارەمەیتە لە ئێستادا لە مۆزەخانەی نیشتمانیی دهۆک پارێزراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-04-20

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 193

دارمانی باڵەخانەیەکی شوێنەواری لە گەرمیان پاش نوژەنکردنەوەی

2016050314373394904=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: خانوو

شار و شارۆچکەکان: کەلار (گەرمیان)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2016-05-03

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 194
دراوی کوردی سەردەمی مەڕوانییەکان 900 ساڵ پێش زایین
2022081623295942874 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

شوێن: دەوڵەتی مەروانی
ساڵی گیرانی وێنەکە: 900 ساڵ پێش زایین
کەسایەتییەکانی ناو وێنەکە: نەناسراو
ناوی وێنەگر: نەناسراو. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

دەیە: 20ەکان (20-29)
شار و شارۆچکەکان: فارقین - سلێمان
وڵات: باکووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | شوێنەوارەکانی کوردستان

کاتی تۆمارکردن: 2022-08-16
ناوی تۆمارکار: شەنە بەکر

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 195

دراوێکی سەردەمی پاشا کیسرا دۆزرایەوە

2014061222542476659=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

خەندان- سۆران کەریم

دراوێکی سەردەمی ساسانییەکان لەلایەن تیمێکی سەربە بەڕێوەبەرایەتی شوێنەوارەکانی گەرمیان دەدۆزرێتەوە کە وێنەی یەکێک لە پاشاکانی ئەو سەردەمەی بەسەرەوەیە.

نەوزاد عەبدولەتیف، شوێنەوارناس لە بەڕێوەبەرایەتی شوێنەواری گەرمیان، بە خەندانی ڕاگەیاند:لە ئەنجامی کارکردن لە گردێکی بچووکی شوێنەواری لە گەڕەکی بەختیاریی شاری خانەقین، تیمێکی بەڕێوەبەرایەتییەکەمان دراوێکی زۆر کۆنی دۆزییەوە.

ئەو شوێنەوارناسە، ئاماژەی بەوەشدا، کە دوای پاککردنەوەی دراوەکە، دەرکەوت مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی پاشا کیسرای یەکەم (نەوشیروان) کە لە ساڵی 531 تا 579ی زایینی حوکمڕانی ئیمپراتۆری ساسانییەکان بووە.

ئەوەشی خستەڕوو، کە دراوەکە ژەنگێکی زۆری پێوەبووە، چەند ڕۆژێکیشە سەرقاڵی پاککردنەوەین، وتیشی: لەگەڵ دراوەکەدا کۆمەڵێک پاشماوەی شوێنەواری دیکەمان دۆزیوەتەوە.

لە ڕێکەوتی 9ی حوزەیران، تیمێکی شوێنەواری گەرمیان لە گەڕەکی بەختیاری شاری خانەقین، دەستیانکرد بە گەڕان لە گردێکدا کە پێشتر تیمێکی مافی مرۆڤ بە دوای گۆڕی بەکۆمەڵدا لەوگردە دەگەڕان، لەو گەڕانەشدا تیمەکە چەندین پارچە شوێنەواری دێرینیان دۆزییەوە.

2014-06-12-

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: خانەقین

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی خەندان

کاتی تۆمارکردن: 2014-06-12

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 196
دراوێکی سەردەمی ساسانی لە قەڵای بەکراوا
2017100111472914281 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
شار و شارۆچکەکان: هەڵەبجە
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | سەرچاوەی وتنە: پەیجی شوتنەوارەکانی سلێمانی
کاتی تۆمارکردن: 2017-10-01
ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 197

درێژترین دەقی نووسینی شاهانە لە کوردستاندایە

2015092417170412712 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

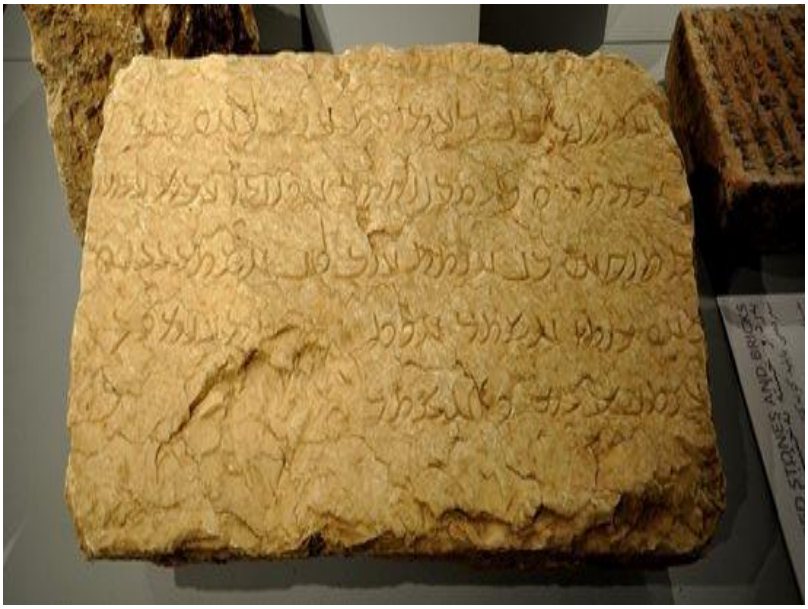

ئەم بەردە نووسراوانەی لەمۆزەخانەی سلێمانی پارێزراوە درێژترین دەقی نووسینی شاهانەی ساسانییە لە جیهاندا. مۆنۆمێنتی پەیکوڵی لەلایەن پادشای ساسانی نەرسە لە (293-302/3ز) بیناکراوە. مۆنۆمێنتەکە کەوتووەتە دۆڵێک لە ڕۆئاوای ناوەڕاستی چیاکانی زاگرۆس، ئەوپەڕی باشووری زنجیرە شاخی قەرەداغ لە سلێمانی. ئەم شوێنەوارە نزیکەی 100کم لە باشووری شاری سلێمانییەوە دورە. مۆنۆمێنتەکە درووستکرا کاتێک کە پیاوماقوڵان و خانەدانەکانی شانشینی ساسانیەکان چاوەڕێی گەیشتنی نەرسە بوون بۆپێدانی متمانە وپەسەندی بکەن وەک پاشای ئیمپراتۆریەتی ساسانی.

بەهۆی ترسی بەتاڵان بردنی لە کۆتایی سەدەی بیستدا، لەپێناوی پارێزگاریکردنی بەشی زۆری بەردە نووسراوەکانی پەیکوڵی و پەیکەرەکانی نەرسی گواسترانەوە بۆ مۆزەخانەی سلێمانی.

ل لەئێستادا 106 بەردی نووسراوو پارچە بەردی بچووک کە بۆ هەردوو زمانی پەهلەوی ساسانی و پەهلەوی ئەشکانی دەگەڕێتەوە لێرەدا پارێزراوە، لەڕاستیدا بەردەکانی پەیکوڵی لەنێوان شوێنە دۆزراوەکان کە لە ناوچەکە پارێزراوە، دەریدەخات کە کوردستانی ئێستا لەسەردەمانێکدا دووڕیانێکی ڕێڕەوی ستراتیجی دڵی ئیمپراتۆریەتێکی مەزن بووە.

پارچە نەخشێنراوەکانی نێو کۆمەڵەکەی پەیکوڵی، تیشک دەخەنە سەر ڕوخساری هەیکەلی بنەڕەتی یادگارییەکە، بەردە ڕووچاڵەکان و کۆڵەکەی سێ چارەک و بنکەی شێوە جەرەسی، هەردوو دیوار و لوتکەکەی ڕازاندۆتەوە.

لەنێوان ڕەگەزە نەخشێنراوەکاندا پەیکەرە گەورەکانی نەرسی جوانترین شێوازی ڕوخساری شاهانەی ساسانی دەردەخات، چوار نیوە پەیکەر بەهەمان بەرزی و هەمان شێوە نەخشێنراوە، هێرزفێڵد وای بۆ دەچێت کە هەر یەکێکیان لەناوەڕاستی هەر دێواریکیدا بەشێکی دانەبڕاوی بیناکە بێت.

پێنجەمین نیوە پەیکەری نەرسی یەکسەر وازی لێهێنراوە و بەکار نەهێنراوە، لە قەدی پەیکەرەکەو بەشێکی گەورەی تاجی سەری نەرسی لەگەڵ ئەوەشدا دەموچاو و ڕوخساری پاشا دیار نییە، لەئەنجامدا وا دەردەکەوێت ڕێک لەپارچە ئەسڵیەکە بچێت، لەگەڵ ئەوەشدا وردەکاری وردی پشتی پەیکەرەکە نموونەیەکی دەگمەنی هەمە لایەنەی پەیکەری ساسانیمان پێشکەش ئەکات.

دەقی ساسانی هەشت چینی بەردەکانە کە تێکڕا 46 دێڕە، بەپێچەوانەوە دەقی ئەشکانی پێکهاتووە لە 43 دێڕ کە 7 چینی داپۆشیوە، بەداخەوە تەنیا یەک چینیش لەکۆی هەموو بەردە نووسراوەکان نەپارێزرا، نە لەئێستا و نە لەڕابردوودا کە 146 دانەیە، هێمای نووسینەکان زۆر بەباشی هەڵکەنراوە، وشەکان و بۆشایی نێوانیان زۆر بەرێکی دانراوە لەشێوەو قەبارەدا، سەرەڕای ئەوەش خوێندنەوەی دەقەکە ئاسانە، بۆیە پێی دەوترێت یادگارییەکی مەزن، لەنەخشی ساسانیدا لەسەدەی سێیەمی زایینیدا باو بووە، بەشێوەیەکی باش هەموو هێمایەک لەوەی تر جیاکراوەتەوە، کە لەپەیکوڵیدا بەکارهێنراوە، لە ساڵی 2006 بەدواوە، بەهەماهەنگی لەگەڵ مۆزخانەی سلێمانی، تیمێکی پسپۆڕی ئیتاڵی، لێکۆڵینەوە لەشوێنەوارەکە دەکەن، ڕابەرایەتی ڕووپێوێکی فراوانی دۆڵەکە و خوێندنەوەی هێماکانی دەکەن کە ئێستا لەمۆزەخانە پارێزراوە.

ئەنجامی توێژینەوە و خوێندنەوەی بەردەکان لەمەراسیمێکدا لەهۆڵی مۆزەخانەی سلێمانی خرایە ڕوو لەلایەن پرۆفیسۆر کارلۆ

چیرتی سەرۆکی تیمی شوێنەواری ئیتاڵی و دکتۆر جۆن فیلیپۆ پسپۆڕی خوێندنەوەی هەردوو زمانەکە، هەردوو بەڕێزان، تیشکیان خستە سەر ئەنجامی ئەو کارانەی کردوویانە بەهاوبەشی لەگەڵ تیمی شوێنەواری سلێمانی لە ماوەی (2006-2015) لەرووپێوی شوێنەواری پەیکوڵی و کنەو پشکنین تێیداو خوێندنەوەی بەردە نووسراوەکان کە ئێستا لەمۆزەخانەی سلێمانی پارێزراوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

شار و شارۆچکەکان: قەرەداغ

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2015-09-24

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 198

دوزگوین باڤا

2014072913294977169=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

دوزگوین باڤا، ناوی یەکێک لەو مەزارگانەیە، کە عەلەوییەکانی باکووری کوردستان بۆ ڕاز و مراز و چارەسەری نەخۆشەکانیان سەردانی دەکەن.
ئەم مەزارە دەکەوێتە چیاکانی شاری دێرسیمی باکووری کوردستان، بەلای دێرسیمییەکانەوە شوێنێکی پیرۆزە و کاتێک سەردانی دەکەن، جگە لە نزا و پاڕانەوە، هەروەها قوربانیش سەردەبڕن و بەسەر زیارەتکاراندا دابەشی دەکەن.
هەندێک لەوانەی سەردانی دوزگوین باڤا دەکەن ئەوانەن، کە منداڵیان نابێ، بۆیە جیاوازییەکە لێرە، کاتێک دروستدەبێت، کە ئەو کەسانە کوڕیان بێ ناوی لێدەنێن دوزگوین.
- 2014-07-29

تایبەتمەندییەکانی بابەت

پارت / لایەن:	پارتی کرێکارانی کوردستان - پەکەکە
پۆلێنی ناوەڕۆک:	دۆزی کورد
جۆری شوێن / شوێنەوار:	شوێن
زمان - شێوەزار:	تورکی
شار و شارۆچکەکان:	دێرسیم
وڵات:	باکووری کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی رووداو

کاتی تۆمارکردن: 2014-07-29

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 199

دۆزینەوەی ئێسک و پرووسک لە گۆڕستانێکی مێژووپی مەریوان

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20170706014941141079

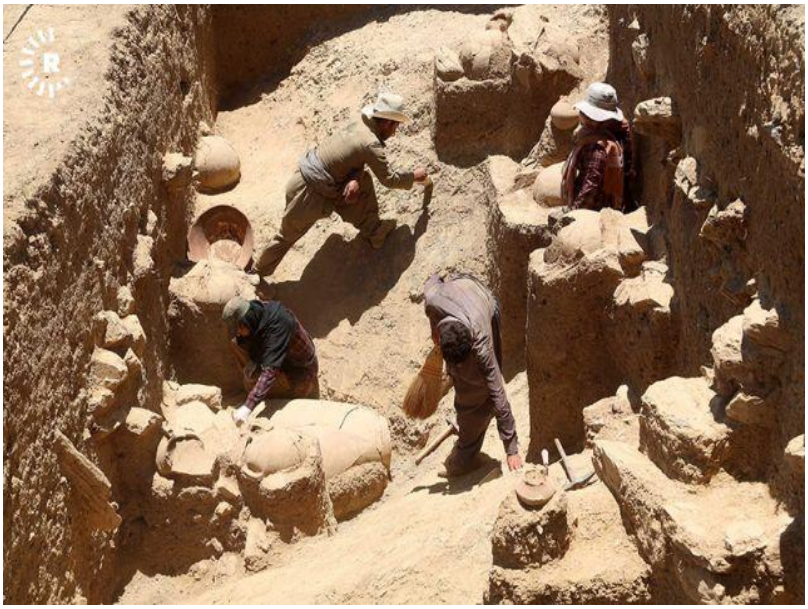

رووداو - مەریوان
لە گۆڕستانی مێژووپی زردویان لە گوندی درەتف لە شآری مەریوانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان ئاسەوار و ئێسک و پروسکی چەند گۆڕێک دۆزرانەوە.
ئەو گۆڕستانە مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی ئەشکانییەکان، نزیکەی 2500 ساڵ پێش ئێستا.
گۆڕستانی مێژووپی زردویان دەکەوێتە قەراخ دەریاچەی زرێبار لە شاری مەریوانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان.
فۆتۆ بەهمەن شابازی
2017-06-10

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان
شار و شارۆچکەکان: مەریوان
وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی رووداو - 2017-07-06
کاتی تۆمارکردن: 2017-07-06
ناوی تۆمارکار: ئەڤین ئیبراهیم فەتاح

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 200
دۆزینەوەی پەرستگەیەکی ئورارتییەکان لە نزیک قەڵای وان

20221123125102447234=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ناونیشانی بابەت: دۆزینەوەی پەرستگەیەکی ئورارتییەکان لە نزیک قەڵای وان
ئامادەکردنی: سارا سەردار

لە میانی ئەو هەڵکۆڵینانەی کە لە ناوچەی قەڵای کۆرزوتی ئەنجام دراون، پاشماوەکانی پەرستگەیەک، لەگەڵ هەندێک سیرامیک و پارچە زێڕ و سکە دۆزراونەتەوە، کە مێژوویان بۆ سەردەمی ئورارتۆییەکان لە ناوچەی وان دەگەڕێتەوە.
کارەکانی گەڕان بەدوای ئەم شوێنەوارەدا لە ساڵی 2016ەوە بۆ یەکەمجار لەژێر سەرپەرشتیی ئیدارەی مۆزەخانەی وان بە مۆڵەتی وەزارەتی ڕۆشنبیری و گەشتوگوزار (لەو قەڵایەی کە لەلایەن شای ئورارتی مینوا لە ناوچەی بەردینی ناحیەی ئولۆشار دروست کراوە) دەستی پێکردووە کە قەڵاکە، 9 کم لە قەزای مۆرادیاوە دوورە.
بەشی شوێنەوارناسی لە فاکەڵتی ئەدەبیات لە زانکۆی وان، لە درێژەی ئەم پشکنینە شوێنەوارییە دیواری قەڵای 8 مەتربیان دۆزیوەتەوە، کە لە جۆری خۆی کەموێنەیە.
لەو ناوچەیەی کە ئەم شوێنەوارانە دۆزراونەتەوە، پەرستگەیەک هەیە کە بەرزییەکەی 140 سم و درێژییەکەی 8 مەتر و پانییەکەی 7 مەتر بێ ڕیزۆم، سیرامیکی جامدار و بێجام کە سەر بە سەدەکانی ناوەڕاستە، گۆڕێکی چەند ژووری و هەروەها چەندان بابەتی ڕازاندنەوە وەک ملوانکە و دەنکۆڵە و دراوێکی سەردەمی بێزەنتی دۆزرایەوە.
مەلیح ئایدۆغان، پارێزگاری وان و جێگری سەرۆکی شارەوانی، کە سەرپەرشتیی شوێنی هەڵکەندنەکەی کردووە، دەڵێت، ئەو کارانەی لە یەکێک لە یەکەم قەڵاکانی شارستانیەتی ئورارتی دەستی پێکردووە، یارمەتیدەر دەبێت بۆ زیاتر بەگەشتیاریکردنی ئەم ناوچەیە.
ئایدۆغان ڕایگەیاند کە ئەو شوێنەوارانەی سەر بە دەسەڵاتداری ئورارتۆییەکانن کە نزیکەی 3 هەزار ساڵ لەمەوبەر لەم ناوچەیەدا ژیاون دۆزراونەتەوە و وتی: ئەم شوێنە دەبێتە یەکێک لە کارە مێژوویی گرنگەکانی ناوچەکەمان و یارمەتیدەرێکی زۆر دەبێت بۆ گەشتوگوزار. ئەو زانیارییانەی لەم پەرستگەیە بەدەست هاتوون بەم شێوەیەن: جیاواز لە پەرستگەکانی ئورارتو کە تا ئێستا ناسراون، ئەمە پەرستگەیەکە پێدەچێت یەکێک بێت لە کۆنترین پێکهاتەکانی پەرستگە لە نێوان قەڵاکانی ئورارتیدا. دیوارەکانی دەوروبەری قەڵاکەش وەک ئەم پەرستگەیە زۆر گرنگە چونکە زۆر بەرز و پتەون، نزیکەی 3 بینای زۆر جیاواز هەیە کە پێکهاتوون لە کۆشک و کۆگا و پەرستگا و شوێنی گشتی لە قەڵاکەدا کە ڕووبەرەکەی زیاتر لە هێکتارێکە.
گومانی تێدا نییە کە قەڵاکە لەلایەن ئورارتۆییەکانەوە دروست کراوە، بەڵام دۆزراوەکان دەری دەخەن کە دوای ئۆرارتۆییەکانیش بەکار هێنراوە، چەندان سیرامیکی جامدار و بێ جام لە سەدەکانی ناوەڕاستەوە، دراوێکە لە سەردەمی بیزەنتین، یەکێکە لە گرنگترین کەلوپەلە دۆزراوەکانی ئەم کنە و پشکنینە شوێنەوارییە.
قەڵای کورزۆت کە قەبارەکەی x110325 مەتر دەبێت، لەسەر گردێکی بەردین لە دەشتی مۆرادییە لەلایەن پاشای ئورارتی

مینوا لە ساڵانی 810-785 پێش زایین دروستکراوە.
ئەم قەڵایە یەکێکە لە کۆنترین قەڵاکانی ئورارتی کە لەلایەن شا مینۆا دروست کراوە. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا
جۆری شوێن / شوێنەوار: خانوو
جۆری شوێن / شوێنەوار: دراو
جۆری شوێن / شوێنەوار: دیوار
جۆری شوێن / شوێنەوار: دەروازە
جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن
جۆری شوێن / شوێنەوار: فێرگەی ئایینی
جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا
جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان: وان
وڵات: باکووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی پاسکورد - 2022-11-23
کاتی تۆمارکردن: 2022-11-23
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 201

دۆزینەوەی چەندین پارچە ئاسەواری سەردەمی ساسانییەکان لە خانەقین

2014061120290076651=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

خەندان- سۆران کەریم

لەکاتی گەڕان بەدوای گۆڕی بە کۆمەڵ لە گەڕەکێکی شاری خانەقین، چەندین پارچە ئاسەواری کۆن دەدۆزرێتەوە و لەلایەن تیمێکی سەر بە بەڕێوەبەرایەتی شوێنەواری گەرمیان، بەشێکیان لێهەڵدەگیرێتەوە کە مێژووەکەی بۆ سەردەمی ساسانییەکان دەگەڕێتەوە.

ساڵح محەمەد سەمین، جێگری بەڕێوەبەری شوێنەواری گەرمیان، بە خەندان_ی ڕاگەیاند : لەلایەن ئیدارەی گەرمیان ئاگادار کراینەوە بەوەی لە کاتی کارکردنی لیژنەیەکی سەر بە مافەکانی مرۆڤ لە گەڕەکی بەختیاری خانەقین، کە بەدوای گۆڕی بەکۆمەڵدا دەگەڕان، چەند پارچە ئاسەوارێک دۆزراوەتەوە.

ئاماژەی بەوەشدا، کە ڕاستەوخۆ لیژنەیان پێکهێناوە و دەستیانکردووە بە گەڕان لە و شوێنەدا، وتیشی : چەند پارچە ئاسەوارێکی کۆن کە بە پێی زانیاری و ئاماژەکان، مێژوویان دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی ساسانییەکان.

جێگری بەڕێوەبەری شوێنەواری گەرمیان، ئەوەشی خستەڕوو، کە پارچەکان بریتین لە گۆزە و بەردی عەقیق و جام و دراو و چەند پارچەیەکی دیکە، وتیشی : دوو ڕۆژ لەوشوێنەدا کارمان کرد، ودەرئەکەوێت کە گۆڕێکی کۆن بێت، بەڵام لەبەر کەمی بودجە کارکردنمان تیایدا ڕاگرت تا ئەوکاتەی بودجەی پێویستی بۆ دابین دەکەین، هاوکات بەهۆی دۆزینەوەی ئە و ئاسەوارانەوە کارکردنی لیژنەکەی مافی مرۆڤیش ڕاگیرا.

- 2014-06-11

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: خانەقین

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی خەندان

کاتی تۆمارکردن: 2014-06-11

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 202

دۆزینەوەی شوێنەوارێک لەراپەرین مێژووەکەی 6 هەزار ساڵە

2016010722551193474=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

دوارۆژ، محەمەد مستەفا

تیمێکی زانکۆی کۆبنهاگن-ی دانیمارکی لە ئەنجامی کاری گەڕان و پشکنین بۆ شوێنەوارەکانی دەڤەری ڕاپەڕین شوێنەوارێک دەدۆزنەوە کە مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ شەش هەزار ساڵ لەمەوبەر.

بارزان بایز، بەڕێوبەری شوێنەواری ڕاپەڕین بە (دوارۆژ)ی ڕاگەیاند، دوای سێ ساڵی بەردەوام کاری کنە و پشکنین لە سنوری قەزای ڕانیە لەئێستادا لەلایەن تیمێکی زانکۆی کۆبنهاگنی دانیمارکی لە گردی شوینەواری (باب و کوڕ) بینایەکی مێژووی سەردەمی سۆمەرییەکان دۆزراوەتەوە.

وتیشی، لەو بینایەدا چەندین کەلوپەلی بەکارهاتووی بەنرخ دۆزراوەتەوە کە مێژووەکەیان دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی (ئۆروک)ی سۆمەرییەکان، کە 6000 ساڵ لەمەوبەر لە سنوورەکەدا فەرمانڕەوایەتیان کردوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

شار و شارۆچکەکان: ڕانیە (ڕاپەڕین)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2016-01-07

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 203

دۆزینەوەی نووسینێکی بزماریی لەقەڵاتی دینکەی پشدەر

2016010613041493417=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

هەر چەندە بەداخەوە بەشێک لەبەڵگەنامەکە لەناوچووە، بەڵام ئەوەی کە ماوە باس لەرێککەوتنێکی کڕین و فرۆشتن دەکات، ئەویش فرۆشتنی کۆیلەیەکی ژنە بەناوی(کابلا)لەلایەن کەسێکەوە بەناوی(هازە)بەیڕی(14)کیلۆ مس بەکەسێکی تر بەناوی(ئووردی)کە ئەویش خزمەتکارو پیاوی کەسێکی تر بووە بەناوی(ئیزاردوری)، لەبەڵگەنامەکەدا هاتووە کە مامەڵەکە تەواو بووە بەشێوەیەک ژنەکە تسلیم کراوەو پارەکەش دراوە، ئاماژەش بەدوو شاهێد کراوە یەکێکیان بەناوی(نینوایوو)و ئەوەی تریشیان بەناوی(هاروازوو)کە ناونیشانەکەی بەخزمەتکاری کۆشک نووسراوەو مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ(725)ساڵ پێش زایین.

جێگای ئاماژەیە، نامەکە لەقەڵاتی دینکەی گوندی نوورەدین-ی ناوچەی پشدەر لەلایەن هاوڵاتیەکەوە دۆزراوەتەو لەساڵی(2015)دا پێشکەش بە(مەلا سمایل نوورەدینی)کراوە، ئەویش نامەکەی پیشانی پرۆفیسۆر(Karen Radner)ی نەمسایی مامۆستا لەزانکۆی(میونخ)ی ئەڵمانیا داوە، دوای لێکۆڵینەوەیەکی ورد ئەویش وەریگێڕاوەتە سەر زمانی ئینگلیزی و لەتوێژینەوەیەک دا بڵاوی کردۆتەوە، بڕیاریشی داوە بۆ دۆزینەوەی پاشماوەی زیاتر ماوەی(5)ساڵ کاری کنەو پشکینین بۆ ئەو قەڵاتە ئەنجام بدات.

بەسوپاسەوە لەئەکاونتی مەلا ئیسمایل وەرگیراوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

شار و شارۆچکەکان: ڕانیە (ڕاپەڕین)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2016-01-06

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 204

دۆزینەوەی کۆنترین کارگەی شەراب لە شاری دهۆک

2021120113380839721 1=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

دۆزینەوەی کۆنترین کارگەی شەراب لە شاری دهۆک میدیا جیهانیەکانی هەژاندوە[1]

زۆرێک لە میدیا جیهانیەکان هەواڵی دۆزینەوەی کارگەیەکی شەرابیان لە دهۆک بڵاوکردەوە کە مێژووەکەی بۆ 2700 ساڵ پێش ئێستا دەگەڕێتەوە.

دەیان سایتی جیهانی لەوانە(رۆیتەرز و سی ئێن ئێن و فۆکس نیوس و چەندانی تر)بە گرنگیەوە هەواڵی دۆزینەوەی کۆنترین کارگەی شەرابیان لەلایەن تیمێکی ئیتالیەوە دۆزیەوە.

تێبینی: خەلکی کوردستان بە هۆی ترێ بەناوبانگەکەیەوە لە مێژودا بەوە ناسراون شەرابی چاکیان هەبوە، زەینەفۆنی یۆنانی بە لەشکرێکەوە لە ساڵی 401 پێش زاین بە ناوچەکانی دهۆکدا گەڕاوەتەوە بۆ یۆنان باس لەوە دەکات خانووی هەموو مالێکی کاردۆخی(کوردەکان) پربوە لە شەراب.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | شوێنەوارو مێژووی کورد

کاتی تۆمارکردن: 2021-12-01

ناوی تۆمارکار: ڕۆژگار کەرکووکی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 205

دۆزینەوەیەکی دەگمەن لە کوردستان بۆ سەردەمی عومەری کوری خەتاب دەگەڕێتەوە

2021122414121539939 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

دۆزینەوەیەکی دەگمەن لە کوردستان
بۆ سەردەمی عومەری کوری خەتاب دەگەڕێتەوە
لەسەر بەردێک ساتی هاتنی مسوڵمانەکان بۆ کوردستان لە ساڵی 18 کۆچی لەسەردەمی عومەری کوری خەتاب تۆمارکراوە بە زمانی عەرەبی.
ئەم بەردە لە گوندی شوش لە نزیک شارۆچکەی ئاکرێ دۆزراوەتەوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: هەڵکۆڵراو
شار و شارۆچکەکان: ئاکرێ
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | یەیجی شوێنەوارەکانی کوردستان
کاتی تۆمارکردن: 2021-12-24
ناوی تۆمارکار: ڕۆژگار کەرکووکی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 206

دۆڵی بارام

201003021206133803=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

لە شاری ماداکتۆ لە ئیلام.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: ئیلام

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی ویکیپیدیا

کاتی تۆمارکردن: 2010-03-02

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 207

دیمەنی نەوازەی ئەشکەوتی سێدەری

20230204143652463901=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ناونیشانی بابەت: دیمەنی نەوازەی ئەشکەوتی سێدەری
ئامادەکردنی: محەمەد هەسنانی

بەرنزێر ناوچەیەکی سرووشتی و سەرنجڕاکێشە، دەکەوێتە سنووری شارۆچکەی مێرگەسۆر، لە شوێنەکەدا ئەشکەوتێکی سێ دەرگا هەیە، بەمەش ناونراوە سێدەر، جیاوازە لە ئەشکەوتە سرووشتییەکانی دیکەی ناوچەکە، دیمەنێکی ناوازە و قەبارەیەکی گەورە و سەرنجڕاکێشی هەیە.
سۆران ئەمیر بەڕێوەبەری شوێنەواری شارۆچکەی مێرگەسۆر، بە (باسکورد)ی ڕاگەیاند، لە سنوورەکەمان چەندین ئەشکەوت و ناوچەی شوێنەوارپی گرنگ و سەرنجڕاکێش هەن، یەکێک لەو شوێنانەش بریتییە لە بەرنزێر، کە ناوچەیەکی سرووشتی و سەرنجڕاکێشە و بەدووریی سێ کیلۆمەتر دەکەوێتە باشووری ئەشکەوتی شانەدەر لە سنووری شارۆچکەی مێرگەسۆر، لە ناوچەکەدا دوو ئەشکەوتی گەورەی لێیە، کە بە سێدەر ناو دەبردرێن.
ئاماژەی بەوەش دا، لە ناوچەکەدا ئەشکەوتێکی لێیە، کە سێ دەرگای هەیە، یەکێکیان لە باکوورە و ڕووی لە ئەشکەوتی شانەدرە، ئەوەی دیکەیان لە باشوورە و دەرگایەکەی دیکەیشی ڕووی لە ڕۆژهەڵاتە لەلای دەرگای باشوور، بەمەش ئەشکەوتەکە ناونراوە سێدەر، نزیکەی یەک کیلۆمەتر لە زێی گەورە دوورە، دیمەنەکانی سێدەر سەرنجڕاکیش و جوانن، بەپێی لێکۆڵینەوەکان، بەدرێژایی ژیانی مرۆڤایەتی وەک پەناگەیەک بەکار هاتوون بۆ ژیان و بەخێوکردنی مەڕ و ماڵات.
بەڕێوەبەری شوێنەواری شارۆچکەی مێرگەسۆر وتیشی: "ئەشکەوتی سێدەر جیاوازە لەو ئەشکەوتە سرووشتییانەی، کە لە ناوچەکەدا هەن، بەهۆی قەبارەی گەورەی ئەشکەوتەکە و هەبوونی سێ دەرگای سەرەکی بەرەو ڕۆژهەڵات و باکووری ئەشکەوتی شانەدەر و دەرگایەکی بچووک لە دیوی کۆتایی ئەشکەوتەکە، کە نزیکەی نیومەترێک بڵندە و پانییەکەیشی دوو مەترە و لەسەر زگ بەرەو دواوە مرۆڤ لێوەی دەچێتە ژوورەوە، ئەوکات دەچێتە دیوی ژوورەوەی ئەشکەوتەکەوە، کە زۆر فراوان و گەورەیە."
ئەو بەڕێوەبەرەی شوێنەوار ئاماژەی بەوەش کرد: پێویستە لێکۆڵینەوەی زیاتر لەم شوێنە گرنگە بکرێت، چونکە بەهۆی سرووشتی ناوچەکە و نزیکیی لە ئەشکەوتی شانەدەر، کە مرۆڤی نیاندەرتاڵی لێ ژیاوە و بەدرێژایی ژیان پەناگەیەک بووە بۆ مرۆڤ و بەهۆی نزیکیشی لە زێی گەورە و شوێنەواری زەڤیا چەمێ، دەکرێ سێدەرە بکرێتە ناوچەیەکی شوێنەواری و گەشتیارپی گرنگ لە ناوچەکەدا.
سۆران ئەمیر بەڕێوەبەری شوێنەواری شارۆچکەی مێرگەسۆر، ئاشکراشی دەکات، ئەو ئەشکەوت و ناوچە شوێنەوارانەی لە سنوورەکەیان هەن، پلانیان بۆیان هەیە، کە لەداهاتوودا لێکۆڵینەوە و کنین و پشکنینیان تێدابکەن.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت
سەدە: چاخی بەردینی کۆن
شار و شارۆچکەکان: مێرگەسوور
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی 2023-02-04 - baskurd.basnews.com
کاتی تۆمارکردن: 2023-02-04
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 208

دیواری کورد لە بەیتولمەقدیس

2010101609504610109=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئۆرشەلیم - ئیسرائیل
سەرچاوەی وێنە: فەیسبووکی قەیس قەرەداخی

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: ئیسرائیل

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2010-10-16

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 209

دیوارێکی 2700 ساڵە بەدرێژایی 115کیلۆمەتر لە کرماشان دۆزرایەوە

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20191107134818374950

دیوارێکی 2700 ساڵە لە ڕۆژاوای پارێزگای کرماشان دۆزراوەتەوە کە پانییەکەی چوار مەتر و بەرزاییەکەی سێ مەترە، تا ئێستا بە درێژایی 115 کم لەم دیوارە ئاشکرا بووە.
مێژووناسەکان ئەم دیوارە بە هاوتای دیواری باستانی 'هادریان' لە بەریتانیا دەزانن کە بە دەستی ڕۆمییەکان لە 500 ساڵی پێش زایین درووستکراوە.
ئەم دیوارە بەردینە لە کوێستانی 'بەمۆ' لە سەرپێل زەهاو دەستپێدەکات و دەگاتە گوندی 'ژاومەرگ' لەنێوان شارەکانی شاباد و سەرمەست لە پارێزگای کرماشان، ئەو کەلوپەلە گلینانەی لە نزیک ئەم دیوارە دۆزراونەتەوە مێژووەکانیان دەگەڕێتەوە بۆ سەدەکانی چوار تا شەشی پێشزاین.
شوێنەواری بیناکانی دەوروبەری ئەم دیوارە، کە ئێستا وێران بوون، لە زۆربەی ناوچەکان لەپاڵ دیوارەکان دەبینرێن و ڕێژەی یەک ملیۆن مەتری چوارجا بەرد لەخۆ دەگرێت کە بۆ درووستکردنیان پێویستی بەکار، کات و کەلوپەلێکی زۆر بووە.
سەرەڕای ئەوەی ئەم دیوارە ئێستا بۆ مێژووناسان ئاشکرا بووە بەڵام خەڵکی ناوچەکە لە مێژەوە بە دیواری گاوری دەیناسن و لە هەبوونی ئاگاداربوون.
سجاد عەلی بەیگی، خوێندکاری دۆکتۆرای باستان ناسی، لە بابەتێک کە لەسەر دۆزینەوەی ئەم دیوارە بڵاویکردووەتەوە، نووسیویەتی: لەوانەیە ئەم دیوارە سنووری ئیمپراتۆرییەکی باستانی بێت کە بۆ بەرگری درووستکرابێت و لەوانەشە درێژاییەکەی زۆر زیاتربێت لەوە کە ئێستا دەوترێت.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

شار و شارۆچکەکان: کرماشان

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

وڵات: شانشینی یەکگرتوو (بەریتانیا)

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری ئەی ئێن ئێف نیوز - 2019-11-07

کاتی تۆمارکردن: 2019-11-07
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 210

دیوانخانە - کۆشکی فەرمانڕەوای کرماشان

2014120522182278133=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: کرماشان

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2014-12-05

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 211

دیوەخان و کۆشکی سەمەد ئاغای حەوێزی

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20220105144529400467

دیوەخان و کۆشکی سەمەد ئاغای حەوێزی
تەمەنی ئەم کۆشکە(250) ساڵە، دیوەخانی کۆڕبەندی کەسایەتییەکانی کۆیە بووە، لە لیستی شوێنەوارەکانی فەرمانگەی شوێنەواری کۆیە، بەناوی کۆشکی(سەمەد ئاغای حەوێزی) تۆمارکراوە، دەکەوێتە گەڕەکی(بەفری قەندیل)ی کۆیە، وێنەکە فۆتۆگرافەری شوێنەوارناسی(شەماڵ ئەحمەد) گرتویەتی. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	خانوو
دەیە:	60ەکان (60-69)
سەدە:	سەدەی 19 (1800-1899)
شار و شارۆچکەکان:	کۆیە
وڵات:	باشووری کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - ئاراس ئیلنجاغی
کاتی تۆمارکردن: 2022-01-05
ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 212
دێر ئەرادان

2023062300300649997 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

دێر ئەرادان یان دێری سوڵتانە مەهادۆخت

دێری ئەرادان کە بە دێری سوڵتانە مەهادۆختیش ناسراوە، یەکێک لە پێگە شوێنەواری و ئایینییەکانی پارێزگای دهۆکە کە لەناو لیستی شوێنە شوێنەوار و مێژوویییەکانی ئێراق تۆمارکراوە، بە گوتەی هەندێ سەرچاوە، مێژووی درووستکردنی ئەم دێرە بۆ ساڵی 319 زایینی دەگەڕێتەوە، واتا هاوکاتە لەگەڵ دەسەڵاتداریی ساسانییەکان لە ناوچەکانی کوردستان.

هەڵکەوتەی جۆگرافیایی دێری ئەرادان

ئەم دێرە دەکەوێتە گوندی ئەدرنای خواروو، کە هەموو دانیشتووانی پەیرەوانی ئایینی کریستیانن. بینای دێرەکە لە دوو ژووری گەورە پێکدێت، بە شێوەیەک، کە لە ژووری یەکەم بە سێ هەنگاوی گەورە دەگەیتە ژووری دووەم، کە لە گۆشەی بەشی ڕۆژهەڵاتی ئەم ژوورە شوێنی پیرۆز و تایبەت بۆ قوربانیکردنی لێیە، کە هەر لەو شوێنەش گۆڕی خزمەتکاری دێرەکەی لێیە.

هەموو ساڵێ لە 15ی مانگی ئایار، زۆربەی کریستیانیەکانی جیهان سەردانی ئەم شوێنە دەکەن، بە مەبەستی پیرۆزکردن و جێبەجێکردنی جەژنی شینبوونەوە و سەوزایی، کە بۆنەیەکی تایبەت بە حەزرەتی مەریەمە.

چیرۆکی هاتنی مەهادۆخت و خوشکەکەی بۆ ئەم دەڤەرە، بۆ دوو چیرۆک دەگەڕێتەوە، کە خەڵک باسی دەکەن، یەکەم ئەوەی ئەم دوو خوشکە بۆیە نێردراون بۆ ئەم شوێنە، چونکە حەزیان لە خوێندنی قوتابخانە نەبووە، بۆیە هاتوونەتەوە ئەوێ، بۆ ئەوەی فێری خوێندنی ئایینی و دینداری بن. چیرۆکێکی دیکەش هەیە کە دەڵێ: مەهادۆخت و خوشکەکەی لەژێر گوشاری ئایینی، کە لەلایەن ساسانییەکان و خەڵکی دیکە بۆ یان درووست کرابوو، بەرەو ئەم ناوچەیە هاتوون و لەوێ سەرقاڵی خوێندنی ئایینی دەبن و هەموو ژیانی خۆیان بۆ خزمەتی خەڵک و ئایینەکەیان تەرخان دەکەن، بەڵام لەدوای چەند ساڵ لەلایەن کەسانی ناکریستیان، کە دژایەتیی مەهادۆخت و کریستیانییەتیان دەکرد، هەر لەو گوندە و لە دێرەکەی خۆیان دەکوژرێن.

لەدوای کوژرانی مەهادۆخت بە چەند ساڵێک، ڕێبوارێک لەو شوێنە تێدەپەڕێت و ڕووناکییەک دەبینێت، کە لە گۆڕی مەهادۆخت و خوشکەکەی دێتە دەرێ، بۆیە شوێنەکە هەڵدەکۆڵێت و دوو کەڵەسەر دەدۆزێتەوە و هەڵیاندەگرێت و لەگەڵ خۆی دەیانبات. هەتا چەند ساڵێک، کە شەوێک خەون بە مەهادۆخت دەبینێت و داوای لێ دەکات، کەڵەسەرەکان بۆ ئەو شوێنەی لێی هەڵگرتووە بگەڕێنێتەوە و بیانێژێت، بۆیە ڕێبوارەکە هەمان کار دەکات و بۆ دواجار تەرمەکەی مەهادۆخت و خوشکەکەی لە دێری مەهادۆخت دەنێژرێت.

سەبارەت بە کەلوپەلی بەکارهاتوو بۆ ئەم بینایە، چیرۆکێک هەیە دەڵێ: بەردەکانی ئەم دێرە هەمووی لە چیای گارەوە هێنراون، بەبێ ئەوەی بە ئەرز بکەون، لێرەش مەبەست ئەوەیە، کە بەردەکان دەست بە دەست لە گارەوە بۆ ئەم دێرە گوازراونەتەوە.

مەهادۆخت وشەیەکی کۆنی زمانی فارسییە، کە بۆ سەردەمی ئەخمینییەکان دەگەڕێتەوە و بە واتای کچی مانگ، یان کچێک، کە لە جوانیا وەک مانگ بێت، هاتووە.

ئەم دێرە مێژوویی و دێرینە هەتا ئێستاش هەر ئاوەدانە و بە ڕووی خەڵکدا کراوەیە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا

جۆری شوێن / شوێنەوار: خانوو

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان

دەیە: 10یەکان (10-19)

سەدە: سەدەی 04 (0300- 0399)

شار و شارۆچکەکان: ئامێدی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-06-23

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 213

دێری ئاختامار

2014050714061676097=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

دێری ئاختامار، بەدووری 54 کم دەکەوێتە باشووری ڕۆژئاوای شاری وانی باکووری کوردستان و لەناو دوورگەیەکی دەریاچەی وانە کە ناوی دوورگەکەش هەر ئاختامارە.
ئەو دێرە لەنێوان ساڵانی 908 بۆ 921 لەلایەن ئەرمەنییەکان دروستکراوە و هەتا ساڵی 1021 وەک کڵێسای ئەرمەنییەکان بەکارهێنراوە و دواتریش بۆ ماوەیەکی درێژ بووە بە گەورەترین ناوەندی کەلتوری ئەرمەنییەکانی میزۆپۆتامیا و ئەنادۆڵ.
دێری ئاختامار لەناو دەریاچەی وان، بووە بە شوێنێکی گەشتیاری و بەردەوام گەشتیاران ڕووی تێدەکەن.
دێری ئاختامار، بەپێی ئەفسانەی ئەرمەنی، (تامار) ناوی کچی قەشەیەکی ئەرمەنی بووە، کوڕێکی موسوڵمان عاشقی بووە، ئەو کوڕە بە مەلە هەموو ڕۆژێک چووە بۆ بینینی تامار، ئێوارەیەک تامار و چراکەی لە چاوەڕوانی خۆشەویستەکەی دەبێت، باوکی تامار هەستپێدەکات و دەچێت کچەکەی دەباتەوە و زیندانی دەکات.
کوڕەکە بەردەوام دەبێت لە پەڕینەوە بۆ دوورگەکە، کە ماڵی کچەکەی لێیە، کاتێک نزیک دەبێتەوە، چراکە دەبینێت و نازانێت کە ئەو چرایە بەدەستی باوکی کچەکەوەیە، باوکی کچەکە هەرجارەیان چراکە دەباتە شوێنێکی جیاوازی دوورگەکە، کوڕەکەش لەگەڵ چراکە بەردەوام ئاڕاستەی ڕۆشتنەکەی دەگۆڕێت هەتا لەو شەوەدا دەخنکێت و دواهەمین وشە کە بەهاوارکردنەوە دەیڵێت؛ ئاخ تامارە، دواتریش تامار خۆی ژەهرخوارد دەکات و دەمرێت، بەوهۆیەوە ناوی دێرەکە و دوورگەکە بووە بە ئاختامار.
جۆرەها وێنە، نەخش و نیگار لەسەر ئەم بینایە دروست کراوە، کەهەندێکیان گوزارشت لە کاری ڕۆژانەی خەڵکی ئەوسا دەکەن، هەندێکی تریان گوزارشتی بەسەرهات و چیرۆکی پێغەمبەران (هەر لە ئادەمەوە تا عیسا) دەکەن، ئەگەر لێکۆڵینەوەیەکی ورد بکرێت، دەتوانرێت مێژووی ئەو دێرە بەنووسین و نەخش و نیگارەکانی بزانرێت و بنوسرێتەوە.
هەروەها لەم دێرەدا فێرگە هەبووە بۆ پێگەیاندنی قەشە، بەڵام لە کۆمەڵکووژی ئەرمەنیەکان ڕوخاوە، ئێستا شوێنەواری فێرگەکە ماوەتەوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

شار و شارۆچکەکان: وان

وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی خەندان - 2014-05-07

کاتی تۆمارکردن: 2014-05-07

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 214

دێری ڕەبان هورمزد

2013082709325989086=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ناوی شوێنەوار: دێری ڕەبان هورمزد لە ئەلقووش

دێری ڕەبان هورمزد دێرێکی کۆن و مێژوویە لە شارەدێی ئەلقووش و دەشتی نەینەوا، کە نزیکەی 30 کیلۆمەتر لە ڕۆژهەڵاتی شاری دهۆک و 3 کم لە باکووری ڕۆژهەڵاتی شارۆچکەی ئەلقووشەوە دوورە، ئەم دێرە لەسەر لوتکەی چیای ئەلقووش درووست کراوە.
مێژووی ئەم دێرە دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی 640ی زایینی و بە یەکێک لە دێرە بەناوبانگەکانی کوردستان و ئێراق و ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست دادەنرێت، بەو پێیەی، پێگەیەکی بەناوبانگی لە کڵێسەی ڕۆژهەڵاتدا هەبووە، بەتایبەت لە سەدەی دەیەم و یازدەیەمدا، کە بووەتە ناوەندی کڵێسەی ڕۆژهەڵات.
فۆتۆ: سۆزان سنەیی[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

سەدە: سەدەی 07 (0600- 0699)

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی باسکورد - 2023-03-25

کاتی تۆمارکردن: 2013-08-27

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 215

دێری عاسی لە شنگال

2014042221421475931=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: شنگال

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2014-04-22

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 216

دێری مار مەتی

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20230623213819500356

دێری مار مەتی
ئامادەکردن و فۆتۆ: سەوسەن سنەیی
یەکێک لە شوێنە گرنگە گەشتیارییەکان لە سنووری باشووری کوردستان کلێسا و دێری مار مەتی، پەرستگایەکی کۆنی ئایینی جوو و کریستیانە کە دەکەوێتە سەر چیای مەقلووب لە ڕۆژاوای هەولێر و باکووری شاری مووسڵ، هەروەها یەکێکە لە شوێنە گرنگە گەشتیارییە ناسراوەکان لە کوردستان و ئێراق.
ئەم کلێسایە سەر بە مەترانی ئۆرتۆدۆکسی سریانییە، لە سەدەی چوارەمی زایینی لەلایەن مار مەتی ناسکی سریانی دامەزراوە، دواتر چەندین هەزار ڕاهیبە و پیاوی ئایینی پەیوەندییان پێوە کردووە.
ئەم پەرستگایە کە پەرەستگەی (سانت مەتی ناسک) یشی پێ دەگوترێت، لە کۆتایی سەدەی چوارەمی زایینی لەلایەن سانت مار مەتی، بە هاوکاریی پاشا سەنحاریب درووست کراوە، کلێسا و کانیاو و شوێنی خواردن و شوێنی نیشتەجێبوونی بۆ پیاوەئایینییەکان تێدا درووست کراوە، پەرستگاکە بە دیوارێکی ئەستووری لە بەرد درووستکراوی گەورە دەورە دراوە.
ئەم پەرەستگایە، لە ساڵی 480دا کەوتووەتە بەر شاڵاوی تاڵانکردن و ئاگری تێبەردراوە و هەموو کەرەستە و کەلوپەلەکانی کلێساکە، بەتایبەت پەرتووکخانەکەی بوون بە خەڵووز و قوربانی ئاگر بوون. کۆتایی سەدەی شەشەم و حەوتەم، بەهۆی ناوبانگی پەیمانگاکەی و پەرتووکخانە دەوڵەمەندەکەیەوە، بووە بە ناوەندێکی گرنگ لە کلێسای ڕۆژهەڵاتدا، هەروەها ئەم دێرە بە یەکێک لە شوێنە پیرۆزەکانی کریستیانیەکان دادەنرێت و ساڵانە هەزاران کریستیانی کوردستان و ئێراق بۆ مەبەستی گەشتیاری و ئەنجامدانی مەراسیمە ئایینییەکانیان ڕووی تێدەکەن.
بیناسازیی کلێساکە لە هەندێ شوێندا دەچێتەوە سەر ڕێچکەی بیناسازیی ڕۆمانی و لە هەندێ شوێندا وەک هونەری تەلارسازیی ئاشووری دەردەکەوێت، ئەمەش ئەوەمان بۆ دەردەخات، کە ئەم پەرستگایە چەند جارێک نۆژەن کراوەتەوە.
دیوارەکانی ئەستوورن و بە قسڵ و بەردی گەورەوە درووست کراون، کە ئەمەش جۆرێکە لەتەکنیکی بیناسازیی سەردەمی (ڕۆمانسکی) .[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا
دەیە: 01ەکان (00-09)
سەدە: سەدەی 04 (0300- 0399)
شار و شارۆچکەکان: دهۆک
وڵات: باشووری کوردستان

:QR Code

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی 2023-06-21 - baskurd.basnews.com
کاتی تۆمارکردن: 2023-06-23
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 217

دەربەندی بازیان

2015031511481384869=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

زۆربەمان لەسەر ڕێگەی چونمان بۆ چەمچەماڵ و کەرکووک و هەولێر لە دەروازەی ئەم شورایەوە تێ پەڕیووین، بەڵام کەممان بۆ ساتێک لاماندواوە گەشتێک بە دەوروبەریدا بکەین. ماوەیەک لەمەوبەر لەکاتی گەڕانەوەم لە چەمچەماڵ دابەزیم و ئەوەی لە گەرانەکەمدا دیقەتم دا وێرای ئەو خەرجی و ماندوبوونەی کە لە نوێکردنەوە و درووست کردنی ئەم شوێنەدا بەکار هاتووە، بیر لەوە نەکراوەتەوە لەسەر تابلۆیەک زانیارییەک لەسەر ئەم شوێنەوارە بەوانە ببەخشرێت کە سەردانی ئەم شوێنە دەکەن و زۆر کەس وا دەزانێت ئەم شورایە پەیوەندی بە شەری دەربەندی بازیانەوە هەیە و تەواو. بەڵام وەک لە چەند سەرچاوەیەکدا هاتووە سێ هەزار ساڵ لەومەبەر ئاشور بانیپاڵ کاتێک ویستویەتی وڵاتی زاموا داگیر بکات ئەو شورایەی وەک هێلی بەرگری قەڵەمرەوی دەسەڵاتەکەی درووست کردووە و لە دوای ئەویش دارو پەردوی ڕوخاوی ئەم شورایە وتۆپۆگرافیای ئەم شوێنە بۆ هەمان مەبەست لەلایەن دەسەڵاتداران و میرە کوردییەکانەوە سوودی لێ بینراوە و هەر چەند سەد مەترێک بە ڕوکاری بازیاندا و لەم دیو شوراکەوە لە ساڵی 1919 شێخ مەحمودی نەمر دوای شەڕێکی بێ بەرانبەر لەپاڵ تاوێرە بەردێکدا بەسەختی بریندار دەبێت و بەدیلی دەگیرێت بۆیە هەڵبژاردەی ئەم ناوچەیە و بۆ بەرەنگاری لەلایەن شێخی نەمرەوە هەر لەو سۆنگەیەوە بووە، پاش کۆڕەوی ساڵی 1991 یش کاتێک هێزەکانی ڕژێمی ئێراق لە ناوچەکانی سلێمانی وەدەرنران و لە زنجیرەی بان مەقان گیرسانەوە جارێکی تر و تا ساڵی 2003 هەرچەندە چەمچەماڵ و تەکێ ناوچەی ڕزگار کراو بوون. بەڵام شوێنی ئەم شورایە وەک هێڵێکی بەرگری هێزی پێشمەرگە سوودی لێ بینرا. جا خۆزیا بەڕێوەبەرایەتی شوێنەوار ئەم چەند دێرەی بە زانیاری وردترەوە لەسەر تابلۆیەک دەنووسی.

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: چەمچەماڵ

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان؛ فەیسبووک؛ یەیجی (کاروان شێخ عوسمان)

کاتی تۆمارکردن: 2015-03-15
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 218

دەربەندی بێلولە

2012090817033572982=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

کەوێتە باکووری خۆرهەڵاتی گوندی دەربەندی بێلولە، ئەو گوندە لەسنووری ناحیەی(مەیدانی سەر بەقەزای خانەقین-ە.
لەسەر چیایەک هەڵکۆڵراوە کە زیاتر لە(150)مەتر لەبنکەی چیاکەوە دوورە، بەرزی ئەو نەخشەیە(90)سەنتیمەترە....بەپێی نووسینە مسماریەکانی سەر ئەو وێنە هەڵکۆڵراوە کە بەچەند شێوەیەک ناوی پاشا(تارونی)خوێندراوەتەوە، بۆچوونی وا هەیە کە وێنەکانی نەخشەکە کۆنترن لەنووسینەکە.
سەبارەت بەمێژووی نەخشەکە وەک شارەزایانی بواری شوێنەوارناسی گەرمیان ئاماژەی پێدەکەن، بۆچوونی جیاواز هەیە.
شارەزایەکی شوێنەوارناسی بیانی سەردەمی نەخشەکە دەگەڕێنێتەوە بۆ ماوەی فەرمانڕەوایی(ئەکەدییەکان)ی بنەماڵەی(ئووری سێیەم)واتە(2350–2230)بۆ(2112–2006)پێش زایین، کە فەرمانڕەواییان لەو ناوچانەکردوە. واتە ئەو ناوچەیەی کە نەخشەکەی تێدا هەڵکۆڵراوە، ماوەیەک ناوچەی وڵاتی(لولوبیەکان)بووە.
لەلایەکیترەوە بەبۆچونی شوێنەوارناس(دڵشاد عەزیز زاموا)ئەو نەخشەیە سەردەمەکەی دەگەڕێتەوە بۆ سەدەی بیستەم یان نۆزدەهەم(پێش زایین)ئەمەش بەپشتبەستن بەکۆمەڵێک بەڵگەی هونەری.
لە پەیجی (کوردانی زەردەشتی) وەرگیراوە

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

شار و شارۆچکەکان: خانەقین

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2012-09-08

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 219

دەربەندی گاور

2013050510114378673=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: قەرەداغ

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2013-05-05

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 220

دەربەندیخان و شەمێران لە سێ هەزار و هەشت سەد ساڵ پێش ئێستا

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20211208170632398050

دەربەندیخان و شەمێران لە سێ هەزار و هەشت سەد ساڵ پێش ئێستا...
مێژوو بە بەڵگە بۆمانی دەگێڕێتەوە کە سەر زەمینی ئەم ناوچەیە زیاتر لە سێ هەزار و هەشت سەد ساڵێ پێش ئێستا شارێکی گەورەی پێشکەوتووی بەهێز بوە بەناوی شاری (شیمورو). دوواتر سنوری فراوانتر بووە بۆ شانشین.
ئەم شارە دێرینە گرنگی و تایبەتمەندی خۆی هەبووە، کاتێک کە بنەماڵەی ئوری سێیەم و پاشای ئەکەد هێرش بۆسەر ئەم شارە دێنێت نازناوی (پادشای چوارلاکانی جیهان)ی لە خۆیناوە.
ئەی دەبێت پادشای ئەم مەملەکەتە کوردیە خۆڕاگر و بەهێزە کێ بوبێت ؟
پادشاو فەرمانڕەوای ئەم شارە (ئیدی سین) ە، ئیدی سین باوکی (زابازونا)یە و کوڕەکەشی هاوکاری باوکی بووە لە ململانێکاندا لەگەڵ داگیرکەرانی ئەو سەردەمە ڕەشانەی ئەوکاتیش کە هەمیشە نارەحەتی و پەرێشانی هەرگیز بەرۆکی دانیشتووانی نیشتمانی بەرنەداوە..
کاتێک (ئاشور ناسیپاڵ)ی دووەم لەساڵی(881 - 880)پێش زاین هێرش دێنێتە سەر ناوچەکانی ئەوکاتی سلێمانی و دەربەندیخان و شارەزوور و قەرەداغ و لە داستانی (نەرام سین) یشدا کە نووسراوەتە باس لە ناوچە یاخیبوەکان دەکات و سەرەتا ناوی شاری (شیمورو) دێنێت و دوواتر ناوی (ئینگی) پادشای (نامار) دێنێت کە لە سەردەمی ئاشوری نۆدا ئەم شارەش کەوتۆتە ناوچەی (خانەقین)کەمێک بەلای ڕۆژهەڵاتیدا.
شاری (شیمور) چەندین جار ناوی هاتووە لەلایەن بنەماڵەی ئوری سێیەمەوە بە تایبەت پادشا(شولگی).
سەرەتا لێکۆڵەران وایان دانابوو ئەم شارە لە ناوچەی (پردێ)یە، بەڵام نوێترین لێکۆڵینەوەو دەرخستنی تیمی تایبەت بە سەرپەرشتی (ئایدن) لەساڵی 1997 وە دەستکرا بە دەرخستەو پشکنین و دوواجار دەرکەوت کە جەرگەی شارەکە کەوتۆتە ناوچەی دەربەندیخان و بەشێکی شەمێران.
لە بیست و چوارەمین ساڵی فەرمانڕەوایەتی پادشا (شولگی) بنەماڵەی ئوری سێیەم دووای شەڕێکی سەخت و ململانێیەکی بەهێز دوواجار دەستگیراوە بەسەر ئەم شارەداو بە تەواوەتی شارەکەی وێران کردووە.
شاری (شیمورو) بۆ نزیکەی نۆ جاری لەسەر یەک لەلایەن داگیرکەران و نەیارەکانی ئەو سەردەمەوە داگیرکراوە.
(ئیدی سین) و (زابازونا) لەسەر چوار پارچە بەردی نووسراو کەلە ناوچەی (بێتواتە) بەدەست کەوتن وەک و دوو پادشای ئەم شارە ناویان هاتووە و هەر لەسەر دەقی نووسراوی نووسینەکەش ئەم نووسینە هەیە (سەرەتا ناوی هەردوو پادشا ئیدی سین و زابازونا دێت و پاشان دەڵێت: وڵاتی (کوڵوننوم) یاخی بوو شەڕی کرد دژی زابازونا کوڕی ئیدی سین، پاش لەناوبردنی خوداوەندەکانیش دەڵێت کوڕی پاشا شارەکەی وێرانکرد و دوواتر نەفرەت لەو کەسە دەکات دەستکاری ئەم یادگاریە دەکات کە درووستی کردوون.
دووای لێکۆڵینەوەم لەسەر ئەو بەردە نووسراوەی ناو مۆزەخانەی سلێمانی کە بە بەردەکەی غەریب هەڵەدنی ناسراوەو چونکە ئەو خۆی لەسەردەمی شۆڕش پاراستبووی و چاودێری کردبوو کە لە گوندی (قەرەچەتان) سەربە پیرەمەگروون

دۆزیبویەوەو دوواتر هێنای بۆ مۆزەخانە دوور لە ڕەفتاری بەرپرسەکانی ئەمڕۆ..
وەک و کاری مەیدانی خۆم لێکۆڵینەوەم بۆ کرد بە پشتبەستن بە هاوڕێ ئەزیزم دکتۆر کۆزاد و ڕافیدەخان کە دەرکەوت لەسەر ئەو بەردە ڕەنگ سپیە جوانە پڕ نووسینە کە نزیکەی سەد و پێنج دێڕە ناوی ئەو شەڕانە هاتووە کە پادشا (ئیدی سین) کردوویەتی لەگەڵ نەیارەکانیدا.
وشەیەکی ترم دەستکەوت لە نووسینی سەر ئەو بەردە بەم شێوەبوو (با..نی..نی) کە ناوی (ئانوبانینی) پادشای گەلی (لۆلۆی)ە و ڕافیدەخانیش هەمان بۆچوونی هەبووە کە پێدەچێت (ئیدی سین) و (زابازونا) لەهەمان سەردەمی (ئانوبانینی) لۆلۆیدا ژیابێتن.
بەڵام ئەوەی جێی داخە لەساڵی 1964 لە ناوچەی بێتواتە لەلایەن کۆمەڵێک فەرمانبەری کۆمپانیای نەوتی کەرکووکەوە ڕێیان کەوت لە کۆمەڵێک ئاسەوار و شتومەکی مێژووی کە هی سەردەمی پادشا (ئیدی سین) و شاری (شیمورو) بووەو واتا موڵکی مێژووی ناوچەی دەربەندیخان و شەمێرانە و بەڵام زۆر بەداخەوە بەڕێگەی نهێنی هەموو ئەو کەرەستە و شتومەکە ئاسەواریانە براونەتە دەرەوەو بە بڕی پەنجا هەزار دۆلاری ئەو سەردەمە لە ڕێگەی بازرگانێکی جولەکەوە براوەتە مۆزەخانەی قودس.
دوواجار وەک و کاری مەیدانیم لە داهاتوودا هەنگاوی ئەوە دەگرمەبەر بەسەرپەرشتی مۆزەخانەی سلێمانی بڕۆمە مۆزەخانەی قودس و سەرجەم ئەو زانیاریانە بهێنمەوە کوردستان و بیکەمەوە دەقێکی گەوهەری بەڵگەنامەی مێژووی ناوچەکە..
نووسین و کۆکردنەوەو کاری مەیدانی : کۆچەر کەریم حەمە[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شار
شار و شارۆچکەکان: دەربەندیخان
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | کۆچەر کەریم حەمە
کاتی تۆمارکردن: 2021-12-08
ناوی تۆمارکار: ڕۆژگار کەرکووکی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 221
دەرگای قەڵا لە ئامێدی

201010091805519918=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا
شار و شارۆچکەکان: ئامێدی
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان
کاتی تۆمارکردن: 2010-10-09
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 222
دەرگای ماڵی سۆفی کەریم
2015121419152993126=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

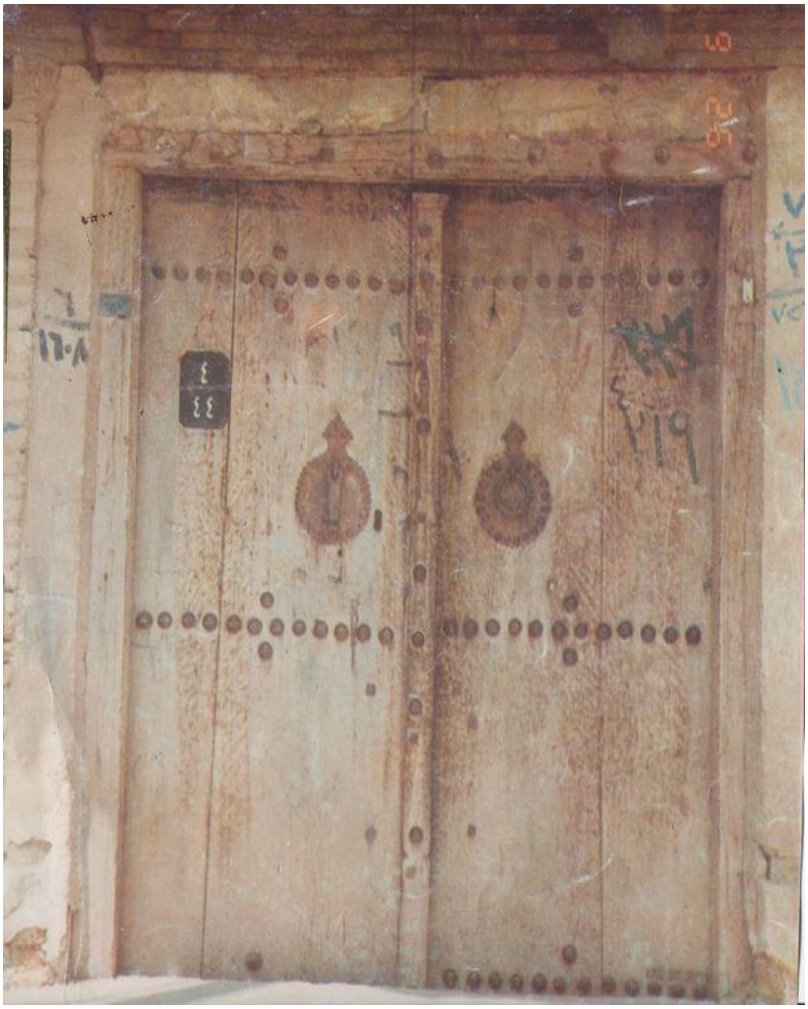

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: خانوو
شار و شارۆچکەکان: سلێمانی
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان
کاتی تۆمارکردن: 2015-12-14
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 223

دەرماناوە 1

2012042221523264602=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: مەخموور

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2012-04-22

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 224

دەروازەی سلێمانی لە کفری

2013122100534787143=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: کفری

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2013-12-21

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 225

دەشتی شارۆیران و ئەشکەوتی فەخرەقا

2015092217093 2127093=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

کوردستان بەگشتی و ناوچەکانی بەشی خۆرهەلات بەتایبەتی، هەر لەکۆنەوە شوێنی نیشتەجێبوونی مرۆڤ بووە و لەناو سنووری قەڵەمڕەوی حکومەتە زلهێزو شارستانییەتە بەناوبانگەکانی ناوچەکەدا بووە، بەو هۆیەوە لەڕووی ئاوەدانی و ئابووریەوە ناوچەیەکی گرنگ بووە، هەر بۆیە لەئێستاشدا چەندین شوێنەوار و پاشماوەی دێرین و مێژوویی لەشێوەی قەلاو قەلات و گردو کەلاوەی شارو ئاواییەکانی تێدایە، بەڵام بەداخەوە زۆرێک لەو شوێنانە تا ئێستا وەک پێویست کنە و پشکنینیان بۆ نەکراوە و مێژوویەکی دەوڵەمەند و پڕ لەزانیاریان لەئامێزی خۆیاندا حەشارداوە، یەکێک لەو شوێنە دیارو بەرچاوانەی کوردستان دەشتی شار وێران و گۆڕە لەشاخ داتاشراوەکەی فەخرەقایە، لەنزیک شاری مەهاباد کە دوو شوێنەواری زۆر بەناوبانگ و بەرچاوی باپیرانمانن.

بەپێی سەرچاوە مێژوویەکان، ئەو دەشتە پان و بەرینەی نزیک مەهاباد کە بەشار وێران ناسراوە، لەسەردەمی فەرمانڕەوایی مادەکان لەنێوان سالانی700-550پ.ز، شارێکی فراوان و بەناوبانگی وڵاتەکە بووە، لەوکاتەدا بەشار یدریاز ناوبراوە. بۆ سەلماندنی ئەو ئاوەدانی و بەناوبانگییەی ئەو شارەش لەوکاتەدا، ئیمپراتۆری ئەوکاتەی ڕۆمهیرا کلیوس-هرقل دوای نزیکەی8 سەدە لەنەمانی ماددەکان، لەهێرشێکیدا بۆ ناوچەکانی ژێر دەسەڵاتی ساسانییەکان و بەتایبەت ناوچەکانی باشووری دەریاچەی ئوورمییە، ئاماژەی بەشارێک و پەرستگایەکی گەورەی پاشایان کردووە، هەروەها هیرا کلیوس لەو هێرشەیدا کاتژمێرێکی گەورەی لەو شارەدا بینیووە کە ڕۆمەکان هەتا ئەوکاتە ئامێزی لەو شێوەیەیان نەبینیووە، بەبڕوای زۆرێک لەشارەزایان و مێژووناسان، ئەو شارەی کە هیراکلیوس باسیکردووە، شاری دریازی ئەوکات و شارۆیرانی ئێستایە کە بەدووری 5کلم کەوتۆتە نزیک شاری مەهاباد و وێرانەکانی ئێستا گوندێکە بەناوی داریاز، بەهۆی ئەوەی کە تا ئێستا هیچ کنەو پشکنینێک لەوێرانەکانی ئەو شارە مێژوویەدا نەکراوە، بۆیە بەشارۆیران ناسراوە.

لەلایەکی تریشەوە بەڵگەیەکی تر بۆ سەلماندنی ئەو ڕاستییە بوونی گۆڕە داتاشراوەکەی شاخی فەخرەقایە، کە دەکەوێتە بەرانبەر دەشتی شارۆیران و بەدووری15کلم لەخۆرهەلاتی شاری مەهابادو لەخواروی گوندی ئیندرقاش هەڵکەوتووە. گۆڕە بەردینەکە لەناوەڕاستی شاخی فەخرەقا داتاشراوەو هەر بۆیەش بەو ناوەوە ناونراوە جێگای ئاماژەیە کە ئەو گۆڕە لەبەرهەیوانێک پێکهاتووە، کە بەدوو ستوونی لەبەرد درووستکراو ڕاگیرکراوە بەبەرزی 2 مەترو دە سانتیمەتر.

ئەو ئەشکەوتە3 گۆڕی تێدایە هەریەکەیان بەقوڵی نیو مەتر لەشاخەکە داتاشراون، لێکۆڵینەوە شوێنەوارییەکان ئەوەیان سەلماندوە کە یەکێک لەو گۆڕانە بەگۆڕی خشترتییە-خەشاریا شا655 -633پ.ز، پاشای ماددەکان زانراوە.

خشترتییە دوای مردنی دیاکۆی باوکی، وەک دووەم پاشای ماددەکان دەسەڵاتی گرتۆتەدەست، ئەو پاشایە لە مێژووی هیرۆدۆتدا بەفرائورتیس ناسراوە، ساڵی633پ.ز لەلایەن سوپای ئاشوور پانیپاڵ668-627پ.ز، پاشای ئاشوورییەکانەوە لەشەڕێکدا لەشکرەکەی بەسەختی تێکشکاوە و خشترتییەش لەو شەڕە سامناکەدا دەستگیرکراوە و دواتر کوژراوە، دوای کوشتنیشی لەڕێوڕەسمێکی شایستەدا لەو ئەشکەوتەدا بەخاکسپێردراوە.

سەرچاوەکان:

-1عومەر ئیسماعیل مارف: دەوڵەتی ماد، چاپی یەکەم، چاپخانەی پەیوەند-2010-سلێمانی.
-2تابانی، حەبیبوولا: هاونەتەوەیی قەومی کورد و ماد، و: جەلیل گادانی، چاپ ی دووەم-2010، چاپخانەی ڕۆژهەلات هەولێر.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

شار و شارۆچکەکان: مەهاباد

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2015-09-22

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 226

دەقە مێخییەکەی پشدەر

20220619195313419132=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

دەقە مێخییەکەی پشدەر
ئەم نامە بزماریە کە مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ 2725 ساڵ بەر لە ئێستا و 113 ساڵ پێش ڕووخانی (ئیمپراتۆریەتی ئاشووری) لەسەر دەستی (میدیەکان) لە ساڵی 612 پ.ز. نامەکە لە (قەڵاتی دینکە) ی گوندی نورەدینی ناوچەی پشدەر لە ساڵی 2012 لەلایەن هاووڵاتیەک دەدۆزرێتەوە کە نەیویست ئاماژە بە ناوی بکەین و لە 2015/2/16 لە شاری قەڵادزێ پێشکەش بە بەندە (مەلا سمایل نورەدینی) دەکات، منیش پیشانی پرۆفیسیۆر Karen Radner ی نەمسایی مامۆستا لە زانکۆی (میونخ) ی ئەڵمانیا دا، کە توانی نامە بزماریەکە بخوێنێتەوە و بڕیاریشیدا بۆماوەی 5 ساڵ کاری کنە و پشکینین بۆ ئەم قەڵاتە ئەنجام بدات لە ڕێگەی (بەڕێوەبەرایەتی شوێنەواری سلێمانی و ڕاپەڕین) ، دیارە ئێمە لە ڕووی یاساییەوە نامەکەمان ڕادەستی مۆزەخانەی سلێمانی کرد، مۆزەخانەی سلێمانیش وەکوو پاداشت 150 هەزار دیناری پاداشتی من کرد و منیش تەواوی بڕەپارەکەم بەخشی بەو کەسەی کە نامە بزماریەکەی دۆزیبۆوە و پێشکەشی منی کردبوو، پێشتریش ساڵی 2013 تیمێکی شوێنەوارناسی فەرەنسی بەسەرۆکایەتی دکتۆرە jessica giraud کاری ڕووپێوی بۆ ئەنجام داوە.
ئامادەکردنی مەلا سمایل نورەدینی.

ناوەرۆکی بەڵگەنامە بزماریەکەی قەڵاتی دینکەی گوندی نورەدینی ناوچەی پشدەر کە مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ (2740) ساڵ بەر لە ئێستا و لەلایەن پرۆفیسیۆر (Karen Radner) ی نەمسایی و مامۆستا لە زانکۆی (میونخ) ی ئەڵمانیا وەرگێڕاوەتە سەر زمانی ئینگلیزی و لە توێژینەوەیەکدا بڵاوی کردۆتەوە:
هەرچەندە نیوەی بەڵگەکە فەوتاوە بەڵام ئەوەی کە ماوە باس لە ڕێککەوتنێکی کڕین و فرۆشتن دەکات، کە ئەویش فرۆشتنی کۆیلەیەکی ژنە بە ناوی (کابلا) لەلایەن کەسێکەوە بە ناوی (هازە) بە (14) کیلۆ مس بە کەسێکی تر بە ناوی (ئوردی) کە ئەویش خزمەتکار و پیاوی کەسێکی تر بووە بە ناوی (ئیزاردوری) . لە بەڵگەنامەکەدا هاتووە کە مامەڵەکە تەواو بووە بەشێوەیەک کە ژنەکە تسلیم کراوە و پارەکەش دراوە. وە ئاماژە بە دوو شاهید کراوە یەکێکیان بە ناوی (نینوایو) و ئەوەی تریان بەناوی (هاروازو) کە ناونیشانەکەی بە خزمەتکاری کۆشک نوسراوە. لە بەڵگەنامەکەدا ئاماژە بە ڕۆژی مامەڵەکە نەکراوە بەڵام مانگ و ساڵەکەی دیاری کراوە کە دەگەڕێتەوە بۆ (725) ساڵ پێش زایین.
پرۆفیسۆر ڕادنەر لە توێژینەوەکەیدا باس لەوە دەکات کە گشت ناوەکان ناوی ئاشوری بوون کە بەگوێرەی بەڵگەنامەکان زۆر باو بوون لەو سەردەمەدا. هەروەها ئاماژە بەوە دەدا کە (مس) پارەیەکی بەنرخ بووە لەو سەردەمەدا کە سەردەمی ئیمپراتۆریەتی ئاشووری بووە. سەبارەت بەنرخی کۆیلە لەو سەردەمدا، پرۆفیسۆر ڕادنەر ئاماژە بە چەند بەڵگەیەکی کڕین و فرۆشتنی کۆیلە دەدات کە نرخەکانیان نزیکی ئەو کۆیلەیەی ناو ئەو بەڵگەنامەیەیە.
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: هەڵکۆڵراو

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

شار و شارۆچکەکان: ڕانیە (ڕاپەڕین)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | Farhad.archaeologist

کاتی تۆمارکردن: 2022-06-19

ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 227

دەمانچەیەکی سەردەمی کارخانەکەی میری سۆران

2010101919114610150=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

سەرچاوەی وێنە: ماڵپەڕی زاری کرمانجی

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: ڕواندز

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2010-10-19

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 228

دەوڵەتی تورکیا شوێنەوارەکانی حەسکێف تالان دەکات

2018101913484694362=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

لە ناوچەی مێژووییی حەسکێف-ی باکووری کوردستان لەلایەن کاربەدەستانی حکومەتی تورکیاوە بەشێک لە هەیوانی زاڤیەیا ئیمام عەبدولا لە شوێنی خۆی ڕاکرا وگوازرایەوە بۆ شوێنێکی دیکە.
ڕژیمی ئاکەپە دەستی داوەتە تالانکردنی مێژوو و ژینگەی کوردستان. لەم چوارچێوەیەدا بەرهەم وشوێنەوارە مێژووییەکانی حەسکێف-ی یەک بەیەک تالان کردووە و لەشوێنی خۆیان دەیگوازێتەوە بۆشوێنی دیکە. لەم ماوەدا ڕژیمی ئاکەپە بەشێک لە لە هەیوانی زاڤیەیای ئیمام عەبدولای لە شوێنی خۆی هەڵکەندووە.ئەم هەیوانە کە کێشەکەی 265 تەن مەزەندەدەکرێت لەڕێگەی بارهەڵگری تایبەتەوە گوازراوەتەوە بۆ شوێنێکی دیکە کە دەکەوێتە 3 کم حەسکێف.
دەوڵەتی تورکیا بە بیانووی دروستکردنی بەنداو بەنیازە شوێنەوارە مێژووییەکانی کوردستان لە شوێنی خۆی بگوازێتەوە بۆ شوێنگەلی دیکە لە تورکیا.[1]
2018-10-19

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری ئەی ئێن ئێف نیوز - 2018-10-19

کاتی تۆمارکردن: 2018-10-19

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 229

زاخیکۆ

20220530154414415439=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

بەهۆی کەمبوونەوەی ئاستی ئاوی ڕووباری دیجلە لە دهۆک، لە ساڵی 2022 شارێکی مێژووپی بەناوی زاخیکۆ دەرکەوت، کە مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ 3400 ساڵ پێش ئێستا. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شار

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تی ڤی & ڕادیۆ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | کەناڵی کوردستان 24

کاتی تۆمارکردن: 2022-05-30

ناوی تۆمارکار: ڕۆژگار کەرکووکی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 230

زانکۆی سۆربۆن لێکۆڵنەوە لە شوێنەوارە مێژووییەکانی چەمچەماڵ دەکات

2017091309215410219 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

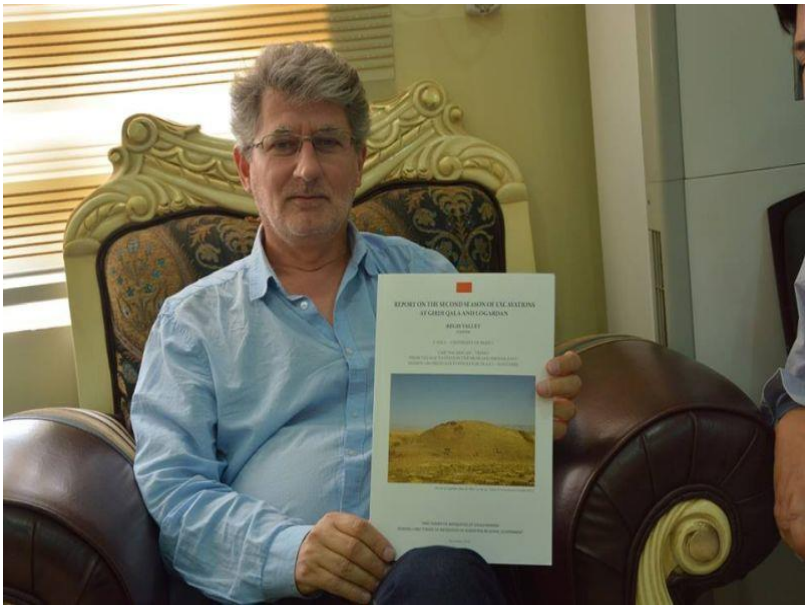

ڕۆژنیوز- ئاشتی ئەحمەد

زانکۆی سۆربۆن لێکۆڵینەوە لە شوێنەوارەکانی شارۆچکەی چەمچەماڵ دەکات، بەڕێوبەری شوێنەواری سلێمانی-ش دەڵێت: فەرمانگەیەکی شوێنەوار لەشارۆچکەکە دەکەینەوە.

بەمەبەستی لێکۆڵینەوە لە شوێنەوارەکانی شارۆچکەی چەمچەماڵ-ی سەر بە پارێزگای سلێمانی شاندیکی زانکۆی سۆربۆنی فەرەنسی بەسەرپەرشتی پرۆفیسۆر ڕیجس فالیت سەردانی قائیمقامیەتی چەمچەماڵیان کردووە و بڕیارە شاندیکی زانکۆکەش بگاتە چەمچەماڵ و دەست بەکار بکات.

ریجس فالیت

سەبارەت بەو بابەتە، کەمال ڕەشید، بەڕێوبەری شوێنەواری سلێمانی بە ڕۆژنیوزی وت:هاتنی ئەو شاندە بەمەبەستی لێکۆڵینەوەیە لە دوو شوێنەواری شارەدێی شۆڕش ئەوانیش قەڵای شۆڕش و لۆگردێنە-یە، کە مێژووی وەڵای شۆڕش دەگەڕێتەوە بۆ هەزارەی پێنج و شەشەمی پێش زاین، ئەوەکەی دیکەیشیان بۆ هەزاری چوارەمی پێش زاین.

کەمال ڕەشید وتیشی: بڕیارە هەفتەی داهاتوو تیمێکی زانکۆکە، کە لە 22 کەسی پسپۆری بوارەکە پێکهاتووە لە فەرەنساوە بۆ ئە و مەبەستە بگەنە هەرێمی کوردستان، کە ماوەی دوو ساڵە کاردەکەین بۆ ئەوەی ئە و تیمە بهێنینە هەرێم بۆ کنەوپشکین.

دەربارەی ئەوەی کە پێشتر بەنوسراوی فەرمی لەلایەن قائیمقامی چەمچەماڵەوە داوای کردنەوەی فەرمانگەی شوێنەوار لەشارۆچکەکە کرابوو، بەڕێوەبەری شوێنەواری سلێمانی وتی: فەرمانگەکە لە چەمچەماڵ دەکرێتەوە، چونکە ناوچەکە بەبوونی شوێنەوار دەوڵەمەندە، بۆیە کردنەوەی فەرمانگەیەک ئەرکی سەرشانی ئێمەش سوکتردەکات.

سنوری شارۆچکەی چەمچەماڵ ژمارەیەکی زۆر شوێنەواری تێدایە و لەناویاندا شوێنەواری گوندی چەرمووە کە بۆیەکەمین جار لەمێژودا کشتوکاڵی تێدا دۆزراوەتەوە، لەساڵانی ڕابردوودا چەند جارێک کنەوپشکنین لە و شوێنەوارە مێژوویانە کراون.[1]

2017-09-13

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

شار و شارۆچکەکان: چەمچەماڵ

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵیەڕی ڕۆژنیوز - 2017-09-13

کاتی تۆمارکردن: 2017-09-13

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 231

زانکۆی قوبەهان لە ئامێدی

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20220102151313400108

زانکۆی قوبەهان لە ئامێدی، کە ساڵانێک یەکێک لە مەڵبەندە هەرە گەورە و بەناوبانگەکانی زانست بوو لە کوردستاندا، ئێستا لە بێنازیدا خەریکە بە تەواوی دەبێتە وێرانە.
توانەوەی ئەو شاکارە مەزنە لەبەرچاومان، بەکوڵ گریانی دەوێ، ئەسەف بۆ دیرۆکی ئێمە کە بەو جۆرە لەسەر دەستی خۆمان وێران دەبێ.
بەڕێوبەرایەتی شوێنەوار کاریان چیە، بۆ ناتوانن بچوکترین فشار دروست بکەن بۆ نۆژەنکردنەوەی ئەم شوێنەوارانە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: فێرگەی ئایینی
دەیە: 10یەکان (10-19)
سەدە: سەدەی 21 (2000-2099)
شار و شارۆچکەکان: ئامێدی
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | یەیجی مێژوو بۆ کورد
کاتی تۆمارکردن: 2022-01-02
ناوی تۆمارکار: ڕۆژگار کەرکووکی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 232

زیندان سلێمان... شوێنی تەقوای زەردەشتییەکان

20240819095611589987=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

لە سێ کیلۆمەتری ڕۆژئاوای تەخت سولەیمان (تەختی سلێمان) ، لە پارێزگای ئازەربایجانی ڕۆژئاواوە، گردێکی شێوە خڕ، کە ناوەڕاستەکەی چاڵێکی گەورەیە، هەڵکەوتووە. ئەم گردە هەزاران ساڵ لەمەوبەر بەهۆی نیشتنی کانزاکانی ئاوی دەریاچەکەیەوە دروست بووە.

ئەم گردە لە سەردەمی میدییەکان (830 بۆ 660 پێش زایین) دروست کراوە، کە شوێنی پەرستش و نیایش بووە.

بەرزیی ئەم گردە 97 بۆ 107 مەتر لە زەویە تەنیشتەکەیەوە دوورە، کە قووڵیی ئەم چاڵە نزیکەی 80 مەتر و تیرەکەی نزیکەی 65 مەتر دەبێت.

ئەم گردە، کە پێی دەگوترێت زیندانی سولەیمان، شوێنی قوربانیدان و نوێژی پیاوە ئایینییە زەردەشتییەکان بووە، کە دوای نوێژکردن لەسەر گردەکە، مۆغەکان ئەو ئاژەڵەی مەبەستیان بووە دەیانبرد بۆ قوربانیکردن بۆ شوێنێکی تایبەت، بۆ ئەوەی نەزرێکی ئاگرین بکەن.

ڕەنگە دوو هەزار ساڵ لەمەوبەر ئەو کونە، کە ئەمڕۆ بەتاڵە لە ئاو و دەکەوێتە ناو کانیاوی گردەکەوە، پڕ بووبێت لە ئاو و پاشماوەی کۆگاکانی دەوروبەری گردە شێوە خڕەکە ئاماژەن بۆ ئەوەی، ئاوی ئەم کانییە و دەریاچەی ناوەوە بەکار نەهێنرابوون، بەڵام بە تێپەڕبوونی کات و بەهۆی قەبارەی نیشتووەکان و دارمان بۆ ناو کانییەکە، درزەکانی ئەم دەریاچەیە، کە لە گردە خڕەکە لە قووڵایی 100 مەتردا بوون، داخراون و وشک بووەتەوە. [1]

ئامادەکردنی بابەت: ڕۆیا سەردار

تێبینی: ئەم بابەتە بە ڕێنووسی سەرچاوەی ئاماژە پێکراو نووسراوە، کوردیپیدیا هیچ دەستکارییەکی نەکردووە!

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا

جۆری شوێن / شوێنەوار: چیا

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: وریێ

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی 2024-08-19 -baskurd.basnews.com

کاتی تۆمارکردن: 2024-08-19

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 233

زەرزی

2012122516435674459=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گوند

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - بەناز جۆڵا

کاتی تۆمارکردن: 2012-12-25

ناوی تۆمارکار: بەناز جۆڵا

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 234
ژنێکی کورد لە نزیک شەوێنەوارێکی کوردستانەوە
2015011213130211874 4=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

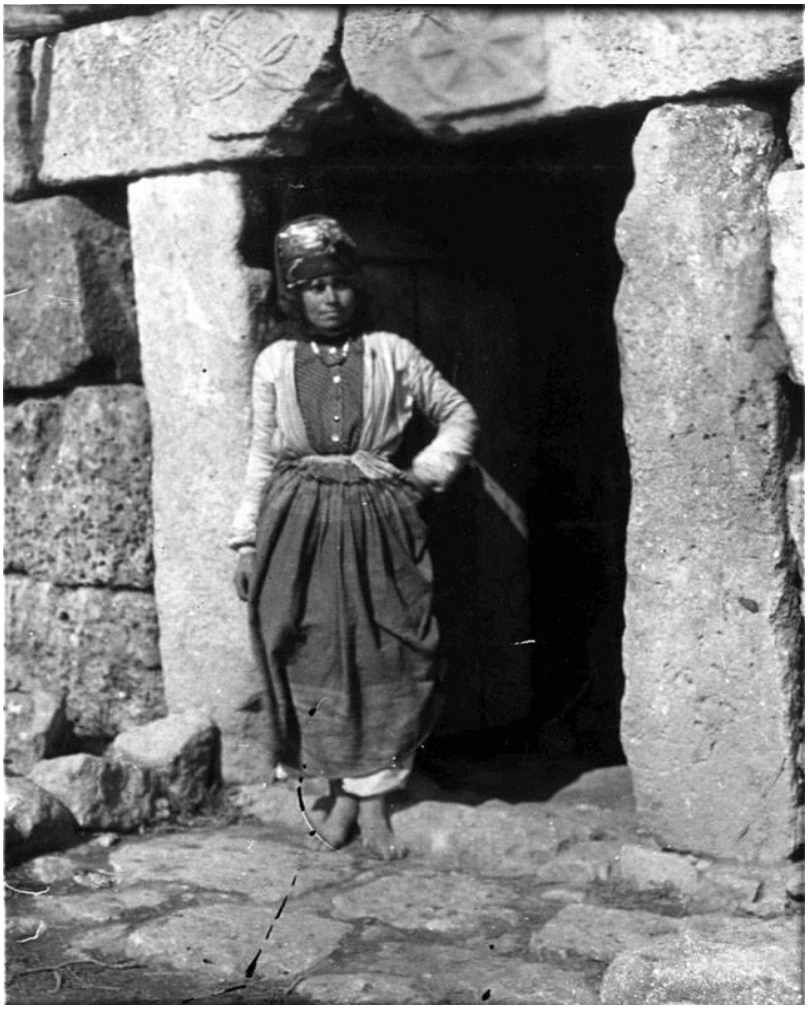

[1]

QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان
کاتی تۆمارکردن: 2015-01-12
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 235
ساتوقەڵا

2013121610001487209=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

تەق تەق

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا
شار و شارۆچکەکان: کۆیە
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
کاتی تۆمارکردن: 2013-12-16
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 236
ساتوقەڵا 1

20220304070524407062=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

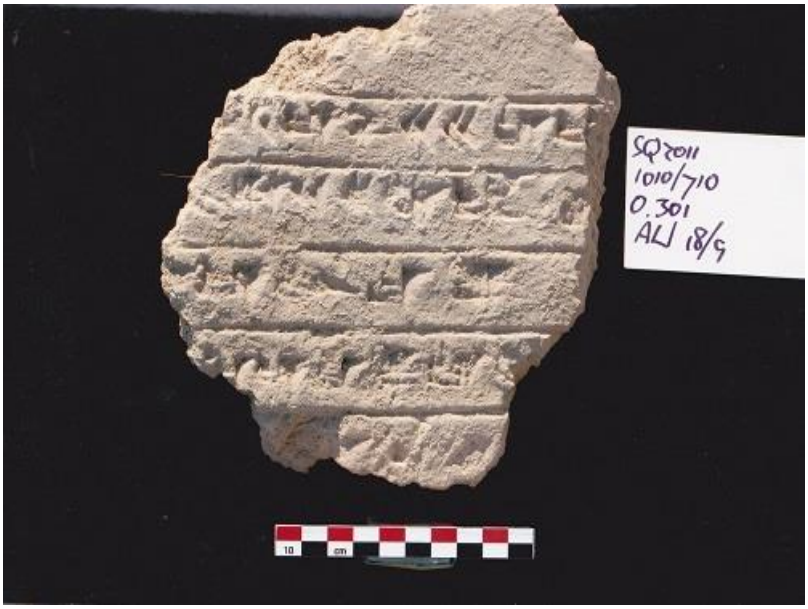

ساتوقەڵا 1
پارچە خشتێک کە نوسینی مێخی لەسەر نوسراوە، لە ساڵی 2011دا دۆزراوەتەوە لە گردی ساتوقەڵای گوندی ساتوقەڵای شارەدێی تەقتەق.
لە بەرێوەبەرایەتی شارەدێی تەقتەق لە فاتح حوسێن حەمەدەمین بەرێوەبەری شارەدێیەکە وەرگیراوە، وێنەکە لەلایەن کۆزاد ئەحمەد محەمەدی شوێنەوارناسی کوردەوە گیراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا
جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد
جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
شار و شارۆچکەکان: کۆیە
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - ئاراس ئیلنجاغی
کاتی تۆمارکردن: 2022-03-04
ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 237
ساتوقەڵا 10

2022030410122740710 0=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ساتوقەڵا 10
بخورێک شێوەی ئاگردانی هەیە، لە گردی ساتوقەڵای شارەدێی تەقتەق، لە ساڵی 2011دا دۆزراوەتەوە.
لە بەرێوەبەرایەتی شارەدێی تەقتەق لە فاتح حوسێن حەمەدەمین بەرێوەبەری شارەدێیە کە وەرگیراوە، وێنە کە لەلایەن کۆزاد ئەحمەد محەمەدی شوێنەوارناسی کوردەوە گیراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: هەڵکۆڵراو
سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان: کۆیە
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - ئاراس ئیلنجاغی
کاتی تۆمارکردن: 2022-03-04
ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 238

ساتوقەڵا 11

20220304101528407101=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

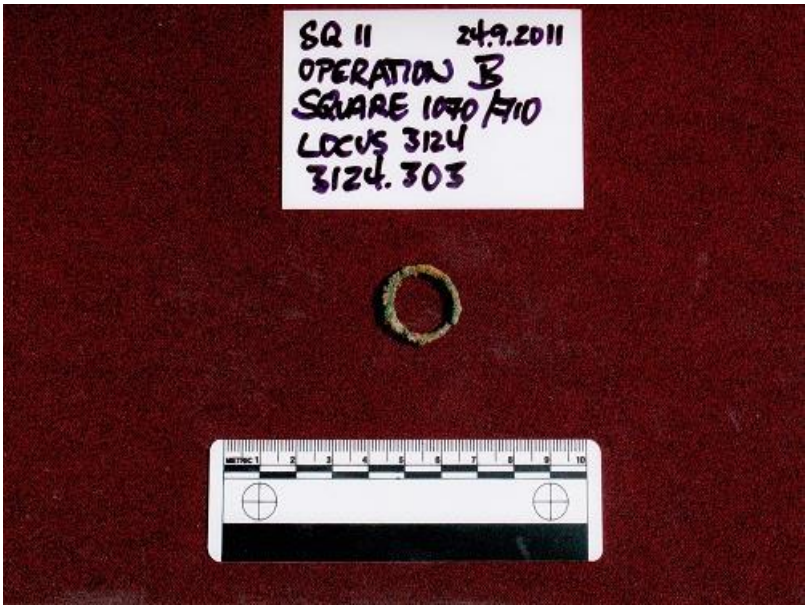

ساتوقەڵا 11
ئەنگوستیلەی دۆزراوە لە پەنجەی ڕووفاتی کچێکی منانْدا لە ساڵی 2011دا لە گردی ساتوقەڵای شارەدێی تەقتەق.
لە بەرێوەبەرایەتی شارەدێی تەقتەق لە فاتح حوسێن حەمەدەمین بەرێوەبەری شارەدێیە کە وەرگیراوە، وێنە کە لەلایەن کۆزاد ئەحمەد محەمەدی شوێنەوارناسی کوردەوە گیراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: هەڵکۆڵراو

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - ئاراس ئیلنجاغی

کاتی تۆمارکردن: 2022-03-04

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 239

ساتوقەڵا 12

2022030410183240710 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ساتوقەڵا 12
گوارەی دۆزراوە لە گوێی کچێکی منانڵدا لە ناو گۆزەیەکی شکاودا لە ساڵی 2011دا لە گردی ساتوقەڵای شارەدێی تەقتەق.
لە بەرێوەبەرایەتی شارەدێی تەقتەق لە فاتح حوسێن حەمەدەمین بەرێوەبەری شارەدێیەکە وەرگیراوە، وێنەکە لەلایەن کۆزاد ئەحمەد محەمەدی شوێنەوارناسی کوردەوە گیراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: هەڵکۆڵراو

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - ئاراس ئیلنجاغی

کاتی تۆمارکردن: 2022-03-04

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 240

ساتوقەڵا 13

2022030410241740710 4=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ساتوقەڵا 13

خشتێکی سوورکراو بە دوو هێڵی ڕەنگکراوەوە لە ساڵی 2011دا لە گردی ساتوقەڵای شارەدێی تەقتەق دۆزراوەتەوە.
لە بەڕێوەبەرایەتی شارەدێی تەقتەق لە فاتح حوسێن حەمەدەمین بەڕێوەبەری شارەدێیە کە وەرگیراوە، وێنە کە لەلایەن کۆزاد ئەحمەد محەمەدی شوێنەوارناسی کوردەوە گیراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - ئاراس ئیلنجاغی

کاتی تۆمارکردن: 2022-03-04

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 241

ساتوقەڵا 14

2022030410271540710 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ساتوقەڵا 14
پارچە خشتێکی دۆزراوە، لە گردی ساتوقەڵای شارەدێی تەقتەق، کەنوسینی مێخی لەسەرە، لەساڵی 2011دا.
لە بەڕێوەبەرایەتی شارەدێی تەقتەق لە فاتح حوسێن حەمەدەمین بەڕێوەبەری شارەدێیە کە وەرگیراوە، وێنەکە لەلایەن کۆزاد ئەحمەد محەمەدی شوێنەوارناسی کوردەوە گیراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - ئاراس ئیلنجاغی

کاتی تۆمارکردن: 2022-03-04

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 242

ساتوقەڵا 15

2022030410305940710 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ساتوقەڵا 15

دوو پارچە خشتی سوورکراو کە کۆرە کە بە دوو هێڵی سپی و بێجی ڕەنگکراوەوە لە ساڵی 2011دا لە گردی ساتوقەڵای شارەدێی تەقتەق دۆزراوەتەوە.

لە بەرێوەبەرایەتی شارەدێی تەقتەق لە فاتح حوسێن حەمەدەمین بەرێوەبەری شارەدێیە کە وەرگیراوە، وێنە کە لەلایەن کۆزاد ئەحمەد محەمەدی شوێنەوارناسی کوردەوە گیراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە:	سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان:	کۆیە
وڵات:	باشووری کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - ئاراس ئیلنجاغی

کاتی تۆمارکردن: 2022-03-04

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 243
ساتوقەڵا 16

2022030410362540710 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ساتوقەڵا 16
پارچەیەکی لە قوڕ دروستکراوی سورەوە کراوە، کە گوزارشت لە نەخش و نیگار و جوانکاری دەکات، لە گردی ساتوقەڵای گوندی ساتوقەڵای شارەدێی تەقتەق لە ساڵی 2011 دۆزراوەتەوە.
لە بەڕێوەبەرایەتی شارەدێی تەقتەق لە فاتح حوسێن حەمەدەمین بەڕێوەبەری شارەدێیەکە وەرگیراوە، وێنەکە لەلایەن کۆزاد ئەحمەد محەمەدی شوێنەوارناسی کوردەوە گیراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
شار و شارۆچکەکان: کۆیە
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - ئاراس ئیلنجاغی
کاتی تۆمارکردن: 2022-03-04
ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 244

ساتوقەڵا 17

2022030411304840711 1=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ساتوقەڵا 17

پارچە خشتێک کە بە خەتی بزماری لەسەری نووسراوە، دۆزراوە لە گردی ساتوقەڵای شارەدێی تەقتەق، کەنوسینی مێخی لەسەرە، لەساڵی 2011دا.

لە بەرێوەبەرایەتی شارەدێی تەقتەق لە فاتح حوسێن حەمەدەمین بەرێوەبەری شارەدێیەکە وەرگیراوە، وێنەکە لەلایەن کۆزاد ئەحمەد محەمەدی شوێنەوارناسی کوردەوە گیراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - ئاراس ئیلنجاغی

کاتی تۆمارکردن: 2022-03-04

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 245

ساتوقەڵا 18

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20220304113411407113

ساتوقەڵا 18
پارچە خشتێکی دۆزراوە، لە گردی ساتوقەڵای شارەدێی تەقتەق، کەنووسینی مێخی لەسەرە، لە ساڵی 2011دا.
لە بەڕێوەبەرایەتی شارەدێی تەقتەق لە فاتح حسێن حەمەدەمین بەڕێوەبەری شارەدێیە کە وەرگیراوە، وێنەکە لەلایەن کۆزاد ئەحمەد محەمەدی شوێنەوارناسی کوردەوە گیراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: هەڵکۆڵراو
شار و شارۆچکەکان: کۆیە
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - ئاراس ئیلنجاغی
کاتی تۆمارکردن: 2022-03-04
ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 246

ساتوقەڵا 19

20220304113756407114=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ساتوقەڵا 19

ئەنگوستیلە یان ئەلقەیەکی شکاو پاشماوەی ڕووفاتی کچێک لە گۆزەیەکی شکاودا، لە گردی ساتوقەڵای شارەدێی تەقتەق لە ساڵی 2011دا.

لە بەڕێوەبەرایەتی شارەدێی تەقتەق لە فاتح حسێن حەمەدەمین بەڕێوەبەری شارەدێیەکە وەرگێڕاوە، وێنەکە لەلایەن کۆزاد ئەحمەد محەمەدی شوێنەوارناسی کوردەوە گیراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - ئاراس ئیلنجاغی

کاتی تۆمارکردن: 2022-03-04

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 247

ساتوقەڵا 2

2022030409453740708 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ساتوقەڵا 2

پارچە خشتێکی دۆزراوە، لە گوندی ساتوقەڵای شارەدێی تەقتەق، کەنوسینی مێخی لەسەرە، لە ساڵی 2011دا.
لە بەڕێوەبەرایەتی شارەدێی تەقتەق لە فاتح حوسێن حەمەدەمین بەڕێوەبەری شارەدێیە کە وەرگیراوە، وێنە کە لەلایەن کۆزاد ئەحمەد محەمەدی شوێنەوارناسی کوردەوە گیراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد

جۆری شوێن / شوێنەوار: هەڵکۆڵراو

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - ئاراس ئیلنجاغی

کاتی تۆمارکردن: 2022-03-04

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 248
ساتوقەڵا 20

2022030411435640711 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

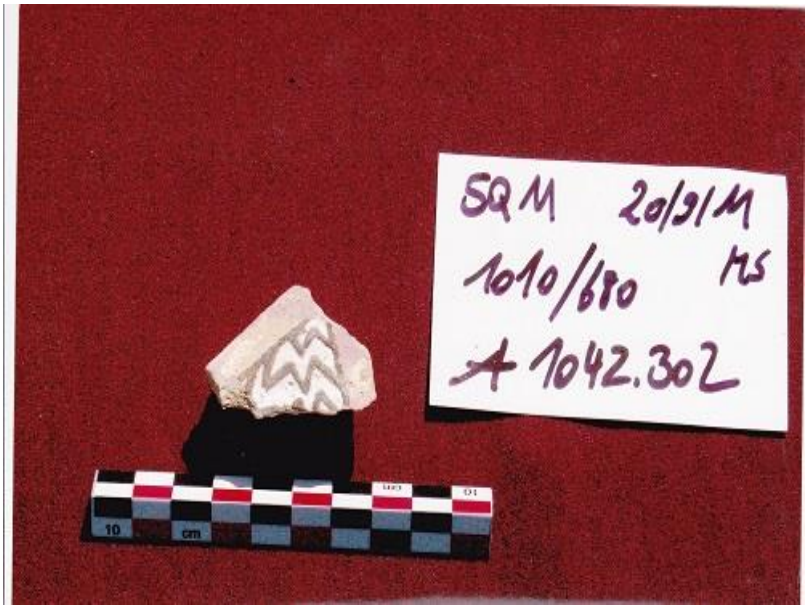

ساتوقەڵا 20
پارچەیەکی لە قوڕ دروستکراوی سورەوە کراوە، کە گوزارشت لە نەخش و نیگار و جوانکاری دەکات، لە گردی ساتوقەڵای گوندی ساتوقەڵای شارەدێی تەقتەق لە ساڵی 2011 دۆزراوەتەوە.
لە بەڕێوەبەرایەتی شارەدێی تەقتەق لە فاتح حوسێن حەمەدەمین بەڕێوەبەری شارەدێیەکە وەرگیراوە، وێنەکە لەلایەن کۆزاد ئەحمەد محەمەدی شوێنەوارناسی کوردەوە گیراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە:	سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان:	کۆیە
وڵات:	باشووری کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - ئاراس ئیلنجاغی
کاتی تۆمارکردن: 2022-03-04
ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 249

ساتوقەڵا 21

20220304114712407116=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ساتوقەڵا 21
پارچە خشتێکی دۆزراوە، لە گردی ساتوقەڵای شارەدێی تەقتەق، کەنوسینی مێخی لەسەرە، لەساڵی 2011دا.
لە بەڕێوەبەرایەتی شارەدێی تەقتەق لە فاتح حوسێن حەمەدەمین بەڕێوەبەری شارەدێیە کە وەرگیراوە، وێنەکە لەلایەن کۆزاد ئەحمەد محەمەدی شوێنەوارناسی کوردەوە گیراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - ئاراس ئیلنجاغی

کاتی تۆمارکردن: 2022-03-04

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 250

ساتوقەڵا 22

20220304115041407117=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

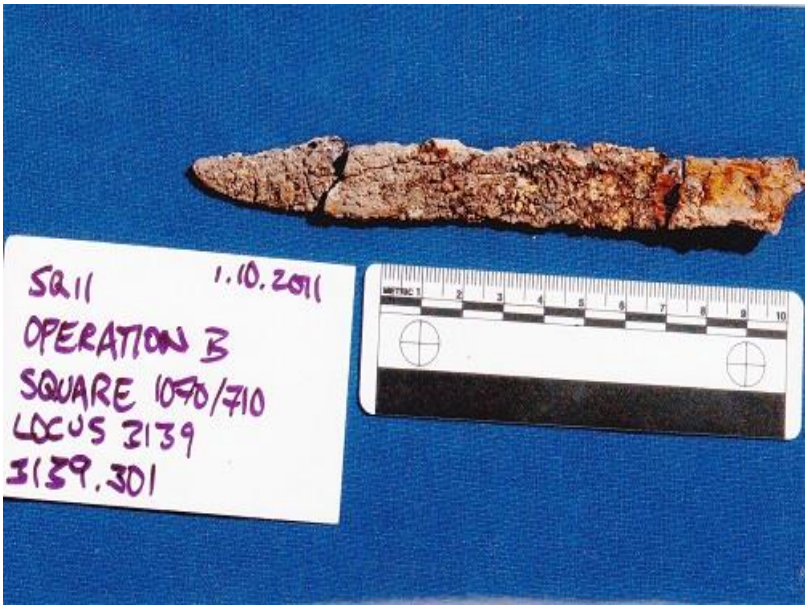

ساتوقەڵا 22
چەقۆیەکی شکاوی دۆزراوە بە سێ پارچەیی لە گردی ساتوقەڵای شارەدێی تەقتەق، لە ساڵی 2011دا.
لە بەڕێوەبەرایەتی شارەدێی تەقتەق لە فاتح حوسێن حەمەدەمین بەڕێوەبەری شارەدێیە کە وەرگیراوە، وێنەکە لەلایەن کۆزاد ئەحمەد محەمەدی شوێنەوارناسی کوردەوە گیراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - ئاراس ئیلنجاغی

کاتی تۆمارکردن: 2022-03-04

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 251
ساتوقەڵا 23

2022030412152740711 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ساتوقەڵا 23
خشتێکی ڕەنگاوڕەنگ بە دوو هێڵی ڕەنگکراوەوە لە ساڵی 2011دا لە گردی ساتوقەڵای شارەدێی تەقتەق دۆزراوەتەوە.
لە بەڕێوەبەرایەتی شارەدێی تەقتەق لە فاتح حوسێن حەمەدەمین بەڕێوەبەری شارەدێیە کە وەرگیراوە، وێنەکە لەلایەن کۆزاد ئەحمەد محەمەدی شوێنەوارناسی کوردەوە گیراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە:	سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان:	کۆیە
وڵات:	باشووری کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - ئاراس ئیلنجاغی
کاتی تۆمارکردن: 2022-03-04
ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 252

ساتوقەڵا 24

2022030412202440712 0=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

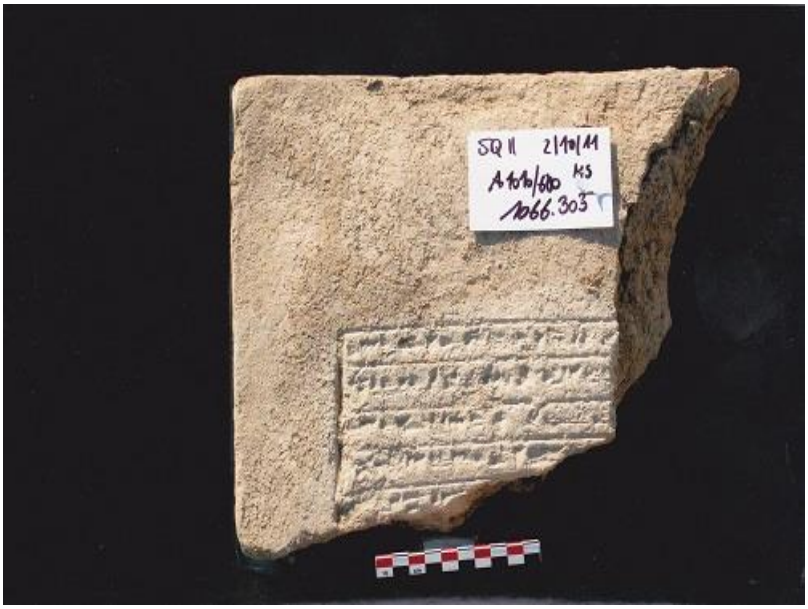

ساتوقەڵا 24
پارچە خشتێکی دۆزراوە، لە گردی ساتوقەڵای شارەدێی تەقتەق، کەنوسینی مێخی لەسەرە، لەساڵی 2011دا.
لە بەڕێوەبەرایەتی شارەدێی تەقتەق لە فاتح حوسێن حەمەدەمین بەڕێوەبەری شارەدێیە کە وەرگیراوە، وێنەکە لەلایەن کۆزاد ئەحمەد محەمەدی شوێنەوارناسی کوردەوە گیراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پێش مێژوو (پێش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - ئاراس ئیلنجاغی

کاتی تۆمارکردن: 2022-03-04

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 253

ساتوقەڵا 25

2022030412245040712 1=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

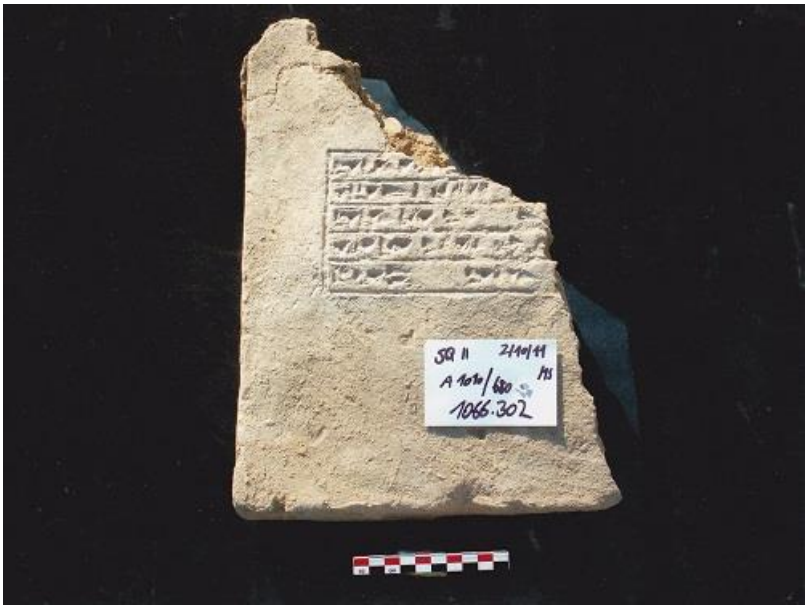

ساتوقەڵا 25

پارچە خشتێکی دۆزراوە، لە گردی ساتوقەڵای شارەدێی تەقتەق، کەنووسینی مێخی لەسەرە، لە ساڵی 2011دا.
لە بەڕێوەبەرایەتی شارەدێی تەقتەق لە فاتح حسێن حەمەدەمین بەڕێوەبەری شارەدێیە کە وەرگێراوە، وێنە کە لەلایەن کۆزاد ئەحمەد محەمەدی شوێنەوارناسی کوردەوە گیراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - ئاراس ئیلنجاغی

کاتی تۆمارکردن: 2022-03-04

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 254

ساتوقەڵا 26

2022030412293940712 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

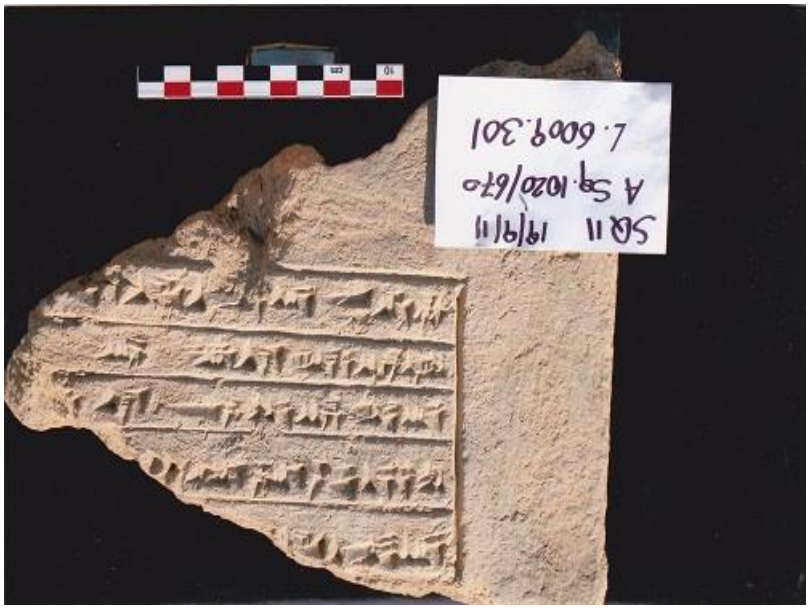

ساتوقەڵا 26
پارچە خشتێکی دۆزراوە، لە گردی ساتوقەڵای شارەدێی تەقتەق، کەنووسینی مێخی لەسەرە، لە ساڵی 2011دا.
لە بەڕێوەبەرایەتی شارەدێی تەقتەق لە فاتح حسێن حەمەدەمین بەڕێوەبەری شارەدێیە کە وەرگێڕاوە، وێنە کە لەلایەن کۆزاد ئەحمەد محەمەدی شوێنەوارناسی کوردەوە گیراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - ئاراس ئیلنجاغی

کاتی تۆمارکردن: 2022-03-04

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 255

ساتوقەڵا 27

2022030412491840712 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ساتوقەڵا 27

پارچە خشتێکی دۆزراوە، لە گردی ساتوقەڵای شارەدێی تەقتەق، کەنووسینی مێخی لەسەرە، لە ساڵی 2011دا.
لە بەڕێوەبەرایەتی شارەدێی تەقتەق لە فاتح حسێن حەمەدەمین بەڕێوەبەری شارەدێیە کە وەرگێراوە، وێنە کە لەلایەن کۆزاد ئەحمەد محەمەدی شوێنەوارناسی کوردەوە گیراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - ئاراس ئیلنجاغی

کاتی تۆمارکردن: 2022-03-04

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 256
ساتوقەڵا 28

2022030412543940712 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

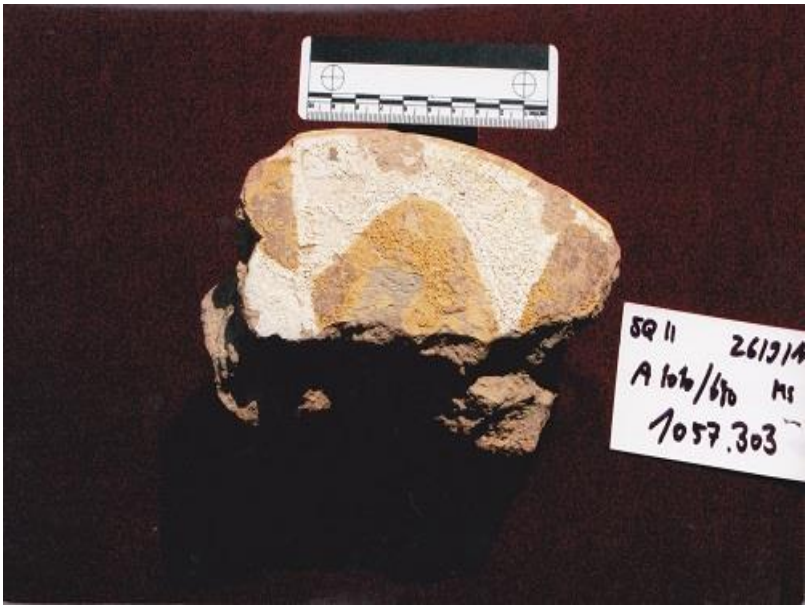

ساتوقەڵا 28
پارچەیەکی لە قوڕ درووستکراوی سوورەوە کراوە، کە گوزارشت لە نەخش و نیگار و جوانکاری دەکات، لە گردی ساتوقەڵای گوندی ساتوقەڵای شارەدێی تەقتەق لە ساڵی 2011 دۆزراوەتەوە.
لە بەڕێوەبەرایەتی شارەدێی تەقتەق لە فاتح حسێن حەمەدەمین بەڕێوەبەری شارەدێیە کە وەرگێڕاوە، وێنە کە لەلایەن کۆزاد ئەحمەد محەمەدی شوێنەوارناسی کوردەوە گیراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە:	سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان:	کۆیە
وڵات:	باشووری کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - ئاراس ئیلنجاغی
کاتی تۆمارکردن: 2022-03-04
ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 257

ساتوقەڵا 29

2022030413004240712 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ساتوقەڵا 29
ئەنگوستیلەیەکی دۆزراوە لە ڕووفاتی ناو گۆزەی بینراوە لە گردی ساتوقەڵای شارەدێی تەقتەق لە ساڵی 2011دا.
لە بەڕێوەبەرایەتی شارەدێی تەقتەق لە فاتح حسێن حەمەدەمین بەڕێوەبەری شارەدێیە کە وەرگێڕاوە، وێنە کە لەلایەن کۆزاد ئەحمەد محەمەدی شوێنەوارناسی کوردەوە گیراوە.
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان: کۆیە
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - ئاراس ئیلنجاغی
کاتی تۆمارکردن: 2022-03-04
ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 258

ساتوقەڵا 3

2022030409492540708 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ساتوقەڵا 3
پارچەیەکی لە قوڕ دروستکراوی سورەوە کراوە، کە گوزارشت لە نەخش و نیگار و جوانکاری دەکات، لە گردی ساتوقەڵای گوندی ساتوقەڵای شارەدێی تەقتەق لە ساڵی 2011 دۆزراوەتەوە.
لە بەڕێوەبەرایەتی شارەدێی تەقتەق لە فاتح حوسێن حەمەدەمین بەڕێوەبەری شارەدێیەکە وەرگیراوە، وێنەکە لەلایەن کۆزاد ئەحمەد محەمەدی شوێنەوارناسی کوردەوە گیراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: هەڵکۆڵراو
شار و شارۆچکەکان: کۆیە
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - ئاراس ئیلنجاغی
کاتی تۆمارکردن: 2022-03-04
ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 259

ساتوقەڵا 30

2022030413042640712 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

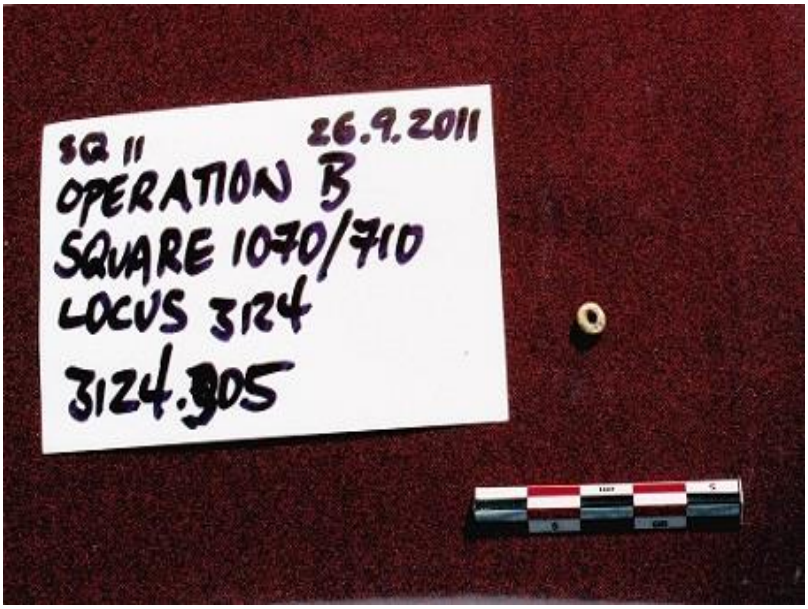

ساتوقەڵا 30
خشڵێکی دۆزراوە، لە گردی ساتوقەڵای شارەدێی تەقتەق، کەنووسینی مێخی لەسەرە، لە ساڵی 2011دا.
لە بەڕێوەبەرایەتی شارەدێی تەقتەق لە فاتح حسێن حەمەدەمین بەڕێوەبەری شارەدێیە کە وەرگێڕاوە، وێنە کە لەلایەن کۆزاد ئەحمەد محەمەدی شوێنەوارناسی کوردەوە گیراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - ئاراس ئیلنجاغی

کاتی تۆمارکردن: 2022-03-04

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 260
ساتوقەڵا 4

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20220304095327407087

ساتوقەڵا 4
مۆرێکی لولەیی سەردەمی ئاشوریيەکانە، ساڵی (2011) ی زایینی لە گردی ساتوقەڵای گوندی ساتوقەڵای شارەدێی تەقتەق دۆزراوەتەوە. لە بەڕێوەبەرایەتی شارەدێی تەقتەق لە فاتح حسێن حەمەدەمین بەڕێوەبەری شارەدێیەکە وەرگیراوە، وێنەکە لەلایەن کۆزاد ئەحمەد محەمەدی شوێنەوارناسی کوردەوە گیراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: هەڵکۆڵراو
شار و شارۆچکەکان: کۆیە
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - ئاراس ئیلنجاغی
کاتی تۆمارکردن: 2022-03-04
ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 261

ساتوقەڵا 5

2022030409561540708 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ساتوقەڵا 5

پارچە خشتێکی دۆزراوە، لە گردی ساتوقەڵای شارەدێی تەقتەق، کەنوسینی مێخی لەسەرە، لەساڵی 2011دا.
لە بەڕێوەبەرایەتی شارەدێی تەقتەق لە فاتح حوسێن حەمەدەمین بەڕێوەبەری شارەدێیە کە وەرگیراوە، وێنەکە لەلایەن کۆزاد ئەحمەد محەمەدی شوێنەوارناسی کوردەوە گیراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: هەڵکۆڵراو

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - ئاراس ئیلنجاغی

کاتی تۆمارکردن: 2022-03-04

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 262

ساتوقەڵا 6

20220304095926407090=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

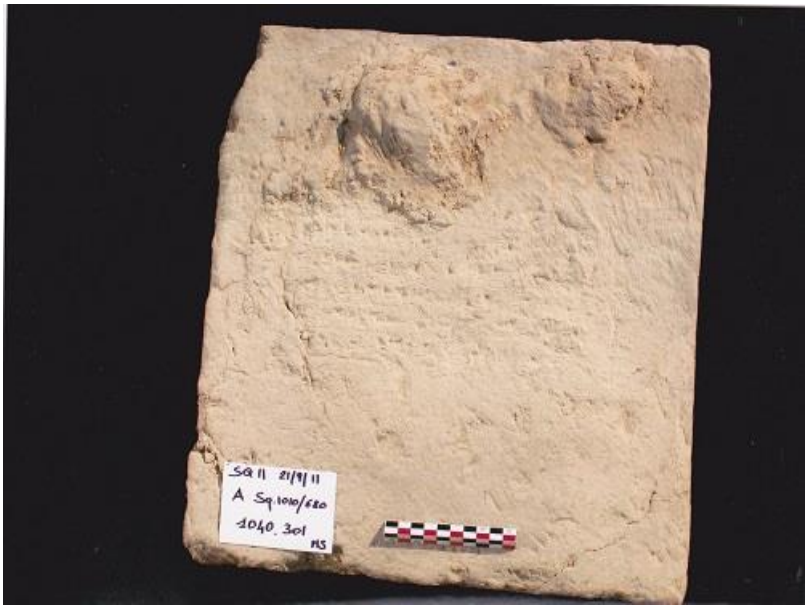

ساتوقەڵا 6
پارچە خشتێکی دۆزراوە، لە گردی ساتوقەڵای شارەدێی تەقتەق، کەنوسینی مێخی لەسەرە، لەساڵی 2011دا.
لە بەڕێوەبەرایەتی شارەدێی تەقتەق لە فاتح حوسێن حەمەدەمین بەڕێوەبەری شارەدێیە کە وەرگیراوە، وێنەکە لەلایەن کۆزاد ئەحمەد محەمەدی شوێنەوارناسی کوردەوە گیراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: هەڵکۆڵراو

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - ئاراس ئیلنجاغی

کاتی تۆمارکردن: 2022-03-04

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 263
ساتوقەڵا 7

2022030410022040709 1=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ساتوقەڵا 7
کەلوپەلێکی دۆزراوە لە شێوەی لولەیی(اسطوانی) لە گردی ساتوقەڵای شارەدێی تەقتەق، کەنوسینی مێخی لەسەرە، لەساڵی 2011دا.
لە بەڕێوەبەرایەتی شارەدێی تەقتەق لە فاتح حوسێن حەمەدەمین بەڕێوەبەری شارەدێیەکە وەرگیراوە، وێنەکە لەلایەن کۆزاد ئەحمەد محەمەدی شوێنەوارناسی کوردەوە گیراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: هەڵکۆڵراو
شار و شارۆچکەکان: کۆیە
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - ئاراس ئیلنجاغی
کاتی تۆمارکردن: 2022-03-04
ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 264

ساتوقەڵا 8

2022030410052740709 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ساتوقەڵا 8
کەل وپەلێکی دۆزراوە، لە گردی ساتوقەڵای شارەدێی تەقتەق، لەساڵی 2011دا.
لە بەڕێوەبەرایەتی شارەدێی تەقتەق لە فاتح حوسێن حەمەدەمین بەڕێوەبەری شارەدێیە کە وەرگیراوە، وێنەکە لەلایەن کۆزاد ئەحمەد محەمەدی شوێنەوارناسی کوردەوە گیراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - ئاراس ئیلنجاغی

کاتی تۆمارکردن: 2022-03-04

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 265

ساتوقەڵا 9

2022030410091240709 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ساتوقەڵا 9

پارچە خشتێکی دۆزراوە، لە گردی ساتوقەڵای شارەدێی تەقتەق، کە نوسینی مێخی لەسەرە، لەساڵی 2011دا.
لە بەڕێوەبەرایەتی شارەدێی تەقتەق لە فاتح حوسێن حەمەدەمین بەڕێوەبەری شارەدێیە کە وەرگیراوە، وێنەکە لەلایەن کۆزاد ئەحمەد محەمەدی شوێنەوارناسی کوردەوە گیراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: هەڵکۆڵراو

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - ئاراس ئیلنجاغی

کاتی تۆمارکردن: 2022-03-04

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 266
ستۆدیۆ ڕەفیق
2015110711323686439=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

یەکێکە لە کۆنترین ستۆدیۆکانی شاری سلێمانی، زۆرینەی وێنە مێژوویەکانی شاری سلێمانی لەلایەن خاوەنی ئەم ستۆدیۆیەوە گیراوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن
شار و شارۆچکەکان: سلێمانی
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
کاتی تۆمارکردن: 2015-11-07
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 267

سردێ بارەموسێ

20230323123600477076=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

سرد:
سردێ بارەموسێ. (سرد) ناوی ئەو پردەی شاخی بارەموسێی (دۆڵی ڕووستێ) یە، کە هەر بۆخۆی پردێکی بەردینە لە دۆڵەکە بۆ بارەموس هەڵدەگەڕێ. پردەبەردینیش ناوێکە و هەیە، بەڵام دەکرێ هەر پردێکی بەردینی گەورە پێیبگوترێ سرد. بەدەر لەوەش، هەردوو وشەکە (سرد) و (بارەموس) یش مایەی تێڕامان و لێکدانەوەن! [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پرد

زمان - شێوەزار: کرمانجیی ناوەڕاست

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان؛ فەیسبووک؛ یەیجی (Shafiq H Kheder) ڕۆژی 2018-05-04

کاتی تۆمارکردن: 2023-03-23

ناوی تۆمارکار: زریان سەرچناری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 268

سلێمانی شوێنەواری کەلتوریی خۆی لەدەستدەدات

2018112510064410484 1=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئەو خانووانەی کە خاوەنی چەندین سەرگوزەشتەی فەرهەنگیی و ئەدەبیی و سیاسیی سلێمانی-ن و گەواهیدەری دێرینیی مێژووی ئەو شارەن، ئێستا هەندێکیان هیچ ئاسەوارێکیشیان نەماوە و هەندێکیشیان کۆتا ڕۆژەکانی تەمەنیان بەسەردەبەن، ئەگەر هەر بەم پشتگوێخراوییەش بمێننەوە، پێدەچێت چەند ساڵێکی دیکە ئەوانیش ببنە بەشێک لە یادەوەریی و لەبەرچاو نەمێنن.

بەشێک لە خانووە دێرینەکانی گەڕەکی سابونکەرانی سلێمانی، بەهۆی نۆژەن نەکردنەوە و ئاوڕلێنەدانەوەیان، ڕووخاون و لەژێر هەڕەشەی لەناوچووندان، بەشێکی زۆریشیان ڕووخێندراون و بینای نوێ و گەراجی ڕاگرتنی ئۆتۆمبێل لە شوێنیاندا دروستکراوە.

ئەو خانووانە، کە وەک بەشێک لە مێژووی ئەدەبیی و سیاسیی و کۆمەڵایەتیی سلێمانی هەژمار دەکرێن، هەریەکەیان خاوەن چەندین سەرگوزەشتە و چیرۆکی تایبەت بە خۆیانن، هەرچەندە بەشێکیشیان لەلایەن بەڕێوبەرایەتی شوێنەواری سلێمانییەوە کڕدراون، بەڵام بەهۆی نۆژەن نەکردنەوەیانەوە، ڕۆژ بەڕۆژ هەڕەشەی لەناوچوویان زیاتر دەبێت.

فایەق حەمەساڵح، شارەزای مێژووی سلێمانی، کە کار لەسەر خانووە دێریەکانی سلێمانی دەکات، لەبارەی ئەو خانووانەوە بۆ ڕۆژنیوز دەڵێت: ئەم خانووانە بایەخێکی سیاسیی، فەرهەنگیی، کۆمەڵایەتیی و مێژوویان هەیە لە سلێمانی، کە بەداخەوە ئەگەر نۆژەن نەکرێنەوە، ڕەنگە چەند ساڵێکی دیکە لەناوبچن و نەمێنن.

سابوونکەران، لەڕابردوودا ماڵی زۆرینەی ئەدیب و نووسەر و شاعیر و ڕووناکبیر و سیاسییەکانی باشوری کوردستانی لەخۆگرتووە، لە یەکێک لە کوچەکانی ئەم گەڕەکەدا ماڵی مێژوونووسی کورد ئەمین زەکی بەگ-مان دۆزییەوە، کە ئێستا هیچ ئاسەوارێکی نەماوە و شوێنەکەی کراوە بە گەراجی ڕاگرتنی ئۆتۆمبێل.

فایەق حەمەساڵح لەسەر ماڵەکەی ئەمین زەکی بەگ دەڵێت: ئەم خانووەی کە ئێستا بووەتە گەراج، ماڵی ئەمین زەکی بەگە، کە یەکێکە لە مێژوونووسە گەورەکانی گەلی کورد، تا ساڵی پاریش ئەم خانووە مابوو، ئەمین زەکی بەگ خولاسەی کورد و کوردستان-ی لەم خانووەدا نووسیوەتەوە، کە ئێستا بەداخەوە لەبری ئەوەی ببێتە مۆزەخانە، ڕووخێندراوە و کراوە بە گەراج.

یەکێکی دیکە لەو ماڵانە کە ئێستا کۆتا ڕۆژەکانی تەمەنی بەسەر دەبات، ماڵی یەکێکە لە شاعیرە گەورەکانی گەلی کورد، کە ئەویش پیرەمێرد-ە، بۆ ئەوەی ئەو خانووە وەک یادگارییەکی ئەو شاعیرە و سامانێکی کەلەپووریش لە سلێمانیدا بەپێوە بمێنێتەوە، ئەو پیاوە 40 ساڵە ئەو ماڵەی کردووە بە شوێن ژیانی خۆی و خانەوادەکەی.

جەلال ئیبراهیم، کە 42 ساڵەی لە خانووەکەی پیرەمێرد-دا دەژی، بۆ ڕۆژنیوز دەڵێت: تەنها بۆ ئەوەی کە ئەم خانووە لەناونەچێت، من لەناویدا ماومەتەوە، تاوەکو ئێستاش خۆم دووجار بەشێکی خانووەکەم نۆژەنکردووەتەوە و بەشەی دیکەشی لەلایەن بەڕێوبەرایەتی شوێنەواری سلێمانییەوە نۆژەنکراوەتەوە.

جەلال، باس لە هەندێک لە سەرگوزەشتەکانی ئەو خانووە دەکات و دەڵێت: لە حەوشەکەدا حەوز هەبووە، ئێواران کۆڕ و

کۆبوونەوەی شاعیران و دۆستانی پیرەمێرد لێرە گێڕدراوە، پیرەمێرد خۆی لە سەربانەکەوە دانیشتووە و گوێی بۆ هەڵخستوون، ئەوانیش گفتوگۆی شیعر و ئەدەبی کوردییان کردووە.
گوزەرکردنێک بەناو کۆڵانە تەنگەبەرەکانی سابونکراندا، هاواری ئەوەت بەگوێدا دەدات، کە شوینەواری کەلتوریی و کەلەپووریی و مێژوویی ئەو شارە لە لێواری لەناوچوونداید و ئەگەر ئاوڕیان لێنەدرێتەوە، چارەنووسێکی باشتر لە ماڵەکەی ئەمین زەکی بەگیان نابێت و بۆ هەمیشە دەبنە دێڕ و تەنها لە یادەوەرییەکاندا دەردەبڕدرێن.[1]
2018-11-25

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: تێکدانی شوێنەوار
جۆری شوێن / شوێنەوار: خانوو
شار و شارۆچکەکان: سلێمانی
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری رۆژنیوز - 2018-11-25
کاتی تۆمارکردن: 2018-11-25
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 269

سلێمانی؛ ئاسەوارێک دۆزرایەوە کە مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ 5000 ساڵ پێش زاین

2018060716381465748=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

دوارۆژ، زریان محەمەد

ئەمڕۆ 7ی حوزەیرانی 2018 شوێنەواری سلێمانی دۆزینەوەی چەند ئاسەوارێکی مێژووبی لە سنوری پارێزگای سلێمانی ڕاگەیاند کە لەلایەن تیمێکی فرەنسییەوە دۆزراوەتەوە.

کەمال ڕەشید، بەڕێوەبەری شوێنەواری سلێمانی ئەمڕۆ پێنجشەممە لەکۆنگرەیەکی ڕۆژنامەوانیدا ڕایگەیاند، شوێنەواری گوندی کوناره لەلایەن تیمێکی فرەنسی کاری کنە و پشکنیی تێدا دەکرێت کە ئەو دەقە نوسراوە مێخییانەی تێیدا دۆزراوەتەوە کە مێژووەکانیان بۆ هەزارەی سێیەم دەگەڕێتەوە.

وتیشی تیمی زانکۆی فرەنسی 116 دەق مێخی دۆزییەوە کە باسی ژیانی ڕۆژانەی هاوولاتیانی ئەو سەردەمە دەکات لەڕووی سیاسی و ئابوری و تەلارسازی.

دۆزینەوەی ئەو ئاسەوارانە لە ناوچەی بەکرەجۆ لە گردی کوناره لەساڵی 2015وە کنە و پشکنینی تێدا دەکرێت.

ئەلین تینوو، سەرۆکی تیمی کنە و پشکنین لە تیمی فرەنسی ڕایگەیاند گردی کوناره دوو دێی تێدایە ئەو گردە مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ هەزارەی سێهەم.

ئەوەشی وت لەئەنجامی پشکنینەکە توانیمان خانویەکی گەورە بدۆزینەوە کە دیوارەکانی دەگاتە 2 مەتر و 60 سانتیم وە کۆمەڵێک گۆزەمان دۆزییەوە کە نوسینی لەسەر بووە زۆر سەرنجڕاکێشە وە خانویەکی تر دۆزرایەوە کە درێژییەکەی 20 مەترە کە مۆرێکی تێدا دۆزراوەتەوە زۆر گرنگە وە شتی دیکەش دۆزراوەتەوە وە ئەو کەسەی لەو خانووەدا ژیاوە کەسێک بووە فەرمانڕەوا بووە لەو ناوچەیە کە لەساڵی 2015 تابلێتێک دۆزراوەتەوە باس لەو فەرمانڕەواییە دەکات.

ئەم تیمە فرەنسیە ساڵانە کارەکانیان لەو ناوچەیە ئەنجامدەدەن و بەدوای ناوچە ئاسەوارەکاندا دەگەڕێن کە گومانیان لەوە بێت شوێنی ژیانی مرۆڤ بووبێت لەساڵانی پێش زایینی.

فلیپ کلۆنسێ مامۆستا لەزانکۆی سۆربۆن لە پاریس کە کنە و پشکنینی لە گردەکە کردووە دەڵێت 116 تابلێت دۆزراونەتەوە زۆربەیان ئابورین باسی هێنان و بردنی ئارد دەکات کە ئەوە دەردەخات ئەو ناوچەیە زۆر گرنگبووە لە ڕووی ئابوریەوە لەگەڵ دێکانی دراوسێی و دەمانەوێت بزانین ناوی کەسایەتیەکان لە تابلێتەکان چیە کە نە ئەکەدی نەسۆمەرین بۆیە ئێمە دەمانەوێت بزانین ناویان چیە.

بەپێی یاسا لەدوای تەواوبونی کنە و پشکنینەکانیان تەواوی ئەو ئاسەوارانەی دۆزراونەتەوە دەبرێنە ناو مۆزەخانەی سلێمانیەوە و هەڵدەگیرێن.[1]

2018-06-07

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری دواڕۆژ - 2018-06-07

کاتی تۆمارکردن: 2018-06-07

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 270

سوارەیەکی کوردی سەردەمی مادەکان

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20211208154444398042

شانازی هونەر و مێژووی کوردستان [1]
سوارەیەکی کوردی سەردەمی مادەکان
جلوبەرگی سوارەکە مادیە و خەنجەرێکی کورتی پێیەوەیە و کلاوی مادەکانی بەسەرەوەیە.
پارچەکە لە برۆنز دروستکراوە
مێژوو : دەوروبەری 500 ساڵ پێش زاین
ئێستا لە مۆزەخانەی بەریتانیا لە لەندەن پارێزراوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو
وڵات: کوردستان
وڵات: شانشینی یەکگرتوو (بەریتانیا)
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | شوێنەوارەکانی کوردستان
کاتی تۆمارکردن: 2021-12-08
ناوی تۆمارکار: ڕۆژگار کەرکووکی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 271
سۆفی مەحمودی گۆڕەبۆتی
2021122606434539957 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

سۆفی مەحمودی گۆڕەبۆتی
شوێن: کوێستانەکانی دۆڵەڕەقە، سنووری شارۆچکەی ڕانیەیە، ئەو شوێنەیش کە مەرقەدەکەی لێیە، شوێنێکی فراوانە و سنوورەکەش بە (بۆتێ) ناسراوە بۆیە پێی دەگوترێ گۆڕەبۆت.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

تۆپۆگرافی:	گردۆڵگەیی
جۆری شوێن / شوێنەوار:	گۆڕستان
زمان - شێوەزار:	کرمانجیی ناوەڕاست
شار و شارۆچکەکان:	ڕانیە (ڕاپەڕین)
وڵات:	باشووری کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - ڕایەڕ عوسمان عوزێری
کاتی تۆمارکردن: 2021-12-26
ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 272

سۆمەریەکان یەکەم گەل بوون لەجیهاندا نەخشەی شارەکانیان کێشاوە

[2021120815524039804 4=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1](https://www.kurdipedia.org/?lng=1)

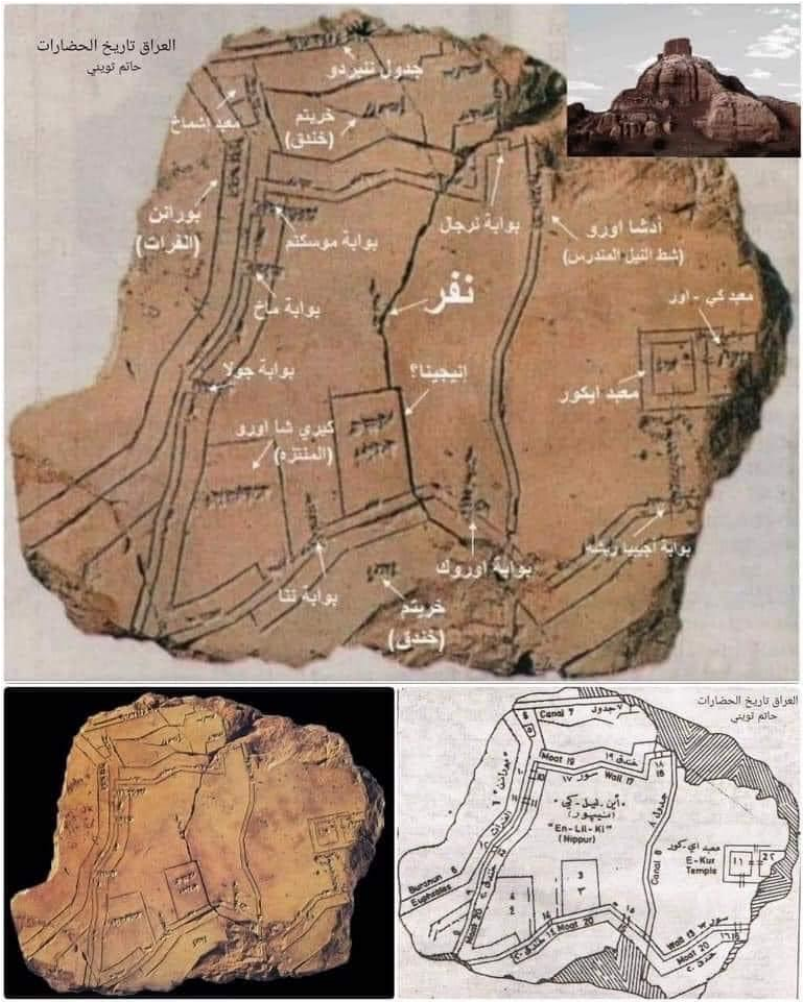

سۆمەریەکان یەکەم گەل بوون لەجیهاندا نەخشەی شارەکانیان کێشاوە.[1]
ئەمە نەخشەی شارێکی سۆمەریە بە ناوی (نیپور —نفر)
لە نەخشەکەدا ناوی کۆلان و پەرستگا و باغ و باغات و دەرگای شارەکان و تونێلەکان و سەرچاوەی ئاوەکان کێشراوە و بە نوسینی سۆمەری ئاماژەی لەسەرکراوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: هەڵکۆڵراو

وڵات: کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | شوێنەوارەکانی کوردستان

کاتی تۆمارکردن: 2021-12-08

ناوی تۆمارکار: ڕۆژگار کەرکووکی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 273

سیاهگل.. پەرستگەی سەردەمی ساسانییەکان

20240513102128570793=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

سیاهگل.. (سیاه گول) پەرستگەی سەردەمی ساسانییەکان

سیاهگل، گاومیشان، یان گاه میشان، پەرستگەیەکی کۆنی ئایینی زەردەشتیی تایبەت بە سەردەمی ساسانییەکانە، کە دەکەوێتە شاری ئیڤان، لە گوندی سەرتەنگ لە پارێزگای ئیلام. ئەم ئاتەشکەدەیە دەکەوێتە دووریی پێنج کیلۆمەتر لە گوندی سەرتەنگ سەفلی و لەکەناری ڕووباری گەنگیر.

ئەم شوێنەوارە ئایینییە پەنجەرەیەکی چوارگۆشەی هەیە، کە قەبارەکەی x55 مەتر و بەرزییەکەی نزیکەی 10 مەتر دەبێت. تیرەی دیوارەکانی یەک مەترە، چاڵێکی ئاگرینی هەیە و لە بەشی سەرەوەشدا کون هەیە، کە ڕەنگە بۆ دەردانی دووکەڵی ئاگر بەکار بهێنرێت. ئەم بینایە لە بەرد و گەچ درووستکراوە و تەلارسازییەکەی پەیوەندیی بە سەردەمی ساسانییەکانەوە هەیە.

ئاتەشکەدەکە دەکەوێتە کەناری باشووری ڕووباری (گەنگیر)، بەدووریی نزیکەی 700 مەتر لێیەوە و کەوتووەتە دەشتێکی بچووکەوە، کە دەوروبەری پێکهاتووە لە زەویوزارێکی فراوانی بەپیت، کە بە ئەگەری زۆرەوە و بە وتەی سەرچاوەکان، ڕەنگە زەوییە کشتوکاڵییەکان سەر بە خودی ئاتەشکەدەکە بووبن.

ئاتەشکەدەی سیاهگل، چوار دەروازەی هەیە، کە ڕوویان لە چوار ئاراستەی سەرەکییە و هاوشێوەی پەرستگای زەردەشتیی سەردەمی ساسانییەکانە لە شاری قەسری شیرین. لە بەردەم ئەم ئاتەشکەدەیە بەردێکی درێژ هەیە، کە بەرزییەکەی نزیکەی 12 مەتر و تیرەکەی 6 مەترە. ئەم بەردە لەلایەن خەڵکی ناوچەکەوە پێی دەگوترێت (سان یەری). بەردێکی دیکە، کە بەرزییەکەی کەمترە، دەکەوێتە ڕۆژهەڵاتی خۆیەوە، بەهۆی گۆڕانکاریی کەشوهەواوە تووشی داخوران بووە.

هەڵکەوتەی جوگرافیای ئەم ناوچەیە نزیکە لە کانێکی خەڵووزەوە و خاکی ڕەنگ تۆخی هەیە. ئەو گڵەی لەو خاکەوە بەرهەم دێت ڕەنگەکەی تەواو ڕەشە، هەر ئەمەشە وایکردووە ناوی ئەم ناوچەیە سیاهگل (گڵی ڕەش)ی لێ بنرێت.[1]

ئەم بابەتە لەلایەن ڕۆیا سەردار ئامادەکراوە.

تێبینی: ئەم بابەتە بە ڕێنووسی سەرچاوەی ئاماژە پێکراو نووسراوە، کوردیپێدیا هیچ دەستکارییەکی نەکردووە!

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: ئیلام

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی 2024-05-06 - baskurd.basnews.com

کاتی تۆمارکردن: 2024-05-13

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 274

سیاکەڵ

2016040301122413110 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئاگردانی سیاکەڵ کە لە 25 کیلۆمیتریی شاری ئەیوانی سەربە پارێزگای ئیلام هەڵکەوتووە و بە یەکێک لە ئاسەوارە بەنرخەکانی ئەو شارە.

ئەو ئاگردانە شوێنی بەڕێوەبردنی ڕێورەسمی ئایینیی زەردەشتییەکان بووە کە یەکەمجار ساڵی 1970 لە ئەنجامی هەڵدانەوە و گەڕانی ئاسەوارناسێکی بلژێکی بەناوی ڤاندێریێرگ دۆزرایەوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا

شار و شارۆچکەکان: ئیلام

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2016-04-03

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 275

سەدەف و مت و موورووی دۆزراوە لە گرد لەشکر

2023052123443849252 4=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

کۆمەڵێک سەدەف و مت و موورووی دۆزراوە لە گردی لەشکر لە ساڵی 2023. هێشتا بە تەواوەتی دیار نییە ئەم پارچە شوێنەوارییانە بە چ مەبەستێک درووست کراون و بەکارهاتوون.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: هەولێر

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-05-21

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 276

سەرای هێمن

20170623180809140409=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

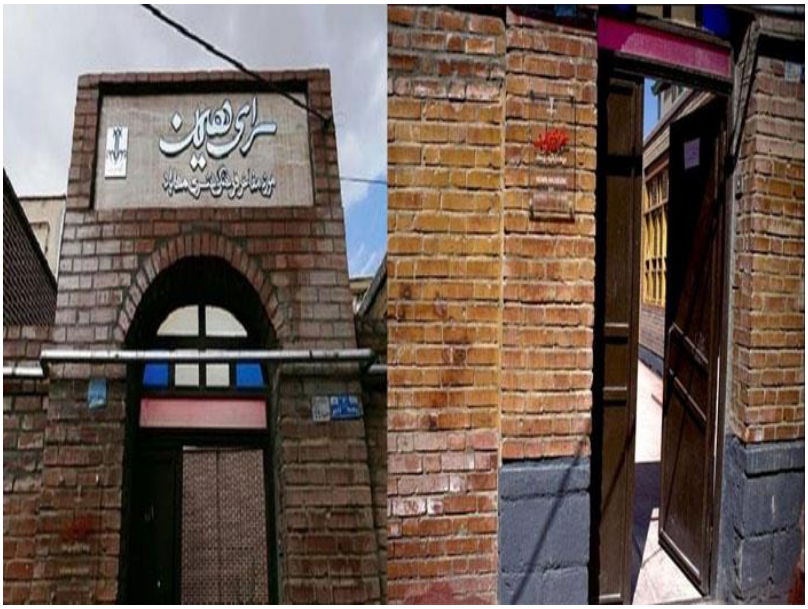

ماڵی مامۆستا محەمەد ئەمین شیخوئیسلامیی ناسراو بە هێمن شاعیری ناوداری کوردە، کە لە مانگی خەرمانانی ساڵی 2013 کرا بە موزەخانە، شوێنێکە بۆ ڕاگرتن و نمایش کردنی بەرهەمە بە جێماوەکانی مفاخری شاری مەهاباد، وەکوو کەرەستەی کەسی، دەستنووسەکان، گوتار، کتێب، ژیاننامە، ئامێری موسیقا، تابلۆی نیگارکێشی، ئاڵبۆمی وێنە و فایلە دەنگی و وێنەکانە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: خانوو

شار و شارۆچکەکان: مەهاباد

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی کوردیا - 2017-06-23

کاتی تۆمارکردن: 2017-06-23

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 277

سەری ڕەمی کۆن لە مۆزەی دهۆک

2023041516333248274 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

چەند پارچە سەری ڕەمی کۆن لە مۆزەخانەی نیشتمانیی دهۆک. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: چاخی بەردینی نوێ

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-04-15

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 278

سەیدی سەراوێ

2021122918093939982 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

شوێن گوندی ڕێزینە، لە خوار مەزاری هەباسی مامەندئاغا ی سەرۆک هۆزی ئاکۆ، لەڕۆخی ڕووبار و بە بەری خۆرهەڵاتەوە. ڕەچەڵەکی کورد بووە و خەڵکی سنوورەکە بووە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان

دەیە: 50کان (50-59)

سەدە: سەدەی 19 (1800-1899)

شار و شارۆچکەکان: ڕانیە (ڕاپەڕین)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - ڕایەڕ عوسمان عوزێری

کاتی تۆمارکردن: 2021-12-29

ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 279

شاخ

2016032411452913092 7=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

کە بە یەکێک لە شوێنەوارە هەرە گەورەکانی پارێزگای ئیلام دادەنرێت و دەکەوێتە ناوچەی (زەرینئاوا)ی شاری دێهلوڕان، مێژووی دروستبوونەکەی دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی ساسانییەکان. کەوتۆتە سەر ڕێگای ئێران و وڵاتی دووڕووبار.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

شار و شارۆچکەکان: ئیلام

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2016-03-24

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 280

شارستانیەتێکی 7 هەزار ساڵە لە کرماشان

20220619160247419120=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

کوردستان هەمیشە دەیسەلمێنێ لانکەی شارستانیەت بووە
دۆزینەوەی شارستانیەتێکی 7 هەزار ساڵە لە پارێزگای کرماشان لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان شوێنەوارناسانی کرماشان بە هاوکاری زانکۆی کۆپنهاگنی دانیمارکی، گردێکیان لە خێبەر لە شاری ڕاوانسەر سەر بە پارێزگای کرماشان هەڵکۆڵینیان تێداکرد دەرکەوت بەڵگەی شارستانیەتێکی 7 هەزار ساڵە لەو ناوچەیە بوونی هەیە. هەروەها بینایەکی خشتی لەسەر ئەم گردە درووستکراوە.
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شارۆچکە
جۆری شوێن / شوێنەوار: هەڵکۆڵراو
جۆری شوێن / شوێنەوار: کۆشک
شار و شارۆچکەکان: کرماشان
وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | Farhad.archaeologist
کاتی تۆمارکردن: 2022-06-19
ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 281

شاری حەسەنکێف بەکۆنترین شاری جیهان لەلایەن شوێنەوارناسەکانی جیهانیەوە دەناسێندرێت

2021120817232839805 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

شاری حەسەنکێف بەکۆنترین شاری جیهان لەلایەن شوێنەوارناسەکانی جیهانیەوە دەناسێندرێت، کەتەمەنی بۆ زیاتر لە 12 هەزارساڵ دەگەڕێتەوە.[1]
شایانی باسە ئەم شارە ماوەیەکە لەشوێنەوارناسەکانی جیهانی قەدەغەکراوە بۆ چوونە ناوی و لێکۆڵینەوەکردن لەبارەیەوە، چونکە دەکەوێتە ناو بەشی باکوری کوردستان. لەلایەکیترەوە ماوەیەکە حکومەتی تورکیا بەنیازە بەهۆی دروستکردنی بەنداو شوێنەواری شارەکە بشێوێنێ و بن ئاوی بخات. دوێنێ ئەنجومەنی پاراستنی شوێنەوارناسی جیهانی بەفەرمی سکاڵای دژی حکومەتی تورک بۆ نەتەوەیەکگرەتوەکان بەرزکردەوە.

.Hasankeyf : Turkish Government Submerges 12,000-Year-Old Town
The destruction of the ancient town of Hasankeyf by the Turkish government has drawn anger and disappointment to many people all over the world. Unfortunately, the submersion of the .early Mesopotamian settlement is now imminent

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شار

وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | شوێنەوارەکانی کوردستان

کاتی تۆمارکردن: 2021-12-08

ناوی تۆمارکار: ڕۆژگار کەرکووکی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 282
شاری دارا (کوردس)

20220822154559429668=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

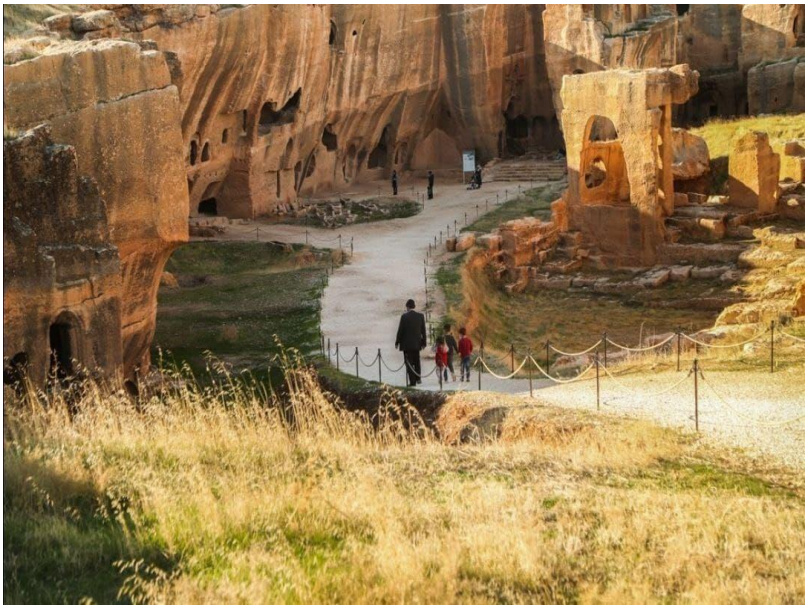

شاری شوێنەواریی دارا، دەکەوێتە نزیکی گوندی دارا، بە دووری 30 کیلۆمەتر لە باکووری ڕۆژهەڵاتی ماردین و 20 کیلۆمەتر لە شاری نسیبین دوورە. هەڵکەوتەی جوگرافیی ئەم شارە، بێجگە لەوەی پێگەیەکی سەربازیی ڕۆمییەکان بووە، بە یەکێک لە گرنگترین شوێنەکانی نیشتەجێبوون لەو سەردەمە دادەنرێت، هەروا شوێنی بەیەکگەیشتنی کاروانە بازرگانییەکانی ئاسیا و ئەورووپا بووە.
شاری دارا لە ڕووی جوگرافییەوە، ڕێک دەبێتە خاڵی کۆتایی دەشتی میزۆپۆتامیا، یان وڵاتی نێوان دوو ڕووبار و دەستپێکی چیاکانی توور ئابدین. ئەم شارە لەسەر شاخێک دروستکراوە، لە دوو لایەوە ڕووبارێکی پێدا تێدەپەڕێت، کە تا 20 ساڵ لەمەوبێش ئاوی پێدا ڕۆیشتووە.. لە کۆنەوە بەم شارە گوتراوە کوردیس.
مێژووی دروستکردنی ئەم شارە، بۆ ساڵەکانی 505ی زایینی دەگەڕێتەوە، لەسەر بیرۆکە و داوای پاشای ئیمپراتۆریەتی ڕۆمای ڕۆژهەڵاتی (ئاناستاسیوسی یەکەم 491 - 518 زایینی) بە مەبەستی بەرگری لە بەرانبەر ئیمپراتۆریەتی ساسانی دامەزرا.
چواردەوری شاری شوێنەواریی دارا، بە دیوارێک پەرژین کراوە کە بەرزییەکەی چوار مەتر دەبێت، لە ناو شارەکەش چەندین کڵێسا و دێر و کۆشک و بازارێکی بچووک، زیندان، کۆگای چەک، گۆڕستان و بەنداو هەنە، کە بەشێکیان تا ئێساش وەک خۆی ماونەتەوە.
لە دەوروبەری شارە شوێنەوارییەکە و لە ناو دڵی چیاکان، کۆمەڵێک خانووی ئەشکەوتی (دروستکراو لەناو شاخ) هەنە، بە پێی سەرچاوەکان، مێژوویان زۆر کۆنترە لەوەی وەک دەڵێن لە سەردەمی بێزەنتییەکان دروست کرابن.
چەندان مێژوونووس و لێکۆڵەر، وەک ملالاس، ئاگاپیوس، ئەبولفارک لە سەر ئەو بڕوایەدان ناوی ئەم شارە شوێنەوارییە بۆ کەسایەتی مێژووی ئێرانی، داریوشی سێیەم (دواین پاشای ئەخمینییەکان) دەگەڕێتەوە، چونکە ئەم شارە لە سەروبەندی شەڕ لەگەڵ ئەسکەندەری مەکەدونی (323 – 336 پێش زایین) شوێنی کوژرانی داریوش بووە.. ئەم شارە مێژووییە لە چەندین بەشی جیاواز و گرنگ پێکهاتووە، وەک:
گۆڕستانی گەورەی شار
لە ڕۆژهەڵاتی شاری شوێنەواریی دارا، چەند گردێکی سرووشتی هەیە، بەرد و پێکهاتەکەی وەک کەرستە بۆ دروستکردنی خانوو و بینا بەکار هاتوون. پاشماوەی بەردە بەکارهاتووەکانی ئەم چەند گردە، بە شێوازی ئەندازەیی ڕێک و ساف و گونجاو بوونە بۆ بەکارهێنانیان، وەک کێل، یان بەردی ناو گۆڕ. لە گۆڕستانی ئەم شارە، چەندین جۆر گۆڕی تایبەت هەنە کە هەندێکیان بۆ سەردەمی فرە خواوەندی و پێش سەرهەڵدانی ئایینی مەسیحی دەگەڕێنەوە. ئەم گۆڕانە، بە شێوازێکی تایبەت نەخشیان بۆ کراوە و ڕازێنراون.. دوای ئەوەی خەڵکی ئەم شارە دێنە سەر ئایینی مەسیح، شێوەی گۆڕەکانیشیان گۆڕاوە و مۆرکی مەسیحییەتیان پێوە دیارە.
گۆڕستانێکی سێ نهۆمی
لە بەشە هەرە جوان و سەرنجڕاکێشەکانی شاری شوێنەواریی دارا، گۆڕستانێکی سێ نهۆمییە، کە بە شێوازێکی تایبەت و بێ

وێنە دروست کراوە. بەشی ناوەوەی ئەم گۆڕستانە لە سێ بەش پێکهاتووە:
یەکەم: ناوەڕاستی گۆڕستانەکە، لەم بەشە کۆمەڵێک گۆڕی چوارخانە و لاکێشەیی هەڵکەندراون.
دووەم: لە دیوارەکانی ئەم گۆڕستانە، لە باکوورەوە بەرەو باشوور، بە شێوەی لاکێشەیی و نیوەبازنەیی گۆڕ هەڵکەندراون.
سێیەم: لە بەشی سەرەوەی نهۆمی دووەم، لە ناو قەدی دیوارەکان، بە شێوازێک هەڵکەندراوە، تا مردووەکانیان لەناو بنێژن.
لە نهۆمی دووەمی گۆڕستانەکەش، چەند پلیکانەیەک دروستکراون بە مەبەستی گەیشتن بە نهۆمەکانی تری گۆڕستانەکە.
ئەمە و جگە لە هەبوونی چەندین گۆڕی چەند نهۆمیی، هەروا نەخش و وێنە هەڵکەندراوەکانی سەر دیواری گۆڕستانەکە، جێی سەرنج و ئاماژەپێدانە. لەم نەخشانە وێنەی گژ و گیا کێشراون، بە تایبەتی ئەو ڕووەکانەی بە پیرۆز سەیرکراون، هەروەها لەسەر دیوارەکە وێنەی خواوەندێکی کەونار لە ئانی زیندووکردنەوەی مردووەکان نەخشێنراوە. ئەم وێنەیەش، نیشانەی بەهێزیی بیروباوەڕیان بووە بە قیامەت و زیندووبوونەوە.

شوورا و دیوارەکان

لە چواردەوری شاری دارا، بە درێژایی 4 کیلۆمەتر و بە بەرزی 4 مەتر دیوار دروستکراوە، ئەمەش دیارە بە مەبەستی خۆپارستن بووە لە ئەگەری ڕوودانی شەڕ و هێرشی هێزە نەیارەکان. لەم شارەدا، نزیکەی 28 سەنگەر و خەندەق دروستکراون، کە بە پێی تێپەڕینی کات و گۆڕانی سەردەمە مێژوویەکان دروستیان کردوون.

دەروازەکان

بۆ چوونە ژوورەوەی ئەم شارە گەورەیە، چوار دەرگا، یان دەروازەی سەرەکی بە شێوازی تاق، یان نیوەبازنەیی دروست کراون و دەکەونە هەر چوار بەشی شارەکە، هێ لەم دەرگایانە، لە هەردوو بەشی باکوور و باشوور، دوو دەرگای شێوە نیوەبازنەیی هەن، ئەمەش بە مەبەستی ڕاکێشانی ئاو بووە بۆ ناو شارەکە.

شەقامی گشتیی ئاگورا

ئاگورا، گەورەترین و سەرەکیترین شەقامی ئەم شارەیە، لە دەرگای بەشی باشوورەوە دەست پێدەکات تا دەگاتە باکووری شارەکە. ئەم شەقامە بە بلۆکی بەردینی گەورە دروستکراوە.
بە درێژایی ئەم شەقامە، بەتایبەتی لە بەشی ڕۆژئاواکەی، چەندین شوێنی بچووک دەبینرێن کە دیارە وەک دوکان و بازاڕ دروستکراون.

پردەکان

شاری شوێنەوارییی دارا، چوار پردی گەورەی هەیە، سێیانیان لە ناو شارەکەن و دانەیەکیان لە پشت دەروازەی بەشی باشوور دروستکراوە. ئەم پردانەش شێوەیان نیوەبازنەییە و بە بەردی تایبەت و گەورە درستکراون.

ماکسیم

وێنێکی تایبەتە بە ڕاکێشانی ئاو لە چیاکان و کۆکردنەوەیان لەم شوێنە، کە دواتر دابەش دەبێتە سەر کارێزەکان. ماکسیم دروستکراوەیەکە لە 10 ژووری گەورە، هەر ژوورێک درێژییەکە 50 مەتر و پانییەکەی 4 مەتر و بەرزییەکەشی 18 مەتر دەبێت، هەر ژوورێک بە نزیکەیی بڕی 14500 مەتر چوار گۆشە ئاو لە خۆی دەگرێت.

کارێزی ئاو

بۆ دابینکردنی ئاو بۆ هەموو بەشەکانی شار، کۆگاکانی ئاو لە شاری دارا لە چیاکانی دەوروبەری لە ڕێگای ڕێڕەوی تایبەتی، بەرەو هەموو بەشەکانی شار دەچوو. بوونی ئەم کارێزانە و سەرچاوەی ئاوەکە، خاڵی بەهێزی ئەم شارە و دانیشتووانی بووە، بە تایبەتی لە کاتی ئابڵووقەدانی شارەکە لەلایەن سوپای ساسانییەکان، کە توانیان تا ماوەیەکی زۆر بەرگە بگرن.
لەم شارە دوو کۆگای ئاو هەبوونە، یەکێکیان تایبەت بووە بە دابینکردنی ئاوی ناو شارەکە و ئەوەی تریان بۆ مەبەستی گەیاندنی ئاو بووە بۆ کاروانی بازرگانییەکانی دەرەوەی شار.

کڵێسا

لەم شارەدا، دوو کڵێسا هەبووە، بە ناوەکانی کڵێسای گەورە و کڵێسای بارتولمیوس. کڵێسای گەورەی شار باڵەخانەیەکی دوو نهۆمی بووە و نزیکەی 100 مەتر لە شەقامی گشتیی ئاگورا دوورە.

حەوزی ئاوەمۆر (حەوزی تەعمیدکردن)

لە ناو کڵێسای گەورە، حەوزێکی تایبەت بە ئاوەمۆر هەبووە. ئەم حەوزە بۆ چوونە ناو و هاتنە دەرەوە لە دوو لاوە پلیکانەی هەیە، کە پێدەچێت زیاتر تایبەت بووبێت بە کەسی گەورە، نەک منداڵ.

بەنداو

لە بەشی باکووری شاری دارا، بەنداوێک بە درێژایی 250 مەتر هەیە، جگە لەمە، پاشماوەی بەنداوێکی بچووکتریش دیارە، بە پێی سەرچاوە مێژوویەکان، بەنداوە گەورەکە لە سەردەمی ساسانییەکان و لە کاتی ئابڵووقەدانی شارەکە، دروست کراوە.

باڵەخانەی سیرامیکی

باڵەخانەی سیرامیکی، 50 مەتر لە گۆڕستانی گەورە دوورە، بۆ سەردەمی ئیمپراتۆری ڕۆم ئەناستاسیوس دەگەڕێتەوە. ئەم بینایە لە چەند ژوورێک پێکهاتووە، بەشی خوارەوەی ژوورەکان بە سیرامیکی تایبەت داپۆشراوە، دیوارەکانیشی بە وێنەی شوان و ڕووەک و ئاژەڵ نەخشێنراوە. لە بەشی باشووری ئەم باڵەخانەیە، بەردەنووسێک هەیە 11 دێڕی لەسەر نووسراوە، ئەم نووسینانە باس لە بنیادنانی ئەم شارە دەکەن لە ساڵی 507ی زایینی.

گۆڕستانی سەردەمی ئیسلامی
لە بەشی ڕۆژهەڵاتی شاری دارا، لەسەر گردێک، گۆڕستانێکی گەورە هەیە، ئەم گۆڕستانە تایبەتە بە سەردەمی ئیسلامی.. بە گوێرەی بەڵگە مێژوویەکان، مێژووی ئەم گۆڕستانە بۆ سەدەی دوازدەی زایینی دەگەڕێتەوە.
لە ئێستادا کاری کنە و پشکنینی شوێنەواری بۆ ئەم شارە شوێنەوارییە بەردەوامە و هەوڵ بۆ تۆمار کردنی ئەم شوێنەوارە لە لیستی کەلەپووری جیهانی (یونسکۆ) دەدرێت.
ئامادەکردنی بابەت: سارا سەردار
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت
جۆری شوێن / شوێنەوار: بازاڕ
جۆری شوێن / شوێنەوار: پرد
جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا
جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو
جۆری شوێن / شوێنەوار: خانوو
جۆری شوێن / شوێنەوار: دەروازە
جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان
جۆری شوێن / شوێنەوار: کۆمەڵگا
شار و شارۆچکەکان: ماردین
وڵات: باکووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری باسکورد - 2022-08-22
کاتی تۆمارکردن: 2022-08-22
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 283

شاری قەڵاکان لە باکووری کوردستان

2023121109332353578 1=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

شاری ئەندرین، یەکێکە لە ناوچە مێژوویی و سەرنجڕاکێشەکانی باکووری کوردستان، کە ژمارەیەکی یەکجار زۆر قەڵای شوێنەواریی لە خۆی کۆکردووەتەوە.
بە دووری 60 کیلۆمەتر لە ناوەندی شاری ئەندرین لە پارێزگای مەرەش (گورگوم)، کۆمەڵگەیەکی مێژوویی هەیە کە بە نزیکەیی لە 70 قەڵای بچووک پێکهاتووە، 26یان لەناو لیستی کەلەپووری-شوێنەواری تورکیا تۆمارکراون.
کۆنینەیی ئەم کۆمەڵە قەڵا مێژوویە بۆ سەردەمە جیاوازەکان دەگەڕێتەوە و بە پێی گوتەی سەرچاوەکان زۆربەی ئەم قەڵایانە مێژوویان بۆ پێش سەردەمی ڕۆمانی دەگەڕێتەوە و لەسەر ڕێگای ئاوریشمی کۆن درووستکراون.
لە بەناوبانگترین قەڵاکانی ئەم کۆمەڵگە مێژوویە، دەتوانین ئاماژە بە قەڵاکانی کوکوکوستونتێپ، ئەزگیت، مێریمسیل، ئەکالێ و هاشترێن بکەین.
پسپۆڕانی بواری مێژوو و شوێنەوار لەسەر ئەم بۆچوونەن کە ناوچەکە ماڵی شانشینی مامایە، کە لەنێوان ساڵانی 1974 بۆ 1719ی پێش زایین فەرمانڕەوایەتی دەکرد.
لێکۆڵەر و نووسەری بواری مێژوو و شوێنەوار سیل چێنکەر لەمبارەیەوە دەڵێت: تیمی ئێمە ماوەی 13 ساڵە لێکۆڵینەوە لە قەڵاکانی ناوچەی ئەندرین دەکات و لە ئەنجامدا بۆمان دەرکەوتووە کە ئەم ناوچەیە، هەمان ئەو ناوچەیەیە کە چەندین شارستانییەتی تێدا ژیاوە، هەروەها وەک ناوەندێکی بازرگانی ناسراو بووە. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی 2023-12-10 -baskurd.basnews.com
کاتی تۆمارکردن: 2023-12-11
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 284

شاری مێژووپی زاخیکۆ

20220619210121419138=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

دۆزینەەی نوێ : کوردستان لانکەی شارستانیەتە
بەهۆی کەمبونەوەی ئاستی ئاوی ڕوباری دیجلە لە دهۆک شارێکی مێژووپی بەناوی (زاخیکۆ) دەرکەوتووە، ماوەی چەن ساڵێکە کە مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ 3800 ساڵ بەر لە ئێستا، تیمە کوردی و ئەلمانیەکان بەردەوامن لە کارکردن تێیدا. تا ئستا چەندین پارچە نوسین وشوێنەواری گرنگ دۆزراونەتەوە.
ئەو شارە مێژووی بۆ ماوەی دەسەڵاتی ئیمپراتۆری میتانی دەگەڕێتەوە کە میتانیەکان بە باپیرانی کورد دادەنرێن لە ڕۆژئاوای کوردستان و بەشێکی باشوری کوردستان فەرمانڕەواییان کردووە لە هەزارەی دووەمی پ، ز پایتەختەکەیان ناوی (واشکوکانی) بووە لە نزیک سەرێکانی ئێستا.
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شارۆچکە
شار و شارۆچکەکان: دهۆک
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | Farhad.archaeologist
کاتی تۆمارکردن: 2022-06-19
ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 285

شاری مێژووی بغستانە لە داوێنی چیای بێستوون هەڵکەوتووە

2016032315013913090 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

دوکتور مەهدی ڕهبەر، کەونارناس بە هەواڵدەری ئیرنای ڕایگەیاند، بەپێی ئەو لێکۆڵینەوانەی کە کراوە ئەگەر ئەوە هەیە شاری مێژووی بغستانە لە ناوچەی پارتی لە داوێنی چیای بێستون هەڵکەوتبێت.
ئەو کەونارەناسە وتیشی، هێندێ ئاسەواری ڕێگاوبان کەلە ڕۆژهەڵاتەوە بۆ ڕۆژئاوای چیای بغستان کێشراوە لە بناری چیای بێستون وەبەرچاو دەکەون.
بغستانە بە مانای پێگەی خودا دێت و بە یەکێک لە ئاساوارە مێژووییەکانی سەردەمی ئەشکانییەکان دێتە ئەژمار.
یونانییەکان بغستانە بە بگستانە ناو دەبەن.
بەپێی سەرچاوە مێژووییەکان شاری بغستانە لە نێوان کەمبادنە (کرماشان) و کەنگوبار (کەنگاوەر) هەڵکەوتووە و لە دەوروبەری ئەو شارەش ژمارەیەکی زۆر لە پەیکەری داریووشی هەخامنشی بوونی هەبووە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شار

شار و شارۆچکەکان: کرماشان

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی کوردیا

کاتی تۆمارکردن: 2016-03-23

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 286

شاری مێژوویی حەسەن کێف لە کوێیە؟

2022101108295943909 7=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

لە ماوەی چەند ساڵی ڕابردوودا حکوومەتی تورکیا دەست کردووە بە خاپوورکردن و تێکدانی یەکجاریی شوێنەوارەکانی شاری حەسەن کێف لە پارێزگای باتمانی باکووری کوردستان.
ئەم شارە کە خاوەن مێژوویەکی دوانزە هەزار ساڵەیە و زۆربەی سەردەمە مێژوویەکانی ئەم ناوچەیەی لەخۆ بینیوە و دەتوانین بڵێین یەکێکە لە کۆنترین شارە کوردییەکانی کوردستانی گەورە کە لە هەر سەردەمێکدا شوێنەوارێک تێیدا بە جێ ماوەتەوە.
حکوومەتی تورکیا هۆکاری تێکدان و ڕووخانی ئەم شوێنەوارانەی بۆ درووستکردنی بەنداوی ئیلی سو گەڕاندووەتەوە کە ئەم بەنداوەش بەشێکە لە گەورە پرۆژەی گاپ کە زۆربەی بەشەکانی ئەم پرۆژەیە لە شارەکانی باکووری کوردستان جێبەجێ دەکرێن.
بەپێی ئەو بەڵگە مێژوویی و شوێنەواریانەی، کە تا ئێستا دۆزراونەتەوە، بۆمان دەردەکەوێت، کە حەسەن کێف بە مێژوویەکی 10 هەزار ساڵەوە، یەکێکە لەو شارانەی، کە بەدرێژایی مێژوو ژیان تێیدا بەردەوام بووە و گۆڕینی سیستەمی دەسەڵاتداری و حوکمڕانی نەیتوانیوە خەڵکی ئەم ناوچەیە لە شارەکەیان دەربکا.
ئەم شارە لە هەزارەی سێیەمی پێش زایین، بەشێک بووە لە شارستانیی خوریەکان، کە ئەوانیش بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن.
لە ساڵەکانی 1800-1750پێش زایین، لە دەقە بزماریەکانی ماری بە (ییلانسورا) ناوی هاتووە، کە شارێکی گەورە لەنزیک ڕووبارێکی گەورە بووە، کە مەبەستی لە ڕووباری دیجلەیە.
لە سەردەمی میتانییەکان، واتا 1500ساڵ پێش لەدایکبوونی عیسای مەسیح، ئەم شارە یەکێک بووە لە شارە گرنگەکانی ئەو سەردەمە و نزیک بووە لە پایتەختی میتانییەکان، کە شاری (واشکونی) بووە.
لەپاش ئەوەی دەسەڵاتداری ئاشوورییەکان لە ساڵی612ی پێش زایین لەلایەن پاشای ماد (کیکسار- کەیخۆسرەو) کۆتایی پێ دێت، ئەم شارە گرنگییەکی زیاتری پێ دەدرێت، نموونەی ئەم گرنگی پێدانە لە درووستکردنی چەندین ئەشکەوتی گەورە و گرنگ لەناو دڵی چیاکانی حەسەن کێف دیارە کە ئێستاش هەر وەک خۆیان ماونەتەوە و سیمای شارەکەیان جوانتر کردووە.
لەپاش ڕووخانی میدییەکان، ئەم شارە دەکەوێتە ژێر دەسەڵاتی ڕۆمانەکان و دەبێتە بەشێک لە جیوگرافیی دەسەڵاتداری ڕۆمانەکان و لە سەرچاوەکان بە (کیفا) ناوی دەهێنن، لەم سەردەمە شارەکە پێشکەوتن و ئاوەدانیی زیاتر بەخۆیەوە دەبینێت، وەک درووستکردنی چەندین پرد لەسەر ڕووباری دیجلە، کە پاشماوەکانی هەتا ئێستا ماونەتەوە.
لە ساڵی 363 زایینی، بەهۆی شەڕی (سامرا) و کوژرانی (جولیان) ی پاشای ڕۆمانییەکان، ئەم شارە کەوتە ژێر دەستی ساسانییەکان کە ئەویش بەپێی داوای پاشای ساسانی (شاپووری دووەم) بوو بۆ وازهێنانەوەی ڕۆمانییەکان لە هەندێ لەو ناوچانەی، کە لەژێر دەستیاندا بوون.

ئامادەکردنی: سارا سەردار
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت
جۆری شوێن / شوێنەوار: پرد
جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو
جۆری شوێن / شوێنەوار: تێکدانی شوێنەوار
جۆری شوێن / شوێنەوار: دەروازە
جۆری شوێن / شوێنەوار: شار
جۆری شوێن / شوێنەوار: ڕووبار، تاڤگە و بەنداو
سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان: ماردین
وڵات: باکووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | Baskurd.basnews.com
کاتی تۆمارکردن: 2022-10-11
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 287

شارێکی کۆنی ئاشووری لە هەولێر دۆزرایەوە

2015092822584112724 4=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

تیمێکی زانکۆی لیۆن ی فەرەنسی بە هاوکاری لەگەڵ بەڕێوەبەرایەتی شوێنەواری هەولێر، ئەنجامی لێکۆڵینەوەکانی کارکردنی وەرزی سێیەمی خۆیان ڕاگەیاند و ئەوەیان خستەڕوو، کە زۆر شتیان بۆ دەرکەوتووە، لەوانە بەپێی لێکۆڵینەوەکە گردی شەمامک شارێکی کۆن و زۆر گرنگ بووە لە ئیمپراتۆریەتی ئاشووری ناوەڕاست.

لە کۆنگرە ڕۆژنامەوانییەکەدا ئەوەش خرایەڕوو ئەو گردە پایتەختی ئیمپراتۆریەتی ئاشوری بووە، بەپێی ئەو لێکۆڵینەوانەی لە وەرزی سێیەمی کارکردندا ئەنجامدراون، دەردەکەوێت مێژووی ئەم گردە بۆ1400 ساڵ پێش زایین دەگەڕێتەوە، هەر لەوێدا پاشماوەی شارێکی کۆن دۆزراوەتەوە، کە مێژووەکەی بۆ 300 ساڵ پێش زایین دەگەڕێتەوە.

لەمیانی لێکۆڵینەوەی ئەو تیمانەدا کۆمەڵێک پارچەو پاشماوەی بیناسازی دۆزراوەتەوە کە مێژووەکەیان دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی ساسانیەکان، 10 پارچەی بەرد و12 خشت دۆزراوەتە، لەگەڵ10 پارچە کەلوپەلی جوانکاریی ئافرەتان، وەک ملوانکە و بازن، هەروەها 8 گۆزەی بچووک دۆزراوەتەوە کە لەسەر شێوەی ئاژەڵ دروستکراوە.

پێش ئەوەی لێکۆڵینەوەی تێدا بکرێت، لە ڕێگەی مانگی دەستکردەوە دەرکەوتووە کە ئەو شوێنە (گردی شەمامک) ناوچەیەکی شوێنەوارییە و دەستیان بە لێکۆڵینەوە کردووە تێیدا.

لە کۆنگرە ڕۆژنامەوانییەکەدا ئۆلفەر دواوۆلت، سەرۆکی تیمی زانکۆی لیۆنی فەرەنسی، گووتی: کوردستان شوێنەواری زۆر مێژووپی تێدایە، کە دەتوانین بڵێین مرۆڤایەتی لەوێوە دەستیپێکردووە، ناوچەی زۆر کۆنی تێدایە کە خزمەت بە مێژووی مرۆڤایەتی دەکات نەک تەنها کوردستان.

دواوۆلت داوای لە حکومەتی هەرێمی کوردستان کرد، زۆر گرنگی بە ناوچە شوێنەوارییەکان بدات، بۆ ئەوەی ئەو ناوچە شوێنەوارییانە چیدیکە نەفەوتێن و گوتی گرنگی مێژووپی خۆیان هەیە.

بەپێی ئامارێکی سەرەتایی زیاتر لە 1500 شوێنەواری مێژووپی لە پارێزگای هەولێر هەن، ئەم شوێنەوارانە مێژووی جیاوازیان هەیە، کۆنترینیان بۆ 7000 ساڵ پێش زایین دەگەڕێتەوە، کە دەکەوێتە گردی پێنج حەسارۆک و ئێستا تیمێکی یۆنانی کاری تێدا دەکەن.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شار

شار و شارۆچکەکان: هەولێر

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2015-09-28

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 288

شوێنەواری (زریمۆک) پەرستگای ئایینی و تایبەت بە شووشتنی تەرمی مردووەکان

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20220831095907431194

شوێنەواری زریمۆک، یەکێکە لە شوێنەوارە گرنگەکانی دەڤەری بارزان، سەرەڕای ئەوەی مێژوویەکی کۆنی هەیە، کەچی تا ئێستا کاری هەڵکۆڵین و کنە و پشکنینی شوێنەوارپی بۆ نەکراوە.

ئەم شوێنەوارە دەکەوێتە قەراغ ڕووباری بلێ لە دەڤەری بارزان، لە سنووری قەزای مێرگەسۆر، 120 کیلۆمەتر لە ناوەندی پارێزگای هەولێر دوورە، مێژووی ئەم شوێنەوارە بۆ چەند هەزار ساڵ لەمەوبەر دەگەڕێتەوە، بۆ زانیاری تەواو لەسەر دیاریکردنی مێژووەکەی پێویستی بە کاری هەڵکۆڵین و کۆکردنەوەی زانیاری هەیە کە لە بەرنامە و پلانی شوێنەوار دایە.

سۆران ئەمیر، بەڕێوەبەری شوێنەواری مێرگەسۆر، لە دیدارێکی (باسکورد) ئاشکرای دەکات، لە سنووری قەزای مێرگەسۆر زیاتر لە 200 شوێنی شوێنەوارپی بە فەرمی تۆمارکراون، چەندین شوێنی دیکەش هەن پێویستیان بە ڕووپێوی شوێنەواری هەیە بۆ ئەوەی لە داهاتوو تۆمار بکرێن، یەکێک لەو ناوچە گرنگانەش شوێنەواری (زریمۆک)ە.

بەڕێوەبەری شوێنەواری مێرگەسۆر، لە بارەی گرنگی و پلانەکانی بەڕێوەبەرایەتییەکەیان بۆ ئەم شوێنەوارە، تایبەت بە (باسکورد)ی ڕاگەیاند : یەکێک لەو شوێنەوارانەی لە سنوورەکەمان بە فەرمی تۆمارکراوە شوێنەواری (زریمۆک)ە، کە دەکەوێتە سەر ڕووباری بلێ لە سنووری ناحیەی بارزانی سەر بە قەزای مێرگەسۆر و لە ڕیزبەندی شوێنەوارەکانی بەڕێوەبەرایەتی گشتی شوێنەواری دایە، ئەم شوێنەوارە هەمووی وەک جۆگەلە و ئاوەڕۆیە، لەناو بەردی قەراغ ڕووبارەکە هەڵکەندراوە بۆ دانانی تەرمی مردووان و ڕێڕەوی تایبەتیان هەیە تا ئاویان تێکەڵی یەکتر نەبێت، هەروەها لە ناوەڕاستی ئەم شوێنەوارە شوێنێکی قووڵ هەیە، دوای شۆردنی مردووەکان ئاو لەوێ کۆکراوەتەوە، لەگەڵ ئەوەشدا شوێنی شووشتنی (پیاوان و ئافرەتان و منداڵان) جیاواز بووە، هەروەها (زریمۆک) جگە لە شوێنی تایبەت بە شووشتنی مردووەکان، پەرستگا و شوێنی ئایینی بووە. ئەم شوێنەوارە تایبەتمەندیی زۆری هەیە و پێویستە گرنگی پێبدرێت، بۆ ئەوەی زیاتر زانیاری لەسەر ئەم شوێنەوارە بخەینەڕوو پێویستیمان بە کاری هەڵکۆڵینی شوێنەوارپی هەیە.

دەشڵێت: لەم چەند ساڵەی ڕابوردوودا لەگەڵ تیمێکی شوێنەوارناسانی زانکۆیەکی ئەڵمانی، سەردانی شوێنەواری (زریمۆک)مان کرد، ئەوان سەرسامی خۆیان بەو شوێنەوارە دەربڕی و لەبارەی شوێنەوارەکە بیرۆڕای جیاوازیان هەبوو، پێیان وابوو بۆ دروستکردنی باڵەخانە و پەرستگا و پرس و ماتەمەکان بەکارهاتبێت.

سۆران ئەمیر، بەڕێوەبەری شوێنەواری مێرگەسۆر، ئەوەشی گوت: لە سنووری قەزای مێرگەسۆر تا ئێستا زیاتر لە 200 شوێنی شوێنەوارپی تۆمارکراون، بەڵام پێشبینی دەکرێت چەندین شوێنەواری تر لەم سنوورە بوونیان هەبێت، کەچی بەهۆی ئەنجام نەدانی ڕووپێوی شوێنەوارپی تا ئێستا کەمترین شوێنەوار لەم سنوورە تۆمارکراون.

بە گوتەی بەڕێوەبەری شوێنەواری مێرگەسۆر، تا ئێستا لە لایەن شوێنەوارناسە جیهانییەکان و بە هاوکاری حکوومەتی هەرێمی کوردستان و بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی شوێنەوار، تەنها کاری هەڵکۆڵین بۆ شوێنەوارەکانی (ئەشکەوتی شانەدەر و زەڤیا چەمێ) کراوە و توانراوە چەند پارچە شوێنەوارێک و ئێسکەپەیکەری مرۆڤ بدۆزرێنەوە، هەروەها لەلایەن تیمی زانکۆی کامبریجی بەریتانی، لە ئەشکەوتی شانەدەر کاری هەڵکۆڵین بەردەوامە، بەڵام لە پلان و بەرنامەماندا هەیە بە هاوکاری تیمە

شوێنەوارە بیانییەکان کاری هەڵکۆڵین لە زۆربەی شوێنەوارەکانی سنوورەکەمان ئەنجام بدەین، بەڵام ئەم جۆرە کارانە کەمێک لەسەرخۆ بەڕێوەدەچن و دۆزینەوەی مێژووی شوێنەوارێکی هەزار ساڵە ئەرک و ماندووبوون و خەرجی زۆری پێویستە.
ئامادەکردنی: سارا سەردار
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: چەم
جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان
جۆری شوێن / شوێنەوار: ڕووبار، تاڤگە و بەنداو
شار و شارۆچکەکان: مێرگەسوور
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری باسکورد - 2022-08-31
کاتی تۆمارکردن: 2022-08-31
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 289

شوێنەواری تەرمی ژنێک کە 1800 ساڵ لەمەوبەر مردووە لە مۆزەخانەی دهۆک

2023041021595248125 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

گۆڕێک کە نزیکەی 1800 ساڵ پیش 2023 ئێستا تەرمی ئافرەتێکی تێدا نێژراوە و لە ئێستادا لە مۆزەخانەی نیشتمانیی دهۆکە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-04-10

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 290

شوێنەواری حەوشکورووو

2023051013120248895 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

یەکێک لە شوێنەوارە کۆن و مێژوویییەکانی دەڤەری گەرمیانە کە لە ئێستادا بەشێکی زۆری ڕووخاوە و تەنیا بەشێکی بچووکی بە نیوە ساخی ماوەتەوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد

شار و شارۆچکەکان: کەلار (گەرمیان)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان؛ فەیسبووک؛ یەیجی (JAMAL JAMEL) ڕۆژی 2023-05-10

کاتی تۆمارکردن: 2023-05-10

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 291

شوێنەواری خانا ئێزی

2021021214141439125 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

شوێنەواری خانا ئێزی، دەکەوێتە نزیک پەرستگەی لالش بە دوورپی نزیکەی کیلۆمەترێک. ئەم باڵەخانە مێژووییە پێکهاتووە لە سێ بەش، بەشی یەکەمی، تەلارێکە پێش بەجێهێشتنی بە ڕێڕەوێک دەگەیتە هۆڵەکە.
ئەم هۆڵە بە شێوازی یەک پارچە درووست کراوە و لە ناوەندی باڵەخانەکەدا چەندین ستوون هەن بۆ ڕاگرتنی میچەکەی، کە بە شێوازی گۆمبەزی بەرز درووست کراوە. ستوونەکان، کە لە تاشە بەردی گەورە درووست کراون و لە بەشی سەرەوەی بە زیادکردنی بەردی بچووک، دیزاینێکی ئەندازەیی جوانی بەخۆیەوە گرتووە.
بەشی دووەمی شوێنەوارەکە پێکهاتووە لە دوو ژووری بچووکتر. لە یەکێک لە ژوورەکان ڕێگایەکی سەرەکی بۆچوونە ژوورەوە بۆ ناو باڵەخانەکە هەیە، بەڵام بەشێک لە دیوار و میچەکەی ڕووخاوە و لەلایەن هاوولاتییانەوە بە پارچە ئاسن و دار ڕاگیراوە، بەڵام ئەگەری ڕووخان و تێکچوونی زۆرە.
لە پشت ئەم بەشە، ڕێڕەوێک هەیە، کە بەشێکە بۆ گەیشتن بە هۆڵە سەرەکییەکە، کە ئەمیش بەهۆی ڕووداوە سرووشتییەکانەوە، بەشێک لە دیوارەکەی ڕووخاوە.
لەناو بەشە سەرەکییەکەی، کە هۆڵێکی گەورەیە، بۆ گەیاندنی ڕووناکی بۆ ناوەوەی بیناکە سوودیان لە درووستکردنی پەنجەرە بە شێوازی چوارگۆشە وەرگرتووە، کە ئەویش بە شێوازی چوارگۆشە دانانی بەردەکان و درووستکردنی بۆشایی لەناو دیوارەکان درووست بووە، لە هەر دیوارێک نزیکەی دوو تا سێ پەنجەرە هەیە.
بە گوتەی شوێنەوارناسان و بەڵگە مێژووییەکان، تەمەنی ئەم شوێنەوارە بۆ سەردەمی سۆمەرییەکان، واتا نزیکەی پێنج هەزار ساڵ پێش ئێستا دەگەڕێتەوە و شوێنێک بووە کە لە سەرەتا وەک پەرستگەیەکی ئایینی بەکار هاتووە، بەڵام دواتر بۆ میوانداریکردنی بڕوادارانی ئایینی ئێزدی، کە لە شوێنە جیاوازەکانەوە، بەتایبەت لە هیندستانەوە بۆ لالش، لە کاتی بەڕێوەچوونی مەراسیمی جەژنی جەمای دەهاتن، درووست کراوە. باسێکیش هەیە دەڵێ: ئەم شوێنەوارە دواتر وەک مەڵبەندێکی ئایینی بۆ ڕاستکردنەوەی تێکستە ئایینییەکان بەکار هاتووە.
خەڵکی بەتەمەن و پیاوە ئایینییەکانی ئێزدی پێیان وایە، کە خانا ئێزی یەکێکە لە دەگمەنترین شوێنەوارەکانی ئێزدییەکان، کە وەک خۆی ماوە و دەستکاری نەکراوە.
ئەم شوێنەوارە دەگمەن و دێرینە، ئێستا وەک شوێنی ڕاگرتنی مەڕ و ماڵات بەکار دێت و ئەمە ئەگەری ڕووخان و تێکچوونی زیاتر دەکات، گرنگییەکەی وا دەخوازێت کە لایەنە پەیوەندارەکان بایەخی زیاتری پێبدەن.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: خانوو

سەدە: سەدەی 13 (1200- 1299)

شار و شارۆچکەکان: شنگال

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری باسنیوز - 2021-01-18

کاتی تۆمارکردن: 2021-02-12

ناوی تۆمارکار: راوێژ فەرهاد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 292

شوێنەواری خنس

20230329130040478473=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

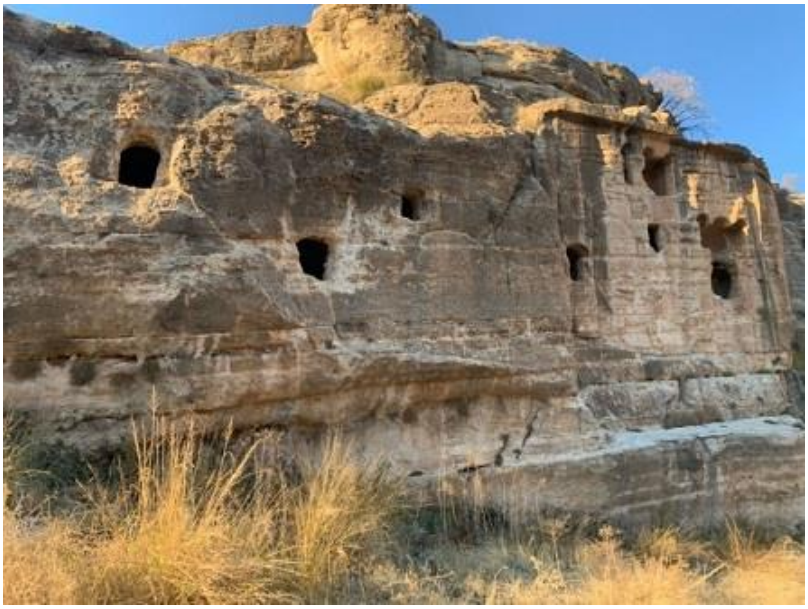

ناوی شوێنەوار: خنس
هەڵکەوتەی جۆگرافیایی: دهۆک

شوێنەواری خنس، دەکەوێتە 13 کیلۆمەتریی باکووری ڕۆژهەڵاتی شارەدێی شێخان لە پارێزگای دهۆک و ئەم شوێنەوارە یەکێکە لە گەورەترین و بەناوبانگترین شوێنەوارەکانی کوردستان و ئێراق کە لە دۆخی پاراستنی خراپدایە.
مێژووی شوێنەواری خنس، بۆ سەردەمی ئاشوورییەکان و پاشا سەنحاریب (705 -681) پ. ز دەگەڕێتەوە، لەناو بەڵگە مێژووییەکاندا وا هاتووە کە خنسی شوێنەواری، هاوینەهەواری پاشا سەنحاریب بووە کە بۆ ماوەی بیست و چوار ساڵ دەسەڵاتداریی کردووە.
بەهۆی جیاوازیی جۆگرافیایی ناوچەکانی کوردستان لەگەڵ ناوچەکانی دیکەی ئێراق وەک نەینەوا و مووسڵ، کوردستان سەرچاوەیەکی باش بووە بۆ ڕاکێشانی ئاو بۆ ناوچەکانی تری ئێراق، هەر بۆیە سەنحاریی ئاشووری ئەم شوێنەی وەک سەرچاوەیەک بۆ ڕاکێشانی ئاو بەرەو نەینەوای پایتەختی ئاشورییەکان بەکار هێناوە.
ئەم شوێنەوارە پێکهاتووە لە تابلۆیەکی بەردینی گەورە کە لەناو دڵی چیا هەڵکەنراوە و وێنەی چوار کەسی تێدایە، هەروەها لەم شوێنەوارەدا چوار ئەشکەوت درووست کراوە کە دەکەوێتە ناو تابلۆ شوێنەوارییەکەوە. لە بەشی سەرەوەی ئەم تابلۆیە شوێنەوارییەدا پەیکەری شێرێک درووست کراوە کە دەڕوانێتە دەشت و ئاوەکەی بەرانبەر شوێنەوارەکە، بەڵام بەشێک لەسەر و ملی شێرەکە لێ کراوەتەوە و بڕدراوە و ئەو بەشەکەی دیکەشی کە ماوە، بەهۆی هۆکارە سرووشتییەکان وەک باران و با، (کە لە هۆکارە سەرەکییەکانی تێکدانی شوێنەوارن) ، تێکچووە و هەموو بەشی شوێنەوارەکە، پاشماوەی تێکدان و بەرکەوتنی فیشەکی پێوە دیارە.
کەمێک خوارتر لە تابلۆ شوێنەوارییەکە، کاتێک دەڕوانێتە تەنیشت ئاوەکە، پارچە بەردێکی گەورە دەبینین کە نەخشێکی تایبەت و بەناوبانگی مێژووییە واتە گای باڵدارە، بەڵام بەداخەوە ئەم بەشە لەو نەخشە شوێنەوارییە گەورەیە لێ بووەتەوە و کەوتووەتە خوارەوە لای پارچە بەردە سرووشتییەکانی دیکەی تەنیشت ئاوەکە، بۆیە خەڵکانی سەردانکەر زۆر بە ئاسانی دەتوانن سەرکەونە سەر بەردەکە و بەو شێوەیە زەرەری زیاتری پێ دەکەوێت، هەر بۆیەش لە چەند ساڵی داهاتوودا دەبێ چاوەڕێی نەمان و زیاتر تێکچوونی ئەم پارچەیەش بکەین ئەگەر حکوومەت بە هانایەوە نەیەت و نەیگوازرێتەوە بۆ شوێنێکی گونجاو و پارێزراو.
ئەم شوێنە مێژووییە کە لە زۆربەی سەرچاوە مێژووییەکاندا وا ناسێنراوە کە بۆ سەردەمی دەسەڵاتداریی دەوڵەتی ئاشوری دەگەڕێتەوە، لەڕاستییدا لە سەردەمی دەسەڵاتدارییە کوردەکان وەک میتانی دەروست کراوە، بەڵام چونکە بە دەستووری پاشای ئاشووری بووە، بۆیە وا تۆمار کراوە.
لەبارەی سەردەمی دەسەڵاتداری میتانییەکانەوە دەبێ بڵێین کە ئەم زنجیرە پاشایەتییە، دەسەڵاتدارانی کوردی نیشتەجێی ئەو

دەڤەرە بوون کە هاوسەردەم بوون لەگەڵ حوکمڕانیی ئاشوریەکان کە دەسەڵاتی فراوانتریان هەبوو لەچاو میتانییەکان، بۆیە لە زۆربەی سەرچاوەکاندا لەجیاتیی دەسەڵاتداریی کوردییەکان، باس لە سەردەمە ئاشووریەکان دەکرێت کە ئەمەش هۆکارێکی خراپە بۆ نەناسینی مێژووی تایبەت بە خۆمان وەک کورد.
لەبارەی ئەو ئەشکەوتە بچووکانەی کە لەناو دڵی ئەم شوێنەوارەدا درووست کراوە، شوێنەوارناسان زانیاری ئەوەمان دەدەن کە بەهۆی تێپەڕینی کات و گۆڕانکارییە ئایینییەکان واتە گەشەسەندنی ئایینی زەردەشتی لە ناوچەی میتانییەکان و دواتر بڵاوبوونەوەی ئایینی کریستیانییەت، کۆمەڵێک ئەشکەوت، یان ناوسک لە قەدچیاکان درووست کراوەن کە وەک شوێنی پیرۆزی ئەو ئایینە بوون. ناوسک شوێنێکە وەک ئەشکەوتی بچووک و تایبەتە بە ناشتنی مردوو لە ئایینی زەردەشتی، هەروەها بەکارهێنانیان وەک شوێنێکی پیرۆز بۆ نوێژ و خەڵوەتگەی ئایینی تایبەت بە ئایینی کریستیان بەکار هاتووە.
لەسەر دیوارەکانی ئەم شوێنەوارە دوو شێوازی خەت و نووسین بە کار هاتووە، خەتی هیرۆگلیفی و بزماری، لە نووسینە هیرۆگلیفییەکە، باس لە پێوەندیی دەوڵەتی میتانی لەگەڵ وڵاتی میسر دەکات کە لەو کاتەدا پێوەندییەکی دیپلۆماسییان هەبووە، بەڵام ئەم نووسینە هیرۆگلیفییەکە لەناو چووە و نەماون.
نووسینە بزماریەکە کە لە 63 دێڕ پێکهاتووە کە دابەش کراوەتە سەر سێ بڕگەدا ئەم بەردە نووسراوانە بە دەستووری پاشا سەنحاریب نووسراوە و لە یەکەمینیان باس لە خواوەندە گرنگەکانی دەوڵەتی ئاشووری و گرینگییان لە پاراستنی دەوڵەتی ئاشووری دەکات. لە بڕگەی دووەمدا باس لە گرنگیی پرۆژەی ئاوی خنس دەکرێ کە پاشا سەنحاریی ئاشووری چۆن لەوێوە ئاوی ڕاکێشاوە بۆ نەینەوای پایتەختی ئاشوریەکان. سێیەم بڕگە باسی هێرشی دەوڵەتی ئاشوور بە سەرکردایەتیی ئەسەرحەدوونی کوری سەنحاریب بەسەر بابلییەکان دەکات.
لەبارەی ناوی خنسەوە، پسپۆڕان وا دەڵێن کە: ناوی خنس لە سەرچاوە بزماریەکانی سەردەمی ئاشووری و میتانی بە شێوەی خەناسو، یان خەراسو هاتووە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت
جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا
جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو
جۆری شوێن / شوێنەوار: تێکدانی شوێنەوار
جۆری شوێن / شوێنەوار: چیا
جۆری شوێن / شوێنەوار: چەم
سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان: دهۆک
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی باسنیوز - 2021-02-27
کاتی تۆمارکردن: 2023-03-29
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 293

شوێنەواری دەربەندی ڕانیە لە ژێر مەترسی لەناوچوونداید

2017081709342296104=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

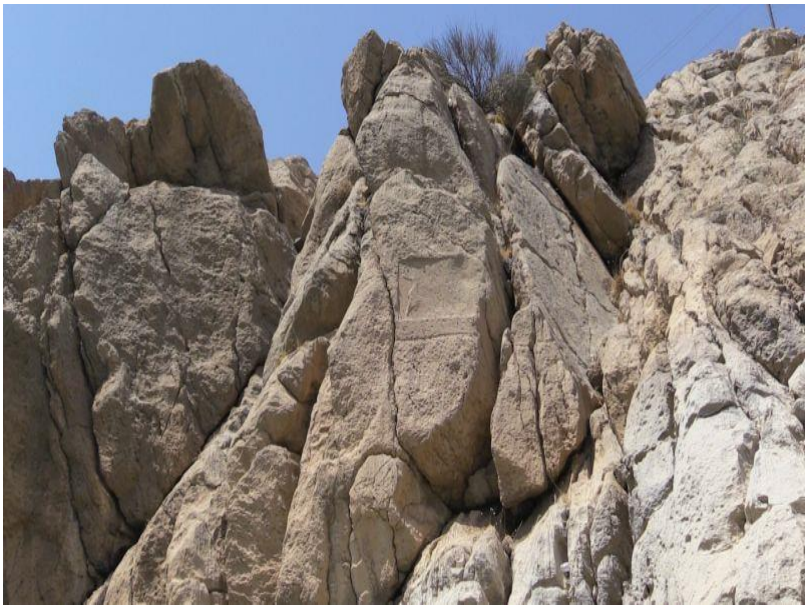

لە دەربەندی ڕانیەدا بەهۆی دروستکردنی پرۆژەیەکەوە مەترسی لەناوچوونی شوێنەوارێکی مێژوویی دەکرێت، مێژووناسان-یش نیگەرانن لە نەپاراستنی شوێنەوارە مێژوویەکان و داوا دەکەن کە حکومەت و لایەنە پەیوەندیدارەکان ئاوڕ لەو شوێنەوارانە بدەنەوە.

بەهۆی دووساید کردنی ڕێگای دەربەند- قەڵادزێ لە دەربەندی ڕەمکان، کە بە دەربەندی ڕانیە دەناسرێت و هەردوو شارۆچکەی ڕانیە و قەڵادزێ لە یەک جیادەکاتەوە، مەترسی لەناوچوونی بەردێکی داتاشراو دروستبووە، کە مێژوویەکەی بۆ سەردەمی دەسەڵاتدارێتی ئەکەدییەکان دەگەڕێتەوە.

ئاوات سەید ئەحمەد، هەڵگری بڕوانامەی ماستەر لە مێژوو سەبارەت بە بەردی داتاشراوی دەربەندی ڕەمکان بۆ ڕۆژنیوز وتی: نەخشی داتاشراوی دەربەندی ڕەمکان بریتیە لە تابلۆیەکی داتاشراو، کە درێژیکەی 130 سانتیمەتر و پانیەکەشی 80 سانتیمەتر دەبێت، لە ناو ئە و تابلۆیەدا وێنەی دوو پادشا هەیە وێنەی پاشایەکیان بە هۆکاری سروشتی تاڕادەیەک سڕاوەتەوە و تەنیا وێنەی ئە و پادشایە دیارە کە ڕووی لە پشدەرە.

ئاوات، لەسەر ئەو تابلۆیە زیاتر وتی: ئە و وێنەیە مێژوویەکی دوور و درێژی هەیە و بە پێی هەندێک لە شوێنەوارناسان مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی دەسەڵاتدارێتی ئەکەدییەکان نزیکەی 2300 ساڵ پێش زاین، لەئێستادا بەهۆی دووسایدکردنی ڕێگای دەربەند - پشدەر مەترسییەکی زۆر لە سەر ئە و تابلۆیە هەیە، پێشبینی دەکرێت بەهۆی تەقینەوەی ڕێگاکە زیان بە و تابلۆیە بگات، بۆیە، لە ئەگەری لەناوچوونی ئە و بەردە داتاشراوە، حکومەتی هەرێم بەرپرسیارە.

ئەو مێژووناسە، لە کۆتایی قسەکانیدا ڕایگەیاند: ئە و شوێنەوارە لە هەر شوێنێکی جیهان بوایە تا ئێستا ڕێگەی تایبەتی بۆ دەکرا و وەک شوێنێکی مێژوویی و گرنگ سەیر دەکرا، جگە لەوە تا ئێستا تابلۆیەک، کە ئاماژە بە مێژووی ئە و بەردە بکات نەنوسراوە، ئێمە پێمان وایە خەم ساردییەکی زۆر بەدی دەکرێت لە پاراستنی ئە و شوێنەوارە، پاراستنی ئە و شوێنەوارانە ئەرکی هەموومانە و گوزارشت لە مێژووی کۆنی کورد دەکات.

هەروەها، پرۆفیسۆر عیماد عەبدولقادر، لە زانکۆی ڕاپەرین بەشی مێژوو، بە ڕۆژنیوزی وت: دەربەندی ڕەمکان، کە کەوتووەتە سەر زێی بچوک و بەرزییەکەشی 25 مەتر دەبێت، بۆیە ئێمە وەک خەمخۆرانی وڵات و هەست کردن بە بەرپرسیارێتی و ئەرکی خۆمان هەستمان بەوە کرد، کە لایەنی پیوەندیدار لە و بابەتە ئاگادار بکەینەوە، چونکە گەلی کورد بە و ناسنامەیە بە ناوبانگە ئەگەر شوێنەوارەکان نەمێنن ئەوا ناسنامەی کوردیش نامێنیت هەموو کەسیش ئەوە دەزانێت، کە گەلی کورد لە کۆنترین گەلانی ناوچەکەیە.

2017-08-17

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ڕووبار، تاڤگە و بەنداو

شار و شارۆچکەکان: ڕانیە (ڕاپەڕین)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی ڕۆژنیوز - 2017-08-17

کاتی تۆمارکردن: 2017-08-17

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 294

شوێنەواری شوێنی مۆم یان ئاگر لە مۆزەخانەی دهۆک

2023041022284048127 7=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

شوینەواری شوێنی مۆم یان ئاگر کردنەوە کە بۆ ڕووناکی ماڵ یان پەرەستگە بەکار هاتووە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-04-10

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 295

شوێنەواری مێژووپی سەردەمی پارتێکان یان ئەشکانێکان

2014121213025078196=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

Detail of stucco column relief from Qalʿa-ye Yazdegerd, Kurdistan, Parthian period. Photograph courtesy of the Royal Ontario Museum, Toronto, Canada, no. QY76.A40.

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2014-12-12

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 296

شوێنەواری مێژووپی نیکرۆپۆلس لە گوندی دارا، کە دەکەوێتە نێوان شاری نسیبین و جزیرە لە باکووری کوردستان

2013121412374187251=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گوند

شار و شارۆچکەکان: جزیرا بۆتان

وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2013-12-14

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 297

شوێنەواری کۆنترین چێشتخانە لە باکووری کوردستان دۆزرایەوە

2023012723124946197 1=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

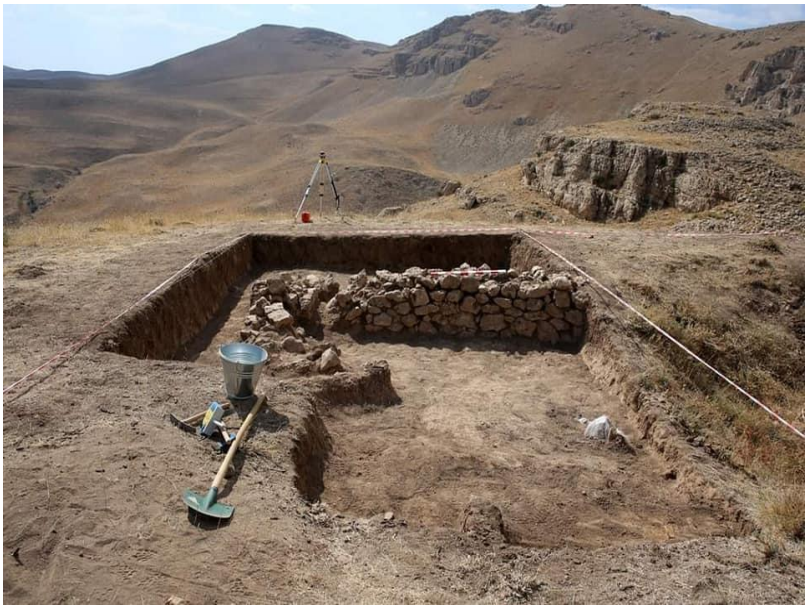

ناونیشانی بابەت: شوێنەواری چێشتخانەیەکی کۆن لە باکووری کوردستان دۆزرایەوە
لە میانی پڕۆسەی کنە و پشکنین لە قەڵای کەف سەر بە پارێزگای بەدلیس لە باکووری کوردستان، شوێنەواری چێشتخانە و چەند ژوورێکی خزمەت دۆزرانەوە، کە مێژووەکەیان دەگەڕێتەوە بۆ دوو هەزار و 700 ساڵ بەرلە ئێستا. قەڵای کەف لە سەردەمی دەوڵەتی ئورارتی، لە دامێنی چیای سوبحان لە بەدلیس درووستکراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

شار و شارۆچکەکان: بەدلیس

وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان؛ فەیسبووک؛ یەیجی (فرهاد ناصر) ڕۆژی 2023-01-25

کاتی تۆمارکردن: 2023-01-27

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 298
شوێنەوارە دێرینەکانی گوندی باشتەپە
2022030721034440749 7=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

شوێنەوارە دێرینەکانی گوندی باشتەپە

هۆشیار عەلی حوسێن
لەپەڕەی گوندی باشتەپە بڵاویکردۆتەوە

لە دێر زەمانەوە کۆنە هەواری گوند لە دامێنی گردی گەورە و دەوروبەری بووە، ئەمە بە گێڕانەوەی قەولی ئەو کەسە پیر و بەساڵاچوانەیە کە ئاردی تەمەنیان لەگەڵ مێژووی ئەم گوندە دابێژتووە، و ئەوانیش دەماودەم لە پیرانی پێش خۆیان وەرگرتوە.
دیسان هەر بە قەولی ئەوان ؛ گوند، قۆناغ بە قۆناغ جێگۆڕکێی کردوەو بە تێپەڕاندنی ڕۆژگار دوور کەوتۆتەوە تا لەو جێ و شوێنەی ئێستایدا گیرساوەتەوە. [دەوترێت هەواری ئێستا لەو کاتەوە دەستپێدەکات کە ئاغایانی دزەیی مرخیان لە گوند خۆشدەکەن، بەڵام بەشێک لە (سیان)ەکان بە پاڵپشتی کوێخا سادق و باب و باپیرانی ئەمە قەبوڵ ناکەن، و لە ئەنجاما ناخۆشیی دەکەوێتە نێوانیان و یەکانگیریی یەکتر دەبنەوە، سەرەنجام بەشێک لە سیانەکانی گوندی نزیک گرد جیادەبنەوەو قۆناغی ئێستای گوند بنیات دەنێن]. [بە پێی ناوەڕۆکی ژمارەیەک بەڵگەنامەی کۆنی سەردەمی عوسمانیی، ئێستاکە لە لای کاک (محمد سادق کوڕی حاجی حەسەنی کوێخا سادق قازیخانەیی) تەقەتکراوە و مێژووی هەندێکیان دەگەڕێتەوە بۆ کۆتایی ساڵی (1882) و سەدەی نۆزدە. باشتەپە (مەبەست لەوکاتەیە کە گوند لای گرد بووە) موڵکی باپیرانی کوێخایانی بنەماڵەی ناوبراو بووە کە بە بنەچە ئەوانیش بۆ خۆیان هەر خەڵکی ئێرە بوونە، و بەهۆی ئەو ناکۆکیە موڵکداریەی لەگەڵ ئاغاکان بوویانە چوونەتە قازیخانە دانیشتوونە].
بێگومان سەرجەمی ئەم گۆڕانکاریانەش لە وێرانەیی و سەرلەنوێ بونیادنانی گوندا کاتی زۆری خایاندوە...
(*) - شوێنەوارەکانی گوندی باشتەپە :
[1] گردی باشتەپە :
هەلکەوتی گوندی باشتەپە لەسەر نەخشەی جوگرافیایی دەکەوێتە سەر هێڵی (36) پانیی و هێڵی (44) درێژیی. یەکێ لەو ئادگارە شارستانیانەی کە مێژوویەکی دێرین بۆ گوند دەسەلمێنێت، گردی گۆرینە، کە لە کاتی خۆیدا ئەم ناوچەیە بەشێکبووە لە قەڵەمڕەوی ئیمپراتۆریەتی ئاشووری و کەوتۆتە ناوجەرگەی دەوڵەتەکە.
لە ئێستاشدا ؛ ئەم شوێنەوارە دەکەوێتە دەشتێکی کشتوکاڵیی بە پیت و دەوڵەمەند بە ئاو لە ڕۆژهەلاتیدا ئاورێژگەی ڕووبارێکی بە لادا تێپەڕ دەبێت، کە لە کۆتاییدا نزیک لە شارۆچکەی پردێ (ئاڵتون کۆپری) دەڕژێتە زێی بچووک. هەروەها دەکەوێتە دووری نزیکەی (34) کم، باشووری ڕۆژئاوای شاری هەولێر، و ڕووبەرەکەی بە چوار هێکتار، و بەرزیەکەی بە (25) مەتر مەزەندە دەکرێت.

لەم ساڵانەی دوایی و بە دروستی ساڵی (2013) لەسەر ڕەزامەندیی بەڕێوەبەرایەتیی گشتی شوێنەواری هەرێم، و هەروەها بەڕێوەبەرایەتی شوێنەواری هەولێر بە هاوبەشیی لەگەڵ نێردەیەکی (فەرەنسی) ی بۆ شوێنەوارناسی و ئارکیۆلۆژیا، کە لە لایەن وەزارەتی دەرەوەی فەڕەنساوە پەیوەندی گرێبەستەکە کراوە. کاری کنە و پشکنینی تێدا ئەنجامدراوە. ئەمەش دوای ئەوە دێت کە ساڵێک پێشتر واتە لە مایسی (2012)دا ڕووپێوێک لە ناوچەی هەولێر بە کۆمەکیی ڕێکخراوی(UMR) بە هاوکاریی بەشی شوێنەوار لە زانکۆی (صلاح الدین) ئەنجامدرا.
بە گوێرەی ئەنجامی ڕاپۆرتی زانیاریەکانی ئەو نێردەیەی لە سێ وەرزی جیاواز لە سێ ساڵەی ڕابردووی کارکردنیان لە گردەکە. تایبەت لەسەر ئەو یازدە گۆڕەی سەرگەرمی پشکنین و لێکۆڵینەوەی بوون. دەرکەوتووە ئەم گوندە پاشماوەی ئاوەدانیەکی کۆن و کەونارایە و ژیان و زیندەگیی تیایدا دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمانی کاشیەکان و دەوڵەتی ئاشووریی.
دۆزینەوەی پارچە سواڵەت و دێزە و گۆزە، تەنانەت پەیکەری کۆنی ئێسکی مرۆڤی دەورانی چەرخی ئاشووریەکان لە گرد، بۆخۆی، جارێکی تر ئەو ڕاستیە لەمەڕ مێژینەی گوندەکە ئاشکرا دەکات.
شایانی باسە، وەک ئاماژەی پێدراوە دروستبوونی گردەکە لە چەند چینێکی جیاواز پێکهاتووە، کە مێژووی کۆنترین چینی دەگەڕێتەوە بۆ هەزارەی چوارەمی پێش زایین، واتە شەش هەزار ساڵ بەر لە ئەمڕۆ. ئەمەش هاوتەریبە لەگەڵ هەمان ئەو مێژووەی کە بۆ گردی گوندی (دووسەرە) ی ناوچەی شەمامکی نزیک پیرداود سەلمێنراوە، سەبارەت بە پشکنینی چینی سەرەوەی ڕووکاری گردەکە و لەبەر ڕۆشنایی دەسکەوتەکانی توێژینەوەی تیمەکە کە کاری تێدا کراوە مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ سەدەی سێزدەهەمی پێش زایین، تا دەگاتە سەدەی پێنجەمی پێش زایین کە ئەم پێنج سەدەی دوایی بە ماوەی ئاشووریی نوێ (الفترة الآشورية الجديدة) لە مێژووی دەوڵەتی ناوبراودا دادەنرێت.
[2] گۆڕستانی نێوان ئاقاری گوندی (باشتەپە قازیخانە) :
هەرچەندە پاشماوەکانی ئەم گۆڕستانە لە شێوەی شوێنەوارێکی مێژووییی دێرینەدا دەرناکەوێت، و لە لایەن بەڕێوەبەرایەتیە گشتیەکانی شوێنەوار چ حکومەتی ناوەند، چ لە هەرێم تۆمار نەکراوە، ڕەنگە هۆکارەکەشی بۆ ئەوە بگەڕێتەوە گۆڕستانەکەو پاشماوەکانی قوڕساییەکی مێژووییی و قووڵی نەبێت بە بەراورد بەوەی کە لە گرد دۆزراوەتەوە.
دەماودەم لە زاری بە ساڵاوەچووەکانی باشتەپەییان بیستراوە ئەم شوێنە جاران ئاوەدانی بووە. بینا لەسەر ئەو قسەیە و دەرکەوتنی ئاسەواری بناغەی خانوو. بە دووریش نازانرێت ئێرە هەواری سەردەمانی کۆنی گوندی (قازیخانە) بووبێت کە ئێستاکێ خاکەکەی بووە بە مشکی و خۆڵەمێش. بەڵگەش دۆزینەوەی ؛ دەستار و گۆزە و پارچە تاسوقە و دەفری فەفخوریی و....هتد، کە هەموو ئەم کەلوپەلانە پێداویستی نێوماڵن و دۆزینەوەیان لە حانی کشتوکاڵکردن و کێڵانی زەوی لەم ساڵانەی دواییدا، سەلماندنی ئەو ڕاستیە دووپاتدەکەنەوە. کە ڕۆژگارێک ئێرە ئاوەدانیی بووە و خەڵک لێرەدا زیندەگی کردووە.
() سوپاس بۆ بەڕێز کاک (محمد لەشکری) لە بەڕێوەبەرایەتیی گشتی شوێنەواری هەرێم.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد
شار و شارۆچکەکان: قوشتەپە
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | گوندی باشتەپە
کاتی تۆمارکردن: 2022-03-07
ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 299

شوێنەوارە مێژووییەکانی قەڵادزێ پشتگوێ خراون

2017082913474010199 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ڕۆژنیوز- عەلی قادر

شوێنەوارە مێژووییەکانی شارۆچکەی قەڵادزێ سەر بە ئیدارەی ڕاپەڕین پشتگوێ خراون و مەترسیس لەناوچوونیان هەیە.

قەڵادزێ لەگەڵ هەبوونی ناوچەیەکی زۆری شوێنەواری، بەڵام بەهۆی نەبوونی دامەزراوەیەکی تایبەت بە شوێنەواری لەدەڤەرەکە مەترسی لەناوچوونی ئەوناوچە شوێنەوارییانە هەیە کە لەلایەن بەشێک لە هاوڵاتیانەوە هێرش دەکرێتە سەر ئەو ناوچانە.

عەلی دینکە، بەرپرسی ڕێکخراوی دینکە بۆ پاراستنی ناوچە شوێنەوارییەکانی پشدەر کە ڕێکخراوێکی ناحکومییە و ماوەی زیاتر لە ساڵێکە دامەزراوە، بۆ ئاژانسی ڕۆژنیوز ئاماژەی بە ژمارەی شوێنەوارە مێژووییەکانی سنوورەکە کرد و وتی: 213 ناوچەی شوێنەوارِی لە دەڤەری پشدەر هەیە.

عەلی دینکە، وتیشی: لەو ژمارەیە 26 قەڵا و 43 ئەشکەوت و گردۆڵکە و یان تەپۆلکە و گۆڕستان و پەرستگا- یە و تاکو ئێستا 55 ناوچەی شوێنەوار بەتەواوەتی لەناوچوون.

ناوبراو، وتیشی:ناوچە شوێنەوارییەکانی سنوورەکە مەترسیی جدییان لەسەرە بەهۆی ئەوەی، کە دامەزراوەیەکی تایبەت بەپاراستنی شوێنەوار نییە لە دەڤەرەکەمان و یاسایەکی تایبەتیش نییە بۆ سزادانی ئەو کەسانەی مەترسیی بۆ ئەو شوێنەوارانە دروست دەکەن.

بەشێک لەو ناوچە شوێنەوارییانە لە لایەن شوێنەوارەوە تۆمار کراون و کاری کنە و پشکنینیان لەلایەن تیمە بیانییەکان بۆ ئەنجام دراوە و بەشێکیشیان هەتا ئێستا تۆمار نەکراون، کە بە پێی لێکۆڵینەوەکان کۆنترین قەڵات، قەڵاتی سەیدە حمەدانە، کە مێژووەکەی بۆزیاتر لە 9 هەزار ساڵ دەگەڕێتەوە.

هەروەها وتی :بەداخەوە لەم ژمارە قەڵایەدا، پێنجیان بەتەواوەتی لەنێو براون بە هۆی دروست کردنی خانو و باخ و پرۆژەی شەخسی، لەوانە قەڵاتی قادراوا و بنگرد و گردەسپیان و دەشتێ، بەڵام بەداخەوە حکومەت هیچ هەڵوێستێکی لەبەرامبەر ئەم کەسانە نەبووە، بەهۆی نەبوونی هیچ بنکەیەکی شوێنەوار، مەترسی گەورە هەیە لەسەر ناوچە شوێنەوارییەکانی ئەو دەڤەرە.

لەبارەی ڕێگرییەکان و پاراستنی ناوچە شوێنەوارییەکان و هۆشیارکردنەوەی هاوڵاتیان، عەلی وتیشی :ئێمە وەک و ڕێکخراوی دینکە، چەندین جار لایەنی پەیوەندیدارمان لە لەناوچوون و مەترسییەکان بۆ سەر ئەو ناوچانە ئاگادار کردوەتەوە، بەڵام بەهۆی ئەوەی کە ئێمە ڕیکخراوێکی ناحکومین، گوێمان لێناگیرێت، لەگەڵ ئەوەشدا ئێمە وەکو ڕێکخراوی دینکە بەردەوام لەهەوڵدابووین بۆهۆشیارکردنەوەی هاوڵاتیان لە ڕیگای کۆڕ و سیمینار و بڵاوکراوە و سەردانیکردنی دامودەزگا حکومییەکان و خوێندنگاکانی گوندەکان، بەڵام هێشتاش مەترسی بۆسەر ئەم ناوچانە هەیە.

لەکۆتایی قسەکانیدا وتی:داواکارم لە حکومەت کە هاوکاری ڕێکخراوەکەمان بکات بۆ پاراستنی ناوچە شوێنەوارییەکان و

کردنەوەی بنکەیەکی شوێنەواری لە دەڤەرەکەمان و دەرکردنی یاسایەکی تایبەت بە سزادانی ئەو کەسانەی کە هێرش دەکەنە سەر ناوچە شوێنەوارییەکان.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

شار و شارۆچکەکان: قەڵادزێ (پشدەر)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵیەڕی رۆژنیوز - 2017-08-29

کاتی تۆمارکردن: 2017-08-29

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 300

شوێنەوارەکانی هەرێمی کوردستان لە فەرەنسا و جیهان نیشان دەدرێن

2022083109464843119 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

لە پارێزگای دهۆک ژمارەیەکی زۆر شوێنەوار هەن و بەردەوام بەداواچوون و کنە و پشکنین دەکرێت بۆ دۆزینەوەی شوێنەواری نوێ. کۆمپانیایەکی فەرەنسا سەردانی دهۆکی کردووە بۆ دروستکردنی بەڵگەفیلمێک لەسەر شوێنەوارەکانی پارێزگای دهۆک و پێ دەچێت ساڵی دادێت ئەو فیلمە کۆتایی بێت و لە فەرەنسا و چەندین وڵاتی دیکەی جیهان نیشان دەدرێت.

د. بێکەس بریفکانی، بەڕێوەبەری شوێنەوار و کەلەپووری پارێزگای دهۆک، بە (باسنیوز)ی ڕاگەیاند: "وەرزێکی نوێی کنە و پشکنینی شوێنەواری لە دهۆک دەستی پێ کردووە، لەم وەرزەدا بە سەرپەرشتیی بەڕێوەبەرایەتییەکەی ئێمە و بە هاوکاریی هەردوو زانکۆی توبنگن و فرایبۆرگی ئەڵمانی و ئودینی ئیتاڵی لە کنە و پشکنین لە گردی باستکێ و موقبلێ و شوێنی فەیدی (کەناڵی ئاودێری) و گردی خەتارا و نۆژەنکردنەوەی نەخشە داتاشراوەکانی فەیدی و دروستکردنی پارکی شوێنەواری و چەندین کاری جیاجیا جێبەجێ دەکرێن، هاوکات کار لەسەر دروستکردنی بەڵگەفیلمێکی دۆکیۆمێنتاری دەکرێت کە لەلایەن وڵاتی فەرەنساوە بەرهەم دەهێنرێت".

بەڕێوەبەری شوێنەوار و کەلەپووری پارێزگای دهۆک ئاماژەی بەوەش دا: "ئێستا کار دەکرێت بۆ بەرهەمهێنانی فیلمێکی دۆکیۆمێنتاری لەسەر کاری شوێنەواری و ئەنجامەکانی کنە و پشکنینی شوێنەواری و شارستانیەتی پارێزگای دهۆک و ئیمپراتۆریی ئاشووری، ئەم فیلمە لەلایەن کۆمپانیای (BambooDoc)بەرهەم دەهێنرێت بۆ کەناڵی (France Télévision) کە فیلمێکی 90 خولەکییە و لە ساڵی 2024 کۆتایی دێت. ئەو کۆمپانیایە یەکێک لە کۆمپانیا ناودارەکانە لەسەر ئاستی جیهان و بەرهەمەکانی لە ناشنال جیوگرافیک و نێتفلیکس و زۆر کەناڵی ناوداری دیکە بڵاو دەکرێنەوە، ئەوەش دەستکەوتێکی مەزنە بۆ نیشاندانی شارستانیەتیی کوردستان، بەتایبەتی دەڤەری دهۆک کە بەڕێوەبەرایەتییەکەی ئێمە توانیویەتی بە پشتیوانیی حکوومەتی هەرێمی کوردستان و بە هاوکاریی زانکۆ بیانییەکان ئەم کارە بکات و ئامانجی حکوومەتی هەرێمی کوردستان نیشاندانی جوگرافیا و کولتوور و شوێنەوارەکانی هەرێمی کوردستانە بە وڵاتانی بیانی".

ئامادەکردنی: سارا سەردار

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت

جۆری شوێن / شوێنەوار: باخ - پارک

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو

جۆری شوێن / شوێنەوار: چیا
جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد
جۆری شوێن / شوێنەوار: گوند
شار و شارۆچکەکان: دهۆک
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری باسکورد - 2022-08-31
کاتی تۆمارکردن: 2022-08-31
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 301

شوێنەوارەکانی کفری مەترسی لەنێوچوونیان لەسەرە

2019031420152467161=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

شوێنەوارەکانی کفری کە مێژوویان 300 ساڵێک دەبێت، بەهۆی پشتگوێخستنیان و جێبەجێنەکردنی بڕیاری نۆژەنکردنەوەیان، مەترسیی لەنێوچوونیان لەسەرە.
کارزان نزیکەی حەوت ساڵە فۆتۆگرافەری دەکات، بە کامێراکەی وێنەی شوێنەوارەکانی کفری دەگرێت و ئەر شیفان دەکا.
کارزان دەڵێ "وێنەی زۆرم گرتوون، خانوو لە گەڕەکە کۆنەکان، قشەڵە، سەرا هەمووی نەماون و ئەمەش (قەیسەرپی کۆنی کفری) نامێنێ. شوێنەوارەکان بۆ نەوەی داهاتوو دەبنە ئەرشیف و لە وێنەکاندا دەبینرێن.
لە کفری زیاتر لە 30 شوێنەوار هەن، گرنگترینیان تەپەی گاوران، گۆڕستانی باوە شاسوار، قشڵەی کۆن، حەمامی کفری، سەرای کفری و ماڵی مەجید پاشای بابانن.
ماڵی مەجید پاشا یەکێکە لە و شوێنەوارانەی مێژووی دروستکردنەکەی بۆ سەدەی نۆزدەیەمی زایینی دەگەڕێتەوە و، ئێستا لە لێواری لەنێوچووندایە.
ستار مەجید، مامۆستایە و دەڵێ "مێژووی کفری 300 ساڵێک دەبێ، چوارپڕیانی کرماشان - کەرکووک - سلێمانی - بەغدا بووە. شوێنی ژیان بووە، ئە و شوێنەوارەی پشتم ماڵی مەجید پاشا بوو. جاران بێرەدا تێدەپەڕیت هەستت دەکرد لە ئیتاڵیا و ڕۆمای، ئەوەندە باڵەخانەیەکی جوان و سەرنجڕاکێش بوو، حەیف ئیدارەی گەرمیان و حکومەت مێژووی کفرییان پشتگوێ خستووە.

حەوت ساڵ بەر لە ئێستا حکومەتی هەرێمی کوردستان بڕیاری خەرجکردنی 21 ملیار دیناری دا بۆ دووبارە دروستکرنەوەی قەیسەری کفری، کە 315 دووکان و چوار خانی گەورە و دوو دەروازە دەگرێتەوە، دیزاینەکەی لە تاران بۆ کراوە بەگوژمەی 364 ملیۆن و وەستای خاوەن ئەزموونی بۆ پەیداکرا، بڕیاربوو دەست بە کارکردن بکەن، بەڵام قەیرانی دارایی و شەڕی داعش هەموو شتکیان وەستاند.
جەلال نووری قایمقامی کفری لەمبارەیەوە دەڵێ "دیزاینی بۆ کرا، پارەشی بۆ تەرخانکرا، بەڵام قەیرانی دارایی وەستاندی. ئێمە چاوەڕێی حکومەتی نوێین بودجەی بۆ دابینبکاتەوە.
لەسەر نەخشەی شوێنەوارەکانی باشووری کوردستان، زیاتر لە سێ هەزار و 500 شوێنەوار هەن، ئێستا زیاتر لە 50 تیمی زانکۆ و نێودەوڵەتی و ئەوروپی و ژاپۆنییەکانیش سەرقاڵی پشکنین بۆ دۆزینەوەی شوێنەواری زیاتر، چاوەڕوان دەکرێت بە تەواوبوونی کاری ئەوان ژمارەی شوێنەوارەکان دەگاتە 10 هەزار شوێنەوار لە هەرێمی کوردستان.[1]
2019-03-14

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شارۆچکە
شار و شارۆچکەکان: کفری
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری رووداو - 2019-03-14

کاتی تۆمارکردن: 2019-03-14
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 302
فەقرەقا

2012101921412373439=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

فەقرەقای مەهاباد. ژمارەیەک لە پادشاکان، شازادەکان و خاتوون و کەسایەتیە بەرجەستەکانی مێدیا کە لە ناو دڵی بەرد و شاخەکان دا نێژراون. فەقرەقا، هەڵکەوتوو لە نزیک شاری مەهاباد، نموونەیەکە لەم گۆڕانە. تەمەنی ئەم شوێنانە بۆ زیادتر لە پێنج سەت ساڵ بەر لە زایین دەگەڕێتەوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت
شار و شارۆچکەکان: مەهاباد
وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | لایەرەی فەیسبووکی شێرکۆ جیهانی
کاتی تۆمارکردن: 2012-10-19
ناوی تۆمارکار: هەڤاڵ نەژاد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 303
فەلەکولئەفلاک

2022040421320841020 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

یەک لە قەڵادێرینەکانی لوڕستانە، شوێنەوارێکی سەرنج ڕاکێشە و ساڵانە هەزاران گەشتیار لە ناوخۆ و دەرەوەی ئێران سەردانی دەکەن. سەدان پارچەی ئاسەواری و مێژووی تێدا پارێزراوە.
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا
دەیە: 01ەکان (00-09)
سەدە: سەدەی 16 (1500- 1599)
شار و شارۆچکەکان: لوڕستان
وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئاژانسی میهر
کاتی تۆمارکردن: 2022-04-04
ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 304
فەنار

20220903213350431896=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

فەنار
منارەیەکە دەکەوێتە ڕۆژئاوای شاری هەولێر، نێوان گوندی حەزە و قونیان، بەرزییەکەی (7.5) مەتردەبێت، بۆ پێناساندنی ڕێگای کاروانچییان بەکارهاتووە، شەوان ئاگرییان لەسەر کردۆتەوە بۆ ئەوەی کاروانچی ڕێگاکە ببیننەوە کە ڕێگای نێوان موسڵ و کەرکووک و موسڵ و هەولێری پێدا ڕۆیشتیوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: مناره
شار و شارۆچکەکان: مەخموور
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] پەرتووک | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | کەندووێك لە زانیاری دەربارەی دەشتەکییەکانی هەولێر، کۆکردنەوە و ئامادەکردنی، عەباس نادر قادر، چاپی یەکەم، ساڵی2022، لاپەڕە (123) .

کاتی تۆمارکردن: 2022-09-03
ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 305
قزقاپان

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=201005292021374329

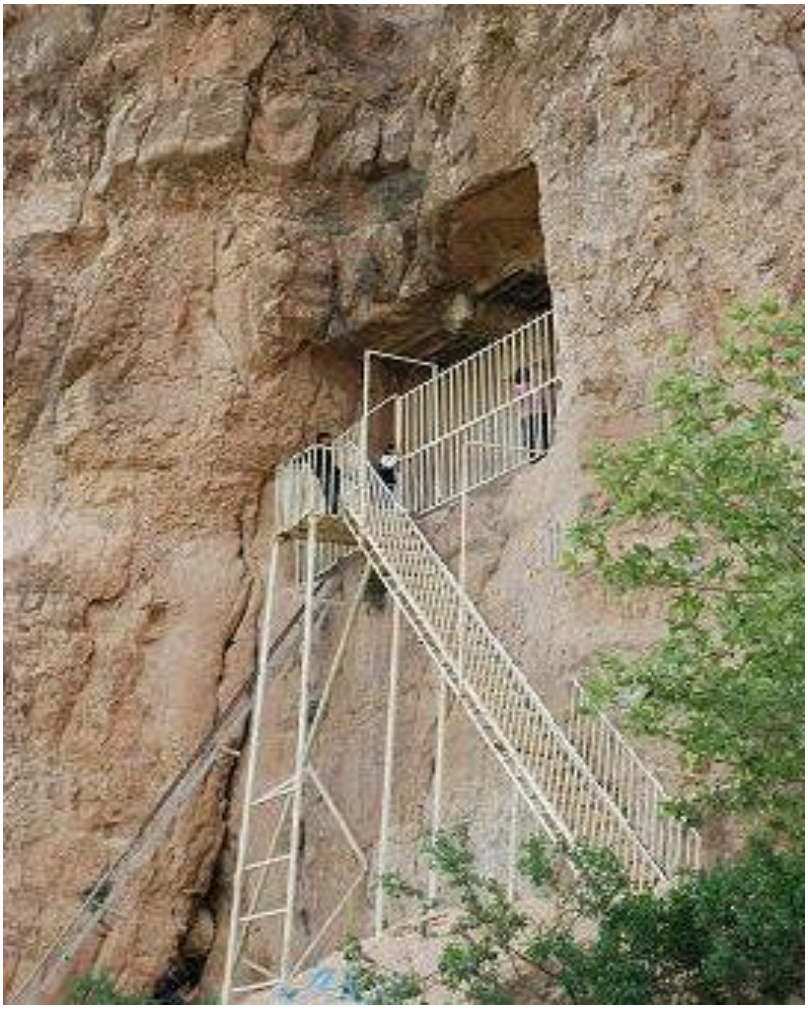

ئەشکەوتێکە کەوتۆتە ناوچەی چەمی ڕەزانی نێوان سلێمانی و سووڕداشەوە، کۆمەڵێک نەخشی مادەکانی تێدا هەڵکەنراوە. 3 گۆڕی تێدایە و نیشانی ئاهورامەزداشی تێدا دروستکراوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت
شار و شارۆچکەکان: سلێمانی
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
کاتی تۆمارکردن: 2010-05-29
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 306

قسروگێچ

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=202209031300014317 94

قسروگێچ(قسڵ وگێچ): لەسەر چیای قەرەچووغە لەئاقاری گوندی (خدرجیجە) لەناوەندی بەرزایی چیاکە شوێنەکی پانتاییە پاشماوەی چەند خانوێکە کە لەبەردی چیای بەقسڵ و گەچ دروستکراوە، بەڵام بەس بناغەی ماوە، پیرەکانی ناوچەکە دەڵێن: پێشتر ئاوەدانی بووە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: خانوو

شار و شارۆچکەکان: مەخموور

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] پەرتووک | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | کەندووێك لە زانیاری دەربارەی دەشتەکییەکانی هەولێر، کۆکردنەوە و ئامادەکردنی، عەباس نادر قادر، چاپی یەکەم، ساڵی2022، لاپەڕە (119) .

کاتی تۆمارکردن: 2022-09-03

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 307

قشلەی سواری

20230522165141492673=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

قشلەی سواری یەکێک لە شوێنە مێژوویی و شوێنەوارییەکانی شاری هەولێر ە کە مێژووی درووست کردنی بۆ سەردەمی ئوسمانییەکان (کۆتاییەکانی سەدەی 19 و سەرەتای سەدەی 20) دەگەڕێتەوە. ئەم قشلەیە دەکەوێتە خوار قەڵای هەولێر و لە گەڕەکی عەرەب و بە مەبەستی سەربازی درووست کراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

شار و شارۆچکەکان: هەولێر

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-05-22

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 308

قشڵەی سواریە لە گەڕەکی عارەبانی شاری هەولێر

2015052315022585358=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: هەولێر

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2015-05-23

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 309
قشڵەی قوشتەپە

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=https://journal.kurdish-academy.dev.krd/article/309-2024040718370356435

قشڵەی قوشتەپە
لێکۆڵەر: جەنگی زرار کوردە
گۆڤاری ئەکادیمیای کوردی ، ژمارە 57 (2023). [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	قشڵە
دەیە:	70کان (70-79)
سەدە:	سەدەی 19 (1800-1899)
شار و شارۆچکەکان:	قوشتەپە
وڵات:	باشووری کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | https://journal.kurdish-academy.dev.krd/ 07-04-2024
کاتی تۆمارکردن: 2024-04-07
ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 310

قشڵەی گوێڕ

2012042221510364601=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

قشڵەی گوێڕ
دەکەوێتە ناو شارەدێی گوێڕ لە ساڵی (1900) لە لایەن عوسمانییەکانەوە دروستکراوە، بۆ کارگێڕی ناوچەکە[1]، یەکێکە لە شوێنەوارە دێرینەکانی سنووری شارەدێی گوێڕ کە مێژووی درووستکردنەکەی بەقسەی شارەزایان بۆ(150) ساڵ دەگەڕێتەوە کە ئەوسا ئەو ناوچەیە لە ژێر ڕکێفی دەسەڵاتدارییەتی نارەوا و داگیرکاریەکانی ئیمپراتۆریەتی عوسمانیەکان بووە لەسەر ویلایەتی موسڵدا، دوای دوای ڕوخاندنی دەسەڵاتداریەتی و فەرمانڕەوایی عوسمانیەکان ئینگلیزەکان عێراقیان لەدەست عوسمانیان دەرهێنا و داگیریان کردوو دواتر دەوڵەتی پادشانشینی عێراقیان تێدا دامەزراند و گۆڕ دوای چەندین ساڵ بووە ناحیەیەکی سەر بەلیوای هەولێر کەوا ئەو کاتەی W.R.HAY حاکمی ئینگلیز بوو لەهەولێر...و یەکەم ناوەندی ئیداری و کارگێری دەوڵەت و سەرای پۆلیسی ئەسپسواری پادشایی لێ دامەزرا و تا ساڵی 1958 و نیوەی 1970 کانیش بنکەی پۆلیس بوو...دواتر بێ خزمەت مایەوەو لەدوای ساڵی2003 لەلایەن بەڕێوەبەرایەتی شوێنەواری هەولێر وەک پێگەیەکی شوێنەوار شورەی پارێزگاری بۆ کراو کارمەند و چاودێری بۆ دامەزرنێنرا بەڵام نۆژەن نەکرایەوە و کەلکی لێ وەنەگیراوە لەگەڵ ئەوەی دەکرێت نۆژەنبکرێتەوە و باخچە و فوارە و پەرژینی بۆدروستبکرێت و وەک شوێنەوار خەڵک بێنەدیدەنی و توێژینەوەی شوێنەوارناسانی بۆ بکرێت،
لەو ڕووەوە بەڕێزمحێدین عەبدوڵڵا گوێڕی لێپرسراوی سەنتەری ڕۆشنبیری گوێر قسەی بۆکردین و وەڵامی پرسیاری دایەوە.[2]
ڕاپۆرت و بەدواداچوون : عەدنان حاجی کاکە دیبەگەیی

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

شار و شارۆچکەکان: مەخموور

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] پەرتووک | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | کەندووێك لە زانیاری دەربارەی دەشتەکییەکانی هەولێر، کۆکردنەوە و ئامادەکردنی، عەباس نادر قادر، چاپی یەکەم، ساڵی2022، لاپەڕە (122) .
[2] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | Adnan Haji Kaka
کاتی تۆمارکردن: 2012-04-22
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 311

قشڵەی مەخموور

20081216231443803=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئەم قشڵەیە دەکەوێتە ناوەندی شارۆچکەی مەخموور کە سەر بە پارێزگای هەولێرە. مێژووی دروستکردنی ئەم قشڵەیە دەگەڕێتەوە کۆتاییەکانی سەردەمی دەسەڵاتی عوسمانییەکان (1907 ز) کە بۆ مەبەستی سەربازی بەکاریان هێناوە.
ئەم قشڵەیە بەشێوەی لاکێشەییە بە ڕووبەری (3724)م کە دەکاتە (888م2 بە بەرد و گەچ و قسڵ دروستکراوە، لە دوو نهۆم پێک هاتووە، دوو دەرگای هەیە (ڕووەو باکوور و باشوور).

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵیەڕی پارێزگای هەولێر

کاتی تۆمارکردن: 2008-12-16

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 312
قشڵەی کۆیە

20081216232720805=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

لەگەڵ گەیشتنت بەشارۆچکەی کۆیە لەسەربەرزاییێکدا قەڵایەکی کۆن دێتە بەرچاو کە پێی دەڵێن سەرا. ئەم قەڵایە مێژووی درووستکردنی بۆسەردەمی ئاشوریەکان دەگەڕێتەوەو لەسەر دەمی میر محەمەد پاشای ڕەواندوز لەسەر شوێنەواری قەلای ئاشووریەکاندا قەلایەکی درووست کرد، لەسەردەمی عوسمانیشدا کرا بە قشلە کە تا ئێستا پشکنینی ئەوتۆی بۆ نەکراوە. ئەم قەڵایە لە چەندین ژووری گەورەو بچووک پێکهاتووە لەناوەڕاستیدا گۆڕەپانێکی گەورە هەیە کە لەسەردەمی زوودا بۆ مەشقی سەربازی بەکار دەهات.
لەسەردەمی والی عوسمانی (مدحت پاشا) ساڵی (1869 - 1872) کە فەرمانڕەوای بەغدا بووە دەگەڕێتەوە. قشڵەی کۆیە بە مەبەستی سەربازی درووستکراوە کە پێکهاتووە لە شوورەیەکی بەرز و چوار قوڵلە و چەند ژوور و هۆڵێک لە ناوەوە. هەروەها لە ناوەڕاستی دیواری ڕۆژهەڵاتیدا لە ڕێگەی (2) دوو پلیکانەوە سەردەکەویت بۆ نهۆمی دووەم کە لە (5) پێنج ژوور و (3) سێ بەر هەیوان پێک دێت.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قشڵە
شار و شارۆچکەکان: کۆیە
وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2008-12-16

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 313
قشڵەی کەرکووک

201009272301089709=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: کەرکووک
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان
کاتی تۆمارکردن: 2010-09-27
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 314

قوتابخانەی مێژووی قوبەهان

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20211129192218397105

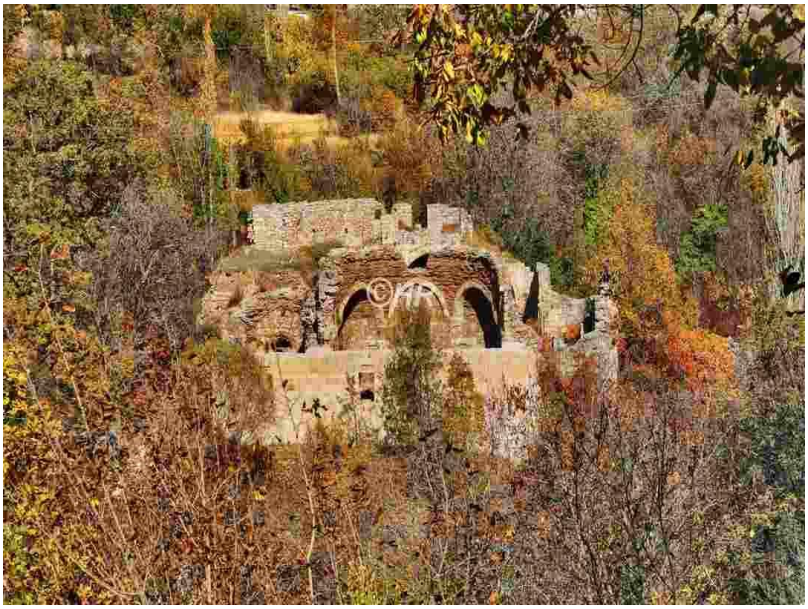

قوتابخانەی مێژووی قوبەهان لە ئامێدی

ئەم قوتابخانەیە مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ ساڵانی 1534 بۆ 1576 زایینی و بە دیاریکراوی لە سەردەمی میر حسین وەلی میری میرایەتی بهدینان و بە فەرمانی سوڵتان حوسێن وەلی، میری میرنشینی بەهدینان درووست کراوە، وەک ناوەندێکی ئایینی و فێرکاری بەکار هاتووە بۆ فێرکردنی زانستەکانی ئایین، فەلسەفە و بابەتە کۆمەڵایەتییەکان.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

شار و شارۆچکەکان: ئامێدی

وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | SNN

کاتی تۆمارکردن: 2021-11-29

ناوی تۆمارکار: زریان عەلی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 315

قوچەکی موهەندیسی

20220903133859431801=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

قوچەکی موهەندیسی
قوچەکێکە بە بەردی چیای قەرەچوغ دروستکرایە، کاتی خۆی لەچلەکانی سەدەی بیستەمدا، ئەندازیارانی شوێنەوارناسی دروستیان کردووە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
شار و شارۆچکەکان: مەخموور
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] پەرتووک | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | کەندووێك لە زانیاری دەربارەی دەشتەکییەکانی هەولێر، کۆکردنەوە و ئامادەکردنی، عەباس نادر قادر، چاپی یەکەم، ساڵی2022، لاپەڕە (121) .

کاتی تۆمارکردن: 2022-09-03
ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 316

قولەی بەرلوت

2017020723211713844 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

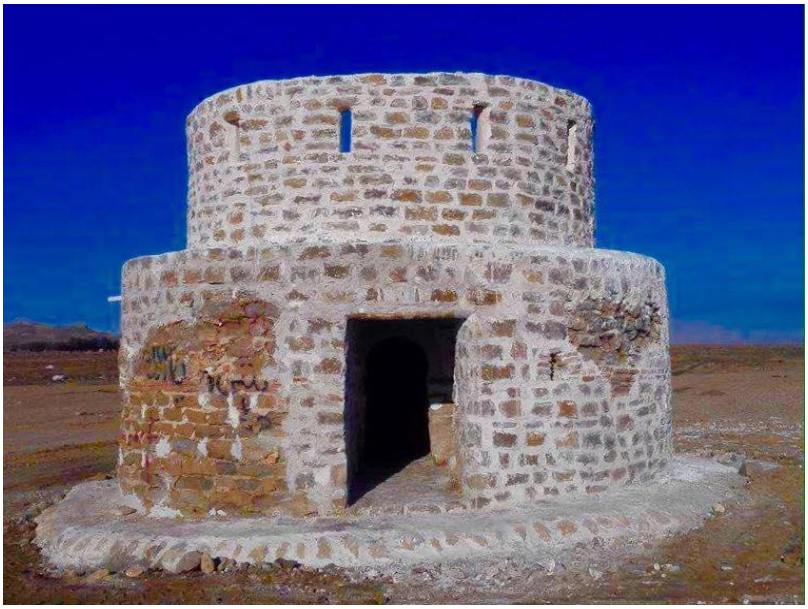

قولەی بەرلوت دەکەوێتە کەناری ڕۆژئاوای ڕووباری سیروان بە دووری 5 کم لە باکووری ڕۆژهەڵاتی کەلار، لە شوێنێکی بەرزو دڵرفێن دایە ئەم قولەیە وەکو هەندێک لە شوێنەوارەکانی تری کوردستان خەریک بوو بەتەواوی لەناودەچوو چونکە بەشی هەرە زۆری بیناکە بەتەواوی ڕووخابوو ئەوەی مابویەوە تەنها بناغەکە و بەشێک لە دیوارەکانی بوو، بەڕێوەبەرایەتی شوێنەواری گەرمیان بەهاوکاری بەڕێوەبەرایەتیی گشتی شوێنەوار و دەستەی گشتی گەشتو گوزار هەستا بە نۆژەنکردنەوەی قولەکە لەسەر هەمان شێوازی کۆنی خۆی بە بەکارهێنانی هەمان ئەو کەرەستانەی کە پێشتر لە بیناکە بەکارهێنراوە وەک (تاوێرە بەردو قسڵ و دار و حەسیر و طابوق) بۆ ئەوەی هیچ زیادەڕەویەکی نوێ لە دروستکردنیدا بەکار نەهێنرێت و لەسەر شێوازە کۆنەکەی خۆی بنیادبنرێتەوە، سەرەتا بەشێوەی هەڵکۆڵینی شوێنەواری دەستمان کرد بە پاککردنەوەی ناوەوە دەرەوەی قولەکە بۆ ئەوەی هەر پاشماوەیەکی قولەکە دۆزرایەوە بپارێزرێت، وە لە کاتی پاککردنەوەیدا دراو (سکە) یەکی تێدا دۆزرایەوە کە مێژوەکەی نزیکەی 178 ساڵ دەبێت لەسەری نوسراوە 1255 هجری لەپشتەوەش ناوی سولتان عبدالحمیدی یەکەم ی عوسمانی نوسراوە، بڵام هێشتا بە تەواوی ڕوون نیە قولەکە کەی دروستکراوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

شار و شارۆچکەکان: کەلار (گەرمیان)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2017-02-07

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 317

قولەی قاپ شکێن

2015121213210512858 1=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2015-12-12

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 318

قونگرەی ئاکۆیان

2017063006243114069 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئەم قونگرەیە لەسەر قەڵای ئاکۆیان، لەلایەن پاشای گەورەی ڕواندز دروست کراوە، هاوشێوەی قونگرەی شەمامێ لە بەرامبەر لۆفەکانی کاولۆکان کە ئێستا نۆژەن کراوتەوە.
مەبەست لە دروستکردنی ئەو قۆنگرانە بۆ مەبەستی سەربازی و چاودێریکردنی دەوروبەر و پارێزگاریکردن لە ناوچەکە بەکار هاتوون، چونکە لە دەوروبەری ئەم قۆنگرانە، قەڵا و کۆشک و شوێنی پاشای گەورە هەبوون، کە ئێستاش شوێنەوارەکانیان ماوە، قونگرەی ئاکۆیان بە دووری زیاتر لە نیو کیلۆمەتر مەتر لە قەڵاتی پاشای گەورەی ڕواندز دروست کراوە و لە شوێن و بەرزاییەکی کاریگەرە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

شار و شارۆچکەکان: ڕواندز

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی باسنیوز - 2017-06-30

کاتی تۆمارکردن: 2017-06-30

ناوی تۆمارکار: ئەڤین ئیبراهیم فەتاح

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 319

قەپاخی گۆزەیەکی کۆن

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20230410221506481269

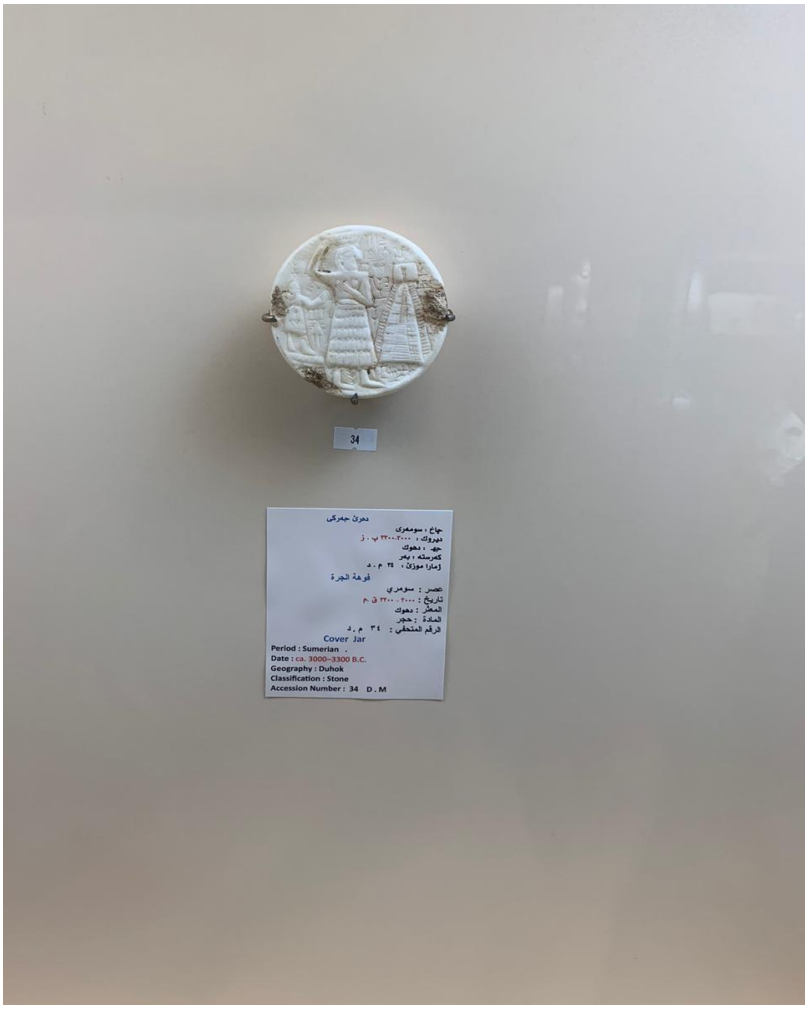

قەپاخی گۆزەیەکی کۆن کە مێژووەکەی بۆ 3000-3200 ساڵ پێش زایین دەگەڕێتەوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-04-10

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 320
قەراتی دوینێ (قەڵای دوین)

2018042315433970289=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

لەسەر برندایەک دروستکرایە کە نێزیکەی یەک کیلۆمەتر چوار گۆشە عەردی داپۆشیە، لەگەر ئەوەی تەواوی قەراتەکە وەکی خۆی نەمایە بەرانەکینێ بەشەکی ساغە وەکی تاوەرەکان و بناغەکانی وەکی خۆی مایە، سەردەم و مێژووی ئەو قەراتە دەگەڕێتەوە لۆ میرنشینی سۆران سەدەی (10 – 16)زاینی دەسەڵاتی عەلی بەگی کوڕی سلێمان بەگ ئەو قەراتە ماوەیەک وەکی پایتەخت لەلایەن میرنشینی سۆران بەکار هاتییە، قەرات لەبەر هێرشەکانی میرنشینی بابانەوە زەرەری پێ دەکەوی و ئاخیرجاریش لەلایەن پاشای گەورە تەعمیر دەکرێتەوە.
هەندەک شوێنەوارناس مێژووەکەی لۆ سەردەمی شادی کە یەکەک بووە لە میرەکانی هۆزی ڕەوەندی کوردی کە دەکاتە باپیرە گەورەی سەڵاحەدین ئەیوبی، مێژوو نووسێکی شوێنەوارناس پێیوایە کە قەبرستانی نێزیک قەراتەکە گۆڕی یەکەک لە خێزانەکانی سەڵاحەدین ئەیوبی تێدایە. ووشەی دیوین یش بە مەعنای (پایتەخت) دێت.

بەخێربمینێن
سیروان مەغدید دیبەگەیی
2018-04-20

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	قەڵا
شار و شارۆچکەکان:	هەولێر
میرنشین:	بابان
میرنشین:	سۆران
وڵات:	باشووری کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆمارێکی تایبەت بۆ کوردیپێدیا لەلایەن (سیروان مەغدید دیبەگەیی) سەبارەت بە (قەراتی دوینێ (قەڵای دوین)) لە: 2018-4-22 0:18:40

کاتی تۆمارکردن: 2018-04-23

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 321

قەسری شەمامک

2011051220394557862=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئەم گردە دەکەوێتە دووری 30 کم لە باشووری ڕۆژئاوای شاری هەولێر کە گردێکی زۆر گەورەیە و بە قەسرێکی شوێنەواری ناسراوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: هەولێر

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2011-05-12

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 322

قەسری شەمامکێ

20220903202914431881=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

قەسری شەمامکێ

گردی سەعداوەشی پێی دەوترێت، دەکەوێتە باشوری ڕۆژئاوای شاری هەولێر بەدووری (25) کیلۆمەتر لە نێوان گوندی (تەرجان) و گوندی (سەعداوە) یە، گردێکی گەورەیە و بە شوێنەوار ناسراوە، لە 19-08-1948 لە ڕۆژنامەی فەرمی (وقائع العراق موقع اثری) بەشوێنەوار ناونووسکراوە، 2000 ساڵ پێش زایین ژیانی تێدابووە، دوایی لەسەردەمی ئاشوریيەکان و میدییەکان و ئینجا فارس و یۆنان و ڕۆمان و ساسانیەکان ژیانی تێدا ماوە، وەک شارێکی گرنگ بووە، لە نووسینی ئاشوریيەکان بە (ساری کاکزۆ) ناوزەد کراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد

سەدە: هەزارەی 01ی پێش زایین

سەدە: هەزارەی 02ی پێش زایین

شار و شارۆچکەکان: مەخموور

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] پەرتووک | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | کەندووێك لە زانیاری دەربارەی دەشتەکییەکانی هەولێر، کۆکردنەوە و ئامادەکردنی، عەباس نادر قادر، چاپی یەکەم، ساڵی2022، لاپەڕە (122) .

کاتی تۆمارکردن: 2022-09-03

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 323

قەلای زوحاک؛ یەکێک لە کۆنترین شوێنەوارەکانی سنوری هەڵەبجە تێکدەدرێت

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=2018060715435710419 8

دوارۆژ، عەلی حەمەسەعید

بۆ گەڕان بەدوای کەرەستە و شمەک، لەلایەن کەسانی نەناسراوەوە قەڵایەکی مێژووپی لە گوندێکی سەر بە ناحیەی خورماڵ تێکدەدرێت و بەڕێوەبەری ناحیەکەش دەڵێت، بەدواداچوونمان دەستپێکردووە.

قەڵاکە یەکێکە لە ناوچە شوێنەوارییەکانی سنوری پارێزگای هەڵەبجە و دەکەوێتە گوندی (نەوێ)ی سەر بە ناحییەی خورماڵ کە بە قەڵای زوحاک ناسراوە و مێژووەکەی بۆ سەردەمی بابلییەکان دەگەڕێتەوە.

سالم غەریب، شوێنەوارناس بە دوارۆژی وت، بەداخەوە لەلایەن چەند کەسێکی نەناسراوە و بەبێ ئاگاداری خەڵک و ئیدارەی ناوچەکە هێرش دەکرێتەسەر قەڵاکە و بەهۆیەوە بەشێکی زۆری ناوەوەی تێکدراوە و زیانێکی زۆریان بە ناو قەڵاکە گەیاندووە.

وتیشی، ئە وکەسانەی بەم کارە هەستاون مەبەستی بازرگانییان هەبووە و بەدوای کەرەستە و شوێنەواری مێژووپی و کەلەپوریدا گەڕاون و پێدەچێت دۆزیێتیانەوە، چونکە ئامێری کارەبایی (ئێڵتی) و چەند ئامێرێکی دیکە بەکارهاتوون و کارەکەشیان لەم یەک دوو ڕۆژەدا بووە، بەڵام ئەمڕۆ بە تەواوەتی بەم ڕووداوەمان زانیوە.

لای خۆیەوە سمکۆ سالار، بەڕێوەبەری ناحیەی خورماڵ بە دوارۆژی ڕاگەیاند، ماوەیەکە چەند کەسێک لە شێوەی باندی دزینی شوێنەوار و کەلتوری سەریانهەڵداوە و هێرش دەکەنەسەر شوێنەوارە مێژوییەکان و تێکیدەدەن و چاودێرکردنیان هەروا ئاسان نییە، بۆیە ئەوەی لە گوندی نەوێ ڕویداوە تائێستا بە فەرمی لەلایەن هیچ کەسێکی گوندەکەوە زانیاریمان پێنەدراوە.

ئاماژەی بەوەشکرد، ئەرکی بەڕێوەبەرایەتی شوێنەوارە کە بتوانێت چاودێری پێویست بۆ شوێنەوارە مێژوییەکانی ناوچەکە دابنێت و لە هەر هێرشێک بیانپارێزێت، بۆ ئە و مەبەستەش ئێمە بە هەموو شێوەیەک هاوکاریان دەبین، هاوکات بەدواداچوونەکانیشمان لە و بارەیەوە دەستپێدەکەین.[1]

2018-06-07

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

شار و شارۆچکەکان: هەڵەبجە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی دواڕۆژ - 2018-06-07
کاتی تۆمارکردن: 2018-06-07
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 324

قەڵا مێژووییەکەی خورماڵ مەترسی لەناوچوونی لەسەرە

2017082711271310196 1=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ڕۆژنیوز، هاوکار مستەفا

هاوشێوەی زۆرێک لە ناوچە جیاوازەکانی باشوری کوردستان، شارەدێی خورماڵی سەر بە پارێزگای هەڵەبجەش، خاوەنی قەڵایەکە کە مێژووەکەی بۆ زیاتر لە دوو هەزار ساڵ پێش ئێستا دەگەڕێتەوە کە لە ڕووی ئابووری سیاسییەوە گرنگی خۆی هەبووە لە قۆناغە جیاوازەکانی مێژوودا، بەڵام لەلایەن حکومەتی هەرێمەوە فەرامۆش کراوە.

قەڵای خورماڵ کە دەکەوێتە بەشی ڕۆژهەڵاتی شارەدێی خورماڵ مێژووی دروستکردنەکەی دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی حوکمڕانی ساسانییەکان و بە پێی ئەوەی لەو سەردەمە کەوتوەتە سەر سنووری عوسمانییەکان و سەفەوییەکان، ڕۆڵی هەبووە لە یەکلایی کردنەوەی زۆرێک لە شەڕە مێژووییەکانی نێوان عوسمانییەکان و سەفەوییەکاندا ڕۆڵێکی کاریگەری بینیوە، بەڵام لەئێستادا خەریکە بەتەواوەتی بەرەو لەناوچوون دەچێت.

شوان محەمەد، پسپۆری بواری شوێنەوارناسیی بە ڕۆژنیوزی وت: بەڵگەی مێژووی و شوێنەواریی گرنگمان لەبەردەستدا هەن دەیسەلمێنن کە مێژووی قەڵای خورماڵ دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی حوکمڕانی ساسانییەکان، هاوکات شێوازی دروستکردنی دیواری قەڵاکەش لەگەڵ ئەو سەردەمەدا زۆر لەیەکەوە نزیکن، بۆیە لەساڵانی 631 تا 651 ی پ. ز ساسانییەکان بە دیاریکراویش لە سەردەمی حوکمڕانی (یەزەگورد)ی کۆتا پاشای ساسانییەکان لەم ناوچەیە حوکمڕان بوون و سودیان لەو قەڵایە وەرگرتووە.

ئاماژەی بەوەش کرد، قەڵای خورماڵ لەڕووی مێژووی و شوێنەواریی و سیاسی و ئابوورییەوە، لە سەردەمە جیاوازەکانی حوکمڕانی میرنشینە کوردییەکان و سەردەمی عوسمانییەکاندا ڕۆڵێکی زۆر گەورە و گرنگی هەبووە، بەڵام بەداخەوە دەبینین حکومەتی هەرێم هیچ ئاورێکی لێ نەداوەتەوە، وەک جێگایەکی شوێنەوارییش تۆمار نەکراوە و تەنانەت هەندێک جاریش هەوڵدراوە کە ئەم شوێنەوارە مێژوییە لەناو ببرێت.

ئەو شوێنەوارناسە ئەوەشی وت: ئەوەی ئەرکی ئێمەیە، کارکردنە لەسەر ڕوونکردنەوەی مێژووی ئەم شوێنە گرنگ و شوێنەوارییانە و پێشکەشکردنی بەلایەنی پەیوەندیدار و جوڵاندنی شەقامە، بۆ ئەوەی لە مەترسی لەناوچون بپارێزرێن، بەڵام حکومەتی هەرێم نەیتوانیوە لەڕێگەی دابینکردنی بودجەیەکی زۆر کەمیشەوە بۆ ئەم قەڵایە، دەتوانێت بیکاتە شوێنێکی گەشتیاری لە ڕێگەیەوە داهاتێک دەستبخات و بەو داهاتە کاری نۆژەنکردنەوەی بۆ بکات، ئەمەش وایکردووە خەریکە قەڵاکە هیچ شوێنەوارێکی مێژووی و شوێنەواریی تیادا نەمێنێت.

ئیبراهیم حاجی زەڵمی، مێژووناس، بە نیگەرانییەوە باسی لە ڕۆڵی حکومەت و لایەنە پەیوەندیدارەکان کرد کە چۆن قەڵایەکی گرنگی مێژووی و شوێنەواریی گرنگ لە ناوچەی هەورامان و شارەزوور فەرامۆش دەکات و لەو بارەیەوە بە ڕۆژنیوزی وت: گومانم لەوەدا نییە کە ئەم قەڵای خورماڵە لەهەر وڵاتێکی دیکە بوایە، زۆر گرنگیی پێدەدرا و دەکرایە شوێنێکی مێژووی و شوێنەواریی و لە سەرجەم وڵاتانی جیهان گەشتیاری بۆ ڕادەکێشرا، بەڵام دەبینین ڕۆژ لە دوای ڕۆژ ئەو پاشماوەیەی کە قەڵاکە ماویەتی شپرزە دەکرێت و هاوکات بەهۆی نەبوونی ڕۆشنبیرییەکی شوێنەوارییش لەلایەن هاوڵاتیانی ناوچەکەوە

بەتەواوەتی بەرەو لەناوچوون چووە.
ئەوەشی خستەڕوو: ئەگەر ئەم فەرامۆشکردنە بەمشێوەیە بەردەوام بێت، لە چەند ساڵی داهاتوودا لە واقیعدا شتێک نامێنێت بەناوی شوێنەواری قەڵای خورماڵ، بەڵکو هەمووی دەڕواتە دووتوێی لاپەڕەکانی مێژووە و دەبێت هەر بوترێت قەڵایەکی لەو شێوەیە لە خورماڵ هەبوو، لەکاتێکدا دەکرێت ئەم قەڵایە بکرێتە ناسنامەیەک بۆ خورماڵ و ناوچەی هەورامان.
ئەو مێژووناسەی ناوچەی هەورامان ئەوەشی وت: قەڵای خورماڵ لەڕووی مێژوویەوە گرنگییەکی زۆری هەیە بۆ نەتەوەی کورد، چونکە بەدرێژایی مێژوو یەکێک بووە لەو قەڵایانەی کە بۆماوەی زیاتر لە سێ سەدە بووەتە پاڵپشتییەکی سەرەکی بۆ دامەزرانی میرنشینە کوردییەکان و شۆڕشە جیاوازەکانی گەلەکەمان، بەتایبەت میرنشینی ئەردەڵان بۆ درێژەدان بە دەستەڵاتەکەی بەتەواوەتی پشتی بە قەڵای خورماڵ و زەڵم بەستبوو، ئەوە سەرەڕای ئەوەی لە زۆرێک لە پەیماننامەکانی نێوان عوسمانییەکان و سەفەوییەکاندا ناوی قەڵای خورماڵ هاتووە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا
شار و شارۆچکەکان: بیارە (هەورامان)
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی ڕۆژنیوز - 2017-08-27
کاتی تۆمارکردن: 2017-08-27
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 325

قەڵا یان کڵێسەی بازیان

20220723202400424453=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

قەڵا یان کڵێسەی بازیان

دەکەوێتە ناحیەی تەکیەی ڕۆژئاوای شاری سلێمانیەوە، مێژووەکەی بۆ سەردەمی ئەشکانی (248-226 پ.ز) و سەردەمی ساسانی دەگەڕێتەوە، کنە و پشکنین لەم شوێنەوارەدا کراوە و دراوی سەردەمی ساسانی تێدا دۆزراوەتەوە، بۆچوونی جیاواز لەسەر قەڵاکە هەیە سەبارەت بەوەی کە کڵێسا بێت یاخود پەرستگای زەردەشتی بێت، بەڵام پاش ئەوەی تیمێکی ئیتاڵی کاری پشکنینی لەم شوێنەوارە کرد زۆرتر ئە ڕایە پەسەند دەکرێت کە ئەم شوێنەوارە کلێسا بووبێت.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵیەڕی پارێزگای سلێمانی

کاتی تۆمارکردن: 2022-07-23

ناوی تۆمارکار: زریان عەلی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 326
قەڵاتی عەوێنە

20220903203822431885=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

قەڵاتی عەوێنە-قەراتی عەوێنە
گردێکی کۆنە دەکەوێتە نێوان (موسڵ) و (هەولێر)، لە نووسینە بزماریەکان ئاماژەی پێدراوە، مێژووی دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی (وەرکا) ی سۆمەری لە هەزارەی دووەمی پێش زایینیش ژیانی تێدا بووە تا سەردەمی عەباسیەکان واتە: سێ هەزار ساڵ ژیان و ئاوەدانی تێدابووە، بە گەورەترین گرد دادەنرێت لە هەولێر دوای قەڵای هەولێر لە26-02-1940 بە شوێنەوار تۆمارکراوە.[1]
لە سەردەمی ئیمپراتۆریەتی ئاشوریەکانەوە واتە (4000) چوار هەزار ساڵ پێش زایین ئاوەدان بووە !
لە ڕێکەوتی05-05-2019 لەگەڵ سێ هاوڕێی بەڕێز و خۆشەویست (خورشید خدر، ئەکرەم عەزیز، سەردار عەلی) بە نیازی گەشت و بینینی دیمەنی جوانی سروشت بەرەوە گوندی(عەوێنە)بەڕێکەوتین.
عەوێنە یەکێکە لە گوندە گەورە و مێژوویەکانی دەشتی هەولێر، سەربە شارەدێی(گوێر)ی قەزای مەخموورە، نزیکەی(30)کیلۆمەتر لە ڕۆژئاوای شاری هەولێرەوە دوورە، چاوساغەکەمان کە کاک (ئەکرەم) عەوێنەیی بوو، بست بە بست و دێ بە دێ و تخوب بە تخوبی گوند و پارچە زەویەکانی نیشانمان دەدا، تا گەیشتینە بەنداوێکی دەستکرد بە ناوی(کۆدەرە) وەک ڕێبەرە عەوێنەییەکەمان باسی دەکرد ئەو شوێنە تەنها ئاوی کانی و بارانی لێکۆدەبۆوە و بە دەیان جار ماسی گەورەی لێ ڕاو کردووە، بەغەم بەداخەوە دوای ئەوەی دەکرێت بە بەنداو لەگەڵ ئاوی پیس تێکەڵ دەبێت و نەک هەر ماسی تیا ناژی بەڵکو وەک جلشۆرێکی ئۆتۆماتیک تەنها کەف و کۆڵی تاییت و زاهی دەبینیت ! کە گەیشتینە نێو گوندی عەوێنەش بەشی زۆری ئەو پارچە زەویە تەختانەی نیشانمان دەدا، کە شوێنی ماڵی پیاو ماقولانی دێ و مزگەوت و قوتابخانە بووە، بەلام ڕژێمی فاشی بەعس لە ساڵی 1987 تەواوی گوندەکە وەک هەموو گوندەکانی تری ناوچەکەو کوردستان خاپور دەکات، ڕێبەرەکەمان دەی وت ئەو گوندە لە سەرەتای ساڵی چلەکانەوە قوتابخانەی سەرەتایی و ناوەندی تیابووەو قوتابیانی بەشی زۆری گوندەکان بۆ تەواوکردنی قۆناغی ناوەندی دەهاتنە ئەو گوندە، پاشان چوینە سەر تەپۆڵکەی زوورگی عەوێنە کە هەمان زنجیرە زوورگی(زوورگە زراوە) لەو بەرزاییەوە زۆر بە جوانی چیا سەربەرزەکەی قەرەچوغ و بەشی زۆری دەشتی کەندێناوەمان وەک ناو لەپی دەستمان لێوە دیار بوو، ئەوەندە دیمەنێکی جوان بوو هەوای دەیان شیعرو پەخشان و بابەت ڕێچکەیان گرتبوو، لەو بەرزاییەوە بە دیار مەشخەڵی ئاگری بیرە نەوتەکانی(خورمەڵە) و گوندەکانی تر، تاوێکی باش پشووماندا، لە پانتایی زوورگەکەوە هێدی هێدی بەرەو قەراتی ئەو گوندە بەڕێکەوتین، لە دامێنی پیرە قەرات تابلۆیەکی بەڕێوەبەرایەتی شوێنەواری هەولێر هەڵواسرا بوو، تیایدا نووسرا بوو (مێژووی گردی عەوێنە دەگەڕێتەوە سەردەمەکانی (وەرکا، سۆمەر، ئەکەد، کاشییەکان) واتە لە سەردەمی ئیمپراتۆریەتی ئاشوریەکان(4000) چوار هەزار ساڵ پێش زایین ئاوەدان بووە، لە 26 - 02 - 1940 وەک شوێنەوار تۆمارکراوە، بە سەدان پارچە(تاسلوقە)و خشت و بەردی شوێنەوار لە دامێن و لێواری کەوتوە ! بێ خاوەنی و نەبوونی پرۆژەی گەشتیاری ئەم مەڵبەندە مێژوویەی فەرامۆش کردووە، لە دوا شوێنی گەشتەکەشمان بینینی پارچە زەویە داچێندراوەکەی کاک ئەکرەم بوو بە گەنم و جۆ، لەوێش تاوێکی باش

پشووماندا‌و چایەیێکی بە داریمان لێ نۆشکرد، ماوەتەوە بڵێم ئەم گونده شوێنی لە دایک بوونی دەیان هونەرمەندو تێکۆشەرو سەرکردەی سیاسی بووە.[2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

شار و شارۆچکەکان: مەخموور

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] پەرتووک | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | کەندووێك لە زانیاری دەربارەی دەشتەکییەکانی هەولێر، کۆکردنەوە و ئامادەکردنی، عەباس نادر قادر، چاپی یەکەم، ساڵی2022، لاپەڕە (122) .

[2] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | Khurshid Khdr

کاتی تۆمارکردن: 2022-09-03

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 327
قەڵاکۆن

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20231209105930535287

قەڵاکۆن، یەکێک لە گردە شوێنەوارییەکانی دەڤەری گەرمیان، لە نزیکی شاری کەلار لە پارێزگای سلێمانی دایە کە بە گوتەی شوێنەوارناسان مێژوو و کۆنینەیی ئەم گردە شوێنەوارییە بۆ چاخەکانی ئیسلامی و ساسانی و ئەشکانی، تاوەکوو هەزارەی پێنجەمی پێش زایین دەگەڕێتەوە.
لە ئێستادا (2023) تیمی شوێنەوارناسی ڕێکخراوی (میساک) لە تیمی زانکۆی بۆلۆنیای ئیتاڵی و تیمی شوێنەوارناسی بەڕێوەبەرایەتی شوێنەوار و کەلەپووری گەرمیان سەرقاڵی کاری کنە و پشکنین لەسەر ئەم گردە. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد
سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان: کەلار (گەرمیان)
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2023-12-09
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 328

قەڵای ئامەد

20240803014604585873=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

قەڵای ئامەد یان قەڵای دیاربەکر (بە کوردیی باکووری: Sûra Amedê، بە تورکی: Diyarbakır Kalesi) قەڵایەکی مێژووییە، کە دەکەوێتە ناوچەی سوور لە ئامەد، کوردستان. ساڵی 2000، یوونیسکۆ قەڵاکەی لە لیستێکی نافەرمی دانا. لە ساڵی 2005، بەفەرمی بووە یەکێک لە شوێنەوارەکانی میراتی جیهانیی یوونیسکۆ لەپاڵ باخچەکانی هەوسەل، بەپێی سەرچاوەکانی یوونیسکۆ مێژووی قەڵاکە دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی 1488، لە سەردەمی دەوڵەتی ڕۆمی کۆن و فەرمانڕەوای کۆسەنتینی دووەم درووستکراوە.
دیوارەکانی قەڵاکە، لە دوای دیواری چین بەرزترین و درێژترین دیواری بەدوای یەکەوەن لەئاستی جیهان. قەڵاکە چەند دەروازەیەکی هەیە، سەرەکییەکەیان ناوی چیا (Dağ)، دەروازەی ئورفە، دەروازەی ماردین و دەروازەی نوێ (Yeni). [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

دەیە: 40ەکان (40-49)

سەدە: سەدەی 15 (1400- 1499)

شار و شارۆچکەکان: ئامەد

وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی ویکیپیدیا - 2024-08-03

کاتی تۆمارکردن: 2024-08-03

ناوی تۆمارکار: ڕۆژگار کەرکووکی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 329

قەڵای بانەمان

2011040422261717857=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

دەکەوێتە سەر ڕێگای (هەولێر _ شەقڵاوە)، بەرزیەکەی دەگاتە (40) م لە ڕووی زەوی (22) کم لە شاری هەولێر دوورە مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی میرنشینی سۆران بەتایبەتی لە ماوەی دەسەڵاتی میر سلێمان بەگ و شازادە خانزاد دروستکراوە، تاوەکو ئێستا ڕووە مێژووەکەی خۆی لە دەست نەداوە توانراوە پارێزگاری لێ بکرێت، ئەم قەڵایە لە بەرد و قسل دروستکراوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

میرنشین: سۆران

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2011-04-04

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 330
قەڵای بۆگد

2015031711372384890=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئەم شوێنەوارە دەکەوێتە گوندی بۆگد کە نزیکەی (50) کم لە باشووری شاری کۆیەوە دوورەو قەڵاکە دەکەوێتە باکووری خۆرئاوای گوندەکەوە. بەسەر بەرزایی یەکی سروشتی یەوە دروستکراوەو مێژووی دروستکردنی ئەم قەڵایە دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی (میر محمد ڕەواندزی) کە دوو قەڵای تری لەم شێوەیان لە هەریەک لە (ڕواندزو و دوکان) دروست کردووە. پاش ماوەی قەڵاکە پێک هاتووە لە (2) دوو بینا لەناو یەکتر حەوشەیەکی گەورە لەناوەڕاستی هەیە لە چوار لاشەوە چوار قوولە دروستکراون بۆ بەرگری کردن و بەهێزکردنی دیوارەکان ئەم قەڵایە لەکاتی شاڵاوەکانی ئەنفالدا تووشی ڕووخان و کاولکردن هاتووە لەلایەن ڕژێمی بەعسەوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا
شار و شارۆچکەکان: کۆیە
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی کۆیە
کاتی تۆمارکردن: 2015-03-17
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 331

قەڵای پاشا (کۆشکی مەحمود پاشای جاف)

2015092312062712710 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

دەکەوێتە گوندی تازەدێ بە دووری (9 کم) باکووری ڕۆژهەڵاتی شاری کەلار. ئەم شوێنەوارە کۆشکێکی دوو نهۆمییە و زیاتر لە کاروان سەرایەک دەچێت. کۆشکەکە لە لایەن (محمود پاشای جاف) دروستکراوە و مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی (1895 ز)، جگە لە بینای سەرەکیەکەی کوشک لای باکوورەوە بینایەکی تری لاکێشەیی هەیە کە پێدەچێت تەرخان کرابێت بۆ کۆگا و جێگەی تایبەتی ئەسپ و ئاژەڵی بارەبەر، لای باشوورەوە بینایەکی تری بچووک هەیە، کە پێکهاتووە لە چەند ژوورێک بەسەر بەرزاییەکەوە دروست کراوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: خانوو

شار و شارۆچکەکان: کەلار (گەرمیان)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2015-09-23

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 332

قەڵای پاشا کۆرە - سارتکە

2012041822122564570=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

قەڵای سارتکە یەکێکە لە شوێنەوارە دێرینەکانی کوردستان و دەکەوێتە قەزای دوکان سەر بە پارێزگای سلێمانی کە مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی میرنشینی سۆران
قەڵاکە کە لەلایەن میر محەمەد (پاشای سۆران 1813-1837) دروست کراوە ئێستا بەشێک لە ژوورەکان و دیوار و قولەکانی قەڵاکە وەک شوێنەوار ماونەتەوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

میرنشین: سۆران

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2012-04-18

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 333

قەڵای پەرتەک

20210530213003394414=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

قەڵایەکی دێرین لە باکووری کوردستان
قەڵای پەرتەک، کە دەکەوێتە سنووری قەزای پەرتەک سەر بە پارێزگای دێرسیم لە باکووری کوردستان، یەکێکە لە شوێنەوارە مێژووییە هەرە گرنگەکان، کە میوانداری لە ژمارەیەک شارستانییەتی دێرین کردووە.
ئەم قەڵایە کە لەسەر گردێکی کەنار ڕووباری موراد بونیادنراوەو دیمەنێکی ناوازە و دڵڕفێنی هەیە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

شار و شارۆچکەکان: دێرسیم

وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ڕاچلەکین

کاتی تۆمارکردن: 2021-05-30

ناوی تۆمارکار: زریان عەلی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 334

قەڵای چاری

[1] 2011062922150760389=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2011-06-29

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 335

قەڵای حەسەن ئاباد

2024032808215856276 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

قەڵای حەسەن ئاباد، یەکێکە لە قەڵا مێژوویەکانی کوردستان، کە بەدرێژایی مێژوو حوکمڕانیی زۆر لە فەرمانڕەواکانی بەخۆیەوە بینیوە. ئەم قەڵایە پێش دەسەڵاتی ئەمیر حەسەن خانی ئەردەڵان درووستکراوە، هەڵۆخان و ئەحمەد خان و ئەمیر حەسەن خان لەو دەسەڵاتدارە بەناوبانگانەی میرنشینی ئەردەڵانن، کە لەم قەڵایەدا حوکمڕانییان کردووە و بەهۆی حوکمڕانیی ئەمیر حەسەن خانی ئەردەڵانەوە، ناوەکەی بە قەڵای حەسەن ئاباد ناسراوە.

قەڵاکە دیواری بەردی بەرزی لە بناری شاخەکە هەیە و بەدرێژایی دیوارەکان تاوەر و قوللە هەیە، تاکە ڕێگە بۆ چوونە ناو قەڵاکە لە بەشی باشووری گردەکەدایە و بەشەکانی دیکەی گردەکە دژوار بووە و پێگەیشتن پێیان زەحمەتە.

قەڵای حەسەن ئاباد، یەکێک بوو لە گردە سەخت و ستراتیژییەکانی ناوچەکە، کە بۆ زیاتر پاراستنی دانیشتووانی قەڵای حەسەن ئاباد، خانووی نیشتەجێبوون و کەرەستەی سەربازی بە پەرژینی ئەستوور و درێژ لە هەموو دەوروبەری شارەکەدا دەورە دراوە و ئەو پەرژینە، کە پێشتر باسمان کرد، بۆ پاراستن و بەرگریکردن لە مەترسییەکانی داگیرکردنی لەلایەن دوژمنانەوە درووستکراوە. جگە لە دیواری بەرزی قەڵای حەسەن ئاباد، لە ڕووی کەرەستەی بەرگرییەوە، سێ تاوەری پاسەوانیی هەبووە، کە هەریەکەیان 400 مەتر لە شوورەی سەرەکیی قەڵاکەوە دوورە.

قەڵای حەسەن ئاباد، بەدووریی پێنج کیلۆمەتر لە شاری سنە لە باشووری گوندێک بە ناوی حەسەن ئاباد، هەڵکەوتووە.

مێژوونووسان باس لەوە دەکەن، بنیاتنانی قەڵاکە دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی ئەشکانی و ساسانی، لە بەشی ڕۆژاوای ئێران وەک ناوەندی حکوومەت بەکار هاتووە.

ئەمیر حەسەن خانی ئەردەڵان لە ساڵی 746ی کۆچیدا (1345-1346 زایینی)، قەڵایەکی بەهێزی بۆ ناوەندی حکوومەتەکەی لەسەر لوتکەی چیایەک لە باشووری گوندەکە درووستکرد. لە سەرەتای سەدەی 10یەمی کۆچیدا، هەڵۆخانی ئەردەڵان، پارێزگاری ئەوکاتی کوردستان، ئەوەی کرد بە بارەگای سەرەکیی حکوومەت. ڕەنگە پێش دامەزراندنی شاری سنە (سنندج) شارۆچکە و قەڵای حەسەن ئاباد ناوەندی پارێزگای کوردستان بووبێت.

پارێزگای کوردستان هەزار و 520 شوێنەواری مێژوویی دەستنیشانکراوی تێدایە، کە بریتین لە شوێنەوارە کۆنەکان، ئەشکەوتی سرووشتی، دارە کۆنەکان، میراتی جوڵاو، کانیاوی ئاو و شوێنی سرووشتی.

ئەم بابەتە لەلایەن ڕۆیا سەردار نووسراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

دەیە: 40ەکان (40-49)

سەدە: سەدەی 14 (1300- 1399)

شار و شارۆچکەکان: سنە

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی 24-03-2024 - baskurd.basnews.com

کاتی تۆمارکردن: 28-03-2024

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 336
قەڵای حەسەناوا

2015100601120112743 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

لاپەڕەیک لە مێژووی زێڕینی کوردستان

قەڵای حەسەناوا

بابەتێ لە تاقمەی کەڤنارناسی زانستگەی بوعەلی

وەرگێڕ: عەتا ڕیازی

پێشوتار

قەڵای حەسەناوا لە باشووری ئاوایی حەسناوا،لە پێنج کیلومیتری ڕۆژهەڵاتی سنە نیزیکەی چوار سەدە پایتەختی شانشینی ئەردەڵان بووە. ئەو جۆرە کە کۆڵینەوەکانی گۆڕستانی زاگڕۆس Almeria et al لە ڕۆژهەڵاتی شاری سنە لە سەر ڕێگای حەسەناوا نیشان ئەدەن ئەگەری ئەوە هەیە کە مێژووی دروست کردنی ئەم قەڵایە هەڵ گەڕێتەوە بۆ دەمەو دووایی هەزارەی دووهەمی پێش زایینی واتە دەمەو دووایی چاخی ئاسنی 2 ودەستپێکی چاخی ئاسنی 3(بەین 800 تا 1200 ساڵ پێش زایینی).

بە پێ بەڵگە مێژووییەکان ئەگەری ئەوەهەیە کە حەسەناوا لە دەورانی مادەکانیچا شارقەڵا بووبێت.بەر لەوەیکە حەسەن خان ئەردەڵان لە بەین ساڵەکانی 1346-1373 قەڵاکە بە گرینگی دەسکاری و نەوژەن کاتەوە و ناوی خوی بنێتە پێەوە مێژوونووسەکان و ژۆگرافیزانەکان بە،،بانی،، ناویان لێ دەبرد(سەنەندجی،ئایەتولا مەردۆخ).
بووارى کات قەڵاکەی خراو کردبوو لە ساڵی 1617یەکێک لە گەورەترین پاتشاکانی ئەردەڵان بە نێوی هەڵۆخان قەڵاکەی نەوژن کردەوە.

بە پێ پەیمانێ کە لە نیوان سوڵەیمان خان ئەردەڵان وشاسەفی سەفەوی واژو کرابوو سوڵەیمانخان لە ساڵی 1687 هاو کات لە گەڵ وێران کردنی قەڵاکانی زەڵم،پاڵەنگان و مەریوان قەڵای حەسەناوایچ کاول کردەوە !و بە جێگای ئەوە دژێ لەئاوایی سینە(کە ئەمڕۆ بە باشگای ئەفسەران ناسراوە) دروس دەکات بە نێوی سینە دژ کە بەرە بەرە دەبێتە سنەدژ و بە دووایی ئەوە بە سەنەندج.

هەڵویستی ژۆگرافییایی گرینگی کوردستان هەمیشە تەماعی هاوساکانی ڕۆژهەڵاتی واتە ئاشوورییە درندەکانی هەڵدەزرنگاند و هێرشیان دەکردە سەری. کوردەکان بۆ بەرگری لە وڵاتەکەیان ناچار کەوتبوون کە لە جێگاگەلی ستراتێژیکی وڵاتەکەیان شار قەڵاگەرێک بینا بکەن.نموونەیک لەم قەڵاگەلە قەڵای حەسەناوایە.
هەر وەهای کە وتمان قەڵای حەسەناوا شار قەڵا بووە، واتە جییا لە سەربازخانە و هوماری چەک و بورج تالارگەرێکی گەورە، مزگەوت، فێرگە وخانووگەلێکی زۆریچی تێدا بووە.

پێگەی جوگرافیایی

لە بۆچوونێکی جوگرافییاییەوە ئاواپی حەسەناوا کەوتووەتە بان درێژایی 46 و 58 وبان پانایی 35 و 15 و 1550 مەتر لەئاستی دەریا بەرزترە.ئەم ئاواییە کەوتووەتە ناو یەکێک لە دۆڵەکانی ئاویەرەوە. لە باشووریەوە لە بان لووتکەی کێوەکە یە وە ئاسەواری قەڵای حەسەناوا ئەبینین. لووتکەی ئەم کێوە لە ڕادەی دەریا 2440 میترە واتە 360 میتر لە ئاواپی حەسەناوا بەرزترە.

هەڵویستی ژۆگرافییایی گرینگی ئەم قەڵایە (هەر وەکوو قەڵاکانی زەڵم،مەریوان و پاڵەنگان) بوو بەهۆی ئەوە کە هێرشی موغولەکان بۆ خوی ڕاکێشێ.

پادشاکانی ئەردەڵان تووانیان کە بە باشترین شێوەی خۆی لە هەڵویستی ژۆگرافییایی ئەم قەڵاگەرە کە پێش لە دەورانی ئسلامییەوە دروست کرابوون بۆ کونترۆل کردنی دوو شاخەی سەرەکی جادەی هەورێشم کەڵک وەر بگرن.

شاخەی یەکم هەماانی بە بەغا پەیوەند ئەدا. شاخەی دووهەم کە خێراتر و هەرزانتر بوو لە دڵی شانشینی ئەردەڵان واتە لە حەسەناوا،زەڵم کەرکووک و هەولێر ڕەد ئەبوو و هەماانی بە حەڵەب پەیوەند ئەدا(ئەردەڵان، تاورنییە).ئەم قەڵایە ڕۆڵێکی گرینگی لە کونترۆلی ڕێگای بازرگانی هەورێشم هەبووە.

ڕابردووی قەڵاکە
مێژوونووسەکانی کورد : ئەمیر شەرەفخان بدلیسی، عەلی ئەکبەر وەقایع نیگار کوردستانی، ئایەتۆڵا مەردۆخ، ئەردەڵان، سەنەندجی، خەسرەوبن موحەمەد ناسراو بە موسنێف هەر کامێکیان بە شێوەیک لە ناو کتێبەکانی خۆیانا باسیان لە قەڵای حەسەناوا کردووە. لە ناو ئەم کتێبانە فرەتر قسە لە مێژووی دروست کردنی بە دەست حەسەن خان ئەردەڵان(شەرەفخان) یان جەیژنێ کە لە ناو تالاری گەورەی قەڵاکە کە گیراوە(موسنێف) و .... دەکرێ بەڵام ئاماژە یک بە ڕابردووی قەڵاکە پێش حەسەنخان نەکراوە. شایانی باسە کە ئەوەی بخەینە بەر چاو کە هەمویان لە سەر ئەو باوەڕنە کە ئەم قەڵایە هەتا ساڵی 1637 پایتەختی ئەردەڵان بووە. بە شێوەیکی گشتی ئەتوانین ڕابردووی قەڵای حەسەناوا بە دوو بەش دابەش کەین: دەورانی پێش ئیسلام و دەورانی پاش ئیسلام.

1-دەورانی پێش ئیسلام:
ناوچەی ئەردەڵان بەشێ بووە لە سەرزەوینی مادەکان.بە وتەی دیاکۆنۆف سەرزەوینی مادەکان لە باکوورەوە ئەیخوارد بە ڕۆخانەی ئەرەس و لووتکەکانی ئەلبۆرز، لە ڕۆژهەڵاتەوە ئەیخوارد بە دەشتی لووت و لە باشووەوە بە کێوەکانی زاگرۆس.
سەرزەوینی ماد بە سێ بەش دابەش کرابوو: بە بەشی یەکم،، ماد ئاترۆپاتن،، ئەوترا کە بریتی بوو لە ئازەربایجان و کوردستانی بەر دەستی ئێرانی ئەمڕۆ.
لە ئاتروپاتنا بە سەرزەوینگەلێ کە کەوتبوونە ژووری ڕۆخانەی زابی بووچک،،زاموا،، دەوترا. زاموا بریتی بوو لە سەرانسەری سەرزەوینگەلێ کە لە بەین دەریاچەی ورمێ و بەشگەلی ژوورگینی ڕۆخانەی دیاڵە ڕایان گرتبوو) کە میاندوواو بانە و سلێمانی و زەهاو و سنە ئەگرێتەوە).
لە ناوەندی سەدەی نۆهمی پێش زایینی بە بەشی ژوورگینی ڕۆخانەی دیاڵە (سێ گۆشەی سنە،زەهاو، سلێمانی)،،پارسووا،، دەوترا.
ئەم دوو ناوچە (پارسووا و زامۆا) گرینگیکی تایبەتیان بۆ مادەکان بوو. چوونکوو گەردەنەگەلێکی تێانا بوو کە هەم گوزەرگای ڕویشتن بۆ ڕژهەڵاتی وڵاتەکە بوو و هەم ڕێگایک بۆ گەیشتن بە ڕۆژاوای سەرزەوینەکەیان(ڕێگاگەلی کارەوانڕەوی ئەمڕۆیی بانە-سنە-هەماان-سلێمانی-زەهاو، کرماشان -هەماان)
(دیاکۆنۆف).
بە پێ ئەم زانیارییانە بە ئەگەرێکی زۆر قەڵای حەسەناوا لە سەردەمی مادەکان ئارای(وجوود) بووە.
بەپێ کولینەوەکانی گۆرستانی زاگرۆس لە ڕۆژهەڵاتی سنە مێژینەی ئەم گۆڕستانە هەڵ ئەگەرێتەوە بۆ چاخی ئاسن Almerid et all.واتە تەنانەت پێش لە مادەکانیچ هەر لەم شوێندا ئاوەدانی بووە.

درغەیکی دیکە کە گرینگیکی تایبەتی هەیە ئەوە یە کە ئاشوورییە درندەکان هەمیشە هێرشیان ئەبردە سەر ناوچەکە، بە تایبەت چەندین جار هێرشیان بردووەتە سەر قەڵای پاڵەنگان. ئەو جۆرەی کە لە بان نووسراوەکەی (بان بەردی) تەنگیوەر هاتووە، ئاخرین جار لە ساڵی 715 پێش زایینیا بووە کە ئاشوورییەکان هێرشیان بردووەتە سەر قەڵای پاڵەنگان، ئەم نووسراوە هەر وەها قسە لە شارێ بە نێوی،،کەرلا،،دەکات.

هێندێک لە نووسراوەکانی ئاشوورییەکان قسە لە شارێ بە نێوی،،ئالبریە،، لە دەوروبەری سنە دەکەن، ئەگەری زۆر هەیە کە ئەم شارە قەڵای حەسەناوا بووبێت.

سەبارەت بە ناوچەی کوردستان لە دەورانی ساسانییەکانا هێندێ ئەفسانە هەن کە شایانی گەڕاندنەوەن. بە پێ یەکێک لەم ئەفسانەگەرە گەرماییل و ئەرماییل و کێویاران 28 شاریان لە ناوچەی کوردستانا دروست کردووە(تەفەزوڵی). کێویاران کەسانێکن کە لە ناو شانامە باسیان لێ کراوە.ئەرمەییل و گەرمەییل خەڵکیان لە مەرگ ڕزگار دەکرد و ئە یان هەنارده ناو کێوستانەکان، بە پێ ئەم ئەفسانەگەرە گەلی کورد لەم مەردمانە پێک هاتوون (تەفەزوڵی).کێویارەکانیچ مەردمانێ بوون کە لە کوردستانا دەژیان.

بورج و شوورە ی قەڵای حەسەناوا لە بەرد دروست کراون. بەردگەلێ کە لە بەشی خوارگینی دیوارەکە بە کار هاتوون گەورەتر لە بەردگەلێکن کە لە بەشی ژوورگینی دیوارەکە بە کار هاتوون.کەڵک وەر گرتن لە بەردگەلی گەورە بۆ دروست کردنی چینی خوارگینی دیوار لە هەزارەی یەکمی پێش زایینی (چاخی سێهەمی ئاسن)باو بووە.

یەکێک لە نموونەکانی بەرچاوی ئەمە میعماری زیندانی سوڵەیمانی تەختی سوڵەیمانە(ناومەن). تەوفیر لە کەڵک وەر گرتنی بەردگەلی گەورە لە بەشی خوارگینی دیواروشوورەکانی قەڵای حەسەناوا نیشاندەری ئەوەیە کە بە ئەگەرێکی فرە حەسەناوا بۆ بەرگری لە هێرشی ئاشوورییەکان لە چاخی 3 ئاسن لە دەورانی مادەکان دروست کرابێ.

لەم دەورانە قەڵاگەرێکی زۆر بەهۆی هێرشی ئاشوورییەکان کاول کران(Gunter)، قەڵای حەسەناوایچ یەکێک لەو قەڵاگەرە بووە کە بە دەستیان کاول کرابوو.بەڵگەگەلێکی زۆر نیشان ئەدەن کە لە ساڵی 625پێش زایینی ولا (مەردۆخ)، بە شوێن شکستی ئاشوورییەکان بە دەستی مادەکان،ئارامی و ئاشتی هاتەوە بۆ وڵاتەکە و مەردم کەڵکیان بە قەڵاکە نەما. بەرە بەرە ئەم قەڵاگە لە چۆڵ کران و لە بێ ئاوەدانییا کاول بوونەوە.

بۆ نمونە قەڵای زیویەیچ (مۆعتەمێدی)هەروا بوو بە شوێن شکستی ئاشوورییەکان کە ئارامشت و ئاسایشهاتەوە بۆ ناوچەکە خەڵکەکە قەڵاکەیان چۆڵ کردو بەرە بەرە بگاری کات کاولی کردەوە.لە باکووری کوردستانا قەڵاگەرێکی ئورارتوبی،مانایی و مادی (Gunter)بوون کە بە شوێن شکستی ئاشوورییەکان و هاتنەوەی ئارامش و ئاسایش بۆ ناوچەکە، چۆڵ کران و بەرە بەرە بەرو کاولی چوون.بەڵگە هەیە کە نیشان ئەدەن کە هێندێ لەم قەڵاگەرە وەکوو قەڵای قەمچەقای لە بیجارا(کە مێژووی دروست کردنی هەڵ ئەگەڕەتەوە بۆ هەزارەی یەکمی پێش زایینی و لە دەورانی ساسانییەکان و سەلجووقییەکان وئیلخانییەکان دەستکاری و نەوژەن کرابوو(بابەک) بە شوێن شکستی ئاشوورییەکان چۆڵ کران ولە بێ ئاوەدانییا بەرەو کاولی چوون.بە پێ ئەم نموونەگەلە بە شوێن شکستی ئاشوورییەکان قەڵای حەسەناوایچ چۆڵ کراو ساڵهای ساڵ کەسی تێدا نەدەژی و بەرە بەرە بگاری کات قەڵاکەی ڕماند.

2-دەورانی پاش ئیسلام

لە ساڵی 635ی زایینی تا ساڵی 1346-1373(کە قەڵاکە بە دەستی حەسەن خان ئەردەڵان دەستکاری و نەوژەن کرایەوە) بە وردی ئاگاریمان لە قەڵاکە نییە.

بەڵام چەن بورج و پاشماوەی بەشێ لە شوورەی قەڵاکە نیشان ئەدەن کە بەر لە دەورانی سەلجووقییەکانا(1307-1038) دروست کراون.بە پێ مێژوونووسەکانی کورد بەشێ لە قەڵاکە لە دەورانی ئیلخانییەکانا(1335-1217) دروست کراوە. بەر لە هێرشی ئیلخانییەکان (کە سیلسلەیکی موغول بوون) لە ساڵی 1217،لە کوردستانا شارگەلێکی فرەو ئاوەدان وەکوو دینەوەر، ماسبەزان،سیسر...بوون کە وێران کران.بە شوێن ئەوە خەڵکەکە دیسان ڕوویان کردەوە ناو شار قەلاکان و لە سەروە ئاوەدانیان کردەوە.

هەر لەم دەورانە بوو کە شار قەڵاکانی پاڵەنگان،مەریوان،زەلم و حەسەناوا دەسکاری و نەوژەن و ئاوەدان کرانەوە.

سەر چاوە:وێنووسی ڕوانگە External Link

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

شار و شارۆچکەکان: سنە

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2015-10-06

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 337
قەڵای خارپێت

20230831121508518185=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

قەڵای خارپێت یان قەلای هارپیت، یەکێک لە شوێنەوارە گرنگ و ناسراوەکانی باکووری کوردستانە کە دەکەوێتە پارێزگای ئەلعەزیز.
ئەم شوێنەوارە لە لیستی شوێنەوار و کەلەپوورە جیهانییەکانی یونسکۆ تۆمارکراوە و مێژووەکەی بۆ سەردەمی ئورارتییەکان دەگەڕێتەوە.
سەبارەت بەم قەڵایە کە لە (ساڵی 2005) ەوە کاری کنە و پشکنینی شوێنەواریی بۆی ئەنجام دەدرێت، سەرچاوەکان ئاماژە بەوە دەکەن کە زۆربەی سەردەمە مێژوویییەکانی باکووری نشتیمانی بەخۆیدا بینیوە و وەک قەڵایەکی بەهێز و ستراتیجی بەکارهاتووە.
ئەم قەڵایە لە دوو بەشی دەرەوە و ناوەوە درووست بووە و لە ڕووی ئەندازەییەوە شوێنێکی پەیت و قایمە، هەر ئەمەش وایکردووە کە لە سەردەمە جیاوازەکان بەردەوام بەکار بهێنرێت بە مەبەستی سەربازی و بەرگری. ئەم قەڵایەوەک ناوەندێکی گرنگ بۆ کۆبوونەوەی فەرماندە و سەرکردەکانی سوپا (لە سەردەمە جیاوازەکان) و سەربازەکان بەکارهاتووە لە چەندین بەشی جیاواز پێکهاتووە وەک: بەندیخانە، بنکەی تەندرووستی، شوێنی حەوانەوە و ئیسراحەت، شوێنی مەشقی سەربازی، بەڵام لە ئەم ساڵدا (2023) شوێنێکی جیاواز و گرنگ لەم قەڵایە دۆزرایەوە کە ئەویش بەشێ چێشتخانەکەی بووە کە کۆمەڵێک قاپ و قاچاق گڵینە و چەند پارچەیەک لە ئێسک و پەروسکی ئاژەڵ کە دیارە بە مەبەستی لێنان و خواردن بۆ سەرباز و فەرماندەکان ئامادەکراوە، دۆزراوەتەوە. هەر سەبارەت بەم دۆزینەوەیە لە ناو مەنجەلێکی گڵینەدا کە ئێسک و پەروسکی ئاژەڵێکی تێیدا بووە، دانەیەک گولەی تۆپی مێژوویی دۆزراوەتەوە کە دیارە کاتێک ئەم قەڵایە لەلایەن دوژمنەکانییەوە هێرش دەکرێتە سەری، ئەم تۆپە دەکەوێتە ناو ئەم مەنجەلە و بەهۆی بەجێ هێشتی قەڵاکە لەلایەن سەربازەکانەوە و دواتر نەگەڕانەوەیان ئەم تۆپە هەر لەوێ دەمێنێتەوە و بۆ ئێستا دەبێتە شوێنەوارێکی مێژوویی.

ئەم قەڵایە کە لە سەردەمی ئورارتییەکان لە سەدەی 8ی پێش زایین درووستکراوە بە (قەڵای شیر) یش بەناوبانگە و هۆکارەکەی بۆ ئەوە دەگەڕێتەوە کە ئورارتییەکان لەکاتی درووست کردنی ئەم قەڵایە لە جیاتی ئاو، شیریان بەکارهێناوە بۆ تێکەڵ کردنەوەی کەلوپەلی بیناسازییەکە. سەرچاوە مێژوویییەکان هۆکاری ئەمە بۆ دوو شت دیاری دەکەن: یەک، کەمی ئاو لەو ناوچەیە (کە هەڵبەت ئەمە دەکرێت دوور بێت لە ڕاستی، چونکە ئەو ناوچەیە کە قەڵاکە درووستکراوە ناوچەیەکی پڕ ئاوە بە تایبەت لە سەدەکەنی پیش لادایکبوونی مەسیح) .
دووەم: شیر لە ئاو بە هێزترە بۆ ڕاگرتنی دار و بەرد لەسەر یەک، بۆیە بە درووست کردنی ئەم قەلایە شیر بەکارهاتووە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: ئەلعەزیز

وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | وەرگێڕانی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-08-31

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 338

قەڵای خانزاد

20081216231752804=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئەم قەڵایە دەکەوێتە نزیک گوندی بانەمان لەلای باکووری شاری هەولێرەوە بە دووری (28 کم)، لە هیچ سەرچاوەیەکی مێژوویدا باسی دروست کردنی ئەم قەڵایە نەکراوە، وا مەزندە دەکری کە ئەم قەڵایە دروست کراوە لە پێش (محەمەد پاشای ڕواندوز) کە میری ڕواندوز بووە لە دوای مردنی باوکی لە ساڵی (1242ک / 1826 ز).
ئەم قەڵایە بەشێوەیەکی لاکێشەی نارێک درووست کراوە کە درێژی و پانی لایەکانی وەک یەک نییە و لە دوو نهۆم پێک هاتووە کە هیچ نەخش و نیگاری و نووسینێکی لەسەر نییە بۆیە دیاری کردنی مێژووی بە ڕوونی دیار نییە، وە ئەم قەڵایە بۆ کاروباری سەربازی بەکارهاتووە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

شار و شارۆچکەکان: هەریر

میرنشین: سۆران

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2008-12-16

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 339

قەڵای خۆشەب

2021120820470439809 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

قەڵای خۆشەب لە ساڵی 1643 لەلایەن میر سلێمانی زەر، میری کورد دروستکراوە کە لەو کاتەدا لەژێر دەسەڵاتی عوسمانییەکاندا بووە.

لە قەڵای خۆشەب گەرماو، مزگەوت و مەدرەسە، کانیۆن، ساردکەرەوەی ئاو، گرتووخانە و چەندین ژووری دیکەی تایبەت هەیە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

دەیە: 40ەکان (40-49)

سەدە: سەدەی 17 (1600- 1699)

شار و شارۆچکەکان: وان

وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری روودا و - 2021-12-03

کاتی تۆمارکردن: 2021-12-08

ناوی تۆمارکار: زریان عەلی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 340

قەڵای داشتادم

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20220318085248408632

قەڵای داشتادم
دەوڵەت: ئەرمەنستان
پارێزگا: ئاراگاتسوتن
ماوە: دەوڵەتی شەدادی کوردی
دامەزرێنەر: شازادە مەحمود شاور
بەرواری دەستپێکردن: 1174
قەڵای داشتادم: ئەم قەڵایە دەکەوێتە ئەرمەنستان. قەڵاکە لە ساڵی 1174ی زایینی لەلایەن شازادە مەحمود شاورەوە دروستکراوە و یەکێکە لە میرەکانی دەوڵەتی شەدادی، کە دەوڵەتی شەدادی کوردی لە ساڵی 951ی زایینی دامەزراوە و ئەم دەوڵەتە گرنگییەکی تایبەتی بە بیناسازی داوە و کاریگەریەکانی هێشتا دیارن وەک: پردەکان - قەڵا - دەروازەکان.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا
وڵات: ئەرمەنستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | یەیجی مێژوو بۆ کورد
کاتی تۆمارکردن: 2022-03-18
ناوی تۆمارکار: ڕۆژگار کەرکووکی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 341

قەڵای دمدم

2015101213194112749 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

قەڵای دمدم لە سەردەمی دەسەڵاتداریەتیی شا عەباسی سەفەویدا بەپێی بڕیاری خانی لەب زێڕین سەرلەنوێ دروست کرایەوە و لە درێژەی ئاڵۆزی و ململانێکانی نێوان ئەمیری برادۆست و شاعەباسدا سەرەڕای کوژرانی هەزاران کەس لەلایەن سوپای شا عەباسەوە دەستی بەسەردا گیرایەوە.
قەڵای دمدم بە مەودای (15) کیلۆمیتر دوور لە شاری ورمێ و لەسەر تەپۆڵکەیەک لە دۆڵی قاسملوو هەڵکەوتووە و مێژووی دروست کردنی ئەو قەڵایە دەگەڕێتەوە بۆ پێش هاتنی ئیسلام.
چیرۆکی خۆڕاگریی قەڵای دمدم لە نێو شێعری شاعیران، بەیت بێژ و حەیران بێژاندا ڕەنگی داوەتەو و بۆتە هەوێنی شێعری شاعیرە بە ناوبانگەکانی وەک ئەحمەدی خانی و جگەر خوێن و بە چەندین شێعریان لەمەڕ حەماسەت، خۆراگریی و قارەمانیەتیی خانی لەب زێڕین هۆنیوەتەوە و بەیتی قەڵای دمدم بە درێژترین بەیتی کوردی دادەنرێت.
هەتا ئێستا 2 ڕۆمان لەلایەن 2 ڕۆمان نووسی کورد عەرەب شەمۆ و جان دۆست لەمەڕ ڕووداوی قەڵای دمدم و خۆڕاگریی خانی لەب زێڕین نووسراوە و لەو 2 ڕۆمانەدا بەگشتی باس لە نەهامەتی و کوشتاری خەڵکی کورد بەدەستی سوپای شا عەباس کراوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

شار و شارۆچکەکان: ورمێ

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2015-10-12

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 342

قەڵای دووین

2015092301362812709 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

قەڵای دووین بە قەڵایەکی شوێنەواری و سەربازی دادەنرێت، بە شێوازێکی ئەندازەیی لە سەر بەرزاییەکی سروشتی پتەو بەشێوەی هەڵکەوتنی چیاکە بناغەی بۆ هەڵکەندراوە، لە سەر ڕێگایەکی ستراتیژی کۆن دروست کراوە، بەرزی دووین دەگاتە (1475)م لە ئاستی ڕووی دەریا. ئەو بەشە بەرچاوەی کەماوە بەتایبەتی بورجەکان دەگەڕێنەوە بۆ میرنشینی سۆران، وە لە خوارەوەی چەمێکی مەزن هەیە، کە بووەتە سەیرانگە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

شار و شارۆچکەکان: هەولێر

میرنشین: سۆران

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2015-09-23

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 343
قەڵای دێری

2022072320112442445 1=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

قەڵای دێری

ئەم قەڵایە دەکەوێتە بەشی ڕۆژاوای دامێنی زنجیرە چیای پیرمام و بە دووری 38کم لە ناوەندی شاری هەولێر دوورە، بە دووری 2کم لە لای چەپی ڕێگای هەولێر و دارەبزمارە و گوندی سەروکانی هەڵکەوتووە. قەڵاکە لەسەر گردێکی بەرزە و پێک هاتووە لە شورایەکی پتەوی قایمکاری سەربازی کە بەچواردەوری گردەکە درووستکراوە، لە قوڵە و دیوارەکانی، کونی مەتەرێزی بەرگری هەیە. پاشماوەی دیوارەکانی لە (1تاکوو 6م) بەبەرزی ماوە، 5ژوور و هۆڵێک و حەوشەیەکی گەورە بە پێوانەی 23×21، 70م و بیرە ئاوێک دەبینرێ.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا
شار و شارۆچکەکان: هەولێر
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی پارێزگای هەولێر
کاتی تۆمارکردن: 2022-07-23
ناوی تۆمارکار: زریان عەلی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 344

قەڵای زێرزەوان

20220621231537419407=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

قەڵای زێرزەوان

پاشماوەی قەڵای زێرزەوان دەکەوێتە سنووری ئامەدی باکووری کوردستان ساڵی 2014 پرۆژەیەکی هەڵکەندن و بەدواداچوون لە قەڵای زێرزەوان بۆ یەکەمجار دەستی پێ کرد، مێژووی قەڵای زێرزەوان بۆ ساڵانی 400-700ی زایینی دەگەڕێتەوە، لە ماوەی ڕابردوودا هەوڵدراوە بخرێتە لیستی شوێنەوارە جیهانییەکانی ڕێکخراوی یونسکۆوە.

هەندێک لە گەشتیارانی سەدەی 18 ئەم شوێنەیان بە کەسر زەرزەوا ناوبردووە، لە کاتێکدا ئێڤلیە سێلێی کە گەشتیارێکی سەدەی 17ی عوسمانی بووە، لە پەرتووکی سەیاهاتنامەدا (بەرگی چوارەم) بە دۆڵی زەرزیڤان باسی دەکات، باس لە گەشتەکەی دەکات لە ئامەدەوە بۆ ماردین.

ناوی زەرزەڤان لە وشەی کوردی زەر (زێڕ)ەوە هاتووە.

شوێن

قەڵای زەرزەوان لە سەدەی چوارەمدا لەلایەن بیزەنتینییەکانەوە وەک بنکەیەکی سەربازی لەسەر ڕێڕەوی بازرگانی دێرینی نێوان ئامەد و ماردین درووستکراوە. تا سەدەی حەوتەم بەم پلەیە بەکارهاتووە. قەڵاکە دەکەوێتە سەر لوتکەیەکی 105-124 م، گردێکی بەرزی بەردین لە نزیک گوندی دەمیرێلچەک، نزیکەی 13 کم لە باشووری ڕۆژهەڵاتی شاری چینار لە پارێزگای ئامەد، لە دەرەوەی ڕێگای D.950 کە بەرەو ماردین دەڕوات. دەکەوێتە نزیکەی 45 کم لە ئامەدەوە دوورە.

توێژینەوەی شوێنەوار

یەکەم هەڵکۆڵینی شوێنەوار لە شوێنی قەڵاکە لە هاوینی ساڵی 2014 ئەنجامدراوە. سەرەتا کارەکە لەلایەن گرووپێکی 35 کەسییەوە بە سەرۆکایەتی شوێنەوارناسێکی زانکۆی دیکل، بە سەرپەرشتی مۆزەخانەی شوێنەواری ئامەد، ئەنجامدرا. لە ساڵی 2015دا، گرووپی شوێنەوارناسان کە لەو شوێنەدا کاردەکەن، بۆ 60 کەس زیادیان کرد. پێشنیار کراوە کە هەڵکۆڵینەکان بۆ ماوەی نزیکەی 30 ساڵ بەردەوام بن.

لە ساڵی 2021 شوێنەوارناسەکان فلوتێکیان دۆزیەوە کە شەش کون و ئەڵقەیەکی برۆنزی تێدابوو کە کلیلێکی تێدابوو بۆ کردنەوەی سنگەکەی. مێژووی هەردوو بابەتە دەگەڕێتەوە بۆ سەدەی چوارەم و پێنجەمی زایینی.

ڕووبەری قەڵاکە 5.7 هێکتارە و بینای لە سەرەوە و ژێر زەوی هەیە. دیوارە وێرانەکانی درێژییەکەی 1200 م و بەرزییەکەی 12 م بوو، هەروەها تاوەرێکی چاودێری 21-22 مەتر بوو. لەناو قەڵاکەدا، لەسەر خاکێکی فراوان، وێران و بەرد-نەکرۆپۆلیسێک هەیە. بەشی باکووری خاکەکەی کە لە بەرزاییەکی نزمتردا هەڵکەوتووە، باڵەخانەی نیشتەجێبوون و شەقامەکان داگیری کردبوو، بەشی باشووریش بینای گشتی داگیرکرابوو کە لەسەر گردێک درووستکرابوون. بینای کڵێساکە کە بە ئاراستەی ڕۆژهەڵات بۆ ڕۆژاوا درووستکراوە، تا ئێستاش یەکێکە لە بینا گشتییە پارێزراوەکانی قەڵاکە کە باشترین پارێزراون. پێکهاتەکانی دیکەی لەو جۆرە بریتین لە کۆشک، بینایەکی کارگێڕی، گەرماڤ، کۆگایەکی دانەوێڵە، جبەخانە و 54 کانی. هەروەها لە کاتی هەڵکۆڵینەکاندا، ئەو شتانە دۆزرایەوە کە بۆ مەبەستی سەربازی و پزیشکی بەکاردەهێنران، زێرینگەریی،

ڕازاندنەوە و دراوی برۆنزی. لە ساڵی 2016دا کڵێسایەکی ژێرزەمینیی و بڕگەی نهێنی دۆزرایەوە. ئەم قەڵایە بۆ ماوەی نزیکەی 3000 ساڵ بەکارنەهێنراوە و کڵێسای ژێرزەمینیش نزیکەی 1500 ساڵ لەمەوبەر کاری نەکردووە. هەروەها پەرستگایەکی ژێرزەمینیی میترایی و پیرۆزگایەکی ژێرزەوی دۆزرایەوە، کە توانای لەخۆگرتنی 400 کەسی هەبوو. کاربەدەستان ڕایانگەیاند، وێرانەکانی پەرستگای ژێرزەمینیی میترایک تەنیا لە ماوەی یەک هەفتەدا زیاتر لە 20 هەزار گەشتیار بۆ لای خۆیان ڕاکێشاوە. لە ساڵی 2017دا چوار تەنی دیکەی ژێر زەوی دۆزرایەوە، کە بۆ لێکۆڵینەوەیان پێویستە کاری زەوی زیاتر بکرێت.
قەڵاکە وەک بنکەیەکی سەربازی بیزەنتین و شارۆچکەیەکی ستراتیژی گارنیۆن کاری دەکرد کە کۆنترۆڵی تەواوی دۆڵی و ڕێگا کۆنەکەی دەکرد کە لە ئامیدە (ئێستا ئامەد)ەوە بەرەو دارا (ئێستا ماردین) دەڕۆیشت. گرنگییەکەی بەهۆی جێگیربوونی لەسەر ڕۆژهەڵاتیترین سنوور کە ئیمپراتۆریەتی ڕۆمانی ڕۆژهەڵاتی دەپاراست. لە ڕاستیدا لەو شوێنەدا بوو کە کولتوورەکانی ڕۆژاوا و ڕۆژهەڵات تێدا یەکدەگرنەوە.
لە کۆندا ئەم شوێنە بە ساماچی ناسرابوو، کە وەک دیمەنی شەڕە توندەکانی نێوان ئیمپراتۆریەتی بیزەنتین و ساسانی بوو. ئەو زێڕینگەرییانەی لە قەڵاکەدا دۆزراونەتەوە، شایەنی ئەوە دەدەن کە خەڵکی سڤیل و کارمەندانی سەربازی پێکەوە ژیاون، لەنێویاندا سەربازەکان لەگەڵ خێزانەکانیان. قەڵاکە ئەوەندە گەورە بوو کە نزیکەی هەزار کەس بتوانێت بۆ هەمیشە لەوێ بژین.
کاری نۆژەنکردنەوە و ئاوەدانکردنەوە، کە لە سەردەمی ئیمپراتۆرەکانی ئیمپراتۆریەتی ڕۆمانی ڕۆژهەڵاتدا ئەنجامدرا، ئەناستاسیۆسی یەکەم دیکۆر (491-518 حوکمڕانی کردووە) و جوستینیانی یەکەم (527-565 حوکمڕانی کردووە)، ئەو دیمەنە تەواوەی پێبەخشی کە تەنیا پێشتر هەیبوو وێرانبوونی[چوار]. بە ئەگەرێکی زۆرەوە قەڵاکە تا ساڵی 639 کاردەکات، پێش ئەوەی عەرەبە موسڵمانەکان لە سەرەتای شەڕەکانی عەرەب و بیزەنتین بێنە ئێرە.
لە ساڵانی 1890دا کاتێک کە هەندێک خێزان کۆچیان کرد بۆ ئەوێ، شارۆچکەیەکی نوێ لە گۆڕەپانی قەڵاکەدا سەریهەڵدا. لە شەستەکانی سەدەی ڕابردوودا، کاتێک ژمارەی ئەو خێزانانە زیاتر لە 30 خێزان بوون، دانیشتووانەکەی بۆ ڕووبەرێک دابەزین کە نزیکەی یەک کیلۆمەتر لە قەڵاکە دوورە و گوندی زەرزەڤانیان لەوێ دامەزراند کە ئێستا بە (دەمیرەلچێک) ناسراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

شار و شارۆچکەکان: ئامەد

وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | Farhad.archaeologist

کاتی تۆمارکردن: 2022-06-21

ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 345

قەڵای زێوێ

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20220925214547436198

قەڵای زێوێ، لەسەر گردێکی بەرز درووستکراوە، کە دەکەوێتە گوندی (زێوێ) لە نزیک شاری سەقز لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان. لە ساڵی 1952 بەهۆی باران و بەفرێکی زۆر کە بووە هۆی دەرکەوتنی لە ناکاوی هەندێ پارچەی شوێنەواریی لەم شوێنە، دەست کرا بە کاری هەڵکۆڵین لەسەر ئەم قەڵایە و یەکەم کاریش لەلایەن (ڕۆبەرت ڕایسون)ی ئەمەریکی کرا، دواتر لەلایەن کابرایەکی جوو بە ناوی (ئەیووب ڕەب نو) بەردەوامی بە هەڵکۆڵینەکە درا.

بەپێی ئە و مۆڵەتەی بۆ کارکردن لەسەر ئەم قەڵایە دراوە، بۆ ماوەی هەشت ساڵ دەست کرا بە کنە و پشکنین و توانراوە لە سەدا هەشتای شوێنەوارەکان بدۆزرێنەوە و گواسترانەوە دەرەوەی ئێران. ئەم ڕووداوە کە لە ساڵەکانی پاش جەنگی دووەمی جیهانییەوە بوو، بە یەکێک لەو سیاسەت و کارانەی محەمەد ڕەزا شای ئەوکاتی ئێران دادەنرێ لە دژی مێژووی نەتەوەی کورد، کە کاری دەرهێنان و تاڵانکردنی ئەم قەڵایە بەپێی ڕێککەوتنێک بە و لێکۆڵەرە جووە درا، ئێستا زۆربەی شوێنەوارەکان لە مۆزەخانەکانی لۆڤەر و بەریتانیا و ڕمیتاژن.

لە شوێنەوارە دۆزراوەکانی قەڵای زێوێ، دەتوانین ئاماژە بە دۆزینەوەی گەنجینەیەکی ئێجگار گرانبەها بکەین، کە لە کۆمەڵێک ملوانکەی درووستکراو پێکهاتبوو لە زێڕ و قاپوقاچاخی زێڕین و زیو و مس و کۆمەڵێک بابەتی جوانکاری ژنان و ناوماڵ، وەک نەخش لەسەر زێڕ و عاجی فیل.

ناوی زێوێ یەکەمجار لە ساڵنامەکانی ئاشووریدا هاتووە، کە باس لە قەڵای زێوێ دەکات لە کاتی شۆڕش و شەڕەکاندا.

لە ئێستادا ڕەوشی پاراستنی ئەم قەڵایە زۆر خراپە و بە ئەگەری ئەنجام نەدانی کاری نۆژنکردنەوە و پاراستنی زانستی شوێنەواری_مێژووییە ئەگەری ڕووخان و تێکجوونی زۆر زیاتری هەیە. بە گوتەی سەرچاوەکان لە ماوەی چەند ساڵی ڕابوردوو هێچ چالاکییەکی هەڵکۆڵینی شوێنەواری بۆ ئەم قەڵایە ئەنجام نەدراوە، بۆیە ئەو زانیاریانەی لەسەر ئەم قەڵایە بڵاودەبن هەمان زانیارییەکانن کە لە کاتی ئەنجامدانی یەکەم هەڵکۆڵینە شوێنەوارییەکان بلاوبووە.

ئامادەکردنی: سارا سەردار

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو

جۆری شوێن / شوێنەوار: تێکدانی شوێنەوار

جۆری شوێن / شوێنەوار: خانوو

جۆری شوێن / شوێنەوار: دیوار

جۆری شوێن / شوێنەوار: دەروازە
جۆری شوێن / شوێنەوار: شار
جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا
جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد
سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان: سەقز
وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2022-09-25
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 346

قەڵای زەرزوان

20240729095432584866=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

قەڵای زەرزوان، یەکێکە لە کۆنترین قەڵا مێژوویەکانی شاری ئامەد لە باکووری کوردستان، کە بەرگەی چەندین سەردەمی مێژووپی جیاوازی گرتووە.
ئەم قەڵایە دەکەوێتە گەڕەکی (دەمیر ئولجاک)، لەنزیک ناوچەی (چینار) لە شاری ئامەد و مێژووەکەی بۆ نزیکەی 3000 ساڵ لەمەوبەر دەگەڕێتەوە.
ئەو داتایانەی لە ئەنجامی هەڵکۆڵین لە ناوچەکەدا بەدەست هاتوون، ئاماژە بەوە دەکەن، کە قەڵاکە وەک سەربازگەیەکی سەربازی لەلایەن ئیمپراتۆریەتی ڕۆمانەوە بەکار هێنراوە.
سەرەتای کاری کنە و پشکنین بۆ ئەم قەڵایە بۆ ساڵی 2014 دەگەڕێتەوە و بۆ چەند ساڵێک بەردەوام بوو، هەتا لە ساڵی 2017 شوێنەوارناسان پەرستگایەکی ئایینی دەوڵەمەندیان لەناو قەڵاکەدا دۆزییەوە، کە بۆ ماوەی چەندین سەدە بەکار هێنراوە.
قەڵاکە پاشماوەی دیوارێکی هەیە، کە درێژییەکەی 1200 مەتر و بەرزییەکەی لەنێوان 12 بۆ 15 مەتردا دەبێت.
جگە لە پەرستگا و دیوارەکە، قەڵاکە تاوەرێکی چاودێری بە بەرزیی 21 مەتر، تاوەرێکی بەرگری، کەنیسە، بینایەکی کارگێڕی، شوێنی نیشتەجێبوون، عەمباری دانەوێڵە و چەک، پەناگە، گۆڕی بەرد، جۆگە و 54 ئەمباری ئاو لەخۆ دەگرێت.
ئەم قەڵایە بێجگە لە گرنگیی مێژووپی، لە رووی هونەرییشەوە گرنگییەکی تایبەتی هەیە و بە گوتەی سەرچاوەکان، فۆتۆ لە کاتی خۆرئاوابوون لەم قەڵا شوێنەوارییە بووتە جێی سەرنج و بایەخی خەڵک و بۆ گرتنی وێنەیەکی جوانی خۆرئاوابوون لەم دیمەنە ناوازەیە، خەڵکێکی زۆر سەردانی ئەم قەڵایە دەکەن.
ئەم قەڵا شوێنەوارییە لە ناو لیستی کەلەپووری جیهانیی (یونسکۆ)دا تۆمار کراوە. [1]

تێبینی: ئەم بابەتە بە ڕێنووسی سەرچاوەی ئاماژە پێکراو نووسراوە، کوردیپیدیا هیچ دەستکارییەکی نەکردووە!

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: ئامەد

وڵات: باکووری کوردستان

:QR Code

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی 2024-07-29 -baskurd.basnews.com
کاتی تۆمارکردن: 2024-07-29
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 347

قەڵای ساروقوغان

2011062923324560393=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

قەڵایەکی سەختە و دەکەوێتە نزیک مەراغە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2011-06-29

ناوی تۆمارکار: هاوبیر قادر ڕەسوڵ

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 348

قەڵای سرۆچک

2019072514260036004 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

قەڵای سروچک: قەڵایەکی کۆنی مێژووی یە لەناوچەیەکی بەرز لە سنوری گوندی (قەویلە) ی سەربەناحیەی (بەرزنجە) ی شارباژێڕ لە پارێزگای سلێمانی، بەرزای قەڵاکە (1101) مەترە لە ئاستی ڕووی زەوییەوە

مێژووی قەڵاکە

ئەم قەڵایە لە سەردەمی میرنشینی بابان لایەن (سەلیم پاشای کوڕی ابوبکر سورەی بابان)ەوە لەساڵانی (1160 - 1171) کۆچی دروستکراوە ئەم قەڵایە قەڵایەکی سەربازی بووە کە تیادا

ڕووبەڕووی سوپای (ئەحمەد پاشای عوسمانی) و (نادرشای ئێرانی) بووەتەوە لەو کاتەی پەلاماری شارەزوور دراوە لە لایەن داگیرکەرانەوە، لەسەردەمی میرنشینی بابانیش دا وەکو زیندانییەکی گرنگی سەربازی سوودی لێ وەرگیراوە و بەهۆی کێشە و ململانێیە بەردەوامەکانی ناو بنەماڵەشەوە چەند پاشایەکی بابانی ماوەیەک تێیدا زیندانی کراون، هەر چەندە دیوارەکانی لەبەردی تایبەتی بەقسڵ و گەچ و بەشێوەیەکی زۆر پتەو دروست کراوە، بەڵام لەئێستادا بەهۆی پشت گوێ خستنی لایەنی پەیوەندیدار زوربەی دیوارەکانی دارماوە، دەربارەی دروست کردنەکەشی باس لەوە دەکرێت دوای تەواو کردنی قەڵاکە، وەستاکەی کوژرابێت بۆ ئەوەی نهێنی دروست کردن و شوێنە سەربازییەکانی بە شاراوەیی بهێڵرێتەوە و دوژمن کەڵکیان لێوەرنەگرێت.

شێوازی قەڵاکە

دەرگای بەشی خوارووی قەڵای سرۆچک دابەڕووی گوندی میرمامدا سەرچاوەی ئاوی قەڵاکە لەوێوە لەژێر تاشەبەردوو شاخەکەوە هەڵدەقوڵێت. دەوری سەرچاوە ئاوەکەیان بەدیواری قەڵاکە هەڵچنیوە و خستوویانەتە ناو قەڵاکەوە بەراستی کارێکی ئەندازیاری پڕ هونەری جوانی ئەو سەردەمەی تێدا کراوە بۆ ئەوەی دوژمن پەی بەسەرچاوەی ئاوی قەڵاکە نەبات لە ترسی داگیرکردن. پاشان بەچەندەها قاڵدرمەی بەردین سەردەکەویتە ناو قەڵاکە.[1]

[2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

میرنشین: بابان

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | مێژووی کورد وجیهان
[2] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | alyas_archaeologist

کاتی تۆمارکردن: 2019-07-25

ناوی تۆمارکار: زریان سەرچناری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 349
قەڵای سفی

20230304155429471814=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئەم قەڵایە، یەکێکە لە شوێنەوارە گرنگەکانی دەڤەری خانەقین و مەندەلی کە لەبەر ڕەنگە سپییەکەیەوە لەلایەن خەڵکبە قەڵای سفی دەناسریت و لە زاراوەی مەندەلییەکانەوە سفی بە مانای سپی دێت.
ئەم قەڵایە مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی ساسانییەکان و لە ڕووی هەڵکەوتەی جوگرافییەوە دەکەوێتە ڕۆژهەڵاتی مەندەلی، نزیک بە سنووری ئێران، واتە تەنیا دوو کیلۆمەتر لە ئێرانەوە دوورە.
قەڵاکە لە شێوازی شاخێکە کە بەرزییەکەی لەنێوان 12 بۆ 15 مەترە و پانییەکەی دوو هەزار و 500 مەتر دووجایە، هەروەها چەندین پارچەی شوێنەوارپی وەکوو پارچەگۆزەی شکێنراو لەسەر و دەوروبەری قەڵاکە هەیە، کە ڕەنگەکانیان گۆڕاون و خاوەن مێژوویەکی کۆنن، بەڵام ئەگەر بێت و لێکۆڵینەوەیەکی زانستیی ورد لەسەر ئەو شوێنەوارە بکرێت، لەوانەیە پارچە شوێنەوارپی کۆنتری تێدا بدۆزرێنەوە، بەڵام بەداخەوە تاکوو ئێستا هیچ لێکۆڵینەوەیەکی زانستیی ورد لەسەر ئەم شوێنەوارە نەکراوە، بۆ ئەوەی مێژوو و تەمەنەکەی بەتەواوی دیاری بکرێت.
چەندین ڕا و بۆچوونی جیاواز لەسەر قەڵا سفی هەن، گرنگترینیان:
یەکەم- ئەم قەڵایە پێش سەردەمی ئایینی ئیسلام، خەڵکی تێدا نیشتەجێ بووە، بەڵام ئەم شوێنە بەسەریاندا ڕووخاوە و سیمای قەڵایەکی سپی دەرچوو.
دووەم- ئەم شوێنە پەرستگایەکی گەورەی پێش ئیسلام بووە، کە یان بەسەریاندا ڕووخاوە، یان چۆڵ کراوە.
سێیەم- ئەم قەڵایە لە سەردەمی ساسانییەکان بە مەبەستی چاودێریکردن و پاراستنی خۆیان بەرامبەر بە هێزە بێگانەکان دروست کراوە.
گۆڕانی کەشوهەوا لە (بای بەهێز، باران، بوومەلەرزە) بەدرێژایی مێژوو کاریگەرییان بەسەر قەڵا سفی بەجێ هێشتووە و بەدڵنیاییەوە لەگەڵ گۆڕانی کەشوهەوا ئەم گۆڕانکارییانە لەسەری بەردەوام دەبن، بۆ زیاتر ڕوونکردنەوە، ئەم گۆڕانکارییە بووە بەهۆی ئەوەی قەڵاکە بەرزییەکەی کەم ببێتەوە و دەرەنجام پانییەکەی زۆرتر بێت، ڕەنگە پێشتر خاوەن بەرزییەکی زۆر و پانییەکەی کەم بووە، بەڵام ئێستا پێچەوانەیە و بەرزییەکەی هەروەک لەسەرەوە ئاماژەمان پێ کرد، لەنێوان 12 بۆ 15 مەترە و پانییەکەی دوو هەزار و 500 مەتری دووجایە.
ئەم شوێنە لە چوارلاوە پەرژین نەکراوە و بەدووریی دوو کیلۆمەتر لە قەڵاکە خانوو و ماڵی هاووڵاتیان هەیە، ئێستا وەکوو شوێنێکی گەشتیاری بەکار دەهێنرێت، کە خەڵک لە ڕۆژانی جەژن، بەتایبەت لە نەورۆز دەچنە سەر قەڵاکە و ئاهەنگی خۆیان دەگێڕن، هەروەها جێی باسە، کە زەویی دەوروبەری قەڵاکە لەلایەن جووتیارانەوە بۆ کشتوکاڵ بەکار دەهێنرێت، بەتایبەت بۆ گەنم و جۆ، چونکە مەندەلی کەشوهەوایەکی باشی هەیە و گونجاوە بۆ کشتوکاڵ.
قەڵاکە لە ڕووی گرنگی پێدانەوە
لە مەندەلی ناوەندی شوێنەواری نییە و تاکوو ئێستا هیچ لێکۆڵینەوەیەکی زانستیی ورد لەسەریان نەکراوە، بۆیە مێژووی شوێنەوارەکان دیکۆمێنت نەکراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا
سەدە: چاخی بەردینی نوێ
شار و شارۆچکەکان: دهۆک
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی 2023-02-26 - baskurd.basnews.com
کاتی تۆمارکردن: 2023-03-04
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 350
قەڵای سنە

2015100601340712743 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

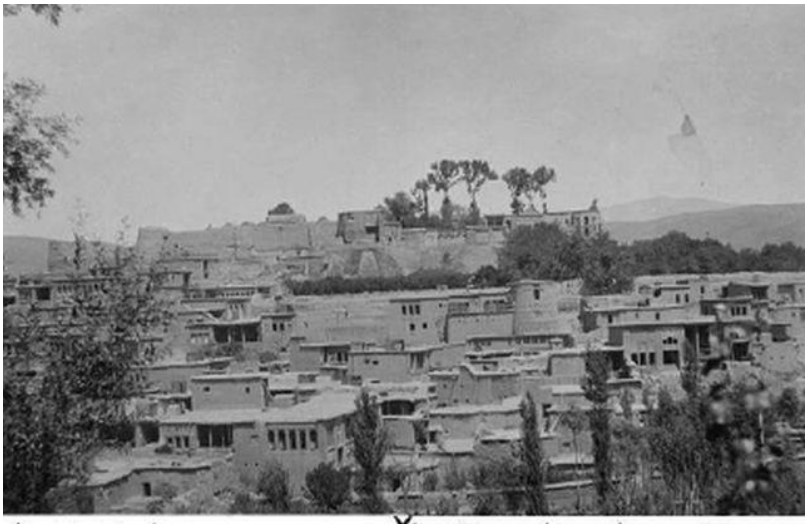

وێنەیك لە قەڵای سنە١٨٨١

نووسینی: عەتا ڕیازی
بە پێ پەیمانێ کە لە نیوان سوڵەیمان خان ئەردەڵان و شاسەفی سەفەوی واژو کرابوو سوڵەیمانخان (1636-1657) کوڕی تەیمورخان ئەردەڵان لە ساڵی 1637دا هاو کات لە گەڵ وێران کردنی قەڵاکانی زەڵم،پاڵەنگان و مەریوان؛ قەڵای حەسەناواشی کاولکرد!!!!و بە لە جێگای‌دا دژێک لە پاڵ ئاوایی سینە (کە ئەمڕۆ بە باشگای ئەفسەران ناسراوە) دروس دەکات و دەیکا بە ناوەندی حکوومەتی ئەردەڵان.
نێوی ئەم قەڵایە نیابووە سینەدژ. بگاری کات و تێپەڕبوونی زەمان دەیکاتە سنە دژ، پاشان سنە دج لە دووایيا بە سەنەندج.
بە دەور قەڵاکە خانوگەلێکی نشینگەهی، گەرماو(حەمام)، بازاڕ و مزگەوتێک دروست دەکا. بۆ دابینکردنی ئاوی قەڵاکە زەنجیرەیەک کارێز لە ناو دەشتی سەر نوێ ئەکەنێ و تا قەڵا و دەوروبەری دەیهێنێ.
بینای سەرەکی قەڵاکە لە دەوران خەسرەوخان یەکم (1680-1682)کوڕی سوڵەیمان خان دەست پێدەکات و هەتا دەورانی ئەمانوڵا خان (1799-1825) دەخایەنێت.
هەر یەک لە میرەکانی ئەردەڵان بینایکیان بە قەڵاکە زیادە دەکرد و بە مەیلی خویان دەیانڕازاندەوە. حەسەنعەلیخان ئەردەڵان(1745-1750) لە ساڵی 1705زایینی، چەند تالار و عیمارەتی گەورەی تێدا دروست کرد. هەر وەها لە ناو شاری سنە مزگەوت و فێرگەیکی گەورە دروس دەکا کە دوو مینارەی بەرزی بووە. ئەم مینارەگەلە نیزیکەی سەد ساڵ لە سەر جێگای خویان مابوونەوە.
لە دەورانی ئەمانوڵا خان ئەردەڵان کە مەزهەبیەکی توندڕەو بووە، فەرمانی ڕۆخاندنی مزگەوت و مینارەکان دەدرێ و بە جێگای ئەوانە باخێ بە نێوی باخی فیردەوس دروست دەکرێ.
ئەمانوڵا خان پەرە بە قەڵاکە دەدات و تالارێکی گەورەی تێدا دروست دەکات کە زەوییەکەی بە مەرمەرێکی نیمە ڕوون فەرش کرابوو. بە شوێن ئەوە تالارێکی دیکەی گەورە دروس دەکات و وێنەی پادشاگەلی گەورەی جیهان وەکوو ناپۆلێئۆن ئیمپراتوری فەرانسە،ئەلێکساندر تزاری ڕووسییە ...و وێنەی چەند شەرێکی گەورە و بەناوبانگی جیهانی بە سەر دیوارەکانی تالارەکە دەکێشێ.
لە ناو تالارێکی دیکە کە هەر بە فەرمانی ئەو دروست کرابوو، وێنەکانی 11 پادشای ئەردەڵان و تابلۆیکی جووان لە ڕۆخانە (چۆم)ی قشڵاخ دیوارەکانی دەڕازاندەوە، بەو جۆرەی کە لە دائیرەتۆلمەعاریفی ئیسالمیا هاتووە ئەم تابلۆگەلە هەتا ساڵی 1917 بە دیوارەکانەوە مابوون.
لە دەورانی ڕەزاخان پیاوێک بە نێوی عەلی موحەمەد بەنی ئادەمی ناسراو بە شەریفەلدەوڵە ، زۆربەی ئاسەوارەکانی ئەم قەڵایە لە ناو برد. حەوزێکی مەرمەری کە لە بەردی یەشم دروست کرابوو هەڵ دەکەنێت و دەنێرێتە تاران و لە ناو یەکێک لە کۆشکەکانی ڕەزاخان دا دایدەمەرزنن.
لە ناو ئەم قەڵایە جگە لە عیمارەتەکان، چەندین باخ و دوو گەرماو و چەند هەسێڵی تێدا بووە. هەر چەندەی کە ئەم قەڵایە

لە کۆشک دەچوو، بەڵام زۆر شێوەی قەڵاکانی کوێستانی دەدا. میعماری ئەم قەڵایە سەفەوی بووە و تایبەتمەندیگەلی میعماری ئەسپەهانی زۆری تێدا بووە.
بۆ بەر گری لە قەڵاکە شوورەیک بە دەوری دا کێشرابوو کە چووار دەروازەی بوو.بەو سێوە کە دەروازەی قەڵای چووارلان بەرەو ڕۆژاوا،دەروازەی سەرتەپۆڵە بەرەو باکوور، دەروازەی عەبدولعەزیم بەرەو قیبلە و دەروازەی ئاغە ڕەحیم(یان بازاڕ) بەرەو ڕۆژهەڵات.
ئەم قەڵایە تا ساڵی 1851 کە ڕووسەکان بۆ یەکم جار لە سنە نەقشەبەرداریان کرد هەر بە کار دەهات. بەڵام ئێستا قەڵاکە بە تێکڕا وێران کراوە و جگە لە ناوەکەی هیچێکی لێ نەماوە و بە جێگەی ئەو هەموو ئاسەوارە مێژوویانە، ساختمانی باشگاهی ئەفسەران و ستادی لەشکەر و چەند بینایکی سەربازیی لێ دروست کراون.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

شار و شارۆچکەکان: سنە

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2015-10-06

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 351

قەڵای سێگردکان یان بان قەڵات

2014122421334511847 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

دەمێک بوو گوێ بیستی (قەڵای سێگردکان) بوو بووم، بۆیە بەرواری(31-03-2003) ڕۆژی دوو شەممە، لەگەل(چاڵاک عەبدولخالق ئەمین)ی وێنەگری شەرمین لەتەقتەق و مامۆستا (عومەری مەلا عەبدولکەریمی سێگردکان ومامۆستا قوباد عومەر فەتحوڵلای برام) سەردانی گوندی سێگردکانم کردوو نیوەڕۆ لەماڵی مامۆستا(وهاب عەبدولکەریمی سێگردکان) بووینە میوان و دوای نیوەڕۆ بەرەو ئاقاری(بان قەڵات) بەرێ کەوتین، جگە لەمانەی باسم کرد، هەریەک لە(مەلا ڕەفیق برای مەلا عەبدولکەریمی سێگردکان و لالە عومەری مام عەزیز)یشمان بوونە هاوسەفەر و هاوڕێ گەشتەکەمان، بەژووروی گوندەکە بەسەر دۆلی(مێرەم کوژرای) ڕێگامان گرتە بەر و چوینە سەرگردی(سورکەل) و ڕێگای کاروانی گوندەکە لەژوررووی ڕۆژئاوا، لاڕێ(ژەنگار، قەڵامۆرد)، کە خەڵکی گوندەکە بەم ڕێگایە بۆ(بەلەبان ومیرکە ونێرەگین و بەستی شەرغە) ڕۆیشتوون، لەڕێگادا بەلای دەستەچەپ لای خواروو(موردەلی ئەحمەکلاو) و(موردەلی ئەحمەسیس)یش لەبەشی سەرووبدایە، لەلای دەستەڕاستی ڕێگاش(لوتکی ئیمام عەلی)یە، کە بە30دەقیقە گەیشتینە لای بە پێ ڕۆیشتن لەئاواییەوە، لای ڕۆژهەڵاتی قەڵاکە(تەلەمۆرد ودۆلەخەزێنە)یە، لەبەشی خواروو قەڵاکە(قەڵاتەمۆرد یان شیوی قەڵاتە مۆردە)، لەسەرووی ڕۆژهەڵاتی(لوولە وشک)ە، و لەڕۆژئاواشی(بلباسەلە)یە، لەئاواییەوە تاسەر قەڵاکە بەپێ ڕۆیشتن(50)دەقیقەی خایاند، کە گەیشتینە سەر قەڵاکە تێبینی ئەوەم کرد کە هەموو پێکهاتەکانی قەڵاکە سروشتیە ولەگردێک پێکهاتووە بەشی خوارەوەی(سورکە) و بەشی سەرووی بەهەرچواردەوری بە(ڕەوەزە شاخێک)دەورە دراوە، ئینجا سەرقەڵاکە خاک وخۆڵە، تەنها دوو تووڵە ڕێ هەبوو بۆ سەرکەوتن یەکێکیان لەباشوری خۆرئاوا و ئەویتریان لە باشوری خۆرهەڵاتیدا، بەڵام تابڵێ ڕێگاکە ناخۆشە ئەگەر منداڵ و بەساڵاچوو و پەککەوتە بیت ناتوانیت سەر بکەویتە سەرقەڵاکە، کە گەیشتینە سەر قەڵاکە زەوییەکی قیناجی(بەدگونیە)ی فراوانمان بینی، نزیکەی یەک دۆنم(2500)مەتر دووجایە، بەلای ڕۆژهەڵاتدا لێژایی هەبوو تا بەرەو ڕۆژئاوا بچوبایەی بەرزتر دەبوو، لەبەشی ڕۆژئاوای سەرقەڵاکە(بیر)ێک هەبوو زۆر بەسروشتی دەچوو، بەڵام دەستکار بوو بەپانی(2)مەتر لەڕووی سەرەوەی پان بوو تا بەرەو خوار و قولایی بیرەکە دەچووی فراوانتر دەبوو، قولیەکەی نەمابوو پڕبوو بۆوە ئەوەندەی کەمابوو تەنها(5)مەتر قولایی مابوو، لالە عومەری مام عەزیز ووتیلەپەنجاکانی سەدەی ڕابردوو ئەو بیرەم بینیوە(100)مەتر قوڵ بووە، بیرەکە بەوە ناچوو بۆ ئاو خواردنەوە لێدرابێت، دوو بیروبۆچونم لەلا گەڵالە بوو بۆ بیرەکە، یەکەم: لەوانەیە زیندانی بوو بێت یاخود دوای کوشتنی دووژمن یا نەیاران ڕووفاتەکەی فڕێ درابێتە نێویەوە، بەڵام تا ئەمڕۆ بنی بیرەکە نەزانراوە چی تێدایە تا ئەم بیروبۆچوونە پەسند بکرێت یان بەلاوە بنرێت.

بیروبۆچوونی دووەم: ئەوەیە وەک ڕێگا و مەنفەزێک بووبێت بۆ دەرچوون و دەربازبوون لەکاتی تەنگانە وشپرەزەبوون چونکە دەووترێت لەبەشی ڕۆژهەڵاتی لەدامێنی قەڵاکە کونێکی گەورە هەیە و نەزانراوە لەکوێوە سەرچاوەی گرتووە، بەدووری ئەم بیرە سێ بیریتر دەبینران لەسەر قەڵاکە، بەڵام ئەوبیرانە بەوە دەچوو وەک(بیرەگومانانە) خەڵکی ئەم دواییانەی سێگردکان لێیان دابێت بەمەبەستی دۆزینەوەی پارچەی شوێنەواری و زێڕ و زیوو، واش دەردەکەوت کە ئەمانیش لەبنەڕەتدا بیربووبن بەڵام ڕۆژگار پڕیکردونەتەوە، سەرم لەم بیرانە دەرنەچوو، بۆ(3-4)بیر لەتەک یەکتری لێدراون؟! تا ئەوەندە گەڕانە لەسەر

قەڵاکە بەهیچ جۆرێک لەمێراب و قشراغی خانووم نەبینی تەنها کەرتە خشتی سوورەوەکراو نەبێت، بەلای لێژایی ڕۆژهەڵاتی قەڵاکە کەندرێک ئاوی باران درێویەتی لەو کەندرەدا کۆنە مێراب و گۆزەی شکاو وئێسک وپروسکم بینی، ئەو سێگردکانیانەی لەگەلم بوون ووتیانگۆڕ و قەبریشمان لێ بینیووە بەڵام من هیچ شتێکی لەو شێوەیەم نەبینی، کەندرەکە بەقولایی(1)مەتر زیاتر لەلێژایی ڕۆژهەڵاتی قەڵاکە ئاو درێوویەتی، ئەو خشتە سوورەوەکراوانەی کەمن بینیم پێوانەم کرد(16×16)سانتیمەتر بوون(پانی و درێژی) واتە خشتەکان چوارگۆشە بوون و بەرزیەکەیان(5)سانتیمەتر بوو، ئەوە حەقیقەتی(قەڵای سێگردکانە) ئەوەندەی چاو بیبینێ، بەڵام دڵنیام ئەگەر(کنەکاری و پشکنین)ی بۆ بکرێت مێژوویەکی کۆن وەدەر دەکەوێت و یەکێکە لەگردە شوێنەوارییەکانی ناحیەی سێگردکان، دوا قسە لەسەر قەڵاکە لالە عومەر عەزیز ووتی لەمەلا ئەحمەدی کوێر دەگێڕنەوە گوایە ووتویەتی کوپەیەکی زێڕ لەناو ئەم قەڵایە یە، لەوەرزێک لەگەل خۆر دەرکەوتن و سپێدە خۆر لێی دەدات کەواتە خەڵکی گوندەکە هەندێکیان بەدوای ئەو قسەیەوە وێڵن و زۆر چاڵ و چۆڵیان لەسەر گردەکە هەڵکەندووە بەمەبەستی دۆزینەوەی ئەم کوپەزێڕە، بەڵام بەداخەوە وەرزەکەی دیاری نەکردووە چ جای ڕۆژەکە؟!.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆمارێکی تایبەت بۆ کوردیپیدیا لەلایەن (ئاراس ئیلنجاغی) سەبارەت بە (قەڵای سێگردکان یان(بان قەڵات) لە: 2014-12-24 12:38:15

کاتی تۆمارکردن: 2014-12-24

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 352
قەڵای سەردار

2024072819382758474 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

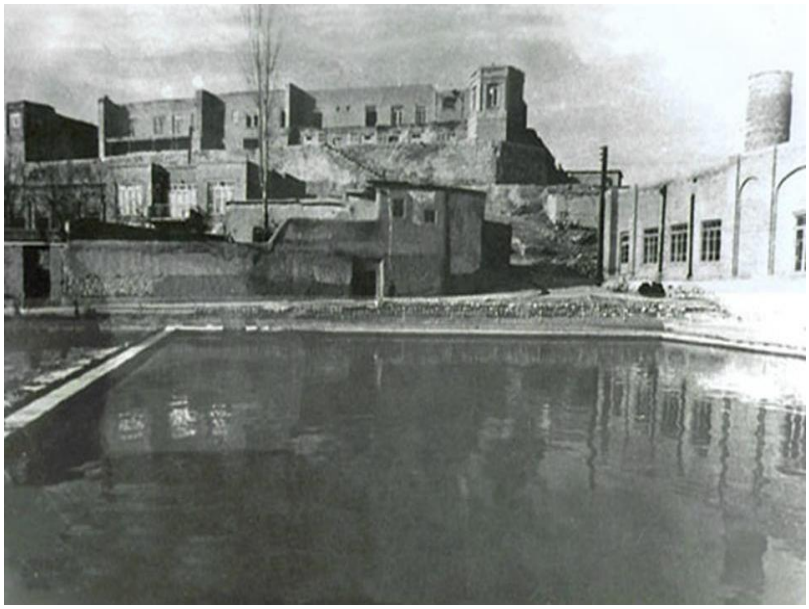

قەڵای سەردار عەزیز خانی موکری لە بۆکان
ئامادەکردنی: ڕۆیا سەردار
یەکێک لە قەڵا شوێنەوارییە سەرنجڕاکێشەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان، (قەڵای سەردار)ە، کە چەندین چاخ و سەردەمی مێژووییی لەخۆی دەگرێت.
ئەم قەڵایە دەکەوێتە نزیک شاری بۆکان و مێژووی دروستکردنی بۆ ساڵی 1868 دەگەڕێتەوە، کە سەردار عەزیز خان موکری، زاوای ئەمیر کەبیر، دروستی کردووە و دواتر لەلایەن منداڵ و نەوەکانی تەواو و گەورەتر کراوە.
ئەم قەڵایە بەدرێژیی 30 مەتر و پانیی 20 مەتر، 6 کۆشکی هەیە و لەسەر 9 ستوونی دوومەتری دانراون. ئەو کەرەستە بیناسازییانەی لە دروستکردنی قەڵاکەدا بەکار هاتوون، بریتین لە گڵی ڕۆس، خاکی سپی، خشت و دار.
قەڵای سەردار لەبنەڕەتەوە لەسەر گردێکی مێژووییی دروست کراوە، کە مێژووی گردەکە بۆ سەردەمانی زۆر کۆنتر لە قاجارەکان دەگەڕێتەوە و بەپێی ئەو هەڵکۆڵین و توێژینەوە زانستییانەی ئەم دواییانە، کە بۆ گردەکە ئەنجام دراون، تا ئێستا حەوت قۆناغی نیشتەجێبوون لە سەردەمە شوێنەوارییە جیاوازەکاندا لەم گردەدا دەستنیشان کراون، لەنێوانیاندا دەتوانین ئاماژە بە سەردەمی قاجار و ئیلخانی و سەردەمی ئیسلامی بکەین.
لە کاتی کنە و پشکنیندا ئەو دوو چینەی لەسەر ئەو گردە لابراون، ئەوە دەردەخەن، کە چینی دووەم، دوای سەردەمی قاجار، سەر بە سەردەمی ئیلخانی و مەغۆلەکانە و لەو سەردەمەدا نیشانەی سووتانی هەیە، لە چینەکەی دوای سەردەمی ئیلخانی، سیرامیکی ڕەنگاوڕەنگ و جوان دۆزرایەوە، کە سەر بە سەردەمی ئیسلامییە.
هەروەها لە چینەکانی خوارەوەی گردەکەدا سیرامیک دۆزرایەوە، کە بە ئەگەرێکی زۆرەوە، ڕەنگە سەر بە سەردەمی داگیرکردنی شارستانیەتی (مانا) لەلایەن ئاشوورەوە بێت.
هەروەها لەم بەشەدا دیوار بە خشتی خاوەوە دۆزرایەوە، کە بە شێوەیەکی ڕێک و پێک ڕێک خرابوو. ئەو دیوارانە هاوشێوەی ئەو شوێنەوارانەی ترن، کە لە تەپەی قەلایچی دۆزراونەتەوە.
یەکێک لەو شتە سەرنجڕاکێشانەی لەو چینانەدا دەبینرێت، تۆوی ڕووەکەکانی وەک گەنم و جۆیە، کە لەناو قاپی گڵیندا بوون. چینی دواتر لە قووڵایی 12 مەتر لە ڕووی گردەکەوە هەڵکەوتووە. وا دیارە ئەو دیوارە بەهۆی بوومەلەرزەیەکی ترسناک لەم ناوچەیە دارمابێت.
ئێستا ئەم قەڵایە، لە شێوەی گردێک لە ناوەندی شاری بۆکان هەڵکەوتووە و 95٪ی بیناکەی وێران بووە. [1]

تێبینی: ئەم بابەتە بە ڕێنووسی سەرچاوەی ئاماژە پێکراو نووسراوە، کوردیپیدیا هیچ دەستکاریەکی نەکردووە!

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا
دەیە: 60ەکان (60-69)
سەدە: سەدەی 19 (1800-1899)
شار و شارۆچکەکان: بۆکان
وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی 24-07-2024 -baskurd.basnews.com
کاتی تۆمارکردن: 2024-07-28
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 353

قەڵای سەڵاحەدینی ئەیووبی

2022082410152343002 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

قەڵای سەڵاحەدینی ئەیوبی، قەڵای سەهیۆن، یان قەڵای کوڕ، یەکێکە لە گرنگترین شوێنەوارەکانی سەردەمی سەدەکانی ناوەڕاست بە ڕووبەری درێژی 740 مەتر و پانی نزیکەی20 دۆنم، دەکەوێتە شارۆچکەی (حفە) لە ڕۆژهەڵاتی پارێزگای لازقیەی سوریا.

بە پێی سەرچاوە مێژووییەکان ئەم قەڵایە لە ڕووی ڕووبەرەوە گەورەترین قەڵای سەردەمی خاچ پەرستەکانە، بێجگە لەمە، لە ڕووی جوانی لە دیزاین و جۆری بیناسازییەکەی ناوبانگییەکی تایبەتی هەیە و وەک بەرجەستەترین هونەری بیناسازی سەربازی بە شێوازی فەرەنسی لە سەدەی 14 - 15 دەناسرێت.

لە بارەی مێژوو و دێرینیی ئەم قەڵایە هیچ سەرچاوەیەک ئاماژە بە ساڵ و سەردەمی دروستکردنی قەڵاکە ناکات، بەڵام بە هۆی ئەوەی ئەو ناوچەیە کە قەڵاکەی لێ دروستکراوە، ناوچەیەکی کۆن و شوێنەوارییە (ئەوەش بە دۆزینەوەی ژمارەیەک ئەشکەوت و پەناگەی سەرەتایی - سروشتی لە لای باکووری قەڵاکە، هەروەها دۆزینەوەی ئامێر و کەرستەی سەرەتایی و بەردین لەم ئەشکەوت و پەناگەیانە) دەکرێ بڵێین ئەم قەڵایە مێژوویەکی کۆنی هەیە و ڕەنگە لە سەردەمەکانی کۆنەوە وەک قەڵایەکی بچووک، یان پەناگەیەکی سەربازی دروستکرابێت و دواتر بە تێپەڕینی کات و گۆڕینی سەردەمە مێژوویەکان گەشەی کردووە، هەر دەسەڵاتدارێک شێوازی بیناسازییەکەی کە لەو سەردەمە باو بووە و هەروەها بە پێی گەورەیی و زۆری ژمارەی سەربازەکانی قەڵاکەی فراوان کردووە، هەتا دەگاتە ئەو قەڵایەی کە بەدەست سوڵتان سەڵاحەدینی ئەیووبی فەتح دەکرێت.
سوڵتان سەڵاحەدین و وەرگرتنەوەی قەڵاکە
لە درێژەی جەنگی خاچپەرستەکان و هێرشیان بەرەو ناوچەکانی موسڵماننشین بە تایبەتی ناوچەکانی سوریا و فەلەستین، سوڵتان سەڵاحەدینی ئەیووبی کە سەرکردەیەکی گەورە و بەناوبانگی کوردی موسڵمان بوو، بۆ وەرگرتنەوەی ئەو ناوچانەی لە درێژەی ئەم شەڕانە کەوتبوونەی ژێردەستی سوپای خاچپەرستەکان، لە سەرەتاکانی مانگی تەممووزی ساڵی 1188 زایینی لەگەڵ مەلیک زاهیر قازیی کوڕی بەرەو سوریا هێرش دەکەن و دوای ئازادکردنی چەند ناوچەیەکی گرنگ، ڕوودەکەنە پارێزگای لازقیە و پاش دوو ڕۆژ شەڕ و گەمارۆدان و بەکارهێنانی چەکی قورسی وەک مەنجەنیق، لە ڕێکەوتی 26 - 29ی تەممووزی ساڵی 1188 توانیان قەڵاکە بگرن. لەبارەی گرتنەوەی قەڵای سەهیۆن لە لایەن مێژوونووسانەوە (کە ئەوانیش لە زاری سوپای سوڵتان سەڵاحەدین شەرحی بابەتەکەیان بیستبوو)، دەڵێن: قەڵای سەهیۆنمان لە بەرزایی سەهیۆن کە پڕە لە بنکەی سەربازی وەرگرتەوە، وەک چۆن خاوەن قەرز، قەرزەکەی وەردەگرێتەوە.

ئەم قەڵایە لە دوو بەشی جیاواز پێکهاتووە: بەشی ڕۆژهەڵات کە بە بەراورد لەگەڵ بەشەکەی تر بڵندتر و بەهێزترە و چەندین بنکەی پاسەوانی بۆ چاودێری و ڕووبەرووبوونەوە لە کاتی جەنگ و هێرش دروستکراوە، بەشی باکوور و ڕۆژئاوای

قەڵاکە زیاتر پان و بەرینە کە دیارە بۆ کۆبوونەوە و ڕاهێنانی هێزە سەربازییەکان بەکارهاتووە و بنکەی چاودێری سەربازی لێ نییە، بۆیە دیارە بۆ وەرگرتنەوەی ئەم قەڵایە بەشێک لە سوپای موسڵمانان بە فەرماندەیی زاهیری کوڕی سوڵتان سەڵاحەدین لە بەشی باکوور و ڕۆژئاوا هێرش دەکەنە ناو قەڵاکە و خودی سوڵتانیش لەگەڵ بەشەکەی تری سوپا، لە بەشی ڕۆژهەڵات بەرەو قەڵاکە هێرش دەکەن و وەریدەگرنەوە.
لە قەڵای سەهیۆنەوە بۆ قەڵای سەڵاحەدین
بە گوتەی سەرچاوەکان، مێژووی ناولێنانی ئەم قەڵایە بۆ سەدەی چوارەمی پێش زایین دەگەڕێتەوە، واتا ئەو کاتەی سنووری دەسەڵاتداریەکەی پاشای دوورگەی ئەروارد دەگاتە شاری (سیغۆن - zigon)، پاشان لەبەر نزیکی وشەی سیغۆن بە سەهیۆن، بە تێپەڕینی کات ناوی قەڵاکە لە سیغۆنەوە گۆڕاوە بۆ سەیهۆن.

بەڵام لەبارەی ناوی سەڵاحەدینەوە، لە ساڵی 1957 لە لایەن وەزارەتی ناوخۆی سوریا بۆ ڕێزگرتن لە کەسایەتی سیاسی و سەربازی گەورەی موسڵمانان، سەڵاحەدینی ئەیوبی، ناوی قەڵاکە لە سەهیۆنەوە بۆ ناوی قەڵای سەڵاحەدین دەگۆڕدرێت.
لە ساڵی 1929 ئەندازیارێکی فەرەنسی توێژینەوەیەکی لە بارەی دۆخی گشتی ئەم قەڵایە کرد و هەر بە هۆی ئەمەوە دەزگا شوێنەوارییەکان گرنگیان بەم قەڵایە دا و لە ساڵی 1937 بەشێک لەم شوێنەوارە نۆژەنکرایەوە، پاشان لە ساڵی 1966 کاری نۆژەنکردنەوە و هەڵکۆڵینی شوێنەوارپی لەسەر قەڵاکە کرا و لە ئێستاشدا کارکردن لە سەری بەردەوامە و ساڵانە گەشتیاری زۆر سەردانی دەکەن.
قەڵای سەڵاحەدین لە ساڵی 2006ەوە لەلایەن ڕێکخراوی جیهانی یونسکۆ لە ناو لیستی کەلەپووری جیهانی تۆمار کراوە.
ئامادەکردنی: سارا سەردار[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

وڵات: سووریا

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری باسکورد - 2022-08-24

کاتی تۆمارکردن: 2022-08-24

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 354

قەڵای شاپوورخاست (فەلەک ئەلئەفلاک) لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان

2022090414554543200 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئەم قەڵایە یەکێکە لە قەڵا شوێنەواری و مێژوویەکانی پارێزگای لوڕستان، دەکەوێتە ناوەندی شاری خوڕەم ئاباد، یەکێکە لە دیارترین پاشماوەی شوێنەواری لە شارەکە و بووەتە شوێنێکی گەشتیاری، کە لەناوەوە و دەرەوەی ئێران سەردانی دەکەن.
قەڵاکە دەکەوێتە سەر لوتکەی گردێک، لەناو شاری (خوڕەم ئاباد)، پایتەختی هەرێمی لوڕستانی بچووک- ڕۆژهەڵاتی کوردستان. بنیاتنانی ئەم قەڵایە لەسەر لوتکەی گردەکە بۆ چەند هۆکارێک دەگەڕێتەوە، وەک بوونی ڕووبار لەلای ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوای گردەکە، ئەم ڕووبارانە لە کاتی هێرشکردن بۆ قەڵاکە، دەبنە پارێزگارییەکی سروشتی، هەروەها سەرچاوەی دابینکردنی ئاون لە کاتی ئاسایی بۆ قەڵاکە، ئێستا لای باکوور و ڕۆژئاوای گردەکە بە گەڕەک و کۆڵانەکانی شاری خوڕەم ئاباد دەورە دراوە.
سەبارەت بە مێژووی ئەم قەڵایە، تا ئێستا کاتی دروستکردنی بەوردی دیاری نەکراوە، بەڵام بەڵگە مێژوویەکان باس لەوە دەکەن، مێژووی دروستکردنی ئەم قەڵایە لە سەردەمی ساسانییەکان ولە کاتی فەرمانڕەوایی شاپووری یەکەمدا بووە، لە سەدەی سێیەمی زایینیدا، بە تێپەڕبوونی کات و لەسەردەمە جیاوازەکان، ئەم قەڵایە کۆمەڵێک ناوی لێنراوە، وەک: شاپوور خەست، یان قەڵای سابر خەست، دێسباز، قەڵای خەمیرەئاباد، دواجار قەڵای فەلەک ئەلئەفلاک.
ڕووبەری ئەم بینایە نزیکەی پێنج هەزار و 300 مەتر چوارگۆشەیە و هەشت تاوەر و دوو قەڵای بچووکتر لەناوەوە و 300 پەناگە لەخۆ دەگرێت. بەرزترین دیواری گردەکە 23 مەترە، دیوارەکانی قەڵاکە لە خشت و کەرپووچ، هەروەها جۆرە کەرپووچێکی تایبەت، کە لە گەچ و ماددەی کلس پێکهاتوون، دروست کراوە. دەرگای چوونە ژوورەوەی دەکەوێتە لای باکووری، لە ڕێگەی ڕێرەوێکەوە بە یەکەم حەوشەی قەڵاکە دەبەسترێتەوە، کە بە شێوەی چوارگۆشە دیزایین کراوە، دەورە دراوە بە چوار تاوەر، کە بە شێوەی ئەڵقەیی دروست کراون، دووانیان لە لای باکوور و باکووری ڕۆژئاوان، دوو تاوەرەکەی دیکە لە لای باشوور و باشووری ڕۆژئاوان و بە شێوازی هونەری و تەکنیکی ئەندازەیی زۆر ورد دروست کراون.
لەدواوەی حەوشەی یەکەمی قەڵاکە، بیری ئاوی هەیە، قووڵاییەکەی 40 مەترە و تاکو ئەمڕۆش دەتوانرێت بەکار بهێنرێت. بەشی ناوەوەی قەڵاکەش لە کەرەستەی خشت، خشتی سوورکراوە، بەرد، دار دروست کراون. شاری (خوڕەم ئاباد) دوو هۆزی کوردی لە کۆنەوە تێیدا نیشتەجێن، کە بریتین لە هۆزەکانی (بەختیاری و لەک)، قەڵای شاپور خواست لەنێوان ساڵانی (959ز - 1015ز) بوو بە بارەگای فەرمانڕەوایی دەوڵەتی حەسنەویی کوردی. هەروەها بارەگای فەرمانڕەوایی کوردەکانی ئەتابەکی خورشیدییەکان و حەسنەوی بووە (ئەتابەکانی لوڕستان) لەنێوان ساڵانی (1184ز - 1598ز)، پاشان لەنێوان ساڵانی (1598ز - 1796زم) بوو بە بارەگای فەرمانڕەوایی کوردی خانەکانی فەیلی (خانەکانی لوڕستان).
ئەمڕۆ قەڵای شاپور خواست لە خوڕەم ئاباد وەک مۆزەخانەیەک بۆ فۆلکلۆری کوردی و لوڕ و ئەو شوێنەوارانەی لە ناوچەی لوڕستان دۆزراونەتەوە، بەکار دەهێنرێت.

ئامادەکردنی: سارا سەردار
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا
جۆری شوێن / شوێنەوار: کۆشک
جۆری شوێن / شوێنەوار: کۆمەڵگا
شار و شارۆچکەکان: لورستان
وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری باسکورد - 2022-09-04
کاتی تۆمارکردن: 2022-09-04
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 355

قەڵای شاخ

2012011218452263800=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

قەڵای شاخ، یەکێکە لە گرنگترین قەڵاکانی پارێزگای ئیلامی ڕۆژهەڵاتی کوردستان. دەکەوێتە گوندی بەردی فەتح و لە 12 کیلۆمەتری ڕۆژهەڵاتی ناوچەی زەرین ئابادی شاری دێهلوران هەڵکەوتووە.
ئەم قەڵایە کەوتۆتە شوێنێکی گرنگ و لە ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوای ئەم قەڵایەدا دوو ڕووبار هەن، ئەوانیش ڕووباری شاخ و ڕووباری دەرەشۆر-ن، کە لە باشووری قەڵاکە بەیەک دەگەن و یەک دەگرن. ئەم دوو ڕووبارەوە لە ڕووی پارێزگاریەوە گرنگییەکی دیکەیان بە قەڵاکە بەخشیوە بەهۆی ئەوەی کە بە ئاسانی دەستی دوژمن نەگاتە قەڵاکە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

زمان - شێوەزار: کرمانجیی خوارووو (لەکی، کەڵهوڕی، فەیلی و ...)

شار و شارۆچکەکان: ئیلام

نەتەوە: کورد

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2012-01-12

ناوی تۆمارکار: هەڤاڵ نەژاد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 356

قەڵای شۆش لە ئاکرێ چەندین قۆناغی مێژووپی گرنگی دەرباز کردووە

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20220830131223431128

سنووری شارۆچکەی ئاکرێ لە پارێزگای دهۆک، بەهۆی پێگە جوگرافییەکەی، لە سەردەمی کۆنەوە تاکوو ئێستا، لانکەی شارستانیەتی مرۆڤایەتی بووە، چەندین شوێنەوار لەم دەڤەرەدا دۆزراونەتەوە و لێکۆڵینەوەیان لەبارەوە کراوە. ویەکێک لە شوێنەوارە گرنگانەی دەڤەرەکە، (قەڵای شۆش)ە، کە لەسەر بەرزایی چیای گوندی شۆش هەڵکەوتووە.

لەمبارەیەوە، سەرکەوت نەقەبی، شوێنەوارناس لە بەڕێوبەرایەتیی شوێنەوار و کەلەپووری ئاکرێ بە باسنیوزی ڕاگەیاند: قەڵای شۆش بە بەرزیی لەسەر چیای گوندی شۆش هەڵکەوتووە و 20کم لە ڕۆژئاوای شارۆچکەی ئاکرێ دوورە و چەندین سەرچاوەی دیرۆکی ئاماژەیان بە ناوی ئەم قەڵایەی گوندی شۆش کردووە، وەکوو کتێبی (تشعیث المارزیا)، کە بە زمانی ئارامی چاپ کراوە و شەماشە (مامکوزمارکوس)کە لە ساڵی 309ی زایینی لەم گوندە ژیاوە و وەرگێڕانی بۆ ئەم کتێبە کردووە، ئاماژەیان بە ناو و قەڵای شۆش داوە، هەروەها لە کتێبی (مژدەها ڕوز)ی شێخ حەسەن داسنیش ئاماژە بەم بە قەڵایە کراوە.

ئەم قەڵایە وەکوو قەڵای ئاکرێ، چەندین چەرخی مێژووپی کۆنی دەرباز کردووە، کە بۆ سەردەمی میدییەکان و ئاشووریەکان و چەرخی یەکەمی پێش زایین دەگەڕێتەوە.

شوێنەوارناس سەرکەفت نەقەبی، زیاتر گوتی: چەندین لێکۆڵینەوەی مێژووپی ئاماژەیان بەوە داوە، کە لە چەرخی حەوتەمی پێش زایین، (میر زەندی) میری دەڤەری ئاکرێ، ئەم قەڵایەی لەم شوێنە زەحمەت و سەختەدا دروست کردووە و بە ڕێگای (قاعیدەت ئەلخەمیدس) ئاوی بۆ ڕاکێشاوە، لە هەمان کاتدا 10 عەمباری تێدا دروست کردووە، بۆ کۆکردنەوەی ئاو و دەغڵودان، بۆ ئەوەی لە کاتی هێرشی دوژمن و گەمارۆدان، سوودی بۆ دانیشتوانی قەڵاکە هەبێت.

ڕایشی گەیاند: ئەم قەڵایە چەندین چەرخی دیکەی مێژووپی یەک لە دوای یەکی دەرباز کردووە، وەکوو سەردەمی ئەشکانی و ساسانی و ڕۆمانی، کە لە ساڵی 115ی زایینی، ئیمپراتۆری یۆنانی (تەراجان) لە شەڕ و پێکدادانێکی توند و بەردەوام لەنێوان هەردوو ئیمپراتۆری زلهێزی ئەو سەردەمە (ڕۆمانی و فرثی)، ئەم قەڵایەی داگیر کردووە و لەدوای ئەوە، ساسانییەکانیش داگیریان کردووە.

شوێنەوارناس سەرکەفت نەقەبی، گوتیشی: "ئەم قەڵایە ڕۆڵێکی گەورەی هەبووە لە سەردەمی (میر موبارزەدین کەک) و (میر عیسای هەمیدی) لە سەردەمی فەرمانڕەوایی ئەتابەگی لە سنوورەکە، چونکە قەڵای شۆش یەکێک بووە لەو قەڵایانەی، کە هەمیدییەکان لە سەردەمی(عیمادەدین زەنگی) دەستی بەسەردا گیراوە.

ئەو شوێنەوارناسە گوتیشی: ئەم قەڵایە دوور نەبووە لە ململانێی نێوان سەفەوی و عوسمانییەکان، هەوروەها بنکەی سەرەکیی بووە لە سەردەمی مێرگەی بادینان لە ساڵی 1550ی زایینی و ئاویان دووبارە بۆ ئەم شوێنە ڕاکێشاوە و عەمبارەکانی ئاو و ئازووقە نۆژەن کراونەتەوە و چەندین خانوویان بۆ نیشتەجێبوونی لەشکر و پاسەوانەکان لە سەربانی ئەم قەڵایە دروست کردووە.

ڕایشی گەیاند: لە ساڵی 1842 لە شەڕی نێوان مێرگەی بادینان و عوسمانییەکان بۆ دوایی جار ئەم قەڵایە داگیر دەکرێت و دیوارەکانی دەڕووخێنرێن و بەتەواوی وێران دەکرێت.

شوێنەوارناس سەرکەفت نەقەبی، گوتیشی: دەتوانین بڵێین، قەڵای شۆش دەگەڕێتەوە بۆ پێش ئەو چەرخانەی کە باسمان کردن، یان بۆ سەردەمی چەرخی بەردینی نوێ دەگەڕێتەوە، بەڵام ئەمە پێویستی بە لێکۆڵینەوەی زانستیی زۆر ورد هەیە، کە لەداهاتوودا ئەنجام بدرێت و مێژووەکەی زیاتر بۆمان ڕوون دەبێتەوە.
شوێنەوارناس سەرکەفت نەقەبی، سەبارەت بە نەخشە و شێوازی قەڵاکە ئاشکرای کرد، کە دوو ڕێگای لێک جیا بەرەو بەرزایی قەڵاکە دەچن، کە ژمارەیەکی زۆر پلیکانەی بە بەرد داتاشراو لەخۆ دەگرێت، ئەمەش دەبێتە هۆی ئەوەی، مێژووی ڕێگا بۆمان ئاشکرا بێت، گوتیشی لەلایەکی دیکەوە، ژمارەیەکی زۆر پەرستگە و ئاگردان و ئەشکەوت لە هەردوو لای ڕێگای چوونە قەڵا لەسەر تاشە بەردەکان دروست کراون، هەروەها ژمارەیەک کونەبەردی بچووکیش بەرچاو دەکەون، کە بۆ چرا بەکار هێنراون، بۆ ئەوەی ڕێگاکە ڕووناک بکرێتەوە.
ڕایشی گەیاند، لە زۆربەی لاوە دیواری ئەم قەڵایە بە بەردی سروشتیی دەورە دراون و چەندین ناوبڕەی کورتی تێدا دروست کراوە، کە بە بەرد و قسڵ و گێچ، وەکو دیوار بەکار هاتووە. باسی لەوەش کرد: بۆ چوونە ناو قەڵا، دەرگایەکی سەرەکی لەخۆ دەگرێت، لەبەرانبەر دەرگاکەدا پێنج پلیکانەی لە بەرد داتاشراو دروست کراون.
سەرکەفت نەقەبی، گوتیشی: سەربانی قەڵاکە دوو ژوور لەخۆ دەگرێت، ژووری یەکەم گۆڕی (لەیلا خان) خێزانی سوڵتان ئیسماعیل پاشای کوڕی سوڵتان مەحەمەد تەیار پاشای تێدایە و ژووری دووەمیش چەند گۆڕێکی نەناسراوی زۆر کۆنی تێدایە، کە تاکوو ئێستا بەتەواوی نازانرێت ئەم گۆڕە نەناسراوانە هی چ کەسانێک و سەردەمێکن، بەڵام خەڵکی گوند و هەندێک لە لێکۆڵەرەوان ئاماژە بۆ ئەوە دەکەن، کە یەکێک لە گۆڕە نە ناسراوەکان، گۆڕی شەهید (ئاوریا)ی سەرکردەی دواد پێغەمبەرە.
ئاماژەی بۆ ئەوەش کرد، ئەمەو چەندین شوێنەواری دیکەی گرنگ لەو قەڵایە هەن، کە هەندێکیان ئاماژە بۆ سەردەمی زەردەشتییەکان و سەردەمی ئیسلامی دەکەن.
جگە لەمانەی باسمان کرد، سروشتی چیای شۆش سروشتێکی جوانی دڵڕفێنی هەیە، کە گەشتیار بۆ بەسەربردنی کاتێکی خۆش سەردانی ئەم شوێنە دەکەن و هەندێکیش بە مەبەستی پیرۆزیی گۆڕی شەهید ئاوریای سەرلەشکری داود پێغەمبەر سەردانی گۆڕەکە دەکەن. ئەم شوێنە دارودرەختێکی زۆری بە بەر و بێ بەری لێ هەیە، بەڵام خەڵک بەهۆی باوەڕبوونیان بە پیرۆزیی ئەم شوێنە، ئەو دارانەیان پاراستووە و نەیانبڕیون.
ئامادەکردنی: سارا سەردار
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا
جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا
شار و شارۆچکەکان: ئاکرێ
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری پاسکورد - 2022-08-30
کاتی تۆمارکردن: 2022-08-30
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 357

قەڵای شیروانە

200911022327572225=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

قەڵایەکی کۆنی مێژوویە، لەسەر تەپۆڵکەیەکی دەستکرد لەسەر ڕووباری سیروان لە شاری کەلار بتیاتنراوە، لەباری مێژووی درووستکردنی قەڵاکەوە زانیاری ورد و ساغکراوە نییە، هەندێک دەڵێن لەلایەن ئەنەوشیروانی ساسانییەوە بنیاتنراوە، هەندێکیش ڕایانوایە حەمە پاشای جاف درووستیکردووە، هەرچەند ناوبراو کۆچەر بووەو لەقەڵادا نەژیاوە، بەڵام لایەنگرانی ئەم ڕایە دەڵێن کۆشکی زستانەی حەمە پاشا بووە، بەڵام گومان لەسەر ئەم ڕایە درووستدەکات بوونی تونێلکی ژێر زەوی بووە لە قەڵاکەوە بۆ سەر ڕووباری سیروان، کە هەندێک دەڵێن ئەوە دەلالەتە لەوەی کە بۆ حاڵەتی شەڕوو گەمارۆدان سوودی لێ وەرگیراوە و ئاوی لێوە هێنراوە بۆ ناو قەڵاکە.
ڕایەکی دیکەش هەیە دەڵێت تەپۆڵکە خۆڵەکە لەلایەن ئەنەوشیروانی ساسانییەوە بنیاتنراوە و کۆشکەکە لەلایەن حەمە پاشاوە درووستکراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

شار و شارۆچکەکان: کەلار (گەرمیان)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆمارێکی تایبەت بۆ کوردیپیدیا لەلایەن (wrya) سەبارەت بە (قەڵای شێروانە) لە: 8-10-2010 13:26:23

کاتی تۆمارکردن: 02-11-2009

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 358

قەڵای شیلە

2015031715240384891=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

قەڵای شیلە دەکەوێتە باشووری ڕۆژهەڵاتی گوندی شیلە پێکهاتووە لە دوو گردی نیمچە بازنەیی کە دووری یەکەمیان لە گردی دووەم 100م دەبێت وە قەڵایەکە دەکەوێتە سەر گردی دووەم کە لە سێ بەش پێکهاتووە. مێژووی درووستکردنی دەگەڕێتەوە بۆسەردەمی ساسانی یەکان (226- 639 ز) ئەویش بەهۆی بوونی (ایوان) لە بینایەکەدا. بە پێ ی لێکۆڵینەوە زانستییەکان دەرکەوتووە ئەم بینایە پەرستگایەکی زەردەشتی بووە ئەویش بەهۆی بوونی ئاگردان و چوار کۆڵەکە لە پەرستگا زەردەشتییەکاندا هەیە.[1]

قەڵای شیلە مێژوی دەگەڕێتەوە بۆ (1500) ساڵ پێش زایین:

قەڵای شیلە - کۆنترین قەڵای مێژوو لە باشووری شاری کۆیە:

گوندی شیلە شیلە گوندێکە بە دووری (5) کیلۆمەتر دەکەوێتە باشووری شاری کۆیە لە ڕۆژهەڵاتییەوە گوندی (عەودالانە) ، لە ڕۆژاواشیەوە گوندی (مام قلینجە) لە باکووریشیەوە (هەرمۆتە) لە باشووریشەوە گوندی (داربەڕووە) دانیشتوانی ئەم گوندە زۆربەیان سەر بە عەشیرەتی (زەنگەنەن) ، بەشێکیشی سەر بە عەشیرەتی (مامە سێنی) ن. ئەم گوندە مێژوویەکی زۆر کۆنی هەیە و چەند شوێنەوارێکی دێرینی لێیە، لەوانە (ئاشی گۆمی هەنارە ، گۆڕستانی شێخ محەمەد کە ناسراوە بە شێ محەمەد ، قەڵای شیلە کە مێژووەکی دەگەڕێتەوە بۆ 1500 ساڵ پێش زاینی) . بە پێی سەرچاوە مێژوویەکان لەم قەڵایەدا ساسانیەکان حوکمیان کردووە، لە ساڵانی هەشتاکان دا گوندی شیلە یەکێک بووە لە گوندە گەورەکانی وڵاتی کۆیە کە ژمارەی ماڵەکانی لە سەرووی (80) ماڵەوە بووە دواتر لەلایەن ڕژێمی بەعسەوە خاپوور کراووە، دانیشتوانەکەی ئاوارەی شارەکانی کۆیە و هەولێر بوون. دوای ڕاپەڕینە مەزنەکەی ساڵی (1991) بەشێک لە ماڵەکان گەڕانەوە سەر زێدی خۆیان و گوندی شیلەیان ئاوەدان کردەوە ، لە ئێستادا ژمارەی ماڵەکانی (40) ماڵە و دانیشتوانەکەی بەشێکی بە ئاژەڵداری و بەشێکی تریشی فەرمانبەری حکومین. ئەم گوندە و قەڵاکەشی هیچ گرینگی پێ نەدراوە کە ئێستا دەبو ئەو قەڵایە شورایەکی لۆ بکرێت و نۆژەن بکرێتەوە بە هەمان دیزاینی خۆی و لە ڕوخان و داتەپینی زیاتر بپارێزرێت کە خەریکە دێ ئاسەواری بەتەواوەتی لە ناو بچێت .[2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی کۆیە

[2] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | شاری کۆیە

کاتی تۆمارکردن: 2015-03-17

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 359

قەڵای قەڵادزێ

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20220619225855419143

قەڵای قەڵادزێ

کەوتۆتە شاری قەڵادزێ، مێژوویەکی دێرینی هەیە, لە ساڵی (1957) وە لەلایەن بەڕێوەبەرایەتی شوێنەواری بەغدا بە یەکێک لە شوێنەوارەکانی هەرێمی کوردستان ناسێندراوە، لە ئێستادا وەک ڕەمزێکی شارەکە سەیر دەکرێت.

بە گوێرەی ئەو توێژینەوانەی لەسەر قەڵاکە کراون مێژووەکەی بۆ نزیکەی 6 هەزار و 500 سەد ساڵ پێش ئێستا دەگەڕێتەوەو لە کۆندا، وەک قەڵای سەربازی و شوێنی نیشتەجێبون بەکارهێنراوە، شارەزایانی شوێنەواریش دەڵێن: قەڵایەکە دووەم کۆنترین قەڵایە لە سنورەکەدا و پایتەختی زۆرێک لە شارستانیەتەکانی ئەوکات بووە.

ساڵی (1957) لەلایەن بەڕێوەبەرایەتی شوێنەواری بەغدادەوە بە یەکێکە لە ناوچە شوێنەواریەکانی هەرێمی کوردستان تۆمارکراوە، بەڵام تاوەکو ئێستا نەتوانراوە سود لەم قەڵایە وەر بگیرێت و بکرێتە شوێنێکی گەشتیاری.

بەگوێرەی بەڵگە مێژوویەکان حۆریەکان و میتانییەکان و ئاشوریەکان و ماددەکان و خامەنشینەکان و ئەشکانییەکان و ساسانییەکان بە سەردەمی ئیسلامیشەوە لە قەڵادزێ ژیاون و وەکو قەڵایەکی سەربازی و شوێنی نیشتەجێبوون سودیان لەو قەڵاتە وەرگرتووە، کە مێژووەکەیان بۆ 4500 ساڵ پێش زایین دەگەڕێتەوە واتە چاخی بەردینی ناوەڕاست، ئەمەش ئەوە دەسەلمێنێت بە درێژایی هەزاران ساڵ شاری قەڵادزێ ناوچەی شارستانییە جیا جیاکان بووە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

شار و شارۆچکەکان: قەڵادزێ (پشدەر)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | Farhad.archaeologist

کاتی تۆمارکردن: 2022-06-19

ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 360
قەڵای گڵاب-گل

2016070821091513260 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

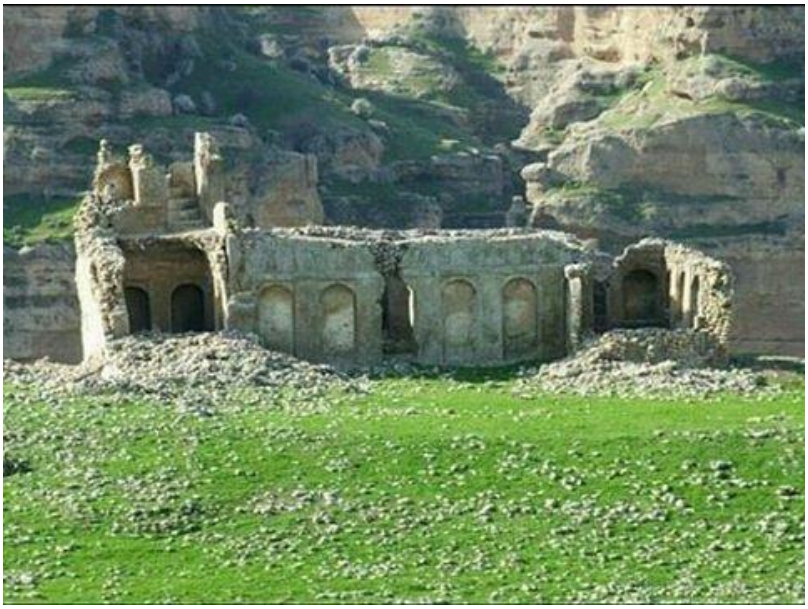

یەکێکە لە قەڵا کۆنەکانی ناوچەی لورستان. لەلایەن شامەنسووری ئالی موزەفەرەوە لە ساڵی 793 دروستکراوە. مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی ساسانییەکان.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا
شار و شارۆچکەکان: لورستان
وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
کاتی تۆمارکردن: 2016-07-08
ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 361

قەڵای ماردین

2015120100312212827 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئەم قەڵایە دەکەوێتە شاری ماردینی باکووری کوردستانەوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

شار و شارۆچکەکان: ماردین

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2015-12-01

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 362

قەڵای نارین

2024050220314456891 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

قەڵای نارین، یان قەڵای کۆلا، یان قەڵای دەربەنت، قەڵایەکی کۆنە و لەلایەن ئیمپراتۆری کوردیی ساسانی لە شاری قەوقاز دروستکراوە. ئەم قەڵایە دەکەوێتە بەشی شاخاوی شاری دەربەنت لە داغستان.
قەڵاکە بە دوو دیواری گەورە و ئەستوور بە دەریای قەزوین (خەزەر)ەوە بەستراوەتەوە، کە دیارە ئەم دیوارانە دواتر لەلایەن دەسەڵاتدارییەکانی پاش ساسانییەکان بۆ گرتنەوەی ڕێگای دەروازەی دەریای قەزوین بۆ ناو قەڵاکە دروستکراوە.
دەریای قەزوین لە سەدەی شەشەمی زایینیدا سنووری بەشی باکووری ئیمپراتۆرییەتی ساسانی بووە و حکومەتی ساسانی بۆ ڕێگریکردن لە داگیرکاریی هۆزەکانی سەرەوەی دەریای قەزوین بۆ ناو ئێران و سنوورەکەیان، ئەم قەڵایەیان بە کۆمەڵێک دیوار و شووڕای پتەو و بەهێز دروست کردووە.
قەڵای نارین کە لە سەردەمی قوبادی یەکەم و دواتریش ئەنوشیروانی ساسانی لە سەدەی شەشی زایینی دروستکراوە، لە زۆر شوێن و لەسەر دیوارەکانی تابلۆی نووسین بە خەتی پەهلەوی هەیە، کە زمان و خەتی باوی سەردەمی ساسانییەکان بووە.
ئەم قەڵایە لە سەر تەپۆلکەیەک بە بەرزی 300 مەتر دروستکراوە، ئەمەش وای لێدەکات قەڵاکە سەختتر و بەهێزتر بێت.
لە کنە و پشکنینە شوێنەوارییەکان کۆمەڵێک شوێنەواری جیاواز دەست کەوتووە.
ناوی ئەم شارە لە بەڵگەنامە کۆنەکان بە واتای (دەروازەی قفڵکراو) دێت، کە دیارە ئاماژەیە بۆ پتەوی و سەختیی داگیرکردنی قەڵاکە.
لە شوێنە سەرنجڕاکێشەکانی ئەم قەڵایە، زیندانە چاڵەکانییەتی کە لە جۆرە جیاواز و دەگمەنەکانی زیندانەکانە، بۆیە بەو شێوەیەش دروستکراوە تا بەندکراوەکان دەرفەتی ڕاکردن، یان دەرچوونیان نەبێت.
ئەم قەڵایە بە درێژایی 700 مەتر لە ناو شاردایە، ئەستووری دیوارەکان لە بەشێکی قەڵاکە بە سێ مەتر و نیو و بڵندییەکەی بە 20 مەتر دەگات.
لەم قەڵایە چەند حەمامێکی کۆن دروست کراون کە تا ئێستاش شوێنەوارەکانیان بەجێماوە.
ئەم شاکارە مێژووییە لە ساڵی 2003 لە لیستی کەلەپووری جیهانی (یونسکۆ) تۆمارکراوە.[1]
تێبینی: ئەم بابەتە بە ڕێنووسی سەرچاوەی ئاماژە پێکراو نووسراوە، کوردیپیدیا هیچ دەستکارییەکی نەکردووە!

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

:QR Code

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی 2024-05-02 -baskurd.basnews.com
کاتی تۆمارکردن: 2024-05-02
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 363

قەڵای نەجم

2019052709270067656=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

قەڵای نەجم مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی ئیمپراتۆریەتی ڕۆمانییەکان. چەندین هێز بەم قەڵایەدا تێپەڕیون وەکو بێزەنتینەکان، فاتمیەکان، سەلجوقیەکان، مماليک، زەنگییەکان و ئەیوبیەکان لەگەڵ ئەوەی ئەم شانشینانە شەڕی زۆر بەهێزیان لەو قەڵایەدا کردووە و پاشان چەتەکانی داعش دستکاریی دیوارەکانیان کردووە، بەڵام ئەم قەڵایە هەر بە پۆڵایی هەتا ئێستا ماوەتەوە.

شاری منبج و دەشتاییەکانی لە دێر زەمانەوە چەندین شوێنی مێژووییی تێدایە، بەڵام قەڵای نەجم بە گرنگترین و کۆنترین قەڵای ئەم ناوچەیە دادەنرێت لە سوریا، کە 135 کیلۆمەتر لە شاری حەلەب و 30 کیلۆمەتریش لە منبجەوە دوورە.

ئەم قەڵایە وەکو شوێنێکی ستراتیجی عەسکەری بە کار هاتووە. بە هۆی شوێنە سترتیجیەکەیەوە کە دەریای ناوەڕاست بە ناوچەی مێژۆپۆتامیا دەبەستێتەوە، هەندێک سەرچاوە دەڵێن ئەم قەڵایە بە ناوی کوڕەکەی سەڵاحەدین ئەیوبییەوە ناونراوە، کە ناوی نەجم بووە، ئەم قەڵایەش بە کارهاتووە بۆ ڕێگریکردن لە هەڵمەتی خاچ پەرستەکان بۆ ناوچەکە.

جاسم هۆشۆ کاری پاراستنی ئەم قەڵایەیە و بە ئاژانسی هەواڵی فورات (ANF)ی وت: "20 ساڵە لەم قەڵایەدا کاردەکەم. ئەم قەڵایە لە سەردەمی ڕۆمانییەکان دروست کراوە. پاشان نورەدین زەنگی تازەی کردووەتەوە و دوای ئەویش سەڵاحەدین ئەیوبی_یش تازەی کردووتەوە، چونکە شوێنێکی سەربازی ستراتیجیە."

وتیشی: "ئەم شوێنە لە 3 نهۆم پێکهاتووە، کە بازاڕ و حەمام و مزگەوت و بورجی سەربازی و عەمباری گەنم و شوێنی ئاو هەڵگرتنی تێدایە. "

قەڵاکە، کە لە 3 نهۆم پێکهاتووە ە لە نهۆمی ژێرزەوی شوێنە نهێنییەکان و عەمبار و بورجی بەرگری و ڕێگەی نهێنیی تێدایە، هەروەها گۆرستانی بە کۆمەڵی ئەو خێزانانەی تێدایە، کە لەو سەردەمەدا لەوێ ژیاون. نهۆمی یەکەمی سەرزەوی پێکهاتووە لە هۆڵی هاتوچۆ و حەمام و ژووری جۆراوجۆر و هەروەها بازاڕێکی تێدایە.

نهۆمی دووم بریتییە لە بەشی بەلەکۆنە کە ڕوو لە ڕووباری فوراتە لە سێ لاوە، لە سەرەوەی چەندین شوێنی پاسەوانی هەیە و ناوچەیەکی بەرفراوانی لێوە دەبینرێت.

ئەم قەڵایە گرنگی خۆی هەبووە وەکو شوێنێکی سەربازی. حەمدانیەکان دەستیان بە سەر ئەم قەڵایەدا گرت لە ساڵی 941ی زایینی. پاشان فاتمییەکان حوکمی ئێرەیان کرد لە ساڵی 970ی زایینی، پاشان مرادسییەکان هاتن ساڵی 1027 و پاشان بنو نمیر حوکمی کرد لە سەردەمی سەلاجقییەکان. ئینجا گواسترایەوە بۆ زەنگییەکان لە ساڵی 1127ی زایینی. دوای مردنی سەڵاحەدین ئەیوبی نەوەکانی لەم قەڵایە حوکمیان دەکرد تا هاتنی هۆلاکۆ بۆ سوریا لە ساڵی 1259ی زایینی کە ئەم ناوچەیەی داگیرکرد.

دوای ئەوەی بومەلەرزەیەکی بە هێز لە ناوچەکەی دا نورەدین مەحمود لە ساڵی 1169ی زایینی ئەم قەڵایەی نۆژەنکردەوە.

بۆ ماوەیەکی زۆر ئەم قەڵایە لەلایەن عوسمانییەکانەوە وەکو بنکەیەکی سەربازی بەکارهاتووە. عوسمانییەکان ئەم قەڵایەیان وێران کرد لە ساڵی 1820 و بە تۆپ لە قەڵاکەیاندا پاش ئەوەی عەشیرەتێک یاخیبوون لە باج دان بە عوسمانیەکان و خۆیان لەو قەلایە جێگیرکرد.

لە دوای هەڵگیرسانی شەڕی ناوخۆی سوریا لەلایەن هێزە چەکدارەکانی ئۆپەزسێونی سوریا لە سەرەتای ساڵی 2013دەستی بەسەردا گیرا، بەڵام زۆری نەخایەند چەتەکانی داعش ئەم قەڵایەیان داگیر کرد وەکو شوێنی مەشقپێکردنی چەتەکانیان بەکاریان هێنا.
لەکۆتایدا ئەم قەڵایە لە لایەن هێزەکانی ئەنجوومەنی سەربازیی منبج و هێزەکانی یەکینەکانی پاراستنی گەل (یەپەگە) و یەکینەکانی پارستنی ژن (یەپەژە) لە دەست چەتەکانی داعش ڕزگارکرا.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

شار و شارۆچکەکان: منبج

وڵات: ڕۆژاوای کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری ئەی ئێن ئێف نیوز - 2019-05-27

کاتی تۆمارکردن: 2019-05-27

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 364
قەڵای نەوتی

20140621171410100943=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا
شار و شارۆچکەکان: قەرەداغ
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان
کاتی تۆمارکردن: 2014-06-21
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 365

قەڵای هارپوت

2016090414242213377 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

شار و شارۆچکەکان: ئەلعەزیز

وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2016-09-04

ناوی تۆمارکار: نالیا ئیبراهیم

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 366

قەڵای هەولێر

200909171424272035=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

قەڵای هەولێر تەپۆلکەیەکی بازنەیی ڕووتەختە، ڕووبەری (102.190) م2، ناوەڕاستی شاری هەولێر داگیر دەکات، 415م لە ئاستی ڕووی دەریا بەرزترە و بە بەرەنجامی 26م و 25سم لە ئاستی ڕووی شاری هەولێر بەزرترە، کە لە بەرزترین شوێن دەگاتە نزیکەی 30م.هەندێک بیروڕا هەیە کە دەڵێت قەڵای هەولێر لەوەی ئێستا بەرزتر بووە، بەڵام لە ساڵی (216ز) ئیمپراتۆری ڕۆمانی (کراکلا) کاتێ هێرشی بۆ سەر تیسفۆن لە هەولێردا ڕۆیشتووە و تەپۆلکەکەی قەڵا کە گۆڕستانی پاشا فۆرپیەکان بووە ڕووخاندووە و ئێسک و پروسکی مردووەکانی دەرهێناوە،زانای ئەمەریکی(ئەداورد کە بیرا) مامۆستای زانستی ئاشوورییەکان لە زانکۆی شیکاغۆ دەڵێت: لە عێراقی ئێستادا هەندێک شار هەن کە تاکو ئێستا خەڵکیان تیا دەژی کە چی خۆی لەسەر گوند و شاری کۆن دروستکراوە، لەوانەش شاری هەولێر و شاری کەرکووک، تەمەنی قەڵای هەولێر بە تەواوی دیار نییە بەڵام لەسەروبەندی ساڵی 2000 پ.ز لە نووسراوەکانی پادشای سۆمەری(شۆلکی) بە ناوی(ئوربیلوم - urbilum) هاتووە.

تەمەنی قەڵای هەولێر بە تەواوی دیار نییە بەڵام لەسەروبەندی ساڵی 2000 پ.ز لە نووسراوەکانی پادشای سۆمەری(شۆلکی) بە ناوی(ئوربیلوم - urbilum) هاتووە. بەر لەوە و لەچاخی ئەکەدی (3350- 2150 پ.ز و لەسەردەمی یەکەم پاشایان(سەرجۆنی ئەکەدی) و لە هەڵمەتەکەی بەرەو باکور بۆ فراوانکردنی ئیمپراتۆریەتەکەی بە هەولێردا ڕۆیشتووە و باس لە هەولێر دەکات.ئیتر لەم مێژووە بە دواوە و لەسەرجەم چاخەکان باس لە هەولێر کراوە، کە دەڵێین هەولێر واتا(قەڵا)،

قەڵای هەولێر کە تەمەنی(بەپێی توێژەران) 6000 ساڵە لەم ماوە درێژەی تەمەنی چەندین جار مەبەست لە هەبوونی گۆڕاوە، ئەم قەڵایەی لەسەردەمی سۆمەریەکان دروستکراوە و دوای ئەوان بە دەیەها نەتەوە و شارستانیەت لە سەری ژیاون، لەم ماوەیەدا چەندین جار مەبەست لە بوونی گۆڕاوە و جگە لە جێنشین چەندین مەبەستی تری پێکاوە،لەسەردەمی ئاشوورییەوە،بەدیار دەکەوێت کە پەرستگای خواوەند عەشتار بووە(خواوەندی جەنگ و سەرکەوتن) و بەم مەبەستەش پادشا ئاشوریەکان حەجیان بەرەو قەڵای هەولێر دەکرد.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

شار و شارۆچکەکان: هەولێر

وڵات: باشووری کوردستان

:QR Code

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی رادیۆی نەوا

کاتی تۆمارکردن: 2009-09-17

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 367

قەڵای والی

2016070820140613260 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

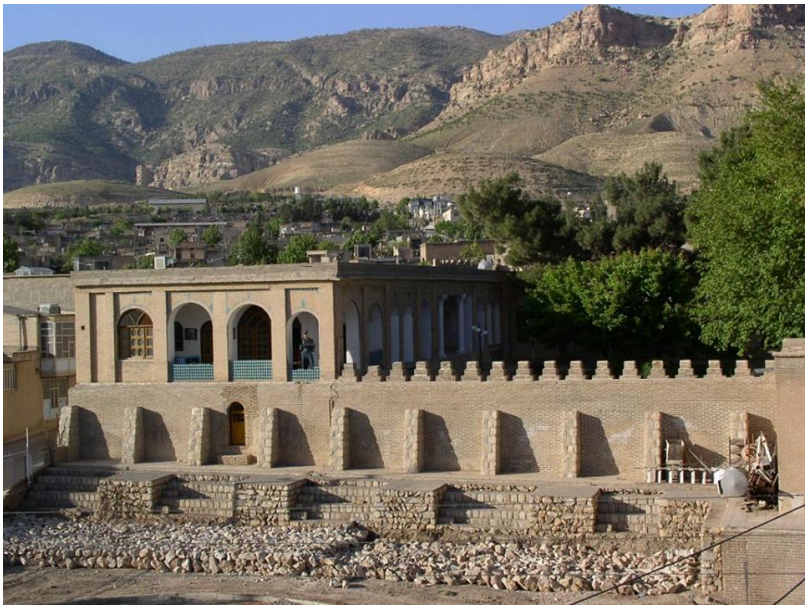

یەکێکە لە قەڵا کۆنەکانی ئیلام و لەلایەن (غوڵام ڕەزا فیل) دروستکراوە، کە کۆتا والی پشتکۆی لوڕستان بووە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

شار و شارۆچکەکان: لوڕستان

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2016-07-08

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 368

قەڵای وان

20220619204106419136=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

قەڵای وان، نموونەیەکی پڕشکۆی سەردەمی ئورارتی یە
قەڵای وان، لە کۆنترین و گرنگترین قەڵا مێژوویەکانی باکووری کوردستانە، لە ڕووی تەمەن و سەردمە مێژوویەکانی گرنگییەکی تایبەتیی هەیە. ئەم قەڵایە بە دووری پێنج کیلۆمەتر دەکەوێتە ناوەندی پارێزگای وان و لەسەر چیایەکی بەرز بنیاد نراوە، هەر بۆیە دیمەنێکی سەرنجڕاکێشی هەیە.
بە گوتەی سەرچاوە مێژوویەکان، ئەم قەڵایە یەکەمجار لە سەردەمی ئورارتییەکان (پاشا ساردوری) ، واتا نزیکەی 900 ساڵ پێش زایین درووستکراوە، بەڵام لە سەردەمەکانی دواتر (واتا میدی، ئەخمینی، ساسانی و سەلجووقی) وەک بنکەیەکی گرنگی چاودێری و پاراستن بەکارهاتووە. بە تێپەڕینی کات و بەرزبوونەوەی ئاستی ئاوی دەریاچەکە، قەڵای وان کەوتۆتە ژێر ئاو و نوقومبووە، دواتر لەلایەن پسپۆرانی مێژوو و شوێنەوارناسانی تایبەت بە شوێنەوارناسی ژێر ئاو، دۆزراوەتەوە و پاش کنە و پشکنین وەک شوێنەوارێکی گرنگ ناسێندراوە.
ئەم قەڵا سەخت و بەهێزە، بە قەڵای (توشیپا) ش ناسراوە و لە گەورەترین قەڵاکانی دەڤەری ئاناتۆلییە. پێکهاتە بیناسازییەکەی قەڵای وان لە تاشەبەردی گەورەی بازاڵت پێکهاتووە و بەشی سەرەوەشی لە خشتی قورین درووستکراوە.
ئەو شاخەی قەڵای وان لەسەری بنیادنراوە نزیکەی 100 مەتر بەرزە و دەکەوێتە بەشی ڕۆژهەڵاتی کەناری دەریاچەی وان.
قەڵاکە 1250 مەتر درێژە و پانییەکەی لەنێوان 70 بۆ 80 مەتر دەبێت.
جۆری بیناسازییەکەی قەڵای وان تایبەتە بە سەردەمی ئورارتییەکان، ئەمیش بەهۆی بەکارهێنانی پلیکان و تەختکردنی بەشێک لە زەوییەکە بۆ درووستکردنی بینا و باڵەخانەی تر سەلمێنراوە. ئەم قەڵایە لە چەند بەشێکی جیاواز پێکهاتووە وەک ژووری ناشتنی تەرم (کە تایبەت بووە بە خانەوادەی پاشاکان) ، هەروەها چەندین ستوونی بەردینی نووسراو لە دیوی ژوورەوە و دەرەوەی بیناکان هەیە باس لە مێژوو و چۆنییەتی درووستکردنی ئەم قەڵایە دەکەن.
قەڵا مەزنەکەی وان لە دوو بەشی سەرەکی، واتا بەشی دەرەوە و ناوەوە پێکهاتووە. بەشی ناوەوەی قەڵاکە، لەسەر شاخێک بەشێوازێکی ستراتیژی درووستکراوە، بەشی دەرەوەشی لە چل بنکەی پاسەوانی پێکهاتووە.
لە شوێنەوارە گرنگ و سەرنجڕاکێشەکانی ناو ئەم قەڵایە، دەکرێ ئاماژە بە هەبوونی گۆڕێکی کۆن و مزگەوتێک بکەین کە تێکەڵەیەک لە مێژوو و کولتووری ئایینی سەردەمە جیاوازەکانمان پیشان دەدات. ئەم قەڵایە بەهۆی ژێر ئاو کەوتنەکەی، هەروەها تێکچوونی ڕەوشی پاراستنی بە هۆکاری مرۆیی و سرووشتی، تا ئێستا چەند جارێک نۆژەنکراوەتەوە و لە ئێستادا یەکێکە لە شوێنەوارە مێژوویە هەرە سەرنجڕاکێشەکانی باکووری کوردستانە.
ئامادەکردنی: سارا سەردار
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا
شار و شارۆچکەکان: وان
وڵات: باکووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | Farhad.archaeologist
کاتی تۆمارکردن: 2022-06-19
ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 369

قەڵای ڕەبەت

200911281635402720=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

:QR Code

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2009-11-28

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 370
قەڵای کوردان

2023041210371748158 7=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

قەڵای کوردان

قەڵای کوردان دەکەوێتە وڵاتی سووریای ئێستا و نزیکە لە سنووری لوبنان. پێشتر ئەم شوێنە کە قەڵاکەی تێیدا درووستکراوە، شوێنی نیشتەجێ و وڵاتی کوردان بوو و بۆیە ئێستا قەڵاکە بە ناوی کوردان ناسراوە. هەڵکەوتەی جۆگرافیایی ئەم قەڵایە دەکەوێتە نێوان زنجیرە چیاکانی کەناری وڵاتی سووریا و 60 کیلومەتر لە شاری حمس دوورە.

ئەم شوێنەوارە وەک شوێنەوار و کەلەپوورێکی جیهانی لە ناو لیستی شوێنەوارە جیهانییەکانی یونسکۆ تۆمارکراوە.

لە مێژووی ئیسلامی ناوی ئەم قەڵایە بە ناوی (قەڵای کوردان یان حصن الاکراد) تۆمار کراوە و هەموو سەرچاوە مێژووییەکان هەر بەم ناوەوە دەیناسن، بەڵام لە ئێستادا عەرەبەکانی سووریا (کە دەتوانین وەک گەلی هاتوو بۆ سووریا هەژماریان بکەین) ناوی ئەم قەڵایەیان گۆڕێوە بۆ (قلعة الحصن) کە هۆکارەکەشی تەنیا لەناوبردن و سڕینەوەی مێژووی کوردان لەم ناوچەیەدایە.

لە سەردەمی خاچ پەرستەکان، کاتێک ئەم قەڵایە کەوتووتە ژێر دەستیان، بۆ ماوەی زیاتر لە 100 ساڵ ناوی ئەم قەڵایەیان گۆڕیوە بۆ krak des chevaliers .

مێژووی درووستکردنی ئەم قەڵایە بۆ سەردەمی میر شبل الدولە نەسر کوڕی ساڵحی مەرداس، میری وڵاتی حەلەب و حمص، واتا ساڵەکانی 1031 زایینی دەگەڕێتەوە.

هۆکاری درووستکردنی ئەم قەڵایە لەم شوێنە ستراتیجییە بۆ ئەوە دەگەڕێتەوە کە زیاتر بۆ پاراستنی کاروانە بازرگانییەکانی وڵاتە دراوسییەکان کە لەم ناوچەیە هاتوچۆیان کردووە بووە، لەبەر ئەوەی ئەم ناوچەیە کە قەڵاکە تێدا درووستکراوە ناوچەیەکی ستراتێجییە لە ڕووی بازرگانییەوە و هەروەها ڕێگایەکی ستراتیجی لەنێوان شارەکانی کەناری دەریای سپی و ناوەڕاست بووە.

لە پاش ئەوەی خاچ پەرستەکان دەستیان بەسەر وڵاتی شام و قودس گرت کە دەکاتەی نزیکەی 1099 زایینی، ئەم قەڵایە کەوتە بن دەستی سەرکردەیەکی خاچ پەرستەکان بە ناوی ڕیموند سانجیل، ئەوان لەپاش چوونە ناوەوەی بۆ قەڵاکە هەندێ چاکسازی و نۆژەنکردنەوەیان بۆ ئەم شوێنەوارە ئەنجامدا کە بوو بە هۆکاری زیاتر مانەوەی قەڵاکە.

لە سەرەمی سوڵتان سەڵاحەدینی ئەیووبی ئەم قەڵایە کەوتە ژێر دەستی موسوڵمانەکان و لە ساڵی 1270 توانیان لە دەستی خاخ پەرستەکان دەری بهێنن و بچنە ناو قەڵاکە.

دواین نۆژەنکردنەوەی ئەم قەڵایە بۆ ساڵی 1926 واتا کاتێک فەرەنسییەکان، سووریایان داگیر کرد، بوو.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

دەیە: 30یەکان (30-39)

سەدە: سەدەی 02 (0100- 0199)

وڵات: ڕۆژاوای کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2023-04-12
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 371
قەڵای کونجانچەم

2012010919015563734=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

قەڵای کونجانچەم، دەکەوێتە 15 کیلۆمەتری باکووری ڕۆژهەڵاتی شاری مێهران، لە پارێزگای ئیلامی ڕۆژهەڵاتی کوردستان.
ئەم قەڵایە سێ دەرگای هەیە، دیوی دەرەوەی قەڵاکە هەمووی بە بەرد دروستکراوە، چوار بورجی پاسەوانی هەیە. هەروەها هەموو ژوورەکانی قەڵاکە بەیەکەوە بەستراون و ڕاڕوەکانی سەرداپۆشراون.
بە گوێرەی زانیارییەکان، قەڵای کونجانچەم (کنجانچم) ساڵی 1305 ی هەتاوی، بە فەرمانی غولامرەزاخانی دواهەمین والی ئیلام، لە کەناری چەمی کونجانچەم لە وەرزی زستاندا دروستکراوە.
لە ئێستادا لە فەرمانگەی میراتی فەرهەنگی ئێران وەک شوێنەوارێک تۆمارکراوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا
زمان - شێوەزار: کرمانجیی خواروو (لەکی، کەڵهوڕی، فەیلی و ...)
شار و شارۆچکەکان: ئیلام
وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
کاتی تۆمارکردن: 2012-01-09
ناوی تۆمارکار: هەڤاڵ نەژاد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 372
قەڵای کەرکووک

2018072218004810438 4=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

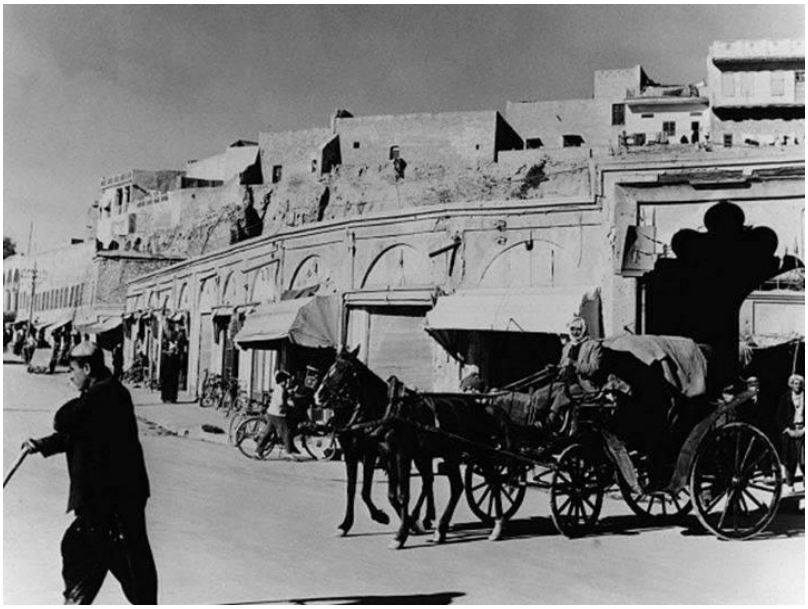

قەڵای کەرکووک دەکەوێتە ناوەندی شاری کەرکووک لە ئێراق و کۆنترین بەشی شارەکەیە. قەڵاکە دەکەوێتە سەر گردێک کە 130 پێ لە ڕووباری خاسە بەرزترە و دەکەوێتە تەنیشت ڕووباری خاسەوە.
باوەڕ وایە قەڵای کەرکووک (پاشا ئاشوور ناسڕ پاڵی دووەم) لەنێوان 884 بۆ 854 پێش زاین درووستکرا وەکوو هێڵێکی بەرگری سەربازی. مێژوونووسەکانی دیکە باوەڕیان وایە 4000 هەزار ساڵ پێش ئێستا 2023 لەلایەن گووتییەکانەوە درووستکراوە، ئەکەدییەکان و ئاشووریەکان پێیان دەگوت قەڵای (شیلواسیس) چونکە فەرمانڕەوای حووریەکان پاشا شیلوا تێشوب بوو.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا
شار و شارۆچکەکان: کەرکووک
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
کاتی تۆمارکردن: 2018-07-22
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 373
قەڵای کەریم خانی زەند

20230311205622473571=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ناوی شوێن: قەڵای کەریم خانی زەند
قەڵای کەریم خانی زەند، یەکێک لە قەڵا کۆن و مێژوویەکانی ئێرانە کە لە سەردەمی دەسەڵاتداریی کوردە زەندییەکان لە شاری شیراز درووستکراوە.
ئەم قەڵایە لە سەردەمی کەریم خانی زەند کاتێک کە شیراز وەک پایتەختی دەسەڵاتداری خۆی هەڵدەبژێرێت، وەک شوێنی مانەوە و ژیانی کەریم خان بە کارهاتووە، هەر بۆیە پێی دەگوترێت قەڵای کەریم خانی زەند.
ئەم قەڵایە لە ساڵەکانی 1766-1767 زایینی درووستکراوە و کەریم خان بۆ درووستکردنی ئەم قەڵایە باشترین وەستا و کەرەستەی بیناسازی بەکارهێناوە کە ئەمیش بووەتە هۆی بەهێزی و پتەوی قەڵاکە و مانەوەی وەک خۆی تا سەردەمی ئێستا.
کەرەستە و پێکهاتە بیناسازییەکەی ئەم قەڵایە خشت و بەردە، هەر هەموویان لە شاری شیراز بەرهەم هێنراون.
ڕووبەری قەڵای کەریم خان 13 هەزار مەتری چوارگۆشەیە و بە شێوازی لاکێشەیی و لە ناوەندی شاری شیراز درووستکراوە.
ئەم قەڵایە چوار بنکەی چاودێری و سەربازیی هەیە کە بەرزیان 14 مەترە و بە قووڵایی 6 مەتر بناغەیان لەژێر زەوییە. چوار ڕیز دیوار، بە بەرزی 12 مەتر و پانتایی 3 مەتر لای خوارەوە و 2.8 سانتیمەتر لە بەشی سەرەوە هەر چواردەوری قەڵاکەیان گرتووە و پارێزگاری لێدەکەن.
شێوازی بیناسازی ئەم قەڵایە، بە دوو شێوازی نیشتەجێبوونی مەدەنی و سەربازی درووستکراوە، واتا شوێنێک بۆ نیشتەجێبوون و پشوودانی کەریم خان، شوێنێکیش بۆ بەڕێوەبردنی کاروباری سەربازی و وڵات. ئەم قەڵایە تا ئێستا دوو جار نوژەن کراوەتەوە، بەڵام بەهۆی هۆکارە سرووشتییەکانی وەک: با، باران، هەتاو، بەشێک لە دیوارەکانی بەشی شووراکەی لار بووە و مەترسی ڕووخانیان لەسەرە.
قەڵای کەریم خانی زەند پێکهاتووە لە چەندین بەشی جیاواز و سەرنجڕاکێش و لەناو لیستی شوێنەوار و کەلەپووری ئێران تۆمارکراوە و لە ئێستادا وەک موزەخانەیەک بە ڕووی گەشتیاراندا کراوەیە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا
جۆری شوێن / شوێنەوار: کۆشک
سەدە: سەدەی 18 (1700-1799)
وڵات: ئێران
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2023-03-11
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 374

قەیسەری نەقیب

2012081114124667487=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

یەکێکە لە مەڵبەندە بازرگانییە هەرە کۆنەکانی ناو شاری سلێمانی. ساڵی 1900 شێخ مستەفای نەقیب کە دەکاتە مامی شێخ مەحمودی حەفید درووستی کردووە. زۆربەی وەستا و کرێکارەکان کە لە درووستکردنی ئەم قەیسەرییەدا ئیشیان کردووە لە سنە و کرماشانەوە هاتن و شارەزایی زۆریان هەبووە لە هونەری بیناسازیدا.نەخشەی قەیسەرییەکەش هەر هەمان نەخشەیە کە لە قەیسەری و بازاڕەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستاندا بەکارهاتوون. کاسبکارەکانی ئەم قەیسەرییە جۆراوجۆر بوون وەک خەیاتی و دەلاکی و وشکەفرۆش. بەڵام لەدوای ساڵی چلەکانەوە شەقڵێکی تری بەخۆوە گرت و زیاتر بوو بە بازاڕی عەتارەکان. سەرچاوەی کەلوپەلەکانیش لە بەغدا و سووریا و ئێرانەوە دابینکراون و بازرگانەکانی ئەو سەردەمە خۆیان سەفەری ئەو وڵاتەیان کردووە و تازەترین کاڵایان بۆ دوکاندارەکانی ئەو قەیسەرییە هێناوە. لافاوە بەناوبانگەکەی شاری سلێمانی لە ساڵی 1957 دا زیانێکی گەورەی بەم قەیسەرییە گەیاندووە. ئەو سەردەمە لاوان و مامۆستایان و پیاوە ناودارەکانی کورد کۆمەکی ماددیان پێشکەش بە زیانلێکەوتووان کردووە. ساڵی 1988یش لە ڕووداوێکی تردا قەیسەرییەکە سوتا و خەڵکەکەی تووشی زیانێکی قوورس بوون.دەیان پیاوی ناسراو و کاسبکار و بازرگان لە موسوڵمان و گاور و جوولەکە لەم قەیسەرییەدا کاسبییان کردووە. تۆفیق قەزاز و حاجی شێخ عەلی و حاجی مەلا سەعیدی مامە خەلانی و حاجی عەزیزی شەرعی و شەلەمۆ عەزیز حەکیم و موشێ عەتار و سیمانە و سەلیم بەگی کوتاڵفرۆش هەندێک لە کاسبکارە ناسراوەکانی سەرەتاکانی سەدەی ڕابردووی ناو قەیسەری نەقیب بوون.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2012-08-11

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 375

قەیسەری کفری بە یەکجاریی چۆڵ دەکرێت

2019022310141466575=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

دوای 168 ساڵ لە دروستکردنی، بازاڕی قەیسەری کفری، بەهۆی داڕووخانەوە چۆڵکراوە، شوێنەواری گەرمیان-ش دەڵێت، 98%ی بازاڕەکە مەترسی هەرەسهێنانی هەیە. سەرۆکی شارەوانی شارۆچکەکەش ئاماژە بەوە دەکات، هیچ پرۆژە و بودجەیەکیان نیە بۆ نۆژەنکردنەوەی.

بازاڕی قەیسەری کفری، دەکەوێتە ناو شارۆچکەی کفری سەر بە ئیدارەی گەرمیان، بازاڕەکە لە ساڵی 1851 لە لایەن وەستا سەمەد کەرکووکییەوە دروستکراوە، بەڵام بەهۆی بایەخپێنەدانییەوە، ئەو شوێنەوارە مێژوویە ئێستا بەرەو لەناوچوون دەچێت.

بازاڕەکە لە کاتی خۆیدا بازاڕێکی قەرەباڵغ بووە و خەڵکی بۆ کڕینی پێداویستییە هەمە جۆرەکانیان سەردانی ئەو قەیسەرییەیان کردووە، لە ئێستاشدا بەهۆی کۆن بوون و مەترسی هەرەسهێنانی، لە لایەن خاوەن دووکانەکانەوە چۆڵکراوە.

ئیبراهیم حەمە خان، ماوەی زیاتر لە شەست ساڵە، دوکانی هەیە لە بازاڕی قەیسەری کفری، ئەو دوکانەکەی لە باوکییەوە بۆ ماوەتەوە و بە خەمگینییەوە دەیوت: ماوەی مانگێک دەبێت بەشێکی زۆری ئە و دوکانانەی لە بازاڕی قەیسەری کفریدا مابوونەوە، چوڵیان کرد و ڕوویان لە بازاڕەکانی دیکەی شارۆچکەکە کردوە، چونکە بازاڕەکە بەرە و داڕووخانی یەکجاریی دەچێت و حکومەتیش هیچ هەنگاوێکی نەنا بۆ چاککردنەوەی.

ئیبراهیم حەمە خان، کاتێک قسەی بۆ ئێمە دەکرد، سەرقاڵی چۆڵکردنی دوکانەکەی بوو، ئەو بە بەجێهێشتنی یادگارییەکەی باوکی دڵی پڕ بوو لە حەسرەت، ئێستا زۆر دڵتەنگم، دوای ئە و هەموو ساڵە، بەهۆی کەمتەرخەمی حکومەتەوە دوکانەکەم، لە قەرەباڵغترین و ناسراوترین و کۆنترین شوێنی شار جێدەهێڵم، کە ڕۆژانێک هێمای ئاشتی و پێکەوەژیان و کارکردنی باش بوو بۆ ئێمە.

مەلا ستار محەمە ساڵح، هاوڵاتیەکی بە تەمەنی دانیشتوی شارۆچکەی کفریە، منداڵیی مەلا ستار لەو بازاڕەدا بووە، ئە و لەسەر چۆڵکردنی بازاڕی قەیسەری کفری باسی لەوە کرد: جاران دەهاتمە ئەم بازاڕە، دەمبینی خەڵک لە لادییەکانەوە دەهاتنە نێو ئەم بازاڕەوە و تیکەڵاوییەکی زۆری نەتەوەکان هەبوو، پەیوەندییەکی کۆمەڵایەتی بەهێز هەبوو، ئەوانەی لە دەرەوە دەهاتن بۆ ناو بازاڕەکە، دڵخۆش بوون، ئەم بازاڕە یەکێک بوو لە بازاڕە قەرەباڵغەکانی ناوچەکە.

مەلا ستار لە چایخانەیەکی نزیک بازاڕەکە لەگەڵ هاوتەمەنەکانی خۆی دانیشتبوو، باسی یادگارییەکانی خۆیان دەکرد، دوای ئە و هەموو ساڵە، ماوەی چەند مانگێکە دێمە ئەم بازاڕە زۆر دڵتەنگ دەبم، دەبینم بە بەرچاوی هەمووانەوە خەریکە دەڕووخێت و کەس ئاوڕی لێناداتەوە و سەروەتێکی نیشتیمانی گەورە لەدەست دەدەم، داوام لە خەڵک و دەسەڵات و حکومەت هەیە کار بکەن بۆ چاککردنەوەی ئەم بازاڕە.

شکور محەمەد حەیدەر، بەڕێوەبەری بەڕێوەبەرایەتی شوێنەواری گەرمیان، لەبارەی نوێکردنەوە و بایەخدان بە نازاڕی قەیسەری کفری، وتی: 98% بازاڕی قەیسەری کفری مەترسی هەرەسهێنانی هەیە، سەدان جار داوامان لە حکومەتی هەرێم کردووە خەمێکی بخوات و ئاوڕێکی لێبداتەوە، بەڵام هەر بێدەنگ بووە.

باسی لەوەش کرد: لە ساڵی 2012 بە بڕیارێکی نێچیرڤان بارزانی، بڕیاردرا بە دابینکردنی بڕی 21 ملیار دینار بۆ نۆژەنکردنەوە، بەڵام کە قەیران هات ئە و بڕیارە نەچووە بواری جێ بەجێکردنەوە.
بەرپرسی شوێنەواری گەرمیان، ئاماژەی بەوەشدا: ئەگەر ڕۆژێک بێت و ئە و پرۆژەیە بڕواتە جێبەجێکردنەوە، دەبێت 98%ی ئە و بازاڕە بڕوخێت، بۆیە جارێکی دیکە قەیسەری کفری وەک خۆی لێ نایەتەوە و لەدەست دەرچوو.
هەروەها قادر فاتیح، سەرۆکی شارەوانی کفری، سەبارەت بەوەی ئایا پرۆژەیان هەیە بۆ نۆژەنکردنەوەی قەیسەری کفری؟ باسی لەوە کرد: هیچ بودجە و پرۆژەیەکمان نیە بۆ چاککردنەوەی ئە و بازاڕە.
بازاڕی قەیسەری کفری تەمەنی 168 ساڵە و لە 100 دووکان پێکهاتووە و لەنێو دوکانەکانی ئەو بازاڕەدا، کاری مسگەرپی و چەخماخسازپی و چەندین پیشەی دیکەی ئەنجام دراوە، هەروەها خواردنگە و دوکانی فرشتنی پێداویستییەکانی ڕۆژانەی تێدا بووە، لە ئێستاشدا بەهۆی ئەوەی لەڕووخاندایە و مەترسی هەرەسهێنانی هەیە، نزیکەی پێنج تا شەش دوکانی تێدا ماوە و بە یەکجارپی چۆڵدەکرێت.[1]
2019-02-23

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: بازاڕ
شار و شارۆچکەکان: کفری
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردپی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری ڕۆژنیوز - 2019-02-23
کاتی تۆمارکردن: 2019-02-23
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 376

قەیسەریان

2015031715302684893=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

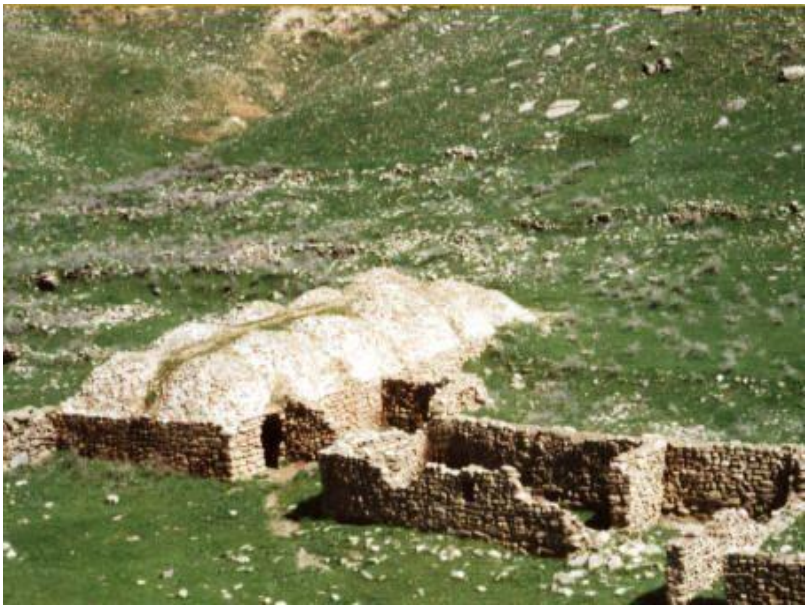

شوێنەواری قەیسەریان دەکەوێتە ڕۆژهەڵاتی شاری کۆیە، باکووری ڕۆژهەڵاتی گوندی قەیسەریان. ئەم شوێنەوارە پێک دێت لە ژوورێکی لاکێشەیی کە درێژیەکەی (40 م) و پانی یەکەی (10 م).بە بەرد و گەچ دروستکراوەو سەرەکەشی بە گومەز دروست کراوە چوار پایە لە ناوەوەی شوێنەوارەکە گومەزەکانیان ڕاگرتووە. شورەیەکی هەبووە کە (15 م) لە ژوورەکەوە دوور بووە سەردەمی دروستکردنی دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی عوسمانی، ئەم جۆرە بینایە لە شارەکانی کۆیە و هەولێر و ناوچەکانی دەورو بەردا هەیە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی کۆیە

کاتی تۆمارکردن: 2015-03-17

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 377
قەیسەرِیی کفری
2013012715313775371=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت
شار و شارۆچکەکان: کفری
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان
کاتی تۆمارکردن: 2013-01-27
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 378

قەیسەریی کەرکووک

2018112709160870889=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ساڵی 1855 لە سەردەمی دەسەڵاتی عوسمانیەکان دروستکراوە و لەساڵی 1978 سەر لەنوێ نۆژەنکراوەتەوە. سێ دەرگا و 28 پەنجەرەی هەیە، جگە لە 360 دووکان، 22 کۆگای تێدایە. ڕۆژی 26-11-2018 کاتژمێر 23:00 بەهۆی ئاگرێکەوە زیانی زۆری بەرکەوت.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: بازاڕ

شار و شارۆچکەکان: کەرکووک

وڵات: باشووری کوردستان

Code QR:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 27-11-2018

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 379

قەیسەرییەکی مێژووپی لە کفری مەترسی ڕوخانی لەسەرە

2018092509342493377=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

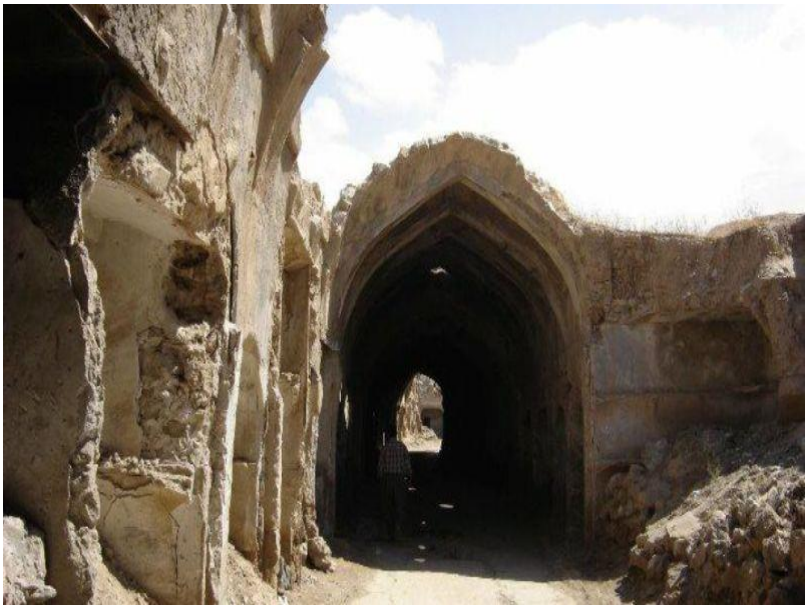

قەیسەرییەکی تەمەن 167 ساڵە لە شارۆچکەی کفری، مەترسی ڕووخانی لەسەرە و حکومەت و دەزگا پەیوەندیدارەکانیش هیچ ئاوڕیان لێنەداوەتەوە.

لە شارۆچکەی کفری، سەر بە ئیدارەی گەرمیان، ژمارەیەک شوێنەواری مێژووی و کلتوری هەیە، بازاڕی قەیسەری کفری، یەکێکە لە و شوێنانە.

بازاڕی قەیسەری کفری ساڵی 1851 لە سەردەمی فەرمانڕەوایی عوسمانییەکان-دا لایەن وەستا سەمەد کەرکووکی، دروستکراوە، لەکاتی خویدا بازاڕێکی قەرەباڵغ بووە و خەڵکی بۆ کڕینی پێداویستییە هەمە جۆرەکانیان سەردانی ئەم قەیسەرییەیان کردووە.

لەنێو دوکانەکانی ئەم بازاڕەدا، کاری مسگەری و چەخماخ سازی و چەندی پیشەی تر ئەنجام دراوە، هەروەها خواردنگە و دوکانی فرشتنی پێداویستییەکانی ڕۆژانەی تێدا بووە، لە ئێستاشدا بەشێک لە و دوکانانەی لە و سەردەمەدا هەبوون وەک خۆیان ماونەتەوە، هەرچەند بەشێکی زۆری بازاڕەکە ڕووبەڕووی داڕووخان بووەتەوە، بەڵام هێشتا سیما مێژوویەکەیی لە دەست نەداوە.

بازاڕی قەیسەری کفری، ناوبانگی بە شار و شارۆچکەکانی دەوروبەری شارۆچکەی کفری-دا بڵاو بووەتەوە، لە کۆندا هەرکەسێک ڕووی لە شارۆچکەی کفری کردبێت بە دڵنیاییەوە سەردانێکی بازاڕی قەیسەری کردووە.

کامەران ناسر، کە دوکاندارێکی نێو قەیسەری کفری بوو، لەبارەی قەیسەرییەکەوە بە ڕۆژنیوزی وت: ماوەی 25 ساڵە لەم قەیسەرییەدا خەریکی کارکردنم، بۆ ئەوەی قەیسەرییەکە نەڕوخێت، ساڵانە خۆمان بەپێی توانا نۆژەنی دەکەینەوە، داوا دەکەین لە حکومەت بەقەدەر دوکاندارەکانی نێو قەیسەرییەکە مەسرەف لە قەیسەرییەکەدا بکات، بۆ ئەوەی لە مەترسی لەناوچوون بیپارێزین.

ئەحمەد کەریم، دوکاندارێکی دیکەی نێو قەیسەری کفری-یە، کە لەساڵی 1950 دوکانێکیان لەنێو قەیسەرییەکەدا هەیە، نیگەرانی خۆی لەسەر پشتگوێخستی قەیسەرییەکە بۆ ڕۆژنیوز خستەڕوو و وتی: قەیسەری کفری مەترسی ڕووخانی لەسەر بەهۆی ئەوەی لەلایەن حکومەتی هەرێمەوە پشتگوێ خراوە.

ئەو دوکاندارە، ئاماژەی بەوەشکرد، کە زێرابی چەند گەڕەکێک دێتە ژێر قەیسەرییەکەوە، بارانبارینیش کێشە بۆ بازاڕەکە دروست دەکات، پێی وایە ئەگەر بێت و ئەو کێشانە چارەسەر نەکرێت، لەکاتێکی نزیکدا هەموو بازاڕەکە دەروخێت.

شەماڵ خورشید، مێژووناس، لەبارەی لەناوچوونی بەشەکانی بازاڕەکەوە، بە ڕۆژنیوزی وت:لە ئێستادا ئەم بازاڕە کەمتر لە 10% وەک خۆی ماوەتەوە، ئەوەشی کەماوەتەوە بەهۆی ئەوەوەیە کە دوکاندارەکان کاری نۆژەنکردنەوەی بۆ دەکەن، چەند ساڵێک لەمەو بەر هەموو دوکاندارەکان پێکەوە 18 ملیۆنیان دیناریان کۆکردەوە و نۆژەنیان کردەوە.

ئەو مێژوو ناسە، مەترسی ئەوەی هەبوو، کە ئەگەر بێت و بەهۆی قەیرانی دارایییەوە ئەو چەند دوکاندارەی لە بازاڕەکەدا ماونەتەوە بازاڕەکە چۆڵ بکەن، ئەوا بازاڕەکە بە تەواوەتی لەناو دەچێت، دەشڵێت: بەداخەوە کلتور لێرە ڕێزی لێ ناگیرێت،

ئەم قەیسەرییە لە هەرشوێنەکانی دیکە بوایە دەکرایە سومبوڵێکی نەتەوەیی.[1]
2018-09-25

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن
شار و شارۆچکەکان: کفری
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری رۆژنیوز - 2018-09-25
کاتی تۆمارکردن: 2018-09-25
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 380
گالیسکەیەک بۆ گواستنەوەی بەرد
2018060515502496303=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان
کاتی تۆمارکردن: 2018-06-05
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 381

گرد دۆدغان

2023052721471049409 4=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئەم گردە یەکێکە لە گردە مێژوویی و کۆنەکانی پارێزگای هەولێر.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد

شار و شارۆچکەکان: هەولێر

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-05-27

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 382
گرد لەشکر

20230521115512492233=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

گرد لەشکر، یەکێکە لە گردە شوێنەوارییەکانی سنووری پارێزگای هەولێر کە دەکەوێتە بەشی ڕۆژهەڵاتی شاری هەولێر.ئەم گردە لە ساڵی 2016ەوە لە لایەن تیمی شوێنەوارناسی زانکۆی ئۆتۆنۆمی ئیسپانی کاری هەڵکۆلینی شوێنەواری بۆ دەکرێت.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد
شار و شارۆچکەکان: هەولێر
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2023-05-21
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 383

گردی ئاسنگەران

2023061400113049849 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

گردی ئاسنگەران یەکێکە لە گردە شوێنەوارییەکانی سنووری پارێزگای دهۆک لە قەزای بەردەرەش (روڤیا).[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-06-14

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 384

گردی باستکێ (باستک)

2023061400202749849 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

لە گردە شوێنەواریە گرنگرکانی سنووری پارێزگای دهۆکە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-06-14

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 385

گردی بەکراوە

2013102121492088252=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

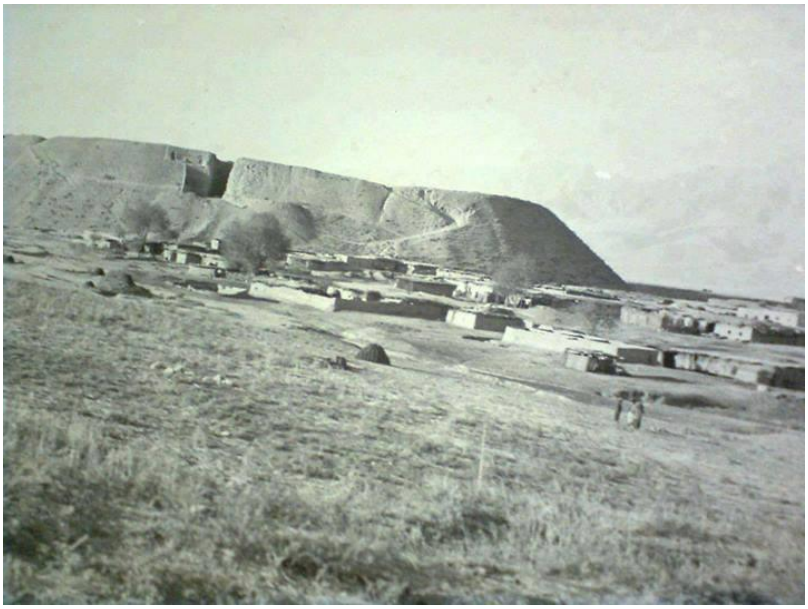

بەپێی کۆتا کنە و پشکنینەکانی شوێنەواری کە تا ئێستا کراون، گردی بەکرئاوا ی سنووری دەشتی شارەزوور لەلایەن شوێنەوارناسانەوە بە کۆنترین شاری شوێنەواری لە مێژووی کوردستان دیاری دەکرێت. کە تا ئێستا دۆزرابێتەوە.
بە گوتەی توێژەران، ئەم شوێنەوارە پاشماوەی شاری (ئەتێلا)ی کۆنی سەردەمی ئاشوورییەکان بووە، بەهۆی گەورەیی شوێنە شوێنەوارییەکە و پاشماوە بیناسازی و ئەندازیارییەکان، بەکرئاوا بە کۆنترین شاری میزۆپۆتامیا و ناوچەکەیش دادەنرێ، بەڵام دواتر ژیانی تێدا نەماوە و بووەتە وێرانە، واتا بە کۆنترین شاری وێرانبوو دادەنرێت کە ماوەیەکی یەکجار زۆرە خەڵکی لێ نەژیابێت، نەک کۆنترین شار کە تا ئێستاش ژیان تێیدا بەردەوام بێ. گردی بەکرئاوا، یەکێکە لە گردە شوێنەوارییەکانی دەڤەری شارەزوور کە کەوتووەتە نێوان هەڵەبجەی شەهید و شارەدێی سیروان، بە دووری چوار کیلۆمەتر لە ڕۆژئاوای هەڵەبجە و حەفتا کیلۆمەتر لە باشووری ڕۆژهەڵاتی سلێمانی هەڵکەوتووە.
مێژووی ئەم شارە بۆ پێنج هەزار ساڵ پێش ئێستا دەگەڕێتەوە، 40 مەتر قووڵە و لەسەر ڕووبەری 26 600 تا 800 مەتر دووجایە، بۆ ئەوکات شارێکی گرنگ بووە. بۆ یەکەمجار لە ساڵی 1927 شوێنەوارناس (ئەفرایم سپایسەر) سەردانی ئە و گردەی کرد، چەند ڕۆژێک کنە و پشکنینی تێدا کردووە، بەڵام دواتر لە ساڵی 1960 و 1961 لەلایەن بەڕێوەبەرایەتی گشتیی شوێنەواری عێراق کنە و هەڵکۆڵین لە و ناوچەیە دەستی پێ کردووە.
جارێکی تریش لەلایەن تیمێکی زانکۆی هایدلبێرگی ئەڵمانی لە 2009 تا 2011 کنە و پشکنین لە و شوێنەوارە مێژووییە دەستی پێکردووەتەوە، کە پرۆفیسۆر (پیتەر میگلس)سەرپەرشتی کنە و پشکنینی لە و شوێنە مێژووییە دەکرد.
بە گوێرەی دەرئەنجامی لێکۆڵینەوە لەسەر پارچە شوێنەوارییەکانی ئە و گردە، مێژووەکەی بۆ پێنج هەزار ساڵ پێش ئێستا دەگەڕێتەوە، پاشماوەی شوێنەواری سەردەمی ئیسامیی و ئاسنی و بڕۆنزی لێ دۆزراوەتەوە.
لە سەردەمی ئیساملییەکان و دواتریش عوسمانییەکان زۆرتر گرنگی پێ دراوە و پتەو و بەهێز کراوە، پاشان ساسانییەکان دەستیان بەسەر ناوچەکەدا گرتووە، گۆڕستانی سەردەمی ئاسنی لێ دۆزراوەتەوە و هەندێک لە گۆڕەکانیش بۆ سەردەمی ئەخمینییەکان دەگەڕێنەوە، باڵەخانەکانیشی بۆ سەردەمی ئاشوورییەکان، تەنانەت نەخشی شاهانەی ئاشوورییەکان لەسەر دیوارەکان کێشراون . لە سەردەمی ئیمپراتۆریەتی ئاشووری، دەشتی شارەزوور ناوی ناوچەی (مازاموا، زاموا) بووە و لە و گردەوە کە ئەوکات هاوشێوەی شارێک بوو، ناوچەکە بەڕێوە براوە. سەرەتای کاری پشکنین بۆ ئەم گردە بەو شێوەیە دەست پێدەکات کە دەکەوێتە پاش سەردانی شوێنەوارناسە ئەڵمانییەکە بۆ بەکرئاوا.
دواتر شوێنەوارناسانی عێراق دەستیان بە هەڵکۆڵین لە و ناوچەیە کرد، هەندێک دەق میخی دۆزرانەوە کە باسی ئایین و گرنگیی بۆ ئە و سەردەمە دەکەن.
بەگوێرەی ئەنجامی هەڵکۆڵینەکان، خانووەکانی ئە و شوێنە شوێنەوارییە بە شێوەیەکی زۆر پێشکەوتوو بیناسازییان تێدا کراوە، خشت و بەرد زۆر بە وردی و ڕێکی بۆ درووستکردنی دیوار بەکارهێنراون و بە شێوەیەکی ئەندازەیی زۆر پتەویش، خانووەکان بەرزکراونەتەوە.

دۆزینەوەکان جیا لەوەی لە ساڵی 1960 کۆمەڵێک تابلێتی بزماری و دەیان پارچە شوێنەواری تر بوون ، براونەتە مۆزەخانەی بەغدا ، لە ئەنجامی پشکنینەکانی ساڵی 2009یش ژمارەیەک دەفری فەخفووری سەردەمی ئۆرک دۆزرانەوە.
شارەکە شوێنەواری جەنگیشی بەسەرەوە دیارە و لە ساڵی 880ی پێش زایین، دوای وێرانبوونی دووبارە لەلایەن (ئاشوورناسیربالی دووەم) پاشای ئاشوورییەکان نۆژەن کراوەتەوە و لە شوێنی ناوی زاموا ناوەکەیشی بۆ (دورئاشوور) گۆڕیوە.)پیتەر میگڵس) لە لێکۆڵینەوەی خۆی لەبارەی ئە و ناوچە شوێنەوارییە، دەڵێ: لێکۆڵینەوەکان بۆیان دەرخستووین ئە و ناوچەیە لە هەزارەی سێیەمی پێش زایین زۆر ئاوەدان و پێشکەوتوو بووە و خەڵکەکەی زۆر دەوڵەمەندبوون و خۆش ژیاون، جیا لەوەش شوێنێکی تەواو گرنگ بووە و بە تەواوی بەسەر دەشتی شارەزووردا زاڵ بووە، بۆیە لە هەڵمەتی پێنجەمی هێرشی (ئاشووربانیبال) دژ بە پاشا (ماناجای ئاشووری لە 660)ی پێش زایین، دووبارە شارەکە شەڕی تێکەوتووە و لەلایەن ئاشووربانیبالەوە کۆنترۆڵ کراوەتەوە. لە ئەنجامی کنە و پشکنین، دەیان گۆزە و سەری ڕم و چەکی ئە و سەردەمە، لەگەڵ کەلوپەلی بیناسازی و هەڵکەندن و چەقۆ و دەفر و کەلوپەلی چێشتخانە و زۆر پارچەی تری شوێنەواری لێ دۆزراونەتەوە، زۆربەیان لە ئاسن و سیرامیک و قوڕ درووست کراون. هەروەها تەرمی سەردەمە جیاجیاکانی لێ دۆزراونەتەوە، تەمەنیان بە شێوەیەکی گشتی لە نێوان ساڵێک تا چل و پێنج ساڵ بووە، زۆرینەیان ئی سەردەمی ئاسنین، هاوکات کەلوپەلی زۆربەی سەردەمەکانی تێدا دۆزراوەتەوە، وەک سەردەمی ئاشووربییەکان، ئەکەدییەکان، بابلییەکان، ئیسامی و ساسانییەکان.
ئامادەکردنی: سارا سەردار
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شار
جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد
جۆری شوێن / شوێنەوار: کۆشک
جۆری شوێن / شوێنەوار: کۆمەڵگا
جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان: سلێمانی
شار و شارۆچکەکان: هەڵەبجە
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] پەرتووک | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ناسینەوەی کورد لە شوێنەواردا، ل 25-29
کاتی تۆمارکردن: 2013-10-21
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 386

گردی پیسە (یانیک تەپە)

20230605172202496331=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

لەسەرەتای چاخی برۆنزدا، لەنێوان ساڵانی 3000 تا 2500 بەر لە زایین، بابەتەکانی گڵسازیی دیوی ڕۆژهەڵاتی چیاکانی زاگرۆس کەوتووەتە ژێر کاریگەریی کەلتووری کور-ئاراس، یان ئەوەی بە ناوی کەلتووری ترانس-قەوقازیش ناسراوە. باس لەوە دەکرێ کەلتووری کور-ئاراس لە حەوزی دەوروبەری ڕووباری کورە-ئاراس، دەرکەوتبێ. لەوێوە بە ڕووبەرێکی زۆر فراوانی هەموو ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و ئەناتۆلیادا بڵاوبووەتەوە.

چۆمی عەباس ئاباد لە بەرزاییەکانی ئەڵوەندەوە دێتە خوار، بە لای ڕۆژاوای تەپە پیسەدا تێدەپەڕێ. ئەو دەشتاییەی دەورەی هەمەدانی ئێستە (ئەکبەتانە) لە زەوییە هەرە بە پیتەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستانە. ئەو شوێنەاورە لەسەر ڕێگەی بازراگانی و هاتووچوونی نێوان میسۆپۆتامیا و تەختاییەکانی ئێران و ئەفگانستان بووە. هەر لەوێ، ئەکبەتانە پایتەختی مادەکان لەنێوان 728 تا 550 پێش زایین، دامەزراوە.

ماوەیەکی زۆربوو، تەپە پیشە سەرنجی شوێنەوارناسان و نێردەی ئەورووپاییەکانی ڕاکێشابوو، بە تایبەتیش چ. فۆسێی لە ساڵی 1913 وەک نوێنەری فەرەنسا لەو ناوچەیەدا ئەوکاتە بە دوای شوێنەواری ئەکبەتانەدا دەگەڕا، تاکە سەرچاوەی ڕۆژاوا لەو سەردەمەدا نووسراوەکانی هیرۆدۆتسی یۆنانی بوو تێیدا ناوی ئەکبەتانە هاتبوو، جارێ ئاشکرا نەبووبوو کە هەمەدان هەمان ئەکبەتانەی مادەکانە. هەڵبەت فۆسێی نەیتوانی هیچ پاشماوەیەکی ئەکبەتانە بدۆزێتەوە و هەموو گەڕانەکانی بەو شکستەی، ڕاوەستا.

یەکەمین بەڵگەی کاریگەریی کەلتووری کور ئاراس لە ئێران لە شوێنەواری تازەکەند (فارس کردوویانە بە یانیک تەپە) لە ڕۆژاوای دەریاچەی ورمێ، دۆزراوەتەوە. هەڵکۆڵینەکانی چارلس بێرنێی لەنێوان 1960 تا 1962 بڕێکی زۆری لەو پاشماوانەی کەلتووری کور ئاراس دۆزییەوە. خانووەکان شێوە خڕی تێکخزاو و بچووک بوون، تاق و عەمباری بچووکیان هەبووە.

گڵسازییەکانییان بەدەست دەوستکراون و ڕەساسی ڕەشباو و سووریاو بوون، بە نەخشی ئەندازەیی دەروژووری پێکراوە، ڕازاوەتەوە. هەندێکیان دوای دەرهێنانیان لە ئاگر، پڕ گەچ کراوە.

لە کاتی دۆزینەوەی شوێنەواری تەپە پیسە، جارێ لە جیهاندا کەلتووری کور-ئاراس نەناسراو بوو. لە هیچ کەلتوورێکی دیکەی چاخی برۆنز نەدەچوو. جگەلەوانیش، دۆزراوەکانی سەردەمی دەرکەوتنی مس بۆ ئەوکاتەی شوێنەوارەکانی ئەو ناوچەیە زۆر نوێ بوو، بۆیە بێرنێی پێی وابوو ئەو کەلتوورە لە وڵاتانی یەکێتی سۆڤیەتەوە سەرچاوەی گرتووە و بۆ تەپە پیسە هاتووە.

چونکە ئەوکات وادەزاندرا، لە ڕۆژهەڵات ئەو شوێنەوارانە نین. بە دۆزینەواکانی شوێنەواری گۆدین تەپە لە باشووری تەپە پیسەیە و 80 کیلۆمەتر لێیەوە دوورە، ئەو بیرۆکەیەی یەکێتی سۆڤیەت بە تەواوی ڕووخا.

دوو وەرزی نوێی هەڵکۆڵین لە 2007 و 2008 لە تەپە پیسە بەردەوام بوو، سەرەتا ویستیان چینەکان و کاتی مێژووییان دیاری بکەن. پاشماوەی یەکەمین نیشتەجێ تا بەرزی 280 سانتیمەتر لە زەویەوە بەرزبوو. پارچەی گڵسازییەکانیان ڕەشی سووركراوە بوون وسەر بە کەلتووری کور-ئاراسن، دوای لە ئاگر دەرهێنانیان پڕ گەچ کراون. زۆربەی نەخشی سەریان لەوانەی تازەکەند و شوێنەواری دیکەی ڕۆژهەڵاتی ئەناتۆلیا، دەچوون.

دوو چاڵ لە ڕۆژهەڵات و ڕۆژاوای تەپە پیسە لێدران، هەڵکۆڵین تا گەیشتە زەوی بنی بنەوە بە قووڵایی 8.9 مەتر بەردەوام بوو. لەلای ڕۆژهەڵاتەوە 29 چینی جیاجیای لێ دەسنیشان کرا، چینی بنی بنەوە ژمارە 29ی درایە. چینی 14 تا 29 لە قووڵایی 4.15 مەتردا بوو، پاشماوەکانی بە کەلتووری کور-ئاراس دەسنیشان کرا. بەڵام چینی 13 بۆ 2 لە قووڵایی 3.75 مەتردا بوو. چینی یەکەمیش 1 مەتر ئەستوور بوو، ئەمیان بۆ سەردەمی ئەشکانییەکان دەگەڕایەوە.
چاڵەکەی لای ڕۆژاوای تەپە پیسە، تەنیا 8 چینی نیشتەجێی لێ دەستنیشان کرا. هەر هەموویان سەر بە کەلتووری کور-ئاراس بوون. بەرزی پاشماوەکانی 3.30 مەتر بوون. ئەو شوێنە نزیکەی 3.2 مەتر لە چۆمەکەی تەنیشتییەوە بەرزبووە. لەبەر ئەوەی قووڵایی پاشماوەکان لەوانەی بەشی ڕۆژهەڵاتی جیایە، دیارە لە کاتی خۆیدا، ئەو دوو بەشەی نیشتەجێیەکە لە یەکتری جیا بوون. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: ورمێ

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان؛ فەیسبووک؛ یەیجی (مێژوو بۆ کورد) ڕۆژی 2023-06-05

کاتی تۆمارکردن: 2023-06-05

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 387

گردی تابان.. کۆکەرەوەیەک لە شارستانییەتە گرنگەکان

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20220906141529432423

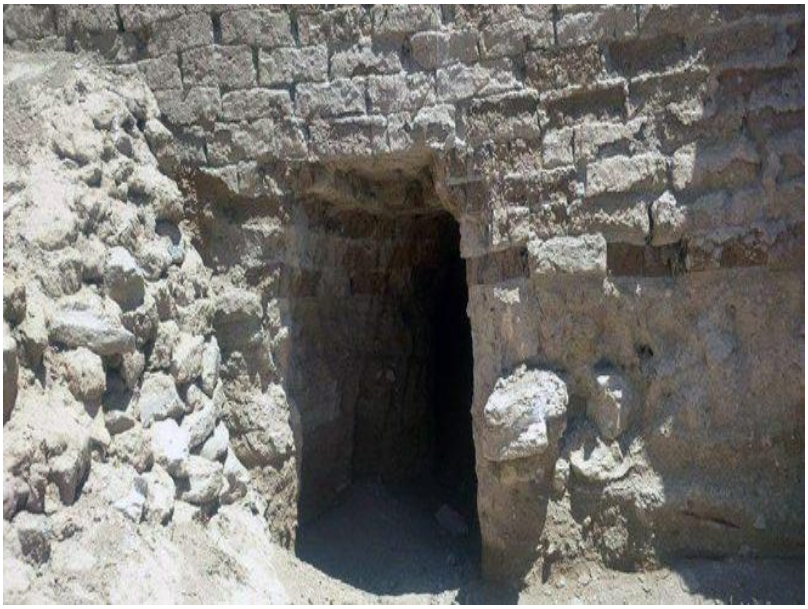

گردی شوێنەواری تابان، دەکەوێتە بەشی چەپی ڕووباری خابوور، بەدووریی 37 کیلۆمەتر لە باشووری شاری حەسەکە، لە ناوەندی حەوزی خابوور و لەنێوان گردەکانی ڕۆژهەڵاتی چیای عەبدولعەزیز. ئەم گردە نزیکەی 25 مەتر لە ئاستی زەویی دەوروبەری بەرزترە و 350 مەتر پانە.

هەڵکەوتەی جوگرافیی ئەم گردە دەکەوێتە شوێنێکی ئێگجار ستراتیجی، چونکە لە بەشی ڕۆژئاواکەی نزیکە لە چیای شنگال و لەبەر هەبوونی ئاوێکی زۆر و ژینگەیەکی دەوڵەمەندی سروشتی (ئاژەڵی و گیایی)، بۆ هەزاران ساڵ شوێنی ژیان و شارستانییەت بووە.

لە پاشماوە شوێنەوارییەکان دەردەکەوێت، کە لەم ناوچەیەدا چەندین شارستانیەتی گرنگ و دیار وەک ئوور، بابلی کۆن، ئاشووریی ناوەڕاست، ئاشووریی نوێ، هلینێستی، ئیسلامی و مێژووی هاوچەرخ ژیاون و شوێنەواری زۆر گرنگیان لەپاش خۆیان بەجێهێشتووە، بەڵام لوتکەی گەشانەوە و شارستانییەت تایبەتە بە سەردەمی ئاشووریەکان. کنە و پشکنینی شوێنەواری بۆ ئەم ناوچەیە لە ساڵی 1997 لە لایەن تیمێکی پسپۆری بواری شوێنەوارناسیی یابانی دەستی پێ کردووە و لەئەنجامدا چەندین باڵەخانە و پارچەی شوێنەواری و پەیکەری تایبەتیان دۆزیوەتەوە، کە گرنگترینیان بریتین لە: گۆزەیەکی گەورەی سەرداخراوی سوورکراوە لەناو کوورە، کە چەندین پارچە پەیکەری بچووک، کە بە خەتی مێخی لەسەریان نووسراوە و یەکێکیان مۆری پاشایەتی لێ دراوە، پارێزراوە.

لەم گردە شوێنەوارییە شوێنێک دۆزراوەتەوە، کە وەک کوورە بووە بۆ سووركردنەوەی ئەو پارچانەی بە خشت و خۆڵ دروست دەکران. لە باڵەخانە دۆزراوەکانی ناو ئەم ناوچە شوێنەوارییە ژوورێکە، کە بە خشتی سووروکراو دروست کراوە و دیوارەکانی بە ڕەنگی سوور ڕەنگ کراوە و بە خشتی تایبەت ڕازێنراوەتەوە. بە گوتەی سەرچاوەکان، پێدەچێ ئەم ژوورە شوێنێک بێت، کە وەک ناوەندێکی ئیداری ئەو سەردەمە بەکار هاتبێت. نزیکەی 500 پەیکەری ڕازێنراو بە خەتی مێخی لەم گردە دۆزراونەتەوە، کە زۆربەیان بە شێوازێکی تایبەت پێچراون و نەکراونەتەوە.

بێجگە لەمانە، لەم گردە شوێنەوارییە، کۆمەڵێ گۆڕ دۆزراونەتەوە، کە جوانترینیان گۆڕێکە، کە دیوی ژوورەوەی چەند دێڕێک بە خەتی مێخی نووسراوە و ژمارەیەکی تایبەتی تێدایە، کە بەپێی خوێندنەوەی مێژووناس و شوێنەوارناسان، پێدەچی ئەمە گۆڕی کەسایەتیێکی پلە بەرزی وەک کوڕی پاشا بێت، کە ناوی (ئەنلیل عاد)ە. ئەم باڵەخانەیە لە خشتی سووروکراو دروست کراوە و بەشی چوونەژوورەوەی زۆر بە جوانی نەخش کراوە، لەپێش دەرگای گۆڕەکە، لەناو خشتێک، پەیکەری برۆنزیی پیاوێک دانراوە، کە شمشێری بەدەستەوەیە و پێدەچی سیمبولێک بێت بۆ دوورخستنەوەی ڕۆحی ناپاک لە گۆڕەکە. لەناو باڵەخانەکانی ئەم گردەدا سیستەمی ئاوەڕۆ دەبینرێت، کە نیشانەی پێشکەوتوویی و ڕێکوپێکی سیستەمی بیناسازیی ئەو سەردەمەیە. هێشتا کاری کنە و پشکنین لەم ناوچە مێژووییە گرنگە تەواو نەبووە، بەڵام بەدڵنیایی، لەگەڵ بەردەوامبوونی کاری زانستیی هەڵکۆڵین بۆ ئەم گردە، بەشێکی شاراوەی مێژووی ئەم دەڤەرە (کوردستانی گەورە و بەتایبەت کوردستانی ڕۆژئاوا) دەدۆزرێتەوە.

ئامادەکردنی: سارا سەردار
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا
جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو
جۆری شوێن / شوێنەوار: شار
جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد
جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان
شار و شارۆچکەکان: حەسەکە
وڵات: ڕۆژاوای کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری پاسکورد - 2022-09-06
کاتی تۆمارکردن: 2022-09-06
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 388

گردی تلێ

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=2023052513033549351 9

گردی شوێنەواری تلێ، یەکێک لە گردە مێژوویيە کۆنەکانی باشووری کوردستانە کە لە ڕووی جوگرافییەوە دەکەوێتە نێوان شارەدێی سەروچاوە و حاجیاوا لە سنووری ئیدارەی ڕاپەڕین. ئەم گردە چەند ساڵێک لەلایەن تیمێکی زانکۆی ئەڵتای هەنگاری بە هاوکاری و هاوئاهەنگی بەڕێوەبەرایەتی شوێنەواری ڕاپەرین، کاری کنەو پشکنینی شوێنەواری تێدا ئەنجام دەدرێت و تا ئێستا (2023) کۆمەڵێ پاشماوەی گرنگی شوێنەواریيان دەستکەوتووە کە بووە هۆی تارادەیەک دیاری کردنی تەمەن و سەردەمی ئەم گردە، بەڵام بۆ دەرکەوتنی مێژووی گردەکە بە تەواوەتی و هەروەها کۆکردنەوەی زیاتری شوێنەوارە بەجێماوە لەم شوێنە دەبێ لە کاری هەڵکۆلینی شوێنەواری بەردەوام بن.

کەلوپەلە دۆزراوەکان

لە کەلوپەلە دۆزراوەکانی ئەم گردە دەتوانین ئاماژە بە ژمارەیەکی زۆر پارچە گڵینەی سەردەمە جیاوازەکان و مت و مورو و کەرەستەی ژیان وەک چەقۆی بەردین و ..هتد بکەین، بەڵام ئەوەی جێی سەرنج و بایەخە لەم گردە کۆمەڵێک پاشماوەی بیناسازی دۆزراوەتەوە وەک دیوار و بناغەی خانوو کە بە بەرد درووست کراوەن و لە ڕووی پانی و ئەستووری گرنگ و بەهێزن، و ئەمە نیشانەی ئەوەیە کە خانووەکانی ئەم گونده مێژوویيە لە ڕووی پێکهاتەوە پەیت و قایم بوونە و دەکرێ هۆکاری ڕوخانی و وێرانی گوندەکە هۆکارێکی زۆر بەهێزی سرووشتی یان مرۆڤی بێت کە توانیوەیەتی ئەم دیوارانە تێک بشکێنێت. بێجگە لە دیواری خانووەکانی ئەم گونده، کۆمەڵێ گۆزە بە نیوە ساخی دۆزراونەتەوە کە دیارە بە مەبەستی هەڵگرتنی دانەوێلە و خواردن بووە کە وەک مەخزەنێک بەکار هاتووە. لەم گونده گورەی ئاگر دۆزراوەتەوە کە دیارە بۆ ئامادەکردنی نان و لێنانی خواردن ئەم کوڕانەیان درووست کردووە.

مێژووی گردەکە

مێژووی ئەم گردە دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی چاخی بەردینی نوێ (8500 ساڵ پ-ز) تا سەردەمی ئیسلامی.

هەڵکەوتەی جۆگرافیایی گردەکە دەکەوێتە ناو زەوی و زاری کشتوکاڵی خەڵک و ئەمە دەکرێت مەترسییەکای گەورە بێت بۆ لەناوچوون و تێکدانی ئەم گردە شوێنەواریيە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد

شار و شارۆچکەکان: ڕانیە (ڕاپەڕین)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-05-25

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 389

گردی جوپانی

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20230610232245497610

گردی جوپانی لە سنووری پارێزگای دهۆک دەکەوێتە شارۆچکەی سمێل، سەر کەناری ڕووباری دیجلە. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-06-10

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 390

گردی چەڵتوک

20220903095059431757=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

گردی چەڵتوک

گردێکە دەکەوێتە شارەدێی (کەندێناوە-دیبەگە) لە خوارووی گوندی (چەڵتوک) بە گوندەکەوە نوساوە، گردێکی بەرزە و تەواوی ناوچەی کەندێناوەی لێ دیارە، پاشماوەی دیواری یەک مەتر پانی لێ دەبینرێت، پڕە لە گۆزە و جەڕەی شکاو و تاسلولقە، بەڵام بەداخەوە هەتا ئێستا هیچ کنە و پشکنینی بۆ نەکراوە، زانیاری فەرمی لەسەر بڵاونەکراوەتەوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد

شار و شارۆچکەکان: مەخموور

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] پەرتووک | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | کەندووێك لە زانیاری دەربارەی دەشتەکییەکانی هەولێر، کۆکردنەوە و ئامادەکردنی، عەباس نادر قادر، چاپی یەکەم، ساڵی2022، لاپەڕە (114) .

کاتی تۆمارکردن: 2022-09-03

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 391

گردی حەلەف شوێنی لەدایکبوونی مۆنالیزای شوێنەواریی

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=4202208221309334296 44

گردی حەلەف، ناوچەیەکی شوێنەواریی گرنگە لە ڕۆژئاوای کوردستان، بە دووری سێ کیلۆمەتر دەکەوێتە باشووری ڕۆژئاوای سەرێکانی و نزیک ڕووباری خابوورە (زێی خابوور گەورەترین لقی ڕووباری فوراتە).
گردی حەلەف، ناوە نوێیەکەی ناوچەیەکی شوێنەواریە کە نزیکەی هەزار ساڵ پێش زایین ناوی گوزانا بووە. ئەم گردە، شارێکی شوێنەواریی گرنگە لە مێژووی وڵاتی نێوان دوو ڕووبار و چاخی بەردینی نوێ و شارستانییەتی تایبەت بە حەلەف.
گرنگیی ئەم گردە بۆ ئەوە دەگەڕێتەوە کە دۆزینەوەی ئەم گردە و کۆمەڵێ پارچە گڵینەی بێ وێنە (تا ئەو کاتە)، دەبێتە سەرەتای ناونانی دۆزراوە شوێنەوارییەکانی چاخی بەردینی نوێ و کانزا، بە ناوی ئەم گردە، واتا حەلەف.
مێژووی گردی حەلەف بۆ نزیکەی شەش هەزار ساڵ پێش زایین دەگەڕێتەوە، چەندین سەردەمی مێژووییی گرنگی بە خۆیەوە بینیوە، وەک سەردەمەکانی: هیتی، ئارامی، ئاشووری، ئەشکانی و هلینستی.
لە شوێنەوارە گرنگە دۆزراوەکانی ئەم گردە، دەکرێ ئاماژە بە هەبوونی چەندین جۆر پارچەی گڵینە بکەین، گرنگترینیشیان بریتییە لە پارچە گڵینەی ڕووپۆشکراو و نەخشێنراو بە نەخشی ئەندازەیی و ئاژەڵی. ئەم پارچە گڵینانە بە نیسبەت سەردەمە مێژووییەکەیان وەک پێشکەوتنێکی گەورە وایە لە بواری گڵینەسازی و کەرستەی قورین، کە بە گڵینەی حەلەفی بەناوبانگە.
دۆزینەوەی چەندین پەیکەری بەردینی گەورە، هەروەها چەند پارچە تابلۆی بەردینی کە نەخشی تایبەتی ئەفسانەیی و ئایینی لە سەریان دروستکراوە، پاشماوەی باڵەخانەکان، کە گومەزی خڕ و ڕێڕەوی لاکێشەییان هەیە و بە خشتی سووركراو و بەرد (تایبەت بە شوێنە فەرمی و ئایینییەکان) دروست کراون. لە یەکێک لەم باڵەخانانە کۆمەڵێک پەیکەری خواوەندی ئەستێرە دۆزراونەتەوەم کە خواوەندێکی مێیینەیە، پێ دەچێت ئەم خانووە پەرستگەیەکی گەورە و تایبەتی ئەو سەردەمە بووبێت.
لە بەناوبانگترین باڵەخانەکانی گردی حەلەف، کۆشکێکی شاهانەیە بە ناوی (ماڵی هیلانی)، ئەم کۆشکە دیوارەکانی بە وێنەی زۆر سەرنجڕاکێش و جوان ڕازێنراونەتەوە.
سەرەتای دۆزینەوەی ئەم گردە بۆ ساڵی 1899 دەگەڕێتەوە، لەلایەن دیپلۆماتکارێکی ئەڵمانی بە ناوی مەکس فۆن ئوپنهایەم. لەو سەردەمە سوریا لەژێر دەسەڵاتی عوسمانییەکان بووە، تیمێکی ئەڵمانی بە مەبەستی دروستکردنی هێڵی شەمەندەفەر لەنێوان ئەم ناوچەیە و شاری بەغدا، سەرقاڵی پشکنینی ناوچەکە بوون، بۆیە ئۆپنهایەم لە ساڵەکانی 1911-1913 بۆ هەڵکۆڵینی ناوچە شوێنەوارییەکە، گەڕایەوە سوریا و زۆربەی دەستکەوت و دۆزراوە شوێنەوارییەکانی ئەم گردەی لەگەڵ خۆی بردە بەرلین و لە مۆزەخانەیەکی تایبەت دایناً.
بەڵام لە سەردەمی جەنگی دووەمی جیهانییەوە زۆربەی ئەم پارچە شوێنەوارییانە کە زیاتر لە پەیکەری قەبارە گەورە پێکهاتبوون، بە هۆی بۆردومانەوە تێکشکان و لە ناوچوون. یەکێک لەو پەیکەرە گەورانە کە لە بۆردومانەکە دووچاری تێکچوون و شکانی زۆر بوو، پەیکەرێکی گەورەی خانمێکی شێوە جوان، بە قژی ڕازاوەوە بوو، لەسەر کورسی، یان تەختی پاشایەتی دانیشتووە، (بە گوتەی سەرچاوە شوێنەوارییەکانی سوریا، ئۆپنهایەم گرنگییەکی زۆر تایبەتی بەم پەیکەرە داوە)، دواتر ئەم پەیکەرە کاری نۆژەنکردنەوەی بۆ کرا و تیمێکی ئەڵمانی ماوەی هەشت ساڵ سەرقاڵی چاککردن و نۆژەنکردنەوەی

بوون، تا لە کۆتاییدا توانیان بەشێکی زۆری چاک بکەنەوە. ئەم پەیکەرە کە بە مۆنالیزای سوریا، یان بووکی ئۆپنهایم ناسراوە، لە ئێستادا لە مۆزەخانەی برگمنی بەرلین دانراوە.

لە ساڵی 2006، بۆ جاری دووەم کاری کنەوپشکنینی هاوبەش لە لایەن تیمێکی ئەڵمانی بە سەرپەرشتی لوتز مارتین و تیمی شوێنەوارناسی حەسەکە بە سەرپەرشتی عەبدولمەسیح باگدو بۆ گردی حەلەف کرا.
بە گوتەی شوێنەوارناسەکانی پسپۆر لە چاخی بەردینی نوێ، بۆ یەکەم جار لە مێژووی وڵاتی نێوان دوو ڕووبار، کۆمەڵێ پارچە گڵینەی جوان و تایبەت و بێ وێنە لەم گردە دۆزراونەتەوە، هەر ئەمەش بووە هۆکار بۆ ئەوەی ناوی ئەم گردە لەسەر ئەم سەردەمە شارستانییەتە دابنرێت، لەبەر ئەوەشە ئەو ناوچەیەی، یان ئەو پارچە شوێنەوارییانەی مێژوویان بۆ کۆتاییەکانی چاخی بەردینی نوێ و سەرەتای چاخی کانزا بگەڕێتەوە، بە ناوی چاخی حەلەف تۆمار دەکرێن.
لە ئێستادا، گردی حەلەف بە هۆی هێرش و پەلامارەکانی حکومەتی تورکیا دووچاری زەرەری زۆر بووەتەوە و بەشێک لەم ناوچە شوێنەوارییە ڕووخاوە.
ئامادەکردنی بابەت: سارا سەردار[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا
جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو
جۆری شوێن / شوێنەوار: خانوو
جۆری شوێن / شوێنەوار: شار
جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد
جۆری شوێن / شوێنەوار: کۆشک
جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە: سەدەی 17 (1600- 1699)
شار و شارۆچکەکان: سەرێکانی
وڵات: ڕۆژاوای کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری پاسنیوز - 22-08-2022
کاتی تۆمارکردن: 22-08-2022
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 392

گردی خەتارا

2023061022360549759 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئەم گردە شوێنەواریە کە یەکێکە لە گردە شوێنەواریە گرنگەکانی پارێزگای دهۆک، دەکەوێتە سنووری پارێزگای دهۆک لە شارۆچکەی سمێل، نزدیکە لە گوندی خەتارا.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-06-10

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 393

گردی خەزنە

2022090621334143252 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

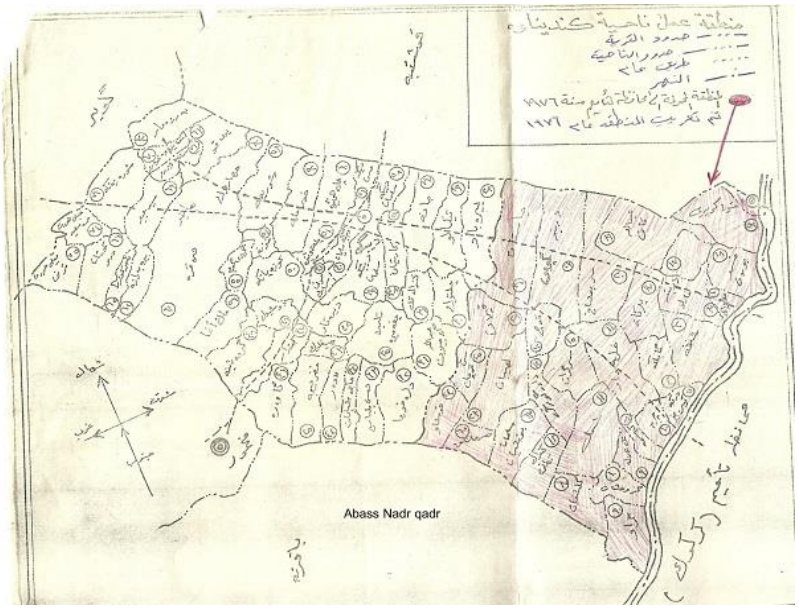

گردی خەزنە

کەوتۆتە ڕۆژئاوای هەولێر، گردێکی شوێنەواری زۆر کۆنە دەگەڕێتەوە چاخی برونزی، شارێکی ساسانییەکان بووە، پێشتر ئاشووریەکان وەک گردێکی سەربازی بە کاریانهێناوە بۆ پارێزگاری شاری هەولێر، کۆمەڵێ گردی تری شوێنەواری و دیار هەیە لە هەولێر و عەنکاوە وەک گردی ڕە شکین و گرد ئارەق و گردەچاڵ و گردجۆتیار و گردی قەلانچوغان و گرد یلدا و گرد مەسینە و گردە شێر..تاد.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد

شار و شارۆچکەکان: هەولێر

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] پەرتووک | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | کەندووێك لە زانیاری دەربارەی دەشتەکییەکانی هەولێر، کۆکردنەوە و ئامادەکردنی، عەباس نادر قادر، چاپی یەکەم، ساڵی2022، لاپەڕە (111) .

کاتی تۆمارکردن: 2022-09-06

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 394

گردی دۆدغان

20230606165452496623=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

گردی دۆدغان یەکێک لە گردە مێژوویی و شوێنەوارییەکانی سنووری پارێزگای هەولێرە کە دەکەوێتە بەشی ڕۆژهەڵاتی شاری هەولێر.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد

شار و شارۆچکەکان: هەولێر

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-06-06

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 395

گردی زێد (زەید)

2023061022424449759 4=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

یەکێکە لە گردە شوێنەوارییەکانی پارێزگای دهۆک لە شارۆچکەی سمێل. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-06-10

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 396

گردی سمێل

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=2023061400452449851 7

گردی سمێل لە سنووری پارێزگای دهۆک، لە شارۆچکەی سمێل، یەکێکە لە گردە شوێنەواری و گرنگەکانی باکووری کوردستان کە هاوکات چەندین گردی شوێنەواری تریش لە نزیک ئەم گردە هەیە کە بۆ سەردەمە جیاوازە مێژوویەکان دەگەڕێتەوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2023-06-14
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 397
گردی شاخی کوورە

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20230524142409493346

شاخی کوورە یەکێک لە گردە مێژوویی و شوێنەوارییەکانی دەڤەری گەرمیان لە پارێزگای سلێمانییە کە مێژووەکەی بۆ نزیکەی 4 هەزار ساڵ پێش زایین دەگەڕێتەوە. لە ئێستادا تیمی زانکۆی گلاسکۆی بریتانی بە هەماهەنگی و هاوکاری بەشی پشکنینی بەڕێوەبەرایەتی شوێنەوار و کەلەپووری گەرمیان سەرقاڵی کاری کنە و پشکنینی شوێنەوارین بۆ ئەم گردە. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد
شار و شارۆچکەکان: کەلار (گەرمیان)
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان؛ فەیسبووک؛ یەیجی (Saleh salim) ڕۆژی 2023-05-24

کاتی تۆمارکردن: 2023-05-24
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 398
گردی شمشارە

2022072320171242445 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

گردی شمشارە

(7 کم) لە شارۆچکەی ڕانیەوە دوورە، دەرکەوتن و شاردنەوەی ئەم گردە پەیوەستە بە هەڵکشان و داکشانی ئاوی دەریاچەی دوکانەوە، لە ساڵی (1957) لەلایەن شوێنەوارناسانی دانیماریکیەوە کنە و پشکنین لەم شوێنەوارەدا کراوە و چەند (تاتەقورێکی مسماریی) لەم شوێنەدا دۆزراوەتەوە کە مێژووەکەی ئەگەرێتەوە بۆ نزیکەی (4000) ساڵ لەمەوبەر، پاش دروست بوونی بەنداوی دوکان نەتوانراوە بەڵگەنامەی زۆرتر بدۆزرێتەوە بەهۆی داپۆشینیەوە بە ئاوی دەریاچەکە، وەک هەندێک سەرچاوە مێژووی باسی لێوە دەکەن بە 16 چین چوونە خوارەوە دەست نووسەکان بەرچاو دەکەوێت.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد
شار و شارۆچکەکان: ڕانیە (ڕاپەڕین)
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵیەری یارێزگای سلێمانی

کاتی تۆمارکردن: 2022-07-23
ناوی تۆمارکار: زریان عەلی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 399

گردی شوێنەواریی ئال شیوخ لە کۆبانێ

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20220829135525430998

گردی شوێنەواریی ئال شیوخ، لە ناوچە شوێنەوارییە گرنگەکانی ڕۆژئاوای کوردستانە، ئەم گردە گەورەیە 135 کیلۆمەتر لە شاری حەلەب دوورە و نزیکە لە ناوچەی کۆبانێ.

لە بارەی ناوی ئەم ناوچەیەوە سەرچاوەکان وا ئاماژە دەکەن کە وشەی شێخ نزیکەی 350 ساڵ پێش ئێستا بەکارهاتووە، کاتێک بەشێک لە تایفەی (تای) لە عێراق بەرەو ئەم ناوچەیە ڕۆیشتن، بەرە بەرە لە لایەن خەڵکەوە وەک ناوچەیەک ناسرا و شوێنی نیشتەجێ بوونی شێخەکانە، لەبەر ئەوە ئەم ناوە کەوتە سەر ناوچەکە و دواتر بە هۆی زۆربوونی دانیشتووان، ناوچەکە سەر دوو بەش دابەش بووە، شیوخی سەرەوە (دانیشتووانی بەشی سەرەوەی ڕووباری فورات) و شیوخی خوارەوە (دانیشتووانی بەشی خوارەوەی ڕووباری فورات).

گردی ئال شیوخی سەرەوە

ئەم ناوچە شوێنەوارییە لە لایەن تیمێکی شوێنەوارناسی ئیتاڵی، بە سەرپەرەشتی وال سونی، کاری کنە و پشکنینی بۆ کراوە و توانیویانە چەند باڵەخانەیەکی شوێنەواری کە بریتین لە کۆشکێک و کڵێسایەک، هەروەها چەندین پارچەی شوێنەواری گرنگ وەک مت و موورو، پارچەی گڵینە، ئێسک و پرووسک، قاپ و قاچاق بدۆزنەوە. لە گرنگترین دەستکەوتەکانی گردی ئال شیوخی سەرەوە، گەرماوێکی سەردەمی ڕۆمە بیزنتییەکانە.

بێجگە لەم گەرماوە، چەندین پارچە تاتە قوڕی بە خەتی بزماری نووسراو و چەند پەیکەرێکی تایبەت کە ئاماژە بە سەردەمە جیاوازەکانی دەسەڵاتداری و ژیان لەم ناوچەیە دەکەن، دۆزراوەتەوە کە هەر یەکەوە بۆ سەردەمێکی جیاواز دەگەڕێتەوە.

هەروەها پاشماوەی کۆشکێکی گەورە لە دۆزینەوە گرنگەکانی ئەم بەشەی ناوچەی شوێنەواریی ئال شیوخە. ئەم کۆشکە بە هۆی نەخشە تایبەتەکانی و کەرستە بەکارهاتوو لە بیناسازییەکەی، کە زۆربەی بەردی قەبارە گەورەن لە ڕووی مێژوویی و شوێنەوارییەوە گرنگییەکی تایبەتیان هەیە.

گردی ئال شیوخی خوارەوە

ئەم بەشەی ناوچەی شوێنەوارییەکە لە لایەن تیمێکی شوێنەوارناسی فەرەنسی بە سەرپەرەشتی (لوک باچلۆ) کاری کنە و پشکنینی شوێنەواری بۆ کراوە. دۆزینەوەی گۆڕ و پەیکەری سەردەمی هێلینستی، هەروەها کۆمەڵێک قاپی گڵینە و خشڵ و دراوی تایبەتی ئەو سەردەمە، ئاماژە بە مێژووی کۆنی ئەم ناوچەیە دەکەن. لە گرنگترین دۆزینەوە شوێنەوارییەکانی ئەم ناوچەیەش، پاشماوەی کۆشکێکی پاشایەتییە کە لە بەشی باکووری گردەکە، بە چەند پلیکانێکەوە دەگاتە سەر ڕووبارەکە. هەروەها کۆمەڵێ قاپ و گڵێنەی تایبەتی سەردەمە جیاوازەکان لەم ناوچەیە دۆزراوەتەوە کە بە نەخش و نووسینی تایبەت ڕازێنراون، نووسینی بە کار هاتووەی سەر ئەم گڵینانەش بریتین لە خەتی ئەکەددی، ئوگاریتی و بابلی.

بە شێوازێکی گشتی، ئەم ناوچەیە هەر لە کۆنەوە بە هۆی نزیکی لە ڕووباری فورات، ناوچەیەکی پڕ پیت و بەرەکەت بووە و لە سەرەتاوە خەڵک سەرقاڵی کشتوکاڵ و ئاژەڵداری بوون. ئێستاش پیشەی سەرەکی خەڵکی ئەم ناوچەیە کاری کشتوکاڵییە، وەک بەرهەمهینانی لۆکە، دانەوێڵە، سۆیا و سەوزەوات، کە بە هەر دوو شێوازی ئاودێری و دێمی ئەنجامدەدرێت.

بە گوتەی شوێنەوارناسان و زانایانی بواری مێژوو، لە گرنگییە تایبەتەکانی ئەم ناوچەیە، بەردەوامبوونی ژیانە کە لە چەندین هەزار ساڵ پێش تا ئەمڕۆکەش ژیان تێیدا بەردەوام بووە و خەڵک ناوچەکەیان بە جێ نەهێشتووە.
ئامادەکردنی: سارا سەردار
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا
جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان
جۆری شوێن / شوێنەوار: کۆشک
جۆری شوێن / شوێنەوار: کۆمەڵگا
جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
شار و شارۆچکەکان: کۆبانی
وڵات: ڕۆژاوای کوردستان
وڵات: کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری پاسکورد - 2022-08-29
کاتی تۆمارکردن: 2022-08-29
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 400
گردی شوێنەواریی گرکەدەشت

20221225093641454023=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ناوی شوێنەوار: گرکەدەشت
ئامادەکردنی: محەمەد هەسنانی

بەپێی ئامارێکی بەڕێوەبەرایەتیی شوێنەواری سۆران، لە ئیدارەی سۆران بە سەدان ناوچەی شوێنەواری تۆمار کراون، یەکێک لەم شوێنانەش (گرکەدەشت)ە لە دەشتی دیانا، کە تا ئێستا چەندین تیمی شوێنەواریی بیانی و ناوخۆیی پشکنینیان تێیدا کردووە.
عەبدلوەهاب سلێمان، بەڕێوەبەری شوێنەواری سۆران، بە (باسکورد)ی ڕاگەیاند: "گرکەدەشت لە سنووری شارۆچکەی سۆران، بە یەکێک لە گەورەترین گردی دەشتی دیانا دادەنرێت و تایبەتمەندیی زۆری هەیە و شوێنێکی سەرنجڕاکێشە، مێژووەکەی بۆ زیاتر لە حەوت هەزار ساڵ لەمەوبەر دەگەڕێتەوە و یەکێکە لە ناوچە شوێنەوارییەکانی سنوورەکەمان.
ئاشکراشی دەکات: تا ئێستا چەند تیمێکی شوێنەواری جیهانی، بە هاوکاریی بەڕێوەبەرایەتییەکەمان و زانکۆ و لایەنە پەیوەندیدارەکانی ناوخۆیی، کاری کنین و پشکنینیان لەو گردەدا کردووە و چەندین چینی شوێنەوارییان دەرخستووە و گڵێنە و ئامارازی بەردینەی جۆراوجۆر دۆزراونەتەوە و کارکردنیش لەم گردە شوێنەوارییە بەردەوامە."
زێبار عەزیز، لە بەڕێوەبەرایەتیی ڕاگەیاندنی زانکۆی سۆران، بۆ (باسکورد) ئاماژەی بەوە کرد: جگە لە خوێندنی ناو پۆلەکان، لەلایەن مامۆستا و سەرۆک بەشەکانەوە گەشتی زانستی بە قوتابییانی زانکۆ ڕێک دەخرێت، بۆ مەبەستی زیاتر ئاشنابوونی قوتابییان بە شوێنەوارە مێژوویەکان، قوتابییانی بەشی مێژووی فاکەڵتی ئادابی زانکۆی سۆران، بە سەرپەرشتیی د. عومەر ئەحمەد مەحموود و م. سەڵاحەدین باقی حسێن، لە وانەیەکی پراکتیکیدا، سەردانی پێگەی گرکەدەشتی شوێنەوارییان کرد لە دەشتی دێڵزیان لە سنووری شارەدێی دیانا.
ئەوەشی خستەڕوو: دوای گەیشتنی قوتابییان بە شوێنەکە، لە لایەن تیمێکی شوێنەواریی زانکۆی کیلی ئەڵمانی و بەڕێوەبەرایەتیی شوێنەواری سۆران پێشوازییان لێ کرا، کە لە شوێنەکەدا سەرقاڵی کاری پشکنین بوون لەو گردە شوێنەوارییە، لەم سەردانەدا پوختەی کاری کنە و پشکنینی شوێنەوارەکە لە وەرزەکانی ڕابردوو و ئێستایان بۆ قوتابییان خستە ڕوو.
زێبار عەزیز، ئاماژەی بەوەشکرد: لەئەنجامدا قوتابییان بە چەندین پرسیار و شیکاری بەشداریی گفتوگۆیەکی زانستییان لەگەڵ تیمەکەدا کرد. تیمەکە توانیویەتی پاشماوەکانی سەردەمی چاخی بەردینی نوێ و چاخی بەردینی کانزایی و سەردەمی ساسانی و ئیسلامی لە گردەکە بدۆزێتەوە. ئاشکراشی دەکات: جێگای خۆیەتی ئاماژە بەوە بکەین، کە کاری تیمەکە بە هاوبەشی لەگەڵ زانکۆی سۆراندا دەکرێت."
د. دڵشاد باڵەکی، نووسەر و لێکۆڵەر، لە لاپەڕە (120) پەرتووکی هۆزی باڵەکی لە سەدەی چواردەمی زایینییەوە تاکو سەدەی بیستەم، لەبارەی گرکەدەشت نووسیویەتی: وەک باسی لێوە دەکرێت، لە سەردەمی میر محەمەدی میرنشینی سۆران، بەهۆی ستراتیژیەتی شوێنەکە، بنکەیەکی سەربازی لە گرکەدەشت بووە، گردەکە دوو ڕێگای بەسەرەوە بووە، چونکە هەمووی شوورە

بووە، ڕێگایەک لە ڕۆژهەڵاتی گردەکە و ئەوەی دیکەش لە ڕۆژاوا، بەهاران لەک اتی چوونی ڕەوەند و کۆچەریان بۆ کوێستانەکان، هەروەها لەک اتی گەڕانەوەشیان، بەپێی ژمارەی ئاژەڵەکان بڕە پارەیەکیان لە خاوەنەکانیان وەرگرتووە.“[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا

جۆری شوێن / شوێنەوار: خانوو

جۆری شوێن / شوێنەوار: دیوار

جۆری شوێن / شوێنەوار: شەقام

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی 2022-12-24 - baskurd.basnews.com

کاتی تۆمارکردن: 2022-12-25

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 401

گردی عەوێنە

20081216233042806=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئەم گردە وەک شار بووە هەروەک لە نووسینە مسماریەکاندا نیشانەی پێکراوە، ئەم گردە بەپێی بەڵگەنامە سەرەتاییەکان لە هەزارەی دووەمی پێش زایینیەوە تا سەردەمی عەباسیەکان واتە بۆ ماوەی زیاتر لە سی هەزار ساڵ ژیانی تێدا بووە.
ئەم گرد یەکێکە لە شارە کۆنەکانی نێوان نەینەوا و هەولێر و ئاشوور و بە گەورەترین گردی شوێنەواری دەشتی هەولێر دادەنرێت لە دوای گردی قەڵای هەولێر.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 16-12-2008

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 402

گردی فرنی سولین (فرنا سولینا)

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20230610225613497599

یەکێکە لە گردە شوێنەوارییەکانی پارێزگای دهۆک و چیرۆکی دۆزینەوەی بۆ ئەوە دەگەڕێتەوە کە جووتیارێک لە کاتی کار کردن لەسەر زەوییە کشتوکاڵییەکەی چەند پارچە گۆزەیەکی کۆن دەبینێت و پاش ئاگادارکردنەوەی بەڕێوەبەرایەتی شوێنەوار و کەلەپووری دهۆک، دەست دەکرێت بە تۆمارکردنی ئەم ناوچەیە وەک ناوچەیەکی شوێنەواری. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2023-06-10
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 403

گردی قالینج ئاغا

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20210521223944394200

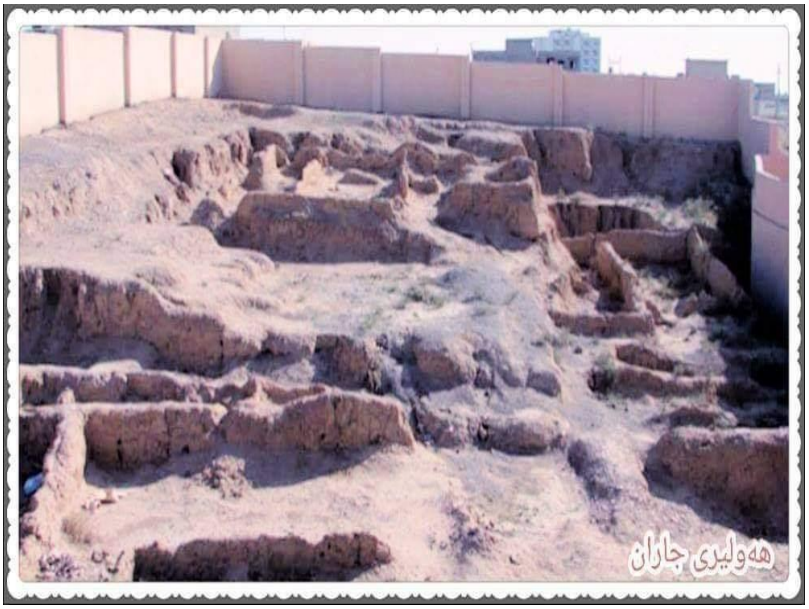

گردی قالینج ئاغا

ناوی ئەم گردە لە (قالە انجە) هاتووە واتە قەڵای گچکە بە بەراوردی لەگەڵ قەڵای هەولێر، شوێنەکەشی دەکەوێتە دووری (١کم) لە خوارووی قەڵای هەولێر ، دەکەوێتە نزیک سەرۆکایەتی شارەوانی هەولێر .
ڕووبەرەکەی (30.000 م2) بۆ یەکەم جار لە ساڵی (1966ز) پشکنینی تێدا ئەنجام دراوەو بەهۆی ئەو کەلوپەلانەی کە دۆزراونەتەوە توانراوە بزانرێت کە گردی (قالینج اغا) لە چەند سەردەمێکی بە دوای یەکدا هاتووە. لە هەزارەی (پێنجەم و چوارەمی پ.ز) مرۆڤی تێدا نیشتەجێ بووە کە ئەمەش سەردەمی (حلف, عبید. ورکا) دەگرێتەوە.
گردی قالینج ئاغا یەکێکە لە کۆنترین شوێنە مێژوییەکانی باشووری کوردستان لە شاری هەولێر و دەکەوێتە باشووری قەڵای ئەو شارە. گردەکە لە سێ قۆناغدا لەنێوان ساڵانی 1966 بۆ 1970 هەڵکۆڵینی بۆ کراوە. لە ئەنجامی ئەو هەڵکۆڵینانەدا، کۆمەڵێک شوێنەوار دۆزراونەتەوە کە گوزارشت لە مێژوو و ژیانی ئەوکاتی دانیشتووانی ناوچەکە دەکەن.
یەکێک لە شوێنەوارە دۆزراوەکانی گردی قالینج ئاغا، کۆمەڵە گورێک کە وەک گۆزە درووست کراون و بۆ ناشتنی تەرم بەکار هاتوون. 49 گۆڕ لەو گردەدا دۆزراونەتەوە و شوێنەوارناسان بەسەر سێ چیندا دابەشیان کردووە. چینی یەکەمی 13 گۆڕ، چینی دووەم 32 گۆڕ و چینی سێیەمیش چوار گۆڕ بووە.
لەناو هەندێک لەم گۆڕانەدا، گۆڕی بچووک بە درێژایی 90 بە 65 سانتیمەتر دۆزراوەتەوە و شوێنەوارناسان کۆکن لەسەر ئەوەی کە لەنێو ئەو گۆڕانەدا منداڵی لەنێوان تەمەنی دوو بۆ پێنج ساڵ، نێژراون.
ڕەنگی ئەو گۆڕانە، زەرد، سەوز و قاوەییە و ڕەنگی قورەکەیش، بۆرێکی کراوەیە. 34 گۆڕ لە 49 گۆڕە دۆزراوەکەی گردی قالینج ئاغا بەو شێوەیەن و کای وردیان لەگەڵ قوڕی ڕەش تێکەڵ کردووە و سووتاندنەکانیشیان لەژێر پلەی گەرمای بەرز نەبووە.
زۆربەی ئەو گۆڕانە ڕوویان بەرەو باکووری ڕۆژهەڵات یان باشووری ڕۆژاوایە.
شوێنەوارناسان دووپاتی دەکەنەوە کە مێژووی ئەو گۆڕانە بۆ پێنج هەزار یان پێنج هەزار و 500 ساڵ لەمەوبەر دەگەڕێتەوە.
تەرمی ئەو منداڵانە بە شێوەیەک لەنێو گۆڕە گۆزەییەکاندا دانراون کە بە تەواوی هاوشێوەی دۆخی کۆرپەڵەیە لەنێو منداڵدانی دایکیاندا، ئەوەیش شوێنەوارناسانی تووشی سەرسوڕمان کردووە.
بەڕێوەبەری مۆزەخانەی هەولێر دەڵێ، لە سەرچاوەکان دەردەکەوێ کە لەو سەردەمەدا زانستی پزیشکی زۆر پێشکەوتوو بووە، ئەویش لە شێوازی درووستکردنی ئەو گۆڕانە و هەروەها شێوازی ناشتنی تەرمەکان دیارە، چونکە منداڵەکان وەک چۆن لە منداڵدانی دایکدان، بەو شێوەیە نێژراون.
بەڕێوەبەری مۆزەخانەی هەولێر، پێی وایە لەو سەردەمەدا ئافرەت زۆر پیرۆز بووە و پلەی تایبەتی لەنێو کۆمەڵگەدا هەبووە، تەنانەت لە هەندێ ناوچەدا سەرۆک هۆز یان بڕیاردەرێکی گەورە بووە، بۆیە شێوازی گۆڕی منداڵان لە ئافرەت بەستراوەتەوە.

لەنێو ئەو گۆڕانەدا هەندێک کەلوپەل دۆزراونەتەوە وەک موورو، زیو، زێڕ و خشڵی کۆن کە ئەمانە وەک بابەتی جوانکاری لەگەڵ مردووەکە نێژراون و شوێنەوارناسان پێیان وایە، ئەوانە هیچ پێوەندییەکیان بە مەراسیمی ئایینییەوە نەبووە.
بەشێک لە شوێنەوارناسان پێیان وایە مرۆڤی ئەوکات، باوەڕی بە زیندووبوونەوە هەبووە، بۆیە کەلوپەلی لەنێو گۆڕێک ناوە کە لە شێوەی منداڵدانی ئافرەتە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

تۆپۆگرافی: گردۆڵگەیی
جۆری شوێن / شوێنەوار: خانوو
جۆری شوێن / شوێنەوار: دیوار
جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد
جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان
جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
زمان - شێوەزار: کرمانجیی ناوەڕاست
شار و شارۆچکەکان: هەولێر
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان؛ فەیسبووک؛ پەیجی (یارێزگای هەولێر - محافظة أربيل) ڕۆژی 31-01-2023

کاتی تۆمارکردن: 21-05-2021
ناوی تۆمارکار: زریان عەلی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 404

گردی قەسروک

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20230618124214499642

گردی قەسروک لە گردە شوێنەوارییەکانی سنووری پارێزگای دهۆکە کە دەکەوێتە شارەدێی بەردەرەش لە شارۆچکەی ئاکرێ.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد

شار و شارۆچکەکان: ئاکرێ

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-06-18

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 405

گردی قەسرە

2022090621130743252 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

گردی قەسرە
دەکەوێتە ناو شاری عەنکاوە، بەرانبەر بە کەنیسەی مارگۆرگیس، ڕووبەرەکەی 1250 مەتر دووجایە لەشێوەی بازنەیە و تیرەکەی 40 مەتر دەبێت و 5 مەتر لە دەور و بەرەکەی بەرزترە، لەساڵی1945 وەک شوێنەوار دۆزراوەتەوە، تا ساڵی 1960 خەڵک وەک گۆڕستان بەکاریان دەهێنا، دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی ئاشوورییەکان.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد

سەدە: هەزارەی 01ی پێش زایین

شار و شارۆچکەکان: عەنکاوە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] پەرتووک | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | کەندووێك لە زانیاری دەربارەی دەشتەکییەکانی هەولێر، کۆکردنەوە و ئامادەکردنی، عەباس نادر قادر، چاپی یەکەم، ساڵی2022، لاپەڕە (110) .

کاتی تۆمارکردن: 2022-09-06

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 406
گردی قەسرە (تل قصرا)

20230406092010479872=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ناوی شوێنەوار: گردی قەسرە لە عەنکاوە

گردی قەسرە یان تل قەسرە، یەکێکە لەو گردە شوێنەوارییە گەورەکان کە دەکەوێتە باکووری ڕۆژاوای قەڵای هەولێر، لە شارۆچکەی (عەنکاوە) ، کە نزیکەی 4 کم لە پارێزگای هەولێرەوە دوورە.
ئەم گردە شوێنەوارییەکە دەکەوێتە لای باکووری ڕۆژاوای عەنکاوە و لە ڕۆژهەڵاتی کڵێسای مارکۆرگیس، ڕووبەری ئێستای (واتا دوای دەستدرێژیکردنە سەری لەلایەن خەڵکی گەڕەک بە مەبەستی درووستکردنی خانوو و یەکەی نیشتەجێ بوون) ، نزیکەی 1250 مەتر چوارگۆشەیە بە شێوەیەکی بازنەیی، تیرەکەی نزیکەی 40 مەتر دەبێت، و لە ناوچەی تەنیشتەوە بەرز دەبێتەوە بە... نزیکەی 5 مەتر، لەگەڵ لێوارەکانی بە شێوەیەکی بەرز.
سەبارەت بە دەستدرێژی و زیادەڕۆییەکانی سەر ئەم گردە دەبێ بڵێین: گردەکە وەک گۆڕستانێک بۆ ناشتنی مردووەکان تا ساڵی 1960 ز بەکارهاتووە، هەروەها بە مەبەستی درووستکردنی شەقام و کڵێسا و خانوو لە نزیک ئەم شوێنە مێژووییە، بەشێکی زۆری بەشی دامینەکانی گردەکە نەماوە جگە لە ناوچەیەکی بچووکی پەرژین کراو بە دیوارێکی کوورتی بەردین.
لە 1945/18/9 پشکنینی شوێنەواری لەسەر گردەکە ئەنجامدراوە و بە پێی زانیارییەکان گردەکە لە دوو گردی تەنیشت یەکتر پێکهاتبوو، هەروەها کڵێساکەی ئێستا لەسەر بەشێک لە گردەکە درووستکراوە، بەڵام ئێستا هیچ شوێنەواری گردەکەی تر دیار نییە و پێدەچی بە تەواوەتی تەخت کرا بێت.

هەڵکۆڵینەکان لە تەل قەسرە
لە ماوەی ساڵانی 2004-تا-2008، زانکۆی سەڵاحەدین- بەشی شوێنەوار کاری کنە و پشکنینی شوێنەواری لەسەر ئەم گردە ئەنجامداوە. گرنگترین دۆزراوە شوێنەوارییەکانی ئەم گردە بریتین لە فرنێک کە تیرەکەی 90 سم و بەرزی بەشەکەی کە دەمێنێتەوە 25 سم، هەروەها پاشماوەی دوو کۆگای گڵین بۆ هەڵگرتنی دانەوێڵە، کە لە ئێسکەوە دوراون و سپۆلێکی عاج بە درێژییەکەی لە 13 سم، پاشماوەی سێ دامەزراوەی بیناسازی کە کەناڵێک (ڕێرەو) بۆ ئاوی قوورس لەژێر بناغە و نهۆمەکانیاندا دۆزرایەوە. بێجگە لەمانە گردی قەسرە شوێنێک بووە کە چەندین پارچە شوێنەواری گڵینە و بەردین تێیدا دۆزراوەتەوە، بەرزی دیوارەکان و هەبوونی حەوشە بۆ ماڵەکان و درووست کردنی کۆگا بۆ کۆکردنەوەی دانەوێڵە و خوراکە وشکەکان بۆ زستان نیشانەی پیسکەوتن و بیرفراوانی خەڵکی ئەو سەردەم و ئەو گردەیە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت
جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد
جۆری شوێن / شوێنەوار: گوند

سەدە: چاخی بەردینی نوێ

شار و شارۆچکەکان: عەنکاوە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-04-06

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 407

گردی گومل

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=2023061400265749850 1

گردی گومل یەکێکە لە گردە مێژوویی و شوینەوارییەکانی سنووری پارێزگای دهۆک. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-06-14

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 408

گردی گوندی بەکراوا لە هەڵەبجە وەک کۆنترین شاری میزۆپۆتامیا دەستنیشان کرا

2015091502211912675 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

پاش شەش ساڵ لە پشکنین‌و کارکردن لە گردی بەکراوا لە پارێزگای هەڵەبجە لەلایەن تیمێکی ئەڵمانیەوە، دەرکەوت گردەکە، شارێکی دێرین بوەو مێژوەکەی بۆ پێنج هەزار ساڵ پێش ئیستا دەگەڕێتەوەو یەکەمین شاریش بوە لە مێژووی میزۆپۆتامیا کە بنیات نراوە.
سەرۆکی تیمی زانکۆی هایدن بێرگی ئەڵمانی، لە کۆنگرەیەکی ڕۆژنامەوانیدا لە پارێزگای هەڵەبجە، ڕایگەیاند: پاش شەش ساڵ پشکنین لە گردی بەکراوا، بۆیان دەرکەوتوە گردەکە شاربوەو مێژووی بنیاتنانی دەگەڕێتەوە بۆ پێنج هەزار ساڵ پێش ئیستاو یەکەمین شاریشە لە مێژوی میزۆپۆتامیا کە بنیات نرابێت.
وتیشی: لەماوەی کارکردنیدا لە بەکراوا، شوێنەواری زۆریان دوزیوەتەوەو 600 پارچەشیان داوە بە مۆزەخانەکان و کۆنترین پارچە شوێنەواریش مێژوەکەی دەگەڕێتەوە بۆ 5 هەزار ساڵ پێش ئێستا.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گوند

شار و شارۆچکەکان: هەڵەبجە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2015-09-15

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 409
گردی گۆدین، گۆدین تەپە
20230503093718487263=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ناوی شوێنەوار: گردی گۆدین، گۆدین تەپە

تەپۆلکەی گۆدین شوێنەوارێکی زۆر پڕبایەخی ڕۆژهەڵاتی کوردستانە. دەکەوێتە دۆڵی کەنگەوەری ڕۆژاوای شاری کرماشان. لە نیوەی ڕێگای نێوان کرماشان و هەمەداندایە. ئەوەی ماوە نزیکەی 15 هەزار مەتر دووجایە. ڕووبارەکەی تەنیشتی لەنێوان ساڵانی 750 بۆ 1400 بەر لەزایین، بە تەواوی لای باکووری دارماندووە و بەرەبەرە دایخوراندووە. 32 مەتر لە دەورەی خۆی بەرزترە. لە ساڵی 1961 لەلایەن زانکۆی پەنسلڤینیاوە دۆزراوەتەوە و لەنێوان 1965 تا 1973 لەلایەن تیمێکی مۆزەخانەی شاهانەی ئۆنتاریۆی کەنەداوە، کنە و پشکنینی بۆ کراوە.
ڕەنگە بایەخی ئەو شوێنە لەبەرئەوە زۆر بووە چونکە لەسەر سنووری تۆڕی بازرگانیی میسۆپۆتامیا بووە، ئەو کاتە لە ئەفگانستانەوە بەردی لازورد بۆ میسۆپتامیا دەهات. شوێنەوارەکە لە ساڵی 5200ی بەر لە زایین ئاوەدان بووە، ئەوە لە چینی شەش بۆ هەشت دەسەلمێندرێ. بە گشتیی چینی دووەم (ساڵی 500 بەر لە زایین) تا چینی پێنجەم (ساڵی 3200 تا 3000 بەر لەزایین) بایەخی زۆریان پێدرا.

لە گردی گۆدین 11 کەلتووری جیاواز دەستنیشان کراوە. چینەکانی 7 تا 11 تەنیا دوو چاڵی تاقیکردنەوەیان هەبووە، چونکە توێژینەوە لەو سەردەمە لە گردی (سە گابی-نێوە کوردییەکەیم نەدۆزییەوە) نزیک گۆدین تەپە کرا، بۆیە لە گۆدین دووبارە نەکرایەوە. گڵسازیی تەپۆلکەی گۆدین سەر بە کەلتووری گڵسازیی حەلەفە. هەیەتی کاریگەریی کەلتووری دەڵمای بەسەرەوە هەیە و تەواو لەو بابەتانە دەچێ لە ناوچەی دەریاچەی وەرێ دۆزراونەتەوە. چینی هەشتی گۆدین، لەگەڵ کەلتووری گڵسازیی عوبەید، یەکدەگرێتەوە. چینی شەش و حەوت، لە هەزارەی چوارەمی بەر لە زایین هەبوون. ئەوکاتە بنچینەکانی شارستانییەتی مرۆڤی ئێستە دادەکوترا، سەرۆک وپاشایەکان دەسەڵاتی فەرمان دەرکردنیان هەبوو، باج داندرا، چینەکانی کۆمەڵگە دەرکەوتن، خەسڵەتەکانی ئابووریی تاک، دەرکەوتن، نووسین داهێندرا، سەرەتای سوپا پێکهێنان بوو و ژیانی شار هاتە ئارا.
لە خانووی ژمارە 18دا، گۆزەیەکی شکاو دۆزرایەوە. تا ساڵی 1991 نەدەزانرا ئەو گۆزەیە بۆچی بەکارهاتووە. بەڵام لەو ساڵەدا شوێنەواری ترشبوونی جۆ و ئایۆنی ئەکسالاتی کالسیۆم لەسەر دیواری ناوەوەی پارچەکانی ئەو گۆزەیە دۆزرایەوە. ئەوە بەڵگەیە ئەو گۆزەیە جۆی تێدابووە و ترشێنراوە. لەهەمان ژووردا دەنکە جۆی سووتاو دۆزرایەوە دیارە پاشماوەی ئامادەکردنی جۆیە بەرلەوەی هەڵگیرێ. تەمەنی ئەو دەنکە جۆ و گۆزەیە بۆ نێوان 3500 تا 3100 ساڵ بەر لە زایین دەگەڕێتەوە. ئەوە یەکەم جار بووە لە شوێنەوارێکدا بەڵگەی کحول بدۆزرێتەوە.
لە هەمان ژووردا، نزیکەی 2000 بەردی شێوە گۆ دۆزرانەوە، هیچ گومان نییە ئەوانە بۆ ژماردن درووستکراون و بەکارهاتوون. لە ئاڵوگۆڕی بازرگانیدا سوودیان لێ وەرگیراوە. پێوەندی نێوان ئەوانەی لەو شوێنە ژیاون لەگەڵ نیشتەجێیەکانی

دۆڵی کەنگەوەڕ توێژینەوە و گەڕانی زۆرتری دەوێ.
چینی 5 نزیکەی 500 مەتر دووجا ڕووبەری بووە. چەند پێکهاتە و خانوو و هۆڵ دەستنیشانکران. هەموویان بە دیوارێکی بەرزی شێوە هێلکەیی دەورەدرابوون، دیارە ئەوە وەکوو شوورە بۆ خۆپاراستن بووە. گڵسازیی چینی پێنجەم هاوتەریبی ئوروک 4 و ئەکرۆپۆلی ژمارە 17ی شاری سوسەیە. خانوویەکی شێوە هێلکەیی لە ناوەڕاستی تەپۆلکەکە هەبووە، باوەڕ وایە سۆمەری یان ئیلامیی تێدا ژیابێ و بە خانووی دیکە دەورەدراوە و کەلتووری دانیشتووانی زاگرۆسیان تێدا بەجێماوە.

هەرچی چینی چواریشە، ڕووبەرەکەی سەروو 500 مەتر دووجا بووە. کاریگەریی کەلتووری ڕۆژاوای زاگرۆس و قەوقازی سەردەمی چاخی برۆنزی 1 ی بەسەرەوە دیارە. باشترین پاشماوەی ئەو سەردەمە لە شوێنەواری تازەکەند (فارس کردوویانە بە یانیغ تەپە و ئازاریش بە یانیک تەپە- لە جیهاندا هەر بە ناوە ئازاربیەکەی بەناوبانگە) دۆزراوەتەوە. لەو چینەدا خانووی گوند، شوێنی کراوە بۆ هەندێ مەراسیم هەبووە، لە گۆدین دەرکەوتووە. هەر لەوکاتەیش، پیشەسازیی کانزا دەرکەوتووە. وا دیارە داگیرکاریی کەلتووری باکوور وایکردبێ خانووە هێلکەییەکە چۆڵ کرابێ، چونکە ئەو ڕێگەیەی بازرگانییکردنی لەنێوان میسۆپۆتامیا و ڕۆژهەڵاتدا بڕیوە.

چینی سێیەمی گردەکە سەروو 700 مەتر ڕووبەری بووە. 11 مەتر ئەستوورە و بەردەوامیی هەبووە، هەمووی بۆ سەردەمی برۆنز دەگەڕێتەوە. ئەو چینە بۆ 6 چینی لاوەکی دابەشکرا. هەرنەبێ خانووەکانی یەکێک لەو چینە لاوەکییانە بە بوومەلەرزە داڕماون. پێوەندی توندی لەگەڵ کەلتووری سوسە Dو بانش مەلایان هەبووە. لەبەرئەوەی پێوەندی بەهێزی لەگەڵ زۆربەی لادێ و نیشتەجێیەکانی لوڕستاندا هەبووە، دیارە گۆدین لەژێر دەسەڵاتی ئیلامییەکان بووە. ئەو کاتە گۆدین گەورەترین نیشتەجێی ئەو دۆڵە بووە. لەبەرئەوەی سەنتەری درووستکردنی گڵسازیی هەبووە و گۆشت لەلایەن دوکانێکی گۆشتفرۆش فرۆشراوە، ڕەنگە وەکوو شار چاوی لێکرابێ، ئەو سەردەمە دەکەوێتە نێوان ساڵانی 2600 تا 1500 پێش زایین. لە دوای 1500 یان 1400 بەر لە زایین، گۆدین جۆڵ کراوە و تا ساڵی 750 پێش زایین، ئاوەدان نەبووە.
لە سەردەمی مادەکاندا یەک قەڵا بووە، نزیکەی 133 مەتر بە 55 مەتر بووە. شوورەیەکی بەهێزی لە دەور هەبووە و سەردارێکی مادەکانی لێبووە. ئەو کاتە قەڵایەکە سێ ژووری هەبووە. هەر ژوورێک تاقی لە سێ دیواریدا هەبووە، و تەختی شاهانەی لە لای چوارەمیدا هەبووە. گەورەترینیان 30 پایەی تێدا بووە. 5 ڕیز بوون هەر ڕیزێک 6 پایە بووە. ئەو کۆشکە لەوانەی شارستانییەتەکانی فارس لەسەردەمی چاخی ئاسن دەچن. هەمان شێوەی لە حەسەنلو دۆزراوەتەوە. دانیشتووانی ئەو قەڵایە لە کاتێکی نەزاندراودا چۆڵیان کردووە. دواتر لە نزیکەی ساڵی 500 بەر لە زایین، ئەخمیەنییەکانی لێبووە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد
سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان: کرماشان
وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان؛ فەیسبووک؛ یەیجی (مێژوو بۆ کورد) ڕۆژی 2023-05-03
کاتی تۆمارکردن: 2023-05-03
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 410
گردی لەیلان

20240207072328550667=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

گردی لەیلان، یان گردی شێخنا، یاخود گردی شێبت ئێنلیل، لە گردە شوێنەوارییە گرنگەکانی ڕۆژاوای کوردستانە و دەکەوێتە بەشی ڕۆژهەڵاتی ناوچەی خابوور، نزیک دۆڵی سێرای دوورگەی سەرەوە. ئەم گردە بە دووری 28 کم لە باشووری ڕۆژهەڵاتی شاری قامیشلۆ و 82 کم لە باکووری ڕۆژهەڵاتی شاری هاسێک هەڵکەوتووە.

ئەم شارە شوێنەوارییە بە چەندین ناو ناسراوە، کاتێک پایتەختی وڵاتی (ئەبووم) بووە ناوەکەی شێخنا بووە و بەڵگە بۆ ئەمەش لەو تابلێت و بەردەنووسراوانەی کە لە ئەرشیفی ماری (تەل ئەلحەریر) و ئەو لەوحە میسرییانەی لە گردی لەیلان دۆزراونەتەوە، وای پێ گوتراوە. لە سەدەی نۆزدەیەمی پێش زایین ئەم شارە لەلایەن ئاشوورییەکانەوە داگیرکراوە و ناوەکەی شێبیت ئێنلیل (شوێنی نیشتەجێبوونی خوداوەندی ئێنلیل) بووە. دوای کۆچی دوایی شا شەمشی ئادەد، ناوی پێشووی (شێخنا) گۆڕرا و بووەوە بە گردی لەیلان، کە یەکێکە لە گەورەترین گردەکانی ناوچەکە و یەکێکە لە کۆنترین گوند و شوێنە نیشتەجێبوونەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان.

ئەم گردە مێژوویە یەکەم شوێنی نیشتەجێبوونە لەم دەڤەرە و مێژووەکەی بۆ کۆتایی هەزارەی شەشەمی پێش زایین دەگەڕێتەوە، هەروەها گردی لەیلان لە هەزارەی دووەم و سێیەمی پێش زایین یەکێک بووە لە گرنگترین شارەکانی باکووری میزۆپۆتامیا. هۆکاری ئەمەش ئەوەیە کە ئەم شوێنە لەسەر ڕێڕەوێکی بازرگانییە و ناوچەکانی باکووری دەریای ناوەڕاست و میزۆپۆتامیا و شاری (خاتی) بە یەکەوە دەبەستێتەوە.

ئەم گردە لە دوو بەش (ڕووبەر) پێکدێت: ڕووبەری سەرەوە کە پێی دەوترێت ئەکرۆپۆلیس و کۆنترین ناوچەیە، هەروا ڕووبەری خوارەوەش کە دەوری بەشی سەرەوەی داوە، پێی دەوترێت شارۆچکەی خوارەوە، کۆی ڕووبەری گردەکە 90 هێکتارە.

ئەم ناوچەیە لە ناوەڕاستی هەزارەی سێیەمی پێش زایین زیادبوونی بەرچاوی ژمارەی دانیشتووانی بەخۆیەوە بینی، بۆیە ئەو گونده بچووکە بە قەبارەی شارێک بوو تا ڕووبەرەکەی گەیشتە 90 هێکتار. لەو سەردەمە ئەم شارە لە ڕووی ڕێکخستنی سیاسی و ئابوورییەوە گەشەی کرد و بوو بە یەکێک لە ناوەندە گرنگ و ستراتیژییەکانی ناوچەی خابوور، کە لەو سەردەمەدا شارەکە ناوی شێخنا بوو.

لە ناوەڕاستی هەزارەی دووەمی زایینیدا شێخنا وەک هەموو ناوچەکانی خابوور بوو بە بەشێک لە ئیمپراتۆریەتی هوری و میتانی و شوێنێکی ستراتیژی و گرنگ بووە. لە زۆر شوێنی جیاوازی شاری نزمی گرەوە، گۆڕی میر و سەرکردەکانی میتانی هەیە کە مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ قۆناغی باس کراو.

کەلوپەل و شوێنەوارەکانی ئەم گردە ئاماژە بە سەلیقەی هونەری و دەسترەنگینی خەڵکی ئەم سەردەمە دەکەن، کە لە ڕووی هونەر و دیزاینەوە چەند پێشکەوتوو و دەسترەنگین بوونە.

ئەم گردەش هەروەک شوێنەوارەکانی تری ئەم ناوچەیە بووەتە قوربانی شەڕ و ئاژاوە یەک لە دوای یەکەکان، بە تایبەتی لە سەردەمی سەرهەڵدانی تیرۆریستانی داعش و هێرشیان بۆ سەر ناوچەکانی سووریا، کە بەداخەوە یەکێک بوو لەو شوێنەوارانەی دوچاری ڕووخاندن و تێکدان بووەوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شار

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: قامیشلۆ

وڵات: ڕۆژاوای کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی 2024-02-06 -baskurd.basnews.com
کاتی تۆمارکردن: 2024-02-07
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 411

گردی مامۆستایان

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20230522171418492676

گردی مامۆستایان، یەکێکە لە گردە شوێنەوارییەکانی شاری هەولێر .[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد

شار و شارۆچکەکان: هەولێر

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-05-22

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 412

گردی مۆزان

20230325121323477439=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

گردی مۆزان لە ڕۆژئاوای کوردستان، پایتەختی شارستانییەتی هووری
گردی مۆزان، هەمان شاری دێرینی ئۆرکێشە کە ئێستا لە نزیک شاری عامودێ لە ڕۆژاوای کوردستان هەڵکەوتووە. هەروەها ئۆرکێش ناوەندی کۆنی هووریيەکانە و گردی مۆزان 3 هەزار ساڵ پێش زایین دروست بووە و دوای ئەوەی گەیشتووەتە پێشکەوتووترین ئاست، 2 هەزار ساڵ پێش زایین لاواز بووە و لە کۆتایی 2 هەزار ساڵیدا لەناوچووە. لە سەرەتای شارستانییەتی هووریيەکان، ئۆرکێش بە ناوەندی سەرەکیی سیاسی و ئایینی ناسرابوو.
درێژیی گردە بەرزەکە نزیکەی 600 مەتر و دەورەکەی نزیکەی 1500 مەترە و گردەکەش 28 مەترس لە ئاستی زەویی دەوروبەرییەوە بەرزە و لە سەردەمی خۆیدا بووەتە گەورەترین شوێنی نیشتەجێبوون لە کوردستانی ڕۆژاوا و هەروەها لە سوریا.
دەشتی خابوور لە ڕۆژهەڵاتی سوریا ڕۆڵی گەورەی لە گەشەپێدانی ئەو شارە کۆنەدا هەبووە، کشتوکاڵ یەکێکە لە هۆکارەکانی ئەو گەشەسەندنە. ناوچەکە لە ڕابردووشدا وەک ئەمڕۆ ئاوەدان بووە. کشتوکاڵی دێمەکار هەمیشە بەس بوو و پێویستی بە ئاودانی جووتیاران نەبوو کە کێڵگەکانیان ئاودێری بکەن.
لە سایەی ئەو خاکە بەپیتەوە شاری نوێ دۆزرانەوە و ئەم شارانە تەنانەت لە سەرەتای مێژووی شارستانیەتدا گەشەیان کرد. شارە گەورەکانی وەک چوێرا، بیراک، مۆزان و لەیلێن شایەتحاڵی ڕوونی ئەو سەردەمەن. مرۆڤ دەتوانێ بە دڵنیاییەوە بڵێ هۆکاری سەرەکیی گەشەی دەسەڵاتی شارێکی وەک گردی مۆزان شوێنی ئەو شارە بووە. کلیلی بازرگانیی نێوان شاخەکانی ئەنادۆڵ و شاخەکانی دەوڵەمەند بە کانزای مس و شارە گەورەکانی باشوور بوو.
گردی مۆزان شاری دێرینی ئۆرکێشە کە ئێستا لە نزیک شاری عامودێ لە ڕۆژاوای کوردستان هەڵکەوتووە. هەروەها ئۆرکێش ناوەندی کۆنی هووریيەکانە و گردی مۆزان 3 هەزار ساڵ پێش زایین دروست بووە و دوای ئەوەی گەیشتووەتە پێشکەوتووترین ئاست، 2 هەزار ساڵ پێش زایین لاواز بووە و لە کۆتایی 2 هەزار ساڵیدا لەناوچووە. لە سەرەتای شارستانییەتی هووریيەکان، ئۆرکێش بە ناوەندی سەرەکیی سیاسی و ئایینی ناسرابوو.
لە ساڵی 1937 توێژەر ماکس مالۆوان بۆ یەکەمجار لەسەر گردی مۆزان توێژینەوەی کرد. لە ساڵی 1984 توێژینەوەکە لە لایەن ماریلین کێلی بوچیلاتی و جۆرجۆ بوچیلاتی کە بە ڕەچەڵەک ئیتاڵین بەڕێوەچوو. دوای لێکۆڵینەوەیەکی زۆر، ئەم شوێنەیان دۆزییەوە و گوتیان ئەم شوێنە پایتەختی هووریيەکانە. لە ئەنجامی توێژینەوەکەدا چەندین نیشانەی مێژووپی دۆزرایەوە. ئەم شوێنە لە ڕووی شوێنەواری مێژووییەوە زۆر گرینگە.
بەهۆی دۆخی شەڕەوە هەڵکەندنی شوێنەکان وەستا و تا ئێستا زۆر شوێن هەڵنەکەندراون. بە گوتەی شوێنەوارناسان، لە کاتی هەڵکەندن و پشکنینی گردی مۆزان، گەلێک زانیاریی مێژووپی ئاشکرا بووە.

ئەو شوێن و پارچە شوێنەوارییانەی لە گردی مۆزان دۆزراونەتەوە

پەرستگای شێر، کە وەک گۆڕەپانێک وایە لەسەر گردێکی گەورە دروست کراوە کە بەرزییەکەی دەگاتە 27 مەتر لە ئاستی زەویەوە. پەرستگاکە لە ڕێگەی گۆڕەپانێکی فراوانەوە بەرەو کۆشکەکە دەڕوات.
ئەم کۆشکە پێکهاتووە لە دوو بەش و ناوچەیەکی دەرەوە کە لە دەوری بەشە فەرمییەکە هەڵکەوتووە. بەشی یەکەم بەشی نزمە و نوێنەرایەتیی بەشی ناوەوە دەکات. ئەم بەشە بەسەر چوار کەرتدا دابەش بووە؛ چێشتخانە، کۆگای خۆراکی تایبەت بۆ بنەماڵەی فەرمانڕەوا، کەرتی خزمەتگوزارییەکانی پێداویستییەکانی پاشا و کەرتی چوارەم کە هێشتا ئەرک و بەرپرسیارێتیەکانیان دەستنیشان نەکراوە.
بەشی دووەم نزیکەی 2.5 مەتر بەرزترە لە بەشی ناوخۆ، کە پادشا و بنەماڵەکەی لێی دەژیان و لەو بەشەوە حوکمی وڵات دەکرا. هەروەها بیرێک هەیە کە بازنەییە و تاریک و قووڵە. لەم بینایەدا بانگی ڕۆحەکان دەکرا. هەروەها وەک ڕێڕەوێک بەکاردەهێنرا بۆ ئەوەی مرۆڤەکان ڕاستەوخۆ لەگەڵ خوداوەندا بن. ئەم بینایە هی کۆشک و پەرستگا بووە.
لە لایەکی ترەوە سەدان مۆر و نەخشی دروستکراو لە گڵ و بەرد دۆزراونەتەوە. ئەم مۆرانە زۆربەیان دەگەڕێنەوە بۆ سەردەمی هەزارەی سێیەمی پێش زایین کە لە گۆڕەپانی کۆشک و کۆگاکانیدا دۆزراونەتەوە. هەروەها هەندێک نەخشی لەسەر داری گوێز و سندوق تەختە و زەمبیل، چۆنێتیی ژیانی هوورییەکان نیشان دەدەن. ئەم نەخشانە بارودۆخ و پەیوەندییە کۆمەڵایەتی و سیاسی و ئابوورییەکان ئاشکرا دەکەن. ئەو مۆرانە ڕۆڵی خوداوەندەکان و هێماکانیان لە کۆشکدا و ڕۆڵی شاژنەکان و ئەرکەکانیان لە پەیوەندی لەگەڵ پەرستگاکەدا نیشان دەدەن.
پەیکەرێکی برۆنزی کە شێرێکی دەم کراوە و خەریکی بازدان لەسەر بەردێک نیشان دەدات کە نووسراوەیەک بە زمانی هووری و بە خەتی بزماری بەم شێوەیە لەسەری نووسراوە: تیش ئەتال پاشای ئۆرکێش پەرستگای نێرگاڵی دروست کرد. خواوەندی ژن لۆبگاها ئەم پەرستگایە دەپارێزێت و ئەو کەسانەی دەیانەوێت لەناوی بەرن، کۆتاییان نابێ. پەیکەرەکە لە ئێستادا (2023) لە مۆزەخانەی لۆڤەر لە فەرەنسا پارێزراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پرد
جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا
جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو
جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد
جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان
سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
وڵات: ڕۆژاوای کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان؛ فەیسبووک؛ پەیجی (Farhad Nasir فرهاد ناصر) ڕۆژی 25-03-2023
کاتی تۆمارکردن: 25-03-2023
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 413

گردی نادر

2011050408215857257=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

گردی نادر
دەکەوێتە گەرەکی (5) ی حەسارۆک (3.6) کیلۆمەتر لە قەڵاتی هەولێری دوورە، ڕووبەری یەک هێکتار دەبێت واتە (10000) مەتر دووجایە، لەگەڵ ئاستی دەور و پشتی (5) مەتر بەرزە، ساڵی(2009) وەک شوێنەوار ناسراوە، لەساڵی 2011 پشکنینی بۆ کراوە، بە گوێرەی ئەو پشکنینانە، مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ (7000) ساڵ پێش ئێستا، کە مرۆڤ تێدا ژیاوە کشتوکاڵیان کردووە و ئاژەڵیان بە خێوکردووە و فڕنیان بەکارهێناوە بۆ گۆزە و جەرە دروستکردن و کەل و پەلی تر.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

شار و شارۆچکەکان: هەولێر

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] پەرتووک | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | کەندووێك لە زانیاری دەربارەی دەشتەکییەکانی هەولێر، کۆکردنەوە و ئامادەکردنی، عەباس نادر قادر، چاپی یەکەم، ساڵی2022، لاپەڕە (110) .

کاتی تۆمارکردن: 2011-05-04

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 414

گردی هەتارە

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20230614003248498506

ئەم گردە یەکێکە لە گردە شوێنەواری و مێژوویەکانی باکووری کوردستان لە سنووری پارێزگای دهۆک. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-06-14

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 415

گردی کورش

2023061108374449770 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

لە گردە شوێنەواریيەکانی سنووری پارێزگای دهۆکە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-06-11

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 416

گردی کێڤلا

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20230608131000496943

گردی شوێنەواری کێڤلا یەکێکە لە گردە شوێنەوارییەکانی پارێزگای دهۆک، نزیکە لە گوندی کێڤلا لە باشووری ڕۆژهەڵاتی گوندی دیرانیا. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-06-08

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 417

گردەدەشت

20231016101144526324=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

شوێنەواری (گردەدەشت) لە سنووری شارۆچکەی ناوەندی سۆران، بە یەکێک لە سایت و شوێنەوارە گرنگەکانی دەڤەرەکە و کوردستان دادەنرێت، تا ئێستا چەندین جار لەلایەن شوێنەوارناسە ناوخۆیی و جیهانییەکان کنە و پشکنینی بۆ کراوە.
تا ئێستا (2023) چەند تیمێکی شوێنەواریی جیهانی، بە هاوکاریی بەڕێوەبەرایەتی شوێنەوار و کەلەپووری سۆران و زانکۆ و لایەنە پەیوەندیدارەکانی ناوخۆیی، کاری کنین و پشکنینیان لەو گردەدا کردووە، چەندین چینی شوێنەواریان دەرخستووە و گڵێنە و ئامرازی بەردینەی جۆراوجۆر دۆزراونەتەوە و کارکردنیش لەم گردە شوێنەوارییە، بە هاوکاریی شوێنەوارناسە جیهانییەکان بەردەوامە.
شوێنەواری (گردەدەشت) ، بە یەکێک لە گەورەترین گردی دەشتی دیانا دادەنرێت، لە سنووری شارۆچکەی ناوەندی سۆران، تایبەتمەندیی زۆری هەیە و شوێنێکی سەرنجڕاکێشە، مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ زیاتر لە حەوت هەزار ساڵ لەمەوبەر دەگەڕێتەوە.
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا- سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-10-16

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 418

گرنگی زیاتر بە شوێنەوارە مێژووبی و کلتوورییەکانی کۆیە دەدرێت

2015061314054085546=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

بەپێی ئاماری بەڕێوبەرایەتی شوێنەواری کۆیە لە سنووری قەزای کۆیە 150 شوێنەواری مێژووبی و 70 خانوو خانی کەلەپوری بوونیان هەیە، ئەگەرچی لە ئێستادا هەوڵەکان چڕکراونەتەوە بۆ کاری کنە و پشکنینی شوێنەوارە مێژووییەکان و نۆژەنکردنەوەی ئە و خانانە، بەڵام قەیرانی دارایی وەک گرفتێکی سەرەکی ڕێگرە لەبەرە و پێشبردنی کارەکان.
سەرکەوت سۆفی، بەڕێوەبەری بەڕێوەبەرایەتی شوێنەواری کۆیە بە خەندانی ڕاگەیاند: کاری زۆر کراوە، بەڵام کارەکان بەبەراورد بە خواستی ئێمە کەمن، ئەگەرچی ئێمە لە ساڵی 2013 دەستمان کردووە بەکاری کنە و پشکنین لە چەند ناوچەیەکی شوێنەواری مێژووی و نۆژەنکردنەوەی قشڵەی کۆیە و چەند خانێکی کەلەپوری ناو شاری کۆیە، بەڵام قەیرانی دارایی لە ئێستادا بۆتە ڕێگرێکی سەرەکی بەردەم کارەکانمان.
بەڕێوەبەری بەڕێوەبەرایەتی شوێنەواری کۆیە ئاماژەی بەوەشکرد کە، لەڕێگەی دوو زانکۆی لاندی و هۆڵندی و زانکۆی بیزکی ئەڵمانی بۆ ماوەی 6 مانگ کاری کنە و پشکنینیان بۆ شوێنەواری مێژووی سەرقەڵا کراوە و ئەنجامی باشی هەبووە کە بەدەیان پارچە ئاسەواری مێژووبی گرنگ دۆزراونەتەوە کە بۆ سەردەمی ئاشوورییەکان دەگەڕێنەوە کە تەمەنی ئە و کەلوپەل و گۆزە و دەفرانە تەمەنیان بۆ 3000 تا 4000 ساڵ پێش زایین دەگەڕێنەوە.
دەشڵێت: ئەگەرچی تاکو ئێستا ئێمە بەردەوامین لە کارەکانمان و سەرقاڵی نۆژەنکردنەوەی چەند خانێکی کەلەپوری ترین سەرای پەیوەندیکردنمان بەڕێکخراوی یونسکۆ هیواخوازین ئە و ڕێکخراوە زیاتر هاوکارمان بێت لە ناساندنی شوێنەوارە مێژووییەکانی کۆیە و نۆژەنکردنەوەی ئە و خانە کەلەپوریانە، جیا لەوەش هیوادارین حکومەتی هەرێم زیاتر هاوکاریمان بکات بۆ بەرە و پێشبرنی کارەکانمان.
قەزای کۆیە لە ڕووی ئیداریەوە سەر بە پارێزگای هەولێرە بە ناوچەیەکی مێژووی و کەلەپوری ناسراوە لە ئێستاشدا هەوڵەکان چڕکراونەتەوە بۆ زیاتر گرنگیدان بە ناوچە شوێنەواریە مێژووییەکان و نۆژەنکردنەوەی خانووە کلتوورییەکان لە و ڕووەشەوە هەنگاوی باشی ناوە کاری زۆر بۆ ئە و مەبەستە کراوە.
- 2015-06-13

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی خەندان

کاتی تۆمارکردن: 2015-06-13

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 419
گری مراز کۆنترین پەرەستگای جیهان
20220823113319429826=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

گری مراز، گوبکلی تەپە یان خرابەی هیشک لە شوێنەوارە کۆن و گرنگەکانی کوردە لە پارێزگای ئۆرفای باکووری کوردستان، ئەم شوێنەوارە لەبەر کۆنیی و دۆزراوە سەیر و سەمەرەکانی بە خاڵی سفری مێژوو دادەنرێت.

هەڵکەوتەی جۆگرافیایی ئەم شوێنەوارە دەکەوێتە ناوچەی ئەنادۆلۆ، لە 18 کیلۆمەتری گوندی ئورنجیک-ی شانیل لە ئورفای باکووری کوردستان و لە سنووری سوریا نزیکە.

ئەم شوێنەوارە وەک ناوەندێکی ئایینی و پەرستگا بووە، بە کۆنترین پەرستگای جیهان دادەنرێت، ساڵانە لەگەڵ بەردەوام بوون لە کاری توێژینەوەی زانستی و کنە و پشکنینی شوێنەواری، لە ئاستی جیهانی کاریگەری لەسەر بواری مێژووی ئایینەکان دادەنێت.
پێشتر خەڵکی ناوچەکە ئەم شوێنەوارەیان وەک شوێنێکی پیرۆز بۆ بەدی هاتنی مراز و نزاکانیان ناسیوە و سەردانیان کردووە، بێ ئەوەی هیچ نیشانەیەکی پەرستگا، یان شوێنی پیرۆزی پێوە دیار بێت، بۆیە دەکرێ بگوترێت مێژووی ئەم ناوچەیە بە شێوازی زارەکی لە باب و باپیرانەوە بۆ نەوەکان گوازراوەتە، هەر لەبەر ئەوەشە خەڵکەکە گرنگیی تایبەتیان بەم ناوچەیە داوە.
پێش ئەم دۆزینەوە گرنگە پێشبینی دەکرا خەڵکی دێرینی ئەم ناوچەیە سەرقاڵی ژیانێکی سەرەتایی بووبن، وەک ڕاو کردن و ژیانی کۆچەریی، بەڵام دوای دۆزینەوەی پاشماوەی کاری کشتوکاڵیی وەک دەنکە گەنم، سەلمێنرا کە خەڵک لەو شوێن و سەردەمە یەکجارنشین بوونە و سەرقاڵی کشتوکاڵ و بەخێوکردنی ئاژەڵ بوون.
لەسەر بەردەکانی ناو ئەم پەرستگایە وێنەی کۆمەڵێ ئاژەڵ نەخشێنراوە، لەوانەش دەتوانین ئاماژە بە مانگا، بەرازی کێوی، ڕێوی، مار، مراوی کێوی بکەین، کە لە زۆربەی بەشەکانی و لەسەر چەندین بەرد دەبینرێن.
شوێنەوارە دۆزراوەکانی ئەم ناوچەیە بریتین لە چەندین ستوون و پەیکەر بە قەبارەی گەورە، سیمبۆلە سروشتی و ئاژەڵییەکان، وێنە و نەخشی سێ ڕەهەندی، ئێسک و پرووسکی ئاژەڵ (کە دیارە بۆ قوربانیکردن کوژراون).
لە سەرنجڕاکێشترین دۆزراوەکانی ئەم پەرستگایە، ستوونەکانن.. ئەوانیش لە ڕووی کێش و قەبارەوە جیاوازن. ستوونەکانی گوبکلی تەپە بە بەرزی شەش مەتر و کێشی 7 بۆ 10 تەن دەبن، زۆر سەرسوڕهێنەرن، بە تایبەتی لە ڕووی داتاشینەوە کە لەگەڵ کەلوپەلە سەرەتاییەکانی ئەو سەردەمە درووستکردنیان کارێکی ئەستەم و سەختە.
مێژووی ئەم شوێنەوارە بۆ نزیکەی 10 هەزار ساڵ پێش زایین، واتا چاخی بەردینی نوێ دەگەڕێتەوە.
لە کۆنترین شارستانییەتەکانی تۆمارکراو لە مێژوو لە ئاستی جیهانی دەتوانین ئەماژە بە:

- شارستانیەتی سۆمەری، 4000 ساڵ پێش زایین، لە وڵاتی نیوان دوو ڕووبار.

- شارستانیەتی میسر، 3500 ساڵ پێش زایین، لای ڕووباری نیل.

- شارستانیەتی مایا، 2600 ساڵ پێش زایین، لە ئەمریکای باشوور.

- شارستانیەتی هیند، 2500 ساڵ پێش زایین، لای ڕووباری سند.

- شارستانیەتی چین، 1500 ساڵ پێش زایین، لای ڕووباری زەرد.. بکەین کە بە بەراورد لەگەڵ ئەم ناوچە شوێنەواریە کوردییە زۆر نوێن.

پێدەچێ گوپکلی تەپە کۆمەڵگەیەک بووبێ لە چەندین پەرستگای بچووک پێکهاتبێت، چونکە لەوێ نزیکەی 20 پەرستگای بچووک دۆزراونەتەوە، هەر یەکێکیان خاوەن تایبەتمەندیی و نیشانە و وێنەی تایبەت بە خۆیەتی.. بۆ نموونە لە سەنتەری ئەم پەرستگایە گۆڕەپانێکی بازنەیی هەیە کە 10 بۆ 12 پەیکەر بە شێوازی پیتی (T)ی ئینگلیزی درووستکراوە، لە نێوان هەر یەکێکیاندا دیواری بەردین درووست کراوە و ڕووی هەموویان لە ناوەندی بازنەکەیە، لە ناوەندی بازنەکەش دوو پەیکەری گەورە هەنە کە ڕوویان لە یەکترییە و لە بەرانبەر یەک ڕاوەستاون.
لەبارەی گرنگی ئەم شوێنەوارە و دۆزراوەکانی ناو ئەم پەرستگایە، شوێنەوارناسی کورد جەمال ئۆزچێلیک کە سەرقاڵی توێژینەوەیە لەسەر ئەم شوێنە، لەم بارەیەوە دەڵێت: دۆزینەوەی پەرستگاکانی گوپکلی تەپە دەروازەی چوونە ژوورەوەی ناو جیهانێکی دیکەیە.

گوپکلی تەپە نزیکەی 8 هەزار ساڵ پێش زایین بە هۆیەکی نادیار بۆ ماوەی پێنج سەد ساڵ دەکەوێتە ژێر گڵ و دیار نامێنێت، بەڵام دواتر دیسان دەدۆزرێتەوە و نۆژەن دەکرێتەوە و وەک پەرستگایەک بەکاردێتەوە.

تا ئێستا لەوێ هێچ ئاوەدانی و ژیانی هەمیشەیی نەدۆزراوەتەوە، بۆیە ئەگەری زۆرە ئەم پەرستگایە وەک پەرستگایەکی سەرەکی و ناوەندی، تەنیا بۆ سەردانیکردن لە بۆنە ئایینییەکان بەکار هاتبێت.
چیرۆکی دۆزینەوەی ئەم شوێنەوارە

چیرۆکی دۆزینەوەی ئەم شوێنەوارە لەوێوە دەست پێدەکات کاتێک جووتیارێکی کورد، بە ناوی مەحموود یەڵدز خەریکی کێڵانی زەوییەکەی دەبێت و لەو کاتەدا پارچە گڵینە و پاشماوەی بینای کۆن دەدۆزێتەوە.
بە گوتەی خۆی ئەوان وەک خاوەنی زەوییەکە بەردەوام دەبن لەسەر کارەکەی خۆیان، بەڵام بۆ جارێکی تر و دەرکەوتنی چەند بەردێکی نەخشێنراو کە یەکێکیان وێنەی مارمێلکەیەک بە قیاسی مرۆڤ لەسەری نەخشێنراو بووە، بۆیە دەست لە کار هەڵدەگرن و پارچە بەردەکان بۆ مۆزەخانەی شانلی ئورفا دەبەن، بەڵام ئەم بابەتە لە لایەن بەڕێوەبەرایەتی مۆزەخانەکە بە هەند وەرناگیرێت و هیچ بەدواداچوونێک بۆ بابەتەکە ناکەن، بۆیە بەردەکان بۆ ماوەی 7 - 8 ساڵ لەوێ دەمێنێنەوە، بەڵام دوای ماوەیەک، ڕێک لە ساڵی 1993 شوێنەوارناسانی ئەڵمانی کلاوس شمیت و هاوڕێکانی سەردانی مۆزەخانەکە دەکەن و بە بینینی پارچە بەردەکان زۆر سەرسام دەبن، کلاوس شمیت داوا دەکات شوێنی دۆزینەوەی گۆزەکە ببینێت، بەم شێوازە لە ساڵی 1993 سەرەتای کنە و پشکنین لەسەر شوێنەکە دەست پێدەکات و هەتا ئێستاش هەر بەردەوامە.

شایانی باسە، ئەم شوێنەوارە لە ساڵی 2018 لە لیستی کەلەپووری جیهانیدا تۆمار کرا.
ئامادەکردنی بابەت: سارا سەردا
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا
جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو
جۆری شوێن / شوێنەوار: فێرگەی ئایینی
جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان
شار و شارۆچکەکان: ئورفە
وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی پاسکورد - 2022-08-23

کاتی تۆمارکردن: 2022-08-23

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 420

گومبەتی برایمی بایزی

20220907120343432706=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

گومبەتی برایمی بایزی
لەباکووری مەخمووره، بەدووری (2) کیلۆمەتر، ئارامگەی برایمی بایزئاغای تێدایە، لە بناری چیای قەرەچوغە، لەلای ڕۆژهەڵات لەنزیک بازاڕگەیە، لەسەر ڕێگای کۆنی مەخموور-دیبەگەیە، لە ساڵی 1930 دوای مردنی برایم ئاغای بایزی، بە بەرد و گێچ دروستکرایە، 2.90 مەتر بەرزە، ڕووبەرەکەی چوارگۆشەیە (6.2×6.2) مەتر دەبێت.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان
شار و شارۆچکەکان: مەخموور
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان

[1] پەرتووک | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | کەندووێك لە زانیاری دەربارەی دەشتەکییەکانی هەولێر، کۆکردنەوە و ئامادەکردنی، عەباس نادر قادر، چاپی یەکەم، ساڵی2022، لاپەڕە (112-113) .

کاتی تۆمارکردن: 2022-09-07
ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 421

گومێل - گۆڕستانە مێژوویی‌یەکەی ناوچەی داوودە

2015060411085785477=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئا : فریاد زەنگنە و بورهان عادل

گەڕان بە دوای شوێنەوارە دێرینەکان و کارکردن لە سەر دۆزینەوەیان کارێکی ئاسان نیە. دیارە گەرمیان بە گشتی و ناوچەی داوێ بە تایبەتی شوێنەواری زۆری لێیە بۆ ئەم مەبەستە پێویستە لە سەر لایەنی پەیوەندیدار بە ئەرکی خۆیان هەڵسن بۆ ئەوەی لە ناوچوون ڕزگار بکرێت و دووبارە کار بکرێت بۆ پاراستنی لە جێگای تایبەتدا و بپارێزرێت چونکە هەموومان دەزانین ئەم شوێنانە زۆربەی هەرە زۆری دەکەوێتە شوێنە تەختایەکانەوە وە لە لایەن خەڵکیەوە ئەیکێڵن بۆ (گەنم و جۆ) و دواتر لەگەڵ ڕۆژگاردا ئەو شوێنانە لە ناودەچن.

لە سەردانێکدا بۆ ناوچەی داوێ هەندێ شوێنەواری زۆر گرنگ پێش چاومان کەوت و خەڵکی گوندەکانیش شوێنەکانیان پێ پیشان داین لەوانە چەند شوێنک هەیە پێی دەڵین (خەرابە) لە سنووری گوندی (چەوری) لە ناو دەشتی (پەتەکی)دا وە (تەپەی گاورین) لە گوندی (وارانی) کە تۆمار کراوە بە ژمارە (9) لە زنجیرەی شوێنەوارەکانی پارێزگای سەڵاحەددین (تکریت) کە لە نەخشەی شوێنەواری عێراقدا بە (تل الکاوری الاپری) هاتووە ئەم شوێنە قەدغەیە بە هەموو جۆریک نزیک بوونەوە یان هەڵکەندنی لە لایەن خەڵکی گوندەکەوە لە ساڵەکانی (1970)دا دەسەڵاتدارانی ئەو کاتی عێراق خەڵکی گوندی (وارانی)یان هەمووی بانگێشتی ناحیەیی (سلێمان بەگ) کردووە و پەنجەمۆریان لێان سەندووە و پیانیان ڕاگەیاندووە بە هیچ شێوەیەک نابێت مردووەکانتان لەم جێگایە بنێژن و نزێکی بنەوە دواتر سزای قورس دەدرێن.

دیارە ئێمە لە ناوچەی (داوودە)دا گۆڕستانی زۆرمان هەیە لەوانە گۆڕستانی (ئیمام محەمەد) لە قوم پەڵک ئەم گۆڕستانە ئاوایەکانی (قوم پەڵک، نەوجول، ئاوایی ڕەزا، چەچان، لەک، قوشەلان، تاڵاو) مردووکانیان لێرە دەنێژن. گۆڕستانی (بۆرەزەن) هەر لە هەمان گوندی ناوبراوە و هی (جولەکەکان)ە گۆڕستانی کۆنی وارانی - وارانی سەرچەم. وە هەروەها گۆڕستانی (گومەتە بۆر) لە نزیک ئاوایی ڕەزا.

ئەوی لێرەدا مەبەستمانە لە سەری بوەستین کە ئەم بابەتەمان لە سەر ئامادە کردووە (گۆڕستانی گۆمێل)ە کە بە گەورەترین و مێژوویترین گۆڕستان ئەژمار دەکرێت مێژووکەی بۆ دووسەد ساڵ پێش ئێستا ئەگەڕێتەوە، ئەم دێیهاتانە مردووکانیان لێ ئەنێژن وەکو (چەوری، دووڕاجی، زنانە، لفتی ئاغا، وارانی، ئاوایی مەحموود، ساڵەیی).

ناوی گۆڕستانەکە :

گومێل یان گومەتەکان

دیارە ناوی ئەم گۆڕستانە وەک ئەوەی بۆمان ساغ بووە لە گومەتەکانەوە ناوی لێنراوە بە هۆی ئەوەی (3 – 4) گومەتی لێ بووە.

لە سەردانەکەماندا بۆ ناوچەی (داوێ) بۆ کۆکردنەوەی زانیاری لە سەر ئەم گۆڕستانە هیچ زانیاریەکی ئەوتۆمان دەست نەکەوت بۆ ساغکردنەوەی مێژووی دەستنێشانکردنی بە گۆڕستان، بەڵام بە پشت بەستن بە هەندێ زانیاری دەماودەم لە زاری کەسانی ئەو دێیهاتانەی دەوروبەر وەکو (پەڵکانەی حاجی یاسین) و (چەوری) و (وارانی) و (لفتی ئاغا) ئەوەمان بۆ ئاشکرا

بوو لە ناو ئەم گۆڕستانەدا گۆڕی هەندێ کەسایەتی دیاری ئەو سەردەمەی تێدایە لەوانە (سمایل بەگی کوڕی محەمەد بەگی کوڕی حەقی بەگی داوودە) و (ئێنجە بەگی کوڕی ئیبراهیم بەگی کوڕی ئیسماعیل بەگی کوڕی محەمەد بەگی کوڕی حەقی بەگی داوودە) کە لە ساڵی (1860)ز لە گوندی (ئەلبو سەباح)ی سەر بە شارۆچکەی خورماتوو لە دایک بووە و لە ساڵی (1925)ز کۆچی دوایی کردووە و لە سەر داوای خۆی لەو گۆڕستانە بە خاک سپێردراوە، وە هەروەها گۆڕی (شێخ عیسای کوڕی شێخ ئەحمەدی کوڕی شێخ کەریمی کەسنەزان کوڕی شێخ حوسێنی بەرزنجی) کە دەکاتە باپیری شەهید (حەمە ڕەش) لەگەڵ کچێکی بە ناوی (فاتمە شێخ عیسا).

ئەگەر لە نزیکەوە سەردانی گۆڕستانەکە بکەیت زۆر بە ڕوونی شوێنەواری گومەزەکانی دیارن، بەڵام کێڵەکانی ڕۆخاون و هیچ نوسراوێک بە دی ناکرێت لە ناو گومەزەکاندا تەنها لە نزیک یەکێک لە گومەزەکان نەبێت گۆڕێکی بێ گومەزە هەیە و کێڵەکانیشی شکاون تەنها ئەو پارچەیە نەبێت لە ناو خاکەکەدا ماوە هەندێ ووشەی بە دی دەکرێت. بە عەرەبی نوسراوە (توفی فی شهر صفر لسنه) ساڵەکەشی ڕوون نیە، بڕوانە ئەم وێنەیە.

بە هۆی ئەوەی یەکێک لەو گومەزانە گۆڕی (سمایل بەگی داوودە)یە ئەکرێت بڵێن بناغەی ئەم گۆڕستانە لە ناوبراوەوە دەست پێدەکات چونکە یەکێک بووە لە سەرۆکەکانی هۆزی (داوودە) لەو سەردەمەدا، دیارە دوای کۆچکردنی لە سەر داوای خۆی لەوێ نێژراوە و دواتر خەڵکی ناوچەکە مردووکانیان بۆ ئەو جێگایە بردوە و لەگەڵ کاتدا بووتە ئەم گۆڕستانە کە پێی دەڵێن (گومێل) بە مانای گومەتەکان وەکو لە سەرەوە ئاماژەمان پێی کردووە. تاوەکو ئێستاکەی لەگەڵ بێت ئاغاکانی داوێ مردووکانیان ئەهێننەوە ئەم گۆڕستانە و ئەیننێژن.

ئەم گۆڕستانە لە ساڵی (1988)دا بە دەستی فاشیستیەکان وێران دەکرێت و کێڵ و گومەتەکانی تێکدەدرێت ئەگەر لە نزیکەوە بڕوانیت وێران و کاولکاری دەستە ڕەشەکانیانی پێوە دیارە.

شوێنی جوگرافیایی :

ئەم گۆڕستانە ئەکەوێتە نێوان هەردوو گوندی (چەوری) و (ساڵەیی بان شاخ)وە (6) کیلۆمەتر لە ناحیەیی (زینانە)وە دوورە و (40) کیلۆمەتر لە سەنتەری شارۆچکەی (کفری)ەوە و (45) کیلۆمەتریش لە سەنتەری شارۆچکەی (خورماتوو)ەوە.

ئەم گۆڕستانە لە کۆتایی ڕاسی (پەتەکی) بنیاتنراوە و ئەڕوانێتە سەر (ئاوەسپی) دیارە ئەو سەردەمە لە بەر نزیکی شوێنەکە لە (ئاوەسپی)ەوە ئەو جێگەیە دەستنیشان کراوە.

کەرەستەکانی بنیاتنانی گۆڕستانەکە :

ئەو کەرەستانەی کە لە گومەز و گۆڕەکانی ئەم گۆڕستانە بە کار هێنراوە بریتی بووە لەمانە (قسڵ و خشتی سوورکراوە و بەرد)یش بە کار هاتووە دیارە بەردەکان لە چەمی (ئاوەسپی)ەوە هێنراوە و هەروەها کێڵی گۆڕەکان بەردی (حەلان)ە و نووسینی کۆنیشی بە سەرەوەیە، بەڵام بە هۆی ڕۆخان و کۆنی و کاریگەرەکانی کەشەوە زۆر کەمی لێ ماوە.

چاوبێکەوتنەکان :

- سەلام حاجی یاسین گوندی (پەڵکانەی حاجی یاسین) گوندێکی تازە درۆستکراوە لە لایەن (حاجی یاسین)ەوە لە (31 / ئابی / 1996)دا (2015-04-23) ڕۆژی پێنج شەممە.
- کەریم حوسێن محەمەد لفتی ئاغا. گوندی (لفتی ئاغا) (2015-04-23).
- حاجی لەیلا حەمە ساڵح خەڵکی گوندی (بنەکەی خەفە کوێر)ە نیشتەجێ شارەدێ (ڕزگاری)یە. (2015-05-01) ڕۆژی هەینی.
- حوسێن زەینالی خەڵکی گوندی (چەوری)یە نیشتەجێ شاری خورماتووە.
- م. حوسێن وارانی. گوندی وارانی. (2015-04-23)
- جەمال ئاغای کوڕی نازم ئاغای کوڕی حەمە غەریب ئاغای کوڕی ئینجە بەگی داوودە. گوندی (شوراوی حەمە غەریب). (2010-07-24).
- شێخ فازڵ شێخ فەرەج شێخ سەعید کەسنەزانی. کەرکووک - بە تەلەفۆن. (2015-05-19).

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: کەرکووک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2015-06-04

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 422

گۆڕێکی سەردەمی ئەشکانیەکان لەگەرمیان دەدۆزرێتەوە

2013081616382489142=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

پاش ئاشکرابون و دۆزینەوەی لەلایەن تیمێکی شوێنەوارناسانەوە، ئەمڕۆ ئێسک و پروسکی گۆڕێکی گڵێنەی لەگەرمیان گواسترایەوە بۆ مۆزەخانەی بەڕێوەبەرایەتی شوێنەواری گەرمیان لەکەلار.
ئاودێر محەمەد، گەرمیان: جێگری بەڕێوەبەری شوێنەواری گەرمیان، ساڵح محەمەد، ئەمڕۆ، هەینی، بەئاوێنەنیوزی ڕاگەیاند، ماوەیەکی زۆرە تیمێکی تایبەتی شوێنەوارناسانی گەرمیان لەنێوان قەزای کەلارو دەربەندیخان بەدوای شوێنەواردا دەگەڕێن، پاش گەڕانێکی زۆر ئەمڕۆ توانیمان گۆڕێکی گڵێنەی لەگوندی بەرلوتی سەر بەقەزای کەلار بدۆزینەوە.
ئاشکرایکرد، پێش ئەو گۆڕە بەر لەماوەیەک گۆڕێکی دیکەی گڵینەیان دۆزیوەتەوە.
لەبارەی مێژووی گۆڕەکەش یاریدەدەری بەڕێوەبەری شوێنەواری گەرمیان هێمای بۆ ئەوەکرد، مێژوی ئەو گۆڕە دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی ئەشکانیەکان کە لە 250 پێش زاینەوە لەناوچەکەدا حوکمڕانیانکردوە.
هەر ئەمڕۆ ئیسک و پروسکی گۆڕەکە بۆ مۆزەخانەی گەرمیان کە دەکەوێتە قەڵای شێروانە لەکەلار گوازرایەوە.
- 2013-08-16

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: کەلار (گەرمیان)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی ئاوێنە

کاتی تۆمارکردن: 2013-08-16

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 423
گۆزەیەک بە نەخشی خاچ لە مۆزەخانەی دهۆک
2023042014151483952=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

گۆزەیەکی کۆن کە بە نەخشی خاچ رازێنراوە لە مۆزەخانەی نیشتمانیی دهۆک.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان: دهۆک
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2023-04-20
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 424

گۆزەیەک کە وەک دەخیلە بەکارهاتووە لە مۆزەخانەی دهوک

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20230417121958483111

گۆزەیەکی سەردەمی کۆن کە وەک دەخیلە بۆ کۆکردنەوەی پارە بەکارهاتووە و لە ئێستادا لە مۆزەخانەی نیشتمانیی دهۆک پارێزراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە:	سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان:	دهۆک
وڵات:	باشووری کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-04-17

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 425

گۆزەیەکی بچووکی سەردەمی سومەرییەکان لە مۆزەخانەی دهۆک

2023041516141448273 0=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

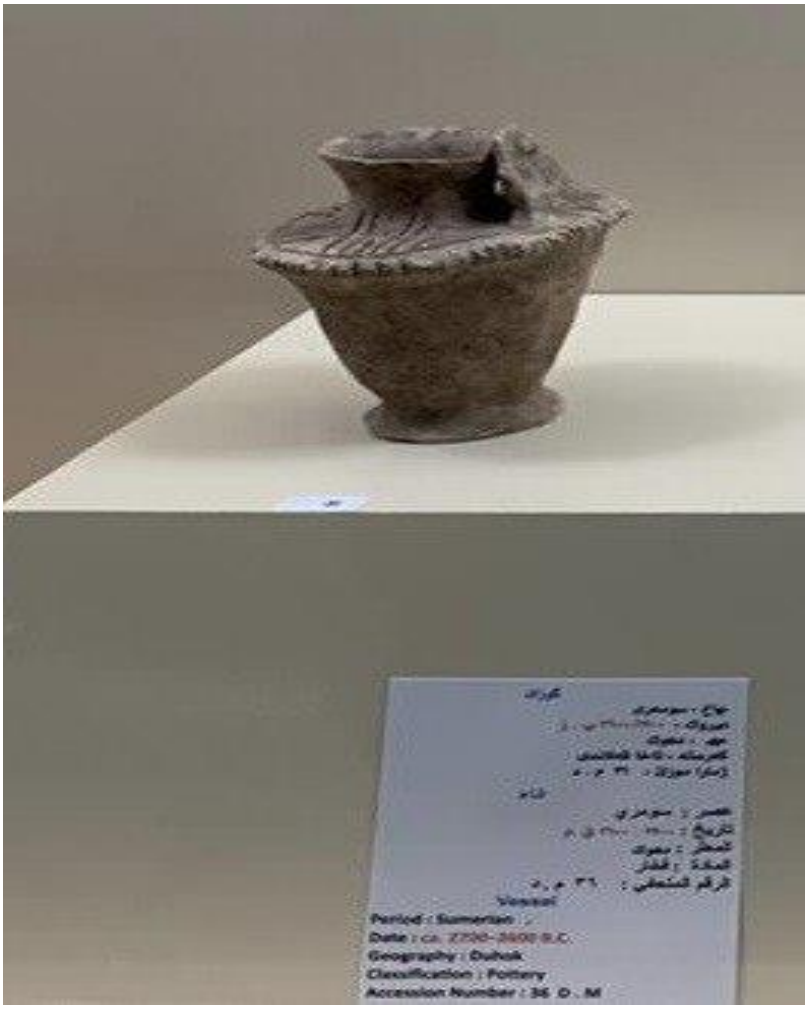

گۆزەیەکی بچووکی سەردەمی سومەرییەکان لە مۆزەخانەی نیشتمانیی دهۆک.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-04-15

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 426

گۆزەیەکی کۆن لە مۆزەخانەی دهوک 02

2023041711214548310 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

گۆزەیەکی کۆنی سوور کراو لە مۆزەخانەی نیشتمانیی دهۆک.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-04-17

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 427

گۆمی نەفتی

20220903095631431759=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

گۆمی نەفتی

گۆمەک بوو لەسەر جادەی نەفتی بوو لە نێوان دیبەگە و گوندی چل هەوێزە، کاتی خۆی ئینگلیزەکان نەفتی ڕەشیان تێکردووە، بەو دواییەی ئاوی بارانی لێ کۆدەبۆوە، منداڵ مەلەوانیان لەناو دەکرد.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گەرماو

دەیە: 10یەکان (10-19)

سەدە: سەدەی 20 (1900-1999)

شار و شارۆچکەکان: مەخموور

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] پەرتووک | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | کەندووێك لە زانیاری دەربارەی دەشتەکییەکانی هەولێر، کۆکردنەوە و ئامادەکردنی، عەباس نادر قادر، چاپی یەکەم، ساڵی2022، لاپەڕە (114) .

کاتی تۆمارکردن: 2022-09-03

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 428
گۆڕ و گردۆڵکەی سەرقەڵا

2022072321390142447 1=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

شوێنەواری گۆڕ و گردۆڵکەی سەرقەڵا ساڵی (57پ.ز -191ز).
ئەم شوێنەوارە دەکەوێتە شارەدێی سەرقەڵا ی شارۆچکەی کفری یەوە. بە دووری 13 کم، لە باکووری ڕۆژئاوای شارۆچکەی کەلار.
تیمێکی شوێنەوارناسی گەرمیان ژوورێکی لاکێشەیی لە خشت دروستکراویان دۆزییەوە، لە کاتی خۆیدا، لەناو گردێکی سروشتی دروستکراوە، پاشان بە بەرد و هەمان گڵی گردەکە داپۆشراوە. کە وەک گۆڕی بنەماڵەیەک بەکارهاتووە. لەم گۆڕەدا ئێسکەپەیکەری 10 مرۆڤی تێدا دۆزراوەتەوە، لەگەڵ کۆمەڵێک پارچەی شوێنەواری وەک (گۆزەی ڕەنگاو ڕەنگ، مستیلە، بازنە و گوارەی زێڕ، دراوی سکە و کەمۆڵەی شووشەیی).
بە پێی پاشماوە شوێنەوارییەکان دراوە سکەییەکان دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی فەرمانڕەوای پێنج پاشای ئەشکانییەکان. مێژووی گۆزەکانیش دەگەڕێنەوە بۆ سەردەمی فەرمانڕەوایی ئەشکانییەکان لەنێوان ساڵانی (57 پ.ز- 191ز).[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد
جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان
شار و شارۆچکەکان: کفری
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] پەرتووک | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ڕێبەری شوێنەوارەکانی گەرمیان
کاتی تۆمارکردن: 2022-07-23
ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 429

گۆڕ و گڵێنەکانی بەرلووت

20220723224920424481=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

گۆڕ و گڵێنەکانی بەرلووت (150 پ.ز - 228ز).
بریتین لە شوێنەواری دوو گۆڕی گڵێنەیی شێوە هێلکەیی کە لە گوندی بەرلووت ی شارۆچکەی کەلار دۆزراوەتەوە بە دووری (7کم) لە باکووری خۆرهەڵاتی کەلارەوە، کە گۆڕی ژن و مێردێکن، گۆڕی ژنەکە هەندێک پاشماوەی شوێنەواری وەک (کل و کلدانی چاو، مۆر و کەمەربەند) ی تێدابووە. مێژووی گۆڕەکان دەگەڕێتەوە بۆ ساڵانی (150 پ.ز - 228ز).
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد
شار و شارۆچکەکان: کەلار (گەرمیان)
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] پەرتووک | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ڕێبەری شوێنەوارەکانی گەرمیان
کاتی تۆمارکردن: 2022-07-23
ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 430
گۆڕدەخمەی ڕوانسەر

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20221227194954454669

شوێنەوار: گۆڕدەخمەی ڕوانسەر
ئامادەکردنی: عەزیز موڕادی

(بەردەگۆڕ) یان (گۆڕدەخمە) ژوورێکی هەڵکەنراوە لەسەر شاخ و تاشەبەردەکان بۆ ناشتنی مردووەکان، کە مێژوویان بۆ هەزاران ساڵ بەر لەئێستا دەگەڕێتەوە. لە کوردستان بە دەیان بەردەگۆڕمان هەیە، کە مێژووی زیاترینیان بۆ سەردەمی مادەکان و ئەوکاتە دەگەڕێتەوە، کە ئایینی زەردەشتی ئایینی فەرمیی وڵات بووە.
یەکێک لەو بەردەگۆڕانە پاڵی داوە بە شاری ڕوانسەر، کە یەکێکە لە شارەکانی پارێزگای کرماشان لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان و بە دەروازەی هەورامان ناسراوە. ئەم بەردەگۆڕە کەوتووەتە بەرزایی 35 مەتری کێوی یەرەوڵ.
ئەم بەردەگۆڕە ژوورێکی چوارگۆشەیە و بنمیچێکی گۆمەزی لەخۆ گرتووە، لەناویدا نەخشی مرۆڤێکی باڵدار هەیە، کە مێژوونووسان پێیان وایە؛ نەخشی ئەهورامەزدایە. مەسعود گوڵزاری، شوێنەوارناس و دیرۆکناسی ناسراوی ئێران، یەکەم کەس بوو ئەم بەردەگۆڕەی لە پەرتووکێکیدا بەناوی (کرماشانی دیرۆکی) بە جیهان ناساند، بەڵام ئێستا ئەم بەردەگۆڕە شوێنەوارێکی فەرامۆشکراوە و کەس ئاوڕی لێ ناداتەوە.
شاری ڕوانسەر لەدەوروبەری کانیاوێکی گەورە هەڵکەوتووە، کە ساڵانە هەزاران گەشتیار بەرەو لای خۆی ڕادەکێشێ. ئەم کانیاوە بە سەراوی ڕوانسەر ناسراوە و ئاوەکەی لە بناری شاهۆوە سەرچاوە دەگرێ. ڕوانسەر پاڵی داوە بە کێوی شاهۆ، کە یەکێکە لە درێژترین و بەرزترین کێوەکانی زنجیرە چیای زاگرۆس.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا
جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو
جۆری شوێن / شوێنەوار: چوار تاق
جۆری شوێن / شوێنەوار: دەروازە
جۆری شوێن / شوێنەوار: فێرگەی ئایینی
جۆری شوێن / شوێنەوار: هەڵکۆڵراو
سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان: کرماشان

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی 2022-12-27 - baskurd.basnews.com

کاتی تۆمارکردن: 2022-12-27

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 431
گۆڕستانی داودە ڕەش
2022090721475643276 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

گۆڕستانی داودە ڕەش
گردێکی گەورەی خۆڵینە و بەرزە هاوشێوەی گۆڕستانی سەیید عوبێد، گۆڕێکی گەورەی لە سەرە، لای خەڵک پیرۆزە، وەک پیاو چاکێکی ئاینی و لەگەڵ هەبوونی گۆڕی تر، دەکەوێتە گەڕەکی ئاشتی دیبەگە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان
شار و شارۆچکەکان: مەخموور
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] پەرتووک | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | کەندووێك لە زانیاری دەربارەی دەشتەکییەکانی هەولێر، کۆکردنەوە و ئامادەکردنی، عەباس نادر قادر، چاپی یەکەم، ساڵی2022، لاپەڕە (115) .

کاتی تۆمارکردن: 2022-09-07
ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 432

گۆڕستانی سەیید عوبێد

[2022090721334143276 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1](https://www.kurdipedia.org/?lng=1)

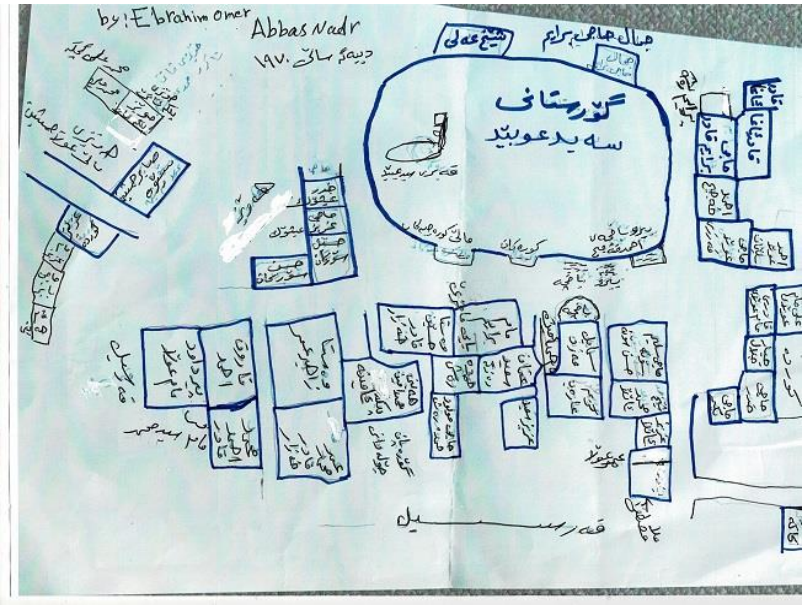

گۆڕستانی سەیید عوبێد
گردێکی گەورە و بەرز و خۆڵینە، کۆنە پێش ئاوەدانکردنەوەی سەدەی نۆزدەیەم هەبووە، دەکەوێتە گەڕەکی بارزان لە دیبەگە، گۆڕێکی گەورەی لێیە کە شوورەی بۆ کراوە و وەک نەریتی ئاینی ئاڵای سەوز و پەڕۆکی سەوزی پێوەیە و خەڵک بۆ دوعا و نزا سەردانی دەکەن، جگە لەوەی تا شەستەکانی سەدەی ڕابردوو مردووبی تێدا دەشاردراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان

شار و شارۆچکەکان: مەخموور

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | کەندووێك لە زانیاری دەربارەی دەشتەکییەکانی هەولێر، کۆکردنەوە و ئامادەکردنی، عەباس نادر قادر، چاپی یەکەم، ساڵی2022، لاپەڕە (115) .

کاتی تۆمارکردن: 2022-09-07

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 433

گۆڕستانی قەبر ڕەشکان

2022020800011140424 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

گۆڕستانی (قەبر ڕەشکان) لە سنووری هەریر:
ئەو گۆڕستانە دەکەوێتە خوارووی قەڵای خانزاد و درێژ دەبێتەوە تا سەرووی گوندی خرواتان، مێژووی ئەو گۆڕستانە دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی (تاعون)
کە زۆربەی خەڵکی ناوچەکە بەهۆی ئەو نەخۆشیە ڤایرۆسەوە مردوون لەو گۆرستانە بەخاک سپێردراون.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان
شار و شارۆچکەکان: هەریر
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] پەرتووک | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | کتێبی گوندی خرواتان
کاتی تۆمارکردن: 2022-02-08
ناوی تۆمارکار: ڕۆژگار کەرکووکی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 434

گۆڕستانی گوندی ئامۆکان

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=2023110910203352826 3

گۆڕستانی مێژووپی گوندی ئامۆکان لە سنووری شارۆچکەی هەریر، مێژووی پترە لە 500 ساڵ و بۆ سەردەمی دەسەڵاتی میرنشینی سۆران دەگەڕێتەوە، گۆڕەکانی ئەم گۆڕستانە کێڵەکانیان بەرزن و هێما و نیشانەی جیاوازیان لەسەرە، وەک شمشێر و خەنجەر هێمایە بۆ پیاو و بوونی دوو بازن هێمایە بۆ ئافرەت و چەندین هێمای تر کە دەلالەت لە خاوەنی گۆڕەکە دەکات.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان

سەدە: سەدەی 17 (1600- 1699)

شار و شارۆچکەکان: هەریر

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان؛ فەیسبووک؛ یەیجی (Archaeology in Kurdistan) ڕۆژی 2023-11-08

کاتی تۆمارکردن: 2023-11-09

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 435
گۆڕستانی گوندی عەسکەر
2019011611034630071=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان
شار و شارۆچکەکان: چەمچەماڵ
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان
کاتی تۆمارکردن: 2019-01-16
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 436

گۆڕستانی مێژووویی سەید خەلیل لە کەلار

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20230314145750474496

ناوی شوێن: گۆڕستانی مێژووویی سەید خەلیل لە کەلار

گۆڕستانی مێژووویی سەید خەلیل نزیک ئۆردوگای سمود لە کەلار، ئەم گۆڕانە زۆر سەرنجڕاکێشن، بەشێکیان ڕووخاون و چەند دانەیەکش لەلایەن شوێنەواری گەرمیانەوە نۆژەنکراونەتەوە، گۆڕستانەکە گۆڕی میر و بەگزادەکانی تیرەی جافی لێیە. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان

سەدە: سەدەی 20 (1900-1999)

شار و شارۆچکەکان: کەلار (گەرمیان)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان؛ فەیسبووک؛ یەیجی (Farhad Nasir فرهاد ناصر) ڕۆژی 2023-03-14

کاتی تۆمارکردن: 2023-03-14

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 437

گۆڕستانێک دۆزرایەوە مێژووەکەی بۆ 400 ساڵ بەر لە ئێستا دەگەڕێتەوە

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=2019092108384068804

دوارۆژ، ڕەڤەند گوهەرزی

لە ناحییەی دێرەلوک سەربە شارۆچکەی ئامێدی، لەناو ناوچەیەکی نیشتەجێبوون گۆڕستانێکی دێرین دەدۆزرێتەوە کە مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ 400 ساڵ پێش ئێستا، شوێنەوارناسێکیش دەڵێت: دۆزینەوەی ئە و گۆڕستانە بەڵگەی هەبوونی ژیانە لە و ناوچەیە.

هاووڵاتیەکی ناحییەی دێرەلوک سەربە قەزای ئامێدی، لەکاتێکدا سەرقاڵی دروستکردنی بناغەی خانووەکەی دەبێت بەڕێکەوت ڕوفاتێک دەدۆزێتەوە، ڕاستەوخۆ لایەنە پەیوەندیدارەکانی لێ ئاگادار دەکاتەوە، بۆ ئەوەی بەدواداچوونی لەبارەوە بکەن.

سەردار هێتوتی، شوێنەوارناس لە ئامێدی بە دوارۆژی ڕاگەیاند: پێشتر لە هەمان ناوچە چوار ڕوفاتی تر و چەند پارچە شوێنەوارێک دۆزراونەتەوە، بۆیە لایەنە پەیوەندیدارەکانمان ئاگادارکردووەتەوە ئە و ناوچەیە وەک ناوچەیەکی شوێنەواری بپارێزن، چونکە ئە و ناوچە شوێنەوارییە دەیسەلمێنێت کە پێشتر ژیان لە و ناوچەیە هەبووە، ئەمە سەرەڕای هەبوونی پردی کەلیا و قوتابخانەی باوانە، کە بەهەمانشێوە شوێنەواری دێرین و لە و ناوچەیە دۆزراونەتەوە.

وتیشی: ئە و ڕوفاتەی دۆزراوەتەوە، هی گۆڕستانێکی موسوڵمانانە کە مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ 400 ساڵ بەر لە ئێستا، لێژنەی بەڕێوەبەرایەتی ئەوقافی ئامێدیش کە سەردانی گۆڕەکەیان کردووە ئە و زانیارییەیان پشتڕاستکردووەتەوە.

بە وتەی ئە و شوێنەوارناسە لە ناحییەی دێرەلوک شوێنەواری گۆڕستانی مەسحییەکان، ئێزدییەکان، زەردەشتییەکان، دۆزراوەتەوە.[1]

2019-09-20

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان

شار و شارۆچکەکان: ئامێدی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری دواڕۆژ - 2019-09-20
کاتی تۆمارکردن: 2019-09-21
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 438

گۆڕستانێکی مێژووی لە سنوری هەریر

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20211206132628397843

گۆڕستانێکی مێژووی لە سنوری هەریر
مێژووی کێڵەکان دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی هاتنی ئاینی ئیسلام بەرزی هەرکێڵێک دوو مەتر زیاترە جۆرەها نەخش و نیگاریان لەسەرە زیاتر لە100 گۆڕی تیایە
شوێنەوارێکی مێژوویە
شوێن گوندی ئامۆکان دەشتی هەریر[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | یەیجی مێژووی هەریر

کاتی تۆمارکردن: 2021-12-06
ناوی تۆمارکار: ڕۆژگار کەرکووکی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 439
گۆڕی ئەحمەدی خانی

2013081100314889198=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

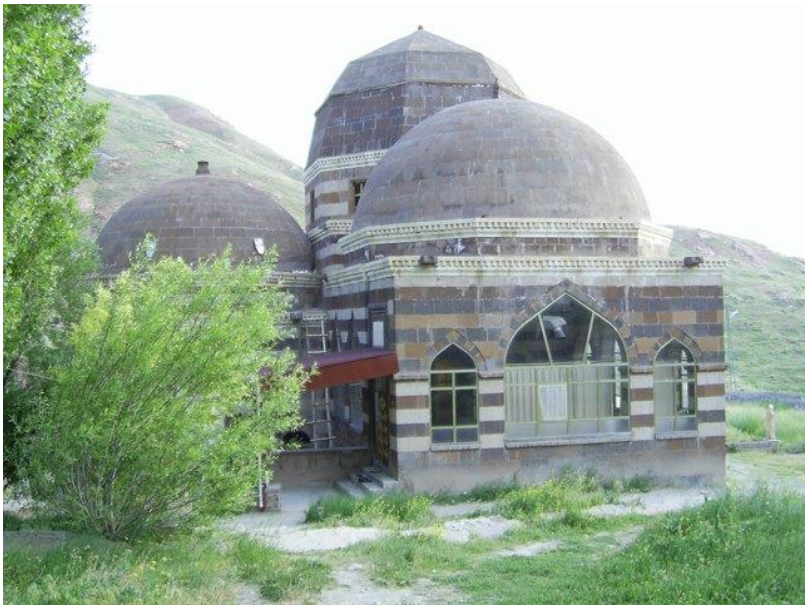

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2013-08-11

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 440

گۆڕی ئەوینداران

2013090523080388911=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

موزەخانەی شوێنەوارناسی زانکۆی پەنسلڤینیای ئەمریکا یەکێک لە ناسراوترین وێنەکانی خۆی بڵاوکردوەتەوە کە لە سایتێکی شوێنەوارناسی ڕۆژهەڵاتی کوردستان گرتویەتی و سەرنجی زۆر کەس بەلای خویدا ڕادەکێشێت و زۆر کەسی سەرسام کردوە.
ساڵی 1972 لەکاتێکدا ئەو شوێنەوارناسانەی لە تەپۆڵکەی حەسەنلوو کە دەکەوێتە 85 کیلومەتری باشوری شاری ورمێ (سەر ڕێگای نەغەدە- شنۆ) خەریکی هەڵکۆڵین بوون دیمەنێکی سەرنجراکێشیان بینی و ئەو دیمەنەیان بە کامێرا تۆمار کرد.
تیمێکی توێژینەوەی هاوبەشی ئێرانی - ئەمریکی بە سەرپەرشتی د. ڕۆبەرت ئێچ دایسۆن لە و تەپۆڵکە مێژوویەدا گلکۆیەکیان هەڵدایەوە کە ئێسک و پروسکی دوو کەسی تێدا بوو کە بە و پەڕی خۆشەویسیەوە باوەشیان بەیەکدا کردبوو.
هەر لە و کاتەوە ئەو گۆڕە بە گۆڕی ئەوینداران ناسراوە کە مێژووەکەی بۆ 3 هەزار ساڵ بەر لە ئێستا دەگەڕێتەوە.
تەپۆڵکەی مێژووی حەسەنلوی ڕۆژهەڵاتی کوردستان مێژووەکەی 1000 بۆ 8 سەد ساڵ دەگەڕێتەوە و کەوتوەتە 7 کیلۆمەتری شاری نەغەدە لە پارێزگای ورمێ لە ڕۆژهەڵاتی کوردوستان.
لە ماڵپەڕی ڕادیۆ نەواوە وەرگیراوە

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن
شار و شارۆچکەکان: نەغەدە
شار و شارۆچکەکان: ورمێ
وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2013-09-05

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 441

گۆڕی پێغەمبەر حزقیال

20150925133616127131=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

گۆڕی پێغەمبەر (حزقیال) دەکەوێتە قەزای ئامێدیەوە، مێژووی گۆڕەکە دەگەڕێتەوە بۆ (700 -500) ساڵ پێش زاین.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

شار و شارۆچکەکان: ئامێدی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2015-09-25

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 442

گۆڕی زەینولعابدین

201009272243039704=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

داقوق

سەرچاوەی وێنە: فەیسبووکی قەیس قەرەداخی

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2010-09-27

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 443
گۆڕی سوڵتان ئیسحاق

201009021337329326=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

رابەری پیرۆزی یارسانەکان - هەورامان

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان
شار و شارۆچکەکان: هەڵەبجە
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
کاتی تۆمارکردن: 2010-09-02
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 444
گۆڕێک بە شیوازی گۆزە لە مۆزەخانەی دهوک
https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20230410214438481240

ئەم پارچە شوێنەوارییە یەکێک لە نموونەکانی گۆڕی سەردەمی کۆنە کە بە شێوازی گۆزە درووست کراوە و لە ئێستادا لە مۆزەخانەی نیشتمانیی دهۆکدا پارێزراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان
سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان: دهۆک
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2023-04-10

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 445

گۆڕێک کە مێژووەکەی بۆ زیاتر لە 2000 ساڵ پێش ئێستا دەگەڕێتەوە، لەسەر قەڵای شێروانە دۆزرایەوە

2015112120033286478=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

دوای لافاوەکەی هەفتەی ڕابردووی سنووری ئیدارەی گەرمیان، گۆڕێک کە مێژووەکەی بۆ زیاتر لە 2000 ساڵ پێش ئێستا دەگەڕێتەوە، لەسەر قەڵای شێروانە دۆزرایەوە.
نەوزاد لەتیف، شوێنەوارناس لە بەڕێوەبەرایەتی شوێنەواری گەرمیان بە خەندانی ڕاگەیاند : لەبەشی باکووری ڕوژئاوی گردی شێروانە، کۆمەڵێک پاشماوەی شوێنەواری دەرکەوتن، کە پێدەچێت بەهۆی بارانبارینەکەی هەفتەی پێشوەوە بێت.
ئاماژەی بەوەشدا، لافاو و باران هەندێک خۆڵی سەر گردەکەی ڕامالیوە و ئە و شوێنەوارانە دەرکەوتوون، وتیشی :
شوێنەوارەکان بریتین لە گۆزەیەک و تابوتێکی شێوە هێلکەیی کە ئێسک و پروسکی کەسێکی تیابووە، لەگەڵ 11 پارچە ئاڵتونی بچووک کە لە چینێکی تەنک دروستکرابوون بۆ مەبەستی جوانکاری بەکارهێنرابوون.
سەبارەت بە مێژووی ئە و شوێنەوارە، وتی : هێشتا بە تەواوەتی نازانرێت مێژووەکەی بۆ کەی دەگەڕێتەوە، بەڵام بەهۆی هەندێ تایبەتمەندی لە شێوازی دروستکردنی گۆزەکان و شێوازی دروستکردنی پارچە ئاڵتونەکان، پێدەچێت بگەڕێتەوە بۆ سەردەمی ئەشکانیەکان لە نێوان ساڵانی 247 پ.ز - 224 ز واتە زیاتر لە دوو هەزار ساڵ پێشتر.
هاوکات ساڵح محەمەد سەمین، جێگری بەڕێوەبەری شوێنەواری گەرمیان، بەخەندانی ڕاگەیاند : دوای چاککردنەوەی گۆڕەکە و دیاریکردنی مێژووەکەیان لەلایەن شوێنەوارناسانمانەوە، لە مۆزەخانەی گەرمیان، نمایشیان دەکەین.
- 2015-11-15

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
شار و شارۆچکەکان: کەلار (گەرمیان)
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی خەندان
کاتی تۆمارکردن: 2015-11-21

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 446

گۆڕێکی شێوە هێلکەیی لە مۆزەخانەی دهۆک

20230420124216483935=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

گۆڕێکی شێوە هێلکەیی کە بە مەبەستی ناشتنی تەرمی منداڵ بە کارهاتووە و ئێستا لە مۆزەخانەی نیشتمانیی دهۆک پارێزراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-04-20

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 447

گۆڕەکانی گۆڕستانە کۆنەکانی دەشتی هەریر هەڵدەدرێنەوە

2018112514135110484 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

تیمێکی نەناسراو لە شەواندا دەستیان کردووە بە هەڵدانەوەی گۆڕەکانی گۆڕستانە کۆنەکانی دەشتی هەریر و زیاتر ئە و گۆڕانە دەستکاری دەکەن کە لای خەڵکی بە پیاو چاک و شێخ ناوزەد دەکرێن.
تیمەکە بە ئامێری هەڵکەندن کارەکە دەکەن و لە چەند ساتێکدا زیاتر لە 20 مەتر زەوی دەکۆڵن و بێ ئەوەی شوێنەواری گڵە هەڵکەندراوەکە دیار بێت بەدوای پارچەشوێنەوار و کەلوپەلی مێژووییدا دەگەڕێن. خەڵکی لە ڕۆژدا دەچن و سەیری شوێنەواری گۆڕەکان دەکەن، یەکێک لەو گۆڕانە زیاتر لە بیست مەتر هەڵکەندراوە، لەکاتێکدا داشۆرانی زەوی کەمتر لە نیو مەتر گڵی لەسەر گۆڕەکە هێشتووەتەوە، ئەوەی لایان سەیرە نازانن گڵی چاڵەکە لە کوێ فڕێ دراوە.
ناوچەکە خاوەن حەوت گۆڕستانی کۆنە، هێمای جۆراوجۆر لەسەر کێلەکان نەخشێنراون و ئاماژەن بۆ پێش پەیدابوونی خوێندن و نووسین لە ناوچەکە.[1]
2018-11-25

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: تێکدانی شوێنەوار
جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان
شار و شارۆچکەکان: هەولێر
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری رووداو - 2018-11-25
کاتی تۆمارکردن: 2018-11-25
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 448

گەرماوی حاجی ساڵح

2012011422111363832=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

گەرماوێکی مێژووی شاری سەقزی ڕۆژهەڵاتی کوردستانە. لە فەرمانگەی میراتی کولتووری و شوێنەوارە مێژوویی‌یەکانی وڵاتی داگیرکەری ئێران تۆمار کراوە.
لە ڕاپۆرتێکدا کە لە پێگەی فەرمی خۆیدا بڵاوی کردووەتەوە (فەرمانگەی میراتی کولتووری و شوێنەوارە مێژوویی‌یەکانی وڵاتی داگیرکەری ئێران) هۆشداری ئەوەی داوە کە گەرماوی مێژووی حاجی ساڵحی سەقز، لە حاڵی فەوتان و لەنێوچوونداییە و ئەگەر بەرپرسانی پەیوەندیدار چارەسەرێکی بۆ نەدۆزنەوە بەزووی هەرەس دەهێنێت.
لە بەشێک لەم ڕاپۆرتەدا هاتووە کە بەهۆی پشتگوێ خستنی ئەم شوێنەوارە مێژوویی‌یە لەلایەن بەرپرسانی فەرمانگەی میراتی کولتووری و هەروەها درووستکردنی کۆمەڵێک باڵەخانە و تەلاری گەورەی بازرگانی لە تەنیشت گەرماوەکەدا، هەنووکە جگە لەوەی کە نما و بەجەوەنی گەرماوی حاجی ساڵح بەتەواوی داپۆشراوە، مەترسی ڕووخان و هەرەس هێنانی ئەم شوێنەوارە مێژوویی و دەگمەنەی شاری سەقز، لە هەموو کاتێک زیاترە. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گەرماو

زمان - شێوەزار: کرمانجیی ناوەڕاست

شار و شارۆچکەکان: سەقز

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] دیارینەکراو | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ناوەندی هەواڵنێری سەقز

کاتی تۆمارکردن: 2012-01-14

ناوی تۆمارکار: هەڤاڵ نەژاد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 449

گەرماوی حاجی سالحی سەقزی

2011010113531521316=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

مێژووی ئەم حەمامە بۆ دەورەی سەفەوییە و زەندییە دەگەڕێتەوە و ئەم شوێنەوارە مێژووییەی شاری سەقز لە ساڵی 1379ی هەتاوییدا بە ژمارەی 2839 و بە فەرمی خرایە ڕیزی شوێنەوارە مێژووییەکانی ئێران و سەبت کرا. لە تایبەتمەندیەکانی ئەم شوێنەوارە دەتوانین ئاماژە بە سەقفی گومەزی، حەوزخانە، تووڵی حەمام، بەکار هێنانی کۆڵەکەی لە بەرد داتاشراوی سێ پارچە بکەین و بە شێوەیێکی گشتی شارەزایان پێیان وایە کە هەموو تایبەتمەندیێکی شێوازی بیناسازی دەورەی سەفەوییەکان لەم حەمامەدا ڕەنگی داوەتەوە.

ئەم شوێنەوارە لە کاتی درووستکردنیەوە تا ساڵی 1354ی هەتاوی وەک حەمامی گشتیی کەڵکی لێ وەرگیراوە، بەڵام لەو کاتەوە تا ساڵی 1373 وەک شوێنی وەرزش و زۆرخانە کەڵکی لێ وەرگیراوە و کۆمەڵێک گۆڕانکاریی نەرێنی و تێکدەرانەی تێدا ئەنجام دراوە. پاشان لە ساڵی 1373وە چۆڵ کراوە و هیچ چەشنە کەڵکێکی لێ وەرنەگیراوە تا ئەو کاتەی کە ڕێکخراوەی میراتی کولتووری کڕیویەتی و ویستوویەتی وەک مۆزەخانەی سەقز کەڵکی لێ وەربگرێت و نۆژەنی بکاتەوە.

لەو کاتەوە تا هەنووکە ئەم ڕێکخراوە کۆمەڵێک گۆڕانکاریی لە حەمامەکەدا ئەنجام داوە بۆ ئەوەی وەک مۆزەخانەیەک ئامادە بکرێت، بەڵام هەندێک کێشە بوەتە هۆی ئەوەی کە نۆژەنکردنەوەی ئەم حەمامە تا ئێستا تەواو نەبێت، کە گرینگترینیان بریتین لە:

1. درووستکردنی چەند باڵەخانە و تەلاری بازرگانی و ئاپارتمان لە تەنیشت ئەم حەمامەدا کە بەرزاییەکەیان لە 20 میتر زیاترە و بوونەتە هۆی ئەوەی کە نما و بەرجەوەنی حەمامەکە، لە دوورەوە دیار نەبێت.
2. حەمامی حاجی سالح لە ساڵی 1381ەوە لە خاوەنەکەی کراوە و بڕیار وابوو وەک مۆزەخانەی کۆمەڵناسیی شاری سەقز کەڵکی لێ وەربگیردرێت، بەڵام تا ئێستا ئەم بڕیارە جێبەجێ نەکراوە و حەمامی ناوبراو وەک زبڵدان و کەلاوەی لێ هاتووە.
3. کۆمەڵێک کێشەی بەرچاو لە شێوازی نۆژەنکردنەوەی حەمامەکەدا بەرچاو ئەکەون کە بریتین لە: داپۆشانی وێنەکان و ئاهەکبڕیەکانی نێو حەمامەکە بە گەچ، بەستنی کونە ڕۆچکەکان، کەڵک وەرگرتن لە وەستاکاری ناشارەزا بە هۆی کەم کردنەوەی تێچووەکان کە لە ئاکامدا سەربانی حەمامەکە بە شێوازێکی نازانستیانە ئاجوورچین کراوە.
4. گومەزی بەشی حەمامە ساردەکە بە 15 میتر بەرزاییەوە، لە شێوازی خۆیدا بێ وێنەیە، بەڵام بە هۆی ئەوەی کە ئەو دووکانانەی کە پێشتر فرۆشراون تا ئێستا نەکراونەتەوە و نەخراونەتەوە سەر حەمامەکە، بەشی ساردی حەمامەکە بە شێوەی دووبەش و نوقسان خۆی ئەنوێنێت و هیچ پلانێکیش لە ئارادا نییە بۆ ئەوەی سەرلەنوێ ئەو دووکانانە بخرێتەوە سەر حەمامەکە.
5. درگای چوونە ژوورەوەی حەمامەکەش ئێستا وەک وێترین و وەنەدی دووکانەکانی دەوروبەر کەڵکی لێ وەردەگیردرێت و ئەمە سەلمێنەری ئەو ڕاستییەیە کە بە داخەوە ساڵی جارێکیش کەس سەر بەم حەمامە مێژووییەدا ناکات.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵیەڕی سەقز

کاتی تۆمارکردن: 2011-01-01

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 450

گەرماوی سورەت، کۆنترین گەرماوی سلێمانی

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20231229225217540525

گەرماوی سورەت، کۆنترین گەرماوی سلێمانییە. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گەرماو

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2023-12-29
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 451

گەرماوی موفتی

20240225084212554784=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئەم گەرماوە دەکەوێتە گەڕەکی (سابوونکەران)ی شاری سلێمانی و لەلایەن بنەماڵەی (بابان)ەکانەوە لە کۆتایی ساڵی 1788 درووستکراوە. ئەم گەرماوە لە ئێستادا (2024) هێشتا لەلایەن خەڵکی شارەکەوە بەکاردەهێندرێت و زیندووە. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گەرماو

دەیە: 80کان (80-89)

سەدە: سەدەی 18 (1700-1799)

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2024-02-25

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 452
گەرماوی میرزا ڕەسوڵ
2014010119501886952=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: مەهاباد
وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان
کاتی تۆمارکردن: 2014-01-01
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 453

گەلی ئازیکەندی بندیانان

20220903130931431796=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

گەلی ئازیکەندی بندیانان

گەلیێکی گەورەیە بەلای با شوری چیای قەرەچوغ پێشتر گوندی ئازیکەندی لێبووە (کاولە ئازیکەند)، بە بەهاران شوێنێکی خۆشە، بنەداری دارەبەن و شەواشینک و بەرالووکی تێداماوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گوند

شار و شارۆچکەکان: مەخموور

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] پەرتووک | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | کەندووێك لە زانیاری دەربارەی دەشتەکییەکانی هەولێر، کۆکردنەوە و ئامادەکردنی، عەباس نادر قادر، چاپی یەکەم، ساڵی2022، لاپەڕە (120) .

کاتی تۆمارکردن: 2022-09-03

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 454
لالش

201001040053143078=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

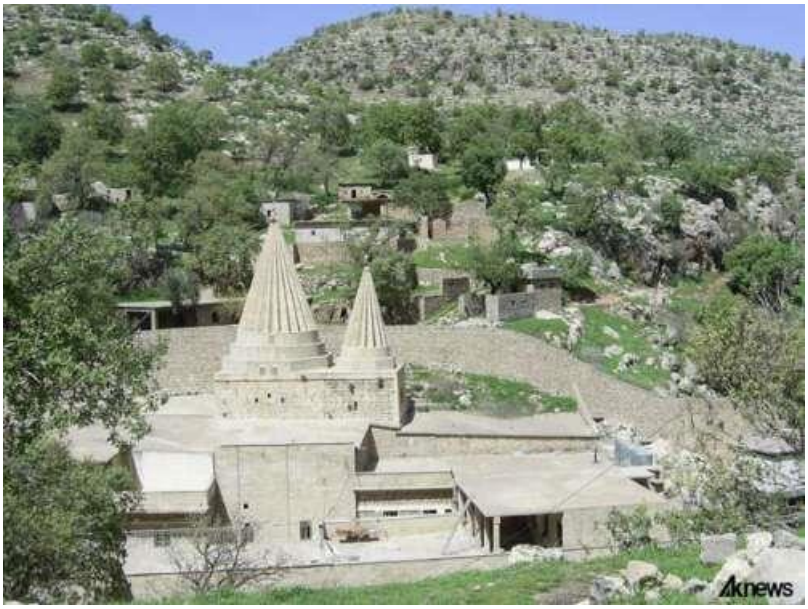

شوێنی پیرۆزی یەزیدییەکان

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: دهۆک
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
کاتی تۆمارکردن: 2010-01-04
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 455

لوولە کێشی ئاوی سەردەمی مادەکان چەند هەزار ساڵێک پێش زاین

2015120614231112842 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

دۆزینەوەی لوولەکێشی ئاو لە یەکێک لە باڵەخانەکانی مادەکان لە ناوچەی لورستانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان 2000 ساڵ پێش ئێستا، کە دەست ڕەنگینی و ڕووی شارستانی مادەکان پیشاندەدات لە هونەری بیناسازی و ئەندازیاری و تەلارسازیدا.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: خانوو

شار و شارۆچکەکان: ئیلام

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2015-12-06

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 456

لە باکووری کوردستان شوێنەوارێکی هەزار و 500 ساڵی دۆزرایەوە

2017062323025714042 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

لە شارۆچکەیەکی باکووری کوردستان مۆزایکێک دۆزرایەوە مێژووەکەی بۆ هەزار و 500 ساڵ لەمەوبەر دەگەڕێتەوە.
مەهمەت داغ، جووتیارێکی باکووری کوردستانە و لەمیانی کێڵانی پارچە زەوییەکەی خۆی لە شارۆچکەی بەسنی سەر بە سەمسور، پارچە شوێنەوارێکی دۆزیوەتەوە کە درێژییەکەی چوار مەترە و هێما و نووسینی جۆراوجۆری لەسەرە.
ئەو جووتیارە دەستبەجێ بەڕێوەبەرایەتیی مۆزەخانەی لە دۆزینەوەی کەلەپوورێکی وەها ئاگادارکردووەتەوە.
بەپێی توێژینەوەی سەرەتایی کە لەلایەن شوێنەوارناسانی سەر بە بەڕێوەبەرایەتیی مۆزەخانەوە ئەنجامدراوە، مۆزایکەکە تەمەنی هەزار و 500 ساڵە و بۆ سەردەمی ڕۆمەکان دەگەڕێتەوە.
هاوکات بەڕێوەبەرایەتیی مۆزەخانە بڕیاری داوە کاری ورد لەسەر شوێنەوارەکە بکات.
رووداو
2017-06-23

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی رووداو - 2017-06-23

کاتی تۆمارکردن: 2017-06-23

ناوی تۆمارکار: ئەڤین ئیبراهیم فەتاح

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 457

لە بنگرد کەسانی نەناسراو گۆڕێکی مێژووی کۆن هەڵدەدەنەوە

20181023110651100044=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

دواڕۆژ، محەمەد مستەفا

لە ماوەی دوو ڕۆژی ڕابردوو لە گوندی ناودەشتی سنوری شارەدێی بنگردی شارۆچکەی دوکان، گۆڕێکی مێژووپی کۆنی ئیسلامی هەڵدەدرێتەوە، خەڵکی ناوچەکە گومان دەکەن هەڵدانەوەی ئەو گۆڕە بەمەبەستی گەڕان و دۆزینەوەی پارچەی شوێنەواری بوبێت و بەڕێوبەری ناحیەی بنگردیش دەڵێت: لەسەر هەڵدانەوەی ئەو گۆڕە ئاسایشی ناحییەکە دەستی کردووە بە لێکۆڵینەوەی وورد.

ئەو گۆڕە بۆ گوندنشینانی سنورەکە شوێنێکی پیرۆز بووە و ڕۆژانە خەڵک سەردانی کردووە

عومەر حسێن ئەنجومەنی گوندی ناودەشت بە دواڕۆژی ڕاگەیاند: گۆڕی شێخ کۆرپە، یەکێکە لە ناوچە شوێنەواریە گرنگەکان کە پیرۆزی و تایبەتمەندی خۆی هەیە لای دانیشتوانی گوندەکانی بناری ئاسۆس و ڕۆژانە هاوڵاتیان سەردانی ئەو گۆڕەیان دەکرد، بەڵام بە داخەوە لە ماوەی 2 ڕۆژی ڕابردوو لە لایەن چەند کەسێکی نەناسراوە گۆڕەکە هەڵدراوەتەوە.

وتیشی: ئەوان گومان دەکەن ئەو کەسانە بە مەبەستی دۆزینەوە و دەرهێنانی پارچەی شوێنەواری و گەڕان بۆ دۆزینەوەی پەیکەری مۆمیاکراو و گۆڕەکەیان هەڵدابێتەوە، بەڵام لە ڕاستیدا ئەو گۆڕە هیچ ئاسەوارێکی مێژووپی تێدانیە و تەنیا گۆڕێکی ئیسلامی سەردەمی کۆنە.

لە ڕێگای هەڵکەندی چاڵێکی قوڵەوە ڕووفاتی گۆڕەکە هەڵدراوەتەوە

عەلی قادر چالاکوانی شوێنەواری و بەرپرسی ڕێکخراوی دینکا بۆ پاراستنی ناوچە شوێنەواریەکان بە دواڕۆژی ڕاگەیاند: گۆڕی شێخ کۆرپە یەکێکە لەناوچە شوێنەواریە گرنگ و بەناوبانگەکانی بناری ئاسۆس، مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی هاتنی سوپای ئیسلام بۆ سنورەکە لانیکەم تەمەنی ئەو گۆڕە هەزار ساڵ دەبێت، هەڵدانەوەی ئەو گۆڕە لە کاتێکدایە کە چەندین ناوچەی تری شوێنەواری لە سنوری بناری ئاسۆس و دەڤەر بیتوێن و پشدەر ڕووبەڕوی هەمان جۆرە هێرش بوونەتەوە.

عەلی قادر ئەوەشی ووت گۆڕەکە بە جۆرێک هەڵدراوەتەوە کە تا سەر ئیسک و پروسکی ڕووفاتی ناو گۆڕەکە دەرکەوتووە، کارکەش لە ڕێگای هەڵکەندنی چاڵێکی قوڵەوە ئەنجام دراوە. بەڵام ڕووفاتی ئیسک و پروسکی گۆڕەکە لە جێگای خۆی ماوە، مەبەستیش لەم کارە بۆ دۆزینەوەی پارچەی شوێنەواری بەهادار بووە، بەداخەوە بەهۆی کەمتەرخەمی حکومەت دەیان نمونەیان لەبەر دەستە بە بەڵگەوە کە ناوچەی شوێنەواری گرنگ لەناوچون و حکومەتی هەرێم و فەرمانگەکانی شوێنەوار گرنگیان پێ نەداوە

ئاسایشی ناحیەی بنگرد دەستی کردووە بە لێکۆڵینەوە

محەمەد عەبولڕەحمان بەڕێوبەری ناحیەی بنگرد بە دواڕۆژی ڕاگەیاند: لەگەڵ بیستنی هەواڵی هەڵدانەوەی ئەو گۆڕە، بەیانی ئەمڕۆ سێشەممە 23ی تشرینی یەکەم لیژنەیەک لە ئاسایشی ناحیەکە سەردانی ئەو گوندەیان کردووە و دەستیان کردووە بە

لێکۆڵینەوەی وورد لەسەر دۆزینەوەی ئەنجامدەرانی ئەو کارە و لێکۆڵینەوەش بەردەوامە.[1]
2018-10-23

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان

شار و شارۆچکەکان: دوکان

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری دواڕۆژ - 2018-10-23

کاتی تۆمارکردن: 2018-10-23

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 458

لە چیای پیرەمەگرون شوێنەوارێکی مێژویی دەدۆزرێتەوە

2017041108452581466=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

دوارۆژ: هاوڕێ دوکانی

بە قەدپاڵی چیای پیرەمەگرون-ی سنووری پارێزگای سلێمانی-یەوە، شوێنەوارێکی مێژووبی دەدۆزرێتەوە کە بەوتەی شارەزایانی ئاسەوار مێژووەکەی بۆ دوو هەزار و 500 ساڵ لەمەوبەر دەگەڕێتەوە.

سیروان سەرحەد بەڕێوەبەری ناحیەی پیرەمەگرون، بە دوارۆژی ڕاگەیاند:سەردانی ئەو شوێنەمان لە شاخی پیرەمەگرون کردووە کە وەک شوێنەوارێکی مێژووبی دەرکەوتووە و لە ڕێگەی بەڕێوەبەرایەتی شوێنەواری سلێمانیەوە تیمێکی پسپۆری ئەڵمانی و بریتانی کاری سەرەتاییان تێداکردووە و بەپێی وتەی ئەوان، وادەردەکەوێت مێژووەکەی بگەڕێتەوە بۆ 2500 ساڵ پێش ئێستا کە پارسەکان دەسەڵاتداری ئەو سنوورە بوون.

بەڕێوەبەری ناحیەی پیرەمەگرون ئاماژەی بۆ ئەوەشکرد کە ئەم شوێنە لە چەند پلیکانەیەک و هەیکەلێکی داتاشراوی مرۆڤ پێکهاتووە، جگە لەوە تیمەکە چەندین گۆزە و سەرەڕملیان دۆزیوەتەوە ڕادەستی بەڕێوەبەرایەتی شوێنەواری سلێمانییان کردووە.

دوای گەڕانەوەیان بۆ وڵاتی ئەڵمانیا و بریتانیا، جارێکی تر تیمەکە دەگەڕێنەوە و بە فەڕمی ئەو شوێنە دەناسێنن و وەک شوێنەوارێکی گرنگی مێژووبی لای حکومەتی هەرێمی کوردستان تۆماری دەکەن.

2017-04-10

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی دوارۆژ - 2017-04-10

کاتی تۆمارکردن: 2017-04-11

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 459

لە حەسکێف سەدان ئەشکەوتی مێژووپی 5 نهۆمی دۆزرانەوە

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=2018072621012773633

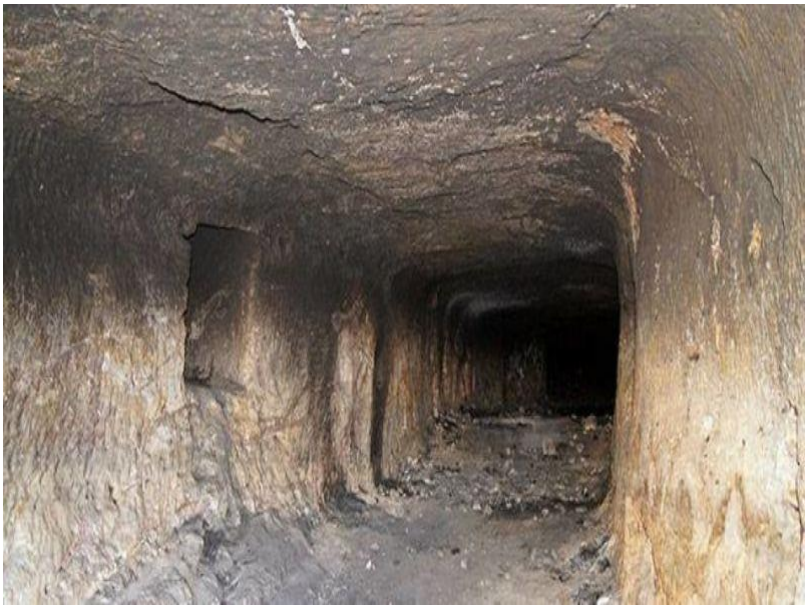

دەوڵەتی تورکیا ئەمە 50 ساڵە سەرقاڵی دروستکردنی بەندانی ئیلسووە لەسەر چەمی فورات، بەڵام ئەو بەنداوە دەبێتە هۆی ئەوەی ئاسەواری مێژووپی حەسکیف، کە بۆ 12 هەزار دەگەڕێتەوە، لەناوبچێت و بکەوێتە ژێر ئاوەوە.
لە میانەی کارکردن لە بەنداوەکەدا چەندین ئەشکەوتی مێژووپی دۆزراونەتەوە، کە لەژێر خاکدا بوون و هەردەچێ ئاسەواری زیاتر ئاشکرا دەبێت.
ئەو ئەشکەوتانە کە بە هەزاران ساڵە لەژێر خۆڵدا ماوەتەوە، سەرەرای هەموو ناڕەزایەتییەکان لە هەمبەر دروستکردی ئەو بەنداوە، بەڵام بەرپرسانی تورکیا درێژە بەکارەکەیان دەدەن و ئەو ئاسەوارە مێژوویيە دەخەنە ژێر ئاو.[1]
2018-07-26

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت

وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری ئەی ئێن ئێف نیوز - 2018-07-26

کاتی تۆمارکردن: 2018-07-26

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 460

لە خانەقای بیارە سەدان کتێبی دەستنووسی 200 ساڵ پێش ئێستا هەیە

2018052809445410409 1=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

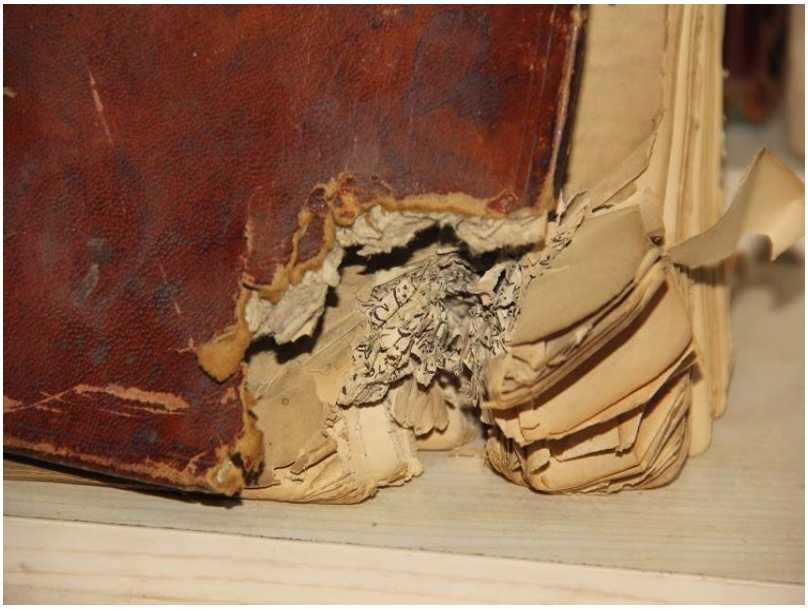

ڕۆژنیوز، جیهاد هەورامی

کتێبە دەستنووسەکانی خانەقای بیارە کە مێژووەکەیان بۆ نزیکەی 200 ساڵ پێش ئێستا دەگەڕێتەوە، مەترسی لەناوچونیان لەسەرە و بەڕێوەبەری خانەقاکەش دەڵێت: بۆ پارێزگاری کردن لێیان لە هەوڵی دروستکردنی گەنجینەیەکی گەورەداین.

خانەقا و خوێندنگای بیارە لە ساڵی 1885 لە ناوچەی هەورامانی سەر بە پارێزگای هەڵەبجە لەسەردەستی شێخ عومەر شێخ زیائەدین نەقشبەندی دروستکراوە، وێڕای دەوڵەمەندی بە سەدان کتێبی چاپی نوێ، خاوەنی نزیکەی هەزار کتێبی دەستنوسی کۆنە، کە تاوەکو ئێستا پارێزگاریان لێکراوە و هەوڵی هێشتنەوەیان دراوە.

سەرەڕای تێپەڕبوونی زیاتر لە دوو سەدە بەسەر نووسینی سەدان کتێبی ئایینی و زانستی و شەرعی و هاتنی چەندین ڕووداوی نەخوازراو بەسەر ناوچەکەدا، بەڵام ئەو کتێبانە ماون و بەهۆی لەچاپ نەدانەوە و لەبەرنەگرتنەوەیان مەترسی لەناوچوونیان لەسەرە.

کتێبەکان دەستنووسی زانایانی ئایینی و بواری زانستیی لە هەر چوار پارچەی کوردستان و چەند وڵاتێکی ئیسلامییە و بە هەر سێ زمانی کوردی و فارسی و عەرەبی نوسراون و لەکاتی دروستبوونی خانەقاکە بە شێوەی وەقف (بەخشین) نێردراون بۆ کتێبخانەی خانەقاکە.

لەو کتێبانە سود بۆ دوانزە وانەی زانستی و شەرعی وەرگیراوە و بە فێرخوازان وتراوەتەوە و چەندین کەسایەتی ناوداری کورد و کوردستانیش لەم خانەقایە هەڵکەوتوون کە ئەو زانستانەیان وەرگرتوە.

سەرپەرشتیاری خانەقای بیارەش بەناوی مەلا فاخر محەمەد شەقڵاوەیی، بۆ ڕۆژنیوز وتی: ماوەیەک پێش ئێستا بە هەوڵی بەڕێوەبەری گشتی کتێبخانەکانی سلێمانی و بەمەبەستی زیاتر پارێزگاری لێکردن لەو دەستنووسانە زیاتر لە 400 کتێبیان برد بۆ کتێبخانەی گشتی سلێمانی و لە شوێنێکی زۆر باش هەڵیان گرتووە و پارێزگاری لێ دەکەن.

وتیشی: هەرچەند داواشمان لێ کردن کە هیچ نەبێت لەو کتێبانە نوسخەیەک لەچاپ بدەینەوە بۆ ئەوەی سودیان لێ وەرگرین بۆ زۆرترین فێرخواز، بەڵام بەبیانوی کۆنی و دابەزینی کوالیتی ئەوراقەکان ئەو داوایەمان سەری نەگرت.

لەماوەی ساڵانی ڕابردووش بەهۆی چەندین بارودۆخی ناهەموار کە بەسەر ناوچەکە هاتووە، بەتایبەت لەکاتی بوونی گروپێکی توندڕەوی ئەنسارولئیسلام، دەرگای خانەقا داخراوە و زیانیان بە هەندێک لەو کتێبانە گەیاندووە، هەروەها چۆڵکردنی گوندەکانی هەورامان لەلایەن ڕژێمی بەعسەوە لە هاوڵاتیانەکەی، لەو کاتەشدا زیان بەو کتێبانە گەیەندراوە.

سەرپەرشتیاری خانەقای بیارە، دەشڵێت: ئێستا لە هەوڵی ئەوەداین کە لەناو خانەقای بیارە گەنجینە و کۆگایەکی تایبەت بە هەڵگرتنی ئەو کتێبە دەستنوسانە دروستبکەین و وەک میراتێکی کلتوری و ڕۆشنبیری تایبەت بە ناوچەکە بیانپارێزین، کە ئەمەش تەنها هەوڵی خۆمانە و هیچ لایەنێکی حکومی و حزبی هاوکاریمان ناکات.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
شار و شارۆچکەکان: بیارە (هەورامان)
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری ڕۆژنیوز - 2018-05-28
کاتی تۆمارکردن: 2018-05-28
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 461

لە دهۆک 100 تابلۆی شوێنەواری دۆزراونەتەوە

20180521101657104037=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

لە پارێزگای دهۆک شوێنەوارێکی گرنگی مێژوویی لە گرێ باستکێ لەلایەن تیمێکی شوێنەوارناسانی کوردی - ئەڵمانی دەدۆزرێتەوە، بەگوتەی بەڕێوەبەری شوێنەواری پارێزگای دهۆک، دۆزینەوەی ئەو شوێنەوارانە دەبێتە ڕاستکردنەوەیەک بۆ مێژووی کوردستان.

ناسر عەلی، بەڕێوەبەری نووسینگەی ڕووداو لە دهۆک ڕایگەیاند: لە 50 ساڵی ڕابردوودا لەسەر ئاستی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست، ئەمە یەکەمجارە ناوچەیەکی وا گەورەی شوێنەواری بدۆزرێتەوە. لە ماوەی 3 ساڵی ڕابردوودا تیمێکی کوردی - ئەڵمانی کە نزیکەی 60 کەس دەبوون، لێکۆڵینەوەیان لەو ناوچەیە کردووە.

ناسر ئەحمەد قاسم، بەڕێوەبەری شوێنەواری پارێزگای دهۆک لەبارەی گرنگی شوێنە شوێنەوارییەکە بە ڕووداوی ڕاگەیاند: ئەو شوێنە شوێنەوارییە یەکێک لە شوێنە هەرە گرنگەکانە، شوێنەواری مێژۆتامیایە.

زیاتر لە 100 تابلۆ لە ناوچە شوێنەوارییەکە دۆزراونەتەوە. ناسر ئەحمەد گوتی: ماوەی 3 ساڵە تیمێکی کوردی - ئەڵمانیمان بە سەرۆکایەتی خۆم و د.پیتەر فلتسنەر پێکهێناوە و کاری لێکۆڵینەوە لە گرە دەکەین. خۆشبەختانە لە ساڵی ڕابردووەوە زیاتر لە 100 تابلۆ دۆزراونەتەوە، سەرجەمیان بە خەتی بزماری لەسەریان نووسرابووە، دۆزینەوەی ئەو تابلۆیانەش کە چەندین تابلۆن مێژووی کورد و کوردستان لە ناوچەکە دەردەخەن و دەبنە ڕاستکردنەوەیەک بۆ مێژووی کوردستان.

بڕیارە کاژێر 11:00ی ئەمڕۆ دووشەممە 21-5-2018، لە مۆزەخانەی دهۆکی نیشتمانی سەرجەم تابلۆکان بۆ دەزگاکانی ڕاگەیاندن نمایشبکرێن.[1]

2018-05-21

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری ڕووداو - 21-05-2018

کاتی تۆمارکردن: 21-05-2018

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 462

لە دوو گۆڕەستاندا مردووناشتن قەدەغە دەکرێت

2014061622372976708=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

خەندان - هەردی حەسەن

هەردوو گۆڕەستان پیرۆتەسوری مەرگە و گردی لۆتەر، مردووناشتن تێیاندا قەدەغەکرا بەهۆی ئەوەی خراونەتە لیستی شوێنەوارە مێژوویەکانی پارێزگای سلێمانی یەوە.

بەڕێوەبەرایەتی شوێنەواری سلێمانی بڕیاریدا بەقەدەغەکردنی ناشتنی مردوو لە هەردوو گۆڕەستانی (پیرۆتەسوری مەرگە و گردی لۆتەر) و لە ڕێی بەڕێوەبەری ناحیەی بنگردەوە دانیشتوانی گوندی مەرگە و لۆتەر لە و بڕیارە ئاگادارکرانەوە.

حسێن مەحمود، بەڕێوەبەری ناحیەی بنگرد تایبەت بەخەندان ڕایگەیاند، هۆکاری ئەم بڕیارە دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی کە ئەم دوو گۆڕەستانە شوێنەواری مێژوویی زۆر کۆنیان تێدایە لە ناوچەکەدا ئێستا ئەم دوو گۆڕەستانە خراونەتە سەرنەخشەی مێژووی شوێنەواری سلێمانی، وتیشی: بڕیارەکە بۆ پاراستنی ناوچە شوێنەواریەکانی دەڤەرەکەمانە تا بەدووربن لە دەست تێوەردانی خەڵکی، بۆیە مامۆستایانی ئاینی و خەڵکی ناوچەکەمان لەم بڕیارە ئاگادار کردۆتەوە.

بەڕێوەبەری ناحیەی بنگرد ئاماژەی بەوەشکرد لە بری ئە و جێگایانە، شارەوانی بنگرد جێی شیاوو گونجاوی بۆ گۆڕستانی ئە و دوو گونده دیاری دەکات، بەمەرجێک ناوچەی کشتوکاڵی نەبن و گوندنیشینان ڕەزامەند بن لە سەر ئە و جێگایە وەک گۆڕستان.

ناوبراو ئەوەشی خستە ڕوو کە لە سنوری ناحیەی بنگردوو گوندەکانی دەوروبەری 10 ناوچەی شوێنەواری مێژویی گرنگ بوونی هەیە، پێویستە هەموولایەک هاوکاربن لە پاراستنی ئە و جێگە شوێنەواریانە، وتیشی: ڕێکخراوێکی شوێنەواری فەرەنسی سەردانی ناوچەکەمانی کردووە بۆ ڕوپێوی کردن و دیاری کردنی ئە و شوێنەوارەکانی دەڤەری مەرگە.

ناحیەی بنگرد لە ڕووی ئیداریەوە سەربە قەزای دوکانە لە پارێزگای سلێمانی ژمارەی گوندەکانی ئە و ناحیەیە 56 گوندە کە ناوچەکە بەگشتی بە دەڤەری مەرگە ناسراوە و لە ڕووی مێژووی یەوە ناوچەیەکی مێژویی گرنگە کە لەئێستادا 10 جێگەی شوێنەواری گرنگی دیاری کراوی هەیە، مێژووی بەشێک لە گوندەکان و ئە و جێگە ئاساریانە بۆ پێش هاتنی ئاینی ئیسلام دەگەڕێتەوە کە ئەوکاتە فەروح پاشا لە و ناوچەدا حکومداری کردووە.

- 2014-06-16

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

:QR Code

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵیەڕی خەندان

کاتی تۆمارکردن: 2014-06-16

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 463

لە دەشتی بتوێن ئاسەواری بینایەک و چەند کەلوپەلێکی مێژووپی دۆزرانەوە

2015102420210886389=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

لە دەشتی بتوێنی سەر بەقەزای ڕانیە ئاسەواری بینایەکی گەورە و چەند کەلوپەلێکی مێژووی دۆزرایەوە، کە مێژووەکەیان دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی ئاشوریەکان.

بارزان بایز، بەڕێوەبەری بەڕێوبەرایەتی شوێنەواری ڕاپەڕین بە خەندانی ڕاگەیاند: دوای ئەوەی تیمێکی شوێنەوارناسی لە زانکۆی کۆبنهاگنی دانیمارک هاتنە دەڤەرەکەمان ماوەی 3 ساڵە و بە چەند قۆناغێک و بە هەماهەنگی کاری پشکنینمان بۆ چەند ناوچەیەکمان ئەنجام داوە، لە ئەنجامدا لە (گردی باب و کوڕ)ی دەشتی بیتوێن، ئاسەواری بیانایەکی گەورەی مێژوویمان دۆزیوەتەوە.

وتیشی: لە هەمان شوێندا چەندین کەلوپەلێکی بەکار هاتووی زۆر بەنرخ دۆزرانەتەوە کە مێژووەکەیان دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی (کاک کۆلسیک)ی سۆمەرییەکان، واتا 3100 بۆ 4000 ساڵ پێش زاین، وەتا ئێستاش کاری پشکنین تێیدا بەردەوامە.

بەڕێوبەری شوێنەواری ڕاپەڕین ئاماژەی بەوەشکرد: بەڕێوەبەرایەتیەکەمان لە ئێستادا لەگەڵ 3 تیمی شوێنەواری وڵاتانی بیانی و 1 تیمی فەرەنسی کەکاری ڕوپێوی کردنە، کار بۆ پشکنینی ناوچە شوێنەواریەکان دەکەین کە لە سنووری ئێمەدا زیاتر لە 300 شوێنەواری مێژووی بونیان هەیە، کە بەشێکیان لە سەر نەخشەی شوێنەواری عێراق ناویان تۆمار کراوە.

دەڤەری ڕاپەڕین یەکێکە لە دەڤەرە بەرفراوانەکانی باشوری کوردستان لە سنوری پارێزگای سلێمانی کە زیاتر لە 300 ناوچەی شوێنەواری بوونیان هەیە، کە تا ئێستا و بەشێکی زۆریان کاری پشکنینان و ڕووپێویان بۆ ئەنجام نەدراوە و نەخراونەتە سەر نەخشەی شوێنەواری کوردستان و عێراق.

- 2015-10-24

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

شار و شارۆچکەکان: ڕانیە (ڕاپەڕین)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی خەندان

کاتی تۆمارکردن: 2015-10-24

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 464

لە ناوچەی هەورامان گۆڕێکی سێ هەزار ساڵە دۆزرایەوە

2016010818445593497=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

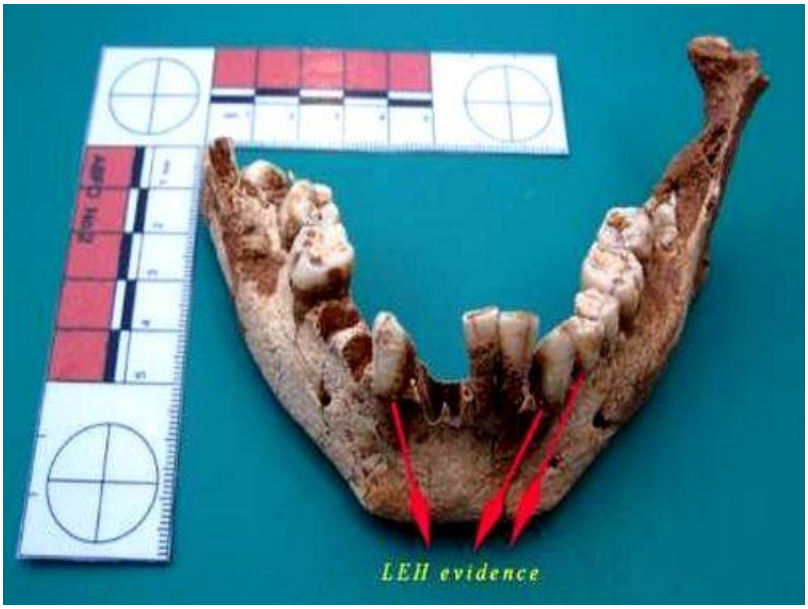

ئاژانسی کوردپا: لە گوندی ڕەواری سەر بە شاری سەوڵاوا، گۆڕێک دۆزراوەتەوە کە ئێسک و پرووسکی هەشت کەسی تێدا بووە و مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ سێ هەزار ساڵ پێش ئێستا.
هەواڵە بڵاوکراوەکان، باس لە دۆزینەوەی گۆڕێک لە نزیک گوندی ڕەوار سەر بە شاری سەوڵاوا دەکەن کە تەمەنی دەگەڕێتەوە بۆ سێ هەزار ساڵ پێش لە ئێستا و هەشت ئێسکە پەیکەری تێدابووە کە دەگەڕێنەوە بۆ دەورانی چاخی ئاسن.
بە وتەی شوێنەوارناسان، لە ددانەکانی یەکێک لەو 8 کەسەدا کە تەمەنی لە نێوان 16 هەتا 20 ساڵان بووە، بەپێی بەڵگەکان نەخۆشینی هایپوپلازی کە تایبەت بە مینای ددانە، بەدی کراوە.
یەکێک لە هۆکارە ژینگەییەکان کە کارێگەریی هەیە لەسەر سەرهەڵدانی ئەو نەخۆشینە، کەمبوونی دانەوێڵە لەسیستمی خۆراکدایە کە دەبێتە هۆی کەمبوونی ئامینۆئەسیدی چەوری پێویست، لە لەشی مرۆڤدا.
بە وتەی کارناسانی دێرینەناسی، لەو گۆڕەدا بەشێکی زۆر ددانی مرۆڤ دۆزراوەتەوە کە بەپێی لێکۆڵینەوەکان سەبارەت بە تەندروستیی جیسمی و بارودۆخی خۆراک، خەڵکانی چاخی ئاسنی ناوچەی هەورامان نیشان دەدات.
شایانی باسە، لە چەند حەوتووی ڕابردووشدا، شوێنەوارناسان لە یەکێک لە ئەشکەوتەکانی دەوروبەری ڕووباری سیروان، چەند ئێسکێکی مرۆڤیان دۆزییەوە کە مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ 7هەزار ساڵ بەر لە ئێستا.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2016-01-08

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 465

لە هەرێمی کوردستان زێدەڕۆیی کراوەتە سەر 67 شوێنەوار

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20201101210656389587

ڕامیار جەوهەر، بەڕێوەبەری ڕاگەیاندنی شوێنەواری هەرێمی کوردستان ڕایگەیاند، تاوەکو ئێستا 67 ناوچەی شوێنەواری لە هەرێمی کوردستان زێدەڕۆییان کراوەتەسەر، زێدەڕۆییەکەش زۆربەی لەلایەن هاونیشتمانیان بووە، بەشێک لەو پێگانەش لەلایەن کۆمپانیاکان و کەسانی دەسترۆیشتوو بووە، بەڵام مەرج نییە هەموو زێدەڕۆییەکان بەئەنقەست کرابن.
بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی شوێنەوار نۆ بەڕێوەبەرایەتی لە هەولێر، سلێمانی، دهۆک، هەڵەبجە، گەرمیان، ڕاپەڕین، سۆران، زاخۆ، ئاکرێ و دوو فەرمانگەی شوێنەواریان لە قەزاکانی کۆیە و مێرگەسۆر هەیە، بەپێی ڕاپۆرتی ئەو بەڕێوەبەرایەتییانە، ئامارەکان بەمشێوەیەن:
- لە سنووری پارێزگای سلێمانی و هەڵەبجە و ئیدارەی ڕاپەڕین 45 ناوچەی شوێنەواری زێدەڕۆییان کراوەتەسەر
- ئیدارەی گەرمیان 14 ناوچەی شوێنەواری زێدەڕۆییان کراوەتەسەر
- هەولێر و سۆران 6 ناوچەی شوێنەواری زێدەڕۆییان کراوەتەسەر
- دهۆک و زاخۆ و ئاکرێ 2 ناوچەی شوێنەواری زێدەڕۆییان کراوەتەسەر
زێدەڕۆییەکانیش بە گوتەی، ڕامیار جەوهەر، بریتین لە تەلبەندکردن، بەکارهێنان بۆ کشتوکاڵ و کێڵان و باخ کردن لەسەری، دروستکردنی حەوزی ماسی، هەڵکەندن، تێکدان بە شۆفڵ، هەڵکەندن و دانانی بورج لەسەر شوێنەکان.
تاوەکو ئێستا لە هەرێمی کوردستان هیچ یاسایەکی شوێنەوار نییە، بەڕێوەبەری ڕاگەیاندنی شوێنەواری هەرێمی کوردستان دەڵێت: تاوەکو ئێستا یاسای ژمارە 59ی ساڵی 1936ی عێراق کە یاسایەکی زۆر کۆنە لە هەرێمی کوردستان جێبەجێ دەکرێت، بۆیە بە هاوئاهەنگی لەگەڵ لیژنەی شارەوانی و گەشتوگوزار لە پەرلەمانی کوردستان پرۆژەیاسای شوێنەوارمان دارێژراوە و د. زێدان ڕەشید، ئەندامی لیژنەکە ڕەشنووسەکەی ئامادەکردووە و خوێندنەوەی یەکەمیشی بۆ کراوە، بەهیواین بەزووترین کات خوێندنەوەی دووەمی بۆ بکرێت و پەسەند بکرێت.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری ڕووداو - 2020-09-22

کاتی تۆمارکردن: 2020-11-01

ناوی تۆمارکار: بەناز جۆڵا

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 466

لە کوردستانی کەونارا، نیشتمان وەکوو دایک ڕێزی لێگیراوە

2022082012190142924 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ژمارەیەک شوێنەواری مێژووبی و پەیکەرۆک (پەیکەری زۆر بچووک) لە ئەورووپا و ئاسیا و بەتایبەت لە کوردستان دۆزراونەتەوە، کە ئەو ڕاستییەمان بۆ ئاشکرا دەکەن؛ کورد و ژمارەیەکی دیکە لە گەلانی جیهان، هەزاران ساڵ بەر لەئێستا، باوەڕیان بە (دایکە خواوەندەکان) یان (دایک– یەزدان)ەکان هەبووە. ئەم دایکەخواوەندانە هێمای زاوزێ بوون، بۆیە لە شێوەی پەیکەرەکانیاندا مەمک، زێ و زگیان گەورە نەخشێنراوە. ژمارەیەک پەیکەرۆک لەسەر بەرد و شفرەی ئاژەڵان هەڵکەنراون، کە دەموچاویان دیار نییە و گرنگیی بە هێمای ژنانەییان دراوە، وەکوو زاوزێ و شیردان، کە لای مرۆڤی ئەو سەردەمە پیرۆز و گرنگ بوون.

ئاناهیتا، یەکێک لە ناسراوترین ئەو خاتوونەخواوەندانەیە، لە کوردستان ڕێزی لێ گیراوە و لەسەر بەردەنووسەکان نەخشی هەڵکەنراوە و پەرەستگەی بۆ دروست کراوە. وشەی (ئاناهیتا) لە دوو وشەی (ئا) یان (ئانا) و (هیتا) پێکهاتووە. (ئا) یان (ئانا) بە مانای (نا) دێ و پێشگرێکە بۆ ڕەتکردنەوە. وشەی (هیتا) بە مانای (پیس) و (چەپەڵ) ە، بۆیە مانای ئاناهیتا دەبێتە پاک و بێ گەرد و هێمایە بۆ خاتوونەخوای ئاوە خاوێن و پاکەکان.

ئاناهیتا لە کوردستانی کەونارا، یەکێک لە خۆشەویسترین و ناسراوترین خاتوونەخواکانی ئایینی زەردەشتی بوو. پاسەوانی ئاو و ڕووبارەکان بووە، وەکوو یەکێک لە توخمە سەرەکییەکانی سروشت و ئاوەدانی، هێمای زاوزێ و خۆشەویستی و ئەڤین بووە. لە کوردستانی ئەو سەردەمەدا ژمارەیەک نەخش و پەیکەری بۆ دروست کراوە، وەکوو بەردەنووسی تاقۆسان، کە تێیدا خەسرەوپەرویز شای ساسانی لەنێوان ئەهورامەزدا و ئاناهیتا ڕاوەستاوە. لەم بەردەنووسەدا ئاناهیتا لای ڕاستی شای ساسانییەکان وەستاوە و تاجێکی هاوشێوەی ئەهورامەزدای لەسەرە، بە دەستێکی بازنەی فەڕ و شکۆی یەزدانی گرتووە و بە دەستەکەی دیکەی گۆزەیەکی گرتووە، کە ئاوی لێ دەڕژێ، کە هێمایە بۆ خواوەندی ئاو و ڕووبارەکان و گرنگیی ئاو بۆ کورد ئاشکرا دەکا، کە لەمێژە (ئاو ئاوەدانییە) بووە بە پەندی سەرزاریان. لە شاری کەنگاوەری ڕۆژهەڵاتی کوردستانیش، بوونی

پەرەستگەی ئاناهیتا، مەزنی و شکۆی ئەم خاتوونەخوایەمان لە بیر و هزری مرۆڤی کوردی ئەو سەردەمەدا بۆ ئاشکرا دەکات. مێژووی پەرستن و ڕێزگرتنی ئەو خاتوونەخواوەندانە بۆ ئەو سەردەمە دەگەڕێتەوە، کە بە سەردەمی دایکسالاری ناسراوە، کە دایک لە سەنتەری کۆمەڵگە و پیاو لە پلەی دووەمدا بووە. بەگوێرەی بەڵگە مێژوویەکان، پەرستنی دایکەخواوەندەکان، کۆنترین نەریتی ئایینزایی گەلانی جیهان بووە و هەندێ لە شوێنەوارناسەکان پێیان وایە؛ ئەم نەریتە ئایینییە، لە ڕۆژاوای ئاسیا و دەشتەکانی باشووری ڕووسیا دەستی پێکردووە و لەگەڵ کۆچی گەلانی ئاسیایی بۆ ئەورووپا گوازراوەتەوە. لۆیس هێنری مۆرگان و ژمارەیەک لە توێژەران و شوێنەوارناسان لەو بڕوایەدان؛ لەناو کۆمەڵگە سەرەتاییەکانی مرۆڤایەتی بەگشتی، دایکسالاری بەسەر کۆمەڵگەدا زاڵ بووە، منداڵان ناو و ناسناوی خۆیان لە دایکیانەوە بە میرات پێگەیشتووە و دواتر باوک و باوکسالاری باڵی بەسەر کۆمەڵگەکاندا کێشاوە.

یەکەمین دۆزینەوە شوێنەوارییەکانی دایکە خواوەندەکان بۆ هەڵکۆڵینەکانی ناوچەی شووش، (یەکێک لە کۆنترین شارە مێژوویەکانی جیهان و شاری گرنگی ئیلامییەکان) و تەپۆڵکەی سەراو لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان دەگەڕێتەوە، کە پەیکەرۆکی ژنێک دۆزراوەتەوە، مێژووی بۆ شەش هەزار ساڵ بەر لە زایین دەگەڕێتەوە. لە ناوچەی چغازەنبیلی نزیک لە پایتەختی ئیلامییەکانیش، خاتوونەخوای (کریریشە) دۆزراوەتەوە، کە دایکەخواوەندی سەرەکی و گەورەی سەردەمی ئیلامییەکانە. ئەم پەیکەرە لە بەرزترین شوێنی پەرەستگەکە هەڵکەنراوە و گرنگترین ڕۆڵی زاوزێ بووە.

لە زەین و دەروونی گەلانی ئەو سەردەمەدا، بەتایبەت لە بیر و هزری مرۆڤی کور، د کە زیاترین شوێنەواری دایکە خواوەندەکان لە جوگرافیای کوردستان دۆزراونەتەوە؛ هێزی ئافراندن و بەدنیاهێنان، شیاوی بەرزترین پلەی پەرستن، ستایش و ڕێزگرتن بووە، بۆیە زەوی و خاک و نیشتمان وەکوو دایک سەیری کراوە، چونکە خاوەن هێزی بەدنیاهێنانی گیاو گوڵ و شینبوونی سروشت بووە.

بۆ مرۆڤی کورد، زەوی و دایک وەکوو سەرچاوەی بەدنیاهێنان ڕێزیان ل ێدەگیرا، وەکوو دایک و ڕەگەزی مێینە سەیری زەوی و سروشتیان کردووە. لە کوردستانی ئەو سەردەمەدا، زەوی، سروشت و نیشتمان، تەنیا سەرچاوەی ژیان و بوونی مرۆڤ بووە، بۆیە بە دایکی خۆیان دەزانی. لەسەردەمی دایکەخواوەندەکان، بۆ مرۆڤی کورد؛ دایک و نیشتمان لە یەک ئاستدا بوون، بۆیە ژینگەپەرستی و نیشتمانپەروەری و ڕێزگرتن لە خاک، بەشێکی گرنگ بوون لە بیروباوەڕ و ئایینی کۆنی باو و باپیرانمان.

ئەم بابەتە لە لایەن عەزیز موڕادی نووسراوە

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو

شار و شارۆچکەکان: ئیلام

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری پاسنیوز - 2022-08-20

کاتی تۆمارکردن: 2022-08-20

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 467

لەشارێکی ڕۆژهەڵات کۆنترین ئاسەواری مێژویی دۆزرایەوە

2015102821212986421=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ڕۆژنیوز. شرام هەورامی

لەشاری سەردەشتی ڕۆژهەڵاتی کوردستان، لەلایەن شوێنەوار ناسانەوە، شوێنەوارێکی مێژویی دۆزرایەوە کە مێژووەکەی بۆ شەش هەزار ساڵ پێش زاین دەگەڕێتەوە. هاوکات سەرەڕای هەبونی دەیان شوێنەوار لە ناوچەکەدا، بەڵام تائێستا هیچ مۆزەخانەیەک لە شاری سەردەشت بونی نیە و ئاسەوارەکانیش بۆ دەرەوەی کوردستان دەگوازرێنەوە.

بەگوێرەی ئەو زانیاریانەی لە ناوەندە مێژوییەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستانەوە دەست ڕۆژنیوز کەوتون، ئەوە خراوەتەروو: ماوەی چەند ڕۆژێکە لەلایەن تیمێکی شوێنەوارناسی و هەڵکۆڵینی ئاسەوار لە پێنج ناوچەکانی (نیسک ئاوێ، بریسوێ، باڵان، باخێ و برزیلێ)ی سەر بەشاری سەردەشت دەستکراوە بە هەڵکۆڵینی چەند شوێنەوارێکی مێژویی.

ئەوەش زانراوە کە 30 پشکێنەر لە هەڵکۆڵینی شوێنە مێژوییەکانی ناوچەکە توانیویانە چەندین کەرەستەی مێژویی بدۆزنەوە کە مێژووەکەیان بۆ شەش هەزار ساڵ پێش زاین دەگەڕێتەوە، ئەوەش ئەوە دەسەلمێنێت ژیان لە چاخی نوێی بەردیندا لەو ناچانە هەبوە و ئەوەش بوەتە جێگەی گرنگی پێدانی زیاتری ئاسەوارناسانی ئێرانی.

هەر لە زانیاریەکاندا ئەوەشخراوەتە ڕوو کە بڕیارە لە درێژەی گەڕان و پشکنیەکانیاندا ئەو تیمە چەندین توێژی دیکەش هەڵبدەنەوە، هاوکات ئەو کەلوپەلانەی کە لەوێ دەدۆزرێنەوە بە مەبەستی توێژینەوەی زیاتر، بۆ مۆزەخانەی ئورمیە دەگوازرێنەوە.

دۆزینەوەی ئەو شوێنەوارە مێژوییە گرنگانە لە شاری سەردەشت لە کاتیکدایە کە سەرەڕای هەبونی چەندین شوێنەواری گرنگ و بەناوبانگ، بەڵام تائێستا ئەو شارە مۆزەخانیەکی تێدانیە و زۆربەی ئاسەوارە مێژوییەکانی ئەو شارە بۆ دەرەوەی کوردستان دەگوازرێنەوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

شار و شارۆچکەکان: سەردەشت

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2015-10-28
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 468

مافوورێکی بەدەست چنراوی دێرین

20231221180424539117=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

مافوورێکی بەدەست چنراوی دێرینی کوردی، وێنەی پاڵەوانی کورد -ڕۆستەمی زاڵ-ی لەسەرە.
مێژووی فەرشەکە دەگەڕێتەوە بۆ سەرەتای سەدەی بیستەم. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەی 20 (1900-1999)

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | عربي - Arabic | تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان؛ فەیسبووک؛ پەیجی (الأرشيف الكردي) ڕۆژی 2023-12-18

کاتی تۆمارکردن: 2023-12-21

ناوی تۆمارکار: زریان سەرچناری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 469

ماڵی ئەحمەد بەگی میرزا محەمەد ئەمین بەگ

2022010422071340042 1=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ماڵی ئەحمەد بەگی میرزا محەمەد ئەمین بەگ
تەمەنی ئەم خانووە(240) ساڵە، لە لیستی شوێنەوارەکانی فەرمانگەی شوێنەواری کۆیە، بەناوی ماڵی(ماڵی ئەحمەد بەگی میرزا محەمەد ئەمین بەگ) تۆمارکراوە، لەگەڕەکی(قەڵات)ی کۆیەیە، وێنەکە فۆتۆگرافەری شوێنەوارناسی(شەماڵ ئەحمەد) گرتویەتی.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: خانوو

دەیە: 60ەکان (60-69)

سەدە: سەدەی 19 (1800-1899)

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - ئاراس ئیلنجاغی
کاتی تۆمارکردن: 2022-01-04
ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 470
ماڵی پاشا
2015020919564684740=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن
شار و شارۆچکەکان: هەڵەبجە
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان
کاتی تۆمارکردن: 2015-02-09
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 471

ماڵی جەمیل پاشا

2014042314163775942=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ماڵی جەمیل پاشا لە ساڵی 1887 بۆ 1889 لەلایەن جەمیل پاشا دروستکراوە، بەڵام بەهۆی ئاوارەبوونی بنەماڵەی جەمیل پاشا، ئەو کۆشکە بەشێکی زۆری وێران بوو بوو، پاش گەڕانەوەی بنەماڵەکەیان شارەوانی گەورەی ئامەد دەستیکرد بە نۆژەنکردنەوەی ماڵەکە و دوای 3 ساڵ کارکردن، ئێوارەی دوێنێ سێشەممە بە فەرمی ماڵەکە کرایەوە.
لە مەڕاسیمی کردنەوەی ماڵی جەمیل پاشا، هاوسەرۆکانی شارەوانی گەورەی ئامەد و سیاسەتمەدار و نوسەر و کەسایەتی ناسراو و بنەماڵەی جەمیل پاشا ئامادەبوون.
لە وتارێکدا نەجات جەمیل ئۆغلو، نەوەی جەمیل پاشا وتی؛ ئەگەر باپیرم لە ژیاندا بوایە و ئەو پرۆژەیەی دیتبا، دڵنیام زۆر خۆشحاڵ دەبوو.
نەجات جەمیل ئۆغلو کە لە ڕابردوودا سەرۆکی شارەوانی بووە لە ئامەد، دەستخۆشی لە شارەوانی گەورەی ئامەد کرد بۆ نۆژەنکردنەوەی ماڵی جەمیل پاشا.
ماڵی جەمیل پاشا، دەکەوێتە ناوچەی سوری ئامەد و لە کۆڵانە دێرینەکانی شارەکەدایە، ئەو ماڵە لەلایەن شارەوانی گەورەی ئامەد سەرپەرشتی دەکرێت و دەکرێتە گەورەترین مۆزەخانە لە شاری ئامەد.
خەندان - شاسوار مامە – ئامەد
- 2014-04-23

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن
شار و شارۆچکەکان: ئامەد
وڵات: باکووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی خەندان
کاتی تۆمارکردن: 2014-04-23
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 472

ماڵی حاجی ئەحمەدی پیرۆز - قوتابخانەی زەهرای کچان

2012100321085773386=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

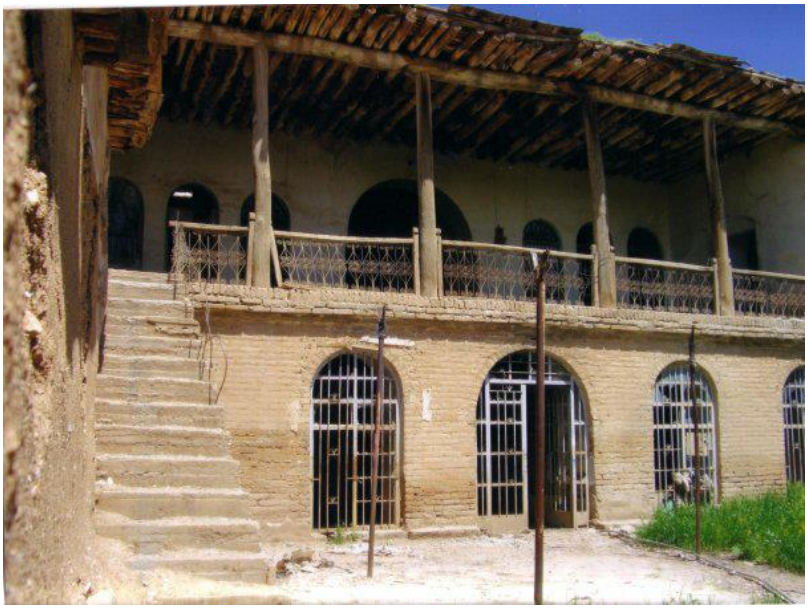

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2012-10-03

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 473
ماڵی حاجی عوسمان ڕەشید چاوڕەش
2013052620014978440=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت
شار و شارۆچکەکان: سلێمانی
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان
کاتی تۆمارکردن: 2013-05-26
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 474

ماڵی ساڵحی کەلەپور

20180426125441103850=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ماڵەکەی ساڵحی کەلەپوردا، 10 هەزار کەلوپەلی کەلەپوریی هەیە، بێ ئەوەی یەک پارچەیان دووبارە بێت، بەمەس بووە بە یەکەمین ماڵی کەلەپوریی ناحکومیی.
ساڵح محەمەد-ی تەمەن 64 ساڵ ئەو هاوڵاتییەیە، کە خۆشەویستی بۆ کۆکردنەوەی پارچەی کەلەپوریی ماوەی 43 ساڵە ماڵێکی بە ناوی (ماڵێ ساڵحی کەلەپور) لە ناوەڕاستی بازاڕی شارۆچکەی کەلاری ناوەندی ئیدارەی گەرمیان لە ژێر زەمینێکدا داناوە و خەڵک لە ناوخۆی گەرمیان و دەرەوەی گەرمیان و هەندێک لە شار و شارۆچکەکانی کوردستانەوە دێن بۆ بینینی.
ماڵی کەلەپوری ساڵح ساڵی 1975 دروستکراوە و دوای پرۆسەی ئەنفال لە ساڵی 1988 ئەم ماڵە ڕووی لە فراوان بوون کردووە، لەکوردستاندا یەکەم و گەورەترین ماڵی کەلەپوری ناحکومیە، کە زیاتر لە 10 هەزار پارچەی کۆنی کلتوری و کەلەپوری تێدایە، کە کەلوپەلی پارچەکانی تری کوردستان و بەشێک لە وڵاتانی دیکەی تێدایە، هەروەها پارچەی وای تێدایە لە جیهاندا وێنەی نیە و هیچ پارچەیەکی تێدا دووبارە نیە.
لەماڵەکەی ساڵحدا، کتریبەکی ئاو گەرمکردن هەیە 240 پیاڵە ئاو دەگرێت و پێنج کیلۆ و نیو قورسە و 1200 ساڵ تەمەنی دەبێت و وێنەی سەعید شیرازی لەسەر نەخشێنراوە، تفەنگی شەڕەکانی سەردەمی شێخ سەعیدی پیران و قازی محەمەد یش لەو ماڵەدا هەیە.
هەروەها، مەنجەڵ هەیە حەوت سەر ئاژەڵی تێدا جێدەبێتەوە لەکاتی لێنانی خواردندا، زیاتر لە 50 کیلۆ قورسە و خواردنی نزیکەی 300 کەسی تێدا جێگادەبێتەوە.
هەر لە ماڵەدا مۆرێک هەیە مێژووەکەی بۆ 2800 ساڵ پێش ئێستا دەگەڕێتەوە، سکەی پارەی ساسانی و ڕۆمانی و عەباسی و فەرهادی تێدایە، هەروەها کتێبێکی تێدایە کە مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ 800 ساڵ پێش ئێستا.
هەروەها، خەنجەر و بڕنەو و بێشکە و دەوار و چیخ-ی تێدایە، کڵاو زەڕ و هەیاسە و کەمەرەی تایبەت بە بووک، سێ پاو و دەسک و هاوەن تایبەت بە کونجی و خورما و قاپ و چرا و تەزبیح و سەماوەر و تەلەفزیون وجاجم و فەرشی تێداهەیە و هیچ پارچەیەک لە پارچەکانی ئەم ماڵە کەلەپورە تێدا نیە تەمەنی 100 ساڵ کەمتر بێت، پارچە هەیە، کە تەمەنی دوو تا چوار هەزار ساڵ تێدایە.
ساڵح محەمەد، بە کرێی خانوو و ئەو مووچەیەی وەری دەگرێت، ئەو کەلوپەلانە دەکرێت و وەک خۆی باسیکرد، تەنانەت پارەی بۆ کڕینی ئۆتۆمبێل کۆکردووەتەوە، بەڵام لە خۆشەویستیی بۆ کەلوپەلی کۆن، ئۆتۆمبێلەکەی نەکڕیوە و پارەکەی بۆ کڕینی چەند پارچەیەکی دیکەی کەلەپەوریی خەرج کردووە.
ماڵە کەلەپوریەکە، زیاتر لە 12 ساڵە لەژێر زەمینێکدایە، چەندین جار داوای لە حکومەتی هەرێم و وەزارەتی ڕۆشنبیری و بەشێک لەبەرپرسانی حزبی و حکومی کردووە بۆ ئەوەی هۆڵێک یا مۆزەخانەیەکی تایبەتی بۆ دروست بکەن تا ئەم کەلوپەلە کەلەپوریانە لەناو نەچێت، بەڵام هاوکاریان نەکردووە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

شار و شارۆچکەکان: کەلار (گەرمیان)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری ڕۆژنیوز - 2018-04-26

کاتی تۆمارکردن: 2018-04-26

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 475

ماڵی سمایل ئاغای غەغوری لە کۆیە

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20220111155608401172

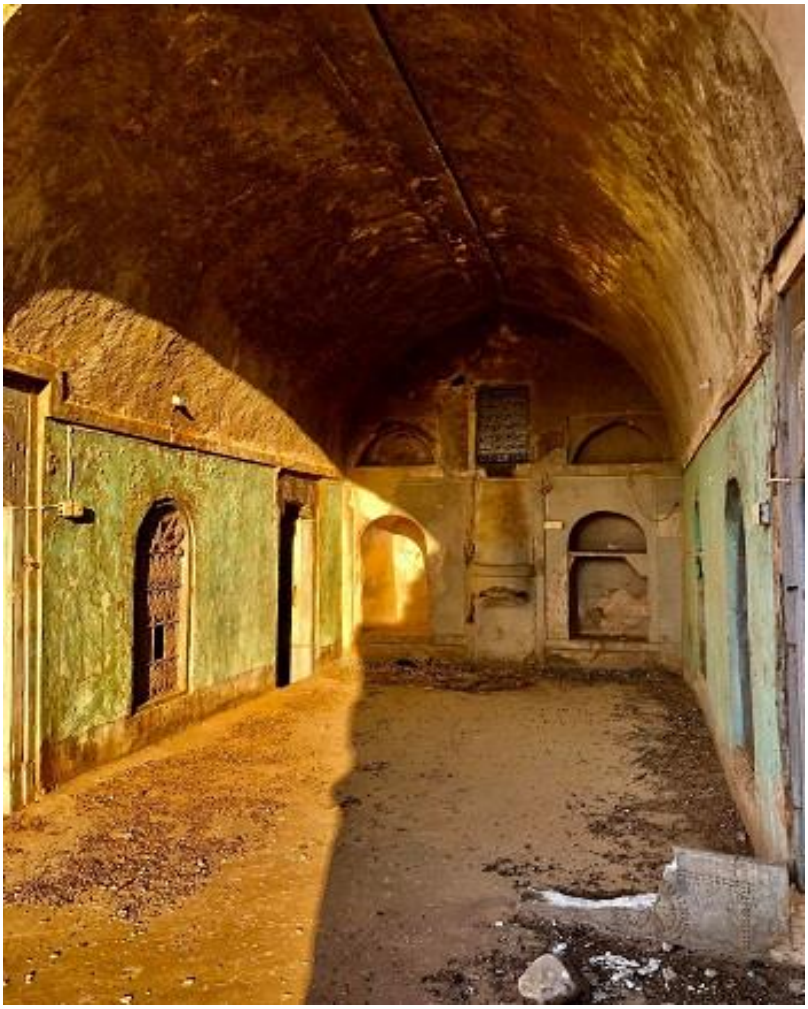

ماڵی سمایل ئاغای غەغوری لە کۆیە

ئەم خانووە ماڵی(سمایل ئاغای غەفوری)یە، لە کۆیە، دەکەوێتە گەڕەکی(قەڵات)ی ساڵی دروستکردنی(1415)ی کۆچی یە، وێنەکە فۆتۆگرافەری شوێنەوارناسی(شەماڵ ئەحمەد) گرتویەتی، پاشکۆیەکەی بەردێکە بەفارسی لەسەری نوسراوە(پیرۆزت بێت ئەم کۆشکە بەرزە، شوێنی خۆشی و زەیی و دڵگەشی و نوێژ بۆ خوا و پەرستش).[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: خانوو

سەدە: سەدەی 20 (1900-1999)

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئەم وێنەیە بەتایبەتی لەلایەن (شەماڵ ئەحمەد)ەوە لە ڕۆژی 2022-01-11 بۆ کوردیپێدیا نێردراوە

کاتی تۆمارکردن: 2022-01-11

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 476

ماڵی سۆفی کەریم سەراج

2014091811337116147=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ماڵی سۆفی کەریم: یەکێک لە بینا کەلەپوری و مێژوویەکانی سلێمانی و مێژووی دروست کردنی دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی 1890، بیناکە لەئێستادا بەبڕی 447 ملیۆن دینار کاری نۆژەنکردنەوەی لەسەر دەکرێت نزیکەی 60%ی کارەکانی تەواو بووە.
- 2014-09-18

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: خانوو

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵیەڕی خەندان

کاتی تۆمارکردن: 2014-09-18

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 477

ماڵی شێخ مەحمودی حەفید

2010102516002110238=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

سلێمانی

سەرچاوەی وێنە: فەیسبووکی قەیس قەرەداخی

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2010-10-25

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 478

ماڵی عەلی مام شێخە

2014091811350811615 0=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

یەکێکە لە بینا کۆنەکانی سلێمانی ساڵی 1920 بونیاد نراوەو لەسەر بودجەی پارێزگا بەبڕی 500 ملیون دینار لەلایەن شوێنەواری سلێمانییەوە نۆژەن دەکرێتەوە.

- 2014-09-18

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵیەڕی خەندان

کاتی تۆمارکردن: 2014-09-18

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 479

ماڵی میرێکی بابان لە گەرمیان

2014102915412877852=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کۆشک

شار و شارۆچکەکان: کەلار (گەرمیان)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2014-10-29

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 480

ماڵی مەلا عەبدولکەریمی مودەڕیس لەگەڕەکی حاجی حان لە سلێمانی، پێش ئەوەی بچێتە بەغدا، مەلا عەبدولکەریم و خێزانەکەی،لەم خانوەدا ژیاوە

2015030812094766875=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2015-03-08

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 481

ماڵی مەلای گەورەی کۆیە

2022010422124240042 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ماڵی مەلای گەورەی کۆیە
ماڵی زانای پایەبەرزی کورد(مەلا محەمەدی کوڕی حاجی مەلا عەبدوڵڵای جەلیزادەیە) ساڵی(1876) لە کۆیە لەدایکبووە، تەمەنی خانووەکە(200) ساڵە، لە لیستی شوێنەوارەکانی فەرمانگەی شوێنەواری کۆیە، بەناوی ماڵی(مەلای گەورەی کۆیە) تۆمارکراوە، دەکەوێتە گەڕەکی(بایزاغا)ی کۆیە، وێنەکە فۆتۆگرافەری شوێنەوارناسی(شەماڵ ئەحمەد) گرتویەتی.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	خانوو
دەیە:	80کان (80-89)
سەدە:	سەدەی 19 (1800-1899)
شار و شارۆچکەکان:	کۆیە
وڵات:	باشووری کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - ئاراس ئیلنجاغی
کاتی تۆمارکردن: 2022-01-04
ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 482

ماڵی ڕەسوڵ ئاغای حەوێزی

20220105171011400479=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ماڵی ڕەسوڵ ئاغای حەوێزی
بەداخەوە ئەم کۆشکە ڕووخاوە، تەمەنی(200) ساڵە، لە لیستی شوێنەوارەکانی فەرمانگەی شوێنەواری کۆیە، بەناوی کۆشکی(ماڵی ڕەسوڵ ئاغای حەوێزی) تۆمارکراوە، دەکەوێتە گەڕەکی(قەڵات)ی کۆیە، وێنەکە فۆتۆگرافەری شوێنەوارناسی(شەماڵ ئەحمەد) گرتویەتی.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	خان
دەیە:	80کان (80-89)
سەدە:	سەدەی 19 (1800-1899)
شار و شارۆچکەکان:	کۆیە
وڵات:	باشووری کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - ئاراس ئیلنجاغی
کاتی تۆمارکردن: 2022-01-05
ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 483

ماڵی ڕەشید عوسمان چاوەیش

2014091811343311614 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ماڵی ڕەشید عوسمان چاوەیش: یەکێکە لە بینا کۆنەکانی سلێمانی و لەساڵی 1885 لەسەر ڕووبەری 1000 مەتر دووجا لەسەر دەستی وەستای کورد و فارس و تورک بونیاد نراوە، پاشان بیناکە لەکاتی هاتنی ئینگلیزەمان بۆ سلێمانی کراوە بە نەخۆشخانەو بە یەکەم نەخۆشخانەی سلێمانی دادەنرێت، بیناکە لەئێستادا لەسەر بودجەی پارێزگا بەنزیکەی 700 ملیون دینار نۆژەن دەکرێتەوەو کاری نۆژەنکردنەوەکەش بەرەو پێشچوونی باشی بەخۆیەوە دیووەو بڕیارە بەهاری ئایندە سەرجەم کارەکانی نۆژەنکردنەوەکە تەواو بکرێت.

- 2014-09-18

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی خەندان

کاتی تۆمارکردن: 2014-09-18

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 484

ماڵی کەریمی ئەلەکە لە سلێمانی

2013030311351480509=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2013-03-03

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 485

ماڵی ڕەوف سەراف

2014091811340211614 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ماڵی ڕەوف سەراف: بینایەکە دەکەوێتە گەڕەکی سابونکەرانی سلێمانی و مێژووی دروستکردنی دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی 1932، کارەکانی نۆژەنکردنەوەی ئەو بینایەش لە کۆتایی نزیک بووەتەوە و بڕیارە وەک هۆتێلێکی کەلەپوری لە لایەن بەڕێوەبەرایەتی شوێنەواری سلێمانییەوە سودی لێ وەربگیرێت.

- 2014-09-18

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: خانوو

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵیەڕی خەندان

کاتی تۆمارکردن: 2014-09-18

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 486

مزگەوتی جامع لە شاری ورمێ

2016032316165213090 7=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

مزگەوتی جامعلە شەقامی ئیقبال و لە ناوەڕاستی بازاری کۆنی شاری ورمێ هەڵکەوتووە و بە یەکێک لە بینا مێژوویییەکانی ئەو شارە دێتە ئەژمار. بینای ئەو مزگەوتە پێشتر ئاورگە بووە و دوای هاتنی عەرەب لە سەدەی حەوتەمدا کراوەتە مزگەوت.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا

شار و شارۆچکەکان: ورمێ

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2016-03-23

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 487

مزگەوتی حاجی حان

2014103111013211706 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2014-10-31

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 488
مزگەوتی حەمامیان لە شاری بۆکان

2023061612413249905 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

مزگەوتی حەمامیان لە شاری بۆکان، 1910ی زایینی.
مزگەوتی حەمامیان و پاشماوەی قوتابخانەیەکی کۆن، بەشێک لە پۆلەکانی تا ئێستا وەک خۆیان ماون، دەکەوێتە گوندی حەمامیان، 3 کیلۆمەتر لە شاری بۆکان لە ناوچەی موکریان، ڕۆژهەڵاتی کوردستان. مزگەوتی حەمامیان لە ساڵی 1910ی زایینی واتە پێش جەنگی جیهانی یەکەم درووستکراوە. دامەزرێنەرەکەی (مەحمود ئاغا ئیلخانیزادە) ، یەکێکە لە پیاوانی بنەماڵەی ناسراوی کورد ئێلخانی. مزگەوتی حەمامیان لە شێوەی چوارگۆشە درووستکراوە و ئەو کەرەستانەی کە لە درووستکردنیدا بەکارهێنراون پێکهاتبوون لە تێکەڵەیەک لە بەردی تەخت لە کانەکانی دەوروبەری و خشت و دار گوێز. بناغەی مزگەوتی حەمامیان لە قوڵایی 20 مەتر درووستکراوە، بە مەبەستی بەرەنگاربوونەوەی بوومەلەرزە و لافاو. ئەم مزگەوتە بە یەکدەنگی ستوونەکانی لەگەڵ سەقفی مزگەوتەکە دەناسرێتەوە. وە لەسەر سەقفی مزگەوتی تاکە قوبە، بەرگێکی دوو چین بە شێوەیەکی ڕەسەن درووست کراوە، و بە خشتی چوارگۆشە و نیگارکێشانی سەوزە ڕازاوەتەوە. لە تەنیشت مزگەوتی حەمامیانەوە، پاشماوەی قوتابخانەیەکی کۆن هەیە، بەشێک لە پۆلەکانی هێشتا وەک خۆیان ماون و بە دووری 30 مەتر لە دیوی باکووری ڕۆژاوای قوتابخانەکەوە، دەستنوێژخانەیەک هەیە. لێرەوە ڕوونە کە قوتابخانەکە بۆ خوێندکارانی زانستە ئایینیەکان بووە. وە لە دەرگای چوونە ژوورەوەی مزگەوتەکە هۆڵێکی چوار ستوونی بە سەکۆیەکی تاڕادەیەک کوورت درووستکرابوو، کە بۆ ڕێوڕەسمی تایبەت یان بۆ پەروەردەکردنی پرسەی مردووانی گوندەکە بەکاردەهێنرا، سەقفی هۆڵەکە بە دار شوتی داپۆشراوە، و ستوونەکانی بە شێوازی نەریتی کوردی بنیات نراون. دەرگایەکی بچووک هۆڵەکە بە حەوشەی سەرەکی مزگەوتەکەوە دەبەستێتەوە. قوبەی مزگەوتەکە بەشێوەیەکی پلەبەندی درووستکراوە، وە وەک باقی بەشەکانی مزگەوتەکە وایە کە بە خشتی نەخشێنراو ڕازێنراونەتەوە. لە چوار لای مزگەوتەکە، چوار تاوەری خشتی لەژێر سەقفەکەدا هەیە. میحرابی مزگەوتەکە دەکەوێتە نێوان دوو پەنجەرە و لە قوڵایی میحرابەکەدا پەنجەرەیەکی بچووکی دیکە دانراوە. دیواری مزگەوتەکە بە خشت ڕازاوەتەوە.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: مزگەوت
دەیە: 90دەکان (90-99)
سەدە: سەدەی 20 (1900-1999)
شار و شارۆچکەکان: بۆکان
وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | Translated from Arabic to Kurdish by Kurdipedia - Vejen Kişto
[2] تۆڕی کۆمەڵایەتی | عربي - Arabic | Social Media; Facebook; Page (تاریخ کورد و حضارة کوردستان)
کاتی تۆمارکردن: 2023-06-16
ناوی تۆمارکار: ڤەژەن کشتۆ

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 489

مزگەوتی خادم سوجادە

20220208235616404388=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

مزگەوتی خادم سوجادە نالی و سالم و مەولانای نەقشبەندی لەم مزگەوتە دەرسیان خوێندووە.
مزگەوتی بنەماڵەی خادم سوجادە و باپیرانی شاعیر (زەینەب خان) ناسراو بە کچە کورد و شاعیری نەتەوەیی (دڵدارە)، لەم مزگەوتەدا نالی و سالم و مەولانا خالیدی نەقشبەندی دەرسیان خوێندووە. ڕۆژگارێک ئەم مزگەوتەی بنەماڵەی (خادم سوجادە) لە کۆیە وەک ئەکادیمیایەکی گەورە بووە لە کوردستان، جاران مزگەوتێکی گەورە بووە، بەڵام بەداخەوە لەماوەی ڕۆژگارو نەمانی ئەم خانەوادە گەورەو کورد پەروەرە تەجاوزاتی زۆری کراوەتە سەرو بەحاڵەحاڵ ماوەتەوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: مزگەوت

سەدە: سەدەی 20 (1900-1999)

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | پەیجی شاری کۆیە

کاتی تۆمارکردن: 2022-02-08

ناوی تۆمارکار: ڕۆژگار کەرکووکی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 490

مزگەوتی خانەقای مەحوی

2014103111002377859=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

کە دەکەوێتە ناوجەرگەی شاری سلێمانیەوە، لە ساڵی 1891دروستکراوە و ئێستا 125 ساڵ بەسەر دروستکردنیدا تێپەڕیوە، لەکۆتایی سەدەی نۆزدەهەمدا لەلایەن سوڵتان عەبدولحەمیدی دوهەمەوە بەخشرا بەمەلا محەمەدی مەلا عوسمانی باڵخی (مەحوی)

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2014-10-31

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 491
مزگەوتی دانیاڵ پێغەمبەر
2010121211483312531=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

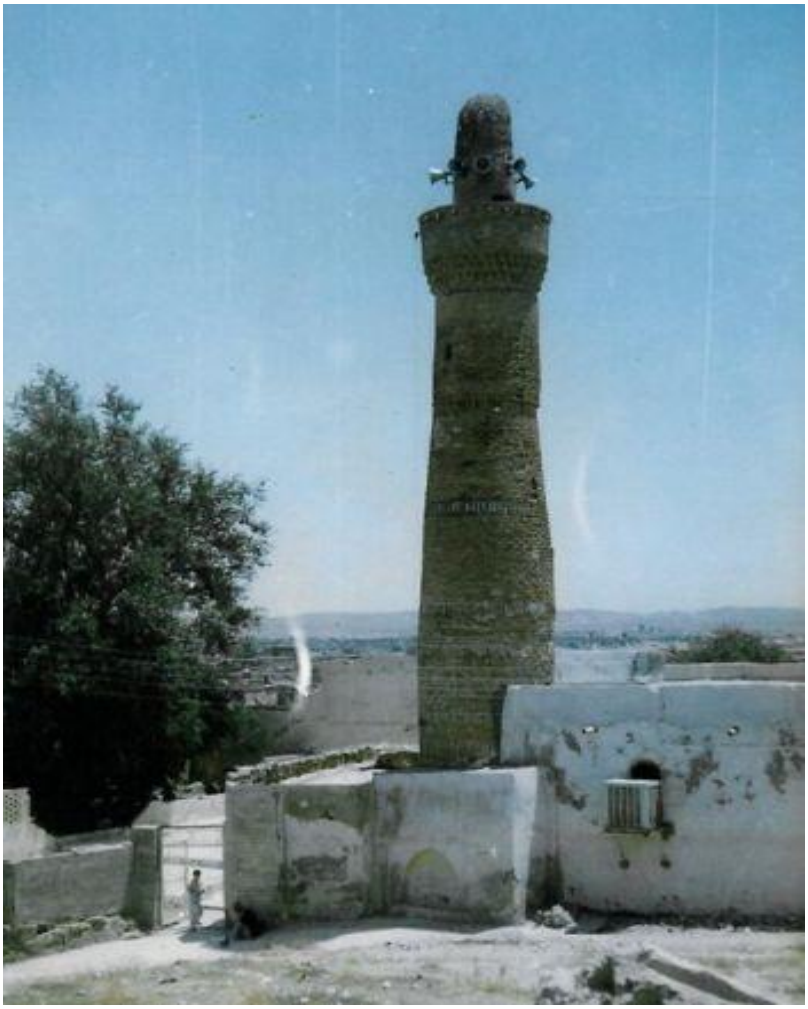

قەڵای کەرکووک

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا
شار و شارۆچکەکان: کەرکووک
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
کاتی تۆمارکردن: 2010-12-12
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 492

مزگەوتی دوومنارە

200903091658361630=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئەم مزگەوتە لە بەشی کۆنی شاری سەقز دایە. مێژووی ئەم مزگەوتە نادیارە، بەڵام دانیشتوانی ئەم بەشەی شار مێژووەکەی دەگەڕێننەوە بۆ ساڵانی کۆتایی ئەفشارییەکان و سەرەتای زەندییەکان. ئەم مزگەوتە دوو منارەی هەیە، بۆیە هەر بەم ناوەشەوە ناسراوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا

شار و شارۆچکەکان: سەقز

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2009-03-09

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 493
مزگەوتی سوور
2018010215074510331 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

مزگەوتی سوور، یەک لە مزگەوتە کۆنەکانی شاری مەهاباده.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا
جۆری شوێن / شوێنەوار: گەڕەک
شار و شارۆچکەکان: مەهاباد
وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
کاتی تۆمارکردن: 2018-01-02
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 494
مزگەوتی گەورە لە ئامەد

2018072611515010441 4=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

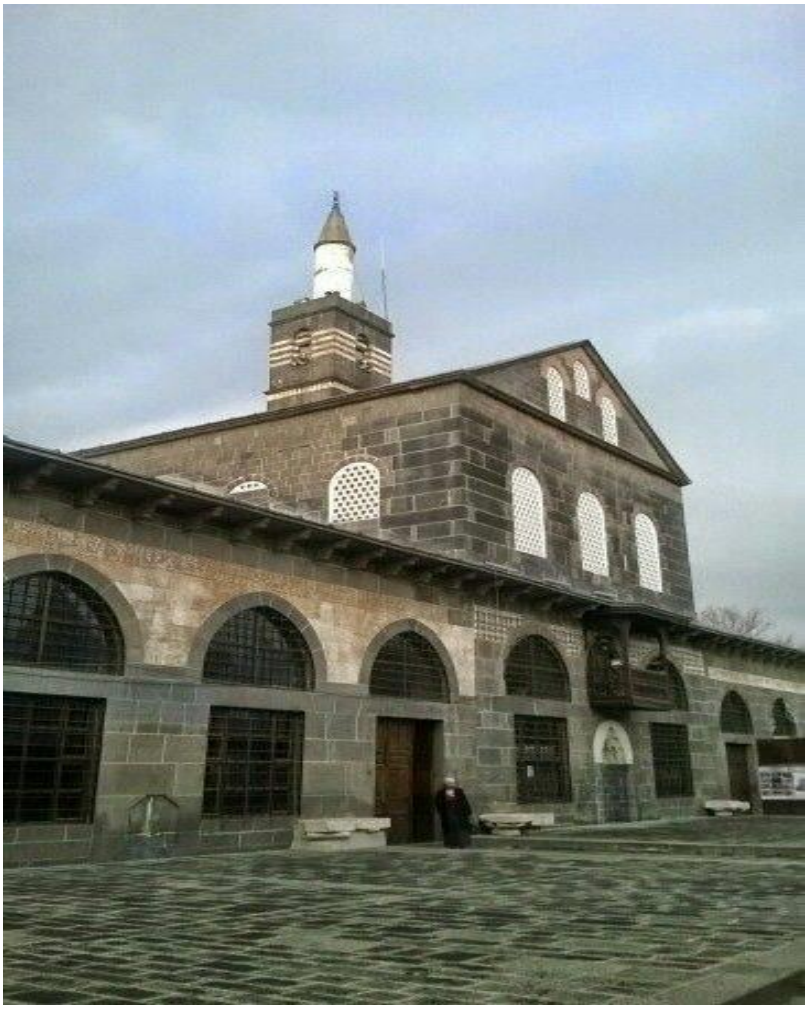

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا
شار و شارۆچکەکان: ئامەد
وڵات: باکووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان
کاتی تۆمارکردن: 2018-07-26
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 495

مزگەوتی گەورەی ئامەد

20240803012209585871=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

مزگەوتی گەورەی ئامەد (بە کوردیی باکووری: Mizgefta Mezin a Amedê، بە تورکی: Diyarbakır Ulu Camii). پێشتر کڵێسای ست تۆماس کریستیان بوو، کە یەکێبووە لە کۆنترین کڵێساکانی مێژوو. لە ئێستادا 2024، مزگەوتی گەورەی ئامەد شوێنی 5000 نوێژکەری تیادا دەبێتەوە و توانای میوانداریکردنی هەر چوار مەزهەبەکەی ئیسلامی هەیە. مزگەوتەکە حەوشەیەکی هەیە کە 63 مەتر درێژە و 30 مەتر پانە.

ڕۆژی دامەزراندن: 01-01-1091ی زایینی

ڕۆژی کۆتایی هینان بە کارکردن لێی: 01-01-1092

ئەو مزگەوتەی کە ئەمڕۆ پێی دەناسرێتەوە، لەلایەن فەرمانڕەوای سەلجوقی مەلیک شا درووستکراوە. بیرۆکەی دیزاینی مزگەوتەکە، لە مزگەوتی ئومەوی لە دیمەشق وەرگیراوە. لەناو مزگەوتەکە چەندین نووسراو بە شێوازی کوفی هەیە، وێنەی دوو شێر دەبینرێت کە پەلەماری دوو گامێش دەدەن.

مزگەوتەکە لە ساڵی 1155، تووشی سووتان هاتووە. مزگەوتەکە بە یەکێک لە گرنگترین و ناسراوترین مزگەوتەکانی میسۆپۆتامیا دادەنرێت. لەو کاتەی ئەم شوێنە لە کڵێساوە کراوە بە مزگەوت، لەلایەن موسڵمان و کریستیانەکان بەکارهاتووە. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	مزگەوت
دەیە:	90دەکان (90-99)
سەدە:	سەدەی 11 (1000- 1099)
شار و شارۆچکەکان:	ئامەد
وڵات:	باکووری کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی ویکیپیدیا - 2024-08-03

کاتی تۆمارکردن: 2024-08-03
ناوی تۆمارکار: ڕۆژگار کەرکووکی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 496
مزگەوتی گەورەی سلێمانی

200911062353062505=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

بەناوبانگترین مزگەوتەکانی سلێمانییە، گۆڕی کاک ئەحمەدی شێخ و شێخ مەحمودی نەمری لێیە.
مزگەوتی گەورەی سلێمانی دروستکەری ئیبراهیم پاشای بابان بووە کە دروستکەری شاری سلێمانی بووە گەورەترین و بەناوبانگترین مزگەوتی سلێمانی بووە، یەکەم مامۆستای ئەم مزگەوتە شێخ مارفی نۆدێ بووە، پاش کاک ئەحمەدی شێخ سەید غەوسە و شێخ محێدینی سەید غەوسە خەتیبی بوو، لە زەمانی کاک ئەحمەد دا حاجی مەلا عەزیزی دێلێژەیی کراوە بە واعیز، لە سەردەمی شێخ مەحمودی نەمردا شوێنی کلپەسەندنی جۆشی نیشتمان پەروەریی بووە، تەرمی کاک ئەحمەدی شێخ و شێخ مەحمودی نەمر لەوێ نێژراون. یەکەم مزگەوت بووە کە نوێژی هەینی تیا کراوە و گۆڕی پاشاکانی بابان لەوێیە. یەکەم مناره لە سلێمانی لەم مزگەوتەدا دروستکراوە لەسەر بریاری سوڵتانی عوسمانی سوڵتان عەبدولحەمید لە ساڵی 1308ی کۆچی، لە ساڵی 1998دا لەسەر ئەرکی هەڤاڵ مام جەلال مەرقەدی کاک ئەحمەدی شێخ و شێخ مەحمودی نەمر تەعمیر کرا و قوببەیەکی جوان و قەشەنگی بۆ دروستکرا.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا
شار و شارۆچکەکان: سلێمانی
وڵات: باشووری کوردستان

:QR Code

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | لە ئینسایکلۆپیدیای ئازادی ویکیپیدیاوە

کاتی تۆمارکردن: 2009-11-06

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 497
مزگەوتی مانوشهر
2022032518480240905 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

مزگەوتی مانوشهر
شوێن: باکووری کوردستان
پارێزگا: قارس
گوند: ئانی
ماوە: دەوڵەتی شەدادی کوردی
دامەزرێنەر: مانوشهر بەگ
بەرواری دەستپێکردن: 1072 زایینی
مزگەوتی مانوشهر بەناوی میری کورد مانوشهر، سەرۆکی بنەماڵەی شەدادییەکان کە فەرمانڕەوای ئانی بوون کراوە، هێشتا کۆنترین بەشی مزگەوتەکە، منارەکە یە، کە دۆخی خۆی پاراستووە و بەگەورەیی لە سەر ڕووە و باکووری منارەکە نوسراوە بسم الله.
ئەم مزگەوتە دەکەوێتە گوندی ئانی کە لە دووری 44 کیلۆمەتری ڕۆژهەڵاتی شاری قارس لە کەناری ڕۆژئاوای ڕووباری ئاخوریان لەسەر سنووری ئەرمەنستان و باکووری کوردستان.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: مزگەوت
دەیە: 70کان (70-79)

شار و شارۆچکەکان: قارس

وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | مێژووی کورد

کاتی تۆمارکردن: 2022-03-25

ناوی تۆمارکار: زریان عەلی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 498

مزگەوتی مێژووی مانوشهر

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20230129115146462347

مزگەوتی مێژووی مانوشهر
ئەم مزگەوتە دەکەوێتە ناوچەی شوێنەواری ئانی کە 48 کیلۆمەتر لە ناوشاری قەرسەوە دوورە لە باکووری کوردستان. لە ساڵی 1072ز لەلایەن میری کورد مانوشهر بەگ درووستکراوە هەر بەناوی خۆی کراوە.
مزگەوتی مانوشهر بەناوی میری کورد مانوشهر ، سەرۆکی بنەماڵەی شەدادییەکان کە فەرمانڕەوای ئانی بوون کراوە ، هێشتا کۆنترین بەشی مزگەوتەکە، منارەکە یە، کە دۆخی خۆی پاراستووە و بەگەورەیی لەسەر ڕووەو باکووری منارەکە نووسراوە بسم الله. ئەم مزگەوتە دەکەوێتە گوندی ئانی کە لە ڕۆژهەڵاتی شاری قەرس لە کەناری ڕۆژاوای ڕووباری ئاخوریان لەسەر سنووری ئەرمەنستان و باکووری کوردستان.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: مزگەوت

سەدە: سەدەی 11 (1000- 1099)

شار و شارۆچکەکان: قارس

وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان؛ فەیسبووک؛ پەیجی (Farhad Nasir فرهاد ناصر) ڕۆژی 29-01-2023

کاتی تۆمارکردن: 29-01-2023

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 499

مزگەوتێک لە بەردەڕەش تەمەنی 1000 ساڵە

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20220619175745419126

مزگەوتێک لە شارەدێی دارەتووی سەر بە شارۆچکەی بەردەڕەش کە مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ زیاتر لە هەزار ساڵ پێش ئێستا تاوەکو ئێستا نەخراوەتە نێو لیستی شوێنەوارەکانی ئێراق.

عومەر حوسێن شەریف ماستەر لە شوێنەوارناسی بە (باسنیوز)ی ڕاگەیاند: مزگەوتی کۆنی شارەدێی (دارەتوو)ی سەربە شارۆچکەی بەردەڕش لە سنووری پارێزگای دهۆک بەو شێوەیەی ئێستای کە هەیە لە ساڵی 1805 زایینی لە خشت و قوڕ دروستکراوەتەوە، سەری مزگەوتەکە بە دار داپۆشراوە و ناوەوەی مزگەوتەکە لە دوو هۆڵ پێک دێت کە درێژایی هەر هۆڵێکی 25مەترە و پانییەکەی هەر دوو هۆڵەکە 8مەترە و لە سەر شێوازی کۆن دیوارەکانی نەخشێنراون.[2]

ڕوونیشیکردەوە خەڵکی ناوچەکە لە سالی 1805زایینی مێژووی ئەم مزگەوتەیان نوسیوەتەوە بەڵا م بەپێ ئە و پسپۆرییەی کە لە بواری شوێنەواری کۆن و ئەو لێکۆلینەوانەی کە لە سەر ئەم شۆینەوارە ئەنجامدراون و ئەو بەڵگانەی کە لە لێکۆلینەوەکان دەستمان کەوتوون، مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی هاتنی ئایینی ئیسلام بۆ ناوچەکە، چونکە زۆر بەڵگە هەن ئەم ڕاستییە دەسەلمێنن بۆ نموونە دوو جار ئەم مزگەوتە نۆژەن کراوەتەوە دواجار کە نۆژەنکراوە لە سالی 1955 بووە.

گوتیشی: لە کاتی لێکۆلینەوەکانمان لە سەرچینەکانی دیواری مزگەوتەکە شتێکی دیکەمان بۆ دەردەکەوێت کە ئەویش کە بەر لەم دوو جار نۆژەنکردنەوەیە چەندین جاری دیکەش نۆژەنکراوەتەوە کە لە چینەکانی سەر دیوارەکەوە دەردەکەوێت، ئەوەش دەمانباتە سەردەمی هاتنی ئایینی ئیسلام بۆ ناوچەکە، هەروەها چەندین بەڵگەی دیکەش لەم ناوچەیە هەیە کە گەواهیدەری ئەم ڕاستییە بن.

ئاماژەی بۆ ئەوەش کرد کە بەپێی بەڵگەکان مێژووی درووستکردنی مزگەوتەکە دەگەڕێتەوە بۆ زیاتر لە لە هەزار ساڵ پێش ئێستا، ڕاشیگەیاند: تاکو ئێستا گرنگی بەم شوێنەوارە نەدراوە و نەخراوەتەوە ناو لیستی شوێنەوارەکانی ئێراق.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا

سەدە: سەدەی 13 (1200- 1299)

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری باسنیوز - 2022-06-19
[2] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | Farhad.archaeologist

کاتی تۆمارکردن: 2022-06-19

ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 500

ملوانکەیەکی بەردین لە مۆزەخانەی دهوک

[2023041516084248272 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1](https://www.kurdipedia.org/?lng=1)

ملوانکەیەکی درووست کراو لە بەرد لە مۆزەخانەی نیشتمانیی دهۆک.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-04-15

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 501

منارەی چۆلی

20081216224102796=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

یەکێکە لە دیارترین سیماکانی شاری هەولێر و لەگەڵ قەڵای دەستە خوشکی بوونەتە پاشکۆی ناوی هەولێر.
منارەکە دەکەوێتە ڕۆژئاوای باشووری قەڵات و چەند کیلومەترێک لێیەوە دوورە گوزارشت لە دووەم چاخی زێڕینی شار دەکات، دوای فەرمانڕوای ئاشووری کە قەڵاتی هەولێر ببووە مەڵبەندێکی ئایینی لەسەرانسەری ئیمبراتۆریەتی ئاشووری، لە چاخی دەوڵەتی بەکتکینی وبەتایبەتی لە فەرمانڕەوایی سوڵتان موزەفەرەدین گۆگبەری (1190-1232) زایینی کە مەزندە دەکرێ ئەم منارەیە پاشکۆی مزگەوتێکی گەورە بێت لەو سەردەمە دروستکرا بێت.
بەپێی نەخشەیەکی بەردەستی ساڵی 1232ز وە بەهۆی گەشەسەندنی شار و کشانی باری ئارامی و دڵنیایی بەسەر هاووڵاتیان بۆ یەکەم جار خەڵک لە دەرەوەی قەڵات جێگر دەبن و سوڵتان بەم مەبەستەش دوو قوتابخانە و مزگەوتێک و بازاڕی قەیسەری لەخوارووی قەڵات دروستکردووە، بەڵام دوای کۆچی دوایی سوڵتان و هێرشەکانی مەغول و جەلائیری و ئیلخانی و تورکمانی و سەفەوی بۆ سەر هەولێر ئەم بەشەی شار لە دەرەوەی قەڵات تووشی ڕووخان و کاوڵبون هاتووە.
شوێنی منارە تا سەرەتای سەدەی ڕابردوو جۆڵەوانی بووە و کەسی لێ نەژیاوە بۆیە ناونراوە(منارى چۆلی) و هەر لەبەر ئەم هۆیەش دەستکاری و فەرامۆشی کردووە تاوەکو لە ساڵی 1935 حکومەتی عێراق بە فەرمی بە شوێنەواری داناوە و دواتر لە ساڵی 1960 بەڕێوەبەرایەتی گشتی شوێنەواری عێراقی شورای بۆ دروستکرد و کاری نۆژەنکردنەوەی بۆ ئەنجامدا.
شێوەی منارە
منارەی چۆلی لە دوو بەشی پێک دێت:
1- بنکەی منارە
بریتیە لە بەشی خوارەوەی منارە کە بە شێوازی ئەندازیاری دیار ناکەویت چونکە شێوەی 7 پاڵووە لەوانەشە لەسەرتای خۆی 8 پاڵوو بووبێت بەڵام بە هۆکاری دروستکردنی لەپال دیواری مزگەوت بەم شێوازە دروستکراوە چونکە دوای 7 مەتر

دیوارەکە دووبارە دەبێتەوەشێوەیەکی هەشت پاڵوی ڕێک.
ئەم بەشە کە درێژیەکەی بریتی یە لە 15 مەتر دوو دەرگای هەیە یەکیان ڕۆژئاوا و ئەوەی تر ڕووە و ڕۆژهەڵات کە هەر یەکیان پلیکانەیەکی هەیە بۆ سەرکەوتن بۆ سەرەوەی منارەکە بەشێوازی پێچاو پێچ کە یەکتری نابڕن و ئەوەی لە دەرگایەک سەرکەوتبێت تا کۆتایی منارەکە ئەوی تر نابینێت.
سەرجەم نەخشەکانی ئەم بەشە لە خشتەو تاق و پەنجەرەی داخراو پێک دێت و دوو شریتی هەیە بە شێوازی پیتەکانی X و W.
2- لوولەی منارە
بریتییە لە بەشی سەرەوەی منارەکە و بە تیرەی (21)پێ و بەرزایی (22، 10) م ڕاستەوخۆ دەکەوێتە سەر بەشی دووەم و لە شێوەی لوولەیی دایە و لە وانەیە لە کاتی دروستکردن بەرزتر بێت، بەڵام بەهۆی کەش و هەوا و چاکنەکردنەوەی بەشی سەرەوەی ڕووخا بێت.
منارەی چۆلی
دەکەوێتە ڕۆژئاوای قەڵاتی هە ولێر بە دووری 500مەتر، لەسەردەمی سوڵتان موزەفەر پێش (800) ساڵ لە مەوبەر دروستکراوە، مزگەوتێکیشی لە تەنیشت بووە، کە 45 مەتر درێژ بووە، ئێستا مزگەوتەکە نەماوە تەنها بناغەکەی دیار ماوە، منارەی چۆلی (17) مەتر بەرزە، دەڵێن پێشتر (45) مەتر بەرزبووە، بەڵام بەهۆی بروسکە وە (8)مەتری ڕووخاوە، شوێنەواری ڕووخانیشی لەسەر ماوە، دوو دەرگای هەیە بۆ چوونە ژوورەوەی درێژی هەر دەرگایەک دوو مەتر و نیو دەبی، هەر دەرگایەک کە لێی دە چیە ژوورەوە پەیژەی خۆی هە یە تێیدا بە سەربکەوی بێ ئە وەی تووشی یەک بن. هەر پەیژەیەک (110) پلە یە (پەیژەیە).
لەلای ڕۆژهەلاتی لە بەرزی پەنجەرەکی هەوایی هەیە، ڕووی دەرەوەی منارەی چۆلی نە خشدارە وەک منارەی شەنگال و حەدبا لەسالی (1960)عێراق تیمی پشکنینی بۆ ناردووە.[1]

ناوی مێژوویی و ڕاستی (المنارة المظفرية) مزگەوت و قوتابخانەیەکی مەزنی ئەو سەردەمە بووە، من لە پەرتووکەکانی خۆم بەتایبەتی (مظفرنامە) زۆر بەوردی باسی ئەو منارەیەم کردووە (سلطان مظفر)ی میرير ئەمارەتی ئەربیل، جومعە و جەژن و نوێژی تێدا کردووە.
(خسرو بیربال القصاب)
مظفرنامە (موزەفەرنامە) سوڵتان موزەفەرەددین گۆگبورو (امیر اربل)
مظفر نامە

⚠️ تێبینی: ئەم بابەتە بە ڕێنووسی سەرچاوەی ئاماژە پێکراو نووسراوە، کوردیپیدیا هیچ دەستکاریەکی نەکردووە!

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: منارە
شار و شارۆچکەکان: هەولێر
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] پەرتووک | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | کەندووتك لە زانیاری دەربارەی دەشتەکییەکانی هەولێر، کۆکردنەوە و ئامادەکردنی، عەباس نادر قادر، چاپی یەکەم، ساڵی2022، لاپەڕە (109) .
کاتی تۆمارکردن: 2008-12-16
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 502

منارەی مزگەوتی گەورەی خورماڵ

2013110316273088070=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2013-11-03

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 503

مۆری فەرمی شێخ مەحمودی حەفید

2012081409185067450=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

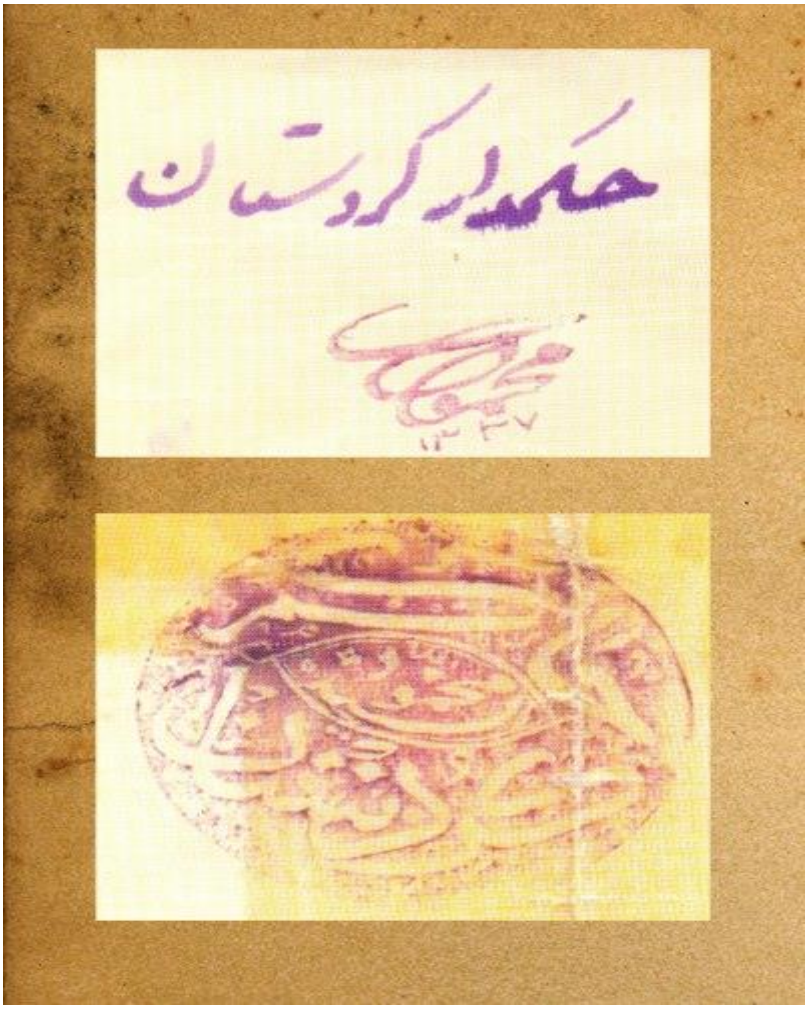

مۆری فەرمی شێخ مەحمودە لەدوو سەردەمی جیاوازی فەرمانڕەوایدا لێرەدا ئەوەی کە جێگەی سەرنجە شێخ مەحمود پێشگرو پاشگری ووشەی (شێخ یان حەفید) کە وەک نیشانەیەک بۆ خۆی یاخود بنەماڵەکەی بەکارنەهێناوە لە زۆربەی نووسراوەکانیدا بەتەنها مەحمودی نووسیوە ئەگەر بەکاریشی هێنابێت زۆر کەم و دەگمەنە. ئەم کارە زۆر ئاسایی یە نەک بۆ شێخ مەحمود بەڵکو بۆ هەر هاونیشتمانی یەک تەنانە ت لەم ڕۆژگارەدا نازناو یاخود ناوی خانەوادەکەی یان عشیرەتەکەی هەڵبگرێت بەڵام ئەوەی کە جێگەی سەرنجە و پرسیارە ئەوەیە نزیکەی 100 ساڵ پێش ئێستا لە کۆمەڵگەیەکی داخراو عەشائیریدا کە نەریت و کلتورە دێرینەکان بە تایبەت ئینتیمای عەشائیری و خێزانی لەو پەری لوتکەدا بووە شێخ مەحمود ئەو هەنگاوەی هاویشتووە تەنها بەناوی مەحمود پێناسەی بۆ کەسایەتی خۆی کردووە و ئەو هەنگاوەش پێویستە وەک نیشانەیەک بۆ ژیری و وورد بینی تەنانەت وەک ئازایەتی یەکی کەم وێنە لە مێژوویی خەباتی شێخ مەحمود دا تەماشابکرێت.
ئەرشیفی داناز عەبدولڕەحمان

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2012-08-14

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 504

مۆزخانەی کەلەپووری کورد لە سلێمانی مەترسیی لەناوچوونی لەسەرە

2019021909400126189 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

مۆزخانەی کەلەپووری کورد لە سلێمانی، تەمەنی دروستکردنی بیناکەی 118 ساڵە و نزیکەی 40 ساڵیشە کراوە بە مۆزەخانەیەکی کەلەپووری، بەڵام ماوەیەکی زۆرە پشتگوێ خراوە و بە هۆی مەترسی داڕووخانی دیوارەکانی مەترسی لە ناوچوونی لە سەرە و سێ ساڵە بە ڕووی هاوڵاتیاندا داخراوە.

بەڕێوەبەری مۆزەخانەکە و شوێنەوار ناسان و هاوڵاتیانیش بوونی مۆزەخانەی کەلەپوری بە گرنگ دەزانن و داوای پاراستنی دەکەن.

مۆزەخانەی کەلەپوری کورد، دەکەوێتە گەڕەکی دەرگەزێنی نزیک ئەسحابەسپی لە شاری سلێمانی، لە ساڵی 1901 لە لایەن بنەماڵەی حاجی فەقێ شاڵییەوە دروستکراوە و دواتر ساڵی 1970 لە لایەن زانکۆی سلێمانییەوە وەرگیراوە و لە ساڵی 1975 کراوە بە مۆزەخانە.

مۆزەخانەکە ڕووبەرەکەی نزیکەی 1000مەتر دووجایە، ماوەی سێ ساڵە دەرگاکەی بە هۆکاری کۆنی بیناکە و زیان گەیشتن بە دیوارەکانی لە ناوەوە و دەروەوە، بە ڕووی هاوڵاتیاندا داخراوە، ئەوەش لە کاتێکدایە حکومەتی هەرێمی کوردستان چەند جارێک دیوارەکانی بە لەبغ کردنی ڕووی دەروەوە نۆژەن کردووەتەوە، بەڵام بەهۆی خراپ0ی نۆژەنکردنەوەکە و مەترسی ڕووخانی هێشتا ناتوانرێت ڕێگا بدرێت هاوڵاتیان و گەشتیاران سەردانی بکەن، چونکە بومەلەرزەکەی ساڵی 2017ش زیانێکی زۆری بە دیوارەکانی گەیاندووە و لە چەند شوێنێک درزی بردووە و مەترسی ڕووخانی زیاتر کردووە.

سەرەڕای نۆژەنکردنەوەی، مۆزەخانەکە لەسەر شێوەی بنەڕەتی خۆی هێڵدراوەتەوە، باڵەخانەکە لە دوو نهۆم پێکهاتووە، نهۆمی ژێرەوە بریتییە لە پێنج ژوور، نهۆمی سەرەوەش بە هەمان شێوە پێنج ژوور لە خۆ دەگرێت و حەوشەکەشی حەوزێکی بێ ئاوی تێدایە و زەوییەکەشی بە چیمەن داپۆشراوە، ئەوەی کە جێگای سەرنج بێت هەر کەس سەردانی بکات لەوە تێدەگات کە ئەم مۆزەخانەیە ئەگەر ئاوا پشتگوێ بخرێت هێدی هێدی لە لەناوچوون نزیک دەبێتەوە.

ئەم مۆزەخانەیە ئەو کەلوپەلانە لە خۆ دەگریت کە جوتیار و وەرزێرەکان لە سەرەتای کاری دەستیان بە کاریان هێناوە، جگە لەوانە کەلوپەلی ناوماڵ و جوانکاری و زۆر شمەکی دیکەی لە مس و تەختە دروستکراو و جۆرەهای تری تێدایە، کە ژمارەیان بە هەزاران دەبێت، چونکە لە هەر جۆرێک 50 بۆ سەدان پارچەی هەیە، نموونەش نزیکەی سەد جۆر کڵاوی ژنان و پیاوان هەیە کە لە زۆرێک لە ناوچەکانی کوردستانەوە کۆکراونەتەوە، کە جگە لەوانە کەلوپەلی نەتەوەکانی تریش لەخۆ دەگرێت وەک نەتەوەی تورک و عەرەب و فارس.

کۆنترین پارچە لەم مۆزەخانەیە گۆزەیەکی تایبەت بە گۆڕە، کە بۆ دووسەد ساڵ پێش ئیسلام دەگەڕێتەوە و ئەو گۆزەیە لە ڕابردوودا بەپێی بەڵگە مێژووییەکان مردوویان تێکردووە.

محەمەد پاکژ، بەڕێوەبەری مۆزەخانەی کەلەپووری کورد، وتی: مۆزەخانەکە چەند جارێک نۆژەن کراوەتە و دیوارەکەی دوبارە بە چینێک لەبغ کراوە بەڵام دوای ماوەیەک تەقیوە و لە کاتی بومەلەرزەکەش زیانی زۆری پێگەیشتووە.

وتیشی: گرنگی مۆزەخانەکە ناساندنی کەرەستە پیشەییەکانی سەردەمی پێشووە بە نەوەی نوێمان و بەشداریکردنی ژیانە لە

ڕابردووەوە بۆ ئێستا، داواشی کرد دەستی هاوکاری بۆ مۆزەخانەکە درێژبکرێت بە مەبەستی نۆژەنکردنەوە و پاراستنی ئەو ئاسەوارانە.
شوێنەوار ناسان و هاوڵاتیانیش بوونی مۆزەخانەی کەلەپووری بە گرنگ دەزانن و لەوبارەیەوە ئامانج ئەمین، شوێنەوارناس وتی: ئاسەوار و شوێنەوارەکان مۆرکی نەتەوەییە و دەرخەری مێژوو شارستانیەتی ئەو نەتەوەیەیە، هاوکات پاراستنی شوێنەوار یەکێکە لە ئامانجەکان بۆیە پێویستە بۆ پاراستنیان بودجەی تایبەت دابین بکرێت.
زوهرە عەلی-یش کە هاوڵاتیەکی دانیشتووی شاری سلێمانییە کەلوپەلە مێژوویەکان بە بەڵگەیەکی مێژوویی لە ژیانی ڕابردووی گەلی کورد ناو دەبات و دەڵێت: ئەرکی حکومەت و لایەنی پەیوەندیدارە پارێزگاریان لێبکات، چونکە هەر یەک لەوانە دەرخەری ژیانی ڕابردووە کە کورد چۆن ژیاوە و چی بەکار هێناوە.
ئەگەر چی هەر وڵاتێک بە کەلتور و کەلەپوورەکەیەوە ناسراوە و هەر ئاسەوارێکی کۆنی وەک بەڵگەیەکی ئەو نەتەوەیە هەژمار دەکرێت، بەڵام لە باشوری کوردستان جیاواز لە قەیران و ململانێکان و دژواربوونی بارودۆخی ژیانی کۆمەڵگا و تاک، ئاسەوارە مێژوویەکانیش ڕووبەڕووی کارەسات بوونەتەوە و ڕەنگە بە هۆی پەراوێزخستنیان زیاتر ڕووبەڕووی لە ناوچوون ببنەوە.[1]
2019-02-19

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: مۆزەخانە
شار و شارۆچکەکان: سلێمانی
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری ڕۆژنیوز - 2019-02-19
کاتی تۆمارکردن: 2019-02-19
ناوی تۆمارکار: نالیا ئیبراهیم

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 505

مۆزەخانە تایبەتەکانی کوردستان

2021021212322739125 1=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

دامەزراندنی مۆزەخانە یەکێکە لە ناوەندە هەرە پێویستەکانی هەر کۆمەڵگایەک، چونکە ئەو دەزگایە ئەرکی هەڵگرتن و پاراستنی بەشێک لە مێژوو، وە ڕابردووی خەڵک و کۆمەڵگا لەئەستۆ دەگرێت، کە دەبێتە شوناس و ناسنامەی ئەو گەلە لەناو گەلانی دیکە و جیهانی دەرەوە، بەپێی ئەو کەرەستانەی، کە لە مۆزەخانەکان دەبینن، لەگەڵ ڕابردوویان ئاشنا دەبن.
وشەی مۆزەخانە، یان مۆزە لە وشەی یۆنانی mousein هاتووە، کە گردێکی شوێنەوارییە لە ئاتن، کە لەوێ پەرەستگەیەکی تایبەت بۆ نۆ خواوەندی هونەر و پیشە، کە ناویان (میۆز) بووە، دروست کراوە. میۆزەکان کچانی ژوپیتەر بوون، کە خواوەندی زانست و ئەدەبیات و هونەر و مۆسیقا بوون.
مانای خودی وشەی میۆز بە واتای خودایەکی بچووک دێت، کە ئەرکەکەی ئیلهام بەخشین بە شاعیر و هونەرمەندەکانە.
هەر لەوێوە ئەم وشەیە لەگەڵ زمانەکانی دیکە تێکەڵ بووە و کەوتووەتە سەر زمانەکان.
سەرچاوەکان پێیان وایە، کە پەرەستگەکان و کەنیسەکان یەکەم مۆزەخانە بوون، کە لە جیهان دروست کراون، هۆکارەکەشی بۆ کۆکردنەوەی کۆمەڵێک کەلوپەل و پارچەی بەنرخی تایبەت دەگەڕێتەوە، کە بە مەبەستی ئایینی و مێژووپی کۆ کراونەتەوە.
مێژووی دامەزراندنی یەکەم مۆزەخانە بۆ کۆتاییەکانی سەدەی سێیەمی پێش زایین دەگەڕێتەوە، کە لە لایەن پاشای ڕۆمانی، (بەتلەمیوسی یەکەم 284- 246) لە شاری ئەسکەندەرییە دامەزراوە.
پاشان لەناو خەڵکی دەوڵەمەند و زەنگین و خوێندەوار، کۆکردنەوەی ئەنتیکە و کەلوپەلە ناوازەکان دەبێتە باو و نەریتێک و هەوڵ دەدەن بۆ کۆکردنەوەی ئەو کەلوپەلانەی، کە لە ڕووی مێژووییەوە تەمەنیان هەیە و بۆ کەسانی تایبەت، یان شوێنی تایبەت دەگەڕێنەوە، بۆیە لەدوای ئەوە، وشە و کاری مۆزە لەنێو خەڵک جێی خۆی دەکاتەوە. لە ساڵی 1683 یەکەم مۆزەخانەی تایبەت کرایەوە، کە دەرگاکانی خۆی بە ڕووی خەڵک کردەوە، مۆزەخانەی ئەشمولین لە ئەکسفۆردی بەریتانیا بوو.
لە بەناوبانگترین مۆزەکانی جیهان، دەتوانین ئاماژە بە مۆزەخانەکانی لۆڤەر لە شاری پاریسی فەرەنسا بکەین، کە لە ساڵی 1793 دامەزراوە و ئێستا یەکێک لە گرنگترین مۆزەخانەکانی جیهانە، کە ساڵانە زۆرترین کەس سەردانی دەکەن.
مۆزەخانە لە کوردستان
هەرچەندە کوردستان بە لانکەی شارستانییەت دادەنرێت و چەندین شوێنی شوێنەوارپی گرنگی هەن، کە لە لیستی گرنگترین و کۆنترین شوێنەوارەکانی جیهان تۆمار کراون، بەڵام لەگەڵ ئەو هەموو هۆکار و پێویستییەی، کە بۆ هەبوون و دروستکردنی مۆزەخانە هەیە، بەداخەوە هێشتا لە چەندین شوێن، کە مێژوویەکی تایبەت و دیاریکراویان هەیە، نەبوونی مۆزەخانە و شوێنێک بۆ پاراستن و پیشاندانی شوێنەوار و کەلەپووری ناوچەکە، یەکێکە لە کێشە سەرەکییەکان و ساڵانە داوا دەکرێت ئەم کێشەیە چارەسەر بکرێت.
لە هەرێمی کوردستان، بێجگە لە مۆزەخانە حکوومییەکان، کە لە قاڵبی مۆزەخانی شارستانی و نیشتمانی کۆ دەکرێنەوە، چەندین مۆزەخانەی تایبەت لە لایەن خەڵکی ئاسایی، یان کەرتی تایبەت دامەزراون، کە شوێن و پێگەیەکی تایبەتیان لەناو

خەڵک هەیە و زۆر سەردانیان دەکەن.
مۆزەخانە تایبەتەکان، کە زیاتر لەناو ماڵان دروست دەکرێن و ڕووبەرەکەیان زۆر فراوان نییە، لە کۆکراوەی چەندین جۆر پارچەی کەلەپووری و شوێنەواری پێکهاتوون.
هەندێ جار تەنیا پارچەکان نین، کە بۆ دروستکردنەوەی مۆزەخانە لە شوێنێک کۆ دەبنەوە، بەڵکو چەندین حاڵەت هەبووە، کە شوێنی مێژووپی، کە شوێنی ڕووداوێکی مێژووییە، دەبێتە بنکەیەک بۆ کۆکردنەوەی کۆمەڵێ کەس، یان کۆمەڵێ بابەت.
لێرە دەمانەوێت لە زنجیرە بابەتێک باسی ئەو مۆزەخانە تایبەتانە بکەین، کە لە کوردستان هەن و لە بواری مێژووپی و شوێنەواری و کەلەپووریدا کار دەکەن.
شاری زاخۆ یەکێکە لەو شارانەی کوردستان، کە مێژوو و ڕابردوویەکی چەندین هەزار ساڵەی هەیە، بەڵام هێشتا خاوەن مۆزەخانەی شوێنەواری و دامەزراوەی تایبەتی حکوومی هاوشێوەی مۆزەخانە نییە، بەڵام لەگەڵ ئەم بۆشاییەش، هاوڵاتییەک، کە خۆی بە خەمخۆر و ئارەزوومەندی شوێنەوار و مێژووی گەلەکەی دەزانێت، مۆزەخانەیەکی تایبەتی داناوە و دەرگای بە ڕووی خەڵکدا کردووەتەوە.
مۆزەخانەی کۆچەر زاخۆ
ئەم مۆزەخانەیە هەروەک لە ناوەکەشی دیارە، دەکەوێتە شاری زاخۆ لە پارێزگای دهۆک و لە خانوویەک بە ڕووبەری 300 مەتر دروست کراوە، کە هەم شوێنی نیشتەجێبوونی خاوەنەکەیەتی، هەم بەشێکی خانووەکە وەک مۆزەخانە بەکار دێت.
کاتێک لە دەرگای حەوشەی ماڵەکە دەچیتە ژوورەوە، دوو دەرگات دێتە پێش، دەرگای دەستی چەپ بەرەو مۆزەخانەکە دەڕوات، لەگەڵ چوونە ژوورەوە، ژمارەیەکی یەجگار زۆر لە کەلوپەلی کەلەپووری و مێژووپی دێتە بەر چاو، کە لە نیگای یەکەمدا مرۆڤ تووشی سەرسوڕمان دەکات. دوای چەند دەقەیەک لە سەیرکردنی پارچەکان، ئەوسا تێدەگەی، کە ئەمە بۆ خۆی ئەنتیکەخانەیەکە و پڕە لە پارچەی کۆن، کە هەر یەکێکیان هی سەردەم و کاتێکی تایبەتە و چاو لە بینینیان تێر نابێت.
کەلوپەلی ناو مۆزەخانەکە، کە بریتییە لە پارچەی کەلەپووری و کۆمەڵێ پارچەی شوێنەواری، بۆ سەردەمانی کۆن دەگەڕێنەوە، کە بە گوتەی محەمەد حوسێن ئەحمەد، کۆنترین پارچەی مۆزەخانەکەیان بریتییە لە بۆکسێک، کە کۆمەڵێ دراوی کۆن و مێژووپی تیا دانراوە، کە بۆ سەردەمە جیاوازەکان دەگەڕێتەوە و پێ دەچێت کۆنترینیان هی دوو هەزار ساڵ پێشتر بێت.
محەمەد حوسێن ئەحمەد کە بە (موحەمەد کۆچەر) ناسراوە، باس لە بیرۆکەی چۆنیەتیی دروستکردنی ئەم مۆزەخانەیە دەکات و دەڵێ: "کاتێک لە ساڵی 1991 ئاوارەی تورکیا بووین، هەستی ئەوەم لا دروست بوو، کە ئێمەی کورد پێویستە کار بۆ زیاتر ناساندنی مێژووی خۆمان بە خەڵکی ناوخۆ و دەرەوەدا بکەین، بۆیە لەدوای گەڕانەوەمان لە تورکیا، بیرۆکەی دامەزراندنی مۆزەخانەیەکم بۆ هات و بەرە بەرە دەستم کرد بە کۆکرنەوەی پارچەی کۆن و تۆکمە، کە زیاتریش پارچەی کەلەپووری بوون و هەر لە سووچێکی ماڵەکەی خۆم نماییشم دەکردن، هەتا پارچەکان بەرە بەرە زیاتر بوون و وای لێ هات بەشێکی زۆر لە ماڵەکەم تەرخان کرد بۆ ئەم کارە و پارچەکان بە ڕیز و دەستەبەندیی تایبەت ڕێکخست و دواتر وەک مۆزەخانەیەکی بچووک، بەڵام پڕ نرخ و گرنگی لێ هات".
محەمەد کۆچەر سەبارەت بە ڕێژەی بەشداربوان و سەردانکردنی خەڵک بۆ ئەم مۆزەخانەیە دەڵێت: هەر لە سەرەتای دامەزراندنییەوە، خەڵک زۆر بە باشی پێشوازییان کرد و سەردانیان دەکرد، ئێستاش لەدوای تێپەڕبوونی چەندین ساڵ لەسەر دامەزراندنی مۆزەخانەکە، جێی خۆی لەناو خەڵکی کردووەتەوە و لە هەموو چینەکانی کۆمەڵگا، وەک خەڵکی سڤیل، قوتابی، مامۆستا، بەرپرس و میدیاکاران سەردانی مۆزەخانەکە دەکەن".
خاوەنی مۆزەخانەکە زیاتر گوتی: "خەونی ئەوەم هەیە، کە پەرە بە کارەکەم بدەم و بە وەرگرتنی پارچە زەوییەک، بە هاوکاریی حکوومەتی هەرێمی کوردستان و بەڕێوەبەرایەتی شوێنەواری دهۆک، دەست بکەین بە دروستکردنی مۆزەخانەیەکی کەلەپووری، وە بە شێوازێکی جوانتر و ڕێکخراوتر ئەو پارچە شوێنەواری و کەلەپووریانەی کە هەمانە و پیشانی هاووڵاتیان بدەین و زیاتریشیان بکەین".
پارچەکانی ناو ئەم مۆزەخانەیە، کە لەبەر نەبوونی شوێن و فەزای پێویست، زۆر لەناو یەک داندراون، پێکهاتوون لە کۆمەڵێ گۆزە و گلینەی کۆن، کە زیاتر بە مەبەستی هەڵگرتنی ئاو بەکار هاتوون، هەروەها بە ڕێژەیەکی زۆر ئامێری کانزیی دروستکراو لە مس و ئاسن دەبینرێن، وەک هاوەن و مقەس و کەوچک و مەنجەڵ و کەلوپەلی چێشتلێنان و ئاگردان و تەور و داس و شمشێر و مەتاڵ.
هەر لەناو ئەو کەلوپەلانە، کۆمەڵێ بابەتی جوانکاریی ئافرەتان، وەک متومورو و ملوانکە و بازن دەبینرێن، کە بە گوتەی خاوەن مۆزەخانەکە، مێژوویان جیاوازە و لە شوێنی جیاوازیش کۆکراونەتەوە.
یەکێک لە بەشە تایبەتەکانی ئەم مۆزەخانەیە ئەو بەشەیە، کە کۆمەڵێ چەکی جۆراوجۆری مێژووپی و کۆنی تیا دانراوە، کە هەندێکیان بۆ سەردەمی ڕۆمانییەکان دەگەڕێنەوە و بە چەکی ڕۆمانی بەناوبانگن. یەکێک لەو چەکانەی کە لەوێ دانراوە، دەمانچەیەکی سەرەتاییە، کە بە بارووت کار دەکات و هێشتا ساغە و کاری پێدەکرێت.
محەمەد کۆچەر نەک تەنیا بیر لە کۆکردنەوەی زیاتری پارچەی شوێنەواری و کەلەپووری دەکاتەوە، بەڵکوو بیرۆکەی ئەوەشی هەیە، کە لە داهاتوودا کەسێکی پسپۆری مێژووپی ببێتە بەڕێوەبەری ئەم ئەنتیکەخانەیە، بۆیە بە گوتەی خۆی، کچە

گەورەکەی لە بەشی مێژووی زانکۆی دهۆک دەخوێنێت، بۆ ئەوەی لە داهاتوودا بتوانێت کاری پاراستن و بەڕێوەبردنی ئەنتیکەخانەکە درێژە پێ بدات.
هەرچەندە ئەم مۆزەخانەیە لە ڕووی ڕووبەرەوە بچووکە، بەڵام تاقە مۆزەخانەی شاری زاخۆیە و بێجگە لەم ئەنتیکەخانەیە، هیچ مۆزەخانەیەکی دیکە لەم شارە نییە، ئەمە سەرەڕای ئەوەی، کە شاری زاخۆ یەکێکە لە شارە هەرە کۆنەکانی هەرێمی کوردستان. سەبارەت بە مێژووی شاری زاخۆ، میر جەلادەت بەدرخان لەسەر ئەو بڕوایەیە، کە مێژووی ئەم شارە دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی گوتییەکان.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: خانوو
سەدە: سەدەی 20 (1900-1999)
شار و شارۆچکەکان: زاخۆ
وڵات: باشووری کوردستان
وڵات: شانشینی یەکگرتوو (بەریتانیا)
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری باسنیوز - 2021-02-10
کاتی تۆمارکردن: 2021-02-12
ناوی تۆمارکار: ڕاوێژ فەرهاد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 506
مۆزەخانەی کۆچەر زاخۆ

20210212130613391252=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

مۆزەخانەی کۆچەر زاخۆئەم مۆزەخانەیە هەروەک لە ناوەکەشی دیارە، دەکەوێتە شاری زاخۆ لە پارێزگای دهۆک و لە خانوویەک بە ڕووبەری 300 مەتر دروست کراوە، کە هەم شوێنی نیشتەجێبوونی خاوەنەکەیەتی، هەم بەشێکی خانووەکە وەک مۆزەخانە بەکار دێت.

کاتێک لە دەرگای حەوشەی ماڵەکە دەچیتە ژوورەوە، دوو دەرگات دێتە پێش، دەرگای دەستی چەپ بەرەو مۆزەخانەکە دەڕوات، لەگەڵ چوونە ژوورەوە، ژمارەیەکی یەجگار زۆر لە کەلوپەلی کەلەپووری و مێژوویی دێتە بەر چاو، کە لە نیگای یەکەمدا مرۆڤ تووشی سەرسوڕمان دەکات. دوای چەند دەقەیەک لە سەیرکردنی پارچەکان، ئەوسا تێدەگەی، کە ئەمە بۆ خۆی ئەنتیکەخانەیەکە و پڕە لە پارچەی کۆن، کە هەر یەکێکیان هی سەردەم و کاتێکی تایبەتە و چاو لە بینینیان تێر نابێت.

کەلوپەلی ناو مۆزەخانەکە، کە بریتییە لە پارچەی کەلەپووری و کۆمەڵێ پارچەی شوێنەواری، بۆ سەردەمانی کۆن دەگەڕێنەوە، کە بە گوتەی محەمەد حوسێن ئەحمەد، کۆنترین پارچەی مۆزەخانەکەیان بریتییە لە بۆکسێک، کە کۆمەڵێ دراوی کۆن و مێژوویی تیا دانراوە، کە بۆ سەردەمە جیاوازەکان دەگەڕێتەوە و پێ دەچێت کۆنترینیان هی دوو هەزار ساڵ پێشتر بێت.

محەمەد حوسێن ئەحمەد کە بە (موحەمەد کۆچەر) ناسراوە، باس لە بیرۆکەی چۆنیەتیی دروستکردنی ئەم مۆزەخانەیە دەکات و دەڵێ: "کاتێک لە ساڵی 1991 ئاوارەی تورکیا بووین، هەستی ئەوەم لا دروست بوو، کە ئێمەی کورد پێویستە کار بۆ زیاتر ناساندنی مێژووی خۆمان بە خەڵکی ناوخۆ و دەرەوەدا بکەین، بۆیە لەدوای گەڕانەوەمان لە تورکیا، بیرۆکەی دامەزراندنی مۆزەخانەیەکم بۆ هات و بەرە بەرە دەستم کرد بە کۆکرنەوەی پارچەی کۆن و تۆکمە، کە زیاتریش پارچەی کەلەپووری بوون و هەر لە سووچێکی ماڵەکەی خۆم نماییشم دەکردن، هەتا پارچەکان بەرە بەرە زیاتر بوون و وای لێ هات بەشێکی زۆر لە ماڵەکەم تەرخان کرد بۆ ئەم کارە و پارچەکان بە ڕیز و دەستەبەندیی تایبەت ڕێکخست و دواتر وەک مۆزەخانەیەکی بچووک، بەڵام پڕ نرخ و گرنگی لێ هات".

محەمەد کۆچەر سەبارەت بە ڕێژەی بەشداربوان و سەردانکردنی خەڵک بۆ ئەم مۆزەخانەیە دەڵێت: هەر لە سەرەتای دامەزراندنییەوە، خەڵک زۆر بە باشی پێشوازییان کرد و سەردانیان دەکرد، ئێستاش لەدوای تێپەڕبوونی چەندین ساڵ لەسەر دامەزراندنی مۆزەخانەکە، جێی خۆی لەناو خەڵک کردووەتەوە و لە هەموو چینەکانی کۆمەڵگا، وەک خەڵکی سڤیل، قوتابی، مامۆستا، بەرپرس و میدیاکاران سەردانی مۆزەخانەکە دەکەن".

خاوەنی مۆزەخانەکە زیاتر گوتی: "خەونی ئەوەم هەیە، کە پەرە بە کارەکەم بدەم و بە وەرگرتنی پارچە زەویەک، بە هاوکاریی حکوومەتی هەرێمی کوردستان و بەڕێوەبەرایەتی شوێنەواری دهۆک، دەست بکەین بە دروستکردنی مۆزەخانەیەکی کەلەپووری، وە بە شێوازێکی جوانتر و ڕێکخراوتر ئەو پارچە شوێنەواری و کەلەپوورییانەی کە هەمانە و پیشانی هاووڵاتیان بدەین و زیاتریشیان بکەین".

پارچەکانی ناو ئەم مۆزەخانەیە، کە لەبەر نەبوونی شوێن و فەزای پێویست، زۆر لەناو یەک داندراون، پێکهاتوون لە کۆمەڵێ گۆزە و گڵینەی کۆن، کە زیاتر بە مەبەستی هەڵگرتنی ئاو بەکار هاتوون، هەروەها بە ڕێژەیەکی زۆر ئامێری کانزیی دروستکراو لە مس و ئاسن دەبینرێن، وەک هاوەن و مقەس و کەوچک و مەنجەڵ و کەلوپەلی چێشتلێنان و ئاگردان و تەور و داس و شمشێر و مەتاڵ.

هەر لەناو ئەو کەلوپەلانە، کۆمەڵێ بابەتی جوانکاریی ئافرەتان، وەک متومورو و ملوانکە و بازن دەبینرێن، کە بە گوتەی خاوەن مۆزەخانەکە، مێژوویان جیاوازە و لە شوێنی جیاوازیش کۆکراونەتەوە.

یەکێک لە بەشە تایبەتەکانی ئەم مۆزەخانەیە ئەو بەشەیە، کە کۆمەڵێ چەکی جۆراوجۆری مێژوویی و کۆنی تیا دانراوە، کە هەندێکیان بۆ سەردەمی ڕۆمانییەکان دەگەڕێنەوە و بە چەکی ڕۆمانی بەناوبانگن. یەکێک لەو چەکانەی کە لەوێ دانراوە، دەمانچەیەکی سەرەتاییە، کە بە بارووت کار دەکات و هێشتا ساغە و کاری پێدەکرێت.

محەمەد کۆچەر نەک تەنیا بیر لە کۆکردنەوەی زیاتری پارچەی شوێنەواری و کەلەپووری دەکاتەوە، بەڵکوو بیرۆکەی ئەوەشی هەیە، کە لە داهاتوودا کەسێکی پسپۆری مێژوویی ببێتە بەڕێوەبەری ئەم ئەنتیکەخانەیە، بۆیە بە گوتەی خۆی، کچە گەورەکەی لە بەشی مێژووی زانکۆی دهۆک دەخوێنێت، بۆ ئەوەی لە داهاتوودا بتوانێت کاری پاراستن و بەڕێوەبردنی ئەنتیکەخانەکە درێژە پێ بدات.

هەرچەندە ئەم مۆزەخانەیە لە ڕووی ڕووبەرەوە بچووکە، بەڵام تاقە مۆزەخانەی شاری زاخۆیە و بێجگە لەم ئەنتیکەخانەیە، هیچ مۆزەخانەیەکی دیکە لەم شارە نییە، ئەمە سەرەڕای ئەوەی، کە شاری زاخۆ یەکێکە لە شارە هەرە کۆنەکانی هەرێمی کوردستان. سەبارەت بە مێژووی شاری زاخۆ، میر جەلادەت بەدرخان لەسەر ئەو بڕوایەیە، کە مێژووی ئەم شارە دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی گوتییەکان.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: خانوو

سەدە: سەدەی 19 (1800-1899)

شار و شارۆچکەکان: زاخۆ

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری باسنیوز - 2021-02-10

کاتی تۆمارکردن: 2021-02-12

ناوی تۆمارکار: راوێژ فەرهاد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 507

مۆرێکی لوولەیی دۆزراوە لە گرد لەشکر

2023052123031249251 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

مۆرێکی شێواز لوولەیی بە نەخشی تایبەت کە لە بەرد درووست کراوە.
ئەم مۆرە نموونەی مۆرێکی دۆزراوە لە گردی شوێنەواری گرد لەشکرە لە سنووری پارێزگای هەولێر. ئەم مۆرە لەگەڵ چەند کەلوپەلێکی دیکەی شوێنەواری لە کنە و پشکنینی شوێنەواری ساڵی 2023 کە لەلایەن تیمی شوێنەوارناسی زانکۆی ئۆتۆنۆمی ئیسپانی بە هاوبەشی لەگەڵ بەرێوەبەرایەتی شوێنەوار و کەلەپووری هەولێر و بەشی شوێنەواری زانکۆی سەلاحەدین ئەنجامدراوە، دۆزراوەتەوە. مێژووی کنە و پشکنینی شوێنەواری لەلایەن زانکۆی ئۆتۆنۆمی ئیسپانی بۆ ساڵی 2016 دەگەڕێتەوە کە تا ئێستا دەستکەوتی مێژووپی و شوێنەواری زۆر باشی هەبووە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: هەولێر

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-05-21

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 508

میرمەڵاس

20160708151028132600=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئەم ئەشکەوتە، پێشینەیەکی زیاتر لە 12 هەزار ساڵەی هەیە. ئەشکەوتی میرمەڵاس، لە کێوی سەرسورخین لە 30ی کیلۆمیترِیی شاری کووهدەشتی سەر بە پارێزگای لورِستان هەڵکەوتووە.
بەپێی ئەو وێنە و نیگارانەی کە لەسەر دیوارەکانی کێشراون و هەڵکۆڵراون، زیاتر دەربڕی ئەو وێنە و گرتە مێژووییانەن کەلە ڕەزم، ڕاو و بەرەنگاریی مرۆڤەکانی ڕابردوو بەجێ ماون.
لەو وێنە هەڵکۆڵرلوانەدا وێنەی ئاژەڵی وەک کەڵ، گا، سەگ، ڕێوی و بەتایبەت ئەسپ و سوارکار لە کاتی ڕاودا هەڵکۆڵراون کە لەنێو بەردەنووسە کەونارایییەکانی ئێراندا بێ وێنەن.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت

شار و شارۆچکەکان: لورِستان

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2016-07-08

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 509

مێژووی کۆشکێکی شاری کۆیە لەو بەردەدا نوسراوە

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20220105171546400480

مێژووی کۆشکی ڕەسوڵ ئاغای حەوێزی لە کۆیە دا، بەزمانی فارسی لە و بەردەدا نوسراوە و خراوەتە نێو دیوارەکە، فۆتۆگرافەر شەماڵ ئەحمەد کە وێنەکەی گرتووە دەڵێت: مامۆستایەکی هاوڕیم بە و شێوەیە کردویەتیەوە بەکوردی(پیرۆز بێت ئەم کۆشکە جوان و پڕ خێر و بەرەکەتە، کە گەورەیی و شکۆی کۆشکی خورنەقیان شکاندووە، ئەم شوێنە کە بەماڵی پێغەمبەر ناسراوە ناوبانگێکی گەورەی لەم چەرخ و سەردەمەدا پەیدا کردووە،
پڕە لە وێنە و نیگاری جوان و ڕازاوە، کە ڕازاوەیی و بەرەکەتی بە کۆشکەکە داوە، بە وتەی(سنمار) لەساڵی(1302)دا، لە قەزای ناوچەی کۆیسنجاق بونیاتنراوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: خانوو

دەیە: 80کان (80-89)

سەدە: سەدەی 19 (1800-1899)

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2022-01-05

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 510

مەدرەسا سوور

2022032821552040931 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

مەدرەسا سوور
شوێن: باکووری کوردستان
جۆری شوێنەوارییەکان: قوتابخانە
ماوە: میرنشینی بۆتان
دروستکەران: میر شەرەف کوڕی خان ئەبدال
بەرواری دەستپێکردن: 1508 زایینی
قوتابخانەی سووری جزیرەی بۆتان کە یەکێکە لە ناوەندە زانستییەکانی کورد کە هەزاران زانا و نووسەر و مێژوونوسی لێ دەرچوون کە ڕۆلی لە زانکۆی الازهر لە میسر و زەیتوونە لە تونس کەمتر نەبووە، لەکاتی خۆیدا. قوتابخانەکە لە بۆتان لە سەرەتای ساڵی 1508 زایینی لە لایەن شازادە شەرەف کوڕی شازادە ئاڤدالی بنەماڵەی ئازیزان کە میری بوو لە میرنشینی بۆتان دروست کرا و قوتابخانەکەی بە پارەی خۆی بنیادنا. قوتابخانەکە بە هۆی ڕەنگی بینا سوورەکەیەوە بە قوتابخانەی سوور ناوبراوە. قوتابخانەیەکی زۆر بەناوبانگ بوو لە سەرانسەری ناوچەکە و ناوچە جیاوازەکانەوە فێرخوازان ڕوویان لێکردووە. قوتابخانەکە نەک تەنیا بۆ شەریعەتی ئیسلامی تەرخان کرابوو بەڵکو زانستە جۆراوجۆرەکانی وەک ئەدەب و مەنتیق و فەلسەفە و پزیشکی و مێژوو و بیرکاری و ئەندازیاری و زانستە جیاوازەکانی تری تێدا وتراوە. یەکێکی تر لە ئەرکە گرنگەکان کە قوتابخانەکە ئەنجامی دەدا وەرگێڕان بوو، لە زمانەکانی تورکی و عەرەبی و فارسی و عوسمانی بۆ کوردی و بەتایبەت بۆ شێوەزاری کورمانجی.
زۆرێک لە زانایان و شاعیرانی کورد لە قوتابخانەیە خوێندوویانە:
- شاعیر مەلای جزیری 1570 - 1645
- ئیبن ئەسیر
- ئەبولعز جزیری [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

دەیە: 01ەکان (00-09)
سەدە: سەدەی 16 (1500- 1599)
وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | مێژووی کورد

کاتی تۆمارکردن: 2022-03-28

ناوی تۆمارکار: زریان عەلی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 511

مەدرەسەی قوبەهانە لە قەزای ئامێدی

2022061922381941914 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

مەدرەسەی قوبەهانە لە قەزای ئامێدی، ئەم شوێنە سەردەمانێک ناوەندی زانست و مەعریفە بووە لە ئاستی زانکۆی ئێستا دا زیاتر بووە، چەندەها کەسی ناودار لێرە پەروەردە بوون لە چەندین شوێنەوە خەڵک هاتوون لێرە خوێندوویانە و پێگەیشتون، لە سایەی حوکومرانی کوردیدا ئێستا بۆتە کەلاوەو بەرەو لەناوچونی یەکجاری دەچێت، بەداخەوە کە نۆژەن نەکراوەوتەوە،
نەخش و زەخرەفە و شێوازە ئەندازیاریەکەی زۆر سەرنج ڕاکێشە و دەسترەنگینی و کارامەی لە دروستکردنیدا بەکار هاتووە، مێژووی بۆ سەدەی پانزەی زایینی دەگەڕێتەوە.
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	فێرگەی ئایینی
دەیە:	01ەکان (00-09)
سەدە:	سەدەی 15 (1400- 1499)
شار و شارۆچکەکان:	ئامێدی
وڵات:	باشووری کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | Farhad.archaeologist

کاتی تۆمارکردن: 2022-06-19

ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 512
مەرقەدی باباگورگور
20220208153659404308=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

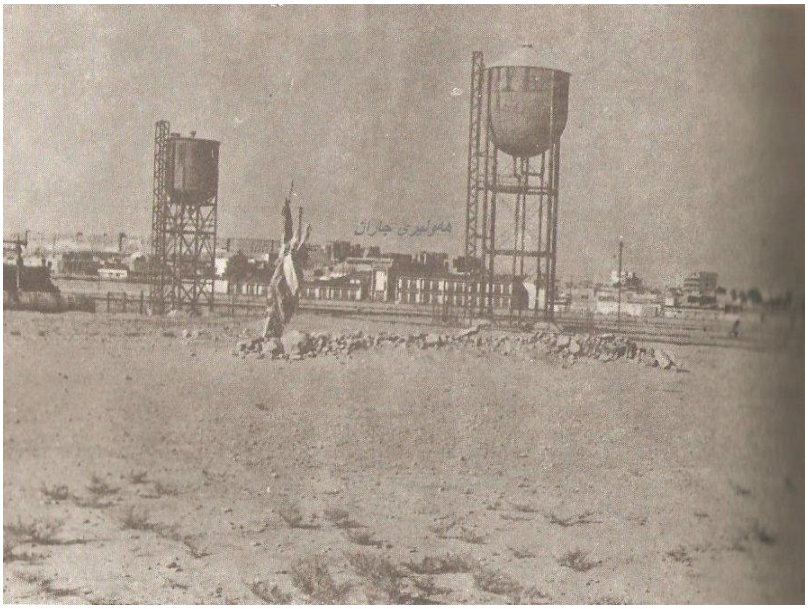

مەرقەدی باباگورگور
گۆڕێکی دریژە، کەوتۆتە ناو سکەی قیتاری هەولێر (ئێستای پارکی شانەدەر).
ئافرەتان زیارەتی دەکەن خۆیان بە گۆڕەکەدا غلۆردەکەنەوە، بۆ ئەوەی مرازیان بێتە دی منداڵیان بێ.
دەڵێن: باباگورگور، بەگور هاتم، بۆ کور هاتم.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان
شار و شارۆچکەکان: هەولێر
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | هەولێری جاران
کاتی تۆمارکردن: 2022-02-08
ناوی تۆمارکار: زریان عەلی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 513
مەرقەدی ستی ئیمام

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20220208152903404306

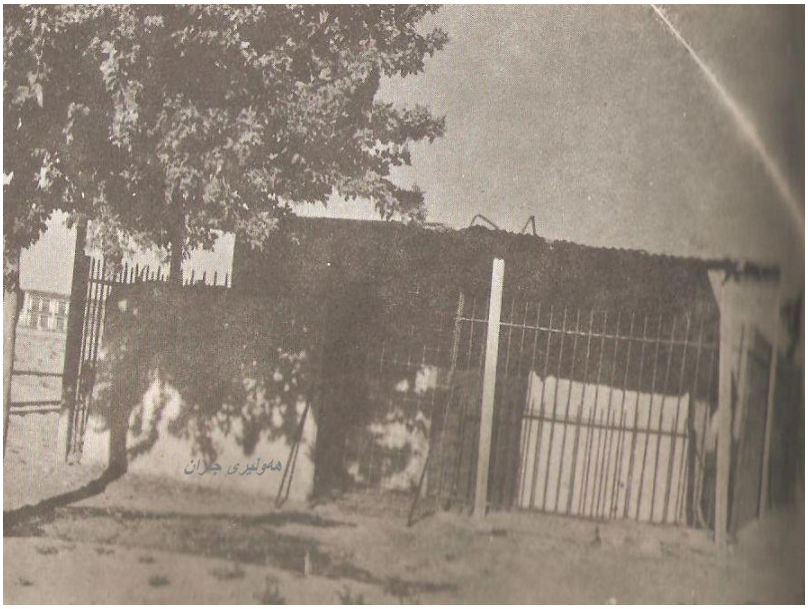

مەرقەدی ستی ئیمام
گۆڕی ئافرەتێکی چاکە، دەکەوێتە ناو وێستگەی شەمەندەفەری هەولێر (ئێستای پارکی شانەدەر).
گۆڕەکەی لە ژوورێکی بچووک دایە، خەڵکی هەولێر دەڵێن گوایە گومبەت قبوول ناکات بۆیە بێ گومبەتە،
ئافرەتان ڕۆژانی چوارشەممە و شەممە دەچنە سەردانی، شارەزایان دەڵێن گوایە ئەم ئافرەتە دیان بووە حوکمی زۆری لەدەست بووە،
دەشڵێن ئاینی زەردەشتی بووە، بەڵام خەڵکی هەولێر بە موسڵمانی دەزانن چونکە لە سەرەوەی دەرگاکە نووسراوە(ئەمە گۆڕی ستی ئیمامە، هاودینی پیغەمبەری خودایە).[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان
شار و شارۆچکەکان: هەولێر
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | هەولێری جاران
کاتی تۆمارکردن: 2022-02-08
ناوی تۆمارکار: زریان عەلی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 514

مەرقەدی عوزێرِ پێغەمبەر

2022020815480840431 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

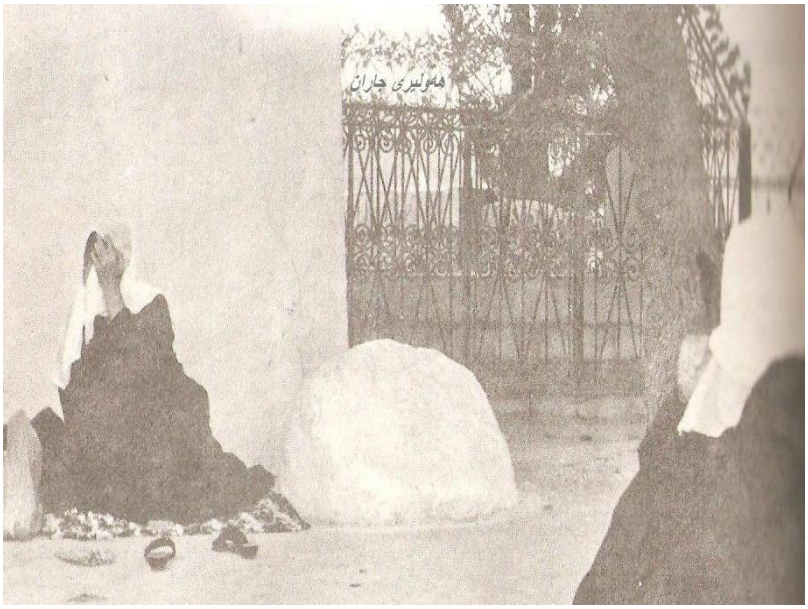

مەرقەدی عوزێرِ پێغەمبەر
دەکەوێتە لای مزگەوتی شێخی چۆلی، هەندێک دەڵێن گۆڕی خۆیەتی، هەندێکیش دەڵێن شوێنی تایبەتی خۆی بووە.
لەناو مەرقەدەکە بەردێکی لێیە نووسراوە (ئەمە گۆڕی عوزێرەدین پێغەمبەرە).
لە حەوشەی مەرقەدەکە بەردێکی گەورەی ڕەنگ کراوە بە ڕەنگی کەسک هەیە، کە ئافرەتان بۆ پشت ئیشە پشتیان پێ دەدەن تاوەکو چاک بن.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان
شار و شارۆچکەکان: هەولێر
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | هەولێری جاران
کاتی تۆمارکردن: 2022-02-08
ناوی تۆمارکار: زریان عەلی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 515
مەرقەدی کەنەدەکۆخ

2022020815412640431 0=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

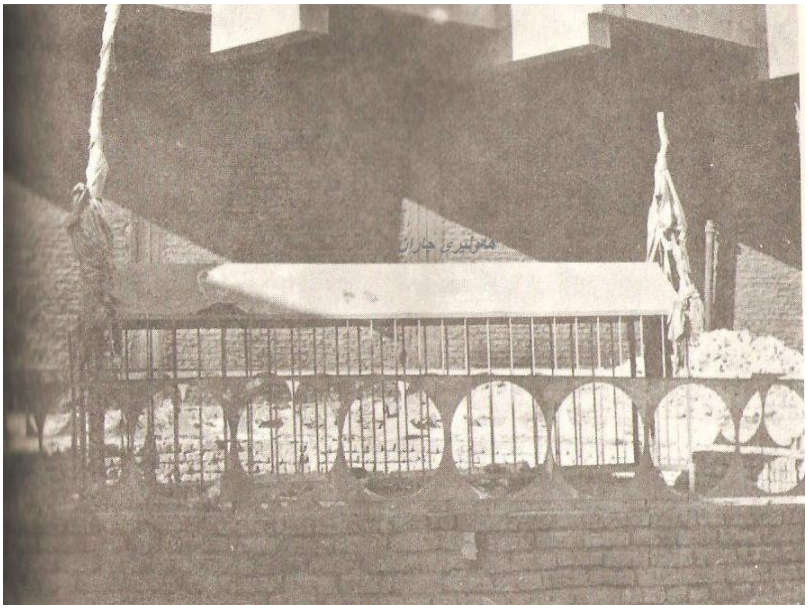

مەرقەدی کەنەدەکۆخ
مەرقەدی پیاوێکی ئایینی چاکە، دەکەوێتە نزیک وەزارەتی ئاوەدانکردنەوە و نیشتەجێکردن.
خەڵکی بۆ چاکبوونەوەیان لە نەخۆشی کۆخە دەچوونە سەری، هەندێک بڕێشکەیان لەسەر گۆڕەکەی ڕوو دەکرد، گوایە باڵندە بیخۆن کۆخەکە بچیتە لای ئەوان.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان
شار و شارۆچکەکان: هەولێر
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | هەولێری جاران
کاتی تۆمارکردن: 2022-02-08
ناوی تۆمارکار: زریان عەلی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 516
مەزارگەی پیر قەرەچێوار

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20220824141927430061

مەزارگەی پیر قەرەچێوار
نوسینی: میهراکۆ زەنگەنە
مەرقەدی پیری (قەرە چێوار) بنیاتنراوە لە لایەن (شێخ محێدین) ی برای (شێخ حەسەن قەرەچێوار)، بەڵام گومەزی لەسەر نەبووە و ڕوخاوە، دواتر ساڵی (1930) جارێکی تر دروست کراوەتەوە، مەرقەدی شێخ حەسەن بەشێوەی ئەو گومەزەی کەئێستا هەیە و پارێزراوە، ساڵی 1936 دەستی پێکراوە و چوار ساڵی خایاندووە، ساڵی 1940 تەواوبووە، ڕەوانشاد (وەستاخەلیل) وەستای بووە، کە زۆر شارەزابووە لەو سەردەمەدا.
ئەم مەرقەدە لە شارەدێی (قادر کەرەم) ە لە بنەماڵەی (شێخ حەسەنی قەرە چێوار) ە، ئەم بنەماڵەیە لەساداتی بەرزنجەن، بە شێخ حەسەن ناسراوە، لە ساڵی 1841 لەدایک بووە، کە پیری قەرەچێوار بووە، شێخێکی زۆر چاک و نوورانی بووە، خەریکی تەریقەت و دینداری بووە، تەنانەت پارەشی بەدەستییەوە نەگرتووە ئەوندە زاتێکی موبارەک بووە، خۆشەویست بووە لای هەموو هۆزەکانی ئەو ناوچەیە بەتایبەتی هۆزی زەنگەنە، زۆر خۆشیان ویستووە و ڕێزیان گرتووە و ئەوەندەی بۆیان کراڕ هاوکاریان کردووە
شێخ حەسەن مرۆڤێکی دادپەروەر بووە، هەموو ژیانی تەرخان کردووە بۆ خوا پەرستی و خەڵوەتکێشان و ئیرشادی کردووە، بە دەیان و هەزاران موورید و دەروێشی هەبووە لە ساڵی 1904 کۆچی دواییکردوە، گلکۆی پیرۆزی لە قادر کەرەمە، ساڵانی پێش ئەنفال لە زۆربەی شار و شارۆچکە و گوندەکانەوە، بە هەزاران دەروێش و موورید سەردانی مەرقەدی پیرۆزیان کردووە.
شێخ حەسەن بەر لەوەی بێتە قادرکەرەم، لە گوندی (قەرە چێوار) ژیاوە، دوای ئەوەی شێخانی تاڵەبانی لە گوندی (دێرەشە) شێخ حسێنی برای دەکوژن، ئەویش لە گوندی (قەرەچێوار) ەوە، تەکیە و شۆرباخانەکەی دەگوازێتەوە بۆ قادر کەرەم.
لەوێ سەر لەنوێ تەکییە و شۆرباخانە و مزگەوت دروست دەکات، بۆ دامەزراندنی تەکیەکەی خەڵکی قادر کەرەم زۆر هاوکاریان کردووە، لەگەڵ هاتنی ئەم زاتە پیرۆزە بۆ (قادر کەرەم) ئەم گوندە زۆر زوو گەشە دەکات.
زۆربەی هەرە زۆری خەلیفە و دەروێشە بەناوبانگەکانی لە هۆزی زەنگەنە بوونە لەوانە:
1. دەروێش عالی خانی دووەم، خەڵکی دێی سپی سەر بووە.
2. دێوانە ئەحمەد، خەڵکی دێی تەپە سپی بووە.
3. فەرەج ئەحمەد حەسەن، خەڵکی دێی برایم غولام بووە.
4. دەروێش عالی خان لوقمان مەحموود، خەڵکی دێی بەگزادە بووە.
5. دەروێش قادر، ناسراوە بە (قالە قژە) خەڵکی دێی قەیتول بووە.
6. دەروێش عەبدوولکەریم، لەبەر خۆشەویستی شێخ حەسەن پێی ووتوە (عەولکە سەر ڕەش) بە دەروێشەکانی ووتوە وەکو (عەولکە سەر ڕەش) تەقوا بکەن.
ئەم بەڕێزانەی کە لە سەرەوە ناویان هاتووە بەشێکی کەمن لە پیاوە خواپەرستەکانی زەنگەنە کە لەگەڵ پیری قەرەچێواردا خوا

پەرستیان کردووە، شارەدێی قادرکەرەم لەدوای هاتنی خوالێخۆشبوو شێخ حەسەنی قەرەچێوار زۆر گەشەی کردووە، لەگەڵ ماڵی مام ئاغا کەلە خانەدانەکانی بنەماڵەی میرنشینی سۆران بون تێکەڵی زۆریان دەبێت، تەنانەت هونەرمەند حەسەن گەرمیانی کەلەبنەماڵەی میری سۆرانە، دایەخانی کچە گەورەی پیری قەرەچێوار ناوی لێناوە بەناوی شێخ حەسەنی باوکیەوە.
لەگەڵ ماڵی مام ئاغا و پێکەوە قادرکەرەم دەکەنە جێگایەکی پڕ بایەخ و شارستانیەت و داب و نەریتە جوانەکانی گەرمیان، پاشانیش دەبێتە قەزا و ناحیە، یەکێکە لە شارۆچکە خۆش و بەناوبانگەکانی دەڤەری گەرمیان.
کە بە سەدان وهەزاران ڕۆشنبیر و نوسەر و ڕۆژنامەنوس و هونەرمەندی بەناوبانگی تیادا هەڵکەوتوە،
خاوەنی چەندین شۆرش گێڕو شەهیدوئەنفالە.
ئەم کورتە باسە لە کتێبی (میرنشینەکەی زەنگەنە و میرسمایل)
چەندزانیاریەکیش لەهەردوو بنەماڵەی پیری قەرەچێوار و ماڵی مام ئاغا (خاڵەحوسێن) م بەسوپاسەوە وەرگیراوە[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا
دەیە: 30یەکان (30-39)
سەدە: سەدەی 20 (1900-1999)
شار و شارۆچکەکان: چەمچەماڵ
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | Mehrako Zangana
کاتی تۆمارکردن: 2022-08-24
ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 517

مەزارگەی دانیاڵ پێغەمبەر لە کەرکووک

2015112022012512815 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

دانیاڵ پێغەمبەر یەکێکە لە پێغەمبەرەکانی نەوەی خێڵی ئیسرائیل و کوڕی یەهودای کوڕی یەعقوبی کوڕی ئسحاق کوڕی ئیبراهیمە. ئەم پێغەمبەرە هاتووەتەوە کوردستان و لە شاری کەرکووک نیشتەجێ بووە. ئێستاش گۆڕەکەی هەر لە کەرکووکە لە ناو قەڵای کەرکووک. لە سەدەی 7 پ.ز لە دایک بووە، لە سەدەی 6 پ.ز کۆچی دوایی کردووە. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری کەس: ئایینی

زمان - شێوەزار: ئیبری

شار و شارۆچکەکان: کەرکووک

نەتەوە: کورد - جوولەکە

وڵات: باشووری کوردستان

ڕەگەزی کەس: نێر

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2015-11-20

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 518

مەزاری پیرزەن

20220224222052406211=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

مەزاری پیرزەن

مەزاری مەلا محەمەدی مەلازادە، لە گوندی(کانی دەربەند)ی شارەدێی دێگەڵەی کۆیە، لە لایەن خەڵکی گوندەکەوە بە مەزاری(پیرزەن) بەناوبانگە واتە لە تەمەنێکی گەورەدا منداڵی بووە، ساڵی(849)ی کۆچی لەدایکبووە و ساڵی(954)ی کۆچی ماڵئاوایی لە ژیاندا کردووە، گومبەتێک لەسەر گڵکۆیەکەی بونیاتنراوە، بۆ نەخۆشیەکانی کۆکە و تا و منداڵ نەبوون هانایان بۆ بردووە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - ئاراس ئیلنجاغی

کاتی تۆمارکردن: 2022-02-24

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 519

مەزاری حاجی بەختیار

2012011218300763799=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

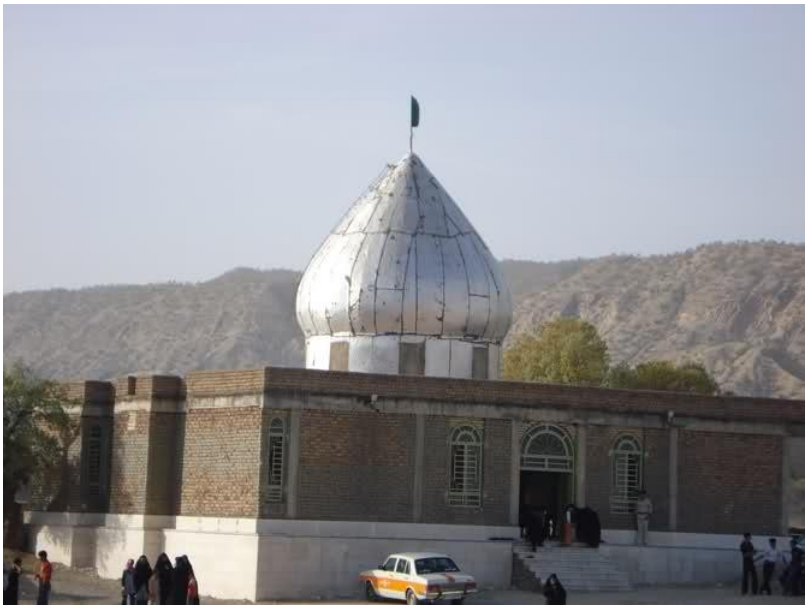

مەزاری حاجی بەختیار کە بە (پیری ژان)یش ناسراوە، دەکەوێتە گوندی حاجی بەختیار لە 27 کیلۆمەتری شارەدێی چواری سەر بە پارێزگای ئیلامی ڕۆژهەڵاتی کوردستانە.
دوو بۆچوون لە بارەی بەختیارەوە هەیە: لایەنگرانی بۆچوونێک دەڵێن حاجی بەختیار کوڕی ئیمام موسای کازمی شیعەکانە. لایەنگرانی بۆچوونەکەی دیکەش لەسەر ئەو باوەڕەن کە ئەم کەسە سەردەمانێکی زۆر کۆن لە دەست حاکمانی زاڵم و ستەمگەر هاتۆتە ئەو ناوچەیە و لەوێ ژیاوە و مردووە.

ئەم شوێنە لە لایەن خەڵکی ناوچەکەوە بە شوێنێکی گرنگ و پیرۆز دادەنرێت و خەڵکی باوەڕێکی زۆریان پێیەتی، بەهۆی ئەوەوە ژمارەیەکی زۆر سەردانکەری هەیە و لە میراتی فەرهەنگی ئیلام تۆمار کراوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گوند
جۆری کەس: ئایینی
زمان - شێوەزار: کرمانجیی خوارووو (لەکی، کەڵهوڕی، فەیلی و ...)
شار و شارۆچکەکان: ئیلام
وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان
ڕەگەزی کەس: نێر
QR Code:

سەرچاوەکان
کاتی تۆمارکردن: 2012-01-12
ناوی تۆمارکار: هەڤاڵ نەژاد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 520

مەزاری حەیقوق نەبی، کە پێغەمبەری یەهوودییەکان بووە و لەشاری تویسەرکانی پارێزگای هەمەدان

2017020318395613840 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

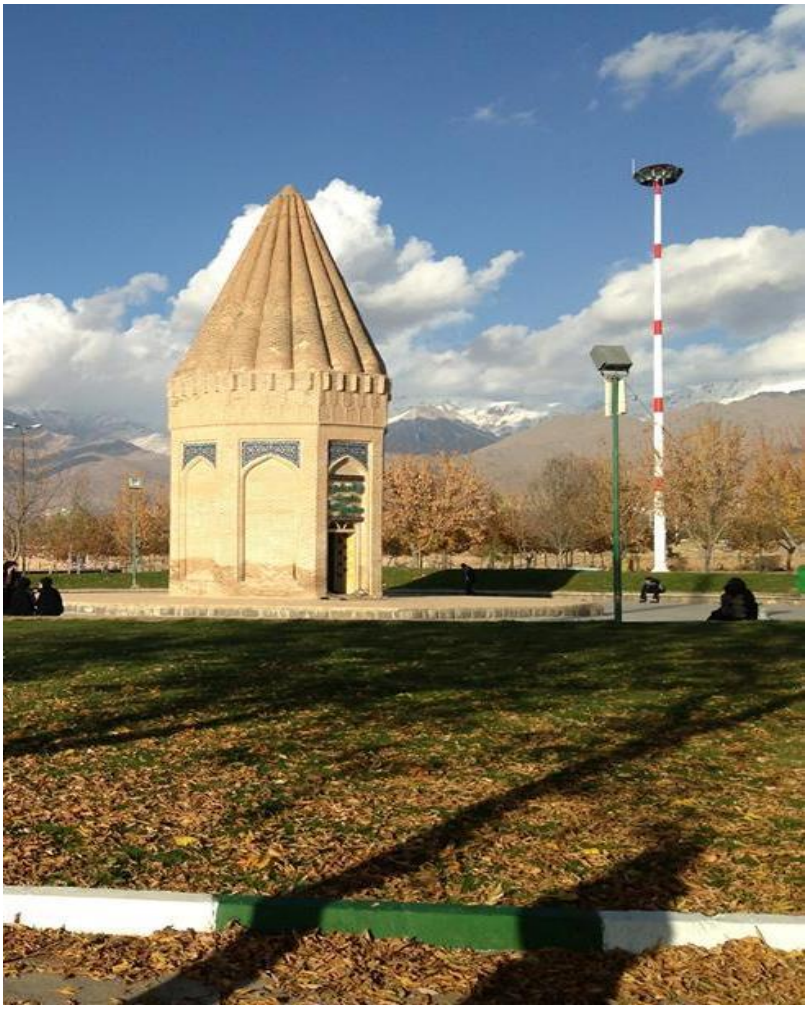

-سەرچاوەی وێنەکە: فەیسبووکی بەڕێز کاک (کیان جهانی)

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا

شار و شارۆچکەکان: هەمەدان

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2017-02-03

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 521

مەزاری شێخ جورەیل

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20211231204937399941

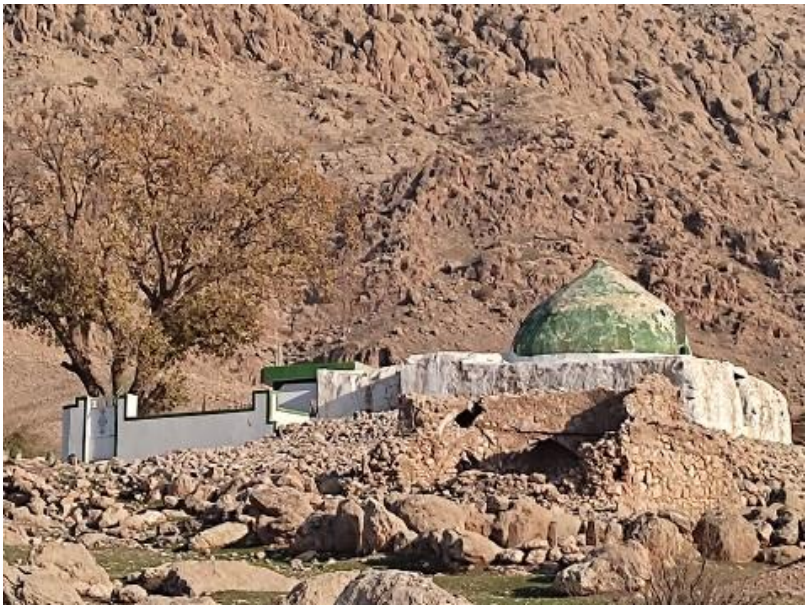

مەزاری شێخ جورەیل، لە گوندی(شاوازی)ی شارەدێی(مەیدان)ی بناری شاخی بەمۆ، پێدەشتی(شێخان) لە شارۆچکەی خانەقین.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان

شار و شارۆچکەکان: خانەقین

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - ئاراس ئیلنجاغی

کاتی تۆمارکردن: 2021-12-31

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 522

مەزاری شێخ وسو ڕەحمان - ڕەبان بۆیا

201004141551184157=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

مەزارێکی هاوبەشی موسڵمانان و مەسیحیەکانی شەقڵاوەیە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: شەقڵاوا (خۆشناوەتی)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2010-04-14

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 523

مەزاری نیک هۆمەر لە گوندی باوزێ

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20140427142155100471

فۆتۆ: کامەران عەبدە ساڵح

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2014-04-27

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 524

مەزاری کێلەسپی

2022030422520340721 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

مەزاری کێلەسپی

مەزارێکە دەکەوێتە گوندی(کێلە سپی) سەر بە ناوەندی(کۆیە)، ناوی گوندەکەش لە کێڵی ئە و گڵکۆ و مەزارەوە هاتووە، کە بەرزیەکەی(160)سانتیمەترە، خەڵکی ئاوایی لە کۆندا بۆ(مراز حاسڵ) بوون و چارەسەری نەخۆشیەکان سەردانیانکردووە، ئەمڕۆ گۆڕستانێکی گەورەیە و خەڵکی ئاواییەکە مردووی لێ دەنێژن.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - ئاراس ئیلنجاغی

کاتی تۆمارکردن: 2022-03-04

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 525

مەسینەیەک لە مەخموور مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ سەدەی پازدەی زایینی

2012042321570964605=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: مەخموور

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2012-04-23

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 526

مەلاماچە

2013072510270189471=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

گۆڕستانێکی مێژوویە لە سەقز، مێژووەکەی بۆ زیاتر لە 3 هەزار ساڵ پێش ئێستا ئەگەڕێتەوە بەردەوامە و تا ئێستا کۆمەڵێکی بەرچاو گۆڕی مێژووی ئەم گۆڕستانە هەڵدراوەتەوە و ژمارەیەکی بەرچاو ئاسەواری مێژووییش لەم شوێنەوارە دێرینە پەیدا بووە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: سەقز

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی سەقز

کاتی تۆمارکردن: 2013-07-25

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 527

مەرپێن قەدیشە

2014050210172776036=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

دێرێکە دەکەوێتە ڕۆژئاوای شاری کۆیە، لەئێستادا شوێنی پەرستن و بۆنە ئاینییەکانی مەسیحییەکانی شارەکەیە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2014-05-02

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 528

نامەی پادشای میتانی "توشتراتا"بۆ فیرعەونی میسر

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=4886202307082221555

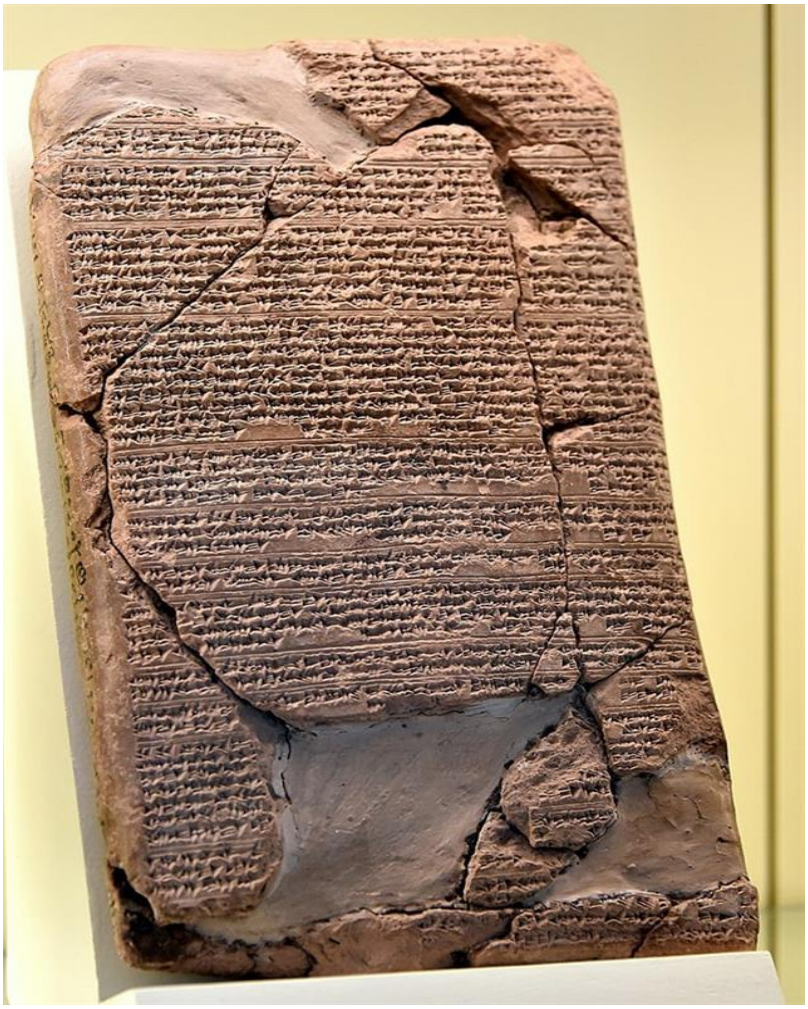

نامەی پادشای میتانی "توشتراتا"بۆ فیرعەونی میسر ئەخناتوون لە ساڵی 1350 پێش زاین، نامەکە لە پایتەختی فیرعەون گردی عەمارنە دۆزراوەتەوە و ئێستا لە مۆزەخانەی بەریتانیا پارێزراوە.
میتانییەکان سەر بە ڕەگەزی خوری بوو ون و بە باپیرانی کورد دادەنرێن، پایتەختەکەیان "واشکونی"بووە نزیک سەرێکانی لە ڕۆژاوای کوردستان هەموو سووریا و بەشێکی باکوور و باشووری کوردستانیان لەژێر دەست بووە بۆ ماوەی 150 ساڵ. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
دەیە:	50کان (50-59)
سەدە:	سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان:	سەرێکانی
وڵات:	کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان؛ فەیسبووک؛ یەیجی (مێژووی کورد) ڕۆژی 2023-07-07

کاتی تۆمارکردن: 2023-07-08

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 529

نامەی پاشای ئاشووری (شامشی ئاداد 1813-1781 پ.ز)

20220619174721419125=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

15. Cuneiform tablet from archive-room, Tell Shemshara (Height of original, 4.7 inches)

نامەی پاشای ئاشووری (شامشی ئاداد 1813-1781 پ.ز) بۆ فەرمان ڕەوای ناوچەی شمشارە لە ڕانیەی ئێستا بەناوی (کووارى) ئەم نامەیەو چەندین نامەی تر لەلایەن تیمێکی دانیمارکیەوە لەساڵی 1957 دۆزرانەوە لە گردی شمشارە بەرلەوەی بکەوێتە ژێر ئاوی بەنداوی دوکان.

دەق نامەکە لە ئاشوریەوە بۆ کوردی:

(بڵێ بە کووارى: وەها ئاغاکەت(مەبەست شامشی ئەدادە) دەڵێت، پێش دەرچونت بڕیارێکم پێ ڕاگەیاندی ئەمەبوو کە وتبوم:(ئەگەر شیکشابوم گیرابوو وەرەوە بۆ لام لە ئەرابخادا(کەرکووکی ئێستا)، ئەگەر شیکشابوم نەگیرا(ئەوکاتە)با باسەربازەکانی حامیەکە بچنە دەوروبەری شیکشابوم و تۆش ئەو شتە بکە کە پێت باشە. بچۆ بۆ وڵاتی شوشارا(شمشارە) فەرمان بدە بە فەرمان ڕەوای شوشارا(مەبەست کووارى)ە باسەربازەکانی شار قایم کردن بگەڕێنەوە لەگەڵ خۆتدا وەرەوە بۆلام)ئەمەیە ئەو فەرمانەی دام پێت، گوێ بگرە بۆ فەرمانەکە بەپێی ئەو فەرمانەی دام پێت بجوڵێرەوە.ئێستا شیکشابوم گیراو تۆ چویتە وڵاتی شوشارا. بێگومان تۆ گەڕایتەوە بۆلای من بەشێوەیەکی مونتەزەم ئەوەندە زانیاریم بۆ بنێرە ئەوەندەی دەیبینیت(وڵاتەکە بە چ بارێکدا) دەکەوێت. فەرمانڕەوای شوشارا سەربازەکانم لەباکوری وڵاتەکەوە بۆ بنێرێت.زانیاریەکانت بەشێوەیەکی ڕێک و پێک بنێرە تا ئاگادار بم.

سەبارەت بەدەست دان لەگەردنی خۆم بۆ پیاوی لولو (واتە:سوێند خواردن بۆ هاوپەیمانی لەگەڵ لولو) کەبۆت باس کردم دەستەکانم پاک نەبونەتەوە.. ئەوان.. کەی ئەویان نەکرد.. سوێند بخۆ بۆیان.بەدڵنیایەوە (دواتر) لەدڵی خۆیدا پلانێک دەگێڕێت. ئێستا بانوێنەرە پێشوەکان بێن و سوێندیان بۆ بخۆ بە خواوەندەکان سەبارەت بەخۆم با خزمەت کارەکانم لێرەوە بنێرم و باسوێند بە خواوەندەکە بخۆن.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

شار و شارۆچکەکان: ڕانیە (ڕاپەڕین)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | Farhad.archaeologist

کاتی تۆمارکردن: 2022-06-19

ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 530

ناوچەی شوێنەوارپی خشام لە ڕۆژئاوای کوردستان

2022101621080344025 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ناوچەی شوێنەوارپی خشام، دەکەوێتە 35 کیلۆمەتری باکووری ڕۆژهەڵاتی شاری حەسەکە.
خشام، ناوچەیەکی شوێنەوارپی پان و بەرین و گەورەیە، ڕووبەرەکەی بە درێژایی 30 کیلۆمەتر و پانیی 18 کیلۆمەتر دەبێ، هەروا 493 مەتر لە ئاستی ڕووی دەریاوە بەرزە.
هەڵکەوتەی جوگرافیایی ناوچەی شوێنەوارپی خشام، بەم شێوەیە دابەشکراوە: لە بەشی باکووری ناوچەکە، زەوی کشتوکاڵییە، بەشی ڕۆژاواکەی گوندی ئاویجلە-یە، لە بەشی باشوورەوە لای ڕووباری خابوور کۆتایی پێدێت و لە ڕۆژاواکەی گوندی زرکانە.
لە بارەی دۆزینەوە و ناسینی ناوچەی شوێنەوارپی خشام، شوێنەوارناسان لە بەڕێوەبەرایەتی شوێنەوارپی حەسەکە دەڵێن: لە ساڵی 1995، چەند دەقێکی بزماری بەردین لەم ناوچەیە بە ڕێکەوت دۆزرایەوە، بۆیە لە ساڵەکانی 1998 - 1999 بە دوو قۆناغ دەستمان بە کاری کنە و پشکنین و کۆکردنەوەی زانیاری کرد، لە درێژەی کارەکانماندا نەخشە بەردینەکانمان دابەشی سەر شەش گرووپ کرد: دەبعان، خشام، باشوکی، گردی بیدەر، کفرا، خان و مرە. لەم شەش گرووپە، بێجگە لە گردی بیدەر، ناوچەکانی تر چەندین شوێنەواری گرنگی تێدا دۆزراوەتەوە، وەک پاشماوەی بەردی بیناسازی بە شێوازی بازنەپی و لاکێشەپی، کە بۆ درووستکردنی خانووی گەورە و دیواری گەورە و بچووک بەکارهاتوون.
لە ئەنجامی ئەم دۆزینەوانە، لە ساڵی 2001، کارێکی کنە و پشکنینی هاوبەش لەنێوان تیمەکانی سووری و بەلجیکی دەستی پێ کرد، بەپێی ئەم چالاکییە، کە بۆ ماوەی چەند وەرزێک درێژەی کێشا، چەندین چینی شوێنەوارپی کە لە چاخی بەردینی ناوەڕاستەوە پێکهاتوون، هەتا سەدەی 19ی پاش زایین دۆزراوەتەوە.
شوێنەوارەکانی ئەم بەشەی ناوچەی شوێنەوارپی خشام، لە بناغەی بەردینی بیناسازی لە شێوە و ئەندازەی جیاواز پێکهاتوون، هەروا پاشماوەی خانوو، گۆڕ، دیواری گەورە و بچووک، مۆری شیشەپی، گوارەی مسین، کەرستەی بچووک، تەنووری شێوە بازنەپی و چەندین پارچە گڵینەی تایبەت بە سەردەمی ئاشووری نوێ.
لە دۆزراوە گرنگ و سەرنجڕاکێشەکانی دیکەی ئەم ناوچە شوێنەوارییە، دەبێ ئاماژە بە دۆزینەوەی 500 تەبلێتی بەردین بکەین، کە بە شێوەی نەخش و وێنەکێشان ئامادەکراون، نەخشەکانی سەر ئەم تابلۆیانە بریتین لە نەخشی شێوە بازنەپی و چوارگۆشەپی، وێنەی مرۆڤ، وێنەی شەڕکردنی مرۆڤ و ئاژەڵی درندە، بابەتە ئایینییەکانی وەک پەرستن و وێنەی خواوەندەکان لەسەر پشتی ئاژەڵ، بابەتە ئەفسانەییەکان، وەک بوونەوەرێک بە لاشەی مرۆڤ و سەری ئاژەڵ، ڕاوی ئاژەڵی وەک بزنەکێوی، ئاسک، شێر... تاد.
لە ئێستادا ئەم ناوچە شەوێنەوارییەش هەر وەک ناوچە شوێنەوارییەکانی تری ڕۆژاوا، لە بەر هێرش و پەلامارەکانی حکومەتی تورکیا، کەوتووەتە ژێر مەترسی و هەڕەشەی تێکچوون و لە ناوچوون.

ئامادە کردنی: سارا سەردار
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا
جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو
جۆری شوێن / شوێنەوار: دیوار
جۆری شوێن / شوێنەوار: دەروازە
جۆری شوێن / شوێنەوار: شار
جۆری شوێن / شوێنەوار: فێرگەی ئایینی
جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد
جۆری شوێن / شوێنەوار: ڕووبار، تاڤگە و بەنداو
جۆری شوێن / شوێنەوار: کۆشک
جۆری شوێن / شوێنەوار: کۆمەڵگا
سەدە: چاخی بەردینی نوێ
شار و شارۆچکەکان: حەسەکە
وڵات: ڕۆژاوای کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | baskurd.basnews.com
کاتی تۆمارکردن: 2022-10-16
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 531

نوشتەیەکی سەردەمی میتانییەکان لە مۆزەخانەی دهۆک

[2023041710294248308 0=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1](https://www.kurdipedia.org/?lng=1)

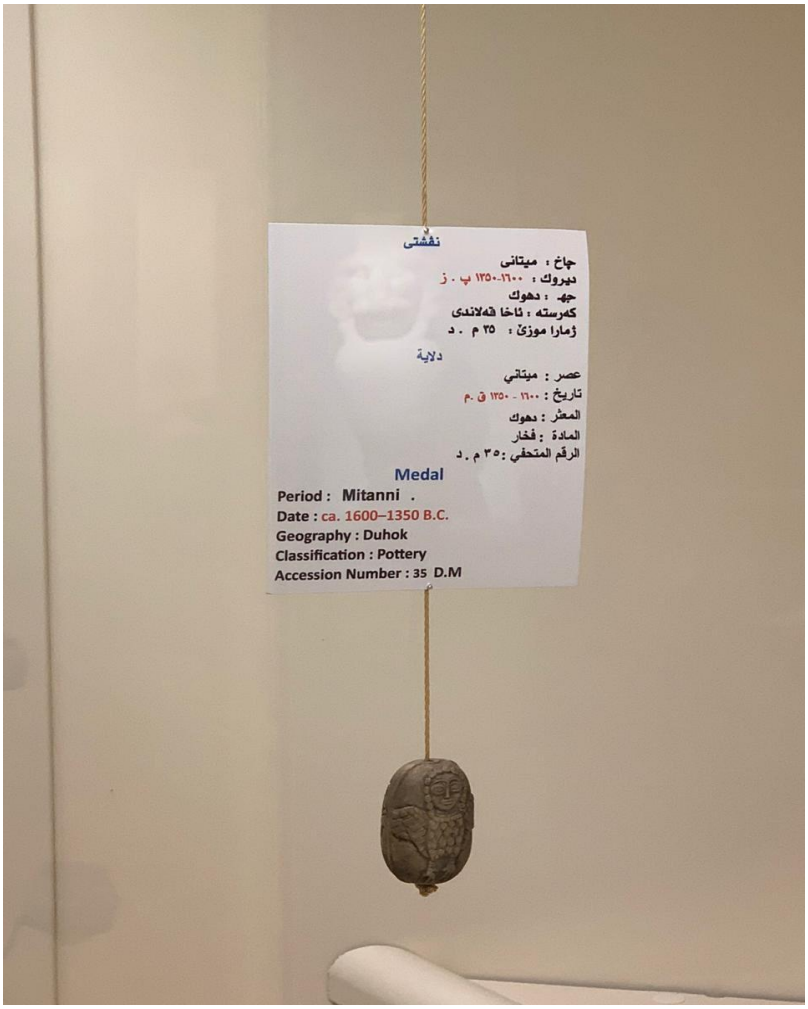

ئەم مەدالیایە، نوشتەیەکی کۆنی سەردەمی میتانییەکانە کە مێژووەکەی بۆ 1600-1350 پێش زایین دەگەڕێتەوە و لە ئێستادا لە مۆزەخانەی نیشتمانیی دهۆک پارێزراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
دەیە:	50کان (50-59)
سەدە:	سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان:	دهۆک
وڵات:	باشووری کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-04-17
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 532
نوێژەنکردنەوەی پردی دەلال لە زاخۆ بەشێوەیەکی ناپڕۆفێشناڵ
2015053113252312126 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پرد
شار و شارۆچکەکان: زاخۆ
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان
کاتی تۆمارکردن: 2015-05-31
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 533

نیگارە شاخەکەی چیای جودی

20230629191938502036=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

لە شرناخ لە باکووری کوردستان لە چیای جودی نیگارە شاخێک هەیە کە بە پێی سەرچاوە مێژووییەکان لەسەردەمی گوتییەکان ئەفرێنراوە.
ئەم نەخشە بریتییە لە مرۆڤێک کە بەسەر ئەسپێکەوەیە کە لەسەر ڕوویەکی پان و سادەی چیاکە بەشێوەی بارز هەڵکۆڵراوە، دەربارەی مێژووی نەخش و کەسایەتییەکە ڕوون نەبووەتەوە بە دیاری کراوی کێیە، بەڵام مێژووییەکی چەند هەزار ساڵەیی هەیە، مێژووی نزیکەی شەش هەزار ساڵ دەبێت، لە کۆندا وتییەکان و ئاشووری و فارسەکان و ڕۆمەکان دەسەڵاتیان تیایدا هەبووە.
بۆچوونێک هەیە دەڵێن ئەم پەیکەرە هی شاژنێکی گۆتییە، بەڵام ئەم نەخشە بەهۆی لافاو شێواوە.
ئەم پەیکەرە شاخە ساڵی 1909 دۆزراوەتەوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: هەڵکۆڵراو

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: شرناخ

وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان؛ فەیسبووک؛ یەیجی (archaeology in kurdistan) ڕۆژی 2023-06-29

کاتی تۆمارکردن: 2023-06-29

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 534

نەخش و هەڵکۆڵراوەکانی خنس

2015092416381412712 4=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

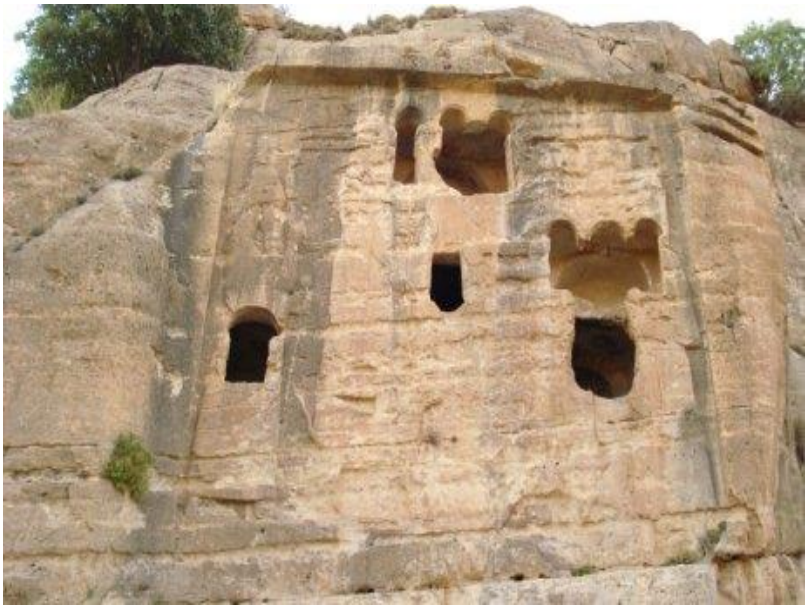

بە دووری 13کم دەکەوێتە باکووری ڕۆژهەڵاتی شارۆچکەی شێخان. بە هاوینەهەواری سەنحاریی پاشای ئاشوریەکان ناسراوە. لە ناو نیمچە دۆڵێکدا زنجیرە شاخێک دەڕوانێتە سەر ئاوێکی سازگار، لە شاخەکەدا چەندان پەیکەر و ئەشکەوتی وەک پەرستگا و نەخشەسازی تر هەڵکۆڵدراوە. هەڵکۆڵدراوەکان لە شوێنی بەرزن و زۆر بە شێوازی هونەری کاریان تێدا کراوە، شوێنێکی شوێنەواری و سەیرانە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2015-09-24

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 535

نەخشی پادشای سیموروم simurrum

20220619164045419122=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

نەخشی پادشای سیموروم simurrum، (ئیدن-سین) sinniddi. لە ناوچەی بێتواتە لە سنووری ئیدارەی ڕاپەڕین دۆزراوەتەوە و لەسەر پارچەبەردێک نەخشێنراوە.
تابلۆکە وێنەی پادشا (ئیدن سین) نیشان دەدات کە ملی بە دوژمنەکانی کەچ کردووە و چەند دەقێکی نووسینی بزماریش لە تابلۆکەدا دەردەکەوێت کە باسی سەرکەوتنەکان دەکات و لە کۆتاییشدا نەفرین لەو کەسە دەکات کە زیان بە نەخشەکە دەگەیەنێت.
لە تابلۆکەدا ناوی چەندین خواوەندی ئەو سەردەمە هاتووە: وەک ئانو، ئەنلیل، ئیکنی، ننخواساک، سین. ئێستا ئەم بەردە لە مۆزەخانەی ئۆرشەلیمی ئیسراییلە.
سیمورۆم دەوڵەتەشارێک بووە لە هەزارەی سێیەمی پێش زایین و لە ناوچەکانی سلێمانی و سەرپێڵ زەهاو نەخش و نیگاریان ماوەتەوە. ئەم شانشینە هاوچەرخی بنەماڵەی ئووری دووەم و ئەکەدییەکان بووە و لە زۆر دەقی پاشایانی بەناوبانگی ئەو سەردەمەدا وەکوو نەرامسینی ئەکەدی و سەرجۆنی ئەکەدی و شولگی ناوی هاتووە.
جگە لە نەخشی بێتواتە بەردەنووسێکی تریش سەبارەت بە سیموروم هەیە کە ئێستا لە مۆزەخانەی سلێمانییە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: هەڵکۆڵراو

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

شار و شارۆچکەکان: ڕانیە (ڕاپەڕین)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | Farhad.archaeologist

کاتی تۆمارکردن: 2022-06-19

ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 536

نەخشی دەربەند بێلوولە

2015121213251712858 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئەم نەخشە هەڵکۆراوە، لە قەدپاڵی چیایی دەربەندی بێلوولە، لە بەرزی نزیکە 150 م لە نزیک گوندی بێلوولەی شارەدێی مەیدان.

ئەم نەخشەیە (90 سم) درێژە، نەخشی جەنگاوەرێکە، کە پێی خستووەتە سەر سنگی یەکێک لە دوژمنەکانی و سەربازێکی دیکەیان لەسەر چۆکە و لەم جەنگاوەرە دەپارێتەوە. جەنگاوەرەکە بە قەبارەی گەورەتر دروستکراوە.

نووسێنێکی مێخی لەنێو چوارچێوەیەکدا هەیە، نووسینەکەی بەشێوەیەکی نارێک نووسراوە و تەواونەکراوە، تا ئێستا خوێندنەوەیەکی تەواو دڵنیا بۆ نووسینەکە نەکراوە، بەڵام یەکێک لە خوێندنەوەکان ناوی پادشاکەی بە (تاردوونی) خوێندووەتەوە.

سەبارەت بە مێژووی نەخشەکەی بۆچوونی جیاواز هەیە، هەندێکیان دەیگەڕێننەوە بۆ کۆتایی هەزارەی دووەم و سەرەتای هەزارەی سێیەم.

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] پەرتووک | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ڕێبەری شوێنەوارەکانی گەرمیان

کاتی تۆمارکردن: 2015-12-12

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 537

نەخشە بەردینەکانی گەڤەڕۆک لە باکووری کوردستان

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20220921103815435285

لە ناوچەی هەکاری سەر بە باکووری کوردستان، کۆمەڵێک وێنەی تایبەت و مانادار لەسەر کۆمەڵێک بەردی پان و گەورە لە چیای گەڤەڕۆک نەخشێنراون کە مێژووەکەیان بۆ سەردەمانی زۆر کۆن دەگەڕێتەوە.
ئەم نەخشە بەردینانە بە ناوی (نەخشە بەردینەکانی گەڤەڕۆک) ناسراون، وەک مۆزەخانەیەکی کراوە وایە و سەرنجی پسپۆڕان و گەشتیاران بۆ لای خۆی ڕادەکێشێت و بووەتە شوێنێکی گرنگ بۆ توێژینەوەی زانستی.
هەڵکەوتەی جوگرافیی نەخشە بەردینەکانی گەڤەڕۆک دەکەوێتە نێوان ناوچەی گەڤەر و چیای ترشن، بە تایبەت لە ناوچەی چیای جیلو و دەریاچەی سات کە دوو لە گرنگترین چیا و دەریاچەکانی باکووری کوردستانن.
بە پێی سەرچاوەکان، مێژووی ئەم نەخشە شوێنەوارییانە بۆ نێوان 10 بۆ 12 هەزار ساڵ پێش ئێستا دەگەڕێتەوە. لەم ناوچەیە نزیکەی دوو هەزار نەخشی بەردین هەن و لە ڕووی قەبارە و جۆری وێنەکان جیاوازن. ئەو نەخشانەی لەسەر بەردەکان دەبینرێن بریتین لە وێنەی گوڵ، مرۆڤ، مار، ئاسک، بزنی کێوی، مەڕی کێوی، گورگ، ڕێوی و کۆمەڵێک شێوە و نەخشی سیمبولیی تایبەت بەو سەردەم و دەڤەرەیە کە بە گوتەی پسپۆڕان دەکرێ کێشان و ئەفراندنی ئەم نەخشانە سەرچاوەیان لە بیروباوەڕی ئایینی و سروشتی خەڵکی نیشتەجێی ئەم ناوچەیە وەرگرتبێت.
ئامادەکردنی: سارا سەردار
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت
جۆری شوێن / شوێنەوار: باخ - پارک
جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو
جۆری شوێن / شوێنەوار: چیا
جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن
جۆری شوێن / شوێنەوار: گەلەری
جۆری شوێن / شوێنەوار: ڕووبار، تاڤگە و بەنداو
شار و شارۆچکەکان: گەڤەر
وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | baskurd.basnews.com
کاتی تۆمارکردن: 2022-09-21
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 538

هاوڵاتییەک بەمەرج شوێنەوارێکی مێژووپی ڕادەستی حکومەت دەکات

2014030309100233662=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

خەندان کامەران عەبدە ساڵح، هانا ئیسماعیل چۆمانی

لەکاتی لێدانی بناغەی خانوویەک لە قەزای چۆمان، شمشێرێکی کۆنی سەردەمی سوپای موسوڵمانەکان دۆزرایەوە، خاوەن ماڵەکەش دەڵێت بەمەرجێک ڕادەستی لایەنە پەیوەندیدارەکانم کردووە کە لە قەزاکە وەک شوێنەوارێکی مێژوپی بپارێزرێت.

هەژار حاجی قەسیم، خاوەنی ماڵەکە بە خەندانی ڕاگەیاند، لەکاتی کارکردن لە بناغەی خانوەکەمدا کرێکارەکان شمشێرێکیان دۆزیەوە، بەڵام بەداخەوە دەسکی شمشێرەکە شکابوو، وتیشی: دوای ئەوەی پاکم کردەوەو، بینیم بەخەتی کوفی لەسەر شمشێرەکە نوسراوە (فتح) کە خەتێکی کۆنی ئیسلامە، ئەم وشەیە سوپای موسوڵمانان بەکاریان دەهێنا بۆ ئازاد کردنی ئە و ناوچانەی کە لە ژێر دەستی ئەواندا نەبوون، بەڵام دیار نییە بۆ ساڵی چەندەمی کۆچیی دەگەڕێتەوە ئەوەش بەهۆی نەبونی شارەزا و شوێنەوار ناس لەوناوچەکەدا.

خاوەن ماڵەکە ئەماژەی بەوەشدا کە، شوێنەوارەکەی ڕادەستی ڕێکخراوی ناشناڵپارکی هەڵگورد – سەکران کردووە، بە و مەرجەی لە قەزای چۆمان بپارێزرێت وەک مێژوو ناسنامەی ناوچەکە داواشیکرد، ئە و شمشێرە نەگوازرێتەوە بۆشوێنێکی تر.

بەوتەی هەژار حاجی قەسیم، پێشتر زۆرێک لە و کەلو پەلانەی کە دۆزراونەتەوە لە ناوچەکەدا، بەهۆی نەبوونی شوێنێکی شیاو بۆ هەڵگرتنیان گواستراونەتەوە بۆ ناوچەکانی تر ڕاشیگەیاند، مەرجی ئە و لەرادەستکردنی ئە و شمشێرە مێژوویەدا، مانەوەیەتی لە قەزاکەدا وەک بەڵگەیەکی کۆنی مێژوویی لە ناوچەکە، هەروەک دەسپێشخەریەکیش بێت بۆ ئەوانەی کەلوپەلی مێژووییان لایە یاخود دەی دۆزنەوە.

بەختیار قادر، بەڕێوەبەری کارگێڕی پرۆژەی ناشناڵپارکی هەڵگورد – سەکران، بە خەندانی ڕاگەیاند، ئە و هاوڵاتییە شمشێرەکەی وەک دیاری پێشکەش بە ڕێکخراوی ناشناڵپارکی هەڵگورد – سەکران کردووە بۆ ئەوەی لە مۆزەخانەدا هەڵبگیرێت و، گەشتیاران دیدەنی بکەن.

وتیشی: شمشێرەکە لە ئاسنێکی یەکجار پتە و دروستکراوەو، سەرەتا کە گەیەنرایە ناشناڵپارک، ژەنگێکی زۆری گرتبوو، پاش خاوێنکردنەوەی بەشێوەیەکی زانستییانە، دەرکەوت کە ئاسەوارێکی گرنگە و پێویستە بپارێزرێت.
بەختیار قادر ئاشکراشیکرد، بەپێی ئە و توێژینەوەیەی بۆی کراوە، مێژووی شمشێرەکە دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی هێرشی سوپای ئیسلام بۆ کوردستان و ناوچەی باڵەکایەتی، لەسەر دەسک و کالانی ئە و شمشێرە مۆری فتح هەڵکەنراوە، کە ئاماژەیەکە بۆ سەردەمی فەتحی ئیسلام.
بەڕێوەبەری کارگێڕی پرۆژەی ناشناڵپارکی هەڵگورد – سەکران،ئەوەشی خستەڕوو، پێشتریش لە هەمان ناوچە چەند تیر- ێکی سەردەمی فەتحی ئیسلام دۆزراونەتەوەو، گەر بەدواداچوونی زیاتر بکرێت چەندینجۆر شوێنەواری دیکەی ئە و سەردەمە لە باڵەکایەتی دەدۆزرێنەوە، چونکە وەک مێژوو باسیدەکات، لە و سەردەمەدا ناوچەکە مەیدانی جەنگ و ڕووبەڕوونەوە بووە.
وەک بەختیار قادر باسیکرد، هەموو ئە و شوێنەوارانەی سەردەمی فەتحی ئیسلام کە لە کوردستاندا دۆزراونەتەوە، مۆری فتحیان لەسەر هەڵکەنراوە وەک ئاماژەیەک بۆ ئە و سەردەمە.
پاش تێپەڕبوونی زیاتر لە 14 سەدە بەسەرهێرشی سوپای ئیسلام بۆ کوردستان، ئە و کەلوپەل و کەرەستە جەنگیانە لەناوچەی باڵەکایەتی دۆزراونەتەوە، لایەنی پەیوەندیداریش پێیوایە گەر بەدواداچوون بکرێت شوێنەواری زیاتری ئە و سەردەمە دەدۆزرێتەوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: چۆمان (باڵەکایەتی)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی خەندان

کاتی تۆمارکردن: 2014-03-03

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 539
هاوەنێکی قەبارە گەورە لە مۆزەخانەی دهۆک
20230420125103483937=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

هاوەنێکی بەردینی قەبارە گەورە کە بە مەبەستی هارین و ورد کردنی دانەوێلە بەکارهاتووە و لە ئێستادا لە مۆزەخانەی دهۆک پارێزراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
شار و شارۆچکەکان: دهۆک
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2023-04-20
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 540

هۆتێل فەرەح

2014091811313777515=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

کۆنترین هۆتێلی سلێمانی ئەژمار دەکرێت و مێژووی درووستکردنی دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی 1920 و دەکەوێتە نزیک شەقامی مەولەوی سلێمانی و بۆ نۆژەنکردنەوەکەی لەسەر بودجەی پارێزگا بە بڕی 1.800 ملیار دیناری بۆ تەرخانکراوە و لە ئێستاشدا2024 نزیکەی سەرجەم کارەکانی تەواو بووە و بڕیارە لە چەند مانگی داهاتوودا کارەکانی تەواو بکرێت و دوای نۆژەنکردنەوەی هۆتێلەکە و ناوچەکەی دەوروبەری دەکرێتە بازارێکی کەلەپووری بۆ کڕین و فرۆشتی بابەتە کەلەپوورییەکان.
-2014-09-18

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی خەندان

کاتی تۆمارکردن: 2014-09-18

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 541

هێڵکارییەک لەسەر پیرۆزی ئاژەڵی (گا) لە بیروباوەری میتانییەکاندا

https://www.kurdipedia.org/?lng=12023041212421648160 8=q&

هێڵکارییەک لە مۆزەخانەی نیشتمانیی دهۆک لەسەر پیرۆزی ئاژەڵی (گا) لە بیروباوەری میتانییەکان لە شاری نوزی (کەرکووکی ئێستا). مێژووی میتانییەکان و ئەم بیروباوەرە بۆ 1600-1350 ساڵ پیش زایین دەگەڕێتەوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە:	سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان:	دهۆک
وڵات:	باشووری کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-04-12

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 542

هەزار دەرگا

20160323163959130909=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

قەڵای هەزار دەرگا وەک یەکێک لە شوێنەوارە مێژوویی‌یەکانی پارێزگای ئیلام ناسراوە. بوونی دەرگا و پەنجەرەی زۆر لەو قەڵا مێژوویی‌یەدا کە مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ سەدەی سێیەم هەتا شەشەمی زایینی، هۆی ناولێنانی بە قەڵای هەزار دەرگا هەر ئەوەیە و لە پێنج کیلۆمەترِی ڕۆژهەڵاتی شاری ئابدانان هەڵکەوتووە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

شار و شارۆچکەکان: ئیلام

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2016-03-23

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 543

هەزارمێرد

2011041719124856721=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئەم ئەشکەوتە دەکەوێتە پارێزگای سلێمانی بەدووری 13 کم لە باکووری ڕۆژاوای شارەکەوە، لە نزیک گوندی هەزار مێرد، ئەم ئەشکەوتە بەقەد چیای (بەرانان) ەوەیە

وەکو یەکێک لە شوێنەوارە گرنگەکانی ئێراق ناسێنراوە لەلایەن بەڕێوبەرایەتی گشتی شوێنەوار، لە ژمارە (2126) ڕۆژنامەی (الوقائع العراقیه) لە ڕێکەوتی 10-11-1949

لەسەر ناوی ئەشکەوتەکە چەند بۆ چونێک هەیە:

پێدەچێ بەهۆی فراوانی و گەرەیی ئەشکەوتەکە ناونرابێت کە جێگای هەزار پیاوی تێدا بووبێتەوە، هەروەها وشەی (مرد) لە زمانی فارسی بە مانای پیاو دێت، یان پێ دەچێ پەیوەندی بە پلەیەکی سەربازی یەوە هەبێت بەواتای پێشەوای هەزار جەنگاوەر (هزارمرد) ، هەروەها خەڵکی ناوچەکە (هەزارمێرگ) یشی پێ دەڵێن بە واتای زەوی تەڕو پڕ ئاو دێت بۆیە پێدەچێت (هەزارمێرد) ڕەگ و ڕیشەی لە (هەزارمێرگ) ەوە هاتبێ.

کنەوپشکنین:

چەند جارێک کنەو پشکنین لە ئەشکەوتی هەزارمێرد کراوە لە چەند کاتێکی جیاواز و لەلایەن چەند شوێنەوارناسیکەوە وەکوو شوێنەوارناس (سپایزەر لە ساڵی 1926-خاتوو دوروسی گاروود لە ساڵی 1928- ئەحمەد مەهدی لە بەهاری ساڵی 1949-کارلینتون لە ڕۆژی 13-12 ی تشرینی دووەمی ساڵی 1949 لەگەڵ ئەحمەد مەهدی-هەروەها بەڕێوبەرایەتی شوێنەواری سلێمانی لە ڕۆژی 18-06-1998 لەلایەن شوێنەوارناسی کورد کەمال نووری مەعروف و هاشم حمە عەبدوڵلا

لە سەرجەمی پشکنینە شوێنەوارییەکاندا سێ چینی شوێنەواری دۆزرانەوە کە پێکهاتبوون لە چینەکانی A-B-C

چینی A: چینی سەرەوەی ئەشکەوتەکەیە کۆمەڵێک پاشماوەی گۆزەو گلێنەی جۆراوجۆری تێدا دۆزرایەوە کە دەگەڕێنەوە بۆ سەردەمە شارستانی ئیسلامی واتە ئەم چینە بۆ سەردەمێکی تازەی چاخە مێژوویەکان دەگەڕێتەوە، هەروەها لەم ئەشکەوتەدا پاشماوەی ئێسکی مرۆڤ دۆزرایەوە بەڵام کۆن نەبوو کە پێکهاتبوو بە سێ گۆڕ کە یەکێکیان منداڵ بوو، هەروەها سێ گۆزەی لەگەڵ دا نێژرابوون، هەروەها سێ پارچە ئاسن دۆزرانەوە کە یەکێکیان سەری تیرە، دوانەکەی تر دوو پارچە دراوە یەکێکیان هە سەردەمی بیزەنتی وە ئەوی تریان هیی سەردەمی ساسانییە

چینی B: ئەمەیان چینێکی جیاکەرەوەی تەنکە کە هەندێ بەردێ ئەستێ ی جۆری ئۆرگەنیشی تێدا دۆزراوەتەوە

چینی c: لەم چینەدا هەندێک ئیسک دۆزرانەوە، کە هیی ئاژەڵ و باڵندەی کوندە پەپوو، هەروەها ئامێری بەردە ئەستێی زۆر دۆزرانەوە بەڵام شێوەکانیان جیاجیان لە یەکتری لە یەک جۆری پیشەسازی نین کە نزیکن لە جۆری ناسراو بە موستیری چاخی بەردینی ناوەڕاست، هەروەها دوو تەوری دەستی دۆزرایەوە ئەو بەردە ئەستێ یانەی جۆری موستێری کە لەم چینەدا دۆزرایەوە بۆ (30) هەزار ساڵ تا (50) هەزار ساڵ بەر لە ئێستا یا زیاتر دەگرێتەوە.

ڕشید فوزی، جمال ڕشید، تاریخ الکرد قدیم، اربیل-1990، المدیریة العامة للاثار و التراث، التلول و المواقع الاثریة،

بەغداد-1952 باقر طة، فواد سفر، المرشد الى مواطن الاثار و الحضارة، الرحلة ارابعة، بەغداد1965 توێذینەوەی (ڕەوا کەریم ساڵح) بۆ بەشی شوێنەوار زانکۆی صلاح الدین فرج بصمەجی، کهف هزارمیرد الشرقی، سومر مج 6، 1950،

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆمارێکی تایبەت بۆ کوردیپێدیا لەلایەن (نەوزاد کەلاری) سەبارەت بە (شوێنەواری ئەشکەوتی هەزارمێرد) لە: 2011-4-17 11:15:44

کاتی تۆمارکردن: 2011-04-17

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 544

هەگمەتانە، یەکەم پایتەختی ئیمپراتۆرییەتێکی کوردی

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20220822124746429638

هەگمەتانە، گەورە شارێکی شوێنەوارپی سەردەمی ئیمپراتۆرییەتی میدییەکانە، بە گوتەی مێژوونووسی یۆنانی هێرۆدۆت، ئەم شارە لە سەردەمی دیاکۆ (727-675 پێش زایین) یەکەمین پاشای ئیمپراتۆری میدیا بنیاتنراوە.

هەڵکەوتەی جوگرافیی هەگمەتانە دەکەوێتە ناوەندی شاری هەمەدانی سەر بە پارێزگای هەمەدان لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان.

لە سەردەمی پاشا و دامەزرێنەری ئیمپراتۆری میدیا دیاکۆ، شاری هەگمەتانە وەک پایتەختێک بۆ ئەم دەسەڵاتدارییە دامەزراوە. ئەم گەورە شارە شوێنەوارییە لە سەرەتا گوندێک یان ئاوایەکی بچووک بووە لە سەرد گردێکی پان و بەرین، بەڵام دواتر بە فەرمانی دیاکۆ دەست دەکرێ بە درووست کردنی کۆمەڵگەیەک کە پێکهاتووە لە کۆشک، خەزینە و بنکەی سەربازی و حەوت ڕیز شورە بە دەوری شارەکە.

کاتێک دیاکۆ ئەم شارەی درووست دەکات، فەرمان دەدات کۆشکێکی گەورە و پتەو کە پێکهاتووە لە سەدان ژووری جیاواز لە ناوەندی گردەکە درووست بکرێت و بۆ پاراستنی زیاتری کۆشکەکە لە کاتی ڕوودانی جەنگ، بڕیاری دا لە چوار دەوری کۆشکەکە حەوت ڕیز شورە کە هەر شورەیەک لە شورەکەی پێش خۆی بەرزتر بووە درووست بکرێت و لە هەموو بەشەکانی شورەکە بنکەی تایبەتیی چاودێری و سەربازی دابنرێت. بەم شێوەیە هەگمەتانە دەبێتە یەکێک لە گەورەترین و پتەوترین شارە شوێنەوارییەکان لە دونیا کە لەگەڵ شارەکانی ئاتن لە یۆنان و ڕۆم لە ئیتالیا بەراورد دەکرێ.

شاری مێژووپی هەگمەتانە شاکاری بیناسازی و هونەری سەردەمی کۆنە و ئەوە لە دۆزینەوەی پارچە شوێنەوارییەکانی ناو ئەم گردە سەڵمێنراوە. هەگمەتانە خاوەن سیستمێکی ئاوەڕۆی کۆنە بە شیوازی ڕاکێشانی بۆری گڵێنە لەژێر خانووەکانەوە. شێوازە بیناسازییە تایبەتەکەی، بە کارهێنانی نەخشی درووست کراو لە زێر و زیو بۆ دیوارەکان و دارە بە کارهاتووەکانی ناو ژوورەکان، سیرامیکی نەخشێنراو لە زیو و زێر لە تایبەتمەندییەکانی ئەم کۆشکەن.

پسپۆرانای بواری زمانناسی ئێرانی لەسەر ئەو بڕوایەدان وشەی هەگمەتانە، ڕیشەی لە وشەی (هەنگمەنت) یان (هەنگمەن) بە واتای ئەنجوومەن دێت، کە ئەویش بە واتای شوێنی گردبووونەوە یان شوێنی یەک گرتن دێت. هەر لە مێژووی درووستبوونی ئیمپراتۆری میدیا (کە بریتییە لە کۆبوونەوە و یەکگرتنەوەی چەندین هۆز و تیرەی کوردی) بۆمان دەردەکەوێت، هەڵبژاردنی ناوی ئەم شوێنەوارە بێ مەبەست و بێ واتا نەبووە. بۆیە دەکرێ ئەم بۆچوونە زۆر ڕاست بێت کە هەگمەتانە واتا شوێنی کۆبوونەوە و یەکگرتن.

هەگمەتانە چەندین سەردەمی مێژووپی گرنگ و بە ناوبانگی ئێرانی کۆنی بە خۆیدا بینیوە، ئەم شارە کە لە سەرەتاوە پایتەختی ئیمپراتۆری میدیا (678-549 پێش زایین) بووە، لە پاش ڕووخانی میدییەکان لەلایەن ئەخمینییەکانەوە وەک پایتەختی هاوینەی ئەم دەسەڵاتدارییە بە کارهاتووە، لە سەردەمی ساسانییەکان ئەم شارە درێژەی بە ژیانی ئاسایی خۆیداوە، بەڵام دیار نییە لە ڕووی سیاسییەوە چ ڕۆڵێکی هەبووە.

یەکەم کاری کنەوپشکنینی شوێنەواری بۆ ئەم شوێنەوارە لە ساڵی 1913 کراوە، لەلایەن تیمێکی شوێنەوارناسی سەر بە مۆزەخانەی لۆڤەری پاریس بە سەرپەرەشتی شارل فوسی. هەڵکۆلین بۆ هەگمەتانە لە 10 وەرزی شوێنەواری ئەنجامدراوە و لە ئەنجامدا کۆمەڵێ زانیاری و پارچەی شوێنەواری گرنگ و مێژووپی دەستکەوتووە. چەند سەرچاوەیەک ئاماژە بەوە دەکەن کە ئەنجامی زانستی ئەم هەڵکۆڵینە شوێنەوارییانە هیچ کاتیک بە شێوازێکی فەرمی بە هەبوونی داتا و بەڵگە بڵاونەکراوەتەوە، بۆیە دەکرێ ئەمیش وەک هەوڵێک بۆ شاردنەوە یان سڕینەوەی مێژووی پڕ شکۆی کورد دابنرێت.

میدییەکان ئیمپراتۆرییەتێکی کورد بوون لە ساڵەکانی 678-549 پێش زایین کە لە ئەنجامی ڕووخاندنی ئیمپراتۆرییەتی ئاشوورییەکان، توانیان دەسەڵات بگرنە دەست و بە ڕێکخستن و یەکگرتووپی چەند هۆزێکی کوردی، ئیمپراتۆری میدیا دابمەزرێنن. سەردەمی میدییەکان بە سەردەمی زێڕینی مێژووی کورد تۆمار دەکرێت، لەم سەردەمە بۆ یەکەمجار لە مێژوو هەر چوار پارچەی کوردستان لەژێر دەسەڵاتدارییەکی کوردی ڕێکخران و بەڕێوە بردران.
ئامادەکردنی:سارا سەردار
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شار
جۆری شوێن / شوێنەوار: گوند
جۆری شوێن / شوێنەوار: کۆشک
جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
شار و شارۆچکەکان: هەمەدان
وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری باسنیوز - 22-08-2022
کاتی تۆمارکردن: 22-08-2022
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 545

هەورامان.. دەستنووسی قورئانێکی کۆن نمایشکرا

2014032420404462026=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئەمڕۆ دووشەممە (24ی ئازاری 2014) لەمەراسیمی کردنەوەی مزگەوتێک لەشارۆچکەی تەوێلە قورئانێکی تەمەن 204 ساڵ کە دەستنووسی زانایەکی ئایینی ناوچەی هەورامانە نمایش کرا و پێشکەشی مزگەوتەکە کرا.
لەمەراسیمی کردنەوەی مزگەوتی مەلا نەزیری گەورە لە شارۆچکەی تەوێلە دەستنووسێکی ئە و مامۆستایە (مەلا نەزیری گەورەی تەوێلە 1786-1878) کە لای یەکێ لەنەوەکانی پارێزرابوو، گەڕێنرایەوە بۆمزگەوتەکە.
ئەحمەد نەزیری کە نەوەی حاجی مەلا نەزیری گەورەیە و لەوڵاتی ئێران نیشتەجێیە و لەباوکیەوە ئە و قورئانە دەستنووسەی بۆماوەتەوە، بە ئاژانسی ئەنادۆلی ڕاگەیاند: ئە و قورئانە دەستنوسە 33یەمین نوسخەی دەستنوسی قورئانە کە حاجی مەلا نەزیری گەورەی تەوێلە بەدەستی خۆی نوسیویەتیەوە و لای ئێمە پارێزراوە و ئێستا گەڕاندوومانەوە بۆ ئەم مزگەوتە.
وتیشی: مێژووی نووسینەوەی ئەم قورئانە دەگەڕێتەوە بۆ 204 ساڵ بەرلەئێستا و مامۆستا مەلا نەزیری گەورەی تەوێلە بەدەستوخەتی خۆی نوسیویەتیەوە و پشتاوپشت لای ئێمە پارێزراوە.
- 2014-03-24

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: هەڵەبجە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی خەندان

کاتی تۆمارکردن: 2014-03-24

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 546

هەولێر.. چەند پارچە شوێنەوارێکی سەردەمی ئاشووریەکان دەدۆزرێتەوە

2014031016383534741=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

خەندان- ڕەهێل سەمەد

دوای هەڵکۆڵینی شوێنێکی کشتوکاڵی لە دەوروبەری شاری هەولێر، نزیکەی 44 پارچە شوێنەواری دەدۆزرێتەوە و دواتریش ڕادەستی مۆزەخانەی شارستانی هەولێر دەکرێت، کە مێژوویان بۆ سەردەمی ئاشوورییەکان دەگەڕێتەوە.

بۆ ئە و مەبەستە ئەمڕۆ دووشەممە (10ی ئازاری 2014) لە کۆنگرەیەکی ڕۆژنامەنووسیدا مەلا ئاوات، بەڕێوەبەری گشتی شوێنەواری هەرێم بەئامادەبوونی سەرۆکی دەستەی ژینگە ڕاگەیاند: لە خوێندکارەکانی خوێندنگایەکی شاری هەولێر لەکاتی خوێندنی وانەی مێژوو بە مامۆستاکەی ڕاگەیاندوە چەند پارچەیەکی لە و شێوەیە هەیە لەماڵەوەیان بەمەبەستی جوانی دایانناوە بەبێ ئەوەی بزانن ئەمانە چین.

وتیشی: دوای بەدواداچوون دەرکەوت ئەوە چەند پارچەیەکی شوێنەوارین کە لەناو زەوی کشتوکاڵیدا دۆزراونەتەوە، بۆیە ئەوانیش ئاگاداری لایەنی پەیوەندیدار دەکەنەوە و بڕوا بە و خێزانە دەهێنن بۆ گەڕاندنەوەی ئە و پارچانە.

ڕاشیگەیاند: کەلوپەلەکان نزیکەی 44 پارچە دەبوون، هەمووی کەلو پەلی بەنرخ و بەهاداربوون کە زۆربەیان دەگەڕێنەوە بۆ سەردەمەکانی ئاشووری و پێشتریش و قۆناغە جیاوازەکانی مێژوون.

جەختی لەوەشکردەوە: ڕەنگە ئە و هاوڵاتیانە مەترسی ئەوەیان هەبێت کە زەویەکانیان داگیر بکرێت، بەڵام هەموویان دڵنیا دەکرێنەوە دەست بەسەر زەوی هیچ کەسێکدا ناگیرێت کە پارچەی شوێنەواری تێدابێت، بەڵکو قەرەبوو دەکرێنەوە.

- 2014-03-10

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: هەولێر

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی خەندان

کاتی تۆمارکردن: 2014-03-10

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 547

هەولێر: باڵەخانەیەک و کۆمەڵێک شوێنەواری دەگمەن دۆزرانەوە

2018111109440593646=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

دوارۆژ، عیسا عەبدولقەهار

لەلایەن بەڕێوەبەرایەتی شوێنەواری هەولێر و تیمێکی زانکۆی میلانۆی ئیتالیا، باڵەخانەیەک و کۆمەڵێک پارچەی شوێنەواری زۆر گرنگ و دەگمەن دۆزرانەوە.

ئەمڕۆ یەکشەممە 12ی تشرینی دووەم، لە کۆنگرەیەکی ڕۆژنامەوانیدا بەڕێوەبەرایەتی شوێنەواری هەولێر و تیمێکی زانکۆی میلانۆی ئیتالیا ئەنجامی پشکینی شوێنەواری لەهەردوو گوندی عەلیاوە و هێڵەوەی باشووری ڕۆژئاوای هەولێریان ڕاگەیاند.

لە کۆنگرەکەدا، لوکا بیرونیل، مامۆستای شوێنەوای لە زانکۆی میلانۆ بەڕێوەبەری نێردراوی شوێنەواری ئیتالیا ڕایانگەیاند: ئێمە بڕیارماندا کار لەگوندی هێڵەوە بکەین، چونکە شوێنەکە دەوڵەمەندە بەشارستانییەتی مەزن وەکو کشتوکاڵ و ئاژەڵداری و بەشێوەیەکی پێشکەوتوو توانیویانە گوند بگۆڕن بۆ شارۆچکە و دانیشتوانەکەشی تایبەتمەند بوون بەکاری نەخش و دەستڕەنگینی و بواری بارزگانی.

لوکا بیرونیل، وتیشی: مێژووی هێڵەوە دەگەڕێتەوە بۆ 5 هەزار ساڵ پێش زایین لە شارستانەیەتی میزۆپۆتامیا لەسەردەمی حلف و عبید و بەگوێرەی کاری هەڵکۆڵینەکە بەدیارکەوتووە کە پێش 3500 ساڵ ئە و شوێنە چۆڵکراوە.

پسپۆڕە شوێنەوارەیەکەی ئیتالیا، ئاماژەی بەوەشکرد: بۆ دەستکەوتنی چۆنیەتی ئە و شوێنەوارە بڕیارماندا بە پشکنین بە درێژایی گردەکە بەشێوەی سلۆپی بە بەرزی 23 مەتر، ئەمەش ئەوە دەگەیەنێت کە شوێنەوارەکە 23 مەتر چین چین لەسەریەکتر بووە و لەسەرووی شوێنەوارەکەوە باڵەخانەیەکی گشتیمان دۆزیەوە کە پێشبینی دەکرێت پەرستگا بووبێت، ئە و باڵەخانەیە پێش پێنج هەزار ساڵ دروستکراوە و لە یەک ژوور پێکهاتووە و مۆری قوڕی بچووکمان دۆزییەوە کە نەخش و نیگاری مرۆڤ و ڕووەک و ئاژەڵی لەسەر نەخشێندراوە، ئەمیش بۆ داخستنی دەرگا وەکو قفڵی ئێستا بەکارهاتووە.

وتیشی: ئە و شێوازە مۆرە بەیەکەمین سیستمی ئیدارە دادەنرێت لە هەموو جیهان، هەروەها کۆمەڵێک قاپمان دۆزییەوە کە بەکارهاتووە بۆ پێدانی خواردن بە کرێکاران و خەڵکی شارەکە، جگە لەوە هەندێک کەلوپەل و شتی سەیرو دەگمەن و گرنگمان دۆزیەوە وەکو قاپی بەردین و شتی جوانکاریی و بەردی ئۆبسید، کە ئەو بەردە شووشەیەکی بورکانییە کە بۆ هێڵەوە نێردراوە کە سەرچاوەکەی ئەناتۆلیا بووە، ئە و شوێنە چەند کیلۆمەترێک لە هێڵەوە دوور بووە.

ئە و پسپۆڕە شوێنەواریە، ڕاشیگەیاند: بەردەوامدەبن لەکاری کنەوپشکین لە گوندەکانی سنووری پارێزگای هەولێر.

پێداچوونەوە: ئیحسانی مەلا فوئاد[1]

2018-11-11

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

شار و شارۆچکەکان: هەولێر

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری دواڕۆژ - 2018-11-11

کاتی تۆمارکردن: 2018-11-11

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 548

هەوێزە خرە

2022090313030743179 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

هەوێزە خرە

هەوێزە خرە: دەکە وێتە سە ڕچیای قە ڕەچوغ لەئاقاری (خدرجیجە) غەرێکە-شوورەیەکە، لە بەردی چیا بەشێوەی بازنە واتە خرِ دروستکراوە، مە ڕدار تا ئێستا بۆ حەسانە وەی مەرەکانییان بە کاریدەهێنن لە کاتی شەوبە کێو.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: دیوار

شار و شارۆچکەکان: مەخموور

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] پەرتووک | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | کەندووێك لە زانیاری دەربارەی دەشتەکییەکانی هەولێر، کۆکردنەوە و ئامادەکردنی، عەباس نادر قادر، چاپی یەکەم، ساڵی2022، لاپەڕە (119) .

کاتی تۆمارکردن: 2022-09-03

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 549

هەڕان- ڕوحا

2015120100392712827 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

پاشماوەی شوێنەواری هەڕان لە شاری ڕەحای باکووری کوردستان

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: خانوو

شار و شارۆچکەکان: ڕوحا

وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2015-12-01

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 550

هەڵکۆڵدراوەکانی ئەشکەوتی هەڵامتا

2015092416184012712 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

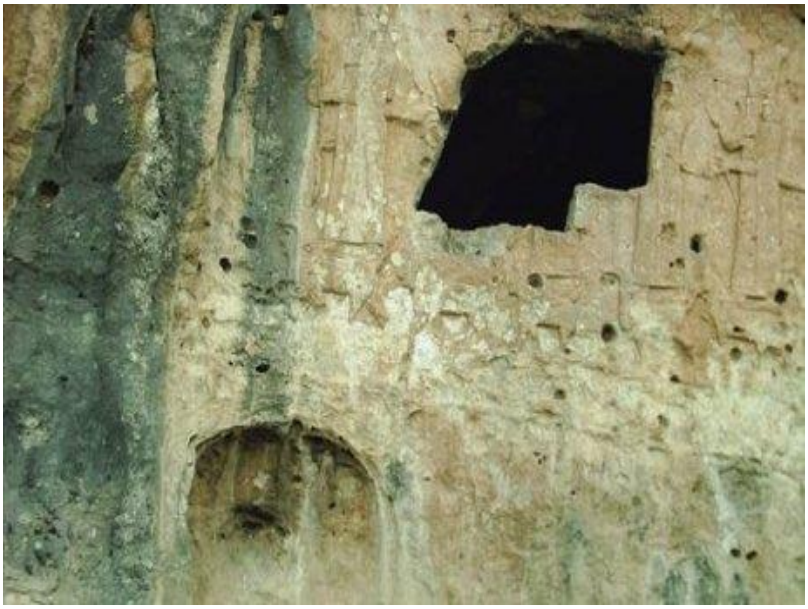

بە دووری 7کم دەکەوێتە بەشی ڕۆژئاوای شاری دهۆک لە بەرامبەر گوندی کفرکی، شوێنەوارەکە لە چوار بەش پێک دێت کە وێنەی مرۆڤ و ئاژەڵ بە شێوەی هونەری لەسەر هەڵکۆڵدراوە و گوزارشت لەسەرکەوتنی جەنگ دەکەن.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2015-09-24

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 551

هەڵکۆڵینی نایاسایی یەکێک لە شوێنەوارە کۆنەکانی شاری شنۆ

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20181023112103100050

یەکێک لە شوێنەوارە مێژوویەکانی شاری شنۆ لە لایەن کەسانێکی هەلپەرەست، بە شێوەی نایاسایی بە تاڵان دەبرێت.
بەپێی هەواڵی گەیشتوو بە ئاژانسی هەواڵدەریی کوردپا، قەڵاتگەی حەسەن نووران کە بە یەکێک لە ئاسەوارە کۆنەکانی شاری شنۆ بە ئەژمار دێت، لە لایەن کەسانێکی هەڵپەرەستەوە، هەڵدەکەندرێت.
سەرچاوەیەکی ئاگادار لەو بارەیەوە بە ئاژانسی کوردپای ڕاگەیاند: ئەو کەسانە لە ڕۆژدا هەوڵی هەڵکەندنی ئەو شوێنەوارە مێژوویی و کۆنە دەدەن و ناوەندە حکوومەتییەکانیش لەو پەیوەندییەدا، بێدەنگیان هەڵبژاردووە.
ئەو سەرچاوەیە هەروەها دەڵێت: کەسانی هەلپەرەست تەنانەت دەستیان بە تەقە کردووە و هەڕەشیان لە خەڵک کردووە هەتا بتوانن بە ئاسوودەیی هەوڵی بە تاڵان بردن و لە ناوبردنی ئەو شوێنەوارە کۆنە بدەن.
هاووڵاتیان لە سەر ئەوە باوەڕن کە شوێنەوارە مێژوویەکان لە لایەن دەستوپەیوەندییەکانی سپای پاسدارانەوە بە شێوەی نایاسایی هەڵدەکەندرێت و لەو پەیوەندییەدا، ئیدارەی میراتە فەرهەنگییەکان هیچ پارەیەک بۆ پاراستنی ئەو شوینەوارە مێژوویانە تەرخان ناکات و هەروەها هیچ گەڵاڵەیەکی بۆ چاوەدێری بە سەر ئاسەوارە مێژوویەکان نییە.
بەپێی ڕاپۆرتە باوەڕپێکراوەکان، ناوەندە ئەمنییەتییەکان بە تایبەت هێزەکانی سپای پاسداران دەستیان لە هەڵکەندن و بە تاڵان بردنی شوێنەوار و کەرەستە کۆنەکانی ئەو شوێنەوارانە لە ناوچەکانی کوردستاندا هەیە و لەگەڵ گرووپە مافیاییەکان لەو بوارەدا، هاوکاریان هەیە.[1]
2018-10-23

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن
شار و شارۆچکەکان: شنۆ
وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی کوردپا - 2018-10-23
کاتی تۆمارکردن: 2018-10-23

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 552
هەڵکەندراوی نرام سین
2013050321505582763=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

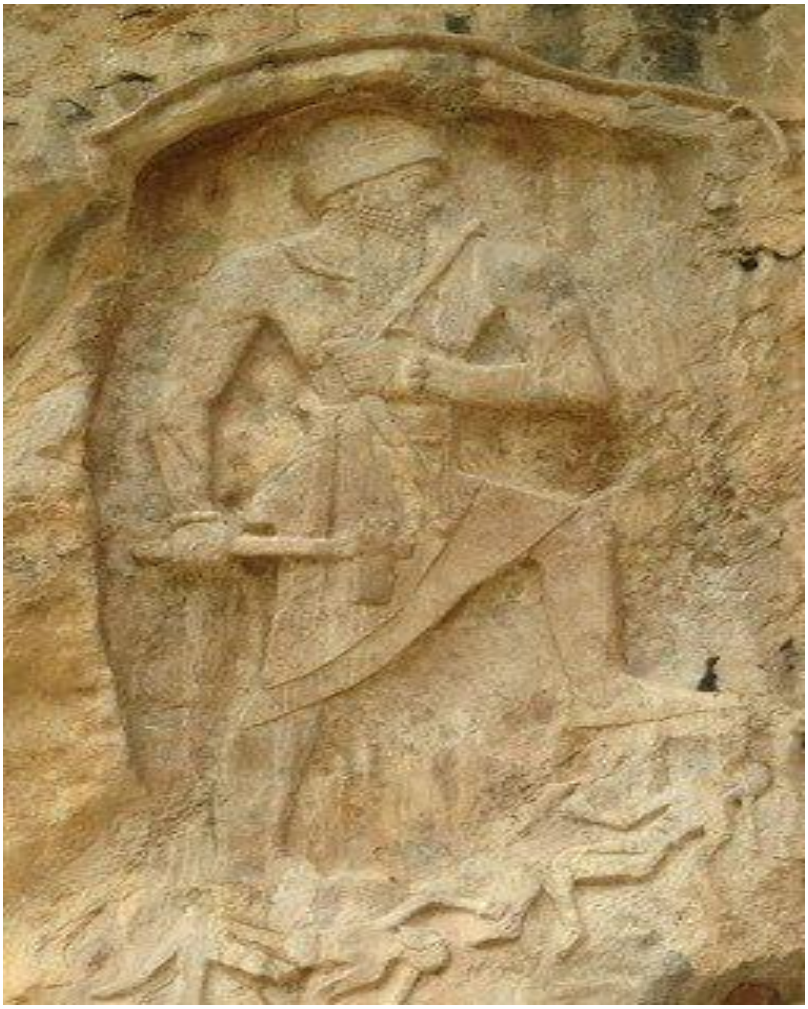

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت
شار و شارۆچکەکان: قەرەداغ
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان
کاتی تۆمارکردن: 2013-05-03
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 553

هەیبەت سوڵتان

20171013152342142887=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

هاوینەهەواری هەیبەت سوڵتان دەکەوێتە قەت پاڵی زنجیرە چیایەک لە شارۆچکەی کۆیە، کەخەڵکانێکی زۆر ڕووی تێدەکەن و ئەم چیایە بەهۆی هەڵکەوتەی جوگرافی و سروشتەجوانەکەی و بوونی کانییەکی زۆر تێیدا لەوەرزی بەهاراندا، وایکردوە ببێتە شوێنێکی گەشتیاریی.
هەیبەت سوڵتان دەکەوێتە باکووری ڕۆژهەڵاتی شاری کۆیە بە دووری (3کم) وە بە دووری (73) کم لە ناوەندی شاری هەولێر دوورە، بەرزی ئەم چیایە (1260)مەترە لەسەر ئاستی ڕووی دەریاوە بەرزە، دەکەوێتە پاڵ مەزارگەی هەیبەت سوڵتان خەڵکانێکی زۆر سەردانی دەکەن بە درێژای ساڵ بۆ پارانەوە و ئاوات خواستن.
ڕەهبەر سەید برایم نوسەرو ڕووناکبیر دەڵێت: هەیبەت سوڵتان چەندین کانی و ئەشکەوتی تێدایە چەندن جەنگی ئیسلام لەم شوێنە ڕوویداوە هەندێک بۆچونی جیاهەیە
مامۆستا عوسمان مستەفا مێژوونوس دەڵێت: ناوی هەیبەت سوڵتان بەمانای خوای با دێت هەندێک دەڵێن خوشک و بران زۆربەی لەمێژوونووسان دەڵێن بەمانەی هەیبارێت واتە ئەم شوێنە بەدرێژایی ساڵ بای دێت.
گۆڕەکەی هەیبەت سوڵتان درێژیەکەی 4 مەترە لە گومەزێک پێکهاتووە مێژووەکەی تاکو ئێستا دیار نییە.
ئەم چیایە بەناوی هەیبەت سوڵتانەوە کراوە چەندین ناوی خوشک و برا ناویان نراوە هەیبەت سوڵتان.
سەرچاوە: ماڵپەڕی pukmedia.com

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی 2017-10-13 - pukmedia.com

کاتی تۆمارکردن: 2017-10-13

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 554

ویستگەی شەمەندەفەری کەرکووک

2014122600423511849 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: کەرکووک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2014-12-26

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 555

ڕاپەڕین.. شوێنەواری دەربەندی ڕەمکان مەترسی لەناوچوونی لەسەرە

20170828170919101984=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

بەهۆی کارکردن لە پرۆژەی دوو سایدکردنی ڕێگای نێوان دەربەندی ڕانیە و شارۆچکەی ژاراوە لە سنووری ئیدارەی ڕاپەڕین، ناوچەی شوێنەواری داتاشراوی دەربەندی ڕەمکان، مەترسی لەناوچوونی لەسەرە و ئەگەر داتاشراوەکە نەگوازرێتەوە بۆ شوێنێکی دیکە.

داتاشراوی دەربەندی ڕەمکان بریتییە لە تابڵۆیەکی داتاشراو لە زنجیرە شاخی دەربەندی ڕانیە، کە بەخەتی بزماری هەڵکەندراوە هەزاران ساڵ لەمەوبەر.

سەبارەت بەم شوێنەوارە هەڵکۆڵدراوە ئاوات سەید ئەحمەد، خاوەنی بڕوانامەی ماستەر لە مێژوو، کە توێژینەوەیەکی لەسەر ئەم داتاشراوە ئەنجامداوە، بە (باسنیوز) ڕاگەیاند داتاشراوی دەربەندی ڕەمکان بەشێوەیەکی هونەری و ئەندازەیی بەرز و جوان نەخشێندراوە، کە بریتییە لە کەتیبەیەک لە بەرزی چل پێ، بە خەتی بزماری هەڵکەندراوە، درێژیەکەی مەترێک و 80 سم، پانییەکەشی 80 سم و قوڵی داتاشراوەکەش 12 سم، ئەم داتاشراوە بەهۆکاری سروشتی و جوگرافی بەشێکی لەناوچووە، بەڵام ئەگەر بە وردی لێی بڕوانی بۆت دەردەکەوێت کە وێنەی مرۆڤی لەسەر هەڵکەندراوە و ئێستا قاچەکانی ئەم مرۆڤە بە ڕوونی دیارن.

ئەم شوێنەوارە لە دەزگای شوێنەواری عێراق لە ساڵی 1960 تۆمار کراوە و چۆتە ڕیزی شوێنەوارەکانی عێراق، وەک ئەو مێژووناسە، ئەوەشی خستە ڕوو زۆر گەریدەی بە نێو بانگی جیهانی لێکۆڵینەوەیان لەسەر ئەم ناوچە شوێنەوارییە کردووە و هاوشێوەی ئەو داتاشراوەش لە ناوچە شاخاوییەکانی دیکەی کوردستان، وەک دەربەندی گاور، هۆرێن شێخان و سەرپولی زەهاو، داتاشراوی دیەکەش هەن کە مێژوەکەیان دەگەڕێتەوە بۆ 2300 ساڵ پێش زاین.

ئاوات سەید ئەحمەدی مێژووناس، ئەوەشی ڕوون کردەوە کە هۆکاری هەڵکەندنی ئەو شوێنەوارە، لەلایەن نەتەوە کۆنەکانی کوردستان دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی کە ئەوان وێستویانە لە یادەوەریەکانی مێژوودا سەرکەوتنەکانیان تۆمار بکرێن، بۆ ئەمەش باشترین کار ئەوە بوو یادەوەرییەکانیان، بە هەڵکەندنی داتاشراوەکان لە سەر شاخ و کێوەکان بهێڵنەوە، گوتیشی: بەڵام یەکێک لە داتاشراوەکان بەهۆی کارکردن لە پرۆژەیەک لە دەڤەری ڕاپەرین لە نێو دەچێت.

جەختی لەوەش کردەوە کە پرۆژەی دوو سایدکردن و فراوانکردنی ڕێگای دەربەندی ڕانیە بۆ شارۆچکەی ژاراوە، هەرچەنەد دەبوایە لە ساڵی 2014 جێبەجێ بکرێت، بەڵام بەهۆی قەیرانی دارایی کار کردن تێیدا دواکەوت، بۆ 01-07-2017 دەبێت لە ماوەی 360 ڕۆژ پرۆژەکە کۆتایی پێ بێت.

بەختیار ئەحمەد، بەڕێوەبەری بەڕێوەبەرایەتی ڕێگاوبانی ڕاپەرین، دەڵێت: نوسراومان بۆ بەڕێوەبەرایەتی شوێنەواری ڕاپەرین کردووە، بۆ ئەوەی چارەسەرێکی ئەو ناوچەیە شوێنەوارییە بکەین، چونکە دەکەوێتە بەر پرۆژەکە و ئێستا ئێمە لە نزیک پرۆژەکە کار ناکەین، چونکە ئەگەر شاخەکە بتەقێنینەوە بە تەواوی زیان بەم داتاشراوەیە دەکەوێت، ئێستا ئێمە چاوەڕوانین تا ڕێگا چارەیەکی بۆ دەدۆزرێتەوە.

بەڕێوەبەری ڕێگاوبانی ڕاپەرین، ئەوەش ڕوون دەکاتەوە کە ئەم پرۆژەیە خۆی لە فراوانکردن و دوو سایدکردنی ڕێگای نێوان دەربەندی ڕانیە و شارۆچکەی ژاراوە دەبینێتەوە و لە نزیک شاخی دەربەندیش پردێکی کۆنکرێتی بە درێژایی 300 مەتر دروست دەکرێت، بۆ ئەوەی مەترسی داروخانی شاخی دەربەند نەمێنێ و بودجەی پرۆژەکەش 12 ملیار دیناره.

بە تەواوکردنی ئەم ڕێگایە گرفتی هاتوچۆ و ڕووداوی هاتوچۆ لە دەڤەری ڕاپەرین کەم دەبێتەوە، چونکە ساڵانە لەم ڕێگایە دەیان ڕووداوی هاتووچۆی ڕوودەدەن و خەڵکی دەبنە قوربانی.

بارزان بایز، بەڕێوەبەری شوێنەواری ڕاپەرین، لەبارەی مەترسی لەناوچوونی شوێنەوارەکان، دەڵێت پەیوەندی باشمان لەگەڵ بەڕێوەبەرایەتی ڕێگاوبان هەیە و هەوڵی تەواو دەدەین بۆ پاراستنی ئەم شوینەوارە هەڵکوڵراوەی دەربەند، تا ئەو کاتەی بە ڕاوێژکردن لەگەڵ پسپۆڕانی بواری شوێنەوار، بڕیاری زانستییانەی پاراستنی هەڵکۆڵدراوەکە دەدەین، کاری تەقاندنەوەی شاخەکە ئەنجام نادرێت.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن

شار و شارۆچکەکان: ڕانیە (ڕاپەرین)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی باسنیوز - 2017-08-28

کاتی تۆمارکردن: 2017-08-28

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 556

کاپادوسیا

2023042514495548550 4=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

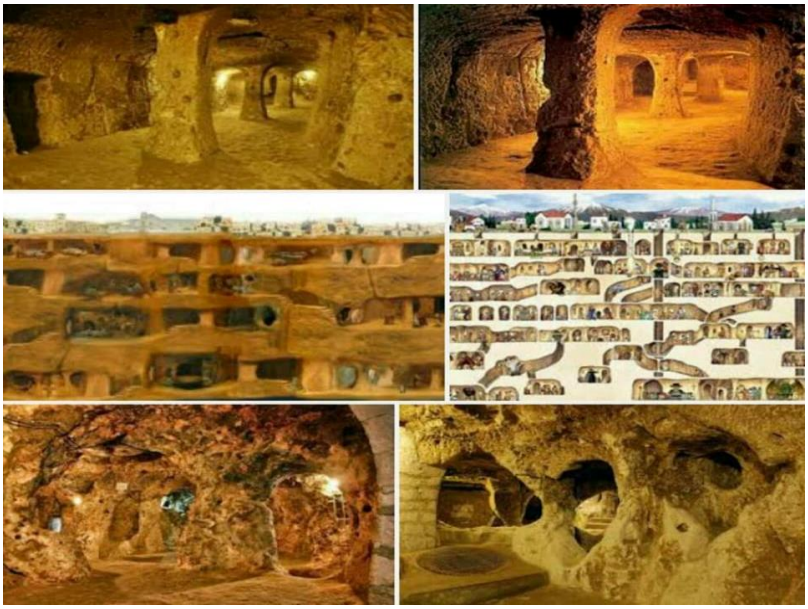

دێرینکۆ، کەتپەتوکە، کاپادوسیا، هەسپەدوجا.... Dêrînko، یەکێک لە شوێنەوارە گرنگ و سەرنجڕاکێشی کوردە لە باکووری کوردستان.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا

جۆری شوێن / شوێنەوار: شارۆچکە

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان

جۆری شوێن / شوێنەوار: کۆشک

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان؛ فەیسبووک؛ یەیجی (ararat azizi bokani) ڕۆژی 2023-04-25

کاتی تۆمارکردن: 2023-04-25

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 557

کاروانسەرای قەسری شیرین

20240608105511573732=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

کاروانسەرای شا عەباس، کە لە سەنتەری شاری کرماشان و نزیک قەسری شیرینە لەسەر ڕووبەری 3600 مەتر چوارگۆشە درووستکراوە، بیناکە درێژییەکەی 60 مەتر و پانییەکەی 60 مەتر و بەرزییەکەی پێنج مەترە.
مێژووی ئەم کاروانسەرایە دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی میرنشینی سەفەوییەکان.
لەڕابردوودا کاروانسەرای عەباسی شوێنێک بووە بۆ پشوودانی گەشتیاران و بازرگانان.
لە قەسری شیرین، وەرزی زستان زۆر سارده و هاوین گەرمە، بۆیە کاروانسەراکە بە شێوەیەک دیزاین و درووستکراوە، کە لەگەڵ کەشوهەوای ئەم ناوچەیەدا بگونجێت، کە لە وەرزی زستاندا گەرم بێت و لە هاویندا فێنک بێت.
لە وەرزی زستاندا ڕێڕەوەکانی ناو کاروانسەراکە زۆر گەرمن، هەر بۆیەش شوێنێکی گونجاوە بۆ پشوودانی گەشتیاران لە وەرزی سەرمادا.
دەرگای چوونە ژوورەوەی کاروانسەرای عەباسی لە شێوەی هەشتگۆشەدایە، کە سەقفێکی قوببەیی هەیە، دوو سەکۆ دانراون لە هەردوو لای دەرگای چوونە ژوورەوەی ئەم بینایە. لە چوار لای حەوشەکەدا چوار پەنجەرە بە کەوانەی گۆشەوە لە دووری چەند مەترێک لە یەکترەوە دەبینرێن. لە کۆندا بۆ بەهێزکردنی بیناکە کەوانە بەکار دەهێنرا. ئەو ڕەنگینییە، کە لە درووستکردنی ئەم کەوانانەدا بەکار هاتووە، زۆر جوانە، بە جۆرێک، کە ئەم کەوانانە لەسەرەوەی سەقفەوە شێوەی قوببە و لە ناوەوە چوارگۆشەن و دەرچەی گەورە و کۆتایی بچووک و تەسکیان هەیە. [1]
ئامادەکردنی: ڕۆیا سەردار

تێبینی: ئەم بابەتە بە ڕێنووسی سەرچاوەی ئاماژە پێکراو نووسراوە، کوردیپیدیا هیچ دەستکاریەکی نەکردووە!

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن
جۆری شوێن / شوێنەوار: کۆمەڵگا
سەدە: سەدەی 16 (1500- 1599)
شار و شارۆچکەکان: قەسری شیرین
شار و شارۆچکەکان: کرماشان
وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

:QR Code

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی 2024-06-06 - baskurd.basnews.com

کاتی تۆمارکردن: 2024-06-08

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 558

کاولە کەندار

20220903125025431791=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

کاولە کەندار

شوێنی ئێستای گوندی کەندالە لە نزیک دەربەندی بازاڕگەی قەرەچوغی پێش هاتنی لەشکری ئیسلام (شارگە) بووە، واتە: شار بووە، لە بەردەستی ساسانییەکان بووە، خوار بازاڕگەی بەلای (مەخموور) ی بەدەست ڕۆمەکان بووە واتە کەندار شارگەیەکی سنوری نێوان ساسان و ڕۆمەکان بووە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شار

شار و شارۆچکەکان: مەخموور

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | کەندووێك لە زانیاری دەربارەی دەشتەکییەکانی هەولێر، کۆکردنەوە و ئامادەکردنی، عەباس نادر قادر، چاپی یەکەم، ساڵی2022، لاپەڕە (118) .

کاتی تۆمارکردن: 2022-09-03

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 559

کتێبێکی دەگمەنی (2000) ساڵە، بەزمانی کوردی نوسراوە لەکوردستان دۆزرایەوە

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20150916013539126801

ئەم کتێبە لە 20 لاپەڕە پێکهاتووە و گاتاکانی زەردەشتی بەزمانی هەورامی (ئاهورامانی) بەزمانی ئافێستایی کۆن(بەپیتەکانی ئارامی)، تێدا نوسراوە. (واتا زمانەکە، هەورامیی کۆنی سەردەمی زەردەشتیانە و بەپیتی ئارامی نوسراوە) لەسەر پێستی ئاسک نوسراوەتەوە بەپێی ئەو پشکنینانەی بۆی ئەنجام دراوە مێژووەکەی بۆ 2 هەزار ساڵ پێش ئێستا دەگەڕێتەوە.
ئەم کتێبە لەلایەن خێزانێکی هەژاری ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە ناوچەی هەورامان دۆزراوەتەوە، بە هۆی ئەوەی نەیویستوە بگاتە دەستی ئێران، خاوەنەکەی دەیباتە وڵاتی بەریتانیا، بەهۆی خراپی بارودۆخی ژیانی کە پەنابەرە دەیەوێت بیفرۆشێت.بەڵام نایفرۆشن بەهۆی هەوڵی هەندێک دڵسۆزی کورد و شوێنەوارەکان و کەرەستە کۆنەکانی کوردستانەوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

وڵات: شانشینی یەکگرتوو (بەریتانیا)

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2015-09-16

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 560

کفری: بینایەکی کۆنی ئاسەوار دەڕوخێنرێت

2015040314533569267=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

چەندین بیناو خانوی کۆن و ئاسەوار لەکفری دەڕوخێنرێت، دواین بینا کە ڕوخێنرا، بینای پۆلیسی کۆن بو، بەڕێوەبەری شوێنەواری گەرمیانیش دەڵێت هەرچەندە چەندین نوسراومان کردوە بۆ سەروی خۆمان گوێمان لێناگیرێت.
تایبەت، ئاوێنەنیوز: لەوبارەیەوە بەڕێوەبەری شوێنەواری گەرمیان شکور حەمەی هەیەر بۆ ئاوێنەنیوز وتی ئەوە بینای پۆلیس بوە، بەڵأم زۆر کۆن نییە، هەرچەندە ئەوە حکومەت لەهەشتاکانەوە فرۆشتویەتی و ئێستا موڵکی خەڵکە.
وتیشی ئە و بینایە پێویستی بەنۆژەنکردنەوەی بەپەلە هەبو، چونکە لەپشتەوەی ئە و بینایە ماڵی خەڵکی تێدایە، بۆیە ئە و بینایە هەرەسی هێنابوو مەترسی ڕوخانی لێدەکرا.
لەبارەی ڕێگریکردنی شوێنەواری گەرمیان لەروخاندنی ئە و بینایە، شکور هەیەر وتی ئێمە چەند نوسراوێکمان بۆ سەرەوەی خۆمان و شارەوانی گەرمیان بەرزکردەوە کە ئە و بینایە لەبەرامبەر پارچەیەک زەوی لەخاوەنەکەی وەربگیرێتەوە کە خاوەنەکەی ڕازی بو، بەڵام زەوییەکەی بۆ دابیننەکرا، بۆیە ئێمەش هیچ دەسەڵاتێکمان نەبوو کابرا ڕوخاندی.
ئە و بەرپرسەی شوێنەواری گەرمیان وتیشی چەند ساڵە هاوار دەکەین کە چەندین بیناو خانوی کۆن و ئاسەوار لەکفری هەیە و خەڵکی تێدا نیشتەجێیە، زەوییان پێبدرێت و نەڕخێندرێت، بەڵام گوێمان لێناگیرێت.
لەماوەی سێ ساڵی ڕابردودا چەندین بینای کۆن و ئاسەواری ئە و شارە ڕوخێنراوە و حکومەتی هیچ قسەیەکی لەسەر نەکردوە.
کفری یەکێکە لەقەزاکانی سەر بەئیدارەی گەرمیان و تەمەنی شارەکە زیاتر لە400 ساڵە و زۆربەی بیناو خانوەکانی چونەتە بواری ئاسەوارو کەلتوریەوە.
- 2015-04-03

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: کفری

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی ئاوێنە

کاتی تۆمارکردن: 2015-04-03
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 561
کلک مشک

2013052814240383025=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

کوورتەیەک لەسەر شوێنەواری گردی کلک مشک:
گردی کلک مشک، یەکێک لە گردە شوێنەوارییە گرنگەکانی شاری هەولێرە کە مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ 4000 ساڵ پێش ئێستا، ئەم گردە کە پێشتر لەدەرەوەی شاری هەولێر بووە، لە ئێستادا2023 بەهۆی فراوان بوونی شارەکە دەکەوێتە ناو شاری هەولێر، لە گەڕەکەکانی خواروو ڕۆژاوا، دەکەوێتە گەڕەکی شادی و 5 تا 7 کیلۆمەتر لە قەڵای هەولێرەوە دوورە.
گردی کلک مشک، لە ڕێکەوتی 25-02-1946 لە ژمارە 2345 ی ڕۆژنامەی (الوقائع العراقية) وەک شوێنێکی شوێنەواری ڕاگەیەندرا، ڕووبەرەکەی نزیکەی (240م × 290م) و بەرزی لەگەڵ ڕاستایی دەوروبەری 15م و 401.5م یش لەسەر ئاستی دەریا بەرزە. هەر لەگەڵ ئەم ڕاگەیاندنە ئەوەش بڵاوکرایەوە کە پارچەی جۆراوجۆری گڵینە و گۆزەی شکاو دۆزراوەتەوە، کە دەتوانین بڵێین بۆ هەزارەی سێیەمی پێش زایین دەگەڕێتەوە، تا دەگاتە سەردەمی عەباسییەکان لەسەدەی (8 تا 13ز) .
دوای ئەوەی کە بۆ یەکەمجار لە ساڵی 1946پشکنین و لێکۆڵینەوەی لەسەرکراوە و چەندان شاندی شوێنەوارناسانی جیهان سەردانی ئەو شوێنەیان کرد، پاشان لە ساڵی (2010) هەڵکۆڵینی شوێنەواری لەم گردە ئەنجام دراوە لەلایەن تیمێکی هاوبەشی (زانکۆی لیۆنی2 فەرەنسی و بەڕێوبەرایەتی شوێنەواری هەولێر) لە وەرزەکانی دواتر بۆ ماوەی (سێ) وەرز ساڵانی (2011، 2012، 2013) هەڵکۆڵینی شوێنەواری تێدا ئەنجام دراوە لەلایەن زانکۆی سەلاحەدین کۆلیژی ئەدەبیات بەشی شوێنەوار و بەڕێوبەرایەتی شوێنەواری هەولێر.
ئەم گردە بە سەرپەرشتی بەشی شوێنەواری لە کۆلیژی ئەدەبیات لە زانکۆی سەلاحەددین بۆ مەشق پێکردن و ڕاهێنانی خوێندکارانی بەشی شوێنەوار و مامۆستا و قوتابیانی ئەم بەشە و هەندێک میوانی پسپۆڕ بریاری کنە و پشکنینی بۆ دەرچوو، دواجار لە چوار وەرزی پشکنین دا توانرا پاشماوەی سەردەمی جیاجیای تێدا بدۆزرێتەوە و ئەمەش زیاتر لە سێ ساڵی خایاند و دوای چەندین لێکۆڵینەوە و پشکنین گۆڕێک دەرکەوت کە هیی ئافرەتێکی کەسایەتیی ناسراوی ناوچەکە بووە و گۆڕەکە بە شێوازێکی تۆکمە هەڵچنرابوو.
لە وەرزی (سێ یەم) تیمێکی هۆڵەندی بە بەشداری قوتابییەکانی هەموو پارێزگاکانی ئێراق فیدراڵ بە هەماهەنگی لەگەڵ بەڕێوبەرایەتی شوێنەواری هەولێر بۆ ماوەی مانگێک هەڵکۆڵینی شوێنەواری لەم گردە ئەنجام دراوە.
لە وەرزی (چوارەم) هەڵکۆڵینی شوێنەواری بەردەوام بوو لەلایەن تیمی هاوبەشی زانکۆی سەلاحەدین کۆلیژی ئەدەبیات بەشی شوێنەوار بەڕێوبەرایەتی شوێنەواری هەولێر. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد
جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان: هەولێر
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] دیارینەکراو | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی ئاوێنە
کاتی تۆمارکردن: 2013-05-28
ناوی تۆمارکار: هەڤاڵ نەژاد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 562

کورد خاوەنی یەکەم نەخشەی جوگرافیە لە سەرتاسەری جیهان

2015092821495812724 1=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

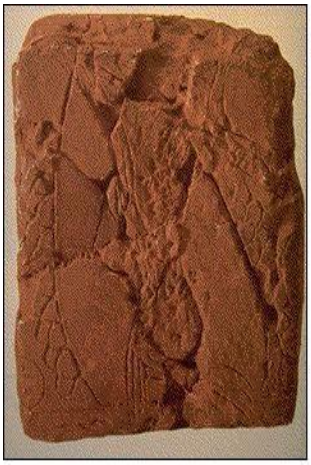

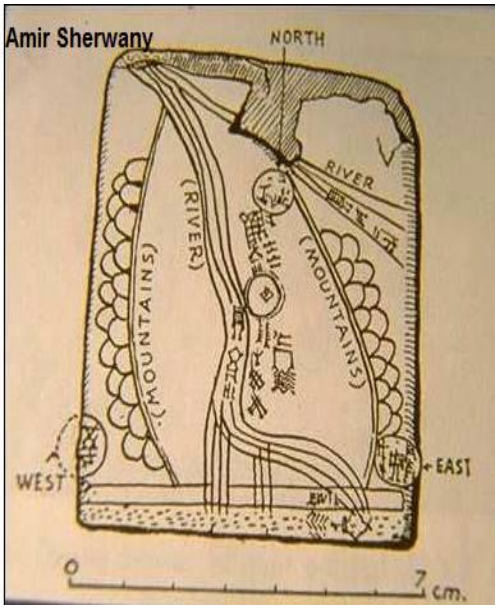

Clay Tablet map from Ga-Sur, 2,500 B.C.

(2300ساڵ پ.ز واتە 4300 ساڵ بەر لەئێستا)
زۆرن ئەو شانازیانەی بەشێکن لە مێژووی کورد، بەڵام هاووڵاتیبانی کورد کەمترین زانیاریان لەسەری هەیە، یان هەر بە بیستنی سەریان سوڕ دەمێنێت...یەکێک لەو شانازیە گەورانە یەکەم نەخشەیە لە جیهان دا، ئەم نەخشەیە ئەگەر هی هەر نەتەوەیەکی تر بوایا لە جیهاندا نرخ و بەهایەکی
گەورەی دەبوو.
نەخشەکە بریتییە لە تاتە قورێک کە وێنەی چەن شارێکی لەناو بازنەدا تێدا دیاری کراوە و لە ڕۆژهەڵات و ڕۆژاواوە چەند کەوانە دەبینرێن کە ئاماژەن بۆ ناوچەی شاخاوی.
لە هەر چوارلاوە بەخەتی مێخی ڕۆژهەڵات و ڕۆژاوا و باشوورو باکووری تێدا
نووسراوە.
نەخشەکە لە شاری (گاسور_نوزی) لە باشووری کەرکووک دۆزراوەتەوە یۆرغان تەپەی ئێستا مێژوەکەی بۆ 2300 ساڵ پ.ز دەگەڕێنێتەوە.
شاری نوزی یەکێک بوە لەشارەگرنگەکانی باپیرانی کورد لە سەردەمی گۆتیەکان و دواتر پایتەختی دەوڵەتی خوری بوە و پاشان دەوڵەتی میتانی کە هەموو ئەم دەوڵەت و نەتەوانە بە باپیرانی کورد دادەنرێن.
ڕێگای نێوان شارەکان و چەند ڕوبارێکی لەسەر دیاری کراوە، پێشبینی دەکرێت یەکێک لەڕوبارەکان زێی گەورە و یەکێکیتریان ئاوی خاسەبێت کە ئێستا بە کەرکووک دا تێدەپەڕێت، یەکێک لە ڕوبارەکان ناوی (ڕاخیئۆم) ە.
بەشێکی تابلۆکە لە باشوورەوە داخوراوەو ئاسەوارەکەی سڕاوەتەوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
شار و شارۆچکەکان: کەرکووک
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2015-09-28
ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 563

کوردستان لانکەی شوێنەوارەکان (پەیکەری شێری بەردین)

2015091119084612656 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

بەهۆی کار و کەندنەوە وە، پەیکەری شێرێکی بەردین لەناوچەی (کەڵەکچی)سەر بە پارێزگای دهۆک دەرکەوت،لەلایەن بەڕێوەبەرایەتی شوێنەواری دهۆکەوە لێکۆڵینەوەی لەسەر کرا، دەرکەوت پەیکەرەکە پاشماوەی دەوڵەتێکی کۆنی کوردستانە لە نێوان ساڵانی 1500 بۆ 1350 پ.ز،کەئەویش دەوڵەتی میتانیە.
میتانیەکان بە بەشێک لە مێژووی کورد دادەنرێن لە1500 بۆ 1350 پ.ز لە باشورو باکورو ڕۆژئاوای کوردوستان ژیاون،پایتەختەکەیان ناوی (واشوکانی)بوە دەکەوێتە نزیک شاری سەرێکانی لە ڕۆژئاوای کوردستان،هەروەها یەکێک بوون لە دەوڵەتە گەورەکانی ناوچەکە شان بە شانی وڵاتانی میسر و ئاشورو بابلی و پەیوەندی بتەویان بە فیرعەونەکانی میسرەوە هەبوە کچی پاشای میتانی توشتراتا شوی بەفیرعەونی میسر ئەمن حۆتبی سێیەم کردوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2015-09-11

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 564
کوناره

20220619172947419124=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

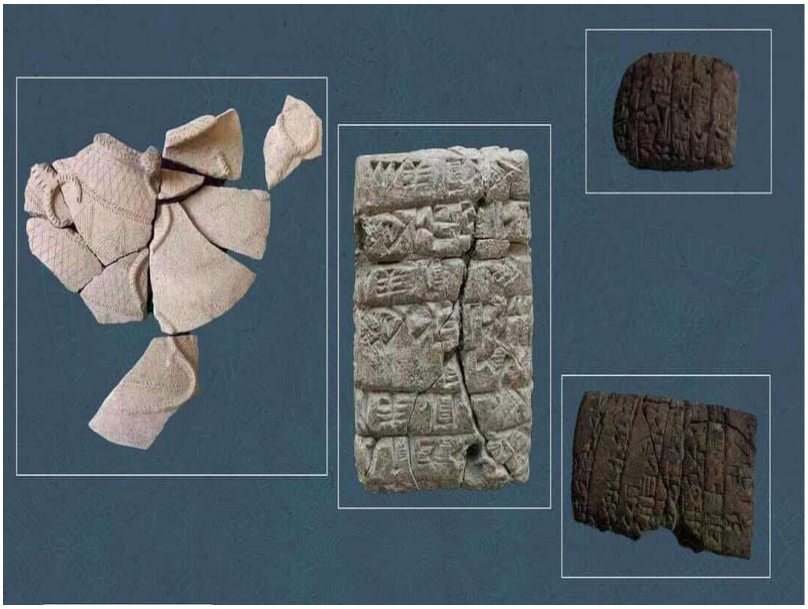

کوناره، یەکێک لە شوێنەوارە هەرە گرنگەکانی سەردەمی لولوبی، شوێنەواری گردی (کوناره)یە لە نزیک بەکرەجۆ لە شار سلێمانی کە دۆزینەوەیەکی زۆر گرنگە بۆ باشووری کوردستان و تایبەتمەندی خۆی هەیە.
ئەم شوێنەوارە مێژووەکەی بۆ نزیکەی 2200 ساڵ پێش زایین دەگەڕێتەوە، مێژووەکەی بۆ سەردەمی دەسەڵاتداری لولوبییەکان کە هاوسەردەمی ئەکەدییەکان و سۆمەرییەکان بوون، دەگەڕێتەوە.
لە ساڵی 2014ەوە کنە و پشکنین بۆ ئەم گردە دەکرێت، بەڵام بەپێی کۆتا هەڵکۆڵین کە لەلایەن تیمێکی شوێنەوارناسی زانکۆی سۆربۆنی فرەنسا بۆی کراوە، نزیکەی 116 دەقی میخی کە تایبەتن بە بواری سیاسی و ئابووری و تەلارسازی و ژیانی ئاسایی ڕۆژانە و کۆمەڵێ پارچەی شوێنەواری وەک مۆر و ئامێری کانزایی و ئێسکوپرووسکی ئاژەڵی دڕندەی وەک شێر لەوێ دۆزراونەتەوە.
لە ژمارەیەک لەو دەقە میخییانە کە تایبەتن بە بواری ئابووری، باس لە کڕین و فرۆشتنی ئارد دەکات، ئەمە نیشانەی ئەوەیە گردی کوناره لە ڕووی ئابووریەوە زۆر بەهێز بووە و وەک ناوەندێکی ئاڵوگۆڕی بازرگانی بووە، هەروەها دۆزینەوەی پاشماوەی تەلارسازی و شوێنێک بۆ کۆکردنەوەی دانەوێڵە، سەلمێنەری دەسترەنگینی لە ڕووی هونەریی و ئاستی باڵای تەلارسازییە لەو شوێنەوارەدا.
لەبارەی پاشماوەی تەلارسازی لەم شوێنەوارە، شوێنەوارناسان باس لە دۆزینەوەی پاشماوەی دوو خانوو دەکەن کە یەکێکیان بەرزیی دیوارەکانی دەگاتە دوو مەتر و شەست سانتیمەتر، هەروەها خانوویەکی تر ڕووبەرەکەی دەگاتە بیست مەتر پانی کە پێدەچێت ئەمە خانووی فەرمانڕەوا، یان دەسەڵاتداری ئەو ناوچەیە بووبێت. بە گوتەی شوێنەوارناسان و بە پێی دۆزینەوە شوێنەوارییەکان پێدەچێ هۆکاری ڕووخان و نەمانی ئەم شارە، کەوتنەوەی ئاگرێکی گەورە بووبێت.
لەکونارەدا 120 دەقی مێخی مۆرو ئامێری کانزای و ئێسکی حەیوانی دڕندەی وەکو شێرو پاشماوەی بیناسازی و عەماری دانەوێڵە و بۆری گڵێنەی ئاودێری دۆزراونەتەوە.
لولوبییەکان کە بە باپیرانی کورد دادەنرێن، شان بەشانی ئەکەدی و سومەری حوکومیان کردووەو ڕوو بەڕووی یەکتریش بوونەوە، ماوەیەکی زۆر حوکومڕانیان کردووە.
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شارۆچکە
جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

ولات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | Farhad.archaeologist

کاتی تۆمارکردن: 2022-06-19

ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 565

کووپەیەکی کۆن لە شارباژێر

2017101316224114289 0=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئەم کووپەیە لە گوندی سەراوی سەربە شارۆچکەی ماوەت، دۆزراوەتەوە

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

شار و شارۆچکەکان: شارباژێر (چوارتا و ماوەت)

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی2017-10-13 - pukmedia.com

کاتی تۆمارکردن: 2017-10-13

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 566

کلاوە فەرهەنگی قەڵای شێروانە چاکدەکرێتەوە

20181204100417170009=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

لە شارۆچکەی کەلار، تیمێکی شوێنەوار ناسی ڕۆژهەڵاتی کوردستان، کلاوە فەرهەنگی قەڵای شێروانە دروست دەکەنەوە، کە ساڵی ڕابردوو بە هۆی بومەلەرزەوە ڕووخا.

ئەمڕۆ، لە شارۆچکەی کەلاری ناوەندی ئیدارەی گەرمیان، دەست بە نۆژەنکردنەوەی قەڵای شێروانە کرا، کە ساڵی ڕابردوو بە هۆی بومەلەرزەوە زیانی پێگەیشتبوو.

ساڵەح محەمەد سەمین، جێگری بەڕێوەبەری شوێنەواری گەرمیان، بەڕۆژنیوزی وت: لە بومەلەرزە بەهێزەکەی ساڵی ڕابردوو، قەڵای شێروانە بە گشتی و کلاوە فەرهەنگی-یەکەی کە دەکەوێتە سەرووی قەڵاکە زیانی پێگەیشتو و ڕووخا، لە ئێستادا دەستکراوە بە چاککردنەوەیی و ڕێکخراوێکی هوڵەندی بەناوی پرێس کلاوس، تایبەت بە شوێنەوار، ئەکری چاککردنەوەی گرتووەتە ئەستۆ.

ساڵەح محەمەد، وتیشی:کلاوە فەرهەنگییەکە لەلایەن تیمێکی شارەزای بواری چاککردنەوەی شوێنەوار، لە شاری ورمێ-ی ڕۆژهەلاتی کوردستانەوە هاتوونەتە شارۆچکەی کەلار و سەرقاڵی چاککردنەوەین، هەروەها بەشێکی زۆری پێداویستیەکان لە وڵاتی ئێران هێندراون و بڕیارە لە ماوەی 30 ڕۆژدا کلاوە فەرهەنگییەکە وەک شێوەی جارانی خۆی چاک بکرێتەوە.

هەروەها ناوبراو ئاماژەی بەوەکرد، کە لەدوای چاککردنەوەی کلاوە فەرهەنگییەکە دەست دەکەن بە چاککردنەوەی باشەکانی دیکەی ناو قەڵاکە.

جێگری بەڕێوەبەری شوێنەواری گەرمیان، ئاماژەی بەوەشدا، بەهۆی بومەلەرزەکەی ئەمساڵیشەوە لە هەندێک شوێندا زیان بەر قەڵاکە کەوتووە.

قەڵای شێروانە لە ساڵی 1866 بۆ 1874 لە لایەن حەمە پادشای جاف ەوە، دروستکراوە و تا پێش بوومە لەرزەکەی ساڵی ڕابردوو سێ جار نوژەنکراوەتەوە.[1]

2018-12-03

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: قەڵا

شار و شارۆچکەکان: کەلار (گەرمیان)

وڵات: باشووری کوردستان

:QR Code

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری ڕۆژنیوز - 2018-12-03

کاتی تۆمارکردن: 2018-12-04

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 567

کۆتێ بەرچەم

20220619183812419128=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

جارێکی تر کوردستان سەلماندی لانکەی شارستانییەتە.
یەکێک لە ناوچە شوێنەوارییە هەرە گرنگەکانی باکووری کوردستان، ناوچەی شوێنەواریی (کۆتێ بەرچەم)ە. دۆزینەوەی ئەم ناوچە شوێنەواریە سەلماندوویەتی کە کوردستان وڵاتی دەستپێکردنی ژیان، کشتوکاڵ، شارستانیەتی و ئایینە.
کۆتێ بەرچەم بە دووریی حەوت کیلۆمەتر دەکەوێتە باکووری ڕۆژئاوای ناوچەی (ئەرکانی) لە ئامەد و لە ساڵی 1963 لەلایەن شوێنەوارناسەکانەوە دۆزراوەتەوە. لە ساڵی 1964 یەکەم هەڵکۆڵینی زانستیی شوێنەواریی تێدا کراوە و بەپێی دەستکەوتە شوێنەوارییەکان ڕوون بووەتەوە کە ئەم ناوچەیە سەرەتای کاری کشتوکاڵی و ماڵیکردنی ئاژەڵە کێویەکان بووە، بەڵگەش بۆ ئەم بابەتە دۆزینەوەی شوێنەواری دانەوێڵەی وەک گەنم و جۆ و برنجی چەندین هەزار ساڵەیە کە لەم ناوچەیە چێندراوە.
ئێستاش برنجی ناوچەی کۆتێ بەرچەم لە بەناوبانگترین برنجە کوردییەکانە
بەپێی دۆزینەوە شوێنەوارییەکانی ناو ئەم ناوچە شوێنەواریە، مەزەندە دەکرێت، مێژووی نیشتەجێبوون و ژیان بۆ نزیکەی 10 هەزار و 750 ساڵ پێش ئێستا دەگەڕێتەوە. لەو سەردەمە، ڕێژەی دانیشتووانی کۆتێ بەرچەم، نزیکەی 600 کەس بووە و لە ڕووی بیناسازی، ئاژەڵداری و ژیانی کۆمەڵایەتییەوە شوێنێکی پێشکەوتوو بووە.
توێژینەوەکانی زانستی زەویناسی لەم ناوچەیەدا باس لەوە دەکەن کە مێژووی ژیانی کۆمەڵایەتی و کشتوکاڵ و ئاژەڵداری لەم ناوچەیە زۆر کۆنە و دەکرێ لێرەوە ژیان و پیشە سەرەتاییەکان دەستی پێ کردبێت. پاشماوەی باڵەخانە شوێنەواریەکان دەرخەری ئەوەن کە یەکەمین سیستمی ئاودێری لە کۆتێ بەرچەم دەستی پێ کردووە.
سەبارەت بە ژیانی کۆمەڵایەتی و ئایینی، ئەم ناوچەیە بە ناوچە سەرەتاییەکانی دەستپێکردنی ژیان بە شێوازی کۆمەڵایەتی دادەنرێت و پەرستنی خواوەندی دایک نیشانەی ڕێز و خۆشەویستیی تایبەتی ئەم ناوچەیە بۆ ئافرەتە. هەر لە نزیکی کۆتێ بەرچەم، ئەشکەوتێکی شوێنەواری دۆزراوەتەوە کە دیارە ژیانی گوندنشینی لە پاش بەجێهێشتنی ئەم ئەشکەوتەوە بووە.
بە گوێرەی توێژینەوەکان، ئەشکەوتی هیلار وەک یەکەم شوێنی نیشتەجێبوونی خەڵکی ئەم ناوچەیە تۆمار دەکرێت، بەڵام پاش دەستپێکردنی قۆناغی نیشتەجێبوون لە پێدەشتەکان، خەڵک بەرە بەرە، بەرەو خوارەوەی ئەشکەوتەکە هاتوون و تەنانەت بۆ دروستکردنی خانوو و باڵەخانەکانیان سوودیان لە بەردەکانی ناو ئەشکەوتەکە وەرگرتووە و زۆربەی بەردە بەکارهاتووەکانی ناو باڵەخانەکانی ئەم گونده لەو ئەشکەوتەوە هێنراون.
پاش تێپەڕینی کات و دۆزینەوەی شێوازە تازەکانی ڕێکخستنی ژیان، ئەم ئەشکەوتە وەک شوێنێک بۆ کردنەوەی ئاگر بەکار هاتووە، لەگەڵ فێربوونی شێوازی دروستکردنی تەندووری ماڵان، ئەشکەوتەکە وەک گۆڕستان بەکار هاتووە. پاش تێپەڕینی کات و دۆزینەوەی زیاتر بۆ ئاسوودەکردنی ژیانی کۆمەڵایەتی، بەردەکانی ناو ئەشکەوتەکە بە مەبەستی کێڵی گۆڕ بەکار هاتوون.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گوند
شار و شارۆچکەکان: ئامەد
وڵات: باکووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | Farhad.archaeologist
کاتی تۆمارکردن: 2022-06-19
ناوی تۆمارکار: ڕاپەر عوسمان عوزێری

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 568

کۆچکا زەراتێ

2014070121424476861=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

شوێنەوارێکی میرنشینی سۆرانە لە دەشتی بەرازگری سەربە ناحیەی سیدەکان.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

میرنشین: سۆران

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2014-07-01

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 569
کۆشکی حەوش کورۆ
2015121213300212858 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن
شار و شارۆچکەکان: سلێمانی
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان
کاتی تۆمارکردن: 2015-12-12
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 570

کۆشکی دارا بەگ

2024021720112955312 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

کۆشکی دارا بەگ دەکەوێتە گوندی دارا لە گوندی حەفتەغار لە نزیک داقوق، ساڵی 1922 ئینگلیزە داگیرکەرەکان دەستیان کردووە بە درووستکردنی و ساڵی 1924 تەواو بووە. درووستکردنی (کۆشکی دارا بەگ) دەگەڕێتەوە بۆ سەرەتای سەدەی بیستەمی زایینی کە شوێنی نیشتەجێ بوونی (دارا بەگ) بووە و گۆڕەکەشی هەر لەوێیە. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	کۆشک
دەیە:	20ەکان (20-29)
سەدە:	سەدەی 20 (1900-1999)
شار و شارۆچکەکان:	کەرکووک
وڵات:	باشووری کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان؛ فەیسبووک؛ یەیجی (شوێنەوارناسی) ڕۆژی 2024-02-16

کاتی تۆمارکردن: 2024-02-17

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 571

کۆشکی سەمەد ئاغای حەوێزی

2022102613295844201 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

کۆشکی سەمەد ئاغای حەوێزی یەکێک لە کۆنترین شوێنە کەلەپوورییەکانی کوردستانە لە قەزای کۆیە کە ئێستا بەشێکی زۆری بیناکەی ڕووخاوە و ڕەوشی پاراستنی زۆر خراپە.
لە کۆتاییەکانی سەدەی نۆزدە، واتا ساڵەکانی 1800 لە سەردەمی دەسەڵاتداریی عوسمانییەکان لە سەر پارچە زەوییەک بە ڕووبەری نزیکەی 1000 مەتر خانوویەک کە نزیکەی17ژووری قەبارە جیاوازی لەخۆی دەگرت، تایبەت بۆ خێزانی (سەمەد ئاغای حەوێزی) لەسنووری کۆیە دروست کرا.
ئەم کۆشکە دەکەوێتە ناوەندی شار کۆیە و لە دوو نهۆم و چەندین ژوور و دیوەخانێکی پێکهاتووە. کاری دروستکردن و بیناکردنی ئەم کۆشکە لە لایەن وەستای شارەزای ئێرانییەوە کراوە و لەو سەردەمەدا وەک شاکارێکی هونەری بیناسازی بووە و دەرگا و پەنجەرەکانی بە شێوازی فولکلووری لە دار دروست کراون و بەشێک لە دیوارەکانی بە نەخشی ڕەوەکی بە زمانی فارسی و تورکی نەخشێندراوە.
لە شاری کۆیە وێنەی ئەمجۆرە خانوو و کۆشکانە کەمن، کە وا لە قەبارەی گەورە دروست کرابێت و بەتەواوەتی پارێزراو بێت و ئەم کۆشکەش هەروەک شوێنەوار و کەلەپوورەکانی تر دوور نەبووە لە وێرانی و تێکچوون، هەرچەند لە ساڵی 2005 وێنەی گیراوە و بە بەراود لەگەڵ وێنەی ئیستا زۆر جیاوازە و مەبەست لەم جیاوازییە ئەوەیە کە زۆر زیاتر لەوەی چاوەڕێ دەکرا تێک چووە و دووچاری ڕوخان بووە و لە ئێستاشدا ڕەوشی پاراستنی کۆشکەکە زۆر خراپە وئەگەری ڕووخانی یەکجاری هەیە بە تایبەت بەهۆی هۆکارە سرووشتییەکان وەک باران و هەتاو کە دەکرێ هوکاری زۆر جددی بن بۆ ڕوخاندن و تێکچوونی شوێنەوارەکان.
شاری کۆیە کە وەک ناوەندێکی فەرهەنگی و مێژووپی لە کوردستان دەناسرێت لە ڕووی شوێنەوارییەوە بە ناوەندێکی گرنگ دادەنرێت بە تایبەتی زۆر دەوڵەمەندە بە هەبوونی بینا و باڵەخانەی تایبەت بە کەسایەتییە مێژووپی و فەرهەنگییەکان کە وەک شوێنی لەدایکبوون و ژیان یان وەک شوێنی کار کردنیان گرنگیان هەیە.
ئامادەکردنی: سارا سەردار
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: چوار تاق

جۆری شوێن / شوێنەوار: خانوو

سەدە: سەدەی 19 (1800-1899)

شار و شارۆچکەکان: کۆیە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆڕی کۆمەڵایەتی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2022-10-26

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 572

کۆشکی موشیر دیوان،

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=2024032809120956277 3

کۆشکی موشیر دیوان دەکەوێتە گەڕەکی کۆنی سەرتپوولەی شاری سنە، لەسەر شەقامی (فەرەحی پێشوو)، یەکێکە لە تەلارە بەناوبانگەکان لە سەردەمی قاجاردا، لەلایەن میرزا یووسف موشیر دیوان بە ناوی میرزا ڕەزای وەزیری کوردستان دروستکراوە .
ئەم کۆشکە بۆ ماوەی چەند ساڵێک بووە جێگای پارێزگاری کوردستان، حەوت حەوشەی هەیە، هەر یەکەیان ڕێڕەوی ئاوی تایبەت بە خۆیان هەیە و بە دیزاینێکی جیاواز بە یەکەوە بەستراونەتەوە.. ئەم کۆشکە زۆر ناوازە و تایبەتمەندە.
ئەم بابەتە لەلایەن سەوسەن سنەیی ئامادەکراوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کۆشک

سەدە: سەدەی 18 (1700-1799)

شار و شارۆچکەکان: سنە

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی 2024-03-28 - baskurd.basnews.com

کاتی تۆمارکردن: 2024-03-28

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 573

کۆشکی مەجید پاشای بابان

2014100521494477699=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ینای مەجید پاشای بابان بەکۆنترین بیناکانی شارۆچکەی کفری دادەنرێت و بەوتەی بەڕێوەبەری شوێنەواری گەرمیان ئەو بینایە لەساڵانی 1800 درووستکراوە، واتا تەمەنی نزیکەی 200 ساڵ دەبێت و ئێستا مەترسی ڕوخانی لێدەکرێت.
ئا: ئیحسان مەلا فوئاد
بەڕێوەبەری شوێنەواری گەرمیان شکور حەمەی هەیەر لەلێدوانێکدا بۆ ئاوێنە باسی درووستکردنی ئەو بینا مێژوویی و ئاسەوارییەی کرد ئەو بینایە لەسەر دەستی هەندێ وەستای ئێرانی درووستکراوە، ئەو سەردەمە کە عوسمانییەکان دەسەڵاتداری ناوچەکە بوونە و مەجید پاشای بابان حوکمڕانی شارۆچکەی کفری کردووە، پێش هاتنیان بۆ کفری کاتێک ئیمارەتی بابانییەکان ڕوخێنرا، هەموویان لە ناوچەکانی خۆیان دەرکران و هێنرانە کفری و دەسەڵاتیشیان پێدرا، واتا پێش ئەم خانوە خانویەکی دیکەیان هەبو، دواتر ئەو خانوەیان لەروبەرێکی گەورەدا بەدو نهۆم درووستکرد.
ڕوبەری خانوەکەی مەجید پاشای بابان لەروبەری نزیکەی 1000 مەتر درووستکراوە و نزیکەی 20 ژوری گەورە و بچوکی تێدایە و قەبری ناوبراویش هەر لە تەنیشتی بیناکەوە دانراوە.
بەوتەی بەڕێوەبەری شوێنەواری گەرمیان کاتێک لەناوەڕاستی 1750 هەندێک لەبازاڕی کفرییان درووستکرد کە یەکێکە لەبازاڕو قەیسەرییە کۆنەکانی ئێراق، کاروانسەرای نێوان بەغداو سلێمانی هاتونەتە ئەو بازاڕە و شوێنی بازرگانی توتن و خوری و شتومەکی ڕۆژانەی خەڵک بووە، دوای درووستکردنی بازاڕەکە بینای ماڵی مەجید پاشا درووستکرا.
بەهۆی کۆنی و تەمەنێکی زۆری ئەو شوێنانەوە مەترسی داڕوخان و لەناوچونیان لێدەکرێت، شکور هەیەریش دەڵێت بەدڵنیاییەوە هەموو بینایەک ئەگەر کۆن بێت مەترسی ڕوخانی لێدەکرێت و ئێستاش ئەم بینایە ئەو مەترسییەی لێدەکرێت.
هەرچەندە لە ساڵی 2009 فەرمانی نۆژەنکردنەوەی دراو بڕی 180 ملیۆن دیناری بۆ خەرجکرا، کەچی هەر بەکاولی مایەوە و نەتوانرا بەتەواوی لەمەترسی ڕوخان ڕزگاربکرێت.
- 2014-10-05

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	کۆشک
دەیە:	01ەکان (00-09)
سەدە:	سەدەی 19 (1800-1899)
شار و شارۆچکەکان:	کفری
وڵات:	باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵیەڕی ئاوێنە

کاتی تۆمارکردن: 2014-10-05

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 574
کۆشکی مەحمود پاشای جاف
2015121213233112858 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن
شار و شارۆچکەکان: سلێمانی
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان
کاتی تۆمارکردن: 2015-12-12
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 575
کۆشکی کەلات

20240305102219556649=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

قوتابخانە و کۆشکی کەلات لە ساڵی 1700 لە گوندی نەهری نزیک لە شەمزینان درووستکراوە. پێش درووستکردنی ئەم کۆشکە و لە شوێنی کۆشکەکە، قوتابخانەیەک لەوێ هەبووە بە ناوی قوتابخانەی نەهری، کە وەک ناوەندێکی گرنگی ئایینی تەریقەتی قادری ناسرابووە، دواتر کە ژمارەی قوتابییانی ئەم قوتابخانەیە زیاد دەکات، سەید محەمەد بڕیار دەدات، کە قوتابخانەکە (کۆشکی کەلات) نۆژەن بکاتەوە.
مێژووی قوتابخانەکە کۆنترە لەوەی لێرە باس کراوە و لەسەرەتا وەک ناوەندێکی گرنگی سیاسی لە باکووری وڵات ناسراوە، لەبەر ئەوەی سەرەتای شۆڕشی ئازادیی کوردستان بە سەرۆکایەتیی (شێخ عوبەیدوڵلای نەهری) لەو کۆشکەدا دەستی پێ کردووە و ڕاگەیەنراوە، بینای قوتابخانەکەش وەک ناوەندێکی سیاسی بۆ دامەزراندنی پەرلەمان و مەکتەبی سیاسیی بزووتنەوەکە بەکار هێنراووە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کۆشک
دەیە: 01ەکان (00-09)
سەدە: سەدەی 18 (1700-1799)
شار و شارۆچکەکان: شەمزینان
وڵات: باکووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی 2024-03-03 - baskurd.basnews.com
کاتی تۆمارکردن: 2024-03-05
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 576

کۆمەڵێک ئامرازی دروستکردنی خشڵ و زەڕنگەری

2014090612340377296=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2014-09-06

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 577
کۆمەڵێک کەلوپەلی کۆن

2021121609050939873 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

کۆمەڵێک کەلوپەلی کۆن دروستکراونەتەوە لەسەر دیزاینی کەلوپەلە کۆنەکان.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە: سەدەی 20 (1900-1999)
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - ڕۆژگار کەرکوکی
کاتی تۆمارکردن: 2021-12-16
ناوی تۆمارکار: ڕۆژگار کەرکووکی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 578

کۆنترین پەرستگای جیهان لە کوردستان دۆزراوەتەوە

2015091923332912698 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

کۆنترین پەرستگای جیهان لە کوردستان دۆزراوەتەوە 12 هەزار ساڵ پێش ئێستا.
پەرستگای گۆبگلی تەپە"گردی ناوک" کە دەکەوێتە شاری ئورفا لە باکوری کوردستان مێژوەکەی بۆ 12 هەزار ساڵ پێش زاین دەگەڕێتەوە،کۆنتری پەرستگایە تا ئێستا دۆزرابێتەوە لە دونیادا کە تەواوی مێژوو نوسانی سەرسام کردوە و هەموو ئەو بیردۆزانەی هەڵوەشاندەوە کە دەیان گوت مرۆڤ بە هۆی کشتوکاڵەوە نیشتەجێ بووە.
ئەوەی جێگەی سەرنجە وێنەی دەیان ئاژەڵە لەسەر بەردی پەرستگاکە کە بە شێوەیەکی هونەری سەرنج ڕاکێش هەڵکەڵراون.
"شوێنەوارەکانی کوردستان"

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا

شار و شارۆچکەکان: ئورفە

وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2015-09-19

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 579

کۆنترین تابلۆی شوێنەواری کوردستان

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=20150911183947126560

ئەم تابلۆیە، مێژووەکەی نزیک بە 3000 هەزار ساڵ دەبێت، لە شوێنەواری بەکراوا لە هەڵەبجە لە لایەن تیمی ئەڵمانیەوە دۆزراوەتەوە، ئەوەی جێگەی سەرنجە ئەو نەخشە بە درێژای هەزاران ساڵ لەناو کورددا ماوەتەوە و تا ساڵانی پێشوو لەسەر چەرچەفی نوێن دەنەخشێنرا.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

شار و شارۆچکەکان: هەڵەبجە

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2015-09-11

ناوی تۆمارکار: سەریاس ئەحمەد

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 580

کۆنترین دراوی کوردی لە سەردەمی مادەکان، 800 ساڵ پ. ز.

2015100113131712728 0=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

وڵات: کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2015-10-01

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 581

کۆنترین نان لە ئەشکەوتی شانەدەر لە هەرێمی کوردستان دۆزرایەوە 27-11-2022

2022112813122244819 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

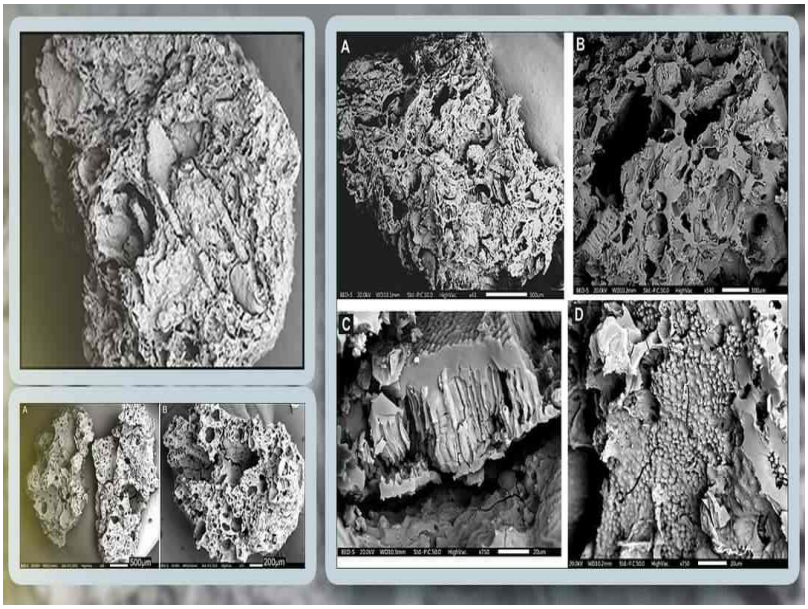

کۆنترین نان لە ئەشکەوتی شانەدەر لە هەرێمی کوردستان دۆزرایەوە 27-11-2022
لە ئەنجامی کنە و پشکنین لە ئەشکەوتی شانەدەر لە هەرێمی کوردستان، چەند پاشماوەیەکی خۆراک دۆزراونەتەوە کە شوێنەوارناسان وای بۆ دەچن کۆنترین نان و هەروەها کۆنترین خواردن بێت کە لەلایەن مرۆڤەوە درووستکرابێت.
لە ئەشکەوتی شانەدەر شوێنەوارناسان چەند پاشماوەیەکی خۆراکیان دۆزیوەتەوە کە دەگەڕێتەوە بۆ نزیکەی 70 هەزار ساڵ پێش ئێستا و وای بۆ دەچن پاشماوەی پارچەی نانی سووتاو بێت، ئەمەش ئەو گریمانەیە ڕەت دەکاتەوە کە مرۆڤی نیاندەرتاڵ لەسەر گۆشتی کاڵ و گژوگیای دەشتەکان ژیابێت.
کریس هانت پرۆفیسۆری کلتوورە سەرەتاییەکان لە زانکۆی لیڤەرپول کە بەشداربوویەکی توێژینەوە و گەڕانەکەیە، ڕایگەیاند: وێنە سەرەتاییەکە بەو جۆرەیە کە مرۆڤی نیاندەرتاڵ بە بەراورد بە مرۆڤی هاوچەرخ ئاستی زیرەکیی کەمتر بووبێت، هەروەها سیستمی خۆراکیشیان زیاتر پشتی بە گۆشت بەستبێت، بەڵام ئەنجامی ئەوەی بەدەستمانهێناوە نیشاندەری خواردنلێنانێکی ئاڵۆز و هەبوونی کلتووری خواردن ئامادەکردنە لەلای نیاندەرتاڵەکان.
ڕاشیگەیاندووە: لەبەر ئەوەی نیاندەرتاڵەکان پێداویستییەکیان لە شێوەی مەنجەڵ نەبووە، ئێمە پێمانوایە دانەوێڵە و تۆوەکانیان لە پێستی ئاژەڵدا تەڕ کردبێت.
بەپێی ئەنجام و شیکارییەکانی نێو گۆڤاری Antiquityی زانکۆی کامبریدج، یەکێک لە پاشماوەی چوار خۆراک ئەوە دەردەخات لە کۆنەوە نیاندەرتاڵەکان خواردنێکیان لە جۆری نان درووست کردووە، یاخود دانەوێڵەی هاڕدراویان بۆ خواردن بەکارهێناوە.
هاوکات خۆراکی بەخەڵووزبوو لە ئەشکەوتی فرانچتی لە باشووری یۆنان دۆزراوەتەوە کە دەگەڕێتەوە بۆ 12 هەزار ساڵ پێش ئێستا و لە مرۆڤە هاوچەرخەکانەوە بەجێماوە.
پشکنینە مایکرۆسکۆبیەکانی پاشماوەی خۆراکە بەخەڵووزبووەکان ئەوەیان دەرخستووە، کە ڕێگای کوتین و هارین، یەکێک بووە لە بەربڵاوترین ڕێگاکانی لێنانی ڕووەکەکان، بەپێی توێژینەوەکەش، ڕووەکە تامدارەکان، یەکێک بوون لە پێکهێنەری سەرەکیی خۆراکیی چاخی بەردین لە باشووری ڕۆژاوای ئاسیا و ڕۆژهەڵاتی دەریای سپی.
دکتۆر سیرین کابوکو زانای شوێنەوارناس لە زاکۆی لیڤەرپول و سەرپەرشتیاری توێژینەوەکە ڕایگەیاندووە: بۆ یەکەمین جارە بەڵگە لەبارەی خوساندن و کوتینی دانەوێڵە و تۆوەوە لەلایەن مرۆڤی نیاندەرتاڵ و مرۆڤی هۆشمەند دەخەینە ڕوو لە هەردوو ناوچەکەدا، لە دوو قۆناغی جیاشدا لە ئەشکەوتی شانەدەر.
ڕاشیگەیاند: ئێمە بەڵگەی ئەوەشمان خستووەتە ڕوو کە لە خۆراک ئامادەکردندا (تێکەڵە)ی دانەوێڵە و تۆو درووستکراوە و هەروەها تاووتوێی ئەوەشمان کردووە کە جۆرێک لە بەکارهێنانی ڕووەک هەبووبێت بۆ بەدەستهێنانی تام. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
دەیە: 20ەکان (20-29)
سەدە: سەدەی 21 (2000-2099)
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تی ڤی & ڕادیۆ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | کەناڵی کوردسات
کاتی تۆمارکردن: 28-11-2022
ناوی تۆمارکار: ڕۆژگار کەرکووکی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 582

کۆنترین نەخشەی جیهان لە کوردستان دۆزراییەوە

2013101321254388334=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

کۆنترین و یەکەمین نەخشەی جیهان لە کوردستان دۆزراییەوە و مێژووەکەی بۆ چوار هەزار و 300 ساڵ بەر لە ئێستا دەگەڕێتەوە.
بە پێی هەواڵێکی ئاژانسیفورات نیوز پەیجی شوێنەوارەکانی کوردستان بڵاویانکردۆتەوە، نەخشەکە لەباشوری کەرکووک دۆزراوەتەوە. لەنەخشەکەدا ڕێگای نێوان شارەکان و چەند ڕوبارێکی لەسەر دیاری کراوە و، پێشبینی دەکرێت یەکێک لەڕوبارەکان زێی گەورە و یەکێکیتریان ئاوی خاسە بێت کە ئێستا بە شاری کەرکووکدا تێدەپەڕێت.
لە درێژەی ئەو هەواڵەدا هاتووە، نەخشەکە بریتیە لەتاتە قورێک کە وێنەی چەند شارێکی لەناو بازنەدا تێدا دیاری کراوە و لەخۆرهەڵات و خۆرئاواوە چەند کەوانە دەبینرێن کە ئاماژەن بۆ ناوچەی شاخاوی هەروەها لەهەر چوارلاوە بە(خەتی مێخ)ی خۆرهەڵات و خۆرئاوا و باشوورو باکووری تێدا نووسراوە. نەخشەکە لە شاری (گاسور نوزی) لە باشووری کەرکووک دۆزراوەتەوە کە دەکاتە یۆرغان تەپەی ئێستا مێژوەکەشی بۆ (2300) ساڵ پ. ز دەگەڕێتەوە.
لە و نەخشەیە ڕێگای نێوان شارەکان و چەند ڕوبارێکی لەسەر دیاری کراوە، پێشبینی دەکرێت یەکێک لەڕوبارەکان زێی گەورە و یەکێکیتریان ئاوی خاسە بێت کە ئێستا بە کەرکووک دا تێدەپەڕێت، هەروەها ڕاگەیەنراوە یەکێک لەڕووبارەکان ناوی (ڕاخیئۆم)ە. بەشێکی تابلۆکە لەباشورەوە داخوراوە و ئاسەوارەکەی سڕاوەتەوە.
- 2013-10-13

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: کەرکووک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی خەندان

کاتی تۆمارکردن: 2013-10-13

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 583

کیلیا شەدا

2023061400393249851 1=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

کیلیا شەدا یەکێکە لە شوێنە شوێنەواری و مێژوویە گرنگەکانی پارێزگای دهۆک کە دەکەوێتە نزیک بەنداوی دهۆک لەسەر چیای کیلیا شەدا. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گرد

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی چارت و خشتە - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-06-14

ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 584
کێڵی گۆڕی بوداغ سوڵتان
2014010117072886958=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت
شار و شارۆچکەکان: مەهاباد
وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان
کاتی تۆمارکردن: 2014-01-01
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 585

کێلەشین

2011110615452762812=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

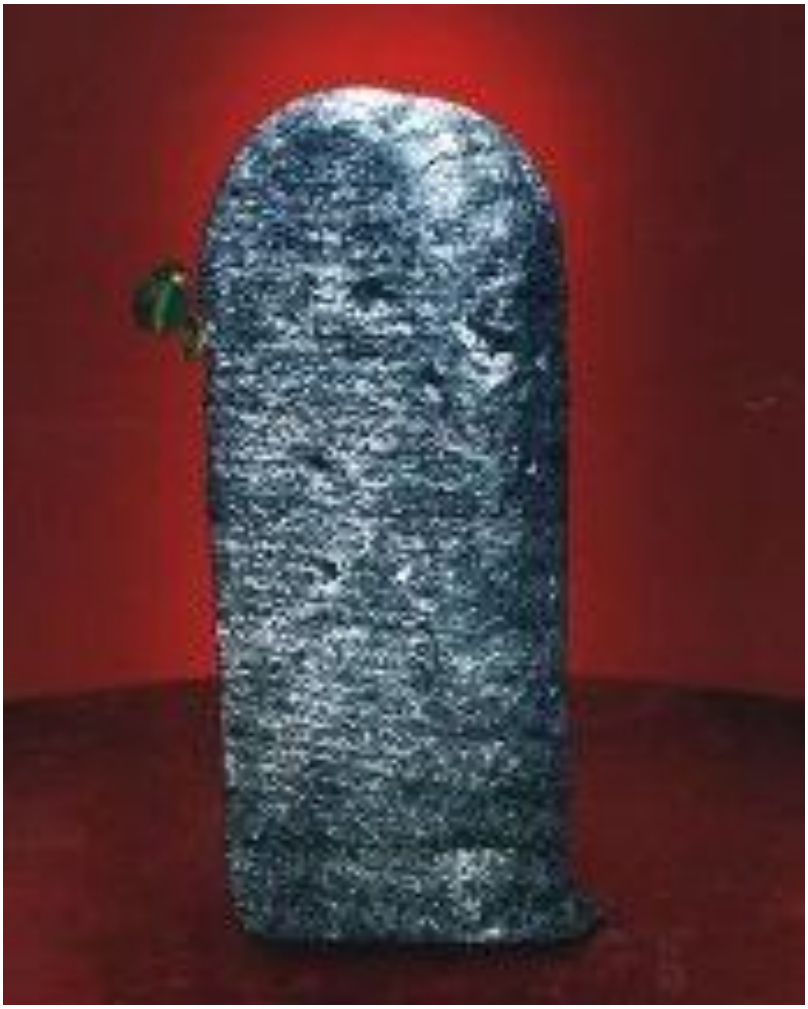

کێلەشین ناوی ناوچەیەکی شاخاویە کە لە چەندین چیا پێکهاتووە و بە هۆی جێگیربوونی کەتیبەی مێژوویی کێلەشین لەو ناوچەیە، هەر بەو ناوە ناسراوە.

ئەو ناوچەیە دەکەوێتە باشووری شاری شنۆ، چەندین کێوی بڵند و ڕووباری لەخۆ گرتووە.

ڕەنگە زۆر کەس ناوبانگی "کێلەشین"ی بیستبێ و پێیوابێ کە "کێلەشین" تەنیا ناوی کێوێکی سەربڵندی کوردستانە و لە ناوچەی شنۆ هەڵکەوتووە و نەزانێ کە لەو مەڵبەندەدا بەردێکی بەناوبانگیش هەبووە بە ناوی "کێلەشین" کە سەردەمێک بیر و هزری شوێنەوارناسانی دەرەوەی کوردستانی بە خۆیەوە خەریک کردبێ، "کێلەشین" لە دوو وشەی "کێل" و "شین" پێکهاتووە.

کێل بە بەردی قەبر و شینیش بە ڕەنگی ئاسمانی "ئابی" دەگوترێ. بەردی (کێلەشین) لە نزیک ئاوایی (دڕوو) کە گوندێکی سەر بە ناوچەی شنۆیە، هەڵکەوتووە.

کێوێکی سەرکەشیشە کە هێزێکی پێشمەرگەی کوردستانیشی بەناوەوە کراوە و چەند ڕۆڵەیەکی قارەمانی گەلەکەشمانی لێ شەهید بووە؛ ڕەنگە ناوەکەی هەر لەو بەردە "کێلەشینەوە" وەرگیرابێ.

بەردی "کێلەشین" کە بە دوو خەتی بزماری "ئورارتۆیی و ئاشووری" هەر چوار دەوری نووسراوە و بەرزاییەکەی دەگاتە 167سم و قورساییەکەشی 1.6 تۆنە، ناوبانگێکی مێژوویی هەیە. یەکەمین کەس کە ئەو بەردەی بە دونیا ناساند، کەسێکی ئەڵمانی بە ناوی "شولتز" بوو کە لە ساڵی 1829 ئەو بەردەی دۆزییەوە و وێنەی گرتووە.

کێلەشین هەروەها ناوی زنجیرە کێوێکە لەنێوان هەرسێ کوردستانی باکوور، باشوور و ڕۆژهەڵات کە دەکەوێتە باشووری شاری شنۆ و بە دیوی باشووری کوردستانیشدا دەکەوێتە سنووری شارۆچکەی "سیدەکان"ی سەر بە قەزای سۆران لە پارێزگای هەولێر.

هەروەها ناوی کێڵێکی کۆنە کە بە زمانی ئورارتووبی باسی دیرۆکی ناوچەکە دەکا و ئێستا لە مۆزەخانەی شاری ورمێ پارێزراوە و کاتی خۆی لە شەڕی ئێران و عێراقدا لە ساڵانی هەشتاکاندا، سوپای ئێران ئەو کێڵەی بردووەتە شاری ورمێ، هەروەها ناوی گوند و مەڵبەندێکە لە بانەی سەر بە ڕۆژهەڵاتی کوردستان.
گەورەترین ئاسەواری مێژووبی شاری شنۆ بەردەنووسی کێڵەشینە کە بە دوو زمانی ئورارتوبی و ئاشووری لەسەری نووسراوە و مێژووکەی دەگەڕێتەوە بۆ سەدەی
هەشتی پێش زایین.
بەردی کێڵەشین
لە سەردەمی هاڵدییەکان بەردێکی بەناوبانگ بەناوی کێڵەشین ماوەتەوە (تێکەڵی کولتووری یەهوود لە ئەورووپا ناوەکانی لای خۆمانیان بۆ عیبری بردووە کە یەکیان دەتوانێت وشەی ئارارات واتە هاڵدی، یان هێڵدی، یان هەردبی بێت) لەم بەردەدا بە ڕێنووسی بزماری نووسراوە، لە شنۆ چیایەک بە هەمان ناو هەیە و زۆر بەناوبانگە و لەڕووی سروشتییەوە سەرنجڕاکێشە.
ئەم بەردە ڕەنگ شینە لە تاشەبەردێکی چەند گۆشە دروست کراوە، کاتێک کە شتێکی پێدا دەدرێت وەک ئاسن دەنگ دەداتەوە.
لە ساڵی 1327هەتاوی (1948ی زایینی) دایرەی نەشری ئەرتەش (سوپا)ی ئێران لە سەردەمی حکوومەتی حەمەڕەزا شای پالەویدا لە بیری ئەوەدا بوو کە بەردەکە ببات بۆ مۆزەخانەی ئێران، بیانووەکەشیان ئەوە بووە کە خەڵک بە تیر هاویشتن بۆی، نووسراوەکانی لەناو دەبەن.
ترسیشیان لەوە بوو کە ئەگەر بێت و بەردەکە ببەن، لەنێوان هۆزەکانی نیشتەجێی ئەو ناوچەیە و سنووری ئێران ناکۆکی پەیدا دەبێت.
عێراقییەکان ئەوە دەڵێن کە ئەرتەشی ئێران بەو کارە دەیەوێت سنوورەکان ببەزێنێت و پەرە بە سنووری خۆی بدات، بەڵام لە کۆتاییدا بەردەکە بەرەو مۆزەخانەی ورمێ ڕەوانە دەکرێت.
کێڵەشین کە کوێستانێکی گەورەیە بەشێکی زۆریشی دەکەوێتە دیوی باشووری کوردستان (هەرێمی کوردستانی عێراق) لە سیدەکان کە شارۆچکەیەکی سەر بە قەزای سۆرانە و ناوەندی ناحیەی سیدەکانە و تا پێش ساڵی 1996 بە فەرمی هەر بە ناحیەی برادۆست دەناسرا.
سیدەکان لەوپەڕی باکووری پارێزگای هەولێرە و کەوتوەتە ڕۆژئاوای شاری شنۆوە و لەڕووی ڕووبەرەوە گەورەترین ناحیەکانی هەولێرە و زۆربەی دەڤەرەکە شاخاویە و دەشتانیی کەمە. باشترین شوێنە بۆ بەروبوومی ئاژەڵداری و کشتوکاڵ، هەروەها لە ڕۆژگاری دێرینیدا ڕێڕەوێکی گرنگی بازرگانی بووە، ڕۆژهەڵات و باشووری کوردستانی لەڕێگەی کێڵەشینەوە پێکەوە بەستووەتەوە.
سەرچاوە:basnews

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2011-11-06

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 586

کەرکی حوسێنی غازی

2022090712500143272 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

کەرکی حوسێنی غازی
گۆڕستانێکە، گۆڕی سەرکردەیەکی سەربازی لەشکری ئیسلامیشی لێیە، دەڵێن لە کاتی هاتنی عەرەبی ئیسلام لەوێ کوژراوە و نێژراوە، دەکەوێتە بازاڕگەی بناری چیای قەرەچوغ، سەر ڕێگای کۆنی مەخموور- دیبەگە. [1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان

شار و شارۆچکەکان: مەخموور

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] پەرتووک | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | کەندووێك لە زانیاری دەربارەی دەشتەکییەکانی هەولێر، کۆکردنەوە و ئامادەکردنی، عەباس نادر قادر، چاپی یەکەم، ساڵی2022، لاپەڕە (113) .

کاتی تۆمارکردن: 2022-09-07

ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 587

کەریم شار

2012112917093174039=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: گوند

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - هاوڕێ باخەوان

کاتی تۆمارکردن: 2012-11-29

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 588

کەلا جزیرێ

2010123109021820091=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

کەلا جزیرێ ئێکە ژ شینوارێن کەڤنار ل قەزا جزیرێ ل پارێزگەها شرنەخێ، ئەڤ کەلە ل سەردەمێ گوتیان دا هاتیە ئاڤاکرن و تا نوکە مایە وەکو شینوارەک، ل سەر دەمێ ئاشوریان دا هاتیە نویژەن کرن، کەل ژ 365 ژوورا پێک دهێت و نوکە بورجا بەلەک یا تێدا، ل سالا 2009 ێ بڕیار هاتیە دان بورجا بەلەک و کەلا جزیرێ بهێتە نویژەن کرن و ببیتە شینوارەک نیڤدەولەتی.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باکووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆمارێکی تایبەت بۆ کوردیپیدیا لەلایەن (روژهات سەعید) سەبارەت بە (کەلا جزیرێ) لە: 2010-12-31 0:17:02

کاتی تۆمارکردن: 2010-12-31

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 589
کەلوپەلی کۆنینەی دۆزراوە
2017041609543113913 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

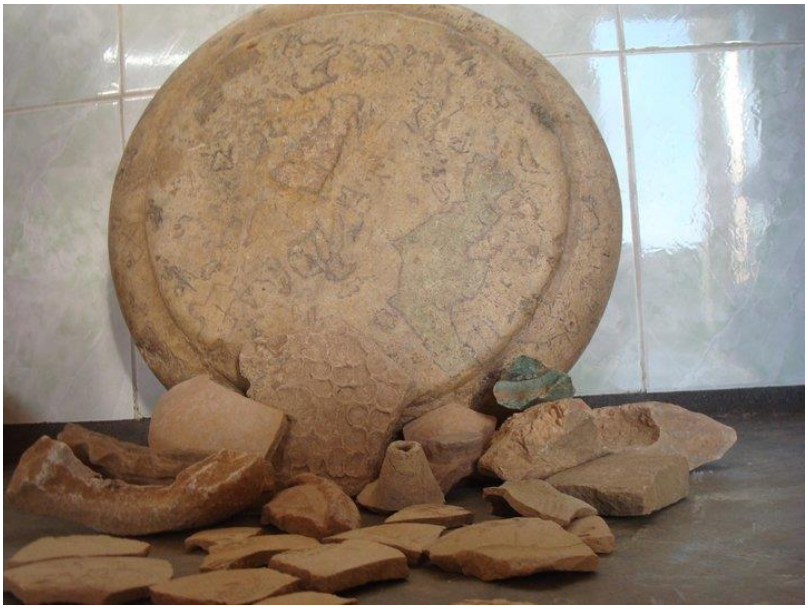

کەلوپەلی کۆنینەی دۆزراوە لە بناری (تەکەڵتو)ی نێوان گوندەکانی (گەرمکی ساتوقەڵا و باغەجنێر وتەکەڵتو)ی شارۆچکەی(تەقتەق)ی شارۆچکەی کۆیە[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
شار و شارۆچکەکان: کۆیە
وڵات: باشووری کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] دیارینەکراو | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئاراس ئیلنجاغی
کاتی تۆمارکردن: 2017-04-16
ناوی تۆمارکار: ئاراس ئیلنجاغی

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 590

کەنیسەی مەریەم عەزرا

2013071015314089617=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

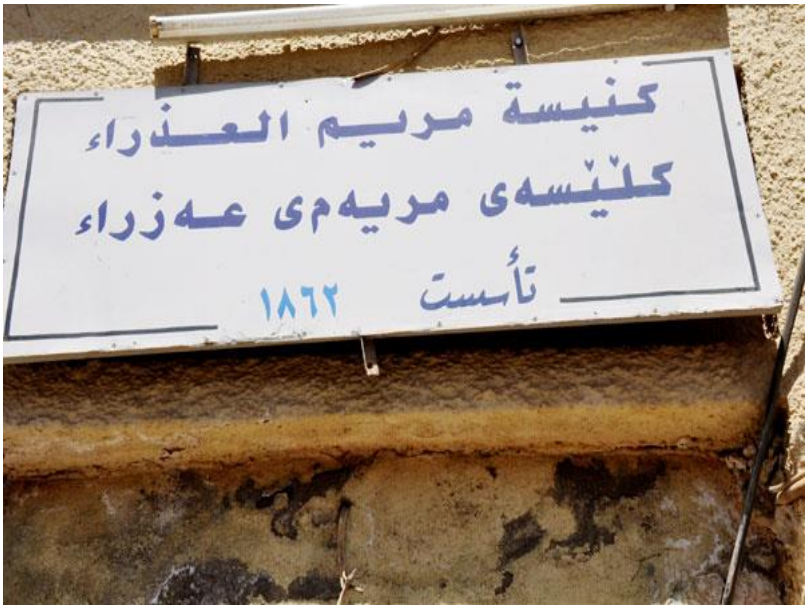

یە کێکە لە کڵێسە کۆنەکانی شاری سلێمانی دەکەوێتە گەرەکی سابون کەران لە ساڵی 1862 لە لایەن خێرخوازانەوە دروست کراوە کە سەر دانی ئەو کەنیسەیەیان دەکرد.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی خەندان

کاتی تۆمارکردن: 2013-07-10

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 591
کەڵماکەرە؛ یەکێکە لە شەش خەزێنە مەزنەکانی جیهان لە کوردستان

2022122212421845345 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ناوی شوێنەوار: کەڵماکەرە
ئامادەکردنی: عەزیز موورادی

کەڵماکەرە، ئەشکەوتێکی مێژوویە، کە لە هەزارەی یەکەمی بەر لە زایین پەرەستگەی پەیڕەوکارانی میترایی بووە لە کوردستان. یەکێکە لە شەش خەزێنە مەزنەکانی جیهان، کە زیاترین کەلوپەلی گرانبەهای شوێنەواریی تێدا دۆزراوەتەوە.
کەڵماکەرە کەوتووەتە لوڕستانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان و خەزێنەیەک بووە بۆ هەڵگرتنی کەلوپەلە مێژوویەکانی سەردەمی ئیلامییەکان، کە بەشێکیان ئێستا لە مۆزەخانە ناسراوەکانی جیهان، وەکوو (بریتیش میۆزیۆمی لەندەن، لۆڤەری پاریس، میترۆپۆلیتینی نیۆیۆرک، سان پیترزبۆرگی ڕووسیا و میهۆی ژاپۆن) دەپارێزرێن.
ئەم ئەشکەوتە کەوتووەتە سەر شاخەبەردێکی سەخت بەناوی کێوی (ملە) و سەربە شارۆچکەی (پولدوختەر)ی لوڕستانە. لەناو ئەم ئەشکەتەدا 12 شوێنەگۆڕ دۆزراونەتەوە، لەگەڵ پێنج هەزار پارچەی شوێنەواری، کە 90 پارچە لەو شوێنەوارانە لە ڕێی قاچاخچییەکانی شوێنەوار بە مۆزەخانە ناسراوەکانی جیهان و خاوەن گەلەرییە شوێنەوارییەکانی ئەورووپا و ئەمریکا و یابان فرۆشراون.
ئەم ئەشکەتە یەکەمجار لە ساڵی 1984 لەلایەن ڕاوچییەکەوە دۆزرایەوە، کە بە شوێن بزنەکێوییەکدا خۆی گەیاندبووە بەردەم کونی ئەشکەتەکە و لەبەردەم ئەشکەتەکەدا چاوی بە ژمارەیەک پوولی زێڕین و زیوین کەوتبوو، کە گەورەترین خەزێنەی تایبەت بە ماڵباتی پاشاکانی (ساماتورا)ی لەخۆ گرتووە.
زمانی ئاشووری و ئارامی لەسەردەمی ئیلامییەکان زمانی فەرمی بوون، بۆیە نووسینی سەر جامەشەڕابەکانی ناو ئەشکەوتەکە بەو زمانانە نووسراوە. دەمامکەزێڕینەکان یەکێکن لەو پارچەشوێنەوارییە ناوازانەی تائێستا لە جیهاندا دۆزراونەتەوە و ژمارەیان 10 دەمامکە، کە بە دەمامکەکانی کەڵماکەرە ناوبانگیان دەرکردووە. بەشێک لەو پارچەشوێنەوارییانە کەوتوونەتە دەست خاوەن گەلەرییەک بەناوی هۆشەنگ مەحبووبیان، کە لە پەرتووکێکدا بەناوی (خەزێنەکانی کوێستان، هونەری مادەکان) لە لەندەن چاپ و بڵاوی کردووەتەوە.
بەشێکیان بریتین لە دەموچاوی پاشاکان، بوونەوەرە ئەفسانەییەکان و جامەشەڕاب (ریتوون)ەکان، کە هەرکامەیان ڕووخساری ئاژەڵێکیان بەخۆیانەوە گرتووە، وەکوو ڕیتوونی زێڕینی کەڵەکێوی، یان ئەو ڕیتوونەی، کە هێمای جەنگی خواوەندی میترایسمەکانە لەگەڵ کەڵەگایەکی باڵدار. ژمارەیەکی دیکە لە پارچەی شوێنەواری ناوازە وەکوو (پیاوی شەڕکەر، هەڵۆ و کەروێشک، شەڕی شێر و گا و شێر و ئاسک) ئەو ڕاستییە دەسەلمێنێ، کە مادەکان لە ئافراندنی هونەردا تاقانە بوون و کوردستانی ئەو سەردەمە لانکەی شارستانییەت بووە.
کەڵماکەرە لە سێ وشەی کوردی (کەڵ)، (ما) و (کەرە) پێکهاتووە. (کەڵ) بەمانای کەڵەکێوی، (ما) لە زاراوەی کەلهوڕی و جافیدا بە مانای کێو و شوێنە و (کەرە) لە زاراوەی لوڕی و کەلهوڕی بە مانای هەنجیری کێوییە؛ کەواتە کەڵماکەرە یانی

کەڵەکێوی کێوی و هەنجیر.
[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت
جۆری شوێن / شوێنەوار: پەرستگا
جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو
جۆری شوێن / شوێنەوار: چیا
جۆری شوێن / شوێنەوار: شوێن
جۆری شوێن / شوێنەوار: فێرگەی ئایینی
جۆری شوێن / شوێنەوار: گۆڕستان
جۆری شوێن / شوێنەوار: هەڵکۆڵراو
جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان: لورِستان
وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی 22-12-2022 - baskurd.basnews.com
کاتی تۆمارکردن: 22-12-2022
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 592
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 01
2012081716423672180=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئەم گۆزەیە یەکێکە لە شوێنەوارە دۆزراوەکانی قەڵای زێویە لە شاری سەقز لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان.
قەڵای زێویە یەکێک لە شوێنەوارەکانی سەردەمی پاشایەتی ماننایی‌یەکانە.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
شار و شارۆچکەکان: سەقز
وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 593

یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 02

2012081716452872211=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

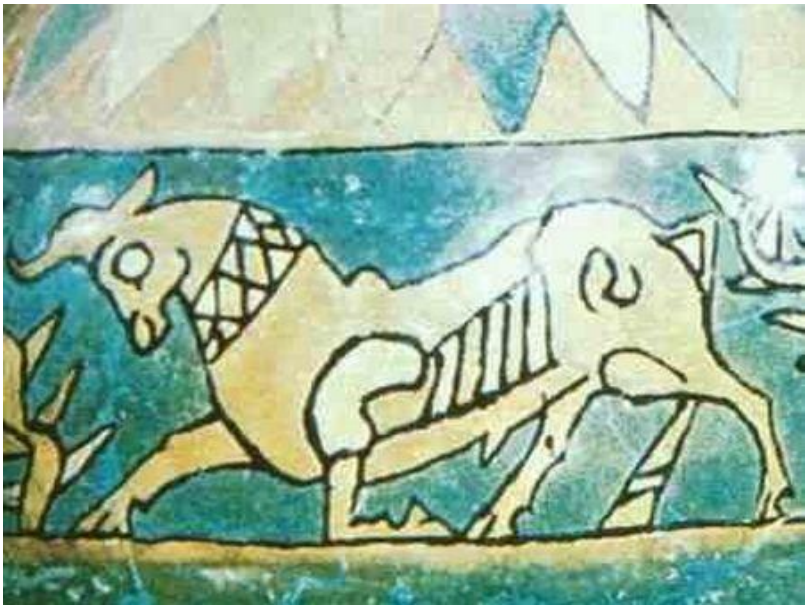

ئەم پارچە خشتە نموونەیەکی جوان و باڵای هونەری وێنەکێشان و ڕەنگ کردنە لە سەردەمی ماننایی‌یەکان کە لە قەڵای زێویە لە شاری سەقز لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

شار و شارۆچکەکان: سەقز

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵیەڕی سەقز

کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 594

یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 03

2012081716423672182=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

گۆزەیەکی ڕەنگاوڕەنگ کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەوارییەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی ماننایی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە:	سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان:	سەقز
وڵات:	ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵیەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 595

یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 04

2012081716452972213=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

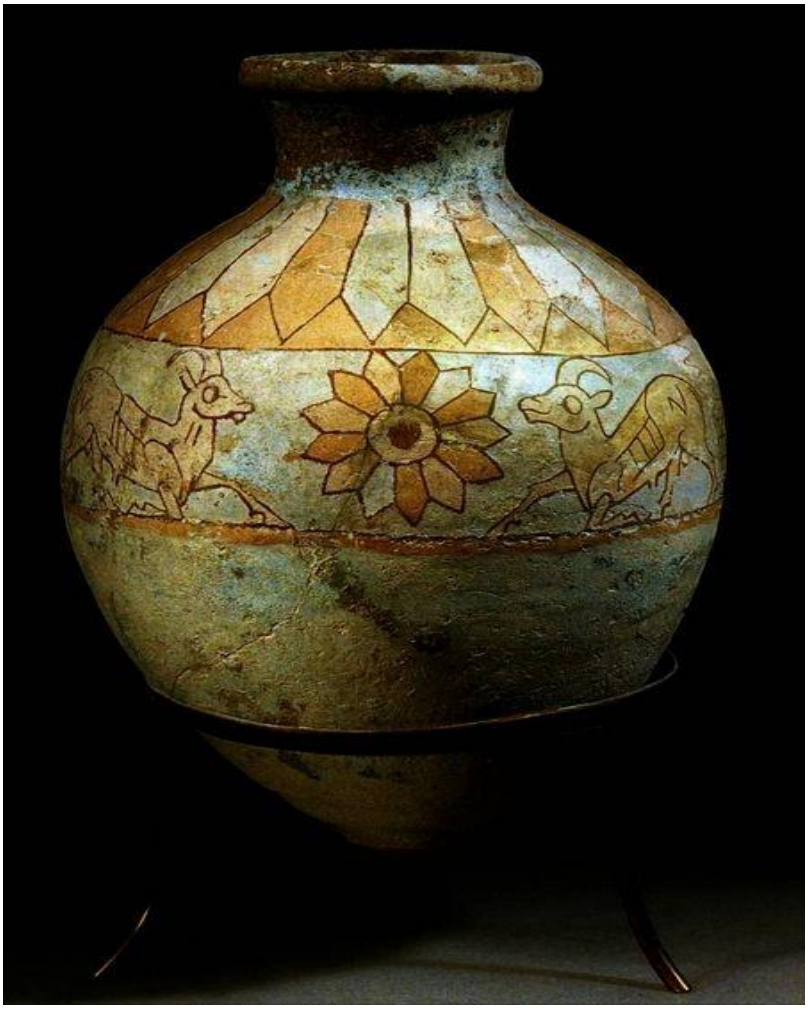

گۆزەیەکی ڕەنگاوڕەنگ کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەواریی‌یەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی مانناپی دابمەزرێنن.[1]
[2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە:	سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان:	سەقز
وڵات:	ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 596
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 05
2012081716434572199=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

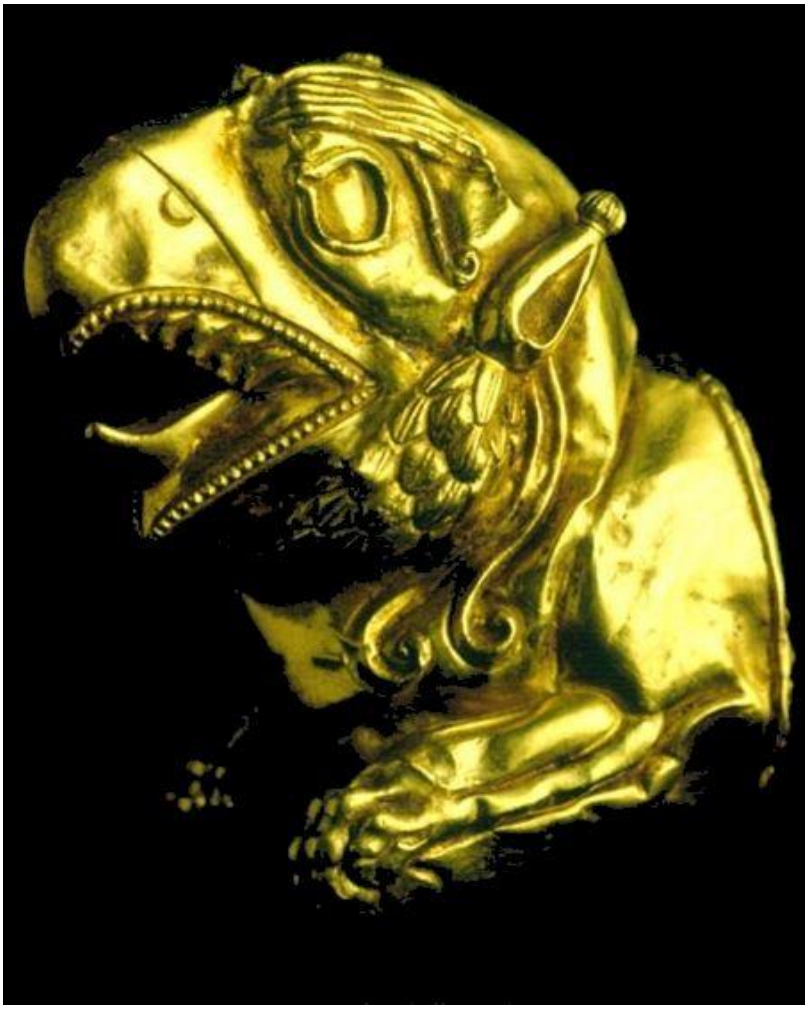

جامێکی زێرین کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەواریی‌یەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی مانناپی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان: سەقز
وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵیەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 597

یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 06

2012081716452972215=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

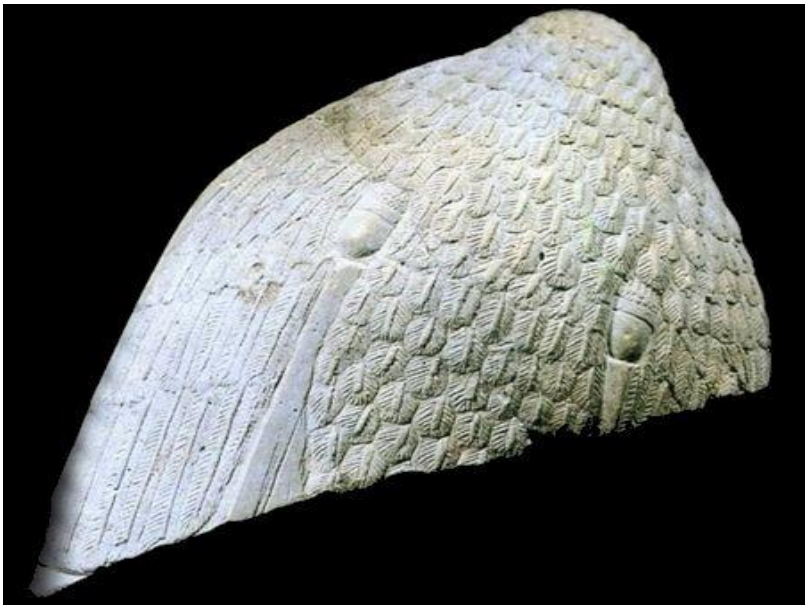

پارچە خشتێکی نەخشێنراو کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە ڕۆژهەلاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەوارییەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی ماننایی دابمەزرێنن.[1]
[2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
شار و شارۆچکەکان: سەقز
وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 598
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 07
2012081716452972216=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

تابلۆیەکی خشتی کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەوارییەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی ماننایی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە:	سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان:	سەقز
وڵات:	ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 599

یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 08

2012081716434672202=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

بەشێک لە پەیکەر یان دەسکی گۆزە کە بە شێوازی سەری بزنی کێوی درووست کراوە کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە ڕۆژهەلاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەواریی‌یەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی مانناپی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە:	سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان:	سەقز
وڵات:	ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 600
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 09
2012081716423772188=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

جامێکی برۆنز کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە رۆژهەڵاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەوارییەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی رۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی ماننایی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە:	سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان:	سەقز
وڵات:	رۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵیەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 601

یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 10

2012081716452972219=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

بەرهەمێکی هونەری درووست کراو لە زێر کە پێدەچێت وەک تانج یان نیشانەی پاشایەتی بەکار هاتبێت کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە ڕۆژهەلاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەوارییەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی مانناپی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە:	سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان:	سەقز
وڵات:	ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 602

یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 11

2012081716434672205=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

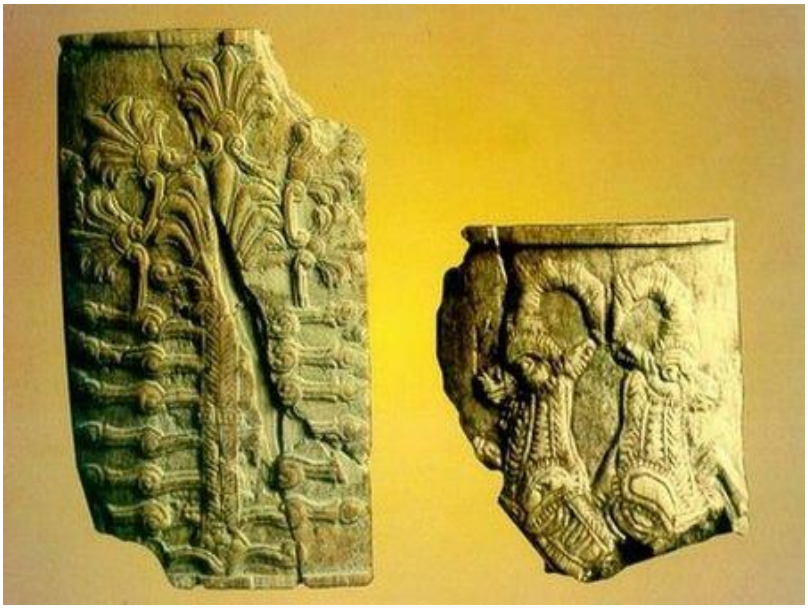

دوو پارچە خشتی بە نەخشی تایبەت کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەوارییەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی ماننایی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: سەقز

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 603

یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 12

2012081716423772191=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

بازنگێک درووستکراو لە زێر کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە ڕۆژهەلاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەوارییەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی مانناپی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: سەقز

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 604
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 13
2012081716423772192=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

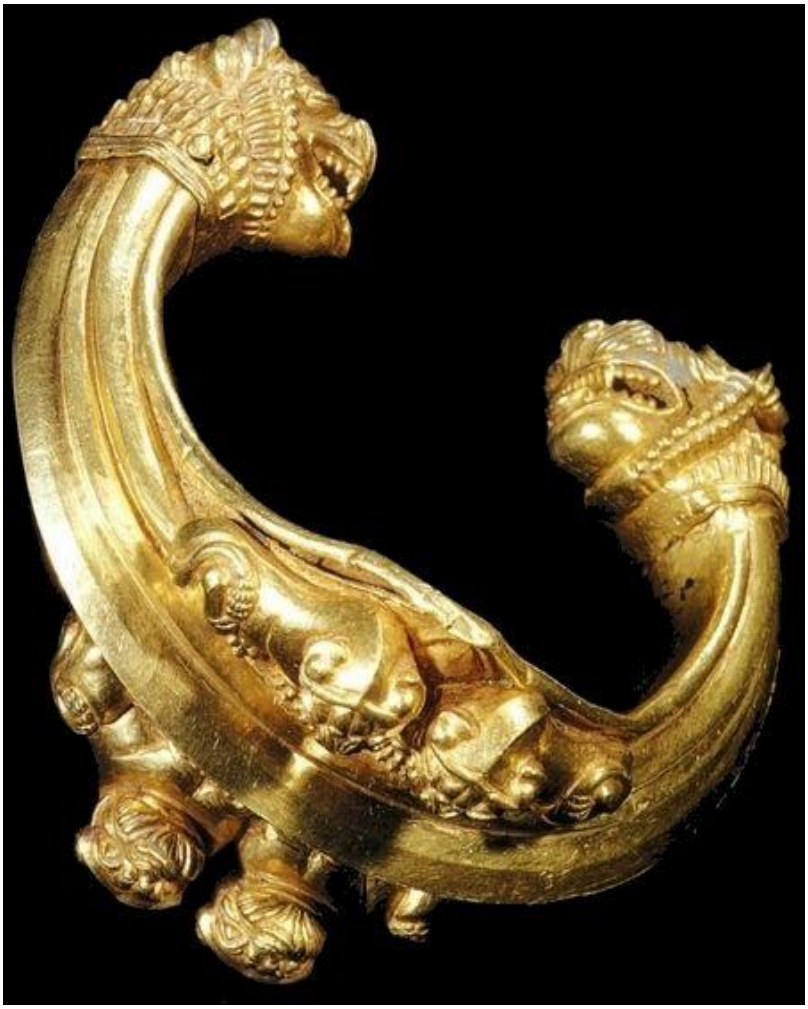

بازەنگێکی زێرین بە نەخشی سەری شێر کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەواریی‌یەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی مانناپی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە:	سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان:	سەقز
وڵات:	ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵیەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 605

یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 14

2012081716423772193=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

پارچە زێرێکی نەخشدار کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە ڕۆژهەلاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەوارییەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی مانناپی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە:	سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان:	سەقز
وڵات:	ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی سەقز

کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 606
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 15
2012081716423772194=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

پارچە زێرێکی نەخشێنراو کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەواریی‌یەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی ماننایی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە:	سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان:	سەقز
وڵات:	ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵیەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 607
یەکێک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 16
2012081716434572195=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

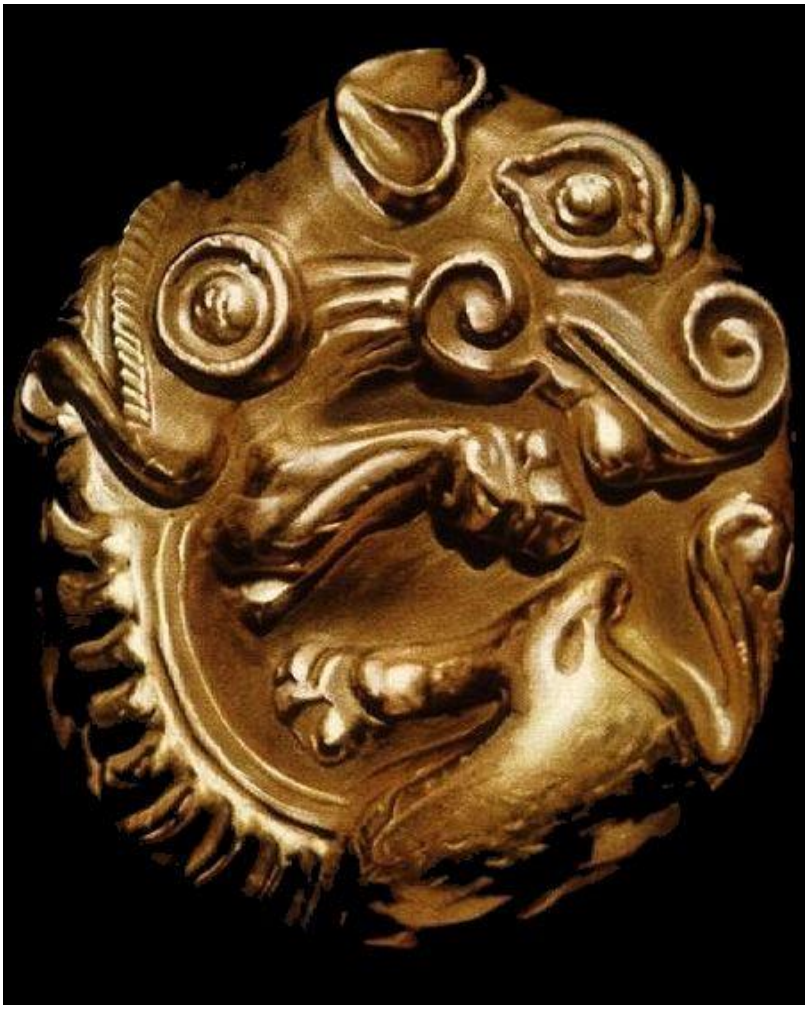

پارچە زێرێکی نەخشێنراو کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەواریەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایەکان.
ماننایەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی مانناپی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە:	سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان:	سەقز
وڵات:	ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵیەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 608

یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 17

2012081716452872210=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

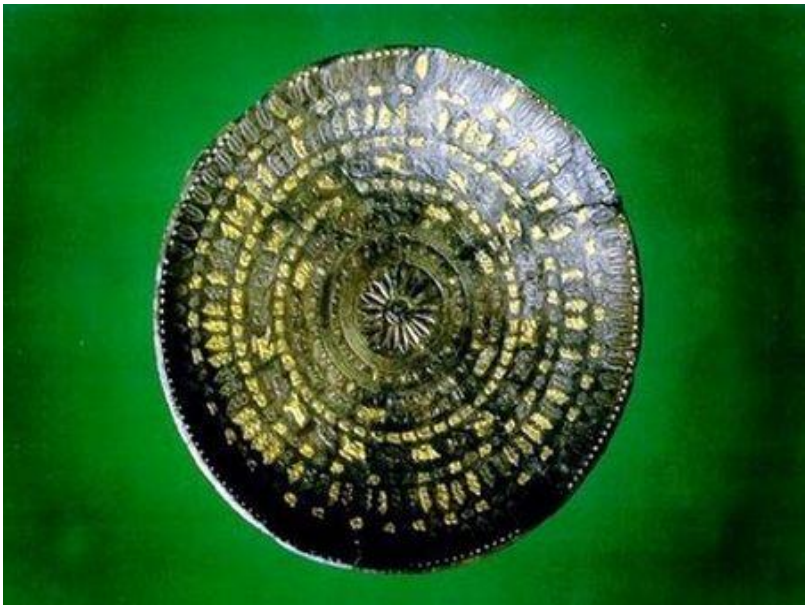

پارچە شوێنەوارێکی هونەری کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە رۆژهەڵاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەوارییەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی رۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی ماننایی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: سەقز

وڵات: رۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 609

یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 18

2012081716423772189=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

پارچە زێرێک لە شێوەی ئاژەڵی ئەفسانەیی کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە رۆژهەلاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەوارییەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی رۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی ماننایی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە:	سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان:	سەقز
وڵات:	رۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 610

یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 19

2012081716434672204=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

سێ نموونە لە شوێنەوارەکانی کورد کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە رۆژهەڵاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەوارییەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی رۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی ماننایی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: سەقز

وڵات: رۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 611

یەکێک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 20

2012081716434572196=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

نموونەیەک لە شوێنەوارەکانی کورد کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەوارییەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایییەکان.
ماننایییەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی مانناپی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

شار و شارۆچکەکان: سەقز

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 612

یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 21

2012081716423772190=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

نموونەیەک لە شوێنەوارەکانی کورد کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە رۆژهەڵاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەوارییەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی رۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی مانناپی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: سەقز

وڵات: رۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 613
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 22
2012081716452972220=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

نموونەیەک لە شوێنەوارەکانی کورد کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە رۆژهەڵاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەوارییەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی رۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی ماننایی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە:	سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان:	سەقز
وڵات:	رۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵیەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 614

یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 23

2012081716434672206=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

نموونەیەک لە شوێنەوارەکانی کورد کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە رۆژهەڵاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەوارییەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی رۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی مانناپی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: سەقز

وڵات: رۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 615

یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 24

2012081716434672207=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

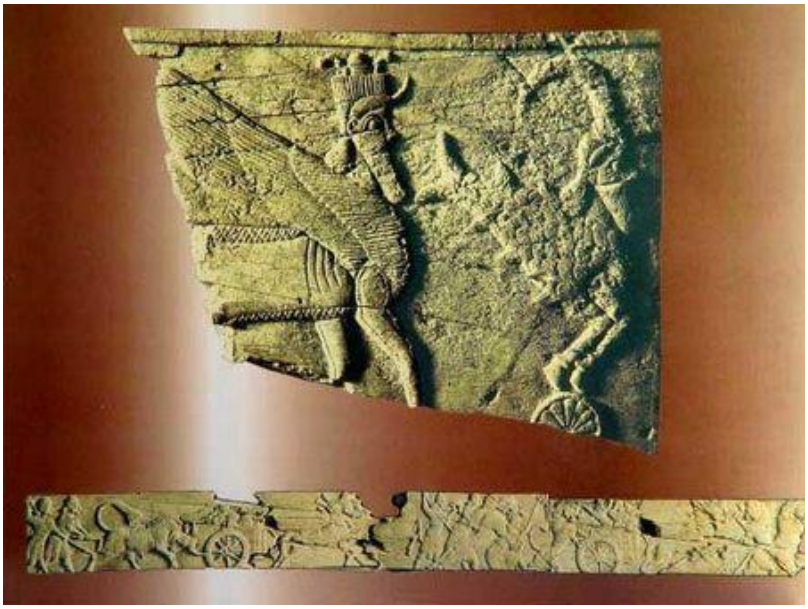

نموونەیەک لە شوێنەوارەکانی کورد کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە رۆژهەڵاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەوارییەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی رۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی مانناپی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: سەقز

وڵات: رۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 616

یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 25

2012081716434672208=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

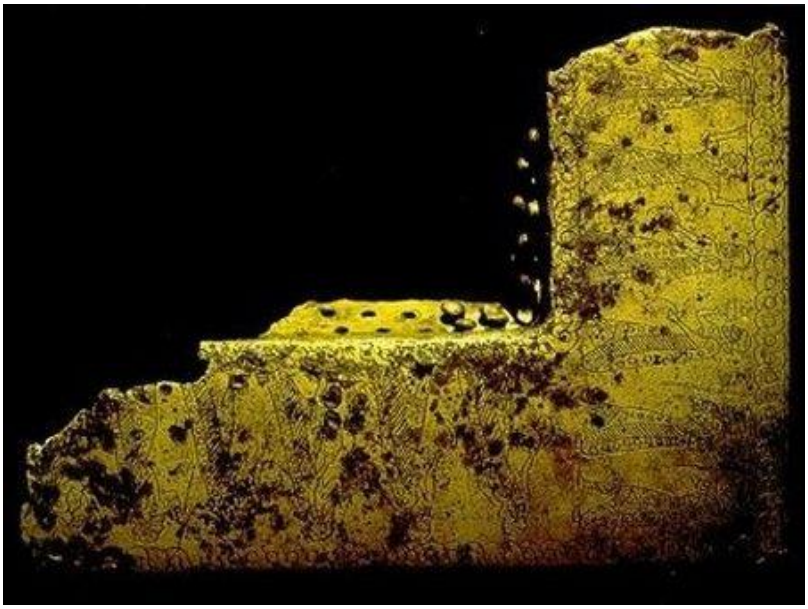

نموونەیەک لە شوێنەوارەکانی کورد کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە رۆژهەڵاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەوارییەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی رۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی مانناپی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: سەقز

وڵات: رۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 617

یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 26

2012081716434672209=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

نموونەیەک لە شوێنەوارەکانی کورد کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە رۆژهەڵاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەوارییەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی رۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی مانناپی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: سەقز

وڵات: رۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 618
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 27
2012081716423672181=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

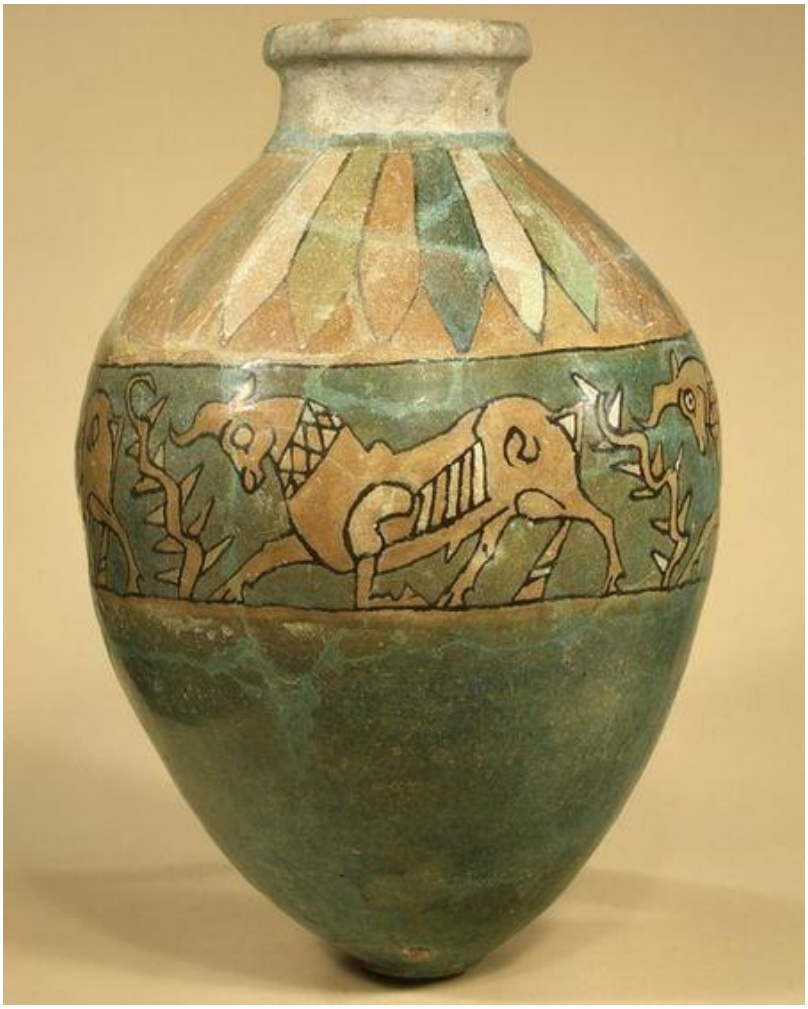

نموونەیەک لە شوێنەوارەکانی کورد کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە رۆژهەڵاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەوارییەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی رۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی ماننایی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە:	سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان:	سەقز
وڵات:	رۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵیەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 619

یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 28

2012081716423772183=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

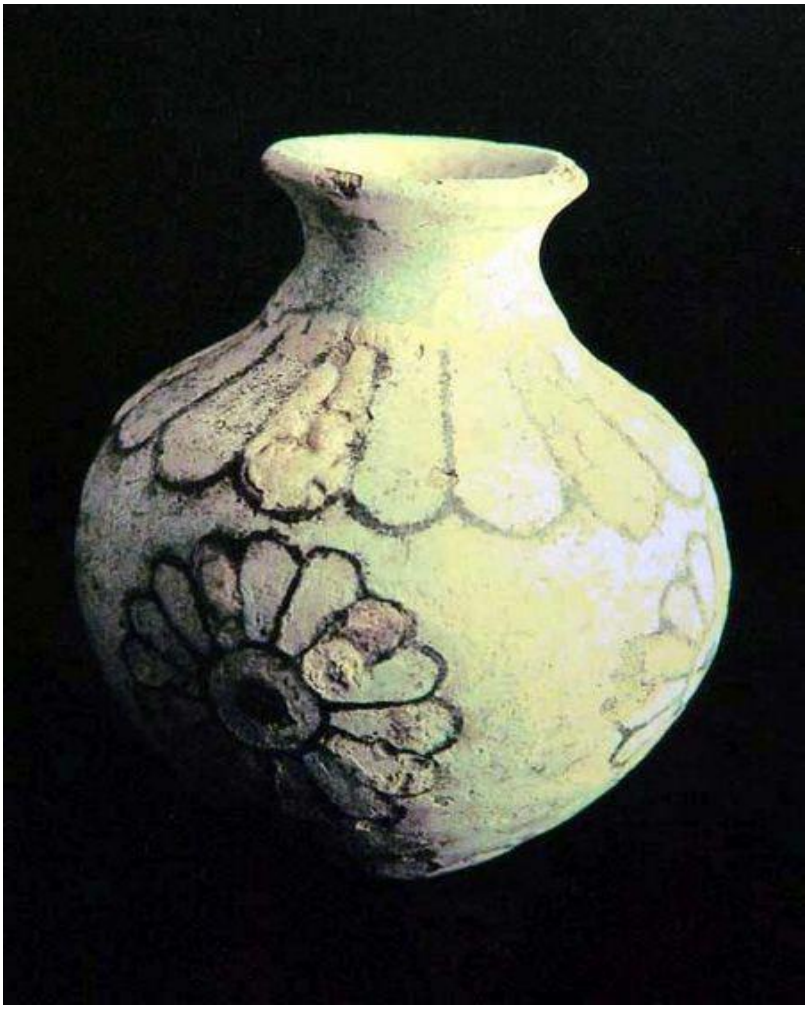

نموونەیەک لە شوێنەوارەکانی کورد کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە رۆژهەڵاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەوارییەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی رۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی ماننایی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە:	سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان:	سەقز
وڵات:	رۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵیەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 620

یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 29

2012081716423772185=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

نموونەیەک لە شوێنەوارەکانی کورد کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە رۆژهەڵاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەوارییەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی رۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی ماننایی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: سەقز

وڵات: رۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 621

یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 30

https://www.kurdipedia.org/?lng=1&q=2012081716434572200

نموونەیەک لە شوێنەوارەکانی کورد کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەوارییەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی مانناپی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە:	سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان:	سەقز
وڵات:	ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 622

یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 31

2012081716423772184=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

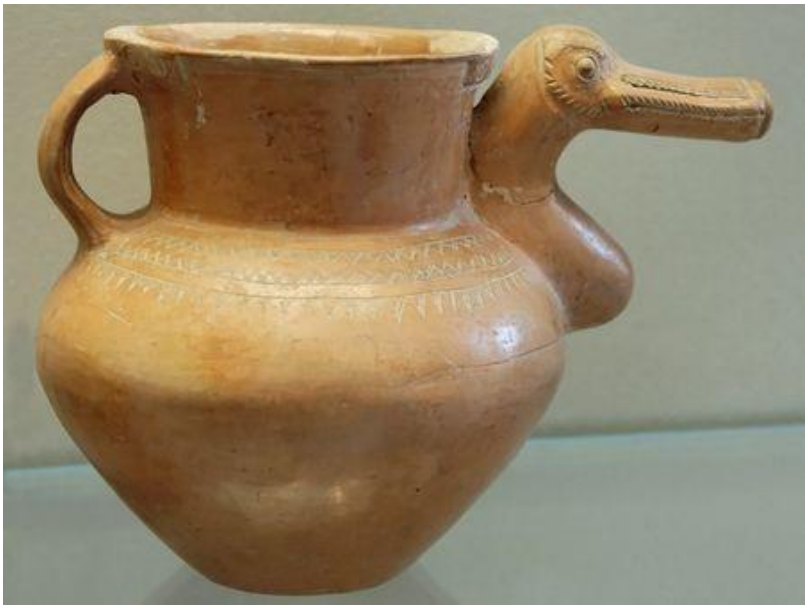

نموونەیەک لە شوێنەوارەکانی کورد کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە رۆژهەڵاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەوارییەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی رۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی ماننایی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: سەقز

وڵات: رۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 623

یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 32

2012081716452972214=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

نموونەیەک لە شوێنەوارەکانی کورد کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە رۆژهەڵاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەوارییەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی رۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی مانناپی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: سەقز

وڵات: رۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 624
یەکێک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 33
2012081716423772187=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

نموونەیەک لە شوێنەوارەکانی کورد کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەوارییەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایییەکان.
ماننایییەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی مانناپی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە:	سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان:	سەقز
وڵات:	ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی سەقز
کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 625

یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 34

2012081716434572198=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

نموونەیەک لە شوێنەوارەکانی کورد کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە رۆژهەڵاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەوارییەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی رۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی ماننایی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: سەقز

وڵات: رۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 626

یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 35

2012081716452972218=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

نموونەیەک لە شوێنەوارەکانی کورد کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە رۆژهەڵاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەوارییەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی رۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی مانناپی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: سەقز

وڵات: رۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 627
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 36
2012081716423772186=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

نموونەیەک لە شوێنەوارەکانی کورد کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە رۆژهەڵاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەوارییەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی رۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی ماننایی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان: سەقز
وڵات: رۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە
بابەت: 628
یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 37
2012081716452972217=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

نموونەیەک لە شوێنەوارەکانی کورد کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە رۆژهەڵاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەوارییەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی رۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی ماننایی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان: سەقز
وڵات: رۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:

سەرچاوەکان
[1] ماڵپەڕ | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار
کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17
ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 629

یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 38

2012081716452972212=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

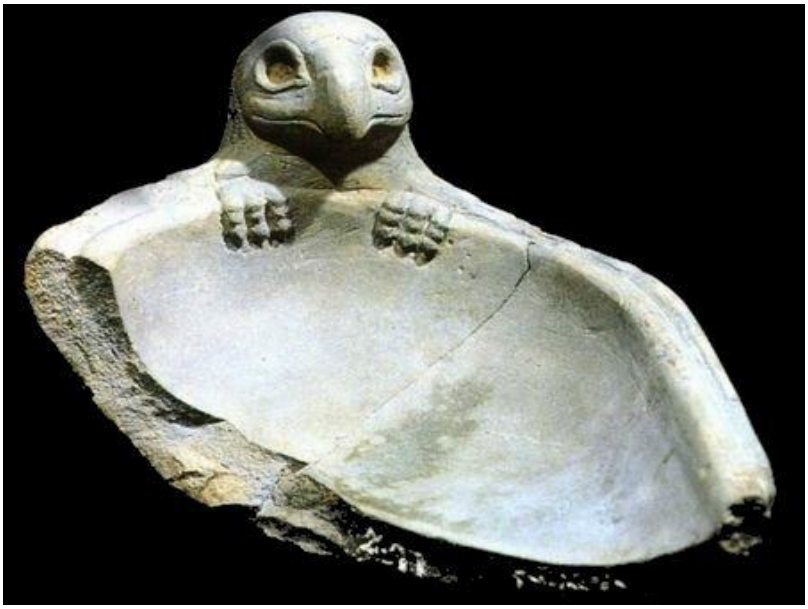

نموونەیەک لە شوێنەوارەکانی کورد کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەوارییەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی مانناپی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: سەقز

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 630

یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 39

2012081716434672201=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

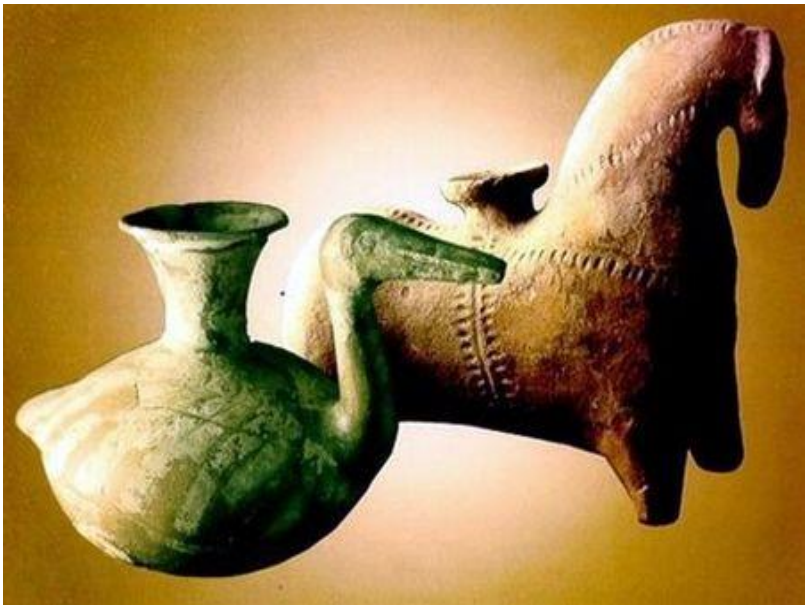

نموونەیەک لە شوێنەوارەکانی کورد کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەوارییەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی ماننایی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار:	کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)
سەدە:	سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)
شار و شارۆچکەکان:	سەقز
وڵات:	ڕۆژهەڵاتی کوردستان
QR Code:	

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 631

یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 40

2012081716434672203=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

نموونەیەک لە شوێنەوارەکانی کورد کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان دۆزراوەتەوە. قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەوارییەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان. ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی ماننایی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: سەقز

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵیەڕی سەقز
[2] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپیدیا | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 632

یەکێک لە ئاسەوارە مێژوویی‌یەکانی قەڵای دێرینی زێویە 41

2012081716434572197=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

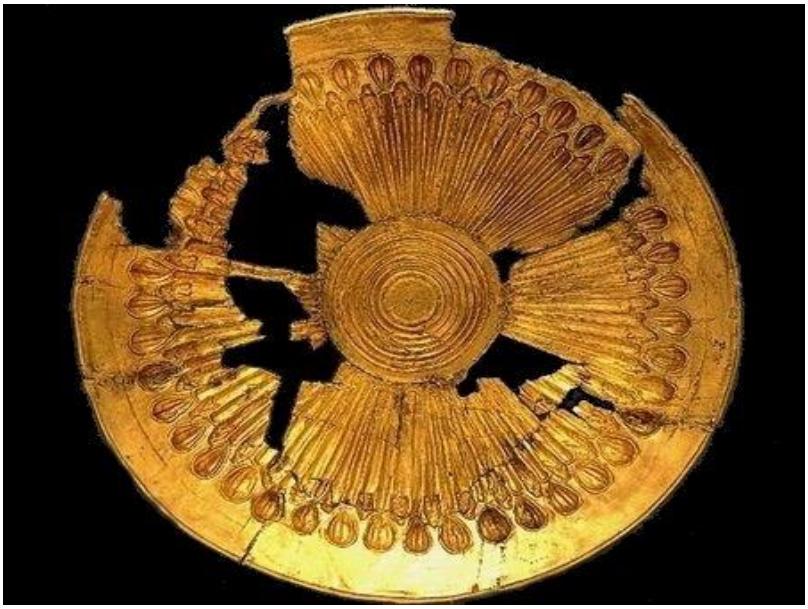

نموونەیەک لە شوێنەوارەکانی کورد کە لە قەڵای زێویە لە نزیکی شاری سەقز لە رۆژهەلاتی کوردستان دۆزراوەتەوە.
قەڵای زێویە یەکێکە لە پاشماوە گرنگە شوێنەوارییەکانی سەردەمی دەسەڵاتداری ماننایی‌یەکان.
ماننایی‌یەکان بە باپیرە گەورەی کورد دادەنرێن کە لە ناوچەکانی رۆژهەڵاتی کوردستان نیشتەجێ بوون و توانین پاشایەتی ماننایی دابمەزرێنن.[1] [2]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: کەرەستەی کۆن (دراو، گۆزە، پەیکەر و ...)

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: سەقز

وڵات: رۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی سەقز

کاتی تۆمارکردن: 2012-08-17

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 633

یەکێک لە پەیکەرەکانی ناو مۆزەخانەی دهۆک

2023041020553948122 4=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

ئەم پەیکەرە یەکێک لە پەیکەرەکانی ناو مۆزەخانەی نیشتمانیی دهۆک کە لە ناوچەی سێمێل لە نزیکی شاری دهۆک دۆزراوەتەوە.

ئەم پەیکەرە لە گڵینەی سوورکراو درووست کراوە و مێژووەکەی بۆ 331-138ی پێش زایین دەگەڕێتەوە.[1]

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: پەیکەر و داتاشراو

سەدە: سەدەکانی پاش مێژوو (پاش دۆزینەوەی نووسین)

شار و شارۆچکەکان: دهۆک

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

[1] تۆماری تایبەت بۆ کوردیپێدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

کاتی تۆمارکردن: 2023-04-10
ناوی تۆمارکار: سارا سەردار

پۆل: شوێنەوار و کۆنینە

بابەت: 634

یەکێک لە نەخشەکانی سەر دیواری ئەشکەوتی قزقاپان

2011050720294857548=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=1

چەمی ڕەزان - سلێمانی

تایبەتمەندییەکانی بابەت

جۆری شوێن / شوێنەوار: ئەشکەوت

شار و شارۆچکەکان: سلێمانی

وڵات: باشووری کوردستان

QR Code:

سەرچاوەکان

کاتی تۆمارکردن: 2011-05-07

ناوی تۆمارکار: هاوڕێ باخەوان

Upper Kurdish (Arami) - کرمانجی

پول: شوینوار و جهێن کەڤنار

بابەت: 635

ئاسیاوێ قازی ل باژێرۆکێ کفری

2023081114020751345 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=3

ئەڤ ئاسیاوە (ئانکو ئاشێ کوو ب ئاڤێ شوول دکەت) ل باژێرێ کفریە و ل ساڵا 1863 هاتیە درووستکرن بناڤێ ئاسیاوێ قازی.[1]

تایبەتمەندیێن بابەتی

جۆر: شوێن

سەدساڵ: سەدەساڵا 19 (1800-1899)

باژێر و باژاروک: کفری

وەڵات - هەرێم: باشووری کوردستانێ

QR Code:

ژێدەر

[1] تۆمارا تایبەت ب کوردیپێدیایێ | کرمانجی - Upper Kurdish (Arami) | وەرگێڕانی کوردیپێدیا - کامەران ئاکرەیی

دەمێ تومارکرنێ: 2023-08-11

ناڤێ تومارکەری: کاروان م. ئاکرەیی

پول: شوینوار و جهێن کەڤنار

بابەت: 636

ئێک ژ پەیکەرێن گرنگە د ناڤا موزەخانا دهوکێ

2023041021045648122 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=3

ئەڤ پەیکەرە ئێک ژ پەیکەرێن گرنگە د ناڤا موزەخانا دهوکێ کو ل ئاخا قەلاندی هاتیە چێکرن و دیرۆکا وێ ژی یا 331-138 ساڵان بەری زایینێ یە. [1]

تایبەتمەندیێن بابەتی

جهـ: پەیکەر و داتاشراو

سەدساڵ: سەدەکانی پشتی دیروکێ (پشتی داهێنانا نقیسینێ)

باژێر و باژاروک: دهۆک

وەڵات - هەرێم: باشووری کوردستانێ

QR Code:

ژێدەر

[1] تۆمارا تایبەت ب کوردیپێدیایێ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئەم وێنەیە بەتایبەتی لەلایەن (سارا سەردار)ەوە لە ڕۆژی 2023-04-10 بۆ کوردیپێدیا نێردراوە

دەمێ تومارکرنێ: 2023-04-10

ناڤێ تومارکەری: سارا سەردار

پول: شوینوار و جهێن کەڤنار

بابەت: 637

پارچە زەقورەیەک ل موزەخانەیا دهۆکێ

2023041522595248278 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=3

پارچە زەقورەیەکێ سەردەمێ میتانییان ل موزەخانەیا نیشتمانی یا دهۆکێ.
دیروکا ڤێ پارچە زەقورەیێ ژبو 1600 - 1350 ساڵان بەری زایینێ دڤەگەڕێت کو ل باژێرۆکێ سێمێلێ هاتییە دیتن.[1]

تایبەتمەندیێن بابەتی

جهـ: کەرەستەیێن کەڤن

سەدساڵ: سەدەکانی پشتی دیروکێ (پشتی داهێنانا نڤیسینێ)

باژێر و باژاروک: دهۆک

وەڵات - هەرێم: باشووری کوردستانێ

QR Code:

ژێدەر

[1] تۆمارا تایبەت ب کوردیپێدیایێ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

دەمێ تومارکرنێ: 2023-04-15

ناڤێ تومارکەری: کاروان م. ئاکرەیی

پول: شوینوار و جهێن کەڤنار

بابەت: 638

پرا دەلال

20081218011730824=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=3

ئەڤ پرەل سەر روباریێ خابور ل ڕوژهەلاتێ باژێری هاتیە دەینان وگەلەک گوتن ل سەر چێکرنا وێ هەنە (هەمرتین) دبێژیت یا رومانی یە (ئەسکیف) دبێژیت یا یونانی یە و(سلوقس)ی فەرمانا ئاڤاکرنا وێ دایە کو ئێک ژ سەرکردێن ئەسکەنەدرێ مەقدونی بوویە، هندەک شینوار ناسێن رێڤەبەریا شینوارێن عیراقی هزر دکەن کو دبیت ئێک ژ سولتانێن بادینان ئاڤا کربیت لێ یا دروست ئەوە کوو ئەڤ پرە ل سەر شینوارێن ئێکا کەڤن تر یا هاتیە ئاڤاکرن ودبیت ئێک ژ میرێن بادینان ئەڤ پرە نویژەن کربیت و داستانەکا سترانا کوردی ل دور ئاڤاکرنا پرێ هەیە، درێژیا وێ (114) م وفرەهیا وێ (4،70)م و (15،50) م ژ ئاڤا روباری یا بلندە هەمی ب بەرێ نەخشەکری هاتیە دروستکرن و قەنتەرەکا مەزن وفرەە ل نیڤا وێ هەیە و (5) قەنتەرێن بچیکتر ل هەردوو رەخێن وێ هەنە، دیوارێن وێ ب بەرێن مەزن وب نەخشە هاتینە نژنین وکەرەستێ کسلێ بو ئاڤاکرنێ هاتیە ب کار ئینان وگەلەک ب شارەزایی هاتیە ئاڤاکرن ومێژویا ئاڤاکرنا وێ نە هاتیە زانین چونکو چ پەیکەر ونەخشە ل سەر نینن هەتا مێژویا وێ بهێتە زانین.

ناڤێ پرا دەلال ل دەف خەلکێ زاخو یێ کەڤنە وهندەک ژخەلکێ تاخێن وێ دبێژنێ پرا مەزن وناڤێ پراعەباسیێ ناڤەکێ نوی یە ل سالێن سیهان ژ چەرخێ بوری ل سەر هاتیە دانان ب فەرمانەکا رەسمی یا قایمقامێ قەزا زاخو یێ وی سەر دەمی شوینوار نیاس (کونرادبرویس) ل 15/نیسانا/1909 دەمێ سەرەدانا پرێ کری ب ناڤێ پرا خا بور نافکر.[1]

تایبەتمەندیێن بابەتی

جهـ: پر

باژێر و باژاروک: زاخۆ

وەلات - هەرێم: باشووریێ کوردستانێ

QR Code:

ژێدەر

[1] تۆمارا تایبەت ب کوردیپیدیایێ | کرمانجی - Upper Kurdish (Arami) | کوردیپیدیا دڵنیا نییە کە دروست سەرچاوەی ئەم بابەتە لە کوێوەیە! یارمەتیمان بدە بۆ دۆزینەوەی سەرچاوەکەی

دەمێ تومارکرنێ: 18-12-2008

ناڤێ تومارکەری: هاوڕێ باخەوان

پول: شوینوار و جهێن کەڤنار

بابەت: 639

پەیکەرێ خواوەند ئانۆ ل مۆزەخانا دهوکێ

https://www.kurdipedia.org/?lng=3&q=20230416142129482875

پەیکەرێ خواوەند ئانۆ ل مۆزەخانا نشتیمانی یا دهوکێ کو دیروکا وێ ژبو 3600 ساڵان بەری زایینێ ڤەدگەڕت.[1]

تایبەتمەندیێن بابەتی

جهـ: پەیکەر و داتاشراو

دەساڵ: 01ەکان (00-09)

سەدساڵ: سەدەکانی پشتی دیروکێ (پشتی داهێنانا نڤیسینێ)

باژێر و باژاروک: دهۆک

وەڵات - هەرێم: باشووری کوردستانێ

QR Code:

ژێدەر

[1] تۆمارا تایبەت ب کوردیپێدیایێ | کرمانجی - Upper Kurdish (Arami) | ئامادەکرنا کوردیپێدیایێ - کامەران ئاکرەیی

دەمێ تومارکرنێ: 2023-04-16

ناڤێ تومارکەری: کاروان م. ئاکرەیی

پول: شوینوار و جهێن کەڤنار

بابەت: 640

پەیکەرێ خوداوەندا دایک لە مۆزەخانا دهۆکێ

https://www.kurdipedia.org/?lng=3&q=20230410125713481087

ئەڤ پەیکەرە کوو (پەیکەرێ خواوەندا دایک)ە، ئێک ژ پەیکەرێن گرنگە د ناڤا موزەخانا دهوکێ کو ل ئاخا قەلاندی هاتیە چێکرن و دیرۆکا وێ ژی یا 4000 ساڵان بەری زایینێ یە.

تایبەتمەندیێن بابەتی

جهـ: پەیکەر و داتاشراو

سەدساڵ: سەدەکانی پشتی دیروکێ (پشتی داهێنانا نقیسینێ)

باژێر و باژارۆک: دهۆک

وەلات - هەرێم: باشووری کوردستانێ

QR Code:

ژێدەر

[1] تۆمارا تایبەت ب کوردیپێدیایێ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

دەمێ تومارکرنێ: 2023-04-10

ناڤێ تومارکەری: سارا سەردار

پول: شوینوار و جهێن کەڤنار

بابەت: 641

پەیکەرێ خودێ یا دایک ل موزەخانەیا دهوکێ

2023042019344648398 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=3

ئێک ژ پەیکەرێن دناڤا موزەخانەیا دهوکێ پەیکەرێ (خودێ دایک)ە، پێکهاتا ڤێ پەیکەرەی قورا سوورڤەکرییە و ل باژێرۆکێ سێمێل هاتییە دیتن و دیروکا وێ ژبو 1400ساڵان بەری زایینێ ڤەدگەرت.[1]

تایبەتمەندیێن بابەتی

جهـ: پەیکەر و داتاشراو

سەدساڵ: سەدەکانی پشتی دیروکێ (پشتی داهێنانا نڤیسینێ)

باژێر و باژاروک: دهۆک

وەلات - هەرێم: باشووری کوردستانێ

QR Code:

ژێدەر

[1] تۆمارا تایبەت ب کوردیپێدیایێ | کرمانجی - Upper Kurdish (Arami) | ئامادەکرنا کوردیپێدیایێ - کامەران ئاکرەیی

دەمێ تومارکرنێ: 2023-04-20

ناڤێ تومارکەری: کاروان م. ئاکرەیی

پول: شوینوار و جهێن کەڤنار

بابەت: 642

پەیکەرێ گودیا ل موزەخانەیا دهوکێ

https://www.kurdipedia.org/?lng=3&q=20230416142640482876

پەیکەرێ گودیا ل موزەخانەیا نشتیمانی یا دهوکێ کو دیروکا وێ یا 2090 ساڵان بەری زایینێ یە.[1]

تایبەتمەندیێن بابەتی

جهـ: پەیکەر و داتاشراو

جهـ: کەرەستەیێن کەڤن

دەساڵ: 90دەکان (90-99)

سەدساڵ: سەدەکانی پشتی دیروکێ (پشتی داهێنانا نڤیسینێ)

وەلات - هەرێم: باشووریێ کوردستانێ

QR Code:

ژێدەر

[1] تۆمارا تایبەت ب کوردیپێدیایێ | کرمانجی - Upper Kurdish (Arami) | ئامادەکرنا کوردیپێدیایێ - کامەران ئاکرەیی

دەمێ تومارکرنێ: 2023-04-16

ناڤێ تومارکەری: کاروان م. ئاکرەیی

پول: شوینوار و جهێن کەڤنار

بابەت: 643

پەیکەرێ گودیا ل موزەخانەیا نشتیمانی یا دهوکێ

https://www.kurdipedia.org/?lng=3&q=20230411215512481500

پەیکەرێ گودیا ل موزەخانەیا نشتیمانی یا دهوکێ کو دیروکا وێ ڤەدگەڕت ژبو 2090 ساڵان بەری زایینێ.

تایبەتمەندیێن بابەتی

جهـ: پەیکەر و داتاشراو

جهـ: کەرەستەیێن کەڤن

دەساڵ: 90دەکان (90-99)

سەدساڵ: سەدەکانی پشتی دیروکێ (پشتی داهێنانا نڤیسینێ)

وەڵات - هەرێم: باشوورێ کوردستانێ

QR Code:

ژێدەر

[1] تۆمارا تایبەت ب کوردیپێدیایێ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

دەمێ تومارکرنێ: 2023-04-11

نافێ تومارکەری: سارا سەردار

پول: شوینوار و جهێن کەڤنار

بابەت: 644

پەیکەرەک ل موزەخانەیا نشتیمانی یا دهوکێ

https://www.kurdipedia.org/?lng=3&q=20230411221903481508

پەیکەرەک ل موزەخانەیا نشتیمانی یا دهوکێ کو دیروکا وێ ڤەدگەرت ژبو 3500-3600ساڵان بەری زایینێ.

تایبەتمەندیێن بابەتی

جهـ: پەیکەر و داتاشراو

دەساڵ: 01ەکان (00-09)

سەدساڵ: سەدەکانی پشتی دیروکێ (پشتی داهێنانا نڤیسینێ)

باژێر و باژاروک: دهۆک

وەڵات - هەرێم: باشووری کوردستانێ

QR Code:

ژێدەر

[1] تۆمارا تایبەت ب کوردیپێدیایێ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

دەمێ تومارکرنێ: 2023-04-11

نافێ تومارکەری: سارا سەردار

پول: شوینوار و جهێن کەڤنار

بابەت: 645

پەیکەرەک لسەر مەزنایی یا سروشتی د موزەخانەیا دهوکێ

2023041021375748123 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=3

ئێک ژ پەیکەرێن گرنگ د ناڤا موزەخانا دهوکێ کو لسەر قەبارەیا خوە یا سروشتی هاتیە چێکرن. [1]

تایبەتمەندیێن بابەتی

جهێ: پەیکەر و داتاشراو

سەدسالێ: سەدەکانی پشتی دیروکێ (پشتی داهێنانا نڤیسینێ)

باژێر و باژاروک: دهۆک

وەلات - هەرێم: باشووری کوردستانێ

QR Code:

ژێدەر

[1] تۆمارا تایبەت ب کوردیپێدیایێ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

دەمێ تومارکرنێ: 2023-04-10

ناڤێ تومارکەری: سارا سەردار

پول: شوینوار و جهێن کەڤنار

بابەت: 646

پەیکەرەکێ برۆنز یێ سەردەمێ میتانیان ل موزەخانا دهوکێ

2023041023224048128 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=3

پەیکەرەک ژ برۆنز کوو دیروکا وێ ڤەدگەڕت ژبوو سەردەمێ میتانیان و هەنووکە ل موزەخانەیا نشتیمانی یا دهوکێ یە. [1]

تایبەتمەندیێن بابەتی

جهێ: پەیکەر و داتاشراو

سەدسال: سەدەکانی پشتی دیروکێ (پشتی داهێنانا نڤیسینێ)

باژێر و باژارۆک: دهۆک

وەلات - هەرێم: باشووری کوردستانێ

QR Code:

ژێدەر

[1] تۆمارا تایبەت ب کوردیپێدیایێ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

دەمێ تومارکرنێ: 2023-04-10

ناڤێ تومارکەری: سارا سەردار

پول: شوینوار و جهێن کەڤنار

بابەت: 647

پەیکەرەکێ دروست کری ل عاجا فیل ل موزەخانەیا دهوکێ

2023042019464248398 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=3

پەیکەرەکێ درووست کری ل عاجا فیل کو دیروکا وێ ژبو سەردەمێ میتانییان ڤەدگەڕێت و هەنوکە ل موزەخانەیا نیشتمانی یا دهوکێدە تێ پاراستن.[1]

تایبەتمەندیێن بابەتی

جهـ: پەیکەر و داتاشراو

سەدساڵ: سەدەکانی پشتی دیروکێ (پشتی داهێنانا نڤیسینێ)

باژێر و باژاروک: دهۆک

وەڵات - هەرێم: باشووری کوردستانێ

QR Code:

ژێدەر

[1] ماڵپەڕ | کرمانجی - Upper Kurdish (Arami) | ئامادەکرنا کوردیپێدیایێ - کامەران ئاکرەیی

دەمێ تومارکرنێ: 2023-04-20

ناڤێ تومارکەری: کاروان م. ئاکرەیی

پول: شوینوار و جهێن کەڤنار

بابەت: 648

پەیکەرەکە سەردەمێ سومەرییان ل موزەخانەیا دهوکێ

2023041121381348149 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=3

پەیکەرەکە سەردەمێ سومەرییان ل موزەخانەیا نشتیمانی یا دهوکێ کو دیروکا وێ ڤەدگەڕت ژبو 2400 ساڵان بەری زایینێ.

تایبەتمەندیێن بابەتی

جهێ: کەرەستەیێن کەڤن

سەدساڵ: سەدەکانی پشتی دیروکێ (پشتی داهێنانا نڤیسینێ)

باژێر و باژاروک: دهۆک

وەڵات - هەرێم: باشووری کوردستانێ

QR Code:

ژێدەر

[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی باسکورد - 2023-04-11

دەمێ تومارکرنێ: 2023-04-11

ناڤێ تومارکەری: سارا سەردار

پول: شوینوار و جهێن کەڤنار

بابەت: 649

دەرێ جەرکی

2023041022124481276=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=3

دەرێ جەرکیەکێ کەڤن بەرێ 3000-3200 سال بەری زایینی.

تایبەتمەندیێن بابەتی

جهـ: کەرەستەیێن کەڤن

سەدسال: سەدەکانی پشتی دیروکێ (پشتی داهێنانا نڤیسینێ)

باژێر و باژاروک: دهۆک

وەلات - هەرێم: باشووری کوردستانێ

QR Code:

ژێدەر

[1] تۆمارا تایبەت ب کوردیپێدیایێ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

دەمێ تومارکرنێ: 2023-04-10

ناڤێ تومارکەری: سارا سەردار

پول: شوینوار و جهێن کەڤنار

بابەت: 650

شکەفتا گوندێ گوندکی ل ئاکرێ

20220901162621431414=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=3

چەند دیمەنێن شکەفتا گوندک کو دکەڤیتە باکورێ ڕۆژئاڤایێ گوندێ گوندکی ب دووریا 20 کیلۆمەتران ل ڕۆژئاڤایێ باژێرێ ئاکرێ، دڤێ شکەفتێ دا سێ نەخش هاتینە کێشان، د نەخشەیا ئێکێ دا زەلامەک ژ پیاڤە ڕاوەستیایە، تەنورەیەک لبەرە کو هەیا سەر چوکان درێژە، لێ بەشێ سەری ڕیسە، زەلام د لڤینێ دایە، ڕمەک ل پشتا بزنەکێ دایە، هندە لسەر دەڤێ خۆ دکەڤیت.

د نەخشەیا دووێ دا کو ڕاستەوخۆ دکەڤیتە دبن نەخشەیا ئێکێ دا، ژ ئالیێ ڕاستێ ڤە دوو زەلامان سەرێ ئاژەلەکێ گرتیە، دبیت ئەوان دڤێت بکوژن، ل پشت وان کەسەکێ دی ڕاوەستیایە و ڕوویێ وی ل پێشێ یە و هەردوو دەستێن خۆ ژی بلند کرینە.

ل پشت وان ژی، ژنەک و زەلامەک لسەر کورسیێ ل هەمبەر ئێک و دوو ڕاوەسیانە و هەر ئێک ژ وان پشتا زارۆکەکی بچیک گرتیە، کو ل سەر مێزەکێ نە و دەستێ خۆ لسەر ملێ ئێک و دوو دانایە، ل پشت وان ژی ژن و زەلامەک بەرەڤ وان ڤە دهێن و زەلامی زارۆکەکێ بچیک هەلگرتیە، کۆما ڤان دوو نەخۆشاندنان بەحسا نێچیرکرنا ئاژەل و دەربرینا خۆشی و شادیێ دکەن ب وێ هەلکەفتێ.

د نەخشەیا سێ دا، کەسەک لسەر کورسی ڕوونشتیە کو کولاڤەکێ ب شاخ لسەرێ وی یە، ب دەستێ چەپێ خارنێ ددەتە بزنەکێ کو هەردوو پێن خۆ یێن پێشێ ئێخستنە سەر چوکێن وی زەلامی، ل پشت وان ئاژەلەکێ درندە دەردکەڤیت، ل پێشیا وان ژی ئاژەلەکێ دی مژیلی شیردانێ یە ب تێشکا خۆ و ئافرەتەک چاڤدێرێ دکەت، ب ئاوایەکێ گشتی ئەڤ بەشە بەحسێ وێیە کێ دکەت، چەوا ئاژەلێن کیڤی ژ درندەیان ب پارێزن، ل گۆرە نەخۆشەکێشانێ مێژوویا وێ ڤەدگەریت بۆ سەردەمێ سومەریان 2900 – 2371 بەریا زایینی.

رێڤەبەریا گشتیا شوێنەوار و کەلەپووری....[1]

تایبەتمەندیێن بابەتی

جهـ: ئەشکەوت

سەدسالّ: هەزارەیا 02میا پێش زایین

سەدسالّ: هەزارەیا 03میا پێش زایین

باژێر و باژارۆک: ئاکرێ

وەلات - هەرێم: باشوورێ کوردستانێ

QR Code:

ژێدەر
[1] ماڵپەڕ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | zebadinan.com
دەمێ تومارکرنێ: 2022-09-01
نافێ تومارکەری: هەژار کامەلا

پول: شوینوار و جهێن کەڤنار

بابەت: 651

شینواریٚ تەرمیٚ ژنەکیٚ یێ 1800 ساڵان بەریا نها

https://www.kurdipedia.org/?lng=3202304271514514860 40=q&

قەبرەک کو نێزی 1800 ساڵان بەریا ساڵا 2023 کو تەرمیٚ ئافرەتەکیٚ تێدا بوویە و هەنووکە ل موزەخانەیا نشتمانیادهوکیٚ تێت پاراستن.[1]

تایبەتمەندیێن بابەتی

جهـ: گۆرستان

سەدساڵ: سەدەکانی پشتی دیروکیٚ (پشتی داهێنانا نڤیسینیٚ)

باژێر و باژاروٚک: دهوٚک

وەلات - هەرێم: باشووریٚ کوردستانیٚ

QR Code:

ژێدەر

[1] تۆمارا تایبەت ب کوردیپێدیایی | کرمانجی - Upper Kurdish (Arami) | ئامادەکرنا کوردیپێدیایی - کامەران ئاکرەیی

دەمیٚ تومارکرنیٚ: 27-04-2023

ناڤیٚ تومارکەری: کاروان م. ئاکرەیی

پول: شوینوار و جهێن کەڤنار

بابەت: 652

شینواریٚ جهیٚ هەلگرتنا شەمالک یان ئاگر ل مۆزەخانەیا دهوکیٚ

2023041023283748128 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=3

شینواریٚ جهیٚ هەلگرتنا شەمالک یان جهیٚ هەلکرنا ئاگر کوو ژبوو ڕوناهی یا مال ئان کوو پەرستگەهان دهاتە بکار ئانین.[1]

تایبەتمەندیێن بابەتی

جهـ: کەرەستەیێن کەڤن

سەدسالٚ: سەدەکانی پشتی دیروکیٚ (پشتی داهێنانا نڤیسینیٚ)

باژێر و باژاروٚک: دهوٚک

وەلات - هەرێم: باشووریٚ کوردستانیٚ

QR Code:

ژێدەر

[1] تۆمارا تایبەت ب کوردیپێدیایێ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

دەمیٚ تومارکرنیٚ: 2023-04-10

ناڤیٚ تومارکەری: سارا سەردار

پول: شوینوار و جهێن کەڤنار

بابەت: 653

شینواریٚ مەیتیٚ ژنەک ل موزەخانەیا دهوکیٚ کوو 1800 ساڵ بەری نها مرییە

https://www.kurdipedia.org/?lng=3&q=20230410233535481284

گوورەکیٚ 1800 ساڵان بەری ساڵا 2023یا زاییی کوو تەرمیٚ ئافرەتەک تێدا هاتییە ڤەشارتن و هەنووکە ل موزەخانەیا نشتیمانی یا دهوکیٚ تیٚ پاراستن. [1]

تایبەتمەندییێن بابەتی

جهـ: گۆرستان

سەدساڵ: سەدەکانی پشتی دیروکیٚ (پشتی داهێنانا نڤیسینیٚ)

باژێر و باژاروٚک: دهوٚک

وەلات - هەرێم: باشووریٚ کوردستانیٚ

QR Code:

ژێدەر

[1] تۆمارا تایبەت ب کوردیپێدیایێ | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

دەمیٚ تومارکرنیٚ: 2023-04-10

ناڤیٚ تومارکەری: سارا سەردار

پول: شوینوار و جهێن کەڤنار

بابەت: 654

گرێ چیایێ کوورە

2023052809161149419 4=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=3

چیایێ کوورە ئێک ل گرێن دیروکی و شینواری یێن دەڤەرا گەرمیان ل پارێزگەها سلێمانییە کو دیروکا وێ ژبو نێزی 4 هزار ساڵان بەریا زایینێ دڤەگەرت. هەنوکە تیما زانینگەها گلاسکۆیا بریتانی ب هاوئاهەنگی و هەڤکاریا پشکا پشکنین یا رێڤەبەرایەتی شینوار و کەلەپوورا گەرمیان مژیویلی کارێ پشکنین شینواری ژبو ڤی گرەینە. [1]

تایبەتمەندیێن بابەتی

جهێ: گر

باژێر و باژارۆک: کەلار

وەڵات - هەرێم: باشوورێ کوردستانێ

QR Code:

ژێدەر

[1] ماڵپەڕ | کرمانجی - Upper Kurdish (Arami) | وەرگێڕانا کوردیپێدیایێ - کامەران ئاکرەیی

دەمێ تومارکرنێ: 2023-05-28

ناڤێ تومارکەری: کاروان م. ئاکرەیی

پول: شوینوار و جهێن کەڤنار

بابەت: 655

گوهسکەک کو ب خاچ هاتییە نەخشاندن ل موزەخانەیا دهوکێ

https://www.kurdipedia.org/?lng=3&q=20230428175844486253

گوهسکەک کەڤنار کو ب وێنەیێ خاچ ڤە یێ هاتی نەخشاندن ل موزەخانەیا نیشتمانی یا دهوکێ. [1]

تایبەتمەندیێن بابەتی

جهێ: کەرەستەیێن کەڤن

سەدسال: سەدەکانی پشتی دیروکێ (پشتی داهێنانا نڤیسینێ)

باژێر و باژاروک: دهۆک

وەلات - هەرێم: باشووریێ کوردستانێ

QR Code:

ژێدەر

[1] تۆمارا تایبەت ب کوردیپێدیایێ | کرمانجی - Upper Kurdish (Arami) | ئامادەکرنا کوردیپێدیایێ - کامەران ئاکرەیی

دەمێ تومارکرنێ: 2023-04-28

ناڤێ تومارکەری: کاروان م. ئاکرەیی

پول: شوینوار و جهێن کەڤنار

بابەت: 656

گەرماڤا موفتی

https://www.kurdipedia.org/?lng=3&q=20240401134134563277

ئەڤ گەرماڤە دکەڤیتە تاخێ (سابوونکەران) یا باژێرێ سلێمانی و ژ ئالێ ماڵباتا (بابان) ییان ل دوماهیکا سالا 1788 هاتییە بنیاتنان. یا هەرا باڵکێش ئەڤ گەرماڤە ل نهادا (2024) هێش خەڵکێ سلێمانی یێ بکار دهینیت و یا زیندییە. [1]

تایبەتمەندیێن بابەتی

جهـ: گەرماڤ

دەسال: 80کان (80-89)

سەدسال: سەدسالا 18 (1700-1799)

باژێر و باژاروک: سلێمانی

وەلات - هەرێم: باشووری کوردستانێ

QR Code:

ژێدەر

[1] تۆمارا تایبەت ب کوردیپیدیایێ | کرمانجی - Upper Kurdish (Arami) | وەرگێرانا کوردیپیدیایێ - کاروان م. ئاکرەیی

دەمێ تومارکرنێ: 2024-04-01

ناڤێ تومارکەری: کاروان م. ئاکرەیی

پول: شوینوار و جهێن کەڤنار

بابەت: 657

مزگەفتا مەزنا ئامەدێ

20240805133459586480=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=3

مزگەفتا مەزن یا ئامەدێ کوو ب دەڤۆکا کرمانجی یا باکوور تێ نڤیسین Mizgefta Mezin a Amedê و ب زمانێ تورکی دبێژنێDiyarbakır Ulu Camii .

پێشتر ناڤێ وێ دێرا ست تۆماس کریستیان بوو، کو ئێک ژ کەڤنارترین دێرێن دێرۆکێ بوویە. ل نهادا کو ساڵا 2024 ێیە، مزگەفتا مەزنا ئامەدێ پشتی نووژەن کرنێ، جهێ 5000 نڤێژکەران تێدە هەنە و دکارت هەر چار مەزهەبێن کوو سەر ب ئایینا ئیسلامێنە د خوەدە و جهەکی دە کۆم بکەتن. حەوشا وێ مزگەفتێ 63 مەترەیان یا درێژە و 30 مەتران پەحنیا وێ نە.

ئێکەم ڕوژا دەست کرن ب دامەزراندنا وێ ساڵا 01-01-1091 یا زاینی بوویە کو دکەتە 932 ساڵان بەریا نها و پشتی ساڵەکێ و ڕوژا تمام کرن و ڤەکرنا وێ ژبو پەیڕوین ئایینا مەسیحیەتێ ڕێکەفتا 01-01-1092 بوویە.

ئەڤ مزگەفتە کو ئیرۆ پێ دهێتە نیاسین، ژ ئالێ فەرمانڕەوایێ سەلجوقی مەلیک شا هاتییە درووست کرن. بیرۆکەیا دیزاین کرنا مزگەفتا هەنێ، ل مزگەفتا ئومەوی یا کو ل باژێرێ دیمەشقا وڵاتێ سوریایە هاتییە وەرگیرتن. ل ناڤا مزگەفتێ چەندین نڤیسیار ب شێوازی کوفی هەنە، وێنەیێ دوو شێران دهێتە دیتن کو پەلەمارا دوو گامێشان ددەن.

مزگەفتا ناڤهاتی ل ساڵا 1155 یا زایینی، تویشی ریدانەکە ئاگر هات و شەوتیا و هەیا نها کو ساڵا2024ێیە ب چەند ئایین و ئاینزایێن جودا وەکە مەسیحیەت و ئیسلام ب خوەڕە دیتینە و ژ بنەجها خوە کوو دێر مەسیحیان بوویە و نها بوویە مزگەفتا موسوڵمانان.

مزگەفتەکە ب ئێک لە گرنگ ترین و بەرنیاس ترین و مەزن ترین مزگەوفتێن میسۆپۆتامیا تێ ئەژمار کرن. وەک مە لسەرڤەژی ئیماژە پێکری ل وی دەمێ کوو ئەڤ جهە ل دێرێ ئانکو کلیسایێ ڕە بوویە مزگەفت، ژ ئالێ موسلمان و کریستیانان ڤە هاتییە بکارئانین. [1]

تایبەتمەندیێن بابەتی

جهـ: مزگەوت

دەسال: 90دەکان (90-99)

سەدسال: سەدەیا 11 (1000- 1099)

باژێر و باژاروک: ئامەد

وەلات - هەرێم: باکووری کوردستان

QR Code:

ژێدەر

[1] تۆمارا تایبەت ب کوردیپیدیایێ | کرمانجی - Upper Kurdish (Arami) | وەرگێرانا کوردیپیدیایێ - کاروان م. ئاکرەیی

دەمێ تومارکرنێ: 2024-08-05

ناڤێ تومارکەری: کاروان م. ئاکرەیی

پول: شوینوار و جهێن کەڤنار

بابەت: 658

نڤشتییەک یا سەردەمێ میتانیان ل موزەخانا دهوکێ

https://www.kurdipedia.org/?lng=3&q=20230427150849486039

ئەڤ مەدالیایە، نڤشتییەکە کەڤن یا سەردەمێ میتانیان کو دیروکا وێ ژبو 1350-1600 ئا بەری زایینێ ڤەدگەڕت و هەنووکە ل موزەخانا نشتیمانیا دهوکێ تێ پاراستن.[1]

تایبەتمەندیێن بابەتی

جهـ: کەرەستەیێن کەڤن

دەسالا: 50کان (50-59)

سەدسالا: سەدەکانی پشتی دیروکێ (پشتی داهێنانا نڤیسینێ)

باژێر و باژاروک: دهۆک

وەلات - هەرێم: باشووری کوردستانێ

QR Code:

ژێدەر

[1] تۆمارا تایبەت ب کوردیپیدیایێ | کرمانجی - Upper Kurdish (Arami) | ئامادەکرنا کوردیپیدیایێ - کامەران ئاکرەیی

دەمێ تومارکرنێ: 27-04-2023

ناڤێ تومارکەری: کاروان م. ئاکرەیی

پول: شوینوار و جهێن کەڤنار

بابەت: 659

هاونەکێ قەبارە مەزن ل موزەخانەیا دهوکێ

2023042714113748603 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=3

هاونەکێ بەر یێ د قەبارەیا مەزن کو ب مەرەما هارین و هویر کرنا دان و گەنم هاتیە بکار ئانین و هەنووکە ل موزەخانەیا نشتیمانیا دهوکێ دهێتە پاراستن.[1]

تایبەتمەندیێن بابەتی

جۆر: کەرەستەیێن کەڤن

باژێر و باژاروک: دهۆک

وەلات - هەرێم: باشووری کوردستانێ

QR Code:

ژێدەر

[1] تۆمارا تایبەت ب کوردیپێدیایێ | کرمانجی - Upper Kurdish (Arami) | ئامادەکرنا کوردیپێدیایێ - کامەران ئاکرەیی

دەمێ تومارکرنێ: 2023-04-27

ناڤێ تومارکەری: کاروان م. ئاکرەیی

پول: شوینوار و جهێن کەڤنار

بابەت: 660

هێلکارییەک لسەر پیروزیا ئاژەڵی (گا) د بیروباوەڕێن میتانیانده

https://www.kurdipedia.org/?lng=3&https://www.kurdipedia.org/?q=20230427140643486037

هێلکارییەک ل موزەخانا نشتیمانیا دهوکێ لسەر پیروزیا ئاژەڵی (گا) د بیروباوەڕێن میتانیانده ل باژێرێ نوزی (کەرکووکا نها). دیروکا میتانیان و ئەڤ باوەڕە ژبو 1600-1350 ساڵان بەریا زایینێ ڤەدگەڕت.[1]

تایبەتمەندیێن بابەتی

جهـ: کەرەستەیێن کەڤن

سەدساڵ: سەدەکانی پشتی دیروکێ (پشتی داهێنانا نڤیسینێ)

باژێر و باژاروک: دهۆک

وەڵات - هەرێم: باشووری کوردستانێ

QR Code:

ژێدەر

[1] تۆمارا تایبەت ب کوردیپێدیایێ | کرمانجی - Upper Kurdish (Arami) | ئامادەکرنا کوردیپێدیایێ - کامەران ئاکرەیی

دەمێ تومارکرنێ: 2023-04-27

ناڤێ تومارکەری: کاروان م. ئاکرەیی

پول: شوینوار و جهێن کەڤنار

بابەت: 661

کۆشکا دارا بەگ

https://www.kurdipedia.org/?lng=3&q=20240401114533563263

کۆشکا دارا بەگ دکەڤیتە گوندێ دارا ل نزیک داقوق، ساڵا 1922 ئینگلیزێن داگیرکەر دەست ب درووست کرنا وێ کر و ساڵا 1924 تمام بوویە. درووستکرنا (کۆشکا دارا بەگ) ڤەدگەرێت ژبۆ دەستپێکا سەد ساڵا بیستەم یا زاینی کو جهێ نیشتەجێ بوونا (دارا بەگ) بوویە و گۆڕێ وی ژی هەر ل وێرێیە. [1] [2]

تایبەتمەندیێن بابەتی

جهـ: کۆشک

دەساڵ: 20ەکان (20-29)

سەدساڵ: سەدساڵا 20 (1900-1999)

باژێر و باژاروک: کەرکووک

وەلات - هەرێم: باشووری کوردستانێ

QR Code:

ژێدەر

[1] تۆرێن جڤاکی | کرمانجی - Upper Kurdish (Arami) | تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان؛ فەیسبووک؛ یەیجی (شوێنەوارناسی) ڕۆژی 2024-02-16

[2] تۆمارا تایبەت ب کوردیپێدیایێ | کرمانجی - Upper Kurdish (Arami) | وەرگێڕانا کوردیپێدیایێ - کاروان م. ئاکرەیی

دەمێ تومارکرنێ: 2024-04-01

ناڤێ تومارکەری: کاروان م. ئاکرەیی

پول: شوینوار و جهێن کەڤنار

بابەت: 662

کەلها زەرزوان

20240814160051588487=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=3

کەلها زەرزوان، ئێک ل کەڤنارترین کەلهێن دیروکیە ل باژێرێ ئامەد یا سەر ب باکوورێ کوردستانێ، کو خوە ژ هەمبەر چەندین سەردەمێن دیروکی یێن جۆر ب جۆر و جودا دە راگرتییە.
ئەڤ کەلهە دەکەڤیتە تاخا (دەمیر ئولجاک)، ل نزیک دەڤەرا (چینار) ل باژێرێ ئامەد و دیروکا وێ ژبو نێزی 3000 ساڵان بەریا نها ڤەدگەرت.
ئەڤ داتایە ل ئەنجاما هەڵکۆڵین و بدیڤ چوونان ل دەڤەرێن دەردۆرێن وێ بدەست هاتییە، ئیماژە بڤێ چەندێ دکەن، کو کەلهەکە وەکە جهەکێ سەربازی ژ ئالێ ئیمپراتۆریەتا رۆمان ڤە هاتییە بکار ئانین.
دەستپێکا کارێ پشکنین و بدیفچونان ژبو ڤێ کەلهێ بو ساڵا 2014 ڤەدگەرێت و ژبو چەند ساڵەکان یا بەردەوام بوو، هەتا ل ساڵا 2017 شینوارناسان پەرستگەهەکا ئاینی یێن ب پیت لناڤ وێ کەلهێ دە هاتنە دیتن، کو بو ماوێ چەندین سەدەیان هاتییە بکارئانین.
کەلهەکە پاشمایێن دیوارەکی هەنە، کو درێژاهیا وێ 1200 مەتر و بلنداهیا وێ دناڤبەرا 12 بو 15 مەتران دبیت.
ژبلی پەرستگەهێ و دیوارێ وێ، کەلهەکە تاوەرەکە چاڤدێرێ ب بلنداهیا 21 مەتر، تاوەرەکە بەرگری، کەنیسە، بینایەکێ کارگێری، جهەک ژی ژبوو ئاکنجی بوونێ، مەخزەنەک ژبو دان و گەنم و هەروەسا چەک، پەناگەهو گۆرێ بەر، رێرەوەکا ئاڤێ ئان کو جوک و 54 ئەمبارێن ئاێ لخوە دگریت.
ئەڤ کەلهە ژبلی گرنگیا دیروکی، ل رووێ هونەریش ڤە گرنگییەکە تایبەت ب خوە هەیە و ب گوتنا چاڤکانیان، فۆتۆ د دەمێ رۆژئاڤا بوونێ لڤێ کەلها شینواری بوویە جهێ سەرنج و تێرامانا خەلکی و ژبو گرتنا فۆتۆیەکێ جوان یێ رۆژئاڤا بوونێ لڤی دیمەنێ جوان، خەلکەکێ زور سەردانا ڤێ کەلهێ دکەن.
ئەڤ کەلها شینواری ل ناڤ لیستا کەلەپوورێن جیهانی (یونسکۆ) دە هاتییە تومار کران. [1]

تایبەتمەندیێن بابەتی

جهـ: قەلا

سەدساڵ: سەدەکانی پشتی دیروکێ (پشتی داهێنانا نڤیسینێ)

باژێر و باژارۆک: ئامەد

وەلات - هەرێم: باکووری کوردستان

QR Code:

ژێدەر

[1] ماڵپەڕ | کرمانجی - Upper Kurdish (Arami) | ماڵیەری baskurd.basnews.com- 29-07-2024

دەمێ تومارکرنێ: 2024-08-14

ناڤێ تومارکەری: کاروان م. ئاکرەیی

پول: شوینوار و جهێن کەڤنار

بابەت: 663

کەلها سارتکە

https://www.kurdipedia.org/?lng=3&q=20230801174125510958

کەلها پاشایێ مەزن(کەلها سارتکە) ئێکە ژ شینوارێن دێرین یێن کوردستانێ یە ، دکەڤیتە قەزا دوکان ل پارێزگەها سلێمانیێ ، مێژوویا وێ ڤەدگەرێت ژبو سەردەمێ مێرنشینا سوران، ئەڤ کەلهە ژ لایێ [میر محەمەد] کو یێ بەرنیاس بوو ب پاشایێ کورە یان ژی پاشایێ مەزن ، ئەف هەردوو ناڤە دگوتنێ ، کوو پاشایێ میرنشینا سوران بو ل سالا (1813 تا 1837) ز، ئەڤ کەلهە ب مەرەما سەربازی ل سەر گرەکێ بلند دروستکریە ژبەر وێ یەکێ داکو زێرەڤان هەمی رەخا ب ساناهی ببینن.

میرنشینا سوران (1399-1835)ز حکومەتەکا کوردی بوو ، سالا 1816 ز سەربەخویا خوە راگەهاند ، سالا 1835ز لسەر دەستێ عوسمانیا هاتە ژناڤبرن.

دامەزراندنا مێرنشینا سوران ژلایێ کەسەکێ کورد ب ناڤێ کەلوس کوردەکێ گەلەک ب ناڤ و دەنگ بوو، ل سەروەختێ میر مستەفا کاودانێن مێرنشینا سوران پێشکەت و خوش بوو

میر مستەفا سالا 1813 ز دەستهەلاتا میراتیێ ددەتە کورێ خو کو ناڤێ وی میر محەمەد بوو ، میر محەمەد زەلامەکێ هشیار و زیرەک بوو، گەلەکێ ب ناڤ و دەنگ بوو ، ئەف میر محەمەدە ب پاشایێ کورە یێ بەرنیاس بوو.

میر محەمەد کاروبارێن میراتیێ دکەتە دوو پشک

چارەسەرکرنا شەڕ و ئاژاوەگێرِیا نافخو

تێکوشان ژبو بەرفرەهکرنا میرنشینا سوران

میر محەمەد [پاشایێ گەورە] پشتی دەرباس بوونا سێ سالا ل سەر میرنشینا ویدە ، سالا 1816 ز کارگەهەکا چەکی نێزیک باژێرِوکێ رەواندزێ دروستکر، پشتی میری سەربەخویا میرنشینێ راگهاندی دەستدا بەرفرەهکرنا سنورێن میرنشینێ ئوردوگایەکێ لەشکەری ژ 30000 سی هزار سەربازان دروستکر ژوانا 10000دەه هزار سیاربوون 20000 بیست هزار پیادە، سالا 1833ز سنورێ میرنشینا سوران گەلەک بەرفرە بوو ، ژ باکووری هەتا جزیرێ و ژ باشووری هەیا زێی بچیک.

میر محەمەد بو رێڤەبرنا میرنشینا خودا سیستەمەک دانا ، دسیستەمێ خودا خەزینەکا سێ بەشی پێکئینا

بەشێ مال و ملکێ تایبەتێ میری

بەشێ داهات و باج

بەشێ دارای و فەرمانرەوایا باژێرا

میر محەمەد سالا 1834 ز لەشکەرەکێ مەزن ب سەروکاتیا ئیبراهیم پاشا دژی سولتان مەحموودێ دووێ عوسمانی هنارتە سەر سوریا ژلایەکێ دیژی لەشکەرەکێ دی ب سەروکاتیا میر موراد هنارتە ئیرانێ وان دەڤەرێن کوو کورد تێدا ئاکنجی بوون.

میری سالا 1834ز پەیمانەکا ئاشتیێ دگەل ئیرانێدا ئیمزە کر

دەولەتا عوسمانی ژی هەمی گاڤا مژیلی پلانا هێرشکرنێ بوو دژی میرنشینا سوران ، بەلێ سەرنەدکەفت

سالا 1836 ز عوسمانیا ب سەروکاتیا رەشید پاشا هێزەکا مەزن هنارتە سەر میرنشینا سوران، شەڕەکێ گران چێبوو و ل دوماهیێ هێزا عوسمانی شیا دەردوورا میرنشینا سوران بگریت.

ل دیفدا میر محەمەد بخوە چو ئیستەمبولێ و سولتان مەحمودێ دووێ یێ عوسمانی میر ئازاد کر، لێ د دەمێ ڤەگەریانێدا ب نامەردانە بوسەیەک بو میری دانا و میر کوشت و میرنشینا سوران دوماهی هات.
لێ ئەف شینوارە ژی وەکە هەمی شینوارێن دن یێن کۆردستانێ نە ژلایێ حکومەتێ و جهێن بەرپرس گرنگی پێ دهێتە دان ، ژلایەکێ دی خەلک ژی ڤان جهێن شینواری ناپارێزن ، مخابنیڤە بەشەکێ مەزن ژ دیوارێن وێ یێن هەرڤتی و یێن بەرەف ژنافچونێ دچن ، زێدەباری وێ چەندێ بەشەکێ مەزن ژ گەشتیارێن نافخو و یێن بیانی سەرەدانا ڤی جهەی دکەن ، بەلێ پا چ رێگری نەهاتینە کرن بو ژنافچوونا ڤان جهێن شینواری و دیروکی و گەشتیاری یێن گرنگ، دڤێت حکومەت و رێڤەبەریێت شینواری و جهێن بەرپرس ڤان جهێن شینواری ، دیروکی ، گەشتیاری بپارێزن، چاڤدێریێ لێ بکەن. [1]
ئامادەکرن :kovan sh Rêkani

تایبەتمەندیێن بابەتی

جهـ: کۆشک
دەسالّ: 10یەکان (10-19)
سەدسالّ: سەدەسالّا 19 (1800-1899)
باژێر و باژاروک: دوکان
باژێر و باژاروک: سلێمانی
وەلات - هەرێم: باشوورێ کوردستانێ
QR Code:

ژێدەر
[1] تۆرێن جڤاکی | کرمانجی - Upper Kurdish (Arami) | تۆرێن جڤاکی؛ فەیسبووک؛ یەیجێ (kovan sh Rêkani) رۆژا 2023-08-01
دەمێ تومارکرنێ: 2023-08-01
ناڤێ تومارکەری: رۆژگار کەرکووکی

پول: شوینوار و جهێن کەڤنار

بابەت: 664

کەلها سەردار

https://www.kurdipedia.org/?lng=3&q=20240815102232588720

ئێک ژ کەلهێن شینواری یێن باڵکێشە ل روژهەڵاتێ کوردستان ئێە کو چەندین چاخ و سەردەمێن دیروکی بخوەرە دیتینە.
ئەڤ کەلهە دکەڤیتە نزیک باژێرێ بۆکان و دیروکا دروستکرنا وێ بو ساڵا 1868 ڤەدگەڕێت، کو سەردار عەزیز خانێ موکری، زاڤایێ ئەمیر کەبیر، دروست کرییە و پشترە ژئالێ زارۆک و نەڤیێن وی هاتییە تمام کرن و مەزنتر کرن.
ئەڤ کەلهە ب درێژاهیا 30 مەتر و پانیا 20 مەتران، 6 کۆشک هەنە و لسەر 9 ستوونێن 2مەتری هاتیە دەینان. ئەو کەرەستێن بیناسازی کو ل دروستکرنا وێ دە هاتین بکار ئانین، ئاخا رۆس و ئاخا سپی و خشت و دارن.
کەلها سەردار ل بنەجهدا لسەر گردەکێ دیروکی هاتیە دروست کرن، کو دیروکا وێ بو سەردەمێن زۆر کەڤنتر ل قاجاریان ڤەدگەڕت و لدیف وان هەڵکۆڵینێن ڤی هەیامێ بوهری کو بو وی گردەی هاتنە ئەنجام دان، هەیا نها حەفت قویناغێن ئاکنجی بوونێ ل سەردەمێن شینواری یێن جودا لڤی گردەی هاتینە دەستنیشان کرن، کو سەردەمی قاجار و ئیلخانی و سەردەمی ئیسلامێ هندەک ژوانانە.
ل دەمێ پشکنینا ئەو دوو چینێن کو لسەر وی گردەی هاتنە لادان، ژبو لێکۆلەرڤانا ئەو بدەر خست کو تاخێ ددویان، پشتی سەردەمێ قاجار، سەر ب سەردەمێ ئیلخانی و مەغۆلیانە و لوی سەردەمەیدا نیشانا شەوتاندنێ هەبویە، ل تاخێ پشتی سەردەمێ ئیلخانی، سیرامیکێن رەنگاورەنگ و جوان هاتینە دیتن، کو سەر ب سەردەمێ ئیسلامییانە.
هەروەسا ل تاخێن خوار یێن وی گردەی سیرامیک هاتییە دیتن، کو ب ئەگەرەکا زور، رەنگە سەر ب سەردەمێ داگیرکرنا شارستانیەتا (مانا)یان ژ ئالێ ئاشووریان ڤە بیت.
هەروەسا لڤی بەشەیدا دیوار ب خشتی خاڤ هاتییە دیتن، کو بو ئالیەکێ رێک و پێک هاتییە رێکخستن.
ئێکەک لوان تشتێن باڵکێش ل ڤی تاخەیدا ئەوە کوو، توڤێ خارنێن وەکە گەنم و جۆ، کو دناڤا سنیکەکا ئاخدا بووینە هاتییە دیتن. تاخێ بدیف رە ل کوڵاهیا 12 مەتران لسەرێ گردی رە هاتییە هەڵکوڵین. وەسا دیارە ئەو دیوار ژبەر عەردهەژەکا ترسناک لوێ دەڤەرێ هەرڤیایە.
نها ئەڤ کەلهە، وەکە گرەکی ل سەنتەرێ باژێرێ بۆکانە و 95٪ی بینایێ وێ یێ وێران بی. [1][2]

تایبەتمەندیێن بابەتی

جهـ: قەڵا

دەسال: 60ەکان (60-69)

سەدسال: سەدەساڵا 19 (1800-1899)

باژێر و باژاروک: بۆکان

وەڵات - هەرێم: رۆژهەڵاتی کوردستان

QR Code:

ژێدەر

[1] ماڵپەر | کرمانجی - Upper Kurdish (Arami) | ماڵپەری baskurd.basnews.com- 24-07-2024
[2] تۆمارا تایبەت ب کوردیپیدیایێ | کرمانجی - Upper Kurdish (Arami) | وەرگێرانا کوردیپیدیایێ - کاروان م. ئاکرەیی

دەمێ تومارکرنێ: 2024-08-15

ناڤێ تومارکەری: کاروان م. ئاکرەیی

پول: شوینوار و جهێن کەڤنار

بابەت: 665

کەلها نارین

https://www.kurdipedia.org/?lng=3&q=20240730113512585202

کەلها نارین، ئانکو کەلها کۆلا، یان کەلها دەربەنت، کەلهەکا کەقنارە و بدەستێ ئیمپراتۆریەتا کوردی یا ساسانی ل باژێرێ قەوقاز هاتییە دروست کرن. ئەڤ کەلهە دکەڤیتە پشکا چیایی یا باژێرێ دەربەنت ل داغستان.
کەلهەکە ب دووریریا دیوارەکێ مەزن و پان ب دەریایا قەزوین ئانکو خەزەر هاتییە گرێدان، کو دیارە ئەڤ دیوارانە پشتی دەمەکی ژئالێ دەسهەلاتدارێن پشتی ساسانین ژبو گرتنا ریا دەروازەیا دەریایا قەزوین ژبو ناڤ وێ کەلهێ هاتییە دروست کرن.
دەریایا قەزوین ل سەد سالا شەشەم یا زایینیدا سنوورێ پشکا باکوورێ ئیمپراتۆرییەتا ساسانی بوویە و حکومەتا ساسانی ژبو رێگری کرنێ ل داگیرکاریا هۆزێن سەرەڤەی دەریایا قەزوین ژبو ناڤ ئیران و سنوورێن وێ، ئەڤ کەلهە ب کۆمەک دیوار و شوورایێن پتەو و بهێز دروست کرییە.
کەلها نارین کو ل سەردەمێ قوبادێ ئێکەم و پشترە ئەنوشیروانێ ساسانی ل سەدەیا شەشەم یا زایینی هاتییە دروست کرن، ل زور جهان و لسەر دیواران تابلۆیا نڤیسین ب خەتێ پەهلەوی هەیە کو زمان و خەتێ وی سەردەمەی یێ ساسانییان بوویە.
ئەڤ کەلهە لسەر گردەکی ب بلندایا 300 مەتران هاتییە دروست کرن، ئەڤەش وە لێدکەت کەلهەکە سەختتر و بهێزتر ببیت.
لناڤا وان گەریان و پشکنینێن شینوارێی کو هاتینە ئەنجام دان کۆمەک شینوارێن جودا دەست کەفتینە.
ناڤێ ڤێ باژێرەی ل بەلگەنامەیێن بەری نها یێن کەڤنار ب واتایا (دەروازەیا قفڵ کری) دهێت، کو دیارە ئیماژەیەکە ژبو بهێزی و سەختییا داگیرکرنا وێ کەلهێ بدەستێ دوژمنی.
ل جهێن بالکێش یێن ڤێ کەلهێ، زیندانێن لبن عەردی دانە کو ل جۆرێن جودا و نایابێن گرتیخانەیانن، لەوما بڤی ئالیەش هاتینە دروست کرن هەیا کو بەندکریان دەمێ راکرنێ، ئانکو دەرکەتنێ نەبیت.
ئەڤ کەلهە ب درێژاهیا 700 مەتر لناڤ باژێرێ دایە، پەحنیا دیوارێن وێ ل هندەک جهێن وێ کەلهێ ب سێ مەتر و نیڤان و بلنداهیا وێ دگەهیتە 20 مەتران.
دڤێ کەلهێدە چەند حەمامێن کەڤن هاتیبە دروست کرن کو هەیا نها ژی شینوارێن وێ ماینە. ئەڤ شاهکارە یا دیروکی ل سالا 2003 ل لیستا کەلەپوورێن جیهانی (یونسکۆ) هاتە تومارکرن.

تایبەتمەندیێن بابەتی

جهـ: قەلا

سەدسالـ: سەدەکانی پشتی دیروکێ (پشتی داهێنانا نڤیسینێ)

QR Code:

ژێدەر

[1] مالپەرِ | کرمانجی - Upper Kurdish (Arami) | مالپەری 2024-05-02 - baskurd.basnews.com

دەمێ تومارکرنێ: 2024-07-30

ناڤێ تومارکەری: کاروان م. ئاکرەیی

پول: شوینوار و جهێن کەڤنار

بابەت: 666

کەلها کوردا

2023041209555748157 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=3

کەلها کوردا

کەلها کوردا دکەڤیتە ولاتێ سوریا ئەڤرو، ل نێزیک سنورێ لبنان ، دبەرێدا ئەف دەڤەرە جهێ کوردان بوون ، دنوکەدا بەرنیاسە ب کەلهێ ، دجهەکێ سەخت دایە دناڤ زنجیرەچیایێن کەنارێن ولاتێ سوریا 60کم ژ باژێرێ حمسێ دویرە ، دناڤ لیستا یونسکو دا وەک جهەکێ شینواری یێ جیهانی هاتیە تومارکرن

ل سەدسالا 11 ز، ناڤێ ڤێ کەلهێ د مێژوویا ئیسلامێ هاتیە تومارکرن ب (کەلها کوردا ، حصن الاکراد)، وهەمی چافکانیێت مێژووی هەر ب وی ناڤی دەنە نیاسین ، عەرەبا ل سوریا گشتی ولاتێ خو نەبو د سەردەمێ نوی دا ناڤەکێ نوی دانایە سەر ب ناڤێ (قلعه الحصن) داکو مێژوو و شارستانیەتا کوردا ل وێ دەڤەرێ ژناڤ ببەن

خاچ پەرسا دەمێ ئەف کەلهە کەتیە بندەستێ وان بو دەمێ پتر ژ سەد سالا ناڤێ وێ کرە krak des chevaliers ئاڤاهیێ کەلهێ گهوری.

مێژوویا دروستکرنا ڤێ کەلهێ ڤەدگەریت بو سەردەمێ میر شبل الدوله نەصر کورێ سالحی مەرداس، میرێ ولاتێ حەلەب و حمص ل سالا 1031 زایینی ، کەلهە ل ڤی جهی دروستکر ب مەرەما پاراستنا کاروانێن بازرگانی ئەوێن ڤێ دەڤەرێ هاتنوچونێ دکەن کو رێکەکا ستراتیجی بو ژ ولاتێ شامێ بو باژێرێن کەنارێن دەریا سپی یا ناڤەراست ، و ئەرکێ پاراستنێ ژی دا هندەک کوردا ، کو ئەو کورد هەڤپەیمانێن مەرداسیابون.

ل دیفدا خاچ پەرستا قودس و هندەک ژ وەلاتێ شامێ داگیر کر، سالا 1099 زایینی ئەف کەلهە کەفتە بندەستێ سەرکردەکێ خاچ پەرستا ب ناڤێ ریموند سانجیل

پشتی کەلهە کەفتیە بندەستێ خاچ پەرستا دیوارێن وێ توندتر لێکرن ژبو هەر هێرشەکێ و هندەک ژورێن کەلهێ مەزنتر لێکرن.

دەمێ سەرکردێ کورد سەلاحەدینێ ئەیوبی قودس رزگار کری ، ئەف کەلهەژی کەفتە بەر هێرشا موسلمانا ل 8 نیسانا سالا 1270 زایینی ب دەستێ میر الظاهر بیبرس ڤەگەراند.

سالا 1926 زایینی دەمێ فەرەنسا سوریا داگیرکری دوبارە ئەف کەلهە نیژەنکرەڤە.[1]

تایبەتمەندیێن بابەتی

جهـ: قەلا

دەسالّ: 30یەکان (30-39)

وەلات - هەرێم: رۆژئاوای کوردستان

QR Code:

ژێدەر

[1] تۆڕێن جڤاکی | کرمانجی - Upper Kurdish (Arami) | تۆڕێن جڤاکی؛ فەیسبووک؛ پەیجێ (مێژووی کورد) ڕۆژا 11-2023-04

دەمێ تومارکرنێ: 2023-04-12

ناڤێ تومارکەری: سارا سەردار

Kurmancî - Upper Kurdish (Latin)

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 667

Anahîta

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20240106235526542041

Perestgeha Anahîta, şûnwarek bo Kanî û Baran ê

Cihê Perestgeha Anahîta
Perestgeha Anahîta li bajarê Kengawer ê parêzgeha Kirmaşan ê ye û 94km`an dûrî navenda bajarê Kirmaşanê ye. Rêya Kirmaşanê bo Hemedanê di ber milê rojavayê yê peristgehê re derbas dibe. Kengawer dikeve rojhilatê Kirmaşanê û piraniya xelkê bajar bi zarawayê Lekî diaxivin. Perestgeha Anahîta avahiyeke kevirîn a mezine ku li ser girekî hatiye çêkirin. Beşa herî zêde ya wê peristgehê herifî ye, bo ayîna xwedayên Kanî û Baranê hatiye avakirin, hin kes dibêjin ku ew yek ji koşkên Xesrew Perwîz şahê herî dawiyê yê Sasaniyan e ku temam nekir. Perestgeha Anahîta yek ji avahiyên herî mezin ên kevirîn ên Rojhilatê Kurdistanê ye ku ji ber erdheja sala 1957`an beşeke wê ya mezin herifî, lê dîsan jî xuya dike ku yek ji avahiyên herî bi heybet ên dema xwe bûye. Du kîlometran dûrî vê perestgehê kaniyek (Madenek) keviran heye ku kevirên pêwîst bo avakirina vê perestgehê ji wir hatine derxistin.
Dîroka Perestgeha Anahîta
Li gor hemû paşmayên perestgehê, ev avahî bo xwedayên Av, Kanî, Baran, Anahîta hatiye avakirin. vedigere bo serdema ola Mîtrayî û di sedsalên berî mîlada Mesîh de hatiye avakirin. Bi dirustî nayê zanîn ka xîmê vê avahiyê kengî hatiye danîn. Hin kes dibêjin avakirina vê ji serdema Hexamenişiyan ve destpê kiriye. Hin kesên din jî pişta xwe bi dîroknasên Ereb û Îranî girê didin û dibêjin ku danîna kevirê bingehîn ê wê perestgehê vedigere serdema Xesrew Perwîz şahê Sasaniyan. hin kes jî dibêjin di sedsaliya sêyem a berî mîlada Mesîh de dest bi avakirina wê hatiye kirin. Lê hemû lêkolînvan li ser wê baweriyê ne ku di salên dawiyê yên Împaratoriya Sasaniyan de hatiye çêkirin.
Piştî hatina Îslamê bo navçeyê guhertin bi ser vê perestgehê de hatiye û ji aliyê bakurê rojavayê wê avahiya Îmamzade Îbrahîm, mizgeftek û bazarek hatiye çêkirin.
Her li cihê perestgehê hin paşmayên desthilata Selçûqiyan jî hatine dîtin. Piştre bi dirêjahiya salan û herifîna beşek ji perestgehê, xelkê navçeyê xaniyên xwe li ser bingeha perestgehê avakirine, bi wî awayî beşek ji perestgehê ketiye bin xaniyên gundekî bi navê “Geçken” ku heta

50 salan berî niha jî ew gund mabû û piştre xelkê wê bo ciheke din hatin veguhestin ku paşmayên wê perestgehê bêne parastin.
Di sala 37 an a miladî de "Îzîdor Xaraksî", erdnîgarê Yûnanî di yek ji pirtûkên xwe de bi navê "Wêstgehên Part"ê bo cara yekem navê perestgeha Anahîta aniye ku li navçeya Kengawerê ye û bal kişandiye ser wê yekê ku ev perestgeha Artîmîs bûye ku di efsane (Ustureyên) Yûnaniyan de hevtayê Anahîtaya Mîtrayî ye. Her ji ber wê, ev perestgeh bi navê Anahîta tê naskirin.
Avahîsaziya Perestgeha Anahîta
Perestgeha Anahîta li ser girekê ye ku bilindahiya wê 32 metre û li deşta Kengawerê ye. Derdora perestgehê dîwarê kevirî ye û her bi keviran çend seko (dik) hatine çêkirin ku bi wî karî ser wî girî rast kirine. Rûyê wê perestgehê berê xwe dide aliyê Başûr. Her li deriyê ku dikevin hundir, bi du rêzên qaldirme (Pêlekanan) xelk diçe nav perestgehê.
Ji wan kesên ku destpêkê lêkolîn li ser perestgeha Anahîta kirine "Ojin Filandin" û " Paskal Kêst" in ku du rojhilatnasên Ewrupî bûn ku wesa hizir dikirin ew perestgeh li ser metoda avahîsaziya Yûnanî hatiye çêkirin. Bo îsbatkirina vê hizra xwe, perestgeha Palmîra ya Sûriyê weke mînak nîşan dane. Lêkolînvanên Ewrupî di wê baweriyê de ne ku di dema Sasanî û Eşkaniyan de pevguhertina çandî li gel Yûnaniyan hebûye û ew avahî bi modela avahîsaziya Yûnanî hatiye çêkirin û berhemê wê pevguhertina çandî ye.
Beşên sereke yên perestgeyekê ku hê jî mane
Dîwar û Sekoyên derdora wê
Bo safkirina wî girê ku ew perestgeh li ser hatiye avakirin, endazyaran bi sûdwergirtin ji teht (Kevirên mezin) û gêçê (Cipsim) dîwar û dikên kevirî bi stûriya 18 metran avakirine. Li ser wan sekoyan çend stûnên mezin ên kevirî hatine çêkirin ku heta niha jî paşmayên wan diyar in.
Pêlekanên pê dikevin hundir
Li du aliyên başûrê wê avahiyê, du rêzên pêlekanan (Qaldirme) hene ku dirêjahiya her yek ji wan 1.54 metre ye û di dawiyê de digihêjin ber belekonekê ku di astê wê perestgehê de ye. Ti stûneke wê balkonê nebûye. Di dema Îslamê de ser wan pêlekanan bi keviran girtine ku hatinûçûn hêsan be ji ber wê yekê li gor deverên din baştir maye. Aliyê rojhilat 26 pêlekan û aliyên rojava 21 pêlekan hene.
Stûn
Li ser her yek ji dîwarên perestgehê, rêzeke stûnên mezin ên kevirîn tên dîtin ku bilindahiya her yek ji wan sê caran ji stûriya wan zêdetir e, ku ew, yek ji taybetmendiyên wê avahîsazîyê û endazyariyê ye û li çi perestgeheke din li cîhanê tişteke wesa nayê dîtin ku bilindahiya stûnan sê caran bi qasî stûriya wan be.
Ev stun ji sê beşan pêk tên, piranya pisporan di vê baweriyê de ku cudahiya wan stûnan li gel stûnên din ku di avahiyên dîrokî yên li seranserê cîhanê de hene ew e ku, ev stûn bo wê yekê nehatine çêkirin ku banekê li ser wan çêkin, lê ew tenê sînorê cografî yê vê perestgehê diyar dikin ji ber wê tiştek li ser wan nehatiye danîn.
Avahîsaziya Selçuqiyan
Di rûyê dervê û li milê Başûr ê wê perestgehê, çend dîwarên xişt hatine dîtin û endazyariya wan ji ya avahîsaziya perestgeha Anahîta cuda ye û di demekê de jî nehatiye çêkirin.
Li gorî lêkolînan, ev paşmayên beşek ji wan avahiyane ku di serdeam Selçuqiyan de hatine çêkirin, ku xanî, kargeha (kûpik)an, hemam û sîstema av û avrêjê tê de ye.
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Peyker û xêzkirin
Cih:	Wêrankirina şwênewar kevin
Cih:	Seyrangeh

Cih:	Dibistanên olî
Cih:	Qela
Cih:	Gelerî
Cih:	Minareyê
Cih:	Keresteên kevn (pence, kevir, peyker û hwd.)
xemgîn:	Sedsala 03 'an (0200- 0299)
Bajêr:	Kirmaşan
Welat- Herêm:	Rojhelatê Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/ - 06-01-2024
Demê tumarkirinê: 06-01-2024
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 668

Bêrdûk

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20231218200014538326

Kelha Bêrdûk a Urmiyê

Paşmayên dîrokî yên gundê Bêrdûk yê ser bi devera Soma û Biradost a Urmiyê yek ji şûnwarên herî giring ên Kurdistanê ye. Kelha Bêrdûkê li ciheke asê û çiyayî û li nêzî sînorên Rojhilat û Bakurê Kurdistanê ye û dîroka vê vedigere serdema Sefewiyan ku ji aliyê Teqî Sultan Bin Nezen Beg Bin Gazê hatiye avakirin.

Urmiye

Urmiye yek ji bajarên Rojhilatê Kurdistan û Îranê ye û navenda parêzgeha Urmiyê ye. Ev bajar 1332 metrayan ji deryayê bilindtir e û dikeve ser çemê Pira Sor, yan Çemê Bajar û li mile rojhilat Gola Urmiyê heye û li rojava navçeyên çiyayî yên hevsînorê Bakurê Kurdistanê ye.

Urmiye li erdnîgariyeke pir taybet e û 20 kîlometran li rojavayê gola Urmiyê dûr e, derdora bajar bi çiyayên Sîr, Pence Elî, Nawser, Kemer Zerd, Girde Ser û Mela Elî hene. Di esla xwe de Urmiye ketiye navbera Gola Urmiyê û zincîre çiyayê li rojavayê bajar.

Urmiyê her ji demên berê ve ciheke stratejîk bûye, heşt deriyên wê hene ku herdem di bin destê leşkeran de bûne, ew jî deriyê Balo an jî deriyê Selmasê, Topraq Qela, Soyoq Bolaq an jî hezaran yan Gauran, Bazarbaş, Ark, Yurd Şa û Noçirîno

Navê Urmiyê

Urmiye ji du beşên Ur bi wateya bajar û Miya bo wateya Aw pêkhatiye ku bi zimanê Aşûrî ye û bi wateya bajarê rex avê tê. Bi nerîna Rîçard Nîlson Frî gotina Urmiye ji Urartû ve hatiye ku wê demê di bin fermandariya wan de bû. Navê wî bajarî di serdema Pehlewî de kirin Rezaiye ji ber ku Reza Şah dema xwe de fermandarê artêşê bû li wî bajarî.

Kelha Bêrdûkê

Kelha Bêrdûkê yek ji şûnwarên herî giring ên dîrokî yên Urmiyê ye û 6km dûrî gundê Bêrdûkê ye û 96 km dûrî bajarê Urmiyê ye.

Kelha Bêrdûkê li ciheke asê û çiyayî û li nêzî sînorên Rojhilat û Bakurê Kurdistanê ye û dîroka wê vedigere serdema Sefewiyan ku ji aliyê Teqî Sultan Bin Nezen Beg Bin Gazê hatiye avakirin.

Kelha Bêrdûkê ji şûnwarên mizgeftek, gorek û çend avahiyên din, avahiya kelhê û hewşeyek bo

berevanîkirinê û enbareke avê, avahiyeke sê qat li navendê û burca çavdêriyê pêk tê.
Mizgefa wê bi Kelha Mîr tê naskirin û bînasazî û mîmariyeke taybet heye.
Nêzî 27 metreyan li jûr mizgeftê, avahiyeke din heye ku riya wê pêlekan in. gumbeteke wê avahiyê heye. Di nav avahiyê de perestgehek heye ku bi kevirên reş hatiye çêkirin.
Kelha mezin a li pêşberî mizgeftê dikeve naverasta çiyayekê û bo ku mirov bigihêje wê tenê riyek heye ku ew jî gelek zehmet û metirsêdar e. Di nîvê kelehê de paşmayên çend avahiyan tê dîtin û tenê yek ji wan bi başî maye û weke enbara avê hatiye bikaranîn.
Tevî wan hemûyan li mile bakûr ê kelhê paşmayên avahiyeke mezin li ser girê herî bilind a vî çiyayî xuya dike, ku weke burca çavdêriyê ya kelhê hatiye bikaranîn. Ji vê burcê de tevahiya deşta Soma û Bradost li mile rojhilat, Gelyê Bêrdûkê û herweha deşta Tirkiyê li Rojava tê dîtin.
Dawî
Parêzgeha Urmiyê li Rojhilatê Kurdistanê xwedî bi dehan cihên geştiyarî û xwezayî û dîrokî ye ku Kelha Bêrdûkê yek ji wan cihên giring ên dîrokî ye ku her sal bi hezaran geştyar serdana wê dikin. Pêwîste geştiyar di dema serdana cihên xwezayî û dîrokî yên Kurdistanê de van xalan li ber çav bigrin ku divê wan cihan biparêzin, erkê her takekî civakê ye û divê weke emanet bo nifşên siberojê biparêzin
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Wêrankirina şwênewar kevin
Cih:	Cîh
Cih:	Mûze
Cih:	Keresteên kevn (pence, kevir, peyker û hwd.)
xemgîn:	Sedsala 16-an (1500-1599)
xemgîn:	Sedsala 19-an (1800-1899)
Bajêr:	Urmîye
Welat- Herêm:	Rojhelatê Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/- 18-12-2023
Demê tumarkirinê: 18-12-2023
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 669

Birad

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20230601194919495345

Gundê Birad:
Ew li ser Çiyayê Lilonê ye, 15 km li başûrê rojhilatê bajarê Efrînê ye, ew yek ji mezintirîn gundên arkeolojîk tê hesibandin, temenê wê vedigere serdema Romayê û sedsalên duyem û sêyem piştî zayînê. serdema Bîzansê.
Peyva Birad:
Brad - Kafr Brad û Kafr bi Siryanî tê wateya gund û Brad jî tê wateya postevan, lê di aramî de peyva Brad tê wateya sar û navên çemên li Sûriyê û Lubnanê ji wir hatine wergirtin wek Barada, El-Beradouni, El-Bared, û Çemê Efrînê bi Yewnanî, Al-Ain Al-Barda ye.
Dêra Julyanus:
Ew dêra herî mezin e piştî Dêra Sem'ana Stûnî li herêma Efrînê, û ev dêr yek ji girîngtirîn û kevintirîn dêra gundê Brad e, û sêyemîn dêra herî mezin li Sûriyê, bi dirêjahiya 42 m. û firehiya wê jî 22 m ye. Ew ji endezyar Julyanus ve tê girêdan, ku avakirina wê di sala 402'ê zayînê de qedandiye.
Perestgeha piçûk:
Bi tevayî bi katedralê ve girêdayî ye, ew dêra çargoşeyî û biçûk e û wê demê bi stûnên avahiyeke pûtperestî hatiye avakirin û qata wê bi mozaîkan hatiye xemilandin. Zanyarê Butler dibêje ku perestgeh di sedsala pêncan de hatiye zêdekirin û piştî demeke kin hatiye avakirin. Dêra ku cesedê kahînekî bi navê Marmaron tê de bimîne.
Brad dergûşa mîrata Maronî ye, ku Marmaron kî ye?
Ew li dora sala 350 h.z. li Kefr Nebo hatiye dinê, ew xwedî nijad û zimanê suryanî ye, peyva “mar” peyveke suryanî-aramî ye û bi maneya “mamoste” ye. Roj û şevên xwe bi rojî, nimêj û hişkiyê li der û dora xwe derbas dikir, ji gund û bajarokên cîran xelk dihatin cem wî, ji bo ku jê re şîfaya laşî û giyanî jê bistînin û di sala 410-ê mîladî de mir, bi vî awayî şerekî dijwar qewimî. Di navbera rûniştvanên bajarên cîran de ji bo desteserkirina laşê wî derket û bajarokê Brad bi ser ket.
Brad of edsalên 5-6-an PZ de:
Ev sedsalên 5 û 6 ê zayînê de taxên Rojavayê gund hatine avakirin û du dêr here ku yek ji wan digihê dua 540 piştî zayînê û ya biçûk jî digihê sedsala 7an. du keşîşxane û bircek heye, ji bilî stûnek ji bo îbadetê, ku dirêjahiya wê 8 metre ye.
Brad di sedsala 7-an de PZ:
Brad navendeke hecê ya rastîn bû, û nifûsa wê di sedsala heftemîn a zayînê de berfireh û zêde bû, û taxên wê bi toreke riyên navxweyî ve hatin girêdan ta ku ew bû navendek îdarî, çandinî û pîşesazî li tevahiya herêma Çiyayê Simeon, û genim û Bazirganiya zeytûnan tê de geş bû, ji bilî pêşveçûna pîşesaziyên çandiniyê yên wekî derxistina rûnê zeytûnê, ku heya roja me ya îro bi wê tê zanîn.
Brad di sedsala 10-an de PZ:
Di sedsala 10'an a zayînê de Brad veguherî navendeke parastinê ya Bîzansiyan û avahiyên wê yên olî veguherî kelehên şer ku tê de hêzên leşkerî bi cih bûne. goristan, yên herî bi nav û deng goristan, hemam û niştecihên Romayê ne, ku hemû jî ji serdema Romayê vedigerin.
Bi veguhestina cesedê Marmaron, parêzvanê Maronîtan li Lubnan, Rojhilat û cîhanê, ji bo Brad, mirovan dest pê kir ku berê xwe bidin Brad da ku pîroz bikin ew pîrozbahiya ku comerdiya wî li herêmê belav bûbû. Civaka Maronî û nûnerên mezhebên Xiristiyan ji bo bîranîna damezrînerê civaka Maronî li gundê Brad şahiyek mezin li dar xistin, ku ew roj bû bûyerek olî ya fermî ku ji bo

wê merasîmên taybetî li gund têne lidarxistin.
Piştî dagirkeriya dewleta Tirk a li ser herêma Efrînê, kavilên Bradê bûn hedefa balafirên Tirk.
Evîn Îbiş
çavkanî: Kurdîpêdiya - wergera ji zimanê Erebî
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Wêrankirina şwênewar kevin
Cih:	Dergeh
Cih:	Gund
xemgîn:	Sedsala 06 'an (0500-0599)
Bajêr:	Efrîn
Welat- Herêm:	Rojawa Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder
[1] Taybet ji bo Kurdîpêdiya | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | Ji aliyê Kurdipedia ve hatiye wergerandin- Aras Hiso

Demê tumarkirinê: 01-06-2023

Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 670

Dalamper

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20240409162754564707

Dalamper; Çiyayê sê sînor
Soîln Urmiye

Çiyayê Dalamper li ser sînorê destkir ên Rojhilat, Başûr û Bakurê Kurdistanê ye û mirov li ser lûtkeya çiya beşek ji van sê parçeyên Kurdistanê bibîne. Çiyayê Dalamper dikeve devera Mirgewer a Urmiyê û ev çiyeye 3,500 metran bilind e û 5 kîlometre ji bajarê Urmiyê dûr e. Çiyayên Dalamper xwedanê çendîn taybetmendiyan û em ê di vê nivîsê de van taybetmendiya behs bikin. Çiyayê Dalamper bi keşûhewayeke xweş tê naskirin, lê di demsalên Payîz û Zivistanê de ev der sar e, befra li ser vî çîyayî ti carî bi dawî nebe û hertim berf li ser lûtkeyên çiya heye. Pêka helsengandina erdnasiyan, di meha zivistanê de hin caran qasa befrê li ser lûtkeya çiya digîhêje nêzî 8 metreyan. Li Zivistanê ev çiyaye gelekî sar e û gelek caran ba û bager radibe. Hin caran çiyager di demsala Zivistanê de hildikişine ser vî çiyayî. Befra çiyayê Dalamperê di demsala Havînê de jî dimîne û ti carî nahele û befra ser lûtkeya çiya dimîne û bafra nû dikeve ser. Herwisa li Delamperê aveke pir zelal û xweş diherike.
Li vî çiyayî giyayên wek “gûnî, sîr, pelpan, sîrepan, kengir, rêvas, birik û mendî û hwd hene. Hêjayê behskirinê ye ku li demsala Biharê xelkê geştyar û devara Urmiyê ji bo van giyayan serdana vî çiyayî dikin û ev giyayên navbirî hem bo gelek dermanan baş in û hem jî têkelê nava penîr û hin xwarinên dinê dikin. Herwisa li Dalamperê darên wek “girsik (kulistik), belalokên kovî, gûwîj, badamên kovî, sêvetirşên kovî û hwd” çê dibin.
Li çiyayê Dalamperê ajelên wek “teyr, û cureyên balindeyên dinê, gur, kîroşk, simore, bizinên kovî, hirçên qehweyî, rûvî, çeqel, mar û çend cureyek mişk (li aliyê serê çiya mişkên gewr û aliyê jêrîn jî mişkên zer) dijîn. Herwisa li demsala Biharê gelek balindeyên koçber bera xwe didine vî çîyayî.
Di demsala Biharê de dema ku befr hêdî hêdî di bintarên çiya dihele û ew der hêşîn dibe, geştyar li navxweyê Îran û Kurdisanê heta geştyarên bîhanî jî serdan dikin û ji dîmenên xweşik ên vî çiyayê sûd werdigirin. Çiyayê Dalemper ji her sê aliyên Kurdistanê cihê zozana xelkê xwedan pez û malat e. Xelkê xwedan ajel li demsala Havînê berê xwe didine vî çiyayê û heta

nêzî demsala Payîzl li wir didin.
Herwisa li çiyayê Dalamper golek gelek balkêş jî heye ku me di nivîsekê de bi rohnî behsa vê golê kiriye; Gola Dalamper an jî gola “Mam Şêx” yek ji cihên bedew ên geştiyariyê ye ku gelek geştyarayan bo aliyê xwe dikişîne.
Rewşa erdnîgarî ya taybet ya vê navçeyê û cemed û bozên sirûştî ku di çiyayê Dalamper de hene bûne sedema çêbûna vê gola sirûştî. Dîtina vê seyrangeha bêhempa ji bo geştyarên Kurdistan, Îran û biyanî gelek balkêş e û ev yek jî bûye sedem ku gelek kes heta ser lûtkeya çiya ya pir befr hilkişin.
Hêjayî behskirinê ye ku çiyayê Dalamperê hêlîna şoreşgerên Kurd bûye û gelek serhildêr û şoreşgêr li vî çiyayî mane û stargehek bûye ji bo wan û ew der di vî warî de li cem gelê Kurd gelek pîroz e.
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Çiya
Cih:	Seyrangeh
Cih:	Bajêr
Cih:	Cîh
Bajêr:	Urmîye
Welat- Herêm:	Rojhelatê Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/ - 09-04-2024
Demê tumarkirinê: 09-04-2024
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 671

Ên Darê

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20231205094156533996

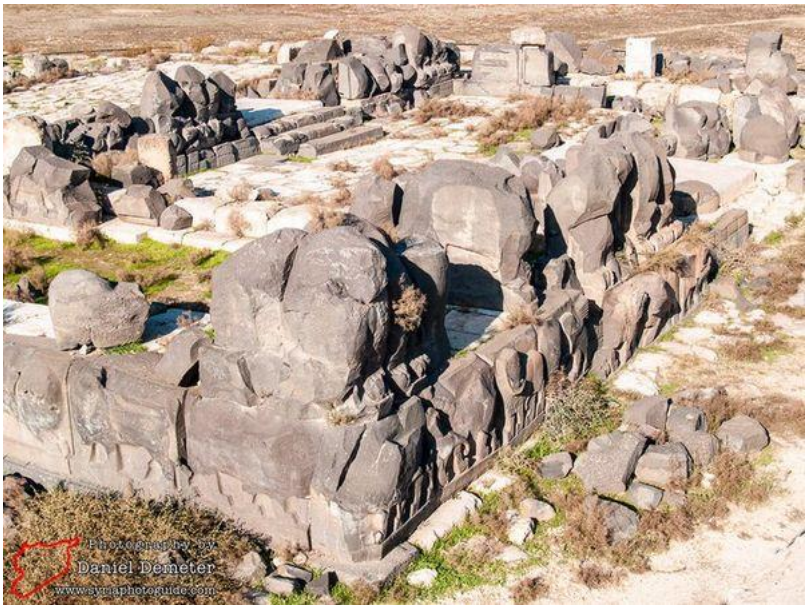

Ên Darê
Li Efrîn ê parezgeha girê gundê ên darê ya li başûrê bajarê Efrînê ye. Ev parezgeh şûnwarekî dîrokî ye. Şûnwarekî girîng ên li ser asta sûriyê ye. Ji aliyê rêxistina UNESCO ve wekî yek ji giringtirîn cihên dîrokî yên li sûriyê ye hatiye dest nîşankirin. Dîroka wê vedigere serdema Hisiyin (sala 1200 berî zayînê) li ser rêbazê Hûrî. Mîtanî yên di salên di navbera 700-1200 beriya zayînê li sûriyê belav bûne, hatiye lêkolînkirin.li derdora wê sê deşt hene û ji milê başûrê wê ji ava Efrînê diherike ji wê re jî dibêjin ava kaniya Ên Darê û ava wê jî weke goleke biçûk kom dibe û derdora wê golê ji seyrangeh û xwaringeh jî hene gel diçin serdana wê. Ev gir çar goşeya wê 7500 metire ye li cihekî bilind cih digire, wek ku tê zanîn di serdema kevirin de natiye avavakirin, şêr lingên mirovên destpêkê tê de hebûn û kevirek li ser xwedewanda Eştar hebû û xwedewenda çiya. Her tim gel diçûn ser lêdana vê cihî dikir ji ber ku cihekî dîrokî bû, ew lingên ku yên şûnê lingên însanan dihat xuyakirin ew ling pir mezin bûn, şêrên xwe gelekî gir bûn . Weke em dizanin piştî dagirkirina Efrînê me dît berî her tiştî tirkan êrîşî xwezaya Efrînê kirin, di nav xwezaya Efrînê de jî şînwarên dîrokî, şînwarên dîrokî jî jê yek girê Ên
Darê ye. Niha şûna girê Ên Darê jî ew şêr rakirin her tiştek xerab kirin ji bo dîroka Efrînê were winda kirin. ji ber hingî piştî êrîşa çeteyan ew her tiştê pîroz ên şûnwarî hatine xerabkirin.
[1][2]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Wêrankirina şwênewar kevin
Cih:	Girik
Cih:	Gund
Cih:	Mûze
Cih:	Dever
xemgîn:	02. hezar B.Z
Bajêr:	Efrîn

Welat- Herêm: Rojawa Kurdistan

QR Code:

Çavkanî - Jêder

[1] Taybet ji bo Kurdîpêdiya | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | Ji aliyê Kurdipedia ve hatiye amadekirin - Aras Hiso

[2] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | Ev wêne ji Malpera (https://www.marefa.org/) di 05-12-2023 hatiye girtin

Demê tumarkirinê: 05-12-2023

Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 672

Ferhad Taş

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20240103220217541307

Ferhad Taş

Kevireke pane ku 200 metran dirêje û 36 metran jî bilindiya vê ye û hatiye kolandin ku bi navê Feratağ û Textê Ferhad jî tê naskirin. Abraham Jackson, ku di sala 1903an de serdana vê cihê kiriye, di wê baweriyê de ye ku kevirê han ne ti nivîsek û nexşeyek li ser tineye, bi armanca tomarkirina serkeftinên paşerojê yên padîşahekê bûye, lê mecala wê yekê nebûye ku serketinên xwe tomar bike. Hejmareke din li şûnwar nas jî di wê baweriyê de ne ku ev cih bi rastî kargeha tiraşîna keviran bûye ji bo amadekirina amûrên hewce ji bo avakirina koşka Xosrew Perwîz. Li gorî folklora herêmê jî, tê gotin ku ev cihê han ji aliyê Ferhad Kohken ve bo hezkirina Şîrînê hatiye kolandin.
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Peyker û xêzkirin
Cih:	Wêrankirina şwênewar kevin
Cih:	Seyrangeh
Cih:	Qela
Cih:	Gelerî
Cih:	Keresteên kevn (pence, kevir, peyker û hwd.)
Dehsal:	60ekan (60-69)
xemgîn:	Sedsala 17-an (1600- 1699)
Bajêr:	Kirmaşan
Welat- Herêm:	Rojhelatê Kurdistan

QR Code:

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/ - 03-01-2024
Demê tumarkirinê: 03-01-2024
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 673

Girê Diyab

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20220611143559417249

Girê Muhemed Diyab di nava sêgoşeya herêma Xabûr de ye. Li rexê çepê ji newala Jerah re. Gir dûrî bajarê Tirbesipiyê dora 12 km ji aliyê başûr ve û dûrî bajarê Qamişlo 34km bi aliyê başûrê rojhilat ve. Ev gir ji cihên girîng e li bakurê mezopotamyayê bi taybet di herdu qonaxên Bronz ên keven û navîn de û ev girîngiya han ji cihê wî yê stratijik ku li ser riya bazirganî ya kevin a ku Asûr û Kaniş (Keyseri li Tirkî) digihîne hev; tê. Rúbera gir a navendi dighêje 12 hiktaran û bi girên derdora xwe rûberek dihêje 59 hiktaran; saz dike. Bilindbûna gir ji deşta derdorê 21 m. Qonaxên yekemîn ên nişteciihbûnê li vi cihi vedigerin destpêka hezarsala 3an b.z (Neynewa5 û destpêka bereyên zûtirin)

Di destpêka hezarsala dudiyan de b.z bajar fereh, geş û xweş bû. Guhertinên nû li nexşê bajêr çêbûn ku perestgeh avabûn, taxa nişîngeriyê ya kevin berfereh bû, taxeke nû li cihekî din avabû, goris tanek hat diyarkirin û sera berfereh bû, di riya avakirina odeyên nû re.

Du têblêtên mîxî, muhreke stonî û gelek xilik û qehfîq ên şêwazê Xabûr û Nozî yên ku vedigerin qonaxa Hûrî- Mitan; hatin dîtin. Bajar xweş û geş ma ta nîvê duyem ji hezarsala dudiyan b.z, piştre ev bajar hat valakirin û sedema valakirina wê ta anha nediyare.[1]

Navenda Parastina Şanwaran-Ristem Ebdo

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Wêrankirina şwênewar kevin
Cih:	Cîh
Cih:	Girik
Cih:	Gund
Cih:	Mizgeftê
Cih:	Rûbar

Bajêr: Qamişlo

Welat- Herêm: Rojawa Kurdistan

QR Code:

Çavkanî - Jêder

[1] Rojname | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | Rojnameya Ronahî

Demê tumarkirinê: 11-06-2022

Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 674

Girê Ehmedî

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20220611144524417250

Tel Ehmedî li ser rexê çepê ji çemê Ceqceq re ku yek ji çemên Xabûr e, dikeve. 36 km başûrî rojiblatê bajarê Qamişlo ve her wiha 48km bakurî rojhilaeî bajarê Hesekê ye. Girê Tel Ehmedî ji cihên girîngin di hezarsala dudyan b.z ji ber ku li ser riya bazirganiyê ya di navbera Mezopotamya, beraven Derya Spî û bajarên Xatî de bû. Her wiha ji bajarên sereke bû di Împeratoriya Hurî Mitanî de. Rûbera gir digihêje 56 hiktaran û ji deşta derdorê bi 40 m bilindtir e. Destpêka nişteciihbûna li bajêr vedigere dawiya hezarsala 3 an b.z ku parçeyên xilîk û amûrêm kevirên Sewan cûr be cûr ên ku vedigerin vê qonaxê, hatin dîtin.

Teîdo di despêka hezarsala dudyan de b.z weke bajarekî biçûk; xuya kir. Lê bi rengekî ne çarwan ev bajar hat pêşketin di nîvê hezarsala dudyan de b.z. qewareya wê zêdebû ta ku rubera wê gihaşt asteke mezin û bû ji kantonên Hûrî-Mîtanî yê herî girîng di herêma Xabûr de piştre bû paytexta welat di dema şahê Şatuwara , di da wiya qonaxa dewleta Hûrî-Mitanî de. Piştre welatên Hûriyan bi giştî û di nav de Teîdo, ket bin desthilatdariya dewlta Asûrî ya navîn, di dema serwe riya şahê Asûrî Şelmenserê yekem. Her wiha di vê qonaxa Asûriyan a nû de tevî dema Hilnestî, persî, Sasanî û îslamî (Emewî, Ebasî, Eyûbî); nişteciih bûn.[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Cîh
Cih:	Girik
Cih:	Gund
Cih:	Rûbar
Bajêr:	Qamişlo
Welat- Herêm:	Rojawa Kurdistan

QR Code:

Çavkanî - Jêder
[1] Rojname | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | Ronahî
Demê tumarkirinê: 11-06-2022
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 675

Girê Êlecaxê

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20220613140413417424

Girê gundê Êlecaxê:
Gir li başûrê gund cih digire. Nêzî 5 hektera û zêdetir ji jêr ve fereh e û 2 hekteran û zêdetir bilind e. Ji aliyê dîroka wê ve tiştekî zelal tune ye, çi ku temenê xwe gelekî dirêj û kevnar e, tenê dikarin bibêjin ku vedigere dema Romiyan. Ew weke navedeke pir mezin ji bo leşkerê Romayê bûn. Di dema kolandina gir de xuya dibû ku beriya avakirina gir, ew wek cihê nişteciheê bû, çi ku parçeyên kelpîçan, her wiha qermît, kûp, hestiyên mirovan û tabût dihat dîtin. Wekî pelika rihanê zêrê spî dihat dîtin. Ev gir di destpêka xwe de pir bilind bû ku kes bi hêsanî nikarîbû biçûya ser, lê hêdî hêdî û bi demê re ev gir daket. Ev jî nîşan dide ku valahiyek dibin wê de heye. Ku em bibêjin ev gir ji bo çi hatiye avakirin, xuya dibe ku ji bo parastina leşker û dewleta Romayê bû, her wiha ji xwe re dikirin wek gencîneyekê. Ji hindir ve riyeke kerîzeyê bi qermît ber bi derve ve hatibû avakirin.
Motîsa ku li ser vî girî tê gotin; dibêjin ku rojekê jinekê hinek ax ji axa gir biriye û pê xaniyê xwe sûyandiye (terş kiriye), dema ku roj hilatê dîwarê xênî tev dibiriqiya. Ango ew axa ku aniye ya zêran bû ye. Lê di rastiyê de jî zêrên spî dihat dîtin.
Ji bo ku dîrok nêzktir bibe di 1950 ' an de gir bi temamî hatibû avakirin, ku hejimara malên gund îro 350 e, wê çaxê 20 _ 30 î malî pêk dihat. Eger em vegerin serdema eşîretiyê û bi cihbûna xelkên gund zêdeyî 500 sal derbas bûye. Ji ber ku dîroka gir bi dîroka nişteciheûna xelkên wê de girêdayîye, lê ev tenê nêrîneke ji bo analîzkirina dîroka gir.
Têbinî:
_ Dema ku em bala xwe bidin giran, di her gundekî de girek hatiye avakirin û bi tayîbet deşta Sirûcê. Belkî li aliyên din ewqas gir û di her gundekî de pir nehatibin avakirin, lê li aliyê deşta Sirûcê bi xweşikî hatine avakirin. Ev jî nîşan dide ku li hember êrîşan û ji bo parastinê gir bi awayekî giştî hatine avakirin.
_ Hin dibêjin ku girê Êlecaxê bi ser gundê Qinê ve ye, lê rastiya vê bi temamî hatiye xuya kirin ku gir di Êlecaxê de cihê xwe digire. Îspata wê jî ew ku dîroka gund nîşan dide, ku Êlecax wek dayîka gundên derdorê ye. Hemû gundên derdora Êlecaxê, giştî Êêlecax bû ye. Piştire ev ên

derdorê jê çêbûn e. Ev gotin nîşan dide ku gir di Êlecaxê de cihê xwe digire.
Ji nerîna Sewsen Şêx Bekir[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Girik
Cih:	Gund
Dehsal:	50kan (50-59)
Bajêr:	Kubanê
Welat- Herêm:	Rojawa Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder
[1] Rû bi rû | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | Hevpeyvîn
Demê tumarkirinê: 13-06-2022
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 676

Girê Erbîd

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20220613143507417427

Girê Erbîd

Girê Erbîd li herêmên Xabûr nêzî Girê Çaxirbazar ê şûnwarî dikeve. Gir li aliyê başûr rojavayê Bajarê Qamişlo bi 28 km dikeve.
Girê Erbid yek ji cihên girîng e di roj hilata kevin de. Di destpêka hezarsala sisyan de b.z xuyakiriye weke bajarê herî girîng li bakurê Mezopotamyayê. Ev cih ji girekî sereke ku li derdora wî çar girên biçûk hene pêk tê. Rûbera vî giri dighêje 38 hiktaran û ji deşta ku ew rapêçandiye bi 30 m bilintir Bermahiyên niştecihbûnê yên yekem vî cihî vedigere hezarsala pêncan b.z. ev niştecih di nîvê yekem hezar sala sisyan b.z. pêşketiye her wiha qe wareya vî cihî zêdebûye ta ku rübera gihaşt dora 10 hiktaran. Di dawiya hezarsala sisyan de b.z rêzbûyerên guhartinê rudan ku qewara niştecihê
biçûk bû û avasaziya xanî û avahiyên nişigehiyê kêm bûn.
Di nîvê hezarsala dudwan b.z de, ev bajar bû parçeyek ji Imperatoriya Hûrî Mitanî ya mezin, komikên xaniyan ên ji heriyê hatine çêkirin li ger şêwazê Mitanî her wiha kolan, goristan û ko mek muhrên stûnî yên ku vedigerin vê qonaxî hatin dîtin. Di nava hezarsala yekem de b.z. niştecihbûn bi awayekî ber bi çav kêm bû, ta qonaxa Helsentî bibû wek bajarekî biçûk.
Lêkolîn lêkolînên yekemîn li vî cihî di navber 1934-1936 an de, ji aliyê şandeya Birîtanî ve û bi rêveberiya Max Malwan) dest pê kir. Piştre ji aliyê şandeya hevbeş a Sûrî-Polonî bi serokatiya Rafayêl Kolînîskî ji sala 1996'an de jinûve dest pê kir. Van lêkolînan parestgeh, xanî û şûnwariyên cur be cur vedigerin qonaxên cuda dorpêç kirin.[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Çem
Cih:	Cîh
Cih:	Girik
Cih:	Gund

Bajêr: Qamişlo

Welat- Herêm: Rojawa Kurdistan

QR Code:

Çavkanî - Jêder

[1] Rojname | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | Rojnameya Ronahî

Demê tumarkirinê: 13-06-2022

Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 677

Girê Hemoker

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20220613141947417426

Girê Hemoker

Girê Hemoker li Bakur Rojhilatê herêma Xabûr li cem çiyayê Şengalê ye. Ev gir dûrî bajarokê Girê Koçer bi 10 km ji aliyê Rojava ve û dûrî bajarê Qamişloyê 68 km ji aliyê Başûrê Roj hilat ve; dikeve.
Girê Hemoker ji cihên girîng û kevin ên Mezopotamyayê ye û yek ji nişţecihên mezintirîn di serdema Bronza kevin de ye (3000-2000) b.z. Girîngiya vî girî ji cihê wî yê ku li ser riya bazirganî ya di navbera Nînewa ü Yemhad de.
Destpêka nişţecihbûnê li Hemoker vedigere her du qonaxên Helef û Ebéd (hezarsala pêncan b.z). Hemoker wek bajarekî xweş û geş herî kêm di destpêka hezarsala çaran b.z; xuyaki riye, ku di vê demê de bûbû navendek ji bo çêkirina amûrên kevirîn mîna Ebsidyan (sebc) û serê şûran ên ku ji
çiyayê Kurdistanê (ji herêmên Derya Wanê) weke bûjenên xav; dihatin. Piştre ew çêdikirin û henardin ji deve rin din re berî ku madena mesê bi kar bînin.
Nişţecihbûn di nava hezarsala 3'an de b.z; berdewam kir. Her wiha qewa ra wê bi domana demê re zêde bû ta gihaşt 105 hiktaran. Û hejmara şîniyên wê gihaşt 2500 mirovî di nîvê hezarsa la 3'an de b.z. Piştî dema qûtbûnê di vî cihî de di hezarsala dudyan de b.z, nişţecihbûn di nava qonaxa Aşûriyan a nû de ya di nivê hezarsala yekemîn de b.z; jinûve lê vegeriya. Di wê demê de qewara bajêr biçûk bû ta gihaşt teşeyê gundekî biçûk ku qewara wî gundî 5 hiktar bû. Her wiha nişţecihbûn li paçeyê Bakurê Rojhilat ji bajarê nizim bû. Piştî rûxandina dewleta Aşûriyan li ser destê dewleta Mîdî û Babilî di sala 612 b.z ev cih ji mirovan vala bû lê di çerxa duyem de b.z li ser destê dewleta silqoyî ya girîk; ji nû ve hat nişţecihkirin.[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Wêrankirina şwênewar kevin
Cih:	Girik

Cih: Gund
Bajêr: Qamişlo
Welat- Herêm: Rojawa Kurdistan
QR Code:

Çavkanî - Jêder
[1] Rojname | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | Rojnameya Ronahî
Demê tumarkirinê: 13-06-2022
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 678

Girê Leylan

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20220613141150417425

Şexna- Şebt Enlîl (Girê Leylan)

Girê leylan (leylê) li parçeyê rojhilae herêma Xabûr dikeve, nêzî newala Cerah ya girava jorin Ev gir 28 km başûrî rojhilatî bajarê Qamişlo û 82 km bakurî rojhilatî bajarê Hesekê dikeve. Ev bajar bi gelek navan hatiye nas kirin. navê wê yê kevin Şexna bû wê çaxê paytexta welatê Abûm bû yê ku di arşîva Marî (Tel EL-Herir) û têblêtên mîxî de yên di Girê Leylên derpêçkirî bûn; hatibû gotin. Di sedsa la 19'an de b.z ev bajar hat dagerkirin ji aliyê Asûryan ve û navê wê bû Şebit Enlil (nişîngeha Enlîlê xwedawend). Piştî mirina şah Şemşî Aded navê wê yê berê (Şexna) jinûve lê vegeriya Girê leylên yek ji girên herî mezin yên şûnwari û yek ji gund û nişteçihbûnên kevintirin in li Sûrî, şunwariyênyekemîn vedigere dawiya hezarsala şe şan b.z. her wiha Girê Leylên ji bajarên girîngtirîn li bakurê Mezopotamyayê di nava hezarsala dudwan û sisyan de b.z. ev sedema wê vedigere ku ev giraya li ser riyeke bazirganî ya ku herêmên bakurê beravin Derya Spî, Mezopotamyayê û Bajare Xati bi hev re girêdide; dikeve. Ev giraya ji du herêman (du parçeyan) pêk tê: herêma jorîn Akropolis ev herêmaya kevintirîn e û devera nizm a ku parçeyê jorîn radipêçe navê Lower Town e, bi giştî rûbera gir dighêje 90 hiktarî. Vî girî ji nîvê hezarsala sisyan b.z zêdebûnek ber biçav di qewara nişteçihbûnê de, dît. Ji ber vê yekê ew gundê biçûk dagerya qewara bajareki ta ku rûbera wê gihaşt 90 hiktarî. Di warê rêxistinbûna wê ya ramyari (siysi)û aborî de pêşket û bû ji navendên girîng û stratijik di herêma Xabûr de û di vê demê de navê bajêr bûbû Şexna Di dawiya hezarsala sisyan b.z bajar di bin desthilatdariya Ekadan de bû piştre ket bin desthilatdariya Asûriyan. Di nîvê hezarsala dudyan de ji zayînê re Şexna bû parçeyek ji Imperatoriya Hûrî Mîtanî mîna hemû herêmên Xabûr a ku nuqteya rasteqîna wê ji wan herêman bû. Di gelek deverên cur bi cur de ji bajarê nizm a Gir gorên esilzadeyên Mitanî yên vedigerin vê serdemê; hatin dîtin. Her wiha xilik û dîzikên yên pireng û şûnwarî yên nûnertiya vê serdemê dikin.[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih: Girik

Cih: Gund
Cih: Rûbar
xemgîn: Sedsala 19-an (1800-1899)
Bajêr: Qamişlo
Welat- Herêm: Rojawa Kurdistan
QR Code:

Çavkanî - Jêder
[1] Rojname | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | Rojnameya Ronahî
Demê tumarkirinê: 13-06-2022
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 679

Girê Mozan

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20220603143407416030

Girê Mozan, cihê bajarê Urkeş ya huriyan, şûnwarekî dîrokî û arkeolojîk yî girîng e ko dikeve Rojavaya Kurdistanê, li Sûriyê.

Cih

Vekolîna li Girê Mozan ji sala 1984an ve dibin birêvebiriya Marilyn Kelly-Buccellati û Giorgio Buccellati de berdewam dike. Xerîte piraniya cihê vekolînê diyar dike. Dirêjayiya girê bilind nêzîkî 600 metrî ye, bajar û derdora wî nêzîkî 1500 metrî ne û bilindayiya gir ji erdê 28 metr e. Li gor vê êdî ev cih di dema boşiya xwe de dibe yek ji mezintirîn cihan li tevayiya Sûriyê, di salên hezarê sisiyan de yên Berî Zayînê. Ji bilî mezinbûnê rasitiyke dinî balkêş, ya Girê Mozan heye, ew jî homojeniya radeya nişteciibûna wê ye: weke ko em dibînin, delîlên darîçav, yên nişteciibûnê vî cihî diyar dibin, ji serê gir bigire ta binê wî û ta derdorên derve yên bajêr jî, hê ji hezarên sisiyan ve yên Berî Zayînê.

Herêm

Deşta Xabûr li rojhilatê Sûriyê roleke sereke di pêşveçûna avakirina bajarvaniya kevn de leyistiye. Dibe ko wê di hin radeyan de bûye hemberê bajarvaniya bilind, ya Sûmeran li deşta heryane li başûr. Çandinî yek ji faktorên vê pêşveçûnê ye. Herêm weke îro, di heyamên berê de jî bi xêr û bêr bû. Çandiniya bi ava baranê her û her têrê dikir û pêwist nedikir, ko cotkar zeviyên xwe avbidin. Bi saya vê axa bi bereket, bajarên nû peydebûn, û hê di destpêka dîroka şaristaniyê de ev bajar mezinbûn. Bajarên mezin weke Chuera, Birak, Mozan û Leylên şahidên diyar, yên vê yekê ne.

Mirov dikare bi ewlekarî bibêje, ko sedema sereke ya mezinbûna hêza bajarekî weke Girê Mozan, cihê bajêr bû. Ew cih kilîta bazirganiya di nav çiyayên Anatoliyayê de, ev çiyayên bi madenê sifir (û dibe ko bi pîlê jî) zengîn û bajarvaniya mezin li, ya başûr de bû. Di vî warî de çiyayê Mêrdînê, yê di dîmenê Mozan de pir darîçav e, nîşan e; hejmara mezin, ya tiştên bronzî, di vekolînên me de, dibe ko delîlên giringiya Mozanê kevnare bin, çawa ko dergehê bazrganiya maden bû di dîroka Sûriyê ya kevn de.

Dîrok

Weke hîpotêza kar, em goman dikin ko Mozan digehe bajarê kevnar Ûrkîş, yê ko li vê herêmê

diket û ji mêj ve tê goman kirin, ko li cihê girê bajarê Amûdê be. Ji dema ko me karîbû, em xwe bispêrine rastiya, ko girêdana Ûrkîş bi girê Amûdê ve şaş e, em dibînin ko hemû argumentên ji bona Amûdê û Ûrkîş hatibûn bikaranîn li ser Mozan (ko li nêzîkî Amûdê girê herî mezin e, yê ji dema sê hezar salî ve BZ) û Ûrkîş pêktên. Tevlî ko armanca vekolînên piştre ew bû, da diyar bikin, ko Mozan ne Ûrkîşa kevnar e, lê dîse ev cih û profîlê navenda Hûriyên kevnare li hev tên: Hişkere ye ko Mozan sê hezar salên BZ gehabû radeya xweyî bilind, û du hezar sal BZ melûl bûbû û dawî gişt di nîvê du hezarsaliya BZ de wêran bûbû.
Sê hezar salên BZ heyama Ebla li rojava ye, û heyama Marî û Sûmeran li başûr e. Dibe ko rengekî taybetî ji çanda wêyî materyalî (arkîtektûr û nemaze sîramîk) bi destpêka bajarvaniya Hûriyan ve girêdayî be, çaxê ko Ûrkîş weke navenda siyasî û olî, ya sereke dihate naskirin. Di hebûna bajarvaniya Hûriyan de, ya sê hezar salan BZ de hinekî dîtinên cuda hene. Lêbelê dawiya dawî ko mirovên heyamên berê, yên li Mozan dijîn bigehine çi resenî jî, dîse rastî ew e, ko li vir bermayên bajarvaniya sûriyî kevnar darîçav in.
5000 sal BZ Tel Xalaf
4000 sal BZ destpêka Birak û Leylên; bandora Sûmeran
3000 sal BZ destpêka Mozan û Chuera
2500 sal BZ sûrha bajêrî hundur li Mozan; serê girê Mozan; pûtxana BA li Mozan
2300 sal BZ Akadan Birak bindestkirin
1800 sal BZ Heyama Xabûr: Herêma C1 li Mozan; serê girê Marî û Leylên
1500 sal BZ Heyama nûzî: Herêma BH li Mozan; wêranbûna Mozan
Sûrha Bajêr
Di bingeha jêr de, girê bilin bi sûrheke mezin hatibû rapêçan. Me li du cihên gir, yên cuda vekolabû, herêma K û S1. Mixabin, ko ew li ti deran bi mezinaya xwe, ya ko bêgoman di wextê xwe de çavên serdanvanan didagirt, nayê dîtin. Dîwarên sûrhê gelekî stûr bûn, ew ji kelpîçan hatibûn avakirin û dibe, ko bingeha wê gehabû latê (hê dive bi vekolanê were derxistin), û bircên zêrevaniyê jî li hawîrdor di sûrhê de hatibûn avakirin. Kaşekî bilindî lihevhatî ji nav bajarê nizim dirabû û digeha binê sûrhê (çawa mirov bi rengekî ferehtir di kelehên heyama navîn de dibîne, weke li keleha bi nav û deng, ya Helebê); di dora vî girî de, dibe ko sengerekî ferehî tijî av jî hebû, lê eger wilo be jî, hê em di vekolanên xwe de negehanê. Dereng, di dawiya sê hezar salên BZ de, xwiya dike ko bajar tev dikeve bin rûdana jibîrkirinê, ji wê jî hew erkê parastinê yê gir dimêne û senger bi ax û kevirên ji avayiyên bajêr, yên hêrivtî tê dagirtin. Di parçê, ko me kolayî de, me kavilê embarekê dît, ew ji cihekî ji hundurê bajêr hatibû dagirtin û bi xitmeke giring hatibû muhrkirin, dibe ko xitma li ser derî be, dema wê jî ji nîvê sê hezarê sisiyan yên BZ ve ye (Destpêka Xanedaniya III).
Ji ber berdewamiya ferehbûna demografî, gerek e bihatana xwiyakirin, ko sûrheke din di wê demê de li derbedrê bajêr hatibû avakirin: di vî warî de lêkolîn ne bi misogerî hatine piştrastkirin jî, lê ferehbûneke ko dora bajêr tev dorpêç dike, tê dîtin. Di her radeyê de bêşik e, ji lêkolînên me û ji lêgerînên li herêma derveyî bajêr, ko ew jî parçekî ava bû ji bajêr, û ko ew jî tevayiya girê bilind ji heyama sê hezarên sisiyan yên BZ ve ye. Li herêmekê li derveyî bajêr, goristaneke hemdem hate dîtin û tê de jî komeke giranbuha, ya firaxên ji sîramîk û bronz hatine dîtin. Bo agahiyên nû li ser vê mijarê hûn dikarin kovaraDas Bild der Wiessenschaft bixwînin.
Peykertiraşiya hezarsalên sisiyan BZ
Di cihekî şewitî de, hema hinekî li pişt mihraba pûtxanê, me peykerê şêrekî dît. Peyker ji kevn bû û li gor delîlên stratîgrafî ew ji nîvê hezar salên sisiyan yên BZ ve ye. Peykerên şêran di embarên peykerên Sûmeran de têne dîtin, yên ko adetên wanî hunerî ji heyama şêrê me ne, lê stîlê wan ji hev cuda ye. Sûmeran şêr bi riheke darîçav dineqişandin, ew rih bêhtir weke berstika cilên heyama navîn bû, û kêm weke pirça ber sînga şêran bû. Gelekî stîl didane çavên şêran, weke ko yên hunermend ti caran şêr nedîbin! Dibe ko şêrê meyî Mozan ne weke yê hevrikê xweyî başûr şahîk be, lê ew ji wan bêhtir weke şêrekî rastî ye. Neqşên pirça sînga şêrê

Mozan, tevlî ko hinekî gijol e jî, lê ew weke pirça rastî xwiyadike, lep bi xwe jî hatine neqişandin. Bi gelemperî mirov yekser di şêrê Mozan de têkeliyê di nav spehîtiya hesan û jîndariyê de dibîne, ko ew têkelî li derên din, di wê heyamê de kêm bû. Dibe ko bi tenê du şêrên ji Ûrkîş, yên niha li Motropolitan û Louvreyê ne dikarin bibin hempayê şêrê Mozan. Ev şêrên bronzî bi awayekî reyalîtir hatine neqişandin û bi destên peykertiraşên jêhatîtir hatine çêkirin, lê mirov di wan de şengî û jiyandariyê, weke ya di şêrê Mozan, dibîne.
Li herêma pûtxanê ferşekî kevirî hate dîtin, ew ji her dû aliyan ve neqişandî bû. Li aliyekî vî abîdeyê bi serê xwe, neqşandineke neadetî hebû, ew komeke lawiran bû, hemû jî di haleta lebatê de bûn. Ev jî cudabûneke tûj di nav mijara lawirên xaçkirî de, yên ji aliyê hunermendên sûmerî li başûr dihatin neqişandin. Li cem wan lawir ji ber teşeyê xwe giring dihatine dîtin, ji ber vê yekê jî wan ew bi awakî sîmetrî û gelekî bêliv bi cih dikirin. Di ferşikê me de neqş ne bi bang, lê bêhtir bi awakî xwezayî hatine çêkirin, ew jî dihêle mirov biheste, ko ev komek ji garana lawiran e.
Bi mijara xwe, aliyê din ji ferşik hê balkêştir e. Yekî cotkar, haletê wî li pey dewarên cot di dest de ye û kûçikek di ser re hatiye danîn. Cotkar di dawiya dîmenekî de hatiye danîn û li pişt wî cihekî ferehî vala hatiye hiştin. Ev herêma ferehî vala, xêzên qurçikî, yên ber bi jêr de beldike. Tiştê din jî yê ko dihêle ew bêhtir dramatîkî be, lingê cotkarî ji erdê tê hildan e, ew weke ko ji qurçikê hatibe. Ev berveçûna bi pêş de, bi ling, laş û serê cotkar ber bi pêş ve hê xurtir dibe û lebt di lingên dewêr de jî xwiyadike. Dîmenê ji ferşikê Mozan bi levanîna xwe, gelekî ji hunerê hevrikê xwe li başûr pêşketîtir e, yên ko li ber xwe nedidan lebatê bi awakî wilo dramatîkî bineqişênin.
Sîramîk
Dema sîramîkê pêşî ta yê dawî, ko li Mozan hatine dîtin bi tenê drêjayiya hezar û pênc sed salî dikişêne. Sîramîkên herî kevn (destpêka sê hezar salên BZ) firaxên xweşikî rengê pirteqanî bûn, ew ji hudurû ve neqişandî bûn (weke ko li jor tê dîtin). Ji ber ko cara pêşî Sir Mallowan ew li taqê kûr, yê pêncan li Nînewa dabûn naskirin, êdî navê Nînevîte V li wan hatibû kirin. Teşeyên pêşî, yên firaxên hatibûne çêkirin, cêr bûn û piyaleyên piçûk bûn, ko dibe ji bona vexwarinê dihatin bikaranîn. Piştre cêrên mezintir dihatin çêkirin, lêbelê êdî ew nema ji wê kîla baş bûn. Di dema dawiya Nînevîte V de, berhemekî nû ji sîramîkên gelekî rind dihate çêkirin, ew bi Firaxên madenî bi nav dibûn, ji ber ko bi şewtandina kîlê rengê alavên madenî bi wan diket. Firaxên madenî li vê herêma Xabûr hatine afirandin û pê bazirganî bi bakur û başûr re dihate kirin. Firaxên bi vî rengî li herêmeke fereh têne dîtin. Texlîtekî din ji sîramîk li herêmê bi ferehî tê dîtin, ko êdî navê Firaxên xabûrî lê bûye. Ew texlît digehe destpêka du hezar salên BZ, û ji ber kemberên ferehî ji rengên qaweyî û sorî tarî li dora firaxan, ew hesanî têne naskirin.
Di nav sîramîkên herî dawî de (ji nêzîkî sala 1500 BZ) piyalên risimandî hene, yên bi navê Firaxên nûzî hatine naskirin û ew gelekî, çi li qesr û qûnaxan û çi li avayiyên cemawerî be, her li bareş û her li baxerbê Mozan jî peyde dibin. Ji ber ko ev heyama dawî ye, ya niştevaniya Mozan, êdî ew nema li herêmê têne dîtin, lê teşeyên wan nazik in û motîvên wan xweser in (li jor xwiya ne).
Pûtxana şêr
(Pûtxana BA) Avayiya sereke di gir de hate vekolan: emê nefermî navê Pûtxana şêr (nîşana fermî pûtxana BA ye) li gor peykerekî piçûk, yê şêr ko li cihekî bel di hundurê avayiyê de hatibû dîtin, lê bikin. Fazên destpêkî, yên avakirinê (Faza A1a), ko hema bêje bi tevayî di vekolînan de hatiye vekirin, mirov dikare bigehêne nîvê sê hezar salên BZ (Destpêka Xanedaniya III di mijara Mezopotamiya de). Ew struktûreke mezin e (15 x 24.5 m), mirov ji başûr di ser rampeke bêdûzan re derbasî dibe. Serdanvanên derbasî eywanê dibûn divabû di rêke gelekî kûr ve herin, hingê bala wan diçû ber bi rexê rastê ve, li wir li cihekî hinekî navendî, lateke mezinî (gişt 1 x 1.5 m) stûnî hatibû danîn. Xwelî di kortikeke di serê wê de hate dîtin, û cokek jê diherikî nav cêrekî ko di erda xênî de hatibû çandin. Tê gomankirin, ko ew masa pêşkêşkirina goriyan ji xwedê re bû.

Guhertina modelê berê bû sedma avakirina du dîwaran li pey hev, û ber bi dawiya vê eywanê ve. Dîwarê pêşî zirav bû û ji kevir bû, ew yekser li pişt masa goriyan bû, û yê mezin ji kelpîçan bû, û nêzîkî dîwarê paş bû. Ev dîwar di şûna perda pişt şanoyê de bûn (faza A1b, li plan binere!). Peykerê şêr nêzîk li banî di nav kavilê dîwêr de hate vedîtin, û dibe ew di pûtxanê de di nav koma peykerên, ko nûneriya payebilindiya xwedê dikirin be. Herdû dîwarên dirêj, yên pûtxanê nêzîkî 1.6 metrî stûr in, û herdûyên kin du caran ji wilo stûrtir in. Dîwar ji kelpîçan hatine avakirin û bingeha wan gehaye latê. Berazên pala dîwaran û bircên anîşkan avayiyê bi hêz dikirin û ev hemû didine xwiya kirin, ko dive di asoyê heyama kevnare de, ew be cihê desthilatdariya bingehî li herêmê. Nêzîkî 100 parçên bronzî li herêma pûtxanê hatine dîtin.
Erê, ne bi gewdê xwe, lê Mozan Pûtxana şêr li Sûriyê ji wê heyamê ji yên herî mezin e, ferehiya wê gişt weke, avayiya Pûtxana D li Ebla û Aussenbau û Steinau I li Chuera ye (dibe ko ew jî weke pûtxanên tîpên atîs bêne hijmartin). Lê di wextê ko pûtxana Ebla li gor stûrbûna dîwarên xwe ji hundurû ve gelekî zirav bû, avayiyên Mozan (dibe ko Chuera jî) ji hundurû ve gelekî fereh bûn (gişt 9 m fereh). Ev kêşeya avakirina banê xênî derdixe meydanê. Ji nû ve avakirina avayiyê, li gor lêkolînên kûrî endazyarî, dipejirênin, ko dibe formeke destpêkî, ya banên sêçikî hatibe bikaranîn (çawa li jor tê dîtin).
Sê fazên din, yên avakirnê hatine naskirin, ya dawî ji heyama Xabûr ve ye (nêzîkî 1800 BZ). Vê yekê kir ko danîna avayiyan bi awakî radîkal were guhertin, dibe ko bi rastî ev be sedema ko êdî ew hê ji dawiya sê hezar salên BZ ve, hew weke pûtxanê hatibe bikaranîn.
Di vekolînên bi sînor de, çend srtuktûrên piçûk li herêma bakur û rojhilatê pûtxanê hatine dîtin, dibe ko, ew bi erkê xwe bi pûtxanê ve girêdayî bin û dibe, ko ne wilo be jî. Li cihekî ji wan, ew ferşikê bi dîmenê cot û cotkar neqişandî, û yê garana dilivî hatine dîtin.[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Mal
Cih:	Girik
Cih:	Keresteên kevn (pence, kevir, peyker û hwd.)
Bajêr:	Amûdê
Welat- Herêm:	Rojawa Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://ku.wikipedia.org/

Demê tumarkirinê: 03-06-2022

Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 680

Girê Tinênîr

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20220626162234420112

Girê Tinênîr

Girê Tinênîr li rexê rojhilat ji çemê Xabûr dikeve, dûrbûna gir ji bajarê Hesekê 30 km bi aliyê başûrê rojhilat ve û ji bajarê Qamişlo yê 72 km ji aliyê başrûrê rojava ve. Girê Tinênîr ji cihên girîng li bakurê Mezopotamyayê ye, ji destpêka çêbûna wê ve niştecihbûn lê qut nebûye û girîngiya vî girî di her du demên Bîzentî û Eyûbî de; mezintir bibûn. Rûber vî cihî yê ji Akropolis, bajarê nizim û herêma derdora gir pêk tê; nêzî 46 hiktara ne û bilindbûna wî ji deşta derdorê 20 m. Despêkên yekemîn ê niştecihbûnê ji serdema Bronzî ya kevn re vedi gerin û bi taybetî sala 2700 b.z û di qonaxa Romanî de ji gundekî çandiniyê gihaşt bajarekî biçûk. Weke navendeke leşkerî ya parastinê û nuqteyeke çavdêriyê ji aliyê Romaniya ve hate bikaranîn. Ji ber ku li herêmên sînorî yên di navbera Romaniyan û Împeratoriya Parsî de; diket. Di çerxa duyemîn de ta çerxa çaremîn a zayînê. Di despêka çerxa pêncan a zayînê bajar hat niştecihkirin ji aliyê Bîzentiyên Xirstiyan ve yên ku bi zimanê Aramî diaxivîn. Di wê demê de bajar xweş û geş bû, bermahiyên Dêrekê bi navê Dêra Nûhê ku dîroka avakirina wê vedigere sala 400 z; hatin dîtin. Bajar careke din hat niştecihkirin di dema Emewî û Ebasi de. Di hundirê dêrê de çira, xilêkên bi rengê kesk, nexşên endezyarî li ser dîzikên ji camê û diravên ji mes û zîv ku vedigerin qonaxa dewleta Ebasî; hatin dîtin. Di qonaxa Eyûbî de (dawiya çerxa 12 û 13an) bajar pêşketinek avasazî berçav dît, û gihaşt ferehbûna xwe ya mezintirîn. Xaniyin nû, avahiyin girs, sûk, firoşgeh û xan her wiha mizgefet û serşokên ji kevirên kils û baziltê; hatin avakirin. Jiyana aborî û avahiyê li bajêr paş ve ket û bajar bû gundeke biçûk ta ku xelkê wê piştî êrîşa Mengoliyan sala 1401 z bi giştî koç kirin. [1]
Navenda parastina şûnwaran
Ristem Ebdo

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Cîh
Cih:	Girik

Cih: Gund
Bajêr: Hesekê
Welat- Herêm: Rojawa Kurdistan
QR Code:

Çavkanî - Jêder
[1] Rojname | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | Rojnameya Ronahî
Demê tumarkirinê: 26-06-2022
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 681

Girê Xizna

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20220611142950417247

Girê Xizna

Girê Xizan li rexê çepê yê newala Xenzîr ê ku yek ji çemên herî giring ji rûbarê Ceqceqê bi dûrbûna 20 km bakurê rojhilatê bajarê Hesekê; û 52 km li başorê rojava yê Qamişloyê dikeve. Girê Xizna ji cihên olî yên kevin û giring li herêmên Xabûr û bakuri Mezopotamyayê; tê nasîn. Gir teşeyeke qûçekî girtiye ku nîvê tireya wê dighêje 150 m û bilindbûna wê ji deşta derdorê dighêje 18 m. Destpêka nişteciihbûnê li van cihan vedigere dawiya hezarsala 5an b.z, û komikek ji xilikên ku bi gelek rengan hatiy boyaxkirin û hin amûrên kevirin ên ji keviré Sewan çêbûne; hatin dîtin Di destpêka hezarsala 3an b.z ev nişteciih xweş û geş bû. Perestge ha bilind mina zigoratên başûrê Mezopotamyayê, ku ji heriyê û li ser hin dikeyan; avabûne. Li vî cihî hin xilikên ku vedigerin dawiya hezarsala 3an b.z, hatin dîtin. Her wiha avahiyek ji bo depokirina avê û ji heriyê çêbûye ku vedigere nivê yekemîn ji hezarsala duyemîn b.z (qonaxa Hûri - Mitani); hate dîtin. Bajar careke din di qonaxa hilistini de û her wiha di qonaxên Îslami de nişteciihbû. [1]

Navenda Parastina Sanwaran-Ristem Ebdo

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Wêrankirina şwênewar kevin
Cih:	Cîh
Cih:	Girik
Cih:	Gund
Bajêr:	Hesekê
Welat- Herêm:	Rojawa Kurdistan

QR Code:

Çavkanî - Jêder
[1] Rojname | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | Rojnameya Ronahî
Demê tumarkirinê: 11-06-2022
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 682

Heloxan

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20231217203228538089

Keleha Heloxan li bajarê Merîwanê

Roj Qadirî
Keleha Heloxan ku piştre wek keleha "Merîwan ê" hatiye naskirin, ji bo heyama 3 sedsalên navenda sereke ya desthilatdariya Baban û Erdelanan bûye.
Bajar Merîwanê
Bajarê Merîwanê navenda şaristaniyeta Merîwanê û yekek li bajarên herî girîng yê parêzgeha Sinê li Rojhilatê Kurdistanê ye. Merîwan 125 kîlometran li navenda parêzgehê (bajarê Sine) dûr e.
Li bakûr digel bajarê Bane û Seqiz û li Rojhilat li gel Sine, li başûr li gel Hewraman û li rojava li gel bajarê Pêncwên a Başûrê Kurdistanê hev sînûr e.
Merîwan bi sirûşteke dilrevîn xemîliye, bi taybet di demsala biharê û meha Gulanê de bala piraniya xelkê navçên din bo aliyê xwe radikêş e û di vî bajarî de çendîn cihên sirûştî, dîrokî û geştyarî heye ku yek ji wan cihên dîrokî jî keleha Heloxan e.
Keleha Heloxan
Keleha dîrokî ya "Heloxan" an "Îmam" li başûrê rojhilatê bajarê Merîwanê ye, ku li gor belgeyên dîrokî di sedsalên 8`an a salnameya Rojî de li serdemên desthilatdariya Erdelanan (serdemê desthilatdariya Sefewiyan li Îranê) li ser çiyayekê bi navê "Çiyayê Îmam" ku bilindahiya wê 1600 metre ye, ji aliyê "Emîr Hemzeyê Baban" ve hatiye avakirin û piştre ji aliyê "Sorxab Begê Erdelan" ve li sala 902`an a Rojî de hatiye çêkirin.
Piştre ev keleha bi keleha "Merîwanê" navûdeng peyda kiriye û bo heyama 3 sedsalên navenda sereke ya desthilatdariya Baban û Erdelanan bûye. Çiyayê Îmam li ser panahî û bajarê niha yê Merîwanê de serwer e.
Hebûna kelehên curbicur û qahîm vê yekê nîşan didin ku Merîwan yek ji girîngitirîn navçên Kurdî yên Kurdistanê ye. Piştre li kêlega Merîwanê û li ser çiyayê "Îmam" ku navenda desthilatdariya malbata Kurdan bûye ku bi fermana Emîr Hemze yê Baban, bi tuxla sor mizgefteke hatiye avakirin ku bi "mizgefta Sûre" hatiye naskirin.

Navê çiyayê Îmam ji navê “Şêx Ehmed Bin El-Enbar El-Neîmî El-Hesenî” hatiye wergirtin ku li sedsalên 8`an a salnameya Rojî de, ji aliyê Emîr Hemze yê Baban ve bi mamostayê mizgefta Sûre hatiye destnîşankirin.
Ev çiyayê han xwediyê sê bilindahiyan e ku her yek ji wan asewarên dîrokî ne, bicih mane. Di yek ji wan bilindahiyan de, komek asewarên dîrokî hene ku me digihîjine bi kûrahiya dîroka wê navçê û behs ji kome çîrokên tal û şîrîn dike.
Asewarên dîrokî yên vê kelehê ku em dikarin îşare pê bikin wiha ne: Goristana kevin, Mizgefta Sûre, Dareke kevin û herî bi temen, Enbara avê ya herî kevin, Eywana cihê rûniştina Paşa, Hemam û avahiyên xelkê û … hwd. Asewarên wan avahiyên xelkê yên ku mane, bi sebeba derbasbûna demê hiloşiyan e an jî di wî serdemî de bi sebeba êrîşên dijminan hatine wêran kirin.
Keleha duyem an gotinek din Keleha Navîn ku wek keleha “Şanişîniyê” tê naskirin, heta çend salan beriya niha li derdora vê de kom dîwarên hilweşyayî dihatin dîtin û niha jî beşek ji tuxle û dîwarên wê mane. Ji dûrtirîn û pîroztirîn cihên wê kelehê, kevireke teraşî û eywanek wir hatiye çêkirin ku li bilindahiya wê de panahiya bedev a bajarê Merîwanê û gola Zirêbarê bi başî xuya ye. Panahiya wê eywanê 18 heta 20 metran e û dîwarên wê eywanê bi “Sarûcê” hatine xemlandin.
Bilindahiya gupika keleha Merîwanê bi “Keleha Zindanê” hatiye naskirin ku wirda êxsîr û girtî dihatin xwedî kirin. Egera wê yekê heye ku bi sebeba bilindî û dûriyê, ew keleha kiribin cihê keleha girtîgehê da ku ti êxsîr û girtiyek şiyana revîna wan tunebe. Bilindahiya keleha girtîgehê bi awayekê ye ku li ser tevahiya çiyayê Îmam de serwer e û egera wê yekê jî heye ku ciheke pir girîng be ji bo pasevanî û parastinê li kelehên din yên di wî çiyayî de. Ev keleha heta sala 1023`an a Rojî de avedan bûye.
Navê Merîwanê
Bajêrê Merîwanê li serdemê Asûriyan de bi navê “Karşarukîn” piştre bi navên Keleha Şabad, Birca Şapûr û Mêhrwan hatiye bi nav kirin. Kevntirîn çavkaniyên dîrokî îşare bê wê dikin ku, Paşayên Asûriyan piştî dagîrkirina wê navçê, bajarek avedan kirine ku piştre û bi derbasbûna demê re navê Merîwanê li xwe girtiye.
Herwisa ew dîroka han wedigire bo serdemên Med an û ev îşaretên han ku navên herî kevin yên wî bajarî yanî “Mêhrwan” bi wateya welatê Mêhr ê ye, cihê ji dayîk bûna ronahî û Mîtra bûye ku bicih maya ol a herî kevin a Kurdên Mîtrayî ye, ku li çavkaniyên niha yê welatê me de tên dîtin.
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Wêrankirina şwênewar kevin
Cih:	Cîh
Cih:	Qela
Cih:	Gelerî
Cih:	Keresteên kevn (pence, kevir, peyker û hwd.)
xemgîn:	Sedsala 13-an (1200- 1299)
Bajêr:	Merîwan
Welat- Herêm:	Rojhelatê Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/- 24-12-2023
Demê tumarkirinê: 17-12-2023
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 683

Hilkefta şikefta Qizqapanê

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20240112143539543385

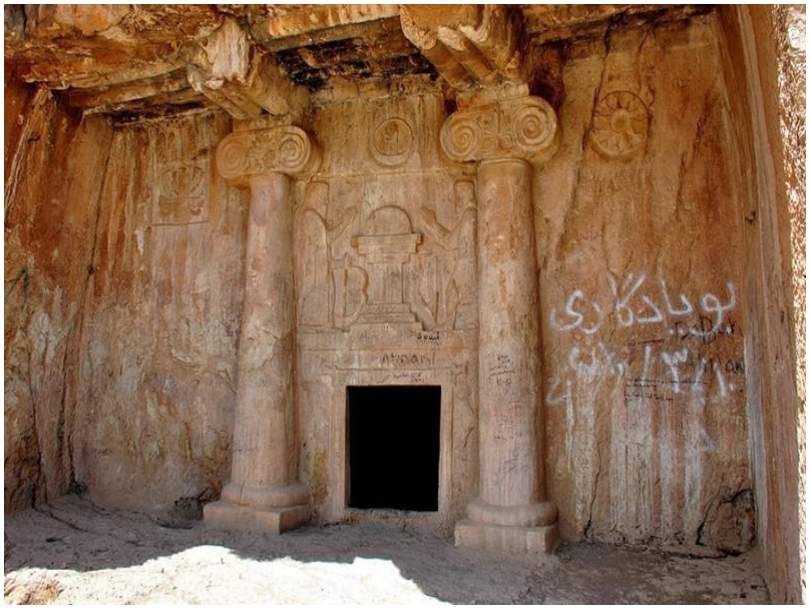

Hilkefta şikefta Qizqapanê
Komar Karwan

Şikefta Qizqapanê, şûnwar eke dîrokî ya serdema medan e ku li devera Çemê Rezan yê ser bi bajarê Dukan ê ser bi parêzgeha Silêmaniyê hilkeftî ye û 50 kîlometre ji navenda bajarê Silêmaniyê dûr e.
Her çiqas ev şûnwar bi navê şikeft ê hatiye nasîn, lê di rastî de goristaneke çêkirî ya mirovan e ku di nav kevirên çiyayekî de hatiye kolandin û li ser deriyê çûna di nav de, bi çend nexş û tabloyên dîroka serdema medan hatiye xemilandin.
Med li ser wê baweriyê bûn ku Xwedê cara yekê di nav dilê çiyayekî de xwe nîşanî mirovan daye û bereketa xwe bi ser mirovahiyê de rijandiye, rûbar herikandiye, çandinî û ajeldarî peyda kiriye û paşê vegeriyaye di nav dilê çiya de.
Her lewma medan paşayên xwe di nav dilê çiyayan de vedişartin da ku bikarin vegerînine cem Xwedê. Goristanên medan hertim bi awayekî dihatine çêkirin ku nîvro û piştî nîvro roj li wan bide û ronahî û germiya Xwedayan bi ser wan de birije. Herwisa ew li beramber rûbarek an jî çemekî navçeyê dihatine çêkirin. Ev du taybetmendî di hemû gorên serdema medan de têne dîtin.
Berê jî me behsa goristana Feqreqaya Mehabadê kiribû. Şikefta Qizqapanê jî dişibe goristana Feqreqayê û xwediyê gelek taybetmendiyên dîrokî yên wekî hev in.
Navê şikefta Qizqapanê
Li gor lêkolînan, navê vê şikeft yan jî goristanê di serdema osmaniyan de hatiye guhertin û kirine Qizqapan ku bi tirkî tê wateya “keçrevîn”ê yan jî “keça hatî revandin”. Lê şarezayên şûnwarnasiyê li ser wê baweriyê ne ku ev nav rast nîne û ti pêwendiyek bi vê şûnwarê re nîne. Ev lêkoler dibêjin, navê şikeftê di rastî de “Dexmeya Qisin Qepan” bûye ku Qisin bi wateya “kevir” û “Qepan” bi wateya “pîvan an dadgeh”ê ye. Her lewma “Dexmeya Qisin Qepan” tê wateya “Dadgeha Gora Kevirî”.
Dîrok û taybetmendiyên şikefta Qizqapanê

Dîroka şikefta Qizqapanê vedigere bo salên 550 heta 600 berî zayînê û taybet e bi salên dawî yên desthilatdariya medan. Bi sedema vê ku şikeft wek goristana paşayan sûd jê hatiye wergirtin, wek hemû goristanên medan, li nav çiyayekî bi bilindahiya 10 metreyan rûyê erdê hatiye çêkirin da ku destê mirov bi hêsanî negihe wî cihî. Qizqapan jî mîna hemû goristanên serdema medan (ji bilî goristana Feqreqa), li destpêkê hewşek ji bo wê hatiye çêkirin û piştre jî, ji rêya deriyekî biçûk ve rêyek ji bo di nav de heye ku ji sê odeyan pêk hatiye û her yek ji wan odeyan gorek tê de hatiye kolandin.
Deriyê çûna nav şikeftê metreyek û bîst santîmetre bilind e. Sê odeyên hundur hene ku hemû bi heman qebareyê ne û dirêjahiya wan 310 santîmetre ye, firehiya wan 210 santîmetre ye û bilindahî jî 170 santîmetre ye. Di her yek ji wan sê odeyan de gorek heye ku dirêjahiya wê ji bejna mirovekî kêmtir e û wisa tê zanîn ku miriyên wan di wan goran de rast nehatibine veşartin. Firehî û kûrahiya goran jî bi qasî metreyekê ye.
Tê gotin ku yek ji van goran ya Kiyaksar (Keyxusrew) paşayê medan bûye û gora duyem ya Anîta paşayê welatê Lîdyayê bûye û gora sêyemîn jî nayê zanîn ku ya kê bûye û kesek tê de hatiye veşartin an ne.
Nexşeyên rûkariya derveyê şikefta Qizqapanê û lihevhatina Kiyaksar û Anîta
Li ser rûyê derve yê şikeftê di her du aliyên deriyê biçûk yê çûna jorê de du stûn di nava keviran de hatine danîn ku hevşêweyên goristanên din ên serdema medan in.
Li ser deriyê ku diçe nav şikeftê, nexşeya du paşayan hatiye kolandin ku li hember hev rawestane û bi destên xwe yên çepê kevanê xwe li ser erdê ragirtine û bi destên xwe yên rastê jî bi nîşaneya aştiyê silavê didin hev. Di navbera wan de nexşeya sekoyekê hatiye kolandin ku li ser sekoyê nîve xiriya zeviyê tê dîtin.
Şûnwarnas û dîroknas dibêjin ku kesê li milê çepê Kiyaksarê paşayê medan e û yê li milê rastê jî Anîta paşayê lîdiyan e. Di navbera wan du hikûmetên wê demê de, şerek hatiye pêş ku nêzî heft salan dom kiriye. Di heftemîn sala şer de, hêvî xwe dide ber rojê û rojgirtinek çê dibe ku ji aliyê her du aliyan ve wekî xezeba Xwedayê Rojê tê şirovekirin. Her lewma biryarê didin da ku dawiyê bi şer bînin û aştiyê bi rê ve bibin. Ew dîmena ku li ser deriyê şikefta Qizqapanê hatiye resmkirin, dîmena lihevhatina wê demê ye û tê gotin ew rojgirtina li ser kursiyê di navbera wan de ye, yan sembola agirê pîroz e bo ronahîkirina cihê wan yan jî sembola berxwedaniya wan e.
Cejna peymana zerdeştiyan li Qizqapanê
Bi sedema nebûna rola Ahûra Mezda di şikefta Qizqapanê de, ji bo peyrewên zerdeştî wek cihekî pîroz tê naskirin û her salê di roja 21ê Tebaxê de, peyrewên zerdeştî diçine vê derê û rêûresmekê li dar dixin ku bi cejna nûkirina peymanê û cejna nûkirina peymana evînê û bihevrejiyan û tekezîkirin, xiyanetnekirin û xebitîn di pêxema ax û nîştimanê de.
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Dikan
Cih:	Peyker û xêzkirin
Cih:	Dergeh
Cih:	Qela
Cih:	Gund
Cih:	Minareyê
Cih:	Mûze
Cih:	Keresteên kevn (pence, kevir, peyker û hwd.)
xemgîn:	06 hezar B.Z.
Bajêr:	Silêmanî

Welat- Herêm: Başûrê Kurdistan

QR Code:

Çavkanî - Jêder

[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/ - 12-01-2024

Demê tumarkirinê: 12-01-2024

Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 684

Kaniya Eyne Rom û dîrokeke windabûyî

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20240115074750544061

Kaniya Eyne Rom û dîrokeke windabûyî

Şino Resûlî

Kaniya Eyne Rom ku li ser rêya Şino bo Ûrmiyê û rast li geliyê Qasimloyê hilkeftî ye, wê aveke xweş, sivik û sar heye û aveke baş jê tê derê. Cihê bêhnvedana rêwingan e û zozaneke kevn e. Li aliyê rastê yê kaniyê nivîseke kevirî ku bi alfabeya orartûyan hatibû nivîsandin hebû. Ev nivîsa kevirî ku dîroka wê vedigeriya bo 700 heta 800 sal beriya zayînê, mixabin di çend salên borî de hate dizîn û li wir nema, lê berê ji aliyê şûnwarnasên biyanî ve kopiyek jê hatibû hilgirtin û hatibû xwendin û wek şûnwarekî kevnar hatibû tomarkirin.

Kurteyek ji wê nivîsê bi vî rengî bû: “Ez Îşpoenê kurê Sador, bavê Kuraaza, padîşahê dinyayê, şahê mezin, min ew diyariyan ji bo perestgeha Mûsasîr û xwedayê Xalidî aniye, ez vê kanî û çavkaniya wê dibexşime serdankerên vê perestgehê ji bo avxwarin û bêhnvedana wan û bo hemû rêwing û bo Mêgel, Rewe û garanên xwedayê Xalidî û xwedayê Mûsasîr û hwd.”

Nivîsa kaniya Eyne Rom kevintirîn nivîsa kevirî ya orartûyî ye ku wê mijareke pêwendîdar bi avê ve heye: Nivîseke ku wek nameyekê hatiye terxankirin bo bexşîna ava kaniyê bi heman navî bi xelkê navçeyê û girîngiya çavkaniya jiyanê ku dîroka wê vedigere nêzî sê hezar sal beriya niha. Beriya sala 1978an, ev nivîsa dîrokî ji aliyê Volfran Klis, şûnwarnasê navdar ê almanî ve hatiye lêkolînkirin û wî şûnwarnasî, ev nivîs bi serdema şahê Menwa (810- 825 b.z.) daye zanîn ku yek ji paşayên orartûyî ye.

Li gor lêkolînên wî şûnwarnasî, Menwa di vê nivîsê de xwe wek paşayê zeviyê orartûyan daye nasandin û di wê derheqê de peyveke bi navê “logal” bi kar aniye.

Li gorî şarezayan, “logal” di zimanê someriya kevn de peyvek e ku di warê çemkê de bi wataya “pêwendîdar digel mirovan de” yan “ji bo bikaranîna mirovan” tê û dibe bi lêkolîneke hûr li ser deqê, em ji wê nivîsa kevirî fam bikin bi vî rengî hatiye zanîn ku nameyek terxankirî ye ku tê de paşayê orartû, ava vê kaniyê bi navê xwe wek diyarî pêşkêşî xelkê navçeyê dike.

Nivîsa kaniya Eyne Rom li qiraxa rêya Ûrmiye bo Şinoyê hilkeftî ye û bilindahiya wê nêzî 150 santîmetre ye. Ev nivîse li aliyê serê bi şêweya kevanê hatiye kolandin ku şêweya giştî ya nivîsên

serdema orartû ye.
Her çiqas tenê çend bermayiyên kêm ji xeta bizmarî yên vê nivîsê mane, lê hêşta jî dikare wek belgenameyeke dîrokî bo girîngiya avê di serdema orartûyan de bê hesibandin.
Nivîsa Eyne Rom kevintirîn belgenameya nivîskî ye ku di parêzgeha Ûrmiyê de hatiye dîtin.
Ev nivîsa dîrokî di sala 2013an de ji aliyê Saziya Mîratî ya Kultûriya Îranê ve, wek şûnwarê dîrokî hate tomarkirin. Lê di demekê de ew kar hate kirin ku ew nivîsa kevirî ji ber şaşiya xelkê û neparastina wê ji nav çûbû.
Heta niha ya ku ji wî kevirî bi destê xelkê gihîştiye ew e ku dîroka wî kevirî wek kevirê bin avgomê jê hatiye û kes nizane rastiya wê nivîsa kevirî li vî cihî bo çi bûye?
Hin ji şûnwarnas dibêjin kopiyek ji wê nivîsê di destê almaniyan de ye, lê cihê ecêbmanê ye ku çima ew kevir heta sax mabû nehate parastin?
Ji ber vê ku ew dîrok hatiye windakirin û ti belgeyeke fermî jî li ser nehatiye belavkirin, egera wê yekê heye ku ew şûn ji bo nifşa paşerojê tenê navek jê bimîne. Tawanbarê sereke yê nemana wî kevirî û nebûna wê dîrokê, Komara Îslamî ya Îranê ye.
Orartû desthilatek bû ku girîngiyek zêde bi av û avedaniyê daye û sê hezar sal beriya niha, kanî, embar û bendav çê kiriye û herwisa projeya avedaniyê jî cî bi cî kiriye.
Yek ji taybetmendiyên gora paşayên orartû, kolandina goran di nav dilê çiyayên kevirî yên navçeyê de bû ku heta niha 23 lib ji wan di navçeya Ûrmiyê de hatine destnîşankirin.
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Seyrangeh
Cih:	Bajêr
Cih:	Cîh
Cih:	Dever
Cih:	Rûbar
Cih:	Kanî
xemgîn:	07 hezar B.Z.
xemgîn:	08 hezar B.Z.
Bajêr:	Urmîye
Welat- Herêm:	Rojhelatê Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/- 15-01-2024
Demê tumarkirinê: 15-01-2024
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 685

Karwanseraya Şa Ebbasê Bêstûn

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20240104103509541334

Karwanseraya Şa Ebbasê Bêstûn

Kerwanseraya Şa Ebbas yek ji şûnwarên bêhempa yên kom şûnwarênBêstûn ê ye ku li ser rêya kevin a Kirmaşan-Hemedanê hilkefitiye.
Karwansera ku rûbera wê 6 Hezar metre çargoşe ye, bi şêweya karwanserayên serdemê Sefewiyan hatiye çêkirin. Çêkirina vê karwanserayê bi fermana Şah Ebbasê yekem ê Sefewiyan dest pê kiriye û bi hewldana Şêx Elî Xan ku li ser nivîsa li ser serê karwanserayê jî xuya dike, bi dawî bûye.
Ev karwanseraya di serdema Nasredîn Şahê Qacar de hatiye nûkirin û di serdema paşatiya Pehlewiyan de bûye embara genim. Piştî damezrandina Komara Îslamî ya Îranê, bo heyama 17 salan bûye girtîgeh û piştre ji aliyê Saziya Mîratê ya Çandî ya Kirmaşanê ve hatiye wergirtin û nûkirin.
Vê karwanserayê çar zîndanên wê hene û li her aliyekî du platformên kevirîn û heft bircên kerpîçan hene û li ser çar dorhêlên derve yên çar bircên ku tenê du ji wan mane, hatiye avakirin. Di sala 2014'an de biryar hate girtin ku şûnwarê han yên dîrokî veguherînin bi oteleke geştyarî ya kevneşopî ya pênc stêrk ku dikare 100 mêvanan bihewîne.
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Peyker û xêzkirin
Cih:	Wêrankirina şwênewar kevin
Cih:	Seyrangeh
Cih:	Qela
Cih:	Gelerî
Cih:	Keresteên kevn (pence, kevir, peyker û hwd.)
Dehsal:	60ekan (60-69)

xemgîn: Sedsala 17-an (1600- 1699)
Bajêr: Kirmaşan
Welat- Herêm: Rojhelatê Kurdistan
QR Code:

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/ - 04-01-2024
Demê tumarkirinê: 04-01-2024
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 686

Kel Daw

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20240115073753544046

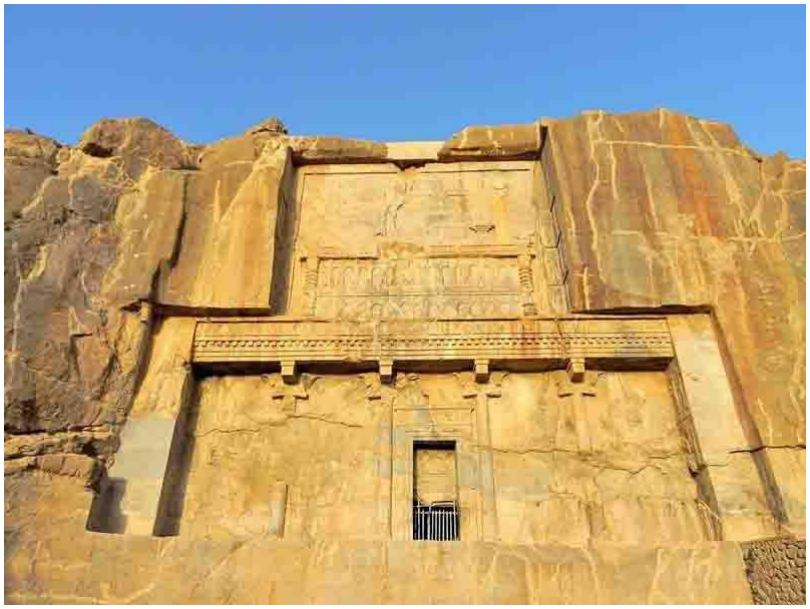

Kel Daw: Goreke kevirî ya taybet a serdema medan li Kirmaşanê
Hîra Sarûxanî

Gordexm an jî gora kevirî ya "Kel Daw (Kela Dawûd)" yan "Dukana Dawûd", goreke kevirî ye û li sê kîlometreya başûrê rojhilatê bajaroka "Serpêl Zehaw" û gundê "Kel Daw" ê ser bi parêzgeha Kirmaşan a Rojhilatê Kurdistanê hilkeftî ye. Dîroka vê gorê vedigere bo serdema hikûmeta medan ango 2700 sal berî niha. Hin çavkaniyan bi wê yekê îşare kirine ku ev gora kevirî gora "Îştowîgo" yan Astiyag bûye. Kel Daw, yekem gora peydakirî li Rojhilatê Kurdistanê ye.
Gora keviriya dîrokî ya Dukana Dawûd li 100 km rêya Kirmaşan ber bi Serpêl ve hilkeftî ye û ji aliyê xelkê wê navçeyê ve bi Kel Daw hatiye naskirin. Ev gora kevirî bi awayekî yekdest û di nav hundurê kevirekî tiraşî de hatiye tiraşîn. Her ji xwarê heta serê bi dest hatiye tiraşîn û ev tiraşîn curek e ku pêregihîştin bi vê gorê zehmet e û çûna bo aliyê serê ji bo xelkê asayî gelek zehmet e. Di bintara vê gordexmê û kevirtiraşî de goristanek taybet bi peyrewên ola yarsan heye ku ew xal wê yekê îsbad dike ku di berdewamiya 2700 salên borî de ew şûn cihê biaxspartina miriyên xelkê vê deverê bûye.
Kel Daw, bo xelkê yarsan şûneke pîroz e û ew xelk dîroka vê şûnwarê bo "Daw Kewsiwar" vedigerînin ku yek ji kal û mezinê yarsanan bûye. Xelkê yarsan ên wê navçeyê di hin rojên salê de li vir kom dibin û rêûresmên xwe yên olî bi rê ve dibin û nezirî û niyazên xwe pêşkêş dikin. Kevirnivîsek din jî ku bi "kevirnivîsê mezin" naskirî ye li rex Dukana Dawûd heye ku dîroka wê vedigere bo hezara sêyem a berî jidayîkbûna Mesîh. Kel Daw yek ji gordexmên herî girîng ên Kurdistanê ku navê wê ji navê gundê Kel Daw ve hatiye. Peyva "Kel" bi wateya derî û cihê çûna jorê ye û "Daw" jî her heman Dawûd e. Peyrewên ola yarsan li ser wê bawerê ne ku dîroka vê gora kevirî bo Dawûdê Kewsiwar yê kalê mezin û naskirî yê yarsanan vedigere.
Ev gorkevi mîna hemû gorên kevirî yên Medan, eywanek heye ku ji pêş ve bi qasî 9.6 metr e ji paş ve 7.3 metr e, herwisa 1.9 metr pan e û 2.6 metr jî bilind e. Derdorê vê eywanê bi çend qapeke ciwan hatiye xemilandin. Li her du aliyên vê gora kevirî bermayên du stûnan bicih mane ku bi berdewamiya salên derbasbûyî de hilweşiyane û tenê paye û serstûnên wan mane.

Payeya van stûnan bi şêwaza çargoşeyî hatine çêkirin.
Di dîwarê pişta vê eywanê de deriyekî 1 metre bi 1.5 metre heye ku deriyê odeyeke dinê ye. Mezinahiya vê odeyê 2.83 metre bi 2.31 metre ye û 2.18 metre bilind e. Li ser dîwarên vê odeyê pênc taqên taybet hene û wisa xuya dike ku cihê nezir, niyet û pêşkêşên olî bûbe. Li aliyê çepê yê jêrîn ê vî odeyê goreke taybet heye ku kûrahiya wê 70 santîmetr e.
Gorkevirî hin gorên taybet bûne ku wekî odeyan hatine çêkirin û di nav hundurê keviran de hatine tiraşîn. Gorên kevirî diviyabû ew qas mezin bûna ku di hundurê wan de rêûresmên olî bi rê ve biçûna û xelkê jî bikariya pêşkêşên xwe li wir danin.
Piraniya gorên kevirî li Rojhilatê Kurdistanê taybet bi serdema medan in. Ev gorên kevirî yên Kurdistanê şêwazekî pêşkeftîtir ji hunera Urartuyî bûye. Ev gorên kevirî berevajiyê serdema Urartu kevirnivîsiya wan heye û xemilandina eywanan û herwisa stûn û serstûnên wan taybet bi wan goran e. Herwisa pêka ew kesayetiyên ku li wir hatine biaxspartin û çi nirx û girîngiyek wan hebûye û heta pêka sala çêbûna gorê, hostatiya deriyê eywanan cuda bûye.
Ev şûnwara dîrokî ya Kurdistanê di sala 1932yan de ji aliyê dewleta Îranê ve wekî şûnwarekî dîrokî hatiye tomarkirin.
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Peyker û xêzkirin
Cih:	Seyrangeh
Cih:	Cîh
Cih:	Qela
Cih:	Gelerî
Cih:	Civat
Cih:	Keresteên kevn (pence, kevir, peyker û hwd.)
xemgîn:	02. hezar B.Z
Bajêr:	Kirmaşan
Welat- Herêm:	Rojhelatê Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/ - 15-01-2024
Demê tumarkirinê: 15-01-2024
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 687

Kela Nebî Horî

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20220529100402415251

Kela Nebî Hûrî, yek ji nîşane û sembolên ji şaristanî û dîroka gelê kurd e. kela Nebî Hûrî 45 kîlometreyan li sêkoşeya bakur rojhilatê bajarê Efrînê dikeve. Derdora 10 kîlometreyan ji navçeya Bilbilê bi dûr dikeve û ji aliyê bakur ve 2 kîlometreyan dûrî sînorê Tiriyayê ye. Li ser dîroka vê kelê, weku tê xuyakirin di her serdemeke dîrokî de navên cuda cuda lê hatine kirin. Yek ji wan navan " Nebî Hûrî " tê gotin.

Navê Nebî Hûrî ji Ûrya kur'ê Henan hatiye, ku ew bi xwe jî yek ji hevalên pêxember Dawûd bûye. Di sala hezarî B.Z de Ûrya Henan di şerekî de li wê derdorê hatibû kuştin, piştre li wir hatiye binaxkirin, lewma ew nav lê hatiye kirin. Navê din weku tê zanîn Hûrî yek ji gelên kevin ku li çiyanên Zagros û Torosan jiyan dikir, weku di dîrokê de jî bi bîr tê, Hûrî ji beriya zayînê bi 3000 sal li ser vê axê bûn û gelê ku bi navê Kurd tê naskirin berdewamiya Hûriyan e. Niha jî gelek şkeft û şûnmayiyên ku navê Hûrî hildirin li çiyayê kurmênc tên dîtin.

Nêrîna din ya girîng ku dibêje Hûrî ji navê xwedayê " Ahora Mazda" girtiye. Gotina pêxember jî ji peyva xwedayê herdû çeman (Nebû) hatiye. Li gor vê nav bi vî awayî ye; xweda (Ahora Mazda) bi vî rengî em têdigihin ku serdema bajêr ji Hûriyan hatiye. Lê bajarê nû hatiye avakirin navê wê Sîros e, navê xwe ji Seloqis Nîkatur girtiye û ew yek ji fermandarên Yewnan'ê, damezrînerê dewleta Seloqî li Rojhilat di salên 312-280 B.Z . de ye.

Ji bermayiyên kevnare yên bajarê Sîros şanogeheke ku firehiya wê 112 m û ji 24 rêze-pêpilkan (derecan) pêk tê, dika (sehna) şanogehê ji 48.m pêk tê. Dîroka avakirina wê vedigere sedsala 12-13'an Z. Ji şopên bajêr qadeke sereke, serşo û avahiyên ku di asteke herî pêşketî û afrîner de hatine çêkirin. Li binê qadê milê jêr, gora fermadarê Yewnanî tê dîtin, li ser gorê avahiyeke bilind bi şiklê qubeyeke şeş-goşeyî hatiye avakirin. Bajar bi dîwarekî dorpêç kiriye.

Niha jî di hewşa qubê de mizgeftek heye, li pêş mizgeftê bîrek avê heye, li milê şanogehê berbi jêr de li ser zemînekî çal çend rêze-kanî û dar hene, ji ava van kaniyan re ava Germikê tê gotin. Weku ji navê wê jî diyar e, ava wan kaniyan havîn û zivistan germ e. Bi tevlihevbûna ava wan kaniyan robarek pêk tê û ev av tevlî çemê sabûnê dibe. çemê sabûnê jêdera ava wê ji bakurê Kurdistanê tê, di kenarên Nebî Hûrî re derbas dibe û tevlî çemê Efrînê dibe û di nava bajarê Efrînê re diherike. Li aliyê bajarê Sîros an jî Nebî Hûrî li milê rojhilat, pireke kevin li ser çemê

sabûnê bi navê pira Roma tê dîtin. Niha jî ev dever weke şûnwarên bermahiyên dîrokî ne. Ev cihê herî xweşik bi şekl û şemala xwe ya nûranî bala gelek gerokên biyanî dikşîne û her dem tên li vê derê geşta xwe dikin, di havînan de jî xelkê herêmê dihatin bêhna xwe bi kêfxweşî li vê devera xweşik derbas dikirin.[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Cîh
Cih:	Qela
Bajêr:	Efrîn
Welat- Herêm:	Rojawa Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder

[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | Kovara Pênûsa Ziman

Demê tumarkirinê: 29-05-2022

Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 688

Keleha Ceberê

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20220605230915416451

Danesîneke kurt li ser keleha Ceberê

Her miletek bi cih û warên xwe dewlemend û xweşik dibe. Her miletek bi kevneposî û asarên xwe yên dîrokî li ser lingan dimîne û xwedî wateyeke pîroz dimîne.

Çendî bask û balindeyan perên xwe bi ser vê bejahiya avî firandine û bûne şahidên gelek rûdanên dîrokî. Û çendî hin cih û warên dîrokî hene ku roja îro hem ji me re bûne cihê geştiyariyê û hem jî bûne belge û çavkaniyên dîrokî ku vedigere hezarên salan. Belê em ne dûr in, em li vir in û li rex çemê Firatê dibin mêvanê cihekî dîrokî. Em vê carê dibin mêvanê Kela Ceberê.

Parêzgeha Reqayê, li bakurê Sûriyê, ji sedsalan ve xwedî şûnwarên dîrokî yên navdar e. Di dîrokê de, Çemê Firatê yek ji wan deveran e ku ji hêla gelek şaristanî û kombûnên mirovî lê bi cih bûne. Keleha Ceberê jî yek ji wan cihên dîrokî yê herî girîng li Sûriyê ye, ji ber ku ew beşekî girîng a xerîta şûnwarên bakur temam dikê. Keleh bi cihekî stratejîk ku berê xwe dide Firatê dikevê.

Keleha Ceberê li aliyê rojhilat ê çemê Firatê dikeve, pênce kilometreyî dûrî bajarê Reqeyê ye û deh kîlometreyî dûrî bendava Firatê ye. Keleh li ser girekî kilsî ku rengê wê gewre hatiye avakirin. Keleha Ceberê bi 347 metreyan bi ser gola Firatê dikeve. Dirêjahiya kelehê ji bakur heta başûr 320 metre ye û ji rojhilat heta rojava 170 metre ye. Her wiha du sûrên bilind yekî hundirîn û yekî derve ku di navbera wan de tenê çend metre hene, dora kelehê digirin û di nav her du sûran de jî 35 bircên parasitê hene. Deriyê kelehê li aliyê rojava dikeve û di nava kelehê de jî kerîdorekî mezin heye, ew kerîdor dighêje salona mezin ya kelehê. Herwiha hin kerîdorên din jî hene dighêje hemû odeyên kelehê.

Di nava kelehê de camiyeke mezin heye û minareya wê jî li ser lutikeya herî bilind ya kelehê ye. Li aliyê kelehê yê rojava, hin mal hene ku tê gotin ew mal berê yên mîr û şahên wê serdemê bûne. Ji ber barana zêde û rawestandina xebatên çêkirinê, hin parçeyên kelehê hilweşiyane û Bircê Xerîb êş dît û niha tevî bircekî din ê çavdêriyê li ber hilweşînê ye. li gorî ku di çavkaniya de derbas dibe, berpirsên Komîteya Şûnwaran a Tebqayê dibêjin heke bi lez ev birc neyê çêkirin, dê hilweşin.

Bircê Xerîb ji ber şêweyê ne ji rêzê yê lêkirina wê, bi vî navî hatiye binavkirin. Bingeha birc ji axê ye û parçeyên jor jî bi keviran hatiye çêkirin. Cihê azanê yê li lûtkeya kelehê jî roj bi roj xwar dibe û ew jî wekî parçeyên din ên kelehê li ber ketinê ye.
Li gorî hin agahiyên dîrokî navê kelaha ceberê berê Doser bûye, Doser jî navê kesê ku di serdema Niman kurê Minzir di salên 582`an ta salên 606`ê zayînê de, ev keleh ava kiriye.
Di sedsala 11`an de, dema ku Mîr ceber dagirkerî anî ser vê kelehê, navê kelehê ji wê demê de, dibe Ceber. Pêre Nûredîn Zenkî 42 salan ev keleh dagirkiriye û di salên 1260`î de kete bin desthilatdariya Holako û Holeko ev keleh wêran kir, lê paşê Mamelîkan ev keleh careke din ava kir.
Di şerê Sûryayê de gelek caran hêzên çekdar ev keleh bi dest xwe xistine û gelek cihên dîrokî tê de wêrankirine. Yek ji wan cih û tiştên dîrokî ku hêzên çekdar wêrankirine û dizîne peykera Eştar e. Ji wan jî di 2014`an de Daiş gelek peyker û cih di vê kelehê de wêran kirin.
Berê di hundir kelehê de goristanek hebûye û tê de pênc gor hebûne, lê Daişê ew gor tev de wêran kirine. Ji berê ve geştiyar çi ji hundir Sûryayê û çi ji derveyî Sûryayê her sal ji meha Adarê ta Cotmehê serdana keleha Ceberê dikirin û ger û seyrana xwe li wir temam dikirin. [1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Pir
Cih:	Girav
Cih:	Dergeh
Cih:	Seyrangeh
Cih:	Qela
Cih:	Mûze
Cih:	Dever
Cih:	Rûbar
Welat- Herêm:	Rojawa Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | Zanebûn, Ceber li Sûriyayê
Demê tumarkirinê: 05-06-2022
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 689

Keleha Kerkûkê xwediyê dîrokek kevnar e

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20240115104232544094

Keleha Kerkûk ê xwediyê dîrokek kevnar e
Sîpan Sofîzade

Kurdistan bi şûnwarên xwe yên kevnar ve navdar e û her yek ji van şûnwar ên kevnar bi xwe dîrokek in. Di vê navberê de girîngtirîn şûnwarên Kurdistanê ew in ku dîroka wan vedigerine bo hezaran sal beriya niha. Yek ji wan karên endazyarî yên taybet ku Kurdistan pêve bi nav û bang e, çêkirina kelehan e. Yek ji wan kelehên Kurdistanê jî keleha Kerkûkê ye ku şûnwarek girîng û xwediyê dîrokeke kevnar e û di naverasta bajarê Kerkûkê yê Başûrê Kurdistanê de hilkeftî ye. Dîroka keleha Kekûkê vedigere bo naverasta hezareya duyem ya beriya zayînê.
Çend nerînek derbarê avakirina keleha Kerkûkê de
Yek ji wan nerînên derbarê avakirina keleha Kerkûkê ew e ku yek ji hakimên hezareya duyem a beriya zayînê yê bi navê Şah Şîlwa Tîşub, keleh ava kiriye. Lê hin ji dîronivîsên dinê dibêjin ew kelehe di serdema şahê Aşûriyan yê bi navê Aşûr Nasirbalî yê Duyem de li sala 850 heta 884an b.z. hatiye çêkirin, ku wê demê wî şahî ew keleh ji bo piştevaniya hêzên xwe çê kiriye. Nerîneke din jî ew e ku keleha Kerkûkê ji aliyê paşa Siloksiyê Yekem Nîkator ve hatiye çêkirin ku damezrînerê împaratoriya Silokî bûye. Ev împratorî li ser bermayiyên hilweşiyayî yên împaratoriya Mexedonî, ku ji aliyê Îskenderê Mexedonî ve hatibû damezrandin, hat mezinkirin. Paşa Siloks karîbû di sala 312 b.z. de dest bi ser welatê Babilê de bigire û bajarê Silokî yê li ser çemê Dîcleyê bike paytexta împaratoriya xwe. Ew keleh jî, ji bo leşkeran û perestgehên cihû û xiristiyan ava kiriye.
Şêwaza çêkirina keleha Kerkûkê
Keleha Kerkûkê li ser dîzayna kelehsaziya Aşûriya kevn û li ser pantahiya 170 donim, di naverasta bajarê Kerkûkê de hatiye avakirin. Bilindahiya vê kelehê 44 metre ye. Keleha Kerkûkê xwediyê 72 bircan e û herwisa 32 rêyên cur bi cur ji bo çûna nav kelehê hatine çêkirin. Beşa herî girîng a kelehê beşa rojava bû, ku bi Şatir tê naskirin, ku li wir gora pêxemberê Xwedê “Daniyê Nebî” heye.
Keleha Kerkûkê çar deriyên sereke hene ku du ji wan dikevine beşa rojhilatê û duyên din

dikevine beşa rojava. Deriyê yekem bi deriyê topê hatiye naskirin ku yek ji deriyên sereke yên kelehê ye û li hember çemê Xase hilkeftî ye û di sala 1820an de ji aliyê waliyê Mûsilê ve hate çêkirin. Niha tenê ew derî wekî xwe maye û şêwaza wê hatiye parastin û nêzî 150 sal e nehatiye destkarîkirin.
Buha û girîngiya keleha Kerkûkê
Li 19ê Nîsana 2021an, birêveberayetiya beşa saziyên navdewletî ya desteya giştî ya şûnwar û kelûpelên Iraqê, bi hevkariya saziya UNESCOyê keleha Kerkûkê xistine nav lîsteya demkî ya şûnwarên cîhanê. Ev jî, ji ber girîngiya kelehê ji aliyê pirçandîbûna wê ve, di nav wan de mizgefta Daniyalê Pêxember, mizgefta Mezin û mizgefta Uriyan û herwiha hebûna dêra Kildanî ya Um Ehzan e. Herwisa keleha Kerkûkê çend yekîneyan li xwe digire, di nav wan de Bazara Qeyser û Kubeya Kesk (ku dîroka wê vedigere bo serdema Etabegî di sala 752 a Koçî de), û herweha çend malên kultûrî.
Di dawiya sedsala 80ê û destpêka sedsala 90an, di dema nûjenkirina kelehê de, şûnwarên 17 bazar û dukanên kevn di wê navçeyê de hatine peydakirin û bi yek ji kevntirîn şûnwarên Iraqê hatine zanîn.
Di vê kelehê de gora beşek ji leşkeran tê de ye ku ew jî leşkerên Osmaniyan bûne û di şerê yekem ê cîhanê de hatine kuştin.
Keleha Kerkûkê di warê rewşenbîrî de girîngiyek cîhanî heye. Keleh di heman demê de li ser pîvanên kêm ên çand û şaristaniya jiyanê wekî xwedî girîngiya dîrokî tê hesibandin, ji ber ku di warê avakirin û endazyarî de mînakeke bilind e û qonaxeke girîng a dîroka mirovahiyê nîşan dide.
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Dergeh
Cih:	Seyrangeh
Cih:	Bajêr
Cih:	Cîh
Cih:	Qela
xemgîn:	Sedsala 08 'an (0700- 0799)
Bajêr:	Kerkûk
Welat- Herêm:	Başûrê Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/- 15-01-2024
Demê tumarkirinê: 15-01-2024
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 690

Keleha Mad

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20240104103200541330

Keleha Mad
Şûnwarên Keleha Mad li bakurê rojavayê Çiyayê Bêstûn ê hilkeftiye û li gorî lêkolînên şûnwar nasiyê yên di sala 1966an de, birc û dîwarekî wê yê balkêş hebûye. Dîwarên kelehê hişk in û ji kevirên hûr û stûr hatine çêkirin.
Bi sedema vê ku ev asewarên destçêkirî yên ku li vê derê hatine dîtin dişibin asewarên Noşîcan Melayêr û Gûdîn girê Kengaver, tê gotin ku ev keleh girêdayî serdema Madan e. Vedîtina derziyek tûncê ku bo sedsala Heştan a berî zayînê vedigere vê îhtîmalê xurtir dike.
Di vekolîna asewarnasan ya li sala 2002an de, asewarên serdemên cuda yên wekî serdemê Mefrex, serdemê Hexamenişî, serdemê Eşkaniyan û serdemê Îslamê hatine dîtin û ev vê yekê îspat dike ku ev keleha li serdemê Madan de li asta herî avedanî û bihêziya xwe de bûye.
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Peyker û xêzkirin
Cih:	Wêrankirina şwênewar kevin
Cih:	Seyrangeh
Cih:	Qela
Cih:	Gelerî
Cih:	Keresteên kevn (pence, kevir, peyker û hwd.)
Dehsal:	60ekan (60-69)
xemgîn:	Sedsala 17-an (1600- 1699)
Bajêr:	Kirmaşan
Welat- Herêm:	Rojhelatê Kurdistan

QR Code:

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/ - 04-01-2024
Demê tumarkirinê: 04-01-2024
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 691

Kelha Bestam

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20240104111101541352

Kelheya dîrokî ya Bestam a Urartuyan li Rojhilatê Kurdistanê
Şadî

Kelha Bestam weke yek ji cihên geştiyarî yê parêzgeha Urmiyê tê destgirtin û nêzîkî gundê Bestamê ya ser bi bajarê Qereziyadînê ye.
Kurdshop – Kelha Bestam ku li kêleka gundê Bestamê yê ser bi bajarê Qereziyadînê ya li parêzgeha Urmiyê ye. Tê gotin, ev kelheya herî mezin a şaristaniya Urartuyane, li Rojhilatê Kurdistan û Îranê. Herwaha tê gotin ku li Cîhanê jî weke kelha 3emîn ya herî mezin a şaristaniya Urartuyane. Kelha Bestam bi qasî 2 hezar û 800 sal berê ji aliyê gelên Urartuyî ve hatiye çêkirin û heta demekî jî yek ji cihên girîng ên parastinê û nehatî şikandin a şaristaniya Urartuyan bûye ku ti kesî nekariye bikeve wê derê. Kelha dîrokî ya Bestam yek ji cihên hêjayî dîtinê yê li bajarê Çaldiran a Rojhilatê Kurdistanê ye û di sala 1352 ya hicrî şemsî ango sala 1972'yan di lîsta mîrateya netewî ya Îranê de hatiye tomar kirin.
Kelha Bestam weke yek ji cihên geştiyarî yê parêzgeha Urmiyê tê destgirtin û nêzîkî gundê Bestamê ya ser bi bajarê Qereziyadînê ye. Herwaha gundê Bestam yê ku di armanca geştiyaran de ye dikeve rojavayê bajarê Qereziyadînê û di 10 kîlometriya rojavayê bajarê Qereziyadînê de cîh digre.
Kelha Bestam, ji aliyê firehiya xwe ve sêyemîn şûnwarê dîrokî yê Urartuyan tê hesibandin û li Cîhanê jî weke mezintirîn kelha Urartuyan tê hesibandin. Li gor kevirên nivîsandî yên ku hatine dîtin, ji aliyê qralê Urartuyan ê bi nave ''Rosayê duyem'' yê di navbera salên 645 û 685 berî zayînê hatiye çêkirin.
Tîmeke arkeolojîk a Alman di kolandinên xwe yên ku di sala 1969 heta 1978ê, li herêma Bestam û derdora wê pêk anîne, 4 kelehên Urartuyan ku yek ji wan Bestam bû ye, nivîseke Urartuyî ya ji nav çûyî û gelek kelûpel û firaqên metal peyda kirine.
Urartuyî şaristaniyetekî kurdî ya 1500 sal heta 600 sal berî zayînê ye û navenda paytexta wê jî Tuşba ango Wan a Bakurê Kurdistanê ye. Dewleta Urartu sînorên wê Kurdistan û bilindayiyên Ermenîstanê jî li xwe digirt.

Ev keleh li ser çiyayekî li kêleka gundê Bestamê ye û xwedî diwarên sitûr yên ku bi şêwaza mîmariya serdema Urartuyan, hatine xêzkirin û li ser newala jêrîn bi temamî kontrola wê heye. Kela Bestam di wê demê de bi armanca kontrol kirina rêyên bazirganiyê yên ku ji aliyê Bakurê Kurdistan û bajarên Tebrîz, Erdebîl yên Îranê û gola Urmiyê ve hatûçûn dihat kirin, hatiye çêkirin. Herwaha li gorî agahiyên gelê wê herêmê, ev keleh di şêwazê tûnelekî parastinê de bûye ku wê bi bajarê Çurs, ku bajarê pêncemîn yê herî mezin ya wê demê bû ye, bi hev re girê dide û bircên biçûk, ji bo çavdêrî kirinê li dora wê hebûne. Ew bajarê Çurs naha jî wek gundekî dîrokî û geştyarî yê ser bi bajarê Qereziyadînê ya parêzgeha Urmiyê ye.
Ev kelhe piştî serdestiya Medan a li wê herêmê hatiye terikandin, tevî ku di serdema navîn de di heman demê de di dema Moxolan de, ji aliyê komeke Xirstiyanan ve hatiye bikaranîn û bermahiyên ku ji wan mane, nîşanên xaçperestan hene ku li ser zinarên bajarê Rosaye tên dîtin. Kelha dîrokî ya Bestamê xwedî giringiyeke dîrokiye, ku di wî warî de dosyeya wê berhema dîrokî ji bo tomarkirina di lîsteya berhemên Cîhanê de hatiye amade kirin. Herwaha ev keleha dîrokî ya Bestam di sala 1972'an de di lîsteya mîrateyên netewî yên Îranê de hatiye tomar kirin.
Beşên cuda yên kelha Bestamê.
Li gor zanyariyên arkeolog û lêkolîneran kelha Bestam ji sê beşên jêrîn yên kelhê pêktên ku ji navenda kelhê û serê kelhê pêk hatiye. Beşa yekemîn ji bo leşker û hespan, beşa duyem ya perestgehê û beşa sêyem jî ji bo Qralê Urartuyan hatiye veqetandin.
Nivîsa ku ji kelha Bestamê ku bi zimanê Urartuyî hatiye dîtin, ji bo lêkolîn û sûd jê wergirtina lêkolîneran, li Muzeya netewî ya Tehranê tê parastin.
Mîmariya Kelha Bestam
Kelha Bestam yek ji bajarên herî bi navûbang yê Urartuyan bûye û ji ber wê yekê jî weke bajarê Rosayî jî tê naskirin. Bajarê Rosayî bi qasî 32 hektariye ku derdora kelhê jî di nava xwe de hildigre.
Di nava abîdeyên di serdema Urartuyan yên li ser mîmariya kelhê, avahiya rojhilat, qada niştecîhbûnê ya kelhê û kanalên ji bo temîn kirina avê jî cîh digrin. Vekolînên arkeologan nîşan didin ku ev kelhe di nava 50 salan de û di sê qonaxan de hatiye ava kirin û xwedî perestgeh, bazar, cihê hikumetê, birc, bend û dergeh û rêyên derketina taybet yên veşartiye.
Kelha Bestam xwedî dîwarekî xurt yê keviriye ku li ser zinarekî bilind hatiye honandin, li deşt û newaleke berfireh dinêre. Di nava kelheyê de çend beşên cuda hene ku ji bo mêvanan, leşkeran, perestgehan hatiye bikar anîn û cîhên lê mayînê û îdareyan hene.
Keleha ku ji bo parastina qada dîrokî hatiye çêkirin, di salên dawî de bi qasî 620 metreyî bi perjînan hatiye dorpêç kirin.
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Peyker û xêzkirin
Cih:	Wêrankirina şwênewar kevin
Cih:	Seyrangeh
Cih:	Qela
Cih:	Gelerî
Cih:	Keresteên kevn (pence, kevir, peyker û hwd.)
xemgîn:	Sedsala 16-an (1500-1599)
xemgîn:	Sedsala 17-an (1600- 1699)
Bajêr:	Urmîye
Welat- Herêm:	Rojhelatê Kurdistan

QR Code:

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/ - 04-01-2024
Demê tumarkirinê: 04-01-2024
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 692

Kereftû

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20240407200853564401

Şikefta Kereftû
Aso Esedî

Kereftû, şikefyek kevirî ya balkêş li Rojhilatê Kurdistanê, şikeftek ku mirov bingeha wê daniye û mirov jî dawî pê aniye.
Şikefta Kereftû ji du beşên sirûştî û destçêkirî pêk tê û dikeve rojhilatê Seqiz ê. Mewdaya şikeftê heya Seqizê nêzî 70 kîlometre ye.
Ev şikefta çar qatî bi dirêjahiya 750 metreyan û çend şaxên wê hene û yek ji mezintirîn şikeftên sirûştî yên Kurdistan û cîhanê ye.
Dîroka çêbûna beşa sirûştî ya şikeftê vedigere bo 65 heta 250 mîlyon sal berî niha ku dikeve dewra sêyemîn a erdnasiyê û paşê ji ber çêbûna hişkayiyên erdê, şikeft di bin avê de hatiye derê. Li ser dîwarên şikeftê şûna gelek candarên avî bi cih mane û ev yekane şahidiya vê rastiyê ne.
Di beşa sirûştî ya şikeftê de çend derî, dolan û kûrahî hene ku hunera koşksaziya sirûştî nîşanê me dide. Şikeft paşê ji bo nîştecihbûnê di demên cuda de ji aliyê mirovan ve hatiye destkarîkirin û di çar qatan de dawî pê hatiye.
Hin lêkolîner dîroka bikaranîna şikeftê ji aliyê mirovan ve vedigerînin bo 7,000 sal berî niha, lê ewa ku pêka kevirnivîsan derketiye, di serdema hukimraniya Selûkiyan de ku mîrata Eskenderê Meqdûnî bûye, nîşan dide, şikeft ji aliyê mirovan ve wek perestgeh û veşartingeh û paşê jî di serdema împratoriya Partan ku naskirî bi Eşkanî bûne û piştî wan jî ji aliyê Sasaniyan ve bi mebesta persetgehê hatiye bikaranîn. Piştî hatina Îslamê jî dîsa weke cihê veşartinê hatiye bikaranîn.
Yek ji nivîsên herî girîng ên şikeftê di qata sêyemîn de ye û li ser deriyê odeyekê jî bi zimanê Yûnanî hatiye nivîsandin: “Vir mala Hêraklos e, her kes bikeve vê malê, dê penah pê re bê dan.”.
“Hêraklos” Xwediyek Yûnanî û yek ji pehliwanê mezin ê “Mîtolojiya” û çîroka Yûnaniyan e, her lewma şarezayên şikeftê wek perestgeha Yûnanî nas dikin ku ji aliyê Partan ve hatine derkirin.

Deriyê çûna hundur a şikeftê li asta ew girê ku li ser hatiye çêkirin bi qasî 25 metre bilind e ku berê xelkê ji bo têketina şikeftê sûd ji werîs werdigirtin , lê di van salên dawî de pilekan ji bo hatine çêkirin da ku geştiyar bi hêsanî bikarin serdana şikeftê bikin.
Gava ku mirov diçe di nav de her li ber deriyê şikeftê mirov bi dîrokek kevnar, pirs, nihênî û tabloyên balkêş re rû bi rû dibe.
Çi kesek li vir jiyan kirine? Bi kîjan emrazekê ev kevirên mezin tiraşêne û derbasgeh û ode û salon çê kirine? Û bi dehan pirsên dinê ku dibe heta hetayê di dilê dîrokê de bi nihênî bimînin.
Mirovan şikeft kirine bi çar qatên cuda û li her qatê çend derbasgeh, dik (seko), derî, pencere û odeyên taybet tê de hatine çêkirin.
Qata yekem a şikeftê pêk hatiye ji du ode, salonek dirêj û çend pencereyên ku ronahiya rojê werdigirin û keşûhewaya qatê diguherînin.
Ji bo çûna nav qatên jorîn, çend nêrdevan ji tiraşîna keviran hatine çêkirin da ku meriv di navbera qatan de bi hêsanî hatinûçûnê bike.
Qata duyemîn ji salonek mezin ku beşa sirûştî ya şikeftê ye û sê odeyên car bi car hatiye çêkirin ku oda sêyem dikek bilind heye ku tê xuya cihê duakirinê be.
Piştî ku qatên 1 û 2 bi dawî dibin, em dikevine nav qata herî girîng û bedew a şikeftê ku qata sêyemîn e. Şareza vê qatê wekî beşa herî girîng a şikeftê dizanin ku bi mîmariyeke taybet hatiye çêkirin. Di vê qatê de, odeyên bi baldariyeke taybet û bi xweşikî ve hatine çêkirin.
Ji ber hilweşîna beşek zêde ji odeyên vê qatê, bi rohnî diyar nîne ku çend ode tê de bûne, lê di niha de du ode jê mane ku bi nexş û nîgarek taybet hatine xemilandin. Wek ku berê jî me behs kir, li ser deriyê yek ji odeyên li vê qatê nivîseke Yûnanî ya Hêraklos yek ji xwedayên Yûnaniyan heye.
Bi rêya çend eywanên sirûştî ve ji bo çûna nav qata çarem rê heye, ev qate bi piranî ji çend pencereyan, çal û kuncikan pêk hatiye ku dibe ji bo embarkirina berhemên wek dexil û komkirina avê di şikeftê de hatibine bikaranîn. Lê girîngtirîn beşa qatê salonek sirûştî ya mezin e ku wekî salona Armîtaj an salona Guhê Masî tê naskirin.
Armîtaj tê wateya bilind û cihê desthilatdarî di împratoriya Eşkanî de û ji ber rûçûnê, hol wekî guhê masiyê lê hatibe ku dîmenek gelek balkêş di hundirê şikeftê de çê kiriye.
Di beşa pişta şikeftê de hin derbasgeh û eywan hene ku divê bi rûniştin û xwexizandinê ve mirov derbas ew aliyê din be, wisa tê xuya ku berê ji rêya piştê ve ji bo qatan rê hebe, lê ewa ku rohn e heta niha ti kesî nekariye bigihe kuncikên pişta şikeftê ku eva bi xwe bûye sedema wê ku gelek çîrok di vê navçeyê de bikevine ser devan û heta ev xale di nivîsên nivîserên navçeya Seqizê de jî hatiye dîtin û di vê derbarê de bi dehan çîrok û biserhatî hatine tomarkirin.
Hilkefta erdnîgarî ya şikeftê bi awayekî ye ku di zivistanan de hewayek gerim û di hawînan de jî hewayek hênik heye.
Li hinek cihan dilopên avê yên ji binê şikeftê golavek çê kirine, herwisa li çend cihan jî erdên pan yên şikeftê bi şêweyê piyakeyê hatine kolandin û rê ji bo wan hatine çêkirin da ku ava şikeftê tê de kom bibe.
Li ser dîwarên şikeftê komek nexş û nîgarên wek mahîn, destê mirov û bizinên kovî hatine kolandin ku sembol û nîşaneyên pîroz ên şikeftê bûne.
Heta niha ne kesî kariye heta dawiya rêyên vê şikeftê biçe û ne jî xerîteya wê bi tevahî amade bikin, belkî di paşerojê de hemû nihêniyên vê şikeftê heta hetayê neyên peydakirin, lê ewa ku girîng e Kereftû yadîgarek bi nirx û bêhempa ya dîroka mirovahî li Kurdistanê ye.
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Çiya
Cih:	Girav

Cih: Seyrangeh
Cih: Qela
Cih: Gund
Bajêr: Seqiz
Welat- Herêm: Rojhelatê Kurdistan
QR Code:

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/- 07-04-2024
Demê tumarkirinê: 07-04-2024
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 693

Kerwansera Îlxanî

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20240103220232541308

Kerwansera Îlxanî

Şûnwarên din ji kom şûnwarên Bêstûnê, ku li nêzîkî Ferhadtaş hilkeftiye û li ser bermahiyên koşkên nîve avakirî yên Sasanî avakiribûn. Ev karwanseraya ji bilî hewşek mezin, 64 ode û mizgefteke biçûk jî di hundirê wê de hebûye. Cih ji ber erdhejê herifiye, lê hinek beşên bermahiyên karwanserayê mane. Di serdema Şah Ebbasê Sefewî de, bermahiyên vê şûnwarê ji bo avakirina karwanseraya Şah Ebbas hatine bikaranîn.[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Peyker û xêzkirin
Cih:	Wêrankirina şwênewar kevin
Cih:	Seyrangeh
Cih:	Qela
Cih:	Gelerî
Cih:	Keresteên kevn (pence, kevir, peyker û hwd.)
Dehsal:	60ekan (60-69)
xemgîn:	Sedsala 17-an (1600- 1699)
Bajêr:	Kirmaşan
Welat- Herêm:	Rojhelatê Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder

[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/ - 03-01-2024
Demê tumarkirinê: 03-01-2024
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 694

Keskesor

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20231205092025533992

Şkefta keskesor

Gundê Minazê li aliyê rojavayê bajarê kobanî dirêjahiya wê 4 km. yek ji gundên navîn gundê minazê navê wê ya xwerû îrmanî ye ji ber ku minaz îrmanî di kevin de li wê derê rûniştîbûn minaz navê kesekî navdar û xwûdî desthilatdariyê bû ji ber vê yekê navê gund bi minaz tê nasîn, bakurî minazê mezrê ebrûşane di rojava mûman li başûr gulmit li rojhilat jî gundê memîtê û bajarê kobanê rê hevsînore. axa gundê minazê axeke sore. li gundê minazê tê nasîn bi navê qoça keskesorê û hin jî dibêjin şikefta keskoserê.
Di şikefta keskesorî de kevirên xwe bi rengê krsek û sor û zer in. Tê zanîn ku ne mirov va keviran çêkirine . Ev kevir kevirên gelekî kevinin. Çiqas bikelî dîsa bikolî dîsa rengê kesek û sor û zer jî ber ku ew kevirana bi emrî îlahî rengê xwe kesek û sor û zere derdikevin, û hin kes jê re dibêjin Işikefta ecêb ji ber ku mirov tiştên ecîb lê dibîne mîn: Kesk û sor û zer bi taybet tu dîrok jê re tune ye lê li gorî gotinan gelekî kevnare li gorî texmîna dibêjin di dema di dema zerdeştîye de 50000 salê berê de heye. Ev dîroka li gorî texmîna ye li pêşiye gundî minazê quçek heye. Ew quça li ser navê vê şikefta keskesorê kûrbûne xwe 4m rûbar xwe 6m bi 6m xeyrî ta şeş mîtrana bîxit tê de hene û odeyên xwe tê de çêkirine û şûna rûşkandin, raketinên xwe çêkirine.
ciḥê heres li derva heye zinar wê bi emrî îlahî rengên kesk û sor û zer dixewînin ji ber ku dîrokeke qedîme beriya 50 salî kesên wî gundî tê de îbadet dikirîn mesela şêxan û tarîxetan. Dewêrê emekorê ew û hevalên xwe di Işkefta keskesorê da 40 rojan tê de man û her yekî 40 mewûj bi xwe re rakir her rojekê mewûjek dixwerin ji bo ku nerin destavî û di Işkeftê de zîkra xûdê dikirin.Dema ku li işkefta de derdiketin dibûne mirûd (Mirûd yanî leşgerên şêxen mezin) dema berê de zaroken diçûn işkeftê de sitiran û mewalan digotin. Yek ji wan Istîranan istirana memê tê de digotin.Memê alan memê alan li ser pişta bazê girtiya minazê
Çavkanî: ji hevpeyvîna Elloyê Hemikê serok komîna gundê minazê
[1][2]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Şikeft
Cih:	Gund
xemgîn:	05 hezar B.Z.
Bajêr:	Kubanê
Welat- Herêm:	Rojawa Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder
[1] Taybet ji bo Kurdîpêdiya | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | Ji aliyê Kurdipedia ve hatiye amadekirin - Aras Hiso
[2] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | Ev wêne ji medyaya civakî; Facebook; Rûpel (Kobanî FM) hatiye girtin; Dîrok 06-12-2023

Demê tumarkirinê: 05-12-2023

Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 695

Kevirnivîsa Şêx Elî Xan

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20240104103444541333

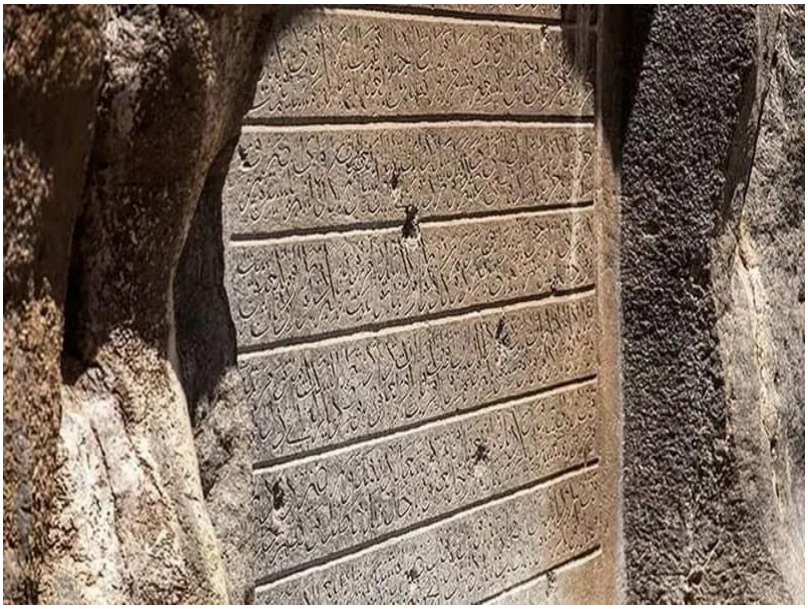

Kevirnivîsa Şêx Elî Xan

Şêx Elî Xan ku mîrê Kirmaşanê bûye û ji bo avakirina herêmê gelek xebitiye û paşê bûye serokwezîrê Şah Ebbasê Duyem û paşê jî Şah Silêmanê Sefewî ewqas bawerî pê aniye, ku bi navê Îtmat El-Seltene binav kiriye.
Nivîsa Kevirê Şêx Elî Xan nivîsa weqifnameya Şêx Elî Xan e ku li ser nexşe kevirê Mehrdadê duyem li hundirî çiyayê Bêstûn ê hatiye koladin û hin beşên bermahiyên dîrokî yên serdema Eşkaniyan ji nav çûne.
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Peyker û xêzkirin
Cih:	Wêrankirina şwênewar kevin
Cih:	Seyrangeh
Cih:	Qela
Cih:	Gelerî
Cih:	Keresteên kevn (pence, kevir, peyker û hwd.)
Dehsal:	60ekan (60-69)
xemgîn:	Sedsala 17-an (1600- 1699)
Bajêr:	Kirmaşan
Welat- Herêm:	Rojhelatê Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/ - 04-01-2024
Demê tumarkirinê: 04-01-2024
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 696

Kirmaşan...Taq Wesan

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20231217210907538104

Kirmaşan...Taq Wesan

Ev cihê dîrokî di sedsala sêyemîn a zayînî de hatiye avakirin
Kurdshop – Taq Wesan tê wateya taqa ku ji kevir hatiye çêkirin û çend kevirên nivîskî yên serdema Sasaniyan in ku li taxa Taq Wesan li bakurê rojhilatê bajarê Kirmaşanê yê Rojhilatê Kurdistanê ye. Ev cihê dîrokî di sedsala sêyemîn a zayînî de hatiye avakirin û xwedî girîngiyeke mezin a hunerî û dîrokî ye. Çend bûyerên dîrokî yên wek tackirina Xosrow Perwîz, tackirina Erdeşirê duyem, tackirina Şapûrên duyem û sêyem û her wiha elfabêya Pehlewî û merasîma nêçîra afûrê ji aliyê siwaran û mûzîkjenî bi amûra çengê li ser wan keviran hatine kişandin. Hebûna çiya, çem û golekî li wê derê, ew der kiriye cihekî tûrîstîk ê bedew ku ji destpêkê heta roja îro ji bo mirovan balkêş bûye. Taq Wesan yek ji kevntirîn û xweşiktirîn şûnwarên dîrokî yên Rojhilatê Kurdistanê tê hesibandin.
Navê vî cihî bi zimanê Kurdîya Kirmaşan ê weke bi vî rengî tê şirovekirin: Taq tê wateya ban û qube û we tê wateya ji û san jî tê wateya kevir û bi vî awayî taq we san bi kurdî tê wateya qubeya ku ji keivr hatiye çêkirin.
Ev der di sedsala sêyemîn a zayînê de hatiye avakirin. Di qonaxa yekem de padîşahên Sasaniyan deverên derdora bajarê Perspolîs ji bo çêkirina peykerên xwe bijartin, lê di serdema Erdeşîrê duyemîn û padîşahên piştî wî de, Taq Wesan hat hilbjartin ku li ser rêya Hevrîşimê ketibû û sirûşta wê jî bedew û bi av bû, ji xwe ev heta niha jî wisa maye.
Tabloya kevirî ya nêçîrgeha padîşahî ya Taq Wesan, wek yekem nîgara kevirî ya cîhanê tê hesibandin ku li gorî pîvan û bingehên nîgarkêşiyê hatiye kişandin. Di vê nîgara kevirî de Xosrew siwarî Şebdîz bûye. Li ser taqa mezin jî hejmarek jinên mûzîkjen tên dîtin ku mijûlî jenîna çeng û amûrên din yên mûzîkê ne. Li beşeke din ya taqa mezin, dîmenên nêçîkirina berazan tên dîtin ku wek mezintirîn û bê hempatirîn berhemên hunerî yên kevirnîgariyê tên hesibandin.
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Mizgeft
Cih:	Peyker û xêzkirin
Cih:	Wêrankirina şwênewar kevin
Cih:	Bajêr
Cih:	Cîh
Cih:	Keresteên kevn (pence, kevir, peyker û hwd.)
xemgîn:	Sedsala 03 'an (0200- 0299)
Bajêr:	Kirmaşan
Welat- Herêm:	Rojhelatê Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/- 24-12-2023
Demê tumarkirinê: 17-12-2023
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 697

Koşka Bêstûn

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20240103220154541306

Koşka Bêstûn

Ew koşka wêrankirî û ne temam e ku rast li hember kevirê nivîsa Bêstûn ê de ye ku ya padîşahê Sasaniyan Xosrew Perwîz bûye. Li gorî lêkolînên şûnwariyê yên ku ji sala 1976an hatine weşandin, heta naha di vê navçê de berdewam bûye, koşk tenê bi netemamî maye û piştre bûye karwansera. Paşê jî karwansera ji ber erdhejê wêran bûye û di dema desthilatdariya Qacaran de li cihê koşkê gundek hatiye avakirin.[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Peyker û xêzkirin
Cih:	Wêrankirina şwênewar kevin
Cih:	Seyrangeh
Cih:	Qela
Cih:	Gelerî
Cih:	Keresteên kevn (pence, kevir, peyker û hwd.)
Dehsal:	60ekan (60-69)
xemgîn:	Sedsala 17-an (1600- 1699)
Bajêr:	Kirmaşan
Welat- Herêm:	Rojhelatê Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder

[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/ - 03-01-2024
Demê tumarkirinê: 03-01-2024
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 698

Kotê Ber Çem

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20231214112505536708

Yek ji şûnwarên herî giring ê dema neolîtîk ''Kotê Ber Çem''

Li Bakurê Kurdistanê yek ji cîhên herî giring ê serdema neolîtîk jî Çemê Kota Ber yan jî Kotê Ber Çem e û ew şûnware di dîroka mirovahiyê de xwedî cîhekî girîng e
Kurdshop – Li Bakurê Kurdistanê yek ji cîhên herî giring ê serdema neolîtîk jî Çemê Kota Ber yan jî Kotê Ber Çem e û ew şûnware di dîroka mirovahiyê de xwedî cîhekî girîng e. Girîngbûna wê jî ji ber ku çanda neolîtîk bi rêkûpêkî lê hatiye jiyan kirin. Li vir sewalkarî û çandinî pêş ketiye. Herwaha piştre jî warên rêveberî, xweparastin û bazirganiyê de jî mînakên ber bi çav hene. Çemê Kota Ber cihekî serdema neolotîkê ye ku 7 km dikeve başûrê rojavayê Erxenî ya Amed a Bakurê Kurdistanê. Çemê Kota Ber di 1963'yan de ji aliyê şûnwarnasan ve hatiye keşifkirin û kolanên wê yên destpêkê di1964'an de ji hêla Halet Çambel û Robert j.Braîdwood ve hatiye kirin.
Gelek caran navber hatiye dayîn û ji aliyê hin şûnwarnasên din ve ev kolan hatine berdewamkirin û li vî gundê serdema neolîtîk ji bo dîroka mirovahiyê gelek encamên dîrokî derketine holê. Li ser bingeha van kolanan mirov dikare bêje hatiye îspatkirin ku Kurdistan ciheke girîng ê serdama neolîtîkê ye. Gundê herî mezin ê serdema neolîtîkê ye. Hin cihên serdema neolîtîk ên li Kurdistanê sereke ne. Çemê Kota Ber jî cihek ji wan cihan e ku dîroka wê gelek kevnar e û cihek ji cihên mirovahiyê destpêkê gund lê avakirinê ye. Ev cih girîngiyeka xwe ya mezin heye li Kurdistan û Rojhilata Navîn. Ji ber ku cihêk wisa ye ku ji serdema neolîtîkê heya serdema navîn bê navber mirovan ev der bi kar anîne.
Di dema neolîtîkê de jî gelhe/serjimara wê biqasî 600 kesan heye. Ev bêguman mijareke girîng e ji bo wê serdemê. Dibe ku gundê dema neolîtîkê yê herî mezin ji ev der be. Ji ber ku cihên hetanî niha hatine keşifkirin ti cihên wekî vê navendê kevn û gelheya ango hejmara rûniştvanên xwe wekî vê derê zêde nehatine tesbît kirin. Tiştek din ji rêkûpêkbûna vê navendê ya di gelek mijaran de ye. Ya dîtir jî cihê Çemê Kota Ber ê jeostratejîk e. Ev der li ber çemekê ye
Di warê xwarin û vexwarinê de jî ciheke dewlemend e. Mirovên vê demê li gorî kolanên hatine kirin û encamê hatine bidestxistin de mirov dikare bibêje li gorî serdema xwe gelekê bi rêk û

pêk in hem di warê baweriyê, hem di warê çandiniyê, hem di warê sewalkedîkirinê û hem jî di warê avahiyan de bi rêxistin tevdigerin û pêşketinên girîng bi dest xistine. Bi taybetî avahiyên li vê derê bala mirov dikêşe.
Destpêkê de li vê derê avahiyên girover çêkirine ku dîroka wan nêzî Berî Zayînê. 10.000 sal diçe. Ev avahî avahiyên serdema neolîtîkê yên destpêkê ne û di gelek cihên din ên neolîtîkê de jî tên dîtin. Lê belê piştî van avahiyan Berî Zayînê. di 9400'î de şeklê avahiyên wan diguhere û bi şeklê bist (izgara)derdikevin holê. piştî van avahiyan vêca avahiyên qanal tên çêkirin. Herku diçe pêş dikevin û planên xwe yên avahiya diguherin. Mînak binê avahiyan bi kevir dikin, piştre avahiyên pir ode çêdikin û di warê mîmarî pêşketineke girîng derdikexin holê. xaniyên wan ên wê demê ji xeynî kuluban piraniya wan serê wan rast û bi girşan serdigirin û pê axê serî dadigirin.
Li gor kolan û vekolînên hatine kirin li Çemê Kota Ber danûstadina wan a bi cîranên wan re ji mijareke girîng e. Yanî di warê bazirganiyê de ji gelek nîşaneyên wan hene. Mînak kevirê obsîdyen ên ku li çiyayên Çewlik û çiyayê Nemrûdê ku li Tetwanê hene anîne û bi kar anîne. Ev ji dide nîşan ku bazirganiya wan a bi derûdor re ji hene. Kevirê obsîdyen ji vê derê zêdetirî 150 km dûr anîna van keviran a vê derê bêguman bazirganî dixwaze. Bi van keviran kêran çêdikin. Pê tişta dibirin û serê tîran jî bi van kevirên obsîdyen çêdikin.
Kevirê obsîdyen mîna camê ye û gelekê tûj ê. Tenê li çiyayên wolkanîk hene. Heta li vê derê hin tiştên ku ji qalikên ji sewalên deryayê tên bidestxistin jî hatine dîtin û wisa xuya ye ku van mirovan ev tişt bi rêya bazirganiyê ji peravên Derya Spî anîne vê derê. Wekî din bi şaxê sewalan das û çakûç çêkirine. Das bi taybetî ji bo çinîna dexil, nisk û hwd tiştên din bi kar anîne.
Li Kotê Ber Çem hestiyên sewalan ji kirine derzî û di karê xwe yên rojane de bi kar anîne. Xwarin û alavên wan ên xwarinê li vê derê wekî gelek cihên din di destpêkê de wan ji girîngî daye nêçîr û komkirinê lê belê bi demê re sewal ango ajal kedîkirin û çandînî pêk anîne û xwe bi van tiştan têr kirine. Gelek mînakên dewlemend ên vê derê hene ku hem bi kedîkirina sewalan hem ji bi nêçîra sewalan pêdiviyên xwe yên jiyanî bi dest xistine. Çandiniya vê derê ji pêş ketiye di dema ewil de genimê eînkor û emmer çandine (ev genim genimeke kuvî ye û di destpêkê de ji xwezayê kom dikin û piştre bi çandiniyê pêş dixin.) wekî nîsk, nok, garis û gelek curêyên beqleyê çandine.
Li vê derê cara destpêkê beraz (wehş) hatiye kedîkirin. Piştre mih û bizin û çêlek hatine kedîkirin. Hestiyên gelek sewalên kedî û kuvî li vê derê hatine dîtîn. Hin ji van ev in. Xezal, mih, bizin, çêlek, beraz, hesp, kêvroşk, rovî, hirç, jijû, sivorî, kîso û hwd. hestiyên gelek sewalên bejayî û hestiyên gelek cureyên çûk û masiyan ji hatine dîtin. Yanî mirov dikare bêje mirovên vê derê li gorî cihên din yên neolîtîkê di gelek waran de di nava dewlemendiyekê de jiyan kirine.
Kotê Ber Çem wekî ku cîhekî giring ê serdema neolîtîkê ye û ew cîhê girîng tenê di serdema neolîtîkê de nêzî 3000 sal hatiye bikaranîn û mirovên li vê derê bêguman di warê jiyana xwe ya civakî de jî gelek pêşketin derxistine holê. Li gorî lêkolînên hatine kirin, di gundê neolîtîk ê Çemê Kota Ber de di encama kolanên şûnwarî de 626 hestiyên mirovan hatine dîtin. Miriyên xwe bi du awayan veşartine. Yek bi şewitandine ya din ji li derveyî gund bin ax kirine.
Ev jî çanda wan a mirî veşartinê dide nîşandan. Çanda mirî veşartinê di heman demê de çanda baweriyê ji dide nîşandan. Ji wan 626 kesan tenê 5 kesan ji 50 salan zêdetir jiyan kirine. Kêmzêde mirovên ku wê demê li wê derê jiyane 30 sal jiyane. Wekî ku dema me ya îroyîn de wekî mîtosekê gelek kes dibêjin mirovên berê demek gelek dirêj jiyane tiştek wisan ne zanistî ye û tenê di gotegota nava civakê de tên gotin in. Gelheya (nifus) xwe ya herî zêde gihîştiye nêzî 600 kesî lê belê tiştek divê em ji bîr nikin ev gelhe li gorî wê serdemê gelheyeke girîng û zêde ye Têrkirina vê gelheyê, pêdiviyê vê civakê yên baweriyê, yên rêveberiyê û yên parastina ji xwezayê tiştek gelek girîng e. Ji ber vê yekê gavên destpêkê yên wekî avahiyên xwe pêşxistin, çandiniya xwe pêşxistin û baweriya xwe ya di warê olî de pêşxistin li wê derê de roleke sereke

dilîze.
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Dikan
Cih:	Wêrankirina şwênewar kevin
Cih:	Xan
Cih:	Bajêr
Cih:	Cîh
Cih:	Kanî
xemgîn:	10 hezar B.Z.
Bajêr:	Amed
Welat- Herêm:	Bakûrê Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/ - 14-12-2023
Demê tumarkirinê: 14-12-2023
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 699

Mêrdîn, Medreseya Zincîrîyê

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=2013080922322189209

[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Cîh
Bajêr:	Mêrdîn
Welat- Herêm:	Bakûrê Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder

[1] Taybet ji bo Kurdîpêdiya | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | Ji aliyê Kurdipedia ve hatiye amadekirin - Hawrê Baxewan

Demê tumarkirinê: 09-08-2013

Navê afirîner: Hawrê Baxewan

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 700

Mezarê Padîşehê Kurd ê Mîdî (Kî Xosraw- Kawa) 632-585 BZ

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20240420180219566594

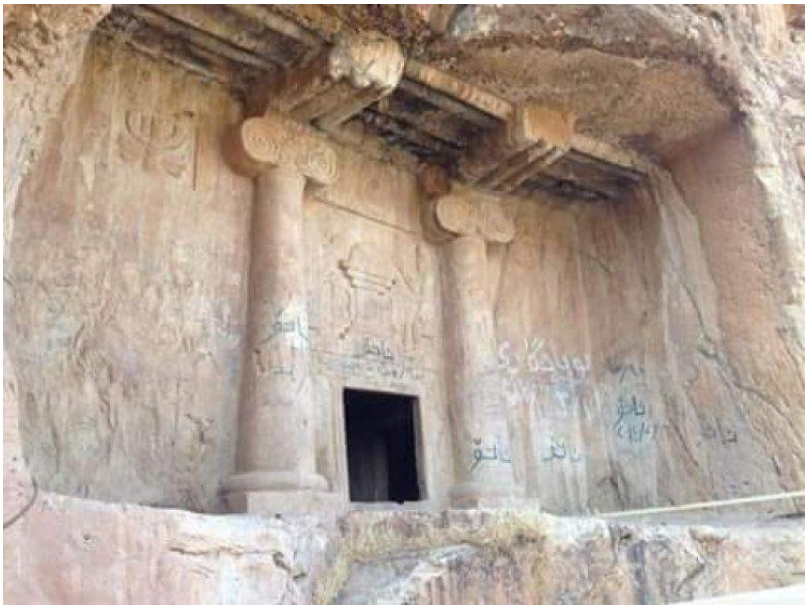

Mezarê Padîşehê Kurd ê Mîdî (Kî Xosraw- Kawa) 632-585 BZ

Mezarê şahê kurd (Ki Xosraw) li gorekê yan şikefteke zinaran e ku dikeve çiyayê Sarsardê, li geliyê Çemê Rêzan, li bajarokê Taslûce yê di navbera bajarên Silêmaniyê û Dûkanê yên navenda Kurdistanê de ye.
(Mezarê Kî Xosraw) an jî (Mezarê Kawa) an jî (Kevnarên Qazaqaban), goreke di goristaneke kevirî ya daliqandî ye ku li çiyayê Qazagaban hatiye neqişandin, yek ji wan çiyayên Ser Sard e ku bi dehan şikeftên biçûk tê de hene, ku 56 km dikeve bakurê rojavayê bajarê Silêmaniyê ber bi bajarê Dûkanê ve.
Padîşah (Kî Xosraw) bi nasnav (Kawa) padîşahê kurdan Mad (Medya) yê sêyem e ku padîşahê Aşûreyê hilweşand û di sala 612'an de paytextê xwe Nînewa şewitand, piştî ku bi padîşahê Babîlê (Nebo Bel Sir) re hevalbendî kir da ku li hemberî berfirehbûna Aşûriyan rû bi rû were.
Ev cihê arkeolojîk, mezar, goristan an şikeft jê re tê gotin (Kevnarê Qazaqaban), an jî (Mezarê Kî Xusraw) û goreke paşayê Kurdî ya Med e ku ji sê odeyên serjêkirî pêk tê û ji sê gorên ku bi rengê şikefteke biçûk hatine neqişandin, li çiyayê Qazaban, bi bilindiya 25 lingan ji erdê ve ye.

Mezarê han, M.Z. 600 - 550 M.Z. (Serdema Padîşahiya Mad), bi nivîsên kurdî yên ku dîroka wan pê ve girêdayî ye, hatiye nivîsandin.
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Şikeft
xemgîn:	Sedsalên pîştî dîrokê (pîştî keşfa Ayetê)
Bajêr:	Silêmanî
Welat- Herêm:	Başûrê Kurdistan

QR Code:

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://xelat.org/ 20-04-2024
Demê tumarkirinê: 20-04-2024
Navê afirîner: Raper Usman Uzêrî

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 701

Minareya Çolî

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20240114125934543888

Minareya Çolî, yadgara serdema împaratoriyeke kurdî ye
Sîpan Sofîzade

Serdema fermanrewaya Sultan Muzeferedîn (ji sala 1191ê dest pê dike û di sala 1232an de dawî pê hatiye), ji bo bajarêHewlêr ê serdemek zêrîn bû. Di vê heyamê de gelek dibistan, derwêşxane (xaneqa), mizgeft û minare hatine çêkirin ku ji aliyê endazyarî ve bê mînak bûn. Yek ji cihên bêhempa yên ji vê serdemê ji me re maye Minareya Çolî ye.
Ev minare yek ji diyartirîn rûmeta bajarê Hewlêrê ye û bi keleha xwişka xwe bûne paşgira navê Hewlêrê û bi vî awayî paytexta Herêma Kurdistanê wek bajarê "keleh û minare"yê tê naskirin. Minareya Çolî an jî "Minareya Mizeferiye" yek ji şûnwarê kevnar ê Hewlêrê ye ku dikeve başûrê rojavayê keleha Hewlêrê, wek tê gotin "keleh û minare" ew cêwî ne ku ji hev nayêne veqetandin.
Ev minare ku bilindahiya wê zêdetirî 22 metreyan e, temenê wê nêzîkî 800 sal e û li serdema fermarewayiya Sultan Muzeferedînê Kokberî, mîrê hakimê wê serdemê yê Hewlêrê û zavayê Sultan Selahedîn Eyûbî hatiye çêkirin. Tê texmînkirin ku ev minare beşek ji mizgefteke mezin bûbe ku di wê serdemê de hatibe çêkirin, û paşê bi derbasbûna demê re û ji ber sedemên cuda, yek ji wan jî şer û êrîşên gelên derdor, mizgeft hilweşiyabe û tenê minare mabe.
Di serdema Sultan Muzefer de ji ber pêşketina bajar û aramî û ewlehiya welatiyan, bo yekem car xelk li derveyî kelehê bi cih bûne. Sultan li binê kelehê du dibistan, mizgeftek û bazara qeyserî ava dike, lê piştî koça dawiya sultan û êrîşên Mexolan, Celayîrî, Îlxanî, Safewî û Osmaniyan li ser Hewlêrê, ev beşa bajar li derveyî kelehê rastî hilweşîn û kawilbûnê tê. Cihê minareyê heta destpêka sedsala borî jî çol bû û kes li wir nejiyaye, lewra jê re digotin "Minareya Çolî".
Minare heta sala 1935an nehatibû destkarîkirin. Her di heman salê de hikûmeta Îraqa wê demê bi awayekî fermî wek şûnwarên dîrokî da nasandin û paşê di sala 1960î de, birêveberayetiya cihwarên Iraqê, encumenek ji bo wê ava kir û ev minare nûjen kir.
Minareya Çolî ji kerpûş, geç û ahekê, ji aliyê hosta Mesûd Murad ve hatiye çêkirin û bi nexş,

nîgar û rengarengî hatiye xemilandin.
Minareya Çolî ji du beşan pêk tê:
Binkeya minareyê pêk hatiye ji beşa jêrîn ku bi şêwazekî endazyarî dernakeve, dibe ku heft parçeyî be, belkî jî di destpêkê de heşt parçeyî be, lê bi sedema avakirina wê li kêleka dîwarê mizgeftê bi vî awayî hatibe çêkirin. Çimkî piştî heft metr dîwar, dîsan dibe şêwaza heşt parçeyiya rêk, ev beşa ku ji 15 metreyan dirêj e, du derî jî hene: Yek li aliyê rojava û yê din li aliyê rojhilat.
Her yek ji wan deriyan pêlekanek heye bo çûna serweyê minareyê ku 110 pêlekan in û bi şêwazeke zivirî ango pêçûpêç e û hevdu nabirin û ger du kes ji herdu pêlekanan ve herine jorê û bi ser pêlekanan de ser bikevin, heta dawiya minareyê yektir nabînin. Tev nexşeyên vê beşê ji kerpûç û taq û pencereyên daxistî pêk tê.
Beşa din “boriya minare”yê ye ku pêk hatiye ji beşa jorîn a minareyê ku bi stûriya 21 pêyan û bilindahiya jî 22.10 metreyan e ku rastewxwe dikeve beşa duyem û bi şêwazekî lûlikî hatiye çêkirin. Dibe ku di dema çêkirinê de bilindtir bûbe. Ji ber ku bi sedema guherîna keşûhewayê têk çûye û beşa jorîn hilweşiyaye û nehatiye nûjenkirin.
Minare rengekî xweşik û ciwan heye û di warê dîrokî û olî de nirx û buhayê xwe heye û ji rûyê endazyarî ve jî bi awayekî hatiye çêkirin ku taybet e û ti minareyeke din bi vî awayî li ti cihekê nehatiye çêkirin.
Minare di sala 2007an de ji aliyê welatê Çekê ve hate nûjenkirin û pêşî jê hatiye girtin ku neyê herifînê. Beriya nûjenkirinê serê minareyê beşek jê hilweşiya û niha bi awayekî hatiye nûjenkirin ku ava baranê jî naçe minareyê û tê parastin.
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Peyker û xêzkirin
Cih:	Dîwar
Cih:	Seyrangeh
Cih:	Cîh
Cih:	Minareyê
Cih:	Keresteên kevn (pence, kevir, peyker û hwd.)
xemgîn:	Sedsala 13-an (1200- 1299)
Bajêr:	Hewlêr
Welat- Herêm:	Başûrê Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/ - 14-01-2024
Demê tumarkirinê: 14-01-2024
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 702

Nexşe kevirê Gûderiz

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20240104103357541331

Nexşe kevirê Gûderiz

Nexşe kevirê Gûderizê duyemşûnwar eke serdema Eşkaniyan e ku serkeftina Gûderizê duyem ya li ser Mehrdad nîşan dide. Mehrdad şazadeyekî ango kurmîrekî Eşkanî bûye ku li bara Împaratoriya Roma ya mezin bûye û Gûderiz di navbera salên 38-51-ê Zayînî de desthildariya herêmê kiriye.
Di vê nexşa kevirî de, ku dîmenek nezelal a qada şer nîşan dide, tê gotin ku sê şervanên zirxî yên li ser hespan xuya ne ku tê gotin şervanê nîvekê, Gûderiz e.
Di vê dîmenê de Nîck, xwedayê serketinê, tacekê datîne ser serê Gûderiz, di demekê de ku ew bi rimê êrîşî dike ser siwarekî din, ku tê gotin Mehrdadê duyem e û wî li ser hesp dixe erdê.
Nivîsa kevirî ya bi zimanê Yewnanî li kêlega vê nexşekevirî heye ku li hundir de behsa şerê Gûderiz û Mehrdad dike.
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Peyker û xêzkirin
Cih:	Wêrankirina şwênewar kevin
Cih:	Seyrangeh
Cih:	Qela
Cih:	Gelerî
Cih:	Keresteên kevn (pence, kevir, peyker û hwd.)
Dehsal:	60ekan (60-69)
xemgîn:	Sedsala 17-an (1600- 1699)
Bajêr:	Kirmaşan
Welat- Herêm:	Rojhelatê Kurdistan

QR Code:

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/ - 04-01-2024
Demê tumarkirinê: 04-01-2024
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 703

Nexşekevirê Mehrdad

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20240104103424541332

Nexşekevirê Mehrdad

Nivîsa kevirê Mehrdad, yek ji mezintirîn şahên Eşkan bûye û yek ji kevintirînşûnwar ên desthilatdariya Eşkan e û nirxê wê yê dîrokî gelek zêde ye.
Ev şûnwarên han vedigerin bo salên 110 heta 123an berî zayînê û rast li binê nivîsa kevirê Daryûsê Hexamenşî de cih girtiye.
Nexşê ser kevir bi taybet bi nîşandana desthilatdariyê ji aliyê Mehrdad ve ji Satrapsan (rêveberên herêmî) re, ku her yek ji wan li gorî pêgehên ku hene di rêzê de li dû hev rawestane. Li ser serê her yek ji kesayetiyên li hundirî vê nexşa kevirî de kevirnivîsek bi destnivîsa Yewnanî heye ku van dide naskirin. Kesê yekem Gûderiz e yekemê li dû Mehrdad de dibe cêhgirê wî be. Û navê kesê duyem li destpêkê ku renge yek ji şazadeyan be.. Kesê sêyem Mîtradat e ku di vê nivîsê de bi nasnavê “Pîpîs Tumînus” ango Emîn Şah hatiye nasîn. Kesê çaremîn jî navê wî Kufasats e.
Ev nexşe kevira han ji bilî ku bi derbasbûna demê re zirareke mezin dîtiye, li serdemê Şêx Elî Xanê Zengene ku Serokwezîrê Şa Sulêmanê Sefewî bûye, beşek bi mebesta çêkirina nivîsa kevirê Şêx Elî Xan, ji nav çûye.
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Peyker û xêzkirin
Cih:	Wêrankirina şwênewar kevin
Cih:	Seyrangeh
Cih:	Qela
Cih:	Gelerî
Cih:	Keresteên kevn (pence, kevir, peyker û hwd.)
xemgîn:	01 hezar B.Z.

Bajêr: Kirmaşan

Welat- Herêm: Rojhelatê Kurdistan

QR Code:

Çavkanî - Jêder

[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/ - 04-01-2024

Demê tumarkirinê: 04-01-2024

Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 704

Nexşeya kevirê Bêstûnê

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20240103220118541305

Nexşeya kevirê Bêstûnê
Ev nexşe kevirê tabloya hatî kolandin di nav kevirekê de ku dirêjahiya vê 6 metre û firehiya wê jî 3.20 metre ye. Tablo dîmenên serkeftina Daryûşê Hexamenişî li hember Geomath û êxsîrkirina wî û alîgirên wî li ser vê kevirî pan hatine xêzkirin nîşan dide.
Dîmena Ahûra Mezda li jorê hatiye xêzkirin ku zengila hêzê dide Daryûsê Hexamenişî. Herwaha dîmenê Daryûs ê bi bilindahiya 180 cm tê dîtin û lingê wî yê çepê li ser sînga Geomatha ye. Neh girtiyên kelebçekirî û darê li stûyê wan de dirêjahiya 120 cm e, li dû hev li hember Daryûs rêz bûne. Kevanek û rimdarek ku bi bejnên 150 cm, li pişt serê Daryûs rawestane nîşan dide.
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Peyker û xêzkirin
Cih:	Wêrankirina şwênewar kevin
Cih:	Seyrangeh
Cih:	Qela
Cih:	Gelerî
Cih:	Keresteên kevn (pence, kevir, peyker û hwd.)
Dehsal:	60ekan (60-69)
xemgîn:	Sedsala 17-an (1600- 1699)
Bajêr:	Kirmaşan
Welat- Herêm:	Rojhelatê Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/ - 03-01-2024
Demê tumarkirinê: 03-01-2024
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 705

Perestgeha Mad

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20240103220317541310

Perestgeha Mad

Perestgeha Mad yek ji şûnwarên herî girîng ên kom cihên Bêstûn ê ye û di bin nivîsa Daryûs de hilkeftiye. Perestgeh eniyeke bi dirêjahiya 10.50 metran û 7 metran jî fireh û 1.5 metre jî bilind e û ji kevirê netiraşî û bi awayeke ziwah hatiye çêkirin û bi rêyeke heft metran dirêj û bi firehiya 1.5 metran kirine bi du parçe. Li dawiya rêyê de odeyek heye. Di sala 1962an de, grubek şûnwarnas yên Almanya wê cihê perestgeha serdemê Madan radigihînin. Di vekolînên vî cihî de çend perçeyên ji hezareya yekem berî zayînê hatine dîtin.[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Peyker û xêzkirin
Cih:	Wêrankirina şwênewar kevin
Cih:	Seyrangeh
Cih:	Qela
Cih:	Gelerî
Cih:	Keresteên kevn (pence, kevir, peyker û hwd.)
Dehsal:	60ekan (60-69)
xemgîn:	Sedsala 17-an (1600- 1699)
Bajêr:	Kirmaşan
Welat- Herêm:	Rojhelatê Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/ - 03-01-2024
Demê tumarkirinê: 03-01-2024
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 706

Peykerê Herkûl

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20240103081712540987

Peykerê Herkûl ê Yewnanî li Rojhilatê Kurdistanê

Di 39 kîlometriya bajarêKirmaşan ê û li sînorî bajaroka Herisîn a girêdayî parêzgeha Kirmaşanê, li quntara çiyayê navdar yê Bêstûn û di bin siya daristanên pir av de peykera kevir a Herkûl(Herakles) efsaneya navdar a Yûnanî li hundirî zinarekî de hatiye tiraşîn.
Ev peykera, yek ji 28 kevneşopiyên dîrokî ye ku li çiyayê Bêstûnê hatiye vedîtin e. Peyker li kêlega rêya navdar a Avirîşm an weke di vê herêmê de tê vegotin ku rêya Xorasan ê hilkeftiye û tenê 35 metran li Taqwesan û kom kevneşopiyên Bêstûnê dûr e.
Dîroka peykera Herkûl
Peyker zilamekî xwedî heybet û bi porên gijkirî û bedena tazî ku li ser aliyê teniştê li ser çermê şêrekê pal daye û enîşka destê aliyê çepê bilind kiriye û perdaxek şerab di destê xwe de girtiye. (Li piştî avabûna Komara Îslamî ya Îranê, perdaxa şerabê li destê wê de ji aliyê mirovên nenaskirî ve hatiye şikandin) û destê wê yê aliyê rastê jî li ser piyê aliyê rastê danîne. Ev peyker li ser dikekê bi dirêjahiya 220 cm hatiye çêkirin û dirêjahiya peykerê jî 147 cm û bilindahiya wê jî 150 cm. Peykera han li hundirî zinareke yek parçe de hatiye tiraşîn û ji aliyê dûmahiyê ve pal daye bi çiya.
Li kêleka peykerê xerîteya dara zeytûnê li ser kevir hatiye xêzkirin û li ser çiqa wê jî tîr û kevan tê dîtin. Li kêleka darê xerîteya gurizekê hatiye xêzkirin.
Li kêleka wan nivîsek bi tîpên Yewnanî li ser lewheyekê bi dirêjahiya 43 cm û firehiya 33 cm, bi heft rêzan hatiye nivîsandin. Di binê peykerê de xerîteya şêrekê ku du metran dirêj û 114 cm bilind e hatiye xêzkirin heye.
Li gorî lêkolînan û vê cureya ku li nivîsê de hatiye nivîsîn, peykerê Herkûl 153 salan beriya Zayîna Mesîh di serdema desthilatdariya Eşkaniyan de û li serdemê Mehrdadê Yekem de (eşka 9em a zincîre paşayên Eşkaniyan de di heyamên salên 136-174an Zayînî de) hatiye çêkirin.
Vedîtina peykerê Herkûl
Ev peykera han di sala 1956an de di dema çêkirina rêya Kirmaşan-Hemedanê de hatiye dîtin. Di wê salê de dema karkeran ji bo çêkirina rê quntara çiya dibirin, pê dihesin ku buldozera wan di

kevireke pir hişk û mezin de asê bûye, ji ber vê yekê dest ji kar ber didin û bi destan kevirên hûr yên wî cihî hil didin û bi vî awayî peykera Herkûl der dikeve.
Ji ber dîtina peyker karê çêkirina rêya Kirmaşanê heta Hemedanê hat rawestandin, kolandina derdora peykerê 12 rojan dom kir û di dawiyê de xuya dibe ku peykerê han di hunirî zinareke mezin de hatiye tiraşîn. Ji ber lêxistina buldozerê serê peyker ji laş hatibû veqetandin, piştî lêgerîna li kevirên li herêmê serê peyker hat dîtin û li şûna wê tê danîn, lê derket holê ku beşek ji rihê peykerê şikestiye û li cihê xwe de nemaye.
Diziya serê peykerê Herkûl
Serê peyker di salên 1977 û 1993an de du caran hat dizîn lê paşê hat dîtin. Di sala 1993an de di diziya wê de gelek zirar dîtibû, ji ber vê yekê ji bo pêşî li dizîna vê asewara bi qîmet bê girtin, biryar hat dayîn ku ji heman kevirî serê bi heman rengî were çêkirin û serê rastîn ê peykerê bê veguhestin. Serê rastîn ê peykerê di Xezîneya Asewarên Dîrokî de tê parastin.
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Seyrangeh
Cih:	Bajêr
Cih:	Keresteên kevn (pence, kevir, peyker û hwd.)
xemgîn:	Sedsala 02 'an (0100- 0199)
Bajêr:	Kirmaşan
Welat- Herêm:	Rojhelatê Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/- 03-01-2024
Demê tumarkirinê: 03-01-2024
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 707

Pira Bêstûn

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20240104103623541336

Pira Bêstûn

Pira Bêstûn ê li ser çemê Dîneweriyê hilkeftiye û bi çend navên din wek Pira Şa Ebbasî, Pira Sefewî, Pira Kevin, Pira Nadirava û Pira Dîneweri tê naskirin. Dirêjahiya vê pirê 144 metre ye û di dawiya serdema Sasaniyan de hatiye çêkirin. Û tê gotin ku bi fermana Xosrew Perwîz hatiye çêkirin.
Li gorî lêkolînan, stûnên pirê di dawiya serdema Sasaniyan de hatine çêkirin û mîna gelek asewarên Sasaniyan koma Bêstûnê ne temam mane û di sedsala 11'an a zayînî de, wate 4 sedsalên piştî hilweşîna Sasaniyan, ev pira han temam bûye. Çavê pêncemîn ê pirê di serdema Îlxaniyan de hatiye nûkirin û dîsa di serdema Sefewî û Pehlewiyan de hatiye nûkirin.
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Peyker û xêzkirin
Cih:	Wêrankirina şwênewar kevin
Cih:	Seyrangeh
Cih:	Qela
Cih:	Gelerî
Cih:	Keresteên kevn (pence, kevir, peyker û hwd.)
Dehsal:	60ekan (60-69)
xemgîn:	Sedsala 17-an (1600- 1699)
Bajêr:	Kirmaşan
Welat- Herêm:	Rojhelatê Kurdistan

QR Code:

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/ - 04-01-2024
Demê tumarkirinê: 04-01-2024
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 708

Pira Malabadê

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20240103065135540953

Pira Malabadê ya dîrokî
Şadî

Pira Malabadê di sala 1147'an de hatiyê çêkirin. Dirêjiya wê 150 metre, firehiya wê 7 metre û bilindiya wê jî 20 metre ye. Pira Malabadê ku bi kembera xwe ya 40.86 metre dirêj ve li cîhanê pira herî dirêj a kembera kevir e.
Kurdshop – Pira Malabadê di navbera navçeya Farqîn a ser bi parêzgeha Amed ê û Batman a Bakurê Kurdistanê li ser çemê Batmanê ye. Pira Malabadê ku di Lîsteya Mîrata Çanda Cihanê ya UNESCOyê de cîh digre, herwaha nimûneyeke herî baş a endazyarî û mîmariyê ye.
Pira Malabadê, bi kevirên rengîn hatiyê hûnandin û wekî ku li jor jî hat ziman li cîhanê di nav pireyên ji kevirên birî de ya xwedîye kembera herî fireh e. Di navbera her du kêlekên kemberê de du ode hene û ji pênc çaviyan pêk tê. Fireyiya kembera pireyê 40.86 mêtre û ji nîvê kemberê bilindahî jî 20 mêtre ye.
Pira Malabadê ji aliyê Badê kurê Dostik ve ango di dema desthilatdariya Merwaniyan de hatiye ava kirin û li gor gotinên gelê herêmê jî navê pirê ji gotina Mala Bad tê ango Mala Badê. Avahîsaziya pira Malabadê çend caran xera bûye. Ji bo ava kirina pirê kevirên taybet ên gewr hatine bikaranîn. Li ser pirê hin nivîs û nexşên kevirî hene ku heta naha baş nehatine xwendin. Lê ew nivîs û nexşên ku di kevirên pirê de hatine nivîsandin dişibin nivîs û nexşên Heskîfa xwedî dîroka kevnar û pirên li Cizîrê.
Berê rêya Farqîn û Batman û Bedlîsê bi vê pira Malabadê re derbas dibû, lê piştre di salên 1950yê de li tenişta pira Malabadê pirekî nû hate çêkirin û ew pir naha wek bermahiyekî dîrokî dimîne û rêya Farqîn û Batman û Bedlîsê di vê rêya nû re hatûçûna wê tê kirin.
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Pir
Cih:	Rûbar

Cih:	Kanî
Cih:	Keresteên kevn (pence, kevir, peyker û hwd.)
xemgîn:	Sedsala 12an (1100-1199)
Bajêr:	Batman
Bajêr:	Farqîn
Welat- Herêm:	Bakûrê Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/ - 03-01-2024
Demê tumarkirinê: 03-01-2024
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 709

Pira Sasaniyan

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20240104103553541335

Pira Sasaniyan

Pira Sasaniyan an jî pira Xosrew Perwîz bi dirêjahiya 152.80 metreyan li ser çemê Gamasyav e û 2 kîlometreyan dûrî bajarê Bêstûn ê hilkeftiye û bi balkişandin li ser teknîka avahîsazî û çawaniya tiraşîna keviran, kom nîşanên ku li ser keviran bi cih mane nîşan didin ku ev şûnwarên han taybet in bi serdemê Sasaniyan û hinek ji zana li ser vê baweriyê ne ku ev pira beşek bûye ji bendava Sasaniyan.
Di pirê de 10 stûn û 9 çav hene ku bi stûnên 3.14 metran dirêj û 2.70 metran jî fireh hatine çêkirin. Stûnên vê pirê bi şeklê şeşgoşe ji tevlîbûna heriyê û kevirê tiraşî hatine çêkirin, pir li ser platformeke kevirî hatiye çêkirin ku him rê li ber şûştina binê çem digire û him jî asta avê jî rêk dixe. Pir hilweşiyaye û di van salên derbasbûyî de stûnên hesinî danîne ser stûnên kevirî û li şûna pira kevin pireke hesinî hatiye çêkirin.
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Peyker û xêzkirin
Cih:	Wêrankirina şwênewar kevin
Cih:	Seyrangeh
Cih:	Qela
Cih:	Gelerî
Cih:	Keresteên kevn (pence, kevir, peyker û hwd.)
Dehsal:	60ekan (60-69)
xemgîn:	Sedsala 17-an (1600- 1699)
Bajêr:	Kirmaşan
Welat- Herêm:	Rojhelatê Kurdistan

QR Code:

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/ - 04-01-2024
Demê tumarkirinê: 04-01-2024
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 710

Pirraw

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20231211092131535775

Şikefta Pirraw ya Kirmaşanê

Şikefta Pirraw ketiye 21 kîlometriya bakûrê rojhilatê bajarê Kirmaşan a Rojhilatê Kurdistanê û navbera her du çiyayên Taqwesan û Bêstûn de ye
Kurdshop - Şikefta Pirraw ketiye 21 kîlometriya bakûrê rojhilatê bajarê Kirmaşan a Rojhilatê Kurdistanê û navbera her du çiyayên Taqwesan û Bêstûn de ye. Ev Şikeft bilindtirîn û kûrtirîn Şikefta Kurdistanê ye û li bilindahiya 3050 metiran li çiyayê Pirraw ji zincîre çiyayên Zagrosê ketiye. Çiyayê Pirraw bi bilindahiya 3357 metran ji asta deryayê bilind e, yek ji bilindtirîn çiyayên wê navçeyê ye û Şikefta Pirraw jî bilindtirîn Şikefta Kurdistan û cîhanê ye.
Şikefta Pirraw yek ji mezintirîn Şikeftên cîhanê ye û bi giştî 1450 metran dirêj e û 752.5 metran jî kûr e. Di nav Şikeftê de 26 çal hene ku ya herî kûr, kûrahiya wê 42 metre ye. Sala 1971, ku ev Şikeft hat dîtin, kûrtirîn Şikefta ku heta wê demê hatibû dîtin, 1174 metran kûr bû, lê bi dîtina Şikefta Pirrawê re ev rekor bû pişka Pirrawê û nasnavê "Êvêrêsta Şikeftên cîhanê" wergirt. Lê ji wê demê ve heta niha çendîn Şikeftên din jî hatine dîtin û niha Şikefta Pirraw di warê kûrbûnê de di rêza 221 de ye.
Dîtina Şikefta Pirraw
Sala 1971 dema hejmarek pispor û endazyarên Brîtanî mijûlî rûpîvan û lêkolînê li bilindahiyên Zagros bûn, deriyê Şikefta Pirrawê dîtin û texmîn kirin ku Şikeftek mezin û kûr dîtine.
Wan vekoleran, encamên lêkolîn û xebatên xwe di pirtûka bi navê "Cokên Zagrosê" belav kirin û tê de behsa egera hebûna Şikeftek gelekî mezin li wê navçeyê kirin. Çapkirina vê pirtûkê bû sedema wê yekê ku 11 kes ji baştirîn endamên Encumena Şikeftnasiya Brîtanya sala 1971 bi serpereştiya John Milton bo dîtina wê Şikeftê serdana Kirmaşanê bikin.
Wan pisporan di nav çend rojan de karîn bigehin çala hejmara 26em Şikefta di kûrahiya 750 metrî de. Ji ber ku ji wir şûnde pêwîstiya wan bi kelûpelên zêdetir hebû, dest ji kar berdan û xebatên lêgerîna Şikeftê hîştin sala paştir. Piştî ku vegeriyan Brîtanya, wek yekemîn gruba ku Şikefta Pirraw dîtine, navê wan hat tomarkirin.
Salekî piştî wan, grubeke din a Şikeftnasên Brîtanya bi serpereştiya David Judson û bi

piştevaniya Encumena Paşatiyê ya Erdnîgariyê û Şikeftnasiya Brîtanya serdana Kirmaşanê kirin. Ev grub jî, her çiqas dixwastin rekora gruba beriya xwe bişînin û zêdetir derbasî nav kûrahiya Şikeftê bibin, lê nekarîn vê yekê bikin û tenê lêkolînên gruba berî xwe temam kirin û tenê karîn heta çala hejmar 26 biçin.
Piştî serdana wan tîmên pispor, Saziya Şikefta Pirraw hat damezirandin. Kesên ku dixwastin Şikeftên din bibînin, dibûn endamên wê saziyê. Heta niha jî zêdetirî nîv sedsal e ev sazî li ser xebatên xwe berdewam e.
Sala 1975 grubeke Şikeftvaniya Polendî gihîşt Kirmaşanê lê wan jî nekarîn rekora gruba Brîtanî bişkînin û tenê metrekî ji wan zêdetir daketin nav Şikeftê, ev jî tenê bo reklamê bû û aliyê wê yê sembolîk hebû.
Piştî 16 salan û sala 1991ê, grubek ji çiyavan û Şikeftnasên kurd ên Kirmaşanê, Hîşmet Heyderiyan, Behmen Muştkûb û Menûçêhr Dêhşet, ku endamên Encumena Çiyavania Kirmaşanê bûn, çûn nav Şikeftê û wek yekem gruba kurd karîn heta dawiya Şikeftê biçin.
Şikefta Pirraw yek ji zehmettirîn Şikeftên cîhanê ye û asta dijwarî û metirsîdarbûna wê Şikeftê, D5 e ku bilindtirîn asta dijwariyê di pîvana Şikeftan de ye. Ew kesên ku dixwazin bigehin binê Şikeftê, pêwîst e ji 26 çalên mezin û 252 çalên biçûk derbas bibin. Heta niha 5 Şikeftvanên Îranî di nav vê Şikeftê de canê xwe ji dest dane, ji ber wê jî navê wê bûye “Şikefta Kujer”. Termê hinek ji wan heta niha jî ji Şikeftê nehatiye derxistin.
Şikefta Kereftû
Qeredax di navbera dîrok û sirûşta bedew de
Erdnîgariya mirovên Kurdistana mezin
Mezintirîn bajarê Rojhilatê Kurdistanê, “Kirmaşan” yan “Kirmanşah”?
Duhok bajarek pir ji bedewî li Başûrê Kurdistanê
Gundê Zelm, warê kesayetiyên mezin û seyrangeheke geştiyarî ya bedew
Bajarê Soranê, bajarek li ser rêya Hamilton li nav çiyayên Kurdistanê
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Peyker û xêzkirin
Cih:	Wêrankirina şwênewar kevin
Cih:	Xan
Cih:	Gelerî
Cih:	Mûze
Cih:	Keresteên kevn (pence, kevir, peyker û hwd.)
Dehsal:	70kan (70-79)
xemgîn:	Sedsala 20. (1900-1999)
Bajêr:	Kirmaşan
Welat- Herêm:	Rojhelatê Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/- 11-12-2023
Demê tumarkirinê: 11-12-2023
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 711

Qelayçî

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20231211093103535779

Qelayçî; Şikeftek li kêleka paytexta şaristaniyek kevnar
Şikefta Qelayçî 12 km dûrî bajarê Bokan ê ya li navçeya Mukriyan û li başûrê parêzgeha Urmiyê ya Rojhilatê Kurdistanê ye û ketiye bakûrê rojhilatê bajêr
Kurdşop – Şikefta Qelayçî 12 km dûrî bajarê Bokanê ya li navçeya Mukriyan û li başûrê parêzgeha Urmiyê ya Rojhilatê Kurdistanê ye û ketiye bakûrê rojhilatê bajêr. Ev Şikeft li nêzîkî girê Qelayçî ye ku li wir şûnwarê Îzîrtû, paytexta şaristaniya Manayî lê hatiye dîtin.
Şikefta Qelayçî yek ji kûrtirîn û mezintirîn Şikeftên Kurdistanê ye. Deriyê Şikeftê, bazineke 8 metrî ye û di bilindahiya 1750 metriya çiyayê Qelayçî ye. Şikeft ji çend çal û talaran pêk hatiye û heta niha 400 metre ji kûrahiya Şikeftê hatiye dîtin. Çala yekem ku bi şêwazê stûnî ye, heta binê talara yekem, 110 metreyan kûr e.
Şikefta Qelayçî heta sala 2002, ciheke nenaskirî û sirrdar bû li Rojhilatê Kurdistanê û xelkê deverê bi dehan çîrok û efsane li ser çêkiribûn. Sala 2002, bo yekem car grubek ji çiyavanên Bokanê karîn 110 metreyan dakevin nav Şikeftê û bigehin talara yekem. Çiyavanan, navê wê talarê danîn Kazîwe, ji ber ku tav ji yekem çalê re wê talarê ronî dike.
Salên piştre, çiyavanên Bokanê çendîn caran heta wî beşê Şikeftê çûn û herî dawî jî bi serpereştiya çiyavanê navdar ê kurd Muqbîl Hunerpejûh, karîn zêdetir li nav Şikeftê de bigerin û derbasî talarên duyem û sêyem û çarem jî bibin. Talara duyem wek rêzgirtinek bo Muqbîl Hunerpejûh, ku paşê di dema çiyavaniyê de canê xwe ji dest da, bi navê wî hat kirin: Talara Muqbîl.
Dema mirov digehe talara sêyem, ku navê wê Talara Kurdistanê ye, dîmenên balkêş tên dîtin. Goleke mezin û tijî av ligel bi dehan qendîl û dîmenên bedew yên Şikeftê bala mirov dikşînin. Talara çarem jî ji çendîn kunên mezin pêk hatiye û du golên biçûk jî tê de hene û ji nav wan Golan de rêyek derbas dibe. Çiyavanên Bokan, navê wê talarê danîne Talara Sîrwan. Ev nav bo bîranîna çemê Sîrwan hatiye danîn. Li nêzîkî Şikefta Qelayçî Şikeftek din jî bi navê Şikefta Dûkçî heye ku tê gotin ev her du Şikeft digehin hev.[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Şikeft
Cih:	Wêrankirina şwênewar kevin
Cih:	Xan
Cih:	Qela
Cih:	Gelerî
Cih:	Mûze
Cih:	Keresteên kevn (pence, kevir, peyker û hwd.)
Dehsal:	Çerxa yekem (00-09)
xemgîn:	Sedsala 21. (2000-2099)
Bajêr:	Bokan
Welat- Herêm:	Rojhelatê Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/- 11-12-2023
Demê tumarkirinê: 11-12-2023
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 712

Qesra Merwaniyan di nava Keleha Diyarbekirê de hat vedîtin

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20220317154751408542

Qesra Merwaniyan di nava Keleha Diyarbekirê de hat vedîtin

Li Diyarbekirê bi lêkolînên pisporê dîroka Merwaniyan doktor Erefat Yaz Qesra Merwaniyan hat vedîtin. Qesir di nava Bircên Diyarbekir de cih digire û teqrîben 1000 sal barê hatiye avakirin û xebatên derxistina holê ya qesra dîrokî didomin û Doktor Erefat Yaz bang dike ku divê demildest bo vedîtin û parastina berhemên wisa komîsyonek were avakirin.
Di nava Bircên Diyarbekirê ên navdar û dîrokî de berhemek wisa hat kifşkirin ku ji aliyê dewleta Kurd Merwaniyan ve 1000 sal berê hatiye avakirin. Ev berhem Qesra Merwaniyan e. Di nava Sûr a Diyarbekirê de 18 jê di nava kelehê de 82 jî derveyî kelehê de bi tevahî 100 birc hene. Berhema hatî dîtin Qesra Merwaniyan di nava birca 75. de cih digire. Qesra Merwaniyan bi hewildan û lêkolînên Pisporê Dîroka Merwaniyan Doktor Erefat Yaz hatiye kifşkirin . Qesir di Keleha Navîn de li aliyê Rojhilatê Bakur e û Qesra Hikumdarê Merwaniyan Ebu Tahir Yusif Bîn Dimne ye. Doktor Arafat Yaz dibêje berhema ku derketî holê berhemek girîng û hêja ye û divê bo derxistin û parastina van berheman komîsyonek teybet were avakirin.
Pısporê Dîroka Merwanıyan Doktor Erefat Yaz ji K24ê re got: “Qesra Merwaniyan ji aliyê Ebu Tahir Yusif Bîn Dimne di navbera 999-1024-25ê de teqrîben 1000 sal berê hatiya avakirin. Ebu Tahir Yusif Bîn Dimne piştî ku dibe walî û vê derê bi dest dixe dixwaze li cihê herî xweş, di nav Keleha Diyarbekir de qesrekî çêbike. Li vê derê hember Çemê Dîcleyê ku dîmenek xweş e qesrê çêdike.”
Pisporê Dîroka Merwaniyan Doktor Erefat Yaz di wê baweriyê de ye ku hîn gelek avahiyên girîng û bedew di nava Keleha Navîn de hene ku li benda rizgarkirinê ne û gelek berhem jî ji ber sedemên curbecur zirar dîtine û hîn jî dibînin. Derbarê Qesra Merwaniyan de nîqaş jî hene ku tê îddakirin ew avahiya wek Qesra Merwaniyan tê pênasekirin di rastiyê de cebilxane ye. Lê Doktor Erefat Yaz dibêje bi belgeyan eşkere ye ku ev avahî qesra Merwaniyan e.
Doktor Erefat Yaz dibêje: “Îbnûl Ezrak behsa vê derê dike, di qerna 12. de jiyaye. Yê yekem behsa vê derê dike ew e. Dibêje, qesir li Rojhilatê Amedê ye, ser silsileye ye, silsile jî Fîskaya ye. Tişta ku gumana cihê qesrê zelal dike ew e ku Îbnî Xaldun dibêje ev qesir bi dîwarê Bircên

Diyarbekirê ve zeliqandî ye. Evliya Çelebî jî wexta tê Diyarbekir bo vê qesrê dibêje ji aliyê Mehmet Paşaê Bisimbêl ve hatiye çêkirin lê dîwanxanek nava qesrê de ye ku ew dîwanxane ji beriya siltanê wê demê maye.”
Dewleta Merwaniyan dewletek girîng a Kurd e ku di navbera salên 983-1085ê de ji Erdeşêra Wanê heta Neynewayê desthiltdarî kiriye. Dewleta Merwaniyan girîngî daye çand, huner, zanist, avahîsazî û endazyariyê ku berhemên girîng û navdar ên wek Pira Deh Derî, Birca Keçikê û Pira Malabadê di serdema Merwaniyan de hatine avakirin û xaniyên dîrokî yên Mêrdînê jî bi parastina û xwedîlêderketina Merwaniyan ji ruxînê rizgar bûne û bi keda Merwaniyan dîmenê bedew ê Mêrdînê gihiştiye roja me.[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Qesr
Dehsal:	90ekan (90-99)
xemgîn:	Sedsala 13-an (1200- 1299)
Bajêr:	Amed
Welat- Herêm:	Bakûrê Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | krd.riataza.com
Demê tumarkirinê: 17-03-2022
Navê afirîner: Raper Usman Uzêrî

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 713

Qoşilî

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20231207075958534951

Kaşê Qoşilî
Ev kaş dikeve rojavayî gundê Qoşlî û girêdayî bajarê Kobanî ye. Ev kaş li bajarê Helebê hatiye tomarkirin, di cihên dîrokîda û pir tiştên dîrokî lê hene ,wek qermît û hin tiştên dinê ,lê belê ev giştî şikestîne û hesitiyên miriyan lê tên dîtin, û hin tiştên giran biha lên tên dîtin .wek entîke lê di demên berêda ev bi nirxekî erzan difrotin. Li gor gotinan vedigere hezar sal beriya zayînê. Li rojavayî gund bi navê şkefta eyşê lê heye û li dora vê işkeftê weke hewşekê lê hebû ,û niha ev hewiş giştî xira beye û li nîzî wî bîstanek heye ji wî bîstanîra dibêjin bîstanê berî û xelikê vî gundî jê ra dibêjin bîstanê hêjîran berî û ev bîstan û darên xwe ne ewqas bilindin ji 2 mitreyan derbas nake . Li gund aşek heye di dema 1977an de ew aş li Qumlixê bû û bi navê aş gel dihat naskirin ,ev aş aşê yekeme û xence wî lê tûne ,lê paşê ew aş hate Gundê Meydanê û ew niha li meydanê ye, li aliyê rojava liser riya Dadelî û ta niha ev aş dişuxûlê û kesên li gund dijîn ,ewna li Êlecaxê bûn derdora 150 salane hatine Quşilê Dîliyan, ji ber zilma efendiyn tirk koç kirin û hatin vir .Ji aliyê erdîngariya xweda li aliyê rojhilat Gundê Girdê (Ehmedê Eyşê)li aliyê başûr ji Gudê Bilê ,xelîcik û li aliyê rojavaGundê Dadelê û li aliyê bakurjí Gundê Quşilê ye.
Çavkanî: Ji hevpeyvîna bi Hemê Osê re
[1][2]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Seyrangeh
Cih:	Cîh
Cih:	Gund
xemgîn:	01 hezar B.Z.
Bajêr:	Kubanê
Welat- Herêm:	Rojawa Kurdistan

QR Code:

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | Ji aliyê Kurdipedia ve hatiye amadekirin - Aras Hiso
[2] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | Wêne ji medyaya civakî; Facebook; Rûpel (Qoşilî); Dîrok 10-12-2023

Demê tumarkirinê: 07-12-2023

Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 714

Qoşliyê

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20240407194457564385

Kaşê Qoşliyê an yê Meydanê
Diyar Hemî

Kaşê Qoşliyê an yê Meydanê dikeve derdora 26 kîlometeryên başûrê rojavayê bajarê Kobanî yê yê ser bi Rojavayê Kurdistanê. Ku navbera sê gundan da dirêj dibe ew jî: Meydan, Qoşliya Jêrîn, Qoşliya Jorîn.
Dîrok û awayê pêkhatina kaş vedigere bo hezaran salan berî niha û kes nizane çawa pêkhatiye. Bilindahiya wî nêzî 300 mitre ye û pêkhateya rûyê wî çiyayî ji kevirê reş e. Tê gotin ku di serdemek kevin de ev kaş tev darûbar bû, herwiha ku heta demeke ne dûr nêzî sed salî berê ev kaş dever û cihê xezal, guran û pir lawirên din yên cur bi cur bûye. Heriwsa du kaniyên avê di demên kevin de li ba wî kaşî hebûn, ku yek ji wan bav û kalên me gihîştinê û xwe bi ava wê dişûştin. Ev kanî salê carekê diteqiya û dibû jêdera jiyanê.
Tê gotin ku ev kaş neyî xalî ye û tê de gor, işkêr û şikeftên veşartî yên entîke û zêran hene, ku bi şev kesên pispor di vî warî de dihatin û di wan şikeftan de li dû wan xezîneyan digeriyan. Dibêjin ku hinan jî ew şikeft û mixare tên dîtin ku hatine vekirin û li pişt xwe dîsa hatine kor kirin. Herwiha gelek cihên cuda yên xweş û balkêş li kaş hene mîna Kêsme ku xelkê li wir dewarê xwe diçerandin û şivantî dikirin. Herwiha hewzekî avê li wir heye ku ava zivistanê tê de kom dibe û ji salê heta salê ava tê de dimîne, ew hewz wek teheteke mezin e ji kevirê mermere û bav û kalên me dibêjin ku ev ji çêkirina mirovan e. Li kêlek Kêsmê cihek heye jêre tê gotin Bajarê Roviyan, wek zinarekî mezin û tev qule, ku tê gotin ew cihê roviyan bûye.
Di heman demê de Işkefta 'iwêşê heye ya ku dikeve başûrê wî kaşî, li aliyê gundê Meydanê. Işkefteke ku di demên kevin de rêwî tê de radiziyan û şivanên pez di zivstanê de li wir diman. Sedema ku navê wê Işkefta 'iwêşê ye ew e ku malbatek di demeke kevin de di wê işkeftê de bi cihê bûye ku navê jina wê malê 'iwêş bûye, ji ber vê yekê bi vî navî hatiye nasîn. Herwiha çîrokeke efsanewî jî li dora vê işkeftê heye, ji çûkaniya min de li ber guhê min her dapîra min digot, ku ne ji demek pir dûr û dirêj de tê gotin ku kûçikekî malbata Seferê Îbê ji gundê Qoşliya Jêrîn hebû bi navê Qero, her şev ji malê derdiket û serê sibehê vedigeriya û xwedanên wî didîtin

dora devê wî hergav sor bûye. Rojekê Sefer bi şev bi şopa Qero dikevê heta dighêje Işkefta 'iwêşê, dibînê bi dehan kûçikan şahî lidarxistin e, govend girtin e û tirşikê dixwine, sefer rihet vedigere mal û nasdike ku ev govenda cinan ne, sibeha roja din Sefer ji kûçikê xwe re dibêje: Qero haya min ji te heye haaa! . Dibêjin ku Qero çû û nema vegeriya.
Kaşê Qoşlî an Meydanê di dema me ya niha de û bi taybet di demsala buharê de xwezaya wê pir bedew dibe û dibe cihê geştiyarî û sêranan. Herwiha gelek gîhayên bi sûd li wir hene, mîna Cehterî, Werwerk, Hewşan, Parim, Pîvok, Kimî, Pelgîzer û hwd, ku milet ji bo wan jî derdikeve gerê.
Hêjayî gotinê ye ku di her salê di şeva 21ê azarê de dost û heval, xort û zarok tev agirê Newrozê li seriyê wî kaşî dadidin û dûmana agirê azadiya wê şevê dibe ewr û ezman û asoyan mişt dike.[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Şikeft
Cih:	Seyrangeh
Cih:	Gund
Cih:	Dever
Cih:	Keresteên kevn (pence, kevir, peyker û hwd.)
Bajêr:	Kubanê
Welat- Herêm:	Rojawa Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/- 07-04-2024
Demê tumarkirinê: 07-04-2024
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 715

Rawandan

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=2023041223062148179 7

Kela Rawandanê
Keleha Rawandanê kelehe li ser çiyayekî spî û bilind e û xwediyê çavî, baxçe û darên fêkiyan e û li binaniya wê çemê Efrînê diherike. Ew bi xwe li rojava bakurê Helebê dikeve û ber bi du qonaxan dikeve, ji aliyê bakur Harim heye û Efrîn jî li bakur û başûrê Rawandanê dikeve. Di kûrahiya Harim di geliyê de di navbera du çiyan de fireh e û li wê geliyê gelek darên zeytûnê hene.
2. Ji pirtûka ''Ewdeh El-Mesalik'' li ser zanyariyên bajaran.
Di sedsala dehemîn e Ibn Sibahî Zade nivîsîye ku çemê Efrînê ji welatê Romê ve tê û di Rawandanê re derbas dibe û ber bi kûrahiyê Cûmê ve diçe.
3. Ibn El-Adim yek ji wan kesan bû ku di sedsala sêzdehan de li ser vê kelehê nivîsî:
Di bîranîna Rawandanê de: Ew keleheke biçûk e li serê çiyayekî bilind, di cihê xwe de veqetiyaye - bi kaşûnê nayê kontrolkirin - û tu tîr (tîr) nagihêjêkê - û girekî biçûk li qiraxa çiyayê wê heye. Ew yek ji kelehên herî bihêz e - û yek ji baştirîn yê cîgirtinê ye. Dora kelehê ji rojava û bakur bi geliyekî ku wek xendek e hatiye dorpêçkirin.
Û tê de çemek diherike - û ez bi hespê çûm vê kelehê û ji ber bilindbûna wê û tengbûna rêyên ber bi wê ve, min zehmetiyek mezin dît.
Û Ibn El-Adim di heman pirtûkê de di cihekî din de dibêje:
Û ez tevî şahê qenc Ahmed bin El-Melik El-Zaher Gazî bin Yusuf bin Eyûb (neviyê Selah El-Dîn El-Eyûbî) çûme kela Rewandanê.
Wî got ku gundekî wî li welatê Rewandanê heye û wî bi destê xwe ber bi rojava ve îşaret kir.
Û got: Ew li wî cihî ye û çi şeva înê yan jî di şeveke din de ronahiyeke geş tê de tê dîtin, û kî li derveyî wî gundî be li wî binêre, heta ku biçe wî gundî û bigihêje wî. bêriya wê kir û tiştek nedît..
4-Û ji pirtûka - Rûnê Helebê ji Dîroka Helebê - ku Rawandan:
Ew keleha navdar bû ku ji aliyê Lu'lu' al-Saifi - ku bi navê el-Cerrahi, fetihkarê Helebê tê naskirin, piştî Ebî El-Fedîl bin Saad El-Dewle bîn Seyf El-Dewle (El-Hemdanî) hate hilweşandin
Encam :
1- Kele teqez ji sedsala 9an piştî zayînê ve heye - Rojên dewleta Hemdaniyan
2- Rewandan = El Rewandiyye = El-Rawadî - navê eşîreke mezin a kurdan e û di kurdî - û dîroka îslamê de xwedî navekî mezin e (û ez tekeziyê li ser rola wê dikim - di dîroka îslamê de) Û bi vê eşîrê ve malbata Eyûbî girêdayî ye.
3- Rewan = revend naveke ku li Kurdên koçer re tê gotin. Ev kela Kela Rewend di gelek stranên folklorî yên Efrînê de tê gotin.
Dk.Ferhad Ne'san
Çavkanî: Kurîpêdiya – amadekirin û wergera ji erebî: Aras Hiso
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Qela
xemgîn:	Sedsala 09 'an (0800- 0899)
Bajêr:	Efrîn
Welat- Herêm:	Rojawa Kurdistan

QR Code:

Çavkanî - Jêder

[1] Taybet ji bo Kurdîpêdiya | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | Çavkanî: Kurdîpêdiya, bo kurdîpêdiyabi rêya: Aras Hiso hatiye wergerandin

Demê tumarkirinê: 12-04-2023

Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 716

Sam

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20240103073508540970

Keleha Sam li bajarê Çirdavilê ye

Parêzgeha Îlam yek ji parêzgehên Rojhilatê Kurdistanê ye ku 425 kîlometran li gel Îlaqê sînorê wê yê hevpar heye. Ev parêzgeha han li gel parêzgehên weke Kirmaşan , Loristan û Xuzistanê hev sînor e. Navenda vê parêzgehê bajêrê Îlamê ye ku heman demê de mezintirîn bajêrê vê parêzgehê tê hesabkirin. Li gorî serjimêriya sala 2016an a Zayînî, hejmara rûniştvanên vê parêzgehê nêzîkî 581 hezar kesan bûye.
Parêzgeha Îlamê navçeyeke xwediyê av û hewayê xweş ê çar demsalî di Rojhilatê Kurdistanê de, ku ji serdemê berê ve pir asewar bi cih mane û xwediyê dehan cihên geştyarî yên sirûştî û dîrokî ye. “Keleha Sam” û “Keleha Walî”, ji kelehên dîrokî yên parêzgeha Îlamê ne.
“Keleha Sam” yek ji kelehên dîrokî yên Îlamê ye ku dikeve bajarê “Çirdavilê”.
Di rastiyê de “Keleha Sam” meydaneke dîrokî ye ku nêzîkî gundê “Çimbur”ê û li nêzîkî vê dareke çinarê ya 500 salî heye. Ev kelhe sê beşên ku pêwendiya wan bi hev ve heyî û têkel hev pêk hatiye ku mevdayek jî di navbera van de heye û hinek belgeyên dîrokî behsa vê yekê dikin ku di dawiya serdema Partan û destpêka serdema Sasaniyan de hatiye avakirin.
Asewarnas behsa vê yekê dikin ku Ev keleh mîmariya leşkerî û parastinê heye. Keleh li ser bilindahiyên herî xurt ên çiya hatiye avakirin û mîmarê sereke yê kelehê li gorî cihê xwezayî yên regezan, ode û deriyên kelehê çêkirine. Bi giştî mîmariya kelehê li gor şêwaza mîmariya serdema Sasaniyan hatiye avakirin.”
Li aliyê başûr-rojavayê kelehê asewarên cihên agir hilkirinê xuyane ku di dema êrîşa Ereban de weke mizgeftan lê kirine.
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Wêrankirina şwênewar kevin
Cih:	Dergeh

Cih:	Qela
Cih:	Keresteên kevn (pence, kevir, peyker û hwd.)
xemgîn:	Sedsala 06 'an (0500-0599)
Bajêr:	Îlam
Welat- Herêm:	Rojhelatê Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/- 03-01-2024
Demê tumarkirinê: 03-01-2024
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 717

Şanedar

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20240104111936541354

Şikefta Şanedar a Kurdistanê, cîhê jiyana mirovên Neandertal
Hanî

Kurdshop - Şikefta Şaneder yek ji kevintirîn şikeftên dîrokî yên Başûrê Kurdistanê ye. Ev şikeft ne tenê di asta herêmê de wek yek ji kevintirîn şikeftan tê hesabkirin, belkî di asta cîhanê de jî yek ji kevintirîn şûnwar ên dîrokî yên ku microvan li wir jiyan kirine, li cîhanê jî tê dîtin. Şikeft li quntara Çiyayê Biradostê li herêma Barzanê ye ku li sînorê navçeya Mêrgesor a ser bi parêzgeha Hewlêr ê ye. Di warê hilkeftinê de jî nêzîkî 822 metran li asta derya bilind e û 145 kîlometran li bakurê rojhilatê Hewlêrê hilkeftiye.
Şaneder li beşa jorîn a herêmeke nîv dol hilkeftiye. Deriyê şikeftê bi şêweya sêgoşe ye û bilindahiya vê 18 metr e û 25 metran jî fireh e, ku ronahiya rojê pir bi hêsanî dikeve hundir. Her çiqas ku ber bi bakur ve bimeşî teng dibe, di deriyê hundir yê ketina nav şikeftê de divê bi ser zikê xwe rakevî û paşê têkevî hundir. Li ber deriyê derve yê şikeftê dar û kulîlk hene, Çiyayê Pîrîs û gundê Nezerî li hemberî şikeftê hilkevtine.
Dîroka Şikefta Şaneder
Wek tê zanîn şikefta Şaneder xwedî dîrokeke kevnar e û çendîn dîroknasên Ewrupî û Amerîkî li ser vê şikeftê lêkolîn encam dane û ji bo wan zelal bûye ku dîroka şikeftê vedigere bo nêzîkî 80 Hezar salan berî Zayînê û wek kevintirîn û mezintirîn şikefta Iraqê tê hesibandin.
Di dawiya sedsala 19an de, karkerên li bajêrê Dusseldorf, a Almanya, bi hilkeft hin hestî dîtin. Mamosteyekî biyolojiyê girîngiya wan hestiyan pê hesiya û navê wan kir Neandertal. Peyva Neander ji navê qeşeyekî muzîkjenê Almanî hatiye wergirtin, ku bi Almanî tê wateya dolê û îşare bi vê dolê dike ku hestî wir dîtine, bi vî awayî peyva Neandertal hatiye dîtin, ku îro tê zanîn reha Neandertal di gel mirov û Homo sapîans çend sed hezar sal in hevdemên hev in, û nêzîkî 30 Hezar sal in jî reha Neandertal ji nav çûye.
Ji sala 1953 heta 1960`î, tîmek Amerîkî di bin çavdêriya pisporê şûnwarnas yê bi navê Ralph Solicki de bi berdewamî şikefta Şanederê vekolîn. Wan karîbûn çendîn hestiyên kevin ên 60 û 3000 salan berê naha bibînin.

Di dema vekolîn û kolandinê de, Solicky têbînî kir ku di qatek li qadên xaliyê de, çend hestiyên Neandertal ên xortan û bihêz li pêş kona şikeftê de, hebûn û hinek hestiyên biçûk ên nêçîran cem van hebûne. Di bin banê şikeftê de jî hestiyên çend kesên êxtiyar hatine dîtin ku bermahiya xwarina van zêdetir bûye li bermahiyên xwarinên xortan.
Vê keşfê girîngiyeke taybet da bi şikefta Şanedarê û di dîroka mirovahiyê de bû mijara lêkolînê û gelek aliyên vê dîrokê yên nenas hatin lêkolînkirin. Dîroka şikeftê bûye beşek li bersiva hin pirsên dîrokî yên zanayan.
Piştî derbasbûna 5 salan, tîmek li Kambirîc a Birîtaniyayê karê şopandin û lêkolînkirina li şikefta dîrokî ya Şanederê encam dan, ku cihê jiyana mirovên Neandertal bûye. Di sala 2018an de, di şikeftê de serê mirovên Neandertalan hatin dîtin.
Di sala 2019an de, heman tîm kolandin berdewam kir û perçeyek din ji hestiyên mirovên Neandertal dîtin.
Li gorî gotina pisporan, vedîtina perçeyên peykerên mirovan ên Neandertalî destkeftek dîrokî û şûnwarî ye û her bi vê sedemê dikarin datayên nû derbarê dîroka şikefta Şanedarê de eşkere bikin.
Di şikeftê de vedîtina bermahiyên mirovên Neandertal di çend qonaxan re derbas bûye.
Di destpêkê de vedîtina zilamekî Neandertal bû ku bi navê Nandî tê naskirin û ji aliyê lêkoleran ve tê gotin ku temenê wî di navbera 30 û 45 salî de bûye.
Piştire bermahiyên zilamekî din hatiye dîtin ku temenê wî 30 salî tê texmînkirin û 157 cm bejna wî hatiye danîn û sedema mirina wî jî ji ber ketina li bilindahiyê hatiye diyarkirin.
Di bermahiyên Şanedarê yên sêyem de hestiyên zilamekî din ê temen 40-50 salî hatiye dîtin, ku xuya bû ji ber birînên xwe miriye. Tevî hebûna birînan û bêhna bedena wî jî heta du hefteyan jiya ye.
Peyva Şaneder
Şaneder ji du peyvan pêk tê, Şane bi wateya şaneyê û der bi wateya vebûn an derî; Ku hemî peyv tê wateya deriyê şaneyê. Hin çavkanî jî dibêjin ji ber vê yekê bi vî navî binavkirine ji ber dişibe bi şaneya hingiv. Nerînên din jî hene ku navê Şanederê bi gundê nêzîk ve girê didin. Nerînek lawaz jî heye ku dibêjin peyva Şaneder tê wateya cihê veşartina padîşahan.
Şikefta Şaneder naha yek ji navdartirîn şûnwarên dîrokî yên Kurdistanê ye û her sal hejmareke zêde ji xelkê Kurdistanê û geştyaran bi armanca dîtina şikeftê û her weha xwendekarên zanîngeh û peymangehan û bi taybetî jî xwendekarên beşa dîrokê bi mebesta geştên zanistî serdana şikefta Şaneder dikin.
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Şikeft
Cih:	Wêrankirina şwênewar kevin
Cih:	Xan
Cih:	Bajêr
Cih:	Cîh
xemgîn:	Serdema Paleolîtîk
Bajêr:	Mêrgesûr
Bajêr:	Hewlêr
Welat- Herêm:	Başûrê Kurdistan

QR Code:

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/ - 04-01-2024
Demê tumarkirinê: 04-01-2024
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 718

Seholan

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20231211093302535780

Li Rojhilatê Kurdistanê Şikefta efsûnî ya Seholanê
Şadî

Seholan yek ji şikeftên herî balkêş û bêhempa ye, ku nav û nîşaneya wê li Rojhilatê Kurdistanê, ser bi Parêzgeha Urmiyê ye. Ev şikeft li bajarê mahabatê ye û 43 kîlometreyan dikeve başûrê rojhilatê bajêr, di navbera Mahabad-Bukanê ye
Kurdshop – Ger hûn dixwazin rêwîtiyeke xweş bikin û di rêwîtiya we de dîtina cîhekî xwezayî hebe, şikefta efsûnî ya Seholan ew cîh bixwe ye ku hûn dixwazin.
Hindek agahiyên balkêş yên di derbarê şikefta efsûnî ya Seholanê de:
Seholan yek ji şikeftên herî balkêş û bêhempa ye, ku nav û nîşaneya wê li Rojhilatê Kurdistanê, ser bi Parêzgeha Urmiyê ye. Ev şikeft li bajarê mahabatê ye û 43 kîlometreyan dikeve başûrê rojhilatê bajêr, di navbera Mahabad -Bukanê ye.
Şikefta Seholan, li kêleka gundê Seholanê ye, ji ber wê jî, jê re Seholan tê gotin. Herwaha ev navekî kurdî ye. Di zimanê kurdî de jî ev herêm tê wateya Sehol ango tê wateya cemed an jî qeşayê. Ji bilî vî navî, xwecihiyên li herêmê ji ber hêlîn û jiyana kotre û kevokan a li şikeftê bi navê Kune Kotir ango hêlîna kevokan tê naskirin. Kune kotir, ji bo beşa avî ya şikeftê tê gotin û ji bo beşa wê ya bi axê jî Kune Malan tê bikaranîn. Malan jî tê wateya stargehê.
Şikeft cîhanên ne naskirî û di dilê çiyan de û di rûyê erdê de ne ku, di destpêkê de mirov nizane ka çi bedewiyên ecêb di nava xwe de heye, lê tenê gav avêtina nava wan bes e. Seholan di heman demê de yek ji şikeftên herî bêhempa û şikefta duyemîn a avê ya Îranê ye ku vedigere serdema duyemîn a jeolojîk Kretasî û îro jî weke yek ji cihên herî zêde mêvandariya geştiyaran dike, tê zanîn.
Kuncik û goşeyên vê şikefta ku kevirê wê pûkin, tijî dîmenên gelek balkêşin ku çavên mirov ji ber xemla xwe heyîrî dihêle.
Lê belê yek ji kêf û şahiyên herî bi kelecan ên vê şikeftê, raftînga li nava gol û gomên avê, ku bi awirekî mirov dikare sirrên wê yên hundirîn keşif bikin, ji ber ku gol bi avên zelal û saf ên ku di heta çend metreyan mirov dikare bi zelalî nav avê de çi heye bibîne. Ji vê golê heta wê golê, bi

qayîqa çûyîn û di korîdorên Seholanê re derbas bûyîn, guhdarîkirina dengên efsûnî yên şikeftê hemû bîranînên mirov yên di serdana vî cihî de watedar dike.
Du derîyên Seholanê hene, yek 178 û ya din 107 derenceyên wan hene, ku di deriyekî ve dikevî hundir û ji ya din de jî derdikevî. Bi derbasbûna ji van derenceyan re mirov diçe kûrahiya 30 metreyî, ku bêguman dema mirov nêzîkî kûrahiya erd û zemîna şikeftê dibe, zexta hewayê zêde dibe û oksîjen jî kêm dibe û nem digihêje ji sedî 78'an. Şikeft ji du beşan pêk tê: Av û zevî, ku hem cihê şikeftvanane, hem jî bi sê gol û hewz û goman pêktê, ku mirov li qayîxan siwar bibe û di hin astengên avê re dikare derbas bibe.
Kûrahiya golê 15 metre ye û cihê wê yê herî kûr digehe 65 metre yê. Ferqa germê ya di navbera şikeftê û derveyî şikeftê de 10 heta 15 derece ye ku havîn û zivistanê di navbera 10°C û 13°C de diguhere. Nema şikeftê di navbera ji sedî 70 û 80 de ye, ev jî ji ber nema zêde ya kevza bi rengên kesk û qehweyî yên li ser kevir û zinaran e.
Derbarê taybetmendiyên vê şikefta bêhempa de agahiyên din jî ev in:
Tê gotin ku 1000 sal beriya zayînê jî mirovan di vê şikeftê de jiyan kirine.
Qada ku hatiye kifş kirin: Nêzîkî du hektaran e.
Dirêjahiya rêya avê ya hatiye kifş kirin: 300 metre ye.
Dirêjahiya rêya bejahî ya hatiye kifş kirin: 300 metre.
Mezinahiya salona sereke : 58 metre heta 42 metre.
Bilindahiya banê şikeftê : 50 metre.
Ajalên ku di vê şikeftê de dijîn: Kevok ango kotir, şevşevok(çeqçeqole) û ajalên biçûk yên ku di nava avê de dijîn.
Kevok xwedî gelek çal û bîrên hêlîn û jiyanê ne û li Seholanê dijîn û li cihên cuda yên şikeftê jî koxên hêlînan çêkirine. Ji ber tarîtî û nebûna ronahiyê, di ava Gola Seholanê de kevz şîn nabin û tenê zîndewerên mîkroskopîk hene.
Şikefta Seholanê çawa hat kifş kirin?
Şikefta Seholan a li Rojhilatê Kurdistanê tê gotin ku xwedî dîrokekî 70 milyon salî ye û cara yekem sed sal bîr naha lêkolîn li ser hatine kirin. Ava şikefta Seholan pir zelal û paqije û hin cîha kûrayiya wê digehe heta 65 metreyan.
Dîroka dîtina şikeftê nediyare, ji ber li ser destê gelek gundan hatiye avadanî kirin û xelkê berdewam wekî penageh û cîhekî ji bo nêçîrê sûd jê wergirtiye. Bi awayekî fermî geştyarê Fransî yê bi nave Jacques Demergan di salên 1892 heta 1896ê zayînî li gel xelkê gundê Seholan dest bi çêkirina belem û qayîxê kirine û bi wî awayî di ava nav şikeftê re derbas bûne û piştre jî nexşeyek li ser wê şikeftê kêşaye ku sedî 60ê wê nexşeyê nêzîkî rastiya roja me ya îro ye. Piştî wê di dema şerê cîhanê yê duyemîn de, şandeke Îngilîz û lêkolînvanên Îranê di sala 1996'an ew xebat dewam kirin.
Şikefta ku ji sala 2000'î û vir ve mêvandariya geştyar ango tûrîstan dike, di lîsteya Mîrateya Xwezayî û Neteweyî ya Îranê de hatiye tomar kirin û yek ji herêmên parastî yên saziya Hawirdorê ye.
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Şikeft
Cih:	Wêrankirina şwênewar kevin
Cih:	Gelerî
Cih:	Minareyê
Cih:	Qesr
xemgîn:	01 hezar B.Z.

Bajêr: Urmîye

Welat- Herêm: Rojhelatê Kurdistan

QR Code:

Çavkanî - Jêder

[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/- 11-12-2023

Demê tumarkirinê: 11-12-2023

Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 719

Serava Bêstûnê

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20240103220255541309

Serava Bêstûnê
Ava kaniyeke ku di gola nêzîkî ÇiyayêBêstûn ê de kom dibe û li wê derê bûye çavkaniya jiyan û rûniştina mirovan. Di demên kevnar de karwanên ku ji rojhilat diçûn Iraqê li cem van kaniyan diman. Beşeke zêde li şûnwarên koma Bêstûnê, di nav wan de kevirên hatinî nivîsîn û nexşeyên kevir ên Daryûs, nexşeya kevirê Eşkanî, peykerê Herkûl, perestgeha Mad, karwansera Şa Ebbas û çend şûnwarên din li derdora serava Bêstûnê hilkeftine.
Ava vê seravê bê tam û bêhn e û hem ji bo vexwarinê hem jî ji bo avdana zeviyên çandiniyê yên herêmê tê bikaranîn. Derdora seravê jî bi spîndar(Çinar)ên bilind hatiye dorpêçkirin ku cihên van ji bo geştiyaran cihekî balkêş û dilrevîn e.
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Peyker û xêzkirin
Cih:	Wêrankirina şwênewar kevin
Cih:	Seyrangeh
Cih:	Qela
Cih:	Gelerî
Cih:	Keresteên kevn (pence, kevir, peyker û hwd.)
Dehsal:	60ekan (60-69)
xemgîn:	Sedsala 17-an (1600- 1699)
Bajêr:	Kirmaşan
Welat- Herêm:	Rojhelatê Kurdistan

QR Code:

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/ - 03-01-2024
Demê tumarkirinê: 03-01-2024
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 720

Şêrwane

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20240103071524540967

Kelha Şêrwane ya şûnwarê dîrokê ya li bajarê Kelarê
Hanî Morteza

Keleha Şêrwane li herêma Zengabatê û herêma Qevbeye Birahîm Beg e, ji Emîr Şêrwan kurê Mensûr re hatiye pêşkêşkirin
Kurdshop - Keleha Şêrwane yek ji van cihên dîrokî yên girîng ên Kurdistanê tê hesabkirin ku dikeve başûrê rojhilatê bajêrê Kelarê li navça Germiyan a Başûrê Kurdistanê .
Tevî hebûna çendîn hizr û ramanên cuda yên di derbarê dîroka vê kelehê de, ya ku naha bi fermî behs jê tê kirin ev yeka ye ku ji sala 1866an li ser biryara “Mihemed Paşayê Caf” hatiye avakirin, wekî behs jê tê kirin di wê serdemê de heyama 8 salan pê çûye da ku kelhe bi tevahî bê avakirin û li sala 1874an karê dirustkirina wê kelheyê bidawî bûye.
Keleha Şêrwane li herêma Zengabatê û herêma Qevbeye Birahîm Beg e, ji Emîr Şêrwan kurê Mensûr re hatiye pêşkêşkirin. Hin çavkanî dibêjin ku beşek ji vê girê ku Keleha Şêrwane lê hatiye çêkirin, di serdema Sasaniyan de bûye ku hatiye çêkirin û li gorî demê guhertin bi ser de hatiye û piştre li ser biryara Mihemed Paşayê Caf, beşeke din a wî girî ku cihê naha yê kelehê ye hatiye avakirin.
Mihemed Paşayê Caf serokê eşîra Caf a mezin bûye, ku ji aliyê waliyê Bexdayê ve, wezîfeya padîşahiyê jê re hatiye dayîn, ji bo birêvebirina eşîra xwe û çavdêriya sînorê di bin desthilatdariya xwe de, li Şarebanê heta Ciwanro bûye, ev keleha li ser wî girî li bajêrê Kelarê avakiriye.
Keleh ji du qatên avahiyan û qata sêyem ku bi navê kilavê ferengî tê zanîn pêk hatiye. Keleh di wan her du serdeman de ji bo du armancan hatiye avakirin:
1. Armancên siyasî, ji bo çavdêriya herêmê û her wiha ji bo çavdêrî û agahdarbûna ji nêzîkbûna xelkê û biyaniyan li herêmê de.
2. Bi mebesta bêhnvedana Mihemed Paşa, malbat û mêvanên wî.
Keleha Şêrwane di serdema avakirina xwe de ji aliyê erdnîgarî, aliyên siyasî û stratejîk ve girîng bûye, ji ber ku li ser tevahiya herêmê de çavdêrî dikir û herêm ji wir dihat şopandin.

Naha jî keleha Şêrwane weke cihekî dîrokî ji bo bajarê Kelarê û Germiyanê girîngiya taybet a xwe heye û bûye sembola bajêrê Kelarê û cihekî dîrokî û geştiyarî li herêmê de ye.
Pisporên warê avahîsaziyê derbarê mevdaya ku avahî wir hatiye çêkirin dibêjin: Avahî û keleh ji kerpîçên heriyê hatiye çêkirin û du cure kerpîç di çêkirina vê de hatine bikaranîn, yek jê re kerpîçên Aşûrî û Babilî û ya din jî bi kerpîçên sorkirî jêra tê gotin hatine bikaranîn.
Her wiha kevir jî bikar anîne û çîp û darê gûzê û gec jî bi kar anîne.
Ev keleha ji ber erdhejan û bi dirêjahiya salan li çend cihan herifiye, ji ber wê jî di salên 1925, 1988 û 1998an de sê caran hatiye nûjenkirin û naha bo cara çaremîn di bin nûjenkirinê de ye.
Rûber :
Keleh li ser rûbereke 320 metre çargoşe û bi şeklê çargoşe hatiye çêkirin. Ew xwediyê deriyekî sereke ye bi şêwaza nîvcirkular û kevaneyî ku dikeve beşa başûrî de.
Pêkhateya her qata vê jî wiha ye:
1. Qata yekem: Ji du odeyên mezin, du salon û çar stûnên ji bo ragirtina kelehê, ku diçe heta qata sêyemîn pêk tê.
2. Qata duyem: Ji çar ode û salonekê pêk tê.
3. Qata sêyem tenê ji odeyekê bi şiklê kilavê ferengî pêk tê ku dikeve di nîveka kelê de.
Pencereyên her qatê jî kevane ne û ji dara gûzê hatine çêkirin.
Ji ber kevnariya kelehê ku wek şûnwarekî dîrokî ye, her sal xwendekarên zanîngeh û peymangehan serdana wê deverê dikin. Ev ji bilî serdanên geştyarî ku ji bo dîtina vê keleha Kelarê tên. Di pêşerojê de ji aliyê şaredarî û aliyên peywendîdar ve, bi mebesta xemilandina kelehê û sûd wergirtina xelkê li dema geştiyarî û serdana deverê de, pilan hene ku derdora kelehê bikin park û şînkatî.
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Peyker û xêzkirin
Cih:	Wêrankirina şwênewar kevin
Cih:	Dergeh
Cih:	Qela
Cih:	Gelerî
Cih:	Keresteên kevn (pence, kevir, peyker û hwd.)
Dehsal:	70kan (70-79)
xemgîn:	Sedsala 19-an (1800-1899)
Bajêr:	Kelar
Welat- Herêm:	Başûrê Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/ - 03-01-2024
Demê tumarkirinê: 03-01-2024
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 721

Şkefta Qîzikan

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20220605221741416449

Berhemên dîrokî bi sebreke mezin yek bi yeke bi kedeke hevpar hatine hûnandin. Hinek ji wan jî di pêvajoya sedsalan de ji ber bûyerên xwezayî derketine holê. Bi hezarên şkesftên veşartî ew bi çîrokên xwe yên berî hezarên salan têne nasîn. Ew yek ji stargehên herî kevin a li ser rûyê erdê ye û bi hebûna xwe pêşeroja vê axê ronî dike. Nav li vê çîroka qedîm hatiye kirin ku jê re dibêjin Şkefta Qîzikan.

Şkefta Qîzikan li ser pişta Miştenûr, li aliyê gundê Helincê dikeve. Berê li wan deran gelek dar û kelem, lawir û teyrên hov hebûn. Mirovên wê demê ji bo parastina xwe ji gelek metisiyan ev şkeft ava kirine. Şkefta Qizîkan jî wek gelek şkeftên din ên li Kurdistanê berî niha bi hezar sal bi destê kurdên detşa Sirûcê di kevirekî kilsî bi detan hatiye kolandin. Vê şkeftê navê xwe (Qîzik) ji keçikên Helincê ku dihatinê û têde stran, çîrok, gotinên pêşiyan, biwêj, dîlok û destanên evînî, lehengî û dîrokî ji hevre digotin. Her wiha tevin û teşî dirêstin û dûrin dikirin, Paşê xwarin dixarin û li wir dilistin, wergirtiye. Di germahiyan de jî bêrîvan li wir kom dibûn. û din re vedigotin û di zivistanan de jî xwe ji serma û barana diparastin, herwiha xortên ku ji artêşiya osmaniyan û firensiyan direviyan jî li wir xwe vedişartin. Û di demên Newrozan de jî dewleta Baes êrîş dibirin ser vê şkeftê ji ber ku xortan tekerên şewtandinê ji bo pîrozbahiyê li wir vedişartin. Hîn kes jî dibêjin ji ber di serdema osmaniya de gelek keçik di vê şkeftê de hatin kuştin û binaxkirin, lewma jê re dibêjin Şkefta Qîzikan.

Di şkeftê de Deriyek li aliyê rojhilat heye û di hundir de jî, dabeşî sê odeyên wek hev dibe. Odeya ku li aliyê bakur dikeve, bi pencereyekê bi ya din re vekiriye xelkên Kobanê ji wê teqê re dibêjin: (Qulika Heftaran) hîn jî efsaneyek di derbarê vê yekê de tê vegotin. Dibêjin ku ciwanekî mîrxaz divê qulikê re derbasî odeya bakur bûye ji bo ku heftarê di hundir de bikuje ji ber ku bibû mîna şevtirskê ji gundiyan re. Ji aliyê çepê yê deriyê şkrftê ve hinek nivîsê mîxî û neqiş hene, lê ta niha jî dîrok û wateya wan nehatiye naskirin. Her wiha li odeyên din jî bêşigeke kevirî hebû. Nê zanîn ku ji kengî ve û ji ber çi sedemê keçikan dev ji vê şkeftê berdane, lê yak u tê zanên ku ev şkeft heya demekê bibû ware lîstokên zarokan.[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Çiya
Cih:	Gund
xemgîn:	Sedsala 19-an (1800-1899)
Bajêr:	Kubanê
Welat- Herêm:	Rojawa Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder
[1] Rû bi rû | عربي - Arabic | Ji gundiyên gundê Helincê
Demê tumarkirinê: 05-06-2022
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 722

Sûrên Amedê

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20220603225158416071

Werin em bi hev re cihên herî xweşik di nav erdnîgariya kurdistanê de nas bikin. Werin em bi hev re li deşt û newalên kurdistanê yeko yeko bigerin û nas bikin ka çiqasî ev ax bi xêr û bereketa xwe zengîn e. û werin em li nav cihên xwe yên dîrok bigerin, li qulik û qewêlên xwe yên bi salan ji bîr kirî bi hev re nas bikin. Werin em paytexa dilan nas bikin.
Ey paytexa vê xaka pîroz te çiqas êş, jan û keser di hemêza xwe ya melesî de ji bîr kir. Dîrok di nava dilê te de veşartî ye, tu çiqas melûl bî jî ewqas serbilindî. Xwediyê bedena çarderî ku bi kevirên reş xemilandî. Xwediyê êş û hesreta salan vaye em hatin te bibînin paytexta dilan. Bajarê xwediyê dîroka 7 hezar salî, xwediyê nirxên pîroz û wargeha şaristaniyan, rawestgeha karwanan û stareya mirovahiyê ye.
Dema ku em bêjin Amed, helbet wê sûrê wê werin bîra me. Kesên nû diçin Amedê jî, yekser berê xwe didin nav sûrên wê. Em ê ji bajarê Ameda rengîn bi hev re li ser sûrên wê yên serhildêr ku her tim bi rûyekî bilind dikene nas bikin. Hîna jî gul û rîhanên rengîn li ser wan sûrên kevirî bi bêhn û xweş in. Hîna jî kevirên mertalî diparêzin rûmeta bajêr.
Sûrên Amedê ya ku 5 kîlometre û nîv dirêj in, piştî sûrên çînê duyemîn sûrên dirêj a cîhanê ye. Piştî ku bajarê Amedê li ber çemê Dijleyê tê ava kirin. Ji bo ku gelê bajarê ji êrîş û sitemkaran biparêsin ev sûr tê ava kirin. Piştî ku ev sûr tê ava kirin sîstema xwe yê parastinê bi rêk û pêk çêdikin. Ev bajarê serhildêr di her êrîşeke li dijî xweşikiya Amedê de bûye mertal.
Ji aliyê ketina nav sûrê ve çarî hene û her deriyek ji hêleke bingehîn ve vedibe. Deriyê çiya, deriyê Riha, deriya mêrdînê û deriya nû. Piştî ku bajar mezin dibe, hin deriyên din jî tê re têne vekirin. Di van salên dawî de deriya Çiya bi navê qada Şêx Seîd hatiye binav kirin, lewma jî li gorî rîwateyan tê gotin ku Şêx Seîd li wê qadê hatiye bi dar ve kirin û gora wî jî li wir bûye.
Bilindahiya dîwarê sûrê 12 metre ye. Firehiya dîwarê wê jî di navbera 3-5 metreyan de ye.
Sûrên Amedê du kelehên wê hene, kelha hundir û ya derve. Aliyê kehla hundir de 16 birc hene, bi tevahî ji 83 bircan hatine xemilandin û xweşikirin. Ji wan bircan; birca Benûsen, birca heft birayan û birca keçîn. Her yek ji wan dîmenekî pir xweşik didin bajêr. Kevirên ku pê dîwarê sûrê hatine bilindkirin ji çiyayê şewitî ya Qerjdaxê hatine anîn û yek bi yek bi kedeke mezin hatine hûnandin û xemilandin. Welatiyên Amedê ji van sûran re dibêjin Beden.

Dîroka sûrên Amedê ji gelek mêj ve ye ku vedigere 3-4 hezar salan. Bi ihtîmaleke mezin dîroka vê sûrê vedigere dema gelên Hûrî û Mîtaniyan. Her wiha di derbarê çêkirin û bilindtkirina sûran de hin çavkaniyên dîrokî dibêjin ku sûrên Amedê ji aliyê Impetoriya Romayê ve hatine ava kirin. Her wiha di nav çavkaniyên dîrokî de tê gotin ku pişt zayînê di sala 349'an de sûrên Amedê ji aliyê Bîzansê ve ji nû ve hatiye ava kirin. Piştre bajar hêdî hêdî mezin dibe, her serdestekî hatiye li gorî serdemên xwe tiştne nû lê zêde kirine.
Li ser sûrên Amedê sekil û rengên cur be cur hene, şeklê sûrê wekî masiya qalqanê ye. Di her kolaneke wê de şeklekî eserî bi mîmariya hunerî ve hatiye hûnandin. Li ser bircên wê şeklên lawir û gerestêrkên mîna; tav, strêk, piling, şêr, qertal,dûpiş, hesp, çek û hwd hatine neqişkirin. Sûrên Amedê hîn jî bi heybeta xwe li ser piyan e. Bi dîrok û jiyana xwe ve xwedî cihekî taybet e. Ev yek ji bo gelê kurd û kurdistanê xwedî heman wateyê ye. Ev sûr bi dîwar û bilindahiyên xwe wekî parçeyekî ji nasnameya Mezopotamiyayê tê nas kirin. Belê Sûrên Amedê xwediyên çîrokên hezarên salan, wargeha çand û baweriyên gelan careke din bi şopên jiyanê re eşqin dide û di rûyê cîhanê de bi hezkirin dibiriqe.[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Dikan
Cih:	Dergeh
Cih:	Bajêr
Bajêr:	Amed
Welat- Herêm:	Bakûrê Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | Pelfilm û wîkîpediya
Demê tumarkirinê: 03-06-2022
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 723

Temteman

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20240409164402564716

Şikefta “Temteman”, kevnartirîn şikefta nîştecihbûna mirovan li Urmiyê
Solîn Urmiye

Şikefta “Temteman” yek ji kevntirînşûnwar ên mirovî li Rojhilatê Kurdistanê bi taybetî û li Îranê bi giştî ye û ji bo lêkolîner û geştyaran şûnek taybet e.
Şikefta “Temteman” li başûrê rojavayê Urmiyê ye û yek ji cihên herî xweş û sirûştek balkêş e ji bo geştyar û lêkolerên warê şûnwarnasî. Ev şikefte li 20 kîlometreya bajarê Urmiyê li gundê “Temteman” hilkeftî ye û her bi vî navî jî tê naskirin û ser bi bexşa Naziyê ye. Bilindahiya şikefta Temtemanê ji asta deryayê 1500 metre ye.
Lêkolîn nîşan didin ku ev şikefte û navçeya derdor yek ji kevntirîn cihên nîştecihbûna mirovan e. Şûnwara ku ji vê şikeftê maye jiyana mirovan û awayê jiyana li wê serdemê nîşan dide. Lêkolîna li ser vê şikeftê nîşan dide ku mirov çawa jiyane û çawaniya berhevkirina xwarinê û keresteyên kevirî yên di wê serdemê de hatine bikaranîn nîşan dide.
Dîroka vê şikeftê vedigere bo serdema “paleolîtîk” a beriya dîrokê yan heman “şikeftnişîn”iya mirovan. Lêkolînerê Amerîkî yê bi navê “Karilton Stanlî Kûwn” di lêkolînekê de îspat kiriye ku dîroka vê şikeftê vedigere bo 40 hezar sal berî niha.
Vî lêkolerî di sala 1949an de, li lêkolîna xwe ya li ser vê şikeftê, 48 perçe şûnwarên kevirî û nêzîkî sê hezar perçe hestiyên ajelên cuda peyda kir. Li gorî lêkolîna navbirî, şikefta Temteman tenê demsala Havînê tê bikaranîn. Lê gelek şareza û zanayên vî warî li ser wê nerîna navbirî nînin.
Di sala 1987an de Komîsyona Netewî ya UNESCOyê ragihand ku piştî lêkolîna lêkolerên Amerîkiyê, di şikefta Temtemanê de kerestên pêwendîdar bi mirovên serdema “paleolîtîk” hatine dîtin. Serdema “paleolîtîk” bi qasî 35 hezar sal beriya Zayînê ye.
Şarezayên şûnwarnasiyê dibêjin di dema Uratûyan de jî ev şikefte ji bo nîştecihbûna mirovan hatiye sûdwergirtin.
Dirêjahiya şikeftê bi giştî 35.35 metre û firehiya wê jî 16.90 metre ye. Di hundurê şikeftê de du çal hene, çala aliyê rastê 4 metre kûr û 5.5 metre fireh e û li aliyê çepê jî 28 metre ye û firehiya

wê jî 5 metre ye. Tê zanîn ku heta ku mirov nêzî dawiya şikeftê dibe, ew qas jî bilind dibe.
Di vê şikeftê de mirov dikare mêzeyê dîmenek balkêş bike ku ev jî kaniya avê ye ku xelkê derdor ji vê avê sûd werdigirin. Ev yeka jî bûye sedem ku geştyar serdana wê şûna dîrokî û balkêş bikin. Hewaya vê şikeftê di demsala Havînê de hênik û xweş e û ji ber wê jî geştyar di germa Havînê de xwe digihînin vê şikeftê.
Ji xeynî nîştecihbûna mirovan di vê şikeftê de, lêkolîn nîşan didin ku ev şikefte ji aliyê ajelên wek rivî, simore, xezal, pez û hespan ve hatiye bikaranîn û bermayiyên wan ajelan di vê şikeftê wê yekê nîşan didin ku ev şikefte cihê nîştecihbûna wan jî bûye.
Salane hejmarek zêde ji geştyar û lêkolerên navxweyî û bîhanî yên warê şûnwarnasî serdana vê şikeftê dikin.
Şikefta Temteman wek mîrateya nîştimanî ji aliyê Komara Îslamî ya Îranê ve hatiye tomarkirin. [1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Şikeft
Cih:	Cîh
Cih:	Gund
Cih:	Mûze
Cih:	Dever
Cih:	Keresteên kevn (pence, kevir, peyker û hwd.)
xemgîn:	Serdema Paleolîtîk
Bajêr:	Urmîye
Welat- Herêm:	Rojhelatê Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/ - 09-04-2024
Demê tumarkirinê: 09-04-2024
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 724

Til Helef

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20220603140045416028

Li ser şopa dîrokê dema ku em dikevin rêwîtiyekê, raboriya çanda dîrokeke balkêş derdikeve pêşberî me. kevneşopiyeke gelekî girîng ji bo mîras, dîrok û çanda gelê kurd derdikeve holê. Di dîrokê de, kurd tim mecbûr man e ku çand û dîroka xwe bi deng an jî gotinan vebêjin û ta roja me ya îro biparêzin. Lê çand, huner, kevneşopî, wêje û dîroka kurdan gelek caran ne bi devkî maye, lê di bin de erd maye û ji aliyê dagikeran ve hatiye veşartin. Lê îro jî, vê carê bi riya bernama danasîn bi xelekeke nû em ê bi hev re şûneke dîrokî vekolin û wate û dîroka wê nas bikine ku ew şûn û ware dîrokî jî Girê Til Helefê ye.

Girê Til helef ê dîrokî 3 km li rojavayî bajarê serêkaniyê dikeve, navê xwe ji girê bajêr Til Helefê girtîye. Hejmara şînîyên bajêr derdora 10000 hezar kes in. Girê bajêr li rojhilatî rojava 300 ta 500 mtireyan dirêj dibe. Li aliyê bakur gir şaxekî çemê xabûrê yê ku jêdera wê herêma Orfa ya bajarê bakurê kurdistanê ye, diherike.

Til Helef li ser axeke dewlemend hatiye ava kirin ku xwe disperse çanda hilberîn û çandiniyê. Tevî peykerên xwedawendan jin, muhrên çanda xwe hatiye xêzkirin. Ev jî dide diyarkirin ku çanda jinan li ser aborî û hilberînê diyar bûye. Bi çanda Til Helef re kevana zêrîn di navbera gelan de têkêlî hatine danîn, gund û bajar hatine avakirin. Di qeydên dîrokî de ev herêm bi çanda Til Helef heye. Ev herêm axeke berhemdar e, bi hezarên salan mirovên vê herêmê bi çandinî û xwedîkirina sewalan derbara xwe kirine. Çandiniya xwe bi riya ava baranê, bêyî alîkariya avdanê dikirin.

Kevneşopiya herêmê ji aliyê Opên Hîm ve, dema ku hatibû herêmê ji bo avakirina rêya tirênê, hat kişifkirin. Opên Hîm li wir gelek lêkolîn kirine, lê ji ber sedema hilweşîna gelek şûnwaran lêkolînên wî yên pêşîn, wenda bûn. Lê bi lêkolînên xwe ya berê têgihîşt ku di bin axa gir de gelek şaristanî hatine veşartin. Wê demê ji ber ku Sûrya di bin destê Osmaniyan de bû, Opên Hêm di sala 1909'an de, ji bo destûra lêkolînê bigire daxwaznameyeke fermî pêşkêşî dewleta Osmanî dike.

Di sala 1910 'an de destûrnameya lêkolînê wergirt û di 5'ê tebaxa 1911'an de, dest bi kolandin û lêkolînan kir. Opên Hêm paşê dev ji karê dibilomasî berda û hemû alavên kolandin û lêkolînan anî Til Helefê. Di sala 1913'an de karê lêkolînê rawestîyan û paşê dîsa di zivistana 1914'an ta

1915'an de, dest pê kir.
Ji ber şerê cîhanê ya yekem karê kolandinê 14 salan hatîye rawestandin. Piştî 14 salan di bihara 1924`an de Opên Hêm dîsa vegerîya Til Helefê, lê dema ku ew vegerîya gelek şûnwarên gir ji ber şer hatibûn hilweşandin. Di sala 1920`'an de peykerên ku di 1911-1913 hatibûn dîtin, hatin berhevkirin û li gorî hevpeymanekê bi Firensa re, beşek ji wan peykeran dê di mozexaneya Helebê de were dayîn û beşek ji wan jî, ji bo mozexaneya Berlînê were şandin.
Li gorî lêkolînên erdkolojîk û lêkolînên ku Opên Hêm kirine, di bin axa Til Helefê de dîroka 8000 sal hatiye veşartin, ev dîrok û berhemên dîrokî gelek ji wan ê ku hatiye rûxandin û ên ku Opên Hêm lêkolîn kirine, bi riya wê lêkolîna xwe hat zanîn ku kevneşopên kurdan dizîne û bi xwe re birine Berlînê.
Opên Hîm di lêkolînên xwe yên vê dawiyê da di 1929`an de, li Til Helefê kirin, berhem û parçêyên erdkolojîk di 43 sandûqan de, bi cih kirin û berê wan da Berlînê. Li Berlînê mozexaneya bi navê Til Helefê vekirin û her wiha hemû berhemên dîrokî yên Til Helefê, tê de hatin bi cih kirin. Di 1943 'an de, mozexaneya Til Helefê ya li Berlînê sê caran ji alîyê hêzên hevkar ve hatiye bombebarankirin û gelek perçeyên dîrokî hatin rûxandin, gelek jî şikestin lê tiştê balkêş ew e ku parçeyên dîrokî yên ku li mozeyên din ên Berlînê yên di depoyên qasê de hatibûn veşartin, tiştek bi wan nehat. Paşê ew parçeyên dîrokî ji aliyê hêzên Sofyetê de hatin desteserkirin. Lê di sala1958 'an de jî, gelek ji wan berheman vegerandin Elmaniya.
Ev berhemên ku bê vîna gelê kurd hatibû lêkolînkirin û li cîhanê hatibe belakirin. Li ser vî warê qedîm û kevnar gelek caran dagirkerî li ser vê herêmê derbas bûne. Herî dawî jî ji aliyê artêşa dewleta Turk û çeteyên wê ya bi navê Artêşa Niştîmanî ya Sûriyê di 9'ê cotmeha sala 2019'an hate dagirkirin.[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Mal
Cih:	Dîwar
Cih:	Girik
Cih:	Keresteên kevn (pence, kevir, peyker û hwd.)
Bajêr:	Serêkaniyê
Welat- Herêm:	Rojawa Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | Ji Çandname û Wîkîpediya
Demê tumarkirinê: 03-06-2022
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 725

Walî

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20240103074111540971

Keleha Walî li Îlamê

Keleha Walî yaÎlam ê, li deşta “Miyan Kohî” ya Îlamê û li ser girê “Çiga Mîrk” a Îlamê hilkeftiye û di sala 1287ê Rojî (1908an a Zayînî) de di serdema Qacaran de hatiye avakirin. Kaniya “Bî Bî” ava vê kelehê dabîn kiriye, ku bi şêwaza berê bi sûdwergirtin ji boriyeke heriyê ava kaniyê vediguhastin bo hundirî hewşa navendî ya kelehê. Ev mîrata di 19'ê Banemera sala 1376an(9ê Gulana 1997an a Zayînî) de bi hejmara 1798'an weke mîrata neteweyî ya Îranê hatiye tomarkirin.
Keleha Walî li bakurê şeqama Pasdaran a navenda Îlamê hilkeftiye û hatiye nûjenkirin. Ev avahiya dîrokî yek ji girîngtirîn cihên geştiyarî yên Îlam û Kurdistanê ye û muzexaneya xelknasî ya Îlamê wir e. Weke piraniya kelehên din yên Kurdistanê, hatiye piştguhxistin û ji aliyê hikûmeta Îranê ve ti girîngiyekê pê nayê dan.
Keleha Welî yek ji girîngtirîn avahiyên çandî û dîrokî yên Rojhilatê Kurdistanê ye. Di sala 1287'an a Rojî (1908an Zayînî) de bi fermana “Qulamriza Xanê Feylî” li kolana bi navê “Husên Away Feylî” ku bi navê “Gundê Serê” dihat naskirin, hatiye avakirin. “Qulamriza Xan”, waliyê Feylî, ev der ji bo rûniştina xwe di demsala Havînê de hilbijartiye û keleha xwe li ser girekê çêkiriye.
Keleha Walî li ser erdekî bi mezinahiya 4 Hezar û 687 metre çargoşe hatiye avakirin û ji wê rêjeyê, fezayeke şînkatî bi mezinahiya 1792 metre çargoşe ji aliyê beşa başûr ve maye. Bingehê vê kelehê 1466 metre çargoşe ye û mezinahiya hewşa hundirê kelehê jî 1363 metre çargoşe ye. Darên kevin ên bilind û hewzek li pêş dîmenek xweş didin bi kelehê.
Keleha Walî di dema avakirinê de li cihekî bi temamî vekirî hatiye avakirin, lê piştre piştî pêşketina bajarvaniyê derdora wê bi avahiyên îdarî û malên welatiyan hatiye dorpêçkirin.
Li aliyê bakurê kelehê qesrek xweşik a (şanişîniyê) heye ku qasa vê ji odeyên din ên kelehê mezintir e. Di nîveka qesrê de hewzeke biçûk heye ku bi kevirê mermer hatiye xemilandin. Hewz li kêlega kaniyekê ku wê demê tijî av bûye hatiye çêkirin, lê bi demê re kanî hişk bûye û ji ber vê ku xweşikiya vê serdemê bê parastin, di dema nûjenkirinê de av veguhastine bo boriyê. Hêjayî gotinê ye ku ev keleh di dema şerê 8 salan ên di navbera Îran û Iraqê de ji sedî 50 wêran

bûye û piştî şer komek ji beşên vê hatine nûjenkirin lê wekî ku tê xwestin nîne.
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Wêrankirina şwênewar kevin
Cih:	Qela
Cih:	Keresteên kevn (pence, kevir, peyker û hwd.)
Dehsal:	70kan (70-79)
xemgîn:	Sedsala 13-an (1200- 1299)
Bajêr:	Îlam
Welat- Herêm:	Rojhelatê Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/- 03-01-2024
Demê tumarkirinê: 03-01-2024
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 726

Xoşabê

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20231217210040538103

Keleha Xoşabê ya dîrokî

Keleha Xoşeb an jî Xoşabê dîroka wê digeha dema Urartuyiyan û kelhe ji du beşên hundir û derve pêktê, ku beşa derve dikeve bakurê kelheya hundirîn.
Kurdshop – Keleha Xoşabê li ser rêya Wan û Colemêrg a Bakurê Kurdistanê, li gundê Xoşeb a girêdayî navçeya Payîzavayê ye. 60 kîlometreyan dûrî navenda parêzgeha Wanê ye û kelhe li ser girekî tûj hatiye ava kirin û ji du beşan pêktê.
Keleha Xoşeb an jî Xoşabê dîroka wê digeha dema Urartuyiyan û kelhe ji du beşên hundir û derve pêktê, ku beşa derve dikeve bakurê kelheya hundirîn. Keleha Xoşabê piştî Urartuyiyan jî ji aliyê Mîrê Kurdan Mîr Silêmanê Zer yê Mamîdî, yê Zer Beg ve di sala 1643yan de ku wê demê girêdayî Osmaniyan bû hatiye çêkirin.
Keleha Xoşabê 60 kîlometre wekî ku nêzîkî navenda Wanê ye, 40 kîlometreyan jî nêzîkî navenda navçeya Payîzava ye. Dikeve bakurê rojavayê av a Xoşabê û li ser rizde û zinarekî tûj û bilind hatiye ava kirin. Wateya navê Xoşabê jî her ji navê çem û ava xweş hatiye. Xweş av ango Xoşabê tê. Dîwar û bedena derve ya kelehê li gor aqar hatiye ava kirin, ji rojhilat, bakur û rojava ve bi sûr û dîwar ve hatiye dorpêç kirin. Lê naha beşek ji sûrên rojhilat û sûrên rojava jî piraniya wan hilweşiyane. Hin bircên wê heta roja me ya îro jî hatine. Deriyên rojhilat û rojava bi temamî têkçûne û hilweşiyane. Li bakurê rojhilatê keleha derve jî kuleyekî çavdêriyê heye. Di nav kelehê de îro jî paşmayên mizgeftekî û malên gund her mane.
Keleha hundir, ji aliyê başûr ve asê ye û ber bi bakur ve jî li ser bingehekî qews hatiye ava kirin. Sûrên kelehê ji bakur, rojhilat û rojava ve, xwedî birc û kule ye û bi wî awayî hatiye qahîm kirin. Ji aliyê bakur ve deriyekî ketina kelehê û bircek heye û bi rêya wê deriyî dikare derbasî nav kelehê bibî.
Li deriyê wek tacekî hatî çêkirin ê li aliyê rojava jî kîtabeyek, pencerekî kor û nexşên şêr hatine çêkirin. Herwaha deriyê hesin ê hîn wê demê hatiye çêkirin heta roja me ya îro jî bi awayekî resen maye û wekî xwe kar dike. Di nav kelehê de qesrên wê demê hatine çêkirin hebûna xwe berdewam dikin. Ew qesrane li başûrê kelehê hatine rêz kirin. Li herî jor û li beşa rojhilat jî

qesrek heye û li rojavayê wê qesrê jî harem heye. Herwaha mescîd, zîndan û girtîgeh, firin û sarinc jî avahiyên din ên kelehê ne.
Keleha ku di naverasta sedsala 19.mîn de hatiye terk kirin, bi avahiyên xwe yên heyî ve heta roja me ya îro jî bi awayekî saxlem hatiye û ji ber wê jî li herêmê yek ji cîhên sembol û remz ê herî giring e.
[1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Wêrankirina şwênewar kevin
Cih:	Mûze
Cih:	Qesr
Cih:	Keresteên kevn (pence, kevir, peyker û hwd.)
xemgîn:	Sedsala 19-an (1800-1899)
Bajêr:	Colemêrg, Hekarî
Bajêr:	Wan
Welat- Herêm:	Bakûrê Kurdistan
QR Code:	

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/ - 17-12-2023
Demê tumarkirinê: 17-12-2023
Navê afirîner: Aras Hiso

Pol, Kom: Cihên arkeolojîk

Babet: 727

Zêwiye

https://www.kurdipedia.org/?lng=4&q=20240220214234553863

Keleha Zêwiye ya dîrokî li Seqizê
Aso Esedî

Keleha dîrokî ya Zêwiye ku dîroka wê vedigere zêdetirî 3 hezar û 500 sal beriya niha, 55 kîlometreyan ji başûrê rojhilatê bajarê Seqizê û li bakurê gundê Zêwiye û li ser girekî hilkeftî ye. Keleha Zêwiye yek ji şûnwarên herî binirx ên Kurdistanê ye di dîroka 700 sal berî zayînê de li devera Zêwiye ya bajarê Seqizê yê Rojhilatê Kurdistanê, piştî lêkolîna şûnwaran di dilê girekî de serî hilda.
Rûbera kelehê zêdetirî 16 donim e û bilindahiya wê ji asta zeviyên derdora wê nêzî 110 metre dibe. Xuya ye ku ev şûna keleh li ser bi mebesta çavdêrîkirina navçeyê hatiye hilbijartin. Her ew bilindahî bûye sedem ku keleh bikare bi ser çar aliyên xwe de çavdêriyê bike û agehdarê navçeyê be û di heman demê de dîmenek bedew hebe.
Keleh ji çend eywan, hewş, çendîn odeyên du qatî, embar û deriyê kelehê pêk hatiye.
Deriyê sereke yê kelehê li aliyê rojhilatê ye ku bi bîst û yek pîlekanên kevirî hatiye çêkirin û her wiha du deriyên din li aliyê bakur û başûrê kelehê hene.
Avahiya kelehê sê qat e, qata yekê ku hê jî beşek ji dîwarên wê mane, bi egera zêde ve perestgehek bûbe, qata duyemîn ku çendîn odeyan li xwe digire bi rengên şîn, sor û reş hatine xemilandin û wê qatê ji yên din cudatir dike. Hin tîrûkevan li wir hatine peydakirin ku wê diçe ew der cihê hêzên leşkerî bûbe û qata sêyem jî ku ji ber rojên dijwar û dorpêçkirinê embara genim tê de bûye, cihê fermanrewayê bûye.
Herwisa bîreke avê di hewşa kelehê de hebûye ku ava baranê tê de kom bûye da ku pêdiviya ava rûniştiyan dabîn bike. Bi boriyan ava kaniyên derdorê bo nav kelehê hatiye veguhastin û averoya kelehê jî hatiye dabînkirin ku di wê serdemê de tiştek baş bûye.
Peydakirina kelehê vedigere bo sala 1947an, dema ku ji ber baran û lehiyê beşek ji kelehê tê herifîn, şûnwar û kelûpelên kevn têne xuyakirin û zarokek şivan bi hilkeft wan dibîne. Paşê kesek cihû yê bi navê Eyûb Rebno îzna deranîn û geriyan li pey şûnwarên wê kelehê ji xanê gund û desthilatdarên rejîma Paşayetî werdigire û di heyama 8 salan de bi berdewamî keleh û

zeviyên derdorên wê û zêdetirî %80 a girikê bi giştî vekolîn dike.
Gelek mixabin ku piştî 8 salan Eyûb û destûpêwendiyên wî xisarek qerebûnekirî bi kelehê xistin û gelek kelûpelên bêhempa yên dîrokî, ji wan komek xezîneyên bêmînak di nav meytek bronzî de ku şahek dîrokî ye peyda kirin û firotine mozexaneyên navdar ên cîhanê.
Piraniya wan şûnwarên dîrokî di niha de, li mozexanên cîhanî yên wek mozexaneya Louvre li Parîsê, mozexaneya Londonê, mozexaneya Armitage li Leningradê û herwiha mozexaneyên welatên Amerîka û Îsraîlê û dehan welatên din li ber çavê geştiyaran in.
Tenê beşek kêm ji wan kelûpelên dîrokî di mozexaneya netewî ya Îranê de ne.
Di berdewamiya vê lêkolînê de li sala 1975 û 1994an lêkolîneke dîrokî li Zêwiyeyê hate kirin ku di encamê de şûnwarên keleha dîrokî, koşkeke hikûmetî û salonek ku 16 stûnên mezin tê de hebûn û herwisa komek parçeyên zêr û zîv di bin axê de hatine peydakirin.
Keleha Zêwiye milkê Maniyan bû, herwisa navê Zêwiye yekem car di salnameya Aşûrî û desthilata Sargêniyê Duyem de li dema êrîşa ser kelehê hatiye tomarkirin.
Sargêniyê Duyem piştî êrîşkirina bo ser navçeya bin desthilata Maniyan û piştî wê ku paytexta Maniyan dagîr kir û paşayê wan ê bi navê Îranzû rastî şikestê anîn, du kelehên girîng ên navenda herêma Maniyan bi navên Zêye yan Êziye ku divê her heman keleha Zêwiye be, û Armaît ku di niha de gundê Qeplantû ye, dagîr kir.
Piştî Maniyan keleha Zêwiye bo sedan sal paytexta Medan û Sekakan bû.
Piraniya lêkoleran li ser wê bawerê ne ku keleha Zêwiye, kelehek girîng û hikûmetî bûye. Her di vê derbarê de profesor Girtness, lêkoler û şûnwarnasê navdar ê fransî û nivîserê pirtûka "Hunera Îranê Di Serdema Med û Hexamenişîn" de, li ser wê baweriyê ye ku keleha Zêwiye, keleheke hukimranî bûye, herwisa navbirî tev ew şûnwarên giranbuha û binirx ên vê kelehê peyda kirine û bi mîrata paşayê Sekakan dide zanîn ku bi wî re hatine çalkirin.
Gelek mixabin di salên bor de keleha Zêwiye bi awayê hewce nehatiye parastin û ew keleha dîrokî û balkêş ber bi jinavçûna yekcarî ve diçe, çalakiyên şûnwarnasî bi tavahî li wir hatine sekînandin.
Hêjayê behskirinê ye ku komek kes li ser wê bawerê ne ku eger lêkolînek zanistî û hûr li ser vê kelehê bê kirin, dîroka şaristaniyeta Seqizê vedigere bo 6 heta 7 hezar sal berî niha, lê wê planê hewcehî bi bûdceyek zêde heye û heta niha ji aliyê hikûmeta Îranê ve girîngî pê nehatiye dan. [1]

Taybetmendiyên babetê

Cih:	Peyker û xêzkirin
Cih:	Seyrangeh
Cih:	Bajêr
Cih:	Qela
Cih:	Gelerî
Cih:	Dever
Cih:	Rûbar
Cih:	Civat
xemgîn:	03 hezar B.Z.
Bajêr:	Seqiz
Welat- Herêm:	Rojhelatê Kurdistan

QR Code:

Çavkanî - Jêder
[1] Mallper | Kurmancî - Upper Kurdish (Latin) | https://kurdshop.net/- 20-02-2024
Demê tumarkirinê: 20-02-2024
Navê afirîner: Aras Hiso

English

Group: Archaeological places

Article: 728

4,000-year-old ancient city found near Sulaimani

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20220723071907424296

In the heart of a mysterious ancient kingdom, archaeologists have discovered an ancient city dating back to the third millennium BC. Kunara, only 5 kilometers southwest of the Kurdistan Region's Sulaimani, is 4,000 years old.

A French archaeological team supported by local experts started the first excavation phase back in 2012 and finished the last phase (sixth) in 2018. The excavators successfully unearthed the traces of Kunara city, located on the outskirts of the Zagros Mountains near the Tanjaro River.

“Kunara is a miracle city, an unexpected, rare find,” said Khalid Rasul, a local archaeologist from Sulaimani. “Now we know that 4,000 years ago, monumental structures were erected, and that is amazing and incredible.”

Kunara city makes the Kurdistan Region a universal cradle of writing given the discovery of small clay rectangles inscribed with cuneiform, which confirms the writing pattern of the fourth millennium in the Middle East.

“Kunara’s discovery can shake all the foundations and knowledge we’ve had so far on the ancient inhabitants and history,” Rasul noted. “In terms of importance, Kunara is on the level of Babylon, Nineveh, Ur, and Nimrud archaeological and historical sites.”

According to local experts, Kunara tells us about an unknown people, pushing experts to reconsider research about people living in the mountainous area.

“Kunara is on the western border of the first Mesopotamian empire, which was called Akkad. Things are known about this empire, but there is nothing about Kunara,” said Barzan Rahim, a local historian in Erbil. “Kunara’s people could have their own entity and state, and who knows, they might have been struggling with the neighboring empires.”

Based on the materials discovered on the site, Kunara people could have been royals since the bones of bears and lions attest to reverent gifts or royal hunts. Excavators found remains of goats, sheep, cows, and pigs, suggesting livestock and farming experience.

“The materials show that Kunara people were busy with animal hunting, farming, and livestock,” noted Rahim. “Like any other Mesopotamian kingdom, Kunara people had their own

way of life.”
Based on the tablets and forms of writing, the Kunara people could have had their own language and forms of writing, although similar to that of Akkadian and Sumerian writing. However, there are still unanswered questions about Kunara and its people, which require more research and excavation.[1]

Items Property

Content category:	Geography
Content category:	History
Content category:	Articles & Interviews
Place:	House
Publication Type:	Born-digital
Cities:	Sulaimaniyah
Country - Province:	South Kurdistan
QR Code:	

Sources
[1] Website | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | www.kurdistan24.net
Added on: 23-07-2022
Editor Name: Hejar Kamela

Group: Archaeological places

Article: 729

Al-Muzaffariya Minaret

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230607154950496827

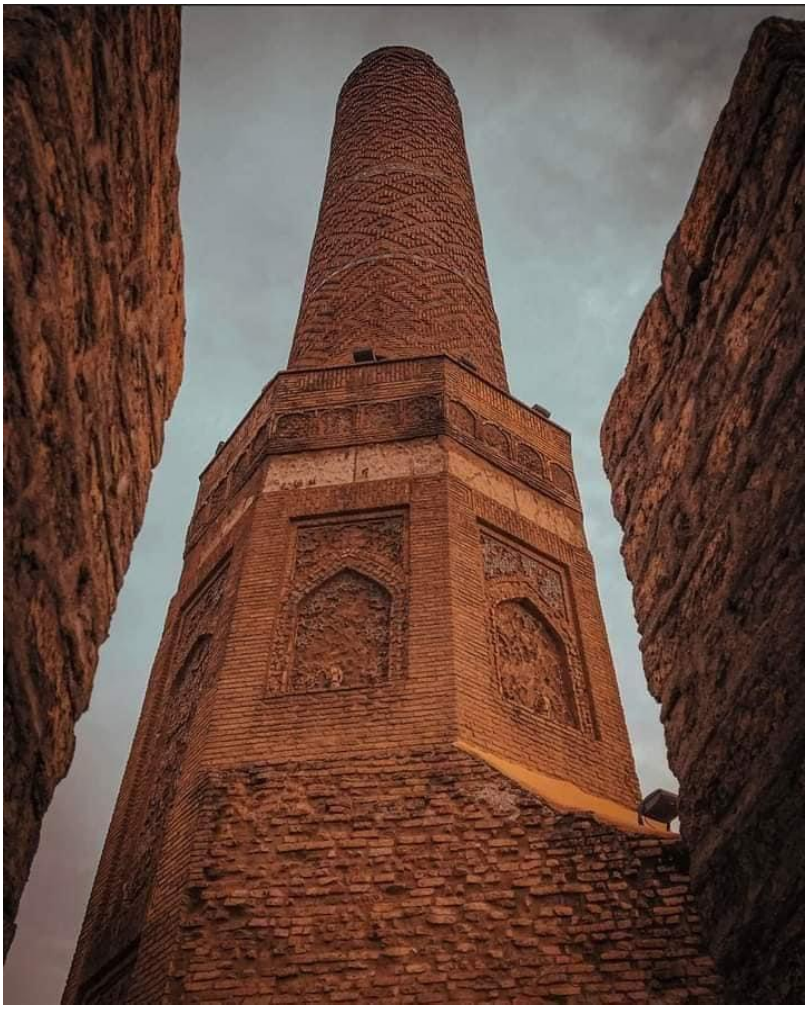

The Muzaffariya minaret or muzaffariya lighthouse in the city of Erbil, 1154-1233 Muzaffariya Lighthouse or Jolly Lighthouse, is an ancient lighthouse that was established during the era of the Atabeg Muzaffar al-Din Kawkapuri, 1154 AD - 1233 AD who ruled Erbil in the days of the Atabeg (Erbil Mosul), The Mudhaffari lighthouse is located on the western side of the Kurdish city of Erbil, and this lighthouse is considered the second largest historical landmark in the city of Erbil after the Citadel of Erbil. The lighthouse is about 500 meters away from the Citadel. The fame of the Mudhaffari minaret became famous due to the beauty of its view and the engineering of its construction. It is believed that it was built in the era of Atabegiya of Erbil and Mosul, the days of the rule of the Sultan Muzaffar al-Din Koukbari of the city of Erbil. On the walls of the lighthouse, the date of its construction and the nationality of its engineer,

And the Sultan Muzaffar al-Din Kokbari, whose title means the blue wolf , was the son-in-law of the Kurdish Ayyubid sultan Sultan Salah al-Din al-Ayyubi, The height of the Mudhaffari minaret is about 37 meters, and its diameter is 21 feet.

It is built of red bricks and stucco, and is built on an octagonal base of equal lengths except for two sides. It consists of an octagonal geometric bottom, and a cylindrical upper part. The minaret is decorated from its external facades with motifs very similar to the motifs of Sinjar

Minaret, Al-Hadba Minaret and Daqouq Minaret. The Al-Muzaffariyyah lighthouse has two gates, each door is about two and a half meters long, and each door leads to stairs leading to the top of the lighthouse. Inside the lighthouse there is a cylindrical building whose diameter becomes smaller as you ascend to the top. The staircase revolves around it, as one enters through the aforementioned two doors to ascend to the top of the lighthouse. The number of steps for each ladder is 132 from each side. There is no convergence between them except in the floor of the lighthouse and above. The lighthouse, so that two people can go up or down at the same time without seeing each other, and the lighthouse has a window in the middle of its height on the eastern side for air movement. According to some circulating narrations, Al-Muzaffariya Minaret was approximately 45 meters high, and that was before the upper part of it was hit by a lightning bolt in the spring season, when lightning, thunder, and rain showers abound in the city of Erbil and its suburbs, and the thunderbolt was spared from about 8 meters high, There is a folk tale narrated from generation to generation about Al-Muzaffariya Lighthouse and the purpose of building the two staircases in it, and the reasons for the similarity between it and other lighthouses in Kurdistan. Among them, it is narrated that the engineer who executed the lighthouse was a student of the engineer of Daqouq Lighthouse located in the south of the city of Kirkuk, but as a result of a dispute between him and his teacher during the construction of Daqouq Lighthouse, the student leaves his teacher, and builds the Muzaffariya Lighthouse in Erbil , which was later called the Çolî lighthouse, which means the lighthouse of the wilderness in the Kurdish language, because of the lighthouse's distance from the Citadel of Erbil and the residential neighborhoods surrounding it, and the student realizes that his teacher will definitely visit him after hearing the news of the construction of this lighthouse, so he prepares for that visit From the beginning, he expects envy and grudge from his teacher if he sees this lofty building that was built in a better way than his teacher built for the Daquq minaret, and that his teacher will come later to see the minaret, so he thinks of building two staircases inside the cylinder of the minaret, and when his teacher visits the city of Erbil, the professor asks his student They climb the minaret together, so the teacher begins to climb from the first staircase without realizing that there is a second staircase, while the student climbs from the second staircase, and they meet at the top of the minaret, and then the student realizes that his teacher is in an abnormal psychological state, so the student gets scared and rushes down the stairs. The first, and the professor believes that the second staircase meets the first on the way down, so he chooses the second, and they meet again on the ground, and there are people following the event, then the professor in front of the people congratulates his student on this achievement, and travels to the city of Mosul to build a better lighthouse than his student. He builds a lighthouse, and concludes that its lighthouse is tilted and is expected to fall at any moment, but he failed in his endeavor, and that lighthouse was called the Al-Hadba Lighthouse. here are old pictures of the Mudhaffariyya minaret dating back to the mid-twentieth century AD, in which the minaret appears to be alone in an open courtyard. While the lighthouse is now in the center of the city of Erbil, as a result of the wide urban movement that Erbil witnessed after the year 1991 AD, and then the rapid reconstruction movement of the city after the year 2003 AD, And in the year 2009 AD, an Italian company, in cooperation with the Department of Antiquities of the Kurdistan Ministry of Culture, restored Al-Muzaffariya Minaret to protect it from falling, because its floor had recently become soft and fragile, and it is now considered one of the archaeological symbols and tourist attractions in the city of Erbil.[1] [2]

Items Property

Place: Place

Place: the minaret
Century: 12th century (1100- 1199)
Century: 13th century (1200- 1299)
Cities: Erbil
Country - Province: South Kurdistan
Country - Province: Iraq
QR Code:

Sources
[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Translated from Arabic to English by Kurdipedia - Vejen Kişto
[2] Social Media | English | Social Media; Facebook; Page (تاریخ کورد و حضارة کوردستان)
Added on: 07-06-2023
Editor Name: Vejen Kişto

Group: Archaeological places

Article: 730

Asif Waziri

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230605221611496445

Palace (Asif Waziri) or (Kurdish House) in the city of Sanandaj.
(Asif Waziri Palace), which bears the name “Kurdish House”, is also considered as a museum of Kurdish heritage, and is one of the most important cultural monuments in the city of Sunna (Sanandaj), located in eastern Kurdistan. It is a wonderful example of Kurdish architecture.Most parts of the original building of the (Asif Waziri) palace are located on its northern side, and it includes the celebration hall, rooms, corridors, and eastern spaces related to the era of Safavid influence over the Emirate of Ardalan, and other parts or sections that were added to the palace during the Zand and Qajar periods of influence on those Emirate, as well as during the Pahlavi rule of eastern Kurdistan, (Asif Waziri Palace) is considered one of the palaces of the Kurdish Emirate of Ardalan and one of the possessions of the noble Kurdish (Asif Waziri) family. The (Asif Waziri Palace) or (the Kurdish House) in the city of Sunna (Sanandaj) contains a valuable treasure of the cultural and historical works of the people of Kurdistan. Today, it includes part of the Kurdish cultural project under the name (Kurdish House), which is considered the largest anthropological museum associated with the Kurdish people. This beautiful and interesting building is considered one of the oldest buildings in the Kurdish city of Sunnadj (Sanandaj), and it is located near the historic (Dar Al-Ihsan) mosque, which is also considered one of the Jordanian monuments. And this historical building was built, as one of the oldest buildings in the city of Sunnah (Sanandaj), in the Safavid era, The area of (Asif Waziri Palace) is about 4000 square meters, and it is a beautiful and wonderful unique complex, which includes the rooms of the nobles, The period of building the palace (Asif Waziri) is divided into four periods: The northern part of the palace, including the ceremonial hall, the rooms and corridors on the sides, and part of the areas of the eastern part, belong to the period of influence of the Safavids and Zandi over the Emirate of Ardalan. While in the first half of the Qajar period of influence, the eastern and western sides of the outer courtyard and the palace's toilet were built. And in the period between the years (1923 AD - 1927 AD) the interior spaces of the palace were constructed, the half-vestibular entrance gate, and the western part of the celebration hall was rebuilt. And in the period between the years (1999 AD - 2003 AD) all

parts of the palace were restored, the sidewalk of the courtyard was replaced, and the servants' yard was rebuilt in its current form.[1] [2]

Items Property

Place:	Museum
Place:	The palace
Century:	20th Century (1900-1999)
Cities:	Sanandaj
Country - Province:	East Kurdistan
Country - Province:	Iran
QR Code:	

Sources

[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Translated from Arabic to English by Kurdipedia - Vejen Kişto

[2] Social Media | English | Social Media; Facebook; Page (تاریخ کورد و حضارة کوردستان)

Added on: 05-06-2023

Editor Name: Vejen Kişto

Group: Archaeological places

Article: 731

Bazian strait

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230607203158496899

Bazian Temple
The ruins of the Zoroastrian Temple (Bazian Strait), in Sulaymaniyah Governorate.
The ruins of (Madiq Bazian Temple) or (Madiq Bazian Castle) as some call it, are located near the town of (Tekê) in the city of (Çemçemal) in the Kurdistan Sulaymaniyah Governorate,
On the western side of the historical (Bazian Strait Wall), And on the highway between the city of Kirkuk and the city of Sulaymaniyah, It is about 64 km from the city of Kirkuk, and 54 km from the city of Sulaymaniyah. It is most likely the ruins of a Zoroastrian temple dating back to the Sasanian era.
Some previously believed that it might be the ruins of a Christian church, an Islamic mosque, a military castle, or a resting place for caravans. In the year 1987 AD, the Sulaymaniyah Antiquities Directorate excavated the site (the ruins of the Bazian Strait Temple), and protected it from removal during the construction and expansion of the highway between Sulaymaniyah and Kirkuk.
During these excavations, the foundations and remains of the walls of the temple were revealed, along with a detailed description of the method used in its construction The structural sections, their areas, the corridors that permeate them, the niches, the corridors, and the remains of the traces of the columns, some of whose traces are still remaining, were studied. And Bazian Strait is considered one of the ancient archaeological sites in Kurdistan, and it is a mountain strait located in the Qardag mountain range, The strait is located between the city of Kirkuk and the city of Sulaymaniyah, as these areas in the past centuries were administratively affiliated to the city of Kirkuk.
This strait was mentioned in ancient history books. It is one of the important sites due to the strategy of its geographical location, and in all events it was a strong support for its Kurdish population who defended the region against the campaigns of the invading armies. And it has a historical feature among the Kurds, as it contains the site of (Burda Qahraman) whose relatives were wounded and captured by the King of Kurdistan Sheikh Mahmoud's grandson by the British forces. And the King of Kurdistan Sheikh Mahmoud's grandson at the beginning of the

twentieth century AD, with his Kurdish fighting soldiers, resisted the British forces from the heights adjacent to this strait, and recorded the most wonderful heroic epics in the history of the Kurds for the sake of freedom and independence of Kurdistan. In the foothills of the mountains near the Bazian Strait, there are several different caves dating back to the stone ages. There are also sources of water and it is a green area due to the dense planting of trees. And the ancient inhabitants of the region built a high wall between the two sides of the strait to take refuge in it when the enemies attacked. In recent years, the wall has been restored by the concerned authorities in Kurdistan. There are also those who call (Bazian Strait) the White Strait, in relation to its white rocks. [1] [2]

Items Property

Place:	Place
Place:	Religious School
Cities:	Chamchamal
Cities:	Sulaimaniyah
Cities:	Kerkuk
Country - Province:	South Kurdistan
Country - Province:	Iraq
QR Code:	

Sources

[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Translated from Arabic to English by Kurdipedia - Vejen Kişto

[2] Social Media | English | Social Media; Facebook; Page (تاریخ کورد و حضارة کوردستان)

Added on: 07-06-2023

Editor Name: Vejen Kişto

Group: Archaeological places

Article: 732

Bukan Grand Mosque

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230607233508496936

Bukan Grand Mosque (1792 / 1870 AD).
It's one of the historical Mosques in Kurdistan, and In Kurdish language it called Mizgewtî gewreî Bokan and the grand mosque of Bukan is located in the city of (Bokan) in the Mokryan region, east of Kurdistan. The mosque is located near the historic Sardar Castle, and on the eastern side of the castle basin, which draws its water from Nalle Şikêne Mountain. The Bukan Grand Mosque is one of the oldest mosques in the city of Bukan, which was built by the Kurdish Emir Muqriyani Aziz Khan Mukri 1792 AD - 1870 AD. And the first person to preach in this mosque was Mulla Salam Sheikh al-Islam, and he was the first imam preacher of the city of Bukan, and that was during the era of Aziz Khan Mokri, The original building of Bukan Grand Mosque had 12 domes and 6 columns made of cut limestone, Then the area of the mosque was expanded by Prince Saif al-Din Khan Mokri 1901 AD - 1929 AD, 4 domes and 3 other columns were added to it, built of limestone. Bukan Grand Mosque contains 16 domes located on 9 columns, and it is one of the largest and most important mosques and historical buildings in Kurdistan in general, and in the city of Bukan and Mukerian region in particular. which is very popular and respected among the people,Where Friday prayers are held every week. And next to this mosque there is a small mosque as well, called Aziz Khan Mokri Mosque.[1] [2]

Items Property

Place:	Mosque
Century:	18th century (1700-1799)
Century:	19th century (1800-1899)
Cities:	Bokan
Country - Province:	East Kurdistan
Country - Province:	Iran

QR Code:

Sources
[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Translated from Arabic to English by Kurdipedia - Vejen Kişto
[2] Social Media | عربي - Arabic | Social Media; Facebook; group (صور و اماكن لها تاريخ)
Added on: 07-06-2023
Editor Name: Vejen Kişto

Group: Archaeological places

Article: 733

Cendera Bridge

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230609194145497124

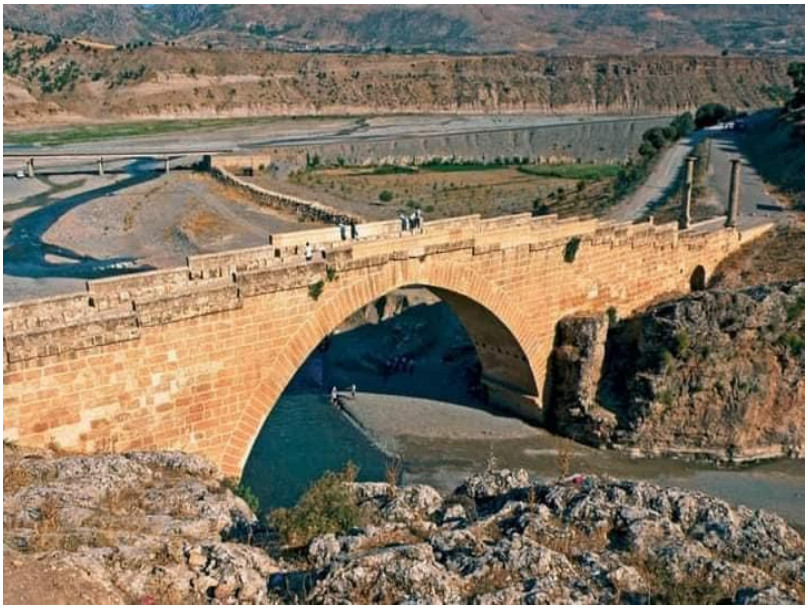

Cendera Bridge
Is a historical Roman Bridge in north Kurdistan in Adiyaman Province, 193 AD - 211 AD. The Pira Cendere or Historic Rome Bridge is located in the old area (the old castle) in the Samsur Province (Adiyaman) - northwest of Kurdistan, and the bridge is about 55 kilometers from the city of Samsur (Adiyaman). The Jandara Bridge is one of the most important and oldest bridges in the world, which is still in use today. The bridge was built by order of the Roman Emperor Septimius Severus in the name of his wife and children in the period between (193 AD - 211 AD) AD. The bridge is constructed as a simple, unadorned, single arch on two rocks at the narrowest point of the creek. At 34.2 m (112 ft) clear span, the structure is quite possibly the second largest extant Roman arch bridge. It is 120 m (390 ft) long and 7 m (23 ft) wide.
Roadway flanked by ancient columns
The bridge was rebuilt by th in the ancient city of Samosata (today Samsat) to begin a war with parthia. Commagenean cities built four Corinthian columns on the bridge, in honor of the Roman Emperor Lucius Septimius Severus (193–211), his second wife Julia Domna, and their sons Caracalla and Publius Septimius Geta as stated on the inscription in Latin on the bridge, In 1997, the bridge was restored. Vehicular traffic was restricted to 5 tons or less. The bridge is now closed to vehicles, and a new road bridge has been built 500 m (550 yd) east of the old bridge [1] [2]

Items Property

Place:	Bridge
Century:	02nd century (0100- 0199)
Century:	03rd century (0200- 0299)
Century:	02nd millennium BC
Century:	03rd millennium BC
Cities:	Adiyaman

Country - Province: North Kurdistan

QR Code:

Sources

[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Translated from Arabic to English by Kurdipedia - Vejen Kişto

[2] Social Media | English | Social Media; Facebook; Page (تاريخ كورد و حضارة كوردستان)

Added on: 09-06-2023

Editor Name: Vejen Kişto

Group: Archaeological places

Article: 734

Choli Minaret

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=2013080116555992055

Choli Minaret is considered to be one of the most prestigious landmarks of Erbil City. It is 22 meters high and just 1 kilometer south of Erbil's Citadel. Built in 1128-1138 AD during the rule of Sultan Mudhaffar Al-Din Called, it is also Al-Mudhafariah Minaret. The local inhabitants refer to it as 'Choli' because it was far from the city. Truly fascinating for those interested in local history

Items Property

Party:	Alay Şoriş
Cities:	Erbil
Country - Province:	South Kurdistan
QR Code:	

Sources

Added on: 01-08-2013

Editor Name: Hawrê Baxewan

Group: Archaeological places

Article: 735

Citadel and city of Nabi Hori

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230605182150496351

Citadel and city of Nabi Hori
in Afrin region The ruins of the castle and the city of (Nabi Houri) are located 10 km north of the town of (Sharan) of the Afrin region - western Kurdistan.It is 45 km north-east of Afrin city. The ruins of the castle and the city of Nabi Houri consist of the ruins of an ancient city, on the northern and eastern slopes of a mountain elevation on which the castle of Nabi Houri was erected.On the western side of the site, on another mountain top, there are traces of a fort belonging to the castle, and it is said that there was a tunnel connecting them. In the south of the site there are hills of low height covered with olive trees. While in the north of the site dotted with beautiful Kurdish villages, And nothing remains of the old castle except for parts of its wall and some of the foundations and rooms of the towers in the corners of the castle wall, which are of the arched model. The castle has recently been restored. There are several designations for the location of the castle and city of Nabi Hori, as it is known locally as (Nabi Hori), while the Greek name for the ancient city is (Syros), and it was called (Agia Paulus), meaning the city of Saints Cosma and Damianos, and a church was built around their tombs. The Christian city of (Syros) was entered by (Simon the Zealot), who built a church in it and died and was buried in it. There is a religious narration about the name of the castle of Nabi Hori that says: It goes back to the name (Uria bin Hanan), one of the leaders of the Prophet David, who was killed in a battle that took place in the first millennium BC and was buried in it, and the events of the story of Prophet David with Uriah's wife are known in religious literature to It ended at the hands of the Babylonians in the context of the (Medi-Babylonian) alliance and the fall of Nineveh. Also, Hori (Huri) is the name of an ancient Kurdish dynasty that appeared between the Zagros Mountains and the Taurus Mountains (northwest Kurdistan) between the years (2500 BC - 1000 BC) and established the (Kingdom of Mitan) in the middle of the second millennium BC, which ruled the entire northern section of the ancient Near East, There are several other sites in the Afrin region that bear the name (Hori), such as: the caves and ruins of Al-Huriyin near the village of Joqih, and Jabal Hawar, which is close to the name of Hori. (Hori Castle) was an important center for the worship of the gods Athena (the protector of Greece),

whose symbol was the olive tree, and the gods Zeus (the god of thunderbolt), It is believed that the (Temple of Zeus) was on top of the mountain next to the mountain on which (Hori Castle) is located. Some sources believe that in the period before the period of Greek rule in the region there was a city in the same place as the city of (Nabi Huri), and most of the belief that it existed since the period of the Hurricane dynasty that established (Kingdom of Mitan), Accordingly, its current name has deep roots in the Hurrian Kurdish history. As for the modern city (Syros), the ruins of which still remain, it was built by the Greek leader (Slucus Nicator), the founder of the Greek Seleucid state in the East (312 BC - 64 BC). The city and castle of Hori went through many periods, including the Roman period, the Byzantine period, and the Islamic period. The oldest bridges near the castle and city of (Nabi Hori) are two bridges from the Roman era, dating back to the first or second century AD. It seems that the two bridges were restored more than once in different eras, especially in the Byzantine era. The two bridges are still serving the traffic in that area, but they are threatened with collapse due to the heavy traffic that runs over them. The first bridge is built on the Saboun River, east of the castle (Nabi Houri), 1.5 km away. It is 120 meters long. It has six openings, two of which are symmetrical, and a small seventh opening on the western side of the bridge. It was not mentioned by the modern written sources that described the bridge, perhaps because The opening is small and lonely at the western end of the bridge.
The second bridge is built on the Afrin River, east of the first bridge, at a distance of 1 kilometer, 92 meters long, and has three large openings.[1] [2]

Items Property

Place:	City
Place:	Castle
Decade:	01s (00-09)
Cities:	Afreen
Country - Province:	West Kurdistan
QR Code:	

Sources
[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Translated from Arabic to English by Kurdipedia - Vejen Kişto
[2] Social Media | English | Social Media; Facebook; Page (تاریخ کورد و کوردستان);
Added on: 05-06-2023
Editor Name: Vejen Kişto

Group: Archaeological places

Article: 736

Dalal Bridge

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230605190456496359

Dalal Bridge, in the city of Zakho.
In Kurdish language(Pira Dalal) is located on the eastern side of the city of Zakho in the Kurdistan Governorate of Dohuk. It is an old stone bridge spanning the Khabur River, at a height of about 15.5 meters. There are many sayings about the history of the construction of Dalal Bridge. Where Hammertin says that this bridge dates back to the period of Roman rule, And (Iskif) says that it dates back to the era of the Romans, and that the Roman commander (Seleucus) was the one who ordered its construction. And a number of Kurdish archaeologists say that one of the local Kurdish princes under the Roman rule built this bridge. (Dalal Bridge), which is about 114 meters long, 4.70 meters wide, and 15.5 meters above the river level, was built using large river stones, which are carved and striped stones. The bridge is formed of six axes in the form of a semi-circle, one of which is large in the middle, and five on its sides. As for its walls, it is built of large engraved stones, and due to the absence of writings and structures on it, so its history is not known yet. The naming of (Dalal Bridge) by this name is ancient for the people of the city of Zakho. Also, some of its people mention it under the name (The Great Bridge Pira Mezin) as well. And in the twentieth century AD, it was called (the Abbasid bridge Pira Ebaskî) by an official order from the governor (Qaimmaqam) of the city of Zakho. And on the date of May 15, 1909 AD, when the archaeologist (Konrad Brewes) visited this bridge, the bridge was named (Khabur Bridge), In the year 1833 AD, the king of the Kurdish kingdom of Soran (Mehemed Paşay Gewre) took control of the city of Zakho, and demolished the upper part of (Dalal Bridge) to cut off the road for the Ottoman forces from advancing towards the lands of the Kingdom of Soran. In the year 1918 AD, the British forces occupied the city of Zakho, and they placed quantities of explosive material (TNT) in the middle of the large arch of (Dalal Bridge), with the aim of detonating it when the Ottoman forces advanced, and in the year 1955 AD, this amount of explosive material was removed In the presence of (Hussein Tawfi), the deputy police officer of Zakho at the time, In the year 1969 AD, a strong flood destroyed the northern part of Dalal Bridge.[1] [2]

Items Property

Place: Bridge

Cities: Dahuk

Cities: Zakho

Country - Province: South Kurdistan

Country - Province: Iraq

QR Code:

Sources

[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Translated by Kurdipedia - Vejen Kişto

[2] Website | English | Send to Kurdipedia by (siyar Raouf) on 01-05-2023

Added on: 05-06-2023

Editor Name: Vejen Kişto

Group: Archaeological places

Article: 737

Gaziantep Citadel, 1600 BC - 1178 BC

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230605191700496365

Gaziantep Citadel, 1600 BC - 1178 BC.
Gaziantep Castle (in Kurdish Diluk Castle) is a castle built on a hill in the center of the city of Diluk (Gaziantep), located in western Kurdistan, The castle was built in a circular shape, its area is 1200 meters, its walls are made of stone blocks, and it has 12 towers and bastions. Although it is not known when the Citadel of Gaziantep was built, it is known that it was used for observation purposes during the Hittite period. The Citadel of Gaziantep represented the most important observation point for the Hittite army under the rule of the Emperor (Supiluliuma I), who, in the middle of the fourteenth century BC, included most parts of Anatolia, the northern parts of the Levant, and the western parts of Kurdistan under his control. The Hittites achieved great victories because of their strength and military strategy, which relied on war chariots in attack, and on fortified castles for defense. The Citadel of Gaziantep was one of the fortresses that contributed to the retreat of their enemies. After the fall of the Hittite state, which was called (Khattusha Kingdom) in the year 1178 BC, the Citadel of Gaziantep came under the control of the Assyrians. And after the fall of the Assyrian state in the year 612 BC, the fortress of Gaziantep was subjected to the control of the Medes. And after the fall of the Median state in the year 550 BC, the Citadel of Gaziantep remained steadfast with the succession of many empires over Kurdistan, so that the Citadel witnessed the passage of the Achaemenids, Macedonians, Greeks and Romans, And during the era of the Roman Empire, the castle underwent further expansion and renovation. During the reign of Emperor Justinian I, between the years 527 and 565 AD, the perimeter of the castle became round with 12 towers, while preserving its stone walls, to be used in the first mission for which it was built. Gaziantep Castle has been restored several times throughout history and took its final shape with its restoration in the early decade of the twenty-first century AD, Gaziantep Citadel was included in the UNESCO list of creative cities, as one of the most prominent historical monuments, and it is considered the first castle built by the Hittite Empire, Most parts of Gaziantep Citadel collapsed during the earthquake that hit the northwestern provinces of Kurdistan on 02/06/2023.[1] [2]

Items Property

Place:	Castle
Place:	Hill
Place:	The palace
Century:	17th century (1600- 1699)
Century:	18th century (1700-1799)
Cities:	Ghazy Antab
Country - Province:	North Kurdistan
Country - Province:	Turkey
QR Code:	

Sources

[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Translated from Arabic to English by Kurdipedia - Vejen Kişto

[2] Social Media | عربي - Arabic | Social Media; Facebook; Page (تاريخ كورد و حضارة كوردستان)

Added on: 05-06-2023

Editor Name: Vejen Kişto

Group: Archaeological places

Article: 738

Hassoun Caves

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230614182334498732

Hassoun Caves, in the city of Faraqin.
The Hassoun Caves are located in the village of (Bahjikoy) in the city of Farqin in the Amed (Diyarbakir) province, the capital of Kurdistan. It is a series of ancient caves located on the slopes of Jabal Al-Bat, which is considered one of the most dominant hills in the region. And it was inhabited since prehistoric times (the Mesolithic era) until the Middle Ages (the first years of Christianity), Hassoun Caves includes remains dating back to the thirteenth century AD, and includes a stone church that is believed to have been used from the early periods of Christianity until the thirteenth century AD. And a small rock amphitheater and water tanks next to the church and 300 rock rooms and stone pavement paths, There is also a bath built with cut stones, but the date of its construction has not been determined, and the upper part of this bath has been demolished. The Hassoun Caves, which are 6 kilometers from the city of Farqin, located on the International Silk Road, are considered one of the first settlements in Kurdistan. It is a very comprehensive place in terms of history, in which man settled in the first Paleolithic era, where we see that they built a living space by carving caves, numbering about 300 caves as rock rooms, And inside these caves, there is a stone church built with cut stones, which is unique to the city of Faraqin. And water tanks, and a bathroom, and the first double passages in the world, you can pass from one cave to another, There are rumors that the air cycle in the Hassoun Caves is beneficial for bronchitis and asthma diseases.
And when looking at the integrity of its soil (it is the soil in which sweet fig trees and mountain thyme grow), we can understand why the ancient man chose this place in terms of soil fertility. Since 2013 AD, Hassun Caves has been listed as a potential tourism project for development in Amed Province (Diyarbakir). In recent years, some bands have recorded a number of Kurdish songs near this archaeological site as part of the tourism promotion of the site. The Amed (Diyarbakir) Tourism Authority is currently promoting the area as a suitable place for hiking and paragliding.[1] [2]

Items Property

Place:	Cave
Century:	13th century (1200- 1299)
Cities:	Amed
Cities:	Farqîn
Country - Province:	North Kurdistan
QR Code:	

Sources

[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Translated from Arabic to English by Kurdipedia - Vejen Kişto

[2] Social Media | English | Social Media; Facebook; Page (تأريخ كورد و حضارة كوردستان)

Added on: 14-06-2023

Editor Name: Vejen Kişto

Group: Archaeological places

Article: 739

Izzedine Sher Mosque and school

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230605180032496344

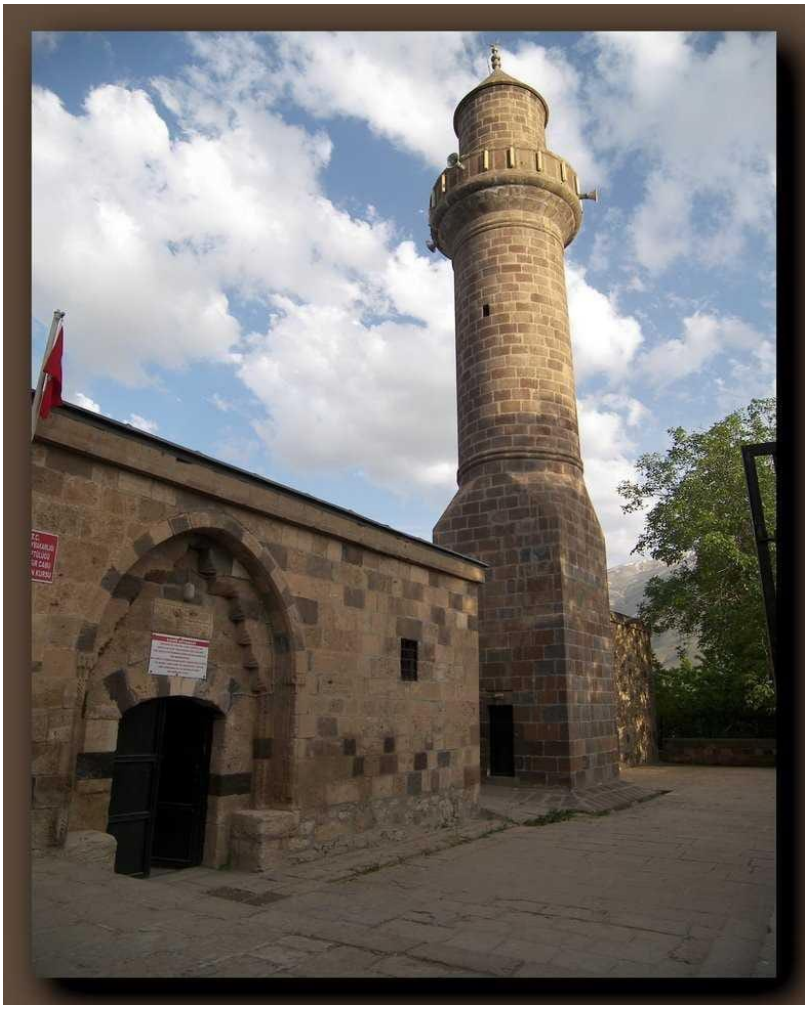

Name Of The Place: Izzedine Sher Mosque and school.
Location Of The Place: Gewaş/Van/Northern Kurdistan
Type Of The Place: Archaeological
The Year Of The Construction: 1390-1423
Brief about the place
(Izzedine Sher Mosque and School) is located in the city of Gewaş, in the Northern Kurdistan Province of Van, this archaeological Mosque and School is one of the important places in the Kurdish archaeological history and it's an interesting place to visit and (Izzedine Sher Mosque and School) was built in the fourteenth and fifteenth centuries AD, by the Kurdish prince (Izzedine Sher, 1390 AD - 1423 AD), the founder of the Kurdish Emirate of Hakkari, The building (Ezzedine Sher Mosque and School) consists of a square plan mosque and a school adjacent to the northern wall. Through a gate located in the northern part of the western facade of the building, one can access the schoolyard, and from there to the mosque through a second door. The mosque has a dome in front of the mihrab and two courtyards. As for the buildings in the north, they are covered with transverse cylindrical vaults. The sections on either side of the dome were evaluated as spaces with vertical barrel vaults, There is a five-sided mihrab in the middle of the qibla wall. Soft-cut stone material was used in the construction of (Ezzedine Shire

Mosque and School). It is located in (Izzadin Shir Mosque and School), the tomb of the Kurdish Emir (Izzadin Sher, 1390 AD - 1423 AD), the founder of the Kurdish Emirate of Hakkari.[1] [2]

Items Property

Place:	Place
Place:	Religious School
Place:	Dome
Place:	Mosque
Decade:	40s (40-49)
Century:	15th century (1400- 1499)
Cities:	Van
Country - Province:	North Kurdistan
QR Code:	

Sources
[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Translated by Kurdipedia - Vejen Kişto
[2] Website | English | Send to Kurdipedia by (Aras Doski) on 30-05-2023

Added on: 05-06-2023

Editor Name: Vejen Kişto

Group: Archaeological places

Article: 740

Jumblatt Palace in Aleepo, 1605 AD

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230605201024496389

Jumblatt Palace in Aleppo, 1605 AD.
Jumblatt Palace, or (Jumblatt House) in the Syrian city of Aleppo, is a historical Kurdish palace, built by the Kurdish ruler of Aleppo (Hassan Pasha Jumblatt) in the year 1605 AD,
Jumblatt Palace is located in the Al-Bandara area within the walls of the ancient city of Aleppo. It is a palace with a wide courtyard, in which there is a garden and a large basin under which there is a cistern the size of the basin. The palace contains an iwan of great height, the facade of which is tiled with faience, and it is the largest iwan in the city of Aleppo. The area of the palace was 5000 square meters, but now it is only 2310 square meters. The Jumblatt family is considered one of the most famous Kurdish families in the Levant. [1] [2]

Items Property

Place:	Castle
Century:	17th century (1600- 1699)
Cities:	Aleppo
Country - Province:	West Kurdistan
QR Code:	

Sources
[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Translated from Arabic to English by Kurdipedia - Vejen Kişto
[2] Social Media | English | Social Media; Facebook; group (صور و أماكن لها تاريخ)
Added on: 05-06-2023
Editor Name: Vejen Kişto

Group: Archaeological places

Article: 741

Junqan Castle

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230607205233496906

Junqan Castle in the province of Lorestan (Shahr Kurd), 1902 AD.
Junqan Castle or Sardar Asaad Bakhtiari Palace is located in the Junqan town of Parson City, Shahr Kurd Governorate, within the Greater Lorestan Region, southeast of Kurdistan. The castle is 40 km southwest of the city of Shahr Kurd. Junqan Castle was built in the year 1902 AD. By order of Ali Quli Khan Sardar Asaad Bakhtiari, and on the ruins of the house of his father, Hussein Quli Khan Ilkhani 1821-1882 AD, leader of the Kurdish Bakhtiari tribe. Where Ali Quli Khan Sardar Asaad, who was born in the same house, rebuilt and expanded it as a palace in the French architectural style of the nineteenth century AD. And it was known as Sardar Asaad Bakhtiari Palace, and later it was called Junqan Castle. And the aim of building this palace was to take it as a place of residence, as well as to conclude commercial contracts for the nobles of the Bakhtiari tribe with the English in it,
And also to bring the points of view closer between the notables and nobles of the Bakhtiari tribe and unite them, Ali Quli Khan Sardar Asaad Bakhtiari opened the first school in the history of the town of Junqan whose building is still standing on the western side of the castle of Junqan, and it is the Asaad School. Junqan Castle or Sardar Asaad Bakhtiari Palace is the first place in the history of Shahr Kurd to be equipped with electric motors. The historical importance of Junqan Castle comes from the fact that the leaders of the Knights of the Bakhtiari Kurdish tribe of Lyria, during the constitutional conditional revolution against Muhammad Ali Shah Qajar, met in the year 1909 AD, inside this castle under the leadership of Ali Quli Khan Sardar Asaad Bakhtiari.
And they took the decision to rise up against the Qajars and seize the city of Isfahan and expel its ruler, Masoud Mirza Zal Sultan bin Nasir al-Din Shah Qajar, who killed the leader of the tribe, Hussein Quli Khan Ilkhani Bakhtiari earlier, And after seizing the city of Isfahan, Ali Quli Khan Sardar Asaad Bakhtiari Ibn Hussain Quli Khan Ilkhani Bakhtiari led an army of 2,000 horsemen from the Bakhtiari Kurdish cavalry, conquering Tehran and overthrowing the rule of Muhammad Ali Shah Qajar as well, in addition to that, he found many refugees Politicians fleeing the Qajar rule during the First World War from this palace as a shelter for them, who

began writing his famous dictionary on the Persian language (Lagatnama) in this palace, Junqan Castle consists of two floors in the form of a rectangle, and in the past it contained an area wider than its area However, with the passage of time and due to various natural and social factors during more than a hundred years, as well as the lack of interest in the main foundations and the inappropriate uses of them, such as taking them as a gendarmerie station, as a public library, and as a school, all buildings, except for the main part of the castle, were exposed. And the structures attached to it were severely damaged, and they were destroyed in the year 1988 AD, and an area of land of 1226 square meters was added to it, which includes surrounding gardens and a round water basin located in the facade of the castle or the palace, and the total area of the castle with its water basin and gardens 1400 square meters, the upper floor of Junqan Castle in its eastern, southern and northern sides contains stone columns and various brick works, while the western side of the castle is a simple wall without columns, and the ceilings of the castle rooms are covered with wooden panels in a beautiful engineering way, and it is located The lower floor of the castle is one meter deep from the grounds of the courtyard, accessible from the bottom of the stairs of this floor. All the rooms of this floor have wall-mounted fireplaces with simple plaster. The exterior facade of the lower floor contains stone carvings with rectangular geometric designs and Rhombic and the edges of the windows and iwan also, decorated with Islamic designs, and the external facade of the castle stands on six pairs of stone columns installed above the basement floor, the base of the columns is pink, and their trunks are simple and polished, and you find the upper sections of the quadrangular columns, while the lower parts For the columns, it consists of cut pieces connected to the columns with a prominent cornice. The upper area of the main corridor door of the castle is decorated with wooden plants, metal inscriptions, and plants in the form of a flower. On the eastern side of the castle, there is a high entrance with a visible crescent ceiling of two floors, and on either side there are rooms for guarding and monitoring. 60 centimeters. Jungan Castle is currently used as a museum for the constitutional conditional period in the days of the Qajar rule.[1] [2]

Items Property

Place:	Castle
Place:	Museum
Century:	20th Century (1900-1999)
Cities:	Peeranshahar
Cities:	Lurrstan
Country - Province:	East Kurdistan
Country - Province:	Iran
QR Code:	

Sources

[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Translated from Arabic to English by Kurdipedia - Vejen Kişto

[2] Social Media | English | Social Media; Facebook; Page (تاریخ کورد و حضارة کوردستان)

Added on: 07-06-2023

Editor Name: Vejen Kişto

Group: Archaeological places

Article: 742

Karim Khan Zand Castle in the city of Shiraz, 1766 AD

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230605203758496412

Karim Khan Zand Castle in the city of Shiraz, 1766 AD.
Karim Khan Zand Castle, is a famous historical Kurdish castle, located in the city of Shiraz - the center of Fars Province, located in the south of the Islamic Republic of Iran,
It is a royal palace and the place of residence of Karim Khan Zand, the founder of the Kurdish Zand state, which took the city of Shiraz as its capital. The castle of Karim Khan Zand was built between the years 1766 and 1767 AD, by order of the founder of the Kurdish Zand state (Karim Khan Zand). To build the castle, Karim Khan Zand brought in the best architects, sculptors and technicians from all over the country. And because the castle was the residence of (Karim Khan Zand), the architecture of military construction and residential construction was mixed in its design. Where the external walls were constructed, as in the camps, with a height of 15 meters, and a thickness of 3 meters, and they are conical-shaped walls at the bottom and at the top there is a place for the military to settle. The eastern side of the castle is a relatively high wall, as the main entrance is located in the middle of it. And above the entrance gate there is a painting representing (Rustam's struggle with the white genie) made of painted ceramics. The internal parts of the castle consist of the king's private bathroom, the corridor, and the guard room, which is also built behind the wall. In front of the hall, there are two wooden columns in front of which is a four-sided water basin. The materials used in construction are mostly a mixture of molded clay and stones. Interior decorations and decorations, including frames and shelves, are all built of alabaster stone brought from the cities of Yazd and Tabriz, large mirrors from Russia, Anatolia and Europe, The drawings on the ceiling are painted with gold and lapis lazuli, vegetable and mineral colors. The building of the castle consists of buildings with three halls, and the entrance section is for service matters. After the decline of the Kurdish Zand state and the emergence of the Qajar state, the castle (Karim Khan Zand) was utilized as the government house and the place of stability for governors and rulers in Shiraz, and this situation continued until the beginning of the emergence of the Pahlavi state in the year 1925 AD. And during the era of the Pahlavi state, the castle was used between the years (1925 AD - 1941 AD) as a central prison in Shiraz, where the

large halls were divided into small rooms for that purpose. The well-known revolutionary (Shamad Lawri) was imprisoned in this majestic castle and then escaped from it, who was revolting against the Pahlavi government. In the year 1971 AD, the castle was handed over to the Iranian National Heritage Department, and maintenance operations began and it was converted into a national museum in the Iranian city of Shiraz.[1] [2]

Items Property

Place:	Castle
Century:	18th century (1700-1799)
Country - Province:	East Kurdistan
Country - Province:	Iran
QR Code:	

Sources

[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Translated from Arabic to English by Kurdipedia - Vejen Kişto

[2] Social Media | English | Social Media; Facebook; group (صور و أماكن لها تاريخ);

Added on: 05-06-2023

Editor Name: Vejen Kişto

Group: Archaeological places

Article: 743

Kharbut Castle

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230605213046496431

harbut Castle,
The castle (Xarpît) Harput Castle, also known as Milk Castle is located in the historical neighborhood of the Kurdish city of Kharbut (Azeig), located in northwestern Kurdistan/Turkey, a scarcity of water and abundance of milk during its construction meant that milk was added to the castle's mortar, leading to it being sometimes called Milk Castle , It is a rectangular architectural building consisting of two parts: the inner castle and the outer walls. The entrance to the castle is located towards the east of the city of Kharbut. The castle was built in a location that makes it dominate the Kharbut plain. During excavations in the castle many dungeons and living and treatment areas were found. And milk was added to the mortar used in building the castle instead of water, so the castle is also called the milk castle, and according to another rumor, the reason for using milk instead of water in the castle mortar is the scarcity of water in that period. Kharput Castle was built by the Urartians (Kingdom of Urartu) in the eighth century BC. Then the castle was subjected to Median rule in the sixth century BC. Between the first century BC and the eleventh century AD, the castle was successively under Parthian, Roman, Sasanian, Byzantine and Abbasid rule, and until the end of the eleventh century AD it was under Byzantine rule. Then it came under the rule of the Seljuks, and the dominance of several forces over the castle and the region was repeated, until it fell in the year 1515 AD under the Ottoman rule by the Ottoman Sultan (Yawz Sultan Selim).[1] [2]

Items Property

Place:	Castle
Century:	08th century (0700- 0799)
Country - Province:	North Kurdistan
Country - Province:	Turkey

QR Code:

Sources
[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Translated from Arabic to English by Kurdipedia - Vejen Kişto
[2] Social Media | عربي - Arabic | Social Media; Facebook; group (صور و أماكن لها تاريخ)
Added on: 05-06-2023
Editor Name: Vejen Kişto

Group: Archaeological places

Article: 744

Manouchehr Mosque

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230607220213496920

Manouchehr Mosque,
It's one of the historical mosques in Kars Governorate,Northern Kurdistan 1072 AD - 1118 AD. The ruins of the historic Manouchehr mosque are located on the western bank of the Akhorian river in the deserted village of Ani, in the Kars Governorate, North Kurdistan. The village is 44 km east of the city of Kars. The Manouchehr mosque was named after the Kurdish prince Al-Shadadi Manouchehr bin Shafur 1072 AD - 1118 AD,one of the princes of the Kurdish Shahdadi dynasty, who ruled the city of Ani after the year 1072 AD. The oldest sections of the historical Manouchehr mosque, which is the minaret, are still preserving their condition, The mosque is a rectangular structure, 18.5 metres by 15.7 metres. The entrance was at the northern end of the west facade. The interior comprised a rectangular prayer-hall whose roof was supported by six freestanding columns that divided the interior space into eleven compartments - only six compartments now survive intact. The designs of the ceilings over these compartments are different from each other, and are richly decorated with polychrome stone inlays. The columns are short and fat, with capitals bearing muqarnas ornamentation. Similar columns can be found inside the hall at the monastery of Horomos, and the basmala in Kufic script is located on the northern side of the minaret. While the prayer hall built in the twelfth or thirteenth century is half demolished,The historic Manouchehr mosque was partially reconstructed in the year 1906 AD, to convert it into a museum to display the archaeological discoveries of Nicholas Marr, According to some sources, Ani was an abandoned medieval medieval city. Today, it is one of the archaeological sites within the Kars governorate in northern Kurdistan, and it is located near the border with Armenia. And the Restoration of the mosque started in june 2020. [1] [2]

Items Property

Place:	Mosque
Century:	11th century (1000- 1099)
Cities:	Qars

Country - Province: North Kurdistan

Country - Province: Turkey

QR Code:

Sources

[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Translated from Arabic to English by Kurdipedia - Vejen Kişto

[2] Social Media | English | Social Media; Facebook; Page (تاريخ كورد و حضارة كوردستان)

Added on: 07-06-2023

Editor Name: Vejen Kişto

Group: Archaeological places

Article: 745

Mosque (Imad al-Dawla) in the city of Kermanshah, 1868 AD

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230605201835496399

Mosque (Imad al-Dawla) in the city of Kermanshah, 1868 AD.
The historical (Imad al-Dawla) mosque is located in the middle of the old market called (Tarîke Bazar), in the city of Kermashan (Kermanshah), located in eastern Kurdistan,
It is considered one of the most important historical mosques in Kurdistan and in the city of Kermanshah. And congregational prayers are still held there. The Imad al-Dawla mosque was built in the year (1285 AH / 1868 AD) by the ruler of the city of Kermanshah (Imam Quli Mirza), nicknamed (Imad al-Dawla), during the days of Qajar rule in eastern Kurdistan. The mosque (Imad al-Dawla) has two doors, one of the two doors is called the (Shah Najaf) door, and it is a wooden door that is said to be the door for the shrine of Imam Ali (PBUH), and it was brought from the city of Najaf and installed in the mosque. There is an inscription engraved on the tiles of the portico of the mosque (Imad al-Dawla), in which the name of the Qajar king at that time (Nasser al-Din Shah) is written, as eastern Kurdistan (including the city of Kermanshah) was under Qajar rule, and the name of the ruler of the city of Kermanshah at that time (Imam Quli Mirza) who was called (Imad al-Dawla), and he was the one who built the mosque, along with the history of building the mosque. The mosque (Imad al-Dawla) is built in the form of a quadrangular one, it has an entrance, a courtyard, a balcony, a courtyard of columns, and many rooms. It does not have a dome, and it has a clock tower with a height of 11 meters. The area of the courtyard of the mosque (Imad al-Dawla) is about 30 x 24 meters, and it is surrounded by many balconies, rooms and openings. At the bottom of the basin, there is a basement that students use today as a zorkhane for practicing the popular sport dating back to the Sasanian era. [1] [2]

Items Property

Place:	Mosque
Decade:	80s (80-89)
Century:	19th century (1800-1899)

Cities: Kirmanshah
Country - Province: East Kurdistan
Country - Province: Iran
QR Code:

Sources
[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Translated from Arabic to English by Kurdipedia - Vejen Kişto
[2] Social Media | English | Social Media; Facebook; Page (تاريخ و حضارة كوردستان)
Added on: 05-06-2023
Editor Name: Vejen Kişto

Group: Archaeological places

Article: 746

Mosque (Salah al-Din al-Ayyubi) in the city of Faraqin

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230614181733498731

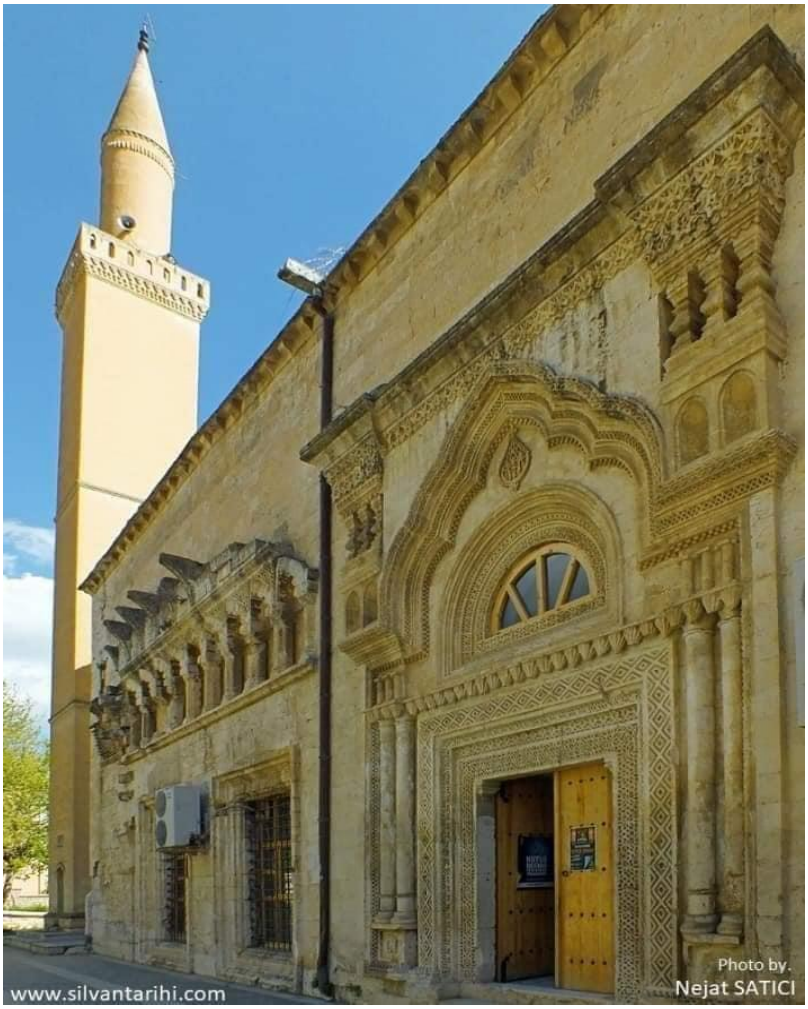

Mosque (Salah al-Din al-Ayyubi) in the city of Faraqin, 1227 AD,
The Salah al-Din al-Ayyubi Mosque is located in the center of the city of Faraqin (Mayafaraqin) of the Amed Governorate (Diyarbakir) - the capital of Kurdistan. The Salah al-Din al-Ayyubi Mosque was built, according to some opinions, by the Marwanid Kurds, using the Byzantine basilicas. And there are those who believe that the Artuqids were the ones who built it, or that they restored it later, In the year 1227 AD, the mosque Salah al-Din al-Ayyubi was restored by the Ayyubids, and a mihrab was added to it, so the mosque was known as the Mosque of Salah al-Din al-Ayyubi.The northern side of the Salah al-Din al-Ayyubi mosque, which has a transverse rectangular design, is completely different from its southern side. On the south side, there are three large pillars with rectangular cross-sections corresponding to the vaulted section in front of the mihrab. There are doors on both sides of these pillars. It is understood from the stonework here that they were made in the twentieth century AD. In the north side of the mosque is a different design with consoles and columns, The mosque has two doors, a door in the eastern façade and a door in the western façade. The eastern door is completely decorated, while the western door is distinguished by its simplicity. The ancient ruins in this façade indicate that there was a courtyard in front of the building. The prayer area in the mosque has a rectangular structure in the direction of east and west. The dome is interrupted

in front of the mihrab by three of the four tiles parallel to the mihrab. The large dome covers a very large area. There are four different mihrabs on the qibla wall, two of them are located on the eastern side, one on the middle axis and the other on the western side. The Ayyubids placed one of the altars on the eastern side during the restoration in 1227 AD. There are also traces of repairs and changes in the interior of the mosque, and it is understood that the collapsed dome was also rebuilt. On the facade of the north side there is a geometric design with jambs consisting of stepped moldings in the eastern and western directions. The beginning of a vault and a trace of a wall can be seen at the eastern end of this decoration, which seems to have covered the whole facade. There is a small door above the design at the western end. There are four mihrabs on the qibla wall of the mosque, two of them are located on the eastern side, one on the middle axis and the other on the western side. One of the mihrabs on the eastern side has a mihrab with a muqarnas cover. The interior of the niche is decorated with herbal and geometric motifs and poetic inscriptions. On the belt there is an inscription of the Ayyubid third, dating back to 1227 AD.[1] [2]

Items Property

Place:	Mosque
Century:	13th century (1200- 1299)
Cities:	Amed
Cities:	Farqîn
Country - Province:	North Kurdistan
QR Code:	

Sources

[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Translated from Arabic to English by Kurdipedia - Vejen Kişto

[2] Social Media | English | Social Media; Facebook; Page (تاریخ کورد و حضارة کوردستان)

Added on: 14-06-2023

Editor Name: Vejen Kişto

Group: Archaeological places

Article: 747

Mosque (Salah al-Din al-Ayyubi) in the city of Urfa, 1185 AD

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230605202945496403

Mosque (Salah al-Din al-Ayyubi) in the city of Urfa, 1185 AD.
The Salah Al-Din Al-Ayyubi Mosque is located in the Kurdish city of Urfa.
It is considered one of the historical mosques in Kurdistan, and one of the most important Kurdish Islamic monuments. The Great Mosque (Salah al-Din al-Ayyubi) was established in the twelfth century AD, on the remains of the Church (St. John the Baptist), which was built in the year 457 AD, by Bishop (Nuna) during the days of the Byzantine rule. He supervised the construction of the mosque and supported it, the Kurdish Sultan Yusuf ibn Ayyub (Salah al-Din al-Ayyubi) himself. And due to the fact that the Sultan (Saladin Al-Ayyubi) used the first church as a mosque for a period, the mosque was named after him. The historic Salah al-Din al-Ayyubi mosque in the Kurdish city of Urfa is a model of Ayyubid Kurdish architecture, which is characterized by austerity and lack of extravagance in decoration, due to the wars taking place at the time with the Crusaders. The architecture of the (Salah al-Din al-Ayyubi) mosque in the city of Urfa is characterized by strength, mastery of planning and accuracy with apparent luxury, and reliance on carved stone of large dimensions as a basic material in facades, columns and crowns. And the main prayer hall is lit by windows, and on the edges of the windows there are half-columns remaining from the church and dragon inscriptions interwoven into each other. The mosque is characterized by the fact that it has neither a minaret nor a dome, and it contains a pulpit, a mihrab, and ancient arches and arches, thus forming an architectural masterpiece in which the styles of ecclesiastical and Ayyubid architecture are mixed, so that the mosque remains until the present time a landmark that reminds the people of the city of Urfa that the historical Kurdish leader The Sultan (Saladin Al-Ayyubi, 1137 AD - 1193 AD) passed through here. Historians suggest the secret of the interest of the Sultan (Saladin Al-Ayyubi) in the city of Urfa to his preoccupation with fighting the Crusaders, and his realization of the importance of the Levant, its cities and its frontiers, as it is adjacent to the Byzantines, so he sought to rebuild it and revive its economy and build mosques and public facilities in it, including this mosque named after him in Urfa, who personally supervised its restoration after it was an old and famous church, he bought it from its people and turned it into the mosque

that we see now. And the city of Urfa was considered within the Levant at that period, and the Kurds were and still constitute a high percentage of the population of the Levant. According to the Old Testament, Urfa is the city of the birth and life of the Prophet Ibrahim and the Prophet Ayoub, and there are many landmarks that show the stay of the Prophet Ibrahim in it. The building of the mosque (Saladin Al-Ayyubi) was in ruins for many years, and it was used as a power station, It was restored in the year 1993 AD. And it reopened on May 28, 1993 AD, for worship as a mosque. Some of the city's sheikhs and elderly residents insist on performing prayers in the (Salah al-Din al-Ayyubi) mosque, although it is closer to being a museum of architecture and a historical place for tourists and those interested in history. Their insistence, as they say, is due to their love for Sultan Salah al-Din al-Ayyubi, and to what this mosque represents in terms of cohesion between the components of the social fabric in the city of Urfa. [1] [2]

Items Property

Place:	Mosque
Place:	Place
Place:	Mosque
Century:	11th century (1000- 1099)
Century:	12th century (1100- 1199)
Cities:	Urfa
Country - Province:	North Kurdistan
Country - Province:	Turkey
QR Code:	

Sources

[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Translated from Arabic to English by Kurdipedia - Vejen Kişto

[2] Social Media | English | Social Media; Facebook; Page (تاریخ و حضارة کوردستان)

Added on: 05-06-2023

Editor Name: Vejen Kişto

Group: Archaeological places

Article: 748

Mount Nemrut

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230609192146497116

Mount Nemrut
which is the highest open museum in the world, and its summit preserves the ruins of the Kingdom of Commagene dating back to the first century BC, attracted thousands of tourists in the tourism season that falls between April and October. Mount Nemrut is 2,000 meters high and is located in the Adıman province in southern Turkey. It is part of the Taurus Mountain ring, on the bank of the Euphrates River. On its summit is a temple, built in 62 BC. It is surrounded by two large statues of two lions, two statues of two falcons, and many Greek statues. and armenian. In 1987, Mount Nemrut was included in the UNESCO World Heritage List. It was visited by 52 thousand people. The mountain is the best location in the world to watch the sunrise and sunset during the first nine months of this year. Mustafa Akinci, Director of Culture and Tourism in Adıman, said that 52,000 people visited the mountain in 9 months, including 2,000 foreign tourists. The story of Nimrod was mentioned in the Holy Qur'an, and the name Nimrod was not mentioned in the Qur'anic text, but commentators, such as al-Tabari, linked the Babylonian king Nimrod and the king who was challenged by the Prophet Ibrahim, peace be upon him, in the suras of the Prophets and the Cow, while some historians and commentators questioned Nimrod's historical relationship With the tyrant king who was mentioned in the Qur'an, Nimrod was considered one of the giant legends and symbolized the forces of evil, as many of the heritage cities in Iraq were named after him.
The huge building in Mount Nemrut consists of a group of rock slabs that form something like a pyramid, and the eastern and western parts of it are terraces that lead to an open temple, and on these terraces there are huge statues of lions and falcons, and 5 huge statues of the gods that they worshiped, including 4 men. and a woman, which is the most attractive thing preserved in this place.
The royal temple, which was founded on the mountain by King Antiochus I, clearly embodies the culture of syncretism that was common at that time in the Hellenistic kingdoms, by merging statues of Greek and Persian gods in uniform clothing, which is a reference to equality between faiths, to merge the Persian and Greek peoples, However, the mountain is mysterious

in terms of its religious meanings, the reasons for its establishment, and the religion that was followed in the Kingdom.
Researchers believe that the monument was originally established with two large spaces, the first on the eastern side, and was used to celebrate the birthday of King Antiochus I, and the other on the western side, was used to celebrate the founding anniversary, in the year 62 BC, the day on which it is believed that King Antiochus became A member of the secret religious order, of the Kingdom of Commajin. The Kingdom of Commagene, meaning community of the living, existed as an independent kingdom from Mithridates Kallenchus I, at the beginning of the first century BC. The importance of the kingdom emerged during the reign of Antiochus Epiphanes, son of Mithridates Calencus (62-32 BC). In 62 BC, the temple was built on top of the mountain, and was guarded by two large statues of two lions, two statues of two falcons, and many Greek, Armenian, and Persian gods. Each deity had his name written on it, and when the temple was discovered, the heads of the statues were separated from the statues and lying on the ground, indicating that they were deliberately damaged.[1] [2]

Items Property

Place:	Mountain
Century:	02nd century (0100- 0199)
Cities:	Adiyaman
Country - Province:	North Kurdistan
QR Code:	

Sources
[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Translated from Arabic to English by Kurdipedia - Vejen Kişto
[2] Social Media | English | Social Media; Facebook; Page (تاریخ کورد و حضارة کوردستان)
Added on: 09-06-2023
Editor Name: Vejen Kişto

Group: Archaeological places

Article: 749

Mulla Badi Bridge

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230608190315496968

Mulla Badi Bridge

It's a famous historical bridge in the city of Faraqin/North Kurdistan, The bridge was built between the years 1147 and 1155 AD during the era of the Artuqid state. The Mela Badî Bridge is located on the Batman River (Iliyeh River), in the city of Faraqin (Mayafaraqin) in the Amed Governorate (Diyarbakir) - the capital of Kurdistan. The Mulla Badi bridge was named after the Kurdish prince (Prince Baz Ibn Dostik), nicknamed (Ibn Nasr al-Badi), The Historic Malabadi Bridge is located on the Batman Creek which disembogues to Dicle Tigris River at site of Çatakköprü within the district of Silvan on the border between the provinces of Diyarbakır and Batman. It is constructed at the narrowest section of the riverbed. The bridge is located approximately 104 km away from the modern city center of Diyarbakır, on the Ahlat highway which provides connection between the city of Diyarbakır via Van and Bitlis, the founder of the Marwanid (Dostik) Kurdish state, whose capital was the city of Fariqin (Mayafariqin). The construction of the unparalleled Mulla Badi Bridge began during the reign of the Kurdish Sultan Al-Marwani Sultan Hassan Ibn Baz in the year 1146 AD, and its construction was completed in the year 1153 AD. The Mulla Badi Bridge was built in the form of a vault with one arc opening, with a length of 150 meters, a width of 7 meters, and a height of 19 meters. The width of the base of the arc opening of the bridge is 38.6 meters. The stones of the Mulla Badi Bridge were inscribed with many inscriptions, as each new ruler of the Kurdish Marwanid state would engrave his name on one of the stones of the bridge. The inscribed stones of the Mulla Badi Bridge were robbed and destroyed by a racist Turkish general during the Sasun uprising. No one can read the writings inscribed on it.[1] [2]

Items Property

Place:	Bridge
Century:	12th century (1100- 1199)
Cities:	Amed
Cities:	Van
Country - Province:	North Kurdistan
QR Code:	

Sources

[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Translated from Arabic to English by Kurdipedia - Vejen Kişto

[2] Social Media | English | Social Media; Facebook; Page (تاريخ كورد و حضارة كوردستان)

Added on: 08-06-2023

Editor Name: Vejen Kişto

Group: Archaeological places

Article: 750

Qshla; Koya

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=2013080115550989347

Qshla is located in the center of Koya City. Researchers differ on the date of its construction. Some relate it to the Mamalik era while others do to the second half of the 19th century during the rule of Ottoman Governor Midhat Pasha of Baghdad.

Items Property

Cities: Koya

Country - Province: South Kurdistan

QR Code:

Sources

Added on: 01-08-2013

Editor Name: Hawrê Baxewan

Group: Archaeological places

Article: 751

Ruined Castle at Sardasht

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=2015031820304984911

[1]

Items Property

Place:	Castle
Cities:	Sardasht
Country - Province:	East Kurdistan
QR Code:	

Sources

[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Prepared by Kurdipedia - Hawrê Baxewan

Added on: 18-03-2015

Editor Name: Hawrê Baxewan

Group: Archaeological places

Article: 752

Sardar Castle

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230607230657496935

Sardar Castle in Bukan City, 1868 AD.
Sardar Castle is located in the city of Bukan in the Mokryan region, east of Kurdistan.
This castle is also called (Bukan Castle) and (Aziz Khan Mokri Castle). The history of the construction of Sardar Castle dates back to the year 1868 AD, and it was built by the Kurdish Emir Muqriyani Aziz Khan Mukri 1792 AD - 1870 AD,the Emir of the Kurdish Emirate of Muqryan and the Commander-in-Chief of the Qajar Army during the era of the Qajar King (Nasser al-Din Shah Qajar), Sardar Castle was used at the beginning of its construction as a command fortress for the Kurdish Emirate of Mokryan, and later as a residence for the family of the Kurdish Emir Mokryan Aziz Khan Mokryan and his genetic descendants, until the end of Emirate of Mokryan in the year 1926 AD,
Where this castle was used as the seat of rule of the Emirate of Mokryan, by the princes who took over the rule of the Emirate after Prince Aziz Khan Mokryan,and they are: Prince Saif al-Din Khan Mokri 1870 AD - 1890 AD. And Prince Muhammad Hussein Khan Mokri 1890 AD - 1914 AD. And Prince Ali Khan Mokri 1914 AD - 1926 AD, And the princes of the Kurdish Emirate of Mokryan bore the title Sardar, meaning the governor. And the princes who inherited the rule of the Principality of Mokryan after Prince Aziz Khan Mokryan added parts to the castle and expanded it. The architectural style of Sardar Castle in the city of Bukan is a traditional Kurdish architectural style.
The castle is 13 to 15 meters high and 30 meters long. It is located on a historical hill estimated to be 3,000 years old. Sardar Castle was mentioned in the travel diaries of many of those who visited the city of Bukan and the Emirate of Mokryan and East Kurdistan, such as: Mirza Muhammad Mahallati, Menorsky, Gilbert Gerard, Ali Akbar Khan Mukhtadar Sinjabi, Bahman Karimi, Muhammad Reza Khalil Iraqi, Hajj Ali Razam Ara, Mustafa Barzani. And Gilbert Gerard wrote on March 18, 1881 AD, about Sardar Castle in the city of Bukan, saying: An old castle can be seen above the village of Bokan, which is ruled by the hospitable man Saif al-Din Khan Mokri, and he recently traveled to Saugblag. The small covered market has a building under construction. There is a water spring next to a mosque through which a large river full of fish

passes. As for the Persian-language Qajar newspaper (Faris), it wrote in one of its issues issued in the year 1904 AD: There is in Bokan a wonderful castle inhabited by Muhammad Husayn Khan Sardar he is the son of Saif al-Din Khan Mokri the chief of the Mokri tribe, the tribe has about 9000 warriors armed relatively with full strength, Sardar can summon about 3000 people within hours, with 400 Bokan is located in the middle of the Tatahu River, with beautiful trees and unique logistics. After the fall of the Kurdish Mokryan Emirate in the year 1926 AD, and the fall of eastern Kurdistan including the Mokryan Emirate under the control of the Iranian Pahlavi rule, in the year 1928 AD, Sardar Castle in the city of Bukan was used as a building for an elementary school called Shapur School, Then it was used as a building for the post office department. In the year 1936 AD, Sardar Castle was half destroyed, and it was restored in the year 1943 AD, Then the castle was used between the years 1946 AD - 1972 AD during the days of the Iranian Pahlavi rule as a police station and a school. After the fall of the Iranian Pahlavi rule in the year 1979 AD, and the fall of eastern Kurdistan including the city of Bukan under the control of the Islamic Republic of Iran, the Iranian military forces of Basij between the years 1981 AD - 2018 AD took Sardar Castle as their headquarters, which made led to the distortion of the historical monuments of the castle, In early 2006 AD, the Bokan municipality department of the Iranian authorities caused severe damage to Sardar Castle and its outskirts, through the construction of a street in the lower alleys of the Sardar Castle area, And in the year 2018 AD, the Cultural Heritage Office in the city of Bukan announced the restoration of the castle.[1] [2]

Items Property

Place:	Castle
Century:	19th century (1800-1899)
Cities:	Bokan
Country - Province:	East Kurdistan
Country - Province:	Iran
QR Code:	

Sources

[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Translated from Arabic to English by Kurdipedia - Vejen Kişto

[2] Social Media | English | Social Media; Facebook; Page (تاریخ کورد و حضارة کوردستان)

Added on: 07-06-2023

Editor Name: Vejen Kişto

Group: Archaeological places

Article: 753

Sardar Dome

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230607224622496934

Sardar Dome
The Dome was built in the city of Bukan 1880 AD - 1914 AD. Dome of Sardar or (the shrine of the Mukaryan princes), is a historical monument located in the city of Bukan of the Mukaryan region - eastern Kurdistan,The shrine of the Mukarrian princes, or Gumbezî Serdar, as it is called in the Kurdish language, includes the tombs of many of the descendants of the Kurdish Mukarrian prince Aziz Khan Mukeri 1792 AD - 1870 AD), who were known as the Sardar family. As well as the tombs of some well-known Kurdish personalities from the city of Bukan. The building Sardar Dome of traditional Kurdish architecture was built by Muhammad Hussein Khan Mokri 1880 AD - 1914 AD, the last emir of the Kurdish Emirate of Mokryan, It is one of the ruins of the Mokrian emirate and is located inside the People's Park in the city of Bukan. And it was restored in the year 2016 AD, The Sardar Dome or the shrine of the Mocryan princes includes a small courtyard on the south side and the mausoleum building. The shrine is a rectangular building, its dimensions are about 13 x 15 meters, and the area of the shrine is about 198 square meters, with a central dome covering a gallery hall with a height of 8 meters, and arched limestone was used for the corners of the dome, and there are two vestibules on either side of the hall, In addition to the presence of a stone staircase leading to the roof of the shrine. There are two columns in the facade of the vaulted hall, built of carved stone, which give a special beauty to the building, and they form three external arched windows. One of the most important decorative elements of this building is the inert building in which all spaces and elements are in harmony with each other. The names of those buried in the Sardar Dome building:
*Emir Mohammed Hussein Khan Mokri - son of Emir Saif al-Din Khan Mokri and grandson of Emir Aziz Khan Mokri.
* Husni Jehan Khanum - the mother of Muhammad Hussein Khan Mokri, wife of Saif al-Din Khan Mokri, and daughter of Pasha Khan Mokri.
* Ali Khan Mokri - the ruler and the only son of the Emir (Mohammed Hussein Khan Mokri).
* Kubra Khanum - daughter of Emir Mohammed Hussein Khan Mokri.

* Judge Hussein Mukri.
* Mullah Mohammed Hassan Qazlji.
*Khatun Qazlji - daughter of the mullah Muhammad Hasan Qazlji.
* Mullah Muhammad Sadeq Hassan Qazlji - nicknamed the Judge Kaka Hama.
* Mullah Syed Jaafar Hussain - Khalifah Sheikh Hossam Al-Din.
* Mulla Ali Qazlji.
*Khatun Nazakat Qasim.
*Hajar Hatun Hedayat.
* Jaafar Qazlji. [1] [2]

Items Property

Place:	Dome
Place:	Cemetery
Century:	19th century (1800-1899)
Century:	20th Century (1900-1999)
Cities:	Bokan
Country - Province:	East Kurdistan
Country - Province:	Iraq
QR Code:	

Sources
[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Translated from Arabic to English by Kurdipedia - Vejen Kişto
[2] Social Media | English | Social Media; Facebook; Page (تاریخ کورد و حضارة کوردستان)
Added on: 07-06-2023
Editor Name: Vejen Kişto

Group: Archaeological places

Article: 754

Sculptures of Khans

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230608183407496966

Sculptures of Khans
Khans is a historical place in the city of Sheikhan, 705 BC.M-681 BC.M . Khans is the ancient village of khanusa, north of Ain safni, the ancient Assyrian town of khanusa ،This ancient site was built by the Assyrian king Sennacherib (700 BC) The sculptures khens Xînîs are located in the village khens of the city of Sheikhan in the Dohuk governorate of Kurdistan ،The Khans sculptures are considered a natural archaeological museum in itself, which includes well-established monuments, and is located in the open air at lofty heights, and 13 km northeast of the city of Sheikhan, in the Valley Khans east of the Kumail River ،thousands of people with their families visit khans yearly The sculptures of Khans were carved by the Assyrian king Sennacherib, 705 BC.M-681 BC.M ،It is considered one of the finest ancient rock sculptures in Kurdistan ،It consists of a winged bull , two niches and two gods, various tombs, a gate with cuneiform inscriptions, a water Channel Tunnel ،The sculptures Khans document the irrigation canal project started by the Assyrian king Sennacherib and called it Sennaherib canal, which is a project to irrigate agricultural lands in Nineveh the capital of the Assyrian state, by transferring water from the Khans area to the lands in Nineveh by erecting a large canal on the khoser River, from which water is transported by a new channel that was dug, where the length of the canal reached 80 km and the canal was dug on the rocks in many areas it passed through .[1] [2]

Items Property

Place:	Cave
Place:	Small town
Place:	Engraved
Century:	08th century (0700- 0799)
Century:	08th millennium BC
Cities:	Dahuk

Cities: Şêxan
Country - Province: South Kurdistan
QR Code:

Sources
[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Translated from Arabic to English by Kurdipedia - Vejen Kişto
[2] Social Media | English | Social Media; Facebook; Page (تاريخ كورد و حضارة كوردستان)
Added on: 08-06-2023
Editor Name: Vejen Kişto

Group: Archaeological places

Article: 755

Shapur-khwast castle

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230607191813496876

Shapurkhwast Castle
Is an historical castle in Khorramabad, was built in 215-270 AD. (Shapur-Khaust) Fort, which was formerly called (Dizbar) Fort, and is known today as (Falak-al-Aflak) Fortress as well. It is located at the top of a large hill bearing the same name in the city of Khorramabad Castle is located on a hill in the center of the city of Khorramabad , in lorestan region, the capital of the Lorestan Province, east of Kurdistan. This majestic building was built during the reign of the Sasanian king , on the banks of the river. and it was built by the Sassanian Kurdish king Shapur Khawast. Shapur Khawast Castle is also called the Twelve Towers Castle, The Shapur-Khaust Fortress is currently used as a museum of local heritage for the residents of Khorramabad. Shapur Khawast, 215 AD - 270 AD. The Khorramabad River flows on the eastern and southwestern side of Falak al-Aflak hill, which provides natural protection for that fort. And now the western and northern sides of the hill are surrounded by the residential quarters of the city of Khorramabad, The city of Khorramabad is inhabited by two Kurdish tribes: the Bakhtiari tribe and the Lak tribe. Shapurkhwast Castle in the city of Khorramabad became the seat of the rule of the Kurdish Hasanids between the years 959 AD - 1015 AD. It was also the seat of the rule of the Atabeg of the Khurshidids and Husseinis Atabeg of Luristan between the years 1184 AD - 1598 AD, And then the seat of rule of the Faili Kurdish Khanate Khanate of Lorestan between the years 1598 AD - 1796 AD, At the present time, Shapurkhwast Castle in the city of Khorramabad is used as a museum for the Kurdish folklore and the artifacts that were found in the Lorestan region.[1] [2]

Items Property

Place:	Castle
Place:	Museum
Century:	03rd century (0200- 0299)
Century:	03rd millennium BC

Cities: Lurrstan

Country - Province: East Kurdistan

QR Code:

Sources

[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Translated from Arabic to English by Kurdipedia - Vejen Kişto

[2] Social Media | English | Social Media; Facebook; Page (تاريخ كورد و حضارة كوردستان)

Added on: 07-06-2023

Editor Name: Vejen Kişto

Group: Archaeological places

Article: 756

Shemzinan Bridge

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230614180729498724

Shemzinan bridge, in Hakkari province, 1898 AD. The stone bridge Shimzenan is located 4 km from the village of Nahri and 13 km from the city of Shemzenan in the Kurdistan province of Hakkari. And it is called (river bridge) as well, The stone bridge Shamzinan was built by order of (Sheikh Muhammad Siddiq) in the year 1898 AD. The bridge is located on the Shimzinan River (one of the branches of the Ava Zê River) in a deep valley between the high mountains. The Shamzinan stone bridge is 11 meters high, about 21 meters long, and 3 meters wide. The bridge has one arch, and the bridge pillars are fixed to the rocks. The bridge is still in use today.[1] [2]

Items Property

Place:	Bridge
Century:	19th century (1800-1899)
Cities:	Hakary
Country - Province:	North Kurdistan
QR Code:	

Sources

[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Translated from Arabic to English by Kurdipedia - Vejen Kişto

[2] Social Media | English | Social Media; Facebook; Page (تاریخ کورد و حضارة کوردستان)

Added on: 14-06-2023

Editor Name: Vejen Kişto

Group: Archaeological places

Article: 757

Taq Wasan

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230607071506496742

Taq Wasan which means Arc made of stone is a number of Sassanid inscriptions inKermanshah , located in the Taq Wasan neighborhood in northeastern Kermanshah, East Kurdistan. This place was built in the 3rd century AD and is of great artistic and historical value.
“Taq Wasan” which means Arch made of stone is a number of Sassanid inscriptions in Kermanshah, located in the Taq Wasan neighborhood in northeastern Kermanshah, East Kurdistan.

This place was built in the 3rd century AD and is of great artistic and historical value. Several historical events including the coronation of Khosrow Parviz, the coronation of Ardeshir II, the coronation of Shapur II and III, as well as several inscriptions in the Pahlavi alphabet and the deer hunting ceremony by horsemen along with musicians with Harp (Chang) instruments are carved in. The presence of mountains, creek, and lake has made this place a beautiful tourist destination that has attracted people since long ago. Taq Wasan is considered to be one of the oldest and most beautiful historical monuments in East Kurdistan.

This place’s name is “Taq Wasan” in the Kermanshahi dialect. “Taq” means “roof” and “dome”, “wa” means “of” and “san” means “stone” which makes it “Arch of stone” or “stone Arch” in Kurdish.

This site was built in the 3rd century AD. In the first phase, the Sassanid kings chose the area around Persepolis for their sculptures, however during the reign of Ardeshir II and the kings after him, Taq Wasan was chosen for being located on the Silk Road in a spectacular nature and being surrounded by water until this very day.

The Taq Wasan Hunting stone carving is considered to be the first stone carvings in the world. In this stone carving, Khosrow is riding Shabdiz (his horse). There are also figures showing

female musicians playing Harp and wind instruments. In another part of the large Arch, there is a scene of pig hunting which is one of the greatest and most unique arts of stone carving.[1]

Items Property

Place: Mountain

Century: Centuries after history (after the discovery of writing)

Cities: Kirmanshah

QR Code:

Sources

[1] Website | English | kurdshop.net 02-02-2023

Added on: 07-06-2023

Editor Name: Hejar Kamela

Group: Archaeological places

Article: 758

The Citadel Bath (Hammam)

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=2013080116010792053

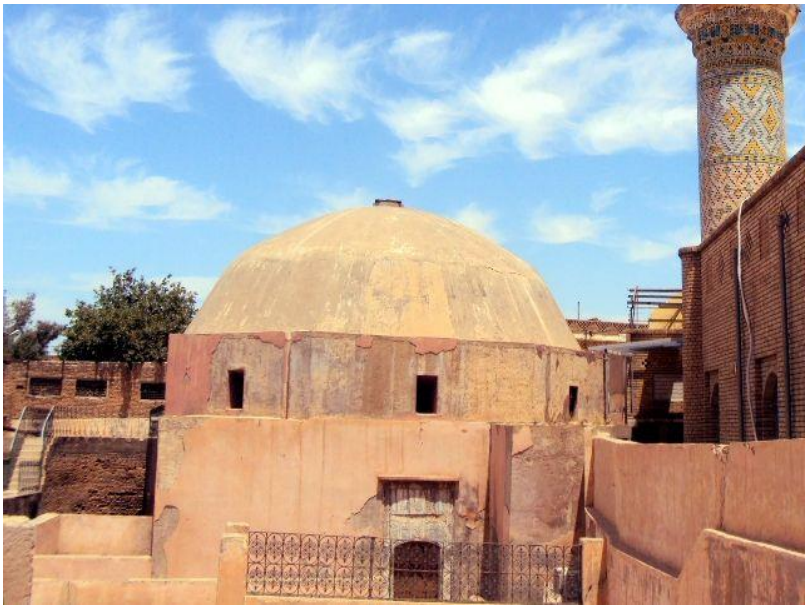

The Bath is more than 200 year old and dates back to the 18th century. It is formed by two main sections: one for use in summer and the other for winter. It contains two bathing halls topped by two large domes. The bath area is approximately 782 m2. At the north side of the bath is a special well with a 5m diameter and a depth of 45m. Its bottom reaches the Citadel base. At the end of 1979 the bath was renovated and rehabilitated.

Items Property

Cities: Erbil

Country - Province: South Kurdistan

QR Code:

Sources

Added on: 01-08-2013

Editor Name: Hawrê Baxewan

Group: Archaeological places

Article: 759

The Citadel Mosque

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=2013080116053692054

Known as the first mosque to be built on its grounds, the Citadel Mosque is located in the center of the Citadel. Yaqout Hamawi mentioned it in 1220 A.D. in his book “The Compendium of Countries.” Ibn Mustawfi referred to it as the Fortress Mosque in his book “The History of Erbil.” The Citadel Mosque was renovated several times. In its Mihrab (prayer niche), an inscription points to its renovation and rehabilitation in 1719-1720 A.D. under the supervision of Abo Bakr Ben Mulla Omar.

Items Property

Cities: Erbil

Country - Province: South Kurdistan

QR Code:

Sources

Added on: 01-08-2013
Editor Name: Hawrê Baxewan

Group: Archaeological places

Article: 760

The City of Hekmatan, 750 BC

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230605185627496356

The city of Hekmatana, 715 BC.
The ruins of the Kurdish Medieval city of Hekamatana (Tel Hekamatana) are located in the current Hamedan Governorate in eastern Kurdistan. Among the features of the ancient city of Hekmatana is the architecture and regular planning of this city, which is rare among the ancient works that were found. The works discovered at the site of this city indicate the presence of a regular and advanced water supply network in the spaces between the water supply channels. There were passages 3.5 meters wide, and the floor of these passages was completely paved with ordinary square bricks.
Research also showed that there are two series of building units at a distance of 35 meters between the corridors, each of which includes a central courtyard (hall), with similar rooms and warehouses around it, so that each building unit covers an area of about 17.5 x 17.5 meters, and the aforementioned corridors are 3.5 meters wide. A foundation made of bricks spread over a large part of the hill and has a north-eastern direction to a south-western direction. The city of Hegmetane (in Median Kurdish) meaning (the gathering place), Hemetan (in Pahlavi-Sasanian Kurdish), Hemedan (in modern Kurdish), is one of the oldest Kurdish cities, which was the capital of the Median Kurds, The name of this Kurdish Median city was mentioned in the Greek sources in the form of Ecbatan, The Greek historian Herodotus, 484 BC - 425 BC, says that the city of Hekmatana, which was built by King Diako-Duk, the founder of the Median Kingdom (Mad Kingdom), has seven walls, each of which is painted in the color of one of the planets. According to the historian Herodotus, Hekematana was chosen as the capital of the Medes by King Duke Dahiuk at the end of the eighth century BC, And describes Herodotus the royal complex, including the palace, treasury, and military housing built on a hill, and says that this complex was built by seven concentric walls, each inner wall was higher than the outer wall and was controlled by the nobles, It has been shown in the archaeological excavations conducted in recent years in (Tell Hekmatana) that the site of the palace and the aforementioned buildings was located in the current (Tell Hekmatana), The scientific excavations at Tell Hekmatana date back to the year 1913 AD, when a French delegation led by

Charles Fossey from the Louvre Museum in Paris conducted excavations at (Tell Hekmatana), but the results of these explorations were never published. During 10 seasons of excavations conducted from 1983 AD to 1999 AD, 14,000 square meters of the remains of the Kurdish city of Hekmatana, considered one of the centers of the oldest periods of human civilization, were excavated.
Parts of the huge city wall were also discovered, with a diameter of 9 meters and a height of 8 meters, with two huge and rare towers inside. And the discovery of that wall led to the identification of a large city in the heart of (Tell Hekmatana), which is the ancient city of Hekmatana, the capital of the Median Kurds (Mad Kingdom 700 BC - 550 BC), The continuation of the excavations at Tell Hekmatana revealed the presence of valuable and unique works that mostly belong to the Persian Achaemenid and Sasanian Kurdish periods. Due to the location of the city of Hekmatana and its strategic resources, it is likely that this area was inhabited before the first millennium BC, despite the lack of historical and archaeological evidence to prove this. Despite two centuries of conflict between the Medes and the Assyrians in the center of Zagros, the Assyrians did not provide any clear description of the Median Kurdish city of Hekmatana, and this indicates that the Assyrians could never advance towards the Median Kurdish lands located east of the Elwend River, while They took control of the Median Kurdish lands and cities located west of the Alwand river, such as the city of Arbil and the city of Kirkuk. The city of Hamedan (ancient Hekmatana) is the capital of the Medes, along with Athens, the capital of the Greeks, Rome, the capital of Italy, and Shush (Shushan-Susa), the capital of the Elamite Kurds, one of the few ancient cities in the world that are still alive and important.[1][2]

Items Property

Place:	City
Century:	07th millennium BC
Cities:	Hamadan
Country - Province:	East Kurdistan
Country - Province:	Iran
QR Code:	

Sources
[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Translated from Arabic to English by Kurdipedia - Vejen Kişto
[2] Social Media | English | Media of تاریخ کورد و کوردستان
Added on: 05-06-2023
Editor Name: Vejen Kişto

Group: Archaeological places

Article: 761

The Graves of Barlut

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20220723232047424492

The graves of Barlut (150BC -228 AD)
Two Graves were uncovered in the adjacent of Barlut village, about 7 km far from the east of kalar.
These two graves are probably graves of a man and woman. Several objects were found which are dated back to the parthian period.
[1]

Items Property

Place:	Cemetery
Cities:	Kalar
Country - Province:	South Kurdistan
QR Code:	

Sources
[1] Book | English | Archaeology Guide Of Garmiyan
Added on: 23-07-2022
Editor Name: Seryas Ehmed

Group: Archaeological places

Article: 762

The Great Mosque of Aqrah (Akre)

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230607213811496918

The Great Mosque of Aqrah(Akre), in the city of Aqrah(Akre), 635 AD.
The Great Mosque of Aqrah (Mizgefta Mezina Akrê) in the city of Aqrah (Aqrah) of the Dohuk Governorate in the Bahdinan region is considered one of the oldest historical mosques in Kurdistan. The Great Mosque of Aqrah was built, according to some sources, in the year 14 AH / 635 AD, during the reign of the Caliph (Abdullah bin Omar bin Al-Khattab), And that was after the conquest of Kurdistan and the spread of Islam in it. And the historical sources agree that the Great Mosque of Aqrah was built mainly on the ruins of Zardashti Temple or Ezdi Temple, where the people of Kurdistan embraced the ancient Kurdish religions such as Yazidi, Zoroastrianism, and Yarsani before the spread of the Islamic religion in Kurdistan. Commercial and social contracts and social reconciliations in the region were concluded inside the Aqrah Great Mosque, Later, a religious school was built near the mosque, which played a major role in spreading Islamic culture and sciences in the region. The mosque includes a library in which many valuable records and manuscripts dating back centuries are kept. The Great Mosque of Aqrah was built according to Islamic architecture, with bricks. The area of the mosque is more than 3000 square meters, and it was reconstructed and restored several times, the last of which was in 1384 AH / 1965 AD, under the supervision of the Iraqi Ministry of Endowments, and with the help of the people of Aqrah. The mosque includes one dome and one minaret, its

height is about 56 meters, and the original minaret of the mosque, before its restoration, was built of stone. One of the most famous scholars who assumed the position of imam and preacher in Aqrah Grand Mosque is Sheikh Ibrahim Haj Muhammad Rishkeh, The Great Mosque of Aqrah currently contains an official religious school, and next to it is an Institute of Islamic Sciences that grants a diploma. The mosque has international fame, as it is visited by many scholars and students of knowledge. In addition, it is an ancient cultural symbol dating back to the beginning of the spread of Islam in Kurdistan. The Friday prayers, the two Eid prayers, and the five daily prayers are currently being held there.[1] [2]

Items Property

Place:	Mosque
Century:	07th Century (0600- 0699)
Cities:	Akra
Cities:	Dahuk
Country - Province:	South Kurdistan
QR Code:	

Sources

[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Translated from Arabic to English by Kurdipedia - Vejen Kişto

[2] Social Media | English | Social Media; Facebook; Page (تاریخ کورد و حضارة کوردستان)

Added on: 07-06-2023

Editor Name: Vejen Kişto

Group: Archaeological places

Article: 763

The mausoleum and tomb of the Sultan (Salah al-Din al-Ayyubi)

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230607211743496913

The mausoleum and tomb of the Sultan (Salah al-Din al-Ayyubi) in Damascus, 1195 AD.

The tomb of the Ayyubid Kurdish sultan, Sultan Yusuf bin Ayyub bin Shadi, 1138 AD - 1193 AD nicknamed (Salah al-Din al-Ayyubi) is located in the Aziziyah School, next to the left wall of the Umayyad Mosque, in the Al-Kallasa neighborhood of the city of Damascus the current capital of the Republic of Syria in the Levant , And his body was moved to its current burial in the year 592 AH / 1195 AD, after it was buried in the Citadel of Damascus. The burial ground of the Sultan Salah al-Din al-Ayyubi, the founder of the Kurdish Ayyubid state, is a simple building of the Ayyubid character, surmounted by a grooved dome, under which is the tomb of Sultan Salah al-Din. In the year 592 AH / 1195 AD, Al-Afdal bin Salah Al-Din bought the house of one of the righteous in Al-Kalasa neighborhood near the Umayyad Mosque,and built a dome in it to be a burial place for the body of his father, Sultan (Yusuf bin Ayyub - Salah Al-Din Al-Ayyubi), who died in the year 589 AH He was buried in the Citadel of Damascus first. And his remains were transferred to that house where he was buried under that dome. In the year 593 AH / 1196 AD, when King Al-Aziz Othman bin Salah Al-Din Al-Ayyubi entered the city of Damascus, he ordered the construction of Al-Aziziyya School to the east of Salahdin Dome, Thus, the school was connected to the dome of Salah al-Din, until it became as if it belonged to the school. In the year 1137 AH / 1725 AD the days of the Ottoman rule,the walls of the tomb of Salah al-Din al-Ayyubi were covered with blue Kashani stone. As for the school, part of it was destroyed. In the early twentieth century AD, the Ottoman governor of Damascus Dia Pasha ordered the conversion of the destroyed Azizia Madrasa into a garden, and annexed it to the cemetery of Salah al-Din. Today, nothing remains of the school except for the mihrab and the arch of the eastern entrance, which became the garden of the burial. The mausoleum of Sultan Salah al-Din was made of walnut wood, engraved with authentic Ayyubid motifs and writings.
As for its walls, it was covered in the year 1725 AD with blue Kashani stone.
The Kashani board in the tomb of Salah al-Din al-Ayyubi is the largest and most complete curved board in all of Damascus. Its base is 475 cm and its height is 238 cm. It is composed of a

group of various tiles of a Damascene character, with floral ornamental shapes. At the bottom of the large panel is a panel above the window, which is a transverse carpet consisting of tiles with geometric motifs, and the panel is framed with a band of refined flowers. The dimensions of this panel are 65 cm * 80 cm. Next to the wooden mausoleum of Sultan Salahdin Al-Ayyubi is an empty marble mausoleum, presented by the Emperor of Germany Ghelium II during his visit to Damascus in 1898 AD during the reign of the Ottoman Sultan Abdul Hamid II. When General Henry Gouraud, who led the French army at the end of World War I in the Ottoman-French War 1919-1923 AD entered Damascus, he headed towards the tomb of Salah al-Din al-Ayyubi, the hero of the Battle of Hattin, which put the real end to the Crusades. kicked him and said: {Wake up Salahuddin, we have returned, and my presence here consecrates the victory of the cross over the crescent},

The tomb building Saladin Al-Ayyubi is located in a beautiful yard that was restored and taken care of in the 2000s. The burial garden, which is a paved garden with a lake and fruit trees, includes five graves: The first is the tomb of Dr. Abdel-Rahman Al-Shahbandar, the Syrian fighter who was assassinated by the occupation agents on July 6, 1940 AD. The second is the tomb of Yassin al-Hashimi, who assumed the presidency of the Iraqi ministry twice, and came to Damascus after the British coup against him, and he died in Damascus on the twenty-seventh of January 1937 AD.

The other three graves are evidence that they are among the first Ottoman pilots, who landed in Damascus in January 1914 AD, and their planes crashed near Tiberias and Jaffa, And they are Sadiq Beg and Fathi Beg, who were supposed to complete their journey to Palestine and then Cairo, but the plane crashed near Tiberias and it was decided to transfer their bodies to Istanbul, and after their arrival in Damascus Fadl Their families buried the pioneers of aviation in their land. And Nuri Beg, whose plane crashed in Jaffa, and his body was transferred to Damascus and buried next to his two colleagues.[1] [2]

Items Property

Place:	Place
Place:	Cemetery
Century:	12th century (1100- 1199)
Cities:	Damascus
Country - Province:	West Kurdistan
Country - Province:	Syria
QR Code:	

Sources

[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Translated from Arabic to English by Kurdipedia - Vejen Kişto

[2] Social Media | English | Social Media; Facebook; Page (تاریخ کورد و حضارة کوردستان)

Added on: 07-06-2023

Editor Name: Vejen Kişto

Group: Archaeological places

Article: 764

The mount tomb of Sarqala

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20220723223134424478

The mount tomb of Sarqala (57 BC-191AD)
This monument is located in the village of Sarqala in the town of Kufri. It is located 13 km northwest of Kalar town.
An archaeological team in Garmian has discovered an attractive brick room, once built inside a natural hill, then covered with stones and the same clay. which was used as a family grave. The skeletons of 10 humans have been found in the tomb, along with a number of artifacts such as colored pots, bottles, gold rings and earrings, coins and glass beads.
According to archaeological remains, the coins date back to the reign of five Ashkani kings. The history of the pots dates back to the reign of the Ashkanites between
(57 BC- 191 AD).[1]

Items Property

Place:	Hill
Place:	Cemetery
Cities:	Kifri
Country - Province:	South Kurdistan
QR Code:	

Sources
[1] Book | English | Archaeology Guide of Garmiyan
Added on: 23-07-2022
Editor Name: Seryas Ehmed

Group: Archaeological places

Article: 765

The Rock Relief Darband Belule

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20220724011012424502

This located north-east of the village of Darbad Belule, which is part of the Maidan sub-district, in the Khanaqin district. It is carved in a mountain slope in a height of (150 m),its representing a male warrior figure its height (90 cm), with other two figures which are curved in small size, they are represents his defeated enemies, he put his leg on a chest of one of the small figuers, and the other one behind him asks for his mercy, the warrior figure holds a bow and also put on a dagger, he holds in his right hand a dagger, his upper part of his body is nude, he is only warrior a necklace and short skirt, there is a quiver behind him, also there is long vertical incomplete inscription divides in frames, the singes are mostly curved in irregular or incomplete way so that still there is nota complete
translation for this inscripion, even the name are reads in various way, the name of the king reads by some scholars as (Tardoni). Also, there is no exact dating to this relief, generally dated back to the late third millennium BC, but on the iconography of the relief, probably date back to the early second millennium BC.
[1]

Items Property

Place: Sculptures and carvings
Place: Engraved
Cities: Khanaqeen
Country - Province: South Kurdistan
QR Code:

Sources
[1] Book | English | Archaeology guide Of Garmiyan
Added on: 24-07-2022
Editor Name: Seryas Ehmed

Group: Archaeological places

Article: 766

The tomb of the historian Marduk Kurdistani

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230613164106498429

The tomb of the historian (Marduk Kordestani) in the city of Sanandaj, 1975 AD).
The tomb of the Kurdish historian (Marduk Kordestani, 1877 AD - 1975 AD) is located in the village of (Newere) in the city of Sinna (Sanandaj) in eastern Kurdistan.
The mausoleum building is located on a hill, in front of the village of Nawara, 13 kilometers west of the city of Sanandaj. In an area characterized by its beautiful and wonderful natural landscapes, The building of the mausoleum, which is made of rubble stone and gypsum mortar, has a square plan, in each of the four corners of the mausoleum there is a column with a diameter of one meter, with a full arch in the outer facade of the mausoleum, but it extends only to the roof of the mausoleum,
Under the arch is the entrance door. And above the shrine there is an ethnic dome on a leg with a height of about 50 cm. In the middle of the mausoleum room is the tomb of the Kurdish historian and Islamic scholar (Ayatollah Muhammad Marduk Kordestani), on which a tombstone is placed. The floor and base of the mausoleum are mosaics, and the rest of the building is covered with stucco.[1] [2]

Items Property

Place:	Town
Place:	Cemetery
Century:	20th Century (1900-1999)
Cities:	Sanandaj
Country - Province:	East Kurdistan
QR Code:	

Sources

[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Translated from Arabic to English by Kurdipedia - Vejen Kişto
[2] Social Media | English | Social Media; Facebook; Page (تاريخ كورد و حضارة كوردستان)
Added on: 13-06-2023
Editor Name: Vejen Kişto

Group: Archaeological places

Article: 767

Tomb and shrine of Prince Khurshid

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230607193729496878

Tomb and shrine of Prince Khurshid (Shuja al-Din Khurshid) is in the city of Khorramabad, 1224 AD. The shrine and tomb of the Kurdish prince Khurshid Shuja al-Din Khurshid, 1184 AD - 1224 AD, prince Khurshid was the founder of the Khurshid state, is located in the village Shwenshah , whose name means in the Kurdish language (the place of King, Şwîn Şah). Which is located 15 km south of the city Khorramabad, the center of the Lorestan Province in the southeast of Kurdistan. The shrine of Shuja al-Din Khurshid dates back to the year 1224 AD, when he died in that year. As for his shrine, it was built during the reign of Shah Wardi Khan 1585 AD - 1598 AD, the last Atabeg of the Kurdish Husseini state in Lorestan. It is a building whose external geometry is rectangular, and its internal plan is octagonal, each side 2.5 meters. The building has a beautiful dome.The architectural style of the dome consists of two shells. The height of the dome is 12 meters above the ground. In its center is the shrine, which has a carved wooden chest. As for its building materials, they are: stones, mortar shells, gypsum and lime sand. Shuja al-Din Khurshid is considered the founder of the Atabegs of Lorestan and al-Saghra, who ruled between the years 1184 AD - 1598 AD, the two Kurdish states, Khurshidiyah and Husseiniya. His shrine is one of the historical and amazing monuments in Khorramabad in the Lorestan Province in Eastern Kurdistan / Iran.[1] [2]

Items Property

Place:	Place
Place:	Cemetery
Century:	12th century (1100- 1199)
Century:	13th century (1200- 1299)
Cities:	Lurrstan
Country - Province:	East Kurdistan
QR Code:	

Sources

[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Translated from Arabic to English by Kurdipedia - Vejen Kişto

[2] Social Media | English | Social Media; Facebook; Page (تاریخ کورد و حضارة کوردستان)

Added on: 07-06-2023

Editor Name: Vejen Kişto

Group: Archaeological places

Article: 768

Tomb Fakhrikah

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230608191432496969

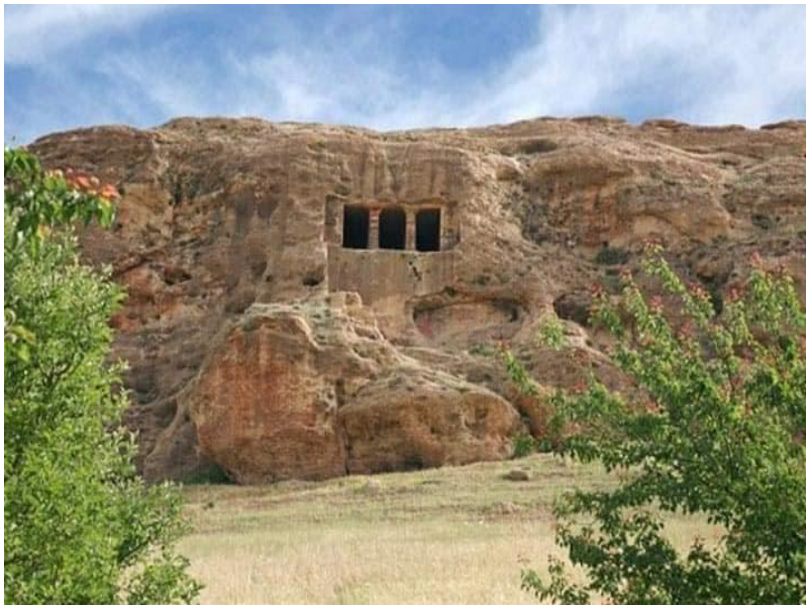

Tomb Fakhrikah
It's a tomb in the city of Mahabad, 652 BC.
The historical cemetery Fakhri-Kah Fexrega is located in the city of Mahabad, located in eastern Kurdistan. It is a rocky tomb, which archaeologists believe belonged to the Kurdish Median king Ferawerd, who was killed in the year 652 BC. The cemetery is located on a rocky mountain in the village of Egrîgaş, 10 kilometers north of the city of Mahabad. The tomb of Fakhrikah consists of an outer hall supported by six stone columns, of which only four columns remain. And an inner room in which there are three empty tombs. The cemetery of Fakhrikah was registered in the year 1937 AD, as one of the archaeological sites in eastern Kurdistan. In the northeast of Mahabad, on the way from Mahabad to Miandoab, another rock monument from this period can be seen, which is in harmony with the architectural principles of this period in terms of appearance. Finally, the difference in this tomb compared to other rock tombs, especially The caveat of the scene is that the wall at the end of the porch cannot be seen and From the porch to the end of the mausoleum, it has assumed a state of integrity, and in addition, the mausoleum room has two free columns, the pillars of which are carved in the shape of a cube. The pillars look like upside-down vases. The columns in front of the porch and inside the mausoleum have disappeared due to the passage of time and only the pillars and headstones remain. A hall has been created inside the mausoleum as wide as the porch. There are 2 cobbled stairs separating from each other. Probably, the front arch was created for the funeral ceremony and in the next room there are 3 rectangular graves, one of which is carved horizontally and two small graves are carved perpendicularly to the porch. The graves carved into the stone in this crypt tomb are 50 cm deep, while in the rock tomb, the burial scene is built about 50 cm higher than the level of the tomb.[1] [2]

Items Property

Place:	Cemetery
Century:	07th Century (0600- 0699)

Century: 07th millennium BC
Cities: Mahabad
Country - Province: East Kurdistan
QR Code:

Sources
[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Translated from Arabic to English by Kurdipedia - Vejen Kişto
[2] Social Media | English | Social Media; Facebook; Page (أثار كوردستان)
Added on: 08-06-2023
Editor Name: Vejen Kişto

Group: Archaeological places

Article: 769

Toshba Castle

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230607160155496829

Toshba Castle,
in the city of Van/ Northern Kurdistan , 840 BC - 825 BC. Toshba Castle is located on the banks of Lake Van, 5 km from the western side of the Kurdish city of Van. This castle was built on a steep slope. It is a fortified structure built by the Kingdom of Urartu from blocks, which overlooked the Urartian capital (Tushba) from above. The building is 1800 meters long, 120 meters wide, and 80 meters high. Tushba Castle was founded in the ninth century BC by the Urartian king Sardori I, 840 BC - 825 BC, son of King Lotibri, It is believed that this castle was used to monitor the Urartian capital Tushba and not to confront foreign armies. As a result of the archaeological excavations carried out by Russian archaeologists from the Russian Antiquities Society in Toshba Castle between the years (1915 AD - 1916 AD), the records of the Urartian King Sarduri I were captured, and the exact plan of the castle was drawn.
And they discovered that the retaining walls of the castle had been fortified by King Sardori I, thanks to an inscription written in the Assyrian language between those walls, The castle was restored several times during the later historical stages. As for the city of Tuşpa, it was built in the middle of the ninth century BC by the Urartian king Sardori I, 840 BC - 825 BC,
It was the capital of the Urartian kingdom from the ninth century BC to the seventh century BC. The ruins of the ancient city are located on the eastern shore of Lake Van, and to the west of the Kurdish city of Van, which is considered one of the oldest inhabited cities in the world. After the Urartians, the city (Tushpa) and all the lands of the Kingdom of Urartu fell under the rule of the Median Empire, the Achaemenid Empire, the Seleucid Empire, the Armenian Kingdom, the Byzantine Empire, the Kingdom of Vaspurakan, the Seljuk Dynasty, the Ottoman Empire, and the Republic of Turkey.[1] [2]

Items Property

Place:	Castle
Century:	09th century (0800- 0899)

Century: 09th millennium BC
Cities: Van
Country - Province: North Kurdistan
QR Code:

Sources
[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Translated from Arabic to English by Kurdipedia - Vejen Kişto
[2] Social Media | English | Social Media; Facebook; Page (تاريخ كورد و حضارة كوردستان)
Added on: 07-06-2023
Editor Name: Vejen Kişto

Group: Archaeological places

Article: 770

Two Minaret Mosque

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230607161320496831

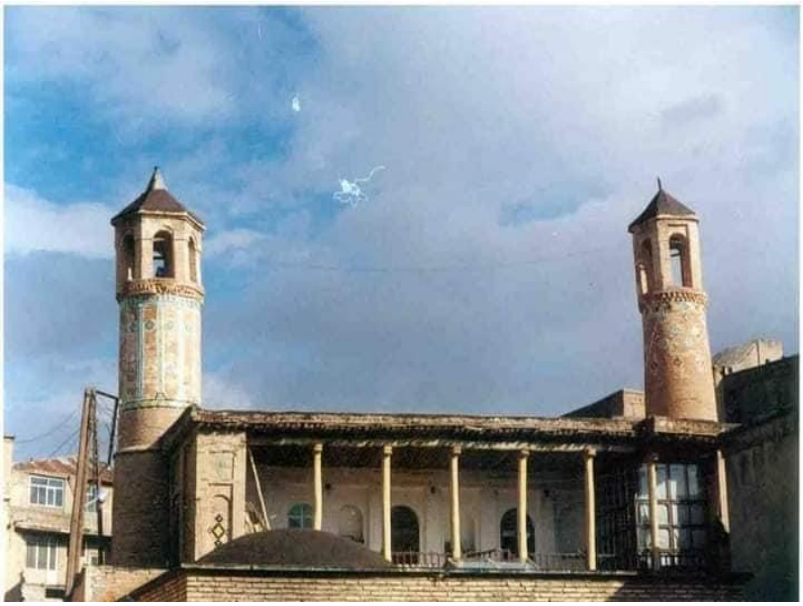

Two minaret Mosque or in Kurdish language (Du Minara)
It is a mosque in the city of Saqqez, 1750 AD. The old Mosque of Du Minara is located in the city of Saqqez in Sanandaj Governorate, east of Kurdistan. The mosque with two minarets leads from the north to a three-meter-wide alley bordered by Naryn Castle, from the south to the open Hazkhana area, from the west to a four-meter-wide corridor, and from the east to a one-meter-wide alley corridor. The history of building the Du Minara Mosque dates back to the end of the Afsharid rule and the beginning of the Zand rule of eastern Kurdistan. And local narrations say that the Afshari king Nader Shah , while passing through the city of Saqqez on his way to Baghdad, ordered the construction of this mosque, in response to the request of the Kurdish sheikh (Sheikh Hassan Mulanabad), who wanted to build a mosque for the people of Saqqez, and it is still there. Some of the city's residents call this mosque the name Sheikh Hassan Mulanabad Mosque, And Sheikh Hassan Mulan Abad was one of the most famous mystics and mathematicians in Kurdistan during the days of Afshari rule. Nadir Shah Al-Afshari met him when he passed through the Saqqez region during his travel to Baghdad, and during that meeting Sheikh Hassan Molanabad asked Nadir Shah to build a mosque for the people of Saqqez, and Nadir Shah agreed to his request. Nadir Shah also presented Sheikh Hassan Mulan with two inlaid canes and a beautiful colored leather tablecloth. These gifts are still kept in the village Mulanabad, the birthplace of Sheikh Hassan Mulanabad, where his grave is also located in that village. There is also a handwritten volume of the Holy Qur’an in the shrine of Sheikh Hassan Mulanabad, dating back to the end of the Afshari period of eastern Kurdistan. Most of the homes in this area are located on a sloped roof. And in order for the mosque to be built on a flat surface, a platform of rubble stones with a height of about 4 to 4.5 meters was created before the mosque was built, then the mosque was built on this stone platform, In front of the mosque there is a gallery that is believed to have been used to perform prayers in the summer seasons. The engineering design of the Du Minara mosque is square in shape, and the materials used in its construction are: raw clay, mortar shells, rubble stones, bricks, and wood , The entrance to the mosque is located in the western part, as for the entrance gate, it is built of

bricks with Chinese knot weaving and yellow tiles, and this indicates that the date of building the entrance gate of the mosque dates back to the beginning of the Kurdish Zand era (1750 AD - 1794 AD), And through the entrance door, it is possible to access the portico of the mosque directly, through a graded corridor consisting of 9 stairs, In the courtyard of the mosque there are two minarets located in the eastern part of that corridor, which can be accessed through a separate door. And the height of the roof of the courtyard is 2.8 meters, which is based, like the rest of the mosques in that area, on four round wooden columns. The roof of this mosque was thatched until the year 1985 AD, and in that year the straw cover was removed and its roof was completely asphalted. Most of the sections of the mosque date back to the end of the Afsharid period of rule and the beginning of the Zandi period and the characteristics of that era. According to these interpretations, we can confirm that the mosque is linked to the Afsharid and Zandi periods. It was rebuilt and minor repairs were carried out in the following ages.[1] [2]

Items Property

Place:	Mosque
Place:	Mosque
Century:	18th century (1700-1799)
Cities:	Saqiz
Country - Province:	East Kurdistan
Country - Province:	Iran
QR Code:	

Sources

[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Translated from Arabic to English by Kurdipedia - Vejen Kişto

[2] Social Media | English | Social Media; Facebook; Page (تاریخ کورد و حضارة کوردستان)

Added on: 07-06-2023

Editor Name: Vejen Kişto

Group: Archaeological places

Article: 771

Zarzawan Castle

https://www.kurdipedia.org/?lng=8&q=20230609190905497111

Zarzawan Castle
Is an old Roman Historical castle in Amed Province (Diyarbakir), 500 AD.
The ruins of Zarzawan Castle are 13 km away from the city of Çinar in Amed (Diyarbakir) Northern Kurdistan . It is located on the Amed-Mardin road. Excavations began in Zarzawan Castle in 2011 AD. Where it became clear that the date of its construction dates back to the sixth century AD, and the Romanians built it as a military protectorate for them, on the ruins of the Mithrae temple built underground in the fifth century AD. The area of the land on which the Zarzawan castle was built is 60 dunums. The height of the castle walls ranges between 12 and 15 meters, and a length of 1200 meters. Today, the ruins of Zarzawan castle are considered one of the most prominent monuments in Kurdistan, which is visited annually by thousands of tourists every year. An ancient Roman garrison in the Kurdish province of Diyarbakir, southeast Turkey has been included on a tentative list to be considered as a UNESCO World Heritage Site, Turkish state media reported on Friday. Zerzevan Castle, also known as Samachi Castle, is a historic site in Diyarbakir province. Dating back to the third century, the castle was once a Roman military base. The list of World Heritage sites was Created by the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) in 1972 to identify cultural and natural sites of outstanding universal value. The organization works to encourage states to protect heritage sites through the World Heritage Convention as long as possible .[1] [2]

Items Property

Place:	Castle
Century:	06th century (0500- 0599)
Century:	05th millennium BC
Cities:	Amed
Country - Province:	North Kurdistan

QR Code:

Sources

[1] Exclusive for Kurdipedia | English | Translated from Arabic to English by Kurdipedia - Vejen Kişto

[2] Social Media | English | Social Media; Facebook; Page (أثار كوردستان)

Added on: 09-06-2023

Editor Name: Vejen Kişto

Deutsch - German

Gruppe: Archäologische Stätten

Betreff: 772

Stadtmauer von Diyarbakır

https://www.kurdipedia.org/?lng=10&q=20240820111621590462

Stadtmauer von Diyarbakır
Die römische Stadtmauer von Diyarbakır, lokal auch Stadtmauer von Amed genannt, ist eine über fünf Kilometer lange und vollständig erhaltene Stadtmauer um die Altstadt von Diyarbakır in der heutigen Türkei. Die Befestigungsanlage wurde 2015 von der UNESCO in die Liste des Kulturwelterbes aufgenommen.

Geschichte
Im Jahre 349 ließ der römische Kaiser Constantius II. die Mauern und Burg der Stadt erneuern und massiv erweitern, da der bis dahin eher bedeutungslose Ort nun zu einer Hauptfestung an der hart umkämpften Grenze zu Persien werden sollte. So erhielten die Mauern ihr heutiges Aussehen. Seitdem wurden die Mauern zwar wiederholt verstärkt, sie sind im Kern aber noch ganz überwiegend spätantik.

Außerhalb dieser Mauern gab es einen Wall, der 1232 vom Ayyubiden Al-Kamil abgerissen wurde. In den 1930er Jahren wurde auch ein Teil der nördlichen Mauer abgerissen.

Beschreibung
Diyarbakır (kurdisch Amed) besitzt eine der größten und besterhaltenen antiken Befestigungsanlagen der Welt. Die Mauer ist 5,7 Kilometer lang, hat eine Höhe von zehn bis zwölf Metern und eine Dicke von drei bis fünf Metern. Die Anlage wird in einen inneren und einen äußeren Abschnitt unterteilt. Der dunkle Basalt, aus dem die Befestigungsanlage zum größten Teil besteht, verleiht der Altstadt einen Hauch von trotziger Unnahbarkeit. An manchen Stellen führen Treppen auf die Mauer und man kann sie fast komplett begehen. Sie hat 82 Türme und vier Haupttore. Die Tore zeigen in die vier Himmelsrichtungen:
Dağ Kapısı (Bergtor) oder Harput Kapısı im Norden
Urfa Kapısı (Tor nach Urfa) oder Rum Kapısı im Westen
Mardin Kapısı (Tor nach Mardin) oder Tel Kapısı im Süden

Yeni Kapı (Neues Tor), Dicle Kapısı (Tigristor) oder Su Kapısı (Wassertor) im Osten.
Die Zitadelle befindet sich im nordöstlichen Teil des äußeren Walls. Die Burg wird durch Mauern vom äußeren Wall getrennt. Sie hat 16 Türme und vier Tore, von denen sich zwei – Fetih Kapısı und Oğrun Kapısı – nach außen und die anderen zwei – Saray Kapısı und Küpeli Kapı – zur Stadt hin öffnen. Innerhalb dieser Mauern liegt ein Hügel mit dem Stadtteil Viran Tepe. Sultan Süleyman I. vergrößerte die Anlage.

Aktuelle Situation
In den letzten Jahrzehnten wuchs die Stadt sehr stark und die Mauern waren durch Gebäude, die direkt an ihr lagen, gefährdet. Daher ließ die Stadtverwaltung den Bereich an den Mauern von Gebäuden freiräumen und an der Innenseite der Mauer Grünanlagen anlegen.
Die Mauern und insbesondere die vielen Türme, die überdies gerne als Toiletten missbraucht werden, sind derzeit vor allem nachts sehr unsicher; es wird daher geraten, die Mauern nach Einbruch der Dunkelheit nicht mehr aufzusuchen.

An der Stadtmauer wurde 2011 der Film Mes – Lauf! gedreht.
Der westliche Teil der Stadtmauer wurde ab Dezember 2015 im Zuge der türkischen Offensive gegen die PKK zu Ungunsten der kurdischen Regionen beschädigt. Zülfü Livaneli, der ehrenamtliche türkische UNESCO-Botschafter, trat im Mai 2016 aus Protest von seinem Amt zurück, weil die UNESCO nichts gegen die Zerstörung der Kulturstätten unternimmt.
Beim Erdbeben von 2023 wurde die Festung schwer beschädigt.[1]

Artikel-Eigenschaften

Jahrhundert:	15. Jahrhundert (1400- 1499)
Jahrhundert:	16. Jahrhundert (1500- 1599)
Städte:	Amed
Provinz:	Nord-Kurdistan
QR Code:	

Quellen
[1] Website | Deutsch - German | https://de.wikipedia.org
Hinzugefügt am: 20-08-2024
Ersteller: Hejar Kamela

Arabic - عربي

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 773

آثار زاكروس في كوردستان

2013111022514187938=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

عدنان رحمن

لقد أظهرت التنقيبات في tepe-giyai تبه چيان وتپه جمشيدي وجود صناعات معدنية في المنطقة منذ الالف الرابع ق- م منها الاسلحة البرونزية المزينة وشكائم اللجام والجلل ومقابض من الحجر المشحوذ والقواعد والدبابيس والاواني منذ القرن 9 حتى القرن 7 ق- م . الا ان البرونزيات اللرستانية في المنطقة قد سلبت من المقابر، وقد صنعت العديد من قطع الحديد في وقت مبكروكشفت في المنطقة المجاورة لعيلام على قبور تاريخها قديم جدا تحوي على برونزيات غيرملوّنة بينما اظهرت التنقيبات في بابا جان عن مستوطن مبني من الحجرتاريخه فترة البرونزيات الملوّنة (المزيّنة) ، وفي وديان صلدوز- اشنو في جنوب غرب بحيرة اورميا في منطقة اذربيجان الايرانية وجد العلماء فخاريشبه ما وجد في بلاد وادي الرافدين من عهد حسونة 5200 ق- م ، وفي گه نج داره في كرمنشاه وجد لبن مستوي محدب مثل ما في مواقع حوض حمرين (تل رزوق- تل الكبة- تل سليمة) التي يرجع تاريخها الى عصر فجرالسلالات وأن موقع علي گوش في خوزستان الاهواز تاريخ موادها6700 ق- م . ولقد تم نبش القبورفي لورستان التي تقع بين بحرقزوين وجبال زاگروس , ثم في 1937عمل د- سمث من ج- شيكاغو في تل سورخ \ موضع خارسين 35 كم جنوب شرقي كرمنشاه فوجد معبد وفيه اشياء مصنوعة من النحاس تختلف عما معروضه في الاسواق , ولم تنشرأبحاث د- سمث حتى الان عدا ما كتبه في مجلة المؤسسة الامريكية للفنون الايرانية . ثم جرت حفريات في تل الاب وموضع چشمة حفيد وموقع بابا زيد وكلش كاران , وفي1963 أوفدت الدنمارك بعثة من د- فيلد كارد ود- مورتنسن وعملوا في موقع تبه گوران جنوب كرمنشاه . وكُتب مقال عن المواد الاثرية اللرستانية الموجودة في متحف اللوفر وفيها وصف لمنطقة لورستان وسكانها والقبورالتي عثرفيها وعلى الاثار النحاسية وقد ذكرالفخارالتي وجدت في هذه القبور وهي : جراركروية الشكل وخشنة الطينة وواسعة الفوهة ولبعضها مصب طويل ومقابض وعلى بعضها نقوش ملصَقة على السطح وكثيرمن هذه الجرارشبيه بنظائرها التي من موقع تپة گيان وتپة سيالک وتوصل كودارالى ان أصل هذه الصناعة كاسية متأثرة بالفن العراقي . فالكاسيون سكان منطقة لورستان- عند حكمهم للعراق وتأثرهم بحضارته قداقتبسوا كثيرا من الفكر والفنون والصناعات العراقية ونقلوها الى بلادهم , ويذكر مورتكات في كتابه وصف للمواد اللرستانية الموجودة في المتحف الالماني في برلين ويرجع كلا منها بدقة الى اصله من حيث نوعه وما فيه من نقوش بالتشابه والمقايسة الى الفن العراقي القديم من العهد السومري أوالبابلي أو الاشوري ويرى انه بالرغم من ان بعض القطع تحتوي على مناظرمألوفة من العهد السومري والبابلي القديم الا أن تاريخ صنع اكثرها يقع في منتصف الالف 1 ق- م , وقد وصف البروفسور دوسو القطع اللورستانية وصفا فنيا وتاريخيا . كرشمان ، فون ديراوتسن : حضارة ايران : فيه تصوير روعة وتأثير القطع اللرستانية . فرانكفورت : الفن والعمارة القديمة : فصل اللرستانيات : ان البرونزيات اللرستانية صناعة خاصة قائمة بذاتها طورها سكان المنطقة عما كانت تحيط بهم من فنون وحضارات لتلائم حاجاتهم ثم اتسعت هذه الصناعة وانتشرت انتشارا كبيرا في العهد الاخميني . بارو : نينوى وبابل : فيه فصل خاص بالفن اللورستاني وعن استعمال المحاربين والصيادين من الاسقيطيين والگمريين لادوات من النحاس متأثرين فيها بالفن اللورستاني وانه وحسب مقارنتها مع نظائرها في العراق بحسب الزخرفة الهندسية لها يرجعها الى أصلها العراقي القديم , ولقد ايدت بورادة في كتابها ايران القديمة ذلک حيث تتبعت فيها رسوم الاختام التي وجدت في القبورمع البرونزيات والخواتم البرونزية المنقوشة بمناظرمعروفة في رسوم الاختام الكاسية والعيلامية وقسّمت اصناف اللرستانيات الى 3 أدوار:

الاولى : وهي الاقدم انها متأثرة بالحضارة الكاسية- البابلية والميتانية ولاسيما من القرنين 12- 11 ق- م ومن أمثلة قطع هذا الدَورالخناجر والفؤوس واسلحة اخرى على بعضها كتابات مسمارية وكانت تُصب صبا .

الثانية : متأثرة بالحضارة العيلامية ويرجع زمنها الى القرنين 10- 9 ق- م ومن أشهرقطع هذا الدورالصوالجة التيكانت التي كانت تستعمل لتزيين العربات والخيل وكانت منها على صورة الماعزالجبلي والاسد والانسان .

الثالث : في القرنين 8-7 ق- م حيث تطورت الصناعة الى زيادة عدد التماثيل التي تزين الصوالجة من حيوان وانسان وزخارف وكذلک القطع التي تستعمل لعدّة الخيل والزينات الاخرى وطرق الدبابيس وطرق الطاسات والآنية ذوات المصاب وكثرة لجم الخيل المزيّنة من جانبيها بصورة ماعز أو حصان ثم اندمجت الصناعة اللرستانية بالصناعة الميدية ثم الاخمينية ثم اختفت , جين دي شيه , وبوتراتس له مقالات حول لجم الخيل ثم الصوالجة ونقوشها . وهؤلاء لم تتوحد اراؤهم حول الاصل لهذه البرونزيات في حين سمّى البعض منهم البرونزيات بالصناعة الكاسية . لهذا اقر اكثرالباحثيين ان زمن القطع اللرستانية يقع بين العهد الكاشي \ الكاسي من منتصف الالف الثاني ق- م الى العهد الاخميني من القرن 5 ق- م . وان تقدمات المعابد أوالتي كانت تستعمل في الاحتفالات الخاصة أو السروج أو اللّجام وملابس الفرسان التي كانت تخيط بازرار واقراص من البرونزمنقوشة بزخارف واشكال مختلفة تفنن اللورستانيون فيها في سبک اسلحتهم وخناجرهم وفؤوسهم وزيّنوا مقابضها بتمثيلات وبزخارف وتخريمات وقد وجد الكثيرمنها في قبورالرجال , أما بالنسبة للنساء فقد وجدت في

قبورهم دبابيس للشعر وأساور ومعاصم وخلاخل واقراط بكثرة . عن د- فرج ان 234 قطعة من البرونز اللورستاني اهديت الى المتحف في 1957 وان خيلهم تعلق عليه أجراس , وان الدلايات والحروز والتي كانت بهيئة تمثيلات باشكال الحيوان كالماعز والثور والانسان والتي كانت فيها عروة صغيرة في اعلاها مثقوبة لكي تعلـّق منها في صدرصاحبها اوعنقه كحرز أو للزينة , وان الحلي النسائية كان منها سلكي الشكل ومنها عريض كالشريط ومنها ما هومبروم وان اغلبها ينتهي عند الطرفين برأس حيوان كالكبش أوالماعزأو الاسد وبينها ما هوغليظ قد يستعمل خلخالا للارجل ومن هذه الخلاخل زوج منها نقش برسوم سومرية على احداهما صورة رجل ملتح وعلى الاخر صورة امرأة وعليهما كتابة مسمارية ونقوش غير واضحة , وفيها اقراط وخواتم ومن شكل الدبابيس ، ونعلم ان المرأة اللورستانية قد اهتمت بتصفيف شعرها باشكال هندسية ويتصل بالقرص للدبوس بميل رفيع ليغرس في الشعر. مسلـّة (گل گل ملكشاهي) : تعود هذه المسلة الى زمن الغزو والاحتلال الاشوري لهذه المنطقة في القرون السحيقة ق- م ومكانها في الناحية الشمالية لقرية (گل گل) في منطقة ملكشاهي وتنتصب على الواجهة الشرقية صخرة مرتفعة بحدود 3 م فوق الارض . الشكل العام للمسلة عبارة عن مستطيل بطول (135) سم وعرض (90) سم وفي وسطها يظهررسم بارزلملك اشوري بنصف وجه وبقامة كاملة مرتديا قلنسوة مخروطية الشكل ورداء طويل يمتد حتى القدمين وبسبب التخريب فان معالمه غير واضحة وكذلك ترى مثل هذا التخريب قرب منطقة الجبهة وخلف رأس الملك مكان يفترض ان يشيرالى صورة الهلال والتي من المحتمل انها ترمز الى آلهة السماء التي تحمي الملك الاشوري وتمده بالعون والنصر في الحرب . وابتداء فان نص المسلة محفور بعمق 2،5 سم متضمنة صورة بارزة للملك وكذلك يمكن ملاحظة الخطوط المسمارية الاشورية وبشكل افقي وبنتوءات بارزة على سطح المسلة وبحيث ان كل سطر من هذه السطور يتميزعن السطر الذي يليه اما معرفة عائدية هذه المسلة لأي من ملوك الاشوريين فان ذلك شي غيرمعلوم على وجه الدقة رغم ان البعض يرى انها قد تعود الى الملك الاشوري (اشورباني بال) الذي احتل ايلام القديمة والذي ادى في نهاية الامرالى انقراضها في عهده . ويشيرالبعض الا انها قد تعود الى الملك الاشوري (سرجون الثاني). ويستفاد من المتن المكتوب على الصخرة ان الاشوريين كانوا يطمعون بضم النواحي الشرقية المتاخمة لمملكتهم وهي الاراضي الايلامية وكانوا يتحينون الفرص للهجوم على الايلاميين . ان الفأس التاريخية المحفوظة في المتحف البريطاني هومن أقدم الصناعات الكوردية في لورستان من اثار حضارة ايلام بلاد الكورد الفيليين وتعود للقرن 10 ق- م وأهم مايميزهذه الفأس زاوية ميلها ، فزاوية الميل تتيح استخدامها بشكل عملي ، عند نحرالقرابين وفي طقوس العبادة وعند حفرالقبور ، وفي الفأس نلاحظ الشفرة تخرج من بين فكي حيوان ، وكان طول شفرة الفاس حوالي 20 سم . توجد مقبرة قرب كرمانشاه في تلال لورستان ألف ق- م عثرعليها الالماني شميدت 1932 وجد فيها حجرلتحديد الحدود (الاراضي الزراعية) سميت كودور, وعثرعلى العديد مثلها في مدينة سه وزا عاصمة عيلام حيث نقلت من مناطق حكم الكاسيين الى مناطق ملك عيلام والحجرطولاني مخروطي على احد جانبيه مكتوب رموزللآلهة كشاهد على صحة الوثيقة وفي الجانب الاخراسم مالك الارض والامتيازات الاخرى الممنوحة له واسماء الشهود وتذكر فيها لعنات الآلهة على من يكسرالحجر او من يبدِل في نصوصها- توجد صخرة على سفوح جبل بيستون وهي من اطلال مدينة پرسي بولس عليها كتابة مسمارية بثلاث لغات فارسي- بابلي- عيلامي وهي تحت تمثال دارا وتقع على ارتفاع 100 م . منحوتة انوبانيني على صخر جبلي في سه ريول زهاو فيه اسم احد الزعماء اللولوبين 3000 ق- م وقد كتب اسمهُ منقوشا وبالخط المسماري (صنع انوبانيني صورته امام الآلهة عشتارعلى جبال بادير) والزعيم اللولوي واقف وباحدى يديه سوط واليد الاخرى هراوة وعلى راسه غطاء وفي يديهِ اساور ولابسا صندل وفي اعلى المنحوتة النجمة الخماسية رمز الآلهة عشتاروفي اسفل المنحوتة بعض الاسرى مقيدون وماثلون امام الملك - قلعة مدينة وان فيها لوحة (توبرک قلا) التي تخص الملك سارودي الثاني التي اكتشفها العالم أ- اوربيلي بعد 1900. التاريخ الكوردي القديم : فوزي رشيد : الاطلال في قرية في مدينة اسماعيلي (ايوان) على نهرگنگير مساحتها 20 هكتار مبنية من الحجر والكلس , ويتوزع فيها الماء بواسطة السواقي الفخارية وأزقتها مرصـّفة بالاحجار. وهناک تلة صناعية في الجهة الجنوبية من ناحية زرنة (ايوان) ارتفاعها 40 م وعليها جرارمكسورة وعظام منخورة وعن راولسون انه يمكن مشاهدة 3, 4 بنايات على اطراف التلة التي تعود الى عصر الملوک الساسانيين وتشبه خرائب قصرشيرين ويوجد في أحد الابنية كمية كبيرة من الآجر وبجانب التلة مقبرة قديمة وعين ماء ويقال ان 20 ألف عائلة يهودية كانت تسكنها وذلک لوجود قبر في بداية طريق زرنة يـُعرَف بأسم (حلوج) , وفي الجهة الشمالية الغربية لزرنة وجدت أواني حجرية وكذلک في المنطقة قناة اقبال خان . وفي تخت شيرين (ايوان) تماثيل لطيور فلزية وسيوف وتماثيل محاربين وانواع مختلفة من الخرز. وفي قلعة كر خزينة\ قلعة محمد خان \ قلعة الجواهر التي تسميها العالـِمة ستارک بالقلعة النرگسية لانها تقع في قرية نرگس : وهي تلة ترابية أثرية إرتفاعها50 م وبأنحدار شديد ومساحة سطح القلعة x3535 م وهناک مقبرة في الجهة الشمالية , ويـُقال انها كانت محلا لسک النقود فلهذا سـُميـّت كرخزينة . قلعة دزسبدان \ شميران تقع على بعد 1 كم غرب قرية سه رتنگ على نهرالگنگير وهي شبه جزيرة والگنگيرعلى ثلاث جهات منها وأرتفاعها عن الماء 180 م وبنائها من العهد الساساني وآثارجدران القلعة موجود على الصخور وكان للقلعة 5 أبراج وعرض الحائط 1 م وبـُنيـَت بالحجروالكلس ويبلـُغ محيط القلعة 700 م وهناک آثارلخندق امام القلعة . والى الشرق من قرية سه رتنگ بمسافة 2 كم قلعة طولها30 م وعرضها 14 م وبنفس مواصفات قلعة شميران وتعود للحقبة الساسانية . وتخت كرا جنوب مضيق هلوان بين كرمنشاه وقصرشيرين وهومن الآثارالساسانية وفيه طاق وآثارميدية وأشكانية . مذكرات مأمون بيگ : ان آثار گنگورتعود الى العهد اللؤلؤي وفيها آثارمعبد اناهيتا (ناهيدا) سميـّت سابقا گنگوبار وهي الان مركز ناحية تابعة لاسد آباد \همدان وقلعة كلک\ كلاوه جنوب شرق چه م گه نير ومدخل

وادي ده رآباد أو دره كوري وهي أسفل قرية گية گران وهي تلة لها غرف عديدة متصلـة بعضها ببعض وبعض الغرف قائمة لحد الان ومن المحتمل ان تكون قلعة عسكرية . قلعة طوبراق \ سور تلاي غازان : بناها غازان 1295م \ أرومية \ آذربيجان وعن اوليا چلبي ان محيطها10 ألف خطوة وارتفاعها70 ذراع وسمكها 30 ذراع وعرضها 80 ذراع وطول الخندق 15 ألف خطوة. وان أطلال سيه گول (الوردة السوداء باللغة العربية) مجاورة لقرية بنفس الاسم على الساحل الايسرلنهر گنگيروعلى تلة وارض مساحتها 3500 م مربع وفيها أبنية من الحجروالكلس . قلعة ساتيان جنوب شرق قرية ساتيان والى الجنوب الغربي لقرية گوله جو والى الشمال من نهر گنگير. طاق شيرين وفرهاد اسفل مضيق كوشك ويمين طريق ايوان-سومار. قبرالملك فراورطيس الميدي الكوردي بالقرب من سه ر پول في السفوح الغربية من زاگروس وفي واجهته نحت بارز وقد صورت الفرد الميدي بلحية وشارب وملابس من جلد الحيوان لابسا حذاء . مدينة حلوان \هلوان 190 كم شرق بغداد قرب سه ريپل زهاب وذكرت في سجلات الاشوريين , وخربها تيمورلنگ ثم أقيمَ عليها بلدة بأسم ده رتنگ وقد اختفت قبل 400 سنة . نمرود داج \ الجبل المقدس : يوسف زعبلاوي مجلة العربي : العدد : 336 في 1986: تقع في كوماجين \ الاناضول بالقرب من الحدود التركية السورية ومن مجرى نهرالفرات المحاذي لتلك الحدود منطقه جبلية وسط الصحراء ، كانت سابقا غابات ومليئة بالسكان وفيها الجبل المقدس نمرود داج وارتفاعها 2 الف م وفوقه الكثيرمن التماثيل ويبلغ طول التمثال فيها من 9 الى 12 م ولايقل طول الوجه عن 2 م وعلى قمة الجبل بناء هرمي الشكل من حجارة مطحونة لأيواء جثمان ملك كوماجين الملك انطيوخوس الاول وذلك نظرا لوصيته وذلك لتعلقـه بالخلود ويرجع تاريخ كوماجين الى القرن 6,7 ق- م حيث كانت بين الامبراطورية الفارسية وامبراطورية الاسكندرالمقدوني وقد برزت في القرن 1 ق- م في زمن ملكها انطيوخوس الاول 69- 34 ق- م والدليل خزينة المملكة والثاني بلدة آرساميا التي أقامها وسط الوادي وأقام خزانات الماء بالقرب من البيوت بحيث تصل المياه اليها بالانابيب بين الدوروالخزانات وفيها عمود بوجهِ نسر سمـيّ قره قوش أي العصفورالاسود ويمثـِل العمود ضريح 3 نساء ملكيات وحسب النقوش التي عثرعليها فان آلهتهم المفضلة هي الآلهة ميثراس وهو من آلهة الفرس القدماء وقصته ان آلهتهم لاحق الثورحتى تمكـّن من ذبحه وعندها كانت عربة الشمس المضيئة في أنتظاره ركبها ميثراس وأرتفع الى السماء وانتقلت عبادة ميثراس الى الرومان من كوماجين وأكتسحت شتى أرجاء الامبراطورية الرومانية وأشتهرت دوليش بالحديد ودوليش هواقليم واسع ضم كوماجين ايضا وقد صـُور دوليش على ظهر ثور كما نحته الرومان وأن إستقلال كوماجين قد إنهار في 72 م حيث ضـَمتها الامبراطورية الرومانية لها وهي مهددة بإنغمارالمياه الان بسبب السد المزمع بناءه في تركيا . خضر دوملي : أكتشفـَت 3 معابد مثرائية تاريخها1400 ق- م في شرق دهوك في جبل باعدري وهي مثل المعابد الميثرائية في أوربا , وعثرعلى كهف أثري في العمادية من الحقبة الميثرائية . ولقد تم أكتشاف تمثال لتوت عنخ أمون المصري في دهوك .

الأربعاء 05-10-2011

التآخي

QR Code:

المصادر

وقت التدوين: 10-11-2013

اسم المحرر: هاوڕێ باخەوان

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 774

أسماء عدد من المواقع في عفرين كم جاء في مصادر التاريخ

2019041010542628459 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

القسم الاول

دلدار ميتاني

أول:- نبي هوري Nebî Hurî

موقع سياحي تاريخي معروف في المنطقة و في هذا الموقع يوجد ضريح غير معروف لمن؟ و نبي هوري تسمية ورد في العديد من المصادر العربية التاريخية بأسم كورش ، و قورس وذكره البلاذري في كتابه فتوح البلدان ، يقول المؤرخ الحلبي أبن شداد {1217-1285} مايلي : وبقورس قبر إوريا ابن حنان في القبة من قبلي المدينة وقصته مع دواد مشهورة (الإغلاق الخطيرة ص 168).

أما المؤرخ الحلبي المعروف ابن العديم{ 1192-1262}

ذكر اسم نبي هوري بصيغة قورس حيث يقول : في ذكر قورس : وهي مدينة كانت قديمة من بناء الروم وبها أثار عظيمة ويقال أن بها قبر أوريا بن حنان وخرج منها جماعة من الرواة ولها ذكر في الفتوح (بغية طلب...ص263) .

ثاني:-جبل پارس خاتون Çiyayê Pars Xatûn

جبل معروف ومطل على مدينة أعزاز في ناحية شران في أقصى الزاوية الشمالية من حدود المنطقة و في سفح جبل يوجد مزار ديني مقدس لدى الإيزيديين يسمى مزار بارس خاتون وعرف هذا الجبل في مصادر العربية التاريخية بأسم جبل برصايا و برصيصا حيث يقول ابن شداد{1217-1285} وبجبل برصيصا (جبل پارس)من عمل أعزاز ، قبر برصيصا العابد ،ومقام دواد عليه السلام (الاعلاق الخطيرة ص167)

ثالث:- قرية مشعلة Gundê Meşalê

قرية كردية معروفة تقع قرب كفرجنة على طريق حلب -عفرين و على طريق يوجد مزار معروف جدا بأسم مزار حنان و بالقرب من هذا المزار يوجد مزار پير جعفر الايزيدي ويقول أبن شداد {1217- 1285) «وبقرية مشحلا من عمل اعزاز قبر أخي دواد عليه السلام،وهذه بها نهر جار (ينابيع كفرجنة) وبساتين وقد خرج منها بعض أهل الحديث (الاعلاق الخطيرة... ص167)

رابع:- جبل ليلون Çiyayê Lêlûn

ليلون من أشهر جبال عفرين على أطلاق يحتوي على العشرات من المواقع الأثرية الهامة و موقعه الاستراتيجي المميز و بعد وفاة القديس سمعان العامودي أطلق اسمه على جبل و في بعض المصادر القديمة عرف بجبل نبو نسبة لأله الرافدي المعروف و جبل يعرف في الوثائق الرسمية السورية بجبل سمعان . حيث ذكر ياقوت الحموي{1178-1225م} الجبل بصيغته الحالية حيث يقول : ليلون : ويقال ليلول جبل مطل على حلب بينها وبين أنطاكية وفي رأسه ديدبان بيت لاها وفيه قرى و مزارع وذكرها عيسى بن سعدان الحلبي فقال : ويا قرى الشام من ليلون لا بخلت
على بلادكم هطالة السحب .

ما مر برقتك مجتازا على بصري
و ألا ذكرني بالدارين من حلب (معجم البلدان ج 5ص29)
من معروف أن ياقوت الحموي بدأ بكتابة كتابه معجم البلدان عام 1220 و أنتهى عام 1224م و على أقل تقدير يعود تسمية جبل ليلون الى عام 1220م.
خامس:- كورزيلة جومة Kurzêlê Cûmê.
هناك قريتين في المنطقة بهذا الاسم واحدة في ناحية بلبل وتعرف {Kurzêlê Çiya} والثانية موجود في سهل جومة وتعرف Kurzêlê Cûmê وهي قرية كردية كبيرة قرب مدينة عفرين أسفل جبل ليلون عند وادي لولك و في القرية توجد عدة مواقع أثرية رومانية قديمة بالإضافة إلى دير مسيحي تاريخي أهالي هذه القرية معروفون بحبهم الشديد للعمل في الأراضي الزراعية و هم من أنشط فلاحي المنطقة و في الوثائق الرسمية السورية تعرف القرية بقرزاحل.
ورد ذكر أسم القرية لدى ياقوت الحموي (1178-1225م) حيث يقول : قرزاحل : بالضم ثم سكون ، وزاي ،و ألف ، وحاء مهملة ،ولام : من نواحي حلب ثم نواحي العمق قتل بها مسلم بن قريش العقيلي أمير الشام ،قتله سليمان بن قتلمش في سنة 478هـ {معجم البلدان ج 4 ص322}
سادس:- سهل العمق هو Deşta Hemqê غرب منطقة في جانب التركي ويعتبر سهل Cûmê في جنوب عفرين أمتداد لهذا الخصب جدا . ورد ذكر لهذه القرية في مصدر أخر بصيغة بئر راحل حيث يقول المؤرخ الحلبي محمد بن علي العظيمي {1090-1161م} في صفحة أحدث سنة ثمان وسبعين و أربعمائة مايلي : التقى سليمان وشرف الدولة على بئر راحل(1) رابع وعشرين صفر وقتل شرف الدولة وحصر سليمان حلب ، ورحل عنها حديث جرى بينه وبين شريف ابي علي الحتيتي الهاشمي..... {تاريخ حلب ص 253}
1- بئر راحل قرب عفرين حيث جرى معركة سليمان ومسلم (أنظر مدخل تاريخ الحروب الصليبية 197-200}
المراجع :
1- الاعلاق الخطيرة في ذكر إمراء الشام والجزيرة-
من تأليف إبن الشداد الجزء الاول -القسم الاول تحقيق -يحيى ذكريا عبارة- منشورات وزارة الثقافة السورية ، دمشق 1991.
2-بغية الطلب في تاريخ حلب/ من تأليف ابن العديم الجزء الاول - حققه وقدم له دكتور سهيل زكار -دار الفكر .
3-معجم البلدان / لياقوت الحموي ، المجلد الرابع و المجلد الخامس -دار الصادر -بيروت 1993.
4- تاريخ حلب / لمحمد بن علي العظيمي الحلبي -حققه وقدم له أبراهيم زعرور -دمشق 1991.

خصائص السجل

المكان: مكان

المدن: عفرين

الدولة - الأقليم: غرب كردستان

QR Code:

المصادر

[1] سجل مخصوص لكورديبيديا | كوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | دڵدار متانی

وقت التدوين: 2019-04-10

اسم المحرر: سەریاس ئەحمەد

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 775

أول امرأة تصلي في متحف اللوفر من بلاد عيلام

2013111022492387939=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

د. مؤيد عبد الستار

تمثال المرأة الخاشعة / المصلية / العابدة ، راكعة تعتمر رداء واسعا – جبة ، تنورة ، عباءة - شاع في الحضارة السومرية منذ ثلاثة الاف عام قبل ميلاد المسيح ،وظهر لاول مرة قبل ذلك بعدة قرون في مدينة سوسة / عيلام ، بلاد الكورد الفيليين / ايران .(جدير بالذكر ان بلاد الكورد الفيليين او بلاد اللور – لورستان – انقسمت بين ايران والعراق بعد رسم الحدود بين الدولة الصفوية والعثمانية واخذت شكلها النهائي بعد الاحتلال البريطاني لايران والعراق اوائل القرن العشرين).

لا بد من الاشارة الى ان تطور النحت رافق نشأة وتطور المدينة كما جرت تحولات كبرى في حقل العمارة والادارة / تنظيم السلطة ، والفنون خلال عصور التمدن الاولى .

تطورت المنحوتات واصبحت على شكل مسلات ، مزهريات واواني مزخرفة ، تماثيل بسيطة دائرية الشكل ، ثم تطور الحضور الانساني ليصبح واقعيا ، مع شكل وجه حقيقي وتشكيل الجسم بشكل يشبه الجسم الحقيقي نوعا ما .

ان افضل تمثال لهذه الحقبة هو تمثال الملك / الكاهن ، المنحوت في عدة نماذج عثر عليها في بلاد الرافدين .

اما في سوسة / عيلام - ايران ، فان الشكل الاساسي للنحت تطور حين نحتوا الحيوانات باوضاع مثيرة وحيوية ، على سبيل المثال الضفادع التي تتسلق الضفاف وتتحفز للقفز ، او الدب الذي يجلس على مؤخرته ويحاول فتح صندوق يحمله بمخالبه، اما التماثيل الوحيدة للبشر فهي تماثيل المصلين ، كانت شائعة في الالف الثالثة قبل الميلاد ، وظهرت لاول مرة في مدينة سوسة في عيلام / ايران ، علما ان مدينة سوسة هي المدينة التي عثر فيها على مسلة حمورابي وهي الان محفوظة في متحف اللوفر ايضا .

التمثال الاول الذي عثر عليه في مدينة سوسة لانسان يصلي عثر عليه في موقعين صنع من مادة المرمر ، وهو حجر متوفر ويسهل نحته ، له قيمة أكبر من حجر الكلس الذي كان يستخدم في النحت بشكل واسع اواخر الالف الرابعة قبل الميلاد .

ان وضع الركوع للمصلي – العابد – في الرداء (العباءة ، التنورة ، الجبة) كان خاصا بعيلام ، كما عثر على تمثال من هذا النوع في منطقة تل اغراب في منطقة ديالى / العراق .
هذا التمثال لامرأة تضم يديها او تحمل وعاء تقدم فيه قربانا .
ان تماثيل المصلين في مدينة سوسة لها عيون على شكل حبة اللوز ، وانوف معقوفة ، والشعر معقود برباط يتدلى الى الخلف على شكل دائري، وايدي مضمومة تسند الصدر المرتفع .
انه تمثال فريد ، اكبر من التماثيل الاخرى ،نقش فوق صخرة واحدة ، يحتل كتلة الحجر بشكل جديد ، الذراعان منفصلان عن الجسد ، والاصابع ترتفع الى الحنك .
التمثال يحاول اظهار خشوع – المصلي – في حالته الحقيقية ، الواقعية ،الاصابع الصغيرة تتشابك ، والابهامان يلتقيان اسفل الحنك ويظهر الوجه في حالة انتباه خاص .
الحنك والذراعان أطول قليلا من الواقع .
ان هذا التمثال يبقى أجمل تماثيل مدينة سوسة /عيلام في ذلك العصر و أحد أهم و أفضل التماثيل القديمة التي تعبر أو تمثل المصلي كما يقول العالم المختص بالاثار العيلامية بيير اميت
ينظر : متحف اللوفر / باريس . المصدر المشار اليه في تعريف المتحف :
Amiet Pierre,Elam , Paris 1966

خصائص السجل

المكان: قطعة أثرية

المدن: ايلام

الدولة - الأقليم: الخارج

الدولة - الأقليم: شرق كردستان

QR Code:

المصادر

وقت التدوين: 2013-11-10

اسم المحرر: هاوڕێ باخەوان

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 776

اثار كوردية من منطقة لورستان تعود تاريخها الى 3800 سنة

2013051916443678520=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

[1]

خصائص السجل

المكان: قطعة أثرية

المدن: لورستان

الدولة - الأقليم: شرق كردستان

QR Code:

المصادر

[1] سجل مخصوص لكورديبيديا | عربي - Arabic | إعداد كورديبيديا - هاوڕێ باخەوان

وقت التدوين: 2013-05-19

اسم المحرر: هاوڕێ باخەوان

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 777

اثاركهوف دويري في شنكال

2013111022405392571=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

خيري شنكالي

هناك العديد من المواقع ألأثرية المطمورة في جبل شنكال والضاحية الشمالية منه والجزيرة، حيث يوجد المئاة من المواقع ألأثرية الظاهرة للعيان والمطمورة حيث يعود اثار البعض من تلك المواقع كتلول حوشي وكري جامعي وخرنوفي وقرية ماميسي وكهوف شلو وقجراغ وحسي آغي ودير عاصي وخنس ....الخ الى ألألف الرابع قبل الميلاد وما قبله وكذلك هناك العديد من القصص وألأساطير الخرافية المتعلقة بالسحر والخزائن والدفائن والحوادث الغابرة كارتطام سفينة نوح بقمة سندلكلوب ولم يخضع هذا الجبل ألأشم لأمر نوح (ع) وسحر قباني يسردها كبار السن عن مدى اهمية هذا الجبل التاريخي ألأوحد والمنقطع عن جبال سوريا والعراق .

منذ زمن طويل سمعت عن وجود بعض الكهوف في شمال مضيق كرسي التابع لناحية الشمال – ضمن حدود قضاء سنجارالتي تقع غرب الموصل لمسافة 120كلم وانا في الحقيقة اهتم بهكذا مواضيع وعليه قررت في ألآونة ألأخيرة الذهاب الى الموقع لغرض استطلاعه . انه في منطقة سهلية متموجة غير جبلية يبعد الموقع عن الجبل حوالى(700 – 900)م اي يقع شمال (جاوك ابرهيم لك) تحت الشارع المؤدي من مركز الناحية الى مضيق كرسي وبعد تركيز دقيق ومشاهدة الموقع اتضح لي ليست بمجرد عدة كهوف مهملة بل مدينة اثرية بأكملها فيه اثار العشرات من الوحدات السكني و اثار مايقارب اربعة عشر كهفا اضافة الى اثار البساتين والحقول الزراعية وقطع الفخار المتناثرة هنا وهناك، تلك الكهوف ليست من عمل الطبيعة بل تدخل ألأنسان في صنعها،لااظن لآغراض السكن بل حفر كمخازن لحفظ المحاصيل والمنتوجات او استخدامهن كقبور لموتاهم لأن جميع الكهوف دائرية كالصهاريج المائية ومعظم فوهاتهن مع مستوى سطح ألأرض ومتجه نحو ألأعلى ، وقد طمرت عوادي الزمن وألأنجرافات المائية معظمها بأستثناء كهفين، وهناك في النا حية الشمالية الغربية منه يوجد آثار دير او معبد على مرتفع و يعود تاريخه الى عهود انتشار المسيحية او ما قبلها ، لانستطيع التكهن بأن تلك ألأثار تعود للمسيحية ولكن في مرحلة ما قد سكنها المسيحيون وجعلوا مركزا اهلا بالسكان وموقعا استراتيجيا من الناحية العسكرية لكونها قريبة عن مضيق جبل كرسي الحصينة لمسافة حوالي واحد كيلومتر وكان قد استفادوا من المياه الوفيرة القادمة من ينبوع (بيراخاي)التي كانت تجري من اعالي سردشت الواقع في كولكا حتى الأراضي السورية تمر من الجانب الغربي للموقع وذلك في الزراعة واستخداماتهم اليومية. كما يعتبر مركزا تجاريا ممتازا يوصل الشرق بالغرب . سبق وقد انتشرت الديانة ألأيزدوميثرائية قبل اليهودية والمسيحية في شنعار(سنجار الحالية)التي وردت في التوراة التي تمتد من بابل حتى اعالي ميسوبوتاميا من ضمنها غرب دجلة (شنكال) .

ان هذا الموقع خام لم يمسه المنبشون من لصوص الآثار ولا المنقبون ألآثاريون ولم يزورها المستشرقون ولم يعير له ألأهتمام من قبل الحكومة المحلية بالرغم من اهميته التاريخية وافوله نحو الطمر والضياع.

من خلال تفسيراتي الشخصية عن معنى دوير اما يعود اصلا الى تسمية الدير الصغير (دوير : تصغير للدير)الذي يقع على المرتفع شمال غرب الموقع ، او لكون الكهوف المحفورة ذات شكل دائري من الداخل وفوهتهن دائرية كفوهة التنور. ندعو

الجهات المختصة في مؤسسات الدولة ألأهتمام بهكذا مواقع بأعتباره ارثا كبيرا ومواقعا سياحيا مهما تجلب انظار السياح والمهتمين بألآثار.

خصائص السجل

المكان: كهف

المدن: شنكال

الدولة - الأقليم: جنوب كردستان

QR Code:

المصادر

وقت التدوين: 2013-11-10

اسم المحرر: هاوڕێ باخەوان

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 778

اقدم عملة كوردية من العهد الميدي 800 عام ق. م.

2015100113091986181=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

[1]

خصائص السجل

الدولة - الأقليم: كوردستان

QR Code:

المصادر

[1] سجل مخصوص لكورديبيديا | عربي - Arabic | إعداد كورديبيديا - هاوڕێ باخەوان

وقت التدوين: 01-10-2015

اسم المحرر: هاوڕێ باخەوان

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 779

الابنية القديمة في مدينة شنگال

2014042920234276015=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

[1]

خصائص السجل

المدن: شنكال

الدولة - الأقليم: جنوب كردستان

QR Code:

المصادر

[1] سجل مخصوص لكورديبيديا | عربي - Arabic | إعداد كورديبيديا - هاوڕێ باخەوان

وقت التدوين: 2014-04-29

اسم المحرر: هاوڕێ باخەوان

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 780

الراوندان

20230221145659469164=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

قلعة الراوندان RAWNDAN
بقلم جياي كورمنج
من كتاب- تقويم البلدان – ابو الفداء الايوبي – توفي 732 هجري
قلعة حصينة عالية -على جبل مرتفع أبيض – ولها أعين وبساتين وفواكه وواد حسن
ويمر تحتها نهر عفرين
وهي في الغرب والشمال من حلب – وبينهما نحو مرحلتين
وهي في الشمال من حارم
ويجري عفرين من الشمال الى الجنوب – على الراوندان – الى عمق حارم في وادٍ متسع بين جبال
وبذلك الوادي قرايا وزيتون كثير
وهي كورة من بلاد حلب وتسمَى الجومة -بضم الجيم وسكون الواو وميم وهاء
– – –
2- و من كتاب – اوضح المسالك الى معرفة البلدان
القرن العاشر هجري ومؤلفه –إبن سباهي زادة – توفي 1586 ميلادي):
نهر عفرين يأتي من بلاد الرّوم ويمرّ على راوندان إلى الجومة ويتجاوزها إلى العمق
– – – –
3- وكان- ابن العديم -من اوائل من كتبوا عن هذه القلعة في القرن الثالث عشر :
في ذكر الراوندان :
وهي قلعة صغيرة على رأس جبل عال منفرد في مكانه – لايحكم عليها منجنيق – ولا يصل إليها نبل (سهم) – ولها ربض صغيرفي لحف جبلها
وهي من أقوى القلاع – وأحسن البقاع
ويحف بالقلعة واد من جهة الغرب والشمال هو كالخندق
وفيه نهر جار -وصعدت إلى هذه القلعة راكبا فوجدت مشقةِ عظيمة لعلوها وضيق المسالك إليها
ويذكر ابن العديم في مكان أخر من نفس الكتاب :
– – وحضرت بقلعة الراوندان عند الملك الصالح أحمد بن الملك الظاهر غازي بن يوسف بن أيوب (حفيد صلاح الدين الايوبي)
فحكى أن عنده ببلد الراوندان قرية، وأشار بيده نحو الغرب،
وقال: هي في ذلك المكان، وإنه يشاهد فيها نور ساطع إما في ليلة الجمعة أو في ليلة أخرى سواها ينظر إليه من كان خارجاً

عن تلك القرية، حتى إذا قصدها ووصل إليها غاب عنه فلم ير شيئاً..
– – – –
4- ومن كتاب – زبدة الحلب من تاريخ حلب – أن الراوندان :
كان حصنا مشهورا خرَّبه لؤلؤ السيفي -المعروف – بالجراحي المتغلب على حلب –
بعد أبي الفضائل بن سعد الدولة بن سيف الدولة (الحمداني)
الخلاصة :
1- القلعة كانت موجودة بالتأكيد منذ القرن التاسع الميلادي –
أيام الدولة الحمدانية
2- الراوندان =الراوندية = الروادية – هي اسم عشيرة كردية كبيرة ولها اسم كبير في التاريخ الكردي – والاسلامي (وأؤكد –
على دورها – في التاريخ الاسلامي)
وإلى هذه العشيرة تنتسب – الاسرة الايوبية
3- الراوند = revend اسم يطلق على الكرد الرحَل – أيضا
– – –
ورد ذكر هذه القلعة Kel a Rewend – في العديد من أغاني فولكلور عفرين[1]
بقلم = د فرهاد نعسان

خصائص السجل

المكان: قلعة

قرن: القرن 09 (0800-0899)

المدن: عفرين

الدولة - الأقليم: غرب كردستان

QR Code:

المصادر

[1] موقع الكتروني | عربي - Arabic | موقع 21-02-2023 - https://ciyaye-kurmenc.com/

وقت التدوين: 21-02-2023

اسم المحرر: ئاراس حسۆ

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 781

المدافن الترابية في برلوت

20220723225752424483=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

المدافن الترابية في برلوت (150 ق.م - 228 م).
تم اكتشاف مدفنين ترابيين بيضوي الشكل، فى قرية برلوت هذه هي بقايا قبرين بيضاويين في قرية برلوت في بلدة كالار ، على بعد 7 كيلومترات شمال شرق مدينة كلار،
و يعتقد بانها قبر لآمرآة و رجل ، على ضوء الملتقطات الآثرية المحتلفة فى كلا قبرين، من آدوات نسائية مثل مكحلة و حزام و آدوات آخري و هذه المدافن تعود الفترة الفرثة (150 ق.م - 228 م).
[1]

خصائص السجل

المكان: مقبرة

المدن: كلار

الدولة - الأقليم: جنوب كردستان

QR Code:

المصادر

[1] كتاب | عربي - Arabic | دليل آثار گرميان

وقت التدوين: 2022-07-23

اسم المحرر: سەریاس ئەحمەد

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 782

باسوطة

https://www.kurdipedia.org/?lng=11&q=20230120173926459670

قلعة باسوطة Kelê Basûtê
قلم إدارة موسوعة جياي كورمنج
المشهورة بقلعة "Betalê Betêl" قلعة قديمة بنيت على تلة صخرية وسط قرية باسوطة ولكن تاريخ بنائها غير معروف يُقال إنها كانت موجودة قبل الفترة الأيّوبيّة أي قبل عام 1100م.
سلّم الأيوبيون حكم القلعة ما بين عامي 1200-1300م إلى الأسرة المندية وهي عشيرة كردية ونتيجة المشاكل والحروب والتمردات تمّ إهمال قلعة باسوطة مما أدّى إلى تخريبها ليتم ترميمها من قبل الأسرة المندية فيما بعد.
يذكر التاريخ أنه حدثت معركة بين الدولة العثمانية الغازية والجنبلاطيين "آخر أمراء الأسرة المندية" انتهت لصالح العثمانيين وأصبحت القلعة تابعة لولاية كلس أنذاك.
تم تعيين شخص من "آل روباري" والياً وأميراً على كلس وحكموا القلعة ل 100عام، بعدها قام العثمانيون بتعيين أمير كلس من عائلة كنج "Gênc وتعني الشاب باللغة الكردية" وهي عشيرة كردية أتت من قونية واستقرت في مناطق عفرين "جَلمه ، ايسكا..... " ، حيث تم تعيين بطال آغا أميراً لكلس وبعد وفاته استلم "عم أو أومر آغا" حكومة كلس ثم ما لبث أن عزل عنها فحاول في عام 1808 استرداد حكمها ثانية ولكنه أخفق في ذلك وتراجع عنها إلى سهل جومة وبعد وفاة أومر آغا امتدت نفوذ العائلة إلى عدة قرى وفي هذه الفترة حدثت مشاكل وصراعات بين عائلة كنج وآل روباري على حكم قلعة باسوطة وانتهت باستيلاء عائلة كنج على القلعة ودفع آل روباري للاستقرار في جبل ليلون "منطقة الروباريين الحالية".
تنبّهت السلطة العثمانية إلى خطرهم وحاولت اخضاعهم ولكن دون جدوى وخاصة أن الدولة العثمانية كانت ضعيفة حينذاك وفي تلك الأثناء أحتلّ ابراهيم باشا سوريا وفي طريق عودته من احدى معاركه دعاه بطال الابن الذي استلم الحكم من عمه اومر إلى وليمة في مقرّه في قلعة باسوطة فأقيمت وليمة عظيمة يُقال أنه قدّم ذبائح على طول الطريق بين قريتي ترندة وباسوطة حينها أعفى إبراهيم باشا بطال آغا من الضرائب ففهم بطال أغا أن إبراهيم باشا يفرض سلطته عليه فرفض هيمنة إبراهيم باشا فغادر الأخير باسوطة حاملاً في داخله انتقاماً.
تحايل إبراهيم باشا على بطال حين دعاه الى حلب بغية اصلاح الخلاف فاعتقله وأعدمه مع ابنه وحراسه الشخصيين عام 1832م وتم دفنهم خارج حلب في موقع معروف ب " آغيول". بعدها آلتْ مصير قلعة باسوطة مجدداً إلى الإهمال والتخريب، وكانت آثارها قائمة حتى أوائل هذا القرن, لم يبقى من أثار القلعة سوى بقايا أحجار وغرفة في الطرف الشمالي تحمل ذاكرة المكان وخفايا التاريخ.[1]

خصائص السجل

المكان: تشويه المواقع الأثرية
المكان: قلعة

المكان: قرية
المكان: قطعة أثرية
قرن: الألف 01 قبل الميلاد
المدن: عفرين
الدولة - الأقليم: غرب كردستان
QR Code:

المصادر
[1] موقع الكتروني | عربي - Arabic | موقع 2023-01-20 - https://ciyaye-kurmenc.com/
وقت التدوين: 2023-01-20
اسم المحرر: ئاراس حسۆ

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 783

براد

20230120174528459671=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

قرية براد
تقع على جبل ليلون إلى الجنوب الشرقي من مدينة عفرين بمسافة 15كم، وتعتبر من أكبر القرى الأثرية ويعود عمرها إلى الفترة الرومانية والقرنين الثاني والثالث الميلاديين، وكانت عاصمة جبل سمعان في العهد البيزنطي.
لفظة براد
براد – كفر براد، وكفر بالسريانية تعني القرية وأما براد فتعني ساعي البريد، لكن في الأرامية لفظة براد تعني البرودة ومنها أشتقّت أسماء لأنهار في سوريا ولبنان مثل بردى والبردوني والبارد ونهر عفرين باليونانية العين الباردة.
كنيسة جوليانوس:
تعد أكبر كنيسة بعد كنيسة سمعان العامودي في منطقة عفرين وتعتبر هذه الكنيسة من أهم كنائس قرية براد وأقدمها وثالث أكبر كنيسة في سوريا بطول 42م وعرض 22م وهي تنسب للمهندس جوليانوس الذي أتم بنائها عام 402م.
المعبد الصغير
ملاصق للكاتدرائية تماماً وهو كنيسة مربعة صغير وبُنيت في حينها بأعمدة هيكل وثني وكان أرضها مزينة بالفسيفساء، يقول العلّامة بتلر إن المعبد أُضيف في القرن الخامس وبُنيَّ بعد الكنيسة بزمن قليل لإيواء جثمان كاهن يُدعى مارمارون.
براد مهد التراثي الماروني حيث ضريح المرمارون فمن هو المرمارون
ولد نحو عام 350م في كفر نبو هو آرامي العرق وسرياني اللغة فكلمة مار لفظة سريانية أرامية وتعني السيد، في عام 398م هجر الحياة العامة وأعتزل الناس وقضى أيامه ولياليه بالعراء بالصوم والصلاة والتقشّف متنسكاً توافد إليه الناس من القرى والبلدات المجاورة للتشفي على يديه الشفاء الجسدي والروحي أيضاً، وتوفي في عام 410م فقامت معركة عنيفة بين سكان البلدات المجاورة للاستيلاء على جثمانه وكانت الغلبة لبلدة براد.
براد في القرنين 5-6م
خلال القرنين الخامس والسادس الميلادي أُقيمت الأحياء الغربية للقرية وفيها كنيستان تعود إحداها الى عام 540م وأخرى صغيرة تعود إلى القرن السابع الميلادي، وفي القسم الشمالي الغربي للقرية مقر الإقامة الرسمية الذي بُنيَّ عام 496م وفي الجهة الجنوبية الغربية وعلى بُعد حوالي 500م أقيمت الرهبانية في القرن6م وفيها ديران وبرج إضافة إلى عامود للعبادة يبلغ طوله 8م.
براد في القرن 7م
كانت براد مركز حج حقيقي وتوسّعت وازداد عدد سكانها في القرن السابع الميلادي وكانت تصل أحياءها شبكة من الطرق الداخلية حتى أصبحت مركزاً ادارياً وزراعياً وصناعياً في منطقة جبل سمعان برمتها وازدهرت فيها تجارة الحبوب والزيتون إلى جانب تطور الصناعات الزراعية مثل استخراج زيت الزيتون التي تعرف به حتى عصرنا الحالي.
براد في القرن10م

في القرن 10م تحولت براد إلى مركز دفاعي بيزنطي فتحولت مبانيها الدينية إلى حصون حربية تمركزت فيها القوات العسكرية، توجد في القرية مرافق عامة، الحمام العام ،ومقر الحاكم كما يوجد العديد من المدافن وأشهرها المدفن الروماني والحمامات ودور السكن تعود جميعها الى العصر الروماني.
مع انتقال جثمان مرمارون شفيع الموارنة في لبنان والمشرق والعالم الى براد بدء الناس يتوافدن الى براد ليتباركو بالقديس الذي عمّت مكارمه المنطقة وفي 4أيار عام 2002م أقامت الطائفة المارونية وممثلو الطوائف المسيحية حفلاً كبيراً في قرية براد لإحياء ذكرى مؤسس الطائفة المارونية على أن يصبح ذلك التاريخ مناسبة دينية رسمية تقام لها مراسم احتفالية خاصة بالقرية.
بعد الاحتلال التركي لمنطقة عفرين تم استهداف أثار براد من قبل الطائرات التركية.[1]

خصائص السجل

المكان:	تشويه المواقع الأثرية
المكان:	بوابة
المكان:	قرية
المكان:	قطعة أثرية
قرن:	القرن 05 (0400- 0499)
قرن:	القرن 06 (0500- 0599)
المدن:	عفرين
الدولة - الأقليم:	غرب كردستان
QR Code:	

المصادر
[1] موقع الكتروني | عربي - Arabic | موقع 20-01-2023 - https://ciyaye-kurmenc.com/
وقت التدوين: 20-01-2023
اسم المحرر: ئاراس حسۆ

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 784

بقايا السور الروماني في سنجار

2014042221461775932=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

[1]

خصائص السجل

المدن: شنكال

الدولة - الأقليم: جنوب كردستان

QR Code:

المصادر

[1] سجل مخصوص لكورديبيديا | عربي - Arabic | إعداد كورديبيديا - هاوڕێ باخەوان

وقت التدوين: 2014-04-22

اسم المحرر: هاوڕێ باخەوان

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 785

تل أبو هريرة، أقدم مستوطنة بشرية في التاريخ

20220604150411416177=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

إعداد/ آزاد الكردي

تزخر سوريا بالأماكن التي يحتضنها الجمال والسحر، فتتعانق بذلك ألوان من الخضرة البهيجة بالماء المنساب؛ وبنضارة ضوء الشمس القابع فوقها بمنتهى الروعة. كما ويتحاور في الكثير منها حكايات التاريخ بمفاتن الطبيعة في لغةٍ واحدة يمكن أن تتجاوز الحدود والمسافات من غير كلام ومن بين هذه الأماكن؛ تل أبو هريرة.

يشكل موقع تل أبو هريرة مادة غنية بالحث والدراسة والذي يخفي كثير من الحقائق العلمية عن طبيعة حياة الإنسان في فترة هامة من تاريخه الطويل، لاسيما إذا كان ما نتحدث عنه قد غمرته المياه بشكلٍ كامل. مشكلاً لغزاً صعباً حيَّر العلماء لفترة من الوقت، حتى نشرت مجلة العلوم الأمريكية مؤخراً بحثاً عن أهمية هذا الموقع، ونشرته صحيفة "ذي صن" أيضاً.

أولى المناطق للاستقرار البشري والزراعة

يقع تل «أبو هريرة» في ريف مدينة الرقة على الضفة اليمنى لنهر الفرات عند الانعطاف الكبير للنهر باتجاه الشرق من الضفة الشامية ويبعد عن مدينة "الرقة" حوالي /80/ كم غرباً، وعن مدينة الطبقة 25 كم. في موقع استراتيجي هام يطل من جهة الجنوب على سهل زراعي واسع ذي تربة خصبة. ويوجد أسفل الموقع سهل فيضان الفرات وافر المياه، بينما يوجد في أعلى ظهر الوادي أرض مخضرة فيها أعشاب "استبس" تمتد بعيداً من هذا المكان، وليس بعيداً عنه، وعلى مسافة قريبة يمكن قطعها مشياً على الأقدام كانت توجد غابات مفتوحة من البلوط والفستق وغير ذلك من الأشجار الحاملة للجوز. ووجدت فيها أقدم آثار للقمح المزروع في العالم، ولهذا يعتقد أن استئناس وتدجين القمح حدث في هذه المنطقة، وبذلك تكون قرية "أبو هريرة" من أكبر القرى في سوريا خلال فترة العصر الحجري الوسيط. حيث كانت الأبنية في هذه الفترة كبيرة الحجم وذات غرف واسعة نسبياً ومستقيمة الأبعاد، الأمر الذي يجعل هذا الموقع من أقدم القرى الأثرية في العالم وعلى أرضها أقام الإنسان بيته الأول.

البعثة الأثرية للموقع قبل غمرها بالمياه

عملت في هذا الموقع بعثة أثرية مشتركة من جامعة أكسفورد ومعهد الدراسات الشرقية في جامعة شيكاغو، تحت إدارة الباحث أ.م.ت. مور A.M.T.Moore لموسمين فقط، وذلك في 1972-1973م. وقد أمكن خلال مدة التنقيب القصيرة هذه تحديد مناطق الاستيطان الرئيس في التل. ويعود هذا الاستيطان إلى عصور ما قبل التاريخ، ووجدت بقاياه في سويتين رئيستين: الأولى تعود إلى فترة ما بعد العصر الحجري القديم (12500- 10000 ق.م)، والثانية تعود إلى العصر الحجري الحديث، وتشمل ثلاث طبقات. على أثر ذلك، تمكن علماء الآثار من تقديم دراسة وافية حول موقع "تل أبو هريرة" في سوريا، وخلصوا من خلال الأدلة والبقايا من الموقع قبل فقدانه تحت الماء- كون الموقع تم غمره تحت بحيرة السد الآن- وتضمنت الاكتشافات في تل أبو هريرة؛ محاصيل الحبوب القديمة، والأكواخ الصغيرة المستديرة والأدوات ومناطق تخزين الطعام.

حقائق علمية، النيزك الملتهب واصطدامه بالتل

جرى التنقيب في موقع تل أبو هريرة في السبعينيات، ولكن الدراسات على البقايا المجمعة، استمرت لعقود. إلى أن عاد إليها أستاذ الجيولوجيا الفخري بجامعة كاليفورنيا في "سانت باربرا" جيمس كينيت، الذي درس مؤخراً بقايا تل أبو هريرة، ووجد ضمن الاكتشافات، من بين الحبوب وعظام الحيوانات مادة تسمى "meltglass"، يمكن أن تتشكل فقط في درجات حرارة عالية للغاية، مثل تلك المرتبطة بالتأثير الكوني العنيف والنيازك. وأعاد كينيت وزملاءه تحليل بعض المواد، التي جمعت في السبعينيات، وخلصوا إلى أن نيزكاً اصطدم بهذه القرية، وهو ما يبرهن أن الاكتشافات الجديدة، تمثل دليلاً أقوى بكثير على درجات الحرارة المرتفعة للغاية، التي لا يمكن ربطها إلا بالتأثير الكوني، إلى الحد يمكن القول، إن درجات الحرارة المرتفعة هذه قادرة على إذابة سيارة في أقل من دقيقة. وعثر على دليل على تأثير مذنب، يعرف مساره باسم " Younger Dryas Boundary" ، مجزأ قبل زهاء 10 آلاف عام، في مواقع أخرى من أوروبا والأميركتين وأجزاء من الشرق الأوسط.
الجدير ذكره، أن موقع أبو هريرة كان موطناً للمزارعين الأوائل في العالم، ويعتقد الخبراء أنه عجّ بالحياة في وقت ما بين 13 ألفاً وتسعة آلاف سنة مضت، منذ بدء تحوّل السكان من مرحلة جمع الصيد إلى مرحلة حياة المزارعين. وهو أول المواقع التي دمرت منذ زهاء 10 آلاف عام بواسطة بقايا كبيرة من صخرة فضائية، يعتقد أنه نيزك، وبمعنى أدق، فهو يوثق التأثير الكارثي لمذنب مجزأ على منطقة سكنية.[1]

خصائص السجل

المكان: مكان

المكان: تل

الدولة - الأقليم: غرب كردستان

QR Code:

المصادر

[1] موقع الكتروني | كوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ronahi.net

وقت التدوين: 2022-06-04

اسم المحرر: هەژار کامەلا

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 786

تل تنينير

20220626161728420111=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

تل تنينير Tell Tuneinir هو موقع أثري في سوريا يقع جنوب شرقي مدينة الحسكة، تغطي بقاياه الأثرية منطقة تُقدر مساحتها ب ستة وأربعين هكتاراً، تمتد على الضفة الشرقية لنهر الخابور. تعود إلى مطلع الألفية الثالثة ق.م. وفيها علامات على استيطان مستمر حتى مطلع القرن 15 الميلادي، مع فترات أثناء الامبراطورية البيزنطية، كانت تُعرف فيها بإسم مدينة ثنوريوس Thannuris أو Thannourios، وأثناء الدولة الأيوبية. وصفها ياقوت الحموي (أنها تقع في وادٍ حرجي). أما اليوم فإنها تقع في محيط سهبي شبه جاف، تحوّل إلى حوض مائي ضخم، إثر بناء سد الثامن من آذار على الخابور.

إكتشافات

دلت أعمال التنقيب التي جرت في الموقع منذ عام 1987، وقامت بها بعثة أمريكية بإدارة م. و ن. فولر M. and N.Füller في الموقع، على أن مستوطنة تنينير تعود إلى عصر نينوى (نحو 2700 ق.م.)، وتعاقبت عليها عدة حضارات منها الأكادية والآشورية الوسيطة والفارسية والهلنستية والبارثية والرومانية والبيزنطية، واستمر إعمارها في المرحلة الإسلامية.

هُجرت تنينير بالكامل بعد تدميرها، إبان اجتياح تيمورلنك للجزيرة وبلاد الشام، ثم أُعيد إعمارها، على نطاق محدود، في الفترة العثمانية، فكانت مركز تحصيل ضريبي لما يُقارب 100-200 من أنصاف البدو، الذين أقاموا في خيام على امتداد قناة دورين، وفرضت الضرائب على محاصيلهم من القمح والشعير والدُّخن. كما عُثر على مدافن ومنشأة عسكرية عثمانية. وقد زار تنينير الرحالة الغربي ليارد Lyard في منتصف القرن التاسع عشر، ووصف محيطها بأنه مزروع بالقمح، وأشار إلى ينبوعها المقدس (ينبوع نوح).

لم تتغير تقنية صناعة الفخار والإنتاج الغذائي في تنينير منذ العهود البيزنطية حتى الأموية، أما في العصر العباسي، فتمثل التغيير في الزخارف المنفذة بواسطة ضغط الأصابع على الفخار، وفي ظهور الفخار ذي اللون الأخضر الزاهي والزخارف الهندسية المنفذة بالقالب، وفي عدد محدود من الصحاف المزججة، واكتُشفت في تنينير أيضاً عملات معدنية نحاسية وفضية عباسية، ضُربت في دور السكة في الرقة وبغداد.

ومن أهم ما أسفرت عنه أعمال التنقيب اكتشاف ألواح فخارية مكتوبة مع تخمينات ضريبية تعود للعصر العباسي. وبعد وصول الجيش السلجوقي إلى الجزيرة، عمَّ الدمار الأبنية السكنية والدينية في المدينة التي أُعيد بناؤها. وقد تميزت بداية العهد الأيوبي في تنينير بتغيرات في سك العملة، وصناعة الفخار والعمارة، إذ نمت المدينة حتى وصلت إلى اتساعها الأقصى، فضمت سوقاً وحماماً وخانين ومسجداً صغيراً، إضافة إلى عشرات المباني الضخمة. يقول الدكتور (مايكل فولر) رئيس بعثة التنقيب عن الآثار في (تل تنينير) في سياق حديثه لموقع ehasakeh: لقد كانت (تنينير) مثل مدينة الحسكة الحالية، لذلك فإن الحفر في مكان واحد لن يعطينا فكرة عادلة وواضحة عن سكان (تل تنينير).. فعلى سبيل المثال، لقد اكتشفنا أنه في النصف الجنوبي من هذا التل، كان يقع الحي الحكومي والتجاري في هذه البلدة، ولعل السؤال الآخر الذي يمكن طرحه في هذا السياق هو: ما هي نوعية الأبنية التي تقع في هذا الجزء من التل؟!..[1]

أعمال التنقيب

عن هذا السؤال يجيب الدكتور (فوللر) بالقول: إن الأبنية التي تقع في هذا الجزء من التل هي: حمام وخان وجامع، كما تم العثور على بعض الحوانيت بين آثار الجزء الجنوبي من (تل تنينير) وقد تم تشييد هذه الأبنية من حجارة دمى وألعاب أطفال تحت الأرض
كبيرة، وطليت جدرانها بالجص، وقد دفع أصحاب الحمام المزيد من التكاليف لقاء بناء جدرانه من الحجارة السوداء، التي تدعى (حجر البازلت) وقد استعملوا (البازلت) لأنها أحجار بركانية تمتص الحرارة وتبقى حارة لفترة أطول من الأحجار الكلسية، ولذلك كان اختيارهم ل(البازلت) في بناء الحمام اختياراً موفقاً
تنينير وأصل التسمية
ويضيف الدكتور (فوللر): تم العثور أيضاً على كنيسة تقع في الاتجاه الشرقي من التل، وقد لوحظ التنوع الجغرافي في (تنينير) من ناحية استقرار السكان وتمركز الأسواق التجارية والحكومية في مكان آخر بشكل متناسق، كما هو الحال في مدينة الحسكة، وقد ذكر بعض الكتّاب العرب في العصرين الأيوبي والعباسي بأن (تنينير) كانت بلدة هامة على نهر الخابور، وكلمة (تنينير) تعني (تنوراً) أو (فرناً) لصنع الخبز، ويُعتقد أن عمر هذا الاسم يبلغ 4500 عاماً، فهو قديم كقدم هذه التماثيل الصغيرة.
من الأواني الفخارية المكتشفة
وتابع الدكتور (فوللر): إن كلمة (تنينير) كانت أصلاً تشير إلى المنطقة الغنية بإنتاج الحبوب على طول وادي الخابور الممتد من الحسكة إلى الشدادي، وربما كان (تل تنينير) المركز الرئيسي المأهول بين مواقع التحميص والتخزين، وعندما تم الحفر تحت القبو المخصص للخمر اليوناني، تم اكتشاف جدران تنتمي لحضارات قديمة جداً.
ومن أهم المكتشفات المثيرة: جدران كنيسة تخص الطائفة السريانية الأرثوذكسية، وقد تم العثور على باب الكنيسة والهيكل وغرفة الكاهن والمذبح، كما أن رسم خريطة دقيقة لهذه الكنيسة، قاد إلى عدة اكتشافات هامة، منها: معرفة أن البقع الموجودة على أرضية الكنيسة، هي من المصابيح التي تستخدم زيت الزيتون في الإضاءة، ويوضح الدكتور (فوللر) أنه من المحتمل أن الجزء الغربي من هذه الكنيسة، كان مخصصاً للنساء والجزء الشرقي للرجال.
أعضاء البعثة الأثرية
ختاماً بيّن (فوللر) أنه عثر على قطع صغيرة لباب المكان الذي يحفظ فيه القربان المقدس، وعليه حرفين من حروف اللغة السريانية، وبقايا ثلاث طبقات أرضية متباينة، وأربعة مذابح واضحة موضوعة فوق بعضها البعض بشكل جميل، يؤكد أن هذه الكنيسة استمرت لفترة تزيد عن 700 عام بشكل متواصل.
السكان
عاش سكان المدينة في جو من الإخاء، تؤكده النقوش العربية والسريانية على العديد من الأواني الفخارية، والاستخدام المتزامن للكنيسة وللدير وللمسجد الذي يحوي محراباً شبه دائري (بعرض 114سم و60سم)، وعلى كلا جانبيه فجوتان، تُقدر أبعاد المسجد ب 8.8م (شرق غرب) و4.1م (شمال جنوب)، وله مدخل عريض في الزاوية الشمالية الغربية من المصلى، وقد طُليت جدران المسجد بملاط أبيض، وكُسيت عتبته بألواح مربعة من رخام الموصل، كما تظهر على كسر من الزخارف الجصية كتابات كوفية، كما اكتُشف على أرضية المسجد لوحان دائريان من الزخرفة الجصية، كانا مثبتين على جداري المسجد المتقابلين، وعليهما كتابة (رب العالمين) معادة أربع مرات بخط الثلث المجدول، كما عُثر على لوح مشابه على الجدار الخارجي للمسجد، كُتب على ألواح الزخرفة الجصية في الفجوات على جانبي المحراب السطر الأول من سورة الفاتحة بالخط الكوفي.
كان لتنينير في العهد الأيوبي روابط تجارية متينة مع سنجار وميافارقين والموصل وحران وحلب، وقد سُكت أغلب النقود المتداولة في سنجار وميافارقين، حيث كانت دور السكة للإصدارات النحاسية، إبان حكم قطب الدين محمد (594-616هـ/1197-1219م)، والأشرف موسى (607-617هـ/1210-1220م)، إذ لاتبعد تنينير أكثر من 100كم إلى الغرب من سنجار، ونحو 210 كم جنوب ميافارقين.
من الأدوات المنزلية المألوفة في العهد الأيوبي الأباريق غير المزججة والجرار والأواني المزججة الأحادية اللون كالدوارق والصحاف. أما بيوت الأغنياء فاحتوت صحافاً خزفية مزججة، صُنع بعضها في الرقة، كما كان في تنينير أتونان، على الأقل، ينتجان الفخار العادي والمزجج، وتعد جرار الحبوب غير المزججة من أهم الأواني الفخارية المكتشفة، وتتميز بغناها بالزخارف المنفذة بالقالب وباللصق وبالنحت (منها نموذج محفوظ في متحف بغداد)، وقد عُثر على نظائرها في مواقع عدة في سورية والعراق وتركية.
لم يقتصر النشاط الحرفي في تنينير في أثناء الحقبة الأيوبية على حرفة إنتاج الفخار، بل تعداها إلى ممارسة حرف التعدين والصناعات النسيجية، إلى جانب الأعمال التجارية المختلفة.
نشبت أكثر من معركة عنيفة في تنينير في منتصف القرن الثالث عشر، فقد عُثر على نبال وأقواس وقنابل يدوية وسيوف مبعثرة داخل السوق، التي تعرضت للحريق والنهب، وفي الخانات والدير والبيوت، ولربما تزامنت هذه المعارك مع الصراع الذي دار بين الأيوبيين والخوارزميين نحو سنة 1241م، أو مع الغارات المغولية داخل الجزيرة، التي وقعت مباشرة بعد وفاة

بدر الدين لؤلؤ سنة 1260/1259م. عقب تلك المعارك تدهورت الحياة الاقتصادية والعمرانية في تنينير وتحولت إلى قرية إبان حكم أسرة الخان الثانية وما بعدها. [1]

خصائص السجل

المكان: مكان

المكان: تل

المكان: منطقة

المدن: حسكة

الدولة - الأقليم: غرب كردستان

QR Code:

المصادر

[1] موقع الكتروني | عربي - Arabic | https://www.marefa.org/

وقت التدوين: 2022-06-26

اسم المحرر: ئاراس حسۆ

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 787

تل جنديرس

20221208172302449817=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

إن موقع مدينة جنديرس, الواقعة على بعد (25) كم إلى الغرب من مدينة عفرين, هو من الأماكن المأهولة منذ القدم, بسبب توفر شروط الاستقرار والسكن, حيث السهول الخصبة والقرب من نهر عفرين والوقوع على الطريق الروماني القديم الذي يصل إنطاكيا بمدينة كورش القديمة, وفلسطين ومصر بالأناضول.الحي الجنوبي من المدينة بني على أنقاض جنديرس القديمة, ففي العام (1996) وخلال عملية الحفر لأساس البناء، تم العثور على أدوات وتماثيل من البرونز والمعادن الثمينة, وقد اعتبر الأثريون المكان ورشة صناعية من العهود القديمة.يقع تل جنديرس الأثري في الجهة الجنوبية من المدينة, وهو الموقع الأكثر أهميةً فيها, وتم تسجيله تلاً أثرياً في محافظة حلب بموجب القرار (266).يغطي التل مساحة (400 × 500) متر مربع, ويبلغ ارتفاعه (20) متراً, وأشارت الفخاريات واللقى الأثرية الأخرى إلى استيطان المنطقة من العصر الحلفي وحتى القرن السادس الميلادي. تولت بعثة سورية – ألمانية مشتركة التنقيب فيه بين العامين (1993 – 1996), ولأول مرة بعد تنقيبات البعثة الأميركية في سهل إنطاكية منذ ستين سنة تم اكتشاف سويات بناء متعاقبة تمتد من منتصف الألف الثاني ق.م إلى أوائل العصر البيزنطي في القرن السادس الميلادي, بحسب الدكتور ديترش, الذي يعتقد أيضاً بأن مستوطنة تل جنديرس كانت خلال الألف الثاني قبل الميلاد مدينة حصينة وضخمة وأصبح واضحاً– والكلام ما زال له– أن السور الأساسي للحصن الذي يبلغ عرضه (أمتار يعود لذلك التاريخ, فعلى طول المنحدر الغربي وقمته الشمالية الغربية لا تزال تُشاهد أساسات ذلك السور الدفاعي المنيع والذي يمتد حوالي (325) متراً إلى الشمال و(100) متر إلى الشرق. و يضيف الدكتور ديترش: إن استمرار التنقيب يمكن أن يبين ما إذا كان مركزاً إدارياً أم دينياً، قد بني في القطاع الشمالي الشرقي تكبير الصورة للتل خلال الألف الأول ق . م أو قبل ذلك بقليل, الأمر الذي لا بد من توقعه في حال كانت مطابقة تل جنديرس بكينالوا عاصمة مملكة أونكي/باتن الحثية صحيحة.اسم الموقع– والكلام دائماً للدكتور ديترش– خلال العصر الروماني– الهلينستي هو (جينداروس)، ولا بد أن نضع في حسباننا مطابقة الموقع مع عاصمة مملكة أونكي باتن الحثية في الألف الأول قبل الميلاد, حيث تقدم حوليات آشور ناصر بعل الثاني لمحة هامة حوله, ففي العام (876) ق . م سار الجيش الآشوري من كركميش إلى عزازوم «إعزاز الحالية»، حيث وصل الجيش وعبر نهر عفرين خلال يوم واحد وقضى الليل على الضفة الغربية, و بعد مسير يوم آخر و صل إلى كينالوا, وبما أن إعزاز تبعد عن النهر مسافة (25) كم، فإن المسافة بين معسكر الجيش وكينالوا مماثلة تقريباً ولا يوجد أي موقع آخر في عفرين تنطبق عليه المواصفات الجغرافية والتاريخية باستثناء جنديرس, فلا شك إذاً بأنها مدينة كينالوا الحثية.وبانتظار الانتهاء من عمليات التنقيب, لتوضع نتائج البحث أمام الأثريين والمؤرخين, فيكملوا بها النقص والغموض والإبهام في بعض جوانب تاريخ بلدنا والمنطقة والعالم.

المصدر : موقع عفرين تيريج[1]

خصائص السجل

المكان: تشويه المواقع الأثرية
المكان: بوابة
المكان: تل
المكان: قرية
المكان: مقبرة
المكان: نهر
قرن: القرن 06 (0500- 0599)
المدن: عفرين
الدولة - الأقليم: غرب كردستان
QR Code:

المصادر
[1] موقع الكتروني | كوردي ناوەڕاست - Central Kurdish | موقع 2022-12-08 - https://bazenmitan.org/
وقت التدوين: 2022-12-08
اسم المحرر: ئاراس حسۆ

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 788

تل خزنا

20230417220216483168=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

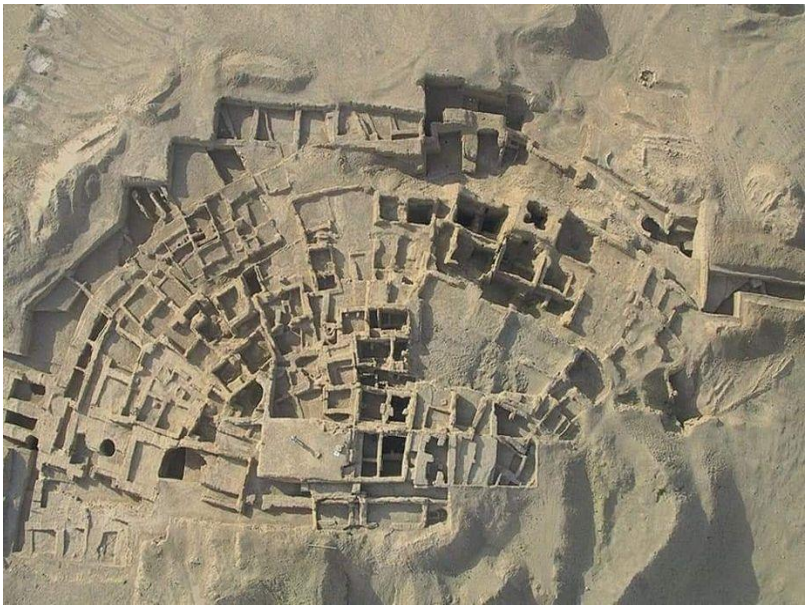

تل خزنا ، سوريا ، الألفية الرابعة قبل الميلاد

في عام 2009 ، جرى الموسم العشرون من الحفريات في تل خزنا 1 - وهو موقع يقع في حوض نهر الخابور - أحد روافد الفرات الرئيسية - على بعد 25 كم شمال شرق بلدة الحسكة. في هذا التل الكبير ، بقطر يصل إلى 200 م وارتفاع 17 م ، تنتمي المستويات السفلية إلى ثقافات عبيد وأوروك من V-IV الألفية قبل الميلاد والمستويات العليا إلى فترة الأسرة المبكرة - الثلث الأول من الألفية الثالثة قبل الميلاد. يصل سمك المستودعات الثقافية إلى 16 أو 16.5 م. تم حفر ما يصل إلى 5000 متر مربع من هذا التل إلى مستويات مختلفة ، أي تقريبًا النصف الجنوبي بالكامل من التل ، حيث تم تطهير بقايا أكثر من 530 مبنى مختلفًا ، بما في ذلك مباني المعابد الكبيرة والمخازن العامة.

كان التركيز الرئيسي للبحث في السنوات الأخيرة هو الجدار المحيط الضخم المصنوع من الطوب الطيني والذي تم تتبعه لمدة لا تقل عن مائة متر في الأجزاء الغربية والجنوبية والشرقية من تل. وشكلت نصف دائرة حول المباني الرئيسية الواقعة في الجزء السفلي من الموقع مفصولة عن بعضها بشارع يشبه الممر يبلغ عرضه حوالي 1.2 متر. وقد ثبت أن ارتفاع هذا الجدار ، الذي بني في نفس الوقت الذي تم فيه تشييد المباني الرئيسية الأخرى في فترة الأسرات المبكرة ، وصل إلى ما لا يقل عن 6 أمتار.

كان الطرف الغربي من الجدار حيث التقى بمجمع كامل من الهياكل الكبيرة المترابطة. نفترض أنهم كانوا بمثابة سد للحماية ضد نهر الخنزير عندما غمرت جميع التضاريس المحيطة خلال فيضانات الربيع وأمطار الخريف والشتاء ، مما يمثل تهديدًا خطيرًا للمستوطنة.

تميز الجدار المحيط بميزة هيكلية مهمة تم تتبعها على طوله وبشكل واضح في الأجزاء الغربية والشرقية من الموقع. في الجزء العلوي من التل ، يكون رأسيًا ويبلغ سمكه 1.5-2 مترًا فقط ، بينما يكون في الجزء السفلي منه أوسع بكثير من الخارج ويصل إلى 4 مترًا في القاعدة. يبدو لنا أنها بنيت بهذه الطريقة ليس لتسهيل الدفاع عن المستوطنة ، بل لحمايتها من الفيضانات في الربيع وأثناء الخريف والشتاء.

وقد تم التحقيق في الطرف الشرقي من الجدار بأكثر التفاصيل. في موقعين نزلنا إلى القاعدة وأثبتنا أن هذا الجدار الذي يبلغ ارتفاعه عدة أمتار مبني من الطوب الطيني بالكامل. في هذا الجزء منه كان هناك فتحة بعرض متر واحد تؤدي إلى المستوطنة عند نقطة بدأ فيها شارع رئيسي على شكل ممر ضيق مرصوف بالحجارة الصغيرة ، والذي يتم قطعه عبر التل من حافته الشرقية إلى حافته الغربية. عند مدخل المستوطنة ، غرق خندق على عمق 3 أمتار: في الجزء السفلي تم العثور على سلم يتكون من ثلاث خطوات ، ربما تم بناؤها أثناء بناء الجدار المحيط. من الخارج يوجد نوع من منحدر المدخل الذي يبلغ عرضه 3.75 مترًا يؤدي إلى المدخل: وقد تم تجاوزه بجدران طويلة يصل ارتفاعها إلى 3 أمتار على طول جانبها الشمالي والجنوبي وتمتد شرقاً. خلال عمليات التنقيب تم تتبع هذه الجدران على مسافة 7.35 م. على حد علمنا ، لم يتم تسجيل مثل هذه الهياكل الأخرى بالاشتراك مع بوابة مرتبطة بمساحة مغلقة في أي موقع في سوريا أو بلاد ما بين النهرين تعود من

الرابع إلى النصف الأول من الألفية الثالثة قبل الميلاد.
كما تم إجراء تحقيقات على نطاق كبير في الجزء المركزي من تل خزنا 1. على وجه الخصوص ، تمت إزالة بقايا مجموعة كاملة من الهياكل المترابطة. بالنسبة للجزء الأكبر ، فهي مبانٍ مستطيلة ضيقة ذات تصميمات داخلية غير عادية تمتلك - دون أي شك - ميزات طائفية.
وصل عدد مجمعات الدفن التي تم اكتشافها في تل خزنا 1 إلى 72. من بينها مقابر ومدفن في علب طوب وأوعية فخارية مصحوبة بأنواع مختلفة من السلع الخطيرة: الفخار ، بما في ذلك الأواني المطلية ، والمصنوعات البرونزية وعناصر المجوهرات التي تتكون من أنواع مختلفة من الخرز. نسبة كبيرة من هذه التواريخ تعود إلى منتصف الألفية الثالثة قبل الميلاد.
خلال عشرين عامًا من أعمال التنقيب في هذا الموقع ، اكتشف الفريق مجموعة كبيرة ومتنوعة من المواد الأثرية وحصل أيضًا على مجموعات نباتية وحيوانية قديمة.
ستظهر نتائج تحليلهم في المجلد الثاني من منشور خاص مخصص ل تل خزنة 1. يحتوي المجلد الأول ، الذي صدر في عام 2004 ، على تحليل تخطيط وعمارة المستوطنة ، ومجموعات المباني ، والفخار. والدفن المحفورة قبل عام 2000.
م. مونشيف و S.N. أميروف
[1]

خصائص السجل

المكان: تشويه المواقع الأثرية
المكان: تل
قرن: الألف 04 قبل الميلاد
المدن: حسكة
الدولة - الأقليم: غرب كردستان
QR Code:

المصادر
[1] التواصل الاجتماعي | عربي - Arabic | التواصل الاجتماعي فيسبوك؛ الصفحة (Kurdistan dergûşa şaristaniyê) ؛ تاريخ 2023-04-17
وقت التدوين: 2023-04-17
اسم المحرر: ئاراس حسۆ

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 789

تل شاغر بازار

20220626163152420113=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

چگر بازار أو شاغر بازار Chagar Bazar هو تل أثري في حوض نهر الخابور في شمالي سورية، على بعد نحو 50 كم إلى الجنوب من مدينة الحسكة، في شمال شرق سوريا. مساحته 12 هكتاراً وارتفاعه عن السهل المجاور 20م. أمكن التعرف فيه على سويات حضارية تعود إلى الألفين الرابع والخامس ق.م. كما عثر فيه على مجموعة من الرقم المسمارية تعود إلى الفترة البابلية القديمة (القرن 18 ق.م.) وآثار أخرى. من اهم اللقى الأثرية التي كشفت مجموعة من الرقم المسمارية وطبعات أختام تعود إلى الفترة البابلية ودمية طينية للربة عشتار تعود للألف الثاني قبل الميلاد ودمية طينية للآلهة الأم تعود إلى فترة حلف أي إلى الألف الخامس قبل الميلاد.

التنقيبات

بدأ التنقيب في الموقع في الثلاثينات من القرن العشرين، بعثة بريطانية بإدارة ماكس مالوان M.Mallowan، وتجدَّد التنقيب عام 1999 من قبل بعثة مشتركة سورية بلجيكية بريطانية، فأظهر أن الموقع قد سكن أول مرة في العصر الحجري الحديث، (النصف الثاني للألف الثامن ق.م.)، ثم استمر الاستيطان على امتداد الألف السابع ق.م.، إذ كشف عن حفر تخزين، وأواني فخارية ملونة تدل على ذلك العصر، (عصر حضارة سامراء). وهناك مرحلة استيطان مهمة تعود إلى الألف السادس ق.م، (عصر حضارة حلف)، دلت عليها الأبنية الدائرية المميزة Tholos والفخار الملون المنسوب إلى عصر حلف الذي استمر حتى منتصف الألف الخامس ق.م، وهناك مكتشفات من المرحلة الانتقالية بين حضارتي حلف وعبيد، دلت عليها البقايا المعمارية والأواني الفخارية ذات الأصل المحلي أو المستورد. مرَّ الموقع بمرحلة تراجع فيها الاستيطان إلى حد كبير في عصري عبيد والوركاء، (في الألف الرابع ق.م) ثم عاد السكن كثيفاً في مطلع الألف الثالث، عصر البرونزي القديم، الذي دلت عليه المنشآت المعمارية والقبور والأواني الفخارية والأدوات الجنائزية والأختام الأسطوانية وغير ذلك من المكتشفات المنسوبة إلى عصر السلالات الباكرة والعصر الأكادي. ويبدو أن الموقع قد هجر في مطلع الألف الثاني ثم أعيد استيطانه في القرن الثامن عشر ق.م ليكون أحد أهم المدن العائدة للدولة الآشورية القديمة، كشف من هذا العصر عن منشآت معمارية بينها بناء كبير، ربما كان قصراً أو مستودعاً، ووجد فيه أرشيف كتابي زاد على المئة رقيم طيني، احتوى أسماء أكادية وعمورية وحورية الأصل. [1]

خصائص السجل

المكان:	مكان
المكان:	تل
المكان:	مقبرة

المكان: محلة

عقد: 20-29 العقد الثالث

المدن: حسكة

الدولة - الأقليم: غرب كردستان

QR Code:

المصادر

[1] موقع الكتروني | عربي - Arabic | https://www.marefa.org/

وقت التدوين: 2022-06-26

اسم المحرر: ئاراس حسۆ

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 790

تل عبريد

https://www.kurdipedia.org/?lng=11&q=20220613144136417428

«يقع تل عربيد على بعد 35 كم الى جنوب شرق مدينة القامشلي على الطريق الواصل بين القامشلي وتل تمر، وهو من المواقع المتوسطة الحجم تبلغ مساحته مع الخرب المحيطة به حوالي 14 هكتاراً، ويرتفع عن السهول المحيطة به حوالي 30 م».

والكلام للأستاذ عبد المسيح بغدو مدير دائرة الآثار في الحسكة لموقع eHasakeh بتاريخ 13/5/ 2009 ليحدثنا عن موقع تل عربيد.

كان تل عربيد واحدا من التلال التي نقبت من قبل العالم الاثاري ماكس مالوان عام 1936 واتضح من خلال النتائج بأنه كان مدينة هامة في الألف الثالث وبداية الألف الثاني ق.م، وفي عام 1996م قامت بعثة أثرية سورية- بولونية مشتركة بالتنقيب في الموقع مجددا، وخلال عشرة مواسم تنقيبه متوالية تمكنت البعثة من وضع التسلسل التاريخي للاستيطان بالموقع.

حيث اكتشف في الجهة الشرقية من التل وعلى بعد 600 م على مستوطنة تعود إلى فترة تل حلف

وعن أعمال التنقيب في هذا التل تابع بغدو فقال: «كان تل عربيد واحدا من التلال التي نقبت من قبل العالم الاثاري ماكس مالوان عام 1936 واتضح من خلال النتائج بأنه كان مدينة هامة في الألف الثالث وبداية الألف الثاني ق.م، وفي عام 1996م قامت بعثة أثرية سورية- بولونية مشتركة بالتنقيب في الموقع مجددا، وخلال عشرة مواسم تنقيبه متوالية تمكنت البعثة من وضع التسلسل التاريخي للاستيطان بالموقع. حيث اكتشف في الجهة الشرقية من التل وعلى بعد 600 م على مستوطنة تعود إلى فترة تل حلف».

عبد المسيح بغدو

وعن فترة الاستيطان في هذا الموقع أكمل بغدو: «أما أقدم الفترات التاريخية المكتشفة على سطح الموقع فهي تعود إلى فترة نينوى والمعروف بفخاره المحزوز بشكل دقيق، واتضح من خلال العمل التنقيبي بأن الموقع كانت مستوطنة ضخمه في تلك الفترة وقد وصلت مساحتها إلى حوالي 10 هكتارات.

وفي إحدى الغرف عثر على مجموعة نادرة من الأواني الصغيرة وأشكال من أثاث منازل ودمى بأشكال إنسانية، ومع نهاية الفترة الخابورية توقف الاستيطان ضمن الجزء الرئيسي من التل لينتقل مركز الاستيطان في الفترة الميتانية إلى خربة ثانوية واقعة إلى الغرب منه حيث استخدم التل كمقبرة حيث تم الكشف عن مقبرة غنية باللقى تعود إلى الفترة الميتانية.

من الموقع

بعدها هجر الموقع وتوقف فيه الاستيطان لكن كشف عن مقبرة تعود إلى الفترة الهلنستية في الجزء الشمالي من الموقع وعثر فيها على لقى جنائزية مصنوعة من المعادن، وكذلك على جزء من مبنى في الجهة الجنوبية من الموقع تم العثور على العديد من المنشآت المعمارية التي تعود إلى تلك الفترة منها منشأه ضخمة مبنية من اللبن وظيفتها غير معرفة اكتشف في إحدى غرفها على 300 طبعة، وفي الزاوية الشمالية الشرقية من الموقع كشف عن جزء من بناء محفوظة بشكل جيد يعود إلى فترة نينوى المتأخرة.

وهي عبارة عن مجموعة أبنية سكنية ومنشأه معقدة التكوين منتشرة على جانبي شارع ضيق، كما تم اكتشف عن منصة ضخمة بأبعاد 12×20 م مبنية من مادة اللبن في الجهة الجنوبية من التل تعود إلى نفس الفترة».
من السويات الاثرية
وعن فترة الاستيطان في التل يقول بغدو: «بدأ الاستيطان مجددا في تل عربيد خلال فترة السلالات الباكرة الثالثة أو كما يفضل حضارة الجزيرة الثالثة أي حوالي 2550 ق.م حيث تركز الاستيطان في هذه الفترة عند قمة التل حيث كشف جزء من بناء ضخم مؤلف من سبعة غرف ذات وظيفة إدارية محفوظة بشكل جيد والجدران الخارجية للبناء مسنودة بدعامات وتحت المبنى العام كشف عن بناء أقدم محفوظ بشكل جيد ويعود إلى فترة السلالات الباكرة الثالثة.
أما في الجهة الشرقية من قمة التل كشف عن مباني مؤلفة من عدة غرف تعود إلى نفس الفترة كما كشف عن مخلفات استيطانية فقيرة وبكميات ضئيلة تعود إلى الفترة الأكادية وما بعد الأكادية في الجزء الشمالي الغربي لقمة الموقع ومنتصف الجزء الشرقي للتل مما يدل على وجود أزمة في مستوطنة تل عربيد في تلك الفترة.
وفي نهاية الألف الثاني قبل الميلاد بدأت في الموقع فترة الحضارة الخابورية، وفي الوقت الحاضر يصعب تحديد مدى حجم المستوطنة حيث دمر القسم الأعظم من السويات الأثرية التي تعود إلى تلك الفترة في قمة التل بسب حفرة تعود إلى فترة احدث ولم يكشف سوى أجزاء بسيطة من البيوت وبعض القبور المقببة
وعلى ما يبدو فإن الاستيطان استمر في الموقع ولكن بشكل صغير وثانوي حتى نهاية الفترة الرومانية ثم توقف بعد ذلك بشكل نهائي».[1]

خصائص السجل

المكان: مكان
المكان: تل
المكان: قرية
المكان: قطعة أثرية
المدن: قامشلي
الدولة - الأقليم: غرب كردستان
QR Code:

المصادر
[1] موقع الكتروني | عربي - Arabic | https://www.esyria.sy/
وقت التدوين: 13-06-2022
اسم المحرر: ئاراس حسۆ

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 791

تل ليلان

https://www.kurdipedia.org/?lng=11&q=20240804091546586113

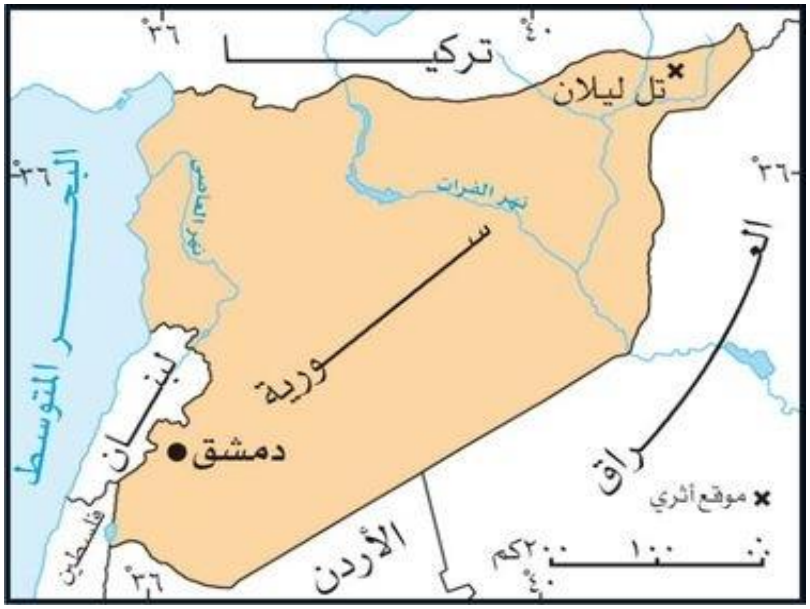

تل ليلان هو تل أثري يقع في الجزء الشرقي من سهل الخابور في الجزيرة السورية العليا، وهو قيد التنقيب منذ الثمانينيّات من قبل بعثة أمريكية من جامعة يل برئاسة هارفي وايس H.Weiss.

تعود آثار الاستيطان الأولى في التلّ إلى الألف السادس والخامس والرابع ق.م؛ عصر حلف والعبيد والوركاء، عندما كان الموقع مستوطنة صغيرة مساحتها نحو20 هكتاراً، وبقيت كذلك حتى الألف الثالث ق.م حين غدا التل مدينة كبيرة، تجاوزت مساحتها 100هكتار، وحملت المدينة القديمة اسم شِخْنا Shekhna في حين كان اسم المنطقة سوبير Subir.

يتألف الموقع من المدينة المنخفضة في الجنوب، وهي الأكبر، والمدينة المرتفعة، الأصغر في الشمال. وقد شُيدت معظم الأبنية المهمة في المدينة المرتفعة، ومنها مجمع ديني: هو معبد بلغت أبعاده 10×15م، بُني من اللِبن على مصطبة مرتفعة، وُجد فيه العديد من القبور وأختام أسطوانية تشبه تلك التي وُجدت في جنوبي بلاد الرافدين، وهي دليل العلاقة المبكرة بين مناطق السومريين والجزيرة السورية العليا منذ ذلك العصر.

في منتصف الألف الثالث ق.م تقريباً، حققت المدينة نهضة عمرانية كبيرة دلّت عليها معابد المدينة المرتفعة والسور الدفاعي الضخم الذي حمى المدينة العليا، وفصل السلطة السياسية والدينية عن بقية السكان في المدينة المنخفضة.

وهكذا تبلورت صورة واضحة لهذه المدينة- الدولة وتنظيماتها السياسية والاجتماعية والاقتصادية، وبين 2300-2200ق.م تقريباً صارت مدينة شخنا جزءاً من الامبراطورية الأكّدية؛ بقيادة العاهل الأكّدي نارام سين الذي أقام العديد من المراكز الأكّدية في منطقة الخابور. ومن أهم شواهد الوجود الأكّدي الرُقُم الكتابية المسمارية والأختام الأسطوانية التي عُثر عليها في الموقع.

لقد أحاط الأكّديون المدينة المنخفضة بسور دفاعي ضخم بلغت سماكة بعض أجزائه ثمانية أمتار، وتزامن وجودهم مع نشاط اقتصادي- زراعي ملموس رافقه إنتاج أنواع جديدة من الأواني الفخارية وتحركات سكانية كبيرة ضمنت سيطرتهم على المنطقة. كما بُني المزيد من المنشآت العامة، وبينها المعابد التي مورست فيها الطقوس الدينية الأكّدية.

بعد انهيار الامبراطورية الأكّدية في نهاية الألف الثالث ق.م هُجرت شخنا في تلّ ليلان، مثلها مثل كثير من المواقع في المنطقة. ويعتقد بعض الباحثين أن تدهوراً كبيراً في المناخ كان أحد أهم الأسباب الرئيسية لهذا الخراب في الفترة الواقعة بين 2200-1900ق.م، ولكن الحياة لم تلبث أن عادت بوصول الآشوريين إلى منطقة الخابور التي أخذت اسم آبوم Apum، وقد اختار الملك الآشوري «شمسي حدد» في بداية القرن التاسع عشر ق.م مدينة شخنا؛ لتكون عاصمة ثانية له بعد العاصمة الامبراطورية آشور، وأُطلق عليها اسم شُباط إنليل Shubat-Enlil (أي قصر الإله إنليل)؛ كما دلت على ذلك الرقم المسمارية التي وُجدت في الموقع، وعُرفت من ماري أيضاً. جعل شمسي حدد من شباط إنليل مركزاً تجارياً مهماً (كارو Karu)، وجدّد نهضتها العمرانية التي دل عليها المعبد المتميز في المدينة المرتفعة، والذي جُدد بناؤه على مراحل عدة، أفضلها حفظاً المرحلة الثالثة، إذ تألف من قاعة مركزية كبيرة مستطيلة الشكل، من النوع المسمى «المعبد المستطيل»، تحيط بها الغرف الأصغر، ويُعتقد أن هذا المخطط كان النموذج الأول الذي بُنيت على نمطه المعابد الآشورية على امتداد

النصف الأول للألف الثاني ق.م. إن أهمّ ما يميز هذا المعبد هو نمط واجهاته الطينية؛ خاصة الواجهة الشمالية والجنوبية التي تتألف من تجاور عضادات وأخاديد تفصل بينها أعمدة زُخرفت بخطوط حلزونية بما يشبه جذع شجرة النخيل. وقد طبع هذا النمط الزخرفي للأعمدة الحلزونية العمارة الآشورية في العديد من المدن الرافدية القديمة، مثل كارانا (تلّ الرماح) ولارسا (تلّ سنقرة) وغيرهما.

كُشف في المعبد عن أرشيف كتابي قدّم معلومات غزيرة عن الواقع السياسي والاقتصادي للعصر الآشوري الذي تعود له أبنية عامة ضخمة وكثيرة، أهمها قصر ملكي ضخم في القسم الشرقي من المدينة المنخفضة، تُقدّر مساحته بنحو عشرة هكتارات، كُشف فيه عن عشرات الغرف وبعض الباحات وقاعة العرش بمداخلها الستة. كما وُجد في القصر أرشيف ملكي ضمّ المئات من الرقم المسمارية التي احتوت رسائل ملكية ومعاهدات دولية ونصوصاً إدارية ودينية وسياسية، بينها أجزاء من نسخة متأخرة عن قائمة الملوك السومريين الشهيرة التي كُشفت في مدينة كيش القديمة في جنوبي العراق، وتعود إلى النصف الأول للألف الثالث ق.م، وهي من أقدم الكتابات المسمارية في تاريخ الشرق القديم. في القسم الشمالي من المدينة المنخفضة كُشف عن قصر ملكي آخر وُجدت فيه أيضاً مئات الرقم الكتابية، تتعلق كلها بعمليات إعداد شراب البيرة واستهلاكه.

بعد موت شمسي حدد مرّت المدينة - التي عاد لها اسمها الأول شخنا- بمرحلة فوضى واقتتال بين خلفائه الضعفاء، وخضعت مدة لحكم ملك المدينة المجاورة أنداريج Andarig. كما هاجمها العيلاميون، ثم دُمّرت بالكامل على يد الملك البابلي سامسو إيلونا Samsu-Iluna، وبقيت مهجورة حتى مطلع القرن العشرين عندما نشأت في المكان قرية حديثة. [1]

خصائص السجل

المكان: چوار تاق

قرن: الألف 03 قبل الميلاد

المدن: حسكة

الدولة - الأقليم: غرب كردستان

QR Code:

المصادر

[1] موقع الكتروني | عربي - Arabic | https://marefa.org/ 2024-08-04

وقت التدوين: 2024-08-04

اسم المحرر: ڕاپەر عوسمان عوزێری

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 792

تل موزان

https://www.kurdipedia.org/?lng=11&q=20220626163953420115

تل موزان هو الموقع لمدينة اوركيش القديمة – المعروفة في الأساطير والتاريخ، والتي وضعتها تنقيباتنا في هذا الموقع في شمال شرق سوريا. لا تزال بداياتها غير معروفة، لكنها تعود على الأقل للجزء الأول من الألف الرابع قبل الميلاد. لقد كانت المركز الأساسي للحوريين الذين احتفلوا بها في أساطيرهم كونها بيت أبو الآلهة، كوماربي. كانت أيضا عاصمة مملكة سيطرت على المرتفعات المجودة في الشمال، والتي احتوت على النحاس، مما جعلها مدينة غنية.

.ان الذي يظهر امامنا الآن كتل طبيعي، هو في الواقع مدينة مختبئة بين ركامها اجزاء من لحظات متفرقة في الزمان، مشكلة بطريقة غير متوقعة طبقات تراصت وتقاطعت في مجموعة مساحية من الأبنية والطبقات. من خلال عملنا في هذا الموقع الأثري، بدأت الروابط الخفية بين هذه الأجزاء، تكشف في موزان، عن صورة متناسقة لما كان في يوما ما مجمعا مدنيا متناسقا في أوركيش

في أعلى نقطة في الأفق، يوجد معبد كوماربي. البقايا الموجودة لدينا الآن تعود لحوالي 2400 ق.م. و نعتقد أننا نعرف اسم الملك الذي بناه- تيش أتال، المعروف لدينا من تمثالين رائعين لأسدين من البرونز. لم يبق اليوم سوى أساسات المعبد المتوضعة على تلة صناعية، والتي تخبئ بالتأكيد بقايا المرحلة الأقدم من المعبد نفسه.

بني المعبد على قمة مصطبة واسعة: تم االكشف عن جزء محدود فقط من الجدار الحجري الضخم المحيط بالمصطبة والمدرج الأكثر عظمة وفخامة ولكنها كافية لإعطائنا احساسا بالمشهد المتناسق الذي استطاع القدماء ابداعه.

ولسوف نستمتع أكثر بهذا المشهد المتناسق كما كان منذ أكثر من أربع ألفيات ونصف، إذا تمكنا من إزالة كل الركام الذي تراكم على سطح المربع الكبير الذي يربط مصطبة المعبد بالقصر الملكي. في السنوات القادمة، إذا توافرت الإمكانية للقيام بهذه المهمة العملاقة، سوف نتمكن من استعادة مشهد يمكن فقط لإعادة البناء ثلاثية الأبعاد أن تظهره للنور حاليا.

حصل التغير في المشهد القديم بسبب النمو العامودي للمدينة القديمة في الفترة ما بين 2200 و 1400 ق.م. بنيت منازل حول مصطبة المعبد. وعندما ضاقت الأحوال، تم البناء فوق المنازل القديمة المنهارة. هذه الطبقات المستمرة مرئية في مقطع كبير في الموقع والذي يقدم رؤية ممتازة للسراتيغرافيا الأثرية.

تحت هذا التدرج، يظهر للضوء القصر الملكي القديم، والذي يعود بشكله الحالي لوقت أحدث بقليل من المعبد، أي حوالي 2300 ق.م. لم يتم سوى تنقيب الجناح الخدمي بشكل كامل. أما الجناح الرسمي حيث عاش الملك، يمتد بعيدا تحت طبقات الاستيطان اللاحقة. قدمت لنا طبعات الأختام العديدة كنزا من المعلومات التاريخية عن السلالة الحورية التي حكمت المدينة وعن الملكات اللواتي تحدرن من الجنوب ومن ضمنهن ابنة نارام سين، ملك أكاد القوي الذي غزا كل سورية ولكنه بقي متحالفا مع أوركيش.

واحد من الأبنية الإستثنائية هو الحفرة الحجرية الكبيرة والعميقة حيث كانت تستدعى أرواح العالم السفلي عبر وسيط،

يستطيع تفسير أصواتهم التي تشبه زقزقة العصافير. هذا البناء رائع كونه يحمل معنى ديني عميق. ولايزال هذا البناء يعطي تأثيرا عميقا للزائر بسبب عظمته و بسبب حالة حفظه الممتازة[1]

خصائص السجل

المكان: تشويه المواقع الأثرية

المكان: جدول

المكان: بيت

المكان: دائرة - مكتب

المكان: تل

المكان: قرية

المكان: منطقة

المكان: قطعة أثرية

المدن: عامودا

الدولة - الأقليم: غرب كردستان

QR Code:

المصادر

[1] موقع الكتروني | عربي - Arabic | http://urkesh.org/

وقت التدوين: 2022-06-26

اسم المحرر: ئاراس حسۆ

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 793

جامع (مسجد) حماميان

20230615003111498763=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

جامع (حماميان)

تفع جامع حماميان في مدينة بوكان شرق كردستان ، ت 1910 م . يقع جامع حماميان و بقايا مدرسة قديمة لاتزال بعض صفوفها سليمة في قرية حماميان التي تبعد 3 كيلو مترات عن مدينة بوكان بأقليم موكريان شرق كردستان ، تم بناء جامع حماميان في العام 1910 م ، أي قبل الحرب العالمية الأولى ، و مؤسسه هو (محمود آغا ايلخاني زاده) احد رجالات اسرة ايلخاني الكردية المعروفة ، بني جامع حماميان على شكل مربع ، اما المواد المستخدمة في بناءه فيتكون من مزيج من الاحجار المسطحة من المناجم المحيطة و الطوب و خشب الجوز ، بني اساس جامع حماميان بعمق 20 متراً ، و ذلك من اجل ان يقاوم الزلازل و الفيضانات ، و يتميز هذا الجامع بتناسق أعمدتها مع سقف الجامع ، و على سطح الجامع ذو القبة الواحدة ، تم بناء غطاء من طبقتين بأناقة ، و هو مزين بأحجار الآجر مربعة الشكل و طلاء نباتي ، بجانب جامع حماميان هناك بقايا مدرسة قديمة ماتزال بعض صفوفها سليمة ، و على مسافة 30 متراً من الجهة الشمالية الغربية للمدرسة هناك دار للوضوء ، و من هذا يتبين ان المدرسة كانت لطلاب العلوم الدينية ، و عند مدخل الجامع تم بناء قاعة من أربعة أعمدة مع منصة قصيرة نسبيًا ، و التي كانت تستخدم للاحتفالات الخاصة أو لتلقين جنازات موتى القرية ، سقف القاعة مغطى بخشب التوت و التي بنيت أعمدتها على الطراز الكردي التقليدي ، و يربط القاعة بالفناء الرئيسي للجامع باب صغير ، قبة الجامع مبني على شكل هرمي متدرج ، و هي مثل بقية أجزاء الجامع مزينة بالقرميد الممنحت ، و على الجوانب الأربعة للجامع ، توجد أربعة أبراج من الطوب تحت السقف ، يقع محراب الجامع بين نافذتين و في عمق المحراب نُصبت نافذة صغيرة أخرى ، و قد زينت جدران الجامع بأحجار الآجر .[1]

خصائص السجل

المكان:	مسجد
عقد:	90-99 العقد العاشر
قرن:	القرن 20 (1900-1999)
المدن:	بوكان
الدولة - الأقليم:	شرق كردستان
QR Code:	

المصادر

[1] التواصل الاجتماعي | عربي - Arabic | Social Media; Facebook; Page (تاريخ كورد و حضارة كوردستان)

وقت التدوين: 2023-06-15

اسم المحرر: ڤەژەن كشتۆ

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 794

جسر بلك في مدينة بازيد

https://www.kurdipedia.org/?lng=11&q=20230629141127501941

جسر (بَلَك) في مدينة بازيد 1685 م .

يقع جسر (بَلَك Belek) التاريخي في مدينة بازيد التابعة لمحافظة آغري شمال كردستان ،
يعود تاريخ بناء جسر (بَلَك) الى العام 1685 م ، الذي تم بناءه بأمر من الامير الكردي محمد بر بلا Muhemed Pir Bella أمير إمارة بازيد الكردية .[1]

خصائص السجل

المكان:	جسر
المكان:	مكان
عقد:	80-89 العقد التاسع
قرن:	القرن 17 (1600- 1699)
المدن:	بايزيد
الدولة - الأقليم:	شمال كردستان
QR Code:	

المصادر

[1] التواصل الاجتماعي | عربي - Arabic | التواصل الاجتماعي فيسبوك؛ الصفحة (تاريخ كورد و حضارة كوردستان) ؛ تاريخ 2021-07-15

وقت التدوين: 2023-06-29

اسم المحرر: ڤەژەن كشتۆ

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 795

جسر سلطان

20230623183601500242=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

جسر سلطان

تم بناء الجسر في مدينة بوكان شرق كردستان ما بين عام (1667 م 1694 م) . يَقع جسر سلطان التاريخي على نهر سيمينة (تتهو Tetehu) خلف قرية (زيراندول Zîrandol) التابعة لمدينة بوكان بأقليم موكريان شرق كردستان، بدأ البشر في إنشاء الجسور منذ القدم،في البداية بدأت الجسور الخشبية التي تتكون من جذع شجرة، ثم تدرج الأمر لاستخدام الأحجار كما في أيام الرومان ، تم بناء جسر سلطان بين عامي (1667 م 1694 م) بأمر من الأمير الكردي بوداخ سلطان 1651 م 1699 م أمير إمارة موكريان الكردية في ذالك الوقت ، و ذلك لتسهيل سير المسافرين و القوافل التجارية المحلية المارة بين مدن كردستان آنذاك كونة مكان استراتيجي للتجارة ، أهميتها في ربط الأجزاء المنعزلة، مثل ضفاف الأنهار والجزر المنعزلة و يتكون هذا الجسر التاريخي من قنطرين على شكل قوسين يرتكزان على ثلاثة قواعد ، يبلغ طول الجسر 20 متراً ، و عرضه 3 أمتار و 30 سنتيمتراً ، و يبلغ ارتفاع القنطر الكبير 5 أمتار و 50 سنتيمتراً ، بينما القنطر الأصغر يبلغ ارتفاعه 4 أمتار و 30 سنتيمتراً ، و يبلغ عرض القاعدة الوسطى 1 متر واحد و 60 سنتيمتراً ، استخدم في بناء جسر سلطان الاحجار الموجودة في اطراف النهر ، و التي تم جمعها و وضعها بمهارة على النهر بطريقة كلاسيكية ، يوجد في الجزء العلوي من الجسر منحدر لطيف نسبيًا يمنع مياه الأمطار من اختراق الجسر ، و بالتالي يمنع تدميره ، و له تأثير كبير على متانة و طول عمر الجسر الذي تم بناءه بشكل جميل ، لايزال جسر سلطان التاريخي سليماً و مستقراً ، و يتم استخدامه حتى الآن من قبل المزارعون و أهالي المنطقة، و مكان جميل و تاريخي في نفس الوقت. [1]

خصائص السجل

المكان: جسر

قرن: القرن 17 (1600- 1699)

المدن: بوكان

الدولة - الأقليم: شرق كردستان

QR Code:

المصادر

[1] موقع الكتروني | عربي - Arabic | التواصل الاجتماعي فيسبوك؛ الصفحة (تاريخ كورد و حضارة كوردستان)

وقت التدوين: 2023-06-23

اسم المحرر: ڤەژەن كشتۆ

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 796

جسر عين ديوار

20220605221123416447=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

الجسر الروماني أو جسر عين ديوار كما يُسمى محلياً، يقع على نهر دجلة في قرية عين ديوار، ويبعد نحو 17 كم عن مدينة ديريك (المالكيّة) في أقصى شمال شرقي سوريا.
يُعتبر الجسر من أهم معالم المنطقة، يعود بنائه لعام 1164 م، وشُيد في عهد الأمير جمال الدين أمير جزيرة بن عمر(جزيرة بوطان) أواخر العهد العباسي.
كان الجسر أحد المعابر الرئيسية لطريق الحرير المشهور، والممر الوحيد للقوافل التجارية بسبب امتداد نهر دجلة آنذاك وتوسع مجراه.
بني الجسر من الأحجار البازلتية السوداء والجص، ولم يبقى منه سوى قوس واحد بعد أن كان يتألف من ثلاثة أقواس.[1]

خصائص السجل

المكان: جسر

المكان: متنزه

المكان: نهر

المدن: ديرك

الدولة - الأقليم: غرب كردستان

QR Code:

المصادر

[1] موقع الكتروني | عربي - Arabic | https://npasyria.com/

وقت التدوين: 2022-06-05

اسم المحرر: ئاراس حسۆ

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 797

خراب رشك

20220603151408416037=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

منطقة أثرية تأسر الأنظار والقلوب، وتضم أقدم مجموعة من المباني الصخرية في منطقة شمال ما بين النهرين، مستعرضة تاريخا ممتدا إلى ما قبل 12 ألف عام.

** البداية

بداية اكتشاف غوبكلي تبه كانت على يد مزارع تركي عثر على هيكل أثري عند حراثته لأرضه، ليقوم بتسليمه إلى السلطات المعنية في الولاية، وبتحقق الأخيرة من الهيكل، تبيّن أنه يعود إلى ما قبل 12 ألف عام.

إثر ذلك، وتحديدا في 1963، كلفت مديرية الثقافة والسياحة في شانلي أورفة، باحثين من جامعتي إسطنبول التركية وشيكاغو الأمريكية، للتنقيب عن الآثار في المنطقة.

وعام 1995، تم اكتشاف العديد من الآثار بالمنطقة، بينها مسلات حجرية على شكل T تعود للعصر الحجري الحديث، يبلغ طولها ما بين 3 إلى 6 أمتار، ووزنها بين 40 و60 طنا، وعليها رسوم وأشكال حيوانية وتماثيل بشرية.

**أقدم المعابد

وفي الأثناء، جرى اكتشاف أطلال معبد غوبكلي تبه، والذي يعد من أقدم دور العبادة في العالم، أي أنه أقدم من أهرامات مصر وآثار ستونهنج الموجودة جنوب غربي بريطانيا، بنحو 7 آلاف و500 عام.

وفي يوليو/ تموز 2018، وافق الاجتماع ال 42 للجنة التراث العالمي، المنعقد بالعاصمة البحرينية المنامة، على ضم منطقة غوبكلي تبه التراثية، لقائمة التراث العالمي لمنظمة الأمم المتحدة للتربية والتعليم والثقافة اليونسكو.

وكانت المنطقة مدرجة منذ 2011، في القائمة المؤقتة للتراث العالمي للمنظمة الأممية.

عقب ذلك، بدأت منطقة غوبكلي تبه التي توصف بأنها النقطة الصفر لانطلاق البشرية، تحظى باهتمام وإقبال كبير من قبل السياح.

** 2019.. عام غوبكلي تبه

الإقبال الذي تحظى به المنطقة الأثرية المذكورة، ازداد بشكل كبير عقب إعلان الرئيس التركي، رجب طيب أروغان، العام الماضي، أن 2019 سيكون عام غوبكلي تبه، بهدف تعريف السياح بالموقع الأثري، وجذبهم لزيارة المنطقة.

وفي حديث للأناضول، قال جلال أولوداغ، رئيس فريق التنقيب في غوبكلي تبه، إن المنطقة متاحة للزيارة منذ أعوام، إلا أنها حطمت الرقم القياسي هذا العام في أعداد الزوار.

وأوضح أنهم يواصلون أعمالهم المتعلقة بالحفر والتنقيب، بحساسية بالغة نظراً لأهمية المنطقة وما تضمه من آثار هامة.

وأشار إلى أن إعلان الرئيس أردوغان 2019 عام غوبكلي تبه انعكس بشكل إيجابي ليس على ولاية شانلي أورفة فقط، بل على المناطق والولايات المحيطة بها أيضاً.

من جانبها، قالت طوبى أركان، السائحة القادمة برفقة أسرتها من إسطنبول لزيارة غوبكلي تبه، إن فضولها لمعرفة المزيد عن التاريخ دفعها لزيارة المنطقة، معربة عن تأثرها العميق بما رأته هناك من معالم أثرية.

أما السائح الأوكراني، ديمتري دوودز، فأعرب عن إعجابه الفائق بمنطقة غوبكلي تبه والعديد من الأماكن السياحية الأخرى في الولاية، داعياً أصدقاءه لزيارتها.[1]

خصائص السجل

المكان: مسجد

المدن: اورفا

الدولة - الأقليم: شمال كردستان

QR Code:

المصادر

[1] موقع الكتروني | عربي - Arabic | https://www.aa.com.tr/ar

وقت التدوين: 2022-06-03

اسم المحرر: ئاراس حسۆ

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 798

دير عاصي من سنجار

2014042221434910045 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

[1]

خصائص السجل

المدن: شنكال

الدولة - الأقليم: جنوب كردستان

QR Code:

المصادر

[1] سجل مخصوص لكورديبيديا | عربي - Arabic | إعداد كورديبيديا - هاوڕێ باخەوان

وقت التدوين: 2014-04-22

اسم المحرر: هاوڕێ باخەوان

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 799

زاقورة تعود للألف الرابع قبل الميلاد في روجافا شمال شرق سوريا

20230420222807484017=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

زاقورة تعود للألف الرابع قبل الميلاد في روجافا شمال شرق سوريا
يقع تل خزنة على الضفة اليسرى لوادي خنزير أحد روافد نهر الجغجغ، على بعد 27كم شمال شرق مدينة الحسكة، وهو ذو شكل بيضوي قطره 150 م، ويرتفع عن السهول المحيطة به 17.2م. في عام 1988م بدأت بعثة من معهد أكاديمية العلوم الروسية رؤوف مونتشايف بتنقيبات واسعة النطاق في تل خزنة 1.
حيث بيّنت أعمال التنقيب المنهجي التي تمت خلال عدة مواسم في الموقع العصور التي مرّ بها الموقع.
أما تسلسل العصور التي مرت عليه فيمكن إيجازها بالتالي:
_ العصر الحجري ، النحاسي / فترة ثقافة عبيد - فترة ثقافة أوروك.
_ العصر البرونزي القديم / فترة فجر السلالات الباكرة بمراحلها الثلاث.
الفترة ما بعد الأكادية - العصر البرونزي الوسيط / فترة الخابور .
وقد عثرت البعثة داخل أقدم السويات الأثرية على عمق تراوح بين 14,7وحتى 15.8 م على مجموعة فخاريات، أهمها:
وعاء توضع على الأرض العذراء، حيث عثر بداخله على عظام
لطفل صغير يعود إلى فترة عبيد، توضعت فوقها سوية أثرية ظهرت على عمق تراوح ما بين 12م حتى14.7 م، وقد احتوت على مجموعة فخاريات تعود إلى فترة ثقافة أوروك.
وقد استمرت عمليات التمدن وتشكل بنى الدولة والحضارة، ومن ضمنها ظهور مراكز دينية خاصة إلى عهد قريب تدرس على ضوء مكتشفات وادي الرافدين الأدنى والأوسط، أما الآن فقد تغير الأمر بعد اكتشاف سوية أثرية بلغ ارتفاعها 16متراً ضّمت الجهة الجنوبية من الموقع أعظم مكونات
تل خزنة /1/ شأناً وهو المجمع المعبد الذي شُيّد في نهاية الألف الرابع ق.م،
واستمر حتى نهاية فترة فجر السلالات الباكرة الثالثة الذي تألف من شبكة أبنية متعددة ربط معظمها وفق المخطط العام، واتسم مكانها بوجود أربع مصاطب متدرجة ارتبط كل منها بمجموعة من الأبنية، عثر فوقها على المباني الأساسية، والأبراج الضخمة التي احتوت على أعمدة نصفية من نفس النموذج المألوف في هندسة بناء معابد بلاد الرافدي القديمة /معبد خفاجة / ومعابد أخرى.
وقد رصفت سطوح المصاطب الأحدث مع أسطح المنحدرات القائمة بينها بالحجارة، حيث سمحت هذه الدلائل بإدراج هذه المنشأة المعمارية في عداد ما يسمى المعبد العالي الطراز النموذجي المميز لهندسة المنشآت الدينية ذات التركيبة المدرجة للمواقع في بلاد الرافدين، ومن هنا تأتي الأهمية الخاصة لاكتشافه لأول مرة في تل خزنة/I/ في شمال شرقي سورية.
وكشفت التنقيبات في المصطبة السفلى عن سور يحيط بمجمع المعبد الذي يؤلف مجموعة الأبنية الأساسية، ويعتقد أنه

ذو صفة دفاعية. كان للسور محور بيضوي الشكل غير مكتمل، وقد بلغ طوله حتى الآن 80م، وارتفاعه4 م في بعض الأجزاء، وتراوح عرضه ما بين 1.60م حتى 2م، وقد بني من طبقات متراصة من اللبن والتراب، ثم طلي بالطين من الجانبين[1]

خصائص السجل

المكان: تشويه المواقع الأثرية

المكان: تل

المكان: قطعة أثرية

قرن: الألف 04 قبل الميلاد

المدن: حسكة

الدولة - الأقليم: غرب كردستان

QR Code:

المصادر

[1] التواصل الاجتماعي | عربي - Arabic | التواصل الاجتماعي فيسبوك؛ الصفحة (Kurdistan dergûşa şaristaniyê) ؛ تاريخ 2023-04-20

وقت التدوين: 2023-04-20

اسم المحرر: ئاراس حسۆ

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 800

سام

20230515233044490203=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

قلعه (سام) الساسانيه وجبل (سام) فی عيلام
شونم شونم
بنيت قلعه (سام) الدفاعيه التاريخيه فی العهد الساسانی وعلی جبل (سام) المطل علی قريه (چم بور) التابعه لمنطقه (هليلان) ضمن منطقه (شيروان چرداول) فی عيلام شرق كردستان, حيث كانت ولايتی (مهرگان كدگ=مهرجانقذق) و (سەيمەره=ماداكتو=دره شهر) العيلاميتين من اهم ولايات (پهله) الكرديه الساسانيه.
تضم هذه القلعه برجين للمراقبه وغرف للحراسه وممرات, وبنيت بشكل مستويات متدرجه علی الجبل, وبصوره معماريه مميزه بحيث استخدمت الصخور الطبيعيه الكبيره كجدران حاميه للغرف وممرات القلعه, واستخدمت مواد الجبس والملاط والاجر والطين فی بنائها كبقيه الابنيه الساسانيه.
وتعتبر قلعه سام القلعه الدفاعيه الوحيده فی المنطقه التی تضم معبد نار زرادشتی, و استخدمها العرب كمسجد عند غزوهم للمنطقه.
علي قرب من القلعه توجد شجره ال(چنار=دلب) المعمره وعمرها تقريبا 500عام, وتمر جداول ينابيع الماء الفصليه حول القلعه وتضيف اطلالها جمالا مميزا بخصوص فی فصل الربيع, ولهذا اصبح جبل وقلعه سام منطقه تاريخيه وطبيعيه رائعه يقصدها السياح ومتسلقی الجبال ومحبی الطبيعه والتاريخ.
توضيح وترجمه:
- اسم (سام)
(سام) هو اسم جد (روسەم=رستم) ابن (زال) الاسطوره الكرديه!
روستم ابن زال ابن سام!
جاء ذكر هذه الاسماء التاريخيه فی اشعار الشاهنامات ای اشعار ملاحم جميع لهجات اللغه الكرديه,وكذالك اللغه الفارسيه فی شاهنامه الفردوسی المعروفه.
- من خلال البحث, عرفت انه الجبل الوحيد الذی يحمل هذا الاسم التاريخی المميز, وهذا دليل اخر علی ان هذه الملاحم هی من تراث هذه المنطقه التاريخيه ای مناطق جبال زاگروس.
- اسم (چم بور)
چم بور=چم+بور
چم=چەم=چەو=العين
بوور=اللون القهوائی الفاتح المائل للاصفر (العسلی) فی الپهلويه الكرديه.
چەم بوور=العين العسليه
چم بور=چم+بور

چەم=النهر
چەم=المائل
بور=اقطع ... فعل امر (اقطع)
چەم بور=النهر المائل=النهر الذى ينقطع مائه=نهر فصلى, وتكثر هذه الانهار والجداول فى جبال زاگروس و بخصوص فى عيلام فى فصل الربيع عند ذوبان الثلوج وتنقطع فى الصيف.
(چم بور) قريه تابعه لمنطقه هليلان ويسكنها الكرد اللك منذ القديم.
المصادر:
- كتاب (ايلام و تمدن ديرينه ان=عيلام وحضارتها القديمه) المورخ الراحل (ايرج افشار سيستانى)
- معجم الجنوب البرفسور (ئاكو جليليان)
- معلومات شخصيه
- النت
- الصور من النت
[1]

خصائص السجل

المكان: متنزه
المكان: مكان
المكان: قلعة
المكان: تل
المكان: قطعة أثرية
المدن: ايلام
الدولة - الأقليم: شرق كردستان
QR Code:

المصادر
[1] التواصل الاجتماعي | عربي - Arabic | التواصل الاجتماعي فيسبوك؛ الصفحة (Shawnim Shawnim) ؛ تاريخ 2023-05-15
وقت التدوين: 2023-05-15
اسم المحرر: ئاراس حسۆ

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 801

سد كلان

2014012023165492801=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

گونسپان

خصائص السجل

المكان: منطقة

الدولة - الأقليم: شرق كردستان

QR Code:

المصادر

وقت التدوين: 2014-01-20

اسم المحرر: هاوڕێ باخەوان

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 802

سد لخزن المياه غرب قلعة بولاذ في جبل سنجار ولم يبقى له اثرا الا القليل

2012102421283273506=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

سنجار

خصائص السجل

المدن: شنكال

الدولة - الأقليم: جنوب كردستان

QR Code:

المصادر

وقت التدوين: 2012-10-24

اسم المحرر: هاوڕێ باخەوان

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 803

طينة آدم

2012093019334273371=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

حسب ماورد في ميثولوجيا الديانة ألأيزدية خلق ادم من الصلصال (الماء والهواء والتراب والنار)وعلى العين البيضاء وهذه الصورة التي تلاحظونها والمشبكة داخل قضبان حديدية كي لايدوسها ألأنسان وعلى حافة العين البيضاء في لالش، انها بقايا الطينة التي صنع منها ابونا آدم عليه السلام ....وبأمكانكم ألأستفسار من المهتمين بهذا الشأن في لالش.

خصائص السجل

الدولة - الأقليم: جنوب كردستان

QR Code:

المصادر

وقت التدوين: 2012-09-30

اسم المحرر: هاوڕێ باخەوان

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 804

عملة الاوركيشيين الكورد الذين كانو يعيشون في عامودا الحالية قبل حوالي 4 الف عام

2012080822204467515=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

[1]

خصائص السجل

المكان: عملة

الدولة - الأقليم: غرب كردستان

QR Code:

المصادر

[1] سجل مخصوص لكورديبيديا | عربي - Arabic | إعداد كورديبيديا - هاوڕێ باخەوان

وقت التدوين: 2012-08-08

اسم المحرر: هاوڕێ باخەوان

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 805

عملة دولة الايوبية الكوردية ا من عام 1180 حتى عام 1238

2012080822244572087=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

[1]

QR Code:

المصادر

[1] سجل مخصوص لكورديبيديا | عربي - Arabic | إعداد كورديبيديا - هاوڕێ باخەوان

وقت التدوين: 2012-08-08

اسم المحرر: هاوڕێ باخەوان

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 806

عملة مملكة الكورد الياهود المانيون اول من اعتنقو الدين الياهودي والذين حكمو القدس قبل حوالي 1900 عام

2012080822225472086=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

[1]

خصائص السجل

المكان: قطعة أثرية

الدولة - الأقليم: غرب كردستان

QR Code:

المصادر

[1] سجل مخصوص لكورديبيديا | عربي - Arabic | إعداد كورديبيديا - هاوڕێ باخەوان

وقت التدوين: 2012-08-08

اسم المحرر: هاوڕێ باخەوان

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 807

عين دارا

https://www.kurdipedia.org/?lng=11&q=20230122163958460452

عين دارا

يُقال إن طفلاً كان يلاحق ثعلباً وحين فرّ الثعلب الى وكره تبعه الطفل فعثر على رأس أسد من البازلت ليتم اكتشاف آبدة تاريخية أثرية من أثار الشرق الأدنى القديم /عين دارا/ وتقع غربي قرية عين دارا الحالية بمسافة 1كم وعلى مسافة 5كم جنوبي مدينة عفرين .

تتكون المدينة الأثرية من آثار ومعبد و يرجح معظم الباحثين بدايات حثية وهورية للمعبد الذي يحتل الطرف الشمالي من تل عين دارا يتموضع فوق مصطبة مبنية على الأرجح حسب بعض الباحثين هذه المصطبة كانت في الأصل جزء من ساحة مقدسة واسعة تمتد إلى الجنوب والجنوب الشرقي حيث عثر على آثار الباحة المبلطة بألواح من حجر البازلت وأخرى من حجر الكلسي ويحتوي على بئر وحوض من الحجر تجهيزات مخصصة للاغتسال التي كانت تتم أمام مدخل المعبد وهناك أيضاً مدخل عميق فقاعة أمامية ومصلى وقد زينت واجهة المعبد منحوتات من كل الجهات عبارة عن أزواج من الأسود المتقابلة أما رواق المعبد زينت بأزواج من الأسود الجاثية وللدخول إلى المعبد معبر يشتمل على ثلاث عتبات الأولى مزينة بصورة قدمين مشكلة من ألواح حجرية كلسية مسطحة والثانية بصورة قدم يسرى أما الثالثة فبصورة قدم يمنى وعن هذا يقول البروفسور الدكتور (ميركو نوفاك) ليومنا هذا لم يتم العثور في عمارة الشرق القديم على مثال مشابه لهذه الميزة الفريدة ربما توجب أن تكون الطريق محددة إلى داخل المعبد مسلوكة من قبل صاحب المعبد ذو صفات خارقة للطبيعة .

النحت الأكثر شهرة الذي عثر عليه في عين دارا هي صورة لامرأة مستديرة باتجاه اليمين مرتدية معطف طويل تم تغطية الساق اليمنى بالقسم الأسفل من المعطف بينما بقيت الساق اليسرى والعانة عاريتين .

في آواخر يناير 2018 تعرضت المعبد لأضرار بالغة من جانب طائرات الاحتلال التركي وتشير التقارير أن نسبة 60 في المائة على الأقل من المعبد تم تحويلها إلى انقاض .[1]

خصائص السجل

المكان:	المنحوتات
المكان:	تشويه المواقع الأثرية
المكان:	بوابة
المكان:	مكان
المكان:	قطعة أثرية
قرن:	الألف 08 قبل الميلاد
المدن:	عفرين
الدولة - الأقليم:	غرب كردستان
QR Code:	

المصادر

[1] موقع الكتروني | عربي - Arabic | موقع 2023-01-22 - https://ciyaye-kurmenc.com/

وقت التدوين: 2023-01-22

اسم المحرر: ئاراس حسۆ

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 808

فخار تل حلف

https://www.kurdipedia.org/?lng=11&q=20230415162749482740

في الفترة ما بين 6500 و 5500 قبل الميلاد ، ظهر مجتمع زراعي في شمال بلاد ما بين النهرين وسوريا تشترك في ثقافة مشتركة وينتج الفخار الذي يعد من أفضل الفخاريات المصنوعة في الشرق الأدنى على الإطلاق. تُعرف هذه الثقافة باسم حلف ، نسبة إلى موقع تل حلف في شمال شرق سوريا حيث تم التعرف عليها لأول مرة. استخدم الخزافون في حلف مصادر مختلفة من الطين من جيرانهم وحققوا تفصيلاً رائعاً وأناقة في التصميم بأدواتهم عالية الجودة.
تم إنتاج بعض الخزفيات المتعددة الألوان الأكثر جمالا في نهاية عهد حلف. تم العثور على هذا الفخار المميز من جنوب شرق تركيا إلى إيران ، ولكن قد يكون أصله في منطقة نهر الخابور (سوريا الحديثة). كيف ولماذا ينتشر على نطاق واسع هو مسألة نقاش مستمر ، على الرغم من أن تحليل الطين يشير إلى وجود مراكز إنتاج ونسخ إقليمي. من الممكن أن تكون هذه الفخاريات عالية الجودة قد تم استبدالها كأداة هيبة بين النخب المحلية. أنتجت ثقافة حلف أيضًا مجموعة كبيرة ومتنوعة من التمائم وأختام الطوابع ذات التصميم الهندسي ، بالإضافة إلى مجموعة من تماثيل التراكوتا الأنثوية التي غالبًا ما تؤكد على السمات الجنسية.
وكان مواقع حلف عبارة عن قرى زراعية صغيرة ذات مباني مميزة، وكانت الهياكل ذات القباب المستديرة ، مع أو بدون غرف انتظار ، ومصنوعة من مواد مختلفة اعتمادًا على ما هو متاح محليًا: الصخور الجيرية أو الطين والقش. بالإضافة إلى مجموعة من تماثيل التراكوتا الأنثوية التي غالبًا ما تؤكد على السمات الجنسية.
تم استيعاب ثقافة حلف في نهاية المطاف في ما يسمى بثقافة العبيد ، مع تغييرات في أنماط الفخار والبناء.
المصدر :
قسم فن الشرق الأدنى القديم
متحف متروبوليتان للفن
[1]

خصائص السجل

المكان:	تل
المكان:	قرية
المكان:	قطعة أثرية
اللغة - اللهجة:	عربي
قرن:	الألف 06 قبل الميلاد
المدن:	سري كانية

الدولة - الأقليم: غرب كردستان

QR Code:

المصادر

[1] موقع الكتروني | عربي - Arabic | التواصل الاجتماعي فيسبوك؛ الصفحة (Kurdistan dergûşa şaristaniyê) ؛ تاريخ 2023-04-15

وقت التدوين: 2023-04-15

اسم المحرر: ئاراس حسۆ

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 809

قبر لاحد شخصيات اهل صلاح الدين الايوبي

2012040921542164446=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

منقوش بالشمس والخنجر بمقبرة قرية دوين معقل صلاح الدين الايوبي

QR Code:

المصادر

وقت التدوين: 2012-04-09

اسم المحرر: هاوڕێ باخەوان

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 810

قبر كوجك زرو

2012093019401573372=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

[1]

خصائص السجل

المدن: شنكال

الدولة - الأقليم: جنوب كردستان

QR Code:

المصادر

[1] سجل مخصوص لكورديبيديا | عربي - Arabic | إعداد كورديبيديا - هاوڕێ باخەوان

وقت التدوين: 2012-09-30

اسم المحرر: هاوڕێ باخەوان

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 811

قصر حسين قنجو في محافظة ماردين، 1705م

20230629143201501949=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

قصر حسين قنجو في محافظة ماردين 1705 م .
يقع قصر حسين قنجو في قرية قسري Qesrê التي تبعد حوالي 30 كم عن جنوب غرب مدينة ديرك (مازي داغ) التابعة لمحافظة ماردين جنوب غرب كردستان ، يعود تاريخ بناء قصر حسين قنجو الى العام 1705 م ، و في العام 1905 م قام رئيس قبيلة دنا Dina الكردية الإيزدية ، حسين قنجو 1848 م 1918 م بترميمه ، فسمي القصر بأسمه ، يتكون قصر حسين قنجو الذي أستخدم في بناءه الحجارة السوداء ، من غرف ذو أربع طوابق و سور يحيط بغرف القصر ، توجد على سطح القصر نقاط مراقبة و سور بارتفاع يتراوح مابين 1.5 2 م ، و فيه على مسافات متساوية بمعدل (نصف متر) كوة ، تمكن من اطلاق الرصاص و الاشتباك مع العدو عند تعرض القصر لأي هجوم ، اما السقف الداخلي للقصر فيتكون من عواميد من الشجر تستند على اربعة اعمدة عمودية من الحجر على قبة كروية ، و يوجد في الطابق الثاني من القصر مطبخ بباب ذي اطار من الحجر البازلتي على شكل قطعة واحدة و النجفة في اعلاه قطعة واحدة من الحجر بسماكة 30 سم ، منقوش عليه سطرين من كتابات رومانية ، و يقال ان الباب قد جلب من خرائب كركوشت التي تبعد عن غرب القصر 3 كم ، و يعتقد أنه قد يكون باب احد الكنائس الرومانية او البيزنطية ، و يحيط بالقصر سور من جميع الجهات طوله 300 م ، و عرض جداره يتراوح مابين 80 90 سم ، يضم السور اربعة ابراج على الزوايا الأربعة لمراقبة القصر ، و مدخلان ، احدهما باتجاه الشمال و الآخر باتجاه الجنوب ، تم إعادة ترميم القصر مجدداً في السنوات الأخيرة من قبل الجهات الرسمية .[1]

خصائص السجل

المكان: قصر

قرن: القرن 18 (1700-1799)

المدن: ماردين

الدولة - الأقليم: شمال كردستان

QR Code:

المصادر

[1] التواصل الاجتماعي | عربي - Arabic | التواصل الاجتماعي فيسبوك؛ الصفحة (تاريخ كورد و حضارة كوردستان) ؛ تاريخ 2021-03-01

وقت التدوين: 2023-06-29
اسم المحرر: ڤەژەن كشتۆ

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 812

قصر مجيد باشا بابان في مدينة كفري

20230629135756501939=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

قصر (مجيد باشا بابان) ، في مدينة كفري ، 1870 م .
يقع قصر (مجيد باشا) في مدينة كفري التابعة لأقليم كرميان جنوب كردستان ،
و يعود تاريخ بناء هذا القصر الى مابين الاعوام (1870 م 1875 م) ،
و كان مقر اقامة الشخصية الكردية المعروفة مجيد باشا بابان ، الذي كان من اهم شخصيات مدينة كفري في تلك الفترة ،
يتألف قصر (مجيد باشا) من طابقين :
الطابق السفلي كان يستخدم للحاشية و الخدم و مخازن الحبوب .
الطابق العلوي كان مخصصاً لأسرة مجيد باشا بابان .[1]

خصائص السجل

قرن: القرن 19 (1800-1899)

المدن: كفري

الدولة - الأقليم: جنوب كردستان

QR Code:

المصادر

[1] التواصل الاجتماعي | عربي - Arabic | التواصل الاجتماعي فيسبوك؛ الصفحة (تاريخ كورد و حضارة كوردستان) ؛ تاريخ 2022-02-23

وقت التدوين: 2023-06-29

اسم المحرر: ڤەژەن كشتۆ

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 813

قلعة "سمعان العمودي"... إحدى أقدم الآثار المسيحية في سوريا

20220604070906416118=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

لمحة تاريخية

يُعدّ "سمعان العمودي" المبتكر الأول لطريقة التنسّك على العمود الحجري، حيث عاش 37 سنة ناسكاً متقشفاً على عمود في جبل سمعان، وبعد وفاته بُني حول العمود كنيسة تُنسب إلى الإمبراطور زينون بداية العمل على بنائها في عام 476، وسُمّيت باسم "كنيسة مار سمعان العمودي" إحياء لذكراه، ثم أضيف بعد ذلك بسنوات الدير والمعمودية والمدفن كملحقات للكنيسة، إضافة لدور سكن ونزل للحجاج الذين قدموا من بلاد الغال (تشمل اليوم فرنسا وبلجيكا وجزءاً ألمانياً) وإنكلترا وإسبانيا وإيطاليا.

وتحوّلت الكنيسة وملحقاتها من مركز ديني إلى قلعة عسكرية، بعدما بنى حولها القائد البيزنطي "نقفور فوقاس" سوراً وأبراجاً، لتُعرف ب "قلعة سمعان".

القرى المنسيّة

تقع أطلال القلعة في إحدى قمم جبل "ليلون" الذي يشكّل الجزء الشمالي من جبل سمعان في شمال غربي حلب، وتعدّ القلعة جزءاً من أكبر تجمّع للمواقع الأثرية في العالم ويُدعى "القرى المنسية في شمال سوريا"، التي أُضيفت عام 2011 إلى لائحة اليونسكو للتراث العالمي، وهي عبارة عن حوالى 800 مدينة وقرية أثرية مهمّة تقع بين مدينتي حلب وإدلب وتمتدّ في جبال الكتلة الكلسية. يعود أغلب هذه القرى إلى القرنين الأول والسابع، وتتميّز بالمناظر الطبيعية والبقايا المعمارية للمساكن والمعابد والكنائس، ويوضح مشهدها الثقافي الانتقال من عالم الوثنية القديم للإمبراطورية الرومانية إلى المسيحية البيزنطية، كما أنها تقدّم شهادة استثنائية عن الحياة الريفية في العصور القديمة وخلال الفترة البيزنطية.

العمارة المسيحيّة الأولى

جاءت أبنية الكنائس أيام المسيحيين الأوائل استمراراً لطراز البناء الروماني، فحافظت على التقاليد البنائية الرومانية القديمة مع موادها وعناصرها ومفرداتها المعمارية، إلى جانب استعمال أبنية الباسيليك ككنائس، وهي جزء من العمارة الرومانية كانت تُبنى بالقرب من الأسواق لأغراض تجارية، مخطّطها مستطيل وطوله ضعف عرضه، مزوّد بصفّ أو صفّين من الأعمدة من كل جهة، وتحدّد الأعمدة ثلاث أجنحة، الأوسط هو الأكبر والأعلى ارتفاعاً وينتهي بالمذبح، بينما الأجنحة الجانبية تعلوها الشرفات. واستُغلت الباسيليك بعد انتشار المسيحية كمكان للصلاة وممارسة الشعائر الدينية.

أما العمارة البيزنطية فاستخدمت الآجر كمادة أساسية للبناء والرخام للتغليف، وكانت الكنائس البيزنطية تقوم على مخطّط الصليب الإغريقي بقبة مركزية مؤلفة من أقواس متقاطعة وأعمدة كلاسيكية (الإغريقية والرومانية)، وكانت للمداخل أعتاب أفقية يعلوها عقد نصف دائري، ويعتبر الفن البيزنطي وريث الفن الإغريقي والشرقي من حيث الزخرفة والنقش بالرخام والفسيفساء.

مخطط المنطقة

تتألف القلعة من مجموعة معمارية مسيحية متجاورة، تضمّ الكنيسة الكبرى والدير والمعمودية والكنيسة الصغرى

والمدفن. صُمّمت الكنيسة الكبرى على هيئة صليب يوناني مؤلّف من أربع باسيليكيات (شرقية وغربية وشمالية وجنوبية) متعامدة في ما بينها ما عدا الشرقية فتميل 6 درجات نحو الشمال، وفي مكان التقائها بهو رئيسي مثمّن (أكتوغون) الأضلاع. وتحيط جميعها بقاعدة عمود التعبّد السمعاني الذي عاش عليه القديس سمعان والذي يعدّ محور الكنيسة، وكان مزوّداً في أعلاه بدرابزين من الألواح الخشبية على شكل شرفة، مع سلّم لوصول الناس إلى الناسك والتواصل معه.

وحول الباسيليك الشرقية والجنوبية، تمتدّ باحة واسعة يقوم في رحابها بناء الدير والمصلى الخاص بالكهنة. أما مدفن الرهبان فمنحوت في الصخر في الجهة الشمالية وتتموضع القبور في جدرانه. وبعد حوالى 200 متر إلى الجنوب من الكنيسة، بناء المعمودية المربّع الشكل يعلوه مثمّن وفي جهته الشرقية حنية، ونلاحظ وجود حفرة كانت تُستخدم للمعمودية، يلتحم بناؤها مع بناء كنيسة صغيرة ثلاثية الأقسام (بازيليكا)، كانت تُستخدم لاستكمال الطقوس.

وإلى الجنوب من المعمودية، باب سور يقود الخارج عبر طريق منحدر إلى مرافق دير سمعان، وهي مبان ومنشآت كانت تُستخدم لنزول الحجّاج والزوار، وجميع هذه المباني مطوّقة بسور حجري ممّا يمنحها مظهر المجمّع الضخم.

الكنيسة الكبرى

تعود الكنيسة الكبرى إلى الحقبة الرومانية الشرقية- البيزنطية، وتدمج في تصميمها أساليب معمارية عدّة، فهي مصلبة وباسيليكية ومثمّنة في الوقت ذاته، ووصفها المؤرخ الأميركي هاورد بتلر، في كتابه "الكنائس المبكرة في سوريا"، بأنها "ملأت فجوة مهمة في فهمنا لعمارة الكنائس، فهي ليست أجمل وأهم نصب معماري قائم بين مباني الفترة الرومانية في القرن الثاني فحسب، بل اعتُبرت أيضاً نموذجاً للمبنى المسيحي في القرنين الحادي عشر والثاني عشر في شمال أوروبا".

يتوسّط الكنيسة بهو مثمّن تخترقه أقواس واسعة تعلوها حنيات تتقعر في أربعة أضلاع، تجعله يبدو مربعاً، أما بقية الأضلاع فتتّصل بأربع باسيليكيات. يستند كل قوس على عمودين لكل منها تيجان كورنثية مزخرفة على شكل أوراق الأكنتوس التي تحرّكها الرياح (موجودة أيضاً في النارتكس، أي مجاز الكنيسة، والمدخل)، وهنالك شكوك حول ما إذا كان المثمّن مسقوفاً بقبة أم مكشوفاً للسماء، وثمّة بعض الدلائل التي تشير إلى أن قبة من الخشب كانت تعلوه لكنها انهارت بسبب زلازل.

أمّا الباسيليكات الأربع فتتمتّع بأشكال معمارية مختلفة. استُخدمت الشرقية منها ككنيسة، وهي تحوي مدخلين كبيرين في جدارين جانبيين وعدداً غير مسبوق من النوافذ التي تشترك بشريط زخرفي منحنٍ. لهذه الباسيليك حنية رئيسية وحنيتان ثانويتان وفي أرضيتها رخام مزخرف.

أما الباسيليك الجنوبية فيتقدّمها رواق يطلّ نحو الخارج بقوس ثلاثي الفتحات، يعلوه مثلث روماني يرتكز على أعمدة بتيجان مزخرفة، إضافة للنارتكس التي تعدّ مقدمة للكاتدرائيات الرومانسكية، إذ يذكر عالم الآثار الفرنسي "دوفوغويه"، أحد أهم الباحثين في تاريخ القرى المنسية، أن أصول الرومانسك في أوروبا موجودة في مقدّمة الواجهة الجنوبية لكنيسة القديس سمعان العمودي.

الجدير ذكره أن السقف المقبّب الكبير وأغلب الجدران الخارجية لم تعد موجودة، بينما بقيت الأقسام الرئيسية بما فيها الواجهة شبه سليمة، أما بالنسبة للعمود فقد تبقى منه ركيزة حجرية يعلوها حجر مستدير بارتفاع مترين فقط، يرجح أن يكون قد دمّر كلياً خلال الحرب الأخيرة في سوريا.[1]

خصائص السجل

المكان: قلعة

المدن: عفرين

الدولة - الأقليم: غرب كردستان

QR Code:

المصادر

[1] موقع الكتروني | كوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ronahi.net

وقت التدوين: 2022-06-04

اسم المحرر: هەژار کامەلا

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 814

قلعة توشبا

20230616130844499059=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

قلعة توشبا في مدينة (وان) ، 840 ق.م 825 ق.م .
تقع قلعة (توشبا Tuşpa) على ضفاف بحيرة وان، وعلى بعد 5 كم من الجانب الغربي من مدينة وان الكردستانية ، وقد تم بناء هذه القلعة على منحدر شديد الانحدار ، وهي عبارة عن هيكل محصن شيدته مملكة (أورارتو) من الحجر الكتلي ، والتي كانت تطل من الأعلى على العاصمة الأورارتية (توشبا) ، ويبلغ طول المبنى 1800 م ، وعرضه 120 م ، وارتفاعه 80 م ، تأسست قلعة توشبا في القرن التاسع قبل الميلاد على يد الملك الأورارتي (ساردوري الأول ، 840 ق.م 825 ق.م) ، ابن الملك (لوتيبري) ، ومن المعتقد أن هذه القلعة كانت تستخدم لمراقبة العاصمة الأورارتية (توشبا) وليس لمواجهة الجيوش الأجنبية ، نتيجة الحفريات الأثرية التي قام بها علماء الآثار الروس من (جمعية الآثار الروسية) في قلعة (توشبا) بين العامين (1915م - 1916م) ، تم التقاط السجلات الخاصة بالملك الأورارتي (ساردوري الأول) ، وتم رسم المخطط الدقيق للقلعة ، واكتشفوا أن الجدران الاستنادية للقلعة قد حصنها الملك (ساردوري الأول) ، وذلك بفضل نقش مكتوب باللغة الآشورية بين تلك الجدران ، وقد رُممت القلعة عدة مرات خلال المراحل التاريخية اللاحقة ، أما مدينة (توشبا Tuşpa) ، فقد تمَّ بناءها في منتصف القرن التاسع قبل الميلاد من قبل الملك الأورارتي (ساردوري الأول ، 840 ق.م 825 ق.م) ، وكانت عاصمة المملكة الأورارتية من القرن التاسع قبل الميلاد وحتى القرن السابع قبل الميلاد ، وتقع آثار المدينة القديمة على الشاطئ الشرقي لبحيرة وان ، وإلى الغرب من مدينة وان الكردية التي تعتبر واحدة من أقدم المدن المأهولة في العالم ، بعد الأورارتيين ، وقعت مدينة توشبا وجميع أراضي مملكة أورارتو تحت حكم الإمبراطورية الميدية ، والإمبراطورية الأخمينية ، والإمبراطورية السلوقية ، والمملكة الأرمنية ، والإمبراطورية البيزنطية ، ومملكة فاسبوراكان ، وسلالة السلاجقة ، والإمبراطورية العثمانية ، وجمهورية تركيا .[1]

خصائص السجل

المكان: قلعة

قرن: الألف 01 قبل الميلاد

المدن: وان

الدولة - الأقليم: جنوب كردستان

QR Code:

المصادر

[1] التواصل الاجتماعي | عربي - Arabic | تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان؛ فەیسبووک؛ یەیجی (تاریخ کورد و حضارة کوردستان)

وقت التدوين: 2023-06-16

اسم المحرر: ڤەژەن کشتۆ

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 815

قلعة جوامير آغا في مدينة قصر شرين

20230629142222501942=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

قلعة جوامير آغا في مدينة قصر شيرين .
تقع آثار قلعة جوامير آغا في مدينة قصر شيرين التابعة لمحافظة كرماشان (كرمانشاه) شرق كردستان ، كانت هذه القلعة مقراً للرئيس قبيلة هموند الكردية (جوامير آغا هموند 1815 م - 1887 م) الذي قاوم الاحتلال العثماني و اغتيل على يد القاجاريين ، و تقول بعض المصادر ان هذه القلعة قد بنيت في عصر الدولة الزندية الكردية ، و انها كانت تسمى قلعة كريم خان زند ، قبل ان يتخذه جوامير آغا مقراً له .[1]

خصائص السجل

المكان: قلعة

المدن: قصر شيرين

المدن: كرمانشاه

الدولة - الأقليم: شرق كردستان

QR Code:

المصادر

[1] التواصل الاجتماعي | عربي - Arabic | التواصل الاجتماعي فيسبوك؛ الصفحة (تاريخ كورد و حضارة كوردستان) ؛ تاريخ 2021-04-27

وقت التدوين: 2023-06-29

اسم المحرر: ڤەژەن كشتۆ

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 816

قلعة جولندي في مدينة دوكان

20230629133454501934=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

آثار قلعة (جولندي) في مدينة دوكان .
تقع آثار قلعة (جولندي Culindî) فوق نهاية جبل (كيجَل Gêçel) الذي يبلغ ارتفاعه 300 متر ، و الواقع في اعماق (وادي رَزان Çemî Rezan) ، قرب مدينة (دوكان) التابعة لمحافظة سليمانية الكردستانية ،
تحيط بقلعة (جولندي) مياه النهر من ثلاث جهات ، و لايمكن الوصول للقلعة إلا عبر طريق جبلي واحد و وعر ،
كما و توجد آثار عدة منازل قديمة قرب القلعة ، لايعرف حتى الآن تاريخ تشييد قلعة (جولندي) او سبب تشييده في هذا المكان الوعر ، و لم يتم فيها حتى الآن اية اعمال تنقيب ، و حسب بعض الآراء فأن تاريخ هذا الموقع الأثري يعود الى ماقبل ظهور الإسلام في كردستان .[1]

خصائص السجل

المكان: قلعة

المدن: دوكان

الدولة - الأقليم: جنوب كردستان

QR Code:

المصادر

[1] التواصل الاجتماعي | عربي - Arabic | التواصل الاجتماعي فيسبوك؛ الصفحة (تاريخ كورد و حضارة كوردستان) ؛ تاريخ 2022-05-26

وقت التدوين: 2023-06-29

اسم المحرر: ڤەژەن كشتۆ

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 817

قلعة خانزاد في أقليم سوران 1825م

20230629145449501966=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

قلعة خانزاد في أقليم سوران 1825م .
تقع قلعة (خانزاد) فوق مرتفع قرب قرية بانَمان Baneman التابعة لبلدة بيرمام Pîrmam في أقليم سوران ، و تطل القلعة على مدينة هَرير Herîr أيضاً ، تبعد (قلعة خانزاد) عن شمال مدينة اربيل بمسافة 22كم فقط ، على الطريق الذي يربط مدينة اربيل بمدينة شقلاوة ، يبلغ ارتفاع القلعة 40 متراً ، تضمّ اربعة ابراج عالية دائرية الشكل في الزوايا الأربعة للقلعة لغرض المراقبة و حراسة القلعة من جميع الإتجاهات ، تم بناء (قلعة خانزاد) في العام 1825م ، على يد الأمير (سليمان بك) أمير إمارة سوران الكردية ، ثم حكمت الأميرة (خانزاد خان) إمارة سوران من هذه القلعة فسُميت القلعة بأسمها (قلعة خانزاد) ، و قد أشتهرت الأميرة الكردية (الأميرة خانزاد) بشجاعتها في مواجهة أعداء إمارة سوران و ذكاءها في حكم الإمارة و إعمارها و إخلاصها لسكان الإمارة . [1]

خصائص السجل

المكان: قلعة

قرن: القرن 19 (1800-1899)

المدن: سوران

الدولة - الأقليم: جنوب كردستان

QR Code:

المصادر

[1] التواصل الاجتماعي | عربي - Arabic | التواصل الاجتماعي فيسبوك؛ الصفحة (تاريخ كورد و حضارة كوردستان) ؛ تاريخ 2021-07-15

وقت التدوين: 2023-06-29

اسم المحرر: ڤەژەن كشتۆ

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 818

قلعة خوشآب التاريخية على الطريق السريع بين وان و جولميرگ على ضفة نهر الزاب الكبير

20181006160514156797=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

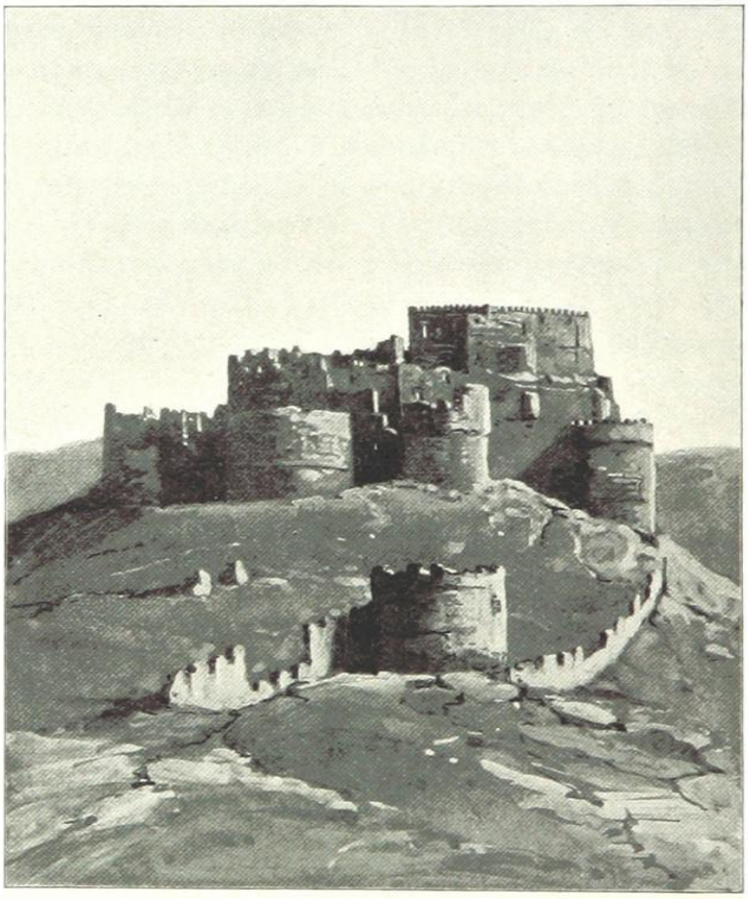

RUINS OF A KURDISH CASTLE AT KHOSHAB.

[1]

خصائص السجل

المكان: قلعة

المدن: جولةميرگ

المدن: وان

الدولة - الأقليم: شمال كردستان

QR Code:

المصادر

[1] سجل مخصوص لكورديبيديا | عربي - Arabic | إعداد كورديبيديا - هاوڕێ باخەوان

وقت التدوين: 2018-10-06

اسم المحرر: هاوڕێ باخەوان

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 819

قلعة دو-سر

20240724054211583233=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

قلعة دو-سر (جعبر)
بداية مصطلح القلعة، تسمية كردية معربة، وهي مأخوذة عن الكلمة الكوردية (كالوت) وتعني المدينة.
قلعة دو- سر (جعبر) صرحٌ قديم ومبني فوق الماء، ويعود تاريخ القلعة إلى ما قبل الميلاد بمئات الأعوام، أي قبل الغزو والإحتلال العربي الإسلامي لبلاد الكرد كردستان. اسمها الأصلي قلعة (دووسەر)، كون لها رأسين رأس في الماء وأخر على اليابسة. وليس صحيحآ ما إدعاه الكتاب العرب المستعربة زورآ، بأنها تعود ل (النعان بن المنذر) ملك الحيرة. وعرفت القلعة بإسم (جعبر) في عهد السلاجقة.
عندما تملكها الأمير جعبر بن مالك المتوفي سنة (470هـ). تقع القلعة شمال غرب مدينة الطبقة بنحو (10) كم، وتشرف على بحيرة الطبقة من الشمال، وينتصب فوق القلعة منارة عالية مستديرة الشكل، وتبعد عن مدينة الرقة الحالية حوالي (53) كيلو متر.
وتقوم القلعة على هضبة كلسية بيضاوية الشكل، وترتفع عما حولها زهاء (50) مترآ. وهي ذات سورين يضمان عددآ من الأبراج تزيد عن خمسة وثلاثين برجآ، بعضها مضلع والبعض الأخر نصف دائري، وأكثرها مهدم أو زائل. وأبعاد القلعة هي (320م×170م) ويحيط بها سوران ضخمان يحيطان بمنشأت القلعة، وفي وسط القلعة تم تشييد مسجد لاحقآ وذلك في الحقبة الإسلامية، وفي أقصى الجنوب هناك أحد الأبراج، ورمم بشكل جيد وحول إلى متحف لآثار القلعة، وأصبح يضم الاكتشافات التي تمت في القلعة. [1]

خصائص السجل

تضاريس: على بحيرة

المكان: قلعة

اللغة - اللهجة: عربي

المدن: الرقة

الدولة - الأقليم: سورية

QR Code:

المصادر

[1] التواصل الاجتماعي | عربي - Arabic | التواصل الاجتماعي فيسبوك؛ الصفحة (Sharif Ibrahim) ؛ تاريخ 24-07-2024

وقت التدوين: 2024-07-24

اسم المحرر: ڕاپەر عوسمان عوزێری

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 820

قلعة سروجك

20230618154046499651=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

قلعة سروجك في محافظة سليمانية ، ت (1458م - 1495م) .
قلعة سروجك هي قلعة اثرية كردية ، تقع في قرية قويلة التابعة لبلدة سروجك بمحافظة سليمانية الكردستانية ، و لم تبقى اليوم من آثارها إلا جدران شبه منهارة ، بنيت قلعة سروجك في القرن الخامس عشر الميلادي ، من قبل الأمير الكردي مأمون بك الأول 1458م 1495م أمير إمارة اردلان الكردية ، ثم وقعت القلعة ضمن حدود إمارة بابان الكردية ، فتم تحويلها من قبل إمارة بابان الى معتقل عسكري ، حيث تم احتجاز عدد من الأمراء البابانيين ايضا في داخل هذه القلعة ، و ذلك اثناء الصراعات الداخلية التي شهدتها إمارة بابان ، و كانت لهذه القلعة مكانة استراتيجية عند الكرد البابانيين في حماية إمارتهم من الهجمات و التهديدات الخارجية ، كما اتخذ الأمير الكردي الباباني سليم باشا 1743م 1751م من هذه القلعة مقراً له اثناء صراعه مع والي بغداد العثماني ، بنيت قلعة سروجك على ارض تبلغ مساحته اكثر من 3000 متر مربع ، و على مرتفع جبلي وعر ، تطل على واد بارتفاع 300 قدم ، و لايمكن الوصول الى داخل القلعة إلا من خلال ممر ضيق مبني على شكل مدرجات يقع في جنوب شرق القلعة ، و تتكون القلعة من صالة كبيرة تتوسط القلعة تستوعب نحو 2000 شخص ، و قاعة جلوس و غرف نوم و مطبخ ، بالاضافة الى مخازن و غرف اعتقال ، كما تضم القلعة 6 ابراج ، اربعة منها تطل على الجهة الغربية للقلعة ، و اثنتان منها تطل على شرقها ، و قد بنيت القلعة بطابقين او ثلاثة طوابق ، و استخدمت في بنائها الاحجار الخاصة.[1]

خصائص السجل

المكان: قلعة

عقد: 40-49 العقد الخامس

قرن: القرن 15 (1400- 1499)

المدن: سليمانية

الدولة - الأقليم: جنوب كردستان

QR Code:

المصادر

وقت التدوين: 2023-06-18
اسم المحرر: ڤەژەن كشتۆ

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 821

قلعة كركوك

https://www.kurdipedia.org/?lng=11&q=20240428214733568165

تقع قلعة كركوك (بالكردية: قەڵای کەرکووك) (بالتركية: Kerkük Kalesi) في وسط مدينة كركوك في العراق، وتعتبر أقدم جزء من المدينة. تقف القلعة على تل اصطناعي بارتفاع 130 قدمًا تقع على هضبة عبر نهر الخاصة.

تاريخ

بنى الملك سلوقس الأول نيكاتور متراسًا قويًا يضم 72 برجًا حول 72 شارعًا ومدخلين إلى القلعة. جوهرة القلعة هي ما يسمى ب الكنيسة الحمراء، مع آثار الفسيفساء التي تعود إلى فترة ما قبل الفتح الإسلامي للعراق في القرن السابع. يُعتقد أن تيمور قد زار القلعة عام 1393 خلال حملته العسكرية. تعود الجدران الحديثة إلى العهد العثماني. في التسعينيات، أعلن صدام حسين عن حملة لتجميل القلعة المسورة. لا يزال هناك عدد كبير من المواقع التاريخية والدينية، بما في ذلك نصب يُعتقد أنه قبر دانيال.

جوامع القلعة

جامع النبي دانيال (كركوك)

عبارة عن مسجد شيد على قبر يعتقد البعض أنه يضم جسد النبي دانيال، ويقع المسجد ضمن قلعة كركوك، وكان مبنى الجامع هو أحد المعابد اليهودية ثم تحول إلى كنيسة مسيحية ليبنى عليها فيما بعد المسجد في العهد الإسلامي.

ويحتوي الجامع على منارة مئذنة أثرية يعود تاريخها إلى عهد الدولة العثمانية، بالإضافة إلى أقواس وأعمدة يرجع طراز بناءها إلى أواخر العصر المغولي أو بداية العصر التيموري (أي حدود القرن التاسع الهجري الخامس عشر الميلادي)، ومئذنة هذا الجامع بنيت من الطابوق، وهي بمثابة نقطة استدلال تشاهد من جميع أجزاء القلعة، وفي الجامع أقواس وعقود لا تزال قائمة وجالسة على قاعدة مثمنة بجانبها المنارة، وبني الجامع على أنقاض أقواس مبنى قديم. ويحتوي المسجد على قبتين، ويبلغ مساحة المسجد 400 متر مربع، ويسع مصلى الحرم أكثر من 150 مصل، والمرقد ذو أهمية في نفوس المحيطين بهِ من أهالي مدينة كركوك، ومن أهم الشخصيات التي تولت منصب الإمامة في الجامع شاعر كركوك الشيخ سيد محمد.

جامع العريان

يقع في منتصف القلعة، يرجع تاريخ إنشائه إلى سنة 1142هـ، كما يستدل من قطعة الحجر المثبتة في مدخله. يتميز هذا الجامع بمحرابه المزيّن بزخارف نباتية وهندسية ملونة بألوان عديدة على شكل أزهار، بعد إزالة قسم من هذه الزخاف تبين أنها مجدّدة، حيث ظهرت تحتها زخارف نباتية، تعلوها كلمات آية قرآنية هي (وكفّلها زكريا كلّما دخل عليها زكريا المحراب) (آل عمران: 37). أما منبر الجامع فقد بني بالجص والحجر وزخرفت جوانبه بزخرفة جصية تمثل أشكالاً هندسية منها نجوم سداسية يحيطها إطار من الرقش (التوريق). يحتوي الجامع على قبتين مختلفتين في الحجم.

أولو جامع

يتألف من أربعة أروقة ترتكز على دعامات تتصل الواحدة بالأخرى بمنافذ معقودة على شكل أقواس أنصاف دائرية. زالت معظم بقايا هذا الجامع ولم يبق منه سوى بعض الأقبية ذات الأقواس المدببة وبقايا المئذنة، كان الاسم القديم لهذا

الجامع يحمل اسم الأم مارية.
الدور التراثية
في قلعة كركوك العديد من الدور التراثية ذات المواصفات النادرة إن لم تكن فريدة نوعها والتي هي نموذج للعديد من مثيلاتها، فهذه دور تتكون من ثلاث دور متداخلة الأولى ذات أعمدة مرمرية دقيقة ومداخل غرفها ونوافذها مؤطرة بالمرمر والزخارف أما الدار الثانية فتتكون من (مجاز ومضيف ومخبأ وكوشك) أما الدار الثالثة والتي تسمى (بيت العروس) فتتكون من طارمة صغيرة وغرفة مستطيلة الشكل. وهذه الدور تتميز بعقودها وأقبيتها وزخارفها الجصية والهندسية ولكل دار من الدور التراثية في القلعة مميزات خاصة بها تكاد لا تجدها في الدور الأخرى.[بحاجة لمصدر]
مدارس القلعة
كانت في القلعة عدد كبير من المدارس الابتدائية تعود تاريخ بعض منها إلى عهد العثماني وما بعده. وقديماً كانت المساجد الإسلامية تتخذ للتدريس القرآن الكريم واللغة العربية وعلوم الدين إلى جانب بعض العلوم الدنيوية. وتأسست أول مدرسة لتعليم الدين الإسلامي الحنيف في القلعة بجامع الكبير (أولو جامع) وكذلك في مقام النبي الله دانيال شيد فيه جامع ومدرسة أهلية دينية. وزادت هذه المدارس زيادة محسوسة في عهد التركمان السلاجقة وما بعدها وخاصة في زمن الدولة العثمانية حيث أخذت كركوك موقعها المشرق وأصبحت منبع نور ينير المنطقة باجمعها نشاهد أن مدارس قد أسست في المدينة من قبل الأهالي وبالخاصة أعيان المدينة.[بحاجة لمصدر]
ومن أهم المدارس التي شيدت في القلعة في العهد العثماني الأخير هي:
مدرسة الشاه غازي
أسسها المتصرف غازي شاه سوار سنة 1067هـ / 1657 م في جامع الكبير (أولوجامع) في القلعة.
مدرسة الميدان
أسسها المتصرف حسن باشا فرارى في جامع حسن باكيز ثم رممت سنة 1205هـ 1790م من قبل الحاج محمود آل زاده وقد انتقلت هذه العائلة التركمانية التي عرفت بالثراء وعمل الخيرات إلى بغداد وهم من العوائل التركمانية المعروفة في بغداد اليوم.

وكانت هناك مدارس أهلية خاصة أسست في القلعة من قبل الأهالي خاصة أعيان المنطقة منها:
مدرسة حاج سليمان أغا
موقعها في محلة حمام واسم المعلم وكان السيد ملا محمد أفندي وعدد التلاميذ (12) تلميذ.
مدرسة آل زاده
موقعها في محلة ميدان وكان اسم المعلم السيد خضر افندي وعدد التلاميذ (11) تلميذ. جاءت ذلك في سلنامة المعارف العمومية لوزارة المعارف العثمانية لسنة 1903. ص 682
[1]

خصائص السجل

المكان: قلعة
المدن: كركوك
الدولة - الأقليم: جنوب كردستان
QR Code:

المصادر
[1] موقع الكتروني | عربي - Arabic | https://wikiwand.com/ar 2024-04-28
وقت التدوين: 2024-04-28
اسم المحرر: ڕاپەر عوسمان عوزێری

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 822

قلعة نبي هوري

20220603160507416044=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

تقع أطلال مدينة كورش النبي هوري حالياً شمال شرق مدينة عفرين بنحو (45 كم) ولا تبعد عن الحدود الدولية مع تركية سوى (2 كم), يمر إلى الشرق منها نهر سابون و بُنيت على السفحين الشمالي والشرقي لمرتفع جبلي مغطّى بأشجار الزيتون.
كانت المدينة ذات يوم مركزاً دينياً وعسكرياً مهماً وذات شهرة كبيرة, وهي اليوم موقع أثري وسياحي غاية في الأهمية. في الحقيقة لم يبق من آثار الموقع اليوم سوى أجزاء من سورها وبعض أساسات غرف الأبراج في زوايا سور القلعة, إضافةً إلى المسرح الروماني الرائع الذي يعود تاريخ بنائه إلى القرنين الثاني والثالث قبل الميلاد.
للموقع تسميات عديدة, وهو يعرف اليوم بنبي هوري أو قلعة النبي هوري، أما الاسم اليوناني للمدينة فهو «سيروس», كما سميت «أجيابولس» أي مدينة القديسين كوزما ودميانوس وقد بُنيت كنيسة حول قبريهما, وكنيسة سمعان الغيور التي بناها ودفن فيها بعد موته.
المؤرخون العرب كتبوا اسمها قورش وأحياناً كورش نسبة إلى الملك الفارسي كورش حيث تعود المدينة القديمة إلى أيامه, وتقول بعض المصادر إلى أن التسمية اليونانية سيروس هو لفظ لأسم الملك كورش, أما المعجم الجغرافي السوري فيقول أنه من اسم مدينة سير هوس في مقدونيا.
وتقول رواية أخرى بأن اسمها يعود إلى أوريا بن حنان أحد قادة النبي داوود الذي قتل في معركة جرت في الألف الأولى ق.م و دفن فيها.[1]
في فترة الحكم اليوناني (312- 64 ق.م) وبسبب موقعها الاستراتيجي الهام تمركزت فيها قوات عسكرية يونانية وازدهرت بسرعة كبيرة وكان يُضرب فيها النقود, إضافة إلى ذلك كانت مركزاً مهماً لعبادة الإلهين أثينا حامية بلاد اليونان العظيمة وزيوس اله الصاعقة، ويعتقد بأن معبد زيوس كان يقع على قمة الجبل المجاور للمدينة. . يوجد في الموقع اليوم أيضاً شارع رئيسي وحمامات ومدافن غاية في الروعة والإبداع, وفي الطرف الجنوبي الغربي للمدينة يوجد قبر لقائد روماني على شكل برج مسدّس وفي باحة المدفن مسجد مؤرخ في العام (1859م) يؤمه المصلون من القرى المجاورة في صلاة الجمعة والعيدين..
في العام (1140 م) حدث زلزال مدمّر في المنطقة أضّر بها كثيراً, ومنذ تلك الفترة هجّرت المدينة تماماً وتحولت إلى إطلال مندثرة إلى أن قام مدير المعهد الفرنسي للآثار في لبنان هنري سرينغ في العام (1952) بالتنقيب فيها لسبع مواسم متتالية وكشف النقاب عن المعالم الأساسية وبعض أبنيتها.
يزورها سنوياً الآلاف من سكان المنطقة نفسها ومن السياح العرب والأجانب للتعرّف على آثارها, والتمتع بمناظرها الخلابة.[1]

خصائص السجل

المكان: مكان

المكان: قلعة

المدن: عفرين

الدولة - الأقليم: غرب كردستان

QR Code:

المصادر

[1] موقع الكتروني | عربي - Arabic | https://www.cometosyria.com/

وقت التدوين: 2022-06-03

اسم المحرر: ئاراس حسۆ

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 823

قلعة نجم

20220604201744416247=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

الموقع والمكان:.

تقع قلعة نجم في مدينة مَنْبِج السورية، والتي تتبع بدورها لمحافظة حلب الشهباء، وقد عُرِفَت القلعة قديماً بجسر مَنْبِج، وهي تقع على شاطئ الفرات، وكان الجسر في ذيلها.

وأما الجسر الذي يعرف بجسر مَنْبِج؛ فقد كانت تعبر عليه القوافل من الشامية إلى الجزيرة، ومن الجزيرة إلى الشامية، وهو يبعد عن مَنْبِج حوالي 4 فراسخ، وهو الآن خراب.

موقع إستراتيجي تتمتع به قلعة نجم

بناء قلعة نجم وتشييدها:.

كانت قلعة نجم عبارة عن قرية صغيرة، فقام نجم غلام الصفواني سنة 300هـ-912م بتعميرها وتشييدها، وجعل منها قلعة حصينة.

وأما جسر منبج؛ فيعود تاريخه إلى عصر الخلفاء الراشدين، حيث أمر سيدنا عثمان بن عفَّان رضي الله عنه ببنائه؛ لسهولة الوصول والانتقال بين الجزيرة والشامية.

وقد لعب الجسر دوراً بالغاً في فترة صدر الإسلام؛ حيث تم فتح هذه الناحية سنة 18هـ-639م، وقد استعانت به الجيوش الأموية آنذاك في فتحها للجزيرة.

ملكها بعد ذلك بنو حمدان، ثم بنو مرداس، ثم كانت لبني نمير، وأصبحت بعد ذلك بقبضة نور الدين الزنكي الذي قام بترميمها، وجهَّزها بحامية قوية.

وعندما رآها الرحّالة ابن جُبَير بعد ذلك بعشرين سنة أطلق عليها اسم "القلعة الجديدة".

هاجمها هولاكو على رأس الجيش المغولي سنة 658هـ-1260م، وبذل قصارى جهده للسيطرة عليها؛ كونها تسيطر على الطرق المؤدية لنهر الفرات، وقد قام حينذاك بتخريبها بشكل لا يوصف.

إطلالة بزاوية تظهر قدرتها على حماية نفسها وكشف تحركات الطامعين

وقد تهدَّمت أجزاء من القلعة أيام العثمانيين سنة 1820م، بعد أن لجأ إليها بعض الثوّار العرب.

أهمية قلعة نجم:.

كانت قلعة نجم في العصر الوسيط تسيطر على الطريق الواصل من حلب إلى حرَّان في أرض الجزيرة العليا عبر مدينة منبج.

وقد كانت في ناحية يسهل عندها عبور نهر الفرات؛ نظراً لوجود جزيرتين صغيرتين كان من اليسيرربطهما ببعضهما بجسر من القوارب.

مخطط القلعة:.

تتربع القلعة على تل صخري يرتفع 50م، وهي تتألف من طابقين، وتوجد ثلاثة نقوش تتضمن الأعمال التي تمت بها بناء على أوامر الملك الأيوبي الظاهر بن صلاح الدين بين عامي 605-612هـ.

وضمن قلعة نجم؛ توجد مدينة صغيرة تقع على طول شاطئ النهر عند سفح القلعة، ولم يبق لهذه المدينة أي أثر اليوم، كما أن الجسر القديم قد اندثر كلياً.
سوريا اشتهرت بقلاعها وقصورها
ما قيل فيها:.
قلعة نجم – قال عنها ابن عبد الحق في كتابه (قلعة حصينة مطلة على شرقي الفرات على جبل، وتحتها ربض كان عندها جسر، ويقال لها: جسر مَنْبِج، يعبر عليه إلى مَنْبِج، وبينهما أربعة فراسخ".
أما القاضي الفاضل عبد الرحيم بن الأشرف اللخمي العسقلاني البيساني فقد قال: "هي نجم في سحاب، وعقاب في عقاب، وهامة لها الغمامة عمامة، وأنملة إذا خضبها الأصيل كان الهلال لها قلامة، عاقدة حبوة صالحها الدهر أنْ لا يحلها بفزعة، نادبة عصمة صافحها الزمن على أنْ لا يروعها بخلعة".
بدوره؛ قال ياقوت الحموي واصفاً قلعة نجم وذلك في كتابه الشهير "معجم البلدان": "بلفظ النجم من الكواكب: وهي قلعة حصينةٌ مطلة على الفرات، على جبل، تحتها ربض عامرٌ، وعندها جسر يُعبر عليه، وهي المعروفة بجسر منبج".[1]

خصائص السجل

المكان: طاحونة
المكان: سوق
المكان: مسجد
المكان: خان
المكان: بوابة
المكان: دائرة - مكتب
المكان: قلعة
المكان: مقبرة
المكان: نهر
المكان: نبع ماء
المكان: قطعة أثرية
المدن: منبج
الدولة - الأقليم: غرب كردستان
QR Code:

المصادر
[1] موقع الكتروني | عربي - Arabic | https://www.taree5com.com/
وقت التدوين: 2022-06-04
اسم المحرر: ئاراس حسۆ

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 824

كهف البنات (شكفتا قيزكان)

20220816234502428746=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

تم العثور على الأعمال التاريخية بصبر كبير واحدة تلو الأخرى مع العمل المشترك. ظهر بعضها على مر القرون بسبب الأحداث الطبيعية. الآلاف من الكهوف المخفية ، انهوم معروفون بقصصهم التي يعود تاريخها إلى آلاف السنين. وهي من أقدم الملاجئ على وجه الأرض ووجودها ينير مستقبل هذه الأرض. ومن هذه القصة الكوف القديمة يجود واحدة منها في مدينة كوباني. أُطلق الاسم على هذه القصة القديمة التي تسمى كهف البنات (قيزيكان).

يقع كهف قيزيكان في الجزء الخلفي من مشتنور بجانب قرية حلنج. كان هناك العديد من الأشجار، اشواك والأعشاب والطيور البرية في تلك الأماكن. بنى الناس في ذلك الوقت هذا الكهف لحماية أنفسهم من العديد من المخاوف والحيوانات المفترسة. كهف قيزيكان، مثله مثل العديد من الكهوف الأخرى في كردستان، تم حفره من قبل أكراد منطقة دشتا سروجة منذ ألف عام. حصل هذا الكهف على اسمه (قيزك) من فتيات حلنج اللواتي اعتدن على القدوم ليخبرن بعضهن البعض بالأغاني والقصص والأمثال وحزازير والرقصات وملاحم الحب والبطولة والتاريخ. أيضا، كانوا ينسجون ويخيطون وينزعون، ثم يأكلون ويلعبون هناك. حتى في الطقس الحار ، كان الناس واصحابين الحيوانات والاغنام يتجمعون هناك، وهم يحمون أنفسهم من البرد والمطر في الشتاء ، وكذلك الشباب الذين هربوا من الجيوش العثمانية والفرنسية ، اختبأوا هناك أيضًا. وفي زمن نوروز هاجمت دولة بحث هذا الكهف لأن شبان كانوا يختبئون هناك ويسعلون اطارات عجلات للاحتفال. لا يزال البعض يقول إن العديد من الفتيات قُتِلن ودُفن في هذا الكهف خلال العهد العثماني، لذلك يسمونه كهف قيزكان.

الكهف له باب على الجانب الشرقي وفي الداخل، هو مقسم إلى ثلاث غرف متساوية. تُفتح الغرفة في الجهة الشمالية بنافذة واحدة ويسميها سكان كوباني: (حفرة هفتاران) لا تزال أسطورة تُروى عنها. يقولون إن شابًا غامضًا لا بد أنه دخل الغرفة الشمالية من خلال ثقب ليقتل هفتار ويخلص ناس من وحشيته لأنه كان بمثابة كابوس للقرويين. يوجد على الجانب الأيسر من مدخل الكهف بعض النقوش والمنحوتات مسمارية ، لكن لم يعرف تاريخها ومعناها حتى الآن. كان يوجد هناك أيضا المهد الاطفال (بيشك) حجرية في الغرف الأخرى. ويضا لم يعرف حتى الان منذ متى ولأي سبب غادرت الفتيات هذا الكهف ، لكن من المعروف أن هذا الكهف كان يستخدم لألعاب الأطفال لبعض الوقت.[1]

خصائص السجل

المكان: جبل

المكان: قرية

قرن: القرن 19 (1800-1899)

المدن: كوباني

الدولة - الأقليم: غرب كردستان

QR Code:

المصادر

[1] سجل مخصوص لكورديبيديا | عربي - Arabic | ئامادەكردنی كورديپيديا - ئاراس حسۆ

وقت التدوين: 2022-08-16

اسم المحرر: ئاراس حسۆ

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 825

كيلة شين

https://www.kurdipedia.org/?lng=11&q=201010111426519990

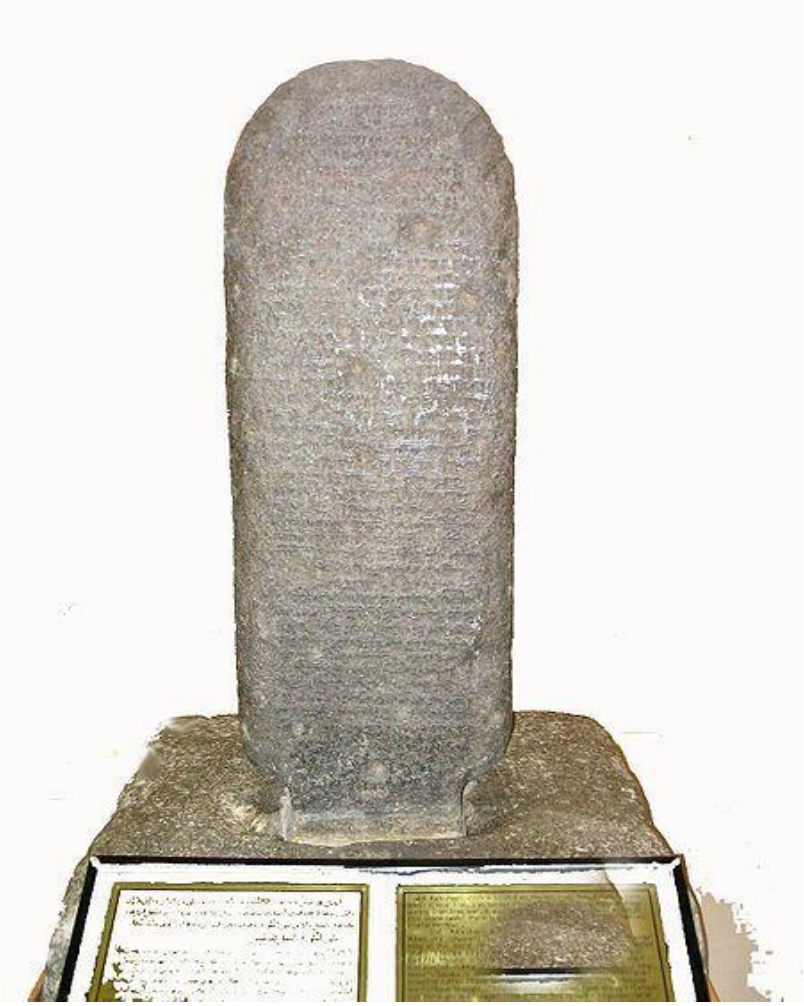

وهي مسلة حجرية تأريخية خضرا و اللون تعود إلى القرن الثامن قبل الميلاد مكتوبة بالحروف المسمارية وباللغتين الخالدية (لغة بلاد اورارتو) واللغة الاشورية ايام الملك اورزانا حيث كان المكان وما يزال ممرا هاما بين بلاد الرافدين واذربيجان وايران من جهة الشمال. بقيت المسلة في مكانها إلى عام 1984 حيث تم نقلها إلى متحف اورميه في ايران بعد الهجوم الايراني على منطقة سيدكان ابان الحرب (1980-1988). ومعنى كيله شين بالكردية هو المسلة الخضرا و حيث شين في لغة اهل برادوست هو يأتي بمعنى اخضر المائل للزرقة ومنه جا و كلمة شينايي (اي الخضرة). يذكر القلقشندي القرن التاسع الهجري ان: جبل (جنجرين) هو قرب اشنه بأعلاه ثلاثة أحجار طول كل حجر منها عشرة أشبار في عرض دون الثلاثة متخذة من الحجر الأخضر الماتع وعلى منها كتابة قد اضمحلت لطول السنين يقال إنها نصبت لمعنى الإنذار والإخبار عمن أهلكه الثلج والبرد هناك في الصيف وهم يأخذون الخفارة تحته...

خصائص السجل

المكان: المنحوتات

QR Code:

المصادر

[1] غیر محدد | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ویکیپیدیای عەرەبی
وقت التدوین: 2010-10-11
اسم المحرر: هاوڕێ باخەوان

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 826

متحف الموصل

2017062702065114051 7=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

بدخول جنود عراقيّين مع منظمة اليونسكو إلى متحف الموصل في 13 آذار/مارس 2017، انكشف حجم الدمار الذي ألحقها داعش بمحتوياته التي لا تقدّر بثمن، بين قطع أثريّة ثمينة هشّمت واحترقت، وأخرى اختفت نهائيّاً، حيث سرقها أفراد التنظيم، ووجدت طريقها إلى تجّار الآثار.

الاعتداء على المتحف كان في 26 شباط/فبراير 2015 و ما بقي من المتحف اليوم الذي تأسّس في عام 1952، ويعدّ في المرتبة الثانية من حث الأهيمّيّة بعد المتحف العراقيّ في بغداد، ركام من صخر ورماد، وهيكل محترق في الكامل، وبعدما كانت بوّاباته تحرسها نسخة مقلّدة لثورين مجنّحين، يرمزان إلى المملكة الآشوريّة التي تأسّست في نينوى في عام 705 قبل الميلاد، فإنّ ما خلّفه داعش اليوم، أطلال ترقى إلى الخراب الكامل. وأكّدت عضو مجلس محافظة نينوى جليلة العبيدي أنّ الخسائر جسيمة لا تقدّر بثمن، وقد طالت هيكل المبنى ومحتوياته من الآثار على حدّ سواء. وأضافت: لم يتبقّ من القطع الأثريّة التي كان يحتويها الموصل شيء، لقد سرقت كلّ ممتلكات المتحف، أو تمّ تهريبها.

هذه الممتلكات العائدة إلى المتحف هي آثار ذات أهميّة تاريخيّة عظيمة، تعود إلى حقبتي السومريّين والإمبراطوريّة الأكديّة (2300 ق.م) اللتين حكمتا في العراق، وقطع أثريّة من الحقبة الهيلينيّة التي سبقت المسيحيّة بثلاثة قرون، فضلاً عن قطع أثريّة كان قد عثر عليها في مدينة نمرود الأثريّة في جنوب شرق الموصل، والتي سيطر عليها داعش أيضاً في عام 2014 ثمّ دمّرها، وتعود إلى القرن التاسع قبل الميلاد، لتزيد من مأساة الآثار الكبيرة في العراق، التي نجمت عنها سرقة نحو 200 ألف قطعة أثريّة منذ عام 2003.

ويقول مدير دائرة آثار نينوى فالح الشمري في اتّصال مع المونيتور إنّ المتحف كان يضمّ ثلاثة أقسام وفق التسلسل الزمنيّ، حيث اهتمّ القسم الأوّل بآثار وصور ومجسّمات لعصور ما قبل التاريخ بنحو 3000 عام قبل الميلاد. أمّا القسم الأهمّ فكان الآثار الآشوريّة التي تعود إلى أكثر من 900 عام قبل الميلاد، وتضمّ اللقى والقطع الأثريّة التي عثر عليه طوال الفترة الماضية في مناطق نينوى وتعود إلى الحقبة الآشوريّة، وهي قطع نادرة ليس لها مثيل في أيّ متحف آخر في العالم.

ويستطرد في الوصف: أفرد المتحف قسماً خاصّاً من مقتنياته لحقبة الدولة الحضريّة التي تعود إلى نحو مئة عام قبل الميلاد. ويزيد في القول: عني المتحف أيضاً بالحقبة الإسلاميّة التي تبدأ من ظهور الإسلام في القرون السابع الميلاديّ، إلى سقوط الخلافة الإسلاميّة في عام 1924، وتحتوي على مخطوطات ووثائق ورموز وتحف إسلامية قيّمة.

ويعترف الشمري: نحن في مرحلة استيعاب الصدمة، لأنّ ما نراه اليوم ليس متحفاً، إنّه مكان أشباح، بعدما تحوّلت حتّى الجدران إلى واجهات سوداء من دخان وغبار. وكلّ تلك الآثار أصبحت أثراً بعد عين، فقد سرق أفراد داعش كلّ القطع الأثريّة الصغيرة، وكلّ ما يمكن حمله، فيما حطّموا بالفؤوس الآثار الكبيرة والثقيلة وأحرقوها بالنيران.

بل إنّ داعش عمد إلى الحيلة للتغطية على استفادته من الآثار، حين سرق الأصليّة منها، وأتلف النسخ المقلّدة لإدراكه عدم أهميّتها المادّيّة، بحسب ما صرّح به محافظ نينوى السابق أثيل النجيفي إلى وسائل الإعلام في 26 شباط/فبراير 2015.

بحسب ما أوضحه الباحث والمهتمّ في شأن التراث والآثار وزير السياحة السابق عادل فهد الشرشاب، في اتّصال مع

المونيتور، كاشفاً عن أنّ الخطوة الأولى في إعادة تأهيل المتحف هي رفع الأنقاض وجدولة الخسائر والمفقودات، حيث تمّ رفع تقرير إلى الهيئة العامّة للتراث لبحث الإمكانات الآنيّة المتاحة لإعادة إعمار المتحف الذي يتطلّب دعماً فنّيّاً دوليّاً أيضاً.
وكشف الشرشاب عن أنّ اجتماع منظّمة اليونسكو في 23 شباط/فبراير 2017، بحث سبل إعادة تأهيل المتحف، والشروع في تأمين الدعم الماليّ له، مشيراً إلى أنّ إدارة المتحف لن تنتظر طويلاً، وقد تقدّمت بطلب رصد أموال من الحكومة الاتّحاديّة والمحلّيّة لأجل سرعة إنجاز الأعمال الممكنة.
كما أوضح الشرشاب أنّ اليونسكو جدولت زيارة المتحف ضمن أعمالها، بوفد يضمّ خبراء دوليّين وعراقيّين، لا سيّما وأنّ الجميع يعتبر إعادة إعمار المتحف واجباً إنسانيّاً لصالح حفظ التراث الإنسانيّ العالميّ. وناشد الشرشاب كلّ الدول إلى العمل الجادّ لأجل إعادة القطع المهرّبة إليها، ومتابعتها لا سيّما وأنّ الكثير منها ما زال متداولاً بين مهرّبي الآثار وتجّارها.

خصائص السجل

المدن: موصل

الدولة - الأقليم: كوردستان

الدولة - الأقليم: عراق

QR Code:

المصادر

[1] سجل مخصوص لكورديبيديا | كوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - ئەڤین ئیبراهیم فەتاح

وقت التدوين: 2017-06-27

اسم المحرر: ئەڤین ئیبراهیم فەتاح

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 827

مدرسة قوبهان

https://www.kurdipedia.org/?lng=11&q=20230622235621499959

مدرسة قوبهان في مدينة العمادية ، 1534م .

تقع مدرسة (قوبهان) في مدينة آميدي (العمادية) التابعة لمحافظة دهوك الكردستانية ، تأسست مدرسة قوبهان ، ما بين الاعوام (1534م 1570م) بأمر من الامير الكردي البهديناني (سلطان حسين ولي) ، في مدينة آميدي (العمادية) عاصمة إمارة بهدينان الكردية ، كانت مدرسة قوبهان ، بمثابة جامعة لعلوم الدين و الطب في ذلك الوقت ، يدرس فيها علوم القرآن و الشريعة إلى جانب العلوم الدنيوية مثل الفلسفة و الحساب و الهندسة و الطب و الفلك ، و يقدم إليها طلاب العلم و الدين و الادب من مختلف مدن كردستان ، و قد تلقى العديد من علماء الكرد في مختلف المجالات و العديد من شعراء و ادباء الكرد آنذاك دروسهم من هذه المدرسة ، مثل (ملا يحيى مزوري) و (ملا خليل سيرتي) و غيرهم ، و الذين ساهموا في نشر العلم و الثقافة في كردستان ، و قد استمرت الدراسة في هذه المدرسة حتى العام 1961م ، اختلفت الآراء عن اصل تسمية مدرسة (قوبهان) بهذا الآسم ، و اهم تلك الآراء هي :

1- سميت المدرسة بإسم (قباد خان) ، نسبة إلى (قباد خان) إبن الأمير (سلطان حسين) ، و الذي تولى حكم إمارة بهدينان بعد وفاة والده ، و مع مرور الزمن تحول الإسم إلى (قبان - قبهان) .

2- سميت ب (قُبا) تيمناً بمسجد (قباء) الذي يعتبر أول مسجد بني في الاسلام .

3- قبهان ، على حد قول (كوركيس عداد) ، سماها الكرد بإسم (مدرسة قبهان) بضم أوله و تشديد ثانيه مع الفتح ، تيمناً بالقبب التي كانت تتميز بها هذه المدرسة .

لازالت آثار مدرسة (قوبهان) الكردية التاريخية باقية حتى يومنا هذا ،و يقوم العديد من السياح المحليين و الاجانب سنوياً بزيارة هذا الموقع الأثري .[1]

خصائص السجل

المكان:	مدرسة دينية
قرن:	القرن 16 (1500- 1599)
المدن:	العمادية
المدن:	دهوك
الدولة - الأقليم:	جنوب كردستان

QR Code:

المصادر

[1] التواصل الاجتماعي | عربي - Arabic | التواصل الاجتماعي فيسبوك؛ الصفحة (تاريخ كورد و حضارة كوردستان)

وقت التدوين: 2023-06-22

اسم المحرر: ڤەژەن كشتۆ

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 828

مدفن گردولكة في سرقلا

20220723220641424476=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

مدفن گردولكة في سرقلا (57پ.م-191م)
يقع هذا المدفن في مركز ناحية سرقلا في القزاء كفري، علي بعد (13)كم. شمال غرب مدينة كلار.
هذا الموقع الآثري عبارة عن غرفة مستطيلة الشكل مبنية بالطابوق على تلة طبيعية و مغطي بالاتربة، و احجار من التلة نفسها، و هو مدفن جماعى لآسرة، تم كشف بقايا هياكل عظيمة لعشرة (10) اشخاص، اضافنة الى مجموعة من البقايا الآثرية من (الاوانى الفخارية و الزجاجية، ادوات معدنية، حلي و عدد من النقود الفرثية.
على ضوء هذا الملتقطات الآثرية و قرآءة النقود الفرثية و دراسة طرز سكها تم تحديد تآريخ المدفن بالفترة الفرثية (الآشكانية) فيرجح آن يكون تآريخه بين الفترة (57 پ.م -191م).
[1]

خصائص السجل

المكان: تل

المكان: مقبرة

المدن: كفري

الدولة - الأقليم: جنوب كردستان

QR Code:

المصادر

[1] كتاب | عربي - Arabic | دليل آثار گرميان

وقت التدوين: 2022-07-23

اسم المحرر: سەرياس ئەحمەد

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 829

مرقد السيدة زينب في شنكال

20140425153508100465=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

[1]

خصائص السجل

المدن: شنكال

الدولة - الأقليم: جنوب كردستان

QR Code:

المصادر

[1] سجل مخصوص لكورديبيديا | عربي - Arabic | إعداد كورديبيديا - هاوڕێ باخەوان

وقت التدوين: 2014-04-25

اسم المحرر: هاوڕێ باخەوان

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 830

مسجد و مدرسة ترجان في مدينة سقز

20230629135125501936=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

مسجد و مدرسة (تُرجان) في مدينة سَقز ، 1842 م .
يَقع مسجد و مدرسة (تُرجان) التاريخي في قرية ترجان Turcan التابعة لمدينة سَقز بمحافظة سنة (سنندج) شرق كردستان ، يُعتبر مسجد و مدرسة (ترجان) واحدة من مساجد كردستان المحلية من حيث الهندسة المعمارية الكردية ، و هي اليوم من آثار كردستان الوطنية ، يَحتوي مسجد و مدرسة (ترجان) على صحن رئيسي به 6 أعمدة في صفين ثلاثيين ، و قسم كمساحة أولية على الجانب الغربي من صحن الرواق الجنوبي بثلاثة أعمدة خشبية لحوض ماء ، و مدخلين حجريين كبيرين ، و قد تم إغلاق باب المدخل الرئيسي و القديم للمسجد ، مما أدى إلى إنشاء مدخل آخر على الجانب الغربي ، و فوق هذا المدخل يوجد نقش يؤرخ بناء المسجد إلى العام 1258 هجري ، و الذي يوافق مع العام 1842 ميلادي ، تتكون المواد المستخدمة لمسجد و مدرسة (ترجان) من الحجر و الطين و الطوب ، و استخدمت عوارض خشبية على السطح. [1]

خصائص السجل

المكان: مسجد

قرن: القرن 19 (1800-1899)

المدن: سقز

الدولة - الأقليم: شرق كردستان

QR Code:

المصادر

[1] التواصل الاجتماعي | عربي - Arabic | التواصل الاجتماعي فيسبوك؛ الصفحة (تاريخ كورد و حضارة كوردستان) ؛ تاريخ 2022-03-17

وقت التدوين: 2023-06-29

اسم المحرر: ڤەژەن كشتۆ

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 831

منحوتة دربند بيلولة

https://www.kurdipedia.org/?lng=11&q=20220724001715424501

منحوتة دربند بيلولة

تقع هذه المنحوتة شمال شرق قرية دربند بيلولة التابعة الى ناحية ميدان فى قصاء خانقين. و هي منحوت علي جبل في ارتفاع (150م)، طول هذه المنحوتة حوالي (90سم)، تم نحت شخص محارب و هو يضع رجله علي صدر احد اعدائه، و هناك شخص اخر خلفه يطلب العفو من الشخص المحارب الذي نحت بشكل اكبر من هذين الشخصين.

و توجد كتابة مسمارية غير مكتملة منقوشة داخل اطار، هناك آراء و قرآت مختلفة لذاك النص حيث ذكر اسم ملك (تاردوني)، اما حول تاريخ هذه المنحوتة فتوجد عدة اراء، هناك من يرى بآنها تعود الى اواخر الآلف الثاني ق.م او بداية الآلف الثالث ق.م

[1]

خصائص السجل

المكان: المنحوتات

المكان: منقوش

المدن: خانقين

الدولة - الأقليم: جنوب كردستان

QR Code:

المصادر

[1] كتاب | عربي - Arabic | دليل آثار گرميان

وقت التدوين: 2022-07-24

اسم المحرر: سەریاس ئەحمەد

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 832

ناعورة الرشيدية في الشدادي حضارة عريقة وتاريخ يشهد

2023081308490451379 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

ناعورة الرشيدية في الشدادي حضارة عريقة وتاريخ يشهد
تعد مدينة الشدادي من أقدم المدن في محافظة الحسكة حيث اختلف الكثير في تأريخ تأسيس المدينة وتضم المدينة العديد من المعالم الأثرية التي تتوزع على طول جغرافيتها.
ومن هذه المعالم ناعورة قرية الرشيدية الأثرية التي تقع على بعد 10 كم شمالي الشدادي حيث يعود تأسيس الناعورة إلى الثلاثينيات من القرن العشرين.
وقد أكد محمود الصويلح أحد سكان القرية أن هذه الناعورة كانت في السابق تعني للسكان المحليين الكثير حيث كانوا يستخدمونها لسقاية المحاصيل الزراعية وتستخدم أيضاً كمطحنة لتأمين مادة الطحين للقرية والقرى المجاورة، وكانت تزين ضفة الخابور بسبب منظرها الجذاب.
وتابع الصويلح أما اليوم فباتت مجرد معلم أثري يزين منطقتنا لأن وسائل الري الحديثة بدأت بالظهور، فقد ظهرت المحركات والآلات الحديثة، ولكن نحن كسكان نفتخر بأن أجدادنا هم من صنع هذه الأعجوبة ليورثوها لنا، لتبقى شاهدة على كل الأحداث التي دارت في المنطقة على مرّ العصور ابتداءً بالاحتلال الفرنسي وانتهاءً بالحروب الحديثة التي كانت دائرة على أرضنا.
واختتم الصويلح إن معالمنا هي جزء منا ونحن جزء منها فيجب علينا الحفاظ عليها والعمل على ترميمها لأنها تعكس حضارتنا وعراقة أرضنا.[1]

خصائص السجل

عقد: 30-39 العقد الرابع

قرن: القرن 20 (1900-1999)

المدن: حسكة

الدولة - الأقليم: غرب كردستان

QR Code:

المصادر

[1] موقع الكتروني | عربي - Arabic | https://kurd-online.com/ - 13-08-2023

وقت التدوين: 2023-08-13

اسم المحرر: ئاراس حسۆ

صنف: المواقع الأثرية

سجل: 833

نقود العهد الأتابكى فى شنكال

2012080511302172052=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=11

[1]

خصائص السجل

المكان: عملة

المدن: شنكال

الدولة - الأقليم: جنوب كردستان

QR Code:

المصادر

[1] سجل مخصوص لكورديبيديا | عربي - Arabic | إعداد كورديبيديا - هاورێ باخەوان

وقت التدوين: 2012-08-05

اسم المحرر: هاورێ باخەوان

Farsi - فارسی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 834

300 اثر تاریخی در آمدی در خطر نابودی است

20230726184113509641=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

بیش از 300 اثر تاریخی در شهر آمدی وجود دارد که بیشتر آنها در خطر نابودی هستند، و تاکنون اقدامات لازم برای حفاظت از آنها انجام نشده است.
یکی از قدیمی ترین مدارس منطقه کردستان مدرسه قوبهان است که در سال 1534 میلادی توسط میرحسین ولی امیر بادینان در ناحیه آمدی ساخته شد. دهها عالم دینی را بیش از 400 سال تربیت کرده است، اما در حال حاضر حدود 70 درصد آن از بین رفته و در خطر انقراض است.
هیوار امدی، باستان شناس به رووداو گفت: آب و هوا تأثیر زیادی بر این بنای تاریخی دارد، زیرا در زمان های قدیم ساخته شده و مصالح به کار رفته سنگ، خشت، آجر و ماسه است. به دلیل بارش برف و بارندگی سالانه در منطقه امدی، این مناطق را تحت تاثیر قرار داده است. برای حفاظت از محوطه های باستانی آمدی و بازگرداندن ظاهر گذشته، در سال 2011، یک تیم داوطلب متشکل از بیش از 20 مهندس، باستان شناس و استاد دانشگاه، آنها مرکز منطقه را برای بازسازی مستند کرده و به دولت اقلیم کردستان تحویل داده اند اما تاکنون بودجه ای برای آن در نظر گرفته نشده است.
د. شیرین یونس، یکی از اعضای کمیته احیای آمدی گفت: ساماندهی نواحی آمدی بر این اساس بود که در امدی چقدر مکان تاریخی وجود داشت، ملاک دوم، مناظر جذاب آمدی چه در داخل و چه بیرون بود. بیش از 300 محوطه باستانی در آمدی وجود دارد که بیشتر آنها در خطر انقراض هستند، تاکنون هیچ اقدامی برای حفاظت از آنها صورت نگرفته است.
کوڤان احسان، باستان شناس در اداره باستان شناسی دهوک به رووداو گفت: از سال 2014، چندین بنای تاریخی وجود داشته است که فروریخته و دائما در خطر انقراض قرار دارند، اگر بازسازی نشوند، از بین خواهند رفت. با توجه به الگوها و نمادهای موجود در محوطه های باستانی منطقه، تاریخچه آنها به 700 تا 1000 سال قبل از میلاد می رسد و با مرمت آنها نام آمدی در فهرست میراث جهانی یونسکو ثبت می شود.[1]

خواص ایتم

محل: محل

شهرها: آمیدی

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-07-26

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 835

آتشکده سیاهگل

2024041915151056630 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

آتشکده سیاهگل مربوط به دوره ساسانیان است که در 15 کیلومتری جنوب غربی روستای سرتنگ و در مسیر رودخانه خروشان کنگیر ایوان قرار دارد. این بنا یکی مکان های دیدنی ایلام است و یکی از سالم‌ترین آتشکده‌های دوران قبل از اسلام در این استان به شمار می‌رود. بنای فوق روی چهارپایه ساخته شده و دارای گنبدی یک جداره است.[1]

خواص ایتم

محل: مسجد

شهرها: ایلام

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-04-19

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 836

آرامگاه آل یعقوب

20240721200149582494=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

آرامگاه آل یعقوب از دیدنی های خوی به شمار می‌آید و داخل بافت قدیمی شهر قرار دارد. پنجره‌های شبستان مقبره مشرف به حیاط است و در کنار آن دو اتاق واقع شده‌اند که سقف یکی از آن‌ها گنبدی است و زیر گنبد ضریح قرار دارد. در ضلع جنوبی اتاق دیگری جای گرفته است که در آن فرزندان و اقوام آل یعقوب دفن شده‌اند. در داخل مقبره، سنگی روی دیوار وجود دارد که مردم معتقد هستند اگر نیت کنند و مهر به آن بچسباند، در صورت چسبیدن مهر به سنگ، حاجت آن‌ها برآورده می‌شود. آرامگاه آل یعقوب در 23-02-2001 با شماره ثبت 3255 به عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسیده است.[1]

خواص ایتم

محل: قبرستان

شهرها: خوی

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-21

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 837

آرامگاه سرداران مکری

20240718091534581633=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

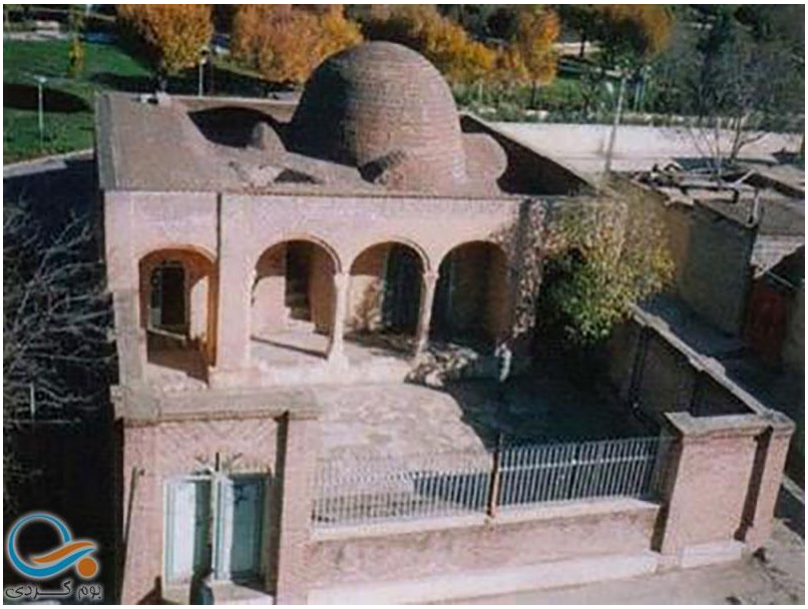

آرامگاه سرداران مکری با قدمتی که به دوره قاجار بازمی‌گردد، مدفن چند تن از نوادگان سردار عزیزخان مکری و برخی از بزرگان شهر بوکان است. این آرامگاه در گویش کردی به «گومبه‌زی سردار» شهرت دارد. مجموعه شامل یک حیاط کوچک در ضلع جنوبی و ساختمان مقبره با معماری سنتی می‌شود. پلان گنبد خانه با الگوی چلیپا بنا شده است و در ورودی ضلع جنوبی، ایوانی با دو ستون سنگی دیده می‌شود. از مهم‌ترین عناصر تزیینی آرامگاه می‌توان به آجرکاری به شیوه خفته راسته اشاره کرد. این اثر در سال 2002، با شماره ثبت 3847 در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسیده است و از مکان های دیدنی بوکان به شمار می‌رود.[1]

خواص ایتم

محل: قبرستان

شهرها: بوکان

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-18

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 838

آسیاب های آبی قدیمی ایلام

20240419152032566309=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

آسیاب های آبی قدیمی ایلام شامل بقایای ده‌ها آسیاب قدیمی می‌شود که تعدادی از آن‌ها در حال حاضر نیز مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرند. آسیاب‌های قبا، کاظم بگه تنوره خان، کلای، چگاوزنه، یوسف، قبادبگ، باوی گمار، گریان، خندان و نادریژ در مناطق ایلام و بانقلان، آسیاب‌های موسی، حلاج آباد و چم‌آب در منطقه چم آب و آسیاب‌های دیزله، چم‌سارد، رحمان، چم‌بور، ملکشاهی، میراختیار، بولی‌ها، کوله، سرنی، میمه، گلان، شیخ مکان و سراب کلان در مناطق چوار و صالح‌آباد، دره‌شهر، شیروان و چرداول از مهم‌ترین آسیاب‌های قدیمی و تاریخی استان محسوب می‌شوند و در شمار جاهای دیدنی ایلام قرار دارند. [1]

خواص ایتم

محل: اسیاب

زبان- لهجه: فارسی

شهرها: ایلام

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-04-19

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 839

آسیاب گبری

2024071008443957964 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

آسیاب گبری از جاذبه های گردشگری خرم آباد محسوب می‌شود و در جنوب شهر، در محله‌ای به نام حسین آباد قرار دارد. بنای این آسیاب با استفاده از سنگ‌های تیشه خورده و قلوه سنگ همراه با ملات ساروج به صورت مکعب مستطیل طراحی شده است. قدمت این بنای تاریخی به دوران حکومت ساسانیان بازمی‌گردد و به‌عنوان اثر ملی کشور نیز ثبت شده است. [1]

خواص ایتم

محل: اسیاب

شهرها: لورستان

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-10

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 840

اتشکده چهار قاپی

2022092913574843659 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

اتشکده چهار قاپی یکی از اتشکده‌های بازمانده از پیروان ایین زردشتی در شهر قصر شیرین است.
قصر شیرین نزدیکترین شهر شرق کوردستان است به شهر کلار در جنوب کوردستان که به خواهر خوانده‌ی هر دو شهر کلار و خانقین شناخته شده است. جغرافیای شهر قصر شیرین همانند شهر خانقین به درختان نخل زینت داده شده است که محصول خورمای قصر شیرین بهترین و خوشمزه‌ترین خورمای شرق است.
این شهر از دیر زمان است که مکانی برای اشتی و زندگی مسالمت امیز بین کوردهای شیعه و سنی و یارسان و مسیحی و یهودی بوده است.
اسم این شهر برگرفته از واقعه‌ی درست کردن قصری از جانب خسروپرویز برای همسرش است، که بعد از بنای قصر، شهری هم در نزدیکی همین قصر بنا کرده به منظور ابادانی این منطقه.
رودخانه‌ی الون از مرکز قصر شیرین (شرق) میگذرد و به شهر خانقین (در جنوب کوردستان) میریزد. که این هم امیزی رود در هر دو شهر، زیبایی خاص و خیره‌کننده‌ای به این منطقه بخشیده است.
قصر شیرین منطقه‌ای کهن و تاریخی است که چندین مکان باستانی در ان وجود دارد، از جمله قصر خسروپرویز، کاروانسرای شاه عباسی و اتشکده‌ی چهارقاپی که این اتشکده از قدیمی تری اثار به‌جامانده از تاریخ قبل از اسلام است.
اتشکده‌ی چهار قاپی یکی از بزرگترین اتشکده‌های بین مرزی شرق و جنوب کوردستان است که در شهر قصر شیرین در استان کرمانشاه واقع شده است و قدمتش به دوره‌ی ساسانی ها برمیگردد.
این اتشکده راهروای برای طواف کردن داشته که اکنون و با گذر زمان تخریب شده و تنها قسمتی از اثارش به‌جا مانده است. اتشکده دارای جند اتاق به اندازه‌ی 25 متر به 25 متر دارد و بلندای سقفش 16 متر و به مدل گنبدوار درست شده است.

هر یک از اتاقهای این اتشکده چهار دروازه‌ی ورودی دارند که نیمی از انها تخریب شده است. مصالح ساختمانی که برای درست کردن این قصر استفاده شده سنگ، اهک و خشت است.
امادەکردن: سارا سردار
[1]

خواص ایتم

محل: مسجد
محل: چوار تاق
محل: مدرسه دینی
قرن: قرن ها قبل از تاریخ (پیش از کشف نوشتن)
کشور - اقلیم: جنوب کردستان
کشور - اقلیم: شرق کردستان
QR Code:

منابع
[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار
زمان اضافه کردن: 2022-09-29
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 841

اتشکده‌ی چهار ستون (چارئه‌ستین)

https://www.kurdipedia.org/?lng=12&q=20220816144036428620

چهار ستوون (چارئه‌ستین)، اتشکده‌ای کهن و باستانی یکی از قدیمیترین اتشکده‌های بجای مانده از دین کهن کوردان (زردشتی) در شهر دهوک واقع در اقلیم کوردستان عراق است.
اتشکده‌ی چهارستون غاری مصنوعی یا دستساز بشر است که هزار سال قبل از میلاد مسیح، در دل سخره‌ای طبیعی در کوه سپی با دست و ابزارهای اولیه‌ی سنگتراشی ساخته شده است. این اتشکده دارای چهار ستوون سنگی (که از خود سخره درست شده) است و وجود همین چهار ستون باعث انتخاب این اسم برای این مکان شده. هر یک از ستونهای این اتشکده نماد یکی از مقدسات دین زردشت (اب، خاک، هوا و اتش) است. در در بین هر چهار ستون، زمین غار به اندازه‌ی یک متر بلند است که از طریق سه پلیکان از سطح وسط غار جدا میشود و این نشانه‌ی بلند مرتبه بودن مغهای زردشتی است. در سمت راست ورودی اتشکده بخشی از دیوار به صورت چهار گوشه کنده‌کاری شده که این کار به منظور دریچه و پنجره برای رساندن نور و روشنایی به درون اتشکده انجام گرفته است. در بخش کناره‌ی دیوارهای داخل اتشکده، در طول تمام دیوار، قسمتهای پایینی دیوار همانند صندلی یا نیمکت کنده‌کاری شده که طبق گفته‌ی باستان شناسان این کار به منظور نشستن و استراحت زائرین و مهمانان اتشکده درست شده است.
خود اتشکده 2 متر بلندا و 15 متر وسعت دارد و در بین دو قلعه‌ی شلیا و قلعه‌ی فرعون قرار گرفته است. کمی پایینتر از قسمت بیرونی اتشکده چشمه‌ی ابی چند هزار ساله در جریان است که طی سالیان سال باعث رونق و سرسبزی این منطقه شده است.
این اتشکده‌ی مشهور و قدیمی دو کیلومتر از مرکز شهر دهوک دوور است و در منطقه‌ی به‌نام دره دهوک قرار گرفته است که به گفته‌ی باستانشناسان و محققان تاریخی این منطقه به دلیل نزدیکی به سد دهوک، یکی از مناطق ستراتیژی و مهم این شهر است که در زمانهای قدیم یکی از شاهراهای اسلی و مهم این منطقه بوده است و درست کردن اتشکده در این منطقه بی ربط به وجود سرچشمه‌های اب و رفت و امدهای بازرگانی نبوده است.
کمی پایین تر از اتشکده، در محوته‌ای باز، چه‌ندین اثار تاریخی بجامانده از جمله قبرستانی باستان، معبدی روباز و بخشی از یک کارگاه فلزات نمایان میشود که بی ربط به تاریخ و وجود اتشکده نیست.
در کل این محوطه‌ی باستانی یکی از مهمترین مناطق تاریخی و طبیعی کوردستان و شهر دهوک است که سالانه تعداد زیادی از عاشقان تاریخ و فرهنگ را از داخل و خارج کوردستان به خود جزب میکند.
[1]

خواص ایتم

محل: غار

محل: مسجد

محل: چوار تاق
محل: تفریحگاه
محل: مدرسه دینی
محل: قبرستان
محل: حکاکی شده
محل: چشمه
شهرها: دهوک
کشور - اقلیم: جنوب کردستان
QR Code:

منابع
[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | اماده کردن برای کوردیپیدیا - سارا سەردار
زمان اضافه کردن: 2022-08-16
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 842

اتشکده‌ی چهارقاپی جنوب و شرق کردستان را به هم متصل می کند

2023081111324513380=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قصرشیرین نزدیک‌ترین شهر شرق کردستان به کلار در جنوب کردستان است و به خواهر خوانده‌ی کلار و خانقین شهرت دارد، جغرافیای آن شبیه به خانقین است که دور تا دور آن را درختان نخل احاطه کرده است و بهترین و خوشمزه ترین خرما را در شرق دارد. این شهر از دیرباز محل همزیستی کردها بوده است، جایی که شیعیان و سنی ها در کنار هم در صلح با یارسان، مسیحیان و یهودیان زندگی می کنند. نام این شهر به ساخت کاخ یا قصر شیرین نسبت داده شده است، خسرو پرویز شهری در اطراف کاخی در این ناحیه بنا کرد.

رودخانه الون از مرکز شهر می گذرد و به جنوب کردستان می ریزد. الون دو شهر قصرشیرین در شرق و خانقین در جنوب را به هم متصل کرده و زیبایی به آنها بخشیده است.

قصرشیرین منطقه ای تاریخی مملو از آثار باستانی از جمله کاخ خسرو پرویز، کاروانسرای شعباسی و آتشکده‌ی چهارقاپی است.

اتشکده‌ی (آرگا)چارقاپی یکی از بزرگترین اتشکده‌های مرزی جنوب و شرق کردستان است.

این اتشکده در شهر قصر شیرین در استان کرمانشاه قرار دارد و قدمت آن به دوره ساسانیان می رسد. این اتشکده راهرویی برای طواف داشت اما به مرور زمان فرو ریخته و بخشی از بقایای آن باقی مانده است، اتشکده شامل چندین اتاق به ابعاد 25 متر در 25 متر است، آن را گنبدی 16 متری پوشانده است،

هر اتاق چهار در ورودی داشت. در اطراف این اتشکده آثار بسیار دیگری وجود دارد که نیاز به کاوش و تحقیقات علمی بیشتری دارد، مصالح به کار رفته در ساخت این بنا عبارتند از: سنگ، گچ و آجر.[1]

خواص ایتم

محل: مسجد

محل: چوار تاق

محل: مدرسه دینی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: قصر شیرین

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-08-11

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 843

اثار باستانی جسد زنی که 1800 سال قبل مرده در موزه‌ی دهوک

2023041022065048126 4=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قبری باستانی که در 1800 سال قبل جسد زنی در ان دفن شده است و هم اکنون در موزه‌ی ملی دهوک میباشد. [1]

خواص ایتم

محل: قبرستان

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کردیپیدیا - سارا سردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-10

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 844

اثار باستانی حصیر بافته شده

20230528104024494259=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

اثار باستانی حصیر بافته شده از نوع حصیر امروزی که قدمتش به بیشتر از هفت هزار سال قبل از میلاد برمیگردد، یعنی 9 هزار سال قبل که در یکی از سایتهای باستانی سلیمانیه کشف شده‌است.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سلیمانیه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-28

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 845

ارامگاه سلطان حسین ولی حسن

20230831114247518170=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

ارامگاه سلطان بلند مقام حسین ولی، امیر امرت بادینان، که در جنوب شرق شهر امدی واقع شده‌است.[1]

خواص ایتم

محل: قبرستان

شهرها: آمیدی

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-08-31

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 846

ارامگاه وهسودا و مملان، دو پادشاه کرد در تبریز

2023090712113351952 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

ارامگاه دو تن از پادشاهان کرد روادی در شرق کردستان، شهر تبریز.
این دو پادشاه با نامهای وهسودان و مملان (که مملان پسر وهسودان میباشد) در این مقبره به خاک سپرده شده‌اند.[1]

خواص ایتم

محل: قبرستان

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 847

ارامگاه سلطان حسین ولی حسن

20230712192607506187=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

ارامگاه سلطان گرانقدر، حسین ولی حسن، امیر امارت بادینان در شرق شهر امدی (عمادیه) در اقلیم کردستان. [1]

خواص ایتم

محل: قبرستان

شهرها: آمیدی

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-07-12

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 848

ارسلان تپه، صاحب اولین کاخ و قدیمی ترین شمشیر های جهان در کوردستان

2022090312130043178 4=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

ارسلان تپه، تپه ای تاریخی مصنوعی در شمال کوردستان با مساحت حدود 16 جریب و 30 متر ارتفاع در دشت ملاتیه و در 12 کیلومتری جنوب غربی رودخانه فرات واقع شده است.
این منطقه در طول هزاران سال، تمدن ها و قدرت های بسیاری را به خود دیده، موقعیت جغرافیایی آن برای کشاورزی و دامداری بسیار حاصلخیز بوده، از این رو مکانی عالی برای تداوم حیات و توسعه تمدن بوده. بهترین شواهد برای اثبات اینکه این مکان اهمیت زیادی برای کشاورزی داشت، کشف چندین گلدان بزرگ و کوچک گلی است که برای انبار کردن غلات استفاده می شدند.
اهالی ارسلان تپه علاوه بر کشاورزی، به پرورش و اهلی کردن حیواناتی مانند بز، گوسفند، گاو، توجه داشته اند.
این تپه برای اولین بار توسط باستان شناس فرانسوی لوئی دی لاپورت در سال های 1932 – 1939 مورد تحقیق قرار گرفت، بعد ها توسط یک تیم ایتالیایی از سال 1961 تا 1968 حفاری و بررسی شد، در سال های بعد کاوش ها در این منطقه باستانی ادامه داشت، آخرین بار در سال 2014 بود که به طور موقت در فهرست میراث جهانی ثبت شد. اما کاوش این تپه تاریخی به پایان نرسید و تیم ایتالیایی به رهبری فرانچسکا بالوسی رستلی به کار خود ادامه داد و به نتیجه بسیار خوبی رسیدند.
نزدیک به 60 سال تحقیق و کاوش در ارسلان تپه انجام شده، تا کنون 4800 قطعه باستانی پیدا شده و در موزه ملاتیه نگهداری می شود.
بقایای این تپه شامل 28 آرامگاه است که قدمت آنها در حدود 1000 سال تخمین زده شده آند، همچنین بقایای چهار خانه وجود دارد که قدمت آنها به 5500 سال قبل بر می گردد، به همراه یک قصر آجری، گروهی از مجسمه های شیر، سر یک پادشاه، حدود 2000 مهر و چندین سر رم پیدا شده است.
مهم ترین آثاری که در این تپه پیدا شده کشف چندین شمشیر عصر برنز است، این شمشیر ها از فلز مس ساخته شده اند و بین 45 تا 60 سانتی متر طول دارد که بیشتر به عنوان شمشیر یا خنجر کوچک استفاده می شدند. این شمشیر ها قدیمی ترین شمشیر در جهان هستند.
قابل ذکر است که سه تا از شمشیر ها با نقره حکاکی شده اند. مورخان و باستان شناسان بر این باورند که کشف این شمشیر ها نشان دهنده مهارت و پیشرفت در جنگ است، که توسط مردم این منطقه ساخت شده اند.
درباره ساخت و ساز در ارسلان تپه، باستان شناسان می گویند: با توجه به اکتشافات و شواهد تاریخی که به دست آورده ایم، این تپه اولین محل سکونت در این منطقه بوده است که کاخ های آجری ساخته اند و سیستم فاضلاب نصب کردند.
بر روی برخی از دیوارهای این خانه ها، نقاشی های جالبی به چشم می خورد که با رنگ های طبیعی رنگ آمیزی شده اند، همچنین دیوار های با گچ و زخرفه های خاص حکاکی شده اند که یکی از منحصر به فردترین یافته های این محوطه باستانی هستند.

دستاورد های باستانی به این اشاره می کند که 6 هزار سال پیش از میلاد، تمدن و سکونت در این تپه وجود داشته است و دوره های تاریخی مانند: اوروک، عصر برنز، عصر برنز میانه، اشوری، هیتی ... غیره به خودش دیده است.
لازم به ذکر است قطعات باستانی به دست آمده از کار و بازرسی در این منطقه معلوم می شود که اهالی ارسلان تپه مردمانی باهوش، با تجربه و متمدن بوده اند و توانسته اند در زمینه های ساختمانی و برخورد با فلز، ردپایی منسجم و بی سابقه از خود به جا بگذارند.
در سال 2021 در چهل و چهارمین نشست یونسکو، که به صورت آنلاین در شهر فوژوی چین برگزار شد، محوطه باستانی ارسلان تپه در شمال کوردستان در فهرست میراث جهانی ثبت شد.[1]
اماده کردن: سارا سردار

خواص ایتم

محل: غار
محل: مسجد
محل: مجسمه ها و کنده کاری ها
محل: خانه
محل: دیوار
محل: دروازه
محل: قبرستان
محل: حکاکی شده
محل: قصر
شهرها: ملاته
کشور - اقلیم: شمال کردستان
QR Code:

منابع
[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار
زمان اضافه کردن: 2022-09-03
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 849

ارگ کریم خان زند

20230311204356473566=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

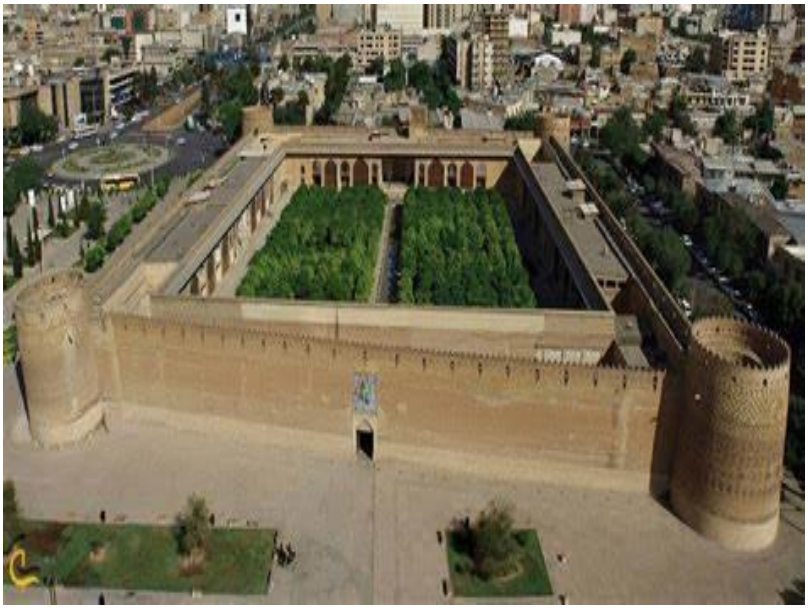

نام مکان: ارگ کریم خان زند

ارگ کریم خان زند یکی از قدیمی ترین و تاریخی ترین قلعه های ایران است که در زمان حکومت کوردهای زندیه در شیراز ساخته شده است.
این ارگ در زمان کریم خان زند، وقتی که شیراز را به عنوان پایتخت حکمداری اش انتخاب کرد، به عنوان محل سکونت و زندگی وکیل الرعایا، استفاده شده‌است، برای همین به قلعه‌ی کریم خان شناخته شده‌است.
قلعه کریم خان در سال های 1766-1767 میلادی ساخته شد و کریم خان از بهترین صنعتگران و مصالح ساختمانی برای ساخت این قلعه استفاده کرد، برای همین این قلعه تاکنون پا برجا و استوار است.
مصالح و سازه های معماری این قلعه آجر و سنگ است که همگی در شیراز تولید شده اند.
قلعه کریم خان 13000 متر مربع مساحت دارد و در مرکز شهر شیراز قرار دارد. این قلعه دارای چهار پایگاه دیده بانی و نظامی به ارتفاع 14 متر و عمق 6 متر در زیر زمین است. . . چهار ردیف دیوار به ارتفاع 12 متر، عرض 3 متر در پایین و 2.8 سانتی متر عرض در بالا، قلعه را احاطه کرده و از آن محافظت می کنند.
بنای این قلعه به دو صورت مسکونی و نظامی یعنی محلی برای سکونت و استراحت کریم خان و محلی برای اداره امور نظامی و کشوری ساخته شده است.
این قلعه تاکنون دو بار مرمت شده است، اما به دلیل عوامل طبیعی که باعث تخریب بناهای باستان شناسی می شود (مانند باد، باران، آفتاب)، برخی از دیوارهای قسمت جنوبی کج شده و در خطر ریزش قرار دارند.
قلعه کریم خان زند دوباره در فهرست میراث جهانی ایران به ثبت رسیده و هم اکنون به عنوان موزه پذیرای گردشگران است.[1]

خواص ایتم

محل: قلعه

محل: قصر

قرن: قرن 18 (1700-1799)

کشور - اقلیم: ایران

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-03-11

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 850

اسیاب روستای سیاره

20231229224617540524=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

اسیاب کهن روستای سیاره در نزدیکی روستای چه‌مانکه در استان دهوک که تاریخش به بیش از 100 سال برمیگردد.[1]

خواص ایتم

محل: اسیاب

قرن: قرن 20 (1900-1999)

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سردار

زمان اضافه کردن: 2023-12-29

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 851

اسیاب شیخ چولی

20230906093318519140=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

اسیاب شیخ چولی واقع در شهرستان مخمور از توابع استان اربیل میباشد.[1]

خواص ایتم

محل: اسیاب

شهرها: مخمور

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-06

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 852

اسیاب قازی در شهر کفری

20230906090150519122=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

این اسیاب ابی، واقع در شهر کفری میباشد و در سال 1863 درست شده است.[1]

خواص ایتم

محل: اسیاب

محل: محل

دهه: دهه 60 (60-69)

قرن: قرن 19 (1800-1899)

شهرها: کفری

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-06

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 853

اسیاب قدیمی گرمیان

20230906094234519145=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

این اسیاب در محدوده‌ی اداره‌ی گرمیان میباشد و از دو اتاقک کوچک و یک مناره‌ی استوایی متشکل شده است.[1]

خواص ایتم

محل: اسیاب

شهرها: کلار

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-06

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 854

اسیاب قوله‌داری در کفری

20230906092246519136=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

این اسیاب ابی واقع در شهر کفری میباشد که در قبرستان باوه‌شاسوار است. این اسیاب از یک مناره‌ی استوانه‌ای شکل و دوو اتاقک متشکل میباشد که یکی از اتاقک ها مخصوص اسیاب کردن گندم میباشد.[1]

خواص ایتم

محل: اسیاب

شهرها: کفری

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-06

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 855

اسیاب میر سوران

20240106090835541869=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

اسیاب میر سوران یکی از اسیابهای قدیمی شهر رواندز در نزدیکی شهر سوران میباشد که قدمتش به بیش از 200 سال برمیگردد. این اسیاب ابی در محله‌ی پاشای گوره‌ی شهر رواندز میباشد و در زمان حکومت امیر سوران و به فرمان امیر وقت سوران و به دست اوستا برایم مایلی بنا شده است و اثار این اش تا کنون باقی مانده‌است.[1]

خواص ایتم

محل: اسیاب

قرن: قرن 19 (1800-1899)

شهرها: سوران

شهرها: رواندوز

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2024-01-06

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 856

اسیابی سنگی در موزه‌ی دهوک

20230420125433483939=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

اسیابی سنگی در سایز بزرگ که برای ارد کردن گندم و غلات استفاده میشده است در موزه‌ی ملی دهوک.

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-20

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 857

اشی بای

20230906093002519139=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

اشی بای تاریخی یکی از اسیابهای بادی است که بر کوه قرچوغ در دشت مابین خدرجیجه و گاوەر بنا شده‌است و رو به سوی قراج و کندیناوه دارد. هم اکنون از این اسیاب بادی تنها یک گودال و چندین تکه سنگ بزرگ کوهی به جا مانده‌است که از قرار معلوم در زمان ساخت این اسیاب از انها استفاده شده‌است، اما متاسفانه بخش زیادی از این اسیاب تخریب شده است.[1]

خواص ایتم

محل: اسیاب

شهرها: مخمور

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-06

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 858

امامزاده زید بن علی

20240710091530579661=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

امامزاده زید بن علی از مقاصد مذهبی و جاذبه های گردشگری خرم آباد در مرکز شهر است. قدمت این بنای تاریخی به سال 1928 می‌رسد. آرامگاه این امامزاده در بازار قدیمی خرم آباد است. این امامزاده برای اولین بار در سال 404 هجری شمسی به دستور بدر بن حسنویه در زمان حکومت آل حسنویه ساخته شد. [1]

خواص ایتم

محل: مسجد

دهه: دهه 20 (20-29)

قرن: قرن 20 (1900-1999)

شهرها: لورستان

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-10

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 859

امامزاده علی صالح

2024041015251456476 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

امامزاده علی صالح (امامزاده خاص علی) یکی از مهم‌ترین زیارتگاه‌ها و جاهای دیدنی ایلام است و در منطقه‌ای بنام هجداندشت یا همان صالح آباد واقع شده است. در زمان هلاکوخان بنای کوچکی روی قبر او ساختند، ولی در زمان قاجار مرمت و پس از انقلاب اسلامی به طور کلی تجدید بنا شد. در مجاورت بقعه، مزار شهدای جنگ ایران و عراق هم دیده می‌شود. [1]

خواص ایتم

محل: مسجد

شهرها: ایلام

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-04-10

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 860

امامزاده محمد و ابراهیم

20240718092838581648=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

امامزاده محمد و ابراهیم در دهستان بکشلوچای، در فاصله 10 کیلومتری شرق ارومیه قرار دارد و مدفن دو برادر از امامزادگان به نام‌های ابراهیم و محمد است که بنا به روایات نسب آن‌ها به حضرت زین العابدین(ع) برمی‌گردد. قدمت این بقعه به دوره زندیه یا اوایل قاجاریه می‌رسد. با برخورداری از گنبدی مرکزی، بنا به به شکل مستطیل است و در ساخت آن از مصالحی مانند سنگ و آجر استفاده کرده‌اند. نمای خارجی با استفاده از آجرکاری آراسته شده و نمای داخلی از نظر تقسیم‌بندی و ترکیبات معماری، موزون و چشم‌نواز است. این اثر از اماکن مذهبی و جاهای دیدنی ارومیه به شمار می‌آید و در تاریخ 09-12-1996 با شماره ثبت 1796 به‌عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسید. [1]

خواص ایتم

محل: مسجد

شهرها: اورمیه

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-18

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 861

امامزاده کهنه شهر

2024080713590558697 7=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

امامزاده کهنه شهر که با نام امامزاده اسحاق تازه شهر نیز شناخته می‌شود، از جاذبه‌های مذهبی و مکان های دیدنی سلماس به شمار می‌رود و در هشت کیلومتری آن، در کهنه شهر (تازه شهر) قرار دارد. این مکان مذهبی آرامگاه تعدادی از فرزندان امام هادی (ع) به نام‌های امامزاده اسحاق (ع)، امامزاده ابراهیم (ع)، امامزاده محمد (ع)، امامزاده جعفر (ع) و امامزاده محمود (ع) است که با توجه به متون ثبت‌شده‌ی تاریخی مانند کنزالانساب و بحرالرحاب، در شهر کهنه‌شهر سلماس به خاک سپرده شده‌اند. نه تنها در ایام و مناسبت‌های گوناگون مردم از نقاط مختلف استان آذربایجان و ایران برای زیارت در این بارگاه ملکوتی حضور می‌یابند؛ بلکه با توجه به گفته‌های مردم محلی، در ایام محرم نیز دسته‌های عزاداری شهرستان سلماس از مناطق مختلف به این امامزاده می‌آیند و مراسم عزاداری سالار شهیدان را برپا می‌کنند. همچنین مزار شهدای کهنه شهر نیز در نزدیکی این مکان مقدس قرار دارد. این اثر در تاریخ 08-03-2003 با شماره‌ی ثبت 7858 به‌عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسید.[1]

خواص ایتم

محل: مسجد

شهرها: سلماس

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-08-07

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 862

ایالات متحده از موزه سلیمانیه حمایت می کند

2023092010055252180 4=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

ایالات متحده از موزه سلیمانیه حمایت می کند
استیو فاگان سرکنسول ایالات متحده برای بازسازی بخش گالری از موزه سلیمانیه بازدید کرد.
استیو فاگان سرکنسول ایالات متحده از موزه سلیمانیه بازدید کرد و دولت ایالات متحده 50000 دلار برای بازسازی بخش گالری موزه با استفاده از طراحی هنری برای حفظ آثار باستان شناسی اختصاص داده است.
بازسازی به جذب گردشگران بیشتری به موزه کمک می کند. سرکنسول در این بازدید از لوح ارزشمند مرهم گیلگمش دیدن کرد و از فرهنگ غنی و متنوع باستان شناسی منطقه ابراز تحسین کرد.[1]

خواص ایتم

محل: موزه
دهه: دهه 20 (20-29)
قرن: قرن 21 (2000-2099)
شهرها: سلیمانیه
کشور - اقلیم: جنوب کردستان
QR Code:

منابع
[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار
زمان اضافه کردن: 2023-09-20
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 863

باب و کور

20231016094936526320=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

باب و کور یکی از تپه‌های باستانی و مهم منطقه راپرین (رانیه) میباشد و تا کنون (2023) چندین مرحله کار کاوش باستانی بر این منطقه انجام شده‌است و تعداد زیادی اشیاء باستانی مهم و درخور توجه در این منطقه کشف شده است.[1]

خواص ایتم

محل: تپه

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: رانیه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-10-16

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 864

بابیتان

20230920101813521810=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

بابیتان یکی از پل های تاریخی اقلیم کردستان میباشد.[1]

خواص ایتم

محل: پل

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-20

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 865

بازار بزرگ سقز

20240409194345564726=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

بازار بزرگ سقز در مرکز شهر سقز قرار دارد و علیرغم قدمت زیادش، همچنان به‌عنوان یکی از مراکز تجاری اصلی شهر در نظر گرفته می‌شود. متاسفانه امروزه نمی‌توان اثری از بازار اصلی و کهن سقز یافت؛ ولی با توجه به آثار باقیمانده از کاروانسرای تاجوانشیر، می‌توان به ارزش و اهمیت این بازار در دوران پیشین، پی‌برد. راسته‌های بازار، تنها میراث برجای‌مانده از این مجموعه‌ی تجاری است که در ده سال اخیر، از لحاظ معماری تغییراتی کلی را در خود دیده است و جزو جاهای دیدنی سقز به شمار می‌رود. [1]

خواص ایتم

محل: بازار

دهه: دهه 20 (20-29)

قرن: قرن 20 (1900-1999)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-04-09

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 866

بازار بزرگ سنندج

20240328082003562764=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

بازار بزرگ سنندج بازاری سنتی است که در سال 1046 هجری قمری و همزمان با انتخاب شهر سنندج به‌عنوان مرکز حکومت اردلان‌ها ساخته شد. این بازار در دو سوی خیابان انقلاب سنندج قرار گرفته است و از مقاصد خرید و جاذبه های گردشگری سنندج به شمار می‌رود. علاوه بر دوستداران خرید، این بازار برای علاقه‌مندان به بناهای تاریخی نیز جذاب خواهد بود. بازار سنندج از دوران صفویه به جا مانده است، به دستور شاه صفی بنا شد و شکل مستطیلی ان یادآور میدان نقش جهان اصفهان است. با توجه به ارزش تاریخی و معماری، بازار سنندج با شماره 1775 در فهرست آثار ملی کشور ایران به ثبت رسیده است. [1]

خواص ایتم

محل: بازار

زبان- لهجه: فارسی

قرن: قرن 17 (1600-1699)

شهرها: سنندج

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-03-28

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 867

بازار خرم آباد

20240505203057569636=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

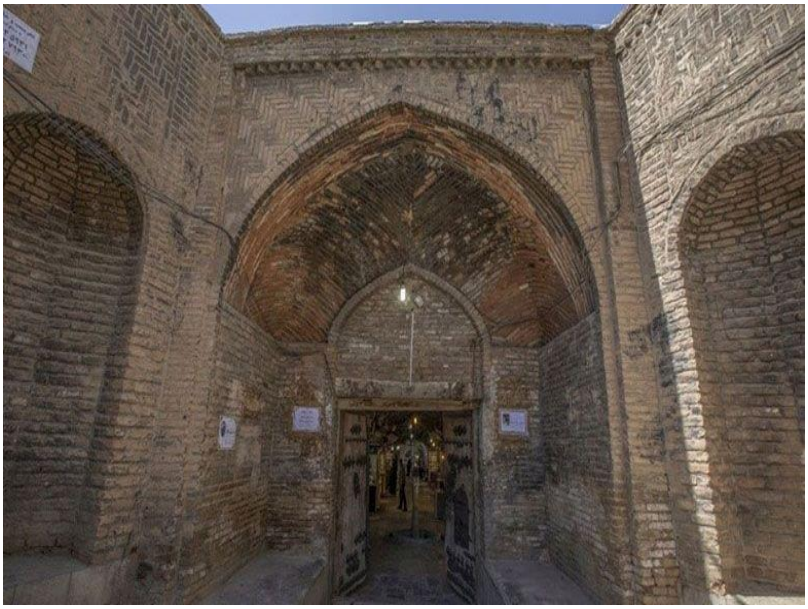

بازار خرم آباد یکی از آثار تاریخی ارزشمند و مکان های دیدنی خرم آباد محسوب می‌شود و در گذشته به عنوان یک کاروانسرا، تنها محلی برای استراحت کاروانیان بوده است. اکنون این مجموعه به محلی پر رونق برای دادوستد تبدیل شده است و اهالی خرم‌آباد آن را با نام بازار طلافروشان یا بازار میرزا رضا می‌شناسند. این بازار با مساحت 2130 متر متعلق در سال 1922 (دوران قاجار) ساخته شده و دو در ورودی در قسمت شمال و جنوبی دارد. [1]

خواص ایتم

محل: بازار

دهه: دهه 20 (20-29)

قرن: قرن 20 (1900-1999)

شهرها: لورستان

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-05-05

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 868

بازار دوشابچی خانا

20240718092802581647=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

بازار دوشابچی خانا که با نام بازار شیره‌فروشان نیز شناخته می‌شود، در میدان ولایت ارومیه واقع شده است. این بازار 81 متر طول و 5.5 متر عرض دارد. با قدمتی که به دوره صفویه بازمی‌گردد، حدود 70 مغازه در دو سوی بازار واقع شده‌اند. دوشابچی خانا یکی از مشهورترین محله‌های قدیمی شهر ارومیه به شمار می‌آید که از گذشته‌های دور محل تهیه، فرآوری و فروش لوازم مربوطه دوشاب در ارومیه بوده است. با توجه به اهمیت تاریخی، این بازار از مکان های دیدنی ارومیه محسوب می‌شود و با شماره 31369 در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسید.[1]

خواص ایتم

محل: بازار

شهرها: اورمیه

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-18

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 869

بازار قدیمی شنگال

2023092010313752181 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

بازار قدیمی شنگال واقع در اقلیم کردستان.[1]

خواص ایتم

محل: بازار

شهرها: شنگال

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-20

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 870

بازار وکیل شیراز

20240208094434550895=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

بازار وکیل شیراز یکی از مشهورترین بازارهای سنتی و تاریخی این شهر است. این بازار که به فرمان کریم خان زند ساخته شده است، اکنون در مرکز شهر قرار دارد و از جمله جاهای دیدنی شیراز به شمار می رود.

تاریخچه بازار وکیل شیراز:

به نظر می‌رسد هنگامی که کریم خان زند برای سرکشی به شهر لار رفته بود، با دیدن بازار قیصریه شهر لار تصمیم می‌گیرد بازاری شبیه به آن در شیراز بنا کند تا محلی برای تجمع کسب و کار و امور اقتصادی مردم شیراز ایجاد کند. بر اساس نوشته‌های تاریخی ساخت بازار وکیل شیراز به دستور کریم خان زند در سال 1793 میلادی آغاز می‌شود و پس از گذشت 21 سال در 1814 میلادی آخرین مراحل ساخت آن به پایان می‌رسد. با پایان کار ساخت‌وساز، حجره‌های بازار وکیل به محلی برای انجام تمام امور بازرگانی، خریدوفروش کالاهای خارجی و داخلی، صدور و دریافت حواله‌جات و امور صرافی تبدیل شدند و این بازار مرکز اقتصادی پایتخت وقت ایران می‌شود.

فرصت‌الدوله شیرازی در آثار عجم درباره این بازار چنین می‌نویسد: بازار وکیل یکی از بازارهای مرحوم کریم خان وکیل است. شالوده‌های آن از سنگ های بزرگ ساخته شده و در وسط بازار چهارسویی است که سقفش بسیار بلند و طرازش دلپسند است. یک بازار بزرگ تا برسد به چهارسوی مذکور چهل و یک طاق است، آن را بازار بزازان گویند از هرگونه اقشمه و امتعه دارد. سماور و بلور فروش و خیاط و غغیره نیز در آن هست. بازار دیگر چهل و شش طاق است آن را بازار کلاهدوزان نامند از کلاهدوز و اصناف دیگر دارد مع بسیاری از صرافان.

ساختار بازار وکیل شیراز:

مانند تمام بازارهای سنتی، بخش‌های مختلف بازار وکیل نیز در قدیم به نسبت مشاغلی که در هر بخش بازار تجمع کرده بودند به نام‌های خاصی مثل بازار بزازان، بازار مسگرها، بازار کلاهدوزها و اسامی از این دست شناخته می‌شدند.

معماری بازار وکیل شیراز:

بنای این بازار از جنس گچ، اجر و اهک ساخته شده است و ستون های از جنس سنگ تراشیده، ساختمان ان را به یکی از مستحکم ترین بناهای عهد خود تبدیل کرده است. سقف چهار سوق بازار پیش از این ارتفاعی در حدود 11 متر داشت که هم اکنون به دلیل خاکریزی کف بازار ارتفاع ان به 10 متر کاهش پیدا کرده است.

در گذشته، تمام کارهای بازرگانی، خرید و فروش کالاهای داخلی و خارجی و مبادلات همگی در حجره‌های این بازار انجام می گرفت. در واقع بازار وکیل در ان دوران مانند قلب واقعی شیراز بودکه تمام امور بازرگانی در انجا به جریان می افتاد.[1][2]

خواص ایتم

محل: بازار

دهه: دهه 90 (90-99)

قرن: قرن 18 (1700-1799)

شهرها: شیراز

کشور - اقلیم: ایران

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

[2] سایت | فارسی - Farsi | مالپەڕی wikipedia.farsi.com

زمان اضافه کردن: 2024-02-08

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 871

بازمانده‌های باستانی ساتوقه‌لا

2023092012274752185 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

این اشیاء کشف شده و قدیمی، اثاری به‌جامانده‌ی باستانی از اقلیم ایدو (بخش شرقی امپراطوری اشوری) میباشد که هم اکنون به نام روستای ساتوقه‌لا در شهرستان کویه شناخته میشود. هر دو دانشگاه لایپزیک المانی و صلاح الدین کردی در سالهای (2009-2010) در این منطقه کاوش باستانی انجام داده‌اند.[1]

خواص ایتم

محل: قلعه

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کرمانجی - Upper Kurdish (Arami) | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-20

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 872

بازمانده‌ی پل دوره بابان ها در قلاچوالان

2023092012123952185 4=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

این تکه بنای تاریخی، قسمتی از یک پل کهن میباشد که در دوره‌ی بابان ها در نزدیکی شهر سلیمانیه دروست شده است.[1]

خواص ایتم

محل: پل

شهرها: سلیمانیه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-20

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 873

بانوی کورد در حال نخ‌ریسی 800 سال قبل میلاد

2023071810423050800 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

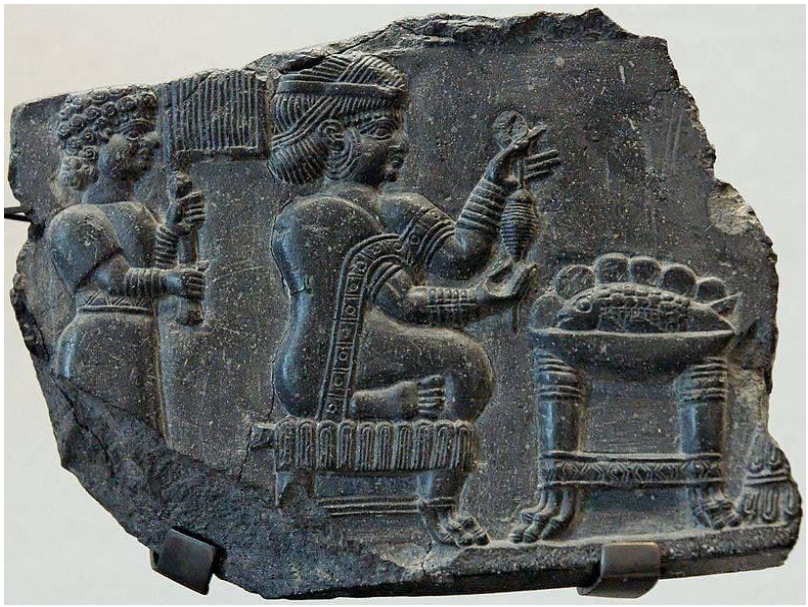

بر روی این سنگ‌نگاره نقش بانویی کورد وجود دارد که درحال نخ‌ریسی است و موهایش را به زیبایی آراسته و ندیمه‌اش او را باد می‌زند. زن بر روی 4 پایه‌ای مشغول نخ‌ریسی‌ست؛ جلوی او هم میزی با بشقاب غذا (ماهی) قرار دارد. تاریخ ساخت این سنگ‌نگاره حدود 800سال پیش از میلاد مسیح است که در شهر ایلام در شرق کردستان کشف شده است.[1]

خواص ایتم

محل: مجسمه ها و کنده کاری ها

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: ایلام

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] رسانه‌های اجتماعی | فارسی - Farsi | شبکه های اجتماعی؛ تلگرام؛ صفحه (منبع موسیقی کوردی کرمانجی) در تاریخ 2023-07-17

زمان اضافه کردن: 2023-07-18

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 874

باوا محمی

20230920104338521827=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

زیارتگاه باوا محمی قبر پیشوای دین یارسان در شهر خانقین میباشد که روزانه مردم زیادی اعم از شیعه و سنی برای دعا و نیایش به این زیارتگاه رفته و به طواف و نذر میپردازند. این زیارتگاه در سال 2018 توسط تروریست ها بمباران شد.
باوه مهمی یا باوه محمود، یاری سلسله یارهای دین یارستان است و از این قبرها در منطقه خانقین زیاد است از جمله باوه یادگار و باوه گرزین که نماد آشتی مذهبی بود. این امامزاده بین خانقین و کلار قرار دارد.[1]

خواص ایتم

محل: مسجد

شهرها: خانقین

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-20

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 875

باوه محمود

2023092010365752181 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

باوه محمود یکی از مزارهای ایینی و کهن در اقلیم کردستان، در شهر خانقین میباشد.[1]

خواص ایتم

محل: قبرستان

شهرها: خانقین

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-20

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 876

برجا بلک

20230802000931511062=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

برجا بلک(برج و قلعه بلک) بعد از جنگ 1847 بین امپراطوری عثمانی و امارت بوتان، به تصرف عثمانی ها درآمد. از آن زمان تا الان که 171 سال است از حضور کردها ممنوع شد.
قدمت قلعه باستانی بلک به 4000 سال می رسد. این قلعه به مدت 160 سال به یک منطقه نظامی تبدیل شد. از سال 1995 تا 2010 به عنوان انبار تسلیحات ارتش ترکیه استفاده می شد. برجا بلک، پایتخت امارت بوتان، در حال حاضر در آستانه فروپاشی است. برجا بلک یک ارزش سیاسی، تاریخی و فرهنگی برای مردم کرد است. این شهر مرکز اداری امارت کرد در بوتان به رهبری میر بدرخان بود. قدمت آن به 4000 سال قبل باز می گردد. تخمین زده می شود که توسط امپراتوری گوتی به همراه سایر قلعه ها در منطقه جزیره ساخته شده است. این قلعه باستانی شامل 365 اتاق است و به دلیل معماری منحصر به فردش بسیار جذاب است. همچنین مقامات دولتی، مراکز تصمیم گیری، مساجد، زندان ها و مدارس را در خود جای داده است.
غارت امپراتوری بوتان
پس از جنگ 1847 بین امپراتوری عثمانی و امارت بوتان، برجا بلک به مدت 163 سال یک ستاد نظامی شد، این منطقه به طور مداوم تحت کنترل نظامی و برای مردم ممنوع بوده است. برجا بلک مرکز اداری امارت بوتان بود. بخشی از برجابالک محل سکونت مام، قهرمان داستان معروف کردی، مام و زین بود، به همین دلیل است که آن قسمت از برجا بلک «زندان مم و زین» نامیده می شود. این زندان به عنوان زرادخانه، انبار و دیوارهای تاریخی برای اقامت سربازان ارتش ترکیه مورد استفاده قرار می گرفت. این امر باعث اعتراض شدید مردم جزیره و نهادهای جامعه مدنی شد.
مقاومت خودگردان و استاندار
در جزیره، در طول 79 روز منع مقررات حکومت نظامی وخاموشی در ساعت معین شبو شد و مقاومت خودگردان، نیروهای دولتی به شدت برجا بلک را بمباران کردند. این بمباران خسارات زیادی به برجا بلک وارد کرد. پس از پایان ممنوعیت، فرماندار به جای شهردار مشترک جزیره منصوب شد. اما به دلیل بی توجهی استاندار، قسمت های آسیب دیده برجا بلک ترمیم نشده و برجا بلک در خطر ریزش قرار دارد.
برجا بلک برج کردستان است
برجا بلک آخرین بار به عنوان هدیه از سوی جلادت بدرخان ثبت شده است، پس از آن هدیه شد و به دخترش سینم خان به ارث رسید. سینم خان درباره برجا بلک گفته بود که برجا بلک مال من نیست بلکه یک مکان تاریخی است ، متعلق به مردم کرد و کردستان است، من می خواهم آن میراث تبدیل به موزه شود. اما تا همین اواخر، در 15 سال گذشته، به عنوان یک انبار نظامی استفاده می شد.برجا بلک از جزیره شرنخ بر روی کناره‌ی رود دجله واقع شده است. با وجود اینکه به عنوان اولین اثر تاریخی و منطقه حفاظت شده توسط وزارت فرهنگ و گردشگری به ثبت رسیده است اما در حال حاضر در خطر ریزش و تخریب قرار دارد.
نشانی از جنگ ظالمانه تحمیلی بر کردستان
برجا بلک در خطر فروپاشی است که نشان از جنگ وحشیانه تحمیل شده توسط دولت ترکیه بر کردستان است.
شهروندان این جزیره که برجا بلک را چنین می بینند، می گویند که سال ها از آن به عنوان پایگاه نظامی استفاده می کردند. سنگ مرمر و بهارتون را بر فراز اماکن تاریخی پرتاب کردند. سرباز چ کاری با مکان تاریخی دارد؟ دولت می داند که برجا بلک برای کردها و کردستان بسیار مهم است، بنابراین سعی می کند آن را نابود کند. [1]

خواص ایتم

محل: قلعه

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: جزیره

کشور - اقلیم: شمال کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار
زمان اضافه کردن: 2023-08-02
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 877

برده بلکه

2023092011191952184 4=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

این مکان تاریخی و کهن در جنوب جاده چمچمال - سلیمانیه و در منطقه ای تپه ای و بلند واقع شده است.
این مکان تاریخی یک سنگ نسبتا لوله ای شکل است که چهار متر طول و چهار متر ضخامت در عریض ترین نقطه خود دارد و حدود 2250 فوت از سطح دریا ارتفاع دارد.
در باره‌ی کاوشها و تحقیقات تاریخی در باره‌ی این مکان باید بگوییم که دو باستان شناس از دانشگاه شیکاگو (هربرت هاو و رایت) در این محوطه کاوش باستانی انجام داده‌اند و تعدادی اشیاء باستانی کشف کرده‌اند، از جمله مهم ترین بقایای باستان شناسی یافت شده در برده بلکه را می توان به سه دسته تقسیم کرد:
1. اشیاء محلی دستی: تعدادی کشف شده از اشیائ و صنایع دستی که اکثرا به روشی ساده ساخته می شوند.
2. ابزار گچی: این ابزار از نوع سنگ گچ است که به شکل محدب یا بیضی است.
3. تجهیزات سنگی که از سنگ های زیبایی در دل طبیعت همان منطقه متشکل شده‌اند و اکثریت صنعت معدن را تشکیل می دهند.
4. کشف چندین اسکلت حیوان همانند: فیل هندی، آهو، کرگدن، الاغ وحشی از نژاد اونگاری، گاجوت، اسب.
با توجه به عدم بقایای ساخت و ساز در محوطه باستانی برده بلکه، نتیجه می گیریم که این مکان تنها برای مدت کوتاهی مورد استفاده موقت غارنشینان بوده است.برخی از باستان شناسان معتقدند که زندگی در محوطه باستانی برده بلکه بیشتر از دو فصل تجاوز نکرده است.
بر اساس تحقیقات انجام شده، تاریخچه محوطه باستانی بردبالکا به حدود 100 تا 80 هزار سال پیش برمی گردد که قدیمی ترین محوطه باستانی کردستان به شمار می رود.[1]

خواص ایتم

محل: تپه
شهرها: چمچمال
شهرها: سلیمانیه
کشور - اقلیم: جنوب کردستان
QR Code:

منابع
[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار
زمان اضافه کردن: 2023-09-20
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 878

بزرگترین پارک باستانی_تفریحی در دهوک ساخته میشود

20221004102537437613=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

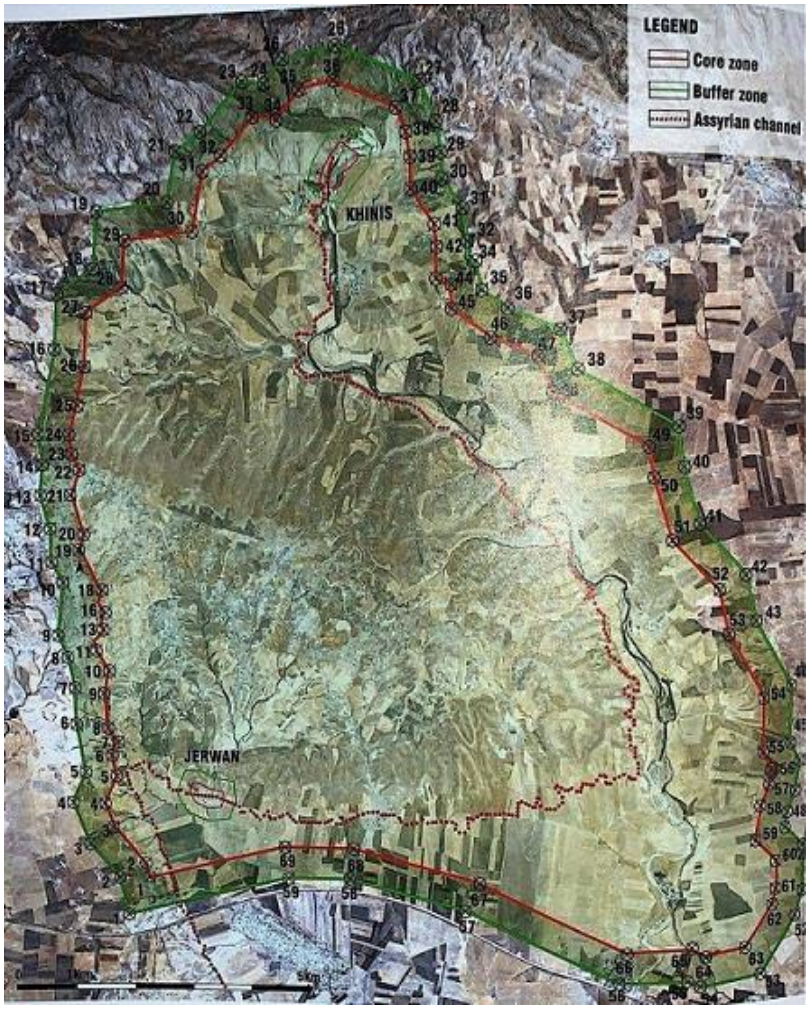

این پارک باستانی-تفریحی پروژەی بزرگ اداره فرهنگ و باستان دهوک و تیم مخصوص دانشگاه ادینوی ایتالیا است که چندین محوطه و مکان باستانی را در بر میگیرد و به هم مرطبت میکند و چند مکان باستانی موجود در این پارک به لیست اثار فرهنگی یونسکو اضافه خواهد شد.

مساحت و بزرگی این پروژه سه هزار کیلومتر مربع است که سایتهای باستانی مثل: خنس، جروانه، مالتا، بندەوایا، فایدا را در برمیگیرد. بهتر است گفته شود این پروژەی بزرگ اقدامیست برای به یک مرطبت کردن و وصل کردن چدین سایت باستانی مهم که مخصوص سیستم ابیاری و سد سازی پادشاه اشوری سنحاریب است.

به گفتەی بیکەس بریفکانی مدیر اداره فرهنگ و باستان دهوک، این پروژه نه تنها اقدامی برای حفظ و نگهداری بیشتر مکانهای باستانی موجود در نقشه است بلکه تلاشی برای ثبت همزمان چندین مکان باستانی در لیست فرهنگی و باستانی سازمان جهانی یونسکو است و همچنین ثبت این اثار کمک بزرگی به جلب گردشگران و توریستهای بین المللی برای بازدید از این پارک میکند.

این پروژه به شش بخش اصلی تقسیم میشود که هر بخش کار متفاوت و متصل به دیگری در ان انجام میشود:

1-مناطق باستانی این پارک به صورت مجزا و جداگانه ثبت و نقشه گذازری خواهد شد.

2-مناطق تفریحی و گردشگری این پارک مشخص شده و استراحتگاهایی برای گردشگران با در نظر گرفتن سلایق متفاوت ساخته خواهد شد.

3-مراکز مخصوص به تحقیقات علمی و پژوهشی جیولوجی، جیولوجی اب، باستانشناسی و .. .

4-درست کردن باغ و باغچەی کوچک هم به منظور ابادانی و سرسبزی منطقه و هم به منظور گشایش مراکز تحقیقاتی و گیاه شناسی، چونکه در این منطقه چندین گیاه و درخت متفاوت وجود دارند که در منطقه در نوع خود بینظیرند و خواس

گیاهی و دارووبی دارند.
5-درست کردن نقشەی دیجیتالی و GIS به منظور به یک مرطبت کردن تمام مناطق موجود در پارک و کمک راهنمایی کردن برای گردشگران.
6-مراکز مزارع و انرژیهای طبیعی برای بهره‌برداری از انرژی اب، خاک، هوا به منظور ایجاد و مصرف بهینه از منابع طبیعی و درست کردن انرژی خورشیدی و توربینهای هوایی.
هدف پرۆژه:
اهداف عمومی این پروژه، حفاظت و نگهداری هرچه بیشتر از مناطق باستانی، مخصوصا سیستم ابیاری و سد سازی سنحاریب اشوری است به منظور ثبت جهانیشان در یونسکو و همچنین شناساندن و محرفی کوردستان به عنوان سرزمینی با قدمت و تمدنی اصیل به جهانیان.
اماده کردن: سارا سردار
[1]

خواص ایتم

محل:	غار
محل:	باغ - پارک
محل:	پل
محل:	مسجد
محل:	مجسمه ها و کنده کاری ها
محل:	کوه
محل:	رودخانه کوچک
محل:	دیوار
محل:	مدرسه دینی
محل:	تپه
محل:	موزه
محل:	حکاکی شده
محل:	رود
محل:	چشمه
قرن:	قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)
شهرها:	دهوک
کشور - اقلیم:	جنوب کردستان
QR Code:	

منابع
[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار
زمان اضافه کردن: 2022-10-04
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 879

بستان سور، روستای به قدمت 12 هرازساله

20221003163950437433=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

روستای بستان سور یکی از قدیمیترین و مهمترین مکانهای باستانی جنوب کوردستان است که واقع در شهرستان عربت له منطقه‌ی شهرزور است و 25 کیلومتر لا جنوب شرق سلیمانیه دور است.
تیم باستانشناسی دانشگاه ریدینگ بریتانیا به مدیریت پروفسور روجر ماتیوس چند سالی است که در این منطقه مشغول کاوش و تحقیقات باستانی هستند، در نتیجه‌ی این چند سال تحقیق ق کاوش این تیم به همکاری تیم باستانشناسی اداره‌ی باستانشناسی سلیمانیه توانستند بازمانده‌های اولین تمدنهای کشاورزی را در این منطقه کشف کنند که تاریخشان به 9 هراز سال قبل از میلاد مسیح برمیگردد و این مدرکی موثق است دال بر اینکه تمدن و یکجانشینی در این منطقه دو هزار سال کهنتر از روستای باستانی چرمو است.
بنابر گزارش تیم بریتانیای محقق در این منطقه، بستان سور قدیمیترین روستای خاورمیانه و جهان است که تمدن و یکجانشینی در ان شکل گرفته است.
قدمت این دهکه‌ی باستانی به وگتی برمیگردد که برای اولین بار انسانهای هوشمند از غار و کوهنشینی به سوی کوهپایه‌ها امده و تلاش کردند یکجا نشینی و استقرار را ازمون کنند. انسانهای هوشمند که بعد از انسانهای نیاندرتال زندگی را به طور متفاوتی تجربه کردن در ابتدا از 9 هراز سال قبل از میلاد مسیح از غارهای زنجیره کوههای زاگروس به سمت کوهپایه‌ها امدن و در اطراف دشت شهرزور خانه‌هایی از خشت و گل بنا کردند و برای اولین بار توانستند حیوانات را رام کرده و نگهداری کنند. همچنین انها برای ادامه‌ی حیات خود شروع به کاشت انواع غلات کرده و بدین گونه توانستند کشاورزی اولیه را کشف و استفاده کنند، در نتیجه‌ی این تلاش و تقلا روستای به نام بستان سور که اکنون میبینیم را برای ما به جای گذاشتند. و این میراث نه تنها برای ما بلکه برای تمام مردم جهان از اهمیت خاصی برخوردار است.
نتیجه‌ی کاوشهای باستانی این تیم، بازمانده‌هایی از خانه ها و چندین تنور نانوایی و غذا پزی، چندین تکه ابزارهای اولیه‌ی زندگی روزمره مثل چاقوهای سنگی، سفالهای اولیه و غیره بود که هم اکنون در موزه سلیمانیه به معرض نمایش گزاشته شده است.
قابل ذکر است تیم بریتانیای مشغول در این دهکده‌ی باستانی در تلاش ثبت جهانی این روستا به حنوان کهنترین روستای باستانی جهان در موسسه‌ی یونسکو است
اماده‌کردن: سارا سردار
[1]

خواص ایتم

محل: مسجد

محل: خانه

محل: روستا

محل: قبرستان

محل: حکاکی شده

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها قبل از تاریخ (پیش از کشف نوشتن)

شهرها: سلیمانیه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2022-10-03

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 880

بنای باستانی خانا ایزدی

https://www.kurdipedia.org/?lng=12&q=20230807110931512309

بنای باستانی خانا ایزدی در نزدیکی معبد لالش و در حدود یک کیلومتری این معبد در استان دهوک قرار دارد که از سه قسمت تشکیل شده است:
قسمت اول ساختمانی است که به سالن منتهی می شود، تالار به سبک یک تکه ساخته شده است و ستون های متعددی در مرکز ساختمان برای نگهداری سقف وجود دارد که به سبک گنبد بلند ساخته شده است، ستون ها از تخته های سنگی بزرگ و با افزودن سنگ های کوچک در قسمت بالا، دارای طرح هندسی زیبایی هستند.
قسمت دوم بنای تاریخی از دو اتاق کوچکتر تشکیل شده است، در یکی از اتاق ها ورودی اصلی ساختمان وجود دارد، این در حالی است که بخشی از دیوار و مشبک فرو ریخته و با قطعات آهن و چوب توسط شهروندان نگهداری می شود اما احتمال ریزش و آسیب زیاد است. پشت این قسمت راهرویی وجود دارد که قسمتی از دسترسی به سالن اصلی است،
بخشی از دیوار بر اثر بلایای طبیعی فروریخته است، در داخل قسمت اصلی، تالار بزرگ، از پنجره های مربعی برای رساندن نور به فضای داخلی ساختمان استفاده کردند، با قرار دادن سنگ ها به صورت مربع و ایجاد فضا در دیوارها ساخته می شود و روی هر دیوار حدود دو تا سه پنجره وجود دارد.
به گفته باستان شناسان و شواهد تاریخی قدمت این بنا به دوره سومریان یعنی حدود پنج هزار سال پیش برمی گردد، این مکان در ابتدا به عنوان یک معبد مذهبی استفاده شده است،
اما بعداً برای پذیرایی از زوار ایزدی که از جاهای مختلف به ویژه از هند به لالش برای شرکت در جشن جمای آمده بودند ساخته شد. گفتهای وجود دارد که این بنا بعدها به عنوان مرکز مذهبی برای تصحیح متون مذهبی مورد استفاده قرار گرفت. سالمندان و مردان متدین معتقدند خانا ایزدی یکی از کمیاب ترین آثار ایزدی است که دست نخورده باقی مانده است.
این اثر کمیاب و باستانی اکنون به عنوان آغل گوسفند و گاو مورد استفاده قرار می گیرد که خطر ریزش و فرسودگی را افزایش می دهد، اهمیت آن نیازمند توجه بیشتر از طرف مسئولین است.[1]

خواص ایتم

محل:	مسجد
محل:	خانه
قرن:	قرن 13 (1200-1299)
شهرها:	شیخان
کشور - اقلیم:	جنوب کردستان
QR Code:	

منابع
[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار
زمان اضافه کردن: 2023-08-07
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 881

بندر قدیمی اورارتی ها در شمال کوردستان کشف شد

20220925105503436117=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

به دلیل کم شدن اب دریاچه‌ی وان در شمال کوردستان (به دلایل طبیعی و زیست محیطی)، بندری قدیمی که قدمتش به دوره‌ی اورارتیها برمیگردد، کشف شد.

این بندر که به‌روی یک صخره سنگ طبیعی درست شده متشکل از یک میدان 20 متری و 11 عدد پلیکان است که پهنای هر پلیکان 3 متر است و پلیکانها به سوی دریا راه دارند، به‌منظور مبادلات بازرگانی و داد و ستد درست و احداث شده است.

به گفته‌ی دکتر رافت چاوش اوغلو، مدیر موزه‌ی وان، این اولین بار است که اثار به جا مانده از یک بندر قدیمی در این منطقه کشف میشود و این کشف نشانه‌ی همیشگی بودن نقل و انتقالات بازرگانی در میان مردمان اورارتی و سایر نقاط بوده است و میتوان گفت داد و ستد بازرگانی در این نقطه تنها مختص به فصلهای خوش اب و هوا مثل بهار و تابستان نبوده.

این بندر کمی پایین تر از قلعه‌ی تاریخی ایانیس (احداث شده به دست اورارتی ها) و نزدیک دریاچه‌ی وان در شمال کوردستان است و بزرگترین بندر تاریخی است که در این منطقه کشف شده است.

اماده‌کردن: سارا سردار

[1]

خواص ایتم

محل: قلعه

محل: رود

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: وان

کشور - اقلیم: شمال کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2022-09-25

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 882

بکر اوا قدیمیترین شهر باستانی کوردستان

20221004134829437639=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

تپه‌ی بکر اوا، واقع در دشت شهرزور طبق اخرین تحقیقات تاریخی_باستانشناسی قدیمی ترین شهر تاریخی_باستانی کوردستان و عراق است که تا الان کشف شده. این شهر که مدت زیادی است خاموش و ساکت است برای اولین بار در سال 1927 از طریق دانشمند باستانشناس افرایم سپایسر کشف و مورد تحقیق و پژوهش انجام گرفت.
این تپه‌ی باستانی در موقعیت جوگرافیی بسیار مهم و حساسی قرار دارد، زیرا در میان هر دو شهر هلبچه‌ی شهید و شهرک سیروان قرار گرفته و 4 کیلومتر از شهر هلبچه دور است.
این شهر که 70 کیلومتر از شرق شهر سلیمانیه دور است قدمتش به پنج هزار سال قبل برمیگردد. مساحت تپه‌ی بکراوا 600-800 متر مربع است و 40 متر قول است که این برای زمان باستان و شرایط اولیه‌ی شهر سازی، پیشرفت چشمگیری به حساب می اید.
فصل دوم کاوش باستانی برای این تپه، در سال 1960-1961 بود که تیمی از اداره باستانشناسی بغداد برای انجام تحقیقات انتخاب و مشغول به کار شدند.
فصل سوم فعالیتهای باستانشناسی و تاریخی در بکراوا در سال 2009-2011 بود که تیم دانشگاه هایدلبرگ به مدیریت پروفسور پیتر میگلس در این تپه شروع به کاوش کردند و توانستند نتیجه‌های امید بخشی به‌دست بیاورند.
طبق نتایج کاوشهای به عمل امده در بکراوا بر اساس تکه‌های باستانی کشف شده، قدمت این تپه به پنج هزار سال پیش برمیگردد و عصرهایی همچون عصر اسلامی، اهن، برنز، عثمانیها..را از سر گذرانده.
در این تپه چندین قبرستان کشف شده که به گفته‌ی باستانشناسان، قدیترین قبر ها به زمان هخامنشی ها برمیگردد.
کشف چندین تبلت میخی و ده‌ها شیء تاریخی در بکراوا، سندی بر اثبات تاریخ و قدمت این تپه است، و این اشیاء کشف شده‌ی مذکور هم اکنون در موزه‌ی بغداد حفظ و نگهداری میشوند.
پیتر میگلس در باره‌ی تحقیقاتش میگوید: تپه‌ی بکراوا در سه هزار سال قبل از میلاد یکی از مناطق ابادان و پر رونق ق مهم این منطقه بوده است که از لحاظ اقتصادی و شهرسازی و داد و ستد با مناطق دیگر، پیشرفت چشمگیری داشته است.
از موارد کشف شده در این تپه میتوان به انواع کوزه‌های سفالی، سر نیزه (که به عنوان سلاح استفاده میشده)، وسایل ساختمان سازی، چاقو، ظروف اشپزخانه.. که بیشترشان از اهن و سفال درست شده بودند، کرد.
اماده‌کردن: سارا سردار
[1]

خواص ایتم

محل: مسجد

محل: مجسمه ها و کنده کاری ها

محل: خانه
محل: دیوار
محل: دروازه
محل: شهرستانها
محل: مدرسه دینی
محل: قبرستان
قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)
شهرها: حلبچه
کشور - اقلیم: جنوب کردستان
QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2022-10-04
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 883

بیستان سور، روستایی در کردستان که تاریخش به 9 هزار سال قبل از میلاد برمیگردد

20230801104315510847=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

روستای بیستان سور، در شهرستان عربت منطقه شهرزور، در 25 کیلومتری جنوب شرق سلیمانیه واقع شده است. یک تیم باستان شناسی از دانشگاه ریدینگ بریتانیا به سرپرستی پروفسور رجر متیوس، در انجام حفاری منطقه، بقایای یک تمدن دارای پیشه‌ی کشاورزی را در روستای بستان سور کشف کردند، که قدمت ان به 9 هزار سال قبل برمیگردد. این نشان می دهد که تمدن بستان دو هزار سال از تمدن چرمو قدمت دارد. این بدان معناست که روستای بستان سور قدیمی ترین روستای کردستان و جهان است که تمدن بشری در آن شکل گرفته است. تاریخچه بستان سور به اولین مهاجرت انسان ها برمی گردد که در غارها زندگی می کردند و به شکار برای غذا تکیه می کردند، با نزول از غارها به مناطق پست، استقرار، ساکن شدن و خانه سازی و شروع کشاورزی.

ساکنان اولیه این روستا جزء ساکنان کوه های زاگرس بودند که نه سال قبل از میلاد از غارهای زاگرس به شهرزور آمدند و خانه هایی از سنگ و گل ساختند، کشاورزی کردند و در نتیجه بستان سور به قدیمی ترین روستای کردستان و جهان تبدیل شد. این خود نه تنها برای کردستان، بلکه برای منطقه و کل جهان اهمیت تاریخی و باستانی دارد. در نتیجه کاوش های باستان شناسی در این منطقه، آثار سنگی مهمی پیدا شده است، که در زندگی روزمره مورد استفاده قرار گرفته اند، مانند ابزارهای برش و همچنین نخاله های ساختمانی پیدا شده است قدمت آنها به 7700 سال قبل از میلاد می رسد. این کاوش ها زیر نظر اداره کل باستان شناسی استان سلیمانیه انجام شد، کاوش ها ادامه خواهد داشت و تمامی آثار در موزه سلیمانیه نگهداری می شود.[1]

خواص ایتم

محل:	مسجد
محل:	مجسمه ها و کنده کاری ها
محل:	خانه
محل:	روستا
محل:	جامعه
محل:	مصنوع باستانی
قرن:	قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)
شهرها:	سلیمانیه
کشور - اقلیم:	جنوب کردستان
QR Code:	

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-08-01

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 884

پرستگاه مرمت شده‌ی زردشتیان در دربندیخان

2023092312540752275 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

این مکان باستانی یکی از اماکن مقدس به‌جا مانده از ایین زردشتی در اقلیم کردستان میباشد.[1]

خواص ایتم

محل: مسجد

شهرها: سلیمانیه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-23

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 885

پروژه اب بستوره

20230923125010522750=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

پروژه‌ی اب بستوره یا نهر اب بستوره، یکی از پروژه‌های قدیمی پادشاه اشوری، سنحاریب میباشد که بر روی رود بستوره در روستای قلا مورتکه، همانند جوی اب، کانال کشی شده است به سمت قلعه اربیل که طولش به 37 کیلومتر میرسد.[1]

خواص ایتم

محل: چشمه

قرن: هزاره 01 قبل از میلاد

شهرها: اربیل

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-23

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 886

پروژه اب سنحاریب

20230727172913509895=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

پروژه اب سنحاریب
این پروژه اولین پروژه تامین آب در عراق محسوب می شود که در عراق آب را از فاصله 55 کیلومتری به قلعه اربیل می آوردند، در قرن هفتم قبل از میلاد در زمان سلطنت سنحاریب پادشاه آشوری 612_2500قبل میلادی،
این بنای تاریخی چه زمانی کشف شد؟
در سال 1933، اداره باستان شناسی موصل برای اولین بار توسط باستان شناس دکتر اوردان، مشاور این اداره، کشف شد، توانست ان سنگ را پیدا کند که اسم سنحاریب بر روی ان کنده کاری شده بود، در بهار سال 1946، یک تیم باستان شناسی توانستند کل سنگ را بخوانند که نحوه اجرای پروژه را شرح می دهد، در 14-5-1946 باستان شناس (فواد صفر) کل این مطالعه را به دو زبان عربی و انگلیسی در مجله سامر منتشر کرد.
نحوه ایجاد پروژه
سنحاریب از کوه های خانی در 33 کیلومتری از جمله سفین، پیرمام و بنباوی آب آورده است و سپس با سرشاخه‌های رودخانه‌های سوسه، زیارت و قیرزه آب را به بستوره رساند است. ابتدا سنحاریب دیوار سنگی تراشیده ای ساخت که هر سنگ به اندازه 426080 سانتی متر بود، به روی آب پروژه ساخته شده است که سد را از ریزش در امان نگه داشته است که ارتفاع در 120 سانتی متر و عرض آن 110 سانتی متر بود که به شکل مربع ظاهر می شود.
جلوی در ورودی سد به طول 300 متر و عرض 150 متر سنگفرش شده است تا آب را از گل و لای پاک کرده و آب تمیز وارد سد شود، نزدیک در ورودی چاه کم ارتفاعی وجود داشت که باعث می شد آب خیلی سریع به داخل آن سرازیر شود، سپس از ابتدای سد تا قلعه اربیل به طول 22 کیلومتر به صورت نهر آب کشید، او چاه هایی بین 43 تا 50 متر حفر کرده تا در صورت آلودگی به راحتی تمیز شوند، وجه تمایز پروژه سنحاریب از سایر پروژه های آبرسانی این است که پروژه ها از آب های زیرزمینی استفاده می کنند، اما سناخریب آب های سطحی را انتقال می دهد.
کتیبه سنحاریب بر روی سنگ پروژه
من سنحاریبم شاه جهان و اشور، در چیکان خانی سه رودخانه حفر کرده ام، آب چشمه های سمت چپ و راست رودخانه های کوهستانی که در سواحل اربیل قرار دارند را گنجانده ام، سپس سدی به مرکز اربیل، سرزمین الهه بزرگ عشتار حفر کردم و آب را مستقیم آوردم.[1]

خواص ایتم

محل: رودخانه کوچک
محل: رود
قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)
شهرها: اربیل
کشور - اقلیم: جنوب کردستان
QR Code:

منابع
[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار
زمان اضافه کردن: 2023-07-27
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 887

پل التون کوپری

2023092012300552185 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

پلی تاریخی در اقلیم کردستان در نزدیکی روستای پردی میباشد.[1]

خواص ایتم

محل: پل

شهرها: کرکوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-20

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 888

پل برسیرین

20230921101927522185=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

پل برسیرین در محدوده‌ی اداره‌ی شهرستان رواندز میباشد و 18 کیلومتر از شمال شرق شهر سوران و در بخش جلویی و ورودی روستای برسیرین درست شده‌است.
بعد از 100 سال، اکنون هم مردم این روستا برای رفت و امد از این پل استفاده میکنند و عبور میکنند. این پل در زمان حکومت امیر سوران در سال 1816 به دست اوستا ابراهیم ماوه‌یلی درست شده است.
[1]

خواص ایتم

محل: پل

دهه: دهه 01 (10-19)

قرن: قرن 19 (1800-1899)

شهرها: رواندوز

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-21

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 889

پل پنج چشمه

20240721204707582537=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

پل پنج چشمه که با نام پل بشگوز نیز شناخته می‌شود، در فاصله سه کیلومتری شرق ماکو قرار دارد و روی رودخانه زنگمار احداث شده است. با 43 متر طول، این پل عرضی حدود 20 متر و ارتفاعی بیش از 50 متر دارد. در ساخت پل از سنگ‌های تراشیده به رنگ‌های سیاه و سفید استفاده کرده‌اند که به آن جلوه خاصی داده است. این پل سه پایه دارد و قسمت‌هایی از پایه‌ها را صخره‌های طبیعی تشکیل می‌دهند. قدمت پل بشگوز به دوره صفوی بازمی‌گردد و اکنون از جاهای دیدنی ماکو محسوب می‌شود.[1]

خواص ایتم

محل: پل

شهرها: ماکو

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-21

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 890

پل تاریخی استان هکاری در شمال کردستان

https://www.kurdipedia.org/?lng=12&q=20230219221511468775

پل تاریخی استان هکاری در شمال کوردستان بزرگ، این پل از سنگ ساخته شده است طول آن 10.80 سانتی متر، عرض آن 2.90 سانتی متر و ارتفاع آن 20.20 سانتی متر استاین پل بر روی رودخانه شیمدینلی در 13 کیلومتری شهر ساخته شده است،

این پل توسط شیخ سید محمدصادق در قرن بیستم ساخته شد و در دره ای عمیق بین دو کوه در طبیعتی زیبا واقع شده است.[1]

خواص ایتم

محل: پل

شهرها: هکاری

کشور - اقلیم: شمال کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-02-19

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 891

پل چالان چولان

https://www.kurdipedia.org/?lng=12&q=20240710092129579673

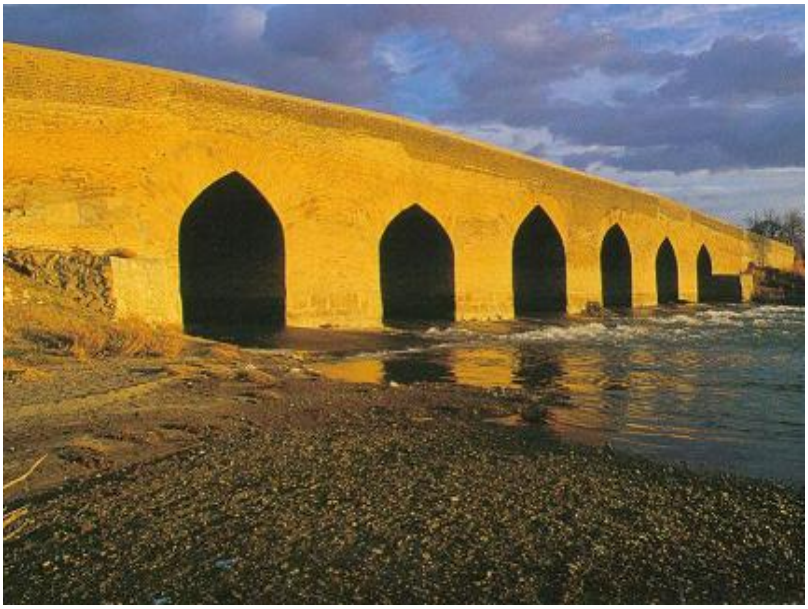

پل چالان چولان با قدمتی که به دوره قاجار بازمی‌گردد، از بناهای تاریخی و مکان های دیدنی بروجرد است و در جاده بروجرد به خرم‌آباد، مجاور پاسگاه انتظامی چالان چولان قرار دارد. این اثر در تاریخ 07-12-1997 به عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسیده است. پل چالان چولان 120 متر است و شش طاق چشمه آجری دارد که پایه‌هایش تا ارتفاع یک متری از سنگ و بدنه از آجر ساخته شده است. [1]

خواص ایتم

محل: پل

شهرها: لورستان

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-10

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 892

پل خاتون

20240721200523582500=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

پل خاتون روی رودخانه‌ای در فاصله دو کیلومتری از شهرستان خوی قرار دارد و قدمت آن به اوایل قرن 12 هجری قمری بازمی‌گردد. این اثر از بناهای تاریخی و جاذبه های گردشگری خوی در استان آذربایجان غربی به شمار می‌آید. به نظر می‌رسد این پل در سال‌هال 1170 تا 1200 هجری قمری به دستور «احمد خان دنبلی» تاسیس شده و در گذشته محل تردد کاروان‌هایی بوده است که از عثمانی وارد ایران می‌شدند. پایه‌ها و موج‌شکن‌های این پل تاریخی به پشت ماهی شباهت دارد و با مصالحی همچون سنگ‌های عظیم، ماسه و آهک ساخته شده است. [1]

خواص ایتم

محل: پل

شهرها: خوی

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-21

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 893

پل خربردان

20230921102417522186=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

پل خربردان، این پل یک کتلومتر از شمال روستای دیبه‌گه دور میباشد و بر سر راه قدیم اربیل-دیبه‌گه واقع شده‌است.[1]

خواص ایتم

محل: پل

قرن: قرن 20 (1900-1999)

شهرها: مخمور

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-21

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 894

پل خسرو

20240429203026568278=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

پل خسرو در دو کیلومتری جنوب غربی شهر بیستون بر روی رودخانه گاماسیاب قرار دارد. در واقع پل خسرو قسمتی از سد ساسانی بیستون را شامل می‌شود که از این جهت همانند پل والرین شوشتر که آن هم در دوره ساسانی ساخته شده است، عمل می‌کند. متاسفانه از دهانه‌ها و گذرگاه پل آثاری بر جای نمانده است. بقایای پل ساسانی (خسرو) مربوط به دوره ساسانیان است که در بیستون، محوطه تاریخی، فرهنگی بیستون واقع شده است. این اثر به‌عنوان یکی از مکان های دیدنی کرمانشاه، در تاریخ 10-03-2002 به عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسید. [1]

خواص ایتم

محل: پل

شهرها: کرمانشاه

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 29-04-2024

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 895

پل روخانه

20230921111930522188=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

پل روخانه در محدوده‌ی اداری شهرستان داقوق در جنوب شرق استان کرکوک میباشد. این پل در اواخر حکومت عثمانیها درست شده است.[1]

خواص ایتم

محل: پل

شهرها: کرکوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-21

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 896

پل سی پله

20240624124853576484=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

پل سی پله (کر و دِت) مربوط به دوران‌های تاریخی پیش از اسلام در دوره ساسانی است و در شهرستان کوهدشت، بخش طرهان، دهستان طرهان غربی نزدیک روستای سرطرهان واقع شده است. این اثر که در تاریخ 16-03-1994 به عنوان یکی از آثار ملی کشور ایران به ثبت رسیده است، جزو جاذبه های گردشگری کوهدشت به شمار می‌رود. پل در تنگ‌ترین بستر رودخانه سیمره، در محلی بنام سی پله واقع شده است این پل در مسیر یکی از راه‌های باستانی قرار داشته که سبب ارتباط بین‌النهرین با ایران از مسیر کرمانشاهان، ایلام و لرستان (طرهان) به ایران غربی بوده است. مصالح بنا از گچ و سنگ است. [1]

خواص ایتم

محل: پل

شهرها: لورستان

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-06-24

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 897

پل قدیمی کاولکان

20230921113617522199=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

این پل هم از مجموعه پل های قدیمی و تاریخی اقلیم کردستان میباشد.[1]

خواص ایتم

شهرها: رواندوز

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-21

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 898

پل قره کورپو

2024072120363258252 4=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

پل قره کورپو که با نام پل سیاه نیز شناخته می‌شود، در شمال ماکو، روی رودخانه قره‌سو و در نزدیکی محل اتصال این رودخانه با رودخانه زنگمار احداث شده است. قدمت این پل به دوران صفویه بازمی‌گردد و دارای سه دهانه است. در ساخت پل از مصالحی مانند سنگ‌های سفید و سیاه آتشفشانی، سنگ‌های لاشه و قلوه سنگ با ملات آهک استفاده کرده‌اند و به احتمال زیاد پل را بر همین اساس قره کورپو نامیده‌اند. این اثر از جاهای دیدنی ماکو محسوب می‌شود و در تاریخ 29-09-2002 با شماره ثبت 6405 به‌عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسیده است.[1]

خواص ایتم

محل: پل

شهرها: ماکو

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 21-07-2024

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 899

پل قشان

20230921103013522187=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

پل قشان

از جمله پلهای قدیمی و باستانی اقلیم کردستان، میتوان به پل قدیمی قشان اشاره کرد که تقریبا و از لحاظ رخداد تاریخی در نوع خود کم نظیر میباشد. این پل که در دوره‌های مهم سیاسی و تاریخی زیادی نقش به سزایی داشته است بر روی رودخانه کوچکی بین روستای قشان و دری یا بهتر است بگوییم روی رودخانه قشان، در نزدیکی روستای قشان از توابع شهرستان ماوات در منطقه شارباژیر و در 60 کیلومتری شهر سلیمانیه قرار دارد. امروزه از مکان باستانی فقط بقایای پل قدیمی باقی مانده است و پل آهنی دیگری در نزدیکی آن ساخته شده است. این پل دو منطقه مهم شارباژیر و کردستان را به هم متصل می کند و از اهمیت بالایی برخوردار بوده است و به سبکی جدید ساخته شده و حتی مورد توجه گردشگران اروپایی قرار گرفته است. این پل صحنه حوادث تاریخی بسیاری از جمله عبور سپاه اسلام، ارتش نادرشاه افشار، ارتش عثمانی، جنگ ایران و عراق و ... بوده است.

پیرمرد شاعر نیز از روی این پل سوار بر اسب شد. این پل در دهه 1970 فرو ریخت و اکنون به یک اثر تاریخی تبدیل شده و صدها سال است که جاده اصلی شرق و جنوب کردستان بوده است. قشان روستای بسیار قدیمی است، از این رو عبدالرحمن بیگ صاحبقران، معروف به سلیم، شاعری که از سال 1800 تا 1866 می زیست، در شعری درباره قشان نوشت.

بالەتی و ئەوڵا سوتە ڵ هەردوو شەریکی قیسمەتن
سەبتی (طوغرا) بوون بە حوکمی ماوەت و سەمتی قەشان.

اطلاعات کامل این پل در شماره هفتم مجله شهربازهر منتشر شده است.[1]

خواص ایتم

محل: پل

شهرها: شارباژیر (چوارتا و ماوت)

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-21

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 900

پل قلعه جوق

2024072120415058253 0=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

پل قلعه جوق ماکو با قدمتی که به دوره صفوی بازمی‌گردد، از جاهای دیدنی ماکو در جنوب این شهرستان است و در نزدیکی روستای جوق قلعه قرار دارد. با 10 متر طول، این پل ارتفاعی بالغ بر 9 متر و عرضی حدود چهار متر و 500 سانتی‌متر دارد و در ساخت آن از مصالحی همچون سنگ‌های تراشیده، سنگ‌های نتراشیده، قلوه‌سنگ و ملات گچ و آهک استفاده شده است.[1]

خواص ایتم

محل: پل

شهرها: ماکو

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-21

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 901

پل قلعه جوق باراندوز

2024071809314658165 1=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

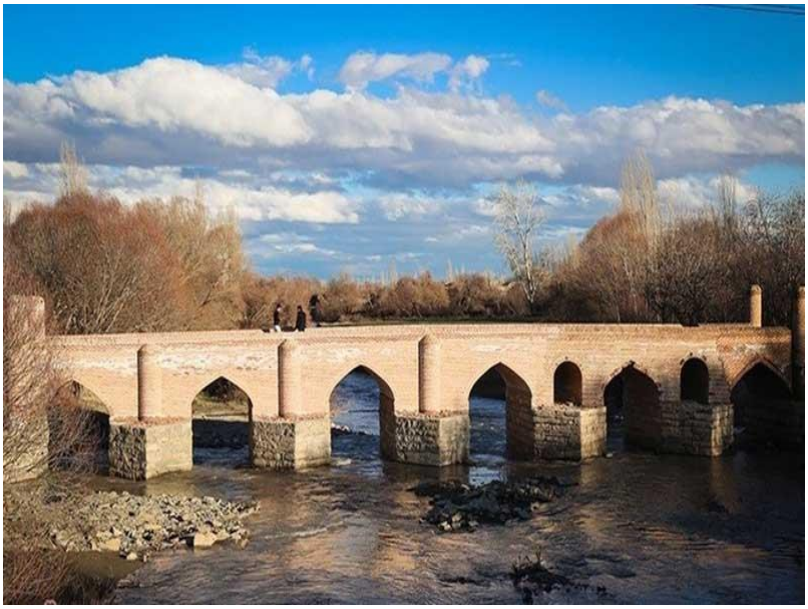

پل قلعه جوق باراندوز که با نام پل باراندوز چای نیز شناخته می‌شود، در 25 کیلومتری جاده ارومیه به اشنویه، دهستان باراندوز، روستای قلعه جوق قرار دارد و قدمت آن به دوره قاجار بازمی‌گردد. با 40 متر طول و پنج متر عرض، این پل دارای 6 چشمه بزرگ با قوس جناقی و پنج چشمه طاق کوچک با طاق رومی است. دیوار پایه‌ها را با استفاده از تخته سنگ‌های بزرگ مکعبی شکل و ملات آهک ساخته‌اند و داخل دیواره پایه‌ها با لاشه سنگ‌های ریز و درشت و ملات آهک پر شده است. با توجه به اهمیت تاریخی، پل جوق از جاهای دیدنی ارومیه به شمار می‌آید و در تاریخ 15-03-2001 با شماره ثبت 3476 به‌عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسید. [1]

خواص ایتم

محل: پل

شهرها: اورمیه

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-18

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 902

پل قلعه حاتم

2024062412424357647 7=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

پل قلعه حاتم یکی از آثار تاریخی و دیدنی های بروجرد به شمار می‌آید و به‌عنوان یکی از آثار ملی کشور ایران به ثبت رسیده است. این پل در شمال غربی شهر، نزدیک روستای قلعه حاتم، روی رودخانه کوچکی بنا شده است. ظاهرا پل قلعه حاتم از ساخته‌های اوایل دوره قاجاریه محسوب می‌شود. [1]

خواص ایتم

محل: پل

شهرها: لورستان

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-06-24

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 903

پل قلیاسان

20230727173920509900=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

پل قلیاسان

این پل در سال 1920 توسط فردی از یکی از قدیمی ترین خانواده های سلیمانیه به نام (حاجی ملاعزیز قرنی) ساخته شده است، این بنا بر روی رودخانه ای کوچک در منطقه دولروت در شمال سلیمانیه ساخته شده است در نهر قلیاسان و پس از طی حدود 27 کیلومتر به رودخانه تانجرو می ریزد، که این رودخانه، بسیاری از رودخانه تانجرو را تشکیل میداد، او در آستانه جنگ جهانی اول کار خود را واگذار کرد، در آن زمان سلیمانیه نیز مانند سایر شهرهای عراق تحت حکومت امپراتوری عثمانی قرار داشت، مقامات عثمانی یک مهندس از استانبول فرستادند، اما به دلیل جنگ کار انجام نشد و بعد از جنگ مهندس طرح پل را به حاجی عزیز سپرد.

پس از شروع ساخت و ساز در سال 1920، خود به محل پروژه رفت و بر کارگران نظارت کرد، کار در بهار همان سال انجام شد و یک سال بعد به پایان رسید، این پل شامل هشت پایه بود، طول آن 100 متر و عرض آن 4 متر بود، و 12 متر ارتفاع داشت، شالوده آن با سنگ و ساروج و خشت گذاشته شد، مالک در روستای قلیاسان کوره آجرپزی ساخت زیرا از خشت این روستا برای آجرسازی استفاده می شد، این طرف و آن طرف پل چپر ساخته بود.

این پل در اواسط دهه 1960 فروریخت و بقایای کمی از آن باقی ماند، به دلیل بارش باران و برف هر سال و بار سنگین رانندگی، هر بار مکانی آسیب می دید و این محل تا کنون تعمیر نشده یا به درستی تعمیر نشده است.[1]

خواص ایتم

محل: پل

دهه: دهه 20 (20-29)

قرن: قرن 20 (1900-1999)

شهرها: سلیمانیه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-07-27

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 904

پل گاومیشان

2020041316091638281 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

...

خواص ایتم

محل: پل

شهرها: ایلام

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

زمان اضافه کردن: 2020-04-13

نام ویرایشگر: هاوڕێ باخەوان

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 905

پل ممیند

2024081010052558772 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

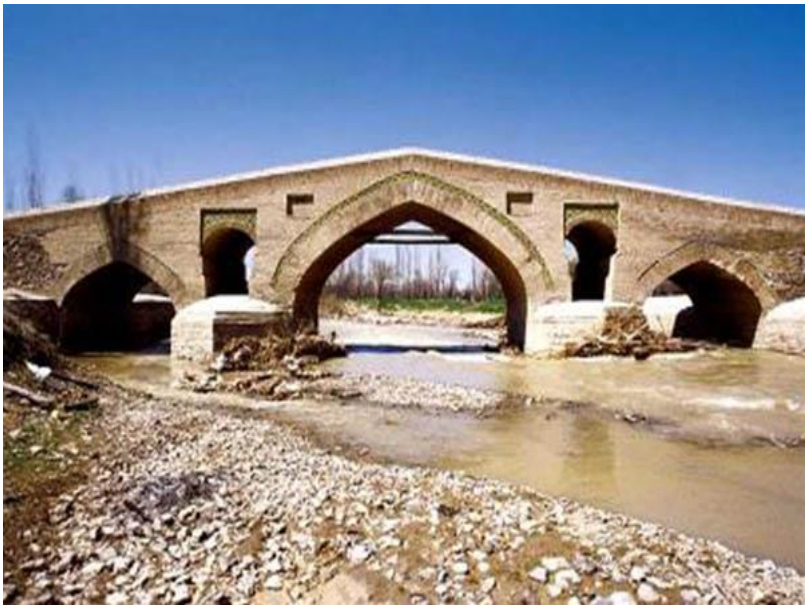

پل ممیند در فاصله هفت کیلومتری شمال شرق سه راهی نقده، در نزدیکی روستایی با همین نام قرار دارد و در انتهای شرق جلگه سولدوز، روی رودخانه گادار احداث شده است. با قدمتی که به دوره‌های صفوی و قاجار بازمی‌گردد، این پل دارای سه دهانه است که دهانه بزرگ‌تر در وسط و دو دهانه کوچک‌تر در دو انتهای پل واقع شده‌اند. بدنه پل با استفاده آجر و ملات ساخته و سطح گذر پل نیز با سنگ فرش شده است. این اثر در سال 1999، با شماره ثبت 2064 به‌عنوان یکی از دیدنی های نقده، در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسید. [1]

خواص ایتم

محل: پل

شهرها: نغده

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-08-10

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 906

پل میرزا رسول

20240806214611586846=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

پل میرزا رسول با قدمتی که به دوره قاجار بازمی‌گردد، از جاهای دیدنی میاندوآب به شمار می‌آید و در جاده میاندوآب به مهاباد، روی رودخانه سیمینه‌رود، توسط میرزا رسول احداث شده است. پل 52 متر طول دارد و از هفت دهانه آن تنها پنج دهانه سالم مانده‌اند. مصالح به‌کار رفته در ساخت این سازه شامل سنگ در قسمت پایه‌ها و سیل شکن‌ها و آجر در سایر قسمت‌ها می‌شود. این اثر در سال 1999، با شماره ثبت 2068 به‌عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسید. [1]

خواص ایتم

محل: پل

شهرها:

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-08-06

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 907

پل کشکان

20240710091959579670=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

پل کشکان با قدمتی که به قرن چهارم هجری قمری و دوره حکومت آل حسنویه بازمی‌گردد، در فاصله 15 کیلومتری سراب‌دوره، در شهرستان چگنی و روی رود کشکان قرار دارد. با حدود 300 متر طول، هم‌اکنون تنها 12 دهنه از پل باقی مانده است و ارتفاع آن از 10 تا 26 متر تغییر می‌کند. در گذشته این پل شهر شاپورخواست را به مناطق غرب استان لرستان و کرمانشاه متصل می‌کرد و در متون تاریخی از آن با نام کژکی یاد شده است. مصالح به‌کار رفته در ساخت پل شامل سنگ، گچ و آجر می‌شود و برخی از پایه‌های پل با سنگ‌های بزرگ و حجاری‌شده ساخته شده‌اند. این سازه که به‌عنوان یکی از جاهای دیدنی لرستان شناخته می‌شود، در سال 2004 در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسیده بود، در اثر سیلاب فروردین سال 2019 متحمل آسیب‌های جدی شد.[1]

خواص ایتم

محل: پل

شهرها: لورستان

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-10

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 908

پل کوسه لر

2024080621491658684 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

پل کوسه لر که با نام پل کوسالار نیز شناخته می‌شود، در فاصله 10 کیلومتری شمال شرقی میاندوآب، در روستای کوسه لر (روستای کوسالار) قرار دارد و روی کانالی به نام «آجی گوبی» که از زرینه رود منشعب می‌شود، احداث شده است. با قدمتی که به دوره قاجار بازمی‌گردد، مصالح به‌کار رفته در ساخت پل شامل لاشه‌های سنگ و ملات آهک می‌شود.
آب‌شکن‌های پل به‌صورت مثلثی در خلاف جهت آب ساخته شده بودند که امروزه تنها بقایای آن‌ها دیده می‌شود. این اثر از جاهای دیدنی میاندوآب است و در سال 2003، با شماره ثبت 6402 به‌عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسید. [1]

خواص ایتم

محل: پل

شهرها:

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-08-06

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 909

پیکولی

20230123110135460642=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نام مکان: پیکولی
اماده‌کردن: سارا سردار

پیکولی، یکی از بنای مهم هفتمین پادشاه ساسانی به نام (نرس 293-302 م.) در نزدیکی روستای (برکل) در دربندیخان استان سلیمانیه قرار دارد.
اهمیت پیکولی در این است که دیوارهای آن به دو زبان پهلوی و فارسی میانه نوشته شده است ، این اثر باستانی یکی از طولانی ترین متون به این زبان ها است که تاکنون کشف شده است.
بنای پیکولی یکی از آثار کمیاب و مهم منطقه و جهان به شمار می رود.
پادشاه ساسانی این بنا را در جاده بین پایتخت ساسانی (تیسفون مدائن) و شهر مذهبی (شیز) در آذربایجان بنا کرد تا همه مسافران بتوانند آن را ببینند.
بنای یادبود پیکولی، ساختمانی مربع شکل به ابعاد 10 در 10 متر مربع بود که در هر طرف مجسمه شاه قرار داشت ، دیوارهای کتیبه شده چندین بلوک سنگی بود که برخی از آنها مفقود بود سنگ های دارای کتیبه اکنون در موزه سلیمانیه نگهداری می شود. از سال 2006، یک تیم باستان شناسی ایتالیایی در آن منطقه و کتیبه‌های یافت شده، کار می کند، مدتی پیش چند سنگ جدید در آن منطقه پیدا کردند.
در کتیبه های روی سنگ ها ذکر شده است که این مکان در سال 293 میلادی، زمانی که نرس توانست بر علیه بهرام سوم که اخیراً سلطنت را به دست گرفته بود، قیام کند و به پادشاهی ساسانی برسد، درست شده‌است.[1]

خواص ایتم

محل: مجسمه ها و کنده کاری ها
محل: خانه
محل: دیوار
شهرها: سلیمانیه
کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-01-23

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 910

تابلویی درست شده از سنگ در موزه‌ی دهوک

2023041710495948308 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

این تابلو که از سنگ مخصوص درست شده‌است یکی از زیباترین اشیاء باستانی موزه‌ی ملی دهوک است که در ان مردی با لباس مخصوص و ابزار جنگی میبینیم. قدمت این تابلو به دوره‌ی نو اشور برمیگردد.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-17

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 911

تابوتی سفالین در موزه‌ی دهوک

2023042013081248394 1=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

تابوتی کهن که از جنس سفال پخته شده در کوره درست شده و برای دفن جسد یک زن استفاده شده است. این تابوت هم اکنون در موزه‌ی ملی دهوک نگهداری میشود.

خواص ایتم

محل: قبرستان

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-20

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 912

تپه باباجان

20240429202446568272=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

تپه باباجان که مربوط به هزاره سوم قبل از میلاد، عصر آهن، دوره ساسانیان و دوره سلجوقیان است، از جاهای دیدنی کرمانشاه به شمار می‌رود و در حاشیه غربی روستای باباجان واقع شده است. این اثر در تاریخ 04-01-2009 با شمارهٔ ثبت 24093 به عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسید. [1]

خواص ایتم

محل: تپه

قرن: هزاره 03 قبل از میلاد

شهرها: کرمانشاه

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-04-29

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 913

تپه باستانی تابان

https://www.kurdipedia.org/?lng=12&https://=q=20230603203505495811

در سمت چپ رودخانه ی خاپور قرار دارد در37 کیلومتری جنوب حسکه،در مرکز حوضه خاپور و وسط تپه های شرقی کوه عبدالعزیز. این تپه از سطح زمین حدود 25 متربلندتر و عرض آن 350 متر است. موقعیت جغرافیایی این تپه بسیار استراتژیک است، چونکه از قسمت غرب نزدیک به شاخ شنگال و به خاطر داشتن اب زیاد ومحیط طبیعی غنی (حیوانی و گیاهی)، هزاران سال محل زندگی و تمدن بوده است. از بقایای باستان شناسی دیده میشود، که در این منطقه تمدن مهم و برجسته‌ای مثل اور، بابل قدیم، اشوری میانه، اشوری نو، هلینسیتی، اسلامی و تاریخ معاصر زنگی کردند و میراث های بسیار مهمی از خود به جای گذاشته اند.

اما اوج شکوفایی و تمدن متعلق به دوره آشوری است. حفاری و بازرسی باستان شناسی برای این منطقه در سال 1997 توسط تیمی از کارشناسان باستان شناسی ژاپن شرع شده است ودر نتیجه چندین ساختمان و آثار و مجسمه های خاص پیدا کرده اند، که مهمترین انها: کوزه‌ای بزرگ سر بسته پخته شده در کوره است که چندین مجسمه‌ی کوچک که با خط میخی نوشته شده و یکی از انها مهر پادشایی دارد محافظ میشود.

در این تپه باستانی مکانی پیدا شده است که مثل کوره بوده برای پخته شدن ان پارچه هایی که از اجر و ماسه دروست شده اند. یکی از بناهای یافت شده در این محوطه باستانی یک اتاق است که با اجر حرارت دیده دروست شده است و دیواره هایش با رنگ، قرمز رنگ شدا است و با اجر مخصوص تزئین شده‌است. به گفته‌ی منابع ها احتمالا این اتاق مکانی باشد که مثل مرکز اداری ان زمان استفاده شده است، تقریبا 500 مجسمه تزئین شده با خط میخی در این تپه پیدا شده است، که بیشتر انها به طور خاص بسته بندی شده و باز نشده اند. جدا از اینها در این تپه باستانی تعدادی قبر پیدا شده است، که زیباترینشان قبری است که قسمت داخلی اش چند سطر، با خط میخی نوشته شده و شماره‌ی مخصوص دارد، که طبق قرائت تاریخ نویسان و باستان شناسان به نظر می رسد اینجا مقبره شخصیت بلندپایه ای مانند پسر شاه باشد به نام (انلیل عاد) است. این ساختمان از اجر حرارت دیده دروست شده است و قسمت دخولی به زیبایی نقش شده است، جلو در قبر داخل تیکه اجری مجسمه‌ی برنز مردی گذاشته شده که شمشیر در دست دارد که به نظر می رسد نمادی برای حذف ارواح ناپاک از قبر باشد. در داخل ساختمانهای این تپه سیستم زهکشی قابل مشاهده است، این نشانی از پیشرفت و نظم سیستم ساختمانی آن زمان است.

هنوز کاوش در این محوطه مهم تاریخی تمام نشده است، اما با ادامه کاوش های علمی برای این تپه، قسمتی از تاریخ این منطقه (کردستان بزرگ به ویژه غرب کردستان) کشف خواهد شد.[1]

خواص ایتم

محل: مسجد

محل: مجسمه ها و کنده کاری ها

محل: شهرستانها

محل: تپه

محل: قبرستان

شهرها: حسکه

کشور - اقلیم: غرب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-06-03

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 914

تپه باستانی ربط سردشت

20240710094353579686=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

تپه باستانی ربط سردشت با 25 هکتار وسعت، در شهرستان سردشت و کنار رودخانه‌ی زاب قرار دارد. ربط خاستگاه دولت‌شهر موصاصیر (موساسیر) و یکی از مراکز مهم حکومتی فدراسیون ماناها بوده است. این محوطه باستانی از جمله جاهای دیدنی سردشت محسوب می‌شود که در سال 1985 توسط دکتر کارگر شناسایی شد. تاکنون 9 فصل کاوش در تپه ربط سردشت صورت گرفته و آثار ارزشمندی از عصر آهن از آن به دست آمده است. برخی از این قطعات شامل آجرهایی با نقش‌مایه‌های هندسی، اساطیری و انسانی می‌شود. [1]

خواص ایتم

محل: تپه

شهرها: سردشت

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-10

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 915

تپه تابان.. مجتمعی از تمدن های مهم

20221010104650438968=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

تپه تابان، این تپه در قسمت چپ رودخانه خابور در 37 کیلومتری جنوب شهر حسکه، در مرکز حوض خابور و بین تپه های شرقی کوه عبداالعزیز واقع شده، این تپه از سطح زمین اطراف حدود 25 متر ارتفاع دارد، و عرض آن هم 350 متر است.

موقعیت جغرافیایی این تپه بسیار استراتژیک است، چون در غرب کوه شنگال واقع شده و به دلیل آب فراوان و محیط طبیعی غنی (حیوانی و گیاهی)، هزاران سال است که محل زندگی و تمدن بوده است.

بقایای کشف شده در این محوطه باستانی نشان می دهد که چندین تمدن مهم مانند اور، بابل باستان، آشوری میانه، آشور جدید، هلینیستی، اسلامی و تاریخ معاصر در این منطقه زندگی می کرده اند و آثار بسیار مهمی از خود به جای گذاشته اند. اما اوج شکوفایی و تمدن در این محوطه باستانی متعلق به دوره آشوری است. بررسی و کاوش های باستانی برای این منطقه در سال 1997 توسط یک تیم متخصص باستان شناسی ژاپنی انجام شد، که در نتیجه کاوش و بررسی ها چندین ساختمان، قطعات باستانی و مجسمه های خاص کشف کردند که مهمترین آنها عبارتند از: یک کوزه سرپوشیده که در یک کوره بوده، چند مجسمه کوچک که بر روی آنها با خط میخی نوشته شده اند، و یکی از آنها با مهر سلطنتی مهر شده است.

در این تپه باستانی جایی پیدا شده است،که به عنوان کوره ای برای سرخ کردن قطعات آجر و ماسه از آن استفاده کرده اند. از جمله بناهای که در این منطقعه باستانی کشف شده است، اتاقی است که با آجر قرمز ساخته شده، دیوارهای آن با رنگ قرمز و آجرهای خاص تزئین شده است. به گفته منابع، به نظر می رسد این اتاق در آن زمان به عنوان مرکز اداری از آن استفاده شده باشد. حدود 500 مجسمه تزئین شده در این محوطه باستانی کشف شده، که با خط میخی بر روی آنها نوشته شده، که بیشتر این مجسمه ها با شیوه خاصی پیچیده شده و باز نشده اند.

علاوه بر این، گورهای متعددی در این تپه باستانی کشف شده، که زیباترین آنها قبری است که داخل آن چندین خط، با خط میخی نوشته شده و عدد خاصی دارد. به گفته مورخان و باستان شناسان، به نظر می رسد مقبر شخصیت بلندپایه ای مانند پسر شاه (انلیل عاد) باشد. این بنا از آجر سرخ ساخته شده و بخش ورودی آن با نخش های زیبا تزئین شده است، جلوی در ورودی این مقبره در بخشی از آجر انجا، مجسمه ای برنز از مردی که شمشیر در دست دارد قرار دارد، که بنظر می رسد نمادی برای دور نگه داشتن روح ناپاک از قبر است. در ساختمان های این تپه باستانی سیستم های فاضلاب به چشم می خورد که نشان دهنده پیشرفت و نظم در سیستم ساختمانی آن زمان است. کاوش ها در این محوطه مهم تاریخی هنوز به پایان نرسیده است، اما مطمئنا با ادامه کاوش ها و بررسی های علمی برای این تپه، قسمت پنهان از تاریخ این منطقه (کوردستان بزرگ به ویژه کوردستان غربی) کشف خواهد شد.

امادەکردن: سارا سردار
[1]

خواص ایتم

محل: مسجد
محل: مجسمه ها و کنده کاری ها
محل: چوار تاق
محل: تپه
محل: جامعه
محل: مصنوع باستانی
شهرها: حسکه
کشور - اقلیم: غرب کردستان
QR Code:

منابع
[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار
زمان اضافه کردن: 2022-10-10
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 916

تپه ترخان آباد

20240718085847581618=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

تپه ترخان آباد از جاهای دیدنی مریوان در ترخان آباد است و مجموعه مساحت آن به 30 هکتار می‌رسد. قدمت این محوطه باستانی به دوره اشکانی و ساسانی بازمی‌گردد و سه گور خمره با بقایای انسانی شامل تعدادی استخوان و یک جمجمه که گویای فرهنگ تدفین منطقه در آن زمان است، بقایایی از معماری آجری و سنگی به همراه لایه فرهنگی و داده‌های فرهنگی سفال با نقش خطوط شانه‌ای و موازی از دوران اسلامی در آن کشف شدند. با توجه به ارزش تاریخی، تپه ترخان آباد در تاریخ 25-06-1998 با شماره ثبت 2044 به‌عنوان یکی از آثار ملی کشور ایران به ثبت رسید. [1]

خواص ایتم

محل: تپه

شهرها: مریوان

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-18

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 917

تپه جلبر

2024071809334058165 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

تپه جلبر که با نام تپه خان بابا نیز شناخته می‌شود، در روستای جلبر، در نزدیکی ارومیه قرار دارد. طبق بررسی‌های صورت‌گرفته، قدمت این تپه تاریخی را به دوران پیش از تاریخ ایران باستان نسبت می‌دهند. ادوات و ابزار سنگی بدست آمده از هزاره‌های هفتم و ششم پیش از میلاد در این تپه و تپه اهرنجان را می‌توان در موزه باستان‌شناسی ارومیه که از مهم‌ترین جاهای دیدنی ارومیه است، مشاهده کرد. با توجه به اهمیت تاریخی و باستانی، تپه جلبر در تاریخ 1965-11-22، با شماره ثبت 462 به‌عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسید. [1]

خواص ایتم

محل: تپه

شهرها: اورمیه

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-18

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 918

تپه چغاخزان

20240429200735568263=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

تپه چغاخزان از دیدنی‌های باستانی استان کرمانشاه و جاذبه های گردشگری کرمانشاه به شمار می‌رود. با توجه به تحقیقاتی که کارشناسان حوزه باستان‌شناسی اداره‌کل میراث فرهنگی استان کرمانشاه انجام داده‌اند، مشخص شده است که این تپه تاریخی به دوره نوسنگی، مس و سنگ تعلق دارد. همچنین باستان‌شناسان آثاری از دوره اشکانیان و حتی آثاری از سده‌های میانه دوره‌های تاریخی پس از اسلام را نیز در این تپه تاریخی کشف کرده‌اند. تپه تاریخی چغاخزان در تاریخ 16-03-2008 با شماره‌ی ثبت 21794 به‌عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسید. [1]

خواص ایتم

محل: تپه

شهرها: کرمانشاه

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-04-29

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 919

تپه حاجی فیروز

20240810100441587721=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

تپه حاجی فیروز با قدمتی که به 5500 سال پیش از میلاد بازمی‌گردد، در شهرستان نقده، بخش محمدیار، دهستان حسنلو، روستای حاجی فیروز قرار دارد و محوطه‌ای کلیدی از دوران نوسنگی به شمار می‌رود. در این تپه بقایای 18 ساختمان را کشف کرده‌اند که به هزاره ششم پیش از میلاد تعلق دارند و مستقل از هم بنا شده‌اند. نقشه آن‌ها مربع شکل بوده است و دیوارهایی عظیم در جهت شمالی جنوبی دارند. این اثر از جاهای دیدنی نقده در استان آذربایجان غربی به شمار می‌آید و در سال 2009، با شماره ثبت 22908 به عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسیده است. [1]

خواص ایتم

محل: تپه

شهرها: نغده

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-08-10

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 920

تپه قلعه ننه

20240718084729581613=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

تپه قلعه ننه در 15 کیلومتری جنوب مریوان، در روستای ننه قرار دارد و مردم محلی آن را به نام قلا می‌شناسند. از این تپه به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین محوطه‌های باستانی غرب استان کردستان یاد می‌کنند و نشانه‌های استقرار از دوران پیش از تاریخ تا دوران معاصر در آن یافت شده است. با توجه به ارزش تاریخی، این اثر در تاریخ 31-01-2000 با شماره ثبت 2569 به‌عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسید و امروزه از جاذبه های گردشگری مریوان به شمار می‌رود.[1]

خواص ایتم

محل: قلعه

محل: تپه

شهرها: مریوان

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-18

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 921

تپه لیلان

https://www.kurdipedia.org/?lng=12&q=20240207194107550819

تپه لیلان یا تپه شیخنا یا تپه شبت انلیل یکی از مهم ترین تپه های باستان شناسی غرب کردستان است که در شرق منطقه خابور واقع شده است. این تپه در 28 کیلومتری جنوب شرقی قامشلو و 82 کیلومتری شمال شرقی شهر هاسک قرار دارد. این شهر باستانی به نام های زیادی شناخته می شود، هنگامی که پایتخت ابوم شد، نام آن شخنا بود، به گواه الواح و کتیبه های موجود در آرشیو تل الحریر و الواح مصری یافت شده در کوه لیلان، به او چنین گفته اند. در قرن 19 قبل از میلاد، این شهر توسط آشوری ها فتح شد و شبیت انلیل (محل سکونت خدای انلیل) نامیده شد. پس از مرگ شاه شمشی عداد، نام سابق شخنا به تپه لیلان تغییر یافت، که یکی از بزرگ ترین تپه های منطقه و یکی از قدیمی ترین روستاها و آبادی های شرق کردستان است. این تپه تاریخی اولین سکونتگاه منطقه است و قدمت آن به اواخر هزاره ششم قبل از میلاد می رسد، تپه لیلان همچنین یکی از شهرهای مهم شمال میزوپوتامیا در هزاره های دوم و سوم قبل از میلاد بوده است. دلیل این امر این است که این مکان در مسیر تجاری است که مناطق شمال مدیترانه، میزوپوتامیا و شهر خاتی را به هم وصل می کند. این تپه از دو قسمت (منطقه) تشکیل شده است: منطقه بالا که آکروپلیس نامیده می شود، قدیمی ترین منطقه است، قسمت پایینی اطراف قسمت بالا شهر پایین نیز نامیده می شود. مساحت کل تپه 90 هکتار است. این منطقه در اواسط هزاره سوم قبل از میلاد شاهد افزایش قابل توجه جمعیت بود، بنابراین روستای کوچک به وسعت یک شهر بود تا اینکه به 90 هکتار وسعت رسید. در این دوره شهر از نظر سازمان سیاسی و اقتصادی توسعه یافت و به یکی از مراکز مهم و استراتژیک منطقه خابور تبدیل شد که در آن زمان شخنا نامیده می شد. در اواسط هزاره دوم پس از میلاد، شخنا مانند تمام مناطق خابور جزء امپراتوری هوری و میتانی شد و مکانی استراتژیک و مهم بود. در بسیاری از نقاط مختلف این شهر کم ارتفاع، مقبره‌های امیران و رهبران میتانی وجود دارد که قدمت آن‌ها به دوران مذکور بازمی‌گردد. آثار به دست آمده در این تپه حاکی از ذوق و هنر مردمان این دوره است که از نظر هنری و طراحی چقدر پیشرفته و حرفه ای بوده اند. این تپه نیز مانند دیگر بناهای تاریخی منطقه قربانی جنگ‌ها و هرج‌ومرج‌های پی در پی به ویژه در زمان ظهور تروریست‌های داعش و حملات آنها به مناطق سوریه شده است، متاسفانه یکی از بناهایی بود که تخریب شد.[1][2]

خواص ایتم

محل: شهرستانها

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: قامیشلو

کشور - اقلیم: غرب کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | مانیفەری 06-02-2024 -baskurd.basnews.com
[2] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2024-02-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 922

تپه باستانی قلایچی

20240718091013581626=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

تپه باستانی قلایچی که با نام تپه باستانی قالایچی نیز شناخته می‌شود، در 15 کیلومتری شمال شرقی شهرستان بوکان و در روستایی به همین نام قرار دارد. طبق تحقیقات و کاوش‌های انجام شده در این تپه تاریخی، آثاری از هزاره‌ی اول پیش از میلاد کشف شده است. آجرهایی به شکل صلیب و منقوش، از نخستین آثاری هستند که در این منطقه کشف شده‌اند. در کاوش‌هایی که مجددا صورت گرفت، آثاری همچون معبد مرکزی برج‌ها، دیوارهای آن، حیاط سنگ‌فرش، پله‌های متصل به حیاط، چند اتاق اندود شده با گل اخری، نقاشی‌هایی به رنگ سیاه و آبی و آجرهایی منقوش با موضوعات انسانی، هندسی و گیاهی بدست آمده‌اند. طبق بررسی‌ها، احتمال می‌رود که این مجموعه متعلق به دوران حکومت «مانا» باشد و به احتمال زیاد این منطقه، شهر زیرتو یا ایزیرتو، پایتخت مانایی‌ها بوده است. با توجه به ارزش بالای تاریخی، تپه باستانی قلایچی اثر در تاریخ 2002، با شماره ثبت 3823 به‌عنوان یکی از مکان های دیدنی بوکان، در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسید.[1]

خواص ایتم

محل: تپه

شهرها: بوکان

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-18

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 923

تپه کوره

20230923132848522761=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

یکی از تپه‌های باستانی محدوده‌ی استان سلیمانیه میباشد.[1]

خواص ایتم

محل: روستا

شهرها: سلیمانیه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-23

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 924

تپه‌ی آسنگران

20230614001720498496=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

تپه‌ی آسنگران یکی از تپه‌های باستانی محدوده‌ی استان دهوک در زندیکی بخش برده‌رش میباشد.[1]

خواص ایتم

محل: تپه

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-06-14

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 925

تپه‌ی امام محمد

20230923193950522822=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

تپه‌ی امام محمد یکی از تپه‌های باستانی و تاریخی منطقه‌ی گرمیان در محدوده‌ی اداری استان سلیمانیه در اقلیم کردستان میباشد.[1]

خواص ایتم

محل: تپه

شهرها: کلار

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-23

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 926

تپه‌ی باستانی تابان

20221010204230439039=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

تپه باستانی تابان، این تپه در قسمت چپ رودخانه خابور در 37 کیلومتری جنوب شهر حسکه، در مرکز حوض خابور و بین تپه های شرقی کوه عبداالعزیز واقع شده، این تپه از سطح زمین اطراف حدود 25 متر ارتفاع دارد، و عرض آن هم 350 متر است.

موقعیت جغرافیایی این تپه بسیار استراتژیک است، چون در غرب کوه شنگال واقع شده و به دلیل آب فراوان و محیط طبیعی غنی (حیوانی و گیاهی)، هزاران سال است که محل زندگی و تمدن بوده است.

بقایای کشف شده در این محوطه باستانی نشان می دهد که چندین تمدن مهم مانند اور، بابل باستان، آشوری میانه، آشور جدید، هلینیستی، اسلامی و تاریخ معاصر در این منطقه زندگی می کرده اند و آثار بسیار مهمی از خود به جای گذاشته اند. اما اوج شکوفایی و تمدن در این محوطه باستانی متعلق به دوره آشوری است. بررسی و کاوش های باستانی برای این منطقه در سال 1997 توسط یک تیم متخصص باستان شناسی ژاپنی انجام شد، که در نتیجه کاوش و بررسی ها چندین ساختمان، قطعات باستانی و مجسمه های خاص کشف کردند که مهمترین آنها عبارتند از: یک کوزه سرپوشیده که در یک کوره بوده، چند مجسمه کوچک که بر روی آنها با خط میخی نوشته شده اند، و یکی از آنها با مهر سلطنتی مهر شده است.

در این تپه باستانی جایی پیدا شده است،که به عنوان کوره ای برای سرخ کردن قطعات آجر و ماسه از آن استفاده کرده اند. از جمله بناهای که در این منطقعه باستانی کشف شده است، اتاقی است که با آجر قرمز ساخته شده، دیوارهای آن با رنگ قرمز و آجرهای خاص تزئین شده است. به گفته منابع، به نظر می رسد این اتاق در آن زمان به عنوان مرکز اداری از آن استفاده شده باشد. حدود 500 مجسمه تزئین شده در این محوطه باستانی کشف شده، که با خط میخی بر روی آنها نوشته شده، که بیشتر این مجسمه ها با شیوه خاصی پیچیده شده و باز نشده اند.

علاوه بر این، گورهای متعددی در این تپه باستانی کشف شده، که زیباترین آنها قبری است که داخل آن چندین خط، با خط میخی نوشته شده و عدد خاصی دارد. به گفته مورخان و باستان شناسان، به نظر می رسد مقبر شخصیت بلندپایه ای مانند پسر شاه (انلیل عاد) باشد. این بنا از آجر سرخ ساخته شده و بخش ورودی آن با نخش های زیبا تزئین شده است، جلوی در ورودی این مقبره در بخشی از آجر انجا، مجسمه ای برنز از مردی که شمشیر در دست دارد قرار دارد، که بنظر می رسد نمادی برای دور نگه داشتن روح ناپاک از قبر است. در ساختمان های این تپه باستانی سیستم های فاضلاب به چشم می خورد که نشان دهنده پیشرفت و نظم در سیستم ساختمانی آن زمان است. کاوش ها در این محوطه مهم تاریخی هنوز به پایان نرسیده است، اما مطمئنا با ادامه کاوش ها و بررسی های علمی برای این تپه، قسمت پنهان از تاریخ این منطقه (کوردستان بزرگ به ویژه کوردستان غربی) کشف خواهد شد.

اماده‌کردن: سارا سردار
[1]

خواص ایتم

محل: مسجد
محل: مجسمه ها و کنده کاری ها
محل: خانه
محل: تپه
محل: قبرستان
محل: مصنوع باستانی
قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)
شهرها: حسکه
کشور - اقلیم: غرب کردستان
QR Code:

منابع
[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار
زمان اضافه کردن: 2022-10-10
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 927

تپه‌ی باستکه (باستک)

2023061400234949849 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

یکی از تپه‌های باستانی استان دهوک میباشد.[1]

خواص ایتم

محل: تپه

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-06-14

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 928

تپه‌ی تله

20230525141447493530=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

تپه‌ی باستانی تله، یکی از تپه‌های باستانی و مهم جنوب کردستان است که در منطقه‌ی جغرافیای مابین شهرک حاجیاوا و محدوده‌ی اداره‌ی راپرین واقع شده‌است. این تپه‌ی باستانی چند سالی است که از طرف تیم باستان شناسی دانشگاه التای مجارستان با هماهنگی و همکاری بخش کاوش اداره‌ی باستان و فرهنگ رانیه، مورد کاوش و حفر باستانی قرار گرفه‌شده‌است و تا کنون که سال (2023) است، مقدار قابل توجهی اشیاء باستانی و قدیمی در این سایت کشف شده است که تا حدودی قدمت و کهنگی این منطقه را مشخص کرده‌است، اما برای تعیین قدمت کامل این مکان باید کار کاوش و حفر باستانی این منطقه را ادامه و به اتمام برسانند.

اشیاء کشف شده در این تپه

از سری اشیاء کهن کشف شده در این منطقه میتوانیم اشاره به تعداد زیادی قطعه‌ی سفال و مهره و وسایل زندگی و اشپزخانه مثل چاقوی سنگی و الی.. کرد، اما مطلبی که جای تامل است بر روی این تپه، تعدادی مخروبه‌ی بازمانده‌ی خانه و مکان کشف شده‌است همچو دیوار و شالوده‌ی خانه که از سنگ درست شده‌اند و دیوارهای کشف شده در این تپه از سنگ درست شده‌اند و از لحاظ پهنی و کلفتی بسیار قوی و محکم هستند و این نشانه‌ی این است که خانه‌های این مکان باستانی محکم و قوی بوده‌اند و دلیلی که باعث تخریب این روستا شده (از لحاظ طبیعی و انسانی) با دلیلی قوی بوده‌باشد که این مکان را این چنین نابود کرده‌است.

بجز این اکتشافات در این روستا، چندین کوزه‌ی بزرگ و نیمه سالم کشف شده‌اند که در دل زمین دفن شده‌اند و به احتمال زیاد این گوزه‌ها به منظور جمع اوری و انبار کردن غلات و ذخیره‌های تابستانی استفاده شده است.همچنین چند کوزه‌ی سفالی کشف شده‌است که به منظور تنور و پخت نان و خوراک استفاده شده‌است.

تاریخ این تپه

قدمت این تپه به دوره‌ی نوسنگی (8500 سال ق.م) برمیگردد تا دوره‌ی اسلامی هم ادامه داشته است.

مکان جغرافیای این تپه واقع در امین کشاورزی مردم این منطقه است و احتمال اینکه این مکان دچار تخریب یا سوء استفاده قرار بگیرد بسیار زیاد است[1]

خواص ایتم

محل: تپه

شهرها: رانیه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-25

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 929

تپه‌ی جوپانی

20230610232537497612=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

تپه‌ی جوپانی در محدوده‌ی استان دهوک، در نزدیکی ناحیه‌ی سمل، نزدیک به سواحل رود دجله میباشد.[1]

خواص ایتم

محل: تپه

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-06-10

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 930

تپه‌ی حسنلو و جام طلای حسنلو

20220927091644436318=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

تپه‌ی حسنلو با پهنای 250-280 متر و بلندی 20 متر از سطح دریا یکی از مهمترین تپه‌های باستانی شرق کوردستان است که میان دو روستای حه‌سنلو و امینلو در استان اذربایجان در شرق کوردستان قرار دارد.
این تپه‌ی باستانی_مێژوویی که دربرگیرنده‌ی تاریخی از عصر نوسنگی تا عصر اهن است، 9 کیلومتر از شمال غرب شهر نقده دور است.
بر اساس یافته‌های باستانی تاریخ شروع زندگی در این تپه به 1450-1600 سال قبل از میلاد مسیح برمیگردد. اولین کاوشهای باستانی در این تپه به سال 1939 میلادی برمیگردد که تیم باستانشناسی ایرانی تحقیقات اولیه را انجام دادند، اما 2 سال بعدتر در سال 1941 دانشمند باستانشناس انگلیسی و تیم همراهش کاوش باستانی را شروع کرده و توانستند چندین شیء باستانی و قدیمی کشف کنند.
اما کشف بزرگ و تاریخی تپه‌ی حسنلو در سال 1958و از طریق تیم باستانشناسی مشترک ایرانی-امریکایی به سرپرستی دکتر روبرت هنری دایسن انجام شد که در نتیجه بقایای ساختمانهای سوخته، دیوارهار کاشی کاری شده و رنگ شده‌ی سوخته بود که طبق گفته‌ی پژهشگران باقیمانده‌های دیوار و ساختمان سوخته سندی برای وقوع اتش سوزی بزرگی در 800 سال قبل از میلاد بوده که دلیل اصلی اتمام زندگی و فعالیت در این تپه بوده است.
یکی از اثار کشف شده در تپه‌ی حسنلو که از شهرت جهانی برخوردار است، جام طلای حسنلو است. وزن این جام 950 گرم و عیار ان طلای خالص 24 است.25 سانتیمتر قطر و بلندایش 21 سانتیمتر و محیط لبه‌اش 62 سانتیمتر است.
اهمیت این جام صرفا بخاطر طلای 24 عیارش نیست بلکه بخاطر ضرافت و دقت بسیار زیبای هنری که در ساخت این جام به‌کار رفته که این جام از شهرت جهانی و باستانی خاصی برخوردار است.
قدمت این جام حدودا به 800 سال قبل از میکاد مسیح برمیگردد، به گفته‌ی متخصصان تاریخ به احتمال زیاد نقشهای درج شده روی این جام داستانی حماسی را روایت میکنند.
اینک این جام در موزه‌ی ایران باستان تهران نگهداری میشود.
اماده‌کردن: سارا سردار
[1]

خواص ایتم

محل:	مسجد
محل:	مجسمه ها و کنده کاری ها
محل:	خانه

محل: دیوار
محل: شهرستانها
محل: تپه
محل: قبرستان
محل: مصنوع باستانی
قرن: عصر حجر جدید
قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)
شهرها: نغده
کشور - اقلیم: شرق کردستان
QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2022-09-27
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 931

تپه‌ی ختارا

2023061022391749759 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

این تپه‌ی باستانی، یکی از تپه‌های تاریخی مهم در استان دهوک، در نزدیکی ناحیه‌ی سمل و در جوار روستای ختارا میباشد.[1]

خواص ایتم

محل: تپه

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-06-10

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 932

تپه‌ی دودغان

20230527215052494096=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

یکی از تپه‌های باستانی و کهن استان اربیل است که در نزدیکی شهر اربیل واقع شده‌است.

خواص ایتم

محل: تپه

شهرها: اربیل

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-27

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 933

تپه‌ی زد

20230610224631497595=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

یکی از تپه‌های باستانی استان دهوک در بخش ناحیه‌ی سمل است.[1]

خواص ایتم

محل: تپه

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-06-10

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 934

تپه‌ی سمل

20230614004923498519=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

تپه‌ی سمل در محدوده‌ی استان دهوک در شهرک سمل، یکی از تپه‌های باستانی میباشد که همزمان چندین تپه‌ی باستانی دیگر را در اطراف خود دارد که به مراحل مختلف تاریخی برمیگردند.[1]

خواص ایتم

محل: تپه

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-06-14

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 935

تپه‌ی شاخ کوره

20230524143253493351=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

شاخ کوره یکی از تپه‌های باستانی و تاریخی منطقه‌ی گرمیان در استان سلیمانیه است که تاریخ و قدمتش به 4 هزار سال قبل از میلاد مسیح برمیگردد. هم اکنون تیم باستان شناسی دانشگاه گلاسژوی بریتانیا و تیم باستان شناسی اداره باستان شناسی و فرهنگ گرمیان کلار مشغول کاوش و حفر باستانی در این منطقه هستند.[1]

خواص ایتم

محل: تپه

شهرها: کلار

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-24

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 936

تپه‌ی فرن سولین

20230610230211497600=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

یکی از تپه‌های باستانی استان دهوک است و قصه‌ی کشفش به داستانی برمیگردد که کشاورزی بر روی زمین کشاورزی اش تکه‌هایی از سفال باستانی و قدیمی پیدا میکند، پس از ان اداره‌ی باستان شناسی دهوک را مطلع کرده و اداره‌ی مذکور پس از تحقیقات اولیه این مکان را به عنوان تپه‌ای باستانی ثبت میکند.[1]

خواص ایتم

محل: تپه

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-06-10

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 937

تپه‌ی قالینج اغا

20230204151528463907=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مکان باستانی: تپه‌ی قالینج اغا
مترجم: سارا سردار

اسم این تپه از (قاله انجه) به معنای تپه‌ی کوچک که در مقایسه با تپه‌ی بزرگ و باستانی اربیل کوچکتر است، گرفته شده است، همچین محدودی جغرافیای این تپه در یک کیلومتری قلعه‌ی اربیل است.
مساحت این تپه سی هزارمتر مربع است و برای اولین بار در سال 1966 میلادی، کاوش باستانی در این تپه انجام شده است و به دلیل کشف تعداد زیادی اشیاء باستانی، باستان شناسان توانستند چندین دوره‌ی تاریخی را برای این تپه مشخص کنند، از جمله‌ی این دوره‌ها میتوان به این اطلاعات اشاره کرد که از 4-5 هزار سال قبل از میلاد مسیح، مردم در این منطقه ساکن بوده‌اند.
تپه‌ی قالینج اغا یکی از قدیمیترین مکانهای باستانی جنوب کوردستان است که در شهر اربیل واقع شده‌است. این تپه در سه مرحله در سالهای: 1966 تا 1970کاوش باستانی بر رویش انجام شده‌است که در نتیجه‌ی این کاوشها چندین نوع اشیاء باستانی کشف شدند که دلالت بر قدمت و کهنگی این تپه و همچنین سطح اگاهی ساکنین این تپه از مسائل پزشکی و اناتومی بدن انسان، حقوق حیوانات و ڤیشرفتگیشان در ساخت انواع اثاث منزل و زیورالات هستند.
یکی از موارد کشف شده در گرد قالینج اغا، مجموعه‌ای کوزه‌ی سفالی است که به عنوان قبر یا تابوت برای مردگان درست شده‌اند، از مجموع 49 گور کوزه‌ای کشف شده در این تپه (که باستان شناسان انها را به سه دوره‌ی باستانی متفاوت تقسیم میکنند)، چند گور مخصوص برای کودکان 2 تا 5 سال درست شده است و این از شکل و شیوه‌ی گورها که همانند رحم مادران درست شده است، مشخص است و همچنین دلیل کافی برای اشنای مردمان ساکنین این تپه با اناتومی بدن انسان است، زیرا این مسئله باستان شناسان داخلی و خارجی را شک کرده بود زیرا که روش دفن کردن و گذاشتن کودکان مرده در این قبرها دقیقا به شکل بچه‌ای در رحم مادرش است.
در این قبرهای کوزه‌ای مقدار قابل توجه‌ای اشیا و گردنبندهای مقدس و اسباب بازی کشف شده‌است که نشانه‌ی اعتقاد باستانیان بر زندگی پس از مرگ است.[1]

خواص ایتم

محل: تپه
محل: قبرستان
قرن: عصر حجر جدید
شهرها: اربیل
کشور - اقلیم: جنوب کردستان
QR Code:

منابع
[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار
زمان اضافه کردن: 2023-02-04
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 938

تپه‌ی قصروک

20230618124706499644=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

تپه‌ی قصروک یکی از تپه‌های باستانی و تاریخی محدوده‌ی استان دهوک میباشد که در بخش بردرش در شهرک آکری واقع میباشد.[1]

خواص ایتم

محل: تپه

شهرها: آکری

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-06-18

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 939

تپه‌ی قصره

20230406233144480054=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نام مکان: تپه‌ی قصره در عنکاوه

تپه قصر یا تل قصره یکی از بزرگ‌ترین تپه‌های باستان‌شناسی است که در شمال غربی قلعه اربیل، در شهر عنکاوه، در حدود 4 کیلومتری استان اربیل قرار دارد.
این تپه باستان شناسی در شمال غربی آنکاوا و شرق کلیسای مارکورگیس واقع شده است و مساحت کنونی آن (یعنی پس از تعرض همسایگان برای ساخت منازل و واحدهای مسکونی) حدود 1250 متر مربع به شکل دایره است. با... حدود 5 متر، با شیب های تند.
در مورد تجاوزات و زیاده روی های این تپه باید گفت که این تپه تا سال 1960 میلادی با دیوار سنگی کوتاه به عنوان گورستانی برای دفن اموات استفاده می شده است، همچنین برای ساختن خیابان‌ها، کلیساها و خانه‌ها در نزدیکی این مکان تاریخی، قسمت اعظم دامنه‌های تپه به جز منطقه کوچکی که توسط دیوار سنگی کوتاه محصور شده، ناپدید شده است، به جز یک منطقه کوچک پرچین شده با دیوار سنگی کوتاه.
در سال 1945 کاوش های باستان شناسی بر روی تپه انجام شده و بر اساس اطلاعات، محوطه از دو تپه مجاور تشکیل شده است و کلیسای فعلی نیز بر روی بخشی از تپه ساخته شده است، اما اکنون اثری از تپه دیگر نمایان نیست و به نظر می رسد کاملاً مسطح شده است.
کاوشهای باستانی تپه‌ی قصره
طی سال های 2004 تا 2008، گروه باستان شناسی دانشگاه صلاح الدین کاوش های باستان شناسی را در این تپه انجام داد، مهم‌ترین یافته‌های باستان‌شناسی از این تپه، تنوری به قطر 90 سانتی‌متر و ارتفاع باقی‌مانده آن 25 سانتی‌متر و بقایای دو خمره سفالی برای نگهداری غلات است، دوخته شده از استخوان و یک قرقره عاج به طول 13 سانتی متر، بقایای سه محل ساخت و ساز با کانالی برای آب سنگین در زیر پایه ها و کف آنها یافت شد، علاوه بر این تپه قصری مکانی بود که در آن بقایای خشت و سنگ بسیاری یافت شده است.ارتفاع دیوارها، وجود حیاط خانه ها و ساخت انبارهایی برای نگهداری غلات و غذای خشک زمستانی، نشانه پیشرفت و وسعت اندیشی مردم آن روزگار و آن تپه است.[1]

خواص ایتم

محل: تپه
محل: روستا
قرن: عصر حجر جدید
شهرها: عنکاوه
کشور - اقلیم: جنوب کردستان
QR Code:

منابع
[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار
زمان اضافه کردن: 2023-04-06
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 940

تپه‌ی گومل

2023061400295549850 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

تپه‌ی گومل یکی از تپه‌های باستانی و تاریخی مهم محدوده‌ی استان دهوک میباشد.[1]

خواص ایتم

محل: تپه

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-06-14

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 941

تپه‌ی لشکر

20230521141848492267=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

تپه‌ی لشکر یکی از مکانهای باستانی محدوده استان اربیل میباشد که در قسمت شرق شهر اربیل قرار دارد. تیم باستان شناسی دانشگاه اوتونومی اسپانیا از سال ن2016 کار کاوش و حفر باستانی بر این تپه را بر عهده دارد.[1]

خواص ایتم

محل: تپه

شهرها: اربیل

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-21

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 942

تپه‌ی ماموستایان

20230522171642492678=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

تپه‌ی ماموستایان، یکی از تپه‌های باستانی شهر اربیل میباشد.[1]

خواص ایتم

محل: تپه

شهرها: اربیل

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-22

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 943

تپه‌ی موزان

20230326190809477777=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نام مکان باستانی: تپه‌ی موزان
تپه‌ی موزان در غرب کردستان، پایتخت تمدن هوری
تپه‌ی موزان همان شهر باستانی اورکش است که اکنون در نزدیکی شهر عامودە در غرب کردستان قرار دارد.
اورکش همچنین مرکز باستانی هوریان است.
قدمت تپه موزان به 3000 سال قبل از میلاد می رسد، در آغاز تمدن هوری، اورکش به عنوان مرکز اصلی سیاسی و مذهبی شناخته می شد. این تپه حدود 600 متر طول و 1500 متر محیط دارد و ارتفاع این تپه از سطح زمین 28 متر است و به بزرگترین سکونتگاه در غرب کردستان و سوریه تبدیل شده است.
دشت خابور در شرق سوریه نقش عمده ای در توسعه این شهر باستانی داشته است، کشاورزی یکی از دلایل این رشد است. این منطقه در گذشته به اندازه امروز رونق داشته است.
کشاورزی دیم کاری همیشه کافی بود و نیازی نبود که کشاورزان مزارع خود را آبیاری کنند. به لطف خاک حاصلخیز، شهرهای جدیدی کشف شد و این شهرها حتی در آغاز تاریخ تمدن شکوفا شدند. شهرهای بزرگی مانند چوئرا، بیراک، موزان و لیلن شاهد آشکار آن دوران هستند. دلیل اصلی رشد قدرت شهری مانند تپه موزان موقعیت جغرافیایی آن بود که کلید تجارت بین کوه های آناتولی، کوه های غنی از معدن مس و شهرهای بزرگ جنوب بود. شهرهای بزرگی مانند چوئرا، بیراک، موزان و لیلن شاهد آشکار آن دوران هستند.

در سال 1937، محقق مکس مالوان برای اولین بار تپه موزان را مورد مطالعه قرار داد.
در سال 1984 این مطالعه توسط مرلین کلی بوسیلاتی و جورجیو بوچیلاتی، هر دو ایتالیایی تبار انجام شد، پس از تحقیقات بسیار این مکان را کشف کردند و گفتند که پایتخت قوم هوری بوده است، در این مطالعه چندین نشانه تاریخی یافت شد.
به دلیل شرایط جنگی، کاوش ها متوقف شد و بسیاری از مکان ها کاوش نشده است. به گفته باستان شناسان، در جریان کاوش های تپه موزن اطلاعات تاریخی زیادی به دست آمده است.

محوطه ها و قطعات باستان شناسی کشف شده در تپه موزن
معبد شیر
مانند میدانی است که بر روی تپه ای بزرگ ساخته شده است که ارتفاع آن از سطح زمین به 27 متر می رسد، این معبد از طریق میدان وسیعی به کاخ منتهی می شود.
این عمارت از دو قسمت و یک محوطه بیرونی در اطراف قسمت رسمی تشکیل شده است:
قسمت اول قسمت پایین است و نمایانگر قسمت داخلی است.
این بخش به چهار بخش تقسیم می شود. آشپزخانه، انبار غذا مخصوص خاندان حاکم بخش خدمات لوازم پادشاه و بخش چهارم که وظایف و مسئولیت های آن هنوز مشخص نشده است.
از سوی دیگر، صدها مهر و کنده کاری از خشت و سنگ پیدا شده است.این مهرها که بیشتر مربوط به هزاره سوم قبل از میلاد است، در محوطه کاخ آن یافت شده است.برخی حکاکی‌های روی درختان گردو، جعبه‌های تخته‌ای و طبل‌ها نیز نحوه زندگی هوریان را نشان می‌دهد.
این نقشه ها شرایط و روابط اجتماعی، سیاسی و اقتصادی را نشان می دهد. مهرها نقش خدایان و نمادهای آنها را در کاخ و نقش ملکه ها و عملکرد آنها را در رابطه با معبد نشان می دهند. مجسمه‌ای برنزی که شیری با دهان باز را نشان می‌دهد که از روی سنگی می‌پرد و کتیبه‌ای به خط هوری و به خط میخ به شرح زیر است:
(تیش آتال)، پادشاه اورکش معبد نرگال را ساخت، الهه لبگاها از این معبد محافظت می کند و برای کسانی که می خواهند آن را خراب کنند پایانی نخواهد داشت.این مجسمه در حال حاضر (2023) در موزه لوور فرانسه نگهداری می شود. [1]

خواص ایتم

محل: پل
محل: مسجد
محل: مجسمه ها و کنده کاری ها

محل: تپه

محل: قبرستان

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

کشور - اقلیم: غرب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-03-26

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 944

تپه‌ی نخجوان

20230518092017491393=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

تپه نخجوان یا پشت کوه در آذربایجان

تپه نخجوان در سمت راست رودخانه نخجوان قرار دارد و ارتفاع آن از سطح دریا 853 متر است.مسیر فعلی رودخانه در 200 متری بنای تاریخی است، بخشی از بنای تاریخی با احداث پل بر روی رودخانه آسیب دیده است.
چیزی حدود 8000 متر مربع باقی مانده است. حفاری این منطقه در سال 2017 آغاز شد و چهار هفته به طول انجامید، یک چاله 2 در 3 متر و دو چاله 10 در 10 متر حفر شد. این بنای باستانی در منطقه نخجوان آذربایجان کنونی است و در دوره مایاها در میدیا کوچک درست شده است در دشتی در نزدیکی رودخانه نخجوان که قدمت آن به 5000 سال قبل از میلاد می رسد. سبک ساخت و کنده کاری فرهنگ دلما بر سفالینه آنها حاکم است. در ایران به این فرهنگ، فرهنگ حوضه ارومیه یا فرهنگ زاگرسی می گویند.کشف ماده خام مس در لایه های آن نشان می دهد که ساکنان نخجوان بخشی از سنگ شیشه (14 قطعه) را از منطقه سیونیک در ارمنستان کنونی و برای نیازهای روزانه خود از رشته کوه زنگازور (شرق نخجوان در کناره) آورده اند. مرز بین آذربایجان و ارمنستان).
یافته های سفالی فرهنگ دالما مشابه نمونه های کشف شده در نخجوان در بسیاری از محوطه های باستانی دره ارومیه بود. شاید به همین دلیل است که همه مهاجران از منطقه منظره سنگ شیشه آورده اند، هجوم شیشه باعث گسترش فرهنگ سفال دالما در این منطقه شده است.
اگرچه منطقه سیونیک به سیوان نزدیکتر است، اما بیشتر شیشه نخجوان (16 قطعه) از ناحیه دریاچه سیوان (در داخل ارمنستان) به دست آمده است.در آن زمان فرهنگ دلما به محوطه های باستانی ایران و عراق امروزی گسترش یافت. از تپه حاجی فیروز تا بقایای دشت های کرمانشاه و کشف شده در کرکوک در سال1983. سال هاست که ارتباط فرهنگی بین دشت های قفقاز و جنوب بین النهرین مورد توجه محققان و پژوهشگران قرار گرفته است.
این رابطه اغلب با کشف چند نمونه دیده می شد، تا اینکه با کشف محوطه باستانی لیلا تپه در آذربایجان، نقطه قوت این ارتباط فرهنگی آشکار شد. بعدها همین رابطه قوی در نخجوان پدیدار شد. در مجموع، فرهنگ دالما در 100 سایت باستان شناسی بین النهرین یافت شده است.
یافته های سفالی در دو ربع کاوش شده مقدار زیادی قطعات و بقایای سفال پیدا شد.
آنها در ساختار و سبک مشابه بودند، اما با تفاوت های جزئی، آنها آن را لایه لایه و بافته کرده بودند. برخی از آنها با انگشت طرحدار شده بودند، به این معنی که اثر انگشت انسان در عمق آنها بود. این یک نشانه متمایز از فرهنگ دالما است. رنگ آنها بسته به نحوه سرخ شدن در آتش متفاوت است. آنها از قهوه ای تا نارنجی متغیر هستند. همه قطعات سبزی کمی خشک هستند. سبک سفالی فرهنگ دالما در مکان‌های دیگری مانند اجان اغل و ازون ابا یافت شده است، اما در هیچ مکان دیگری وجود ندارد.
قدیمی ترین قطعات یافت شده مربوط به نیمه اول هزاره پنجم قبل از میلاد است.
ازمایش کربن 14 یک قطعه زغال سنگ مربوط به سال های 4945 تا 4722 قبل از میلاد است. این بنای تاریخی با چندین بنای تاریخی دیگر در دره و سواحل رودخانه سیرابچای خواهرخوانده است که قدمت آن به عصر برنز برمی‌گردد.همه با هم نقشه قفقاز جنوبی را تزئین می کنند. در قره باغ نیز قطعاتی مشابه قطعات نخجوان یافت شد.همچنین در دره نخجوان یک چاقوی سنگی با بقایای مس در قسمت بیرونی پیدا شد. زیرا در محوطه های باستان شناسی نخجوان نیز بقایای مواد اولیه مس یافت شد، بنابراین این سلاح ها مانند این یافته ها، گواه بر این است که رابطه جنوب و کوه های زنگزور تنها برای به دست آوردن شیشه نبوده، بلکه مواد اولیه مس را نیز از آن می آوردند،نخجوان در سرتاسر منطقه قفقاز کانون کار بشارتی بود. آزمایشات رادیواکتیو و ایزوتوپی عناصر در نخجوان نشان داد که قطعات سفالی کشف شده در آنجا از همان خاک رس ساخته شده است.بنابراین همه آنها در نخجوان ساخته شده اند.استخوان های یافت شده در نخجوان نشان می دهد که ساکنان آن دامپرور بوده اند. بخش کوچکی از اقتصاد آنها به شکار بستگی دارد.تعدادی استخوان الاغ و سگ نیز پیدا شد. زغال چوب در بیشتر محوطه های باستان شناسی یافت شد، اما هیچ شواهدی از غلات یا گیاهان به دست نیامد.[1]

خواص ایتم

محل: تپه

محل: روستا

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: اورمیه

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-18

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 945

تپه‌ی هتاره

20230614003617498509=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

این تپه‌ی باستانی، یکی از تپه‌های مهم و تاریخی محدوده‌ی استان دهوک میباشد.[1]

خواص ایتم

محل: تپه

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-06-14

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 946

تپه‌ی کورش

20230613141551498389=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

یکی از تپه‌های باستانی شهر دهوک میباشد.[1]

خواص ایتم

محل: تپه

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-06-13

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 947

تپه‌ی کولا

20230608132200496945=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

تپه‌ی باستانی کولا، یکی از تپه‌های باستانی و تاریخی استان دهوک میباشد که همجوار با روستای کولا در جنوب شرق روستای دیرانیا میباشد.[1]

خواص ایتم

محل: تپه

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-06-08

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 948

تخریب تحریف مکان باستانی هلامتا در دهوک

2023030413171147175 1=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

امروز 2023-03-04 تعدادی عکس از غار هلامتا در دهوک، در شبکه های اجتماعی منتشر شد که طبق عکس ها چند نفر ناشناس برای تخریب نمای بیرونی بنا و چندین متون مذهبی، کلمات عاشقانه و اسامی، از اسپری رنگ استفاده کرده اند در قسمت بیرونی بنا که باعث تخریب و تغییر ظاهر بیرونی این بنا شده است و این اثر خود یکی از انواع تخریب آثار و فرهنگ است که توسط انسان انجام شده و توسط عوامل مخرب انسانی ثبت شده است. [1]

خواص ایتم

محل: غار

محل: حکاکی شده

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-03-04

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 949

تق الباب

20230923194227522824=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

این تق الباب فلکلوری در شهر سلیمانیه به دست احمد محمود اغا درست شده‌است.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

شهرها: سلیمانیه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-23

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 950

تقدس گاو در اعتقادات سومریها در موزه‌ی دهوک

2023042223394848439 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قطعه‌ای باستانی درباره‌ی مقدس بودن (گاو) در اعتقادات سومریها، این قطعه‌ی باستانی هم اکنون در موزه‌ی ملی دهوک نگهداری میشود.

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-22

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 951

تنگه‌ی بازیان

20230805131411511835=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

در مورد تنگه‌ی بازیان که این روزها صحبتش گرم است: اکثر ما در مسیر چمچمال، کرکوک و اربیل از این شورا عبور کرده ایم، اما تعداد کمی از ما برای لحظه ای کنار کشیده ایم تا در اطراف آن گشت و گذار کنیم، اخیراً در راه بازگشت به چمچمال رفتم و آنچه در بازدیدم متوجه شدم هزینه و تلاشی است که برای بازسازی و ساخت این مکان انجام شده است، تا به حال به فکر این نبودند که بر روی تابلویی از این بنا اطلاعاتی به بازدیدکنندگان از این مکان داده شود و بسیاری این شورا را مربوط به جنگ دربندی بازیان می دانند ، با این حال، طبق چندین منبع، سه هزار سال پیش، آشور بانیپال تلاش کرد تا زموا را فتح کند

او شورا را به عنوان خط دفاعی برای قلمرو خود ساخت و پس از آن خرابه های این شورا و توپوگرافی این مکان مورد استفاده حاکمان و امیران کرد نیز قرار گرفت در سال 1919 مرحوم شیخ محمود پس از یک جنگ غیر درگیری در نزدیکی یک برج سنگی به شدت مجروح شد و

اسیر شد، لذا این منطقه را برای مبارزه با مرحوم شیخ انتخاب کرد پس از قیام 1991، زمانی که نیروهای رژیم عراق از سلیمانیه خارج شدند و در زنجیره بان مقان مستقر شدند.

بار دیگر تا سال 2004 با اینکه چمچمال و تکه مناطق آزاد شده بودند اما محل استقرار این شورا به عنوان خط دفاعی نیروهای پیشمرگه مورد استفاده قرار گرفت

بنابراین ای کاش اداره باستان شناسی این سطور را با اطلاعات دقیق تری روی یک تابلو می نوشت.[1]

خواص ایتم

محل: دیوار

محل: دروازه

قرن: قرن 20 (1900-1999)

شهرها: چمچمال

شهرها: سلیمانیه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-08-05

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 952

توپ اوستا رجب

20230923132430522760=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

توپ اوستا رجب

این توپ توسط اوستا رجب در زمان سلطنت میر محمد (1813 - 1837 میلادی) در رواندز ساخته شده است.
در اوایل قرن هجدهم میر محمد پاشا راوندز توانست مرزهای امپراتوری سوران را گسترش دهد و برای حفاظت از مرزها به فکر ساخت کارخانه های اسلحه و مهمات افتاد. اوستا رجب به عنوان مخترع منطقه، ساخت این کارخانه را آغاز کرد و اولین توپ دو قیراط را در سال 1814 میلادی ساخت. پس از مدتی توانست چندین توپ دیگر در اندازه های مختلف بسازد که یکی از آنها اکنون در شهر راوندز و دیگری در موزه نظامی عراق نگهداری می شود. در این کارخانه سکه، شمشیر، خنجر، وسایل منزل و سکه می ساخت. برخی از نظرها تاریخ تأسیس ناحیه را به سال های 627 و 904 هجری قمری می دانند.[1]

خواص ایتم

شهرها: رواندوز

امارتها: سوران

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-23

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 953

تکیه‌ی طالبانی

20230923194429522825=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

تکیه‌ی طالبانی.[1]

خواص ایتم

محل: مسجد

شهرها: کرکوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-23

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 954

تیر و سر نیزه‌های قدیمی در موزه‌ی دهوک

20230415163721482747=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نمونه‌هایی از تیر و سر نیزه‌های قدیمی در موزه‌ی ملی دهۆک. [1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: عصر حجر جدید

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-15

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 955

جاده‌ی سنگی

20230923195446522831=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

جاده‌ی سنگی، این جاده در پایین دهستان دیبگه و شهرستان مخمور قرار دارد که قبلا عثمانیها به همکاری المانیها در اوایل جنگ اول جهانی درستش کردند برای به یک بستن خطوط راه اهن بغداد-استانبول.[1]

خواص ایتم

محل: محل

قرن: قرن 20 (1900-1999)

شهرها: مخمور

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-23

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 956

جروانه در شیخان قدیمی ترین سد باستان شناسی جهان است

20230517090152491019=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

جروانه در شیخان قدیمی ترین سد باستان شناسی جهان است
سد جروانه که قدیمی ترین سد باستان شناسی جهان محسوب می شود در پنج کیلومتری شرق شهر شیخان در استان دهوک واقع شده است. این سد که قدمت آن به 3000 سال قبل می رسد در زمان پادشاهی آشور سنحاریب (705-681 قبل از میلاد) ساخته شده است.
بقایای این سد 280 متر طول، 22 متر عرض و 9 متر بر روی زمین است که تنها قسمتی است که می توان آن را مشاهده کرد، اما اگر بررسی باستان شناسی انجام شود، سد می تواند بسیار بزرگتر و عریضتر از آنچه گفته می شود باشد. جروانه که تنها در 10 کیلومتری بنای خوانین قرار دارد، به سبک هندسی زیبا و منظمی ساخته شده و حدود دو میلیون قطعه سنگ در آن به کار رفته است، تمام سنگ ها از کوه های اطراف استخراج شده و به صورت مهندسی و منظم تراشیده شده و در کنار هم قرار گرفته اند. از سد جروانه برای جمع آوری آب به دو صورت استفاده می شد، اولی جمع آوری آب در پشت سد و سرریز شدن آن بر روی سدها و دیگری جمع آوری آن در سیزده خروجی یا مخزن بوده است.
ساخت این سد را می توان یکی از مهم ترین پروژه های دوران سلطنت آشوری سنحاریب دانست که تکمیل آن یک سال و سه ماه به طول انجامید. به گفته باستان شناس کوان احسان، این بنا برای اولین بار در سال 1845 توسط باستان شناس خارجی لایارد کشف و ثبت شده است. با این حال، این باستان شناس نمی دانست این بنای تاریخی برای چه ساخته شده است.پس از لایارد، چند باستان شناس دیگر مانند ترودان جان و لیمان هاپ از این مکان دیدن کردند، اما آنها نمی دانستند هدف از ساخت این مکان چیست.در سال 1904 باستان شناس معروف انگلیسی دبلیو کینگ از این مکان دیدن کرد و سپس اسپایزر از این مکان دیدن کرد، اما آنها همچنین نمی دانستند که این مکان تاریخی چیست و چرا ساخته شده است، این امر به دلیل وجود فضای سبز انبوه، درختان و جنگل ها در منطقه است که مانع از دید تمام قسمت های بنا و تحقیقات بیشتر در مورد آن شده است.
با این حال، در سال 1913، یکی از اعضای یک تیم باستان شناسی آلمانی به نام پروفسور والتر باخمن در محوطه باستان شناسی آشوری کار می کرد، وی با بازدید از این سایت و گرفتن عکس هایی به این نتیجه رسید که این مکان سدی است که اب از سرش سرازیر شده‌است، سپس با سازماندهی اطلاعات خود و باستان شناسان خارجی که قبلاً از این محوطه بازدید کرده بودند او با تشویق باستان شناسان دیگر مانند جاکوبسون و استون لوید شروع به تحقیق در مورد آن کرد.
آخرین کشف جروانا به سال 1934 توسط موسسه باستان شناسی شیکاگو در سایت باستان شناسی خورسابات برمی گردد، هر دو باستان شناس استون لوی ویاک بیسون از سایت بازدید کردند و توانستند مساحت، اندازه و روش ساخت سد را کشف و پیدا کنند، جایی که مشخص شد این سد مکمل پروژه ابرسانی خنس است.
اطلاعات مربوط به سد برگرفته از تکه های سنگی است که در ساخت آن استفاده شده است.

باستان شناسان متون مکتوب این سد را به چهار قسمت تقسیم می کنند:
متنA:که اغلب دیدن آن دشوار است، از کاخ پادشاه سناخریب به عنوان پادشاه آشور و پادشاه جهان و حکومت او صحبت می کند.
متنB:در نحوه ساخت پروژه سخن میگوید.
متن D,C:این ستایش سنحاریب آشوری برای ساخت این سد و ستایش خدایان آشوری است که به سنحاریب در ساخت این پروژه کمک کردند. همانطور که قبلا اشاره کردیم برخی از سنگ های به کار رفته در این سد با کتیبه های میخی تراشیده شده است و متون مکتوب به اهمیت و دلیل ساخت این سد برای رساندن آب به پایتخت امپراتور آشور (یعنی نینوا) اجرا شده است.در برخی از نوشته ها نیز به روستاها و مناطقی اشاره شده است که آب را به سد می کشاندند.
محمد عارف تاتار، کارشناسی ارشد باستان شناسی و متخصص در مطالعه زبان های باستانی که برخی از کتیبه های میخ روی این قطعات سنگ را به کردی ترجمه کرده‌است، با توجه به ترجمه های انجام شده از این نوشته ها، شاه سنحاریب می گوید: من سنحاریب، پادشاه جهان، پادشاه آشور، پادشاه همه سرزمین ها هستم، من از خان ها آب کشیدم و این پروژه را برای خشنود کردن خدای خودم آشور ساختم، من برای خدمت به خدای آشور و کشورم و برای اینکه مردم آشور از من راضی باشند به نینوا آب آورده ام. او پادشاهان قبل از خود را به خاطر اجرا نکردن این پروژه نفرین می کند.
باستان شناسان در مورد نام جروان یا جروانه دو نظر دارند: اول این که از چندین منبع عربی آمده است، وی می گوید جروانه از نام مجاری آب آمده است، یعنی مجاری ای به نام جروانه بوده که پر آب بوده و باعث حاصلخیزی و برکت در منطقه شده است.نظر دوم می گوید در زبان کردی کلمه ای هست به معنی چرا کردن یا چرا کردن و محل بند را می گفتند

محلی پرآب و سرسبز برای چرای حیوانات.
محمد تاتار باستان شناس می گوید:«در متون خط میخی و نوشته های دوره آشوری آمده است که معنای نام جروانه به معنای جایی است که در آن آب وجود دارد یا به معنای آب داشتن است. بنابراین ساخت و نامگذاری این سد ثابت می کند که کردستان نه تنها در ساخت این سد، منبع مهم آب برای امپراتوری آشور و پایتخت آن (نینوا) در آن زمان بوده است، این امر نه تنها در ساخت این سد، بلکه در وجود بسیاری از نمونه های دیگر از همان دوره و همین پادشاه، مانند بقایای خان ها و سد بستوره مشهود است.
بقایای سد جروانه به عنوان یک پروژه بزرگ تاریخی از نظر کارهای مهندسی، چیدمان، نحوه سنگ گذاری و ساخت طاق یا طاق در مهندسی باستان از اهمیت ویژه ای برخوردار است و به صورت خصوصی در گروه های باستان شناسی دانشگاه های خارجی تدریس می شود و می توان گفت کارشناسانی که تاکنون روی آن کار کرده اند، اکثراً کارشناسان و باستان شناسان خارجی بوده اند. اما این محوطه باستانی مانند سایر محوطه های باستانی کردستان خالی از دخل و تصرف و زیاده روی نبوده است. این مقاله بر اساس تعدادی عکس تاریخی و قدیمی که از روستاهای نزدیک محوطه باستانی گرفته شده است برای کارهای خانگی گرفته شده است و هم اکنون جروانه چراگاه احشام شده است. جدای از دستکاری انسان، بی توجهی دولت و مسئولان باستان شناسی و گردشگری این منطقه زمانی حاصلخیز و سرسبز را به دشتی خشک و بدون خدمات و بی توجهی تبدیل کرده است.[1]

خواص ایتم

محل: پل
محل: دیوار
قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)
شهرها: دهوک
کشور - اقلیم: جنوب کردستان
QR Code:

منابع
[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار
زمان اضافه کردن: 2023-05-17
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 957

جعدت المغاره قدیمی ترین بوم نقاشی باستانی جهان در کوردستان

2022090610431843235 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

جعدت المغاره (جعدة المغارة) یکی از مهم ترین تپه های باستانی غرب کوردستان بزرگ است که در استان حلب منطقه عین العرب واقع شده. این تپه باستانی در قسمت چپ حوض فرات، در فاصله 30 کیلومتری شهر منبج، در یک کیلومتری شمال شرق پل قره قزاق، حدود شش متر بالاتر از سطح زمین های اطراف قرار دارد.

این محوطه باستانی در سال 1991 کشف، و بعدها توسط یک تیم باستان شناسی فرانسوی با همکاری تیم باستان شناسی موزه فرات مورد بررسی کاوش قرار گرفت. جعدت المغاره بقایای یک روستای قدیمی است و تاریخ آن به حدود 10 تا 11 هزار سال پیش برمی گردد، تعدادی بقایای تاریخی در این محوطه باستانی کشف شده است که از نادرترین های زمینه باستان شناسی هستند.

این روستا به دلیل نزدیکی به رود فرات، مکان مناسبی برای کشاورزی وتولید بوده است، مانند داشتن مکان های ویژه برای خشک کردن غلات و سبزیجات و چند آسیابی به شکل آسیاب های اولیه، همچنین کشف بقایای غلات سوخته نیز شواهدی است که نشان می دهد این مکان یکی از اولین سکونتگاه های بشر در عصر حجر جدید بوده است.

مردم این ناحیه علاوه بر کشاورزی به پرورش و اهلی کردن حیوانات نیز می پرداختند، با کشف بقایای استخوان حیوانات اهلی و وحشی در این محوطه باستانی که بیشتر اهمیت به حیوانات از قبیل گاو، گاومیش ... دادند.

بقایای کشف شده در این تپه شامل چندین دیوار کنده کاری شده، چندین مجسمه بقایای خانه و وسایل مختلف ساخته شده توسط انسان های آن زمان. در این روستای باستانی خانه ای پیدا شده که نقاشی و سبک های هندسی با رنگ های مختلف بر روی دیوار های گلی حکاکی شده، این خانه قدیمی در لیست خانه های باستانی قرار دارد ولی با این تفاوت که این خانه از همه قدیمی تر است.

علاوه بر این خانه که به (خانه نقاشی ها) نامیده می شود، خانه دیگری نیز در این محوطه باستانی کشف شده که به دفن

مردگان اختصاص داشته، تعدادی زیادی از مردم در آنجا دفن شدند. این خانه که (خانه مردگان) نام دارد به شکل دایره ای از گل و سنگ ساخته شده است، اهمیت این خانه در این است که محل انجام مراسم مذهبی و مناسبت های اجتماعی بوده که بعدها به شکل معبد در آمده. دیوار ها و سقف این خانه با نقاشی های رنگارنگ تزئین شد است.
نقاشی های هندسی
روستای تاریخی جعدت المغاره از نظر هنری به ویژه هنر نقاشی شهرت ویژه ای در جهان دارد، این مکان به عنوان قدیمی ترین محل نقاشی بر روی دیوار گلی شناخته شده، قدمت آن حدود یازده هزار سال قبل از میلاد مسیح بر می گردد.
با توجه به اکتشافات و کاوش های انجام شده برای این روستای باستانی، مشخص شد که بر روی سه دیوار اصلی به ارتفاع دو متر، نقاشی های مختلفی کشیده شده است، این نقاشی ها شامل تعدادی شکل هندسی مربع و مستطیل هستند، که با استفاده از مواد طبیعی نقاشی شده و با رنگ های سیاه، سفید، قرمز رنگ آمیزی شده اند.
به گفته باستان شناسان و کارشناسان دست اندکار در کاوش های این روستای باستانی، این سه دیوار از کمیاب ترین دیوارها در زمینه باستان شناسی هستند، این دیوارها به دلیل نوع و سبک نقاشی هایشان به قدیمی ترین نقاشی روی دیوار های گلی محسوب میشود.
آماده کردن: سارا سەردار
[1]

خواص ایتم

محل: مسجد
محل: مجسمه ها و کنده کاری ها
محل: خانه
محل: دروازه
محل: قبرستان
محل: قصر
شهرها: حلب
کشور - اقلیم: غرب کردستان
QR Code:

منابع
[1] سایت | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | مالپەری پاسکورد - 2022-09-06
زمان اضافه کردن: 2022-09-06
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 958

چایخانەی حمه رق

20230924102401522976=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

یکی از قدیمیترین و مشهورترین چایخانه‌های شهر سلیمانیه میباشد.[1]

خواص ایتم

محل: محل

شهرها: سلیمانیه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-24

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 959

چرمو

20230525123324493512=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

روستای چرمو به یکی از مهم ترین و مشهورترین آثار تاریخی کردستان و کل خاورمیانه به شمار می رود زیرا این روستا به اولین سری از تمدن های نوسنگی ربط داده شده است و به همین دلیل سراغاز این تمدن با نام این روستای باستانی، چرمو نامیده می شود.

این روستا اولین روستایست که نمونه کشاورزی و کشت غلات در ان کشف شده‌است و به عنوان اولین روستای صاحب کشاورزی در تاریخ محسوب می شود. در روستای چرمو مردم توانسته اند از زندگی غارنشینی دور شده و برای خود خانه بسازند و هر چهار فصل در آن بمانند و این از شواهد پیدا شدن تعدادی از باقی مانده ی خانه ها مشخص شده و کشف شده است. تمدن چرمو همچنین با استفاده از ابزار سنگی و استفاده از خاک رس برای ساخت وسایل خانه، به ویژه ظروف سفالی، نقطه عطفی مهم در تاریخ بشر بود. همانند روستای چرمو در اریحا در فلسطین و چاتال هوک در آسیای مرکزی، برد حشتر در اربیل، تپه گوران در کرمانشاه و چندین بخش دیگر از خاورمیانه یافت شده است.

موقعیت:

محوطه باستانی چرمو در قسمت شرق چمچمال در 15 کیلومتری و 35 کیلومتری شرق شهر کرکوک در منطقه تپه ای واقع شده است. مساحت آن حدود 1400 متر مربع است. ارتفاع دشت حدود 23 فوت، مساحت این مکان 90 × 140 متر و عمق بقایای باستانی از بالای تپه به پایین حدود 7 متر است.

شایان ذکر است هم اکنون (2023) تیمی باستان شناس از دانشگاه ژاپن و با همکاری و هم اهنگی تیم باستان شناسی اداره‌ی باستان و فرهنگ شهر سلیمانیه مشغول انجام حفر و کاوش باستانی در این منطقه هستند.[1]

خواص ایتم

محل: روستا

شهرها: چمچمال

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

زمان اضافه کردن: 2023-05-25

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 960

چند دست نوشته‌ی قدیمی در موزه‌ی دهوک

20230417110651483101=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

چند دست نوشته‌ی قدیمی در موزه‌ی ملی دهوک.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

نوع موزه: اتنوگرافی - فرهنگی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-17

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 961

چند شی قدیمی در موزه‌ی دهوک

2023042014251348395 7=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

چند شی قدیمی که به ده‌روهای مختلف تاریخی برمیگردند در موزه‌ی ملی دهوک.

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-20

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 962

چند قطعه‌ی باستانی درست شده از الیاژ برنز در موزه‌ی دهوک

2023041221104848171 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

چند قطعه‌ی باستانی که از الیاژ برنز درست شده‌اند و قدمتشان به دوایر مختلف برمیگردد و هم اکنون در موزه‌ی ملی دهوک نگهداری میشوند. [1]

خواص ایتم

محل: مجسمه ها و کنده کاری ها

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-12

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 963

چند قطعه‌ی مسی و برنزی در موزه‌ی دهوک

2023041516312748274 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

چند نمونه از اشیاء درست شده از مس و برنز در موزه‌ی ملی دهوک که قدمتشان به دوایر مختلف میرسد.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-15

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 964

چند نمونه از ظروف سفال در موزه‌ی دهوک

2023041918045348373 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

چەند نمونه از ظروف سفالی و اشیاء اشپزخانه که هر یک مربوط به دوره‌ی تاریخی خاصی هستند. این ظروف هم اکنون در موزه‌ی ملی دهوک نگهداری میشود.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-19

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 965

چند نمونه‌ای از مهر دوره‌های مختلف تاریخی در موزه‌ی دهوک

20230415154314482701=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

چند نموونه‌ای از مهر های دوره‌های مختلف تاریخی که هم اکنون در موزه‌ی ملی دهوک نگهداری میشود.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-15

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 966

چند نوع اسیاب دستی قدیمی در موزه‌ی دهوک

2023041221265948172 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

چند نوع اسیاب دستی قدیمی مربوط به دوره‌های مختلف تاریخی در موزه‌ی ملی دهوک. [1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-12

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 967

چند نوع کوزه‌ی کشف شده در تپه‌ی لشکر در سال 2023

20230521233551492523=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

چند نوع کوزه‌ی کشف شده در منطقه‌ی باستانی گرد لشکر در سال 2023 که طی کاوش باستانی به همکاری تیمهای باستان شناسی دانشگاه اتونومی اسپانیا و اداره‌ی فرهنگ و باستان شناسی اربیل و دانشگاه صلاح الدین کشف شده‌است.

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: اربیل

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-21

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 968

چند کتاب قدیمی در موزه‌ی دهوک

2023042014361348396 0=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

چند کتاب دست نوشته‌ی قدیمی در موزه‌ی ملی دهوک.

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-20

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 969

چندین کارشناس اطلاعات بیشتری در مورد بنای تاریخی خانا ایزی ارائه می دهند

20230924105204522988=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

استاد باستان شناسی محمد عارف تاتار، متخصص زبان های باستانی، در گروه باستان شناسی دانشگاه موصل، که همچنین یکی از اعضای تیم باستان شناسی دانشگاه ایتالیایی Odoni است که بر روی کاوش های باستان شناسی در منطقه بادینان کار می کند در مورد این مکان باستانی میگوید: «در ابتدا باید گفت که این محوطه باستانی خانه ایزی برای تعیین تاریخ و قدمت آن بحث برانگیز است و هیچ مدرک علمی برای اثبات حقایق دریافت نکرده ایم، بنابراین باید بگوییم که با توجه به گذشت زمان و دوره های تاریخی، تمدن ها و حاکمان بسیاری بر این منطقه حکومت می کردند، امپراتوری عثمانی یکی از آن قدرت ها بود، اما این دلیل نمی شود که بگوییم قدمت این بنا به دوره عثمانی می رسد. نشانه های زیادی وجود دارد که گذر زمان های تاریخی را نشان می دهد.»

عارف گفت: «کارشناسان دانشگاه موصل، به ویژه دکتر عبدالناصر الدباغ، موافق هستند که سومری ها در این منطقه سکنی گزیدند و بقایای بسیاری از خود بر جای گذاشتند و مکان های باستان شناسی این منطقه ممکن است به دوره سومری بازگردد.

یک تیم باستان شناسی از چک که در حال حاضر مشغول کار بر روی بنای نبی ناهوم هستند، از بنای تاریخی خانا ایزی بازدید کردند و طبق تحقیقات متعدد، قدمت این بنای تاریخی را به دوره سومریان برمی‌گردانند که به مرور زمان و جنگ‌ها و هرج و مرج‌هایی که در منطقه این بنای تاریخی بارها تخریب شده و بارها و بارها بازسازی شده است، بنابراین سبک فعلی آن بسیار جدید و تازه است.

وی اطلاعات بیشتری در مورد نام ایزی و منابع تاریخی دوره سومری به ما می دهد و می گوید: «نام ایزی در دوره سومری به صورت (E-ze) یا (E-EZ-ZO-U) آمده است که در سومری به معنی محل استراحت و سرپناه می اید، از این رو، این محل، مکانی برای استقرار زائرانی بود که برای مناسبت های مذهبی به بادینان به ویژه لالشیان مشرف می شدند.

محمد عارف باستان شناس گفت: ما به تحقیقات تاریخی و باستان شناسی بیشتری نیاز داریم تا درباره تاریخچه این بنای تاریخی بیشتر بدانیم و حقایق مربوط به قدمت آن را آشکار کنیم.اما دکتر زدان برادوستی که دارای کرسی استادی باستان شناسی است و سال ها در زمینه باستان شناسی به صورت تئوری و عملی کار کرده و در باستان شناسی اسلامی تخصص دارد، قدمت این بنا را به دوره عثمانی می داند.

او که یک تحقیق میدانی در مورد این مکان باستانی انجام داده است میگوید: ما هیچ متن یا نوشته ای در مورد تاریخچه ساخت این مکان نداریم، یا شواهد برای تاریخ آن کافی نیست، اجازه دهید ما با مدارک علمیقدمت این مکان را تعیین کنیم، اما با مقایسه این بنا با معماری عثمانی می توان گفت که تاریخچه آن به قرن شانزدهم یا هفدهم میلادی باز می گردد و این حجره از اکثر حجره های عراق قدیمی تر است.

علاوه بر این دو نظر، ما سعی کردیم نظر خانم Birgul Açk Yıldız را که تز دکترای خود را در مورد باستان شناسی خانا ایزی نوشته اند، جلب کنیم. او که اهل شمال کردستان است و دکترای خود را از گروه باستان شناسی دانشگاه سوربن فرانسه دریافت کرده است، موافق است که شواهد مکتوب و موثق بسیار کمی برای تعیین قدمت این بنا وجود دارد و این بنا نیاز به کاوش و تحقیقات علمی دارد.

بیرگول در پایان نامه دکترای خود قدمت این بنا را حدود اواخر قرن سیزدهم میلادی تخمین زده است.[1]

خواص ایتم

محل: خانه

قرن: قرن 13 (1200-1299)

شهرها: شنگال

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-24
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 970

چوار طاقان-کویه

20230924103244522980=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

چهار طاقان

چهار طاقان واقع درسرای قدیمی کویه روبه‌روی سربازخانه‌ی کویه قرار دارد. این مکان در سال 1765 میلادی توسط (حاجی سعید بیگ کویی) ساخته شده است، در هر طرف جام پر از آب به ان وصل میشد که همانند خیرات برای ان دسته از کاروانیان و مسافران (کرکوک و موصل و اربیل و سلیمانیه، وگرمیان) در حال تردد بودند در این مکان استراحت میکردند.[1]

خواص ایتم

محل: چوار تاق

دهه: دهه 60 (60-69)

قرن: قرن 18 (1700-1799)

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-24

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 971

حدبا

20230924113054522993=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

پس از حمله‌ی داعش به بخشهای شمالی عراق و کردستان بغیر از کشتارهای وحشیانه‌ای که انجام داد، پس از مدتی شروع به ترکاندن و تخریب مکانهای باستانی زیادی کرد. از جمله ای مکانهای باستانی و دینی میتوان به هر دو مسجد نور و مناره‌ی عدبا اشاره کرد که هر یک دارای قدمتی کهن بودند.

مناره‌ی حدبا

این مناره بخشی از مسجد نوور میباشد که در سال 1170 ساخته شده‌است و در قسمت راست شهر موصل قرار دارد. این مناره یکی از اثار باستانی به‌جا مانده از تاریخ اسلام میباشد. این مناره از 7 دایره متشکل میباشد و بلندایش 53 متر میباشد و اساس و شالوده‌اش 16 متر است. تیرک این مناره 5 متر است و دو پلکان مجزا و سوا دارد برای رسیدن به بالای مناره. این مناره به دلایل مخرب طبیعی همانند اب و باران و طوفان کج شده بود اما پس از ورود داعش به شهر موصل و اشغال این شهر، این مناره هم از جمله اثار باستانی بود که به دست داعشیان تخریب و منفجر شد.

مسجد نور

این مسجد در قسمت راست شهر موصل قرار دارد و به این محله (محله‌ی مسجد بزرگ) گفته میشود و به دست نوره‌دین زنگی بنا شده است و 5 مناره دارد که بلندای هر یک از مناره‌ها به 55 متر میرسد و در سال 1172 بنا شده است و مدل ساختمان سازی اش از نوع ساختمان سازی زنگی میباشد که بر روی یک قطعه‌ی 5850 متر مربع بنا شده است.

در روز 4 تموز 2014 خلافت داعش در این مسجد اعلان شد و در روز 21-06-2017 مناره‌ی حدبا و مسجد نور به دست داعشیان منفجر شد.[1]

خواص ایتم

محل: مسجد

شهرها: موصل

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-24

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 972

حفاظت از مهری 100 ساله

20230920115248521851=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

یکی از اهالی روستای ایلنجاق در محدوده‌ی میدان نفتی تق تق از یک مهر فلزی که قدمت آن به سال‌های قبل از پایان حکومت عثمانی 1910 تا 1914 برمی‌گردد، حفاظت میکند.
محمد نجم قادر نجم، متولد 1951 در روستای ایلنجاق، می گوید: «زمانی که روستای تق تق از لحاظ اداری، زیر سلطه‌ی عثمانیها بود، اداره ای برای جمع آوری مالیات و عوارض وجود داشت در آن زمان روستای ما به نام بیان نزدیک روستای کولاخانیان قریه طالبانی گورا نزدیک سولوک بود که این دو آبادی چند صد متر از هم فاصله داشتند و دو طرف آن متعلق به طایفه پالانی بود، پدر بزرگم این مهر را برای رابی کردن امور اداری (که در از زمان پدر بزرگم کتخدای هر دو روستا بوده است) ساخته و پس از ان ما پشت سر هم از پدربزرگم به پدرم و از آن به من رسیده و از ان نگهداری کرده‌ایم.
این مهر به خط فارسی حکاکی شده و بر روی ان نوشته شده است (مختار، اول قریه، طالبان کبیر، 1330) از آنجایی که عثمانی ها به نام جانشین (خلافت) حکومت می کردند، سال هجری برای این مهر اسفتاده شده‌است، بنابراین می توان گفت قدمت این مهر 102 سال میباشد.
محمد نجم در این باره بیشتر میگوید: «من از کودکی مهر را دریافت کردم، اما آن موقع مثل الان قدر آن را نمی دانستم، علاوه بر مهر بزرگ، مهر کوچک دیگری هم بود که نام کتخدا روی آن حک شده بوداما ما آن را دستبند و گردن بند دانستیم و به گردنمان انداختیم برای همین مهر کوچک پس از مدتی گم شد.
او میگوید که مهر را به جواهرفروشی در کویه نشان داد و از این طریق دانسته است که این مهر، یک شی باستان شناسی محسوب می شود.
محمد پسر نجم پسر قادر پسر نجم پسر عبدالقادر پسر عمرعاصی پالانی روستای آنها در نیمه اول قرن هجدهم به نام بیان ساخته شد که همسایه خرابه های گورکرج زادگاه شاعر بزرگ کرد حاجی میباشد.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن 20 (1900-1999)

شهرها: تقتق

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-20

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 973

حمام آخوند

20240718095231581670=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

حمام آخوند از بناهای تاریخی و مکان های دیدنی ارومیه است و در بازار ارومیه، در راسته حاج میرزا حسین آقا قرار دارد. با قدمتی که به دوره قاجاریه بازمی‌گردد، این بنا پلان منظمی ندارد و کف حمام دو متر و 80 سانتی‌متر از کف بازار پایین‌تر است، حمام آخوند ارومیه دو گنبد مرکزی دارد که یکی از گنبدها برای گرمخانه و دیگری برای رختکن طراحی شده‌اند. پی‌های بنا از سنگ لاشه، ملات، ماسه و آهک است. قوس‌های به‌کار رفته در نمای داخلی بنا از نوع شاخ بزی محسوب می‌شوند که زیبایی خاصی به این بنا می‌دهند و سبب ماندگاری آن بعد از چند صد سال شده‌اند. حمام آخوند همچنان در حال استفاده است و محل خزینه آب سرد قدیم آن را امروزه به محل دوش تبدیل کرده‌اند. پس از حمله هواپیماهای عراق در سال 1987 این حمام تخریب شد و بعدها تعمیراتی بر اساس معماری قدیمی در آن صورت گرفت. [1]

خواص ایتم

محل: گرمابه

زبان- لهجه: فارسی

شهرها: اورمیه

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-18

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 974

حمام پورناک

2024072120410558252 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

حمام تاریخی پورناک در روستای پورناک، از روستاهای قدیمی شهرستان پلدشت و از کهن‌ترین و آبادترین روستاهای منطقه آزاد ماکو قرار دارد. با قدمتی که به دوره قاجار بازمی‌گردد، این حمام 200 سال عمر دارد و از مقاصد گردشگری تاریخی و جاهای دیدنی ماکو به شمار می‌رود. ابعاد بزرگ بنا نشان‌دهنده آن است که این حمام در دوران خود، پررونق بوده و مشتریان زیادی داشته است. این اثر در تاریخ 29-09-2002 با شماره ثبت 6224 به‌عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسید. [1]

خواص ایتم

محل: گرمابه

قرن: قرن 19 (1800-1899)

شهرها: ماکو

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-21

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 975

حمام پیسکان

20230925120245523300=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

حمام یا گرمابه‌ی پیسکان واقع در محله‌ی بایزاغای شهر کویه در سال 1699 زایینی درست شده است، اما متاسفانه هم اکنون هیچ اؤری از این مکان قدیمی نمانده است مگر چند عکس در ارشیوهای مختلف.[1]

خواص ایتم

محل: گرمابه

دهه: دهه 60 (60-69)

قرن: قرن 17 (1600-1699)

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-25

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 976

حمام تجلی

https://www.kurdipedia.org/?lng=12&q=20240718093447581654

حمام تجلی که با نام حمام تاریخی میرزا عبدالله نیز شناخته می‌شود، از حمام‌های تاریخی و مکان های دیدنی ارومیه به شمار می‌آید و اولین حمام پس از ورود به بازار ارومیه است. قدمت این بنای تاریخی به دوره قاجار بازمی‌گردد. حمام تجلی در سال 2003 با شماره‌ی ثبت 6223 به‌عنوان یکی از آثار ملی کشور ایران به ثبت رسید. [1]

خواص ایتم

محل: گرمابه

شهرها: اورمیه

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-18

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 977

حمام حاج صالح

20240331154256563144=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

حمام حاج صالح در بافت قدیمی شهر و در بازار سقز قرار دارد. بنای حمام را به سبک اصفهانی ساخته‌اند و قدمت آن به دوران صفویه برمی‌گردد. این بنا با کادربندی و آهک‌بری سقف و دیوارها و حکاکی ستون‌ها تزئین شده است. حمام حاج صالح شامل بخش‌های مختلفی چون بینه، سربینه، گرمخانه، خزینه، خلوتی‌ها، تون انبار (مخزن سوخت حمام)، سیستم آبیاری و فاضلاب می‌شود. این اثر که در تاریخ 06-11-2000 با شماره‌ی ثبت 2830 به‌عنوان یکی از آثار ملی کشور ایران به ثبت رسید، از جاهای دیدنی سقز به شمار می‌رود. [1]

خواص ایتم

محل: گرمابه

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-03-31

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 978

حمام سورت، قدیمیترین حمام سلیمانیه

20231229225909540526=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

حمام سورت، قدیمی‌ترین حمام سلیمانیه.[1]

خواص ایتم

محل: گرمابه

شهرها: سلیمانیه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سردار

زمان اضافه کردن: 2023-12-29

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 979

حمام شیخ سلماس

20240807135603586973=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

حمام شیخ سلماس در زمان پهلوی اول و با بهره‌مندی از معماری سنتی ایرانی احداث شد. «محمد تسوجی» نام بانی این اثر تاریخی بود که با پیگیری و تلاش وی، فرآیند ساخت حمام از سال 1930 تا 1933، به مدت سه سال به طول انجامید.
حمام با پلانی به شکل هندسی مستطیل و مساحتی برابر با 860 متر مربع ساخته شده که سطح آن از زمین سه متر و نیم پایین‌تر است و برای تامین آب مورد نیاز آن از دو نهر جنوبی و غربی شهر استفاده می‌کردند. مصالح به‌کار رفته در بنا شامل سنگ، آجر، گچ، آهک و ماسه می‌شود. حمام شیخ سلماس اولین و قدیمی‌ترین حمام سلماس پس از زلزله سال 1930 محسوب می‌شود. در سال 2000، این اثر تاریخی با شماره 3475، به‌عنوان یکی از جاهای دیدنی سلماس در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسید و امروزه تبدیل به مجموعه فرهنگی و هنری و نمایشگاه آثار مردم‌شناسی شده است. [1]

خواص ایتم

محل: گرمابه

دهه: دهه 30 (30-39)

قرن: قرن 20 (1900-1999)

شهرها: سلماس

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-08-07
نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 980

حمام قپان

https://www.kurdipedia.org/?lng=12&q=20240806215118586853

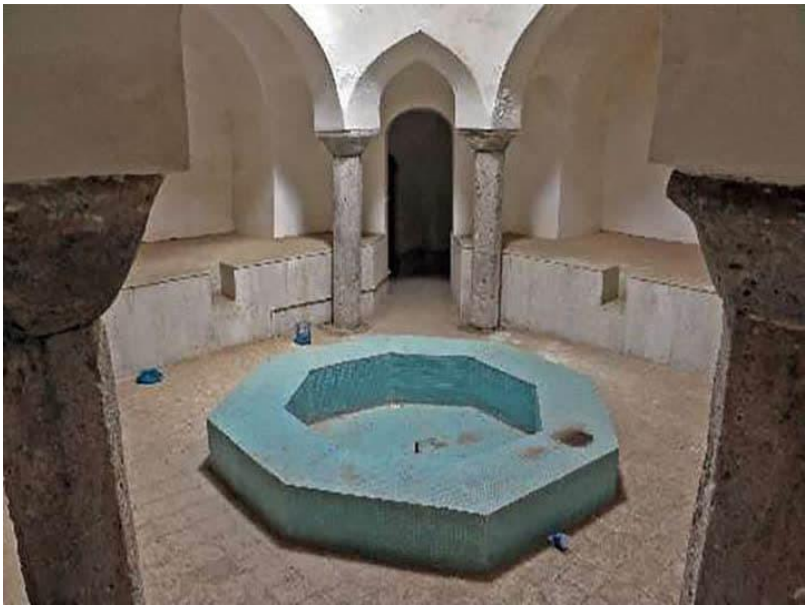

حمام قپان که با نام حمام قاپان نیز شناخته می‌شود، از بناهای تاریخی شاهین دژ در استان آذربایجان غربی به‌شمار می‌رود و قدمت آن به اواخر دوره قاجاریه و اوایل دوره پهلوی بازمی‌گردد. این بنا مانند دیگر حمام‌های تاریخی شرق کردستان شامل فضاهای دهلیز ورودی، سربینه، گرمخانه و خزینه می‌شود. حمام قپان در تاریخ 08-03-2003 با شماره ثبت 7861 به‌عنوان یکی از دیدنی های استان آذربایجان غربی، در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسید. [1]

خواص ایتم

محل: گرمابه

شهرها:

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 06-08-2024

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 981

حمام مفتی

20240225084902554785=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

این حمام که از حمام های قدیمی شهر سلیمانیه واقع در محله‌ی سابونکران میباشد، به دست خاندان (بابان) در سال 1788 میلادی درست شده است. هم اکنون (2024) این حمام همچنان از طرف مردم این شهر استفاده میشود.[1][2]

خواص ایتم

محل: گرمابه

دهه: دهه 80 (80-89)

قرن: قرن 18 (1700-1799)

شهرها: سلیمانیه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار
[2] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2024-02-25

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 982

حوضه وشکه‌که (حوض خشک شده)

20230925121845523301=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

چرا به آن حوض خشک می گویند؟
این حوض در گذشته یکی از زیباترین حوضهای شهرداری بوده است. آب بسیار سردی داشته است و در اوایل دهه 1919-1920 به دستور سرگرد سون ساخته شد.
حوض خشک سلیمانیه یکی از بازارهای کوچک و جذاب قدیمی شهر است که در مرکز شهر، زیر روستای بین قیصری نقیب و بالای بازار نوروز واقع شده است.
چه کسی حوض خشک را ساخته است؟
میجر سون که در آن زمان افسر سیاسی ارتش بریتانیا بود و بعداً فرماندار سلیمانیه شد، در سلیمانیه و اطراف آن قدرت و حکومت داری فراوانی داشت و کارهای و پروژه های خوب و بزرگی را برای سلیمانیه به ویژه در زمینه های اداری، ادبی، فرهنگی و روزنامه نگاری انجام داد.
یکی از بزرگترین و تاریخی ترین دستاوردهای میجرسون انتشار اولین روزنامه کردی در کردستان و اولین چاپخانه در سلیمانیه بود که این یک نقطه عطف مهم تاریخی، ادبی و فرهنگی برای سلیمانیه و کل کردستان بزرگ بود، همچنین او در کنار آن به خدمت به شهر و شهرداری توجه خوبی داشت.
شهردار سلیمانیه در آن زمان عبدالله بیگ حاجی حسین عفانی محمد آقا بود.
اهالی شهر و مغازه داران پاساژ و اطراف از او می خواهند که برایشان حوضی بسازد. او می بیند که افراد زیادی از اطراف شهر و از روستاهای دورافتاده برای فروش اجناس و آب دادن به دام های خود به شهر می آیند و آنجا مکانی دلپذیر برای استراحت مسافران بود که در میان درختان و فضای سبز احاطه شده بود از این رو مسافران به محلی که اکنون حوض خشک است، نزدیک درختان تنومند و مغازه ها می آیند و در چایخانه استاد نعمان می نشینند و استراحت می کنند. او به میجرسون دستور داد که چنین پروژه ای را انجام دهد. میجر سون تصمیم می گیرد یک استخر زیبا برای بقیه تاجران و مسافران بسازد. در اطراف آن استراحت کنند و اجناس خود را در آنجا بفروشند.
کم کم مردم آنجا ملک می خریدند، مغازه می ساختند، بیشتر بازسازی می کردند، در آنجا جمع می شدند، می ماندند و در اطراف حوض مستقر می شدند. بنابراین میجر سون بلافاصله با شهردار تماس گرفت و او دو تن از روشنفکران و شخصیت های برجسته شهر را برای ساخت استخری زیبا در مرکز شهر در اسرع وقت تعیین کرد که نها مهندس (مصطفی صائب و محمود جودت) بودند.
پس از بحث های فراوان، این دو روشنفکر تصمیم گرفتند حوضی زیبا به شکل حوض عثمانی در مرکز شهر بسازند.
مهندس مصطفی صائب نقشه زیبایی برای ساخت حوض می کشد و محمود جودت مسئول مباحث شهرداری و شخص میجر سون می شود و بر پروژه نظارت می کند.
حوض را به صورت منظم می سازند و آب چاه احمد زنگان را با لوله هایی از محله شیخان به حوض می آورند. این حوض آب فراوانی داشت و به نماد و نشانی زیبا از شهری تبدیل می‌شد.
این حوض خدمت بزرگی به مسافران، اهالی و تجار گردنه کرد.
چرا به آن حوض خشک می گویند.
حدود چهل تا پنجاه سال این حوض پر از آب بود و مردم از آن استفاده می کردند سپس کم کم خشک شد و بعداً به جای حوض مغازه هایی ساخته شد.[1]

خواص ایتم

محل:	بازار
دهه:	دهه 20 (20-29)
قرن:	قرن 20 (1900-1999)
شهرها:	سلیمانیه
کشور - اقلیم:	جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-25

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 983

حکاکی باستانی در کوه جودی

20230629195357502041=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

در کوه جودی واقع در شرناخ در شمال کردستان، یک حکاکی باستانی وجود دارد که به گفته‌ی منابع تاریخی، قدمتش به حکمداری گوتیها میرسد.
در این حکاکی انسانی را سوار بر اسب میبینیم که به صورت نیم رخ نقاشی شده است. درباره‌ی تاریخ دقیق این نقش و شخص حکاکی شده اطلاعات دقیقی در دست نیست اما مشخص است که این حکاکی تاریخی چند هزار ساله دارد و به گفته‌ی برخی از منابع قدمتش شاید به 6 هزار قبل برسد.
در تاریخ کهن حکومتهایی همچو گوتیها، اشوریها، هخامنشیها و رومیها در این منطقه حکومت داشته‌اند.
نظریه‌ای وجود دارد که این نقش متعلق به شاهزاده خانم گوتیها میباشد که به دلیل سیل بخشی از ان از بین رفته‌است.
این حکاکی در سال 1909 کشف شده‌است.[1]

خواص ایتم

محل: حکاکی شده

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: شرناخ

کشور - اقلیم: شمال کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-06-29

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 984

خاتو سیوه

20230925122401523302=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

خاتو سیوه

این بنا از نظر جغرافیایی در رشته کوه گوله در روستای ایسه منطقه پشدار در اقلیم کردستان بر روی یکی از قله های پهن و صورت های هموار کوه واقع شده است و نام روستای ایسوا نیز به آن نسبت داده شده است. این بنا چهره درخشان زنی کرد را نشان می دهد که تاج سلطنتی بر سر دارد و رو به شرق است.این بنای تاریخی به گفته اهالی روستا هیچ کاوشی در این اثر تاریخی انجام نشده است. [1]

خواص ایتم

محل: مجسمه ها و کنده کاری ها

شهرها: سلیمانیه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-25

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 985

خانا ایزدی

20221017104532440329=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

خانا ایزدی مکانی باستانی در یک کیلومتری معبد لالش در استان دهوک است.
این مکان متشکل از سه قسمت است: بخش اول یک تالار بزرگ است که پس از پشت سر گذاشتن یک راهروی ورودی از سمت چپ به سوی این تالار بزرگ میرود. این تالار که مساحت چشمگیری دارد به واسطه‌ی چند ستون سنگی یک پارچه پابرجاست، این ستونها که برای نگهداری سنگینی سقف درست شده اند در قسمت پایین تنه کمی پهنتر از قسمت وسط هستند و همچنین در قسمت بالا و زیر سقف، این ستونها با اشکال هندسی و نقشهای هندسی زیبایی خاصی به محیط این مکان باستانی بخشیده‌اند.
و در سه سوی دیوار تالار چندین پنجره دارد (این پنجره‌های به واسطه‌ی نگذاشتن سنگ رد ردیف خود درست شده و نه به شیوه‌ی امروزه‌ی پنجره‌ی اهنی یا چوبی). این سالن از سمت چپ به اتاق کوچک متصل میشود که این اتاق هم به اتاق دیگری.
به گفته‌ی مورخان و باستان شناسان، تالار خانا ایزدی مکانی برای استراحت زائرین ایزدی بوده و دو اتاق مجاور هم یکی به عنوان اشپزخانه و ان یکی هم مکانی برای نگهداری چهارپایان مسافرین بوده است.
در مورد قدمت و تاریخ این خان دو نظریه وجود دارد: یکی از انها که کمتر کسی با ان موافق است این است که: قدمت این مکان به دوره‌ی سومریها برمیگردد. اما نظریه‌ی دوم که بیشتر به واقعیت نزدیک است میگوید: این خان در زمان عثمانیها و به منظور ارامش و اسایش مسافران ایزدی که از مناطق دیگر جهان برای زیارت به لالش می امدند، درست شده و چندین نمونه از این نوع خان ها در شهرهای دیگر کوردستان موجود است که تقریبا همشکل و هم سن هستند.
اماده کردن: سارا سردار
[1]

خواص ایتم

محل: مجسمه ها و کنده کاری ها
محل: چوار تاق
محل: کوه
محل: خان
شهرها: دهوک
کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2022-10-17

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 986

خانه ای قدیمی در کفری

20230925123621523303=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

خانه ای قدیمی در کفری [1]

خواص ایتم

محل: خانه

شهرها: کفری

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-25

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 987

خانه دارا چلبی

20230925124027523304=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

خانه دارا چلبی

این خانه‌ی قدیمی در فهرست آثار باستان شناسی کویه به ثبت خانه (دارا چلبی) واقع در محله (قلات) کویه ساخته شده است.

عکس توسط عکاس باستان شناسی (شمال احمد) گرفته شده است. [1]

خواص ایتم

محل: خانه

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-25

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 988

خانه ملا حویزی

20230925131927523306=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

خانه ملا حویزی

این خانه با قدمتی 200 ساله در لیست مکانهای کلتوری و فرهنگی کویه ثبت شده است و واقع در محله بایز اغا کویه قرار دارد. نام کامل مالک آن حەویز بایز سلام است.

[1]

خواص ایتم

محل: خانه

قرن: قرن 19 (1800-1899)

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-25

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 989

خانه های فرهنگی شیخ علی در سلیمانیه

https://www.kurdipedia.org/?lng=12&q=20240218095533553236

خانه های فرهنگی شیخ علی یا خانه مستوره یکی از خانه‌های فرهنگی سلیمانیه است که متعلق به اداره باستان‌شناسی این شهر است و قدمت آن به سال‌های 1915-1915 می‌رسد.
این خانه که سابقاً (خانه شیخ علی) نامیده می شد، اکنون توسط جمعی از جوانان شهر و زیر نظر اداره باستان شناسی و فرهنگ سلیمانیه بازسازی و به عنوان کافه فرهنگی به نام (خانه مستوره) افتتاح شده است.
این خانه میراثی بر طبق طرح اصلی خود بازسازی شده است.[1][2]

خواص ایتم

محل: خانه

دهه: دهه 01 (10-19)

شهرها: سلیمانیه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | مانیفەستی baskurd.basnews.com- 17-02-2024
[2] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2024-02-18

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 990

خانه مصری

20240505211511569708=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

خانه مصری از مکان های دیدنی بروجرد و نمونه‌ای ارزشمند از معماری دوره قاجار به‌شمار می‌رود و با استفاده از آجر و سفال تزئین شده است. این بنا دارای تزئینات آجرکاری و کاشی‌کاری چوبی است. خانه مصری به سبک اکثر خانه‌های قاجاری در دو طبقه ساخته شده و دارای پلانی درون‌گرا و حیاط مرکزی است. در نمای خارجی آن از تزئینات آجری و سفالی استفاده شده که آجر معقلی در رخ بام‌ها و تزئینات آن قابل ملاحظه است.[1]

خواص ایتم

محل: خانه

شهرها: لورستان

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-05-05

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 991

خانه کبیری

2024072120031758249 7=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

خانه کبیری با قدمتی که به اواخر دوران زندیه بازمی‌گردد، از جاهای دیدنی خوی در بافت قدیمی آن محسوب می‌شود و مالک آن فردی به نام حاج میراسماعیل کبیری بوده است. با بنایی دو طبقه، طبقه اول ساختمان فاقد تزیینات خاص است و تنها در تالار گچبری‌هایی به چشم می‌خورد. طبقه دوم را نیز با نقاشی‌های گل و بوته آراسته‌اند و ارسی‌هایی زیبا با شیشه‌های رنگی دارد. در میان یکی از نقاشی‌دیواری‌های طبقه اول می‌توان تاریخ 1282 خورشیدی را مشاهده کرد. این اثر در تاریخ 25-04-1974 با شماره ثبت 1613 به‌عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسید و امروزه در حیاط آن سفره‌خانه‌ای برای پذیرایی از بازدیدکنندگان برقرار است. [1]

خواص ایتم

محل: خانه

شهرها: خوی

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-21

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 992

خانه‌ای قدیمی در محله‌ی سابونکران در سلیمانیه

20230925132812523307=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

خانه‌ای قدیمی در محله‌ی سابونکران در شهر سلیمانیه.[1]

خواص ایتم

محل: خانه

شهرها: سلیمانیه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-25

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 993

خانه‌ی عمر دبابه

20230925131515523305=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

خانه‌ی عمر دبابه

این خانه 150 ساله با نام خانه عمر دبابه در فهرست آثار باستانی اداره باستان شناسی کویه به ثبت رسیده است که در محله بفری قندیل در شهر کویه واقع شده است.[1]

خواص ایتم

محل: خانه

قرن: قرن 19 (1800-1899)

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-25

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 994

خانه‌ی ملای بزرگ کویه

20231002103707524455=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

خانه‌ی ملای بزرگ کویه واقع در محله‌ی بایز اغای شهر کویه میباشک و به یکی از چندین خانه‌های قدیمی و مهم و فرهنگی این شهر قلمداد میشود که در سال 1860 بنا شده‌است. هم اکنون نیمی بیشتر از این خانه ویران شده است.[1]

خواص ایتم

محل: خانه

دهه: دهه 60 (60-69)

قرن: قرن 19 (1800-1899)

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-10-02

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 995

خراب شمس (خرابەی خورشید)، سایت باستانی ایین ایزدی در عفرین

20221010214203439047=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

در منطقەی عفرین بخصوص در کنارەهای کوه لیلون (لەلون) چندین دهکدەی باستانی و تاریخی وجود دارد که از لحاظ قدمت و پیشینەی تاریخی چندین دورەی متفاوت را در خود جای دادەاند، از جمله این مکانهای باستانی که از اهمیت و زیبایی خاصی برخوردار است معبد خراب شمس است.
این معبد 25 کیلومتر از شهر حلب دور و واقع در بخش شرقی قلعەی (سمعان العمودی) است.این مکان باستانی در طی سالیان طولانی مکان سکونت مردم این منطقه بوده، اما اکنون به دلیل کوچ مردم منطقه به شهر، متروک و خالی از سکنه شده است.
به گفتەی محققان محلی، اسم این مکان باستانی برگرفته از چندین نقش و کندەکاری بر دیوار و دروازەهای معبد است، که این نقش شامل نقش بەجستەی خورشیدی تابناک است، به همین دلیل محلیهای این منطقه این مکان را دشت خورشید یا غروب خورشید هم نامیدەاند.
تاریخشناسان و باستانشناسان بر این باوردند که تاریخ درست کردن و احداث این معبد به زمان قبل از ظهور دینهای اسمانی و یکتا پرستی برمیگردد، در واقع این معبد از زمان دینهای زمینی و طبیعی به خصوص ایین ایزدی دایر گشته است.
دلایل اثبات این باور، چندین نقش و نگارەی متفاوت از ادیان باستانی و رموزشان است، مثل نقشهای حیوانی، سر گاو، طاوس و همچنین چندین نقش نباتی مثل نقش درخت زیتون و خورما است. همچنین نگارەهای سقف و دروازەهای ورودی این معبد گویای تاریخی کهن هستند.
خراب شمس هم اکنون به عنوان یک معبد باستانی ادیان کهن ثبت شده، اما طبق پژوهشهای انجام شده این معبد در زمان دینهای اسمانی مثل مسیحیت و یهودی هم مورد اسفاده قرار گرفته است، الالخصوص دین مسیحیت در زمان بیزنطی که به عنوان کلیسایی پر رونق محل رفت و امد مسیحیها بوده است.
عبدالله الحجار، مهندس باستانشناسی سوریەای طبق نظریەای در مورد این معبد میگوید: یکی از دلایل مهم اینکه تاسیس این معبد باستانی به پیروان دین ایزدی نصبت داده میشود، وجود حدودا 85 روستای ایزدی نشین در حوالی این معبد و منطقه است که میتواند سندی محکم برای اثبات این گفته باشد.
به گفتەی اساتید زبانشناسی کلمەی لیلون از کلمەی کوردی ایزدی لیل سرچشمه گرفته که به معنای گوش ماهی میاید.
امادەکردن: سارا سردار
[1]

خواص ایتم

محل: مسجد

محل: مجسمه ها و کنده کاری ها

محل: روستا
محل: قصر
محل: جامعه
قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)
شهرها: افرین
کشور - اقلیم: غرب کردستان
QR Code:

منابع
[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار
زمان اضافه کردن: 2022-10-10
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 996

داش تپه

2024080621431558684 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

داش تپه از دیدنی های میاندوآب در استان آذربایجان غربی است و در فاصله 21 کیلومتری شمال غرب میاندوآب و در مجاورت روستای داش تپه قرار دارد. در گذشته روی این تپه قلعه‌ای احداث کرده بودند که امروزه تنها آثاری از آن دیده می‌شود. برخی از اهالی بر این باور هستند که این تپه مزار زرتشت، پیامبر پاک آیین ایرانی است. برخی از باستان‌شناسان نیز معتقد هستند که پایتخت قوم مانایی‌ها در این تپه باستانی بوده است. پیشتر در داش تپه کتیبه‌ای اورارتوی جای گرفته بود که متاسفانه به دست قاچاقچیان عتیقه دزدیده شد و تکه‌هایی از آن در موزه لندن قرار دارد. همچنین تعدادی ظروف سفالی توسط باستان‌شناسان در این منطقه کشف شده است. [1]

خواص ایتم

محل: تپه

شهرها:

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-08-06

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 997

دخمه سنگی فرهاد

20240721203310582520=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

دخمه سنگی فرهاد که با نام‌های گوردخمه ایوان فرهاد، بام فرهاد و دخمه سنگی ماکو نیز شناخته می‌شود، اثری باقی‌مانده از هزاره‌ی اول پیش از میلاد مسیح است و به اقوام اورارتو در دوران مادها و قرن هشتم قبل از میلاد تعلق دارد. در زبان محلی به این اثر «خانه فرهاد» و «فرهاد بامو» نیز می‌گویند. دخمه سنگی فرهاد از دو اتاق و ورودی که در انتهای 30 پله‌ی سنگی قرار دارند، تشکیل می‌شود و در دل کوه و داخل صخره‌ای بزرگ تراشیده شده است. این اثر کهن که از جاهای دیدنی ماکو به شمار می‌رود، در تاریخ 21-03-1968 با شماره‌ی ثبت 803 به‌عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسید.[1]

خواص ایتم

محل: قبرستان

قرن: هزاره 01 قبل از میلاد

شهرها: ماکو

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-21

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 998

در منطقه‌ی گورگوم در شمال کوردستان مهری 7600 ساله کشف شد

20221013094541439494=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

در ادامه‌ی کاوش باستانی در تپه‌ی دوموز در منطقه‌ی گورگوم (به ترکی به ان قاره‌مان ماراش گفته میشود) مهری کشف شده که نقش دو گاو شاخدار بر ان حکاکی شده است که به گفته‌ی باستانشناس حاضر در این مکان تاریخ و قدمت این مهر به 7600 سال قبل بر میگردد.
طبق گفته‌ی هلیل تکین مدیر و سرپرست تیم اجرایی حفاری این تپه، با ادامه‌ی کار حفاری و کاوش در این سایت، با مکانی باستانی روبرو میشویم که از اهمیت خاصی برخوردار است و بر اساس یافته‌های باستانی در این تپه میتوان تاریخ قدمت انرا به اواخر عصر حجر نسبت داد که از لحاظ تاریخی بسیار پر اهمیت است.
تکین بیشتر در مورد مهر کشف شده سخن میگوید و به نظر او موضوع حائز اهمیت این مهر این است که نقش گاوهای شاخدار در این مهر به روش ایینه‌ای ترسیم شده یعنی این دو شکل دقیقا به حالت برعکس و روبروی هم حکاکی شده‌اند که این مورد موستثنا و حایز اهمیت است زیرا که تا الان و در این منطقه همچین مهر یا شئ کشف نشده و بر اساس این کشف میتوان این منطقه را نقطه‌ی شروع و پیدایش این گونه نقاشیهای ایینه‌ای دانست.
به گفته‌ی باستانشناسان حاضر در این تیم، از نقش درج شده روی مهر میتوان گمانه‌ی این را زد که این منطقه مکان اولیه‌ی رام و محلی کردن گاو شاخدار یا گاومیش باشد.
تکین در ادامه‌ی صحبتهایش میگوید: این موارد کشف شده در این تپه‌ی باستانی تنها اطلاعات و اکتشافات اولیه‌ای هستند که با ادامه‌ی کار کاوش و حفاری میتوان به نتایج بسیار جالب تر و قدیمتر رسید که میتواند تاریخ این منطقه در دگرگون کند.
تپه‌ی باستانی گورگوم یکی از مکانهای باستانی شمال کوردستان است که چند سالی میشود که کار کاوش باستانی در این منطقه شروح شده.
موقعیت جغرافی این تپه در استان گورگم در جنوب غربی شمال کوردستان است.
اماده کردن: سارا سردار
[1]

خواص ایتم

محل:	مجسمه ها و کنده کاری ها
محل:	شهر کوچک
محل:	تپه
محل:	جامعه

قرن: قرن ها قبل از تاریخ (پیش از کشف نوشتن)

شهرها: آمد

کشور - اقلیم: شمال کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2022-10-13

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 999

دژ قلاتگاه

20240718083747581605=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

دژ قلاتگاه که با نام قلعه تاریخی ریکاوا نیز شناخته می‌شود، در فاصله 13 کیلومتری شرق اشنویه و در مسیر اشنویه به نقده قرار دارد. با قدمتی که به هزاره اول پیش از میلاد بازمی‌گردد، از این محوطه باستانی دو کتیبه مربوط به حکومت مشترک ایشپوئینی و منوآ (805-810 قبل از میلاد) و همچنین منوآ (786-805 قبل از میلاد) کشف شده است که در حال حاضر در موزه ملی ایران نگهداری می‌شوند. قلاتگاه با عنوان محوطه استقراری اورارتوها در لیست محوطه‌های اورارتویی شمال غرب کشور ایران قرار دارد. این اثر در تاریخ 21-03-1968، با شماره ثبت 811 به‌عنوان یکی از جاهای دیدنی اشنویه، در فهرست آثار ملی کشور ایران به ثبت رسید. [1]

خواص ایتم

محل: قلعه

شهرها: اشنویه

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-18

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1000

دشت شارویران و غار فخریقا

20230615112938498790=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

کردستان به طور کلی و مناطق شرق به طور خاص، همیشه محل سکونت انسان ها بوده و در قلمرو حکومت های قدرتمند و تمدن های معروف منطقه بوده است، بنابراین از نظر رونق و اقتصاد، منطقه مهمی بوده است. از این رو بقایای باستانی و تاریخی فراوانی به شکل قلعه ها، تپه ها و دژهای شهرها و روستاها وجود دارد، متأسفانه بسیاری از این مکان ها به درستی کاوش نشده اند و تاریخچه ای غنی و آموزنده را پنهان کرده اند.

یکی از برجسته ترین نقاط کردستان شارویران و گور دخمه‌ی فخریقا، در نزدیکی شهر مهاباد است که دو بنای بسیار معروف اجدادمان هستند.

طبق منابع تاریخی، این دشت وسیع و بزرگ نزدیک مهاباد که به شارویران معروف است، در زمان حکومت مادها در سال 700_550قبل میلادی شهری بزرگ و معروف در منتقه بوده است که در آن زمان بشار ادریز نام داشت. برای اثبات رونق و شهرت شهر در آن زمان، امپراتور ان زمان رومهیرا کلیوس-هرقل تقریبا بعد از8 قرن از نماندن مادها، در حمله به مناطق تحت سلطه ساسانیان به ویژه نواحی جنوب دریاچه ارومیه، به یک شهر و معبد بزرگ پادشاه اشاره کردند، همچنان هیرا کلیوس در ان حمله ساعتی بزرگ در ان شهر دیده که رومی ها در ان زمان چنین چیز عجیبی ندیده‌اند، به گفته بسیاری از کارشناسان و تاریخ نویسان ان شهری که هیراکلیوس ازش گفته، شهر دریازی ان زمان و شارویران الان میباشد که در 5 کیلومتری مهاباد واقع شده است.

خرابه های هم اکنون روستایی به نام دریاز است، به خاطر اینکه تا الان هیچ حفاری در خرابه ها انجام نشده به شار ویران ناسراوه. از سوی دیگر شاهد دیگری بر این حقیقت وجود مقبره حجاری شده کوه فخریقا است، که روبروی دشت شارویران در 15 کیلومتری شرق مهاباد و پایین تر از روستای ایندرقاش قرار دارد.

مقبره سنگی در وسط کوه فخرق حجاری شده و به همین دلیل به آن نامگذاری شده است که ان مقبره از یک ایون تشکیل شده است.که با دو ستون سنگی به ارتفاع 2 متر و 10 سانتی متر نگه داشته شده است. این غار دارای سه قبر است که هر کدام با عمق نیم متر در کوه بریده شده است.

تحقیقات باستان شناسی ثابت کرده است که یکی از این مقبره ها به آرامگاه خشتراتیا-خشاریا شاه 655-633 ق.م، پادشاه مادها معروف است.

خشترتییه بعد از وفات پدرش دیاکو، به عنوان دومین پادشاه مادها حکومت کرد،این پادشاه در تاریخ هیرودوتدا به فرائورتیس شناخته شده است.

در سال 633 قبل از میلاد، ارتش او توسط ارتش آشوری پانیپال (668-627 ق.م) شکست سختی خورد،خشترایا دستگیر شد و بعداً در این نبرد هولناک کشته شد.پس از کشته شدنش، در مراسمی شایسته در غار به خاک سپرده شد.[1]

خواص ایتم

محل: محل

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: مهاباد

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-06-15

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1001

دعای دوره‌ی میتانی ها در موزه‌ی دهوک

2023041710345648308 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

این گردنبند، به عنوان گردنبندی برای کنترل سحر و جادو در دوره‌ی میتانیها (1350-1600) درست شده است و هم اکنون در موزه‌ی ملی دهوک نگهداری میشود.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

دهه: دهه 50 (50-59)

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-17

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1002

ریزش ساختمان باستان شناسی در گرمیان پس از بازسازی

20231002114358524467=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

ریزش ساختمان باستان شناسی در گرمیان پس از بازسازی.
[1]

خواص ایتم

محل: خانه

شهرها: کلار

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-10-02

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1003

زندان سلیمان... محل تقوای زرتشتی ها

https://www.kurdipedia.org/?lng=12&q=20240819161351590232

در سه کیلومتری غرب تخت سلیمان در استان آذربایجان غربی تپه ای شیب دار با حفره ای بزرگ که در وسط آن قرار دارد واقع شده است. این تپه هزاران سال پیش بر اثر رسوب مواد معدنی از آب دریاچه آن به وجود آمده است. این تپه در دوره مادها (830 تا 660 قبل از میلاد) ساخته شده است که محل عبادت بوده است. ارتفاع این تپه از زمین مجاور 97 تا 107 متر و عمق آن حدود 80 متر و قطر آن حدود 65 متر است. این تپه به نام زندان سلیمان، محل قربانی و نیایش روحانیون زرتشتی بوده است. که پس از اقامه نماز بر روی تپه حیوانی را که برای قربانی در نظر گرفته شده بود به مکان مخصوصی بردند تا نذر آتش کنند. شاید دو هزار سال پیش چاله ای که اکنون خالی از آب است و به چشمه تپه می ریزد پر از آب بوده و بقایای آب انبارهای اطراف تپه حکایت از عدم استفاده از آب این چشمه و دریاچه داخلی دارد اما به مرور زمان به دلیل حجم رسوبات و ریزش به داخل نهر، شکاف های این دریاچه که در تپه شیب دار در عمق 100 متری قرار داشت بسته و خشک شده است.[1][2]

خواص ایتم

محل: مسجد

محل: کوه

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: اورمیه

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | کوردی ناوەڕاست - Central Kurdish | مالپەڕی baskurd.basnews.com- 19-08-2024
[2] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمەی کوردیپیدیا - سارا سردار

زمان اضافه کردن: 2024-08-19

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1004

ساتو قلعه 01

20230507125552488135=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

تکه خشتی قدیمی که دارای چند سطری به خط میخی است. این قطعه‌ی باستانی در سال 2011 در تپه‌ی ساتو قلعه در شهرک تق تق کشف شده‌است. این عکس توسط کوزاد احمد محمد، باستان شناس در استان سلیمانیه گرفته شده‌است.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها قبل از تاریخ (پیش از کشف نوشتن)

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1005

ساتو قلعه 02

20230507130225488136=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

ساتو قلعه 02

قطعه خشتی باستانی که دارای چند سطری با خط میخی میباشد. این قطعه‌ی باستانی در سال 2011 در شهرک تق تق در نزدیکی شهر کویه کشف شده‌است و این عکس توسط کوزاد احمد باستان شناس در استان سلیمانیه گرفته شده‌است.[1]

خواص ایتم

محل: قلعه

محل: تپه

محل: حکاکی شده

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-07

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1006

ساتو قلعه 03

20230507130644488137=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

ساتو قلعه 03

تکه‌ای از کاشی یا خشت قدیمی که مزین به نقش گیاهی و زخرفه میباشد و نمونه‌ای زیبا از هنر و فن زیبایی کهن در کوردستان میباشد. این تکه‌ی باستانی در سال 2011 در شهرک تق تق در نزدیکی شهر کویه کشف شده‌است و توسط کوزاد احمد ثبت عکاسی شده‌است.[1]

خواص ایتم

محل: حکاکی شده

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-07

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1007

ساتو قلعه 04

2023050713110948813 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نمونه‌ای از مهر استوانه‌ای دوره‌ی اشوریها که سال 2011 در تپه‌ی ساتو قلعه در نزدیکی شهرک تق تق در شهر کویه کشف شده‌است. این مهر توسط کوزاد احمد باستان شناس در استان سلیمانیه عکاسی شده‌است.[1]

خواص ایتم

محل: حکاکی شده

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-07

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1008

ساتو قلعه 06

20230507131708488140=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قطعه خشتی قدیمی کشف شده در سال 2011، در تپه‌ی ساتو قلعه در نزدیکی شهر کویه. این قطعه‌ی باستانی توسط کوزاد احمد عکاسی شده‌است.[1]

خواص ایتم

محل: حکاکی شده

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-07

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1009

ساتو قلعه 07

20230507132145488141=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

شیء باستانی کشف شده در تپه‌ی ساتو قلعه در سال 2011. این شیء باستانی در اندازه‌ی کوچک درست شده‌است و شکلی استوانه‌ای دارد و رنگش روشن میباشد.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن 21 (2000-2099)

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-07

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1010

ساتو قلعه 08

20230507133057488143=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

شیء تاریخی درست شده از خاک که به شکل هندسی زیبا تزئین شده است. این قطعه‌ی باستانی در تپه‌ی ساتو قلعه که در سال 2011 در نزدیکی شهر کویه کشف شده‌است.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-07

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1011

ساتو قلعه 09

2023050713364948814 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

دو قطعه خشت قدیمی با سطوحی از خط میخی که سال 2011 در تپه‌ی ساتو قلعه در نزدیکی شهر کویه کشف شده‌است.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-07

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1012

ساتو قلعه 10

20230507134044488147=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

ظرفی مختص به بخور و عطور به شکل گلدان که در سال 2011 در تپه‌ی باستانی ساتو قلعه در نزدیکی شهر کویه کشف شده‌است. [1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-07

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1013

ساتو قلعه 11

20230507134530488149=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

انگشتری کشف شده در اسکلت دست دختری در تپه‌ی باستانی ساتو قلعه. این کشف متعلق به سال 2011 در نزدیکی شهر کویه میباشد.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-07

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1014

ساتو قلعه 12

20230507135756488153=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

گوشواره‌ای کشف شده در کنار جسد قدیمی که متعلق به دختر بچه‌ای بوده‌است. این کشف متعلق به سال 2011 در تپه‌ی سارو قلعه در منطقه‌ی تق تق در نزدیکی شهر کویه میباشد.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1015

ساتو قلعه 13

20230509115223488762=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قطعه خشتی پخته شده در کوره که به دو رنگ بژی و سفید رنگ شده است. این خشت در تپه‌ی ساتو قلعه در نزدیکی شهر کویه کشف شده است. عکس این خشت را باستان شناس شهر سلیمانیه کوزاد احمد گرفته است.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-09

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1016

ساتو قلعه 14

20230509120401488763=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

لوخ خشتی مزین به خط میخی که در تپه‌ی ساتو قلعه در نزدیکی شهر کویه کشف شده‌است. احتمال میرود این لوح خشتی قسمتی از یک نوشته‌ی بزرگتر باشد که نصوص مهمی در ان ثبت شده است زیرا مابین نصوص نوشته شده به زیبایی و دقت خاصی خط کشی شده است و اطراف لوح کادربندی شده است.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-09

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1017

ساتو قلعه 15

20230509121754488764=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

دوو قطعه خشت پخته شده در کوره که نمای بیرونیشان به دو رنگ بژی و سفید رنگ شده‌است. این دو خشت یکی به صورت عمودی و دیگری به صورت افقی در کنار هم قرار داده شده‌اند که شاید در اصل اینها یک قطعه‌ی کامل بوده‌اند که به دلایل مختلف شکسته و دو قطعه شده‌اند.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-09

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1018

ساتو قلعه 16

20230509122652488768=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قطه‌ای خشتی مزین به نقش هندسه‌ای و زخرفه‌ای که به دو رنگ بژی و سفید رنگ شده‌است. این قطعه‌ی باستانی تکه‌ی کوچک از یک تابلوی هنری میباشد که به مرور زمان و دلایل مختلف شکسته شده‌است. عکس این قطعه‌ی باستانی از طرف باستان شناس سلیمانیه‌ای کوزاد احمد گرفته شده‌است.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-09

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1019

ساتو قلعه 17

2023050912332148877 1=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

سه تکه‌ی شکسته شده از یک تابلوی خط میخی که در تپه‌ی ساتو قلعه در نزدیکی شهر کویه کشف شده‌است. این قطعات کوچک که به خط میخی مزین هستند بخشی از یک قطعه‌ی بزرگتر میباشند که به دلایل متفاوت و مرور زمان شکسته شده‌است.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-09

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1020

ساتو قلعه 18

2023050912364048877 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قطعه خشتی مزین به خط میخی کشف شده در تپه‌ی ساتو قلعه در نزدیکی شهر کویه. این قطعه‌ی باستانی در سال 2011 کشف شده‌است.[1]

خواص ایتم

محل: حکاکی شده

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-09

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1021

ساتو قلعه 19

20230510164203488993=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

حلقه یا انگشتری کهن که در کنار جسد دختری در تپه‌ی باستانی ساتو قلعه در نزدیکی شهر کویه کشف شده‌است. این انگشتر کهن در سال 2011 کشف و به دست باستان شناس شهر سلیمانیه، کوزاد احمد عکاسی شده‌است.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-10

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1022

ساتو قلعه 20

20230510164731488994=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

یک قطعه خشت پخته شده در کوره‌ی اتش که در سال 2011 در تپه‌ی باستانی ساتو قلعه در نزدیکی شهر کویه کشف شده‌است. این خشت قدیمی نقش هندسی و کادربندی جالبی دارد که نشان از ذوق و سلیقه‌ی هنری نیکان ما (کردها) دارد.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-10

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1023

ساتو قلعه 21

20230510165055488995=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

تکه‌ای از یک لوح خشتی که مزین به خط میخی میباشد. این قطعه‌ی باستانی در سال 2011 در تپه‌ی قدیمی ساتو قلعه در نزدیکی شهر کویه دۆزراوەتەوە.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-10

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1024

ساتو قلعه 22

20230510165939488996=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

چاقوی اهنی کشف شده در قلعه‌ی ساتو قلعه در نزدیکی شهر کویه که در سال 2011 کشف شده‌است.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-10

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1025

ساتو قلعه 23

20230510170328488997=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

یک تکه خشت مزین به رنگ سفید و بژی که در سال 2011 در ساتو قلعه در نزدیکی شهر کویه کشف شده‌است. بنابر عکس، این تکه خشت میتواند تکه‌ای از یک سری خشت باشد که به صورت پازل در کنار هم گذاشته شده‌اند.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-10

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1026

ساتو قلعه 24

20230510172150489001=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قطعه خشتی کشف شده در تپه‌ی ساتو قلعه در نزدیکی شهر کویه که در سال 2011 کشف شده‌است.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها قبل از تاریخ (پیش از کشف نوشتن)

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-10

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1027

ساتو قلعه 25

20230511165148489083=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قطعه خشتی مزین به نصوص میخی که در سال 2011 در تپه‌ی باستانی ساتو قلعه در نزدیکی شهر کویه کشف شده‌است.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-11

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1028

ساتو قلعه 26

20230511165536489098=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

یک تکه خشت مزین به خط میخی که سال 2011 در تپه‌ی باستانی ساتو قلعه در نزدیکی شهر کویه کشف شده‌است.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-11

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1029

ساتو قلعه 27

20230511170013489108=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

خشتی قدیمی که قسمتی از ان شکسته شده‌است. این خشت که خط میخی دارد در سال 2011 در تپه‌ی باستانی ساتو قلعه کشف شده‌است.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-11

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1030

ساتو قلعه 28

20230511170647489121=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

تکه سفالی باستانی که به رنگهای بژ و سفید مزین شده‌است و نقش هلالی و زخرفه‌ای دارد. این تکه سفال در سال 2011 در تپه‌ی باستانی ساتو قلعه در نزدیکی شهر کویه کشف شده‌است.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-11

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1031

ساتو قلعه 29

20230511171059489133=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

حلقه یا انگشتری از جنس مس که در تپه‌ی باستانی ساتو قلعه که در سال 2011 در نزدیکی شهر کویه کشف شده‌است.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-11

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1032

ساتو قلعه 30

20230511171526489142=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مهره یا اکسسواراتی کوچک و کهن که در سال 2011 در تپه‌ی باستانی ساتو قلعه در نزدیکیه شهر کویه کشف شده‌است.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-11

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1033

سر در کوچه سرشقام

20230924103554522983=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

سر در کوچه سرشقام[1]

خواص ایتم

محل: خانه

شهرها: سلیمانیه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-24

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1034

سربازخانه‌ی سواری

20230522170207492674=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

سربازخانه‌ی سواری یکی از مکانهای تاریخی شهر اربیل میباشد که قدمتش به دوره‌ی عثمانیها (اواخر قرن 10 و اوایل قرن 20) برمیگردد. این سربازخانه کمی پایین تر از قلعه‌ی اربیل و واقع در محله‌ی عرب میباشد. این سربازخانه همانجور که از اسمش پیداست مکانی برای انجام وظایف سربازی بوده‌است.[1]

خواص ایتم

محل: محل

شهرها: اربیل

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-22

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1035

سرپوش قدیمی یک کوزه

2023041022190648127 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

سرپوش قدیمی یک کوزه که تاریخش به 3000-3200 سال قبل از میلاد برمیگردد. [1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کردیپیدیا - سارا سردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-10

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1036

سنگ تاریخی روستای قندول

20230920105405521828=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

این سنگ تاریخی در روستای قندول در شمال شرق شهرستان قلادزی میباشد و به گفته‌ی یکی از اهالی پیر روستا، قدمت این سنگ تقریبا 200 سال است و بیشتر از پنجاه سال است که این سنگ در این مکان گذاشته شده‌است و احتمال اینکه روزی این سنگ به دلی جاری شدن سیل در این منطقه لیز بخورد و گم شود بسیار زیاد است.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن 19 (1800-1899)

شهرها: رانیه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-20

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1037

سنگ تاریخی کویه منتقل شد

20230920110326521834=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

پس از گزارشی در روزنامه کردستان نیو از محوطه های باستانی کویه و حکایت از وجود سنگ تاریخی که در زیر درخت زیتون در گورستان (که‌کون) کویه افتاده و از طرفین مربوطه درخواست برداشتن و منتقل کردن این سنگ به مکانی امن شده بود، اداره‌ی باستان شناسی و فرهنگ کویه اقدام به انتقال این سنگ به ساختامن اداری خودشان کرد.
رئیس اداره باستان شناسی کویه گفت: اندازه سنگ بزرگ و قطر 4 متر است که چهار طرف سنگ تراشیده شده و سطح بالایی آن کنده کاری شده است که نمونه‌ای از هنر کنده‌کاری کهن میباشد، اما تا کنون تاریخ و قدمت این سنگ کشف نشده است.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-20

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1038

سنگ حکاکی شده در کوه هریر

20231002111750524461=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

سنگ حکاکی شده در کوه هریر، واقع در کوهی به نام کوه باتاس در یک کیلومتری مرکز دهستان هریر واقع شده است. قدمت این کتیبه به دوره فروس ها می رسد و بر روی سنگی به ارتفاع 50 متر نوشته شده است. [1]

خواص ایتم

محل: کوه

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: شقلاوه

شهرها: هریر

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-10-02

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1039

سنگ نوشته قوچعلی

https://www.kurdipedia.org/?lng=12&q=20240419151149566300

سنگ نوشته قوچعلی که قدمت آن به دوران پیش از تاریخ بر میگردد، یکی از جاذبه‌های تاریخی و از جمله دیدنی های ایلام است. سنگ نوشته زیبای قوچعلی در ضلع جنوبی کوه اناران بر روی صخره‌ای در تنگ قوچعلی و در شمال شهر ایلام قرار دارد و به عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسیده است. [1]

خواص ایتم

محل: مجسمه ها و کنده کاری ها

شهرها: ایلام

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-04-19

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1040

سنگ نوشته‌ای در موزه‌ی دهوک

20230419172638483728=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

یک قطعه سنگ نوشته‌ی قدیمی که به خط میخی اراسته شده‌است و هم اکنون در موزه‌ی ملی دهوک نگهداری میشود.

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-19

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1041

سنگ نگاره آنوبانی‌نی

2014060122505376555=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نقش‌برجسته آنوبانی‌نی یکی از نقش‌برجسته‌های متعلق به یکی از چهار عنصر قومی زاگرس نشین در هزارهٔ سوّم پ. م. بنام لولوبیان(اجداد لرها) است. که پیش از آریایی‌ها در این محل سکونت داشتند. نقش برجستهٔ آنوبانی‌نی در ۱۲۰ کیلومتری کرمانشاه و در نزدیکی سرپل ذهاب قرار دارد و در ۴۵۰۰ سال پیش تراشیده شده است.

آنوبانی‌نی که الههٔ نشاط و عشق از او یاد می‌شود بنام آشوری، ایشتار و در فرهنگ سومری از آن به اینانا یاد می شود. این نقش برجسته، آنوبابانی‌نی به همراه پادشاه لولوبیان و ۹ تن پیشوای اسیر را به تصویر می کشد. این اثر شباهت زیادی به سنگ‌نبشته بیستون که در ۲۰۰۰ سال پس از آن ساخته شده دارد و به عقیدهٔ برخی محققان داریوش بزرگ سنگ نبشته بیستون را با الهام از این اثر ساخته است.دو نفر از اسیران که بزرگتر از سایر اسیران تصویر شده‌اند در پشت الهه نی‌نی قرار دارند و دیگر اسیران در صف زیرین قرار گرفته‌اند و همگی برهنه که دستانشان از پشت بسته شده است. در زیر پای پادشاه اسیری دیگر لگدکوب شده. کتیبه ای به زبان اکدی با این مضمون نقل شده است :

آنوبانی‌نی پادشاه توانا، پادشاه لولوبی نقش خود و نقش الهه ایشتار را در کوه باتیر رسم کرده است. آن کس که این نقوش و این لوح را محو کند، به نفرین و لعنت آنو، آنوتروم، بعل، بلیت، رامان، ایشتار، سین و شمش گرفتار و با دو نسل او برباد رواد.

فیسبوک لرستان

QR Code:

منابع

زمان اضافە کردن: 2014-06-01

نام ویرایشگر: هاوڕێ باخەوان

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1042

سنگ نوشته خرم آباد

20240624123949576473=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

سنگ نوشته خرم آباد کتیبه‌ای به خط کوفی بر تکه سنگی بزرگ به ارتفاع سه و نیم متر است که قدمت آن به دوران سلجوقیان می‌رسد. این سنگ‌نوشته از جاهای دیدنی خرم آباد محسوب می‌شود در شرق شهر در خیابان شریعتی قرار دارد. در گویش محلی از این اثر با نام «برد نوشته» یاد می‌کنند. [1]

خواص ایتم

محل: مجسمه ها و کنده کاری ها

شهرها: لورستان

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-06-24

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1043

سنگی تاریخی با کتیبه های میخی در بردرش پیدا شده است

2023072717213250989 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

سنگی تاریخی با کتیبه های میخی در بردرش پیدا شده است
سنگ تاریخی در بردرش در زمان کار کردن کارگران شاغل در مزرعه سیب زمینی روستای گربدو منطقه بردرش، یک سنگ تاریخی حکاکی شده با کتیبه های میخی پیدا شده است. این سنگ 40 سانتی متر عرض و 50 سانتی متر طول دارد، به گزارش باستان شناسی اکری قدمت آن به 3000 سال قبل از میلاد برمی گردد.
هیوا شمال، مدیر اداره باستان شناسی اکری گفت: این سنگ توسط کمیته تخصصی و هنری بررسی می شود تا تاریخ آن به صورت علمی مشخص شود.
این سنگ در روز 29-07-2022 در زمان کارکردن کارگران در مزرعه سیب زمینی کشف شده است، عمر حسین، باستان شناس در مورد اندازه و شکل نوشته روی سنگ گفت: مربع می باشد و تاریخ ان به زمان اشوری ها برمیگردد.
بشیر احمد، نگهبان اداره باستان شناسی آکری می گوید: این دست تپه ها در بردرش زیاد است، چندین بار از سوی فرماندار به کشاورزان اخطار داده شده که در زمین کار نکنند، زمین کشاورزی است و مردم از آن برای کار کشاورزی استفاده می کنند.
در دو منطقه آکری و بردرش بیش از 500 محوطه تاریخی و باستانی ثبت رسیده است، این علاوه بر چندین منطقه باستان شناسی دیگر است که هنوز ثبت نشده است.
عمر حسین، باستان شناس میگوید که در حال حاضر دو تیم باستان شناسی ایتالی و فرانسی در حال بررسی محوطه های باستانی منطقه به ویژه روستای آمیان، تپه باستانی آسانگران در روستای پیرچاوش و چندین محوطه باستانی دیگر در منطقه هستند، او می گوید که آنها تحقیقات خود را در ماه آینده گسترش خواهند داد.[1]

خواص ایتم

محل: حکاکی شده
قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)
شهرها: آکری
کشور - اقلیم: جنوب کردستان
QR Code:

منابع
[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمەی کوردیپیدیا - سارا سەردار
زمان اضافه کردن: 2023-07-27
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1044

سکه‌ی دوره‌ی ساسانی در قلعه بکراوا

2023100212444552447 0=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

سکه‌ی دوره‌ی ساسانی در قلعه بکراوا.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: حلبچه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-10-02

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1045

شاه تپه

20240806213947586839=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

شاه تپه که با نام اسلام تپه نیز شناخته می‌شود، در نزدیکی روستای اسلام تپه، در حدود 25 کیلومتری شمال غرب میاندوآب و در نزدیکی روستای اسلام تپه قرار دارد. قدمت این تپه به هزاره اول پیش از میلاد و دوره اورارتوها بازمی‌گردد. از لحاظ معماری صخره‌ای، این تپه بیضوی شکل به دو قسمت تراش‌های صخره‌ای سطحی و تونل صخره‌ای پله‌دار تقسیم می‌شود. همچنین گوردخمه‌ای سنگی در ضلع شرقی تپه جای گرفته است. از این محوطه حدود هفده قطعه سفال کشف کرده‌اند که تمامی آن‌ها با چرخ سفالگری ساخته شده‌اند، پوششی نخودی و نخودی تیره دارند، اغلب در حرارت مناسبی پخته شده‌اند و دارای سطحی صاف و در برخی موارد صیقلی هستند. این تپه از مکان های دیدنی استان آذربایجان غربی به شمار می‌آید و در سال 2017، با شماره 31174 در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسیده است. [1]

خواص ایتم

محل: تپه

شهرها:

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-08-06

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1046

شمعدان یا اتشدانی قدیمی در موزه‌ی دهوک

2023041022343848127 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قطعه‌ی باستانی شمعدان یا اتشدانی قدیمی که برای روشن کردن خانه یا پرستشگاه استفاده شده است. [1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کردیپیدیا - سارا سردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-10

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1047

شهر تاریخی حسن کف کجاست؟

20230819090352515755=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

در سال‌های اخیر، دولت ترکیه تخریب آثار حسن کف در استان باتمان در شمال کردستان را آغاز کرده است. این شهر قدمتی دوازده هزار ساله دارد و بیشتر دوره های تاریخی این منطقه را شامل شده است و می توان گفت یکی از قدیمی ترین شهرهای کردنشین کردستان بزرگ است که در هر دوره یادگاری از خود به جای گذاشته است.
دولت ترکیه علت تخریب این بناهای تاریخی را ساخت سد ایلیسو می داند که بخشی از پروژه گاپ است که در شهرهای شمال کردستان در حال اجراست.
با توجه به شواهد تاریخی و باستان شناسی کشف شده تا کنون می توان دریافت که حسن کف با قدمتی 10هزار ساله یکی از شهرهایی است که زندگی در آن در طول تاریخ ادامه داشته و تغییر نظام قدرت و حکومت نتوانسته مردم این منطقه را بیرون کند. در هزاره سوم پیش از میلاد، این شهر بخشی از تمدن خوری بود که جد کردها محسوب می شود. در 1800-1750 قبل از میلاد، در متون خط میخی ماری به نام ییلانسورا، شهری بزرگ در نزدیکی یک رودخانه بزرگ، اشاره به رودخانه دجله ذکر شده است. این شهر در دوره میتانی ها، 1500 سال قبل از تولد عیسی مسیح، یکی از شهرهای مهم آن زمان بوده و به پایتخت میتانی ها که شهر (واشکونی) بوده، نزدیک بوده است. پس از پایان حکومت آشور در سال 612 قبل از میلاد توسط کیکسار کیخسرو پادشاه مادها، نمونه ای از این توجه در ساخت چندین غار بزرگ و مهم در دل کوه های حسن کف مشهود است که هنوز دست نخورده باقی مانده اند و شهر را زیبا می کنند. پس از سقوط مادها، این شهر تحت حاکمیت رومیان قرار گرفت و بخشی از جغرافیای حاکم روم ها منابع آن را کیفا می نامند. در این دوره، شهر توسعه و رونق بیشتری را تجربه کرد، مانند ساخت چندین پل بر روی رودخانه دجله که بقایای آنها تا به امروز باقی مانده است. در سال 363 پس از میلاد به دلیل نبرد سامرا و کشته شدن جولیان پادشاه روم، شهر به درخواست شاپور دوم پادشاه ساسانی برای عقب نشینی برخی از مناطق تحت کنترل خود به دست ساسانیان افتاد.[1]

خواص ایتم

محل:	غار
محل:	پل
محل:	مجسمه ها و کنده کاری ها
محل:	تخریب بناهای تاریخی
محل:	دروازه
محل:	شهرستانها
محل:	رود
قرن:	قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)
شهرها:	ماردین
کشور - اقلیم:	شمال کردستان
QR Code:	

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-08-19

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1048

شهر قلعه ها در شمال کردستان

20231211100041535845=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

شهر آندرین، یکی از تاریخی ترین و جالب ترین مناطق شمال کردستان، که شامل تعداد زیادی قلعه باستان شناسی است. در فاصله 60 کیلومتری مرکز آندرین در استان مرش (گورگوم)، مجموعه تاریخی متشکل از حدود 70 قلعه کوچک وجود دارد، که 26 مورد از آنها در فهرست مکان های فرهنگی و باستانی ترکیه ثبت شده است. قدمت این گروه از قلعه‌های تاریخی به دوره‌های مختلف باز می‌گردد و طبق منابع، قدمت بیشتر این قلعه‌ها به دوران پیش از روم برمی‌گردد و در جاده ابریشم باستانی ساخته شده‌اند. از معروف ترین قلعه های این مجموعه تاریخی می توان به کوکوکوستونتپه، آزگیت، مریمسیل، آکاله و هشترن اشاره کرد. کارشناسان تاریخ و باستان شناسی بر این عقیده هستند که این منطقه خانه پادشاهی ماما است که بین سال های 1974 تا 1719 قبل از میلاد حکومت می کرد.
سیل چنکر محقق و نویسنده تاریخ و باستان شناسی می گوید: تیم ما به مدت 13 سال بر روی قلعه های منطقه آندرین تحقیق کرده و در نتیجه متوجه شدیم که این منطقه همان منطقه ای است که چندین تمدن در آن زندگی می کردند و به عنوان مرکز تجارت شناخته می شد.[1]

خواص ایتم

محل: قلعه

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

کشور - اقلیم: شمال کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سردار

زمان اضافه کردن: 2023-12-11

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1049

صومعه ارادان

20230623003856499984=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

صومعه‌ی ارادان یا صومعه‌ی مهادخت، یکی از صومعه‌های کهن در جنووب کردستان میباشد که به عنوان یک مکان باستانی و فرهنگی در عراق ثبت ملی شده است. به گفته برخی منابع، قدمت آن به سال 319 میلادی باز می گردد، یعنی مصادف با دوره حکومت ساسانیان است.

این صومعه در روستای اردنای پایین واقع میشود، که تمام ساکنان ان مسیحی هستند. ساختمان این صومعه از دو اتاق بزرگ تشکیل شده است، به نوعی که در اتاق اول با 3 قدم بزرگ به اتاق دوم خواهید رسید، در گوشه شرقی این اتاق مکانی مقدس برای قربانی کردن قرار دارد، که همانجا قبر خادم صومعه نیز وجود دارد. هر ساله در 15 می، اکثر مسیحیان در سراسر جهان از این مکان دیدن می کنند و به منظور جشن گرفتن عید آبی و سبز، که مناسبتی ویژه به مریم مقدس است، در این مکان گرد هم می ایند.

داستان امدن مهادخت و خواهرش به این روستا، به دو داستان برمی گردد، که مردم از آن صحبت می کنند، اول این که این دو خواهر را به این دلیل به این مکان فرستاده‌اند که انها روی خوشی به رفتن به مدرسه نشان نداده‌اند و برای همین به مدرسه‌ی مذهبی فرستاده شده‌اند تا علوم دینی بیاموزند، داستانی دیگری هم هست که میگوید: مهادخت و خواهرش تحت فشار مذهبی که توسط ساسانیان و دیگران برای آنها ساخته شد به این منطقه آمدند و در آنجا به تحصیل دین پرداختند و تمام زندگی خود را وقف خدمت به مردم و دین آنها کردند، اما پس از چند سال توسط غیر مسیحیان، کسانی که مخالف مهادخت و مسیحیت بودند در همان روستا و در صومعه خودشان کشته شدند.

سال ها پس از قتل مهادخت، رهگذری از آنجا می گذرد و نوری را می بیند از قبر مهادخت و خواهرش بیرون می آید، بنابراین او محل را حفر می کند، دو جمجمه پیدا می کند، آنها را برمی دارد و با خود می برد، تا چندین سال، یک شب مهادخت را در خواب می بیند و از او می خواهد، جمجمه ها را به محلی که از انجا برداشته برگرداند و دفن کند، پس رهگذر نیز همین کار را می کند و برای آخرین بار اجساد مهادخت و خواهرش در صومعه مهادخت به خاک سپرده می شود.

با توجه به مصالح به کار رفته در این بنا، گفته میشود: سنگ های این صومعه همه از کوه گار آورده شده است، بدون اینکه به زمین بیفتد، نکته اینجاست که سنگ ها دست در دست از گار تا این صومعه حمل شداند. مهادخت یک کلمه قدیمی فارسی است، که مربوط به دوره هخامنشیان است، یعنی دختر ماه یا دختری که به زیبایی ماه است، این صومعه باستانی هنوز رونق دارد و برای عموم باز است.[1]

خواص ایتم

محل:	مسجد
محل:	خانه
محل:	قبرستان
دهه:	دهه 01 (10-19)
قرن:	قرن 04 (0300-0399)
شهرها:	آمیدی
کشور - اقلیم:	جنوب کردستان
QR Code:	

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-06-23

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1050

صومعه ربان هرمزد در القوش

20230325103010477425=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نام مکان باستانی: صومعه ربان هرمزد در القوش

صومعه ربان هرمزد، یکی از قدیمیتری و مهمترین صومعه‌های کوردستان است که در شهرک القوش در نینوا و 30 کیلومتری شهر دهوک واقع شده‌است. این صومعه در بلندای قله‌ی کوه القوش بنا شده‌است.
قدمت این صومعه به سال 640 میلادی برمیگردد و یکی از کلیسا و صومعه‌های قدیمی و مهم کوردستان و عراق و خاور میانه است.
عکس از: سوزان سنه‌ای [1]

خواص ایتم

محل: غار
محل: مسجد
محل: مجسمه ها و کنده کاری ها
قرن: قرن 07 (0600-0699)
شهرها: دهوک
کشور - اقلیم: جنوب کردستان
QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-03-25
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1051

صومعه سنت متی

20230623215155500368=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

کلیسا و صومعه سنت مه‌تی، یکی از مهم ترین جاذبه های گردشگری آیینی و تاریخی اقلیم کردستان، کلیسا و صومعه سنت متی است، این معبد باستانی در کوه مقلوب در غرب اربیل و شمال شهر موصل واقع شده است، همچنین یکی از محبوب ترین مقاصد گردشگری در کردستان و عراق است.
این کلیسا متعلق به اسقف ارتدکس سریانی است که در قرن چهارم پس از میلاد توسط سنت متی سریانی مهربان تأسیس شد، بعدها هزاران راهبه و روحانی به او پیوستند.
این معبد سنت متی مهربان نام دارد، که در پایان قرن چهارم میلادی توسط سنت متی، با کمک پادشاه ئاشووری، سنحاریب ساخته شد. در ساختمان این کلیسا، فواره، سالن غذاخوری و محل مخصوص اقامت روحانیون و راهبه‌ها ساخته شده است، اطراف معبد را دیواری ضخیم از سنگی عظیم احاطه کرده است.
در سال 480 غارت شده است و به آتش کشیده شده و کلیه وسایل و اثاثیه کلیسا، مخصوصا کتابخانه‌ی عظیمش اش زغال شد. اواخر قرن ششم و هفتم به دلیل شهرت موسسه و کتابخانه غنی آن به یک مرکز مهم در کلیسای شرقی تبدیل شده است، این زیارتگاه نیز یکی از اماکن مقدس مسیحیان به شمار می رود و سالانه هزاران مسیحی از کردستان و عراق برای گردشگری و مراسم مذهبی از آن دیدن می کنند. معماری کلیسا در برخی جاها از معماری رومی پیروی می کند و در برخی جاها معماری آشوری به نظر می رسد، این به ما نشان می دهد که که این معبد چندین بار بازسازی شده است. دیوارها ضخیم و از سنگ های بزرگ ساخته شده اند که نوعی تکنیک معماری رومی است.[1]

خواص ایتم

محل: مسجد

دهه: دهه 01 (00-09)

قرن: قرن 04 (0300-0399)

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-06-23

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1052

طاق بستان

20221005161846437931=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

طاق بستان (تاق وەسان)، یکی از مکانهای تاریخی و باستانی استان کرمانشاه در شرق کوردستان بزرگ است. این طاق تاریخی در شمال غرب شهر کرمانشاه است و از لحاظ استراتیژی به خاطر نزدیکی اش با راه ا بریشم (که یکی از شاهرگهای قدیمی تجارت بین مناطق مختلف جهان بوده) از اهمیت خاصی برخوردار بوده زیرا از دیر زمان مکانی برای استراحت مسافران و بازرگانان بوده و بخاطر داشتن کاروانسراهای مختلف و متعدد مکانی امن و حائز اهمیت بوده.
قدمت طاق بستان به سده‌ی سوم میلادی برمیگردد و در زمان حکمداری ساسانیان ساخته شده است، اما نقشهای این مکان باستانی تنها مختص به زمان ساسانیها نیست، بلکه در زمانهای بعدتر هم چند نقش و کنده‌کاری به این طاق اضافه شده و انرا به مجمعه‌ای از نقش برجسته تبدیل کرده است.
اولین و بزرگترین نقش برجسته‌ی این مکان به زمان اردشیر دوم ساسانی برمیگردد که پس از به حکم رسیدن دستور داد این مکان را برای ایجاد نقش و نگاره ی برجسته اماده کنند. شاید مهمترین دلیل انتخاب این مکان همان نزدیکی اش به جاده‌ی ابریشم که هر سی قاره‌ی اسیا و اروپا و افریقا را به هم متصل میکند و همچنین مناظر زیبا و طبیعت بکر این منطقه بوده باشد.
نمای تاریخی طاق بستان متشکل از دو طاق به هم پیوسته است که در دل صخره‌ای بزرگ حک شده است که جسن ان سنگ خام است (یکی از ویژگیهای سنگ خام عدم رشد گیاه و هر نوع علف است که کمک بسیاری در حفظ مکانهای باستانی میکند).
این مجموعه‌ی باستانی از سه بخش مهم ا اساسی تشکیل شده که عبارتند از : کتیبه‌ی تاجگذاری که حکایت تاجگذاری اردشیر دوم در تاریخ 380-383 پس از میلاد را نشان میدهد. این کتیبه بزرگترین و اصلیترین کتیبه‌ی این مجموعه است.
2. طاق بزرگ که در سال 590-628 میلادی به درخواست خسروپرویز ساخته شده است.
3. طاق کوچک که نقش برجسته‌ای از شاهپور سوم را در سالهای 380-383 میلادی نشان میدهد.
طاق بستان بخاطر ظرافت و هنرمندی در کار نقش افرینی و کنده‌کاری روی سنگ همچو تابلوی بینظیری است که در دل کوه میدرخشد.
اماده‌کردن: سارا سردار
[1]

خواص ایتم

محل: باغ - پارک

محل: مجسمه ها و کنده کاری ها

محل: چوار تاق
محل: تفریحگاه
محل: حکاکی شده
قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)
شهرها: کرمانشاه
کشور - اقلیم: شرق کردستان
QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2022-10-05
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1053

طاق شیرین و فرهاد

https://www.kurdipedia.org/?lng=12&q=20240410153754564764

طاق شیرین و فرهاد یکی از جاذبه های گردشگری ایلام است که به باور مردم محلی، فرهاد در مدت نصف روز، آن را برای استراحت شبانه شیرین ساخته بود. بسیاری از قدیمی‌ها و افراد مسن‌تر محلی، این بنا را با نام «طاق شیرین» می‌شناسند. این سازه، متشکل از طاق سنگی است که رو به جنوب شرق و در دامنه کوه قرار دارد. با پلان مربع، طاق شیرین و فرهاد دارای 320 متر طول، 290 سانتی‌متر عرض و 220 سانتی‌متر ارتفاع است. این بنا به طور کامل از سنگ‌های تراش‌خورده و به‌صورت ردیفی و بدون ملات ساخته شده است. ویژگی منحصربه‌فرد طاق شیرین به طراحی پشت بام آن بازمی‌گردد که به‌جای فرم هلالی، به شکل مسطح و یکنواخت ساخته شده است. این اثر در تاریخ 2003-03-08 با شماره‌ی ثبت 7969 به‌عنوان یکی از آثار ملی کشور ایران به ثبت رسید. [1]

خواص ایتم

محل: مسجد

شهرها: ایلام

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-04-10

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1054

طولانی ترین متن شاهانه‌ی کهن در کردستان است

20231002125734524471=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

طولانی ترین متن شاهانه‌ی کهن در کردستان است.
این کتیبه های سنگی طولانی ترین کتیبه های سلطنتی ساسانی در جهان هستند.این بنا توسط نرسا پادشاه ساسانی در سال های 293 تا 302 میلادی ساخته شده است.
این بنا در دره‌ای در غرب میان رشته‌کوه‌های زاگرس، جنوبی‌ترین منتهی الیه رشته کوه قرداغ در سلیمانیه قرار دارد.
این بنای تاریخی در حدود 100 کیلومتری جنوب سلیمانیه قرار دارد.بنای یادبود زمانی ساخته شد که اشراف و سلسله‌های امپراتوری ساسانی منتظر آمدن نرسا بودند تا به او اطمینان و تایید به عنوان پادشاه امپراتوری ساسانی بدهد.
از ترس غارت در پایان قرن بیستم، بیشتر کتیبه‌های سنگی و مجسمه‌های نرسی برای نگهداری به موزه سلیمانیه منتقل شدند.در حال حاضر 106 سنگ کتیبه ای و قطعات سنگی کوچک مربوط به هر دو دوره پهلوی ساسانی و پهلوی اشکانی در اینجا نگهداری می شود.
این نشان می دهد که کردستان امروزی زمانی یک چهارراه استراتژیک در قلب یک امپراتوری بزرگ بوده است.قطعات کنده کاری شده در مجموعه پیکولی چهره ساختار اصلی بنا را برجسته می کند، سنگ ها، ستون سه ربع و پایه جراسی شکل دیوارها و بالای آن را تزئین می کند.
در میان ژانرهای کنده کاری شده، مجسمه های بزرگ نرسی زیباترین سبک چهره سلطنتی ساسانی را نشان می دهد.چهار نیم مجسمه به یک قد و شکل کنده کاری شده است که هرتسفلد معتقد است هر کدام جزء لاینفک بنای وسط می باشد.
نیم مجسمه پنجم نرگس بلافاصله رها و بلااستفاده شد.در نتیجه، به نظر می‌رسد که شبیه مجسمه اصلی است، اما جزئیات ظریف پشت مجسمه نمونه نادری از مجسمه‌سازی ساسانی را ارائه می‌دهد.
متن ساسانی از هشت لایه سنگ با میانگین 46 سطر تشکیل شده است، در حالی که متن اشکانی دارای 43 سطر است که هفت لایه را در بر می گیرد.نه در حال حاضر و نه در گذشته، 146 نسخه، نمادهای نوشته ها خیلی خوب حکاکی شده اند، کلمات و فواصل بین آنها از نظر شکل و اندازه بسیار گسترده است، با این حال، متن به راحتی قابل خواندن است.از این رو به آن بنای عظیم می گویند در نقشه های ساسانی در قرن سوم میلادی رایج بوده است.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی
قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)
شهرها: قره‌داغ
کشور - اقلیم: جنوب کردستان
QR Code:

منابع
[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار
زمان اضافه کردن: 2023-10-02
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1055

طیاره خانه

20230923195032522829=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

طیاره خانه مکانی میباشد مابین دیبگه و گوزەپانکه که در قرن گذشته حکومت انگلیس برای نگهداری و پرواز هواپیماهایش از ان استفاده میکرد.[1]

خواص ایتم

محل: محل

شهرها: مخمور

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-23

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1056

عمارت صمد اغای حەوزی

20221026143132442020=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

عمارت صمد اغای حەوزی یکی از قدیمی ترین عمارتهای میراث فرهنگی جنوب کوردستان (اقلیم کوردستان) است در شهر کویه که بخش زیادی از این عمارت ویران شده.
در اواخر سده‌ی نوزدهم، در سالهای 1800 میلادی و در زمان حکم عثمانیها بر روی یک قطعه زمین به مساحت تقریبا 1000 متری، عمارتی که تقریبا 17 اتاق به اندازه‌های مختلف داشته، به صورت اختصاصی برای خانواده‌ی صمد اغای حەوزی در شهر کویه ساخته شد.
هم اکنون، این عمارت در مرکز شهر قرار دارد که ساختمانی دو طبقه است که دارای چندین اتاق و اتاق مخصوص دیدارهای اغا (دیوان) است. کار ساخت و ساز این عمارت را به دست اوستاهای هنرمند ایرانی ساخته شده است که در ان زمان در نوع خود بینظیر بوده و هم اکنون به عنوای شاهکاری هنری و ساختمان سازی شناخته میشود. این عمارت در و پنجره‌هایش به صورت کاملا فلکلوری از جنس چوب درست شده است و قسمتی از دیوار و سردر ورودیها با نقشهای طبیعی و نباتی و چندین قطعه شعر ادبی فارسی و ترکی تزئین شده.
در شهر کویه نمونه‌ی این عمارت ها کم هستند که در این مساحت درست شده باشند که به کاملی حفاظت شده باشد، برای همین این عمارت هم همچو عمارتهای دیگر به دور نبوده از تخریب و ویرانی. در سال 2005 عکسی از این عمارت گرفته شده که در مقایسه با عکسهای امروزی، بخش زیادی از این عمارت تخریب شده و کم کم به ویرانه‌ای تبدیل میشود، مخصوصا که عوامل طبیعی ای مثل باران و زلزله (که از دلایل طبیعی معثر در تخریب بناهای تاریخی هستند) به درجه‌ی بالایی بر این عمارت اثر گذاشته است.
شهر کویه به عنوان یکی از مراکز فرهنگی و هنری جنوب کوردستان شناخته میشود از لحاظ عمارتهای تاریخی و فرهنگی به عنوان عمارتهای تاریخی که یا مکان تولد یان مکان فعالیت و کار کردن اشخاص مهم و تاثیر گذار بوده‌اند، مکانی غنی است.
اماده‌کردن: سارا سردار
[1]

خواص ایتم

محل: خان
محل: خانه
قرن: قرن 19 (1800-1899)
شهرها: کویه
کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2022-10-26

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1057

عمارت کلاه فرنگی ماکو

2024072120401758252 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

عمارت کلاه فرنگی ماکو با قدمتی که به اواخر دوره قاجار بازمی‌گردد، از بناهای تاریخی و جاهای دیدنی ماکو به شمار می‌آید. این بنا بخشی از مجموعه‌ای بزرگ از ساختمان‌های قدیمی محسوب می‌شد که به یکی از خوانین ماکو، به نام علی‌قلی خان بیات تعلق داشته و بعدها توسط اداره بهداری خریداری شده است. با بنایی دو طبقه، نمای بیرونی عمارت کلاه فرنگی را به شکل چندضلعی منظم ساخته‌اند. از تزیینات قابل توجه سازه می‌توان به گچبری، آیینه‌کاری و شیشه‌های رنگی ارسی‌ها اشاره کرد.[1]

خواص ایتم

محل: خانه

شهرها: ماکو

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-21

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1058

غار آکویان

20230906115258519169=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

غار آکویان یا غار پادشاه بزرگ رواندز در دامنه کوهی در دره آکویان در داخل شهر رواندز قرار دارد. دروازه ای جذاب دارد و مساحت این غار مصنوعی حدود 15 متر است و سابقه آن به دوران امارت سوران می رسد.
امید قدیر محقق و معلم تاریخ سوران در این باره به باسکورد گفت: بیش از 200 سال پیش به ویژه در زمان سلطنت میرمحمد پاشا رواندز توجه زیادی به ساختن قلعه ها، برج ها، پل ها، توپ ها و سلاح های او می شد. مهمات برای حفاظت بیشتر از امپراطوری خود، به طوری که پس از این همه سال، آثار آنها باقی می ماند و وظیفه حفاظت از آنها در آینده است تا به طور کامل نابود نشوند، زیرا بناها تاریخ ملت ها محسوب می شوند.
وی افزود: یکی از آثار تاریخی غار آکویان است که یکی از مقرهای شاه بزرگ در دامنه کوه طلایی در دره آکویان در شهرستان رواندز بوده و بر اساس منابع تاریخی 200 سال پیش ساخته شده است. توسط استاد براهیم مویلی که در ساختن و نگهداری قلعه ها و پل ها و کاخ ها و بناها تخصص زیادی داشت و از این رو مورد توجه میرمحمد، پادشاه بزرگ روانز قرار گرفت.
به دلیل جذابیت و موقعیت غار شاه بزرگ، میرمحمد اغلب برای استراحت و تفریح از این غار مصنوعی بازدید می کرد. سایر مقامات امپراتوری نیز از غار بازدید کردند. برخی از دیوارهای آن فرو ریخته است، اما به عنوان یک بنای تاریخی مهم باقی مانده است. منطقه ای که اغلب توسط باستان شناسان و مورخان برای آشنایی با مکان مورد بازدید قرار می گیرد، گنجاندن چنین بناهایی در طرح گردشگری برای جذب گردشگران به منطقه حائز اهمیت است.
رکان ولید یکی از فعالان و ساکنان روستای آکویان از توابع شهرستان رواندز به باسکورد گفت: غار آکویان در زمان پادشاه بزرگ رواندز، میر محمد، امارت سوران ساخته شده است، ما چندین بار از این غار بازدید کرده ایم. رود کوچکی از میان آن می گذرد امارت سوران برای تامین آب از روستای آکویان به گور باغ می رفت این مسیر در وسط کوه قرار دارد قابل توجه است که در آن زمان چنین توانایی برای ایجاد آبراهه های تمیز در کنار کوه ها وجود داشت. که یکی از دستاوردهای امپراتوری است.»
چیایی محمد مدیر گردشگری سوران به باسکورد گفت: منطقه سوران به ویژه شهر رواندز به جاذبه ها و بناهای گردشگری فراوانی معروف است که هر ساله تعداد زیادی از گردشگران داخلی و خارجی را به خود جذب می کند به عنوان مثال توپ وسطا رجب. و مجسمه شاه بزرگ بر روی سکویی در مرکز شهر روانز قرار گرفته است که بیشتر گردشگران و مردمی که از شهر رواندز دیدن می کنند برای آشنایی بیشتر با تاریخ و فرهنگ منطقه، عکاسی و تفریح از آن دیدن می کنند. محل. وی افزود: در دره آکویان بقایای چند قلعه، غار و ترابری آبی امپراتوری سوران وجود دارد که مورد توجه ما هستند تا در طرح گردشگری گنجانده شوند تا کسانی که از این مناطق دیدن می کنند.[1]

خواص ایتم

محل: غار

قرن: قرن 20 (1900-1999)

شهرها: رواندوز

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-06

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1059

غار باستانی هلامتا

20230728164952510073=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نقشه های حکاکی شده بر روی کوه زاوه یکی از زیباترین و کمیاب ترین بناهای کردستان است که با قدمتی بیش از 3000 سال در دل کوهی می درخشد.
این بنای تاریخی که به غار هلامتا نیز معروف است در کوه زاوا در 7 کیلومتری جنوب غربی دهوک و روبروی روستای کورکه قرار دارد.
اگرچه رسیدن به این جاده دشوار است، اما تصور دیدن یک بنای تاریخی نادر و منحصر به فرد به شما قدرت ادامه راه می دهد و باعث می شود تا از کوه پایین بروید و به مقصد بروید.
چهار تابلوی سنگی بزرگ که با دست و تجهیزات حفاری آن زمان در دامنه کوه تراشیده شده اند، این آغاز یک نقشه تاریخی است.
اولین نقاشی سنگی که برای گردشگران قابل مشاهده است، نقشه ای به عرض پنج متر و 75 سانتی متر است، بزرگترین و مهم ترین نقاشی باستان شناسی مجموعه سنحاریب (705 - 681) که حدود 24 سال بر منطقه حکومت می کرد، متوقف شده است.. در میان شواهد تاریخی نام خدایان روی نقشه آشور، ننیلیل، سین، نابو، شمس، آداد و اشتورث است.
محققان بر این باورند که این نقشه سنگی به مراسم مذهبی و نظامی اطلاق می‌شود، زیرا هر یک از خدایان در نقاشی‌های تاریخی با لباس‌های مخصوص و همراه با وسایل خاصی در برابر پادشاه آشور ایستاده‌اند و پادشاه آشور می‌خواست شکوه و پیروزی او را ثبت کند. بر روی سنگ آهک ساخته شده اند و در مقابل گره مالت قرار دارند که یکی از مهم ترین بناهای آشوریان و پادشاه سناخریب است.
اگرچه این بنای تاریخی یکی از بزرگترین نقشه های سنگی منطقه کردستان است و در مکان صعب العبور و خطرناکی قرار گرفته است، اما با اینها از خشونت، تخریب و انفجار مصون نبوده و سر و سینه آنها را بریده اند که برای این کار انجام شده است. هدف از تجارت آثار به ویژه در یکی از نقشه های متعلق به خاندان شاه سنحاریب، بریده شدن سینه و سر و تحریف سیاهان خارجی که به تجارت آثار باستانی و فروش آنها اختصاص دارد.
سایت باستانی هلامت، در سال 1935 به عنوان سایت باستان شناسی اعلام و ثبت شده است.[1]

خواص ایتم

محل: غار
محل: حکاکی شده
قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)
شهرها: دهوک
کشور - اقلیم: جنوب کردستان
QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-07-28
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1060

غار بتکار

20230907134633519548=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

غار بتکار تاریخی 10 هزار ساله دارد و همانطور که مردم این منطقه‌اشاره می کنند این غار از لحاظ دینی اهمیت بسیاری برای مردم منطقه دارد و به گفته‌ی انان یکی از پیامبران در ان زندگی می کردند، اما با تمام این جنبه‌ها، این غار به عنوان یک مقصد توریستی در نظر گرفته نمی شود و توسط دولت نادیده گرفته می شود.
غار بتکار ، واقع در مرز روستای نوری ، شهر سارکاپکان متعلق به اداره راپرین ، 12 کیلومتر دورتر ، واقع در شمال غربی رانیه ، قدمت ان به 10،000 سال پیش برمی گردد.
مردم روستا و شخصیت های مذهبی معتقدند که حضرت ابراهیم در غار زندگی می کرد و بت ها را می شکست و نام این غار از شکستن بت ها گرفته شده است.
در گذشته این غار به عنوان پناهگاهی برای برخی از رهبران قبیله ای و رهبران حزب مورد استفاده قرار می گرفت، اما در حال حاضر حکومت اقلیم کردستان به ان به عنوان یک بنای تاریخی یا به عنوان یک مقصد توریستی اهمیت نمی دهد و به گفته محمد قدیر، ساکن روستای نوره، دیدگاه های زیبای غار چندین بار توسط مردم اشتباه گرفته شده است.
این غار دارای اب و هوای گرم در زمستان و هوای سرد در تابستان است، اما همانطور که مردم مرز اشاره می کنند، به دلیل عدم برنامه ریزی اقلیم کردستان، امکان استفاده از محیط زیست و طبیعت زیبای غار و تبدیل شدن به یک منبع درامد برای دولت و مردم محلی وجود ندارد.
در غار بتکار، برخی از قطعات تاریخی درست سده از سنگ که به عصر حجر باز می گردد، یافت شده است.
غار بتکار مانند دیگر محوطه های باستان شناسی در منطقه کردستان از غارت باستان شناسانی توسط افراد ناشناخته در امان نمانده است، در این رابطه برزان بایز، مدیر باستان شناسی راپرارین می گوید: تا کنون برخی از مردم به دلیل تخریب و غارت بقایای باستان شناسی غار توسط نیروهای امنیتی دستگیر شده اند و ما برخی از مردم را به دلیل تجاوز به اثار تاریخی غار محاکمه کرده ایم.
طبیعت زیبای غار و وجود ستون های ایجاد شده توسط هزاران سال قطرات اب، منظره غار را خارق العاده و جادویی کرده است، اما به دلیل جاده های بد، رسیدن به این غار، همه خوش شانس نیستند که از منظره این طبیعت جذاب استفاده کنند.
ارام پیروت، مدیر گردشگری راپرین، می گوید که ما سعی کردیم راه را به غار برسانیم و در یک نامه رسمی درخواست کرده ایم که برخی از خدمات گردشگری به غار منتقل شود، اما به دلیل بحران مالی، این پروژه اجرا نشده است و ما تمام تلاش خود را خواهیم کرد تا غار را به مقصد توریستی برای گردشگران بیشتری تبدیل کنیم.
مدیر گردشگری راپرین گفت: گردشگری از نظر درامد بخش مهمی است اما مشکل دیگر برای گردشگران کمبود محل اقامت است و نبود پروژه های گردشگری قابل مشاهده و جالب در این منطقه مشکل دیگری است. او گفت: اگر می خواهید این را جدی بگیرید، اکثر مردم انجا خواهند بود.
[1]

خواص ایتم

محل: غار

شهرها: رانیه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1061

غار بستون

20230712112649506070=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

یکی از مکانهای قدیمی و طبیعی در قلیم کردستان که جاذبه‌ی گردشگری تاریخی و طبیعی دارد، غار بستون یا غار دیان و بستون است. این غار در کوه برادوست در 50 کیلومتری شمال غربی شهر سوران در استان اربیل واقع شده‌است.
این غار بزرگترین غار تمام اقلیم کردستان و عراق محسوب می شود.
بازدید اولیه‌ی غار بستون
هنری فیلد برای اولین بار در سال 1934 از آن بازدید کرد، اما با وجود سعی بسیار و انجام دادن کاوش های اولیه و سطحی، هیچ مدرکی تاریخی یا اثار باستانی ای در غار پیدا نکرد که بتواند قدمت غار را مشخص کند، اما این دانشمند نا امید نشد و در سال 1950 برای بار دوم، همراه با فواد صفر (از اساتید داخلی عراق)، بار دیگر از این غار بازدید کردند و شروع به حفاری ان کردند و در نتیجه توانستند چندین اثر باستانی پیدا کنند که قدمت آنها به عصر نوسنگی بازمی‌گردد.
در اعماق غار بستون چندین حوض آب با چندین چشمه کلسیم وجود دارد که به طرز چشمگیری به سمت پایین کشیده شده است. این غار به غار بی انتها معروف است که برخی از زمین شناسان چند ساعتی است که به اعماق غار رفته و به انتهای آن نرسیده اند و این نشانه‌ی بزرگی و طولانی بودن غار میباشد.
چندین فضای وسیع در داخل غار وجود دارد که می تواند ده ها نفر را در خود جای دهد و این میتواند دلیلی باشد برای این فرضیه که این غار در تاریخ باستان و کهن مکانی برای زندگی انسانهای غار نشین بوده‌است.
هرچند این غار مورد مطالعه علمی قرار نگرفته است، اما بنابر مساحت و اندازه‌اش، بزرگترین غار منطقه اقلیم کردستان و عراق محسوب می شود.[1]

خواص ایتم

محل: غار

شهرها: اربیل

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-07-12

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1062

غار پاله بزرگ

20230910185102520026=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

غار پاله بزرگ

این غار یکی از معروف ترین غارهای کردستان است که بر اساس برخی منابع باستان شناسی خارجی و داخلی قدمت آن به 9 تا 12 هزار سال قبل از میلاد مسیح می رسد که بر اساس اکتشافات باستان شناسی در این غار، مردمان کهن، از قدیم الایام در این غار زندگی می کردند و از لحاظ جغرافیایی در دره بازیان در 25 کیلومتری سلیمانیه‌واقع شده است.[1]

خواص ایتم

محل: غار

شهرها: سلیمانیه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-10

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1063

غار تاریخی کونه‌شمشم

20230524150210493355=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

این غار باستانی هم دوران با غار هزار مرد است، بقایای حفاری و ابزار سنگی، سفال، و هنرهای نقش شده شواهد معتبری هستند بر اثار هنری بر روی قطعات گلی و آماده سازی عناصر در دوره های لولوی، کاشی، ساسانی و اسلامی، گواه روشنی است به این معنا که انسان ها در بیشتر دوره های تاریخی در آنجا زندگی کرده اند.این غار در دامنه کوه بارانا در سمت سلیمپیرک دربندیخان قرار دارد و در ارتفاع دویست متری کوه قرار دارد.

دهانه غار کمی رو به غرب و جنوب است و محوطه داخل غار وسیع و در بسیاری از نقاط حدود ده تا دوازده متر است و ته غار با عمق بیست و هفت متری و ارتفاع نه تا سیزده متری، جاده ای کوچک و باریک را امتداد می دهد که آب و رطوبت بیشتری وجود دارد و کلسیت-کربنات کلسیم بیشتر سطح داخلی را می پوشاند، با درخشش فلزی مانند غار کونابه در کوه گولان، مکان دشوار و خطرناکی است. با لایه های بالایی آسلکتیت و آستالاکتیت که از نظر زمین شناسی یک پدیده توپوگرافی کارستی است به سمت پایین گسترش می یابد.

این غار از مکانی طبیعی وارد مرحله باستان شناسی تاریخ باستان شده استدر تمام دوره های مختلف، فضای داخلی گسترش یافته و برای زندگی مناسب تر شده است و لحن روی لایه ها به وضوح تکه ها و کنده کاری ها را نشان می دهد. غار برای سکونت مناسب بوده است چونکه در تابستان خنک و مرطوب و در زمستان گرم بوده تا جایی که آتش برای گرمایش لازم نبوده، در جلوی غار چاهی بر روی صخره ای برای غله و غذا اسیاب کردن حک شده است. در حال حاضر، این بنای تاریخی به یک تیم خارجی ماهر نیاز دارد تا تصویر واضح تری از رنگ ها و لایه های کربن برای نتایج بیشتر ارائه دهند.

نام این غار به این دلیل است که تعداد زیادی خفاش در لایه بالایی زندگی می کنند و دوباره در چند متری زیر این غار غارکونه کبوتر است.[1]

خواص ایتم

محل: غار

شهرها: دربندخان

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-24

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1064

غار جاسنه

20230910190449520028=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

غار جاسنه در نزدیکی شهرستان دوکان در استان سلیمانیه در جنوب کردستان بزرگ واقع شده‌است. این غار از لحاظ تاریخ معاصر از اهمیت ویژه‌ای برخوردار میباشد زیرا که شماره‌ی هشتم روزنامه‌ی (بانگی حه‌ق)در سال 1923، به دست شیز محمود حفید در این غار چاپ و منتشر شد.[1]

خواص ایتم

محل: غار

شهرها: سلیمانیه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-10

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1065

غار دو دری، عمیق ترین و بزرگ ترین غار عصر حجر

2022090409224343199 1=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

این غار در دامنه کوه لیلون (سمعان) در 45 کیلومتری جنوب عفرین و 5 کیلومتری رِوستای بورج ابدالو قرار دارد.
این غار 60 متر عمق و حدود 40 متر عرض دارد. در این غار دو در وجود دارد که یکی از آنها هشت متر عرض و پنج متر ارتفاع دارد که به سمت شمال و رِو به دره باز می شود، در دیگر به سمت آسمان باز می شود و بیشتر شبیه یک دودکش طبیعی است.
این غار در سال 1978 کشف شد و برای اولین بار در سال 1989-1990 کاوش شد، اما در سال 1993 کار به صورت حرفه ای و جدی ادامه یافت و پس از 16 سال تحقیق توسط یک تیم مشترک سوریه‌ای و ژاپنی، اسکلت یک کودک دو ساله ی نیاندرتال پیدا شد.
دومین کشف مهم این محوطه باستانی به سال های 1997-1998 بر می گردد، در یک گودال 70 تا 50 سانتی متری، اسکلت دوم یک کودک نیاندرتال پیدا شد، شواهد نشان می دهد که این گودال به عنوان قبر، برای دفن کودکان استفاده شده است، یعنی مردم آن زمان، افرادی هوشیار بودند که مردگان را زیر زمین دفن می کردند.
قدمت این دو اسکلت به عصر حجر یعنی 100 هزار سال پیش بر می گردد و در حال حاضر، در موزه‌ی شهر حلب نگهداری می شوند.
به گفته باستان شناسان شرکت کننده در این کاوش، به دلیل ارتفاع غار از سطح زمین که عاملی برای محافظت از جان انسان های اولیه در برابر حیوانات وحشی و حوادث طبیعی بود است، همچنین منبع طبیعی آب و غذا، محل مناسبی برای زندگی انسان های نیاندرتال بود است که در آن زمان بین قاره های اروپا، آفریقا و آسیا در حال سفر بودند.
این غار 450 متر از سطح دریا ارتفاع دارد، موقعیت جغرافیایش در زیباترین نقاط عفرین، در بین دره دو دری در غرب کوردستان بزرگ قرار دار.
ئامادەکردنی: سارا سردار
[1]

خواص ایتم

محل: غار
قرن: عصر حجر میانه
شهرها: افرین
کشور - اقلیم: غرب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2022-09-04

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1066

غار دوکون یا غار چم رزان

20230309174010473070=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نام مکان باستانی: غار دوکون/ غار چم رزان
غار دوکون در کوه چم رزان
غار دوکون یا غار چم رزان، یکی از غارهای طبیعی و تاریخی جنوب کوردستان است که در نزدیکی غار قزقاپان واقع شده‌است.
تاریخ این غار به کاملی مشخص نیست و دلیلش هم بر این برمیگردد که تا کنون تحقیقات تاریخی و علمی جددی بر روی این گار انجام نشده‌است. درباره اسم این غار باید به این نکته اشاره کرد، به دلیل دو ورودی ای در غار وجود دار مردم منطقه چنین اسمی را بر روی غار گذاشته‌اند، اما مطمئن اسم تاریخی و علمی این غار چیز دیگریست.
این غار سالهای زیادی سنگر و پناه پیشمرگه بوده‌است.
موقعیت جغرافیای این غار در استان سلیمانیه و نزدیک به روستای سورداش است.[1]

خواص ایتم

محل: غار
شهرها: سلیمانیه
کشور - اقلیم: جنوب کردستان
QR Code:

منابع
[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار
زمان اضافه کردن: 2023-03-09
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1067

غار رومی

2023091222393252031 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

غار رومی یکی از غارهای اقلیم کردستان در منطقه‌ی هریر میباشد که در میان مردم این منطقه به غار فواد شناخته میشود. این غار در 3 کیلومتری جنوب شرقی هریر میباشد و 1434 از سطح دریا بلندتر میباشد. بر اساس اثار کشف شده در این غار، تاریخ زندگی بشر در این غار به عصر سنگ میانه برمیگردد.[1]

خواص ایتم

محل: غار

شهرها: هریر

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-12

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1068

غار زرزی

20230910194818520033=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

این غار یکی از غارهای باستانی و کهن و معروف کردستان به شمار می رود که در رشته کوه سورداش و در مجاورت هر دو غار قزقاپان و کوروکچ قرار دارد، این غار در شمال غربی استان سلیمانیه و در حدود 50 کیلومتری شهر قرار دارد.
این غار ابتدا توسط یک گروه آمریکایی به رهبری گاروود و هاو در حفاری شد، در کاوش های باستان شناسی سه لایه استقراری متشکل از لایه های (A-B-C) مشخص شده است که با توجه به بررسی های باستان شناسی بقایای باستان شناسی غار قدمت آن به حدود 12000 سال قبل از میلاد می رسد.
در لایه A، لایه فوقانی بنا، بقایای سفالی و قطعاتی از سنگ قو یافت شد.
لایه B: قدمت این لایه به عصر حجر میانه برمی‌گردد، مهمترین لایه از نظر باستان‌شناسی، تعدادی ابزار سنگی و اشیاء پیدا شده است، مانند ابزار (میکرولیز) ساخته شده از سنگ‌های کوچک استخوان‌های مصنوعی متعلق به به حیواناتی که شکار کرده اند پیدا شده است
لایه C: این لایه آخرین لایه بنای تاریخی است و در قسمت پایینی بنا قرار دارد.[1]

خواص ایتم

محل: غار

قرن: قرن ها قبل از تاریخ (پیش از کشف نوشتن)

شهرها: سلیمانیه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-10

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1069

غار سه‌در

20231225140026539823=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

غار سه‌در یکی از غارهای باستانی منطقه بارزان و شهرستان میرگه‌سور است که قدمتی بسیار قدیمی دارد و به گفته باستان شناسان می تواند معاصر غار شاندر باشد.
این غار دارای سه دروازه است که یکی رو به شمال، دیگری رو به جنوب و دیگری رو به شرق، در دروازه جنوبی غار جالبی وجود دارد که در حدود یک کیلومتری رودخانه بزرگ زندگی بشر به عنوان پناهگاهی برای زندگی استفاده می شده است. و پرورش گوسفند، گاو و دام.[1]

خواص ایتم

محل: غار

قرن: قرن ها قبل از تاریخ (پیش از کشف نوشتن)

شهرها: مرگه‌سور

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کرمانجی - Upper Kurdish (Arami) | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-12-25

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1070

غار شانەدر

2022092022340643522 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

غار شانەدر در اقلیم کوردستان عراق یکی از کهنترین غارهایست که بخاطر یافته‌های تاریخی و باستانی از اهمیت زیادی برخوردار است. موقعیت جغرافیایی این غار باعث شده تا از دیر زمان، حتی زمان قبل از تاریخ اهمیت داشته باشد. غار شانەدر واقع در کوههای برادوست در شمال غربی رشته کوههای زاگروس و در دره رودخانەی زاب بزرگ، در بخش بارزان از طوابع شهرستان مرگەسور در استان اربیل (هەولێر) است. این غار که قدیمیترین غار عراق محسوب میشود، 2200 پای از سطح دریا بلندتر است و بلندی قسمت وردی اش به 18 متر و ڤهنای داخلش به 40 متر و در داخل تا 27 متر کشیده میشود، دارد.

این غار برای اولین بار توسط رالف سولکی دانشمند و باستان شناس امریکایی کشف و مورد تحقیق و بررسی قرار گرفت. بنابر اکتشافات اولیه در شانەدر، محققان تاریخ این غار را به عصر نو سنگی برمیگردانند، اما طبق اخرین اکتشافات تاریخی_باستانی که در سال 2020 انجام شد، تاریخ این غار به حدود 80 هزار سال قبل از میلاد برمیگرد که این کشف صفحەی جدیدی در تاریخ و باستان اقلیم کوردستان و عراق باز کرد و نگرشها را به خیلی سالها قبل از اکتشافات تپەهای باستانی و شناسایی قلعەهای تاریخی سوق داد.

دانشمندان طی چند مرحله کاوش باستانی در این غار توانستند چندین تکه استخوان انسان، چند قطعه چاقوی سنگی، تعدادی کوزه و سفال شکسته که حکم سفالهای اولیەی ساخته شدەی دست بشر را دارد کشف کنند.

کاوشهای باستانی در غار شانەدر به 3 مرحله تقسیم میشوند:

مرحلەی اول که به سال 1950 و اولین دیدار رالف سولکی از این غار برمیگردد. در این سال رالف سولکی بعد از بازرسی غار، تصمیم به کاوش باستانی در شانەدر میکند و اولین مرحلەی عملی کار شروع میشد. نتیجەی این کاوش کشف اسکلت بچەای 9 ماهه بود که در کنارش چندین تکه اسباب بازی سفالی و سنگی هم دفن شده بود.

مرحلەی دوم در سال 1953 بود که این بار بیشتر از 21 قطعه استخوان اسکلت کشف شد، اما جالبی و اهمیت این غار وقتی نمایان شد که تیم باستانشناسی رالف سولکی تکەهای استخوان کشف شده را برای انجام ازمایشات به ازمایشگاهای پیشرفته بردند و با شناسایی گردەی گلهای طبیعی بر روی اسکلتها و در خاک کنار اسکلتها به این نکته پی بردند که انسانهای نیاندرتال ساکن در غار شانەدر، هنگام دفن مردەهای خود برای ادای احترام و عشق به متوفی با او یا در کنار او گلهای طبیعی دفن میکردند. این کشف بزرگ و عظیم رالف سولکی را بر ان داشت که کتابی در مورد تحقیقاتش در غار شانەدر چاپ کند به اسم (شانەدر اولین مردم گل در کوردستان).

این اکتشافات دلیلی مهم برای ادامەی تحقیقات باستانشناسی بود و تیم کاشف پس از چندی توانستن اسکلت مردی 30-40 ساله پەیدا کنند. انها اسم این اسکلت را ناندی گذاشتند. طبق تحقیقات ازمایشگاهی ناندی در مجرای گوشش دچار مشکل رشد بی رویەی استخوان بوده و به احتمال زیاد شنوایی خود را از دست داده بوده.

ناندی اخرین اسکلت کشف شده در غار شانەدر نبود، در سال 2020 باستانشناسان اسکلت دنده و جمجمەی دیگری کشف کردند که با این کشف قدمت این غار به 80 هراز سال قبل از میلاد تخمین زده شد.

بغیر از این اسکلت ها و اشیاء کشف شده در این غار، شانەدر از لحاظ کشف و شناخت فرهنگ نیادرتالهای ساکن در این غار و برهەی زمانی و مخصوصا فرهنگ به خاک سپاری مرده هایشان از اهمیت خاصی برخوردار است. در همین راستا رالف سولکی نام کتاب دیگر خود را که نتیجەی انجام ازمایشات در این غار بود را (گورستان اغار نو سنگی در شانەدر) گذاشت.

امادەکردن: سارا سردار

[1]

خواص ایتم

محل: غار

قرن: عصر حجر میانه

شهرها: مرگەسور

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2022-09-20

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1071

غار هزارمرد

20220928101604436409=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

غارنشینی، یکی از مهم ترین دوره های تاریخ است، که به یکی از مراحل اساسی در دستاوردهای تاریخی و کشف سبک و شیوه ی برای زندگی آسان محسوب می شود. اقلیم کوردستان به دلیل داشتن غارهای تاریخی و باستانی بسیار، به مکانی برای زندگی و تمدن شناخته شده است.

یکی از غار هایی که اهمیت تاریخی و باستانی خاصی دارد، غار هزارمرد است، که در 13 کیلومتری شرق شهر سلیمانیه و در نزدیکی روستای هزارمیرد بکرجو واقع شده. بر اساس شواهد های تاریخی و باستانی، قدمت این غار به حدود 50 هزار سال پیش بر می گردد، این غار تاریخی از نظر جغرافیایی 1200 متر از سطح دریا ارتفاع دارد، اما هنوز عمق و وسعت این غار بررسی نشده، در گذشته به دلیل عمیقی و وسعت آن، به این غار تاریخی (غار تاریک) گفته شده است.

اولین کاوش و بررسی که برای این غار انجام شد به سال 1926 بر می گردد، که توسط باستان شناس معروف (اسپایزر) انجام شد. و همچنین در سال های بعد یک خانم باستان شناس به نام (دوروسی گارود) که متخصص دوره های ماقبل تاریخ بود، در سال 1928 شروع به کاوش و بررسی های خود برای این غار تاریخی کرد که به مدت 18 روز طول کشید، در پایان کشف و بررسی های که این باستان شناس معروف انجام داد، لایه های این غار را بر سه دوره تقسیم کرد.

طبقات تاریخی غار هزارمرد:

لایهA: نشانه ها و بقایای این لایه به دوره تاریخی، هزاره چهارم بر می گردد.

لایه B: که قدمت این لایه به عصر حجر میانه بر می گردد.

لایه C: این لایه مهم ترین قسمت غار است، که قدمت آن به عصر حجر قدیم بر می گردد، در این لایه برخی بقایا از جمله اجاق (آتشدان)، استخوان و چند ابزار سنگی کشف شده، که به گفته باستان شناسان و متخصصان تاریخ قدمت این بقایای کشف شده به 30 تا 50 هزار سال پیش بر می گردد.

اماده‌کردن: سارا سردار [1]

خواص ایتم

محل: غار

قرن: قرن ها قبل از تاریخ (پیش از کشف نوشتن)

شهرها: سلیمانیه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2022-09-28

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1072

غار کافران

20230912225352520320=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

غار کافران واقع در کوه زوزک در 3.5 کیلومتری شمال روستای برزوا در 9 کیلومتری شمال شرق شهر رواندز حاوی چندین نقاشی و نوشته جالب است که توجه شهروندان و باستان شناسان را به خود جلب کرده است.
عبدالرزاق مامندی، پژوهشگر باستان شناسی اداره باستان شناسی سوران به (باسکورد) گفت: به منظور جمع آوری اطلاعات و تحقیق درباره باستان شناسی غار، به عنوان تیمی از باستان شناسان اداره باستان شناسی سوران، از غار بسیار بزرگ و مرتفع بازدید کردیم. که نور خورشید در طول روز وارد می شود و همین امر باعث شده است که غار زمانی به عنوان پناهگاه مورد استفاده انسان قرار گیرد. این غار نیز از دو طبقه تشکیل شده است که طبقه زیرین آن حدود (3 تا 5) متر عرض دارد، در پشت آن سوراخی به قطر (1-1،5) متر و ارتفاع حدود (5) متر وجود دارد و به هم متصل می شود. دو طبقه جالبه
وی افزود: اگرچه به دلیل ارتفاع غار نتوانستیم به طبقه آخر صعود کنیم، اما به گفته اهالی روستا و کسانی که صعود کرده اند و دیده اند عرض (3-4) متر، 5) م را می گویند. در سمت چپ ورودی غار، روی صفحه‌ای به ابعاد 120×120 سانتی‌متر، صحنه‌ای وجود دارد که چند خط نوشته کشیده شده است. در پایین تصویر یک سوارکار در حال کشتی با یک شیر، در بالا تصویر یک زن و در کنار عکس سوارکار چندین خط نوشته است. در نقاشی کشتی سواری با شیر ماده، اسب سوار به ارتفاع 45 سانتی متر و عرض 38 سانتی متر به تصویر کشیده شده است.
شخصی که روی اسب به تصویر کشیده شده است یک کلاه مخروطی مانند مارپیچ یا چندین لایه روی هم با دایره ای در بالا بر سر دارد. صورت سوار تا حدودی دایره‌ای با دو ابروی بزرگ و دو چشم کوچک ترسیم شده است که افسار وصل شده به دهان اسب را در دست چپ و نیزه‌ای بلند به طول حدود 50 سانتی‌متر در دست راست دارد. گردن شیر بیرون است. اسب با دهان باز با شیر می جنگد شیر رو به سوار به فاصله 1.5 سانتی متر در دهان و پنج سانتی متر در پاها به تصویر کشیده شده است. این شیر 30 سانتی‌متر ارتفاع و 30 سانتی‌متر عرض، با دم برافراشته و چنگال‌هایش باریک و بلند به تصویر کشیده شده است.
در بالای تابلو، به فاصله 15 سانتی متر، زنی با قد 43 سانتی متر با موهایی پراکنده در دو طرف، به طول حدود 10 سانتی متر دیده می شود. با هر دو دست باز و انگشتان باز، زن چاق و رنگ پریده به نظر می رسد، با عرض سینه 7 سانتی متر و ضخامت ران 3 سانتی متر. با وجود اطلاعات فوق، در سمت چپ این دو تصویر چندین خط متن وجود دارد که از بالا به پایین به صورت مورب نوشته شده است.
«در پایین غار در میان آوار، چند تکه خاک رس پیدا کردیم. از آنجایی که تصاویر و متن همه به صورت ترکیبی ترسیم و نوشته شده اند، چندین کلمه (عربی) در متن وجود دارد، ما معتقدیم که کل صحنه با متن به یک دوره باز می گردد، دوران اسلامی. نحوه ترسیم اسب، صورت سوارکار، کلاه، نیزه بلند و کشتی گرفتن با شیر، مشابه تصاویر مربوط به دوره مغول است، بنابراین معتقدیم که قدمت این تصاویر به دوره مغول می رسد.
این باستان شناس همچنین ابراز نگرانی کرد که غار توسط ساکنان محلی مورد تجاوز قرار گرفته و در چندین نقطه حفاری شده است. نامه ای توسط اهالی روستای برزوی در شهرستان روانز در غار پیدا شد و به معلم روستا تحویل داده شد اما کسی نمی دانست که چگونه آن را بخواند و نامه را به بغداد بردند و در آنجا دانشمندی آن را برای آنها خواند و گفت در این نامه امده است است: (که مردمانی از ترس مسلمان شدن به غار پناه اورده‌اند) و مردم منطقه پس از این کشف و خواندن نامه‌ی درون غار آن را غار کافران نامیدند.[1]

خواص ایتم

محل: غار

شهرها: رواندوز

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار
زمان اضافه کردن: 2023-09-12
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1073

غار کونه آو

20230914134921520615=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

وجود غار کمیاب و جذاب در روستای ملاکان در منطقه سوران، مورد توجه شهروندان و گردشگران قرار گرفته است، به طوری که گفته می شود دمای بالای این غار به گونه ای است که هیچکس نمی تواند ساعتی در آن بماند .
غار دروازه کوچکی دارد و وقتی وارد این غار می شوید مکانی بزرگ است و چشمه ای از آن سرچشمه می گیرد و به دلیل دمای بالا ماندن در غار دشوار است.
هەلمت حاجی نصرالدین فعال جوان روستای ملاکان منطقه خلیفان در این باره گفت که در منطقه ما غارها و آثار تاریخی کمیاب و مهم وجود دارد که روزانه شهروندان و گردشگران برای دیدن و گذراندن اوقات خوش از آنها دیدن می کنند.
ملاکان در منطقه خلیفان منطقه سوران که وارد آن می شوید صحنه های جالب زیادی را می بینید که انگار در برف و یخ زمستان هستید.
ملکی با بیان اینکه وقتی وارد غار می شوید به دلیل وجود مناظر جالب فراوان باعث تخیل می شود، اما چشمه ای سرد و هماهنگ در داخل غار وجود دارد که این مکان را برای بسیاری از شهروندانی که از منطقه بازدید می کنند جذاب می کند. به خصوص از نظر پروژه های گردشگری باعث می شود که گردشگران به مکان مورد نظر تمایل پیدا کنند و بیشتر به آن روی بیاورند.
بارزان محمد مدیر گردشگری سوران نیز به نوبه خود گفت: موقعیت مرز اداره مستقل سوران یعنی سرحد مناطقهای چهارگانه (سوران، رواندز، مرگەسور، چومان)، آب، چشمه ها و بناهای تاریخی فراوان و سواحل به محل جذب گردشگران و به طور کلی شهروندان تبدیل شده است به طوری که از قدیم الایام سالانه گردشگران زیادی از این مناطق دیدن می کنند و اوقات خوشی را سپری می کنند.
وی با بیان اینکه غارهای متعددی در منطقه سوران وجود دارد که روزانه هزاران گردشگر از آن بازدید می کنند، گفت: اما ده ها مکان دیگر از جمله غارها، دریاچه ها، منابع آبی و آثار مهم و... قابل توجه بیشتر است. مورد نیاز و به گردشگران معرفی می شود، بدیهی است با توجه به منابع موجود در اختیار مسئولین ذیربط تلاش شده مشکلات خدمات برطرف شود و تلاش برای ارائه خدمات بیشتر ادامه دارد.
بارزان محمد در آخرین سخنان خود گفت: برنامه‌های ما برای خدمت به بخش گردشگری و جذب گردشگر در منطقه موفق بوده و توانسته‌ایم با توجه به بخش خصوصی، پروژه‌های گردشگری را به صورت مدرن اجرا کنیم.
امید قدیر فعال و فارغ التحصیل گروه تاریخ به کردی گفت: منطقه سوران به داشتن صدها محوطه تاریخی و باستانی معروف است و باید به آن توجه بیشتری شود غارهای متعددی در منطقه توسط باستان شناسان داخلی و بین المللی کاوش شده است. قطعاتی از بقایای انسان و استخوان به ویژه غار شانادر، بسطون، غار دایان و... یافت شده است.
وی افزود: این غارها و مکان‌هایی که شهروندان و گردشگران می‌خواهند بیشتر مورد توجه قرار گیرند و سعی در تعمیر آن‌ها داشته باشند، بدون اینکه فضای داخلی طبیعی این غارها اصلاح شود تا ظاهر خود را از دست ندهند و در نتیجه باعث بازدید روزانه گردشگران و شهروندان می‌شوند.[1]

خواص ایتم

محل: غار

شهرها: سوران

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-14

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1074

غار کونه شمشم

20230728164046510071=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

این غار باستانی معادل غار هزار مرد در سلیمانیه (جنوب کردستان) است، بقایای حفاری، ابزار سنگی، سفال، گدایی و هنر شواهد معتبری هستند، آثار هنری بر روی قطعات گلی و آماده سازی عناصر در دوره های لولوی، کاشی، ساسانی و اسلامی، گواه روشنی است به این معنا که انسان ها در همه دوره ها در آنجا زندگی کرده اند. این غار در دامنه کوه برانا در سمت سلیمپیرک دربندیخان قرار دارد و در ارتفاع دویست متری کوه قرار دارد. دهانه غار کمی رو به غرب و جنوب است و محوطه داخل غار وسیع و در بسیاری از نقاط حدود ده تا دوازده متر و بیست و هفت متر عمق دارد و ارتفاع آن از نه تا سیزده متر متغیر است و کف غار مسیر ناشناخته کوچک و باریکی را امتداد می‌دهد که در آن میزان آب و رطوبت بیشتر است و ساختار کربنات کلسیت کلسیم بیشتر سطح داخلی را می‌پوشاند و این مکان با درخششی فلزی شبیه به غار کونبه کوه گولان، راه سخت و خطرناک و صخره ای است و به سمت پایین امتداد می یابد که لایه های بالایی آسلکتیت و استالکمیت از نظر زمین شناسی یک پدیده توپوگرافی کارستی هستند.

این غار از موقعیتی طبیعی وارد مرحله باستان شناسی تاریخ باستان شده و در تمام دوره های مختلف فضای داخلی گسترش یافته و برای زندگی و اقامت در آن مساعدتر بوده و لحن لایه ها را به خوبی نشان می دهد.

این غار برای زندگی مناسب بوده است، در تابستان خنک و مرطوب و در زمستان گرم است تا جایی که آتش برای گرما لازم نیست.

در جلوی غار، حفره‌ای بر روی صخره‌ای برای غلات و غذا حک شده است، همان آبراه های باریک سرتک، پشت قلعه و قسلان هستند.

در حال حاضر، این بنای تاریخی به یک تیم خارجی ماهر نیاز دارد تا تصویر واضح تری از رنگ ها و لایه های کربن برای نتایج بیشتر ارائه دهند.

نام این غار به این دلیل است که تعداد زیادی خفاش در لایه بالایی زندگی می کنند و دوباره در چند متری زیر این غار، غار کبوتر قرار دارد.[1]

خواص ایتم

محل: غار

شهرها: دربندخان

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-07-28

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1075

غار یک مغاره

20230920094919521791=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

این غار کهن واقع در یک کیلومتری شرق شهر کفری میباشد. این غار طولانی میباشد ا همانند تونلی سنگی به چشم میاید.[1]

خواص ایتم

محل: غار

قرن: قرن ها قبل از تاریخ (پیش از کشف نوشتن)

شهرها: کفری

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-20

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1076

غارهای باستانی ناوسک در دهوک

20230813120753513824=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

در نزدیکی روستای باعدری تعدادی غار تاریخی به نام ناوسک به گویش دهوکی وجود دارد. این گروه از غارها با دست و ابزار قدیمی آن زمان ساخته شده است، این مکان از پنج غار کوچک تشکیل شده است که دو غار آن فقط غارهای ساده در دل غار هستند که آثار آتش سوزی ممکن است برای مقاصد مذهبی استفاده شده باشد، اما سه غار دیگر فضایی در کف غار دارند که ممکن است به یک متر در نیم متر برسد و بالای این گودال محوطه کوچکی مدور و مربعی با آثاری از آتش و سیاه وجود دارد، همچنین یک سکو در سمت راست گودال ها وجود دارد.

باستان شناسان در مورد کاربرد و دلایل ساخت چنین غارهایی دو نظر دارند:

نظر اول به ما می گوید: به دلیل تشابهات هندسی و روش های ساخت این غارها که شباهت زیادی به مقبره های دوره زردشتی دارد، می توان گفت که از این دسته از گورها برای دفن مردگان استفاده می شده است و این آیینی است مختص دین زرتشتی که با گسترش دین زرتشتی در مناطق مختلف کردستان نمونه های فراوان و اندازه های مختلف ایجاد شده است.

نظریه‌ی دوم میگوید:

ناوسک کلمه ای کردی است که مسیحیان به آن کلیسا یا قلعه می گویند که به معنای اتاق کوچک است که از آن برای مقاصد مذهبی و عبادی نیز استفاده می شده است،

در زمان های قدیم راهبان و مسیحیان از این مکان ها برای نیایش مذهبی استفاده می کردند و دلیل انتخاب این مکان ها دوری از ازدحام مردم بوده است. بیشتر نمونه های این گونه ناوسک ها به حدود قرن دوم، سوم و چهارم پس از میلاد برمی گردد، یعنی زمانی که مؤمنان مسیحی تحت ظلم و ستم ساسانیان بودند. در ادامه مخالفت ساسانیان و رویارویی با مسیحیت، منابع می گویند که آنها از این غارها برای نگهداری دام برای رسوایی بیشتر و شکستن حیثیت مسیحیت استفاده می کردند.

برخی از باستان شناسان معتقدند که کلمه ناوسک یک کلمه سومری است، اما این لزوما درست نیست، ناوسک در رومی، کنعانی و مصری به معنای مقبره یا قبر است. موقعیت جغرافیایی این گروه از بناها در نزدیکی روستای باعدره از روستاهای ایزدی در نزدیکی شهرستان شیخان در استان دهوک قرار دارد.[1]

خواص ایتم

محل: غار

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-08-13

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1077

غارهای بستون

20230909103605519786=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

غارهای بستون

با سعود بر روی کوه برادوست در منطقه سوران، منظره جذاب غار یخ زده را خواهید دید.
نادر روستایی، روزنامه نگار و سخنگوی هیئت گردشگری منطقه کردستان به شبکه خبری KNN گفت: این غار در 129 کیلومتری شمال اربیل در جاده سوران-هاودیان قرار دارد، اما تنها در 109 کیلومتری شمال اربیل در جاده اسپیلک-خالان در 31 قرار دارد. کیلومتری غرب شهر سوران.
دهانه غار کم ارتفاع و جذاب به ارتفاع 100 تا 160 سانتی متر و عرض 6 متر است. وی افزود: این غار در داخل بسیار عریض است و برخی از نقاط به ارتفاع 7 متر، 40 تا 70 متر عرض و 100 تا 400 متر عمق تخمین زده می شود. آب از بالای غار پایین آمده است.
او گفت: در سال 1934 دانشمند دکتر هنری فلید به توصیه دانشگاه هاروارد و دانشگاه پی بادی از غار بازدید کرد. او به مدت 10 روز آن را بررسی کرد و تعدادی تکه استخوان پیدا کرد. تحقیقات نشان داده است که انسان در هر دو دوره سنگی قدیم و میانه زندگی می کرده است. غار) زندگی نکرد. چون پناهگاه های بهتری مانند غار شانادر در منطقه وجود داشت.
دکتر هنری معتقد است سفال ها و قطعات سنگی یافت شده در این مکان متعلق به شکارچیانی است که در دوران نوسنگی، عصر فلز و اوایل عصر برنز برای شکار به این منطقه آمده اند و غذا را از گلدان ها با خود برده و چندین روز باقی مانده اند.
آنها از موز ساخته شده اند و قدمت آنها به دوره باستان Hassuna (6000 قبل از میلاد) برمی گردد.[1]

خواص ایتم

محل: غار

شهرها: سوران

شهرها: اربیل

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-09

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1078

غارهای حسن (حسونی)، در شهر فارقین

20230618081156499552=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

غارهای حسن (حسونی)، در شهر فارقین

غارهای حسن واقع در روستای (بهجیکو) از توابع شهر(فارقین) در نزدیکی استان آمد پایتخت شمال کردستان. مجموعه ای از غارهای باستانی است که در دامنه جبل البعات واقع شده و یکی از تپه های غالب منطقه به شمار می رود. این غار از دوران ماقبل تاریخ (دوره میزولیتیک) تا قرون وسطی سالهای اول مسیحیت مستقر شده است. در غارهای حسن بقایایی از قرن سیزدهم میلادی وجود دارد، همچنین شامل یک کلیسای سنگی است که به نظر می رسد از آغاز مسیحیت تا قرن سیزدهم پس از میلاد مورد استفاده قرار گرفته است، و یک آمفی تئاتر کوچک سنگی و مخزن آب در کنار کلیسا و 300 اتاق سنگی و پیاده‌روی سنگی، یک حمام با سنگ تراشیده نیز وجود دارد، اما تاریخ ساخت آن مشخص نشده و قسمت بالای حمام تخریب شده است. غارهای حسن 6 کیلومتر از شهر فارقین دور است، واقع در جاده کهن بین المللی ابریشم از اولین سکونتگاه های کردستان به شمار می رود.

این محوطه‌ی تاریخی، یک مکان بسیار متنوع از نظر تاریخی است که در دوره عصر سنگی اول توسط انسان ها سکونت داشته است، در آنجا می بینیم که با کنده کاری غارها فضای زندگی ایجاد کردند، آنها در حدود 300 غار مانند اتاق های سنگی بودند، و داخل این غارها کلیسایی سنگی از سنگ تراشیده شده است که مخصوص شهر فارقین میباشد. مخازن آب، حمام، و دو مسیر اول جهان، می توانید از غاری به غار دیگر رد شوید، شایعه شده است که گردش هوا در غارهای حسن برای برونشیت و آسم مفید است و وقتی به تمامیت قلمرو آن نگاه می کنیم سرزمینی است که درخت انجیر شیرین و زنجبیل کوهی در آن می رویند، ما می توانیم بفهمیم که چرا انسان باستانی این مکان را از نظر حاصلخیزی خاک انتخاب کرده است.

از سال 2013، غارهای حسن به عنوان یک پروژه گردشگری بالقوه برای توسعه در استان امد (دیاربکر) ثبت شده است. در سال های اخیر برخی از گروه ها در راستای توسعه گردشگری این مکان، تعدادی آهنگ کردی را در نزدیکی این بنای تاریخی ضبط کرده اند. اداره گردشگری آمد (دیاربکر) در حال حاضر در حال توسعه این منطقه به عنوان مکانی مناسب برای پیاده روی و گشت و گذار است.[1]

خواص ایتم

محل:	غار
قرن:	قرن دوازدهم (1100-1199)
شهرها:	آمد
شهرها:	فارقین

کشور - اقلیم: شمال کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمەی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-06-18

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1079

غاری کمیاب در اقلیم کردستان پیدا شده است

https://www.kurdipedia.org/?lng=12&q=20230920095849521795

غار نادری در اقلیم کردستان کشف شده است و مسئولان مربوطه از دولت اقلیم کردستان می خواهند تا با ارائه خدمات این غار را به یک جاذبه گردشگری تبدیل کند.
اسماعیل نورالدین، باستان شناس و سردبیر مجله مستند شمشاره که در رانیه منتشر می شود، به شبکه خبری KNN گفت: غار تازه کشف شده در دره ای به نام دره گالی قور بین جامعه اسکارتا و روستای نوا (بتواته) واقع شده است.
شروان مصطفی رشید خدرانی، فارغ التحصیل رشته جغرافیا، دارای مدرک کارشناسی ارشد هیدرولوژی، آنها اولین کسانی بودند که وارد غار شدند و چند عکس گرفتند و درباره آن تحقیق کردند.
اسماعیل نورالدینی درباره غار تازه کشف شده توضیح بیشتری داد و گفت: این غار در حوضه ای صخره ای در رشته کوه (شیشار) قرار دارد و تا زمانی که از نزدیک نبینید نمی دانید که چنین غاری وجود دارد.
این باستان شناس از اداره گردشگری راپرین خواست تا با هموارسازی، تعریض دهانه غار، ساخت قفس بر روی دهانه و تامین برق مسیر کوهنوردی، نسبت به تبدیل غار به جاذبه گردشگری اقدام کند.
در همین حال، پیشرو احمد حسین مرگسوری، فارغ التحصیل رشته جغرافیا و دارنده مدرک فوق لیسانس، به شبکه خبری KNN گفت که دلیل کشف دیرهنگام این غار قرار گرفتن آن در منطقه صعب العبور و پیچیده است.
پیشرو تصریح کرد: اگرچه درب غار بسیار کوچک است و فقط یک فرد می تواند از آن عبور کند، اما داخل غار بزرگ و حدود 200 متر مربع به شکل تالار است.
به گفته احمد، نمونه های بیشتری از این غارها در لبنان وجود دارد، از جمله غار جعتا در بیروت که سالانه هزاران گردشگر را به خود جذب می کند.
وی پیش بینی کرد: در صورت تبدیل شدن به منطقه توریستی برای بخش گردشگری بسیار مفید خواهد بود و به دلیل مجاورت با جاده، افراد زیادی به آن مراجعه خواهند کرد.
در همین حال، شروان مصطفی رشید خدرانی، فارغ التحصیل رشته جغرافیا و فوق لیسانس هیدرولوژی، به ما گفت که تحقیقات آنها در مورد غار ادامه دارد و آمادگی خود را برای کمک به هرکسی که بخواهد در غار تحقیق کند، ابراز کرد.
شروان مصطفی گفت: اماکن تاریخی راپرین مانند همه بناهای کردستان، تاریخ یک ملت در کردستان و بخشی از تاریخ تمام بشریت است، بنابراین باید به عنوان بخشی از تاریخ ما دوباره کشف شوند، جهان نیز مهم است زیرا ما کشور بخشی از تاریخ تمدن بشری است.
در اداره راپرین مکانهای باستانی زیادی وجود دارد که مهمترین آنها تپه شمشاره است که قدیمی ترین اثر تاریخی و تمدنی منطقه به شمار می رود و در دشت بیتون در هشت کیلومتری جنوب شرقی شهر رانیا قرار دارد. بر اساس منابع تاریخی، انسان ها در دوران حجر میانه در آن سکونت داشتند تا اینکه دوره های تاریخی مانند دوره باستان آشوری و دوره اسلامی پررونق باقی ماندند.[1]

خواص ایتم

محل: غار

قرن: قرن ها قبل از تاریخ (پیش از کشف نوشتن)

شهرها: رانیه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-20

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1080

قبرستان تاریخی سید خه‌لیل در کلار

https://www.kurdipedia.org/?lng=12&q=20230314150852474497

نام مکان: قبرستان تاریخی سید خه‌لیل در کلار

قبرستان تاریخی سید خلیل در نزدیکی اردوگاه اسمود در کلار، قبور بسیار جذابی است، برخی از آنها فرو ریخته و چندین حکیم توسط محوطه های باستانی گرمیان مرمت شده اند. این گورستان حاوی قبرهای امیر و شاهزادگان قبیله جاف است. [1]

خواص ایتم

محل: قبرستان

قرن: قرن 20 (1900-1999)

شهرها: کلار

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-03-14

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1081

قبرستان روستای اموکان

20231109104922528264=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

گورستان تاریخی روستای اموکان در شهرستان هریر از توابع استان اربیل، قدمتی بیش از 500 سال دارد و قدمت آن به دوران حکومت امپراتوری سوران می رسد.قبرهای این قبرستان دارای قبرهای مرتفع و نمادهای مختلفی است، از جمله شمشیر و خنجر نماد مردان، دو دایره نماد زنان و بسیاری از نمادهای دیگر که نشان دهنده صاحب قبر است.[1]

خواص ایتم

محل: قبرستان

قرن: قرن 17 (1600-1699)

شهرها: هریر

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-11-09

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1082

قبرستان متفاوت اموکان در کردستان

20230906100458519153=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قبرستان قدیمی روستای اموکانی در منطقه حریر به دلیل وجود نمادهای مختلف بر روی قبورش از ویژگی خاصی برخوردار است.
این گورستان در مرکز روستای اموکان در شهرستان شقلاوه استان اربیل قرار دارد و صدها قبر با نمادهای شمشیر، تفنگ، خورشید و سینه زنان حک شده است.[1]

خواص ایتم

محل: محل

شهرها: شقلاوه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-06

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1083

قبری به شکل هندسی تخم مرغ در موزه‌ی دهوک

https://www.kurdipedia.org/?lng=12&q=20230420124740483936

قبری کهن که به شکل هندسی تخم مرغ درست شده است، این مدل قبرهای قدیمی برای دفن جسد کودکان استفاده میشده است. این قبر هم اکنون در موزه‌ی ملی دهوک نگهداری میشود.

خواص ایتم

محل: قبرستان

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-20

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1084

قبری که به شکل کوزه‌ی قدیمی در موزه‌ی دهوک نگهداری میشود

2023041021532748124 4=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

این اثار باستانی یکی از نمونه‌های قبرهای قدیمی است که به شکل کوزه درست شده‌است و هم اکنون در موزه‌ی ملی دهوک نگهداری میشود.

خواص ایتم

محل: قبرستان

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-10

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1085

قطعه زقوره‌ای در موزه‌ی دهوک

2023041212292748160 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

یک قطعه از زقوره‌ای بزرگ دوره‌ی میتانیها که هم اکنون در موزه‌ی ملی دهوک نگهداری میشود.
تاریخ این زقوره به 1600-135 سال قبل از میلاد برمیگردد و در شهرستان سمل در نزدیکی دهوک کشف شده‌است. [1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-12

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1086

قلاکون

20231209110758535288=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قلاکون، یکی از تپه‌های باستانی منطقه‌ی گرمیان در نزدیکی شهر کلار در استان سلیمانیه میباشد که به گفته‌ی باستان شناسان، قدمت این تپه به دوره‌های تاریخی اسلام، ساسانی و اشکانی و هزاره‌های پنجم قبل از میلاد برمیگردد.
هم اکنون (2023) تیم باستان شناسی موسسه‌ی (میساک) سر به تیم دانشگاه بولونیای ایتالیا و همچنین تیم باستان شناسی اداره‌ی باستان و فرهنگ گرمیان مشغول انجام کار کاوش باستانی بر روی این تپه میباشند.[1]

خواص ایتم

محل: تپه

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: کلار

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-12-09

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1087

قلعه آمد و باغ های هوسال

20220829112404430973=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قلعه آمد و باغ های هوسال، دو منظره تاریخی و طبیعی در شمال کوردستان بزرگ هستند که به دلیل ویژگی های مختلف به یک مقصد توریستی جذاب و جهانی تبدیل شده اند. بنابراین این دو منطقعه باهم شناخته شده اند و از نظر جغرافیایی باهم ترکیب شده اند و به این دلیل یک منطقه توریستی مهم هستند.

قلعه آمد

قلعه آمد، یکی از مهم ترین قلعه های تاریخی و باستانی شمال کوردستان بزرگ است که قدمت آن به حدود هفت هزار سال پیش می رسد. این قلعه با مجموعه ای از دیوار ها که از بازلت سیاه ساخته شده و احاطه شده است. این دیوار پس از دیوار بلند و تاریخی چین، دومین دیوار بلند جهان محسوب می شود.

در مورد تاریخچه این قلعه اطلاعات دقیقی در دسترس نیست، اما همه منابع توافق دارند که این قلعه در دوران (هوری ها) وجود داشته و توسط آنها مورد استفاده قرار گرفته است. پس از هوریان، دیگر فرمانروایان منطقه این قلعه را بازسازی و استفاده کردند.

قلعه آمد، از دو بخش اصلی خارجی و داخلی تشکیل شده است، قسمت بیرونی شامل یک ردیف دیوار به ارتفاع 10-12 متر، عرض 3-5 متر است که اطراف قلعه را احاطه کرده است. بر روی این دیوار ها 82 پاسگاه نظامی وجود دارد. این دیوار در زمان های تاریخی مختلف روی آن کار شده و بازسازی شده است.

دروازه ها

این قلعه دارای چهار دروازه به نام های (داغ کاپی، دروازه اورفا، ینی کاپی، دروازه ماردین) است، اما علاوه براین چهار دروازه، در قسمت شرقی این قلعه دروازه کوچکی وجود دارد که تنها یک تاق دارد. این دروازه، قلعه و رود دجله را به هم متصل می کند.

ساختار مستحکم این قلعه، مانند دیوار، محل مراقبت، سنگ نوشته، چندین پایگاه نگهبانی و کنده کاری های بزرگ، آن را به یکی از قوی ترین قلعه تاریخ تبدیل کرده است که نقش موثری در نوشتن بسیاری از داستان های افسانه ای،اشعار تاریخی و ترانه ها داشت است، این قلعه محل حوادث یا اجتماعات ادبی و هنری بوده است. قلعه آمد در سال 2005 در فهرست میراث جهانی قرار گرفت.

باغ های هوسال یا بهشت پرندگان

یکی از بزرگترین محوطه های طبیعی در منطقه جنوب آناتولی است، صدها گونه مختلف از گیاهان، درختان و حیوانات وجود دارد. بیش از 10 نوع پرنده و حیوان مانند سنجاب، روباه، جوجه تیغی و ... در این باغ ها زندگی می کنند.

قدمت این باغ ها به حدود هشت هزار سال پیش بر می گردد. برای همین این محوطه طبیعی ایستگاهی برای پرندگان مهاجر مانند عقاب، عقاب قرمز، بوف، شاهین، و غیره است که در طول مهاجرت سالانه برای مدتی در این منطقه می مانند.
مساحت این باغ ها حدود 700 هکتار است و بین رودخانه دجله و قلعه دیاربکر واقع شده است.
باغ ها ی هوسال در سال 2013 به یکی از نامزدهای فهرست میراث جهانی تبدیل شد و پس از بررسی و ارزیابی کمیته ویژه، در سی و نهمین نشست کمیته ویژه یونسکو که در سال 2015 در شهر بن آلمان برگزار شد، این باغ ها به عنوان میراث فرهنگی محیط طبیعی و تاریخی در فهرست میراث جهانی ثبت شده است.
امادەکردن: سارا سردار
[1]

خواص ایتم

محل: باغ - پارک
محل: قلعه
شهرها: آمد
کشور - اقلیم: شمال کردستان
QR Code:

منابع
[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار
زمان اضافه کردن: 2022-08-29
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1088

قلعه اسماعیل خان

20240421213444566819=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قلعه و استحکامات معروف به اسماعیل خان از جاهای دیدنی ایلام بر فراز ارتفاعات انبار آب است که به شهر اشراف دارد. محدوده‌ی قلعه، کوهستانی و دارای صخره‌هایی است که مسیر عبور را دشوار کرده است. در بخش جنوب شرقی، که مسیر ارتباطی قلعه هم بوده، مسیر گذر مناسب‌تر است. این قلعه با سنگ‌های کوهستانی و ملات گچ ساخته شده است. با اندکی تراش به سنگ‌ها، آن‌ها را در کنار یکدیگر قرار داده و ردیف‌های نسبتا منظمی ایجاد کرده‌اند. [1]

خواص ایتم

محل: قلعه

شهرها: ایلام

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-04-21

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1089

قلعه امام مریوان

20240718084331581609=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قلعه امام مریوان که با نام‌های قلعه ایمام و قلعه هلوخان نیز شناخته می‌شود، در فاصله سه کیلومتری جنوب شرق شهر قرار دارد. این قلعه در زمان حکمرانی اردلان‌ها در دوران صفوی، روی کوهی با ارتفاع 1600 متر به نام کوه امام، مشرف به دشت و شهر فعلی مریوان ساخته شد. در سال 902 هجری شمسی، سرخاب بیگ اردلان قلعه را از نو بنا نهاد و پس از آن به مدت سه قرن مقر اصلی حکومت‌های محلی بابان و اردلان‌ها بود. متاسفانه به دلایلی بخش اعظمی از این میراث کهن از بین رفته است و تنها آثاری از پله و آب انبار آن باقی مانده است. این بنای تاریخی از مکان های دیدنی مریوان محسوب می‌شود و در سال 2012، در فهرست آثار ملی کشور ایران به ثبت رسید. [1]

خواص ایتم

محل: قلعه

شهرها: مریوان

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-18

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1090

قلعه ایچ در رواندز

20230906100816519155=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قلعه اچ در رواندز، این بنا بقایای قلعه ای باستانی در دوران امپراتوری سوران است که این قلعه از دو طبقه تشکیل شده و بر روی تپه ای مرتفع ساخته شده است.
ایچ قلعه قلعه ای مهم باستان شناسی است که بر روی تپه ای در شمال رواندز به فاصله (1500) متر بنا شده است.مساحت بنا 19 متر عرض و 22 متر طول دارد. به عنوان شالوده و قسمتی از دیوار شمالی قلعه.
[1]

خواص ایتم

محل: قلعه

دهه: دهه 01 (10-19)

قرن: قرن 19 (1800-1899)

شهرها: رواندوز

امارتها: سوران

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-06

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1091

قلعه بخدک

20240806214754586847=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قلعه بخدک که با نام قلعه بختک نیز شناخته می‌شود، در روستای میلان از توابع شهرستان میاندوآب قرار دارد و از بنای اولیه آن، تنها ویرانه‌هایی به‌جای مانده‌اند. به نظر می‌رسد ساخت این قلعه مستحکم به هدف آزمودن قدرت نظامی و نشان دادن آن به شاه ساسانی صورت گرفته و احداث آن توسط یکی از سرداران خسرو انوشیروان به نام بخدک پیشنهاد شده است. طبق آثار موجود، آب مورد نیاز قلعه از فاصله چهار فرسنگی قلعه تهیه می‌شد که جز بخدک و برخی از نزدیکانش، فرد دیگری از سرچشمه آن اطلاعی نداشت. در حال حاضر، قلعه بخدک از جاذبه های گردشگری میاندوآب به حساب می‌آید. [1]

خواص ایتم

محل: قلعه

شهرها:

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-08-06

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1092

قلعه جان آقا

20240806214219586842=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قلعه جان آقا که با نام جان آغا قالاسی نیز شناخته می‌شود، از جاهای دیدنی میاندوآب به حساب می‌آید و در نزدیکی روستای جان آقا، از توابع شهرستان میاندوآب واقع شده است. با قرارگیری در کرانه شمالی زرینه رود، این بنا بزرگ‌ترین قلعه نظامی مانایی‌ها به شمار می‌رود. از نکات جالب توجه در این قلعه، مکان خاص قرارگیری در ارتفاعات کوه جان آقا و همچنین استفاده از مصالح بدون ملات است. دژ طولی معادل 250 متر دارد و ارتفاع دیوارهای آن بین 80 تا 180 سانتی‌متر تغییر می‌کند. از مهم‌ترین بخش‌های قلعه خط رابط برای حرکت سربازان قلعه و هفت پیوند چهارگوش در فاصله‌های مشخص در قسمت بیرونی هستند. [1]

خواص ایتم

محل: قلعه

شهرها:

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-08-06

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1093

قلعه چهریق سلماس

20240807135343586970=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قلعه چهریق سلماس با قدمتی که به هزاره اول قبل از میلاد بازمی‌گردد، در نزدیکی روستای چهریق علیا، در 25 کیلومتری شهرستان سلماس قرار دارد. اولین ساکنان قلعه اورارتوها بوده‌اند و در طول تاریخ این بنای مستحکم بارها مورد استفاده واقع شد. همچنین روایات حاکی از آن است که این قلعه به مدت دو سال، محبس پیشوای آیین بیانی، «سید محمد علی باب» بوده است. قلعه چهریق به‌عنوان یکی از آثار تاریخی و مکان های دیدنی سلماس، در تاریخ 20-07-1998، با شماره ثبت 2075 در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسید. [1]

خواص ایتم

محل: قلعه

شهرها: سلماس

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-08-07

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1094

قلعه حسن آباد

20240401140824563278=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قلعه حسن آباد یکی از قلعه های تاریخی کردستان است که در طول تاریخ حکومت فرمانروایان بسیاری را به خود دیده است. این قلعه قبل از سلطنت امیرحسن خان اردلان ساخته شده است، هلو خان، احمدخان و امیرحسن خان از جمله فرمانروایان معروف میرنشینی اردلان بوده اند که در این قلعه حکومت می کردند.
قلعه دارای دیوارهای بلند سنگی در دامنه کوه و برج ها و برج هایی در کنار دیوارهاست و تنها راه ورود به قلعه در قسمت جنوبی تپه است.
قلعه حسن آباد یکی از صعب العبورترین و استراتژیک ترین تپه های منطقه بود که برای حفاظت بیشتر از ساکنان قلعه حسن آباد، خانه های مسکونی و تجهیزات نظامی با حصارهای ضخیم و طولانی دور تا دور شهر محصور شده بود و برای دفاع در برابر خطرات تهاجم طراحی شده است. توسط دشمنان علاوه بر دیوارهای بلند قلعه حسن آباد، سه برج نگهبانی نیز وجود داشت که هر کدام 400 متر از دیوار اصلی قلعه فاصله داشتند.
قلعه حسن آباد در پنج کیلومتری جنوب سنندج قرار دارد.
تاریخ نویسان می گویند قدمت این قلعه به دوره اشکانی و ساسانی می رسد و به عنوان مرکز حکومتی در غرب ایران مورد استفاده قرار می گرفته است.
امیر حسن خان اردلان در سال 746 هجری قمری (1345-1346 خورشیدی) بر فراز کوهی در جنوب روستا، قلعه مستحکمی برای مرکز حکومت خود ساخت. در اوایل قرن دهم هجری قمری، هالوخان اردلان، والی وقت کردستان، آن را مقر حکومت کرد. شاید قبل از تأسیس سنندج شهر و قلعه حسن آباد مرکز استان کردستان بوده است.
استان کردستان دارای 1520 اثر تاریخی تعیین شده از جمله آثار باستانی، غارهای طبیعی، درختان کهنسال، میراث متحرک، چشمه های آب و محوطه های طبیعی است.
این مقاله توسط رویا سردار نوشته شده است.[1] [2]

خواص ایتم

محل:	قلعه
دهه:	دهه 40 (40-49)
قرن:	قرن 14 (1300-1399)
شهرها:	سنندج
کشور - اقلیم:	شرق کردستان
QR Code:	

منابع

[1] سایت | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | مالیەری 24-03-2024 - baskurd.basnews.com
[2] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمەی کوردیپیدیا - سارا سردار

زمان اضافه کردن: 2024-04-01

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1095

قلعه خارپت

20230831125132518199=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قلعه خارپت یا قلعه هارپت

قلعه هارپت یا قلعه خارپت یکی از بناهای مهم و شناخته شده شمال کردستان است که در استان العزیز واقع شده است. این بنای تاریخی جزو میراث جهانی یونسکو است و قدمت آن به دوره اورارتویی می رسد. در مورد این قلعه که از سال 2005 کاوش باستانی برایش انجام شده است، منابع حاکی از آن است که بیشتر دوره های تاریخی شمال را دیده و به عنوان قلعه ای مستحکم و استراتژیک از آن استفاده می شده است.

این قلعه در دو قسمت بیرونی و درونی ساخته شده و از نظر هندسی پایدار است که باعث شده در زمان‌های مختلف از آن برای اهداف نظامی و دفاعی استفاده شود. این قلعه به عنوان محل ملاقات و زندگی فرماندهان و رهبران ارتش (در زمان‌های مختلف) و سربازان مورد استفاده قرار می‌گرفته است و از چندین بخش مختلف مانند: زندان، مرکز بهداشت، سرپناه و استراحت، آموزش نظامی تشکیل شده است، اما امسال (2023) قلعه که بخشی از آشپزخانه آن بود حاوی تعدادی ظروف سفالی و تکه‌های استخوان حیوانات بود که ظاهراً برای پخت و پز و غذا خوردن سربازان و فرماندهان آماده شده بود. در یک گلدان سفالی حاوی استخوان های یک حیوان، یک گلوله توپ تاریخی پیدا شد، زمانی که قلعه مورد حمله دشمنان قرار گرفته است توپ به داخل ظرف سفال افتاده و به دلیل اینکه سربازان قلعه را ترک کردند و برنگشتند، این توپ به عنوان یک اثر باستانی به دست ما رسیده‌است.

این قلعه که در دوره اورارتویی در قرن هشتم قبل از میلاد ساخته شد، به قلعه شیر نیز معروف است، زیرا اورارتویی ها برای مخلوط کردن مصالح ساختمانی به جای آب از شیر استفاده می کردند. منابع تاریخی این امر را به دو دلیل نسبت می دهند: یکی، کمبود آب در منطقه (که ممکن است صحت نداشته باشد، زیرا منطقه ای که قلعه در آن ساخته شده، منطقه ای پرآب به خصوص در قرون قبل از میلاد بوده است).

دوم اینکه شیر برای نگه داشتن چوب و سنگ در کنار هم قویتر از آب است، بنابراین برای ساختن این قلعه از شیر استفاده شده است.[1]

خواص ایتم

محل: قلعه

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: العزیز

کشور - اقلیم: شمال کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-08-31

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1096

قلعه دری

20230723093653509076=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قلعه دری

این قلعه در قسمت غربی دامنه رشته کوه پیرمام در 38 کیلومتری مرکز اربیل و در 2 کیلومتری سمت چپ جاده اربیل، داربزماره و روستای سروکانی قرار دارد. این قلعه بر روی تپه ای مرتفع قرار دارد و شامل یک شورای استحکامات نظامی قوی است که در اطراف تپه ساخته شده است. بقایای دیوارها به ارتفاع 1 تا 6 متر، دارای پنج اتاق، یک تالار، یک حیاط بزرگ به ابعاد 23×21.70 متر و یک چاه است.[1]

خواص ایتم

محل: قلعه

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: اربیل

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-07-23

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1097

قلعه زاغه

20240624123418576466=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قلعه زاغه (زاخه) در شهرستان کوهدشت و در بخش رومشگان واقع شده و تماما از سنگ ساخته شده است. سبک و نوع طاق آن با سایر آثار موجود در استان متفاوت است سنگ‌های بکارگرفته شده در این بنا به‌صورت حجاری شده و قلوه سنگ است. این قلعه به‌عنوان یکی از جاهای دیدنی کوهدشت شناخته می‌شود که دمورگان آن را از آثار دوره ایلامی می‌داند؛ اما بنا بیشتر خصوصیات معماری ساسانی را دارد. بیشتر قسمت‌های آن در زیر خاک مدفون است. به احتمال زیاد در قسمت جنوبی آن آتشکده‌ای وجود داشته است. [1]

خواص ایتم

محل: قلعه

شهرها: لورستان

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-06-24

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1098

قلعه سردار

20240718091246581629=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قلعه سردار با قدمتی که به سال 1907 بازمی‌گردد، منسوب به سردار عزیز خان مکری داماد امیرکبیر بوده است. با 30 متر طول و 20 متر عرض، این قلعه 6 شاه‌نشین داشته است و مصالح به‌کار رفته در ساخت آن شامل ساروج، خاک رس، خاک سفید، آجر و چوب می‌شود. در حال حاضر، قلعه سردار به‌صورت یک تپه، در مرکز شهر بوکان قرار دارد و تا 95 درصد بنای ساختمان آن تخریب شده است. این اثر که از جاهای دیدنی بوکان به شمار می‌رود، در سال 1969 با شماره ثبت 570 در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسید و تپه مربوطه به‌عنوان محوطه باستان‌شناسی در حال کاوش و بررسی است. تاکنون هفت مرحله سکونت در دوره‌های مختلف باستان‌شناسی در این تپه شناسایی کرده‌اند که از جمله آن‌ها می‌توان به دوره‌های قاجار و ایلخانی و دوره اسلامی اشاره کرد. [1]

خواص ایتم

محل: قلعه

دهه: دهه 01 (09-00)

قرن: قرن 20 (1999-1900)

شهرها: بوکان

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-18

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1099

قلعه سردار افشار

20240809161740587552=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قلعه سردار افشار با قدمتی به زمان سلطنت ناصرالدین شاه قاجار بازمی‌گردد، توسط سردار حسینعلی خان افشار ساخته شده است. بخش اولیه ساختمان با درب ورودی به حیاطی بزرگ و مفرش با سنگ‌های تراورتن راه دارد. ساختمان اربابی در دو بخش دو طبقه، با ایوان و ستون‌های مدور آجری خودنمایی می‌کند و در وسط حیاط حوضی دایره‌ای شکل را به عمق یک متر و قطر حدودا 6 متر می‌توان دید. مصالح به‌کار رفته در بنا شامل آجرهای چهارگوش و ملات گچ، آهک و خاک رس می‌شود. از بخش‌های مهم قلعه کبوترخانه یا قوشخانه است که از آن برای نگهداری کبوترهای خانگی و وحشی در زمان حیات سردار استفاده می‌شد. این بنا که از جاهای دیدنی تکاب به شمار می‌رود، هم‌اکنون متعلق به جمعیت هلال احمر شهرستان تکاب است. [1]

خواص ایتم

محل: قلعه

شهرها: تیکاب (تیکاو)

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-08-09

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1100

قلعه سفی

2023030415350047180 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قلعه سفی

این قلعه ای باستانی به رنگ سفید است و در زبان مندلی صفی به معنای سفید است، قدمت آن به دوره ساسانی می رسد و در شرق مندلی قرار دارد، نزدیک به مرز ایران است و تنها دو کیلومتر با ایران فاصله دارداین قلعه در فاصله دو کیلومتری ایران به شکل کوهی بین 12 تا 15 متر ارتفاع و 2500 متر مربع عرض دارد،همچنین چند قطعه باستانی مانند سفال های شکسته در اطراف و اطراف قلعه وجود دارد که رنگ آنها تغییر کرده و دارای تاریخی کهن است. با این حال، اگر یک مطالعه علمی کامل انجام شود، ممکن است قطعات باستان‌شناسی قدیمی‌تری پیدا شود، متأسفانه تحقیقات علمی دقیقی برای تعیین قدمت و قدمت دقیق آن بر روی این بنا انجام نشده است.

در مورد قلعه صافی نظرات مختلفی وجود دارد که مهم ترین آنها:
اولین:این قلعه قبل از اسلام وجود داشت ولی این مکان بر سر ساکنانش فرو ریخت و معلوم شد که قلعه سفید است.
دوم: اینکه این مکان یک معبد بزرگ قبل از اسلام بوده که یا فروریخته یا متروک شده است.
سوم:این قلعه در زمان ساسانیان به منظور محافظت از خود در برابر نیروهای بیگانه ساخته شده است.

تغییرات آب و هوایی (بادهای شدید، باران، زلزله) در طول تاریخ بر قلعه صفی تأثیر گذاشته است و مطمئناً این تغییرات با تغییر اقلیم ادامه خواهد داشت.
برای توضیح بیشتر، این تغییر باعث کاهش ارتفاع و در نهایت افزایش عرض قلعه شد،برای توضیح بیشتر این تغییر باعث کاهش ارتفاع و در نتیجه افزایش عرض قلعه شده است، ممکن است قبلا ارتفاع زیاد و عرض کمی داشته باشد اما اکنون برعکس است و 500 متر مربع است.
این مکان از هر طرف حصارکشی نشده و در دو کیلومتری قلعه خانه های شهروندان وجود دارد،در حال حاضر به عنوان یک مقصد گردشگری مورد استفاده قرار می گیرد، جایی که مردم در تعطیلات به ویژه نوروز از قلعه بازدید می کنند زمین های اطراف قلعه توسط کشاورزان برای کشاورزی استفاده می شود، مخصوصا گندم و جو چون مندلی آب و هوای خوبی دارد و برای کشاورزی مناسب است. قلعه از نظر توجه در مندلی مرکز باستان شناسی وجود ندارد و تحقیقات علمی دقیقی در مورد آنها انجام نشده است، بنابراین تاریخچه محوطه های باستانی مستند نشده است.[1]

خواص ایتم

محل: قلعه

قرن: عصر حجر جدید

شهرها: مندلی

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-03-04

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1101

قلعه سیاه

2024072120441458253 4=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قلعه سیاه از آثار تاریخی و دیدنی های ماکو است و در فاصله 36 کیلومتری از آن قرار دارد. این اثر کهن روی توده‌ای از مواد مذاب منجمد ساخته شده و دارای برج‌های مستطیلی شکل است که نیمی از آن‌ها نسبت به بقیه‌ی برج‌ها، جلوتر هستند. طبق باور باستان‌شناسان و کارشناسان معماری، این امر به دلیل کاربرد دفاعی صورت نگرفته؛ بلکه دلیل آن، آراستن عمارت بوده است. با توجه به معماری‌های انجام شده در ساختمان‌های دوران اورارتویی، به نظر می‌رسد که این سازه نیز در آن دوران احداث شده و عمارتی سلطنتی متعلق به قرون هفت و هشت پیش از میلاد مسیح (ع) است. [1]

خواص ایتم

محل: قلعه

شهرها: ماکو

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-21

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1102

قلعه شروانه، کاخی که از سال 1866 پابرجاست

2023010209200545592 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

عنوان: قلعه شروانه، کاخی که از سال 1866 پابرجاست
اماده‌کردن: سارا سردار
قلعه شروانه یک قلعه تاریخی باستانی است که در بخش جنوب شرق شهر کلار مرکز اداری کنونی گرمیان در جنوب کوردستان واقع شده است. سنگ بنای این قلعه توسط محمد پاشا کیخسرو بیگ جاف در سال 1866 میلادی بر روی تپه ای بر روی رودخانه سیروان گذاشته شد و ساخت آن هشت سال به طول انجامید. از آن زمان تاکنون چندین بار مرمت شده و اکنون به عنوان یک سایت باستان شناسی و موزه فرهنگی مورد استفاده قرار می گیرد.

مرمت اطراف قلعه
صالح محمد، مدیر باستان شناسی و فرهنگ گرمیان در گفت و گو با پایگاه خبری و باسکورد گفت: تاریخچه قلعه شروانه علیرغم چندین عقیده متفاوت، اما آنچه اکنون توسط ما و حکومت اقلیم کوردستان به طور رسمی از سال 1866 تا 1874 شناخته می شود، توسط مرحوم محمد پاشا جاف بر روی تپه ای ساخته شده است که بر اساس کاوش های ما بقایای دوره های کاشی، اشکانی و ساسانی به دست آمده است، از این رو تپه مانند قلعه است و قدمت آن به بیش از سه هزار سال پیش می رسد.
مدیر اداره باستانشناسی کلار در ادامه گفت: از آنجایی که همه به ساختن خانه‌های بلند علاقه دارند، محمد پاشا جاف، رئیس قبیله بزرگ جاف بود و همچنین پست سلطنتی از سوی والی بغداد به او داده شد تا بر قبیله خود به بهترین نحو نظارت داشته باشد، (قدرت او از شهربیان تا جوانرود امتداد داشت) به همین دلیل این قلعه را بر فراز تپه ای دو طبقه و طبقه سوم معروف به کلاه‌فرنگی بنا کرد که در آن زمان قلعه به دو منظور سیاسی و نزدیک بودن به مردم منطقه و همچنین هدف از اسکان خود، خانواده و مهمانان بنا شده بود.
وی با بیان اینکه این قلعه 320 متر مربع مساحت دارد و از آجر قرمز، سنگ، گچ و نیزار ساخته شده است، گفت: قلعه دارای یک ورودی اصلی، طاق نیم دایره ای دو طرفه از چوب است که در قسمت جنوبی آن قرار دارد، سازه های هر طبقه طبقه اول دو اتاق بزرگ، دو تالار و چهار ستون برای نگه داری قلعه است که به سمت بالا می رود، طبقه دوم چهار اتاق و یک تالار دارد در حالی که طبقه سوم تنها یک اتاق به سبک کلاه فرنگی دارد و در وسط قلعه قرار دارد، پنجره های هر طبقه قوسی و از چوب گردو ساخته شده است.
پس از تخلیه قلعه توسط محمد پاشای جاف، در چندین سال مختلف و به صورت جزئی، چندین بار بازسازی شد و آخرین بازسازی در اردیبهشت ماه سال 2022 به پایان رسید.[1]

خواص ایتم

محل:	خان
محل:	خانه
محل:	قلعه
محل:	تپه
قرن:	قرن 19 (1800-1899)
شهرها:	کلار
کشور - اقلیم:	جنوب کردستان
QR Code:	

منابع
[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار
زمان اضافه کردن: 2023-01-02

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1103

قلعه شوش در آکره چندین مرحله مهم تاریخی را پشت سر گذاشته است

20230508102801488438=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

عنوان: قلعه شوش در آکره چندین مرحله مهم تاریخی را پشت سر گذاشته است
ترجمه: سارا سردار

شهر آکره در استان دهوک، به دلیل موقعیت جغرافیایی اش از زمان های قدیم مرکز تمدن بشری بوده است، چندین مکان باستانی در این منطقه کشف و بررسی شده است که یکی از مهمترینشان قلعه شوش است که بر روی کوه روستای شوش قرار دارد.
قلعه شوش بر روی کوه روستای شوش و در 20 کیلومتری غرب شهر آکره قرار دارد و در چندین منبع تاریخی به نام این قلعه اشاره شده است، مانند کتاب (تصیث المرزیه) که به زبان آرامی منتشر شده است و شمعشا (ممکوزمرکوس) که در سال 309 میلادی در این روستا زندگی کرده و این کتاب را ترجمه کرده است، نام و مکان قلعه شوش را ذکر کردند، از این قلعه در کتاب (مجده روز) شیخ حسن دسنی نیز یاد شده است.
این قلعه نیز مانند قلعه آکره از بسیاری از دوره های تاریخی باستانی باقی مانده است، قدمت آن به زمان مادها، آشوری ها و قرن اول قبل از میلاد برمی گردد.
مطالعات تاریخی متعددی به این امر اشاره کرده است که در قرن هفتم ق.م(میر زندی)، امیر منطقه آکره این قلعه را در این مکان صعب العبور بنا کرد و برای آن آب کشیده و در همان زمان 10 اب انبار برای جمع آوری آب و آبیاری ساخت تا در زمان حملات و محاصره دشمن برای ساکنان قلعه مورد استفاده قرار گیرد.
این قلعه از بسیاری از چرخه های تاریخی متوالی جان سالم به در برده است، مانند دوره اشکانی، ساسانی و روم، امپراتور یونان (تاراجان) در درگیری شدید و مداوم بین دو امپراطور بزرگ زمان (روم و ساسانی) که در ابتدا رومیها این قلعه را تصرف کرده و پس از آن ساسانیان نیز آن را تصرف کردند.
این قلعه در زمان میر مبارزالدین کاکه و میر عیسی حمیدی در زمان اتابگها در منطقه نقش اساسی داشته است، زیرا قلعه شوش یکی از قلعه هایی بود که حمدانی ها در زمان عمادالدین زنگی تصرف کردند.
در تاریخ گذشته براین قلعه، دور از درگیریهای میان صفویان و عثمانی ها نبوده، همچنین در سال 1550 پس از میلاد در زمان حکمداری میران بادینان پایگاه اصلی انها بوده است. آنها آب را به این مکان برگردانده و آب انبارها و مواد غذایی را بازسازی کرده و چند خانه برای ارتش و نگهبانان بر بام این قلعه ساخته اند.
این قلعه در سال 1842 در جریان جنگ میران بادینان و عثمانی‌ها برای آخرین بار اشغال شد و دیوارهای آن تخریب و کاملاً ویران شد.
قدمت قلعه شوش
از یک سو و به گفته‌ی منابع قدمت این قلعه به قبل از دوره های مذکور باز می گردد، اما نظریه‌هایی هم هست که میگویند قدمت این قلعه به دوره نوسنگی باز می گردد، با این حال این امر نیاز به تحقیقات علمی بسیار دقیق دارد.
نقشه و سبک این قلعه
دو راه ویژه برای رسیدن به قلعه وجود دارد، دو جاده مجزا به ارتفاع قلعه منتهی می شود که شامل تعداد زیادی پله سنگی است که تاریخچه جاده را آشکار می کند.
از سوی دیگر تعداد زیادی معبد و غار در دو طرف جاده منتهی به قلعه بر روی صخره ها ساخته شده است.
برای ورود به قلعه یک ورودی اصلی است که روبروی ورودی آن پنج پلکان سنگی تراشیده شده است. همچنین سقف قلعه شامل دو اتاق است: اتاق اول شامل مقبره لیلا خان همسر سلطان اسماعیل پاشا، پسر سلطان محمد طیار پاشا و اتاق دوم شامل چندین مقبره ناشناخته بسیار قدیمی است که دقیقاً مشخص نیست که این قبرهای ناشناخته متعلق به چه کسانی هستند، اما روستاییان و برخی محققین به این نکته اشاره می کنند یکی از قبور ناشناخته قبر شهید (اوریا) پیشوای حضرت دواد است.
جدای از اینها، آثار مهم دیگری در این قلعه وجود دارد که قدمت برخی از آنها به دوره زرتشتی و اسلامی می رسد.
علاوه بر اینها کوه شوش طبیعت زیبایی دارد که گردشگران برای گذراندن اوقاتی خوش از این مکان دیدن می کنند و عده ای نیز به زیارت قبر شهید اوریا سر لشکر حضرت داود می روند.درختان زیادی در این مکان وجود دارد، اما مردم از آنها محافظت کرده اند زیرا به مقدس بودن این مکان اعتقاد دارند.[1]

خواص ایتم

محل: قلعه

محل: قبرستان

شهرها: آکری

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمەی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-08

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1104

قلعه فلک الافلاک

20221229095350455063=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مکان باستانی: قلعه فلک الافلاک در شرق کوردستان
اماده‌کننده: سارا سردار

این قلعه یکی از قلعه‌های باستان‌شناسی و تاریخی استان لرستان است که در مرکز شهرستان خرم آباد، یکی از برجسته‌ترین آثار باستان‌شناسی این شهرستان و تبدیل به یک مقصد گردشگری شده است که از داخل و خارج از ایران مورد بازدید قرار می‌گیرد.
این قلعه بر بلندای تپه‌ای در شهر خرم اباد واقع شده‌است در شرق کوردستان. از دلایل بنای این قلعه بر روی تپه میتوان به چند نقطه اشاره کرد، از جمله: رودخانه‌هایی که در سمت شرق و غرب این قلعه جاری است که در صورت حمله به این قلعه، سد دفاعی خوبی میشوند برای حفاظت از این مکان، همچنین منبع تامین اب خوبی برای قلعه هستند.
اکنون اطراف این قلعه را کوچه و محله‌های مختلف خرم اباد احاطه کرده‌اند.
در باره‌ی تاریخ این قلعه، تا کنون تاریخ و سالی دقیق برای ساخت این قلعه مشخص نشده‌است، اما بیشتر منابع تاریخی بر این متفق القول هستند که این قلعه از دوره‌ی ساسانیها و شاهپور اول وجود داشته‌است (سده‌ی سوم میلادی)، بعد از ان این قلعه با نامهای متفاوت در تاریخ ذکر شده است و در هر برهه‌ی تاریخی شکل و شمایلش تا حدی متفاوت گشته.نامهایی همچو: دژ شاپور خواست، سابر خواست، قلعه خرم‌آباد، قلعه 12 برجی و کاخ اتابکان.
مساحت قلعه
مساحت این بنا حدود 5300 متر مربع است و شامل هشت برج، دو قلعه کوچکتر و 300 پناهگاه است، بلندترین دیوار تپه 23 متر است دیوارهای قلعه از آجر و ساروج و همچنین نوع خاصی از ملات که از گچ و سنگ آهک تشکیل شده است. مدخل ورودی در ضلع شمالی قرار دارد که توسط مسیری به صحن اول قلعه متصل می شود ، به شکل مربع طراحی شده است و اطراف آن را چهار برج حلقه ای ساخته اند، دو برج در شمال و شمال غربی، دو برج دیگر در جنوب و جنوب غربی و با تکنیک های هندسی بسیار دقیق ساخته شده اند.
پشت حیاط اول قلعه چاه آبی به عمق 40 متر وجود دارد که امروزه نیز قابل استفاده است.
نمای داخلی قلعه از آجر، آجر قرمز، سنگ و چوب ساخته شده است.
شهر لرستان محل سکونت دو طایفه کرد به نام های بختیاری و لک بوده است.
قلعه شاپور بین سال های 959 تا 1015 میلادی مقر دولت حسنوی کورد شد. همچنین بین سالهای 1184 تا 1598 میلادی مقر حکومت کوردهای خورشیدی و حسنوی اتابک (اتابکهای لرستان) بود و سپس بین سالهای 1598 تا 1796 میلادی مقر حکومت کوردهای فیلی شد.
امروزه قلعه شاپور خدت در خرم آباد به عنوان موزه فولکلور کوردی و لرستانی و آثار یافت شده در لرستان مورد استفاده

قرار می گیرد.
[1]

خواص ایتم

محل: دیوار
محل: دروازه
محل: قلعه
محل: حکاکی شده
محل: رود
محل: قصر
شهرها: لورستان
کشور - اقلیم: شرق کردستان
QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2022-12-29
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1105

قلعه قبان ماکو

2024072120314358251 7=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قلعه قبان ماکو که با نام‌های قلعه قابان، قلعه قپان و قلعه کاپان نیز شناخته می‌شود، با قدمتی که به 600 سال پیش و دوره تیموریان بازمی‌گردد، از آثار تاریخی و مکان های دیدنی ماکو است. با 250 هکتار مساحت، این قلعه در بافت تاریخی شهر قرار دارد و با دیوارها، باروها و برج‌های بلند شامل بخش‌هایی مانند شاه‌نشین، حمام و زندان می‌شود. همچنین موقعیت قرارگیری قلعه به‌گونه‌ای است که می‌توان از آن چشم‌انداز زیبایی از شهر را مشاهده کرد. با توجه به ارزش تاریخی، قلعه قبان ماکو در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسیده است.[1]

خواص ایتم

محل: قلعه

شهرها: ماکو

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو
زمان اضافه کردن: 2024-07-21
نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1106

قلعه قیران

20240421213011566817=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قلعه قیران یکی از قلعه های تاریخی شرق کردستان و مکان های دیدنی ایلام است و بالای کوه قیران که مشرف به ناحیه جنگلی بسیار زیبایی معروف به ششدار یا ششدان، بنا نهاده شده است. ساختمان قلعه و کوه آن، منظره زیبایی را برای شهر ایلام ایجاد کرده‌اند. قلعه قیران به‌عنوان نمادی برای شهر ایلام به کار میرود. این قلعه مربوط به دوره اشکانیان تا دوران‌های تاریخی پس از اسلام است. دسترسی به این قلعه به‌دلیل اینکه بالای کوه قرار دارد، آسان نیست ولی از این قلعه منظره زیبایی از شهر ایلام و جنگل‌های اطراف را خواهید دید. قلعه قیران در تاریخ 29-04-2003 با شماره ثبت 8432 به عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسیده است. [1]

خواص ایتم

محل: قلعه

شهرها: ایلام

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-04-21

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1107

قلعه منیژه

20240624123209576464=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قلعه تاریخی منیژه از جاذبه های گردشگری کوهدشت است. طول باروی قلعه متجاوز از 100 متر است که در قسمت شمال آن آثار چند اتاق دیده میشود. سطح عمومی قلعه نزدیک به 2500 متر مربع است. در قسمت جنوبی اتاق‌ها آثار یک مخزن بزرگ آب دیده میشود که دیوار آن ساروج کشی شده است. راه ورود به قلعه فقط از سمت دره است که به سوی آن امتداد دارد. اهمیت این قلعه در تسلط آن بر دره های اطراف و وسعت دید جالب توجه آن است که موجب حیرت بینندگان و جهانگردان میشود. در داخل قلعه نقبی عجیب و جالب توجه وجود دارد که دهانه آن تا 10 متر به طرف خاور و جنوب دارای شیبی تند است و 15 متر عمق دارد. سقف این نقب با نوعی ساروج قالب‌بندی و تاق زده شده است در انتهای راهرو چاهی است با قطر دهانه یک متر، که اطراف ان سنگ چین شده و عمق آن 22 متر است ولی آب ندارد. سکه‌هایی که از این محل به دست آمده‌اند به دوره اشکانی مربوط میشوند. [1]

خواص ایتم

محل: قلعه

شهرها: لورستان

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-06-24

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1108

قلعه وان

20230819104653515821=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قلعه وان نمونه با شکوه دوره اورارتی است

قلعه وان یکی از قدیمی ترین و مهم ترین قلعه های تاریخی شمال کردستان است، از نظر قدمت و دوره های تاریخی از اهمیت ویژه ای برخوردار است. این قلعه در پنج کیلومتری مرکز استان وان قرار دارد و بر روی کوهی مرتفع ساخته شده است، از این رو منظره جذابی دارد. بنا بر منابع تاریخی، این قلعه اولین بار در دوره اورارتویی (شاه ساردوری)، حدود 900 سال قبل از میلاد ساخته شده است.

اما در دوره های بعدی (یعنی مادها، هخامنشیان، ساسانیان و سلجوقیان) به عنوان پایگاه مهم مراقبت و حفاظت مورد استفاده قرار گرفت.

با گذشت زمان و بالا آمدن سطح آب دریاچه، قلعه وان زیر آب افتاد و غرق شد که بعدها توسط مورخان و باستان شناسان متخصص در باستان شناسی زیر آب کشف شد و پس از حفاری و بررسی به عنوان یک بنای تاریخی مهم شناخته شد. این قلعه سخت و مستحکم که به قلعه توشیپا نیز معروف است، یکی از بزرگترین قلعه های آناتولی است. ساختار معماری قلعه وان از تخته سنگ های بزرگ بازالت و قسمت فوقانی آن از آجر گلی ساخته شده است. کوهی که قلعه وان بر روی آن ساخته شده است حدود 100 متر ارتفاع دارد و در ساحل شرقی دریاچه وان قرار دارد. طول این قلعه 1250 متر و عرض آن بین 70 تا 80 متر است. نوع معماری قلعه وان نمونه ای از دوره اورارتویی است که استفاده از پلکان و مسطح کردن بخشی از زمین برای ساخت بناهای دیگر گواه آن است. این قلعه از چندین بخش مختلف مانند اتاق تدفین (که به خانواده سلطنتی اختصاص داشت) تشکیل شده است و ستون های سنگی متعددی در داخل و خارج ساختمان ها حکاکی شده است که تاریخچه و چگونگی ساخت قلعه را بیان می کند. قلعه بزرگ وان از دو قسمت اصلی بیرونی و اندرونی تشکیل شده است. قسمت داخلی قلعه از نظر استراتژیک بر روی کوه ساخته شده است، در حالی که قسمت بیرونی از چهل پست نگهبانی تشکیل شده است. از آثار مهم و جالب در این قلعه می توان به وجود مقبره باستانی و مسجدی اشاره کرد که آمیزه ای از تاریخ و فرهنگ مذهبی دوره های مختلف را نشان می دهد. این قلعه به دلیل آبگرفتگی و فرسودگی ناشی از عوامل انسانی و طبیعی چندین بار مرمت شده است و در حال حاضر یکی از جذاب ترین آثار تاریخی شمال کردستان است.[1]

خواص ایتم

محل:	قلعه
قرن:	قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)
شهرها:	وان

کشور - اقلیم: شمال کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-08-19

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1109

قلعه کاظم داشی

2024071809440558166 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قلعه کاظم داشی که با نام‌های سنگ کاظم خان و قالا داشی نیز شناخته می‌شود، به‌عنوان یکی از جالب‌ترین جاهای دیدنی ارومیه شهرت دارد. این مکان در نزدیکی روستای گورچین قلعه، در فاصله 70 کیلومتری ارومیه قرار دارد و در آن آثاری از ساختمان‌های متعدد از سنگ‌های بزرگ و تراشیده جای گرفته‌اند. این سازه به‌صورت تکه سنگ بزرگ و جزیره‌وار در شمال غربی دریاچه ارومیه است که در زمان‌های مختلف از جمله جنگ جهانی اول، از آن به‌عنوان پناهگاه اهالی هفت روستای اطراف استفاده می‌کردند. همچنین طبق اسناد مورخان اسلامی، هلاکوخان مغول اموال قیمتی و نفیس خود را در این قلعه پنهان کرده بود. ارزشمندترین آثار به دست آمده از این منطقه مربوط به هزاره اول قبل از میلاد مسیح و دوره ایلخانیان است. در گذشته از این قلعه با نام‌های قرخلار و قلعه یک در یاد می‌کردند. برای دسترسی به قلعه کاظم داشی، در مسیر ارومیه به‌سمت سلماس پیش برانید و پس از حدود 30 کیلومتر، در سه‌راهی قوشچی، وارد مسیر فرعی قوشچی شوید. پس از عبور از شهر قوشچی و دهکده گردشگری باری، روستای قره باغ و گورچین قلعه را پشت سر بگذارید. قلعه کاظم داشی در فاصله 1.5 کیلومتری شرق روستای گورچین قلعه قرار دارد. [1]

خواص ایتم

محل: قلعه

شهرها: اورمیه

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-18

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1110

قلعه کوهزاد

20240710091654579664=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قلعه کوهزاد (وزنیار) در شهرستان کوهدشت و در بخش رومشگان واقع شده است. تمامی قسمت‌های برجای مانده بنا از سنگ و ملاط است و قسمت شمالی آن سالم‌تر از سایر قسمت‌ها است سبک طاق این قلعه شباهت‌هایی با قلعه زاخه در همین منطقه دارد. ورودی قلعه به سمت شرق است و در قسمت شمال پنجره ایی به ابعاد 90* 80* 100 تعبیه گردیده است. طول و عرض آن 205* 3/85 متر و بلندی طاق 2/75 سانتیمتر است. طول حصار قلعه 60 متر و عرض آن 24 متر و آثار هشت اتاق به خوبی پیداست. موقعیت قلعه به صورتی است که چشم‌انداز بسیار زیبایی از دره سیمره و منطقه طرهان و رومشکان را در برمی‌گیرد. این اثر منسوب به آیین مهرپرستی و مربوط به دوره اشکانی (پارتی) است که به شماره 3760 در فهرست آثار ملی کشور ایران به ثبت رسیده است و به‌عنوان یکی از جاذبه های گردشگری کوهدشت شناخته می‌شود. [1]

خواص ایتم

محل: قلعه

شهرها: لورستان

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-10

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1111

قلعه یزدگرد

20240505205140569682=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

تپه قلعه یزدگرد از جاهای دیدنی بروجرد در استان لرستان به شمار می‌آید و در بخش اشترینان، روستای بید کلمه قرار دارد. این اثر در سال 2004 به عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسیده است. [1]

خواص ایتم

محل: قلعه

شهرها: لورستان

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-05-05

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1112

قلعه بردوک

https://www.kurdipedia.org/?lng=12&q=20240718094201581660

قلعه بردوک از جاهای دیدنی استان آذربایجان غربی در 6 کیلومتری روستای بردوک و 96 کیلومتری ارومیه است. زیر قوس دروازه‌ی ورودی این قلعه، کتیبه‌ای روی دو سنگ مرمر دیده می‌شود که سال ساخت قلعه‌ی بردوک طبق آن، سال 1078 هجری قمری، همزمان با دوران صفویه ذکر شده است. این بنا شامل سه قسمت قلعه، مسجد و مقبره می‌شود. قلعه‌ی بزرگ روبروی مسجد قرار دارد که در ارتفاعات میانه کوهستان ساخته شده است و راه دسترسی به آن شیب تندی دارد. در بخش مرکزی قلعه چند بنای دیگر جای گرفته‌اند که با سنگ‌های چهارگوش و ملات شن و آهک ساخته شده‌اند. از این بناها تنها یکی سالم مانده است که به نظر می‌رسد از آن به عنوان آب‌انبار استفاده می‌شد. [1]

خواص ایتم

محل: قلعه

شهرها: اورمیه

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-18

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1113

قلعه‌ی زرزوان

20240729112417584910=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

از جمله اثارباستانی شمال کوردستان بزرگ، قلعه‌ی زرزوان میباشد.
قلعه زرزوان، یکی از قدیمی ترین قلعه های تاریخی شهر آمد در شمال کوردستان، که دوره های تاریخی مختلفی را پشت سر گذاشته است. این قلعه در محله (دمیر اولجاک) در نزدیکی منطقه (چنار) در شهر آمد قرار دارد و قدمت آن به حدود 3000 سال قبل باز می گردد، البته این امار طبق اخرین کاوشهای باستانی میباشد.
اطلاعات به دست آمده از حفاری در این منطقهی کهن نشان می دهد که این قلعه به عنوان یک پایگاه نظامی توسط امپراتوری روم استفاده شده است. کاوش های باستان شناسی در این منطقه در سال 2014 آغاز شد و چندین سال ادامه یافت تا اینکه در سال 2017 باستان شناسان یک معبد مذهبی غنی را در داخل قلعه کشف کردند که قرن ها مورد استفاده قرار می گرفت. این قلعه دارای بقایای دیواری به طول 1200 متر و ارتفاع بین 12 تا 15 متر است.
این قلعه علاوه بر معبد و دیوار، شامل یک برج دیده بانی به ارتفاع 21 متر، یک برج دفاعی، کیلیسا، یک ساختمان اداری، اقامتگاه ها، انبار غلات و اسلحه، پناهگاه، مقبره های سنگی، چاه و 54 آب انبار می باشد. این قلعه علاوه بر اهمیت تاریخی، از اهمیت هنری خاصی نیز برخوردار است و به گفته منابع، عکاسی در غروب خورشید در این قلعه باستانی مورد توجه قرار گرفته است و برای گرفتن عکسی زیبا از غروب خورشید در این منظره بی نظیر، افراد زیادی از این قلعه دیدن می کنند.
این قلعه باستانی در فهرست میراث جهانی یونسکو به ثبت رسیده است.[1][2]

خواص ایتم

محل: قلعه

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: آمد

کشور - اقلیم: شمال کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | مالپەڕی baskurd.basnews.com- 29-07-2024
[2] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سردار

زمان اضافه کردن: 2024-07-29

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1114

قلعه‌ی زیویه

20220927103657436329=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قلعه‌ی زیویه یکی از مهمترین و باشکوه‌ترین قلعه‌های تاریخی و باستانی شرق کوردستان است که دربردارنده‌ی تاریخی کهن و مجموعه‌ی باستانی بینظیری است.
این قلعه در 55 کیلومتری جنوب شرق شهر سقز و در روستای زیویه در استان کوردستان در شرق کوردستان بزرگ است و بر روی تپه‌ی ای بلند و صعب العبور ساخته شده است. قدمت این قلعه به دوره‌ی ماننا‌ها و مادها (2700سال قبل از میلاد) برمیگردد. این قلعه از لحاظ علم باستانشناسی، مخصوصا روش ساختمان سازی و بنا کردن و معماری، همچنین از لحاظ دستسازه‌های هنری مخصوصا ساخت اشیاء هنری و زیور الات از جنس طلا از اهمیت خاصی برخوردار است.
نحوه‌ی کشف این قلعه بسیار اتفاقی است، به گفته‌ی منابع 80 سال پیش هنگامی که پسر چوپانی مشغول چرای گله‌اش بوده بر فراز این تپه، بسیار به طور اتفاقی این قعه را کشف میکند و بعد از خبردار کردن مردم و مسئولین ذی ربط، این قلعه شناسایی و ثبت میشود.
اثار کشف شده در این قلعه دلالت بر قدمتی 900 ساله دارند که در نوع خود کم نظیر یا بی نظیر هستند. شروع کاوش باستانی در این قلعه به سال 1946 و به شخصی به نام ایوب رب نو برمیگردد که طی یک قرارداد طولانی برای حفاری این مکان شروع به کاوش کرد، اما همه‌ی اثار کشف شده در این قلعه به دست این شخص اسرائیلی غار شد و به بیرون از ایران منتقل شد.
از اثار کشف شده در این قلعه میتوان به مجسمه‌ی سر عقاب از جنس طلا، گردنبند طلای نقشدار اشاره کرد که در نوع خود بی نظیرند.
این قلعه‌ی باستانی که نماد شکوه حکومت ماننا‌ها است شامل چندین سالن، چندین حیاط، اتاقهای بسیار و تالارهای زیبا با ستونهای منقش و برجسته است.بخشهای ورودی این قلعه چندین ردیف پلیکان سنگی دارد که قسمتهای مختلف این قلعه را از یک جدا میکند.
کوهستانی بودن منطقه‌ی جغرافیایی قلعه، دسترسی و بازدید از این قلعه را کمی سخت کرده‌است.
اثار کشف شده در این قلعه هم اکنون در موزه‌ی ملی تهران حفظ و نگهداری میشود.
اماده‌کردن: سارا سردار
[1]

خواص ایتم

محل: مجسمه ها و کنده کاری ها

محل: خانه

محل: دیوار
محل: دروازه
محل: شهرستانها
محل: قلعه
محل: تپه
قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)
شهرها: سقز
کشور - اقلیم: شرق کردستان
QR Code:

منابع
[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار
زمان اضافه کردن: 2022-09-27
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1115

قنات قدیمی ابیاری بابان ها در قلاچولان

20230923200531522836=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قنات قدیمی ابیاری بابان ها در قلاچولان.[1]

خواص ایتم

شهرها: سلیمانیه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-23

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1116

قنات گاوری

20230323093258477041=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نام مکان: قنات گاوری

قنات گاوری یکی از مکانهای باستانی منطقه گرمیان است که در کنار رودخانه‌ی سیروان در شهر کلار در استان سلیمانیه قرار دارد، تاریخ ساخت این قنات به دوره‌ی حکمداری ساسانیها برمیگردد.[1]

خواص ایتم

محل: محل

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: کلار

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-03-23

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1117

گرداب سنگی

20240624123532576467=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

گرداب سنگی بنایی مدور به جا مانده از دوران ساسانیان است که از دیدنی ها خرم آباد در بافت قدیمی شهر محسوب می‌شود. این بنا دارای دریچه‌ای برای هدایت آب آشامیدنی و توزیع آن در سطح شهر خرم‌آباد و سیراب نمودن زمین‌ها بوده است. بنای تاریخی گرداب سنگی در فهرست آثار ملی کشور ایران به ثبت رسیده و یکی از مکان‌های زیبا و جذاب برای گردشگران داخلی و خارجی محسوب می‌شود. [1]

خواص ایتم

محل:

شهرها: لورستان

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-06-24

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1118

گرددشت

20231016102553526326=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

تپه‌ی باستانی گرددشت در محدوده‌ی اداره‌ی شهر سوران یکی از محوطه ها و آثار مهم منطقه و کردستان به شمار می رود. تاکنون (2023) چندین تیم باستان‌شناسی بین‌المللی با کمک اداره باستان‌شناسی و فرهنگ سوران، دانشگاه‌ها و طرف‌های ذیربط محلی، تپه را کاوش کرده، چندین لایه باستان‌شناسی را آشکار کرده و ابزارهای سنگی مختلف پیدا کرده‌اند. همکاری باستان‌شناسان بین‌المللی همچنان ادامه دارد.
محوطه باستانی (گرددشت) که یکی از بزرگ‌ترین تپه‌های دشت دیانا در مرکز شهر سوران محسوب می‌شود، دارای ویژگی‌های فراوان و مکانی جذاب است که قدمت آن به بیش از هفت هزار سال قبل باز می‌گردد.
[1]

خواص ایتم

محل: تپه

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-10-16

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1119

گردنبندی سنگی در موزه‌ی دهوک

2023041516115248272 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

گردنبندی از جنس سنگ در موزه‌ی ملی دهوک. [1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-15

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1120

گل نیلوفر در ایین مهرپرستی و زردشتی

https://www.kurdipedia.org/?lng=12&q=20230814102112514003

گل نیلوفر که به نام های نیلوفر شرق، نیلوفر آبی و لوتوس نیز شناخته شده است، در اکثر کشورهای آسیایی نماد قدرت، باروری، موفقیت، حمایت از حیوانات، آشتی جهانی، زیبایی، عشق، روزه و نماز شده است. این گل نماد نور و محصول مشترک خورشید و آب است و بر روی کتیبه ها و بناهای سنگی کردستان حک شده است. پیروان هر دو آیین میترا و زردشت این گل را مقدس می دانند. نیلوفر آبی در نهرها رشد می کند، اما همیشه رو به خورشید است، هنگام طلوع آفتاب دهان خود را باز می کند و هنگام غروب گل های خود را می بندد. نقش این گل بر روی بناهای شوش، طاق بستان و تخت جمشید حک شده است. نیلوفر یا لوتوس در آیین زردشتی نماد اهورامزدا است و بر روی بناهای تاریخی اهورا مزدا در حالی که نیلوفر آبی در دست دارد حک شده است. این گل از مادها تا ساسانیان نماد سه خدای آن زمان یعنی میترا، آناهیتا و اهورا مزدا بوده و هنوز هم نزد زرشتیان مقدس است. نقش این گل به عنوان نماد دین میترا بر روی طاق بستان شرق کردستان حک شده است. در کرمانشاه چشمه ای به نام سراب نیلوفر وجود دارد که گل های نیلوفر در آن روییده اند و این گل به نماد رسمی کرمانشاه تبدیل شده است. از بیشتر حکاکی‌های بر روی بناهای تاریخی از دوره مادها تا دوره ساسانی، پادشاهان با در دست داشتن این گل به عنوان نماد صلح و برادری حک شده‌اند، بنابراین گل نیلوفر در قدیم نماد مهربانی و آشتی کردی است. این گل بر روی بناهای مصری نیز دیده می شود و در کردستان نیز مورد احترام بوده و در بناهای مصر نیز توسط پادشاهان آنها دیده می شود. این گل در هنر یونانی و رومی، نماد مرگ، تولد تازه و قدرت نور طبیعت است. در دین بودای، الگوهای بودا اغلب روی گل های نیلوفر آبی نقاشی می شوند، که نیلوفر آبی دهانش را باز کرده و بودا در گلبرگ هایش نشسته است، بنابراین تبدیل به نماد جاودانگی و جهان ابدی شده است.[1]

خواص ایتم

محل: باغ - پارک

محل: چوار تاق

محل: کوه

محل: رودخانه کوچک

کشور - اقلیم: کردستان

کشور - اقلیم: مصر

کشور - اقلیم: رومانی

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-08-14

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1121

گودین تپه

20230503094412487268=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نام مکان باستانی: گودین تپه

گودین تپه یکی از آثار بسیار مهم شرق کردستان است که در دره کنگاور در غرب کرمانشاه واقع شده است و در میانه‌ی مسیر کرمانشاه و همدان قرار دارد. از این تپه‌چیزی حدود 15000 متر مربع باقی مانده است.
رودخانه مجاور به طور کامل ضلع شمالی را بین 750 تا 1400 قبل از میلاد فرسایش داد، این تپه 32 متر بالاتر از سطح محیط اطرافش است. در سال 1961 توسط دانشگاه پنسیلوانیا کشف شد و بین سالهای 1965 و 1973 توسط تیمی از موزه سلطنتی انتاریو کانادا حفاری شد. شاید به همین دلیل بود که این مکان بسیار ارزشمند بوده زیرا در مرز راه تجاری میزوپتامیا قرار داشت. در آن زمان سنگ های را لازولی از افغانستان به میزوپتامیا می آوردند. بنای به‌جا مانده در این محوطه در سال 5200 قبل از میلاد ساخته شده است که طبق لایه های شش تا هشتم نشان می دهد به طور کلی به طبقه دوم (500 قبل از میلاد) تا طبقه پنجم (3200 تا 3000 قبل از میلاد) اهمیت زیادی داده شد.
یازده دوره‌ی تاریخی و فرهنگ مختلف در گودین تپه شناسایی شده است. طبق کاوشهای باستانی لایه های 7 تا 11 فقط دو گودال آزمایشی داشتند، زیرا در آن زمان تحقیقات روی تپه سا گابی نزدیک گودین تپه انجام می شد، بنابراین در گودین تکرار نشد. سفال های تپه گودین متعلق به فرهنگ سفال حلافه است. متاثر از فرهنگ دالما است و شبیه آنهایی است که در منطقه دریاچه ارومیه یافت می شود. لایه هشتم گودین تپه با فرهنگ سفال عبید مطابقت دارد.طبقات ششم و هفتم در هزاره چهارم قبل از میلاد وجود داشته است.
سپس پایه های تمدن مدرن بشری گذاشته شد، رؤسای جمهور و پادشاهان قدرت صدور دستور داشتند، مالیات وضع شد، طبقات جامعه ای ظاهر شده، ویژگی های اقتصادی فرد ظاهر شد، نوشتن اختراع شد، ارتش شکل گرفت و زندگی شهری به وجود آمد. در خانه شماره 18 یک گلدان شکسته پیدا شد.تا سال 1991 معلوم نبود که این گلدان برای چه استفاده می شود. اما در آن سال آثار اسیدی شدن جو و یون اگزالات کلسیم روی دیواره داخلی قطعات گلدان یافت شد.این ثابت می کند که گلدان حاوی جو و ترشی بوده است.
در همان اتاق، دانه های جو سوخته، ظاهراً بقایای آماده سازی جو قبل از ذخیره سازی پیدا شد. قدمت دانه و گلدان جو به 3500 تا 3100 قبل از میلاد برمی گردد.
این اولین بار بود که شواهدی از الکل در یک بنای تاریخی پیدا شد. در همان اتاقک تقریبا 2000 سنگ ریز پیداشده‌است که احتمالا در تجارت استفاده شده است. رابطه بین کسانی که در آنجا زندگی می کردند و ساکنان دره کنگاور نیاز به تحقیقات بیشتری دارد. لایه 5 حدود 500 متر مربع بود. چندین سازه، خانه و تالار شناسایی شده که همه آنها با یک دیوار بیضی شکل بلند احاطه شده بودند که ظاهراً به عنوان آب نمکی برای محافظت بود.سفال لایه پنجم به موازات اروک 4 و آکروپولیس شماره 17 شوش است،
خانه‌ای بیضی شکل در وسط تپه وجود داشت که گمان می‌رود سومری‌ها یا ایلامی‌ها در آن زندگی می‌کردند، اطراف آن خانه‌های دیگری بود که فرهنگ زاگرس‌نشینان را حفظ کرده بود. لایه چهارم بیش از 500 متر مربع مساحت داشت. متاثر از فرهنگ زاگرس غربی و قفقاز عصر مفرغ است، بهترین بقایای آن دوره در محوطه باستانی تازکند یافت شده است (ایرانیان آن را یانیق تپه و آذاریهابه یانیک تپه نامگذاری کردند که هنوز در جهان با نام آذاری معروف است).
در آن لایه خانه های روستایی وجود داشت، فضاهای باز برای برگزاری مراسم خاص، در گودین ظاهر می شد. در همان زمان، صنعت معدن نیز ظهور کرده است.به نظر می رسد که هجوم فرهنگ شمالی باعث شد که خانه بیضی شکل متروکه شود، زیرا از مسیر تجاری بین النهرین و شرق می گذشت. لایه سوم تپه بیش از 700 متر مساحت داشته. ضخامت آن 11 متر است و پیوستگی داشته است و قدمت همه آنها به عصر برنز می رسد. آن لایه به 6 زیر لایه تقسیم شده، حداقل خانه های یکی از این طبقات فرعی در زلزله فروریخت.او با فرهنگ شوش و بانش ملایان ارتباط تنگاتنگی داشت.
گودین تپه چون با اکثر روستاها و ساکنان لرستان پیوندهای محکمی داشته است تحت فرمانروایی مردم ایلام بود. گودین در آن زمان بزرگترین مهاجر در دره بود.
گودین در آن زمان بزرگترین مهاجر در دره بود. چون آنجا مرکز تولید سفال بود و گوشت توسط قصابی می فروخت، این دوره که احتمالاً به عنوان یک شهر در نظر گرفته می شود، بین 2600 تا 1500 قبل از میلاد است.پس از 1500 یا 1400 قبل از میلاد، گودین متروک شد و تا سال 750 قبل از میلاد بازسازی نشد.در دوره مادها، این یک قلعه بود، حدود 133 متر در 55 متر،یک شورای قوی در اطراف خود و یک رئیس ماداها داشت.قلعه در آن زمان دارای سه اتاق بود.
هر اتاق یک تقی در سه دیوار و یک تخت سلطنتی در ضلع چهارم داشت.بزرگترین شامل 30 ستون بود. 5 ردیف بود که

هر ردیف 6 ستون داشت. این کاخ شبیه تمدن های ایرانی در عصر آهن است.در حسنلو نیز همین امر پیدا شده است. ساکنان قلعه در زمان نامعلومی تخلیه شده اند. بعدها در حدود 500 سال قبل از میلاد هخامنشیان بودند.[1]

خواص ایتم

محل: تپه

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: کرمانشاه

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-03

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1122

گوردخمه سان رستم

20240429203617568284=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

گوردخمه سان رستم از جاهای دیدنی کرمانشاه در 64 کیلومتری جنوب شهر است و در منطقه جلالوند 11 کیلومتری روستای بوژان قرار دارد. درون یک سنگ هرمی شکل به ارتفاع 5 متر، اتاق کنده شده است. این اتاق را می‌توان یک استودان یا یک گور دخمه دانست. اتاق گوردخمه دارای سقفی تقریباً قوسی شکل است. برخلاف گور دخمه‌های مادی، این بنا در کف دره قرار دارد. [1]

خواص ایتم

محل: قبرستان

شهرها: کرمانشاه

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-04-29

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1123

گوردخمه صحنه

20240421214916566827=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

گوردخمه صحنه که با نام گوردخمه دربند نیز شناخته میشود، در بدنه‌ی کوه شوق علی واقع در شمال شهر صحنه جای گرفته است. مردم محلی از این گوردخمه با عنوان‌های قبر کیکاوس، فرهاد تراش و گور شیرین و فرهاد یاد میکنند. برخی این گوردخمه را یکی از نادرترین گوردخمه‌های دو طبقه مادها میدانند. در ارتفاعی بیش از 50 متر از سطح رودخانه، محلی به طول 14.5 و ارتفاع 11 متر تراشیده شده است که در آن دخمه را ساخته‌اند. در بالای ورودی آرامگاه، تصویر حجاریشده خورشید بال‌داری به چشم میخورد. این اثر تاریخی در تاریخ 31-12-1936، در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسید. [1]

خواص ایتم

محل: قبرستان

شهرها: کرمانشاه

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-04-21

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1124

گوردخمه قزقاپان، نمونه ای پرشکوه از اثار به‌جا مانده از دین زردشتی

20220823122810429832=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

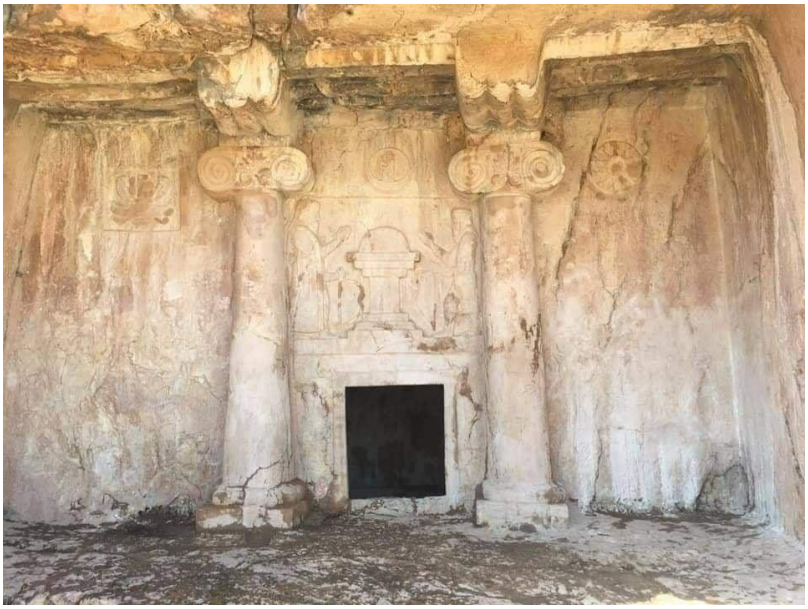

گوردخمه یا غار قزقاپان، یکی از بناهای به‌جا مانده از دین زردشتی در دوره مادها در اقلیم کوردستان عراق است. این محوطه باستانی نمونه ای عالی از هنر کنده کاری در دل کوه ها و بر روی صخره های بزرگ است، نمونه ای از کنده کاری و خلق نقش های هنری و هندسی زیبا است.

این مکان باستانی، در منطقه تفریحی(چم رزان)، بین سلیمانی و سورداش قرار دارد، در 50 کیلومتری شهر سلیمانی و در نزدیکی روستای زرزی، در دره چم رزان، به ارتفاع 10 متر در میان کوه کنده شده است.

نمای بیرونی این غار به شیوه خاصی طراحی و نقاشی شده است که شیوه‌ی این نقش و نگاره‌ها به دوره حکومت مادها برمی گردد.

در مورد نقش های روی دیوار غار، در قسمت جلویی این غار، در سمت راست ستاره ای از خدای اشتار حک شده است، سپس دو ستون بزرگ در دو طرف اتاق وجود دارد، پایه های این دو ستون مربعی شکل و قسمت بالایی آن نیم دایره است، سپس ستون ها تا زیر سقف غار بالا رفته و در قسمت انتهایی ستون، سنگ به چپ و راست پهن شده و به صورت دایره ای کنده شده است.

در وسط این دو پایه و قسمت بالای در، دو مرد ایستاده اند، هر دو کمان در دست دارند که نماد قدرت است. هر دو مرد دستان خود را بلند کرده اند و آتشی در مقابل آنها قرار دارد. بر اساس برخی از منابع، مرد سمت راست، فرورتیش پادشاه مادها است و دیگری یک مغ زردشتی است.

بین این دو مرد آتشی قرار دارد که هر دو دستان خود را به سمت آتش بلند کرده اند، این آتش، آتش مقدس دین زردشتی است که در مراسم آیینی و رسمی برای ادای سوگند و مقدس نگه داشتن مراسم استفاده می شد.

گفتنی است در گوشه سمت چپ بیرون غار نماد زردشتی (فروهر) حک شده است، به گفته برخی از مورخان و باستان شناسان، قدیمی ترین نماد (فروهر) است که بر روی سنگ حک شده است.

غار، در کوچکی دارد که به اتاق منتهی می شود که دارای سه قبر به ارتفاع یک متر است.

برخی از مورخان معتقدند یکی از این قبرها، قبر پادشاه مادها کیخسرو است، اما هیچ مدرکی برای تایید این نظریه وجود ندارد.

بر اساس منابع باستان شناسی، تاریخچه این محوطه باستانی به 600-500 سال قبل از میلاد بر می گردد.

قزقاپان یکی از مهم ترین گوردخمه های زردشتیان در جنوب کوردستان است، در مورد نام قزقاپان، گفته می شود که این نام ربطی به محوطه و نقشه حجاری شده آن ندارد، بلکه کلمه ای ترکی است که به معنای (دختر ربا) است و در دوره عثمانی ها بر روی این غار گذشته شده است، برای اثبات این موضوع هم در آن زمان نام بیشتر مناطق اقلیم کوردستان به نام های ترکی عثمانی تغییر کرده است.

امادەکردن: سارا سەردار
[1]

خواص ایتم

محل: غار
محل: مجسمه ها و کنده کاری ها
محل: قبرستان
محل: حکاکی شده
شهرها: سلیمانیه
کشور - اقلیم: جنوب کردستان
QR Code:

منابع
[1] سایت | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری باسکورد - 2022-08-23
زمان اضافه کردن: 2022-08-23
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1125

گوردخمه هدر

20240807135951586978=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

گوردخمه هدر شامل دو دخمه با نام‌های دخمه دختر و دخمه پسر می‌شود که در کوه‌های شوریک قرار گرفته‌اند. این اثر تاریخی در نزدیکی روستای هدر واقع شده است و از دیدنی های سلماس به شمار می‌آید. دخمه دختر که در یکی از فرورفتگی‌های طبیعی کوه ایجاد شده است، شامل یه راهرو ورودی و سه اتاق می‌شود. سطح کف، سقف و دیواره‌های این دخمه ناصاف هستند و شکل سقف آن تا حدودی گنبد مانند است. دخمه پسر کمی پایین‌تر از قبلی واقع شده است و برخلاف دیگری، سطوحی صاف دارد. فضای دخمه شامل راهرو ورودی، تالاری بزرگ با سکوهایی دورتادور آن و اتاق جسد می‌شود. [1]

خواص ایتم

محل: قبرستان

شهرها: سلماس

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-08-07

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1126

گورستان باستانی گردولکه

20230102130150455941=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

گورستان باستانی گردولکه در بالای قلعه کفری، آرامگاهی خانوادگی مربوط به دوره اشکانی
اماده‌کردن: سارا سردار

روستای سرقلعه از توابع شهرستان کفری در جنوب کوردستان است و در سال 1392 مقبره ای خانوادگی مربوط به دوره اشکانی به نام گردولکه در این روستا کشف شد، بعد از اینکه اداره آب و شهرداری سرقلعه با استفاده از تجهیزات مکانیکی زمین را تا عمق 150 سانتی متری حفر کردند و به منظور پی ریزی منبع آب، در نهایت به ته قبر برخورد کردند و این قبر کشف شد.

سبک و اندازه مقبره
مقبره به سبک خانه بود ، تاریخ ساخت آن به دوره اشکانی می رسد ، از 57 قبل از میلاد تا 207 پس از میلاد، این قبر حدود 150 سانتی متر زیر زمین بود این مقبره مستطیل شکل است و تنها از یک اتاق تشکیل شده است، طول قبر 270 سانتی متر و عرض آن 240 سانتی متر است. ارتفاع آن 200 سانتی متر است اما به دلیل قوسی بودن پایه آن از وسط بزرگتر است و ارتفاع آن به حدود 250 سانتی متر می رسد، دارای در کوچکی (نیم متری) است که در ضلع غربی نزدیک ضلع جنوبی قرار دارد و از بیرون با آجر قرمز محصور شده است.
مقبره عموماً از آجر قرمز، گچ و گچ آن زمان ساخته شده است.

ترکیب مقبره
در دیوارها دو طاق وجود داشت که هر دو رو به روی هم بودند ، در هر دو قسمت جنوبی و شمالی که به یک اندازه هستند در هر اتاق (نیم متر عرض، نیم متر طول، نیم متر ارتفاع) دو جمجمه و استخوان هر دو مرده وجود دارد.
- در چهار طرف اتاق سکوهایی بود، در ضلع شمالی (جسدی در تابوت بزرگی بود) که جسد پادشاه آن زمان بود. ، تابوت دارای درب و مستطیل شکل، 220 سانتی متر طول و 50 سانتی متر عرض بود ، ارتفاع آن حدود 50 سانتی متر بود، از گل ساخته شده بود، مانند کوزه، سبز رنگ شده بود و با شیشه پوشانده شده بود، روی زمین در پایین تابوت اول یک تابوت بیضی شکل بدون درب قرار داشت که مانند گلدان ساخته شده بود و بدن بزرگی در آن وجود داشت، اما بدن در حالت زانو قرار داشت.
- روی سکوی قسمت های جنوبی، شرقی و غربی چهار جسد وجود داشت که یکی از آنها جسد زن بود که در کنارش تعدادی لوازم آرایش زنانه مانند گوشواره، گردنبند و انگشتر نیز وجود داشت.
پس مجموع جسدها و اسکلت ها متعلق به 10 نفر آن زمان بود که شش نفر از آنها بدن کامل بودند اما چهار نفر دیگر در

تک نفره بودند که فقط جمجمه و استخوان های قسمت های مختلف بدن بودند. علاوه بر سکه ها و اشیاء دیگر فقط جمجمه و استخوان از قسمت های مختلف بدن وجود داشت که خوشبختانه ظرف سه روز توانستیم تمام اجساد و اشیاء را از زیر زمین به صورت علمی بازیابی کنیم.

موارد کشف شده در مقبره
- تابوت جذابی که از گل ساخته شده و با شیشه و تابوت بیضی شکل پوشیده شده است.
- 14 سکه از دوره های مختلف که نشان می داد استخوان های بدن ها همه مربوط به یک دوره و دوره های مختلف نیست.
- 5 قطعه طلای نازک به شکل بدنه که عیار نداشتند بنابراین به نظر طلای خالص هستند.
- 9 عدد مهره شیشه ای سبز تیره.
- 2 عدد تسمه ساخته شده از فلز مخلوط.
- 3 گلدان با شیشه سبز پوشیده شده است.
- 2 لیوان آبخوری یکی با لیوان سبز و دیگری بدون روکش به رنگ خاکی.
- 2 جفت گوشواره طلای دایره ای کوچک.
- 2 عدد دستبند از سنگ.
- 2 پابنده فلزی مخلوط.
- 3 النگوی فلزی.
- 2 دانه جا سرمه‌ای برای چشم.
- 3 دانه انگشتر.
- یک گلدان خاکی جلوی در، برای شناسایی قبر در آن وقت.
- تعدادی دیگر از قطعات کوچک باستان شناسی.

این موارد کشف شده تمامشان در تابوت بیضی شکل بوده و بعد از کشف از طریق اداره باستا ن شناسی گرمیان به انبار موزه‌ی گرمیان منتقل شده و نگهداری میشود.
[1]

خواص ایتم

محل: تپه
محل: قبرستان
قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)
شهرها: کفری
کشور - اقلیم: جنوب کردستان
QR Code:

منابع
[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار
زمان اضافه کردن: 2023-01-02
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1127

گورستان چنار

20240419151731566306=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

گورستان چنار یکی از مکان‌های تاریخی و جاهای دیدنی ایلام است. این گورستان باستانی در ناحیه چناریاش ایلام واقع شده و به هزار سال قبل از میلاد تعلق دارد. در این ناحیه، تعدادی گور کشف شده که بنا به رسم آن زمان، مردگان آن درون خمره‌های کوچک و بزرگ دفن شده بودند و لوازم و اشیا مرده نیز کنار او داخل خمره قرار داشته است. [1]

خواص ایتم

محل: قبرستان

شهرها: ایلام

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-04-19

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1128

گورستان کان گنبد

20240419152315566312=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

گورستان کان گنبد در 30 کیلومتری جنوب شرقی شهرستان ایلام و در مسیر راه ایلام به ارکواز ملکشاهی واقع است. این گورستان در دامنه یکی از پشته‌های کوه شاه نخجیر، از رشته‌های فرعی کبیر کوه، واقع شده و طول و عرض تقریبی آن، هر کدام 350 متر است. این پشته ترکیبی از صخره و خاک است و گورها عمدتاً در بالا و دامنه آن مشاهده می‌شوند. این اثر که به‌عنوان یکی از جاهای دیدنی ایلام شناخته می‌شود، در تاریخ 05-02-2001 با شماره ثبت 3046 در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسیده است. [1]

خواص ایتم

محل: قبرستان

شهرها: ایلام

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-04-19

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1129

گوش ماهی و مهره‌های کشف شده در تپه‌ی لشکر

20230521235044492525=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مقداری گوش ماهی و مهره‌ی تزئینی کشف شده در تپه‌ی لشکر در حوالی اربیل که در سال 2023 کشف شده‌است.
باستان شناسان هنوز مطمئن نیستند این مهره و گوش ماهی ها به چه عنوان مورد استافده قرار گرفته است.

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: اربیل

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-21

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1130

متن میخی پشدر

20230809135953512910=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

متن میخی پشدر

این نامه به خط میخی به 2725 سال پیش و 113 سال قبل از سقوط امپراطوری آشور به دست مادها در سال 612 قبل از میلاد برمی‌گردد. این نامه در سال 2012 در قلعه دینکه در روستای نورالدین منطقه پیشدر توسط شهروندی که نخواست نامش فاش شود پیدا شد و در تاریخ 16-02-2015 در قلادزه آن را به ملا اسماعیل نورالدین تقدیم کرد و من آن را به پروفسور کارن رادنر، استاد اتریشی در دانشگاه مونیخ نشان دادم، او توانست نامه میخی را بخواند و تصمیم گرفت به مدت پنج سال از طریق اداره باستان شناسی سلیمانیه و راپرین بر روی این قطعه کاوش کند، بدیهی است که ما نامه را به صورت قانونی به موزه سلیمانیه تحویل دادیم، موزه سلیمانیه 150هزار دینار به من جایزه داد و من تمام مبلغ را به فردی که نامه میخی را پیدا کرده بود به من تقدیم کرده بود دادم، در سال 2013، یک تیم باستان شناسی فرانسوی به سرپرستی دکتر جسیکا ژیرو نظرسنجی بر روی این قطعه انجام داده است.

مطالب سند میخی قلعه دینکه در روستای نورالدین منطقه پیشدر که قدمت این کتاب به 2740 سال پیش برمی گردد و توسط پروفسور کارن رادنر، استاد اتریشی دانشگاه مونیخ آلمان به انگلیسی ترجمه شده است اگرچه نیمی از شواهد گم شده است، اما آنچه باقی مانده است، یک قرارداد خرید و فروش را توصیف می کند، فروش کنیز به نام کابله توسط مردی به نام هزا به مبلغ 14 کیلوگرم مس به مرد دیگری به نام اوردی که خدمتکار و ادم مرد دیگری به نام ایزاردوری بود. در این سند آمده است که معامله انجام شد به طوری که زن تسلیم شده و پول پرداخت شده است و دو شاهد ذکر شده است، یکی به نام نینوا و دیگری هاروازو که نشانی انها به عنوان خادم قصر نوشته شده است.

در این سند تاریخ معامله ذکر نشده، بلکه ماه و سال ذکر شده است که به 725 قبل از میلاد می رسد. پروفسور رادنر در مطالعه‌ش نوشته است که طبق اسناد، همه نام ها اسامی آشوری بوده اند که در آن زمان بسیار رایج بوده است، همچنین نشان می دهد که مس در دوران امپراتوری آشور ارز ارزشمندی بوده است. پروفسور رادنر در مورد قیمت برده ها در آن زمان به شواهد متعددی از خرید و فروش برده اشاره می کند که قیمت آنها نزدیک به قیمت های موجود در سند است.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: رانیه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-08-09

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1131

مجسمه‌ای از جنس عاج در موزه‌ی ملی دهوک

2023041515355048269 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مجسمه‌ای از جنس عاج فیل که قدمتش به دوره‌ی میتانیها برمیگردد و هم اکنون در موزه‌ی ملی دهوک نگهداری میشود. [1]

خواص ایتم

محل: مجسمه ها و کنده کاری ها

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-15

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1132

مجسمه‌ای از دوره‌ی سومری ها در موزه‌ی دهوک 02

20230415155204482709=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مجسمه‌ای به جا مانده از دوره‌ی تاریخی سومریها در موزه‌ی ملی دهوک. [1]

خواص ایتم

محل: مجسمه ها و کنده کاری ها

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-15

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1133

مجسمه‌ای برنز از دوره‌ی میتانی در موزه‌ی دهوک

2023041022451048128 0=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مجسمه‌ای برونز از دوره‌ی میتانی در موزه‌ی ملی دهوک. [1]

خواص ایتم

محل: مجسمه ها و کنده کاری ها

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کردیپیدیا - سارا سردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-10

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1134

مجسمه‌ای در سایز طبیعی در موزه‌ی دهوک

2023041021290448123 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نمونه‌ای از مجسمه‌های جالب در موزه‌ی ملی دهوک که در سایز طبیعی ساخته شده‌است. [1]

خواص ایتم

محل: مجسمه ها و کنده کاری ها

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کردیپیدیا - سارا سردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-10

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1135

مجسمه‌ای کهن در موزه‌ی دهوک

20230411221414481507=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مجسمه‌ای کهن در موزه‌ی ملی دهوک که قدمتش به 3600-3500 سال قبل از میلاد برمیگردد. [1]

خواص ایتم

محل: مجسمه ها و کنده کاری ها

دهه: دهه 01 (00-09)

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کردیپیدیا - سارا سردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-11

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1136

مجسمه‌ی الهه‌ی مادر در موزه‌ی دهوک

2023041012594848108 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

این مجسمه که مجسمه‌ی الهه‌ی مادر است، یکی از مهمترین مجسمه‌های موزه‌ی دهوک است که تاریخش به 4000 سال قبل از میلاد مسیح میرسد. این مجسمه از خاک پخته شده (سفال) درست شده است.

خواص ایتم

محل: مجسمه ها و کنده کاری ها

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-10

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1137

مجسمه‌ی خدای انو در موزه‌ی دهوک

2023041122555848151 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مجسمه‌ی خدای انو در موزه‌ی ملی دهوک که قدمتش به 3600 سال قبل از میلاد برمیگردد. [1]

خواص ایتم

محل: مجسمه ها و کنده کاری ها

دهه: دهه 01 (00-09)

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-11

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1138

مجسمه‌ی خدای باستان، انو در موزه‌ی دهوک 01

2023041516070548272 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مجسمه‌ای از خدای باستان ان، در موزه‌ی ملی دهوک.[1]

خواص ایتم

محل: مجسمه ها و کنده کاری ها

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-15

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1139

مجسمه‌ی دوره‌ی سومری ها در موزه‌ی دهوک

20230411212500481490=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مجسمه‌ای به‌جا مانده از دوره‌ی سومری ها در موزه‌ی ملی دهوک که قدمتش به 2400 سال قبل از میلاد برمیگردد.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-11

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1140

مجسمه‌ی شیر سنگی در موزه‌ی دهوک

2023042014011448394 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مجسمه‌ی شیر سنگی در موزه‌ی ملی دهوک.

خواص ایتم

محل: مجسمه ها و کنده کاری ها

شهرها: شنگال

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-20

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1141

مجسمه‌ی گودیا در موزه‌ی دهوک

20230411214805481499=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مجسمه‌ی گودیا در موزه‌ی ملی دهوک که قدمتش به 2090 سال قبل از میلاد برمیگردد. [1]

خواص ایتم

محل: مجسمه ها و کنده کاری ها

محل: مصنوع باستانی

دهه: دهه 90 (90-99)

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کردیپیدیا - سارا سردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-11

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1142

مجموعه صخره‌ای بی بی کند

20240806214122586841=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مجموعه صخره‌ای بی بی کند در روستای بی بی کند از توابع شهرستان شاهین دژ قرار دارد و فاصله آن تا شاهین دژ 16 کیلومتر است. این مجموعه شامل سه طبقه از کف زمین و پنج اتاق تو در تو می‌شود که به‌وسیله تونلی به یک‌دیگر متصل هستند. در قسمت جلو دخمه، ستون‌های کنده‌کاری شده سنگی دیده می‌شود و در فضاهای داخلی، پنجره‌ها و طاقچه‌هایی حجاری شده‌اند. مجموعه صخره‌ای بی بی کند با قدمتی که به هزاره اول بازمی‌گردد، در تاریخ 15-03-2001 با شماره ثبت 3324 به‌عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسید. این مجموعه از مقاصد گردشگری و جاهای دیدنی استان آذربایجان غربی است و دسترسی به آن به‌دلیل مسافت زیاد و مسیر مالرو و شوسه آسان نیست. [1]

خواص ایتم

محل: تپه

شهرها:

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-08-06

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1143

محوطه باستانی سرخ دم لری

20240624124157576476=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

محوطه باستانی سرخ دم لری در 10 کیلومتری جنوب شرق کوهدشت در منطقه لکستان واقع شده است که به واسطه قرمز بودن خاک دامنه کوه به سرخ دم معروف است. در این محوطه گذشته از یک پرستشگاه، سازه‌هایی اطراقگاهی نیز کشف شده است. پرستشگاه سرخ دم لری در لایه دوم محوطه پیدا شده و سازه‌ای احتمالا دو طبقه بوده که طبقه اول از سنگ لاشه‌هایی نا متساوی با ارتفاع زیاد و شامل دیوارهای اصلی و فرعی بوده است. بقایایی از خشت پخته و خام نیز دیده شده که احتمالا برای ساخت طبقه دوم بوده است. نقشه کلی این بنا اطاق مرکزی بوده که در آن سازه‌ای شبیه یک آتشدان چلیپایی شکل از خشت ساخته شده است.

این سایت عظیم باستانی که از جاهای دیدنی کوهدشت به شمار می‌رود، اولین بار توسط دکتر اشمیت حفاری شد و نتایج مهمی پیش روی محققان قرار گرفت. کشف معبدی به شیوه و سبک آشوری در این نقطه دلیل بر نفوذ و تأثیر هنر آشوری بر منطقه لرستان است. در این عبادتگاه اشیای نذری که در داخل دیواره معبد کار گذاشته بودند کشف شد، همچنین آیینه‌های برنزی (مفرغی)، مهره‌های استوانه‌ای و مجسمه‌های کوچکی از مرد و زن مشاهده و کشف شد. عبادتگاهی که در این مقطع زمانی وجود داشته است متعلق به گروه‌هایی بوده که از سراسر استان در این معبد اجتماع کرده و آداب خاص دینی خود را انجام داده‌اند. اشیا مفرغی سرخ دم لری اینک زینت بخش موزه‌های ملی و شخصی دنیاست. [1]

خواص ایتم

محل: مسجد

شهرها: لورستان

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-06-24

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1144

محوطه باستانی شیران در غرب کوردستان

20220906155132432438=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

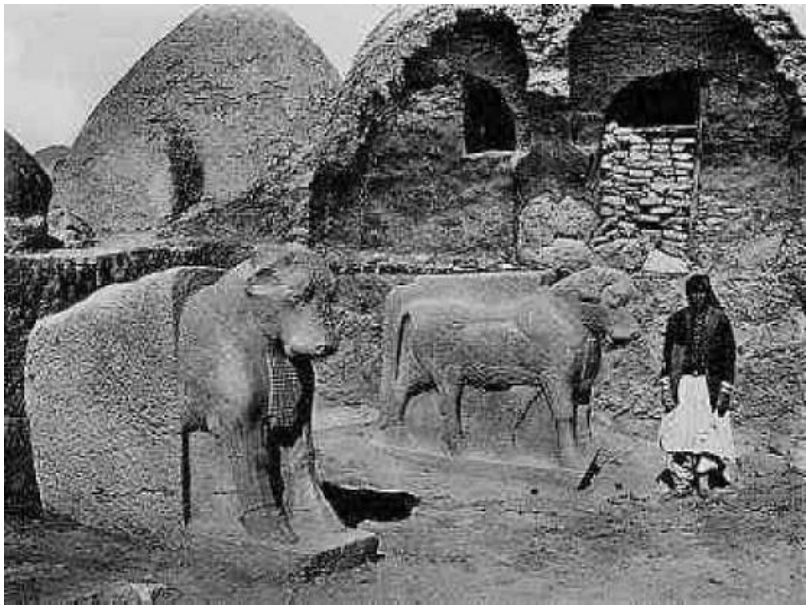

محوطه باستانی شیران، یکی از مهمترین محوطه های باستانی غرب کوردستان و خاورمیانه است. شیران در 30 کیلومتری شرق رود فرات قرار دارد. این محوطه باستانی در دشت حاصلخیز سروج، در 7 کیلومتری شرق کوبانی واقع شده. محوطه باستانی شیران چندین دوره مختلف حکومت را به خود دیده است، مانند دوره هیتی، آرامی ها، نو آشوری.

از نظر جغرافیایی، در زمان های قدیم این محوطه تاریخی یک منطقه تجاری مهم بوده، زیرا در مسیر تجاری بین حران و تل احمه قرار گرفته است که منطقه آرام و دلپذیر برای زندگی و تجارت بوده است، به خاطر این موقعیت جغرافیایی و امنیت و آسایشی که در آنجا وجود داشت زندگی در این منطقه ادامه داشته است، مقامات مختلف میزوپوتامیا و کشورهای بین دو رودخانه توجه ویژه ای به این منطقه داشته اند و بسیاری از کاخ های مهم و بقایای باستانی را به جا گذاشتند.

از جمله حاکمانی که سعی در کنترل این منطقه داشتند آشوری ها بودند. پس از فتح این شهر، آشوریان از آن به عنوان پایگاه مهم و استانی مستقل استفاده کردند، پیش از آشوریان، آرامی ها و هیتی ها بر منطقه تسلط داشتند.

اولین کاوش های باستانی برای این منطقه در سال 1928 توسط تیمی از باستان شناسان فرانسوی انجام شد، در نتیجه یک شهر تاریخی بزرگ، بیضی شکل در مساحتی بین 550 تا 750 متر کشف شد، که قدمت آن به 500 سال قبل از میلاد بر می گردد. این شهر توسط دیوار بزرگی احاطه شده و با آجر قرمز و بر روی ستون های سنگی ساخته شده اند. این دیوار دارای دو برج است، دو مجسمه از شیرهای سنگی در جلوی دروازه ساخته شده اند که پایه های آن تا به امروز باقی مانده اند.

به گفته باستان شناسان، برخی از بقایای معماری این جامعه بقایای یک کاخ آشوری است که سبک ساخت و ساز این کاخ مخصوص آن دوران است. این کاخ شامل یک بخش یا تالاری رسمی است که از ورودی اصلی شروع می شود و در سه طرف آن چندین اتاق کوچک وجود دارد که به یک تالار بزرگ منتهی می شود. سپس بخش خصوصی کاخ شروع می شود که با یک راه پله از بخش رسمی جدا می شود، در بخش ویژه، حیاطی را می بینیم که با تعدادی اتاق (طراحی شده با تصاویر و نقش های خاص، به شکل اشکال هندسی مانند دایره و مربع) احاطه شده است. این قسمت ظاهرا محل استراحت و سکونت ساکنان کاخ بوده است، در این بخش یک سالن نیمه بزرگ قرار دارد که به نظر می رسد برای اجتماعات خانوادگی استفاده می شده.

خانه عاج

بخش دیگری از این محوطه باستانی، بقایای ساختمان و قطعات یافته شده که از اهمیت ویژه ای برخردار است، چه‌ندین مجسمه‌ی ساخته شده اند از عاج فیل یافت شده و به همین دلیل هم این بنا به نام (خانه عاج) شناخته شده. تاریخچه این بنای باستانی به قرن هشتم یا نهم قبل از میلاد بر می گردد. یکی از مهم ترین یافته های این کاخ، تخت پادشاهی است که با نقش های خاص ومهم آن زمان و برخی از شخصیت های افسانه ای، به روی آن حکاکی و شده، در قسمتی از این تخت پادشاهی (ویژه شاه هزال) نوشته شده است.

محوطه باستانی شیران دارای معبدی است که قدمت آن به دوره آشوری ها بر می گردد، در این معبد چندین مجسمه و قطعات باستانی مانند، دو مجسمه گاو نر بزرگ و شش مجسمه از خدایان آن زمان کشف شده است. بر روی بخشی از مجسمه ها نوشته هایی در مورد توصیف پادشاه آن زمان (تیگلات پلاسر سوم 744 – 727 پیش از میلاد) وجود دارد که معبد را ساخته است.
نام این منطقه در کوردی شیران، آشوری هداتو و در ترکی ارسلان تاشی است.
این محوطه باستانی در مرکز غرب کوردستان بزرگ و در منطقه‌ای کوردنشین قرار دارد که در زبان کوردی (شیران) نامیده می شود. اما به دلیل نبود یک کشور متحد کوردی، هر بار با تغییر حکومت و روی کار آمدن حاکمی جدید، نام جدیدی بر این منطقه و اکثر مناطق کوردنشین دیگر گذاشته می شود، همانطور که در این منطقه مشاهده می شود، پس از فتح آن توسط آشوری ها، نام این منطقه به (هداتو) تغییر می کند که احتمالا از نام یکی از امپراتوران آشور به نام (هدات هکم) گرفته شده است.
نام ارسلان تاش (شیر سنگی) نام اداری و رسمی است که از زمان عثمانی بر روی این منطقه گذاشته شده است، به دلیل کشف چندین قطعه مجسمه شیر سنگی که از سنگ بازالت ساخته شده. بیشترین قطعات سنگی در واخر دوره عثمانی (زمانی که سوریه بخشی از امپراتوری عثمانی بود) به موزه استانبول منتقل شدند، اما با شروع کاوش و بررسی ها در این منطقه، آثار های یافته شده به موزه حلب منتقل می شوند.
اماده‌کردن: سارا سردار
[1]

خواص ایتم

محل:	مسجد
محل:	دروازه
محل:	تپه
محل:	روستا
محل:	منطقه
محل:	قصر
شهرها:	کوبانی
کشور - اقلیم:	غرب کردستان
QR Code:	

منابع
[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار
زمان اضافه کردن: 2022-09-06
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1145

محوطه باستانی خنس

20220821103844429418=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

محوطه تاریخی خنس، در 13 کیلومتری شمال شرق شهرک شیخان در استان دهوک قرار دارد و یکی از بزرگترین و مشهورترین محوطه های باستانی اقلیم کوردستان و عراق است که در وضعیت حفاظتی بدی قرار دارد.
آثار تاریخی خنس، به دوران آشوری ها و پادشاه سنحاریب(750-681) پیش از میلاد برمی گردد و شواهد تاریخی نشان می دهد که این بنای تاریخی محل استراحت تابستانه‌ی پادشاه سنحاریب بوده که بیست و چهار سال حکومت کرد.
این اثر تاریخی یک، محوطه باستانی شامل غار، سنگ نگاره، نخش برجسته‌های است که بر سنگ و کوه کنده شده، است.
در بالای این نقاشی باستانی مجسمه‌ی یک شیر قرار دارد که به دشت و رودخانه‌ی روبروی محوطه تاریخی مینگرد، اما متاسفانه قسمتی از سر و گردن شیر بریده شده و قسمت باقیمانده در اثر بلاهای طبیعی مانند افتاب، باران و باد (که از دلایل اصلی تخریب مکانهای باستانی هستند) آسیب دیده است، به جز اینها در جای جای این مکان تاریخی، نشانه‌هایی از تخریب انسانی و اصابت گلوله نیز وجود دارد که تاثیر مخربی بر جلوه و منظره‌ی این مجموعه گذاشته است.
کمی پاین تر از این بنای تاریخی، در گوشه‌ای در کنار رودخانه، قطعه سنگی بزرگ با نقش تاریخی خاص و معروف، گاو بالدار (لاماسو) را می بینیم، اما متاسفانه این بخش از این نقشه بزرگ باستانی تخریب شده است و در کنار سایر قطعات سنگ های طبیعی دیگری در کنار آب افتاده است، بنابراین افراد بازدید کننده به راحتی می توانند از سنگ ها بالا بروند و باعث آسیب بیشتر شوند، به همین دلیل باید در چند سال آینده منتظر مفقود شدن و فرسودگی بیشتر این قطعه باشیم اگر دولت به کمک نیاید و آن را به مکان مناسب و امن منتقل نکند.

با توجه به تفاوت های جغرافیایی کوردستان با سایر مناطق عراق مانند نینوا و موصل، کوردستان منبع آب خوبی برای سایر مناطق عراق بود است، بنابراین سنحاریب آشوری از این محل به عنوان منبع آب برای پایتخت آشور نینوا استفاده می کرد.
این محوطه تاریخی که در اکثر منابع تاریخی قدمت آن به دوره حکومت آشوریان برمی گردد، در واقع در زمان حکومت کوردهای میتانی ساخته شده است، اما به دلیل اینکه این ساخت و سازها به درخواست پادشاه آشور بوده است، به این صورت ثبت شده است.
در مورد حکمداری میتانی ها باید گفت که: میتانیها، فرمانروایان کورد ساکنان منطقه بودند که همزمان با حکومت آشوری ها قدرت را به دست گرفته و توانستند مناطق شمال اقلیم کوردستان کنونی و جنوب ترکیه‌ی امروزی را اداره کنند، اما اشوریها قدرت گسترده تری نسبت به میتانی ها داشتند، بنابراین در اکثر منابع به جای اشاره به عصر و دوره‌های حکمداران کورد، دوره آشوری ذکر شده است که مانع بزرگی برای ندانستن و نشناختن کوردها است.
با توجه به غارهای کوچکی که در دل این بنای تاریخی ساخته شده است، باستان شناسان به ما اطلاع می دهند که با گذشت زمان و تغییرات مذهبی، یعنی توسعه دین زردشتی در منطقه میتانی و سپس گسترش مسیحیت، مجموعه ای از

این نوع غارها(در زمان محلی دهوک به این جور غارها ناوسک گفته میشود) دردامنه کوه‌ها ساخته شده اند که به عنوان مکانی مقدس برای پیروان دین زردشتی درست شده است.
ناوسک یک مکان غار مانند کوچک است که در آیین زرتشتی به دفن مردگان اختصاص یافته و از آنها به عنوان مکان مقدس برای انجام فرایز دینی و خلوتگاه مذهبی و بعدتر از طرف پیروان مسیحیت، استفاده می شود. در سنگ نوشته‌های دیوارهای این بنای تاریخی از دو سبک خطهیروگلیف و خط میخیاستفاده شده است. در نوشته های هیروگلیفی به رابطه دولت میتانی و مصر اشاره کرده است که در آن زمان روابط دیپلماتیک داشتند. اما این نوشته هیروگلیفی به مرور زمان از بین رفته است.
نوشته‌های خط میخی که شامل 63 سطر است که به سه بند تقسیم شده است، این سنگ های نوشته شده به درخواست شاه سنحاریب نوشته شده اند.
بخش اول، بحث از خدایان مهم دولت آشور و اهمیت آن ها در حفاظت از دولت آشوری صحبت می کند. در بخش دوم اهمیت پروژه آب خنس را توصیف می کند، که پادشاه سنحاریب آشوری چگونه آب را به پایتخت آشور، نینوا کشید.
بخش سوم به حمله دولت آشور به رهبری اسرحدون پسر سنحاریب به بابلی ها می پردازد.
در مورد نام خنس، کارشناسان می گویند که نام خنس از منابع خط میخی دوران میتانی و آشور به شکل خناسو یا خراسو آمده است.
نویسنده: ساراسردار
[1]

خواص ایتم

محل: غار
محل: مسجد
محل: مجسمه ها و کنده کاری ها
محل: کوه
محل: حکاکی شده
محل: رود
شهرها: دهوک
کشور - اقلیم: جنوب کردستان
QR Code:

منابع
[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سردار
زمان اضافه کردن: 2022-08-21
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1146

مدرسه‌ی قبهان

20220818140220428978=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مدرسه‌ی قبهان، یکی از قدیمیترین مدارس در اقلیم کوردستان عراق است که به عنوان اولین مدرسه‌ی دینی و اموزشگاهی برای طلاب علم الاهیات در زمان میرنشینی بادینان و میر حسین ولی به فرمان سلطان حسین ولی، میر میرنشینی بادینان در سده‌ی 16 زاینی ساخته شده است.

این مدرسه در سالهای 1534-1576 به عنوان مهد و مرکز تدریس علوم اسلامی (فقه، حدیث و بلاغت)، الاهیات، فلسفه و علوم اجتماعی ساخته و از شهرت خاصی برخوردار بوده و هم زمان و هم سطح با مدارس استانبول و مصر از سراسر مناطق عراق و ایران و سوریه و .. پذیرای دانش اموزان و طلاب بوده‌است و کسانی همانند ابو مسعود افندی و ملا خلیل سرتیکه از نام اوران و دانشمندان جهان اسلامند، از طلاب این مدرسه بوده‌اند.

مدرسه‌ی قبهان تا سال 1964 به فعالیتهای خود ادامه داده و پس از ان و با شروع جنگ داخلی عراق دچار تخریب و اسیب بسیار شد و از رونق افتاد.

به گفته‌ی باستانشناسان اسم این مدرسه از نوع ساختمان سازی اش برگرفته‌شده و به معنای مکان طاقدار میاید.

در حال حاضر این مدرسه‌ی متروکه به عنوان یک سایت باستانی شناخته میشود که در حال تخریب و فروپاشی است، اما به گفته‌ی مدیر اداره‌ی باستانشناسی و فرهنگ استان دهوک، تعمیر و بازسازی این مکان یکی از اولویتهای برنامه‌های این اداره است و در اینده به مرحله اجرا گذاشته خواهد شد.

مدرسه‌ی قبهان در منطقه‌ی بادینان و شهر العمادیه (ئامێدی) در نزدیکی ییلاق سولاو و یک کیلومتر از شهر العمادیه (ئامێدی) دوور است.

شهر العمادیه (ئامێدی) یکی از زیباترین شهرهای اقلیم کوردستان عراق است که 800 سال قبل از زایین بر فراز کوهی بلند درست شده است.

[1]

خواص ایتم

محل: مدرسه دینی

قرن: قرن 16 (1500-1599)

شهرها: آمیدی

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | اماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2022-08-18

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1147

مدرسه‌ی ملا یحیی مزوری

https://www.kurdipedia.org/?lng=12&q=20230610225400497598

مدرسه‌ی ملا یحیی مزوری، قدمتش به 400 سال قبل برمیگردد و در ان زمان به عنوان مکتب و اموزشگاه دینی استفاده شده‌است که شخص ملا یحی مزوری در ان تدریس کرده‌است.این خانه‌ی قدیمی در شهر امدی در استان دهوک میباشد.[1]

خواص ایتم

محل: خانه

قرن: قرن 18 (1700-1799)

شهرها: آمیدی

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-06-10

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1148

مسجد جامع تورجان

20240409140109564644=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مسجد جامع تورجان که با نام‌های مسجد جامع ترجان و مسجد ترجان نیز شناخته می‌شود، در 20 کیلومتری غرب مسیر سقز- بوکان، در روستایی با همین نام قرار دارد. بنای مسجد با یک شبستان و 6 ستون در دو ردیف سه‌تایی، از نظر معماری از جمله مساجد بومی منطقه کردستان به‌شمار می‌رود. عمده مصالح بنای مسجد را سنگ، خشت و آجر تشکیل می‌دهند و در ساخت سقف نیز تیرهای چوبی به‌کار رفته است. با قدمتی که به دوره قاجار بازمی‌گردد، مسجد تورجان در تاریخ 31-12-2002، با شماره ثبت 6893 به‌عنوان یکی از آثار ملی کشور ایران به ثبت رسید و امروزه یکی از جاذبه های گردشگری سقز به شمار می‌رود. [1]

خواص ایتم

محل: مسجد

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-04-09

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1149

مسجد جامع تکاب

2024080916191758755 4=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

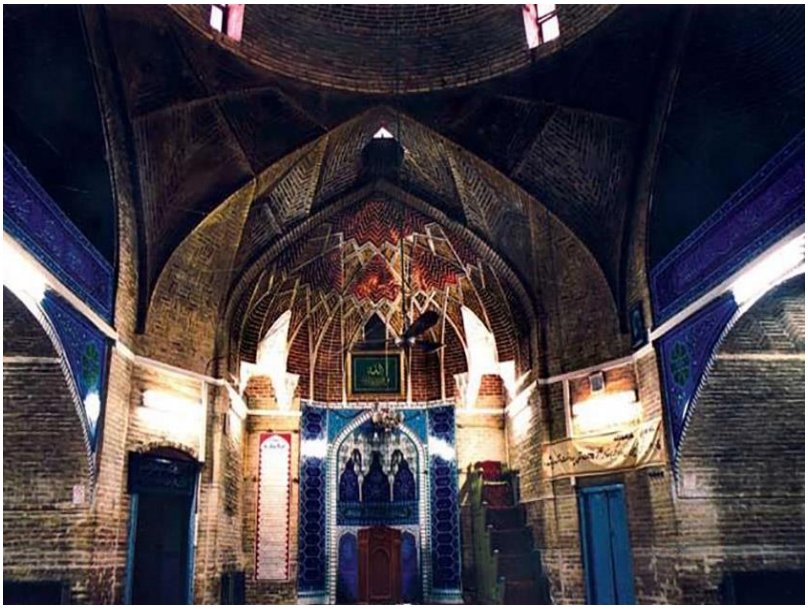

مسجد جامع تکاب با قدمتی که به اواخر دوره قاجار بازمی‌گردد، در خیابان امام خمینی (ره) تکاب قرار دارد. سردر ورودی مسجد توسط دالانی با پوشش طاق گهواره‌ای به صحن مسجد متصل می‌شود و شبستان قدیمی آن دارای ایوان ورودی با ستون‌های مدور آجری و سرستون‌های سنگی است. بخش تحتانی دیوارهای مسجد با قلوه سنگ و ملات ماسه، آهک و خاک آجر کار شده است و بخش فوقانی دیوارها را با آجر و گنبد مرکزی را با گوشواره‌های ظریف و رسم‌بندی منظمی با آجر چهارگوش و ملات گچ احداث کرده‌اند. این اثر از مقاصد مذهبی و جاذبه های گردشگری تکاب به شمار می‌آید و در سال 2003، با شماره ثبت 6684 به‌عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسیده است. [1]

خواص ایتم

محل: مسجد

شهرها: تیکاب (تیکاو)

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-08-09

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1150

مسجد جامع خرم آباد

20240624124111576475=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مسجد جامع خرم آباد یکی از بناهای تاریخی و مذهبی دوره صفوی و جاهای دیدنی خرم آباد است که بنای اولیه آندر سال 970 هـ.ق به دستور شاه پرور سلطان، دختر اغوربیک ساخته شد و در دوره های بعد تعمیر و مرمت گردید. این مسجد دارای ایوانی در جانب شرق و شبستان ستونداری به ابعاد 9 در 30 متر است که پوشش طاق و گنبد آن روی 7 ستون چهارضلعی قرار می‌گیرد . طاق‌های بالای ستون‌ها در این شبستان توسط تیرهای چوبی به هم متصل و نیروی رانشی آن‌ها مهار شده است . [1]

خواص ایتم

محل: مسجد

شهرها: لورستان

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو
زمان اضافه کردن: 2024-06-24
نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1151

مسجد جامع سرخ

https://www.kurdipedia.org/?lng=12&q=20240326130103562268

مسجد جامع سرخ مهاباد، که در زبان کردی (مزگەوتی سوور) خوانده می‌شود، از یادگارهای دوران حکومت صفویان در مهاباد است و در بافت قدیمی شهر قرار دارد. آجر سرخ، اصلی‌ترین مصالح استفاده شده در ساخت این مسجد است و به همین دلیل با نام مسجد سرخ، شهرت دارد. در شبستان مسجد 10 ستون سنگی به چشم می‌خورد و 18 گنبد آجری نیمکره روی بنا قرار گرفته‌اند. مسجد جامع سرخ مهاباد از کهن‌ترین و ارزشمندترین عمارات تاریخی دوران اسلامی در شرق کردستان به‌شمار می‌رود و به دلیل توازن در شکل طاق، گنبد و شبستان، همچنان سالم باقی مانده است. این اثر به‌عنوان یکی از جاهای دیدنی مهاباد، در تاریخ 16-11-1969 با شماره ثبت 882 در فهرست آثار ملی کشور ایران به ثبت رسید. [1]

خواص ایتم

محل: مسجد

زبان- لهجه: فارسی

قرن: قرن 17 (1600-1699)

شهرها: مهاباد

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 26-03-2024

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1152

مسجد چورس

20240721200059582493=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مسجد چورس که با نام قیرمیزی مسجد نیز شناخته می‌شود، در روستای چورس در شهرستان چایپاره، استان آذربایجان غربی قرار دارد. با قدمتی که به دوره صفوی و قاجار بازمی‌گردد، این مسجد به دستور مرتضی قلی خان دنبلی، حاکم چورس در دوره شاه عباس صفوی در قسمت شرقی روستا بنا شد. از آنجا که نمای بیرونی بنا را با استفاده از آجرهای قرمز رنگ ساخته‌اند، این مسجد با نام قیرمیزی به معنی قرمز شهرت یافته است. این اثر در تاریخ 22-12-1997، به‌عنوان یکی از جاهای دیدنی استان آذربایجان غربی، با شماره ثبت 1951 به‌عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسید.[1]

خواص ایتم

محل: مسجد

شهرها: خوی

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-21

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1153

مسجد حاجی بابا

20240721200759582504=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مسجد حاجی بابا با قدمتی که به سال 1256 هجری قمری می‌رسد، از جاهای دیدنی خوی در بازار محسوب می‌شود و توسط علی اصغر حاجی بابا ساخته شده است. این مسجد دو در به طرف بازار حاجی بابا دارد. یکی از این درها که به صحن مسجد باز می‌شود، با کتیبه‌ای از آیات قرآن کریم آراسته شده و کاشی‌های لاجوردی آذین‌دهنده حاشیه‌های آن است. درب دوم طاق نمایی ساده دارد و رو به حیاط مسجد است. در دوران انقلاب اسلامی، این مسجد یکی از سنگرهای مردم این شهر بود. [1]

خواص ایتم

محل: مسجد

شهرها: خوی

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-21

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1154

مسجد حمامیان

20240718091358581631=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

برخی از جاهای دیدنی بوکان در اطراف آن واقع شده‌اند که مسجد حمامیان یکی از آن‌ها است. این مسجد با قدمتی که به دوره قاجار بازمی‌گردد، در روستای حمامیان قرار دارد. با بنایی مربع شکل، مصالح به‌کار رفته در ساخت مسجد شامل سنگ لاشه معادن اطراف، آجر خشتی و چوب گردو می‌شود. از ویژگی‌های جالب معماری بنا می‌توان به پی‌ریزی در عمق 20 متری، قرینه‌سازی میان ستون‌ها و آجرتراشی‌های سقف و دیوار اشاره کرد. گنبد دو لایه مسجد نیز به زیبایی با آجرهای چهار گوش و رنگ‌های گیاهی تزیین شده است. این اثر در تاریخ 15-03-2001 با شماره ثبت 3483 به‌عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسید. [1]

خواص ایتم

محل: مسجد

شهرها: بوکان

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-18

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1155

مسجد داش آغلیان

https://www.kurdipedia.org/?lng=12&q=20240721200440582499

مسجد داش آغلیان با قدمتی که به اواخر دوران قاجار بازمی‌گردد، در خیابان انقلاب (خیابان تبریز) خوی قرار دارد. زیربنای مسجد حدود 400 متر مربع است و در ساخت آن از هیچ ستونی استفاده نکرده‌اند. بام مسجد شیروانی و سقف آن چوبی است. مصالح به‌کار در ساخت مسجد شامل چوب، سنگ و آجر می‌شود. دلیل نامگذاری این مسجد را در برخی کتب تاریخی چنین نوشته‌اند که محل مسجد خانه سیدی بود. وی در شب عاشورای یکی از سال‌ها، در خواب چند نفر زن سیاهپوش را در حیاط و دور سنگی در آن می‌بیند که در حال عزاداری هستند. از خواب می‌پرد، به سوی حیاط و سنگ می‌رود و قطرات اشک را روی سنگ می‌بیند. موضوع با یکی از عالمان درمیان گذاشته و در نهایت خانه او به مسجد تبدیل می‌شود. داش آغلیان به معنی سنگی است که گریه می‌کند و این سنگ همچنان در مسجد نگهداری می‌شود. مسجد داش آغلیان با شماره 2390 در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسید و امروزه از اماکن مذهبی و جاهای دیدنی خوی محسوب می‌شود.[1]

خواص ایتم

محل: مسجد

شهرها: خوی

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-21

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1156

مسجد دولتشاه

20240429203246568282=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مسجد دولتشاه از مساجد تاریخی و مکان های دیدنی کرمانشاه است و در میدان جوانشیر قرار دارد. بنای مسجد از آثار دوره‌ی قاجاریه به شمار می‌رود و توسط محمد علی میرزا دولتشاه بنا شده است. این مسجد با نام مسجد حاج ابوتراب آل آقا نیز شناخته می‌شود. [1]

خواص ایتم

محل: مسجد

زبان- لهجه: فارسی

شهرها: کرمانشاه

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-04-29

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1157

مسجد سلطانی

20240624124644576482=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مسجد سلطانی که امروزه با نام مسجد امام شناخته می‌شود، یکی از بناهای تاریخی و جاهای دیدنی بروجرد است که در مرکز شهر و در کنار راسته بازار بروجرد قرار دارد. این مسجد در زمان فتحعلی شاه قاجار بر روی ویرانه‌های یک مسجد بسیار قدیمی ساخته شد و یکی از بزرگ‌ترین مسجدهای تاریخی شرق کردستان است. معماری مسجد سلطانی بروجرد برگرفته از معماری مسجد شاه تهران است و از لحاظ فرم معماری از نوع مساجد چهار ایوانی است. پلان این مسجد همانند مسجد امام تهران و مسجد النبی قزوین است اما از آن‌ها بزرگ‌تر و قدیمی‌تر است. [1]

خواص ایتم

محل: مسجد

شهرها: لورستان

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-06-24

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1158

مسجد سیدالشهدا

2024072120084558250 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مسجد سیدالشهدا از دیدنی های خوی در بافت قدیمی شهر است و در ضلع شمالی خیابان انقلاب و روبروی بازار قدیمی قرار دارد. با قدمتی که به دوره قاجار بازمی‌گردد، این مسجد در سال 1226 هجری قمری، با 800 متر مربع زیر بنا ساخته شده است. بنای مسجد شامل شبستانی یک طبقه و دالان ورودی می‌شود که هماهنگی ترکیب سالن و دالان ورودی، آجرکاری ستون‌های شبستان و تزیینات آجری نمای داخلی گنبدهای سقف پوش و گوشواره‌های آن در خور توجه هستند.[1]

خواص ایتم

محل: مسجد

شهرها: خوی

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-21

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1159

مسجد شیخ حسن مولانا

20240409195425564728=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مسجد شیخ حسن مولانا در روستای مولان آباد، در فاصله حدود 65 کیلومتری جنوب سقز واقع شده است. مسجد به دلیل وجود قرآن نفیس خطی که به خط زیبای شیخ مولانا، از عرفای نامی نوشته شده است، احداث شد. قدمت این قرآن به دوران نادر شاه افشار بازمی‌گردد و به‌خاطر استفاده از نوعی کاغذ ویژه، در طول تاریخ دستخوش تغییر یا خدشه نشده است. با پلان شبستانی، مسجد دارای ستون‌هایی چوبی است و تاریخ ساخت آن را دوره صفویه تخمین می‌زنند. مسجد شیخ حسن مولانا از جمله جاذبه های گردشگری سقز به شمار می‌رود که ارزش بازدید دارد. [1]

خواص ایتم

محل: مسجد

قرن: قرن 18 (1700-1799)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-04-09

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1160

مسجد شیخ مظهر

20240331155554563145=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مسجد شیخ مظهر با قدمتی که به اوایل دوره قاجار بازمی‌گردد، به شکل مربع و با ارتفاعی مشرف به محلات مجاور، در مرکز بافت قدیمی شهر سقز احداث شده است. از لحاظ معماری بیرونی، ساختمان مسجد دارای سه نما است. نمای اصلی مسجد شامل ایوان و محرابی تابستانی می‌شود که در پیشانی آن قرار دارد، ضلع درب اصلی مسجد که مشرف به کوچه همجوار و وضوخانه است و ضلع دیگر مسجد که به کوچه‌ای دیگر اشراف دارد و در آن ساختمان خادم مسجد و اقامتگاه طلبه‌های دینی واقع شده‌اند. معماری مسجد از هنر آجرتراشی و چوب بهره می‌برد. مسجد شیخ مظهر که از مکان های دیدنی سقز به حساب می‌آید، در تاریخ 2005-08-02، با شماره ثبت 12672 به‌عنوان یکی از آثار ملی کشور ایران به ثبت رسید. [1]

خواص ایتم

محل: مسجد

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-03-31

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1161

مسجد طاق

20240806215037586852=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مسجد طاق یکی از بناهای تاریخی و مکان های دیدنی میاندوآب و از جلوه‌های معماری اسلامی در جنوب استان آذربایجان غربی است. با قدمتی که به دوره قاجار بازمی‌گردد، این مسجد به دستور احمد خان بیگربیگی بین سال‌های 1200 تا 1210 ساخته شده است. بنای مسجد به‌صورت شبستانی ستون‌دار همراه با پوشش طاق و گنبد است و مناره یا ایوان رفیع ندارد. این اثر به شماره 1949، در سال 1998 در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسید.[1]

خواص ایتم

محل: مسجد

شهرها:

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-08-06

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1162

مسجد مناره

https://www.kurdipedia.org/?lng=12&q=20240718093018581650

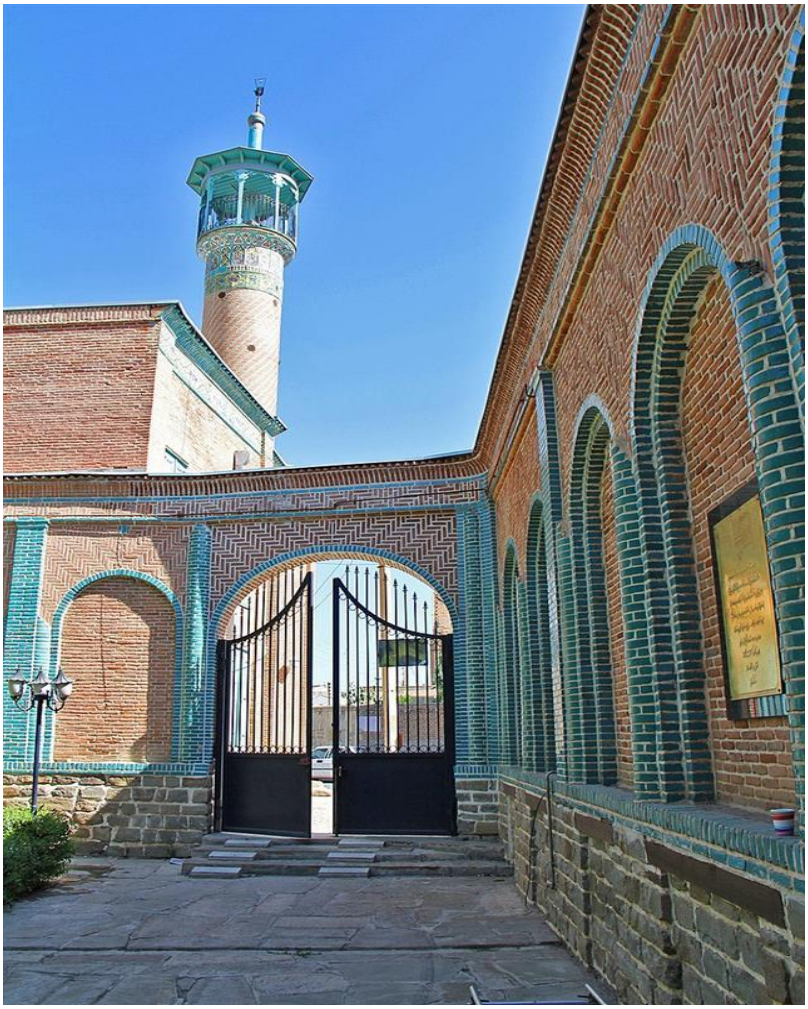

مسجد مناره با قدمتی که به دوره قاجار بازمی‌گردد، در ارومیه، خیابان امام، جنب مسجد سردار واقع شده است. این مسجد به همت حاجی علی یارخان و حاجی یدالله خان امیر نظمی افشار، دو تن از خوانین دوره قاجار ساخته شد و به دلیل قرارگیری یک مناره در ضلع شمال شرقی آن به این نام شهرت یافته است. با ابعادی نسبتا کوچک، مسجد مناره فاقد صحن است و با توجه به الگوی مساجد در شمال غرب ایران، از نوع مساجد شبستانی با پوشش تیر چوبی محسوب می‌شود. بنای مسجد فاقد گنبد و پوشش سقف آن شیروانی است. دیگر بخش‌های مسجد شامل زیرزمین، نیم‌طبقه به عنوان بخش خانم‌ها، کفش‌کن و آبدارخانه می‌شود. از مهم‌ترین بخش‌های مسجد مناره که توجه اغلب مردم و گردشگران را به دلیل نام آن به خود جلب می‌کند، مناره آن است که هسته‌ای مرکزی از جنس درختی بلند با ارتفاع 22/50 متر دارد. این اثر در تاریخ 16-12-1997 با شماره ثبت 1953 به‌عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسید و به‌عنوان یکی از بناهای تاریخی و مکان های دیدنی ارومیه شهرت دارد. [1]

خواص ایتم

محل: مسجد

شهرها: اورمیه

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-18

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1163

مسجد والی

20240419152217566311=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مسجد والی قدیمیترین مسجد ایلام است که قدمتش به 90 سال پیش میرسد و امروزه یکی از دیدنی های ایلام محسوب میشود. از آنجا که این مسجد به وسیله والی پشتکوه بنا شده، به همین نام نیز معروف است. [1]

خواص ایتم

محل: مسجد

دهه: دهه 30 (30-39)

قرن: قرن 20 (1900-1999)

شهرها: ایلام

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-04-19

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1164

معبد آناهیتا

20240306100049556863=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

معبد آناهیتا، معبدی سنگی در شرق کردستان است که در ارتفاعات دشتی نزدیک شهر کنگاور در 94 کیلومتری کرمانشاه واقع شده است. بر اساس اسناد تاریخی، این معبد سنگی مربوط به تاریخ دوره های هخامنشی، اشکانی و ساسانی است، اما برخی کارشناسان قدمت این کاخ را به دوره ساسانی می گویند.

معماری معبد آناهیتا

معبد آناهیتا به‌عنوان محلی برای تجلیل از پاکی و پرستش آناهیتا، فرشته‌ای که به نگهبانی چشمه‌ها و باران معروف است، شناخته می‌شود. معبد آناهیتا با ارتفاع 32 متر ساخته شده است. ابعاد این بنای باشکوه از پایین به بالا کوچک‌تر می‌شود و صورتی زیگوراتی دارد که در راستای سبک صفه‌سازی و زیگورات‌سازی ایرانیان به حساب می‌آید. اطراف معبد را دیوارهای سنگی احاطه کرده است و برای هم‌سطح‌سازی با تپه سکوهایی ایجاد شده است. نمای اصلی معبد در ضلع جنوبی قرار دارد. ورودی بنا با پلکان‌هایی در دو طرف به‌موازات ضلع جنوبی است که افراد را به داخل معبد هدایت می‌کرد. بر فراز معبد سازه‌ای چهارطاقی مشابه سایر آتشکده‌های آن زمان وجود داشته است. بالای معبد آناهیتا، سر چهار گاو به‌صورت روبه‌روی یکدیگر قرار دارد و در زمان آبگیری، عکس سر گاوها روی آب نقش می‌بسته است. در وسط معبد آناهیتا، فضایی وجود دارد که آب از جوی‌ها در آن جمع شده و استخر کوچک را پر آب می‌کند که عمق 20 سانتی‌متر دارد.

اشیای اکتشافی

یکی از مهم‌ترین آثار کشف شده در معبد، تابوت‌ها و محتویات آنها از گورهای پارتیان است که اطلاعات بسیاری را ارائه می‌دهند، از جمله سکه، تیغه‌های برنزی، گردنبند، گوشواره طلا با نقش انسان بال‌دار، ظروف سفالین و دیگر اقلام هستند که از این گورها به دست آمده‌اند. آثار تاریخی دیگری که در معبد آناهیتا کشف شده‌اند، شامل سکه‌ها و سفال‌های دوران اسلامی و خلفای اسلامی هستند. این گنجینه گرانبها با انواع سرامیک های حکاکی شده و برجسته به رنگ سبز و زرد پر شده است.

سنگ نوشته‌ها

روی برخی از سنگ‌های حجاری در دیوار شرقی معبد، نقوش و اشکالی همچون صلیب شکسته، ستاره، خورشید، بز کوهی، گردونه و چرخ، نقوش هندسی، گیاهان، ماهی، ماهی و آب، لنگر کشتی و... دیده می‌شود.[1][2][3]

خواص ایتم

محل: مسجد

شهرها: کرمانشاه

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - هاوڕێ باخەوان
[2] سایت | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | مانیفەری 2024-03-03 -baskurd.basnews.com
[3] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2024-03-06

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1165

معبد و محوطه باستانی عین دارا در عفرین

2022083009133643109 1=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

عین دارا، شهری تاریخی در غرب رِوستای عین داره و در پنج کیلومتری جنوب عفرین است. این شهر باستانی که در سه طرف آن دشت قرار دارد، با زمین های بسیار مناسب برای کشت محصولات کشاورزی، در سمت غرب رِودخانه عفرین واقع شده. این شهر یک شاهکار تاریخی جالب و منحصر به فرد است که از چندین بنا و مجسمه‌های بزرگ باستانی مانند یک معبد، مجسمه گاو بالدار، مجسمه ابولهول، سنگ نوشته، ساختمان تاریخی و مجسمه سنگی خدای اشتار تشکیل می شود.

این شهر باستانی به دو بخش شمالی و جنوبی تشکیل شده است:

بخش جنوبی: این بخش از یک قطعه زمین 2500 متری تشکیل شده است که کمی بالاتر از سطح زمین است. به گفته باستان شناسان، تاریخچه این رِوستا به عصر نو سنگی بر می گردد که مردم در حدود 10 هزار سال پیش در آنجا زندگی می کردند. (این بخش رِوستای باستانی تنها یک بار کاوش شده است که در نتیجه تعدادی اشیاء سنگی و سازه های ساختمانی پیدا شده است که قدمتشان به دوره عصر نو سنگی بر می گردد).

بخش شمالی: بخش شمالی رِوستای باستانی عین دارا به دو قسمت تقسیم می شود.

بخش اول: از یک قطعه زمین مسطح به مساحت 4600 متر مربع تشکیل شده است که به آن (شهر زیرزمینی) می گویند. به گفته باستان شناسان، این قسمت از این شهر باستانی در اواخر دهه دو هزار قبل از میلاد، این شهر توسط مجموعه ای از دیوار ها، محل مراقبت و چهار دروازه محافظت می شد. تا به امروز هم برخی از این مکان ها باقی مانده اند. (این قسمت از رِوستای باستانی عین دارا هنوز کاوش نشده است).

بخش دوم: در این قسمت تپه معروف و تاریخی عین دارا وجود دارد. مساحت آن 7500 متر مربع است، باستان شناسان آن را شهر بالایی (فوقانی) می نامند.

مهم ترین آثر این بخش یک معبد بزرگ و تاریخی است که تاریخ آن هنوز به طور کامل مشخص نیست. قطعا به دلیل انجام نشدن کاوش و بررسی باستان شناسی است که تاریخ ساخت آن هنوز مشخص نشده است، اما تاریخ سکونت در این شهر باستانی تا دوره عثمانی بی وقفه ادامه داشته است.

منابع باستان شناسی معتقدند قدمت این معبد به دوره (هیتی و هوری) بر می گردد. معماری آن نزدیک به معماری هلینستی است که ترکیبی از سبک های ساخت هوری و میتانی است، این سبک هم در شمال سوریه (غرب کوردستان) رایج بوده.

این محوطه باستانی مانند سایر محوطه های باستانی غرب کوردستان به دلیل جنگ مداوم و محیط نامناسب از بین رفته و تخریب شده است، حتی در سال 2018 نزدیک به 60٪ معبد بر اثر بمب باران نیروی هوایی ترکیه تخریب شد.

اماده‌کردن: سارا سردار
[1]

خواص ایتم

محل: مسجد
محل: مجسمه ها و کنده کاری ها
محل: تخریب بناهای تاریخی
محل: خانه
محل: شهرستانها
شهرها: افرین
کشور - اقلیم: غرب کردستان
کشور - اقلیم: کردستان
QR Code:

منابع
[1] سایت | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەری پاسکورد - 2022-08-30
زمان اضافه کردن: 2022-08-30
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1166

مقبره داود رشید

20240624124337576478=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مقبره داود رشید (داود رش) مربوط به دوران‌های تاریخی پس از اسلام است و در 10 کیلومتری شمال غربی کوهدشت واقع شده است. این اثر که در تاریخ 02-10-2001 به‌عنوان یکی از آثار ملی کشور ایران به ثبت رسید، در میان جاهای دیدنی کوهدشت قرار دارد. [1]

خواص ایتم

محل: قبرستان

شهرها: لورستان

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-06-24

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1167

مقبره شهنشاه (شجاع الدین خورشید)

20240624123259576465=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مقبره شهنشاه یا آرامگاه شهنشاه یکی از آثار تاریخی و مکان های دیدنی خرم آباد به شمار می‌رود و مربوط به دوره صفوی است. این اثر تاریخی که در روستای طالقان شهرستان خرم آباد قرار دارد، در 07-09-1997 به‌عنوان یکی از آثار ملی کشور ایران به ثبت رسید. [1]

خواص ایتم

محل: قبرستان

شهرها: لورستان

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-06-24

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1168

مقبره پیرزن

20230502130056487087=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مقبره پیرزن

مقبره ملا محمد ملازاده، در روستای (کانی دربند)ی دهستان دگله ی شهر کویه میباشد که از طرف مردم روستا به مقبره‌ی پیرزن شهرت دارد، چونکه این شخص در سن میانسالی و پیری صاحب فرزند شده‌است. او در سال 849 کوچی به‌دنیا امده و در سال 954 کوچی وفات کرده‌است. گنبدی بر سر مزار او نصب شده‌است و مردم برای مرضهایی چون سرفه، تب و نازایی به سر مزار او میروند.[1]

خواص ایتم

محل: قبرستان

شهرها: کویه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-02

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1169

مقبره‌ی دانیال پیامبر در کرکوک

20231002112335524463=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

حضرت دانیال یکی از پیامبران اکهی بوده است که از نواده‌گان قوم بنی اسرائیل و یهودای پسرش بوده‌است. این پیامبر در زمان حیاتش به مناطق کردستان امده‌است و در شهر کرکوک سکنی گزیده‌است و هم اکنون مزارش در قلعه‌ی کرکوک واقع میباشد.[1]

خواص ایتم

محل: قبرستان

شهرها: کرکوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-10-02

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1170

مناره آجری خرم آباد

20240710092601579676=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

در جنوب خرم آباد در محله قاضی‌آباد داخل پارک زیبای شقایق، بنایی استوانه‌ای شکل با ارتفاع 30 متر روی پایه سنگی به شکل مکعب مربع قرار گرفته که آن را با نام مناره آجری می‌شناسند. پس از بالا رفتن از 99 پله به پشت بام این مناره می‌رسید و چشم‌انداز زیبایی از دورترین نقاط شهر را پیش روی خود خواهید دید. در قدیم از این مناره برای راهنمایی و دیده‌بانی کاروان‌های عبوری از شهر و همینطور نگهبانی از خرم‌آباد استفاده می‌شد. با توجه به ارزش تاریخی، این اثر از جاهای دیدنی خرم آباد به شمار می‌رود و در فهرست آثار ملی کشور ایران ثبت شده است. [1]

خواص ایتم

محل: مناره

شهرها: لورستان

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-10

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1171

منطقه‌ی باستانی خشام در غرب کوردستان

20221016201931440256=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

منطقه‌ی باستانی خشام، در 35 کیلومتری شمال شرق شهر حسکه قرار دارد.
خشام، منطقه‌ای باستانی بزرگ و فراوانی است که مساحتش به طول 30 کیلومتر و پهنایش 18 کیلومتر است و همچنین 493 متر از سطح دریا بلندتر است.
منطقه‌ی جوگرافیایی منطقه‌ی باستانی خشام به این ترتیب تقسیم شده است:
در بخش شمال منطقه دشتهای کشاورزی و زراعت است و در بخش غرب روستای اویجله است، در قسمت جنوب به رود خابور میرسد و در شرقش روستای زرکان است.
در باره‌ی کشف و شناخت این منطقه، باستان شناسان له اداره‌ی باستانشناسی حسکه میگویند: در سال 1995 چند تابلت خط میخی (که به دوره‌ی نوسنگی برمیگردد) به صورت کاملا اتفاقی دیده شده برای همین در سالهای 1998-1999 طی دو مرحله شروع به کار کاوش باستانی و جمع کردن اطلاعات اولیه کردیم، در ادامه‌ی تحقیقات و کارهایمان نقش سنگیهای کشف شده را به شش دسته تقسیم کردیم که به صورت زیر است:
دبعان، خشام، باشوکی، تپه‌ی بیدر، کفرا، خان و مره. در این شش گروه بجز تپه‌ی بیدر، هر پنج منطقه‌ی دیگر اشیاء باستانی و تاریخی قابل توجه‌ای کشف شد، مثل: بازمانده‌های سنگهای ساختمان سازی به اشکال گرد و مستطیل که به منظور ساخت خانه و اماکن مختلف مورد استفاده قرار گرفته‌اند.
در نتیجه‌ی این اکتشافات، در سال 2001 یک کار گروهی متشکل از باستانشناسان سوریه‌ای و بلژیکی شروع شد که نتیجه‌ی این فعالیت که چه‌ند ماهی به درازا کشیده شده بود، چندین طبقه‌ی مختص باستانی (متشکل از عصر نو سنگی تا اواخر قرن 19 میلادی) کشف شده است.
از جمله اشیاء باستانی کشف شده در این منطقه میتوان به شالوده‌های سنگی ساختمان سازی در سایز و اندازه‌های مختلف، بقایای خانه، قبر، دیوارهای کوچک و بزرگ، مهر شیشه‌ای، گوشواره‌های مسی، تنور نانوایی بیضی شکل و چندین تکه سفال مخصوص عصر اشوریها، اشاره کرد.
از اکتشافات مهم و جالب توجه‌ی این منطقه باید اشاره به 500 لوح سنگی کرد که برای نوشتن و فهماندن منظورشان بر روی این لوحها روش قدیمی نقاشی و نقش افریدن استفاده کرده‌اند، نقشهایی همچو: اشکال هندسی، نقش انسان، نقش نبرد انسان و حیوانات درنده، مسائل دینی و افسانه‌یی (مثل انسانی با جسم انسان و سر حیوان).
هم اکنون این منطقه‌ی تاریخی-باستانی همانند دیگر مناطق باستانی غرب کوردستان، به دلیل هجوم و لشکرکشیهای غیر منطقی سپاه ترکیه در سوریه، در شرایط بسیار خطرناک و اسفباری به سر میبرد و باید منتظر ویرانی و سرقتهای باستانی زیادی از این منطقه باشیم.

اماده‌کردن: سارا سردار
[1]

خواص ایتم

محل: مجسمه ها و کنده کاری ها
محل: شهرک
محل: قلعه
محل: قبرستان
محل: منطقه
قرن: عصر حجر جدید
شهرها: حسکه
کشور - اقلیم: غرب کردستان
QR Code:

منابع
[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار
زمان اضافه کردن: 2022-10-16
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1172

مهر استوانه‌ای کشف شده در تپه‌ی لشکر

20230521232203492521=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مهری استوانه‌ای شکل به دارای نقش و نگارهای مخصوص است.
این مهر نمونه‌ی مهری کشف شده در تپه‌ی باستانی لشکر در استان اربیل میباشد. این مهر همراه با چندین وسیله‌ی تاریخی دیگر در پی انجام کاوش و حفر باستانی در تپه‌ی لشکر در سال 2023 کشف شده که کار کاوش این تپه را تیمی باستان شناس از دانشگاه اتونومی اسپانیا و اداره‌ی فرهنگ و باستان شانسی اربیل و همچنین بخش باستان شناسی دانشگاه صلاح الدین اربیل انجام داده‌اند. شروع کار حفر باستانی در این تپه به سال 2016 برمیگردد.

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: اربیل

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-21

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1173

مونومنت پیکولی

20230923131758522759=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

بنای یادبود پیکولی
این محوطه تاریخی یکی از بناهای مهم کردستان است. پیکولی از آثار دوره ساسانی است که در نزدیکی روستای برکل در منطقه دربندیخان استان سلیمانیه قرار دارد.
این بنا در زمان سلطنت هفتمین پادشاه ساسانی به نام (نرس 293-302 میلادی) ساخته شده است و از ویژگی ها و اهمیت این بنا می توان به این نکته اشاره کرد که بر روی سنگ های به کار رفته برای دیوارهای این بنا یکی از طولانی ترین متون تاریخ است. آن زبان هایی که تا به حال کشف شده اند پادشاه ساسانی این بنا را در جاده بین پایتخت ساسانی (تیسفون مدائن) و شهر مذهبی (شیز) آذربایجان بنا کرد تا همه مسافران که از این راه میگذرند بتوانند آن را ببینند.
طرح ساختمان بنای یادبود
بنای یادبود پیکولی، ساختمانی مربع شکل به ابعاد 10 در 10 متر مربع بود که در هر دو طرف مجسمه شاه وقت قرار داشت و روی دیوارها چندین بلوک سنگی نوشته شده بود که برخی از آنها گم شده است و کتیبه ها اکنون در موزه سلیمانیه نگهداری می شود. یک تیم باستان شناسی ایتالیایی از سال 2006 روی این مکان باستانی کار می کنند و اخیرا چندین سنگ جدید کشف کرده اند.
متون حکاکی شده روی سنگ ها
کتیبه های نوشته شده روی سنگ ها توسط ارنست هرتسفلد (تاریخ شناسن و متخصص زبانهای کهن) ترجمه شده است و بر اساس این ترجمه، کتیبه ها به واقعه ای در سال 293 پس از میلاد اشاره دارد که نرسئوس پادشاه توانست بر علیه بهرامی سوم قیام کند (که عمر کوتاهی داشت) در نهایت او به پادشاهی ساسانی رسید. [1]

خواص ایتم

محل:	مسجد
محل:	دیوار
محل:	محل
محل:	مدرسه دینی
محل:	حکاکی شده
قرن:	قرن 03 (0200-0299)
شهرها:	دربندخان
کشور - اقلیم:	جنوب کردستان
QR Code:	

منابع
[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار
زمان اضافه کردن: 2023-09-23
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1174

میل خسرو آباد

https://www.kurdipedia.org/?lng=12&q=20240624123006576462

میل خسرو آباد (خسروآ) صید صفربگ در بخش کونانی شهرستان کوهدشت واقع شده است. میل خسرو آباد که به نام میل صید صفربگ نیز معروف است در گورستان قدیمی روستای خسرو آباد واقع شده است. بلندای این میل حدود 6متر و 60 سانتیمتر است قطر پایه آن حدود 2 متر است نمای ظاهری آن دارای انحنا بوده و به شکل هرمی 6 وجهی است. در ساخت آن از مصالح قلوه سنگ، گچ و....استفاده شده است. این میل یکی از قدیمی‌ترین و منحصرترین میل‌های یادبود در لرستان و از جاهای دیدنی کوهدشت بوده که برای نشان گور بکار برده شده است. براساس شواهد این بنا احتمالا مربوط به دوره زندیه است. [1]

خواص ایتم

محل: مناره

شهرها: لورستان

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-06-24

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1175

مکان باستانی حوشکورو

20230510151511488987=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

این مکان که اطلاعات زیادی از ان در دسترس نیست، باقیمانده‌ی یک قلعه یا ارگ سربازی کهن است که در وضعیت اسفناک محافظتی به‌سر میبرد.[1]

خواص ایتم

محل: قلعه

محل: تپه

شهرها: کلار

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-05-10

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1176

نامه توشتراتا پادشاه میتانی به فرعون مصر

20230708223251504899=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نامه توشتراتا پادشاه میتانی به آخناتون فرعون مصر در 1350 ق.م. این نامه در پایتخت فرعون در تپه عمارنا پیدا شد و اکنون در موزه بریتانیا نگهداری می شود. میتانی ها از قبیله خوری (هوری) هستند و اجداد کردها محسوب می شوند. پایتخت آنها واشکونی در نزدیکی سرکانی در غرب کردستان بود و به مدت 150 سال بر کل سوریه و بخشهایی از شمال و جنوب کردستان حکومت کردند.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

دهه: دهه 50 (50-59)

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سەریکانی

کشور - اقلیم: کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمەی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-07-08

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1177

نقاشی های صخره‌ای گوروک در منطقه‌ی هکاری

20220925110706436121=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

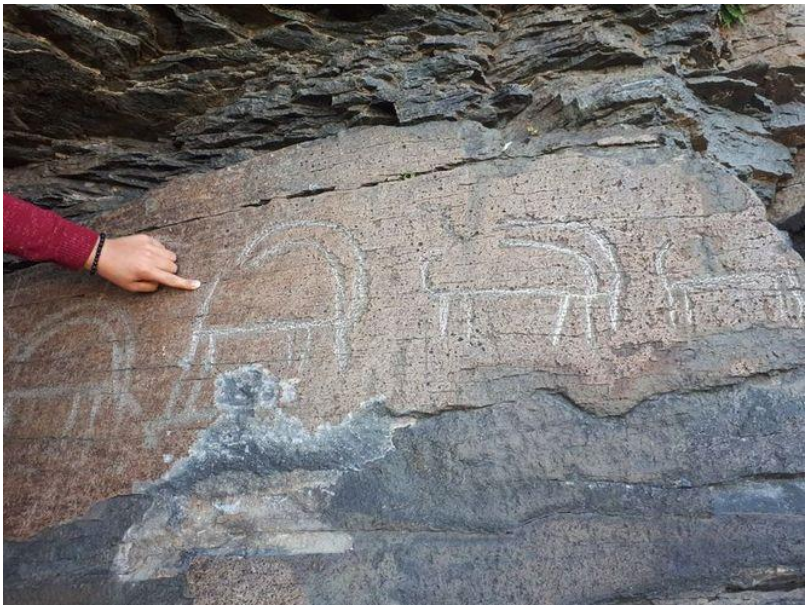

در منطقه‌ی هکاری در شمال کوردستان بزرگ مجموعه‌ای از نقاشی های صخره‌ای وجود دارد که به اسم نقاشی های صخره‌ای گوروک شناخته میشود. این نقاشی ها بسیار قدیمی و جالب هستند و همانند یک موزه‌ی باز توجه توریستهای علمی و گردشگری را به خود جلب میکند.
مکان جغرافیای این نقاشی ها در منطقه‌ی گور، مابین کوه ترشن و دریاچه‌ی سات است که از مهمترین کوه و دریاچه‌های شمال کوردستان هستند.
به گفته‌ی منابع تاریخی و باستانشناسی، تاریخ این نقاشیهای کهن به 10-12 هزار سال قبل برمیگردد.
شماره‌ی این نقاشی ها بیشتر از 2 هزار دانه است که از لحاظ سایز و موضوع نقاشی با یکدیگر متفاوت هستند. نقشهای کشیده شده بر روی سنگها در این موزه‌ی سرباز موضوعات مختلفی مانند نقشهای طبیعی: مار، گل، ئاهو، بز کوهی، گرگ، روباه.. نقشهای سمبلیک و رمزدار مانند خنجر و انسانهای متفاوت در شکل و شیوه.. و همچنین نقشهای دینی و اعتقادی هستند.
اماده‌کردن: سارا سردار
[1]

خواص ایتم

محل: باغ - پارک
محل: مجسمه ها و کنده کاری ها
محل: گالری
محل: موزه
محل: حکاکی شده
محل: رود
قرن: قرن ها قبل از تاریخ (پیش از کشف نوشتن)
شهرها: هکاری
کشور - اقلیم: شمال کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپێدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2022-09-25

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1178

نقوش صخره ای هومیان و میر ملاس

20240624123905576472=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نقوش صخره‌ای هومیان که از مکان های دیدنی کوهدشت به شمار می‌رود، روی غاری در شمال شهرستان کوهدشت و در شمال غرب استان لرستان حکاکی شده‌اند. اطلاعات دقیقی از زمان ایجاد این شکل‌ها در دست نیست اما احتمال می‌رود مربوط به دوره پارینه سنگی باشند. این نقوش معمولاً آرزوهای نقاش را به تصویر می‌کشد، وجود این نقوش نشان از دیرینگی سکونت انسان در این مناطق دارد. نقوش صخره‌ای هومیان با نقش لنگر کشتی آغاز و سپس نقش‌هایی از میادین شکار گوزن به صورت‌های فردی و جمعی پایان می‌یابد. تعداد این نقش‌ها در غار هومیان 10 نقش و در دره میرملاس 18 نقش است که بیشتر آنان به رنگ‌های سیاه و زرد کشیده شده‌اند. [1]

خواص ایتم

محل: مجسمه ها و کنده کاری ها

شهرها: لورستان

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-06-24

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1179

نگاره‌ای درباره تقدس (گاو) در اعتقادات میتانیها

2023041219335648168 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نگاره‌ای در موزه‌ی ملی دهوک در باره‌ی مقدس بودن گاو در اعتقادات میتانی ها در شهر نوزی (کرکوک کنونی). مێژووی میتانی ها و حکمداریشان به 1600-1350 سال قبل از میلاد برمیگردد. [1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-12

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1180

نمایی بی نظیر از غار سه در

20230205212939464252=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نام مکان: غار سه در
مترجم: سارا سردار
برنزر یک منطقه طبیعی و جذاب است که در منطقه مرگه‌سور در جنوب کوردستان قرار دارد غاری سه دری در آنجاست،از این رو نامش سیدر است، بر خلاف دیگر غارهای طبیعی منطقه، ظاهری منحصر به فرد و وسعت بزرگ و جذاب دارد.
سوران امیر، مدیر باستان شناسی منطقه مرگه‌سور در مورد این غار گفت:در منطقه ما غارها و مکان های باستانی مهم و جالب زیادی وجود دارد، یکی از این مکان ها برنزر است که منطقه ای طبیعی و جذاب است که در سه کیلومتری جنوب غار شانه‌در در منطقه مرگه‌سور واقع شده است، در این منطقه یک غار بزرگ به نام سه در وجود دارد.
وی افزود: در این منطقه غاری وجود دارد که سه در دارد یکی رو به شمال و رو به غار، دیگری رو به جنوب و در دیگری رو به شرق در دروازه جنوبی است، به همین دلیل غار را سه در می نامند. حدود یک کیلومتر از رودخانه بزرگ دور و مناظر سیدر بسیار زیباست. طبق تحقیقات انجام شده در طول تاریخ بشر از آنها به عنوان پناهگاه گوسفندان و گاوها استفاده می شده است.
مدیر باستان شناسی منطقه مرگه‌سور گفت:غار سه در به دلیل وسعت زیاد و سه در اصلی در شرق و شمال غار شاندر و یک درب کوچک در انتهای غار که حدود نیم متر ارتفاع و دو در عرض دارد با غارهای طبیعی منطقه متفاوت است. یک متر و بر روی شکم به سمت عقب از آن وارد می شود سپس وارد قسمت داخلی غار می شود که بسیار وسیع و بزرگ است.
مدیر باستان شناسی افزود: تحقیقات بیشتری در مورد این مکان مهم مورد نیاز است، زیرا به دلیل طبیعت منطقه و مجاورت غار، جایی که نیاندرتال ها در آن زندگی می کردند و پناهگاهی برای انسان ها در طول زندگی در منطقه بود.
سوران امیر، مدیر باستان شناسی منطقه مرگه‌سور گفت که غارها و محوطه های باستان شناسی این منطقه در نظر است در آینده بررسی شوند.[1]

خواص ایتم

محل: غار
قرن: عصر حجر قدیم
شهرها: مرگه‌سور
کشور - اقلیم: جنوب کردستان
QR Code:

منابع
[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار
زمان اضافه کردن: 2023-02-05
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1181

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 03

2023040711174148019 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

کوزه‌ای نقاشی و رنگ شده که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی ماننایی ها است.
ماننایی ها اجداج کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی ماننایی را تاسیس کردند.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کرمانجی - Upper Kurdish (Arami) | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1182

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 04

2023040711274048020 4=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

کوزه‌ای نقاشی و رنگ شده که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی ماننایی ها است.
ماننایی ها اجداج کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی ماننایی را تاسیس کردند.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1183

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 05

2023040711401048020 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

جام طلایی و نقش داری که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی ماننایی ها است.
ماننایی ها اجداج کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی ماننایی را تاسیس کردند.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1184

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 06

2023040711445648020 7=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

کوزه‌ای نقاشی و رنگ شده که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی ماننایی ها است.
ماننایی ها اجداج کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی ماننایی را تاسیس کردند.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1185

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 07

2023040711512148020 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

تابلویی گلین که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی ماننایی ها است.
ماننایی ها اجداج کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی ماننایی را تاسیس کردند.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کرمانجی - Upper Kurdish (Arami) | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1186

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 08

2023040712074148020 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

بخشی از یک مجسمه یا دسته‌ی کوزه به شکل سر بز کوهی که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی مانایی ها است.
ماننایی ها اجداج کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی مانایی را تاسیس کردند.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1187

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 09

2023040712150448021 0=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

جامی از جنس برنز که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی مانایی ها است.
ماننایی ها اجداج کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی مانایی را تاسیس کردند.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1188

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 10

2023040712294348021 1=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قطعه‌ی هنری از جنس طلا که بنا بر نقش و مدلش احتمال میرود به عنوان تاج پادشاهی یا ملکه استفاده شده باشد، که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی مانایی ها است.
ماننایی ها اجداج کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی مانایی را تاسیس کردند.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1189

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 11

2023040712571348021 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

دو قطعه خشت نقشدار که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی مانایی ها است.
مانایی ها اجداج کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی ماننایی را تاسیس کردند.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1190

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 12

2023040713083548021 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

النگوی طلا و منقشی که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی مانایی ها است.
مانایی ها اجداج کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی مانایی را تاسیس کردند.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1191

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 13

20230407132124480225=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

النگوی طلایی که هر دو سرش منقش به نقش شیر است، این نمونه‌ی باستانی در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی مانایی ها است.
مانایی ها اجداج کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی ماننایی را تاسیس کردند.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1192

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 14

2023040713292848022 7=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

یک قطعه طلای نقش دار که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی مانایی ها است.
مانایی ها اجداج کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی ماننایی را تاسیس کردند.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1193

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 15

2023040713354448022 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قطعه طلایی نقش دار که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی مانایی ها است.
مانایی ها اجداج کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی مانایی را تاسیس کردند.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1194

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 16

2023040713464548023 0=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قطعه طلایی با نقشهای کهن و حیوانی که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی مانایی ها است.
مانایی ها اجداج کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی مانایی را تاسیس کردند.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1195

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 17

2023040713584448023 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قطعه‌ای تاریخی و هنری که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی مانایی ها است.
مانایی ها اجداج کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی مانایی را تاسیس کردند.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1196

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 18

2023040714071348023 4=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

قطعه‌ای باستانی از جنس طلا که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی مانایی ها است.
مانایی ها اجداج کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی مانایی را تاسیس کردند. [1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1197

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 19

2023040714203748023 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

سه نمونه از اثار باستانی متعلق به تاریخ کورد که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی مانایی ها است.
مانایی ها اجداج کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی ماننایی را تاسیس کردند.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1198

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 20

20230407142729480241=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نمونه‌ای از اثار باستانی امپراطوری کوردها که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی مانایی ها است.
مانایی ها اجداج کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی مانایی را تاسیس کردند. [1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1199

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 21

2023040714341848024 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نمونه‌ای از اثار باستانی امپراطوری کوردها که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی مانایی ها است.
مانایی ها اجداج کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی مانایی را تاسیس کردند.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1200

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 22

2023040714391848024 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نمونه‌ای از اثار باستانی امپراطوری کوردها که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی مانایی ها است.
مانایی ها اجداج کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی مانایی را تاسیس کردند.

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1201

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 23

2023040714503248025 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نمونه‌ای از اثار باستانی امپراطوری کوردها که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی مانایی ها است.
مانایی ها اجداد کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی ماننایی را تاسیس کردند.

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1202

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 24

2023040714562948025 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نمونه‌ای از اثار باستانی امپراطوری کوردها که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی مانایی ها است.
مانایی ها اجداد کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی ماننایی را تاسیس کردند.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1203

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 25

2023040715020748025 7=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نمونه‌ای از اثار باستانی امپراطوری کوردها که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی مانایی ها است.
مانایی ها اجداد کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی ماننایی را تاسیس کردند. [1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1204

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 26

2023040715082648025 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نمونه‌ای از اثار باستانی امپراطوری کوردها که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی مانایی ها است.
مانایی ها اجداد کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی ماننایی را تاسیس کردند.

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1205

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 27

20230407151800480263=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نمونه‌ای از اثار باستانی امپراطوری کوردها که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی مانایی ها است.
مانایی ها اجداد کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی ماننایی را تاسیس کردند. [1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1206

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 28

2023040715231248026 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نمونه‌ای از اثار باستانی امپراطوری کوردها که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی مانایی ها است.
مانایی ها اجداد کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی ماننایی را تاسیس کردند. [1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1207

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 29

2023040715274048026 7=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نمونه‌ای از اثار باستانی امپراطوری کوردها که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی مانایی ها است.
مانایی ها اجداد کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی ماننایی را تاسیس کردند.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1208

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 30

2023040715340348026 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نمونه‌ای از اثار باستانی امپراطوری کوردها که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی مانایی ها است.
مانایی ها اجداد کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی ماننایی را تاسیس کردند. [1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1209

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 31

2023040716001948027 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نمونه‌ای از اثار باستانی امپراطوری کوردها که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی مانایی ها است.
مانایی ها اجداد کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی ماننایی را تاسیس کردند. [1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1210

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 32

20230407160706480281=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نمونه‌ای از اثار باستانی امپراطوری کوردها که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی مانایی ها است.
مانایی ها اجداد کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی ماننایی را تاسیس کردند. [1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1211

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 33

2023040716151848028 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نمونه‌ای از اثار باستانی امپراطوری کوردها که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی مانایی ها است.
مانایی ها اجداد کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی مانایی را تاسیس کردند.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1212

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 34

20230407162208480284=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نمونه‌ای از اثار باستانی امپراطوری کوردها که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی مانایی ها است.
مانایی ها اجداد کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی ماننایی را تاسیس کردند. [1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1213

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 36

2023040721044148041 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نمونه‌ای از اثار باستانی امپراطوری کوردها که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی مانایی ها است.
مانایی ها اجداد کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی ماننایی را تاسیس کردند. [1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1214

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 37

2023040721100348042 0=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نمونه‌ای از اثار باستانی امپراطوری کوردها که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی مانایی ها است.
مانایی ها اجداد کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی مانایی را تاسیس کردند. [1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1215

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 38

2023040721171448042 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نمونه‌ای از اثار باستانی امپراطوری کوردها که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی مانایی ها است.
مانایی ها اجداد کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی مانایی را تاسیس کردند. [1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1216

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 39

2023040721221848042 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نمونه‌ای از اثار باستانی امپراطوری کوردها که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی مانایی ها است.
مانایی ها اجداد کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی مانایی را تاسیس کردند. [1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1217

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 40

2023040721270248042 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نمونه‌ای از اثار باستانی امپراطوری کوردها که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی مانایی ها است.
مانایی ها اجداد کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی مانایی را تاسیس کردند. [1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1218

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه 41

2023040721313548042 7=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نمونه‌ای از اثار باستانی امپراطوری کوردها که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی مانایی ها است.
مانایی ها اجداد کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی مانایی را تاسیس کردند.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1219

نمونه‌ای از اثار باستانی کشف شده در قلعه‌ی کهن زیویه35

2023040720593348041 7=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

نمونه‌ای از اثار باستانی امپراطوری کوردها که در قلعه‌ی زیویه در نزدیکی شهر سقز در شرق کردستان کشف شده‌است.
قلعه‌ی زیویه یکی از مکانهای باستانی به جا مانده از دوره‌ی پادشاهی مانایی ها است.
مانایی ها اجداد کردهای امروزی هستند که در مناطق شرق کردستان امروزی ساکن بوده‌اند و سلسله پادشاهی ماننایی را تاسیس کردند. [1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1220

نمونه‌ای از اثار باستانیهای به جا مانده قلعه‌ی کهن زیویه 01

2023040710400248017 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

یک کوزه‌ی کشف شده در قلعه‌ی باستانی زیویه که متعلق به دوره‌ی پادشاهی مانایيها است.
قلعه‌ی زیویه در شهر سقز در شرق کردستان میباشد.[1]

خواص ایتم

محل: قلعه

محل: تپه

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1221

نمونه‌ای از اثار باستانیهای به جا مانده قلعه‌ی کهن زیویه 02

2023040711024948018 4=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

این تکه خشت نمونه‌ای بارز از پیشرفته بودن هنر نقاشی و رنگرزی در دوره‌ی پادشاهی ماننایی ها در شرق کردستان است که در قلعه زیویه در نزدیکی شهر سقز کشف شده‌است.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-07

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1222

نمونه‌ای از مجسمه‌های موزه‌ی ملی دهوک

2023041021023548122 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

این مجسمه یکی از مجسمه‌های موزه‌ی ملی دهوک است که در منطقه‌ی سمیل در نزدیکی شهر دهوک کشف شده‌است. این مجسمه از خاک پخته شده در تنور ساخته شده است و تاریخش به 331-138 قبل از میلاد بازمیگردد. [1]

خواص ایتم

محل: مجسمه ها و کنده کاری ها

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کردیپیدیا - سارا سردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-10

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1223

هاونگ و دسته‌ی هاونگ سنگی

20230923195728522832=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

هاونگ و دسته‌ی هاونگ سنگی که در موزه‌ی دهوک نگهداری میشود و قدمتش به 8000 سال قبل برمیگردد.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: هزاره 08 قبل از میلاد

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-23

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1224

هفت موغاره

20230925115907523299=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

هفت موغاره یکی از مکانهای باستانی جنوب کردستان میباشد که به گفته‌ی برخی، احتمال میرود اولین مجتمع سکنی انسانها در این منطقه بوده باشد.[1]

خواص ایتم

محل: روستا

شهرها: کفری

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-25

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1225

هگمتانه

20220825094014430210=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

هگمتانه، یک شهر باستانی بزرگ مربوط امپراتوری ماد است، به گفته هیرودوت مورخ یونانی،این شهر در زمان سلطنت دیاکو (727-675 پیش از میلاد) اولین پادشاه امپراتوری ماد ساخته شده است.
موقعیت جغرافیایی هگمتانه در مرکز شهر همدان در شرق کوردستان بزرگ قرار دارد.
در زمان پادشاه و بنیانگذار امپراتور مادها، دیاکو شهر هگمتانه را به عنوان پایتخت این امپراتوری انتخاب کرد. این شهر بزرگ باستانی در ابتدا یک دهکده کوچک بر روی تپه ای وسیع بود، بعد ها به دستور دیاکو، مجتمعی ساخته می شود که از کاخ، خزینه، پایگاه های نظامی و از هفت ردیف دیوار مستحکم تشکیل می شود.
هنگامی که دیاکو این شهر را ساخت، دستور داد یک قصر بزرگ و محکم، متشکل از صدها اتاق مختلف در مرکز تپه ساخته شود، برای حفاظت بیشتر از کاخ در زمان جنگ، تصمیم گرفت هفت ردیف دیوار در اطراف کاخ بسازد که هر کدام بالاتر از ردیف قبلی خود ساخته شود و در تمام قسمت های دیوار پایگاه های دیده بانی و نظامی ویژه ایجاد شود. به این ترتیب هگمتانه به یکی از بزرگترین و قوی ترین شهرهای باستانی در جهان تبدیل می شود که با آتن در یونان و رم در ایتالیا مقایسه می شود.
شهر تاریخی هگمتانه شاهکاری از معماری و هنر باستانی است و در پیداکردن قطعات باستانی در این تپه ثابت شده است.
هگمتانه دارای یک سیستم فاضلاب قدیمی با لوله های گلی در زیرخانه ها است. سبک معماری منحصر به فرد آن با استفاده از الگوهای ساخته شده از طلا و نقره برای دیوارها، استفاده از چوب در اتاق ها، سرامیک های حکاکی شده در نقره و طلا از جمله ویژگی های این کاخ هستند.
زبان شناسان ایرانی بر این باورند که واژه (هگمتانه) از کلمه ی (هنگونت) یا (هنگمت) گرفته شده است که با معنای شورا، که به معنای محل تجمع است. از تاریخ شکل گیری امپراتوری مادها (که تجمع و اتحاد چند قبیله کورد است) متوجه می شویم که انتخاب نام این محوطه باستانی بی هدف نبوده است. بنابراین این دیدگاه می تواند بسیار درست باشد که معنای محل ملاقات و اتحاد است

هگمتانه، دوره های تاریخی مهم و معروف ایران باستان را به خود دیده است، این شهر که در ابتدا پایتخت امپراتوری مادها (678-549) پیش از میلاد بود، پس از سقوط مادها به عنوان پایتخت تابستانی امپراتوری هخامنشی مورد استفاده قرار گرفت،در دوره ساسانی این شهر به زندگی عادی خود ادامه داد، اما مشخص نیست که چه نقش سیاسی داشته است.
اولین کار بررسی باستان شناسی در سال 1913توسط یک تیم باستان شناسی از موزه لوور پاریس به سرپرشتی شارل فوسی انجام شد.
کاوش ها در 10 فصل باستان شناسی انجام شده است و در نتیجه اطلاعات و قطعات مهم و تاریخی باستان شناسی به دست آمده است. منابع اشاره می کنند که نتایج عملی این کاوش های باستان شناسی هرگز به طور رسمی یا داده ها و

شواهد منتشر نشده است، بنابراین میتوان گفت تلاشی برای پنهان کردن یا محو تاریخ پرشکوه کورد بوده‌است.
ماد یک امپراتوری کورد در سال های (678-549) پیش از میلاد بود که بر اثر سقوط امپراتوری آشور، توانست با سازماندهی و متحد کردن چندین قبیله کورد، قدرت را در دست گیرد و امپراتوری ماد را تاسیس کند. دوران مادها به عنوان عصر طلایی تاریخ کورد ها ثبت شده است، برای اولین بار در تاریخ هر چهار قسمت کوردستان، تحت حکومت کوردها سازماندهی و اداره می شدند.
اماده‌کردن: سارا سردار
[1]

خواص ایتم

محل: خانه
محل: دروازه
محل: شهرستانها
محل: قصر
شهرها: همدان
کشور - اقلیم: شرق کردستان
QR Code:

منابع
[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆماری تایبەت بۆکوردیپیدیا - سارا سەردار
زمان اضافه کردن: 2022-08-25
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1226

کاپادوسیا

20230425145526485505=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

درینکو، کتپەتوکە، کاپادوسیا، هسپەدوجا، یا derinko، یکی از محوطه‌های باستانی مهم و شناخته شده‌ی کوردها در شمال کردستان بزرگ میباشد. [1]

خواص ایتم

محل: غار

محل: مسجد

محل: شهر کوچک

محل: قبرستان

محل: قصر

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-25

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1227

کاخ دارا بیگ

20240218085004553192=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

کاخ دارا بیگ در روستای دارا، در روستای هفتاگر در نزدیکی داقوق در استان کرکوک واقع شده است که در سال 1922 توسط اشغالگران انگلیسی ساخته شد و در سال 1390 تکمیل شد. ساخت کاخ دارابگ به اوایل قرن بیستم میلادی باز می گردد که مکان زندگی دارا بیگ بوده و هم اکنون مقبره‌اش هم در همین مکان میباشد.[1][2]

خواص ایتم

محل: قصر

دهه: دهه 20 (20-29)

قرن: قرن 20 (1900-1999)

شهرها: کرکوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] رسانه‌های اجتماعی | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان؛ فەیسبووک؛ یەیچی (شوێنەوارناسی) ڕۆژی 2024-02-16

[2] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2024-02-18

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1228

کاخ کلات

https://www.kurdipedia.org/?lng=12&q=20240305103742556650

مدرسه و کاخ کلات در سال 1700 در روستای نهری در منطقه‌ی شمزینان ساخته شده است. قبل از ساخت این کاخ و در محل کاخ مدرسه ای به نام مدرسه نهری وجود داشت، به عنوان مرکز مذهبی مهم فرقه قادریه شناخته شده بود، بعدها که تعداد شاگردان زیاد شد، سید محمد تصمیم گرفت مدرسه (کاخ کلات) را تعمیر کند. تاریخچه مدرسه قدیمی تر از آن چیزی است که در اینجا توضیح داده شده است و در ابتدا به عنوان یک مرکز مهم سیاسی در شمال کشور شناخته می شد، زیرا آغاز انقلاب آزادی کردستان به رهبری شیخ عبیدالله نهری در این کاخ آغاز و اعلام شد، ساختمان مدرسه به عنوان مرکز سیاسی برای تأسیس مجلس و دفتر سیاسی جنبش مورد استفاده قرار گرفته است.[1][2]

خواص ایتم

محل:	قصر
دهه:	دهه 01 (00-09)
قرن:	قرن 18 (1700-1799)
شهرها:	شمزینان
کشور - اقلیم:	شمال کردستان
QR Code:	

منابع

[1] سایت | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ماڵپەڕی 2024-03-03 - baskurd.basnews.com
[2] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2024-03-05

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1229

کاروانسرای تاجوانچی

2024041015060756475 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

کاروانسرای تاجوانچی که با نام سرای اتحاد نیز شناخته می‌شود، در بخش غربی حمام حاج صالح سقز قرار دارد و از جاذبه های گردشگری سقز به شمار می‌رود. هرچند تنها بخشی از ضلع شمالی این اثر تاریخی باقی‌مانده است، اما به خوبی می‌توان طرح آن را که در دو طبقه، متشکل از حیاطی مستطیل شکل، ستون‌های استوانه‌ای آجری، پایه‌ستون‌های مربعی آجری، آب‌نمایی در مرکز حیاط و حجره‌ها و اتاقک‌هایی در پیرامون بوده است، مشاهده کرد. احتمال می‌رود که این بنا در دوران حکومت زندیه و در زمان فرمانروایی خسرو خان اول ساخته شده است. [1]

خواص ایتم

شهرها: سقز

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-04-10
نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1230

کاروانسرای خان

2024072120002158 2492=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

کاروانسرای خان از دیدنی های خوی، در مجاورت بازار محسوب می‌شود و در گذشته محل استقرار مسافران و دادوستد بازرگانان داخلی و خارجی بوده است. این بنا را نظیر بسیاری از کاروانسراهای شرق کردستان، به‌شکل چهار ایوانی ساخته‌اند که اکنون دو ایوان آن را در شمال و شرق می‌توان دید. ورودی کاروانسرا از خیابان طالقانی شامل درب چوبی بزرگی می‌شود که طبقه بالای آن بالکنی چوبی جای گرفته است. دو درب دیگر در سمت شمال و شرق، با بازار ارتباط دارند. چهار دیوار بنای کاروانسرا را از سنگ سفید ساخته‌اند و 40 حجره تاجرنشین در آن وجود دارد. هر حجره‌ای با قهوه‌خانه و پستوی جداگانه همراه است. در کنار بنای اصلی کاروانسرای دیگری جهت چهارپایان بنا کرده‌اند. [1]

خواص ایتم

محل:

شهرها: خوی

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-21

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1231

کتیبه تخت خان

https://www.kurdipedia.org/?lng=12&q=20240421212858566816

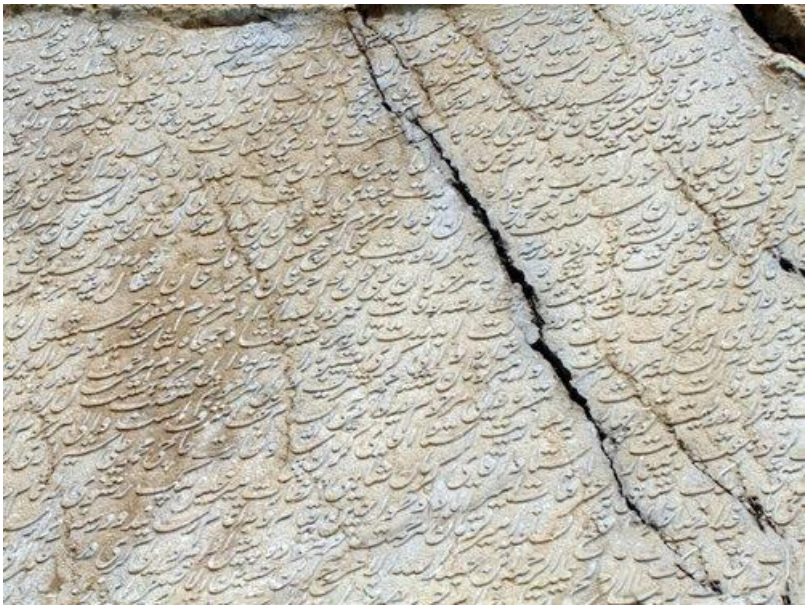

کتیبه تخت خان یا نوشته تخت خان از به‌جا مانده های دوره قاجار و جاهای دیدنی ایلام است و در شهرستان ایلام، بخش صالح‌آباد، روستای بانروشان واقع شده است. این اثر در تاریخ 08-03-2003 با شماره ثبت 7999 به عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسیده است. سنگ‌نوشته تخت‌خان سر راه ایلام به صالح‌آباد در منطقه خوش آب و هوای بان روشان روی قطعه سنگی بزرگ نوشته شده است. شکل سنگ‌نوشته یک متوازی‌الاضلاع در ابعاد 145×190 سانتی‌متر بوده که ابتدا آن را حدود دو سانتی‌متر به لحاظ فراهم نمودن یک سطح صاف و یکنواخت تراش داده و آنگاه با تراش دادن مجدد حروف و کلمات را برجسته نموده‌اند. [1]

خواص ایتم

محل: مجسمه ها و کنده کاری ها

شهرها: ایلام

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-04-21

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1232

کشف سکه ای از زمان کسرا شاه ساسانی

20231002115800524469=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

یک سکه مربوط به دوره ساسانی توسط تیمی از اداره باستان شناسی گرمیان کشف شد.
نوزاد عبداللطیف، باستان شناس اداره باستان شناسی گرمیان به شبکه خبری KNN گفت: تیمی از اداره ما در اثر کار در یک تپه کوچک باستان شناسی در محله بختیاری خانقین یک سکه بسیار قدیمی پیدا کردند.
این باستان شناس گفت: پس از تمیز کردن سکه، مشخص شد که تاریخ آن به دوران سلطنت شاه کسرا اول (نوشیروان) برمی گردد که از سال 531 تا 579 میلادی حکومت می کرد.
همچنین گفت که این سکه دچار زنگزدگی بسیار بوده است و ما چند روزی مشغول زدودن زنگ بر روی سکه‌ها بودیم و همچنین همزمان با این سکه بقایای باستان شناسی دیگری نیز پیدا کرده ایم.
یک تیم باستان‌شناسی از گرمیان، جستجوی تپه‌ای در محله بختیاری شهر خانقین را که قبلاً یک تیم حقوق بشری برای یافتن گورهای دسته‌جمعی جستجو کرده بود، آغاز کردند و چندین قطعه بقایای باستانی باستانی پیدا کردند.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی
قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)
شهرها: خانقین
کشور - اقلیم: جنوب کردستان
QR Code:

منابع
[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار
زمان اضافه کردن: 2023-10-02
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1233

کشف یک مقبره‌ی سه اتاقه در شهر وان

20230115132007458453=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

سر مطلب: کشف یک مقبره‌ی سه اتاوه در شهر وان
اماده‌کردن: سارا سردار

به سبب کم شدن و عقب نشینی سطح اب دریاچه‌ی وان در شمال کوردستان، مقبره‌ای تاریخی کشف شده که به گفته‌ی باستان شناسان تاریخ این قبر به دوره اورارتیها برمیگردد.
این قبر از سه اتاق تشکیل شده که چند طاقچه‌ای هم برای نگهداری اب و غذا و هدایای که برای مرده برده‌شده‌است، میباشد.
این آرامگاه که با دروموس کلاسیک دوره اورارتویی (نام ورودی مقبره) وارد شده است، دارای دو اتاق کوچک در سمت راست و چپ اتاق اصلی است و 3 طاقچه وجود دارد که هدایای مرده در آن جا گذاشته شده است. مقبره مجلسی که در داخل صخره ای آهکی گشوده شده است نمایانگر خصوصیات کلاسیک اورارتویی ها بوده و از دیرباز مورد استفاده بوده است و می توان گفت که ورودی آن توسط گنج یاب ها تا حدی تخریب شده است اما از آثاری بر روی آن است که از دوران بسیار قدیمی باز شده است.
برای ورود به این آرامگاه سه اتاقه، از دری قوسی شکل بیضی شکل وارد می شوی، سپس یک اتاقک کوچک در سمت راست و چپ وجود دارد و تمامی اینها محوطه‌ی قبرستان را تشکیل میدهند، این در حالی است که قبل از کشف این مقبره، باستانشناسان چندین تکه استخوان و سفال تاریخی در این منطقه پیدا کردند که همین اکتشافات کوچک که به دلیل کم شدن سطح اب دریاچه‌ی وان بوده، منجر به کشف این مقبره شده است.
کشف این مقبره که از لحاظ هندسی و ساخت و ساز، سازه‌ی مخصوص به خودش را دارد میتواند کشف مهمی برای تاریخ کورد و کوردستان باشد، زیراکه در این منطقه هنوز مژکنهای باستانی بسیاری هستند که کشف نشده‌اند و همچنین از لحاظ علم دفن مردگان در قدیم و مساءل دینی، حلال محماهای زیادی خواهد بود. [1]

خواص ایتم

محل: قبرستان
شهرها: وان
کشور - اقلیم: شمال کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-01-15

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1234

کشف یک کوزه‌ی قدیمی در یک زمین زراعی

20230923200221522835=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

پس از آنکه یک کشاورز در منطقه قراتو در هفته گذشته در حال برداشتن تپه ای در زمین کشاورزی خود بود، کوزه‌ای بزرگ و باستانی پیدا کرد که قدمت آن به دوره ساسانی می رسد.
محمد علی، رئیس موزه تاریخ تمدن گرمیان به KNN گفت که یکی از اهالی روستای قلاتاپان در ناحیه‌ی قوراتو هفته گذشته تلاش کرد تپه کوچکی را در زمین از بین ببرد که طی انجام این کار، یک کوزه‌ی سفالی بزرگ پیدا کرد.
بر اساس اطلاعات اولیه قدمت این دیگ به دوره ساسانی بین 1500 تا 1800 میلادی برمی گردد.
وی افزود که کشاورز به پلیس و نیروهای امنیتی هشدار داد، سپس همان شب تیمی از بازرسی اداره ما در محل حاضر شدند و کوزه را خارج کردند، اما بررسی تاریخچه گلدان هنوز ادامه دارد.
بخشداری قوراتو از توابع شهرستان گرمیان و در 30 کیلومتری شرق شهرستان کلار واقع شده است.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

شهرها: کلار

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-23

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1235

کفری؛ حکومت اقلیم کوردستان پروژەی حفظ اثار باستانی را اعلان کرد

20220925120427436131=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

در شهرستان کفری، در محدوده‌ی اداری گرمیان، مکانی باستانی دچار تخریب و ریزش شده است و به همین دلیل حکومت اقلیم کوردستان با تخصیص مقداری بودجه این مکان باستانی را از تخریب، حفظ میکند.
اداره‌ی باستانشناسی گرمیان در پی اعلامیه‌ای گزارش داد: بعد از تنظیم کردن دادخواستی به منظور حفظ این اثر ارزشمند و پرچین کردن اطراف این مکان باستانی، وزارت دارای بعد از اتمام مراحل قانونی، این درخواست را قبول کرده و با مشخص کردن مقدار بودجه‌ای، برای انجام این پروژه اقدام کردند.
اماده‌کردن سارا سردار [1]

خواص ایتم

محل: قلعه

شهرها: کفری

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2022-09-25

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1236

کلیسای آخ تمار در بزرگترین جزیره دریاچه وان

2022090314231443180 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

کلیسای آخ تمار، یک کلیسای قدیمی ارمنی است که در جزیره آخ تمان در دریاچه وان و در 45 کیلومتر شهر وان واقع شده است. این کلیسا مکانی خاص و مقدس برای ارمنیان بود است، در سال های 908 تا 1021 متعلق به دولت ارمنستان بود، ارمنیان از سال 915 تا 921 کلیسایی به نام (صلیب مقدس) در این جزیره ساختند که هنوز هم به مهمترین مکان در دریاچه وان محسوب می شود. به دلیل وجود کلیسا در این جزیره، سالانه هزاران گردشگر از سراسر جهان از آن بازدید می کنند. در سال 2010 دولت ترکیه تصمیم به بازسازی آن گرفت، در سال 2015 توسط یونسکو به عنوان یک مکان تاریخی در جهان شناخته شد.

یک داستان عاشقانه پشت تاریخ این کلیسا و جزیره وجود دارد، براساس منابع تاریخی، پسری کورد که عاشق تمار دختر پادشاه ارمنیان شده بود، شب ها برای دیدن محبوبش به دریاچه وان می رفت و تمار دختر پادشاه راه را با آتش روشن می کرد، از آن به عنوان نشانه ای استفاده کرد است که معشوق با دیدن آتش بداند که در انتظار اوست. این داستان شاعر معروف ارمنی (هوفانیس تومانیان) را بر آن داشت تا یکی از اشعار های خود را به نام آخ تمار بنویسد. این داستان عشقانه برادبیات کوردی و ارمنی نیز تاثیر گذاشته است. همچنین در آهنگ های (مچکو کندش) و (سیدخانی بویاخچی) و (صالحی قوبینی) و بسیاری از هنرمندان دیگر در شمال کوردستان ترانه های در مورد این داستان عاشقانه خوانده اند.

پس از قتل عام کردن ارمنیان توسط ترکیه در سال 1915، که سیاست واقعی ترکیه علیه ارمنیان بود، برای اینکه هیچ آثری از ارمنیان در آن کشور باقی نماند، مرتکب این فاجعه غم انگیز شد اند. سپس امپراتوری عثمانی شروع به تغییر نام مکان های کرد که ارمنیان در آن زندگی می کردند نام های ارمنی را به ترکی تغییر داد، یکی از این مکان ها نام جزیره و این کلیسا بود که آن را از آخ تمار به آکدامار تغییر داد.

امادەکردن: سارا سردار

[1]

خواص ایتم

محل: مسجد

محل: مجسمه ها و کنده کاری ها

محل: مدرسه دینی

شهرها: وان

کشور - اقلیم: شمال کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2022-09-03

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1237

کلیسای آخته خانه

20240807135825586976=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

کلیسای آخته خانه از جاذبه های گردشگری سلماس در استان آذربایجان غربی به شمار می‌آید و در روستای آخته خانه قرار دارد. طبق لوح سردر ورودی، قدمت بنا به سال 1890 میلادی بازمی‌گردد. با پلانی مستطیل شکل، در سالن اصلی کلیسا چهار ستون مدور آجری جای گرفته‌اند که پیشتر گنبد بنا روی آن استوار شده بود. این گنبد امروزه از جای خود درآورده و به‌صورت نسبتا سالم، در کنار بنا، روی زمین قرار داده شده است. علاوه بر گنبد اصلی، کلیسا دو گنبد فرعی دیگر نیز دارد. بنا دارای تزیینات خاصی نیست و تنها با ایجاد تغییر در چیدمان آجرها، سردر ورودی را آراسته‌اند. این اثر در تاریخ 29-09-2002، با شماره ثبت 6159 به‌عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسید. [1]

خواص ایتم

محل: مسجد

دهه: دهه 90 (90-99)

قرن: قرن 19 (1800-1899)

شهرها: سلماس

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-08-07

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1238

کلیسای سرکیس مقدس

https://www.kurdipedia.org/?lng=12&q=20240807140218586983

تعدادی از جاهای دیدنی سلماس در پیرامون آن جای گرفته‌اند که کلیسای سرکیس مقدس در روستای قلعه سر، یکی از آن‌ها است. با قدمتی که به سال 1806 میلادی بازمی‌گردد، این کلیسا توسط روستایی‌های ارمنی بنا نهاده شد. از ستون‌ها و سقف کلیسا، تنها بخش جنوبی آن باقی مانده است و سقف کلیسا و دیوارهای شمالی و شمال غربی بنا فروریخته‌اند. روی سنگ‌های دیوارهای کلیسا می‌توان نوشته‌هایی به زبان ارمنی و چند صلیب را مشاهده کرد. در پیرامون کلیسا نیز گورستانی قدیمی قرار دارد. [1]

خواص ایتم

محل: مسجد

دهه: دهه 01 (00-09)

قرن: قرن 19 (1800-1899)

شهرها: سلماس

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-08-07

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1239

کلیسای سنندج

20240328083750562768=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

کلیسای سنندج با قدمتی که به اوایل دوره قاجار بازمی‌گردد، در محله آغه زمان جنوبی سنندج قرار دارد. از ویژگی‌های منحصربه‌فرد بنای کلیسا می‌توان به سر درب ورودی با اتاق‌های نیمه دایره متداخل، دهلیز ورودی و شبستان با سقف منحنی اشاره کرد. در بخش شمالی حیاط، قبرهایی وجود دارد که طبق نوشته‌های روی سنگ، به اقلیت مسیحیان متعلق هستند. سقف شبستان بصورت طاق و تویزه ساخته شده است و 12 طاق، 6 ستون، محراب و دو قبر مربوط به کشیشان از دیگر بخش‌های شبستان محسوب می‌شوند. با توجه به ارزش تاریخی و معماری، کلیسای سنندج از جاذبه های گردشگری سنندج به شمار می‌آید و در تاریخ 15-03-2000، با شماره ثبت 2663 به‌عنوان یکی از آثار ملی کشور ایران به ثبت رسید. [1]

خواص ایتم

محل: مسجد

زبان- لهجه: فارسی

قرن: قرن 19 (1800-1899)

شهرها: سنندج

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-03-28

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1240

کلیسای سورپ سرکیس

20240721195707582490=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

کلیسای سورپ سرکیس در شمال غربی خوی، در میدان قمسال و محله‌ی امامزاده قرار دارد. برخی از محققان قدمت این بنا را به قرن نهم و برخی دیگر به قرن چهارم میلادی نسبت می‌دهند. با توجه به سبک معماری، طرح بنا، شکل ستون‌ها و طرز دیوارسازی و نورگیرها، احتمالا این کلیسا در قرن چهارم ساخته شده است و تعمیراتی اساسی در دوره صفویه روی آن صورت داده‌اند. همچنین به نظر می‌رسد در پلان کلیسا از طرح معابد زرتشتی الهام گرفته‌اند. این اثر به‌عنوان یکی از جاهای دیدنی خوی، در تاریخ 21-03-1968 با شماره ثبت 822 به‌عنوان یکی از آثار ملی کشور ایران به ثبت رسید. [1]

خواص ایتم

محل: مسجد

شهرها: خوی

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-21

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1241

کلیسای فنایی

20240721195854582491=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

کلیسای فنایی که با نام کلیسای سرکیس مقدس نیز شناخته می‌شود، در روستای فنایی، از توابع شهرستان خوی قرار دارد. با قدمتی که به سده‌های 16 تا 18 میلادی بازمی‌گردد، مصالح اصلی به‌کار رفته در ساختمان شامل تخته‌سنگ، سنگ‌های لاشه‌ای، آجر و سنگ‌های تراش خورده آذرین می‌شود. کلیسا متشکل از بخش‌های مختلفی مانند ورودی، محراب، نمازخانه و دو اتاق در طرفین محراب است. محراب کلیسا سه قوس جناغی دارد که بالای آن‌ها، تزیینات گچ‌بری و مقرنس‌کاری‌های گچی و دورتادور قاب‌های قوس‌های جناغی نقاشی‌های رنگی و نقوش گل و بوته و اسلیمی ایجاد کرده‌اند. این اثر در تاریخ 2001-03-15 با شماره ثبت 3380 به‌عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسیده است و از مکان های دیدنی خوی محسوب می‌شود.[1]

خواص ایتم

محل: مسجد

شهرها: خوی

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-21

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1242

کلیسای قریس

20240721200406582498=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

کلیسای قریس که با نام کلیسای مریم مقدس نیز شناخته می‌شود، از دیدنی های خوی در استان آذربایجان غربی به شمار می‌آید و در روستای قریس، از توابع این شهرستان قرار دارد. با قدمتی که به قرون شانزده و هفدهم میلادی بازمی‌گردد، این کلیسا بین سال‌های 1255 تا 1298 هجری شمسی، به‌طور اساسی توسط گروهی از ارمنیان مرمت شده است. مصالح اصلی به‌کار رفته در ساخت کلیسا شامل تخته‌سنگ و سنگ‌های لاشه‌ای و در بخش‌هایی از آن سنگ‌های تراش‌خورده آذرین می‌شود. کلیسای قریس از تزیینات معماری محدودی بهره برده است. از نکات جالب این کلیسا، وجود اتاق‌های طرفین محراب است که بر خلاف اکثر کلیساهای منطقه آذربایجان دو طبقه هستند. این اثر در تاریخ 15-03-2001 با شماره ثبت 3381 به‌عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسید.[1]

خواص ایتم

محل: مسجد

شهرها: خوی

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 21-07-2024

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1243

کلیسای قزلجه

20240807140131586981=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

کلیسای قدیمی قزلجه با قدمتی که به دوره صفویه و قاجاریه بازمی‌گردد، از کلیساهای تاریخی و جاهای دیدنی سلماس است و در روستای قزلجه، از توابع این شهرستان قرار دارد. با پلانی مستطیل شکل، ابعاد کلیسا 10 در 15 متر است و در سالن اصلی آن چهار ستون به چشم می‌خورد. روی این ستون‌ها سقف بنا با طاق‌های رومی جای گرفته است. در نمای شمالی فضای داخلی طاقچه‌های تزیینی با سنگ‌های حجاری شده قرار دارند و در ورودی نیز از سه تکه سنگ یکدست سیاه حجاری شده ساخته شده است. این اثر در تاریخ 10-03-2002، با شماره ثبت 4841 به‌عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسید.[1]

خواص ایتم

محل: مسجد

شهرها: سلماس

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 07-08-2024

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1244

کلیسای گئورک مقدس

2024072120492958254 2=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

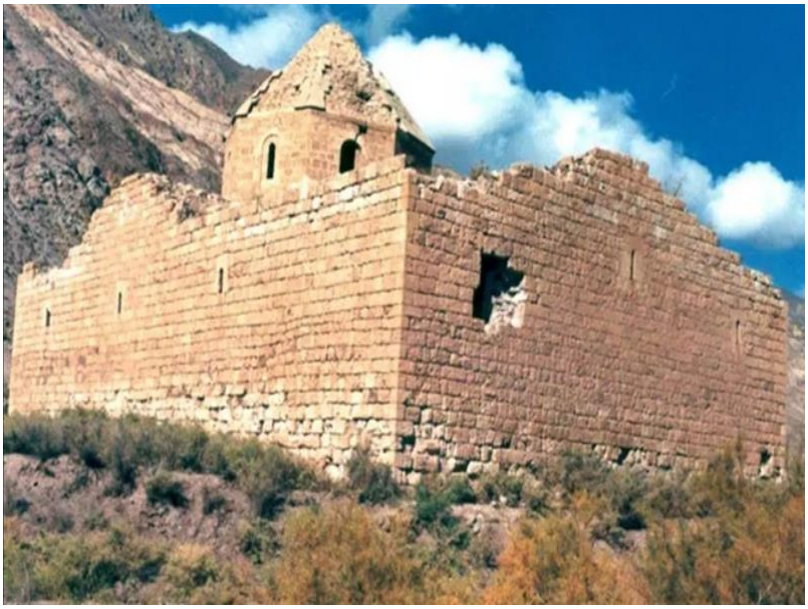

کلیسای گئورک مقدس در نزدیکی روستای مرگن، بین ماکو و قره ضیاءالدین، در استان آذربایجان غربی قرار دارد و از جاهای دیدنی ماکو به شمار می‌آید. این کلیسا در قرن شانزدهم میلادی، با سنگ‌های خوش‌تراش بنا شده است و اطراف آن سنگ صلیب‌هایی حجاری شده و قبرستان ارامنه جای گرفته‌اند. بنای کلیسا به سبک بازیلیک مستطیلی است و یک گنبد هشت وجهی دارد. محراب کلیسا با برخورداری از قاب‌بندی‌ها، در سمت شرق کلیسا واقع شده است و در دو سمت محراب نیز اطاقک‌های چهارگوشی واقع شده‌اند. [1]

خواص ایتم

محل: مسجد

شهرها: ماکو

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-21

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1245

کلیسای گئورک مقدس هفتوان

2024080713542958697 1=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

کلیسای گئورک مقدس هفتوان در روستای هفتوان، از توابع شهرستان سلماس قرار دارد و با قدمتی که به دوره صفوی بازمی‌گردد، به دستور شاه عباس صفوی ساخته شده است. از ویژگی‌های جالب بنا، می‌توان به استفاده از سنگ‌های سیاه رنگ آذرین اشاره کرد که با ظرافت و هنرمندی تمام حجاری شده‌اند و تراش‌های زیبایی روی آن‌ها نقش بسته‌اند. با گنبدی در مرکز، کلیسا به‌صورت یک هرم دوازده ترک، طراحی و ساخته شده است و چندین کتیبه در بخش ورودی آن به چشم می‌خورد. این کتیبه‌ها منقوش به خطوط ارمنی و تصاویر مذهبی هستند و با توجه به آن‌ها می‌توان به سال ساخت بنای اولیه (قرون 13 و 14 میلادی) پی برد. این اثر کهن پس از صدماتی که طی زلزله‌ی سال 1930 میلادی متحمل شد، مورد ترمیم و بازسازی قرار گرفت و در تاریخ 10-09-2001، با شماره ثبت 4842 به‌عنوان یکی از دیدنی های سلماس در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسید. [1]

خواص ایتم

محل: مسجد

شهرها: سلماس

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-08-07

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1246

کلیسای مارسرگیز

https://www.kurdipedia.org/?lng=12&q=20240718092050581638

کلیسای مارسرگیز که با نام کلیسای سیر نیز شناخته می‌شود، در 12 کیلومتری ارومیه، در دامنه‌ی کوه سیر قرار دارد. این کلیسای از نظر مذهبی، بسیار ارزشمند است و عموم مسیحیان، اعم از آشوری و ارامنه، آن را به عنوان زیارتگاه می‌شناسند. همچنین کلیسای مارسرگیز یکی از آثار سنگی استان آذربایجان غربی است که تمام دیوارها و سقف آن را با سنگ‌های نامنظم، به شکل ماهرانه‌ای و کاملا مستحکم ساخته‌اند. با توجه به سبک معماری این بنا و کتب مورخان آشوری، قدمت کلیسای مارسرگیز به قبل از اسلام می‌رسد. گفته می‌شود زمانی که خسروپرویز بر رومیان پیروز شد، همسرش شیرین که مسیحی بود، دستور ساخت این کلیسا را صادر کرد. این اثر امروزه از دیدنی های ارومیه محسوب می‌شود و در تاریخ 10-11-1975 با شماره ثبت 1122 به‌عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسیده است. [1]

خواص ایتم

محل: مسجد

شهرها: اورمیه

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-18

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1247

کلیسای مارسرکیس

20240807140041586979=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

کلیسای مارسرکیس با قدمتی که به دوره قاجار بازمی‌گردد، در روستای خسروآباد از توابع شهرستان سلماس در استان آذربایجان غربی قرار دارد. برخی بر این باور هستند که قدمت کلیسا به دوره ساسانی بازمی‌گردد و صلیب مقدس حضرت مسیح که خسرو پرویز آن را از اورشلیم به ایران آورده بود، در این کلیسا نگهداری می‌شد. فضای داخلی کلیسا شامل سالن مستطیلی شکل می‌شود که در آن دو ستون چوبی مدور بر پایه‌های سنگی مربع جای گرفته‌اند. در قسمتی از سالن سکویی برای اجرای مراسم مذهبی به چشم می‌خورد که پله‌هایی در دو سوی آن قرار دارند. روی کتیبه کلیسا تاریخ 1896 میلادی دیده می‌شود. این کلیسا همچنان فعال است. همچنین در محوطه کلیسا گورهایی مشاهده می‌شود که روی قدیمی‌ترین آن‌ها تاریخ‌های 1890 و 1837 حک شده‌اند. این اثر از بناهای تاریخی و جاهای دیدنی استان آذربایجان غربی به شمار می‌آید و در تاریخ 08-03-2003، با شماره ثبت 7532 به‌عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسیده است. [1]

خواص ایتم

محل: مسجد

شهرها: سلماس

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-08-07

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1248

کلیسای ماریوخنه

2024071809291958164 9=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

کلیسای ماریوخنه با قدمتی که به دوره ساسانیان بازمی‌گردد، از بناهای تاریخی و مکان های دیدنی ارومیه است و با استفاده از آجرهای چهارگوش، به شکل مستطیل و در جهت شرق و غربی ساخته شده است. برج ناقوس کلیسا چهار طبقه دارد که در طبقه چهارم ناقوس قرار گرفته است و روی بالاترین طبقه صلیبی فلزی به چشم می‌خورد. در وسط صحن کلیسا چهار ستون چوبی به قطر 25 سانتی‌متر و پایه ستون سنگی حجاری و تزیین شده‌ای به ابعاد 70 سانتی‌متر واقع شده‌اند. این اثر در تاریخ 13-11-1987 با شماره ثبت 1648 به‌عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسید. [1]

خواص ایتم

محل: مسجد

شهرها: اورمیه

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-07-18

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1249

کلیسای محلم

20240807135743586975=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

کلیسای محلم در روستای محلم (ملحم)، از توابع شهرستان سلماس در استان آذربایجان غربی قرار دارد و قدیمی‌ترین کلیسا از دو کلیسای موجود در این روستا است. با قدمتی که به سال 1880 میلادی بازمی‌گردد، روی سردر کلیسا حجاری جدیدی با تاریخ 1895 به چشم می‌خورد. از بنای کلیسا، امروزه جز در ورودی و چند طاق نیمه فرو ریخته به جا نمانده است. کلیسای جدیدتر در فاصله 500 متری از قبلی قرار دارد و از آن تنها برج ناقوسی بدون ناقوس و صحنی ویران شده باقی مانده است. کلیسای قدیمی در تاریخ 29-09-2002، با شماره ثبت 6158 به‌عنوان یکی از ابنیه تاریخی و مکان های دیدنی استان آذربایجان غربی، در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسید. [1]

خواص ایتم

محل: مسجد

شهرها: سلماس

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 2024-08-07

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1250

کوزه‌ای قدیمی با نقش صلیب در موزه‌ی دهوک

2023042014160248395 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

کوزه‌ای قدیمی با نقش صلیب در موزه‌ی ملی دهوک.

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-20

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1251

کوزه‌ای قدیمی در موزه‌ی دهوک 02

2023041711314348310 6=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

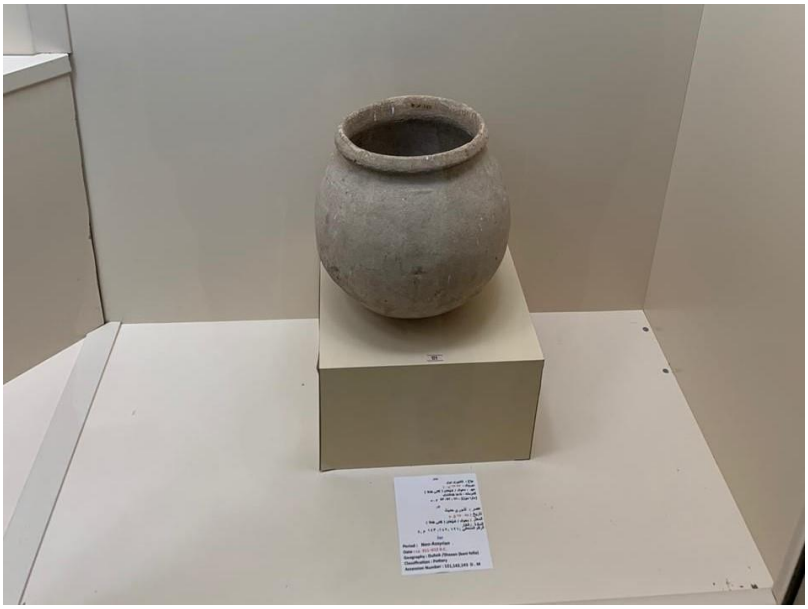

کوزه‌ای قدیمی پخته شده در تنور در موزه‌ی ملی دهوک.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کرمانجی - Upper Kurdish (Arami) | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-17

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1252

کوزه‌ای کوچک از دوره‌ی سومریها در موزه‌ی دهوک

2023041516171148273 5=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

یک کوزه‌ی کوچک به‌جا مانده از دوره‌ی سومری ها در موزه‌ی ملی دهوک.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ئامادەکردنی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-15

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1253

کوزه‌ای که به عنوان قلک استفاده شده در موزه‌ی دهوک

2023041712245248311 3=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

کوزه‌ای قدیمی که به عنوان قلک ستفاده شده‌است و هم اکنون در موزه‌ی ملی دهوک نگهداری میشود.[1]

خواص ایتم

محل: مصنوع باستانی

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-04-17

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1254

کول تپه اهرنجان

20240807135511586972=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

کول تپه اهرنجان که با نام تپه تاریخی اهرنجان نیز شناخته می‌شود، مربوط به دوران پیش از تاریخ ایران باستان است. با قدمتی که به 9 هزار سال پیش بازمی‌گردد، این تپه کهن‌ترین منزلگاه جوامع بشری در استان آذربایجان غربی به شمار می‌رود. از جمله آثار مشکوف در این محدوده می‌توان به سنگ‌های آبسیدین و وسایل و ابزارآلات سفالی و سنگی اشاره کرد. نمونه برخی از آثار به دست آمده از کول تپه اهرنجان در هیچ سایت باستان‌شناسی دیگر مشاهده نشده است. این اثر از جاهای دیدنی سلماس محسوب می‌شود و در تاریخ 09-09-1998، با شماره ثبت 2102 به‌عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسیده است. [1]

خواص ایتم

محل: تپه

شهرها: سلماس

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] سایت | فارسی - Farsi | وب سایت کجارو

زمان اضافه کردن: 07-08-2024

نام ویرایشگر: شادی ئاکۆیی

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1255

کوناره

20221106204925443793=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

شهر باستانی کوناره، یکی از شهرهای باستانی خیلی مهم زمان لولوبی ها است که در منطقه‌ی بکرجوی شهر سلیمانیه واقع است.
قدمت این مکان باستانی به 220 سال قبل از میلاد مسیح برمیگردد و در دوره‌ی سلطنت لولوبیها (که همزمان با اکدی ها و سومری ها بودند)، برمیگردد.
از سال 2014 کاوشهای باستانی بر روی این تپه‌ی باستانی شروع شد و در طی گزارش تیم باستان شناسی دانشگاه سورین فرانسه، 16 لوح میخی در زمینه‌های سیاسی، اقتصادی، ساختمان سازی و زندگی روزمره و چندین تکه اشیاء فلزی متفاوت و همچنین اسکلت و استخوان حیوانات وحشی مثل شیر در این منطقه کشف شده است.
در تعدادی از لوحهای میخی اقتصادی کشف شده در این منطقه، مراحل و چگونگی خرید و فروش ارد ثبت شده که این نشانه‌ی اهمیت و قوت این تپه‌ی باستانی در مورد مسائل اقتصادی است که همچو مرکز داد و ستد اقتصادی بوده است.
همچنین بقایای به‌جا مانده از ساختمان سازی و قسمتی از سایلویی که برای انبار کردن غلات درست شده، هنرمندی و پیشرفت ساختمان سازی ان منطقه را در ان زمان نشان میدهد.
در مورد بقایای ساختمانسازی در این منطقه، محققان و باستان شناسان در مورد بقایای دو خانه اطلاع رسانی میکنند که یکی از انها بلندی دیوارهایش به 2 متر و 60 سانتیمتر میرسد، و همچنین خانه‌ی دیگری که مساحتش به پهنای بیست متر و شاید زیادتر هم میرسد، همچنین خانه‌ی دیگری که ان هم پهنایش به بیست متر میرسد و طبو اکتشافات به عمل امده ممکن است منزل فرمانروا یا یکی ا ز کار به دستان منطقه بوده باشد.
تیم محقق در این منطقه‌ی باستانی بر این باورند که دلیل تخریب این شهر میتواند اتش سوزی بزرگی باشد که تمام شهر را سوزانده.
اماده‌کردن: سارا سردار
[1]

خواص ایتم

محل:	اسیاب
محل:	خانه
محل:	دیوار
محل:	شهر کوچک
محل:	تپه

محل: منطقه

قرن: عصر حجر میانه

شهرها: سلیمانیه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | کوردیی ناوەڕاست - Central Kurdish | آماده کردن کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2022-11-06

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1256

کیلیا شدا

2023061400422349851 4=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

کیلیا شدا یکی ا ز مکانهای باستانی استان دهوک میباشد که در نزدیکی سد دهوک واقع شده‌است.[1]

خواص ایتم

محل: تپه

شهرها: دهوک

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-06-14

نام ویرایشگر: سارا سه‌ردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1257

یار اصحابه پایینی

20230923203016522841=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مکان: روستای سارتکه‌ی پایین، این مکانهفت تا هشت کیلومتر از جاده‌ی اصلی سرکپکان و پلنگان دور میباشد.
این ارامگاه در یک قبرستان کوچک و قدیمی میباشد که به دلیل ساخت و ساز راه و ترابری، بخشی از این قبرستان از بین رفته است.[1]

خواص ایتم

محل: قبرستان

دهه: دهه 90 (90-99)

قرن: قرن 20 (1900-1999)

شهرها: رانیه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-23

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1258

یار اصحابه خوشه‌ی

20230923202542522839=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مکان: شرق روستای دیری در کوهپایه‌های کوه گرده‌زال میباشد.
بعضی از اشخاص اشاره میکنند که نام او زیبر بوده است و مزارش در یک قبرستان قدیمی میباشد.[1]

خواص ایتم

محل: قبرستان

شهرها: رانیه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-23

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1259

یار اصحابه دلالان

20230923201856522838=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مکان: روستات دلالان

به گفته‌ی مردم قدیمی این منطقه این شخص یکی از جنگاوران سپاه اسلام بوده‌است.[1]

خواص ایتم

محل: قبرستان

دهه: دهه 60 (60-69)

قرن: قرن 15 (1400-1499)

شهرها: رانیه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-23

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1260

یار اصحابه سیدان

20230923204328522844=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

موقعیت: روستای کابن، آن سوی رودخانه و شمال غربی جاده سرکپکان - ورته.
مردم برای بسیاری از بیماری ها و مشکلات به آنها مراجعه کرده اند.
حرم متعلق به دو سید بوده که گفته می شود برادر یکدیگر بوده اند.[1]

خواص ایتم

توپوگرافی: دامنه تپه

محل: قبرستان

زبان- لهجه: ک. جنوبی

شهرها: رانیه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-23

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1261

یار اصحابه شیخ سلیمانی

20230923204528522845=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مکان: روستای قدیمی پشتوتالی که اکنون توسعه نیافته است، حدود چهار تا پنج کیلومتر است. در شمال شرق پشکوتالی تازه، نزدیک خیابان عمومی سرکاپکان پلنگیان واقع شده است.[1]

خواص ایتم

محل: قبرستان

دهه: دهه 80 (80-89)

قرن: قرن 19 (1800-1899)

شهرها: رانیه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-23

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1262

یار اصحابه صوفی سیدی

https://www.kurdipedia.org/?lng=12&q=20230923204115522843

موقعیت: شمال شرقی سرکپکان، حدود سه کیلومتری شمال حرم خوب قلعه مصطفی.
مکانی که مرقد او در آن قرار دارد، مقبره ای است که به باسك صوفی سید معروف است.
ضریح یک قبر با دو درخت چوبی است.[1]

خواص ایتم

محل: قبرستان

دهه: دهه 40 (40-49)

قرن: قرن 13 (1200-1299)

شهرها: رانیه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-23

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1263

یار اصحابه قوراشرویني

20230923204825522846=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

موقعیت: غرب روستای پلنگانه حدود یک کیلومتری و جنب اتوبان سرکپکان-زینو آستروکان.
نام و شهرت: نامش مجهول است و به چکی قراشرونی معروف است.
تا سال های بعد از قیام 1991، چندین درخت تنومند و کهنسال بر سر مزار وجود داشت. از آنجایی که این مکان مکانی بسیار دلپذیر برای پیاده روی و گذراندن وقت است، مردم بسیار از آن بازدید کرده اند.[1]

خواص ایتم

توپوگرافی: دامنه تپه
محل: قبرستان
زبان- لهجه: ک. جنوبی
شهرها: رانیه
کشور - اقلیم: جنوب کردستان
QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-23
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1264

یار اصحابه گیوژی

20230923201316522837=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

یار اصحابه گیوژی، واقع در جاده‌ی اصلی سرکپکان و پلینگان میباشد. این مکان قبر یکی از یاران اصحابه میباشد.[1]

خواص ایتم

محل: قبرستان

دهه: دهه 01 (00-09)

قرن: قرن 13 (1200-1299)

شهرها: رانیه

کشور - اقلیم: جنوب کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار

زمان اضافه کردن: 2023-09-23

نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1265

یار اصحابه‌ی سارتکه‌ی بالا

20230923203813522842=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

یار اصحابه‌ی سارتکه‌ی بالا
موقعیت: شرق روستای سرتکای سره، شش تا هفت کیلومتری جاده اصلی روستای سرکپکان پلنگان.
نام و شهرت: نامی ندارد و به نام روستا معروف است.
تاریخ: قدمت آن به حدی است که در قدمت آن به قدمتش به قبل از اسلام شکی باقی نمی ماند.
اصلیت: با توجه به اصل و نسبش باید کرد و اهل منطقه باشد.
مزار: برای هر نوع بیماری و مقاصد دیگر.
نکته: این زیارتگاه در قبرستانی بسیار بزرگ و قدیمی قرار دارد، بنابراین چون می توان متوجه شد که این منطقه در تاریخ خود از مردم و رونق کافی برای ایجاد چنین قبرستانی برخوردار نبوده است، بنابراین به نظر می رسد که قبرستان متعلق به رزمندگان کشته شده باشد. از هر دو طرف کشته شدند و در آنجا دفن شدند.[1]

خواص ایتم

محل:	قبرستان
دهه:	دهه 01 (00-09)
قرن:	قرن 13 (1200-1299)
شهرها:	رانیه
کشور - اقلیم:	جنوب کردستان
QR Code:	

منابع
[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار
زمان اضافه کردن: 2023-09-23
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1266

یار اصحابه‌ی قلعه مصطفی

20230923210536522848=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

موقعیت: شمال شرق دهستان سرکپکان، حدود سه کیلومتر.
تاریخچه: بسیار قدیمی و به ابتدای ورود اسلام آهنین به منطقه می رسد.
مراز: برای همه بیماری ها
نذر: هر گونه صدقه و غذا.
حرم در قبرستانی بزرگ پوشیده از درخت است.
در نزدیکی گورستان، خرابه‌های باستانی دیده می‌شود که به نظر می‌رسد در زمان‌های دور این مکان آباد بوده است.[1]

خواص ایتم

محل: قبرستان
دهه: دهه 50 (50-59)
قرن: قرن 13 (1200-1299)
شهرها: رانیه
کشور - اقلیم: جنوب کردستان
QR Code:

منابع
[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار
زمان اضافه کردن: 2023-09-23
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1267

یانیک تپه

20230605173132496335=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

در آغاز عصر برنز، در بین سالهای 3000 تا2500 قبل میلاد، سفال های شرقی رشته کوه زاگرس متاثر از فرهنگ کور_اراس است یا به فرهنگ ترانس-قفقاز هم شناخته است.
گفته می شود که فرهنگ کور-اراس در حوضه اطراف رودخانه کورا-اراس ظاهر شده است، از آنجا در منطقه بسیار بزرگی در سراسر خاورمیانه و آناتولی گسترش یافته است. رودخانه عباس آباد از ارتفاعات الوند به پایین سرازیر می شود و از طرف غربی تپه پیسه می گذرد. دشت دوره همدان کنونی (اکباتانا) یکی از حاصلخیزترین زمین شرق کردستان است.
این مکان در مسیر تجاری بین میزوپوتامیا و دشت های ایران و افغانستان قرار داشت، همانجا که اکباتانا پایتخت مادها بین 728تا550 قبل میلادی ساخته شده است.
یانیک تپه برای مدت طولانی توجه باستان شناسان و نمایندگان اروپایی را به خود جلب کرده بود، مخصوصا چ.فوسی در سال1913 مثل نماینده‌ی فرانسه در ان منطقه به دنبال بقایای اکباتانا بود، تنها منبع غرب در ان زمان نوشته‌های هیرودوتسی یونانی بوده که در ان اسم اکباتانا امده است. هنوز معلوم نبود که همدان همان اکباتانای مادها است.
با این حال، فوسی نتوانست بقایای اکباتان را بیابد و تمام جستجوهای او با این شکست متوقف شد.
اولین شواهد از نفوذ فرهنگ کور اراس در ایران در محوطه باستانی تازکند در غرب دریاچه ارومیه پیدا شده است. حفاری های چارلی بیرنی بین سالهای 1960 تا 1962 مقداری زیادی له بقایای فرهنگی کور اراس پیدا کرده است. خانه‌ها گرد مانند و کوچک و ویران بودند، اتاق و خزینه‌ی کوچکی داشتنه‌اند و سفال آنها دست ساز و توسی سیاه و قرمز بودند، با نقش هندسی تزئین شده است، برخی از آنها پس از خارج شدن از کوره پر از گچ شده اند.
در زمان کشف یانیک تپه، هنوز در جهان فرهنگ کور اراس نا شناخته بود. علاوه بر این، یافته های عصر مس در آن زمان بسیار جدید بود، برای همین بیرنی اعتقاد داشت ان فرهنگ در کشور اتحادیه شوروی سرچشمه گرفته به تپه پیسه امده است، چونکه ان زمان معتقد بودند در شرق چنین اثاری وجود ندارد.
با کشف محوطه باستانی تپه گودین در 80 کیلومتری جنوب یانیک تپه، ایده اتحاد شوروی به طور کامل از بین رفت.
دو فصل تازه‌ی حفاری در 2007 و 2006 در تپه پیسه ادامه یافت، ابتدا می خواستند طبقات و زمان تاریخی آنها را مشخص کنند، بقایای اولین ساکن به ارتفاع 280 سانتی متر از سطح زمین بلند بود،قطعات سفال آنها سیاه پخته شده بود و متعلق به فرهنگ کور آراسان بود و بعد ار بیرون کردن از اتش انهارا پر گچ کردند.بیشتر نقشهای سر آنها شبیه به تازکند و دیگر اثارهای تاریخی در شرق آناتولی بود.
دو گودال در شرق و غرب یانیک تپه حفر شده است، حفاری تا رسیدن به قولی 8.9 متر ادامه داشت، در سمت شرقی 29 لایه مختلف شناسایی شده است، لایه پایین شماره‌ی 29 گرفته است، لایه های 14 تا 29 در عمق 4.15 متری قرار داشتند، بقایای آن به عنوان فرهنگ کور اراس شناسایی شده است، اما لایه 13 تا 2 در عمق 3.75 متری قرار داشت. لایه اول 1 متر ضخامت داشت که قدمت این لایه به دوره اشکانی می رسد.
گودال سمت غربی یانیک تپه، تنها 8 طبقه ساکن شناسایی شدند، همه آنها متعلق به فرهنگ کور ارس بودند. بقایای آن 3.30 متر ارتفاع داشتند،ا ن مکان تقریبا 3.2متر از رودخانه‌ی کناری بلند بود،ا ز آنجایی که عمق بقایا با بقایای قسمت شرقی متفاوت است، بدیهی است که با گذشت زمان، دو قسمت سکونتگاه از یکدیگر جدا شده باشند.[1]

خواص ایتم

محل: تپه

قرن: قرن ها پس از تاریخ (پس از کشف نوشتن)

شهرها: اورمیه

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | ترجمه‌ی کوردیپیدیا - سارا سه‌ردار

زمان اضافه کردن: 2023-06-05
نام ویرایشگر: سارا سەردار

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1268

یک سیستم آبرسانی ۵ هزار ساله، پشت سد سیمره کشف شد

2014060714445100637=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

مطالعات باستان‌شناسی در پشت سد سیمره، جایی که تعداد بی‌شماری محوطه های باستانی بر اثر آبگیری سد سیمره در حال غرق شدن هستند، دوباره آغاز شده‌است.

از جمله این محوطه‌ها، محوطه باستانی «فراش» است که باستان‌شناسان در آن موفق به کشف خارق‌العاده‌ای از یک سیستم آبرسانی ۵ هزار ساله شدند.

سیستمی که با استفاده از لوله‌های سفالی در هم تنیده شده به وجود آمده‌است.

خبرگزاری میراث فرهنگی گروه میراث فرهنگی هیات باستان‌شناسی محوطه باستانی «فراش»، در پشت سد سیمره، در دومین فصل کاوش‌های خود موفق به کشف یک سیستم آبرسانی متعلق به 5 هزار سال قبل شد. در این سیستم آبرسانی با استفاده از تنبوشه‌ها یا لوله‌های سفالی، آب از نقطه‌ای به نقطه دیگر هدایت شده است.

به گزارش CHN کاوش‌های باستان‌شناسی نجات بخشی در محدوده آبگیری سد سیمره توسط پژوهشکده باستان‌شناسی پژوهشگاه میراث فرهنگی صنایع دستی و گردشگری و با همکاری وزارت نیرو به انجام رسیده‌است. هرچند با آبگیری سد، بخش زیادی از مطالعات باستان‌شناسی پس از ثبت و مستندنگاری به زیرآب رفته، اما هنوز بخش‌هایی باقی‌مانده که هیات‌های باستان‌شناسی را دوباره راهی این محوطه‌های باستانی کرده‌است.

یکی از این هیات‌های اعزامی به حوضه آبگیر سیمره، به سرپرستی لیلی نیاکان است که در محوطه‌ای به نام «فراش»، از پیش از عید نوروز، فعالیت‌های باستان‌شناسی را آغاز و به طور مداوم تا این لحظه (11 خردادماه) ادامه دارد. کاوش‌های باستان‌شناسی این هیات منجر به کشف ارزشمندی از دانش آبرسانی، متعلق به 5 هزار سال قبل شده‌است.

محوطه باستانی فراش در کنار رودخانه سیمره و در ساحل شرقی آن، جایی که مرز استان لرستان آغاز شده، قرار گرفته‌است.

«لیلی نیاکان»، سرپرست هیات باستان شناسی در محوطه باستانی فراش، درباره کشفیات این هیات به CHN گفت: «در فصل گذشته قطعاتی سفالی از شی‌ای نامشخص پیدا شد؛ با بالا آمدن تراز آب و سپس با پایین رفتن دوباره آن، بقایایی از تنبوشه‌های سفالی در کنار کارگاه فصل اول نمایان و ادامه کاوش منجر به کشف بقایای یک سیستم آبرسانی، متعلق به 5 هزار سال قبل شد.»

به گفته وی بخشی از این تنبوشه‌های متعلق به سیستم آبرسانی باستانی، نجات‌بخشی و بخشی دیگر با استفاده از مصالح محلی حفاظت و در بافت اصلی خود قرار گرفته‌است.

نیاکان در ادامه گفت: «ما بقایای زیادی از تنبوشه‌های سفالی که به شکل لوله‌های در هم تنیده شده هستند، یافتیم که کار انتقال آب را از مسیری به مسیر دیگر انجام می‌داد. مشابه چنین سیستمی پیشتر در محوطه باستانی چغامیش در خوزستان به دست آمده است. بر اساس مطالعات انجام گرفته قدمت این تنبوشه‌ها را می‌توان متعلق به حدود هزاره سوم قبل از میلاد (5 هزار سال قبل) دانست.

با بالا آمدن آب این کارگاه‌های جدید حفاری نیز، به زیر آب رفتند؛ اما هیات باستان‌شناسی موفق شد پیش از غرق شدن بخش‌های کشف شده از سیستم آبرسانی، روی تنبوشه‌های سفالی را به طور کامل پوشانده و حفاظت کند، تا پس از پایان عمر سد سیمره، باستان‌شناسان آینده بتوانند مطالعات بیشتر روی یافته‌های بدست‌آمده انجام دهند.

هیات باستان‌شناسی فراش به منظور کشف سرچشمه انتقال آب در مسیر یافت شده، کاوش باستان‌شناسی را با استفاده از ایجاد گمانه‌های کوچک ادامه دادند.

نیاکان با تاکید بر این موضوع که هدف از ادامه کاوش، کشف سرچشمه این شبکه آبرسانی با کمترین آسیب رسانی بود، گفت: «کارگاه‌ها را به صورت گمانه‌های با ابعاد کوچک باز کرده تا به این ترتیب بتوانیم در ادامه کاوش دسترسی به شبکه آبرسانی را دنبال کنیم؛ بطوریکه تراز بالاتر این تنبوشه‌ها ما را به سمت آثاری که شامل بقایای یک آبراهه دست‌کند است هدایت کرد.

این آبراهه دست‌کند به طور کامل روی پشته طبیعی کوه ساخته شده است. البته کارکاوش به همین‌جا ختم نشد و چند گمانه دیگر نیز برای کشف مسیر تنبوشه‌ها زده شد و کاوش برای یافتن ادامه مسیر این شبکه آبرسانی همچنان ادامه دارد.

سرپرست هیات کاوش در محوطه فراش درباره مشخصات این لوله‌های سفالی به CHN گفت: «این تن‌پوشه‌ها یا همان لوله‌های آبرسانی سفالی با توجه به بقایای آثار به دست آمده به نظر می‌رسد در همین منطقه تولید و پخته شده‌اند.»

وی در ادامه گفت: «این شبکه آبرسانی از تعداد زیادی سفال‌های لوله‌ای شکل، ساخته شده که در ابعادی کمی کمتر از یک متر در هم تنیده شده‌اند. زمانی که آن‌ها را یافتیم همچنان در هم قرار گرفته و متصل بودند. اما نکته جالب آن است که در کاوش این محل، موفق به کشف دو نوع تنبوشه متفاوت شدیم که به نظر می‌رسد کار تقسم آب را برعهده داشتند.»

هیات باستان‌شناسی آخرین روزهای کاوش خود را در محوطه فراش ادامه می‌دهد، با این‌حال همچنان اعضای این هیات به دنبال ادامه مسیر لوله‌هایی هستند که پرسش‌هایی بوجود آمده در مورد این سیستم آبرسانی را پاسخگو باشد.

پیش از این، بیش از 7 هیات باستان‌شناسی، مطالعات خود را در محدوده آبگیری سد سیمره به انجام رسانده‌اند. با این حال آبگیری این سد، تعداد زیادی محوطه باستانی را غرق کرده و همچنان نیز این روند ادامه دارد.

عکس و گزارش از حسن ظهوری

خواص ایتم

شهرها: ایلام

کشور - اقلیم: شرق کردستان

QR Code:

منابع

زمان اضافه کردن: 2014-06-07

نام ویرایشگر: هاوڕێ باخەوان

گروه: اماکن باستانی

مقاله: 1269

یک معبد مخفی یهودی در شهر کفری کشف شد

2023092313140852275 8=q&https://www.kurdipedia.org/?lng=12

یک معبد مخفی یهودی در شهر کفری کشف شد
عوبید محمد، مدیر باستان شناسی کفری، به رووداو گفت که این خانه یکی از مهم ترین خانه های فرهنگی در شهر کفری است که متاسفانه در حالت نا به‌سامانی به سر میبرد و نیمه مخروبه شده است.
او در باره‌ی این خانه‌ی قدیمی میگوید که یهودیان به دلیل خطراتی که در آن زمان داشتند به این خانه پناه بردند.
این خانه 361 متر مربع و دارای چهار تالار و یک حیاط می باشد. دو تا از اتاق‌ها فرو ریخته‌اند، زیرزمین بزرگی با قالب‌گیری هندسی حاوی هشت فضای تهویه و اختلاف دمایی بیش از 10 درجه نسبت به اقلیم بیرونی.
اعتقاد بر این است که بیشتر یهودیان کفری شهر را ترک نکردند، بلکه هویت خود را به ترکمن تغییر دادند و هویت واقعی خود را پنهان کردند.
این امر در مورد بسیاری از ترکمن‌های اربیل و کرکوک نیز صادق است.[1]

خواص ایتم

محل: مسجد
شهرها: کفری
کشور - اقلیم: جنوب کردستان
QR Code:

منابع
[1] ثبت مخصوص برای کوردیپیدیا | فارسی - Farsi | وەرگێڕانی کوردیپیدیا - سارا سەردار
زمان اضافه کردن: 2023-09-23
نام ویرایشگر: سارا سەردار

Русский - Russian

Категория: Археологические места

Статья: 1270

Замок Зерзеван

https://www.kurdipedia.org/?lng=19&q=20220621231329419406

Замок Зерзеван, (курд. Qesra Zêrzevan, Zîrzevan[1], тур. Zerzevan Kalesi), также известный как Замок Самачи — руины византийской крепости, служившей важной военной базой в иле Диярбакыр на юго-востоке Турции. В ходе археологических раскопок на этом месте также были обнаружены подземные сооружения, в том числе и митраистский храм. Замок использовался как мирное поселение в период с 1890-х по 1960-е годы. Ныне замок Зарзеван частично открыт для туристов. [1]

Этимология:
Некоторые путешественники XVIII века называли это местом «Касром Зерзауа», в то время как Эвлия Челеби, османский путешественник XVII века, упоминает его в своем «Сейяхатнаме» (том IV) как «Зерзиванская долина», рассказывая о своём путешествии из Диярбакыра в Мардин. Название Зерзеван происходит от курдского слова «зер» (золото).

Расположение:
Замок Зерзеван был построен в IV веке византийцами как военная база на древнем торговом пути между Диярбакыром и Мардином. Он использовался в этом качестве до VII века. Замок расположен на вершине 105—124 м, высоком скалистом холме рядом с деревней Демирёльчек, около 13 км к юго-востоку от города Чинар в провинции Диярбакыр, у шоссе D.950, ведущего в Мардин. Он находится примерно в 45 км от Диярбакыра.

Археологические исследования:
Первые археологические раскопки на месте замка были проведены летом 2014 года. Первоначально работы проводились группой из 35 человек во главе с археологом из Университета Диджле[en] под патронажем Диярбакырского археологического музея[en]. В 2015 году группа археологов, работавшая на объекте, увеличилась до 60 человек. Высказывались предположения, что раскопки будут продолжаться ещё около 30 лет.
В 2020 году исследователи откопали вход в замок.
В 2021 году археологи обнаружили флейту с шестью отверстиями и бронзовое кольцо с ключом, которым открывали сундук. Оба предмета датируются IV и V веками нашей эры.

Замок:
Замок занимает площадь 5,7 га и имеет постройки как над землёй, так и под ней. Его разрушенные стены имели длину в 1200 м и высоту в 12 м, а также 21-22-метровую сторожевую башню. Внутри замка на обширной территории находятся руины и скала-некрополь. Северную часть его территории, которая расположена на более низкой высоте, занимали жилые дома и улицы, а южную — общественные здания, построенные на возвышенности. Здание церкви, построенное по направлению с востока на запад, остаётся одним из наиболее хорошо сохранившихся общественных зданий замка. К другим таким строениям относятся дворец, административное здание, бани, зернохранилище, арсенал и 54 цистерны. При раскопках также были найдены предметы, использовавшиеся для военных и медицинских нужд, ювелирные изделия, украшения и бронзовые монеты. В 2016 году были обнаружены подземная церковь и потайные ходы.

Последние не использовались около 3000 лет, а подземная церковь перестала действовать около 1500 лет назад. Также был открыт митраистский подземный храм и подземное святилище, способное вместить до 400 человек. По сообщениям официальных лиц, руины подземного митраистского храма только за одну неделю привлекли более 20 000 туристов. В 2017 году были обнаружены ещё четыре подземных объекта, для исследования которых необходимы дальнейшие земляные работы.
Замок выполнял функцию византийской военной базы и стратегического гарнизонного поселения, контролировавшего всю долину и древнюю дорогу, ведущую из Амиды (ныне Диярбакыр) в Дару (ныне Мардин). Важность ему предавало расположение на самой восточной границе, защищавшей Восточную Римскую империю. Он фактически находился на месте, где встречались культуры запада и востока.
В эпоху античности это место было известно как Самачи, служившее ареной ожесточённых боев между Византийской и Сасанидской империями. Ювелирные изделия, найденные в замке, свидетельствуют о том, что гражданское население и военнослужащие проживали вместе, в том числе и солдаты со своими семьями. Замок был достаточно большим, чтобы там могло постоянно проживать около тысячи человек.

Реставрационные работы и реконструкции, которые проводились во время правления императоров Восточной Римской империи Анастасия I Дикора (правил в 491—518 годах) и Юстиниана I (правил в 527—565 годах), придали ему законченный вид, который он имел перед самым своим запустением. Замок, скорее всего, функционировал до 639 года, до прихода сюда арабов-мусульман в начале Арабо-византийских войн.

Мирное поселение:
В 1890-х годах на территории замка возникло новое поселение, когда туда переехала семья. В 1960-х годах, когда число таких семей было уже больше 30, его население спустилось на территорию около 1 км от замка и основало там деревню Зерзеван, которая ныне известна как Демирёльчек.

Свойства субъекта

Тип археологического памятника/участка:	замок
Города:	Amed
Страна - Регион:	Северного Курдистана
QR Code:	

Источники
[1] Веб-сайт | Русский - Russian | ru.wikipedia.org
ВРЕМЯ Добавлен: 21-06-2022
Редактирование имени: Raper Usman Uzêrî

Категория: Археологические места

Статья: 1271

Замок Срочик

https://www.kurdipedia.org/?lng=19&q=20220622220017419593

Замок Срочик
еще одно археологическое чудо в Курдистане.
Древний замок «Срочик», известный как «Замок из камня и извести», находится в Регионе Курдистан. Однако это все, что известно о нем из-за отсутствия исследований и изучения этой местности на сегодняшний день.
Замок расположен на вершине холма в 100 км к северо-востоку от города Сулеймания в деревне Мориас подрайона Барзинджа.
«Согласно его удивительной архитектуре, Срочик может датироваться тысячелетней давностью эпохи султана Музафара», — сказал местный археолог Шикар Азиз. «Его своды, комнаты, залы, внутреннее убранство и стены напоминают те замки, построенные десять веков назад».
[1]
Срочик является туристической достопримечательностью.
(Это редкий замок, но мы почти ничего о нем не знаем), — говорит краевед Камаран Хасан. «Мы должны начать работу над этим уникальным местом как можно скорее. Мы можем открывать вещи, которые никто не может себе представить».
Эксперты призывают правительство выделить бюджет для Срочика, который нуждается в местных и международных бригадах для раскопок, осмотра и изучения.
Обычно туристы приходят, фотографируются и уходят. Однако они могли бы проводить больше времени в этом районе, если бы он был должным образом превращен в туристический объект.
«Я мог бы остаться подольше, если бы в этом районе были какие-то услуги, такие как еда, вода, больше деревьев, магазинов или, по крайней мере, хорошая дорога к замку», — сказал Барин Ахмед, местный гость из города Рания. «Я видел замки за пределами Курдистана, которые превратили в красивые туристические места. И это тоже могло бы быть одним из них, но для этого нужно больше услуг, и я надеюсь, что они смогут поработать над этим удивительным замком».

По мнению краеведов и археологов, Курдистан богат такими замками, как Срочик, но их состояние не лучше.
25-09-2022

Свойства субъекта

Тип археологического памятника/участка:	замок
Десятилетие:	50-е (50-59)
Века:	15 век (1400-1499)
Города:	Шарбажер (Чварта и Мават)
Страна - Регион:	Южного Курдистана
QR Code:	

Источники
[1] Веб-сайт | Русский - Russian | riataza.com
ВРЕМЯ Добавлен: 22-06-2022
Редактирование имени: Raper Usman Uzêrî

中国的 - Chinese

小组: 考古的地方

文章: 1272

埃尔比勒城堡

https://www.kurdipedia.org/?lng=24&q=2013101921321292417

...

项目物业

广场: **城堡**

城市: **埃**尔比勒

普罗旺斯: **南**库尔德斯坦

QR Code:

来源

添加于: 19-10-2013

编者名称: Hawrê Baxewan